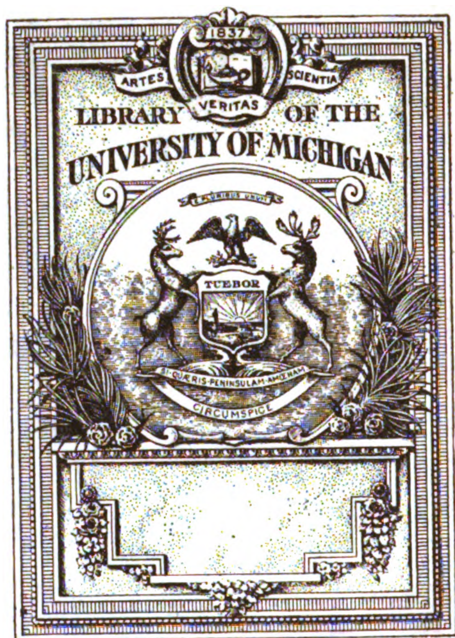

1837
ARTES
SCIENTIA
VERITAS
LIBRARY OF THE
UNIVERSITY OF MICHIGAN
TUEBOR
SI QUÆRIS PENINSULAM AMŒNAM
CIRCUMSPICE

BRIEVEN,

Geschreven ende gewisselt tusschen de HEER

JOHAN DE WITT,

RAEDT-PENSIONARIS EN GROOT-SEGELBEWAERDER
Van Hollandt en West-Vrieslandt;

Ende de

GEVOLMAGHTIGDEN van den STAEDT
der Vereenigde Nederlanden,

In VRANCKRYCK, ENGELANDT, SWEDEN,
DENEMARCKEN, POOLEN, enz.

DERDE DEEL.

Behelsende de NEGOCIATIEN van de Heer
W. NIEUPOORT, in Engelandt;
Beginnende met den 18. *December* 1654. *en eyndegende met den* 29. *May* 1660.

IN 'sGRAVENHAGE,
By HENDRICK SCHEURLEER.

M. DCC. XXIV.

VOORREDEN.

De Brieven die in dit derde en vierde Deel het Publick medegedeeldt worden, ſyn gewiſſeldt tuſſchen de Raedt-Penſionaris Johan de Witt, en de reſpective Miniſters van deſen Staet, ſederdt December 1654. tot December 1669. in Engelandt gereſideert hebbende.

De eerſte van die Miniſters was de Heer Willem Nieupoort, nae de gemaeckte Vrede met Cromwel en het vertreck van de andere Heeren Extraordinaris Ambaſſadeurs tot het negocieren van die Vrede mede geëmployeert geweeſt, eerſt als Extraordinaris en daer nae als Ordinaris Ambaſſadeur tot het afhandelen van ſeeckere pointen nae het Tractaet van Vrede verſchoven en gereſerveert, in Engelandt gebleve.

Het maecken van een Reglement van Marine, was wel het voornaemſte van die pointen, noodtſaekelyk om de Vrede te conſerveren en alle materie van nieuwe rupture voor te komen, maer difficiel, om dat Cromwel niet anders ſoght, als de Negociatie over de Marine ſlepende te houden, en de Heer Nieupoort door alle bedenckelycke of opkomende pretexten te amuſeren.

Hollandts ooghmerck was, by dat Reglement van Marine, Cromwel te doen agreëren haere maxime van *Vry Schip, Vry Goedt*; te convenieren over de reſpective bejegeningen ter Zee, ſoo dat wederſydts Onderdaenen, ſoo Kapiteynen van Oorlogh als Commiſſie-vaerders moghten weten, wat ſy, malkanderen ter

Secrete Reſolutien van Holl. van den 25. May 1656.

*

ter Zee rencontrerende, aen de eene syde souden vermogen te doen, en wat sy aen de andere gehouden souden wesen te gehengen, en te gedogen; ook eens voor al vast te stellen, wat Goederen van weerskanten voor contrebanden soude gereekent worden en confiscatie subject syn.

Den Protector, in plaetse van met haer Hoog Mog. in soo heylsaem een werck te concurreren en op een duersaeme ruste voor beyde de Natien te dencken, promoveerde geen ander interest als syn particulier. Hy gebruyckte de middelen daer hy syn Souverain meede van den Throon en van het leven ontset hadde, om syne geusurpeerde Authoriteyt ende Regeringe te maintineren. De noodtsaekelyckheydt daer hy in was om die door het verminderen van syne Troupes niet te hasarderen, moest prevaleren boven een Reglement, daer de Engelsche soo wel als wy soo veel nut van te waghten hadden, en die de Vrede, Vriendtschap, ende Correspondentie tusschen ons als onverbreekelyck gemaeckt soude hebben.

De florissante staet van onse Commercie, was een continueele materie van jalousie, en de onbehoorlyke aenhoudingen, visitatien en confiscatien van onse Schepen en Goederen, by CROMWEL, nogh soo dickmaels nae de gemaeckte Vrede gepleeght, gaven middelen genoegh aen de handt om de aversie te voeden en occasien van verbitteringe te procureren, daer CROMWEL sigh door geen Tractaet van wilde laeten ontsetten.

NIEUPOORTS Negociatie in Engelandt was nauwelycks

lycks geëntameert, of KAREL GUSTAVUS, door de abdicatie van CHRISTINA, Koningh van Sweden geworden, begon sterck te armeeren. De eerste gedaghte die men op de ingekome advisen van die Armature in Hollandt formeerde, was, dat het Sweden op Polen en Brandenburgh gemunt hadde, om de Zee-havenen van deselven, ofte onder haer protectie aen de Oost-zee gelegen, te bemaghtigen, en alsoo nae syn welgevallen de Thollen aldaer te verhogen, en op de Commercie in de Oost-zee nae syn gelieven de wet te stellen.

Brief van den Raedt-Pensionaris de Witt van den 23. April 1655.

Staeten van Hollandt dat Sweedtsche werck ten hooghsten apprehenderende, en oordeelende, dat haer interest met dat van Engelandt daer in versèerde, resolveerden onder andere genome precautien, de Alliantie defensive met den Keurvorst van Brandenburg, lange op het tappyt geweest hebbende, tot besluyt te brengen, en de Heer NIEUPOORT aen te schryven van des Protectors inclinatie ontrent het gemelde Sweedtsche werk te sonderen, en syn Hoogheydt door de naeckte en confidente communicatie van de gesegde precautien en haer Hoog Mog.[t] innerlycke intentie op het voorschreve subject, te disponeren tot een gemene defensive Alliantie tusschen Engelandt, Denemarcken en desen Staet, die strecken soude tot stuytinge van de Sweedtsche desseynen, en tot bevrydinge en beveylinge van de Commercie ende Navigatie op de Oost-zee tegens alle die genen, die daer tegen iets directelyck ofte indirectelyck souden willen ondernemen.

Secrete Resolutien van Holl. van den 5. May 1655.

Secrete Resolutien van Holl. van den 10. Juny 1655.

De Negociatie van de Heer NIEUPOORT inquie-

 teerde

teerde den Koningh van Sweden: wel wetende dat, soo CROMWEL, haer Hoog Mog. en den Keurvorst van Brandenburgh haere Maghten conjungeerden, het hem onmogelyck soude syn, syne voornemens uyt te voeren; sondt syne Majesteyt de Heeren COJET en BONDT nae Londen, om den Protector van onse partye te houden, en in de syne over te brengen.

CROMWEL voegde sigh niet met Sweden, om dat haer Hoog Mog. sigh van 's gelycke niet voegen souden met syne Vyanden, en wel voornaementlyck met den Koningh van Schotlandt, wiens retour op den Throon van syne Voorouders hy altoos vreesde. Hy bejegende den Heer NIEUPOORT ook niet als met [a] generaele woorden: Het sy dat CROMWEL niet en soght syne Vloot soo verre van de handt te senden: Het sy dat hy sigh met haer Ho. Mog. niet allieeren wilde: om dat den Koningh van Sweden met gemeene ende geconjungeerde Wapenen tot de Vrede als gepousseert wordende, de Negotiatie daer over aen te stellen *communicatis consiliis* soude hebben moeten gemanieert en niet wel meer of groter voordeelen voor den een als voor den andere kunne bedongen worden.

Brief van den Hr. Nieupoort van den 9. April 1655. Brief van den Raed-Pens. de Witt van den 13. Aug. 1655. en Br. van den Hr. Nieupoort van den 1. October 1655. [a] Brief van den Hr. Nieupoort van den 14. May 1655.

Secrete Resolutien van Holl. van den 6. July 1655.

De defensive Alliantie met Brandenburgh gesloten; sonden haer Hoog Mog., om het Noorden te bevreedigen, en alle innovatie ende verhooginge van Thollen op de Oost-zee te beletten, een honorable Ambassade aen de Koningen van Sweden en Polen: En dewyl, het overgaen van Dantzich door de Sweden belegert, diende belet en die Ambassade wat nadruckelycker gemaeckt te worden, appuyeerde haer Hoog Mog.

Mog. deselve met een considerable Vloot onder het Commandement van den Heer Lieutenant-Admirael van Obdam.

Swedens grote en schielycke conquesten en 't imminent gevaer daer Brandenburg in Pruysse mede gedreyght wierdt, obligeerden syne Keurvorstelycke Doorlughtigheyt om sigh met den Koningh van Sweden te accommoderen. Die verbintenisse wierdt weynige maenden daer na door een nadere, en een conjunctie van Waepenen geamplieert. Dogh de noodtsaekelykheydt syne Keurvorstelycke Doorlughtigheyt daer toe meer geëngageert hebbende als syn interest, ofte syne genegentheydt voor Sweden, waeren die Alliantien ende conjunctie van Waepenen van weynig vrugt voor die Kroon, door dien de officien van de gemelde haer Ho. Mog. Ambassadeurs nae Sweden, gelast om hooghgedaghte Keurvorst op de beste manier van de Sweedsche interessen af te trecken, soo veele te weegh braghten, dat syne Keurvorstelycke Doorlughtigheyt wederom in goede confidentie gesteldt met den Koningh van Polen, in het volgende jaer met syne Majesteyt een nieuwe en sterker Alliantie aenging, met obligatie selfs van Sweden offensivelyck te attacqueren.

Jan. 1656. Te Marienburg den 15. Juny 1656. Brief van den Raed-Pens. de Witt van den 4. July 1656. Secrete Resolutien van Holl. van den 25. July 1656.

Den 19. Sep. 1657.

Haer Hoog Mog. Ambassadeurs met Sweedtsche Commissarisen de Commercie ende Navigatie gereguleert hebbende, wierdt het Tractaet tot Elbing gesloten, maer in soo dubbelsinnige termen, dat haer Hoog Mog. het selve sonder voorgaende explicatien niet konden ratificeren. Van dit Tractaet met syne explicatien genaemt *de Elbinghsche Elucidatien*, sal in

Sep. 1656.

de Voorreden van de Noordtsche Negociatien best gesproocken worden.

Cromwel handelde tot London op het selfde subject met de Heeren Cojet en Bondt, dogh op andere fondamenten als de Staeten van Hollandt, want daer die opreghtelyck gingen en geen andere avantagien begeerden te stipuleren en te bedingen als gemeen met haere Geallieerden en wel uytdruckelyck met den Heer Protector, [a] sloot syn Hoogheydt [b] tegens syne iterative assurantien een particulier Tractaet met den Koningh van Sweden, waerinne niet alleen geen de minste mentie van den Staet der Vereenighde Nederlanden gemaeckt, [c] maer alle Prerogativen en Privilegien boven andere Natien ten deele *implicitè*, ten deele *explicitè* gestipuleert waeren met die precautie selfs, dat geen andere Natien eenige Prerogativen ofte Immuniteyten boven de Engelsche van Sweden souden kunnen bedingen.

Secrete Resolutien van Holl. van den 23. en 24. Maert 1656

a Aug. 1656

b Siet by exempel Nieup. Br. van den 31. December 1655. en 25. Febr. 1656. en Br. van den Raedt-Pensionaris de Witt van den 1. Sept. 1656.

c Br. van den Raedt-Pensionaris de Witt van den 1. Sept. 1656.

Desen Staet hadt een bedekte Vyandt in Cromwel: Dit is gebleecken uyt syn secrete Alliantie met den Koningh van Vranckryck, gesloten op een tydt als die Koning misnoegt was tegen haer Ho. Mog. over het nemen van twee Fransche Schepen in de Middelandtsche-zee by den Vice-Admirael de Ruyter. Den Protector hadt sigh by die Alliantie geobligeert het affront, dat Vranckryck pretendeerde geleden te hebben, te helpen wreecken, en alle Hollands en Zeelands Navigatie te ruïneren. Die saek was soo hoogh by Vranckryck opgenomen, dat sy tot extremiteyten soude uytgebarsten hebben, indien de standtvastig-

vastigheyt en habiliteyt van dese syde bygebragt niet een honorabel en spoedigh accommodement met syne Majesteyt van Vranckryck hadt doen treffen, en CROMWEL van syne vuës ontset. Brief van den Raedt-Pension. de Witt van den 22. Juny 1657.

Het Sweedtsche werck, een van de voornaemste objecten van NIEUPOORTS Negociatien, wierdt hoe langer hoe difficielder door het breecken met Denemarken. KAREL GUSTAVUS braght dat Ryck soo nae by syn ruïne, dat syne Majesteyt van Denemarken geobligeert wierdt soodaenigh en Vrede te accepteren als synen Vyandt hem geven wilde. Het Tractaet was naeuwelyks geteykent, of KAREL GUSTAVUS die in Denemarcken synde, de Swackheydt van dat Ryck gesien hadde, kreeg berouw van het selve niet geheel overmeestert te hebben. Hy dede dan in aller yl een Vloot equiperen en landede daer mede in Zeelandt. Haer Hoog Mog. wierden geobligeert volgens haere Tractaeten met Denemarcken, dien Koningh tot secours te komen. Geresolveert hebbende tot dien eynde een Vloot extraordinarie gemant derwaerts te senden, wierdt de jalousie der Engelsche tegens Hollandt daer door gaende gemaekt. Sy beelden sig in dat het geene Hollandt voor den Koningh van Denemarcken dede, niet anders konde gerecompenseert worden als met veele Privilegien ende Immuniteyten in haere Commercie op de Oost-zee. Engelandt sulcks van de eene kant apprehenderende, en van de andere wel mogende lyden, dat desen Staet door het geven van soo stercke secoursen tegens Sweden sigh affoiblisseerde, sont mede een Vloot nae 't Noorden, om

Tot Rodtschild in Febr. 1658.

Ampliatie Tractaet 1649. den 27. Juny 1657. Secrete Resolutien van Holl. van den 30. Aug. 1658.

Brief van den Heer Nieupoort van den 29. Nov. 1658.

om de balance te houden ende KAREL GUSTAVUS des noodts by te springen.

Den 13. Sept. 1658.

Na de doodt van OLIVIER CROMWEL was syn Soon RICHARD CROMWEL door syne Vrienden en naebestaenden tot Protector geproclameert. Hy was niet meer genegen tot den Staet der Vereenighde Nederlanden als syn Vaeder, maer minder bequaem om syne desseynen te bedecken ende tot een goedt eynde te brengen.

Brief van den Heer Nieup. van den 31. Jan. 1659. en Br. van den Raed-Pens. de Witt van den 14. Febr. 1659. Brief van den Heer Nieupoort van den 7. Febr. 1659.

De Heer NIEUPOORT dede al wat mogelyck was, om met de Ministers van Vranckryck en Engelandt redelycke conditien te beraemen, waer op een goede en bestendige Vrede in het Noorden soude kunnen Genegocieert en getroffen worden; dogh te vergeefs, dewyl de twee laetste het eens waeren en geresolveert, *om Sweden in soodaenigen postuur te houden, dat hy den Keyser ende het Duytsche Ryck altoos soo veel wercks soude kunnen geven, datse van die syde geen belet in haere gemeene desseynen op de Spaensche Nederlanden*, mogelyck ook *op de Vereenighde Provintien, souden te vresen hebben.*

Secrete Resolutien van Holl. van den 14. Febr. 1659.

Dit voornemen maeckte de voorschreve Vrede absolut noodtsaekelyck. De Concerten daer over tusschen Vranckryck, Engelandt en haer Hoog Mog. te maeken, waeren door de discrete directie van Hollandt in den Haege getransfereert; en niet tegenstaende men RICHARD CROMWEL van syne Autoriteyt en het

May 1659.

Protectoraet hadt ontset, en dat de saeken in Engelandt van de eene veranderinge in de andere vielen, soo lieten haer Hoog Mog. daerom niet nae met de

Hee-

Heeren DE THOU en DOUWNING, om Sweden met Denemarcken te bevredigen, kort nae den anderen drie Tractaeten of Conventien te maecken; dewyl tot het bemiddelen van de differenten tusschen de andere strydende partyen de Heer VAN DEN HONERT als extraordinaris Gedeputeerde van desen Staet vertrocken was.

Den 21. May, den 24. July, den 4. Aug. 1659. Siet Secrete Resolutien van Holl. van den 4. July 1659. met het Verbael daer agtervolgende. Brieven van den Raed-Pensionaris de Witt van den 22. May en 24. July 1659. Secrete Resolutien van Holl. van den 25. July 1659. Brief van den Raedt-Pens. de Witt van den 8. Aug. 1659., en Secrete Resolutien van Holl. van den 5. Aug. 1659.

Het Gouvernement van Engelandt dus fluctuerende, gaven de continueele veranderingen, die daer voorvielen, continuele pretexten aen de handt om het geconvenieerde niet te ratificeren; * ider een speculeerde op syn particulier interest, en MONTAGUE vertrock met syn Vloot uyt het Noorden, niet tegenstaende alle de serieuse aenmaeningen van onse Ambassadeurs.

* Br. van den Heer Nieup. van den 6. Juny 1659. Br. van den Raed-Pensionaris de Witt van den 13. Juny 1659. Brieven van den Raedt-Pensionaris de Witt van den 19. Sept., 17. Sept. en 3. Octob. 1659.

De saeken van Europa stonden in vreemde boghten, beyde de Koningen soo van Sweden als Denemarken maeckten difficulteyt in het accepteren van de Haegsche conventien. De eerste vondt hart in syne conquesten gestuyt te worden, en den andere soght syne conditie door de continuatie van den Oorlogh te verbeteren. Het was niet genoegh om tot de vrede te geraecken, dat syne Majesteyt van Denemarcken sigh tot het aennemen van de Haeghsche Artikelen liet disponeren. Sweden bleef persisteren by syn refus, en het Noorden soude nae alle apparentie nogh al door veele troublen geagiteert geworden hebben, indien KAREL GUSTAVUS niet schierlyck was komen te sterven, en de ernstige ende gereïtereerde devoiren van de Mediateurs in Polen die Gewesten niet be-

Den 13. Feb. 1660.

Het Tractaet wierdt

getekent te Oliva den 3. May 1660. a Juny 1660 vredight, en het retour a van KAREL II. Koningh van Schotlandt in de Rycken van syne Voorouders, de tranquiliteyt aldaer niet herstelde hadde.

Haer Hoog Mog. sonden aenstonts aen dien Koningh een Extraordinairis Ambassade om syne Majesteyt over syne komste op den Throon te doen complimenteren, en een Tractaet van Alliantie, Commercie en Marine te Negocieren.

M. Basnage Annales des Provinces-Unies. à la Haye. 1719. Seker Auteur, die pag. 481. verhaeldt, *dat de Heer* NIEUPOORT *in January* 1657. *een Tractaet van Commercie en Marine met* CROMWEL *gemaeckt hadt*; en die om sulcks te bewysen de Secrete Resolutien van Hollandt van den 19. January 1657. allegueert; moet die Resolutie niet wel verstaen, of sigh alleen aen de Kantteykeningen gearreteert hebben; 1657. Engelandt. Tractaet van Marine. want behalve dat die Resolutie niet anders behelst als differente remarques, by Gecommitteerden van haer Ed. Groot Mog. gemaeckt op een Concept Tractaet van Marine, aen den voornoemden Heer NIEUPOORT van de syde van Engelandt in December te vooren overgelevert; soo hebben haer Hoog Mog. nogh met OLIVIER CROMWEL, nog met RICHARD CROMWEL, maer eerst langh daer nae met KAREL II. over de Commercie en Marine kunnen convenieren.

Uyt de Provincie van Hollandt waeren tot de voorschreve Ambassade gecommitteert de Heeren VAN BEVERWAERT ende VAN HOORN. By eenige Provin- Br. van den Heer van Beverwaert van den 27. Aug. 1660. cien difficulteyt gemaeckt synde op haere instructie, was de eerste vast vooraf nae Londen overgegaen. De designatie van den Prins van Orange in de Charges by

syne

syne Voorouders bekleet, door de Princesse Royale by Hollandt sterck gepousseert met kennisse en goedtvinden van KAREL II., en de restitutie van de originele Acte van Seclusie, door de Staeten van Hollandt vernietight, waeren als een preludie van de grote en principaele Negociatie.

De voorschreve Acte van Seclusie was een belofte van den Prins van Orange noit Stadthouder of Kapiteyn-Generael te maecken, ten behoeve van OLIVIER CROMWEL by de Staeten van Hollandt gepasseert. Al wie eenighsints contribueeren konde tot de herstellinge van den Koningh van Schotlandt, gaf ombrage aen den Protecteur: sonder de voorschreve belofte van Hollandt, geen Vrede met haer Hoog Mog. willende maecken, moest den swaeren Oorlogh die sy tegens CROMWEL hadden, continueren, of daerin by Hollandt toegegeven worden. Dat de noodtsaekelykheydt en de droevige circumstancien van de tydt hadde doen accorderen, wierdt by sommige Provincien, en by eenige Inwoonders van Hollandt aen een onderlingh Concert van den Raedt-Pensionaris DE WITT met CROMWEL toegeschreven. De reede is light te raeden. Daerom versoght DE WITT aen de Heer VAN BEVERWAERT nae de abolitie van de gemelde Acte, van syne Majesteyt van Engelandt te sollicitereen, ten eynde hy in de brief by het oversenden van de voorschreve Acte van Seclusie, aen haer Ed. Groot Mog. te schryven, de waerheydt van 't gene daeromtrent gepasseert was, sonde willen getuygen.

Brief van den Raedt-Pensionaris de Witt van den 1. Oct. 1660.

Den Raedt-Pensionaris hadt daer mede voor, syne Majesteyt alle de particulariteyten van de Seclusie wel te doen penetreren, op dat KAREL II. de sincere intentie van Hollandt in soo delicaet een werck met alle seeckerheydt gesien hebbende, soo veel te meer vertrouwen in andere voorvallen op haer soude mogen stellen; en alle die geenen, by wie nogh eenig quaed vermoeden ontrent die affaire moghte wesen, door die verklaeringe, van haer ongelyck overtuyght worden. Soude men niet mogen geloven, dat den Koningh van Engelandt sulcks niet en soght, want hy illudeerde niet alleen het geven van die preuve van 's Raedt-Pensionaris onschuld, maer de Acte van Seclusie selfs was, als het 'er op aenquam, te soecken.

Brief van den Raedt-Pensionaris de Witt van den 29. Oct. 1660.

Brief van den Raedt-Pension. de Witt van den 11. Maert 1661. Brief van den Heer van Beverwaert van den 18. Maert 1661.

Men soude sigh verwonderen, dat een [a] Auteur, die occasie gehadt heeft om het werck van de Seclusie in alle syne circumstancien te examineren, tegenwoordigh onder pretext van 's Raedts-Pensionaris apologie te maecken, die oude uytstroysels van syne vyanden tegenwoordigh wederom soeckt cours te geven, en syne Lesers op een sinistre manier in te boesemen: indien bynae alle de periodes van syne Historie, waerin hy van den Raedt-Pensionaris DE WITT spreekt, niet soo veel preuves waeren van syne preventie tegens die Minister.

[a] M. Basnage. Annales des Provinces-Unies pag. 333., 337., 338., 339. & 340.

De andere Extraordinaris Ambassadeurs mede tot London gearriveert en haere intreede gedaen hebbende; begonnen de saeken wat serieuser te worden. Sy waeren niet soo drae over het Tractaet van Alliantie, Commercie ende Marine met syne Majesteyt van Engelandt

gelandt aen te gaen, in Conferentie geweest, of sy merkten, dat dien Koning en synen Raedt seer tegens de Vereenighde Nederlanden ingenomen waeren, en niet genegen om haer iets voordeelighs toe te staen.

Het Placcaet tot beneficie van de Schreepsvaert der Engelsche Natie in 't jaer 1651. gemaekt, en door Karel II. vernieuwt: Het voornemen sigh aldaer openbarende om Haringvangst voor deselve Natie aen te queecken; en de opgeraepte pretensien van die van van de Oost-Indische Compagnie aldaer, waeren difficulteyten, die onse Ambassadeurs aenstonts rencontreerden. Brief van den Raedt-Pensionaris de Witt van den 3. Dec. 1660.

Koninklycke Commissarisen fundeerden haere sustemues op de wetten van 't Ryck, en alhoewel die in een Tractaet met haer Hoog Mog. weynigh of niet te passe quamen; soo konden alle redenen van nut en billickheydt, nog eenige andere consideratien by onse Ambassadeurs gemoveert, de Engelsche het alderminste doen wyken van 't gene by die wetten ter neder gestelde was. Brief van de Heeren van Beverwaert en van Hoorn van den 4. Febr. 1661.

Die maniere van handelen: Het protest van die van de Engelsche Oost-Indische Compagnie aen de Extraordinaris Ambassadeurs van desen Staet aldaer gedaen, waer by differente oude pretensien, by uytspraeke van den jaere 1654., ofte door het Tractaet met de Heer Douwning in 1659. gemaekt, uyt de weg gelegt ende voldaen, wederom wierden opgehaelt en levendigh gemaeckt: Het urgeren van de Engelsche syde op het stellen van Commissarisen tot afdoeninge van alle soodaenige pretensien: De liberteyt, die den Briev. van den Raedt-Pensionaris de Witt van den 18. en 25. Febr. 1661. Brief van de Heeren van Beverwaert en van Hoorn van den 23. Sept. 1661.

Brief van de Heeren van Beverwaert en van Hoorn van den 30. Sep. 1661.

Koningh van Engelandt wilde behouden, om aen syne Onderdaenen toe te mogen laten, om vremde Princen, schoon met haer Hoogh Mog. in Oorlogh synde, te gaen dienen en commissien van deselve te nemen: De grote expostulatien over pretense schaden by de Heer Douwning gedaen wordende, selfs met drygementen van represalien; deden de Heeren van Beverwaert en van Hoorn in bedenken geven, of men niet soude willen de Visscherye, Commercie en Navigatie op syn beloop laeten, en alleen over Vriendtschap en guarantie handelen: of wel de geheele Negociatie tot een beter tydt uytstellen.

Brief van den Raedt-Pensionaris de Witt van den 9. Dec. 1661. en 3. Maert 1662.

Haer Ho. Mog. waeren ten uyterste sensibel aen de traverses van de Engelsche syde in haer vrede met Portugael bygebragt, het werk ontrent Cabo-Verde en de Kuste van Africa by de Engelsche ondernomen, en het beslag van onse Schepen en Goederen by de Admiraeliteyt in Engelandt, op het versoek van den Agent van de Ordre van Maltha, aldaer geordonneert, niettegenstaende haer Hoog Mog. om tot een goede uytkomste van haere Negociatie te geraecken, syne Majesteyt in de meeste pointen te gemoet gekomen waeren; instrueerden desen Staet genoegsaem van het geene men van die syde voor had.

Br. van den Raed-Pens. de Witt van den 13. July 1661. Br. van den Raed-Pens. de Witt van den 29. July 1661. Br. van den Raed-Pens. de Witt van den 16. July 1662.

Het is wel waer, dat het voorsz. generael beslagh door ordre van den Koning afgedaen wiert: Maer om het Tractaet tot besluyt te brengen, moest men nog convenieren over den *Terminus*, *a quo* de saeken aen Commissarisen Deciseurs te renvoyeren, souden beginnen.

Brief van den Heer van Hoorn van den 23. Juny 1662. Brief van den Raed-Pens. de Witt van den 26. May 1662. Br. van den Hr. van Hoorn van den 7. July 1662.

Sy-

Syne Majesteyt van Engeland begeerde die te nemen van den 15. April 1654. voor de saecken buyten de Indiën voorgevallen, en van den 20. January 1659. voor soo veel de Indiën aenbelanghde, indien men daer te voren tot London ofte in den Hage geen kennisse van gehad hadde: Het welck by haer Hoogh Mog. om de voorsz. uytspracke 1654., en het Tractaet met de Heer DOUWNING in 1659. gesloten, niet hadt kunnen toegestaen worden.

Staeten van Hollandt voorsiende, soo uyt het reets verhaelde, als uyt de continuele kaperyen op haere Ingesetenen uyt syne Majesteyts Havenen, gedaen wordende, en uyt de inkomende advisen van een by nae generale verbitteringe en jalousie van de Engelsche Natie tegen desen Staet, dat, soo het Tractaet op den *Terminus*, *a quo* quam af te breken, sy aenstonts met haer in rupture souden komen, vonden geraedsamer daer ontrent een genoege van syne Majesteyt te resolveren, als de Republycque te exponeren aen eenen nieuwen Oorlogh met Engelandt.

Br. van den Raed-Pens. de Witt van den 2. Juny 1662.

Die Resolutie was niet soo dra by haer Hoog Mog. geagreëert en in Engelandt bekent geworden, of men quam aldaer met verscheyde nieuwigheden voor den dagh; en wel voornaementlyck met die van de vergoedinge der gelede schade by de twee Schepen *Bonne Esperance* en *Henry Bonne Avanture*, die syne Majesteyt wilde openhouden, niettegenstaende de absolute mortificatie van dien nevens alle anderen voor de jaeren 1654. en 1659. voorgevallen, van de Engelsche syde in verscheyden Conferentien en by schriftelyk

Secrete Resolutien van Holl. van den 12. July 1662.

Br. van den Heer van Hoorn van den 4. Augusty 1662.

Br. van den Raed-Pens. de Witt van den 25. Augusty 1662.

ant-

antwoordt toegestaen was geweest; en dat de Heer Douwning in alle gevallen soo partiael en ingenomen tegen de Vereenighde Nederlande, nae 't sluyten van het meergemelde Tractaet d'anno 1659., hadt moeten bekennen, *Dat er niet een eenige Actie ofte materie van klaghten van Engelandt tegens desen Staet overigh was, 't welck hy selfs vertroude nooit by Menschen Memorie geschiedt te wesen.*

Br. van den Raed Pens. de Witt van den 6. Juny 1659.

Hoe gefondeert of de redenen van haer Hoog Mog. ontrent de voorsz. twee Schepen waeren, de Engelsche bleven by haere pretensie persisteren; ende de Negociatie soude nae alle apparentie daer op afgebroken geworden hebben, indien by den Raedt-Pensionnaris de Witt niet een expedient uytgedaght was geweest, wiens aveu en approbatie, by Staeten van Hollandt ende de Geinteresseerde Leden ter Generaeliteyt daer op verleent, het sluyten en teykenen van het Tractaet eyndelyck geëffectueert hadt.

Secrete Resolutien van Holl. van den 5. Sept. 1662. en Br. van den Raedt-Pensionaris de Witt van den 5. Sept. 1662.

By dat expedient wierdt het de Geinteresseerden in de voorsz. twee Schepen vry gelaten, schoon genomen het geslote Tractaet sulks scheen te beletten, *hare begonne proceduere te vervolgen.* * Dese woorden wierden eerstelyck by de Engelsche tegen de intentie van desen Staet ende verkeerdelyck geinterpreteert en uyt dien hoofde seer excessive pretensien gemaekt. Ook sag men uyt de frivole pretexten daer de satisfactie over het nemen van Cabo-Verde mede gedilayeert wierden, dat syne Majesteyt van Engelandt niet gesint was ons die te geven. Daer by quamen de feytelyckheden op Tacorarii, Cabo-Corps, de gansche Kuste

Den 14. Sept. 1662. Br. van den Heer van Hoorn van den 15. Sept. 1662.
* *Litem inceptam prosequi.*

van

van Africa en op onse Schepen aldaer trafiquerende by de Engelsche met gewelt gepleeght, en Nieuw-Nederlandt in America op onse West-Indische Compagnie ingenomen: Waer door de voorsz. onse West-Indische Compagnie geobligeert wierdt violencie soo veel doenlyck met violencie af te keeren. Eenige Engelsche Schepen dan in haere traficq belet geweest synde; bediende syne Majesteyt van Engelandt, den Oorlogh tegen ons geresolveert hebbende, sigh van die circumstantie, om de reghtmaetige klaghten van haer Hoog Mog. met klaghten over die bagatelles te beantwoorden en als te compenseren.

De Heer VAN GOGH wierdt niet te min by haer Hoog Mog. in Ambassade nae Engelandt gesonden, om dien Koningh te overtuygen van de onreghtmatigheyt der pretensien van de Geinteresseerden in de Schepen *Bonne-Esperance*, en *Henry Bonne-Avanture*: om reparatie te versoecken van de attentaeten by de Engelschen op onse Forten en Schepen aengereght; en om van de andere kant vergoedinge aen te bieden van de schaeden, die de Engelsche souden kunnen doceren haere Schepen door het verhinderen in haere Commercie geleden te hebben: Om te concerteren over het houden van wedersyts Vlooten op syne Kusten tot verhoedinge van alle sinistre rencontres en verdere verbitteringe; en om een goedt en salutair Reglement van Marine te Negocieren, waer door diergelycke en alle andere ongemacken tusschen de twee Natien voor het toekomende moghten werden geprevenieert.

Br. van den Raed-Pens. de Witt van den 27. Juny 1664.

Secrete Resolutien van Holl. van den 23. en 24. May 1664.

Br. van den Raed-Pens. de Witt van den 8. Augusty 1664.

*** Sou-

Soude men niet mogen ſeggen nae alle het geene in de jaeren 1661., 1662., en 1663. tuſſchen Engelandt en deſen Staet voorgevallen was, dat haer Ho. Mog. in het begin van 1664. al ſoo min *geloofden van een lange ruſte te ſullen jouiſſeren*, als dat *de animoſiteyt van de partyen meer oorſaeck van de rupture was als de noodtſaeckelyckheydt en het intereſt*, of dat de rede daer van was *het refus van de Voogdye van den Prince van Orange wederom op ſigh te nemen*, by Staeten van Hollandt door de directie van den Raedt-Penſionaris DE WITT aen ſyne Majeſteyt gedaen in haere reſcriptie van den 27. April 1663.? Men doet ſyn Naebueren den Oorlogh niet meer aen, om dat men geen betrouwe meer kan ſtellen in die geenen, die aen de directie van haere affaires participeeren, of om een Neef te doen herſtellen in de Charges by ſyne Voorouders bekleet. De tydt heeft ſulcks ten opſighte van KAREL II. mede gejuſtificeert. Is het niet apparenter, dat den Koningh van Engelandt ſigh ſoght te wreecken, gelyck de Princen ſpreecken, van de Alliantie, die deſen Staet met CROMWEL gehadt hadde, en van het ongelyck dat ſyne Majeſteyt aengedaen was, met hem tegens den Uſurpateur niet te aſſiſteren en op den Throon te helpen? Dat men daer en boven in Engelandt begeerde de nieuw opgereghte Africaenſche Compagnie met alle kraght door te ſetten en te établiſſeren, en de Commercie van die Natie meer en meer uyt te breyden?

M. Baſnage Annales des Provinces-Unies, pag. 706.
Annal. des Provinces-Unies, pag. 734.
Annal. des Provinces-Unies, pag. 680. & 681.
Br. van den Heer van Gogh van den 25. July, 1. Aug. en 12. Sept. 1664.

Verre dan van 's Koninghs Oorloghſchepen binnen te houden, équipeerde men in Engelandt op-nieuws.

Br. van den Heer van Gogh van den 25. July 1664.

nieuws en sterck nae de Kusten van Africa om het ingenomene te maintineeren. De Heer VAN GOGH adviseerende, dat het scheen, dat de Engelsche van haer opgenome desseyn niet soude desisteren, voeghde daer voor syn oordeel by, dat'er diende te werden gedaght, om de Royale Compagnie een goede slagh te geven met resistentie op die Kuste, dat de saeke daer mede haest gevonden soude werden en in ruste gelaeten.

Brief van den Heer van Gogh van den 1. Aug. 1664.

De Heeren haer Ed. Groot Mog. Gecommitteerden tot de saeken van Engelandt waeren in een ende deselfde gedaghten met den Heer VAN GOGH, soo dat de Staeten van Hollandt op haer advis van den 2. Augusty 1664. den 6. van deselfde maendt by resumptie delibererende, nae rype overweginge van alles goedtvonden en resolveerden de saeken ter Generaeliteyt daer henen te dirigeren, ten eynde tot reocupereringe van 't gene aen de Geoctroyeerde West-Indische Compagnie op de Kuste van Africa afgenomen was, twaelf kloecke Schepen en Fregatten van Oorlogh aen gemelde Compagnie by forme van leeninge moghten werden bygeset; en om sulcks te prompter en te efficacieuser te doen, resolveerden haer Ed. Groot Mog. 's anderendaeghs wederom op het selfde subject delibererende, de saeke met alle dexteriteyt en secretesse daer henen te dirigeren, ten eynde de Vice-Admirael DE RUYTER en Chef commanderende over twaelf 's Landts Oorloghschepen, kruyssende in de Middelandtsche-zee, of die geene die by overlyden ende andere ongelegentheydt van deselve, de voorschreve

Secrete Resolutien van Holl. van den 6. Aug. 1664.

Secrete Resolutien van Holl. van den 7. Aug. 1664.

Vloot soude commanderen, op 't aldersspoedighste in stilligheydt en Secretesse tot executie van de daeghs te vooren genome Resolutie van wegen den Staet soude werde geautoriseert ende gelast.

Dese twee Resolutien van haer Ed. Groot Mog. op de Engelsche saeken, ter Generaeliteyt overgebraght, wierden by haer Hoog Mog., soo als die laegen, insgelycks geamplecteert en dienvolgende geconverteert in gelyckluydende Resolutien van de Generaliteyt.

Br. van den Raed Pens. de Witt van den 15. Augusty 1664.

Kan 'er oyt een saek in den Staet, in beter ordre passeren? M. Basnage verhaeldt noghtans dat 'er seve Commissarissen genoemt waeren, om te examineren het rapport dat de Ruyter gesonden hadt van syne commissie nae Algiers. Dat die Heeren, *haer pouvoir excedeerden* als sy de *Resolutie naemen van* de Ruyter *met syn onderhebbende twaelf Schepen nae Guinea te senden*. Dat sy die Resolutie om se by haer Ho. Mog. te doen passeren, *in dubbelsinnige termen gesteldt hadden*, en dat *de seve Commissarissen* op seeker pretext, *de Gedeputeerden ter Generaeliteyt aen de glaesen trocken* terwyl de *Griffier* Ruysch *deselve soo schierlyck las, dat men de Resolutie niet konde distingueren van 't verslagh, dat* de Ruyter *van syn expeditie gedaen hadde, soo dat de President daer door bedrogen wierdt.*

Annales des Provinces-Unies pag. 714.

Tot hier toe vindt den voornoemde Auteur het voorschreve *Artificie* redelyk faciel: Maer het *tykekenen, de Resumptie, het Origineel en de Copyen aen* de Ruyter *te senden* syn soo veel difficulteyten die hy

sigh.

sigh selfs objicieert en die een ander nae alle apparentie geëmbarrasseert souden hebben: Dogh die knopen worden by hem galanment doorgekapt, gevende tot solutie van de voorschreve objectien een excuse, die al soo weynig eer doet aen haer Hoogh Mog. Vergaderinge en aen den President van die week, als syn recit van het gepasseerde selfs.

VANDER HOEVEN, uyt wiens Historie dit fait schynt getrocken te wesen, seght noghtans expresselyk, dat om met alle bedenkelycke verholentheyt raed te slaen over het versenden van DE RUYTER nae de Kuste van Guinea, seve Commissarisen benoemt waeren, dat sy om meerder geheim en secretesse die versendinge onder haer vieren besloten, nemende de gelegentheyt waer, dat de anderen te samen aen de glasen wandelden. Leven en Dood van Cornelis en Johan de Witt, Amsterd. 1705. in Quarto eerste Boek pag. 237. en 238.

Uyt het naesien van de Resolutie selfs sal men best kunnen oordeelen, of die van een natuur is, om met het verslagh van een expeditie geconfondeert te worden. Ook brenght de Heer BASNAGE geen een bewys van syn geavanceerde by dat men nae kan slaen, als de gemelde Secrete Resolutie van Holland van den den 7 Augusty 1664. En dewyl die Resolutie al soo min van *Artificien* spreeckt als VANDER HOEVEN; kan men niet wel anders besluyten, als dat den Auteur van de Jaerboeken haere tael niet moet verstaen hebben. Secrete Resolutien van Holl. van den 7. Aug. 1664.

Haer Ed. Groot Mog. oordelende nae verloop van eenige maenden, dat DE RUYTER syne last in Guinea konde volbraght hebben, en dat syne presentie Secrete Resolutien van Holl. van den 27. Nov. en 3. Dec. 1664.

en dienst tegens de Engelsche in Europa stont gerequireert te worden; vonden goedt dien Vice-Admirael te doen ordonneren van *alles te besorgen en te effectueren wat tot besettinge ende bewaeringe van de Kuste van Guinea bequamelyck en gevoegelyck soude kunnen gedaen en in 't werck gestelt worden, ende voorts sonder eenigh uytstel sigh met syn onderhebbende Vloot te begeven nae dese Landen, en de Engelsche om de meenighvuldige hostiliteyten, by haer, desen Staet en de goede Ingesetenen van dien eenige tydt herwaerts aengedaen, buyten Europa alle mogelyke afbreuck te doen.*

Secrete Resolutien van Holl. van den 5. en 10. Decemb. 1664.

Den Koning van Engelandt ondertusschen een generael beslagh van onse Schepen en Goederen in syne Haevenen hebbende laeten doen, resolveerden haer Ed. Groot Mog. de saeke ter Generaliteyt daer heenen te dirigeren, ten eynde alle Engelsche Schepen soo ten Oorloge als ter Koopvaerdye uytgerust, mede binnen Europa door de maght van desen Staet, tot dat syne Majesteyt van Engeland hen reparatie van de voorschreve gepleegde hostiliteyten soude gedaen hebben, insgelycks aengetast, vermeestert en hier te Lande opgebragt mogten werden.

Secrete Resolutien van Holl. van den 17. Dec: 1664.

Men hadt in Engelandt drie saecken voor:

Br. van den Heer van Gogh van den 27. Decemb. 1664.

1. De Nederlanders te limiteren ontrent hun trafficq, soo aen de Kust van Africa, Oost-Indiën, als elders.

2. Deselve te limiteren op een vast getal van Oorlogh Schepen, ende dat alleen tot convoy tegens Piraten, sonder eenige Vloten te mogen houden.

3. Van gelyken deselven ook te limiteren ontrent de

de Visscherye en eenige verder gelegentheydt van minder gewighte.

De absurditeyt van dat voornemen dede alle menagementen hier te Lande cesseren, en het Engelsche werck tot eenen openbaeren Oorlogh uytbersten.

Haer Hoogh. Mogende die meer gedaen hadden als men hen met reede vergen konden, stelden sigh in een goedt postuur van defensie. Gepersuadeert dat sy tot geen spoedige en goede Vrede konden komen, als met de Engelsche vigoureuselyk aen te tasten en te beveghten; ordonneerden sy sulcks op het alderserieusste aen den Heere VAN OBDAM haere Vloot en Chef commanderende.

Nae het seggen van Mr. BASNAGE, soude den Lieutenant-Admirael-Generael seer levendigh geraekt geweest syn over die ordre, daer in *Ontdeckende de Geest van de Heer* DE WITT, *die sig defieerde van syne dapperhydt en van syn courage &c.* Annal. des Provinces-Unies, pag. 740. & 741.

Uyt wat Memorien magh den voornoemden Auteur getrocken hebben, dat DE WITT *sig defieerde van de wackerheydt en van de courage van den Heere* VAN OBDAM en 't geene hy verder in die paragraef verhaelt? nae alle apparrentie uyt een van die geenen, die hy oordeelt niet geobligeert te syn van te citeren. Want VANDER HOEVEN, die dit fait mede beschryft, seght precies het contrarie, niet duyster te kennen gevende, dat de opgeblasentheyt en de bravades van den Hertogh van Jorck de oorsaek waeren van die gegeve ordres aen den Heere VAN OBDAM. Leven en Dood van Cornelis en Johan de Witt, 1ste Boek pag. 257.

VANDER HOEVEN adverteert ons daer en boven dat Leven en Dood van

Cornelis en Johan de Witt, 1ste Boek pag. 258.

dat in de tweede ordre by den Heere VAN OBDAM ontfangen, niet gevonden wordt, gelyck sommige voorgeven, dat *indien hy op syn wederkomste syn hoofd niet wilde verliesen*, hy de Vyanden met alle winden soude hebben aen te tasten. Dit segt den Auteur van de nieuwe Jaerboecken niet alleen positive, maer amplieert daer selfs mede het seggen van de Heer VAN OBDAM in de Krygsraed. Hadt den Admirael VAN OBDAM het ongeluck niet gehadt van in 't hevigste van 't gevecht met syn Schip te springen, en wy daer door dat van de bataille te verliesen; de ordres daer toe gegeven souden mogelyck soo niet geoutreert, nogh op reeckeninge van den Raedt-Pensionnaris DE WITT gestelt geworden hebben.

Pag. 741.

Haer Hoogh Mog. hadden den Heer VAN GOGH tot London gelaten, om dat die Minister eens herroepen synde, de eer van den Staet niet soude gepermitteert hebben, dat een ander derrewaerts gesonden wierdt. Boven de advisen van importantie daer den Staet van gedient wierdt; soght men hier niet anders als de eerste voorkomende occasie waer te nemen, om onse differenten met Engelandt door de weg van Negociatie op een redelycke voet te vergelycken.

Den Koning van Engelandt maekt wel semblant van de Vrede te begeren: Maer als'er questie was van sigh te expliceren, wende Hy voor, dat de Vrede alhier door eenige weynige wierdt weerhouden, en dat de Heer VAN GOGH daer om tot het Negocieren van deselve niet geautoriseert was, veel min tot het sluyten. Die discoursen en de generaele protestatien van syne

Brief van den Raedt-Pensionaris de Witt van den 20. Nov. 1665.

syne Majesteyt schenen aen DE WITT alleen aengeleght, om de onkundige Gemeente alhier quaede impressien te doen nemen van haere Hooge Overigheyt: Daerom nam hy aenstonts syne mesures met de Heer VAN GOGH om die artificien te ontdecken en vrughteloos te maecken. Brief van den Raedt-Pensionaris de Witt van den 20. Nov. 1665.

Den Koningh van Vranckryck hadt sigh middelerwyl op de instantien van den Heer VAN BEUNINGEN voor haer. Hoog. Mog. tegens Engelandt verklaert. De Heer VAN GOGH kreegh dan ordres, om immediaet nae of met de Extraordinaris Fransche Ambassadeurs, tot het menageren van ons accommodement met Engelandt vrughteloos geëmployeert geweest hebbende, van daer te vertrecken. Daer resteerde niet voor de Staeten Generael als sigh een Vrede, die sy anders niet konden krygen, door de Waepenen te procureren.

Alhoewel myn voornemen niet en is den Leeser op te houden met het verhael van saecken, die niets contribueren kunnen tot ophelderinge of beter verstaen van dese Brieven: Soo versoeke eghter, dat het my gepermitteert sy by de uytgaeve deser Brieven, die als een Historie van 's Raedt-Pensionaris DE WITT Ministerie kunnen geconsidereert worden, my nu en dan in te laeten in het examen van dese en gene faiten, die de memorie en de reputatie van den Heer DE WITT, en die van syne sentimenten waeren, ten hooghste interesseren.

Moet men sigh wel verwonderen, dat een Auteur, die den Raedt-Pensionaris DE WITT en syne par- M. Basnage Annal. des Provinces-Unies, pag. 524, 751., & 793. &c.

partye voor *Factieusen* uytmaeckt, die *een drift om te Regeren en een obstinaete haet tegen het Huys en den Prince van Orange* * voor motif van alle haere actien geeft; die haer en selfs de Staeten van Hollandt beschuldight van *den Prince van Orange te ontnemen ende te depouilleren van de Charges van syne Vooroudérs*, † eer die Charges oyt op Hoogh gedaghte Prince waeren geconfereert geweest; Dat soo een Auteur, segh ick, in menighvuldige fauten en contradictien valt, bynae soo dickwils als hy over het doen en laeten van den Raedt-Pensionaris DE WITT en die van syne sentimenten waeren, komt te raisonneren? Soo verhaeldt hy op pag. 683. en 684. de Engelsche hostiliteyten op de Kusten van Africa en America. Op pag. 712. *causert* DE RUYTER *de eerste difficulteyt* met het niet strycken van de Vlagge voor den Admirael LAWSON. Op deselfde pag. 712. *hadt men in Hollandt geen dispositie tot den Oorlogh, dewyl de Minister van die Provincie, meer als de anderen in de uytgestrecktheydt van de Commercie geintereſſeert, de Resolutie dede nemen van voor de Engelsche te buygen en haer alle pretext van rupture te benemen.* Op pag. 734. heeft de *Animositeyt van de partyen* meer deel aen de rupture als *de noodsaeckelyckheydt en het interest.* Op pag. 801. sagh men, *dat men de Vreede niet verkryght als nae proportie van de kraghten die men inspant, om syne Vyanden te intimideren. Engelandt soude de Vrede niet geaccordeert hebben, indien de Hollandsche Vloot de verbaestheydt op den Oever van de Tamise niet gebragt hadde.* Op pag. 802. *wil-*

Pag. 751.

Pag. 302., 524, 636., 751., 761. &c.

* Siet dese Brieven en voornaementlyck die van den Raed-Pens. de Witt van den 1. April 1661. en van den 7. April 1662.

† Basnage pag. 394., 614, 637. &c.

wilde DE WITT *de continuatie van den Oorlogh. De groote preparatien die men in Hollandt voor de Campagne maeckte, deden twyffelen, of men se alleen moest toeschryven aen de voorsightigheydt van den Raedt-Pensionaris, of aen de passie die hy hadt van over Engelandt te triompheren, wiens Koningh ende Ministers syne vyanden waeren.*

Op pag. 804. *Is het évident, dat den uytslagh van de Negociatien* (te Breda) *seer onseeker soude geweest hebben, indien het succes van de Vloot door* DE RUYTER *gecommandeert, de Engelsche tot de Vrede niet gedetermineert hadde.* Op pag. 805. wordt *dat selfde glorieus succes gecondemneert soo wel by de Vyanden als by de Vrienden van de Republyck.* De rede ten opsighte van Engelandt bygebraght is seer pitoyabel. Nam de Koningh van Engelandt onse Schepen, Forten en geheel Nieuw-Nederlandt geduerende de Vrede; soo kon syn Majesteyt niet quaelyck vinden, dat haer Hoog Mog. de Engelsche alle mogelycke afbreuck deden geduerende eenen openbaeren Oorlogh en daer geen stilstandt van Waepenen getroffen waer. Maer seght den voornoemden Auteur pag. 806. *hadt de windt anders gewaeyt de entreprise soude misluckt hebben. Men soude meer hebben kunnen doen. Den* RUART *heeft te veel geloof gegeven aen een quaedt rapport van Dom* BERNARDO DE SALINAS, *die hy voor suspect hadt moeten houden.* Magh men niet seggen, dat dit de ordinaire tours syn, daer men de grootste saeken mede kan verkleynen? En dat indien den RUART VAN PUTTEN Broeder van den Raedt-Pensionaris DE WITT aen het

hoofdt van die expeditie niet geweest was, daer over soo niet soude geraisonneert geworden hebben? *De*
Pag. 806. *Vrede was* noghtans op deselfde pag. *een van de avantages van die expeditie.* Hoe sal dien Auteur accorderen het desseyn van de Engelsche Vloot te verbranden,
Pag. 804. den, by den Raedt-Pensionaris geimagineert, met een
Pag. 802. passie van den Oorlogh te continueren? Onder andere insinuatien van die natuur, te meenighvuldigh om alle
Pag. 807. aen te wysen, segt hy: *Den* RUART *syn Broeder, die* 's Raedt-Pensionaris *intentien op de Vloot secondeerde,*
Den 22. en 23. Juny 1667. *bleef nogh langh in Zee, niet alleen nae de Victorie, om de Havens van Engelandt te peylen; maer self lang nae de ratificatie van de Vrede, met intentie om te nemen hondert Schepen, die uyt de Barbados quamen, en welckers Pryse lange retardementen soude hebben veroorsaeckt.* Hoe kon den RUART voor de uytwisse-
Den 24. Aug. 1667. lingh van de ratificatien uyt Zee komen, daer hem de
By Resolut. van den 25. Aug. 1667. permissie daer toe eerst nae het uytwisselen van de ratificatien gegeven wierdt? Nae alle apparentie *om dat*
In July 1667. *Mylord* ARLINGTON *ordres gegeven hadt aen de Engelsche Ambassadeurs te* Breda *van de Conferentien af*
Siet Annal. des Provinces-Unies, pag. 807. en de Noote omlaegh aen de pag. *te breecken, soo men haer geen volle satisfactie gaf*, en dat de hostiliteyten niet cesseerde met het teykenen van de Vrede. Het desseyn van de Barbados-Vaerders op te soecken en aen te tasten, niet ten getalle van 100.
Siet vander Hoeven Leven en Dood van Cornelis en Johan de Witt, 2de Boek pag. 172. maer van 44., was niet by den RUART geimagineert, maer een saeke in de Kryghsraedt gepasseert en geresolveert; niet langh nae de ratificatien van de Vrede, die den 24. Augusty 1667. geschieden, maer den 20. July 1667. en sulcks 35. daegen te vooren.

Sou-

Soude men niet mogen seggen, dat indien de idées van den Raedt-Pensionaris DE WITT en van syne partye met die van den meermaels geciteerden Auteur op het Stadthouder en Kapiteynschap-Generael over een gekomen hadden, hy van haere memorie op een andere wyse soude gesproocken hebben? Verre van te blameren de sentimenten van dien Auteur op het Stadthouderschap, of syn attachement voor het Huys van Orange, soo derve ick ter contrarie avanceren, dat het den Raedt-Pensionaris DE WITT aen geen genegentheydt en attachement voor het Huys en den Prince van Orange manqueerde, en dat, soo hy in sommige saeken, het interest van dien Prince raeckende, soo verre niet gingh als wel anderen, sulcks alleen voortquam uyt een persuasie van dat het welwesen van de Republyck op die tydt geen Stadthouder vereyschte. Den Auteur van de voorschreve Jaerboeken, of quaelyck geinformeert, of niet hebbende kunnen overeen brengen idées tegen het Stadshouderschap, met genegentheydt en attachement voor het Huys ende den Prince van Orange, heeft altoos een vreemd motif, of een motif van haet geimagineert soo wel van de Actien van den Raedt-Pensionaris, die van syne partye, als van de Staeten van Hollandt selfs, soo dickwils als sy iets ten dienste van den Prince van Orange, of tegen iemandt, die voor het Stadthouderschap was, gedaen hebben. Daerom *was het MAER een teecken van complaisance voor de Princesse en den Koningh van Engelandt*, als de Staeten van Hollandt den Prince van Orange een rente

Annal. des Provinces-Unies, pag. 619.

Siet den Br. van den

hoofdt van die expeditie niet geweest was, daer over
soo niet soude geraisonneert geworden hebben? *De*
Pag. 806. *Vrede was* noghtans op deselfde pag. *een van de avan-*
tages van die expeditie. Hoe sal dien Auteur accor-
deren het desseyn van de Engelsche Vloot te verbran-
Pag. 804. den, by den Raedt-Pensionaris geimagineert, met een
Pag. 802. passie van den Oorlogh te continueren? Onder andere
insinuatien van die natuur, te meenighvuldigh om alle
Pag. 807. aen te wysen, segt hy: *Den* RUART *syn Broeder, die*
's Raedt-Pensionaris *intentien op de Vloot secondeerde,*
Den 22. en 23. Juny 1667. *bleef nogh langh in Zee, niet alleen nae de Victorie,*
om de Havens van Engelandt te peylen; maer self lang
nae de ratificatie van de Vrede, met intentie om te ne-
men hondert Schepen, die uyt de Barbados quamen,
en welckers Pryse lange retardementen soude hebben
veroorsaeckt. Hoe kon den RUART voor de uytwisse-
Den 24. Aug. 1667. lingh van de ratificatien uyt Zee komen, daer hem de
By Resolut. van den 25. Aug. 1667. permissie daer toe eerst nae het uytwisselen van de ra-
tificatien gegeven wierdt? Nae alle apparentie *om dat*
In July 1667. *Mylord* ARLINGTON *ordres gegeven hadt aen de En-*
Siet Annal. des Provinces-Unies, pag. 807. en de Noote omlaegh aen de pag. *gelsche Ambassadeurs te* Breda *van de Conferentien af*
te breecken, soo men haer geen volle satisfactie gaf, en
dat de hostiliteyten niet cesseerde met het teykenen van
de Vrede. Het desseyn van de Barbados-Vaerders op
te soecken en aen te tasten, niet ten getalle van 100.
Siet vander Hoeven Leven en Dood van Cornelis en Johan de Witt, 2de Boek pag. 172. maer van 44., was niet by den RUART geimagineert,
maer een saeke in de Kryghsraedt gepasseert en gere-
solveert; niet langh nae de ratificatien van de Vrede,
die den 24. Augusty 1667. geschiedeh, maer den 20.
July 1667. en sulcks 35. daegen te vooren.

Sou-

Soude men niet mogen seggen, dat indien de idées van den Raedt-Pensionaris DE WITT en van syne partye met die van den meermaels geciteerden Auteur op het Stadthouder en Kapiteynschap-Generael overeen gekomen hadden, hy van haere memorie op een andere wyse soude gesproocken hebben? Verre van te blameren de sentimenten van dien Auteur op het Stadthouderschap, of syn attachement voor het Huys van Orange, soo derve ick ter contrarie avanceren, dat het den Raedt-Pensionaris DE WITT aen geen genegentheydt en attachement voor het Huys en den Prince van Orange manqueerde, en dat, soo hy in sommige saeken, het interest van dien Prince raekende, soo verre niet gingh als wel anderen, sulcks alleen voortquam uyt een persuasie van dat het welwesen van de Republyck op die tydt geen Stadthouder vereyschte. Den Auteur van de voorschreve Jaerboeken, of quaelyck geinformeert, of niet hebbende kunnen overeenbrengen idées tegen het Stadthouderschap, met genegentheydt en attachement voor het Huys ende den Prince van Orange, heeft altoos een vreemd motif, of een motif van haer geimagineert soo wel van de Actien van den Raedt-Pensionaris, die van syne partye, als van de Staeten van Hollandt selfs, soo dickwils als sy iets ten dienste van den Prince van Orange, of tegen iemandt, die voor het Stadthouderschap was, gedaen hebben. Daerom *was het MAER een teecken van complaisance voor de Princesse en den Koningh van Engelandt*, als de Staeten van Hollandt den Prince van Orange een ren-

Annal. des Provinces-Unies, pag. 619.

Siet den Br. van den

Raed-Pens. de Witt van den 10. December 1660. te van veertigh duysendt guldens 's jaers assigneerden. Beloofden haer Ed. Groot Mogende aen den Koningh van Engelandt een grote sorge te sullen draegen voor des Prince van Oranges inkomen, en voornamentlyk voor syne goederen buyten 's Lands gelegen: Sulcks geschiede niet met opsighte tot dien Prince, maer om dat *het haer niet koste als de moeyte van te ordonneren aen de Ambassadeurs van sterck te ageren, by de Koningen van Vranckryck en Spagne, daer die van dependeerden.* Persuadeert DE WITT Staeten van Hollandt om van den Koningh van Spagne te vraegen de betaelinge van een considerable somme, die syne Majesteyt den Prince van Orange schuldigh was. Den Raedt-Pensionaris DE WITT heeft *geen liefde voor het Huys van Orange. Hy was geresolveert om sig te wreken van den Ambassadeur van Spagne Dom* ESTEVAN DE GAMARRA, *die hy geloofde dat het Cantonnement geimagineert hadt met dessein om hem Raedt-Pensionaris te verstricken.* Hebbe nogh de Resolutie van Hollandt op dit fait, nogh die van het armeren der vyf Schepen nae de Kuste van Spagne kunnen vinden: Maer gesupponeert dat sulcks noghtans waer is en dat men den Grave D'ESTRADES daer in geloven moet: Kan een genegentheyt om revenge te nemen van een Minister, die men meent dat ons een strick heeft willen setten, niet bestaen met een liefde en genegentheyt tot het Huys van Orange? of kon den Raedt-Pensionaris sigh niet bedienen van die occasie om den Prince van Orange, die hy genegen was, plaisir te doen in een affaire daer hy anders mogelyck

Annal. des Provinces-Unies, pag. 681.

Annales des Provinces-Unies pag. 686.

gelyck veel obſtacles in ſoude gerencontreert hebben?
Elf Steden reſolveerden het ſaiſeren van 't inkomen Annal. des
der Biſſchoppen, die borge voor de voorſz. ſchult ge- Provinces-
bleven waeren: Ergo hadt den Raedt-Penſionaris in Unies, pag.
dat werck differente Steden tegen. 686.

Had de Heer BASNAGE de voorſchreve preventie niet gehadt, hy ſoude niet geaffirmeert hebben: Dat men drie Gedeputeerden op de Vloot ſettede, *om de autoriteyt van den Admirael* TROMP *te borneren.* Dat Staeten van Hollandt *wilden* opteren tuſſchen DE RUYTER ende TROMP. Dat *om dat* TROMP *niet bemint was van de bovenleggende partye, en* DE RUYTER *een van de Hoofden van de ſelve, van twee Admiraelen van een bynae egaele reputatie,* DE VERSLAEGENE *in de Staeten triompheerde, en den* OVERWINNAER *ſyn proces verloor.*

(Annal. des Provinces-Unies, pag. 744. 784. — Ibidem. — Qui avoit été battu.)

Soo den Auteur der Nieuwe-jaerboeken Memorien tot het ſenden van Gedeputeerden op de Vloot geconſuleert heeft, moeten ſyne Memorien anders ſpreeken, als de Reſolutien van Hollandt van den 29. Juny 1665. en van den 2. April 1667.

De Reſolutie van Holland van den 19. Auguſty 1666. ſegt geenſints, dat haer Ed. Gr. Mog. *wilden* opteren tuſſchen DE RUYTER en TROMP; maer dat ſy *geobligeert waeren* te opteren. *Dat den Lieutenant-Admirael* TROMP, *nae de demonſtraetie van ſoo grooten animoſiteyt en verbittertheyt tegen den Lieutenant-Admirael* DE RUYTER, *'s Lands Vloot als Generael en in Chef commandeerende, te gelycke met den ſelve Lieutenant-Admirael* DE RUYTER *NIET GELAE-*

TEN.

TEN KONDE WORDEN IN EMPLOY, sonder 's Lands welvaeren ten uyterste te doen pericliteren door een apparente tweedracht en confusie, die in sulken cas met rede in de voorschreeve Vloote stont te bevresen. Hoe durft een Auteur, die verhaeldt heeft op pag. 783. van syne Historie, dat, de retraite van DE RUYTER, met aght Schepen langen tydt tegens tweeëntwintigh Schepen gevoghten hebbende, sonder een eenigh van de synen te verliesen, hem by nae soo glorieus was als een overwinninge, aen de voornoemde Admirael DE RUYTER op de volgende pag. den odieusen titel van *BATTU* geven in oppositie van die van *VAINQUEUR* aen den Lieutenant-Admirael TROMP toegeëygent? Keere wederom tot onse Brieven.

M. Basnage Annal. des Provinces-Unies.

Dewyl de Vrede tot Breda genegocieert wierdt, trok den Koningh van Vranckryck met een Leger in de Spaensche Nederlanden, om sigh in possessie te stellen van de Provincien en Steden, die syne Majesteyt sustineerde uyt hoofde van 't Reght van de Koninginne, oudtste Doghter van Spagne, hem te competeren.

Haer Hoog Mog. van gedaghte synde, dat Vranckryck in syne conquesten moest gestuyt, van de Vereenighde Nederlanden geëloigneert, en tot het aengaen van Vrede met Spagne geëngageert worden, en dat de coöperatie van Engelandt nevens de haere daer toe ten hooghste nodigh was, sonden de Heeren MEERMAN en BOREEL als Extraordinaris Ambassadeurs na dat Hof.

Den Heere Spaensche Ambassadeur GAMARRA hadt ondertusschen op autorisatie van den Marquis DE CAS-

TEL

TEL RODRIGO een millioen guldens, onder verpandinge van eenige Steden, van haer Hoogh Mogende by Memorie ter leen versoght. Den Raedt-Pensionaris DE WITT, die, soo als in de Voorreden op de twee eerste Deelen geseght is, om geen andere rede met den Grave D'ESTRADES over de partage en het cantonnement van de Nederlanden genegocieert hadt, als om Vranckrycks desseynen en fond te penetreren, de executie van deselven te reculeren, en als het tydt soude syn, sigh daer tegen te stellen; schreef aen de Heer MEERMAN, eer dat hy nogh tydinge van syn Ed. arrivement in Engelandt bekomen hadt, *dat hy oordeelde, dat van het te maeke accommodement over de Spaensche Nederlanden noyt iets goets te verwagten soude syn, ten sy Vranckryck benomen wierde de faculteyt, om de reste van de Nederlanden mede wegh te nemen*, ende sulcks *dat men met alle voorgenome Verbintenissen behoorde voort te gaen, soo wel over de voorschreve Verpandinge en Geldtleeninge met Spagne selfs, als over de defensie van het voorschreve Landt by non-succes van een raisonnabel accommodement:* Besluytende, *dat het te wenschen waere*, dat de Heer MEERMAN *uyt* syne Majesteyt van Engelandt *eenige seeckerheydt konde trecken, om tot soo goedt een eynde behoorlyck te willen coöpereren.*

Secrete Resolutien van Holl. van den 10. Sept. 1667.

Br. van den Raed-Pens. de Witt van den 14. October 1667.

Het werck van de Verpandinge en Geldt-leeninge soude haest geadjusteert geweest hebben, ten sy de Marquis DE CASTEL RODRIGO daer ontrent niet gereculeert hadt, op een frivool voorgeven, van dat die saeck by de Engelsche ombragie verwecken soude, en dat

Brief van den Raedt-Pens. de Witt van den 4. Nov. 1667.

*** **

Brief van den Heer Meerman van den 6. Nov. 1667. Brief van den Raed-Pens. de Witt van den 18. Nov. 1667. Br. van den Raed-Pens. de Witt van den 11. Novemb. 1667.

dat syn Excellencie het presente pericul wat oessteerende, in plaetse van de aengebode Steden het inkomen van het Landt van Waes niet hadde willen substitueren: Het welck by haer Hoog Mog. om differente redenen ridicul gevonden synde, raeckte die Negociatie daer door aen het traineren.

Alhoewel de Heer MEERMAN van syne last, selfs ook van het Secrete Artikel mondelinge ouvertures gedaen hadde, soo hieldt sigh den Koningh van Engelandt gesloten sonder syn Ed. de minste hope te geven van haer Hoog Mog. ooghmerck te sullen seconderen. Syne Majesteyt begeerde egter dat de Heer MEERMAN syne propositie by geschrifte vervatten soude. Maer die Minister was te penetrant en van te goedt een oordeel, om des Koninghs weerhoudentheyt in 't antwoorden met de promptitude en resolutheydt van een schriftelycke Memorie te vorderen, overeenbrengende, sigh niet te desieren van eenigh artificie van die syde, en niet te dughten, dat men syne propositie wel schriftelyck moghte desidereren, *om daer mede haer Hoog Mog., by Vranckryck swart te maecken, en by provisie buyten het spel te blyven; en dat, dat soo soude syn een soete en onkostelycke revenge van de voorgaende gelede affronten.*

Br. van den Hr. Meerman van den 4. Nov. 1667.

Br. van den Hr. Meerman van den 6. Nov. 1667.

De Heer MEERMAN gingh dan als een voorsightigh Minister *bride en main*, en presenteerde een Memorie, waer by dat inconvenient geëviteert wierdt, en waer van hy om meerder confidentie te verwecken, aen de Spaensche en Fransche Ministers communicatie gaf. Syn Ed. was niet te min *geheel en al gepersuadeert*, *dat de*

Br. van den Hr. Meerman van den 4. Nov. 1667.

de Engelsche t'syner tydt sigh met haer Ho. Mog. over 't werck van de Nederlanden soude vergelycken. Br. van den Hr. Moerman van den 6. Nov. 1667.

De pretensien van Vranckryck liepen soo hoogh, en baerden soodaenigh een defiance in de Vereenighde Nederlanden tegens dien Koningh, dat de Heeren haer Hoog Mog. Gedeputeerden tot de Fransche saeken ten uyterste bedught waeren, dat Vranckryck sig op het een of 't ander pretext met de Waepenen van 't overige der Spaensche Nederlanden soude kunnen meester maecken, indien geen stercke Alliantie en Verbintenissen van de geinteresseerde maghten, en effective Armées van de Geallieerden op de been staende, sulcks door ontsaggelyckheydt of naedruck deden aghterwegen blyven. Een notable Verbintenisse met de geïnteresseerde Naeburen en den Koningh van Sweden aen te gaen daer toe het bequaemste geoordeeldt, en sulcks by de selven niet vreemt gevonden synde, verklaerde den Raedt-Pensionaris DE WITT aen de Heer Ambassadeur D'ESTRADES opentlyck; dat het vooren verhaelde mede syne (DE WITTS) opinie was, en dat men syne Majesteyt van Vranckryck moeste doen sien; *dat het deselve soo faciel niet soude vallen de reste van de voorschreve Nederlanden wegh te nemen, maer dat eene geligueerde Maght gereedt stondt om hem sulcks te helpen beletten.* Br. van den Raed-Pens. de Witt van den 11. Nov. 1667. Br. van den Raed-Pens. de Witt van den 12. Nov. 1667.

Haer Hoog Mog. voor maxime hebbende *Gallum Amicum, non Vicinum*, sogten aen Spaghe een raisonnabel accommodement te procureren, en de Waepenen tot defensie van de Spaensche Nederlanden niet op te

vatten, als wanneer een refus van de Vrede te accepteren, of de continuatie van de Fransche Hostiliteyten en conquesten, haer daer toe absolutelyck noodtsaeken souden.

Het was desen Staet niet geraeden, daer sy pas uyt soo swaere en kostelycken Oorlog met Engelant quam, van sigh in eenen nieuwen Oorlogh te engageren tegen Vranckryck, daer sy op de Engelsche weynigh staet konde maecken, Sweden en de Duytsche Vorsten door subsidien in actie moesten gebraght en gehouden worden; daer het succes onseker was, en daer de Marquis DE CASTEL RODRIGO op de voorgeslaegene Verpandinge te rugh tredende en tot conservatie van de Nederlanden weynigh of niet in 't werck stellende, de geheele last van den Oorlogh op haer Hoogh Mog. alleen soude aenkomen.

Brief van den Raedt-Pension. de Witt van den 16. Decemb. 1667.

Het soude seeker de kortste wegh geweest hebben Spagne resolutelyck met de Waepenen by te springen, maer haer Hoog Mog. wierden daer van door vele notable en reets gemelde reflexien wederhouden. Sy resolveerden dan tot het vigoureuselyck pousseren van een accommodement. Het kiesen van die partye liet niet nae van groote swarigheden in te hebben. Het scheen dat alle de mesures, die de geinteresseerdens nemen konden, om Vranckryck, die met een Victorieus Leger in de Nederlanden was, en apparentie had van deselven in het korte te vermeesteren, een redelyck accommodement te doen aennemen; aldaer moesten aengesien worden als soo veel constraintes, contrarie aen de eer ende de glorie van een jongh en magtigh

Briev. van den Raedt-Pensionaris de Witt van den 23. Decemb. 1667. en 13. Jan. 1668.

tigh Koningh. Die difficulteyt was niet wel te furmonteren als met een openbare rupture van de geligueerde Mogentheden, daer haer Hoog Mog. om de reets gesegde redenen niet wel toe konden resolveren: Of door de cessie van eenige considerable Steden en Plaetsen in de Nederlanden; daer Spagne niet als door middelen van dwang en constrainte toe soude kunnen geinduceert worden. Engelandt begeerde sulcks niet te doen om het exempels halve, en om dat Koningen sig niet gaere aenmatigen de decisie over de differenten, die sy als disputen tusschen vreemde Princen kunnen aensien. Brief van den Heer Meerman van den 31. Dec. 1667.

Dewyl den Raedt-Pensionaris DE WITT en de Heeren MEERMAN en BOREEL als wackere en getrouwe Ministers, gestadigh correspondeeren om een goede uytkomste in soo difficiel een circonstantie te vinden, en malkanderen alle mogelycke light toe te brengen, aen den eerste, om syne Meesters tot het kiesen van de beste partye te kunnen raeden, en aen de tweeden, om se soo veel in hem was, te instrueren van haer Hoog Mog. intentie of apparente inclinatie, en des soo veel te bequaemer te maecken tot het wel en spoedigh uytvoeren van haeren last; quam de Heer TEMPLE, tot het doen van eenigh rapport door den Koningh van Groot-Brittannien uyt Brussel ontboden, door last van syne Majesteyt den Raedt-Pensionaris DE WITT besoecken, en op 't werck van de Spaensche Nederlanden sonderen.

Den Koningh van Engelandt uyt de Heer TEMPLE verstaen hebbende de goede genegentheydt van desen

Staet om de reste van de Nederlanden den Spagne te conserveren, renvoyeerde denselve aenstonts nae den Haege *met Credentiaelen en Pouvoir om alhier in qualiteyt als Extraordinaris Envoyé met haer Hoog Mog. te handelen ende te sluyten een defensive Alliantie; als ook een behoorlycke verbintenisse tot uytwerckinge van de Vrede tusschen de Koningen van Vranckryck en Spagne.* De Heer TEMPLE beloofde daer toe niet veel moeyte aen te wenden, want de gemoederen alhier t'eenemael gedisponeert synde tot het geene den Koningh van Groot-Brittannien desideerde, waeren de twee Tractaten in drie dagen geperfectioneert en geteykent.

Br. van den Raed-Pens. de Witt van den 20. Jan. 1668.

Br. van den Raed-Pens. de Witt van den 26. Jan. 1668.

Secrete Resolutien van Holl. van den 24. en 25. Jan. 1668.

Het Tractaet tusschen Engelandt en haer Ho. Mog. over het uytwercken van de Vrede in de Spaensche Nederlanden met concert en kennisse van den Grave VAN DHONA in den Haege gesloten synde, ende haer Ed. Groot Mog. niet liever doende als den Koning van Sweden als principael contractant in 't voorsz. Tractaet te admitteren, wierdt daer van op den 23. January 1668. by den Heere Grave VAN DHONA, den Ridder TEMPLE, en Gedeputeerden van haer Ho. Mog. een Acte geteykent. Dog om het schierlyck vertreck van den Graeve VAN DHONA nae Engelandt, de condition van die Triple Alliantie nog te reguleren staende, quamen die tot lasten van de Heeren MEERMAN en BOREEL.

De grootste swaerigheyt die sy daer in vonden, roulleerde over de Subsidien aen den Koningh van Sweden te betaelen. Syne Majesteyt sustineerde, dat, syne Troupes expres ten dienste van de gemeene groote saek

op de been gehouden hebbende, en nog sullende hoeten houden, het reedelyck was, dat die soo wel voor de tydt in Negociatien geëcouleert als voor het toekomende genomen, en dat, met Engelandt en haer Ho. Mog. gecontracteert hebbende, by deselven ook verstreckt wierden. Haer Ho. Mog. waeren ter contrarie van advis, dat, dese Triple Alliantie aengegaen synde om Spagne de reste van de Nederlanden te conserveren; den Koningh van Sweden van Spagne uyt de Penningen op Pandschap te verstrecken; syne satisfactie moeste consequeren. De Heeren Engelsche Commissarisen waeren met ons van een advis, dog oordeelden, om den Grave VAN DHONA niet voor 't hoofd te stoten en Sweden te verliesen, dat men syn Excellencie behoorde aen te bieden haer guarant ende de borghtoghte van Engelandt ende de Vereenighde Nederlanden voor het geene Spagne ter saeke van de voorsz. Subsidien aen Sweden soude uytloven. Brief van de Heeren Meerman en Boreel van den 17. Maert 1668.

De Heeren MEERMAN en BOREEL daer op ongelast, vonden sigh wat verlegen met den voorslagh van de Heeren Engelsche Commissarisen, te meer om dat den Grave VAN DHONA by syn vorige sentimenten stipt bleef staen en dat den Koningh van Engeland geweldigh urgeerde het teykenen van de Triple Alliantie met belofte van aen Sweden ende voor de gepasseerde tyd een convenable somme, ende voor het toekomende een geproportionneerde Subsidie directelyk van wegen Engelandt en de Vereenigde Nederlanden te bespreecken.

Alhoewel die propositie met de ordres van haer Ho. Mog. niet overeenkomende, by onse Ministers niet

kon-

konde aengenomen werden, soo liet men egter niet nae van weerskanten alles uyt te denken en alle temperamenten voor te slaen, die eenighsints dienen konden om de Sweedtsche Subsidien met den Grave VAN DHONA te mogen adjusteren en dat grote werck van de Triple Alliancie tot een goedt eynde te brengen.

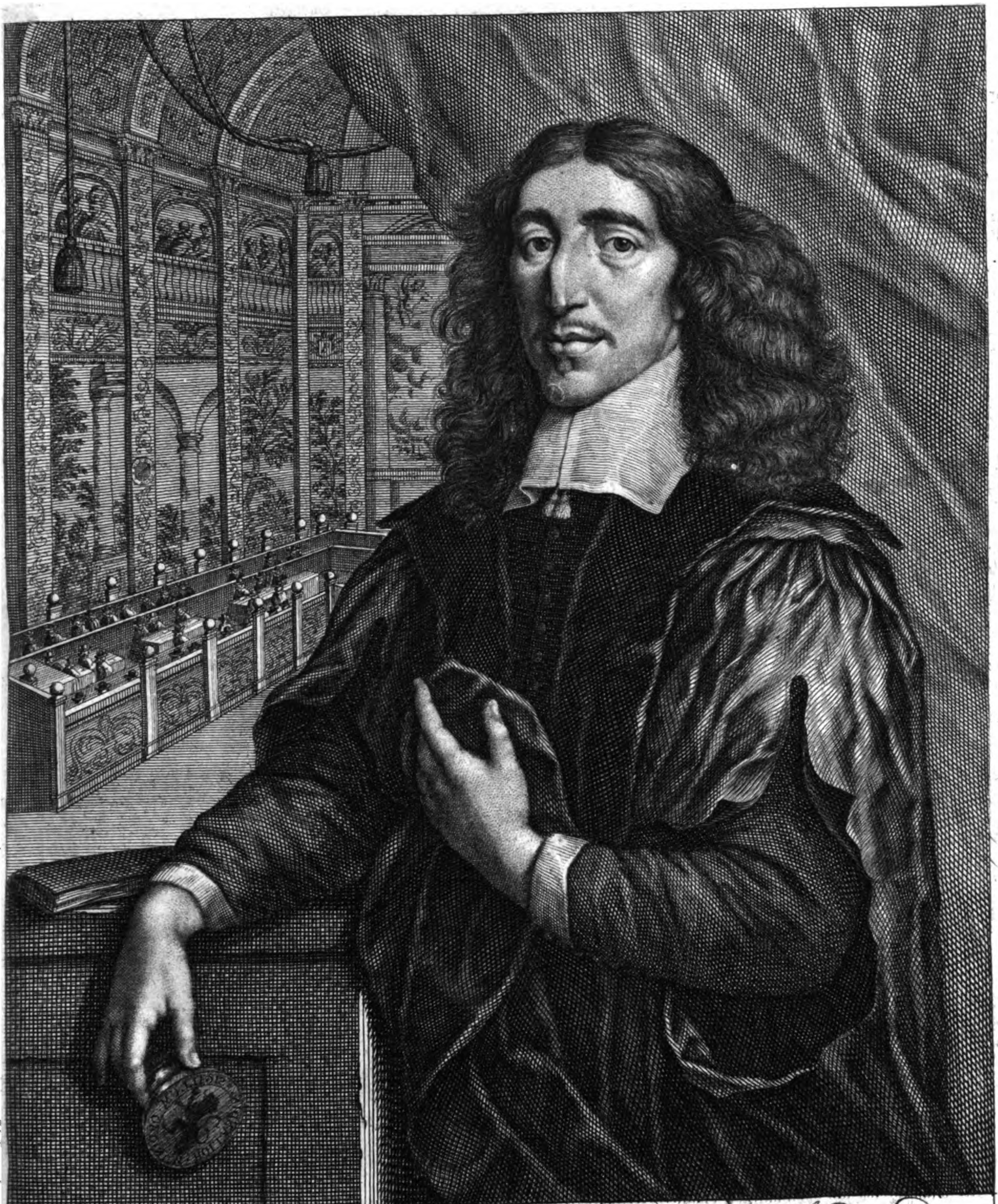
Siet den Br. van de Hr. Meerman van den 25. Maert 1668. en Br. van den Raedt-Pensionaris de Witt van den 30. Maert 1668.

De Verpandinge ondertusschen in den Haege op ordres van den Marquis DE CASTEL RODRIGO voltrocken, scheen aen dat van de Subsidien veel faciliteyt te sullen toebrengen, en soude sulcks ook seekerlyk gedaen hebben, indien de Marquis DE CASTEL RODRIGO langh nae de gestipuleerde tydt nogh niet ratificerende het gesloten Contract van Verpandinge, niet hadt doen dughten, dat syn Excellencie aen de executie van dien stont te manqueren, en het Sweedtsche werck door syne irriguliere conduites wederom in nieuwe swaerigheden gesmeten hadt. De gemackelyckheydt by den Grave VAN DHONA bygebraght, en de infatigable sorgh en habiliteyt van de Heeren MEERMAN en BOREEL surmonteerden die difficulteyten en deeden dus de Triple Alliantie perfectionneren.

Den 9. April 1668. Siet den Br. van den Raed-Pens. de Witt van den 13. April 1668., en Secrete Resolutien van Holl. van den 10. April 1668. Brief van den Raedt-Pens. de Witt van den 27. Ap. en 11. May 1668. Siet Brief van den Hr. Meerman van den 5. May en van den Raedt-Pensionaris de Witt van den 11. May 1668. P. S. Brief van den Hr. Meerman van den 11. en Br. van van de Hr. Meerman van den 13. May 1668.

De Lecture van dese Negociatien in allen deele soo interessant, en door alle vereysche voorsightigheydt, penetratie en dexteriteyt gemanieert, kan den Leser niet als ten hooghste aengenaem syn, sal daerom dese Voorreden door het detail van verdere circonstancien, niet meer uytbreyden, maer den Leser tot de Brieven selfs daer ontrent renvoyeren.

BRIE-

JOHAN DE WITT *Raed-Pensionaris en Groot Zegel Bewaerder van Hollandt ende West Vrieslandt.*

Ætatis Suæ XLV.

Jak: Houbraken Sculpsit. *C. Netscher Effigiem pinxit A° 1670.* *H. Scheurleer Excudit.*

BRIEVEN

Tusschen den Heer

JOHAN DE WITT

RAEDT-PENSIONARIS VAN HOLLANDT EN WESTVRIESLANDT,

Ende den Heer

WILLEM NIEUPOORT

AMBASSADEUR in ENGELANDT.

Geschreeven ende gewisselt zedert den 18. *December* 1654. *tot den* 29. *December* 1656.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 18. December 1654.

EDELE GESTRENGE HEERE,

SOo daetelyck werden my behandight U Ed. Gestrengen's brieven van den 11. deser, voor de communicatie van de saeken aldaer, bedanck ick deselve ten hooghsten. Het werck van Zeelandt is bekommerlyck, ende sal verlangen te verstaen, of het overlyden van den Heere *de Knuyt* voor de wel geintentioneerde voor ofte naedeeligh sal wesen, alsmede of op de Missive van hier, iets sal geresolveert wesen. Raeckende U Edts. antwoorde op de myne van den 4. deses, versoek ick, dat U Ed. gelieve te considereren, dat'er onderscheydt is, als het meerder getal van Gedeputeerden overblyft, of een alleen; ende den Heere *van Beverningh* heeft my selfs mede geraeden, dat, als ick geen nootsaekelycke occasie vernam omme te presteren, dat ick naeder schryvens op het werck van de Marine soude afwaghten; nu hoop ick, dat syn Ed., wel synde overgekoomen, sal naekoomen het geen hy heeft belooft, ende

met U Ed. een expedient uytvinden, om my eenighsints gerust te stellen, ende mede gelegentheydt te doen vinden, omme ten minsten voor eenen korten tydt, op myn eygen saeken wat ordre te konnen stellen; ick hadde gehoopt, dat U Ed. myne brieven soude geëxhibeert hebben, maer gemerckt deselve nu oudt van date syn geworden, soo sal ick se *mutatis mutandis* wel dienen te vernieuwen, ende versoeck gantsch dienstvriendelyck, dat U Ed. Gestrenge my gelieve de eere te doen, ende my te adviseren of de extensie in dier voegen aen de Leden van Hollandt aenstootelyck ofte prejudiciabel soude wesen. Myn Heere, 't gaet my ter herten meer als ick met de penne kan uytdrucken, het geene U Ed. Gestrenge sal vernemen uyt myne brieven aen haer Hoog Mog. ende den Heer Griffier. Ick heb tegenwoordigh daer niet anders by te voegen, als dat den Heere Secretaris *Thurloe* myn seer ernstelyck heeft verseekert van de vollstandige genegentheydt van den Heere *Protecteur*: Ick sal in de aenstaende weeck Godt willende, naeder occasie soecken, om de saeken ter intentie van haer Hoog Mog. ende Ed. Groot Mog. ten besten te bevorderen. Noopende het versoeck van de Crediteuren, heb ick aen den Heere *van Beverningh* geschreven, U Ed. Gestrenge verseeckerende, dat een geraisonneerde Missive op dat subject aen het Parlement, veel beter als een propositie soude werden opgenomen; ende my hier mede aen U Ed. gedienstelyck gebiedende, sal deselve alle heyl door den zegen van Godt Almaghtigh van herten toewenschen, ende altydts blyven,

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 18. December 1654.

P. S.

Naer 't schryven deses, behandight Monsr. *Vander Meer* my de brieven van haer Ed. Groot Mog. in faveur van de bedroefde Crediteuren geschreven, deselve syn seer wel ende beweeghlyck ingesteldt: ick sal geen occasie verwaerloosen om die tot 't meeste voordeel te doen dienen.

Aen den Heer Ambassadeur W. Nieupoort, den eersten January 1655.

EDELE GESTRENGE HEERE,

Naer 't afgaen van mynen jongsten van date den 25. der voorleden maendt, syn my U Edts. brieven van den 18. daer bevoorens alhier tot Amstelredam

dam wel ter handen gekoomen; in antwoorde op dewelcke U Ed. sal gelieven gedient te syn, dat ick oordeele het overlyden van den Heere *de Knuyt* voor de gemeene saeke niet naedeeligh te sullen wesen, gemerckt deselve alle syne actien was aenleggende omme de Provincie van Zeelandt te disponeren tot het nemen van een resolutie, streckende tot designatie van den jongen Heere *Prince van Oraigne* tot 't Kapteynschap-Generael van de Unie, ende absolutelyck scheen te possederen den Borgermeester *Roubergen*, die tegenwoordigh tot Middelburgh in 't meeste credit is, ende soo ick bericht werde uyt syn eygen selven, tot de voorsz. designatie met 't geene daer aen dependeert, niet seer genegen. Ick hebbe ter Vergaderinge van haer Ed. Groot Mog. voor desen bekent gemaeckt gehadt U Edts. versoeck omme een keer herwaerts te mogen doen: Edogh alsoo ick in de inclinatie van de Leden geene apparentie ter werreldt bespeurde omme daer inne te condescenderen, niet kunnende resolveren, omme den post aldaer voor hoe korten tydt het ook soude mogen wesen, ten eenemael te verlaeten; soo hebbe ick daer op geen naeder instantie gedaen, ook niet gemeynt U Edts. intentie te wesen, dat ter Generaeliteyt U Edts. Missive ten selven eynde streckende, soude werden geëxhibeert, voor ende aleer de Heeren Gedeputeerden van Hollandt waren gequalificeert om U Edts. versoeck te secondeeren. Voor soo veel de extensie van de voorsz. brieven belanght, kan ick niet oordeelen dat deselve eenige aenstootelykheydt aen de Leden van Hollandt souden konnen geven, maer vertrouwe als nogh, dat weynigh ofte geen apparentie is voor U Ed. het gedesireerde consent te obtineeren, ten waere het werck van de Marine aldaer tot perfectie waere gebraght.

Ick meyne my alhier tot Amstelredam nogh eenige weynige dagen te onthouden, ende naer verloop van deselve wederom naer 's Gravenhage te vertrecken, van waer ick beter occasie ende meerder stoffe sal hebben om onse correspondentie te onderhouden, daer aen ick soo veel in my is, niet sal mankeeren, als synde,

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedigen Dienaer.

Amstelredam den eersten January 1655.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den eersten January 1655.

EDELE GESTRENGE HEERE,

SR. *Louis Godyn* heeft my alhier wesen begroeten ende klaeghlyck bekent gemaeckt, dat hem niet alleenlyck buyten reden werden onthouden de vraghten volgens de certepartie bedongen over een reyse van 't Schip genaemt de Bruynvisch, daer Schipper op is *Jacob Jansz Styns*, nu ontrent drie maenden geleden by de Engelschen genomen, ende tot Pleymuyden opgebraght,

braght, maer dat nogh daerenboven, nu onlanks seecker ander Schip, genaemt de Blaeuwe Duyf, daer Schipper op is *Kornelis Symonsz Py*, komende met wynen gelaeden van Bordeaux naer St. Malo, mede hem *Godyn* voornoemt toebehoorende, door een Engelse kaper genomen, ende in de Haeven van Foy by Vaelmuyden opgebraght is, naer dat men het Schip t'eenemael geplundert, het Volck geslagen ende seer qualyck getracteert hadde; over welcke beyde saeken ick seer gaerne ten versoecke van den voornoemde *Godyn* aengenomen hebbe dese aen U Ed. te schryven, wel wetende dat U Ed. naer dessels gewoonlycken yver, ende vigilantie, niet sal naerlaeten in goede devoiren tot reddinge van de eene ende de andere der voorsz. saeken albereyts aengewent, te continueren, daer aen U Ed. nevens my ontwyffelyck ook sal oordeelen tot onderhoudinge van alle goede corresspondentie tusschen de beyde Natien, ten hooghsten te syn gelegen, ende op dat de goede impressie, die de Ingesetenen van desen Staedt albereydts beginnen te hebben van de Regeringe aldaer, ende voornamentlyk van de genegentheyt van den Heere *Protecteur* tot desen Staedt, meer ende meer moge aengroeijen; sulcks dat ick oordeele alle personneele recommandatien, hier benevens superflu, ende mitsdien onnodigh te sullen wesen.

Mr. *Michiel Castel* aldaer residerende, sal U Ed. van de particulariteyten der voorsz. saeken ontwyffelyck albereyts naeder hebben geinformeert, waer toe ick my referere ende verblyve,

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedigen Dienaer.

Amstelredam den eersten January 1655.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 8. January 1655.

EDELE GESTRENGE HEERE,

SEdert mynen jongsten van den eersten deser loopende maendt, syn my geene van U Edts. brieven ter handen gekomen, vermits de twee jongste posten van daer, daer van de laetste al op Woensdagh voorleden naer gewoonte is verwaght, nogh niet syn gearriveert; sulcks dat ick my tegenwoordigh nogh alhier binnen Amstelredam onthoudende, niet veele materie hebbe om U Ed. te onderhouden.

Wy verlangen alhier seer nae den uytslag van de Negotiatie tusschen Vranckryck ende Engelandt, en geeft den lange train van die saeke by veele bekommerlycke suspicien.

Den Heere van *Purmerlandt* is in de voorlede weecke alhier overleden, ende bekenne ick gaerne al wat bekommernisse te hebben gehadt, dat dessels doot gevolght naer die van soo veel andere cordate Regenten, hier al wat veranderinge soude hebben gegeven; maer ick bevinde de saeken tegens de aenstaende ver-

verkiesinge soo wel geprepareert, dat met Godts hulpe daer van geen swarigheydt is te verwaghten. Ick maecke staet morgen naer den Haege te verreysen, ende verblyve,

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedigen Dienaer.

Amstelredam den 8. January 1655.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 25. December 1654.

EDELE GESTRENGE HEERE,

UW Ed. Missive van den 18. deser, is my gisteren den 24. wel geworden, U Ed. ten hooghsten bedanckende voor de communicatie van de saeken aldaer voorgevallen, ende voor de goede directie die U Ed. Gestrenge heeft gebruyckt, omme uyttewercken tot myne gerustheydt den brief van haer Ho. Mog. ende de Resolutie van myn Heeren de Staeten van Hollandt ende West-Vrieslandt daer benevens overgesonden, hopende dat Godt Almaghtigh U Ed. ende andere Heeren haer hierten sal bewegen, ende dat deselve sullen considereren, dat den willige wel te veel kan geverght werden, ende dat ick tot myne soo merkkelycke ongelegentheden niet en behoor langer alleen in dese moeylycke commissie, ende afgescheyden van de mynen, gehouden te werden.

Den Heere van *Beverningh* schryft my, dat hy aengaende het transport van de brieven, rapport in de Vergaderinge heeft gedaen, ende dat hy in de eerste Conferentien myne consideratien de Heeren mede sal voordragen; ick meen dat die saeke met discretie ende circumspectie best sal gemanieert werden.

Den Heere *Thurloe* heeft my gisteren geseydt, dat in de Negotiatie met Vranckryck nogh niet naeder hadt konnen gedaen werden, sedert dat ick laetst met hem hadt gesproocken, ende 373. heeft my versekert dat den *Protecteur* geen conditien sal toestaen, daer mede hy soude belet werden die van de Religie in voorvallende gelegentheeden te assisteren; ick heb geseydt dat het myns bedunckens buyten bedencken is, dat die van de Religie niets doende strydigh tegens de Edicten, voor Rebellen te verklaeren, ende dat veel andere expedienten konden gevonden werden. Aengaende het employ van de Vloote onder den Generael *Pen*, beken ick tegenwoordigh een andere opinie te hebben als voor desen; ende om veel redenen, soo ten aensien van het saisoen als provisien daer die Vloot mede is geproviandeert, soude ik wel geloven, dat het desseyn is op Zalee, om niet alleen gerevengeert te werden van het ongelyck dat se sustineeren uyt die plaetse geleden te hebben, maer voornamelyck om een Haven ende vastigheydt te hebben in de Straedt van Gibralter. Hier syn ook nogh geen seeckere tydingen dat de Vloot onder den Admirael *Blaecke* verder in de Middelandtsche-Zee soude geloopen wesen: Den tydt sal het haest beter be-

kent maecken. Ick kan hier geen droefheyt bespeuren over het quade succes dat den Hertogh van *Guise* heeft gehadt. Het sal my seer aengenaem wesen dat ick magh beright werden, wat ten aensien van de vernieuwinge van de Alliancie met Vranckryck sal gedaen werden. Ick meen dat men behoort te insisteren om de Artikelen van de Marine als met Spaigne te obtineren, ende meen dat het hier ook vorderlyck soude wesen. Over eenigen tydt is hier ook geseydt dat de Ridders van Maltha op nieuws meer als voor desen de Vereenigde Nederlanden dreygen; in die saeke soudense by de consequentie hier mede geinteresseert wesen.

Het is pryselyck dat men arbeydt om niet alleen de reputatie maer ook de subsistentie van den Staedt door een vigoureuse équipage te bevorderen, wy hebbe met schade ende schande geleert, dat *die sigh in een Schaep verandert, van de Wolven wert gegeten*. Ende hier voor dese reys niet anders hebbende by te voegen, sal alleenlyck U Ed. gantsch gedienstelyck versoecken, dat ick gedurende myn verblyf alhier, door U Ed. goede discretie magh gesecondeert werden, denselve heylighlyck verseeckerende, dat ick een vermanende Vriendt beter als een groote schat aghte, ende dat ick met alle trouhertigheyt altyts sal soecken te betoonen, dat ick ben ende sal blyven:

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 25. December 1654.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den eersten January 1655.

EDELE GESTRENGE HEERE,

Uwe Ed. schryvens uyt Amstelredam den 25. December is my den laetsten wel geworden; ik hoope dat de myne van den selven date, U Ed. mede wel ter handen sal gekomen wesen. In myne laetste visite aen den Heere *Thurloe* seyde hy, dat hy oordeelde dat het seer dienstig soude wesen, dat men een oog in 't zeyl hieldt omtrent 't voornemen van den *Keurvorst van Brandenburgh*; ende andere in Duytslandt; van 464. ende 465. meent hy dat geen moderatie is te waghten; spreeckende van het werck van de Marine ende van de 363. 35. 15. 52. 349. seyde hy, dat die nogh in den selven standt was, ende dat het best was voor ons beyden, dat Vranckryck soo wel als Spaigne in maghten te Water ende te Lande eer verswakt als versterckt wierden; daer op nam ick occasie om syn Ed. te vertoonen dat 't werk van de Marine op onse maxime van

Vry

Vry Schip vry Goedt, best daer toe soude dienen; dat d'Armateurs van Vranckryck souden verdwynen, ende dat wy beyde tot laste ende koste van de bewaghters een goedt aental kapitaele gemonteerde Scheepen souden konnen onderhouden: hy scheen die redenen wel te begrypen, ende meenden dat men by Vranckryck daerom behoorden aen te houden; daer op ick hem antwoorde datse ons objicieerde, dat onse nieuwe vrienden hier, ons anders tracteerden. De voorsz. objectie was my van 349. voorgekomen, hy verseeckerde my datse hun in alle redelyckheyt sullen laeten vinden, maer by aldien den Staedt op een andere voet met 342. komt te sluyten, is'er niet goedts van te verwaghten, ende vrees dat wy gestaedig tusschen den hamer ende 't aenbeelt sullen geklemt werden. Ick hoop dat Godt Almaghtigh in dese perplexie ende moeylycke tyden Uw Ed. ende andere getrouwe Patriotten sal stercken om met wysheyt ende vigeur alle onheylen ende boose machinatien tegens het gemeene beste te konnen afweren; ende my hier mede gedienstelyck aen Uw Ed. gebiedende, sal deselve in dit nieuwe Jaer alle heyl en voorspoet van herten toewenschen ende altyts syn ende blyven:

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den eersten January 1655.

Aen den Heer Ambassadeur W. Nieupoort, den 15. January 1655.

EDELE GESTRENGE HEERE,

Uw Edts. Missiven van den 25. der voorleden ende eerste deser loopende maendt, syn my beyde naer 't schryven van mynen jongsten van den 8. deses wel ter handen gekomen, ende bevinde ick daer inne eenige cyffergetallen welckers beduydinge my niet bekent is. Ick hebbe wel de sleutel van de gemeene letteren van 't alphabeth die U Ed. gebruyckt, ende ook de cyffers van woorden ende saeken tot 't getal van 357. incluys; maer de hoogere getallen die U Ed. mede somwylen gebruyckt, syn my onbekent, sulks ick genootsaeckt werde U Ed. by desen gantsch gedienstigh te versoeken, dat deselve my believe te laeten toekomen de explicatie van alle de cyffergetallen die U Ed. boven 't voorsz. getal van 357. sal gelieven te gebruycken, ofte in cas U Ed. onder sigh heeft het cyffer dat U Ed. nevens den Heere van *Beverningh* tot dessels vertrek toe heeft geëmployeert, ende sig daer van voortaen geliefde te dienen, soo soude de voorsz. gerequireerde onderrightinge my onnodig wesen. In 't stuck van de ver-

vernieuwinge der Alliancie met Vranckryck, is alhier sedert myn jongste vertreck niet gedaen, ende sal ick niet naerlaeten soo veel in my is, de saeke daer toe te dirigeren, dat by voortgangh van 't voorsz. werck, op 't stuck van de Marine bedongen mogen werden équivallente conditien, als desen Staedt van Spaigne heeft geobtineert,.

Wy verwaghten alhier met groot verlangen de uytkomste van de Negociatie van Monsieur *de Neufville*, ende werden veele alhier voor een quaden uytslagh bedught, mits de langduurige trainissementen. In wat voegen deselve saeke in Vranckryck werdt opgenomen, met 't geene den Heere Ambassadeur *Boreel* jongst van daer heeft geadviseert, sal U Ed. uyt de nevensgaende copyen van dessels brieven gelieven af te nemen.

De saeken in Over-Yssel hebben nu eenigen tydt aen den anderen wat in state gebleven, sonder dat wy vernemen dat by de eene of by de andere t' sedert eenigen tydt herwaerts iets van consideratie is geresolveert ofte by der handt genomen; ende ick wil hoopen dat 't selve werk door de gunstige directie van Godt Almaghtigh, sigh nogh al ten besten sal schicken, alhoewel ick dienaengaende niet sonder groote bekommeringe ben.

Alhier is sedert eenige daegen herwaerts niets van consideratie gepasseert, dan alleenlyk, dat de Heeren van Vrieslandt continuerende in haere voorgaende onhebbelyckheyt op 't bekende subject raeckende den Heere van *Beverningh* ende de bewuste seclusie, wederomme hebben gedaen de schriftelyke propositie, daer van mede copye hier nevens gaet, dewelcke simpelyck by de Provincien overgenomen is.

De Vergaederinge van haer Ed. Groot Mog. is nogh niet compleet, ende sal apparentelyck maer weynigh daegen by den anderen blyven, alsoo de Magistraets-verkiesinge binnen Amstelredam tegens 't eynde van dese maent voorhanden is, sullende het principaelste subject van deliberatie wesen het werck van de beveylinge van de Zee op de concepten daer van voor desen geformeert. Ende tegenwoordigh niet verders van consideratie Uw Ed. te communiceeren hebbende, sal hier mede eyndigen, verblyvende,

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedigen Dienaer.

Haege den 15. January 1655.

P. S. Soo daetelyck werden my behandight U Edts. Missiven van den 8. deses, daer op ick met den naesten sal antwoorden.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 8. January 1655.

EDELE GESTRENGE HEERE,

GIster avondt is my ter handen gekomen U Ed. schryvens van den eersten deser, ende op huyden nogh eenen van den selven date in faveur van Sr. *Louis*

Louis Godyn, Uw Ed. gelieve ſigh te verſeeckeren, dat ick in beyde die ſaecken ſoo veel het mogelyck is geweeſt, heb gevigileert, alhoewel de gewenſte ende beloofde expeditie niet is gevolgt, om de groote affairens die het Gouvernement aengaende, daegelycks werden verhandelt. De Commiſſariſſen van de Buytgoederen hebben my verſeeckert, datſe de vraght hooger bereydt ſyn te betaelen, als eenigh Schipper tot nogh toe heeft gehadt, maer datſe haer niet gequalificeert vinden die proportie ſoo verre te excederen: dat 't volgens den eyſch door den Correſpondent van Sr. *Godyn* gedaen, meer als de helft ſoude ſcheelen; de andere Schippers die de helft minder hebben ontfangen houdende haer vernoeght. Ick ſal eghter myn beſt doen om denſelven ſoo veel te doen conſequieren als eenighſints ſal mogelyk weſen. Tot het geene Uw Ed. ſal gelieven te vernemen uyt myn publycque, ſal hier alleenlyck byvoegen, dat den Heere *Protecteur* twee punčten in het Gouvernement gaerne verandert ſagh, en die volgens de eerſte-inſtellinge, by het Parlement ſoude vaſtgeſteldt weſen: Het eerſte is, dat hy den Raedt ſoeckt vaſt te ſtellen ſonder die limitatie, dat haere Commiſſie ſoude duuren tot den veertighſten dagh in het aenſtaende Parlement: Ende ten tweeden dat de Electie van een Protecteur, ſchoon het Parlement ten tyde van ſyn overlyden ſoude mogen vergadert weſen, niet ſal gedaen werden in ſulcker voegen als het Parlement als dan ſoude ordonneren; maer altydts abſolutelyck aen den Raedt werden gedefereert; aen welcke twee punčten veele geloven, dat hy hem ſoo veel ſal laeten gelegen weſen, dat hy niet ſal toegeven; eghter hoopen veele dat het nogh ſal gevonden werden.

Den Heere *Thurloe* is onpaſſelyck, ſulcks dat ick hem niet heb konnen ſpreecken; maer hy heeft my laeten ſeggen, dat hy wat geruſt hebbende, my morgen hoopt te ſullen konnen tydt adſigneren; dogh dat hy eghter niet verſuymt heeft de ſaeken, daer ick met hem over hadt geſproocken, ten beſten te bevorderen. Den Heere *de Neuville* heeft my deſen morgen geſeydt, dat hy eyndelyck een antwoordt by geſchrifte hadt ontfangen, daer mede hem geen contentement wierdt gegeven; maer dat in 't beſluyt hem een naeder conferentie wierdt aengebooden, om alles te adjuſtéren, het welke hy ſeyde alleenlyck te ſtrecken om hem op te houden; hy hadt beright van den Heere *Chanut*, dat Uw Ed. ende den Heere *van Beverningh* naer Amſtelredam waeren vertrocken, ende dat Hollandt gereſolveert hadt dertigh kapitaele Oorloghſchepen in Zee te brengen: Hy gelooft dat den Commandeur *Neufchaiſe* in Portugal is ingeloopen om *Blaecke* niet te ontmoeten. Het miſlucken van 't Napelſche deſſein, heeft apparentelyck het compas wat verſteldt.

Den Secretaris van den Heere *van Heenvliet*, heeft my de brieven van haer Ed. Groot Mog. in deſſelfs faveur behandight: Ick ſal met circumſpectie, Godt willende, hare Ed. Groot Mog. goede intentie ſoecken te voldoen. De Koninghſche alhier, werden onverduldigh, dat tot onſent niet alles over hoop geraeckt: Het is ongelooflyck hoe vinnighlyck deſelve ſyn ingenomen. Myn Heere ick kan niet naerlaeten weder met een woordt myne domeſtycke ongelegentheden aen deſelve te vertoonen, ende op 't allerſerieuſte te bidden, dat

ick hoe eer hoe liever magh verloft werden, sullende daer door ten hooghsten aen deselve werden verobligeert, ende ondertusschen Uw Ed. alle heyl en voorspoet toewenschende, sal altydts syn ende blyven:

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 8. January 1655.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 15. January 1655.

EDELE GESTRENGE HEERE,

UW Ed. Gestrenge schryvens van den 8. deser is my gisteren wel geworden: Het overlyden van den Heere *van Purmerlandt*, synde den Heere *van Swieten* soo korts gevolght, heeft my bedroeft: Ende verstae met groote aengenaemheydt, dat de saeken aldaer tegen de aenstaende verkiesinge wel syn gepreparеert, Godt Almagtigh hoop ick, sal alles ten besten schicken. Sedert mynen laetsten is de Negotiatie met den Heere *de Neuville* soo verre geadvanceert, dat nopende het Artikel spreeckende van de Rebellen, een expedient is gevonden; naementlyck, dat Vranckryck doende vertrecken diegeene, die genomineert syn geweest, van dese syde ook sal verklaert werden, dat geen Residenten of Ministers van den Prins van *Condé* hier sullen getolereert werden, sulcks dat nu niet resteert als den Rangh: Den gemelten Heere my hebbende verklaerdt, dat hy gelast is geensints toe te staen, dat den Koningh ende den *Protecteur* gelyckelyck in het hooft van 't Tractaet souden gesteldt werden; maer dat hy heeft aengebooden, dat het soude opgesteldt werden met een præmium als het Tractaet met den Heere *Whitlock* in Sweden gemaeckt, ofte dat eenigh ander expedient soude uytgevonden mogen werden. Tot myn schryvens aen den Heere Griffier, sal hier alleene byvoegen, dat den Heere *Protecteur* my seyde, dat op Hollandt alleen staet maekte; dat die vrienden waeren, daer hy tot allen tyden alles voor wilde waegen; dat hy wel een Tractaet hadt met Denemarcken ende Portugal, maer dat hy sigh daer op niet konde betrouwen: Hy was in syn Kabinet en dede ieder een vertrecken, uytgesondert *Thurloe*; hy seyde dat ick somwylen behoorden uyt te koomen om een uurtje by het vuur met hem te praeten, ende dede my uytgeleyde tot aen de deure. Desen morgen heb ick gesproocken met *Thurloe*, die my seyde, dat soo haest ick gisteren vertrokken

ken was, den Heere *Protecteur* hadt gesonden om den Raedt van Staeten, dogh dat'er maer vyf Heeren waeren verscheenen, dat hy daer over t'onvreden was geweest, ende hadt met ernst alle tegens twee uuren naer den noen ontboden. *Thurloe* heeft my in confidentie geopenbaert, dat, als door U Ed. goede directie de Oost-Indische Compagnie konde gedisponeert werden met behoorlycke secretesse, om op een reys ende te gelyck te betaelen het geldt, dat het den Heere *Protecteur* ten hooghsten aengenaem soude wesen, ende dat niet alleen het geene versoght was soude gedépêcheert werden, maer dat het voor soodanigen obligatie soude gehouden werden, dat andere saeken ten besten souden konnen gefaciliteert werden, daer hy niet breeder van konde spreeken soo lange als hy niet en wist of het geene voorsz. is, soude uytgewroght konnen werden; hy versoght dat het dogh met discretie ende secretesse, om pregnante redenen moghte gemanieert werden, ende dat ick het Uw Ed. ende den Heere *van Beverningh* alleen soude recommanderen; ende insonderheydt dat ick op 't spoedighste antwoordt soude mogen bekoomen. Ick ben van gevoelen, dat, als daer sonder évidente redenen swaerigheydt in soude gevonden werden, dat het quaet bloedt soude setten; ende gefaciliteert werdende, ten hooghsten aengenaem soude wesen. Ende my voorts tot het geene Uw Ed. naer syn gewoonlycke wysheydt ende yver tot het gemeene beste sal goedtvinden, refererende, sal altydts syn ende blyven:

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 15. January 1655.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 22. January 1655.

EDELE GESTRENGE HEERE,

UW Edts. Missive van den 8. deser loopende maendt, is my op Vrydag voorleden, ende die van den 15. daeraenvolgende, op gisteren wel geworden. Ick hebbe over 't subject van de betaelinge by die van de Oost-Indische Compagnie alhier te doen, met den Heere *van Beverningh* alhier gecommuniceert, ende syn Edt. heeft daerop aengenoomen Uw Ed. met dese post daerop te antwoorden, waer toe ick my referere.

Ter occasie van de jonghste propositie by de Heeren Gedeputeerden van Vrieslandt ter Generaliteydt gedaen, heeft den Heere *van Beverningh* ter Vergae-

gaederinge van haer Ed. Groot Mog. gedaen het rapport ende de verklaeringe in de Resolutie onder No. 1. hier nevens gaende, breeder gementioneert; op welcke Resolutie, die myns oordeels, is van merckelycke importantie ten goede, alleenlyck aenteeckeninge by de Heeren van Leyden is gedaen, als daer aghter aen mede is gesteldt; die van Haerlem ende Alckmaer hebben absolutelyck daer in geconsenteert; ende die van Enckhuysen ende Edam, alvoorens verklaert hebbende daer toe niet gelast te syn, hebben eyndelyck by naeder sommatie geseght haer niet te sullen formaliseren.

Ende gisteren mede rapport gedaen synde van de besoigne voor 't scheyden van de jonghste Vergaederinge gedecerneert, ter occasie dat de Provincien hadden gelieven te suspenderen de Commissie aen den Heere *van Beverningh* als Tresaurier-Generael te geven, is daer op gevolght de Resolutie onder No. 2. hier bygevoeght, daer tegens sigh die van Leyden seer hebben geformaliseert, die van Schoonhoven, Alckmaer, ende Enckhuysen verklaert ongelast te syn, hebben noghtans geen hevige oppositien gedaen. De vordere Leden hebben alle egeene uytgesondert, daerinne resolutelyck geadviseert, 't welck ick meene een teecken van groote cordaetheydt van haer Ed. Groot Mog. te syn, ende veelen te sullen doen omsien.

Op 't stuck van de te doene extraordinaris équipagie ter Zee, hebben de Leden van haer Ed. Groot Mog. Vergaderinge den anderen tot nogh toe niet konnen verstaen, blyvende principalyck die van Rotterdam, Schiedam, ende van Enckhuysen nogh difficil. Waer mede desen besluytende, sal blyven:

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedigen Dienaer.

Haege den 22. January 1655.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 29. January 1655.

EDELE GESTRENGE HEERE,

DE Resolutie op de saeke van den Heere *van Beverningh* in mynen jonghsten gementioneert, ende doenmaels nogh maer gehouden voor een concept, is voorleden Dinghsdagh finalyck gearresteert; die van Leyden alleenlyck blyvende contradiceren, dogh niet met een hevige oppositie; die van Alckmaer hebben haer door last van de Heeren haere Principaelen het voorsz. concept wel laeten gevallen; die van Enckhuysen verklaerden haer niet te sullen formaliseren.

Huyden hebbe ick het geluck gehadt van te voltrecken ende te sluyten, het contract van myn aenstaende huwelyck met de derde Doghter van wylen den Heere Borgermeester *Jan Bicker*; ende schryve dese weynige regulen, on-

onder het gerughte van de Vrienden by de schotelen, omme niet te manqueren in myn devoir, ende te betoonen dat ick waerlyck ben:

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedigen Dienaer.

Amstelredam den 29. January 1655.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 29. January 1655.

EDELE GESTRENGE HEERE,

UYt myn schryvens van den 22. deser, sal U Ed. verstaen hebben, dat de drie Schepen op myne ingediende Memorie waeren ontslaegen; sedert ben ick bericht, dat de Kapers uyt het Westquartier in het selve Roofnest Fuoy, drie andere Schepen van Amsterdam, Rotterdam ende Vlissingen hebben opgebraght, ende de Schippers belet aen my te klagen, sulcks dat ick geen informatie dienaengaende heb konnen bekoomen voor eergisteren, ende soo haest als my die syn ter handen gesteldt, heb ick daer over ende om andere saeken voornaementlyck aengaende de Marine, gesproocken met den Heere *Thurloe*, den selven verseeckerde my, datse haest ordre souden stellen, ende doen blycken het misnoegen datse over soodanige proceduren hebben; maer dat hy my moest bekennen, datse met de ontdeckinge van de *Plots* * soo in Engelandt als Schotlandt, ende mede om te stuyten de woelerye van sommige ongeruste geesten in het Parlement, soo geheelyck waeren ingespannen geweest, datse over andere saeken qualyck hadden konnen vaceren; datse daegs te vooren tot over drie uuren 's naghts in het Parlement waeren vergadert geweest, dat'er geen vreese was, dat de voornoemde persoonen ander ongemack souden konnen veroorsaeken, als haer gestaedigh te doen oppassen, vermits sy nogh reden nog magt hadden aen haer syde, dog dat egter door soodaenige luyden in groote vergaederingen de saeken konden geretardeert, ende somwylen geëmbarasseert werden; datse bevonden hadden dat de Koninghse haer in alle gedaenten weten te veranderen, om scheuringen te maecken, ende datse eenige doortrapte persoonen in Schotlandt hebben gebruyckt onder de Troupen aldaer, die haer veynsende Bevelhebbers te wesen, verscheyde Officieren tegens de Regeeringe, soo als die tegenwoordigh is geconstitueert, hadden opgeruydt, met voornemen om terwyle men hier soude besigh syn geweest, om de afgeweeckene Troupen, weder tot haer devoir te brengen, alomme in de Provincien haer partye in de wapenen te brengen, ende daer mede den

* Verraederlycke t'saemenrottinge.

Koningh te restabilieren; datse de waepenen tot dien eynde al in verscheyde huysen hadden verdeylt, ende dat men haer met hoop hadt gevoedt (door het beleydt van eenige persoonen sigh in de Vereenighde Provincien onthoudende) datse van daer ende specialyck uyt Z.... met goede Schepen ende Bootsvolck souden geadsisteert werden, datse ook van tydt tot tydt van daer met Amunitien ende andere Oorloghs-behoeften souden konnen geaccommodeert werden, ende voeghden daer by, dat alhoewel de voorsz. persoonen soo considerabel niet waeren, dat men om deselve te doen délogeren, soude goedtvinden volgens het X. Artikel van het laetste Tractaet, publicke brieven aen den Staedt te depêcheren, dat het eghter dienstigh soude wesen, dat ick Uw. Ed. daer af adverteerde, om over deselve Actie die soo wel strecten tot naedeel van de Regeeringe van Hollandt als van dese, een waeckendt oog te houden, seggende dat hy my een memorie van derselver naemen en residentieplaetsen soude toesenden; maer heb deselve tot nogh toe niet vernomen. Ondertusschen is my behandight U Ed. seer aengenaeme van den 22. deses, daer in ick met sonderlinge aengenaemheydt hebbe bespeurt den goeden yver ende cordaetheydt van de Leden, ende dat'er soo weynige van L..... misleydt werden. Ick heb van dese weeck geen gelegentheydt gehadt, om met den Heere *de Neuville* te spreecken; maer van dese syde verklaeren sy, wel genegen te wesen tot het accommodement, ende dat Vranckryck nu wel soude willen te rugge trecken de submissie aen Hamburgh, over de geleden schaeden. Het is goedt dat wy daer buyten syn gebleven.

Het Parlement synde van den morgen af tot nu toe vergaedert geweest, ende nogh niet gescheyden; heb ick den Heer *Thurloe* niet konnen spreecken, noghte het antwoordt van den Heere *van Beverningh* communiceeren, aengaende de Oost-Indische Compagnie; eghter om te toonen dat het aen onse syde niet manqueert, heb ick hem met een lettertje in het generael bekent gemaeckt, dat ick antwoordt hadt bekoomen: Ick sal met Godes hulpe besorgen, dat alles ter intentie van de Heeren Bewinthebberen werde gedirigeert; ende ondertusschen U Ed. alle heyl en voorspoet van herten toewenschende, sal altydts syn ende blyven,

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 29. January 1655.

Aen

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 12. February 1655.

EDELE GESTRENGE HEERE,

VOorleden post hebbe ick U Ed. niet geschreven, eensdeels uyt oorsaeke dat ick wat geoccupeert was, ende ander deels, om dat den Heere *van Beverningh* op sigh nam U Ed. te adviseren van 't geene ick soude hebben konnen doen, gelyck gemelde Heere *van Beverningh* tegenwoordigh nogh alhier ende myn speelnoot synde, sigh voor dese reyse ook tot myn advis is refererende, ende sigh selven recommanderende in U Ed. goede gunste.

U Edts. Missiven van den 29. January laetstleden, syn my wel geworden, dogh die van de volgende post nogh niet aengekoomen. Ick vinde my verplight U Ed. te bedancken voor de communicatie van 't geene den Heere *Thurloe* U Ed. nopende de *Plots* ende het beleydt van eenige persoonen alhier in Hollandt sigh onthoudende, kennelyck gemaeckt heeft, ende sal by naeder occasie te gemoet sien de lyste van de naemen ende woonplaetsen derselver persoonen, met de verdere circumstantien die daer ontrent in consideratie mogen koomen.

Gelyck wy ook alsnogh te gemoet sien, naeder beright op 't gunt van Bewinthebberen der geoctroyeerde Oost-Indische Compagnie deser Landen is gerequireert geweest. Ick bemercke uyt de voornaemste Directeurs der voorschreve Compagnie alhier, dat lightelyck 't werck daer toe soude konnen werden gedirigeert, dat de gantsche somme op een reyse wierde betaelt, mits voorgegaen synde de behoorlycke requisita; ende referere my verders desen aengaende, tot 't gunt den voornoemden Heere *van Beverningh* U Ed. voor desen dienaengaende heeft geschreven.

Alhier is onlanghs in druck uytgekoomen seeker boeckje, daer van een exemplaer hier nevens gaet, 't gunt my gedaght heeft, wel waerdigh te syn U Ed. te werden gecommuniceert.

Ende tegenwoordigh niet verders van consideratie U Ed. te communiceren hebbende; als alhier met saeken van Amours t'eenemael geoccupeert wesende, daer van ick toekomende Dinghsdagh de langgewenste vrughten hoope te smaecken, soo sal dese hier mede besluyten, ende verblyven:

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedigen Dienaer.

Amstelredam den 12. February 1655.

Aen

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 19. February 1655.

EDELE GESTRENGE HEERE,

DEn Heer *Protecteur*, die met den Heere *Thurloe*, selfs mede vaceert, tot de examinatie van de voornaemste Complicen aen het laetste Plot, is daer mede soo opgenomen geweest, dat ick dese weeck geen naeder instantien heb derven doen, tot bevorderinge op onse saeken: Ondertusschen hoop ick, dat het Accommodement met Vrankryck, binnen weynige dagen volkomentlyk sal gesllooten ende geteyckent werden, ende dat ick met de naeste post, ook Rescriptie sal ontfangen, aengaende de bewuste Acte Declaratoir, tot de gerustheyd van de Oost-Indische Compagnie. Een Heer van aensien heeft my desen naemiddag geseydt, datse onder den Raedt, de besoignes verdeelen, sommige werdende gecommitteert tot de Finantien en de Vlooten; andere tot die van Schotland; andere van Hollandt, ende soo voorts: Sulks dat ongetwyffeldt alles ordentelycker ende spoediger sal konnen geëxpedieert werden, insonderheyd alsse door het Opperhoofdt selfs, daer toe daegelycks sullen aengeport werden. Ick heb uyt de Copye van de Brieven, van den Heer *Boreel* met verwonderinge gesien, de verçierde tydingen van de Negotiatie van den Baron *van Bouteville*, van wegen den Prince van *Condé*, met den Heer *Protecteur*, ende dat te Whitehall een appartement wierdt gereedt gemaekt: Ick ben verseeckert van goeder handt, dat'er niet eens is opgedaght geweest. Ick bedanck U Ed. Gestrenge voor het Boeckje, toonende de impudentie van de voor desen gefabriceerde Reeckeninge; de Leugen en is nooyt soo snel, of de Waerheydt onderhaeltse wel. Uwe Ed. Gestrenge obligeert my ten hooghsten, dat deselve soo veel tydt in den staedt daer deselve in is geweest, heeft gevonden, dat de Correspondentie eghter heeft gecontinueert, ende vertrouwende, dat U Ed. Gestrenge de langhgewenste vrughten heeft gesmaeckt, sal ick deselve op dat werck soodanigen succes wenschen, als daer den Heere *Cats* my met een statigh aengesight in het Collegie van de Heeren Gecommitteerde Raeden, even nae dat ick getrouwt was, mede geliefde te feliciteren, namentlyck, dat Uwe Edd. malkanderen mede tot flenteren moght verslyten. Ende my hier mede gedienstelyck aen Uwe Ed. Gestrenge gebiedende, ende noghmaels hertgrondelyck biddende op een expedient tot myne t'huyskomste, te willen dencken. Sal altydt syn ende blyven:

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 19. February 1655.

Aen

Aen den Heere Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 26. February 1655.

EDELE GESTRENGE HEERE,

UEdts. Missiven van den 19. deser loopende maendt, syn my wel ter handen gekomen, ende gelyck my de communicatie der saecken daer in vervat, ten hooghsten verobligeert; soo hebbe ick ook met bysondere aengenaemheyd opgenomen, de wensch in 't eynde van deselve gevoeght, oordeelende, dat al een geruymen tydt van nooden is, om den anderen tot flenteren te verslyten, alsoo de partyen daer op de slytagie meest soude aenkomen, al vry wat taey syn van nature; ende myns oordeels, eer tot slappe flenteren, als tot gebroockene flenteren, souden konnen werden gereduceert.

Ick maeke staet, my Maendagh aenkomende nae 's Gravenhage te vervoegen, ende sal aldaer nae myn vermogen helpen besorgen, dat U Ed., haer Hog. Mog. Sentiment spoedighlyck moge vernemen, op de geconcipieerde Acte declaratoir, by soo verre dienaengaende voor myn arrivement nogh geene resolutie is genomen; dogh ick bevinde by my selven, merckelycke difficulteyt in de extensie van de laetste Clausule, nevens U Ed. jonghsten van den 12. deses, my gecommuniceert, ten reguarde daer by aen de eene syde de Actie die particulieren souden mogen willen intenteren: Ende aen de andere syde de publicke Actie over de saeke van Amboina, by de bewuste uytspraeke gepe-rimeert, nogh werden opengehouden. Ick bemerck, dat de Heer *van Beverningh* daer inne mede nogh vry wat swarigheydt vindt, dogh 't sal meest aenkomen op 't genoegen, dat die van de Oost-Indische Compagnie deser Landen, daerinne konnen nemen.

Gemelde Heer *van Beverningh* is eergisteren van hier vertrokken, nae Ter Gouda; ende maekt staet, tegens 't uytgaen van dese weeke nogh in den Hage te syn, hebbende my in handen gelaeten de brieven, die 't U Ed. belieft hadde den 12. deses aen syn Ed. te schryven, als ontwyffelyck geen tydt ofte occasie sullende hebben, omme deselve met dese post te beantwoorden. Ick vertrouwe, dat meergemelde Heer mede haest sal geraeken in de haven daer U Ed. weet, dat hy 't sedert eenigen tydt herwaerts syn schip nae toe heeft gestuurt; ende dat wy beyde, alsdan beter sullen konnen helpen uytwercken, al 't geene U Ed. op ons, ofte van den Staet soude mogen komen te versoeken.

Gisteren hebbe ick de eere gehadt, van een visite te ontfangen, van den Heere *van Loon*, U Ed. Schoonvaeder, die my mede onderhield, op 't subject van U Edts. herwaerdts komste, vertrouwende, dat de saeken met Vranckryck, tot een goedt besluyt gebraght synde, het werck van de Marine met minder difficulteyt sal konnen werden gevonden, niet siende, dat alvorens in 't voorschreeve werck van de Marine iets sy ter neder gesteldt, tot

U Ed. herwaerdts komst, met vrught kan werden gearbeydt. Ende jegenwoordigh niets van consideratie U Ed. te adviseren hebbende, sal hier mede eyndigen, ende verblyven:

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Amstelredam den 26. February 1655.

Aen den Heere Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 26. February 1655.

EDELE GESTRENGE HEERE,

ICk heb wel konnen afmeten, dat ik met de laetste post geen schryvens van U Ed. mits dessels amoureuse occupatien, in die weeck hadt te verwaghten: nu hoop ik dat deselve, soo wel de Republyk, als syne Alderliefste getrouwt hebbende, syn liefde ende sorg, soo sal verdeelen, dat de eene ende de ander sal konnen voldaen wesen: het is troostelyck als de Stierman die het Compas voor hem heeft, die geene, die daer verre af syn, wat directie geeft, daer nae sy haer konnen reguleren, insonderheydt als het ongemackelyck weder is, ende dat men by de windt moet seylen. Men is hier niet wel vernoeght, over de 166. 15. 94. 38. 381. De Heer *van Beverningh* sal U Ed. de laetste particulariteyten konnen communiceren. Ick ben bedught die saeke niet synde afgedaen, dat ik het werck van de Marine ter intentie van onsen Staet niet wel sal konnen uytwercken, ende ondertusschen weet ick het in der waerheyt niet langer te stellen, ten aensien van myne domestycque affaires, derhalven bidt ick noghmael gantsch ootmoedighlyck, dat U Ed. op een expedient gelieve te dencken, immers dat ick voor een geringen tydt eens soude overkomen, het welcke ook misschien voor den Staet dienstigh soude wesen, dat de Regeeringe in confidentie moghte bekent werden, het geene aengaende de saeken van de Marine ende anders van hier is te verwaghten. Van de Ratificatie van Portugael werdt nogh niets vernomen; ende als Vranckryck soude resilieren (gelyckse hier voorgeven) van 't geene was geconvenieert, kan U Ed. wel oordeelen dat daer al notabile speculatien op vallen. De gerughten van de groote uytrustingen van de Françoisen ter Zee, geeft veel ombraegie, ende dit volck is door bravades niet te disponeren. Nu sy 't werck binnen, onder de knye hebben gekregen, sal het haer aen geen magt ontbreecken, om haer buyten considerabel te houden; gisteren seyde de Heer *Thurloe*, dat hy my een lyste van de bewuste persoonen soude laeten toekomen, een van de geene die hy noemde, is dese weeck tot Douvres, op het Kasteel van Duynkercken synde overgekomen, in arrest gehouden. Sy-Lieden vigileren aen alle kanten, ende in dese misterieuse tyden, is niet noodtsaeckelycker. Hier me-

mede gebiede ick my gantsch gedienstelyck aen U Ed. ende deselve alle heyl en voorspoet toewenschende sal altydt syn ende blyven:

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 26. February 1655.

Aen den Heere Ambassadeur W. Nieupoort, den 5. Maert 1655.

EDELE GESTRENGE HEERE,

U Edts. Missive van den 26. der voorleden maendt, is my wel ter handen gekomen, ende bedanck ick U Ed. ten hoogsten, voor de continuatie van de goede correspondentie, niet tegenstaende, ick aen myne zyde daer inne eenige interruptie hebbe geadmitteert, dogh ick hope, my in 't toekomende wederom in dien deele soodanigh te quyten, dat U Ed. sal bemercken, de voorsz. omissie niet anders dan door gebreck van gelegentheyd, gecauseert te syn.

Ick vinde wel, dat U Ed. merckelyke redenen heeft, omme permissie tot desselfs overkomste, ernstelyck te versoecken; maer ick bemercke eghter, het sentiment van de notabelste Regenten in Hollandt te syn, dat het interest van den Staet niet en kan lyden, dat aldaer eenige interruptie werde geadmitteert, in 't vervolgh van 's Landts saeken, voor, ende aleer, het werck van de Marine vastgestelt zy.

Ick bevinde niet, dat geduurende myne absentie alhier iets van merckelycke consideratie is gepasseert; alleenlyck is tot bevorderinge van goede justitie, nae langdurige, niet soo seer discrepantie, als irresolutheyt van de Provincien, geresolveert, op de voedt ende forme van de aen te stellen confrontatie, tusschen de gewesene Hooge Raeden in Brasyl ende de Lieutenant-Generael *Schoppe*, in sulcker voegen als U Ed. uyt de nevensgaende copye sal gelieven af te nemen, die in effecte conform is, de voorslagh daer toe voor desen by haer Ed. Groot Mog. gedaen.

De jongste brief van den Heere Ambassadeur *Boreel*, gaet mede copyelyck hier nevens, tot U Edts. naerightinge.

Ick wenschte wel, dat U Ed. konde bekomen ende my oversenden, seeckere twintigh Artikelen voor desen op 't papier gebragt geweest, raeckende het stuck van de Religie, ende de confessie van 't Geloove, daer van U Ed. hier bevoorens geschreven heeft, dat een exemplaer aen yder Lidt van 't Parlement was behandight, gelyck ick mede wel wenschte te weten, of eenige ende wat

 ap-

apparentie is, dat onaengesien de separatie van 't Parlement eenige confessie als boven gearrestert ende uytgegeven sal werden. Item of Uw Ed. niet bekent is wat Dom. *Duræus* in Switserlandt, aengaende 't stuck van de Religie soude mogen hebben verright. Waer mede desen eyndigende sal blyven:

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Hage den 5. Maert 1655.

Aen den Heere Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 2. Maert 1655.

EDELE GESTRENGE HEERE,

DEsen morgen is de Secretaris *Turloe* by my geweest, ende heeft my soo hy seyde, door ordre van den Heere *Protecteur* gecommuniceert, datse uyt Nederland ende Vrankryk seekerlyk waren berigt, dat de Koning van Schotland syn Hof hadt opgebrooken, ende sig gedeguiseert nae Zeeland had begeven, met intentie, soo vastelyck werdt gelooft, om secretelyck over te komen, U Ed. kan nae syn behoorlycke wysheydt wel bevroeden, hoe veel daer aen is gelegen, dat de waere gelegentheyt van die saeke konde werden geweten, derhalven is het gantsch serieus versoeck, van die Heeren, dat U Ed. gelieve te dencken, op een bequaem expedient, omme met behoorlyke secretesse den Koningh van Schotlandt nae te speuren, ende my van tydt tot tydt daer af in confidentie te verwittigen. Ick hoop met den naesten ordinaris (dese met een expresse werdende afgesonden) U Ed. naeder te sullen konnen mededeelen de geschapenheyt van de Negotiatie met *Bourdeaux Neufville*, ende onse Marine. Ick heb daer over in 't lange ende breede gesproocken, met den Secretaris *Turloe*, die my hope heeft gegeven, tot een goede uytkomste, of het gebeurde, dat U Ed. moght absent of belet wesen, heb ik mede aen den Heere *van Beverningh* geschreven. Ende U Ed. gantsch gedienstelyck recommanderende, dat ick aengaende de voorsz. saeke soodanige rescriptie magh bekomen, daer door de opreghte ende sincere genegentheyt van de wel geintentioneerde meer ende meer magh werden geconfirmeert, sal U Ed. alle heyl ende voorspoet van herten toewenschen. Ende altyt blyven:

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 2. Maert 1655.

Aen

Aen den Heere Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 9. Maert 1655.

EDELE GESTRENGE HEERE,

U Edts. Missive van dato den 2. deser lopende maendt, is my desen avond ontrent 8. uren wel geworden; Ende wat aengaet de reyse van Koningh *Karel*, hebben wy alhier daer van wel seecker bericht, dat deselven op den 24. der voorlede maendt 's morgens voor den dagh gedeguiseert synde, door een swiete van vier persoonen haestelyck te paerdt van Keulen is vertrocken, laetende niet te min nogh ten selven daege de Magistraet aldaer door een Edelman bedanken, voor de civiliteyten die hy verklaerde in de voorschreven Stadt te hebben ontfangen, ende aen deselve verders doende recommanderen syn volk soo lange het aldaer moghte verblyven; dat ook nae 't vertreck van den voorschreeven Koningh nogh eenige van syn Hofhoudinge te water syn gevolght. Dan werwaerts deselve Koningh syne reyse verder heeft gedirigeert, hebben wy tot nogh toe met geen volkomen seeckerheyt konnen vernemen, dogh de gemeene opinie is, dat syn intentie soude geweest syn, sigh bedektelyck nae Engelandt te vervoegen, op advertentie van eenigh sinister voornemen der gemiscontenteerde aldaer, om eenmael het uytterste te hasarderen.

Sommige willen sustineren, dat de voorschreve Koningh sigh nae de Maeskant begeven soude hebben, ende alsoo de Maese afgevaeren soude syn, tot voorby Dordreght; dat hy sigh alsoo voorts nae Zeelandt soude hebben begeven, ende van daer overgescheept syn op Engelandt; anderen sustineren, dat hy van Duynkerken; oock eenigen, dat hy van den Briel soude syn in Zee gelopen. Maer ick kan niet gelooven, dat hy sigh in Hollandt soude hebben derven hazarderen; ende vertrouwe vastelyck, dat indien hare Ed. Groot Mog. kennisse ofte advertentie hadden bekomen, ofte als nog bequaemen, van syne aenwesinge binnen dese Provincie, deselve in sulcken cas daer over merckelyck ressentiment souden toonen, ende ontwyffelyck den voorschreven Koningh niet sonder syn groot ongemack souden doen gevoelen, dat haer Ed. Groot Mog. het Tractaet van Vreede met de Republike van Engelandt, jongst opgereght, soigneuselyck willen aghtervolgen; behalven dat ook daer benevens tot laste van den voorschreven Koningh soude werden gebruyckt, ende in 't werck gesteldt, de Resolutie tegen het inkomen van groote Personagien, binnen dese Provincie, sonder voorgaende permissie, hier bevorens met speciale innerlycke relatien ofte reflectie op den voorschreven Koningh, by haer Ed. Groot Mog. genomen; daer van ook tot U Edts. naerightinge, copye hier nevens gaet.

Ick sal niet ingebreecke blyven, punctuelyck te doen naevorschen, waer de voorschreven Koningh moght wesen gebleven, ende 't gunt dienaengaen-

de tot myne kennisse mogte komen, U Ed. van tydt tot tydt pertinentelyck te adviseren. Verblyvende ondertusschen:

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Hage den 9. Maert 1655.

Aen den Heere Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 5. Maert 1655.

EDELE GESTRENGE HEERE,

EErgisteren heb ick een briefje te waeter aen U Ed. afgesonden, ende de post niet synde aengekomen, heb ick niets te beantwoorden. Ick heb sedert den mynen van den 26. February soo by *Thurloe*, als by *Bourdeaux Neufville* vernomen, waer de Negotiatie met Vranckryck eygentlyck aen blyft geaccrocheert, de eerste heeft my verhaeldt, datse wel syn geinformeert, dat'er veel syn onder de Grooten in het Hof tegen de Vrede, dogh dat *Mazarin* daer toe is geinclineert, ende dat by eenige van desselfs confidenten, quade officien werden gedaen tegen *Bourdeaux Neufville*, hem de eer van een besluyt benydende, ende dat door derselver beleydt, de ordres t'elkens werden verandert; van den laetsten heb ick verstaen, dat op het naeder te kennen geven, van de geinteresseerde was goedtgevonden, hem te injungeren, dat hy de 5. 23. in 524. soude eysschen; maer voor al, dat hy soude procureeren eene schriftelycke verklaeringe, dat van dese syde geen secours aen Vyanden soude mogen gegeven werden. Die maniere van doen werd hier seer vreemdt opgenomen, ende geeft groot naebedencken, datse het niet reght gemeendt hebben; ende ick ben bedught, dat de saeke dapper daer door sal werden veraghtert. Desen morgen heb ick gesproocken met 437. die meest die saeken heeft gemanieert, ende soo ick ben bericht, meest heeft gesoght te vorderen, ende bemerckt, dat deselve over den uytslagh seer is bekommert. Ick hebbe voorgeslaegen op de eerste difficulteyt, dat die mede soude konnen werden toegelaten aen de Arbiters, het welcke misschien soude konnen gevonden werden; ende aengaende het tweede, dat by een naeder interpretatie in het Secrete Artikel, Vranckryck soude konnen gerust gesteldt werden, dat met de cessatie van hostiliteyt het selve is gemeendt, daer op is my te gemoet gevoerdt, dat over dat poinct veele debatten syn gevallen, ende eyndelyck goedtgevonden, het selve te reserveren tot een formeel Tractaet, daer het beter soude passen, als in soodanigen provisionelen, ende dat sylieden van dese syde seer bereydt souden syn geweest om sonder uytstel, als dit waere aengenomen geweest, over het andere te handelen, verklaerende dat haere intentie sinceer is geweest, ende datse hebben aengeboden aen *Blaecke* ordre te senden, met verseeckeringe dat hy

sigh

figh geenfins foude inlaeten met eenige Schepen Spaignien te fecoureren; gisteren heeft *Thurloe* in de Raedt van Staeten doen lesen d'Artikelen van de Marine, over eenige weecken ingedient, ende van daegh heeft 437. my verseeckert, datse in het begin der aenstaende weeck daer over met my in conferentie sullen komen, ende soo als ick in confidentie heb konnen bespeuren, soude men hier wel genegen wesen om te dencken op een voedt van defensie met onsen Staet tegens de Turckse Rovers ende andere Pyraten, de Navigatie in de Commercie turberende; ende ick heb getraght te doen begrypen, dat het alvoren nodigh is te convenieren op de Artikelen hier vooren geroerdt, ick versoeck seer instantelyck dat ick magh geinstrueert werden van de intentie van de Regeeringe op die speculatien, ende ook weten wat Ambassadeurs *Chanut* ende *Gamarra* voorstellen, ende hoe verre het selve aen *Thurloe* sal mogen gecommuniceert werden, om de confidentie best te conserveren. *Bourdeaux Neufville* heeft my geseyt dat de Agent *Ferrero*, die lange in den Haeg is geweest, op wegh is om de Ratificatie van Portugael op te brengen. Men is hier besigh om weder een ander Ambassadeur nae Constantinopole te senden: my is geseyt dat Sir *Nicolaus Crispe* daer toe werdt versogt, ende dat in syn plaetse nae West-Indien een ander sal werden gedepecheert. De Koopluyden van de Turckse Compagnie, synde ontrent de 300. sterck, souden hem vyftienduysent realen van aghten jaerlycks toeleggen, aengaende *Fyrs* een van de Heeren Staeten in Engelandt, in mynen van den 2. en 3. deses gemelt, is hier nogh niet rughtbaer, ende ick heb ook daer af aen niemandt als U Ed. ende den Heere *van Beverningh* iet geopenbaert. Myn Heere, ick versoeck weder op het alderserieuste, dat Uwe Ed. my gelieve favorabel te syn aengaende myne overkomste, ende dat ick dogh eenige uytkomste door desselfs goede directie soude mogen te gemoet sien, U Ed. verseeckerende dat ick het alle de daegen myns levens sal traghten te erkennen, ende dat ick altydt sal syn ende blyven:

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 5. Maert 1655.

P. S.

Besig synde met myne brieven te sluyten, wert my het pacquet behandigt, daer nevens niets van U Ed. Godt geve dat Wy over de protesten ende weder protesten van de Oost-Indische Compagnie in geen verwyderinge geraecken.

Aen

Aen den Heere Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 12. Maert 1655.

EDELE GESTRENGE HEERE,

EErgisteren heb ick beantwoort U Edts Missive van den 2. deses, van welck antwoordt ten overvloedt hier nevens duplicata is gevoeght. Sedert is my wel ter handt gekomen U Edts. Missive van den 5. daer aen volgende, voor welckers communicatie ick U Ed. by desen gantsch gedienstelyck bedanke. Ick kan niet anders oordeelen of het concept nopende de gemeene defensie tegens de Turckse Rovers ende andere Pyraten de Navigatie ende Commercie turberende, in de voorschreve laetste U Edts. Missive geroert, soude alhier generaelyck seer smaeckelyck syn; maer meyne niettemin, dat U Ed. seer wysselyck heeft gesustineert, dat het nodigh sy alvooren te convenieren op de Artikelen van de Marine, die myns bedunckens ofte voor af, ofte immers te gelyck behooren te werden ter neder gestelt. Ick meyne dat het huwelyck van den Heere *van Beverningh* met Juffrouw *Johanna Gillon*, Dinghsdagh ofte Woensdagh voorleden tot Amstelredam is geslooten.

Werwaerts sigh Koning *Karel* magh hebben begeven, heb ik nog niet konnen vernemen, ende hadde in de voorsz. U Edts brieven van den 5. deses dienaengaende, ofte immers van de voorgenomen generaele insurrectie, van daer al iets verwaght. Ick versoecke dat U Ed. voortaen het duplicaet van de Missive die U Ed. laet afgaen aen de Griffier *Ruysch* gelieve te sluyten in een couvert met den brief aen haer Ed. Groot Mog. addresserende, omme gelyckelyck in de Vergaederinge te mogen werden gelesen.

Haer Ed. Groot Mog. syn wederom completelyck by den anderen, ende is het eerste werck geweest, 't gunt U Ed. uyt de nevensgaende Resolutie * van gisteren met 't advies op 't stuck van de financien, daer inne geinsereert sal gelieven te vernemen.

De Heer Ambassadeur *Chanut* versoeckt seer selden Audientie voor haer Ho. Mog., addresseert ook aen deselve seer weynig Memorien, ende het principaelste 't gunt de Heer Ambassadeur *Gamarra* heeft voorgedraegen, is vervat in de nevensgaende propositie van deselve, boven het welcke ick U Ed. tegenwoordigh niet van consideratie wetende te adviseren, sal hier mede eyndigen, en verblyven:

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Hage den 12. Maert 1655.

* Siet *Resolutien van Consideratie* pag. 227. in Quarto.

Aen

Aen den Heere Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 12. Maert 1655.

EDELE GESTRENGE HEERE,

ALhoewel ick met den voorleden post, nog met den laetsten, niet synde aengekomen, geen schryvens van U Ed. heb bekomen, om te beantwoorden, soo kan ick eghter niet naelaeten, deselve in confidentie eenige particulariteyten te communiceren, die my sedert mynen laetsten syn voorgekomen. Met het laetste antwoord, is *Bourdeaux Neufville* rondt uyt bekend gemaeckt, dat hy niet anders heeft te verwaghten, als het geene voor desen onderling was goedgevonden, het eene van syne nieuwe voorstellen synde onder de herstellinge van vriendschap begrepen; ende aengaende het andere, syn particulieren mede geinteresseert. Dese Heeren seggen mede, dat de extentie ende submissie over de schaeden soo luyd, dat de schaeden te lande soo wel als te water sullen geëxamineert werden, ende dat oversulcks geen swaerigheyd daer over behoord gemaekt te werden. Ick heb konnen bemercken, dat hy alvoorens syn afscheyd te versoecken, naeder ordre van 't Hof sal afwaghten; onder andere discoursen breeder vermeld in mynen nevensgaenden, raeckende de Marine, seyde een, dat het Transport van Vivres in Spanjen, als men in oorlogh soude vervallen, seer considerabel soude wesen, vermits sy niet konnen bestaen sonder toevoer van andere quartieren, een ander seyde, alsse met Vranckryck absolutelyk souden breeken, ofte met beyden, dat het al mede seer syn bedenken soude hebben, datse op den voet door ons voorgesteld, sonder het ongemack van den oorlogh onderworpen te wesen, met vryheyd door onse Schepen haere Commercien souden konnen continueren, en de Schepen van dese Natie souden peryckel loopen van genoomen te worden, sonder datse van dese syde op de andere weder eenigh voordeel souden konnen verkrygen: Ick heb haer geantwoord, datse het met Portugael soo hadden gestipuleert, als wy het versoghten; en dat'er myns bedunckens veele redenen waeren, om met onsen Staet in dat deel immers op sulcken gevoeghlycken voet te handelen, als met de anderen, datse aen ons een versch exempel hadden, wat van die Natie was te verwaghten. Ick ben bedught, dat wy dat werck nae onse intentie niet sullen obtineren; maer sal myn uyterste best aenwenden, ende geloof waerlyck, dat het voor den Staet seer dienstigh soude wesen, dat ick die saeke hier soo verre als 't mogelyck sal wesen gebraght hebbende, eens over soude mogen komen, om mede by te woonen de deliberatien die daer over sullen dienen gehouden te werden. Ick hadde wel gewenscht, dat de ouverture, die ick in confidentie aen U Ed., ende de Heere *van Beverningh* voor desen heb gedaen, van wegen Secretaris *Thurloe*, raeckende de penningen 19. 92. 46. 236. wat beter waere in aghtinge genomen: Ick geloof, dat wy met meerder faciliteyt de bewuste Acte declaratoir souden bekomen hebben, nu ben ick daer over be-

kommert, ende vermits het rughtbaer is, dat de penningen meest syn geremitteert, ende in handen van ingesetenen alhier, meen ick, dat het seer dienstigh soude wesen, dat een vertrouwd persoon herwaerts wierdt gesonden, op wiens particuliere naem de penningen souden mogen getransporteert werden, ende dat hy soo gequalificeert soude mogen wesen, dat met hem *communicatis consiliis* het beste soude konnen aengewend werden.

Desen dus verre geschreven hebbende, ontfangh ick U Ed. seer aengenamen van den 26. February ende 5. deser, op de eerste diend tot antwoord, dat de ervarentheyd my geleerd heeft, wat met flenteren wierd gemeend als'er alle jaeren een uytviel; God de Heere wil U Ed. 't syner tyd tot vreugde ende vergenoegen, soodanige mede verleenen. De andere puncten syn hier voor in desen meest aengeroerd, het geene U Ed. versoeckt te weten, aengaende de Confessie en de 20. Artikelen, als mede *Durei's* verrightinge, sal ik tegens den naesten besorgen, ende my ondertusschen gantsch gedienstelyck aen U Ed. gebiedende, ende deselve alle heyl en voorspoet van herten toewenschende; sal altyd syn ende blyven:

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 12. Maert 1655.

P. S.

Myn Heer soo daetelyck ontfangh ick een brief, van den Secretaris *Thurloe*, daer mede deselve seer serieuselyk versoeckt, dat ick U Ed. duplicate soude willen toesenden, van myn brief in dato den 2. deser, ende het selve 's daeghs daer aen met *Adriaen Lambrights* gedaen hebbende, twyffel niet of U Ed. sal die bekomen hebben, men laet sigh daer aengelegen wesen, ende ietwes U Ed. diengaende voorkomende, versoek ick daer af ten spoedighsten bericht te mogen werden.

Aen den Heere Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 19. Maert 1655.

EDELE GESTRENGE HEERE,

U Edts. Missive van den 12. deses, is my wel ter handen gekomen, ende bemercke daer uyt U Edts. oordeel, dat het voor den Staet seer dienstigh wesen soude, dat U Ed. het werck van de Marine aldaer soo verre ge-

gebraght hebbende, als 't mogelyk sal wesen, eens herwaerts over soude mogen komen, om mede by te woonen de deliberatien die daer over nogh sullen moeten werden gehouden. Ick wil gaerne myn devoir doen, omme de Leden tot intentie van deselve te disponeren, ende meyne dat als U Ed. soude mogen oordeelen, de saecke ryp te syn; daer over in de brieven aen haer Ed. Groot Mog. mentie soude dienen te werden gemaeckt, omme de saeke met des meerder naedruck in deliberatie te brengen.

Op den inhout van de particuliere ofte secrete Missive by U Ed. jongst onder myne adresse, aen haer Ed. Groot Mog. geschreven, is gevolght de Resolutie by copye hier nevensgaende, daer mede haer Hoog Mog. sigh hebben geconformeert; edogh verstaen, dat de depêche over Amstelredam soude werden afgesonden, met communicatie van den inhoude van dien, aen de Præsidiale Kamer van de Bewindhebberen der Geoctroyeerde Oost-Indische Compagnie deser Landen, omme in cas die van deselve Compagnie daer op eenige consideratien moghten hebben, den brief op te houden, ende haer sentiment ten spoedighsten aen haer Ho. Mog. te remonstreren.

Werwaerts de Koningh van Schotlandt sigh hebbe begeven, ende waer deselve mag beland wesen, is alhier nogh onbekent, maer op aenbrengen aen de Heeren Gecommitteerde Raeden, van dat syne Majesteyt sig wel lightelyck op Teylinge soude mogen onthouden, 't welck my noghtans by die geene die daer van kennisse konnen hebben heylighlyk verklaert wert onwaeraghtigh te wesen, hebben haer Ed. Groot Mog. genomen de Resolutie by copye hier nevens gevoeght, daer op wy nogh geene rescriptie hebben bekomen. Ick hebbe geoordeelt, dat het betoonen van haer Ed. Groot Mog. vigilantie in dien deele aen de Regeeringe aldaer aengenaem soude wesen. Ende hier by niets van consideratie hebbende te voegen, sal ick verblyven:

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Hage den 19. Maert 1655.

Aen den Heere Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 19. Maert 1655.

EDELE GESTRENGE HEERE,

SAturdagh laestleden den 13. deses, heb ik tydt ende gelegentheyt gehad, om te spreeken met den Secretaris *Thurloe*, nae dat ik sommierlyk weder had voorgehouden, de voornaemste redenen ende motiven dienende, om den Heere *Protecteur* te bewegen, tot 't verleenen van de Acte declaratoir, verstond ick, dat hier eenige luyden waeren, die het seer beswaerlyck hadden voorgestelt, dat als de Oost-Indische Compagnie alhier het geldt deselve toegevoeght, soude

de hebben ontfangen, alle de andere Ingesetenen van haere pretentien souden gesecludeert werden, ende dat het oversulcks nodigh soude wesen, dat de Commissarisen andermael souden byeenkomen, om voor seekeren te præfigeren dagh alles af te doen, op den voet als de Juries alhier procederen. Ick seyde, dat daer veel moeyte aen vast soude wesen, ende dat de klaerste ende best-gefondeerde saeken tot laste van de tegenwoordige Regeringe souden uytvallen, ende dat by voorige Tractaten was vastgestelt, dat de byeenkomste om de differenten raekende de Oost-Indische Compagnie, dan tot London, ende dan in den Haege soude moeten werden gehouden, het eerste seyde hy, soudense moeten getroost wesen, ende aengaende het tweede, dat hy geloofde, dat'er geen swarigheyt in soude gemaeckt werden, om de Commissarisen van dese zyde nae den Haege of Amstelredam te senden. Ick seyde, dat ook ondertusschen de betaelinge van de penningen ende restitutie van Pouleron souden moeten gesurseeert werden; hy meende dat het selve onnodigh was, als de tydt kort wiert genomen, die de Commissarisen soude geprefigeert werden, ende seyde, dat hy wel wenschte, dat de Commissarisen aengaende de gemelde Compagnie niets open hadden gelaeten, ende beloofde, dat ick binnen weynige daegen naeder antwoort dienaengaende soude konnen ontfangen. Hy seyde mede, datse diversche intelligentien hadden ontfangen, raeckende het vertreck van den Koningh van Schotlandt, dat in den Hage een byeenkomst was geweest van eenige desselfs Raeden ende vrienden, datse seeckerlyck beright waeren, dat aldaer wiert voorgegeven, dat een Gedeputeerde van de Heeren Staeten Generael tot Keulen was geweest, onder pretext van te handelen met den Keurvorst, die hadt verseeckert, dat soo haest sigh een partye alhier in de waepenen soude vertoonen, de Provincien geen swaerigheyt souden maeken met Schepen ende anders alle behulp toe te brengen: ik seyde, dat ik onlangs van geen besendinge nae dat quartier had gehoort, dat voor desen met den Heere Keurvorst was gehandelt over de beschermingе van de Frontieren tegens vreemde Troupen, maer dat ick sedert niets anders hadt verstaen, dogh dat ick hoopte eerlang naeder dienaengaende geëclaircisseert te werden, dogh dat sulck voorgeven van die zyde niet vreemdt was, dat 't haer diende, om moet te geven aen flaeuhertige onder haer partye, ende voornaementlyk om nieuwe jalousie te verwecken tusschen beyde de Regeringen; dogh dat ick vertroude, dat soodanige inventien voortaen sonder effect souden wesen, hy discoureerde seer confidentelyck van de tegenwoordige constitutie alhier, datse seeckerlyck ontdeckt hadden, dat'er een groot dessein is geweest, dogh dat het met Gods hulp tot nogh toe was geprevenieert, dat alle de Grooten of soo gedebaucheert, of arm, of simpel waeren, datse geen aenhang konden maecken, ende dat eenige van de considerabelste met de tegenwoordige Regeeringe wel vernoeght waeren. Uyt Vranckryck waeren hier mede advysen, raeckende de propositien, om meerder Zeemaght te besorgen, synde genoeghsaem deselve, daer de Heer *Boreel* af heeft geschreven, ende by die occasie vertoonende, hoe noodtsaeckelyck het was, dat wy over de Marine convenieerden, seyde hy het selve mede wel te begrypen, ende datse alleen bekommert waeren, om ordre te stellen op haere seeckerheyt, datse raeckende het

het profyt wel wat wilden overgeven. Ick remonstreerde hem, dat wy selfs genegen waeren tot haere seeckerheyt te contribueren, ende als de gemoederen van de Zeevaerende luyden door billycke Reglementen gerust gestelt wierden, datse haer wel souden waghten iets naedeligs by de handt te nemen; ende eyndelyk seyde hy mede, dat hy sulcks wilde vertrouwen, ende dat men voor een tydt de preuve soude konnen nemen, dat hy soude bevorderen, soo haest het mogelyck soude wesen, dat nader conferentie met my soude werden gehouden. Sedert ontdeckt hebbende eenige naedere particulariteyten, raeckende de insurrectie in verscheyde quartieren, syn de voornaemste Heeren met den Heere *Protecteur* gestadigh besigh geweest, om ordre te stellen, ende om de considerabelste persoonen in dat dessein in verseeckeringe te bekomen, sulcks dat niemant met deselve heeft konnen spreecken, eghter considererende, dat de vergaederinge ongetwyffelt tegens Paesschen sal traghten te scheyden, heb ick gisteren gesonden om met den Secretaris *Thurloe* te aboucheren, ende desen morgen eerst de oportuniteyt gevonden. Gisteren hadt deselve getraght met de Commissarisen te spreecken, om my iet by geschrifte te doen hebben, maer het was hem onmogelyck geweest den tydt daer toe te vinden, ende hem vertoonende, dat de vergaderinge niet lang by den anderen soude blyven, ende dat daer nae de Resolutie met soodaenige promptitude niet soude konnen werden genomen, beloofde hy syn best te sullen doen, om my nogh van dage iet by geschrifte te sullen doen bekomen, ende aengaende de penningen die hy seyde, dat hier alrede voor het grootste gedeelte waeren, ende soo hy was bericht, vrughteloos laegen, seyde hy, dat byaldien de voorslagh wierdt aengenomen, dat men die soude konnen deposeren in handen van den Heere *Protecteur* op desselfs bondige schriftelyke belofte, dat ingevalle de voorschreven saecken niet souden mogen getermineert wesen binnen de gelimiteerden tydt, dat als dan syne Hoogheyt de penningen weder soude stellen in handen van die geene van dewelcke die souden werden ontfangen. Ick hadt een schriftelycke Memorie ingestelt, behelsende de redenen die ick mondeling de Heeren Commissarisen had voorgedragen, op den 11. deses, ende geannexeert de copyen van de Memorie by my overgegeven, op den 24. December 1654. aen den Heere *Protecteur* van de Acte, ende op den 31. aen de Oost-Indische Compagnie alhier behandryckt, ende in het besluyt serieuselyck geklaegt over het Protest van de gemelde Compagnie, by het welcke de Staet der Vereenighde Nederlanden mede werdt gedreyght. Syne Ed. hebbende alles met aendaght gelesen, seyde, dat als ick het selve geschrift soude willen overleveren, dat 't soude moeten schriftelyck beantwoord werden, ende dat wy dan wel light weder in disputen souden vervallen, die hy meende, dat beter vermeyt waeren, ende dat men wel een expedient soude konnen uytvinden, om de saeke in een amicable wegh by te leggen, dat hy my konde verseeckeren, dat 't voorschreeve Protest aen niemandt van de Regeringe ooit was gecommuniceert geweest, ende dat het de Koopluyden, uyt haer eygen hooft gedaen hadden, ende dat syne Hoogheyt geen ander insight hadt, als om te ontgaen de opspraeck, dat hy verder verklaringe soude doen, als de Arbiters ofte Commissarisen selven hadden goedt gevonden. Daer nae spreeckende van de Ma-

rine, verklaerde hy, dat'er geen tydt was geweest om die saeke naeder te examineren, dogh dat het met den eersten nu weder by de handt soude genomen werden: wy, seyde hy, hebben het geene daer alles aen hangt, eerst moeten besorgen, den *Protecteur*, *Lambert* en *J. Thurloe*, vaceren alleen over de intelligentien, ende om ordre alomme te stellen, *ne quid Reipublicæ detrimenti capiat*.

Desen dus verre hebbende geschreven, wierdt my een geschrift gebraght, het welck getranslateert met den brief aen U Ed. mede hier nevens gaende is. U Ed. gelieve in confidentie en met behoorlyke secretesse den voorslagh nopende het geldt aen de Bewindhebberen bekent te maecken, op dat ick tydelyck moge weten, waer nae my te reguleren, ende wat andere voorslaegen souden konnen voorgestelt werden: ick heb discours gewyse ende als uyt myn selven geseydt, of niet de Acte in forma ondertusschen onder U Ed. met behoorlycke secretesse soude konnen gedeposeert werden, maer my werdt te gemoet gevoerdt, dat sulcks ten aensien van het groote Zegel niet anders als publickelyck soude konnen gedaen werden, ick sal my oversulcks tot U Ed., ende andere Heeren haere hooge wysheyd refererende, altyt syn ende blyven:

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 19. Maert 1655.

Aen den Heere Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 19. Maert 1655.

EDELE GESTRENGE HEERE,

U Ed. schryvens van den 19. deser, is my gisteren door den Secretaris *Thurloe* toe gesonden, ende desen morgen heb ick hem den inhoud gecommuniceert, het was hem aengenaem, ende zeyde, sedert wel verseeckert te wesen, dat de Koningh van Schotlandt tot Dordreght is geweest, dogh dat het onmogelyck was te beletten, iemant gedeguiseert door een land te passeeren, sy hebben hier vastelyck gelooft, dat'er voor desen een pratye in de waepenen soude syn geweest, maer tegenwoordigh meenense, dat het meeste ongemack is gepasseerd, ende dat de meeste drift is gebroocken. Sy hebben intelligentie uyt Vranckryck, dat *Bourdeaux Neufville* selfs in de Negotiatie de beste officien niet en doet, ende dat *Mazarin* daer in werdt getraverseert. Ick heb met de gevoeghlyckste redenen gerecommandeert, dat die saeke dogh soude mogen gefaciliteert werden; maer ick bemercke, dat'er een groot

groot prejugé is tegen *Bourdeaux Neufville*; ende dat Tractaet afbreeckende, vrees ik, dat wy niet veel meer raekende het werk van de Marine sullen obtineren, als een specificatie van de goederen van Contrebanden; ik sal eghter myn uytterste best doen om aengaende de andere opgestelde artikelen antwoordt te mogen hebben, ende het met alle getrouwigheyt soo verre soecken te brengen, als het mogelyck sal wesen; ende ondertusschen U Ed. noghmael hertgrondelyck biddende, dat ick met fatsoen van hier moge geraecken, om ten aensien van myne particuliere saecken in geen verdere ongelegentheden te vervallen, wensch ick U Ed. met desselfs wel waerde wederhelft alle heyl ende voorspoet, sullende altyt syn ende blyven:

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 19. Maert 1655.

Aen den Heere Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 26. Maert 1655.

EDELE GESTRENGE HEERE,

BEyde U Edts. Missiven gedateert den 19. deser lopende Maent, syn my wel ter handen gekomen, ende vinde ick my verplight U Ed. mits desen ten hooghsten te bedancken, voor de ample communicatie der saeken daer inne vervat, het project omme de Heeren wederzydts Commissarisen noghmaels by den anderen te laeten komen, omme te determineren alle de pretentien, waer van binnen behoorlycken tyde aen hunlieden de eysschen overgelevert syn, konde ik niet bemerken dat in Hollandt seer smaekelyk was, om redenen die U Ed. nevens de andere Heeren Ambassadeurs aldaer voor desen aen haer Ho. Mog. jegens de voorgeslaegen continuatie van den tydt voor deselve Heeren Commissarisen geprefigeert, hebben voor gehouden. Dogh hebben alle de geintresseerde Leden van 't voorschreven project versoght Copye, ende is dien onvermindert gepersisteert by de Resolutie op U Edts voorgaende Missive den 18. deses genomen.

Ick wil gaerne bekennen, dat ick mede de voorslagh omme de penningen geduerende de besoignes van de voorschreve Commissarisen, soo deselve wederom moghten by een komen, te deposeren in handen van den *Protecteur* vry bedenckelyck vinde, alsoo syne Hoogheyt my wat te maghtigh schynt, omme deselve in cas sulcks nodig mogte wesen, weder uyt syne handen te krygen,

maer

maer ik wil vastelyk vertrouwen dat alle de voorgeroerde difficultyten sullen komen te cesseren, daer mede dat haer Ho. Mog. haer sullen laeten contenteren met de simple Ratificatie relatif tot de uytspraecke. Ondertusschen dewyle de Vergaderinge van haer Ed. Groot Mog. gisteren van den anderen is gescheyden, soo ben ik van meyninge op morgen een keer nae Amstelredam te doen, verhopende aldaer ook te assisteren de Bruyloft-feeste van de Heer *van Beverningh* op Sondagh toekomende, ende aght dagen te houden. Ick sal niet naelaeten tot Amstelredam voorschreven gekomen wesende de voorslaegen in de voorschreven U Edts Missive vervat aen die van de Oost-Indische Compagnie bekent te maecken, ende U Ed. vervolgens by gelegentheyt over te schryven, 't gunt van derselver sentimenten daer omtrent soude mogen wesen.

'T gunt wyders aldaer werdt gedebiteert dat een Gedeputeerde van de Heeren Staeten Generael tot Keulen soude syn geweest onder pretext van te handelen met de Keurvorst, en dat deselve den Koningh van Schotlandt soude hebben verseeckert, dat soo haest sigh een partye aldaer in de wapenen soude vertoonen, de Provincien geen swarigheyt souden maecken van hem met Schepen ende andersints alle behulp toe te brengen, is t'eenemael imaginair, ende buyten alle waerheyt, synde nooit gewagh gemaeckt, omme iemant nae Keulen te senden, ook niets ter werelt met den Keurvorst jegenwoordigh afgehandelt werdende, noghte alhier noghte aldaer, 't zy door ordinaris 't zy door extraordinaris Ministers; sulcks dat ook dat pretext imaginair is. Ende kan U Ed. wel verseeckert syn, soo wanneer sigh eenigen aldaer jegens de Heer *Protecteur* in de Wapenen begaeven, dat haer Ed. Groot Mog. niet alleenlyk wel souden beletten, dat van wegen haer Ed. Groot Mog. soodanige rebellen geen onderstant soude werden gegeven; maer ter contrarie wel resolutelyck alle betaemelycke hulpe souden presteren, omme soodaenige Rebellen te helpen supprimeren; ook wel te wege brengen, dat by haer Ho. Mog. volgens het gemaeckte Tractaet aen syne Hoogheyt tegens de voorsz. Rebellen resolutelyck assistentie gegeven soude werden.

De Princesse Royael heeft op de Missive by haer Ed. Groot Mog. jongst aen deselve geschreven, daer van de Resolutie U Ed. nevens mynen voorgaenden toegesonden is, gedaen antwoord, dat de Koningh haer Broeder op den Huyse te Teylingen niet en was, nogh ook geweest was, als U Ed. uyt het bygaende genotuleerde onder No. 1. sal gelieven af te nemen: ende is de voorschreve saecke daer by gelaeten.

Ondertusschen hebben wy alhier seer ernstigh gebesoigneert op 't stuck, ende tot redres van de financien synde eyndelyck een pertinente Acte van consent op den Staet van Oorloge ingestelt, ende sulcks eenmael completelyck geabsolveert de besoignes van mesnage die in de seven ofte aght jaeren langh hebben getrotteert, gelyck mede eenige ordre op de Militie van haer Ed. Groot Mog. repartitie is gestelt tot beter securiteyt, synde alle de Compagnien van Hollandsche betaelinge gebraght onder Hollandtsche Regementen, daer over by nae alle de hooge Officianten ten minsten de Collonels by haer Ed. Groot Mog. werden gestelt uytgesondert alleenlyk vier Compagnien, die men niet bequaemelyck onder de Hollandsche Regementen heeft konnen trecken, ende hebben

ben

ben haer Ed. Groot Mog. ook op gisteren alle de vacerende hooge Charges begeven, synde ook de Kapiteynen van de Guardes van haer Ed. Groot Mog. eenige meerder luyster ende authoriteyt toegevoeght, dan wel aen andere simple Kapiteynen, als U Ed. uyt de bygaende Resolutie onder No. 2. sal gelieven te bemercken.

De Leden van Overyssel dewelcke betoonen de vryheyd lief te hebben, hebben door expresse Gedeputeerden aen haer Ed. Groot Mog. assistentie versoght, ende is daer op ter eerster instantie op den 20. deses geresolveert 't gunt U Ed. uyt 't Extract onder No. 3. hier by gaende sal gelieven te bemercken, welcke saeke op gisteren wederom in deliberatie gebraght, ende de Leden niet alle resolut bevonden synde, niet te min de meerderheydt van de advisen tot adsistentie in cas van oppressie heenen gaende, hebbe ick geconcludeert als in het Extract onder No. 4. hier by gaende is geëxtendeert, dogh alsoo die saeke is van seer teeren insighte, ende dat eenige Leden haer tegens de conclusie wat formaliseerden, soo is vermits het scheyden van de Vergaederinge goetgevonden, dat deselve by absentie van de Vergaederinge niet ter executie geleydt, maer ter naester byeenkomste, die gesteldt is tegens den 20. der toekoomende maendt, alvorens geresumeert sal werden, ick twyffele eghter niet, of de voorsz. conclusie sal wel in substantie werden gearresteert, ende meyne het selve een seer groote saeke te wesen voor onse gerustheydt. De Heeren Edelen, die van Dordreght, van Haerlem, van Amstelredam, van Ter-Goude, van Schiedam, van den Briele, van Monnickendam, van Medenblick, ende van Purmerende, hebben in substantie conform de voorsz. conclusie resolutelyck geadviseert, ende ick twyffele niet of de vordere Leden die ook meest daer heenen scheenen geinclineert te syn, sullen op de resumptie de extensie amplecteren; alleenlyck Leyden, Enckhuysen ende Edam uytgesondert, die ick vertrouwe, dat haer daer tegens wat sullen formaliseren.

Ondertusschen leggen die van de Ommelanden dapper overhoop *, ende de Stadthouder aldaer is in een seer swaer parquet, synde nu tegens hem seer ingespannen, die geene, die syn creaturen plaghten te syn, uyt oirsaeke dat hy voorleden jaer van deselve specialyck ontboden synde, om haer te stercken tegens de anderen in een particuliere questie, ter contrarie sigh met deselve anderen, die hy de sterckste vondt, heeft gevoeght: Ende nu pretenderen beyde de partyen de meester te weesen, gebruycken, soo de eene als de andere, het Zegel van de Ommelanden, ende draegen haer beyde als het eene Lidt van de Provincie van Stadt ende Landen, de Borgermeester *Gyssingh*, die mede is van de partye der geener, d.e haer jegenwoordigh hevigh kanten tegens den Stadthouder, is by de jongste Magistraets electie binnen de stadt Groeningen t'eenemael meester geworden, ende favoriseert de voorsz. partye in alles: Ondertusschen hebben drie Gedeputeerden van deselve partye huyden in de Vergaederinge van de Staeten Generael audientie gehadt, ende overgelevert een scherpe schriftelycke propositie, daer by sy den Heer Stadthouder accuseren *criminis læsæ Majestatis*. Haer Ed. Groot Mog. nogh voor 't scheyden van deselve te doene propositie geadverteert wesende, hebben daer op gere-

* Zie *Aitzema* zaken van Staet en Oorlog, 3 Deel, pag. 1171. enz. in Folio.

solveert, als Uw Ed. uyt de copye onder No. 5. hier nevensgaende sal gelieven af te nemen.

De Krygsraedt heeft tegen den Lieutenant *Schoppe* gesententieert, als U Ed. uyt de bygaende copye onder No. 6. sal gelieven te vernemen, hebbende by naeder interpretatie ook verklaert, dat onder de misen van Justitie haere vacatien ende andere onkosten met 't geene daer aen dependeert, syn begrepen. De Heeren van Zeelandt werden tegens de wederkomste van haer Ed. Groot Mog. alhier Staetsgewyse verwaght, om te helpen vergeven het President-schap van den Hoogen Raedt, ende voorts om met haer Ed. Groot Mog. te confereren op verscheyde saeken.

De jonghste advisen van den Heer *Boreel* gaen hier nevens by copye onder No. 7. Ende hier mede desen besluytende, sal ick verblyven:

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Hage den 26. Maert 1655.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 2. April 1655.

EDELE GESTRENGE HEER,

SEdert mynen jonghsten van dato den 26. der voorleden maendt, hebbe ick my daeghs daer aenvolgende begeven naer Amstelredam, ende aldaer Sondagh ende Maendagh den 28. ende 29. der voorsz. maendt verblyvende, hebbe ik getragt over de ingredienten van U Edts. Missive van den 19. daer bevorens te spreecken met de Heeren *van Polsbroeck* ende *van Marseveen*; dogh hebbe 't ongeluck gehadt, dat deselve doenmaels waeren buyten de voorsz. stadt, ende alsoo ick nogh op den voorsz. 29. 's avonts my met eenigh byhebbende geselschap, hebbe begeven op een Speelreysjen door de steden van Noordt-Hollandt, van dewelcke ick even voor 't afgaen van dese, wederom binnen Amstelredam voorsz. arrivere, soo hebbe ick nogh geene gelegentheydt gehadt, het geene voorsz. is te reciteren, gelyck ick ook derhalven niet van merckelycke consideratie U Ed. wete te adviseren, boven 't geene in de voorgeroerde myne jonghste Missive is vervat geweest; sullende daer by alleenlyck voegen, dat de Heeren Staten van Vrieslandt in haere jonghst gehoudene Vergaederinge, die nu eenige dagen geleden van den anderen is gescheyden, gedelibereert hebbende op seecker geconcipieert geschrifte, door den Heere *Kuys* volgens ordre van den Heer Stadthouder op 't papier gebraght, tot wederlegginge van haer Ed. Groot Mog. jonghst geëmaneerde Deductie by verre de pluraliteyt van stemmen, hebben verstaen, dat de voorsz. geconcipieerde Deductie daer soude werden gelaeten, op 't fondament dat de saeke in de voorgeroerde haer Ed. Groot Mog. Deductie vervat, de Provincie van Vrieslandt niet en was raekende.

Dat

Dat mede by deselve Heeren Staten van Vrieslandt, Gedeputeerden van de geseparееrde Leden van Overyssel sonder eenige resolutie alleenlyck met een complement ende defroyement syn gedimitteert.

Ick hebbe U Ed. voor desen versoght, van daer te mogen bekomen was 't doenlyck, eenige exemplaren van seeckere twintigh Artikelen, van welcke aen alle de Ledematen van 't jonghst gehoudene Parlement, een exemplaer ter handen is gestelt: mitsgaders ook bericht te mogen werden, of 'er eenige apparentie zy, dat'er met den eersten een volkomene confessie van de Kerken van Engelandt, Schotlandt ende Yerlandt in druck sal uytkomen, daer op ick als nogh by occasie U Edts. rescriptie sal afwaghten.

Ick wenschte ook wel bericht te mogen werden, of by 't voorsz. Parlement eenige Resolutien tot weeringe van schaedelycke Secten, ofte ook eenige anderen van importantie syn genomen; ende in cas van ja, my eenige copyen daer van te laeten toekomen. Waer mede desen besluytende, sal ick verblyven:

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Amstelredam den 2. April 1655.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. de Witt, Westmunster den 2. April 1655.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Edts. schryvens van den 26. Maert, is my gister-avond wel geworden, ende bedanck U Ed. ten hooghsten voor de pertinente communicatie, ende particulierlyck, raeckende U Ed. sentiment op den voorslagh van de Commissarissen van den Raed, tot afdoeninge van de overgebleven saeken. Ick sal nu aenhouden, om die saeke uyt te wercken, volgens de Resolutie van den 18. dito. Voorleden Maendagh my beklagende aen den Secretaris *Thurloe*, over seeckere Sententie van de Reghters van de Admiraliteyt, gepronuntieert op de lecture van de ordre van den Raed, tenderende tot ontslaginge van 't Schip de Zee-Fortuyn, gelyck U Ed. uyt de copye van deselve sal gelieven te beoogen, beloofde syn Ed. naeder daer over met den Heere *Protector* te sullen spreeken; ende van den selven verstaen hebbende, onder andere discoursen, dat de audientie versogt door den Heere *Bourdeaux Neufville*, tegens den volgenden dagh was toegestaen, heb ik syn Ed. te gemoet gevoert verscheyde redenen, ten aensien van de tegenwoordige constitutie van tyden ende saeken, ende gepooght te doen begrypen, dat de extremiteyten van een bitteren Oorlogh onvermydelyck souden wesen, byaldien de handelinge tegenwoordig indiervoegen soude werden afgebroocken, ende dat het te beklagelyker soude wesen, om dat ick niet konde bemercken, dat'er eenige reeele differentien overigh waren:

Syn Ed. seyde, datse groote redenen hadden, om te geloven dat 81. 92. 18. 375. andere insighten had, ende 79. 90. 16. 381. selfs daer omtrent geen goede officien had gedaen. Daer op seyde ick, dat ick hem als uyt myn selven soude gaen spreecken; dat'er ons aengelegen was, om te weten of het aen die syde haperde, om redenen die syn Ed. tot meermaelen waeren bekendt gemaeckt. Hy seyde my, dat wy moghten verseeckert wesen, dat goede ordre soude gesteldt werden, dat ons in onse Commercien ende Navigatien geen ongemak soude werden aengedaen, ende datse ook van dese syde geen aenleydinge tot verdere extremiteyten souden geven.

's Naemiddags heb ick gelegentheyd gevonden in St. James-Parke, om met den Ambass. *Neufville* te spreecken, ende na eenige gemeene discoursen seyde hy, dat hem audientie was geadsigneert tegens den volgenden dag, in dewelcke hy meende afscheyd te neemen. Ick antwoorde, dat het my moeyde, dat men in effecte om een formaliteyt twee considerabele nabuurige Natien, ende by gevolg ook misschien andere Volckeren in de ongemakken van den Oorlogh soude involveren, dat het in vorige tyden was gebleeken, dat als die van twee partyen in den Oorlog waeren geweest, de onse al mede seer hadden moeten aenhouden, hy seggende, dat 't de schuldt was van dese syde, antwoorde ick, dat als het myn werck was, dat ick wenschen soude, dat ick haer daer klaerlyck af soude konnen convinceeren, ende dat ick niet voorgenomen had, van die materie te spreecken, hebbende sedert een tydt herwaerts bemerckt, dat het afbreecken by hem scheen vastgesteldt te wesen; maer nu wy op dat discours waeren gevallen, dat ick hem niet konde onthouden, datse aen dese syde van syne ongenegentheyd tot het accommodement meenden verseeckert te wesen, dat hy wel konde bemercken, dat de saeken alhier tegenwoordigh heel anders waeren gesteld als ick wist dat die hem van tydt tot tydt by sommige waeren voorgehouden, ende ingevalle syne intentien, gelyk ick wilde vertrouwen, sinceer waeren, dat hy het nogh met'er daet moeste doen blycken, ende een expedient aennemen, raeckende het punct van adsistentie aen Vyanden ende Rebellen, ende gaf hem in bedencken, of het daer mede niet soude te vinden wesen, dat in het Secrete Artikel soude gesteldt werden, *quod nullum auxilium dabitur Hostibus & Rebellibus in præsentiarum declaratis*, dat daer mede de scrupulen, die van dese syde gemoveert waeren, ten aensien van die van de Religie, quaemen te cesseren, hy seyde my, dat de Commissarisen van den Heer *Protector*, het selve genoeghsaem hadden aengeboden; daer op ick seyde, dat ick bedught was, dat het voor de tweedemael niet soude geschieden, de saeken merckelyck verandert wesende: ende eyndelyck deselve my verklaerende, als het anders niet soude konnen geobtineert werden, dat hy te vreden soude wesen het Tractaet in diervoegen te tykenen, met versoeck, dat ick wilde tenteren of dese Heeren daer toe souden konnen werden gedisponeert, doende verscheyde serieuse protestatien van syne opreghte genegentheyd; daer op heb ick 's avonds weder mondgesprek gehad met 49. 80. 20. 157. 69. 78. 29. 36. 30. 45. 60. 76. 48. die aennam alles 94. 82. 46. 112. te communiceren. Daegs daer aen seyde syn Ed., dat in den Raedt die saeke geventileert synde de opinien seer discreperende, geen besluyt had konnen vallen, daer op ik seyde, dat als de Audientie soude voortgaen, dat'er niet af soude te verwagten wesen, ende dat ik wel wil-

wilde weten, of het syne Hoogheyd aengenaem soude wesen, dat die wierde uytgestelt, dat ick dan myn best wilde doen, om den anderen te disponeren, dat hy selfs op 't eene Pretext of het andere, die soude laeten opseggen. Omtrent ten een uur seyde syn Ed., dat myne officien in de voorschreve saeke syne Hoogheyd seer aengenaem waeren, daer op ick my aenstonds addresseerde aen den gemelden Heer, die voorhoudende, dat het Pretext in myne Brief aen den Heer Griffier gementionneert, de Audientie ten eynde als voren declineerde.. Ick sal continueren in de begonnen officien, ende U Ed. van tydt tot tydt omstandighlyck berighten van het geene tot myne kennisse sal komen.

Ik moet myne meeninge niet wel geëxpresseert hebben, nopende de voorslag, om de penningen van de Oost-Indise Compagnie te depositeren onder den Heere *Protector*, myne intentie synde geweest, dat sulks soude geschieden, als hy te gelyk de bewuste Acte soude in handen stellen, ende als die soude verleent werden, volgens de Resolutie van den 18. Maert laetstleden, ende dat het Renvoy van de opengebleven saeken hier mede volgens de intentie van haer Hoog Mog. soude goedgevonden werden, weet ick niet met wat redenen men langer de executie van de uytspraecke soude konnen declineren; maer soo lange daer geen resolutie op werdt genomen, kan het wel dragende werden gehouden. Ick heb daer over aen de Gecommitteerde Bewindthebberen geschreeven, U Ed. tot Amstelredam wesende, sal misschien mede occasie vinden, om met haer daer over te spreeken. Ick versoeck mede gedienstelyck U Ed. advys, hoe ick my ten aensien van de Afgesanten van Polen ende Portugal best sal draegen, ende hoe deselve in onsen Staet werden aengesien, ende my hier mede gedienstelyck aen U Ed. gebiedende, sal altyt syn ende blyven:

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 2. April 1655.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 9. April 1655.

EDELE GESTRENGE HEER,

UEdts. Missive van den 2. deser lopende maendt, is my gisteren tegen den avondt wel ter handen gekomen, ende ick hebbe daer uyt met een bysondere aengenaemheydt vernomen de goede officien ende devoiren, die 't U Ed. belieft heeft aen te wenden, ten eynde de saeken tusschen Vranckryck

ende Engelandt niet moghten werden gebraght in een volkome rupture; ook met vreugde bespeurt, dat de voorsz. U Edts. officien ende devoiren albereyts eenige goede effecten hadden gebaert, ende niet buyten apparentie waren, om ten principalen nogh iets goets voort te brengen.

Ick hebbe sedert de receptie van de voorgeroerde U Edts. Missive, getraght den Heer *van Polsbroeck* te spreecken, over 't geene raeckende de Oost-Indische Compagnie daerinne influeert, dogh hebbe syn Ed. niet konnen aentreffen: Ondertusschen kan ick U Ed. wel verseeckeren, dat de intentie van de Regeringe is geweest, dat het werck van de bewuste Acte declaratoir ende opstaende pretensien, gereguleert ende ter neder gestelt wordende, naer de Resolutie van haer Ho. Mog. op 't selve subject jonghst genomen, in dato den 18. der voorlede maendt, alsdan de bewuste uytspraecke sonder eenigh verder dilay haere executie soude gewinnen, ende de geadjudiceerde penningen op de beraemde quitantien werden betaeldt. Ick vertrouwe, dat de saeke op den voet van de voorsz. haer Ho. Mog. Resolutie aldaer best ten eynde gebraght sal konnen werden, ende dat oversulks onnodigh sal wesen te dencken op voorslagen omme de penningen te deposeeren onder den *Protector*, of elders, maer niet te min is myns oordeels buyten scrupule de penningen onder syn Hoogheydt te laeten, als middelerwylen een absolute opgemaeckte Acte declaratoir volgens het eerste concept alhier in handen werdt gesteldt, met belofte van deselve Acte te sullen laeten valideren in cas van geen restitutie.

De Koningh en de Republick van Polen, kan myns oordeels niet anders werden geconsidereert, als staende met den Staet in een seer goede vriendschap, ende kan oversulcks de correspondentie die U Ed. met de Ministers van deselve soude onderhouden, niet anders dan aen de Regeringe alhier, ten hooghsten aengenaem syn; Edogh wat de Kroone van Portugal belanght, wete ick selfs niet te determineren, in wat voegen met desselfs Ministers naer de intentie van haer Ho. Mog. soude moeten werden geconverseert, sullende ontwyffelyck daer over discreperende opinien onder de Provincien gevonden werden; eghter siet geene der Provincien de voorsz. Kroon als openbaer vyandt aen, dan alleenlyck die van Zeelandt.

Op de differenten in de Ommelanden ontstaen, is by haer Ho. Mog. provisionelyk genomen de Resolutie onder No. 1. hier nevens gaende; ende op 't stuck van de bewuste Judicature, hebben de Heeren van Gelderlandt ingedient, het schriftelyck Advis onder No. 2. hier by gevoeght; 't welck al synde, dat ick U Ed. jegenwoordigh weet te communiceren, sal hier mede verblyven:

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Amstelredam den 9. April 1655.

Aen

Aen den Heer Raedt-Pensionatis J. DE WITT, Westmunster den 9. April 1655.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Edts. twee brieven uyt Amstelredam, in dato den 2. April syn my gisteren wel geworden; ick ben te meer schuldigh U Ed. te bedancken, over de communicatie daer in vervat, om dat deselve soo veel tydts van syn vermaeck heeft afgetrocken. Tot myne publike ende die aen den Griffier, weet ick niet bysonders te voegen, als dat my *Thurloe* desen naemiddagh (by hem synde gegaen, om hem te recommanderen dat aengaende de Acte declaratoir nogh desen avondt in conformité van myne overgeleverde concepten, moghte geresolveert werden) heeft geseght schryvens uyt Nederlandt te hebben, medebrengende, dat de Koningh van Schotlandt seeckerlyck is tot Middelburgh, dogh van andere kanten werden andere advertentien gegeven. Over twee ofte drie daegen hoop ick U Ed. met Kapiteyn *Christiaen Eldersz* toe te senden, de twintigh puncten van de Religie. Ick heb met veel moeyten een exemplaer daer af bekomen; *Thurloe* heeft belooft het syne te sullen geven, als hy tydt sal hebben, om het selve op te soecken, ende toonde, dat myn discours op die materie hem verveelde. Hy beloofde mede in de aenstaende weeck naeder met my te spreecken over het werck van de Marine, verklaerde, dat de Heer *Protector* met syn gantsche hert Hollandt was toegedaen, ende dat hy het in alle occasien soude doen blyken. Hy seyde ook verseeckert te wesen, datse in Vranckryck hadden gelooft, dat de saeken hier volkomentlyck waeren verandert, ende dat C. S. meester was geworden, ende datse daer op de Engelsche Schepen ende goederen hadden gesaiseert, dat de Geestelyckheyd groote vreugde over de gewaende succesen hadt betoont. Desen avond wordt de Heer *van Mayerne* begraven, ende geobligeert synde, om het doode lighaem ten aensien van de vrindtschap die ick levende heb gehouden te bewysen, moet ick hier mede afbreecken, het ligchaem sal van Chelsey hier in de stadt werden gebraght. Ondertusschen my gantsch gedienstelyck aen U Ed. gebiedende, sal deselve alle heyl ende prosperiteyt toewenschen, ende van gantscher herten altydt syn ende blyven.

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 9. April 1655.

Aen

Aen den Heer Ambassadeur W. Nieupoort, den 16. April 1655.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Edts. Missive van den 9. deser loopende maendt, is my wel ter handen gekomen. Wy hadden wel gewenscht ende verhoopt uyt U Edts. jongsten te vernemen, dat het accommodement met Vranckryck hadde getroffen geweest, 't welck ick gaerne wil bekennen als nogh te houden, gelyck ook het selve altydt gehouden hebbe voor een punct van merckelycke importantie, ende daer aen de vastigheyd van de Vreede met desen Staet gemaeckt voor een groot gedeelte is dependerende, sullende myns oordeels by contrarien uytslagh, het gewoel van de Ministers van Vranckryck alhier ('t welck U Ed. weet van wat gewight by verscheyde Provincien soude wesen) gevoeght by de officien van sommigen in desen Staet, welckers inclinatien, Godt betert de beste ende vreedtsaemste niet en syn, ons veele moeyten ende bekommernissen geven, omme desen Staet buyten de partyschap te houden, staende niet sonder reden te bedughten, dat wy by de een of de ander occasie lightelyck mede in 't spel souden werden getrocken: Ende ick hebbe derhalven met singuliere aengenaemheyd bespeurt, den bysonderen iever die U Ed. tot promotie van 't voorschreve Accommodement heeft betoond, welckers continuatie ick als nogh wil hopen, ende vertrouwen dat Godt de Heer met een gewenschte uytkomste sal gelieven te segenen, daer nae ick hertelyck sal verlangen.

De brieven by den Heere Ambassadeur *Boreel*, met de jongste post aen haer Ho. Mog. geschreven gaen hier nevens by copye.

Het geene haer Ho. Mog. goedtgevonden hebben te resolveren, op den inhoudt van U Edts. jongste Missive, geaddresseert aen den Heer Griffier *Ruysch*; sal deselve vernemen uyt 't geene U Ed. ontwyffelyck van wegen haer Ho. Mog. hier nevens sal toekomen; hoedanigh haer Ho. Mog. goede meyninge daer omtrent is, is goedtgevonden U Ed. ten overvloede te laeten toekomen, alhoewel het werk daer inne geroert ontwyffelyck al voor de receptie van dien, soo vertrouwdt werdt, volkomentlyck sal wesen geadjusteert.

Ick bevinde, dat by myne absentie, op den 3. deses by haer Ho. Mog. onder anderen is goedtgevonden, U Ed. aen te schryven, dat deselve die van de Regeringe aldaer soude sondeeren, of aen de syde van den *Protector* genegentheyd is, omme de openstaende pretensien, die eenige particuliere ingeseten van de Republike van Engelandt, tegens de Geoctroyeerde Oost-Indise Compagnie deser Landen, ofte eenige particuliere ingesetenen deser Landen tegens de Oost-Indise Compagnie aldaer voor de vorige Commissarisen binnen behoorlycken tyde hebben gemoveert, ende ingebraght, hier te Lande te laten termineren, by deselve Commissarisen, ofte anderen wedersydts van nieuws te nomineren; het welcke ick niet wil twyffelen, of sal aldaer smaeckelyck werden gevonden, dewyle van wegen hooghgemelden Heer *Protector* albereydts presentatie is gedaen,

daen, om voorgaende Commissarisen noghmaels by den anderen te laeten komen, ten fine van afhandelinge ende decisie van alle Actien ende Pretensien in 't generael, ende sonder onderscheyt, die voor de opgemelde Heeren Commissarisen binnen behoorlycken tyde alsvoren ingebraght syn, ende sulcks ook inklusive geconsenteert 't geene waer op haer Ho. Mog. U Ed. als boven gelasten d'inclinatie van de Regeringe aldaer te sonderen; Ende soude voor de Compagnie alhier, soo ick bemercke, een gantsch aengenaeme saek syn, dat het werk daer toe gedisponeert wesende, dat de openstaende Actien ende Pretensien, tegens wederzydts Compagnien als boven ingebragt, souden werden geremitteert aen Commissarisen hier te Lande, de Heer *Protector* onder beneficie van dien konde werden gedisponeert, omme de executie van de bewuste uytspraecke middelerwyle te laeten in suspense, ter tyden ende wylen toe de voorsz. Commissarisen de voorgeroerde openstaende pretensien tegens wederzyts Compagnien ingebraght mede finalyck souden hebben getermineert, daer toe seeckere korte competente tydt, soude konnen werden geprefigeert: Ende soude myns bedunckens in cas van soodanige conventie op de extensien goedt reguardt dienen te werden genomen; dat de Ingesetenen deser Landen niet wierde geprecludeert den wegh om hunne voorsz. ingebraghte pretensien te verifieren met naedere ofte meerdere documenten, als wederom aen de voorsz. Commissarisen overgelevert syn geweest, 't welck lightelyck sal konnen geschieden, gemerckt alle de overgeleverde documenten door deselve Heeren Commissarisen nae haer genomen ende wederom hier te Lande overgebraght syn, sulcks dat de voorsz. saeken noodtsaeckelyck de novo souden moeten werden geinstrueert.

Wyders schicken sigh alle saeken tegenwoordigh alhier heel paisible, werdendende tusschen de Heeren Gedeputeerden van de Provincien ter Generaliteyt geene vervreemdinge van gemoederen bespeurt, als wel voor desen plagte te geschieden, alhoewel Godtbetert, in meest alle de Provincien, Hollandt alleen uytgesondert, sigh geen kleyne dissentien tusschen de Leden van deselve Provincien onderlinge openbaeren, als in Gelderlandt tusschen de Stadt Aernhem ter eenre, ende de kleyne Steden van 't Veluwse quartier ter andere zyde. Item nogh van gelycken tusschen de Stadt Zutphen ter eenre ende de kleyne Steden van 't Zutphense quartier ter andere zyde, beyde over 't gesagh in 't vergeven van de Ampten, sustinerende de voorsz. twee groote Steden ieder daer inne soo veel parts ende deels te moeten hebben als de vordere Steden in hunne respective quartieren; Ende de kleyne Steden ter contrarie, dat daerinne by pluraliteyt van de stemmen moet werden geprocedeert, ende dat haere respective stemmen even soo veel gelden, als die van de groote Steden; Over 't voorsz. different syn in 't Hof van Gelderlandt, ingevolge van seeckere Resolutien van de Saten derselver Provincie op den jongsten Landtdagh genomen, beschreven twee Raeden uyt den Hove van Hollandt, twee uyt het Hof van Utreght, twee uyt het Hof van Vrieslandt, omme nevens het gemelde Hof van Gelderlandt ofte soodanige Raeden uyt het selve, als niet gesuspecteert souden werden van eenseydigheyt, de voorsz. questie voor soo veel die van 't Veluwse quartier aengaet, te termineren; Ende syn gemelde Raeden, partyen door minnelycke voorslaegen niet hebbende konnen accorderen, genoot-

saeckt geweest de saecke alsnogh ongedecideert te laten, alsoo de voorsz. kleyne Steden protesteren haer de decisie van de voornoemde Raeden niet te hebben gesubmitteert; dogh daer is nogh hope, dat deselve gedisponeert sullen konnen werden, omme haer mede de voorschreve decisie te onderwerpen.

De Heeren van Zeelandt in haer jongste Staetsgewyse vergaderinge, eenigen tydt met goede harmonie gebesoigneert hebbende, syn egter tegens het scheyden in groote dispariteyt gevallen, ende sulcks genootsaeckt geweest veele saeken te laeten buyten conclusie; alsoo de steden Middelburgh, Sirxzee ende Tertholen, stonden tegens de drie anderen in *contrepois*, & *vice versa*.

In de Provincie van Utreght is de Stadt mede vry oneens met d'andere twee Leden, ende insonderheyt met het eerste Lid, hebbende die van de Stadt de Kanonicken opgeleydt een somme geldts te contribueren tot onderhoudt van de Predikanten, ende sustineren tot executie van dien by haer selven te wesen gereghtight, ook dreygende in cas van onwilligheyt soodanige executie te sullen in 't werck stellen; gelyck dan in deselve Provincie ook nogh eenige andere dissentien sigh hebben geopenbaert; edogh alle deselven schynen tegenwoordigh te staen in goede termen van accommodement.

In de Provincie van Vrieslandt syn de steden in een volkomene subjectie onder den Heere Sadthouder, ende in de andere Leden syn nogh considerable Persoonen, die de liberteyt lief hebben, ende traghten te mainteneren; daer door dan ook aldaer de beste harmonie niet bespeurt werdt.

In Overyssel ende in Stadt ende Ommelanden staen de saeken nogh in een absolute verweyderinge in deselve termen, als ick U Ed. jongst hebbe geadviseert, hebbende de dissentien in de laetstgenoemde Provincie soodanigh de overhandt genomen, ende alsulcke effecten gebaerdt, dat aldaer tegenwoordig noghte policie noghte justitie is bestelt, gemerkt vermits de voorsz. dissentien, egeene Gedeputeerde Staeten, noghte Reghteren in de Hooftmans Kaemer geëeligeert, ofte in eedt genomen hebben konnen werden; Ende de tydt van bedieninge der voorgaende wesende geëxpireert, soo staet aldaer tot nogh toe policie ende justitie stille. Waer mede desen eyndigende sal ick verblyven.

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Hage den 16. April 1655.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 16. April 1655.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Edts. schryvens van den 9. deses uyt Amstelredam is my te middagh wel geworden, ick hoop dat U Ed. sedert den mynen van den selven da-

dato, alsmede van den 14. te water afgesonden, wel sal ontfangen hebben. De Heer *Protector* seyde in het particuliere discours Sondagh laestleden nae den eten dat hy wel wenschte U Ed. met syn alderliefste hier te mogen sien, dat hy die luyden estimeert, die van haer Vaederlandt wel meriteren. Ick seyde, dat U Ed. directie in de saeken van onsen tegenwoordigen staet nodigh was; Dat alhoewel Gode zy lof, de saeken wel stonden eghter sulcke posten moesten waergenomen werden. Hy discoureerde van veele saeken, ende ick versuymde die occasie niet, om hem te vertoonen, wat een aengenaemheyt het alle Protestantse Regeringen soude geven, als syne Hoogheyt geliefde goedt te vinden ietwes aengaende die Religie publicquelyck te stabilieren, ende voorts op 't punt van de Marine, ende anders, het welcke hy beloofde te sullen behertigen.

De Secretaris *Thurloe* heeft my van daegh geseydt, datse de innerste grondt van de desseynen hebben uytgevonden; Dat de Koningh van Schotlandt niet over Zee is geweest, maer dat hy sigh heeft onthouden binnen Middelburgh in een particulier huys; dat hy vastelyk vertrouwde, dat de fondamenten van dat interesse souden geebranleert werden. Hy was in een seer goede humeur, maer hadt geen tyd om hem langer te onderhouden. Hy seyde als ick hem vraeghde, hoe het stont met de Negotiatie van *Bourdeaux Neufville*, dat sy quaede gissingen hebben gemaeckt, gelovende dat de saeken anders waeren uytgevallen, ende datse tegenwoordigh haer verlegen vinden, maer dat hy my ter naester gelegentheyt meer soude konnen seggen.

Ick hoop dat men tot onsent voor de securiteyt van de welgeintentionneerde sal vigileren, ende de qualyck geintentionneerde niet geloven als te kajoleren: Haeren haet ende verbittertheyt is te groot tegens die geene, diese meenen dat haer in haere desseynen obsteren.

De Internuntius van Polen heeft my de visite, ende ick hem de contravisite gegeven; maer den anderen sal ick op de fatsoenelyckste maniere declineren. De Secretaris *Cojet* houdt hem stille, heeft nogh niemant, dat men weet, gesprooken: *Bourdeaux Neufville* meent, dat het is, om dat hy het succes van syn Negotiatie wil afwaghten; Ick wil vertrouwen, dat sorge werdt gedraegen, dat de Staet van Schepen ende Bootsvolck niet sal ontbloot werden in dese constitutie van tyden. Men heeft uyt Vranckryck voor desen aen *Bourdeaux Neufville* geschreven, datse van de genegentheyt van de Geunieerde Provincien wel verseeckert waeren. Ick hoop, dat de Heer *van Beverningh* mede haest in de vergaederinge sal verschynen.

Ick gebruyck de vryheydt om U Ed. volgens myne voorige schryvens en U Edts. antwoordt van den 19. Maert laetstleden, toe te senden myne brieven onder cachet volant aen de Heeren Staeten Generael ende ook van Hollandt, U Ed. verseeckerende, dat by aldien ick de permissie door U Ed. wyse discretie soude erlangen, dat ick my niet ontydelyck ofte tot ondienst van den Staet daer af sal dienen, ende in de acceleratie van saeken van importantie is seer veel somwylen gelegen, sulcks dat het onder reverentie best is tydelyck dienaengaende te resolveren, ende dat ick omstandighlyck soude mogen gelast werden, hoe ick het best met den train van de Ambassade soude stellen om

 hier

hier de minste ombrage te geven, als of men gesint was desen post onbeset te laeten: U Ed. sal my ten hooghsten obligeren, by aldien het deselve gelieft, syne gunstige directie daer toe by te brengen, ende ondertusschen deselve alle heyl ende prosperiteyt toewenschende sal altyt syn ende blyven:

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 16. April 1655.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 14. April 1654.

EDELE GESTRENGE HEER,

VRydagh laestleden hadt de Lord *Henry* tweede Soon van den Heer *Protector* voorgenomen my een visite te geven, maer verstaende dat het postdagh was, ende dat ick op de begraeffenisse van den Heer van *Majerne* wierdt verwaght, heeft hy het uytgestelt; Ende Sondagh laestleden synde in de predicatie op *Whitehal*, daer ik somwylen gae, om ten aensien van 't stuk van de Religie te beter te mogen spreecken, wierdt my gevraeght, of ick swarigheyt soude maecken, om als een vriendt sonder ceremonien dien Heer te vergeselschappen, ende bemerckende dat het met grooten ernst wierdt versoght, vondt ick geraeden myn noder *Thurloe* te volgen, ende in de sael gegekomen synde, daer de publycque tafel wierdt gedeckt, vondt ick aldaer den behuwden Soon van den Heer *Protector*, den Heer *Broghal* ende andere Heeren van qualiteyt; Ende nae dat ick weynigh tydts in die plaetse hadt geweest, quam de Heer *Protector* selve sonder eenigh gevolgh; ende seyde, dat hy bleyde was my daer te sien, ende versoght my te willen met hem gaen in het naeste vertreck; Ende daer synde, seyde hy, dat hy goedt vondt de jonge Luyden alleen te laeten eeten, ende dat hy genegen was een uurtje met my te praeten. Ondertusschen quam Mevrouw de Protectrice met haer Dogters, ende de spys opgedragen synde, sat de Heer *Protector* met de Protectrice aen de eene syde van de Tafel in het midden; syne Hoogheyt begeerde dat ick myn plaets aen het hooge eynde soude nemen, ende tegens my over saeten de *Ladyes Clayport*, ende de Huysvrouwe van den Lord *Henry*, ende aen de syde de Huysvrouwe van den *Lord Françis* met nogh een Dame, wiens naem my

niet

niet wierdt bekent gemaeckt, nevens my sat de *Lady Mary* ende aen de zyde de Heer President *Laurence*, anders was'er niemandt aen taefel; Opgestaen synde, bragt hy my in de Kamer, daer wy alle de Conferentien hebben gehouden, de President alleen volgende; Ende verklaerde my syn opregte genegentheyt, verhaelende verscheyde obstaculen, die de conclusie van de Vrede hadden geretardeert, ende dat hy nu genegen was voor het Protestantse wesen, ende het interesse van Hollandt, alle syne kraghten in te spannen, daer op ick antwoorde dat ick niet konde naelaeten by die gelegentheyt syne Hoogheyt te rememoreren, hoe considerabel de confidente vriendschap tusschen beyde de Natien voor desen tegens de Machinatien van Romen ende Spaigne was geweest, ende dat het tegenwoordigh door Godts wonderlycke bestieringe in syne Hoogheyts vermogen was gestelt op deselve oude ende van Godt gesegende gronden, het werck ten besten van beyde de Natien te stabilieeren; ende dat ik my verplight oordeelde by die occasie hem te gemoet te voeren, dat'er niet nodiger tot dien eynde wiert vereyscht, als dat een gemeene ordre ende publike beleydenisse des Geloofs van wegen de Regeringe alhier wierdt gearresteert, ende dat door een goedt Tractaet van Reglement, de Marine, tot voorkominge van alle excessen ende disordren te water, soude werden geconcludeert; ende dat beyde de Natien tegens de roveryen van de Moren ende andere Pyraten wierden beschermt. Hy bekende, dat het in aghtinge behoorde genomen te werden, ende dat hy op het laetste van de Marine ende beschermige tegens Turcken ende Pyraten, nevens den Secretaris *Thurloe* met my selfs wilde naeder spreecken, ende den Raedt ofte vorige Commissarisen daer af deschargeren. Ick seyde dat ick aen syn Hoogheyt was verobligeert over die gunstige verklaringe, ende dat ick vertroude, dat de Heer President 't my niet qualyck soude afnemen, dat ick geen andere Commissarisen soude wenschen, ende alleenlyck daer by vertoont hebbende, dat de tydt ten aensien van het een ende het ander behoorde gemesnageert te werden, ben ick van daer gescheyden, ende de groote Galerie door gaende, om door den Hof nae myn huys te keren, vondt ick gelegentheyt om den Lord *Henry* in syn Logement te begroeten, die my met seer groote civiliteyt bejegende. Ick heb gisteren mede gelegentheyt gehadt van die saeken te spreeken met den Heere *Thurloe*, die my mede toesegginge heeft gedaen van syne gelegentheyt tot bevorderinge van de voorgeroerde punten, ende ick hadt vastelyck vertrouwt, dat ick voor het affenden deses eenige naedere seekerheyt soude gehadt hebben, dogh hebbe tot nogh toe niets vernomen. De Lord *Henry* met den Heere *Laurence* ende *Striclandt* syn te middagh by my komen eten, een goedt vriendt hadt my tydelyck desen morgen gewaerschouwt, dat ick vertrouwe de eere wel bewaert te hebben. Ende alhoewel ick niet seeckers heb aengaende de voornoemde publike saeken om de Regeringe mede te deelen, soo heb ick eghter niet konnen naelaeten, het geene my ten aensien van de voorgeroerde civiliteyten is wedervaeren, U Ed. opreghtelyck bekent te maecken, deselve verseeckerende dat ick met alle vlytigheyt ende getrouwigheyt sal aenhouden, om de finale Resolutie van dese Regeringe aengaende de publike saeken hoe eer hoe liever te mogen weten, ende sal aenstonts reeckenschap

schap daer af geven daer ende soo als het behoordt, sullende altyt syn ende blyven:

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 14. April 1655.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 14. April 1655.

EDELE GESTRENGE HEER,

HIer nevens gaet het exemplaer van de 20. puncten, het welcke ick uyt handen van een Heer in het laest gedissolveerde Parlement door een vriend heb bekomen, maer de translatie heeft niet gereedt konnen vallen; Het authentycq exemplaer sal mede misschien wel soo aengenaem wesen, maer ick heb belooft, dat het niet sal verduystert worden; Het kan light gecopieert ende met discretie getoont werden, ick versuym geen occasie om die saeke te seconderen. Men is hier tegenwoordigh met allen iever besigh om een considerabele Navale Maght by de handt te hebben, ende ick ben bericht, dat de Generael *Monck* uyt Schotlandt is ontboden. Voorts werdt hier te Lande mede op alles soodanige ordre gestelt, als tot de behoudenisse van de gemeene ruste werdt verysch. Ick hoop met de toekomende post meerder stoffe te sullen hebben, om aen de Regeringe selfs te schryven, ende ondertusschen U Ed. alle heyl ende voorspoet toewenschende sal altydt syn ende blyven:

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 14. April 1655.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 23. April 1655.

EDELE GESTRENGE HEER,

SEdert mynen jonghsten van dato den 16. deser loopende maendt, is alhier niets van merckelycke consideratie voorgevallen, staende de saecken in de res-

respective Provincien nogh in voorige termen, ende schynen eenige van de Heeren der afgeweekene Leden van Overyssel tot Swolle vergadert, siende dat geene apparentie omme die tot Deventer by een komende, 't zy met gevoeghlyke 't sy met harde middelen te brengen tot aenneminge van den pretensen Stadthouder, wel te wenschen, dat de Heer Graef *Willem* door eenige gevoeghlycke officien by haer Hoog Mog. of andersints aen te wenden, gedisponeert moghte werden, om afstant te doen van syn verkregen reght tot de voorsz. Charge, omme alsoo 't gunt dienaengaende is gepasseert, te restitueren *in integrum*, ende alsoo de verdere questien aengaende het Drost-Ampt van Twenthe met 't geene daer aen dependeert door minnelycke redenen ofte submissie te laeten af handelen.

De dissentierende partyen in de Ommelanden sullen tegens den 4. May binnen Groeningen compareren, omme door den Heere Stadthouder, is 't doenlyk, volgens voorgaende Resolutie van haer Ho. Mog. geaccommodeert te werden, daer noghtans weynige apparentie toe schynt te wesen.

Alle de advertentien, die wy weten te bekomen, van de intentien der Sweden met haere nieuwe stercke armature, doen ons geloven, dat het tegens Polen ende Brandenburgh aengesien soude wesen, omme de Zee-Havenen van de selve ofte onder haere Protectie van de Oost-zee gelegen, te bemaghtigen, ende alsoo nae hun wel gevallen de Tollen aldaer te verhoogen, ende op de Commercie in de Oost-zee nae hun believen de wet te stellen; Ick meene, dat de Heeren Staeten van Hollandt ende West-Vrieslandt tot nogh toe niet wederomme compleet vergadert synde, het voorsz. werck dapper sullen apprehenderen, ende haer interest daer inne soo hoogh wegen, dat deselvige den voortganck van 't voorsz. desseyn sullen soecken te stuyten, ende met alle middelen helpen afweren. Ende ick wenschte wel dat U Ed. uyt den Heere *Thurloe* ofte iemant van de Regeringe aldaer eens konde vernemen, wat kennisse de Heer *Protector* van de voorsz. desseynen soude mogen hebben, ende in wat voegen deselve saek aldaer wert aengesien, insonderheyt, of Sweden in de executie van soodaenige desseinen van den gemelden Heere *Protector* eenigh faveur ofte support soude hebben te verwaghten, ende of het denselven eenighsints soude konnen chocqueren, dat haer Ho. Mog. tot stuytinge van de executie derselver desseinen, by Alliancie met den Keurvorst van Brandenburgh, gemeene beraetslaeginge met den Koningh van Denemarcken, ende andersints, het haere quaemen te contribueren; Ja of hooghgemelde Heer *Protector* ter contrarie apprehenderende daer inne den interest van de Republick van Engelandt niet liever de voorgeroerde haer Ho. Mog. intentie soude willen seconderen.

Ick hebbe geoordeeldt de voorslagh van wegen de Engelschen U Ed. voorgekomen, omme alle pretensien gemoveert tot laste van de eene ofte de andere Regeringe absolutelyk te annulleren, salutair te syn, ende wenschte, dat deselve soo verre wierdt geamplieert ofte geëxtendeert, als eenighsints mogelyck soude wesen. Weshalven ick gearbeyt hebbe, dat by haer Ed. Groot Mog. alhoewel incomplete Vergaderinge, is genomen de Resolutie by copye hier nevens gaende, die nogh huyden ter Generaliteyt is ingebraght: Edogh heeft daer op geen besluyt gemaeckt konnen werden, vermits de Hee-

ren

ren van Zeelandt waghtende de Heeren haere Principaelen eerstdaeghs Staetsgewyse alhier, deselve saeken hebben opgehouden, tot derselver aenkomste; Ick wil vertrouwen dat U Ed. al sal syn geconvenieert over de punten in de voorschreve Resolutie vervat, edogh meene, in cas ter generaliteyt daer op besluyt kan werden gemaeckt, ende de Heer *Protector* daer toe mede gedisponeert sy, dat het soude strecken tot seer groote gerustheyt, als nogh de saeken by naeder verdragh conform de voorschreve Resolutie ter neder te stellen.

Op Woensdagh voorleden is my eerst U Ed. Missive van den 16. deses ende naederhandt mede beyde de uwen van den 14. daerbevoorens wel ter handen gekomen, waer op ick my verplight vinde U Ed ten hooghsten te bedancken voor de communicatie der saeken daer inne vervat; het exemplaer van de bebewuste 20. Artikelen sal ick U Ed. met de eerste gelegentheyt weder te rugge senden.

De brieven onder cachet volant, soo aen haer Ho. Mog., als aen haer Ed. Groot Mog. my toegesonden, hebbe ick nogh niet voortgebraght, alsoo veele Leden van haer Ed. Groot Mog. Vergaederinge nogh absent syn, ende meyne U Ed. intentie te wesen, dat die aen haer Ed. Groot Mog. eerst gepresenteert werden, alvorens de andere aen haer Ho. Mog. werden overgelevert, op dat wy van wegen de Provincie van Hollandt bequaem mogen wesen om ons sentiment daer op te verklaeren; dogh ick kan niet sien, dat de Leden sullen konnen werden gedisponeert om daer op volgens U Ed. versoek te disponeren voor ende aleer het werck van de Marine daer nu toe hope werdt gegeven, soo verre gebraght sy, als 't eenighsints doenlyck wesen sal.

Koningh *Karel* is op den 18. deses nae de middagh, synde alleenlyck geaccompagneert van My-Lord *Ormondt* ende *Beck*, wederom tot Keulen gearriveert; Ende die van desselfs suite geven voor dat hy van intentie soude wesen aldaer nog een langen tydt te verblyven. Waer mede dese besluytende sal blyven:

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Hage den 23. April 1655.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. de Witt, Westmunster den 23. April 1655.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Ed. Missive van den 16. deses is my gisteren wel geworden. Raeckende de saeken van Vranckryck, ick beken gaerne, dat ick deselve mede soo als U Ed. schryft, heb opgenomen, ende daer over eergisteren met den Secretaris *Thurloe* spreekende, vertoonde ik andermael, hoe onaengenaem die rupture soude wesen aen de beste Patriotten in ons Vaderlandt, ende dat de confidentste Geallieerden, die met Vranckryck altydt het contrepoids gemaekt hadden tegens het Huys van Oostenryck, daer over misnoegt souden wesen. Dat in

in Vranckryck de Protestantse Religie niet alleen wierdt geprotegeert, maer dat door Godes wonderlycke bestieringe dat Ryck selfs een interesse hadt in het Protestante wesen; Hy bekende, dat myne consideratien gewightigh waeren, dogh leyde al de schult op de proceduеren van *Bourdeaux Neufville*; Dat dien dagh de laetste Resolutie van syne Hoogheyt aen hem soude bekent gemaeckt werden, ende *Desbourgh* heeft my gisteren geseydt, dat hy daer geen contentement mede heeft genomen, ende dat hy voorgeeft dat'er een secreet Tractaet is gemaeckt met Spaigne ende den Prince van *Condé*, het welcke van dese syde werdt ontkent. Wy dienen tot onsent in allen gevalle op ons hoede te wesen. De Haeghse kermis is aenstaende, Princesse Royale werdt opentlyck gelogeert in het gesight van de Regeringe, ende nae dat haere saeken hier geconstitueert syn, heeft men reden om aghterdencken te hebben, datse op andere plaetsen weten dat sommigen de magnifique Schepen die nu in ons Landt syn, wel nae haer sin aen employ souden willen helpen; Dogh de goede Godt, die ons tot nogh toe soo genadigh is geweest, hoop ick, sal alles ten besten schicken, ondertusschen hoop ick, dat U Ed. myne bekommeringe niet qualyck sal duyden, het spruyt uyt geen flauwhertigheyt, maer ick sie de constitutie van de wereldt, ende soo misterieus als ooit voor desen, ende de confidentie van Vranckryck doet my dughten, dat'er iets heymelycks is daer sy haer op verlaeten, de discrepantie is andersints te geringh, om daer over met desen Staet te breecken.

U Ed. sal uyt mynen laetsten gesien hebben, dat ick den inhout van haer Ho. Mog. Resolutie in dato den 3. deses, den Heer *Thurloe* had gecommuniceert, ende dat hy nae eenige discoursen eyndelyck hadt toegestaen, dat ick aen de Regeringe soude mogen bekendt maecken, dat sy te vreden waeren het selve in diervoegen te amplecteren. Gisteren is het in den Raedt naeder geëxamineert geweest, ende my is geseydt, dat het daer mede was goedtgevonden, ende datse de Commissarisen tot Amstelredam wilden laeten by een komen. Ick verwaght het by geschrifte, ende by aldien ick het tydelyck bekom, sal het oversenden. Ick heb uyt een brief die my van de Gedeputeerde Bewinthebberen tot de Engelsche saeken is toegekomen, mede vernomen, dat het aengenaem soude wesen, dat de executie van de uytspraeke soude gedifferееrt werden, tot dat de verdere openstaende differenten mede sullen getermineert wesen; Maer ick moet bekennen, dat ick geen suffisante redenen kan bedencken, daer het op kan gefundeert werden. Die Heeren weten niet, wat moeyten ick al heb aengewent, om het tot nogh toe (beyde de termynen overstreecken synde) draegende te houden; Ende byaldien geen andere ordre werdt gestelt tot de voldoeninge, sal het seer vreemd naebedencken geven: U Ed. gelieve haer ten besten te raeden, ende de diffidentie wegh te nemen. Ick heb van daege naeder devoiren gedaen raeckende het accommodement met Vranckryck, gelyck U Ed. sal sien in mynen nevensgaenden aen den Heer Griffier. De Secretaris *Thurloe* imputeert de moeyelyckheyt van die Negotiatie alleenlyck aen *Bourdeaux Neufville*, ende heeft my veel particulariteyten gecommuniceert, daer ick my over verwonderde, ende wetende de diffidentie diese daer aen hebben, heb ick den laetsten voorslagh van hem schriftelyck versoght, ende aen den anderen getoont. Soo haest ick iet nae-

der heb, sal ick U Ed. daer af verwittigen, ende ondertusschen continueren myn uytterste best aen te wenden. Van daegh is my mede van een Koopman geseydt, dat de Heer *Protector* de Koopluyden op Spanje handelende heeft doen waerschouwen, datse geen effecten meer derwaerts souden senden. Maer ick meen, dat het aen de Handelaers op Portugael sal gedaen wesen; dewyl ick klaerlyck heb bespeurt desen naemiddagh, datse seer t'onvreden syn over de Ratificatie, die door *Ferrera* is overgebraght. Den Staet sal op haer interesse konnen letten, ende in tydts haere mesures nemen.

Myn Heer, Ick bedanck U Ed. voor de gedaene communicatie, ende bid, dat ick ook van desselfs advies somwylen ontrent myn doen alhier in confidentie magh gewaerschouwt werden, U Ed. verseekerende, dat het my ten hooghsten aengenaem sal wesen, ende ondertusschen U Ed. alle heyl ende voorspoet van herten toewenschende, sal altydt syn ende blyven:

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 23. April 1655.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 30. April 1655.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Edts. Missive van dato den 23. deser lopende maendt is my wel ter handen gekomen, ende bedancke U Ed. ten hooghsten voor de communicatie der saeken daer inne vervat, verhopende dat de Negociatie van *Neufville* nogh door 't een of 't ander expedient wel tot een goedt besluyt sal werden gebraght.

Ick kan niet naelaeten alhier aen te roeren, dat ick meyne te bemercken uyt U Edts. voorgaende brieven, dat deselve de Resolutie van haer Hoog Mog. van dato den 3. deser lopende maend, soodanigh heeft opgenomen, als of de intentie van haer Ho. Mog. was, alle de opengebleven pretensien, daer van de eysschen aen voorgaende Commissarisen binnen den geprefigeerden tydt syn overgelevert geweest, sonder eenigh onderscheydt te verblyven aen deselve Commissarisen, ofte anderen, wedersyts te nomineren, daer noghtans de selve Resolutie alleenlyck is spreeckende van de overgebleevene, ende behoorlyck gemoveerde pretensien van particulieren tegen wedersyts Oost-Indische Compagnien sonder meer, ende sonder sigh te extenderen tot pretensien van Staet tegens Staet, ofte van particulieren tegens particuliere ende private persoonen; welcken aengaende ick, bedught wesende dat U Ed. de reghte meyninge uyt de woorden van de voorschrevene Resolutie, wat intrigät gesteldt synde, niet reght moghte vatten, derhalven goedt gedaght hadde, in myne particuliere Missive aen U Ed. in dato den 16. deser loo-

loopende maent, in 't breede te particulariseren; Eghter indien U Ed. op de voorsz. haer Ho. Mog. Resolutie generalyck ten reguarde van alle de voorgeroerde pretensien moghte hebben gesloten, soo wil ick niet twyffelen, of 't adveu van haer Ho. Mog. ende van haer Ed. Groot Mog. sal daer op niet te min konnen werden uytgewerckt, daer toe ick in allen gevalle het myne nae myn uytterste vermogen sal contribueren.

Ik hebbe in het jongst overgesonden concept op 't voorsz. subject ingestelt, mede geremarqueert de clausule, *ofte het meerder gedeelte van dien*, ende meene dat deselve niet wel applicabel soude wesen, soo wanneer volgens de voorsz. Resolutie, by de Commissarisen op den ouden voet gebesoigneert, ende sulcks niet capitatim, maer by Natien gestemt soude werden, konnende van twee stemmen geen meerder gedeelte gevonden werden.

Op U Edts. Missive van den 16. deser loopende maendt raeckende desselfs overkomste herwaerts hebben de Heeren van de Ridderschap, die van Dordreght ende die van Haerlem U Edts. versoeck geaccordeert, edogh by de andere Leden (Leyden, Schiedam ende den Briele alleenlyk uytgesondert) geen gevolgh gevonden hebbende, soo is daer op geene andere conclusie gevallen, als die U Ed. hier nevens sal vinden gevoeght, weshalven ick ook de Missive over 't selve subject aen haer Ho. Mog. addresserende niet hebbe overgelevert, vertrouwende U Edts. intentie niet geweest te syn, dat sulcks soude geschieden, ten waere U Edts. versoeck van wegen Hollandt konde werden gepatrocineert.

De Heeren Staeten van Zeelandt syn op eergisteren Staetsgewyse ende en corps alhier gearriveert, omme met haer Ed. Groot Mog. te treden, tot electie van een President in den Hoogen Raedt, ende voorts te concerteren op verscheyde saeken, by welcke occasie ick wil hoopen, dat lightelyck al iets goedts tot restablissement van de oude confidentie tusschen beyde de Provincien sal konnen werden gecontribueert.

Ick sal verlangen te vernemen of U Ed. daer iets sal konnen penetreren aengaende de desseynen der Sweden, die alhier merckelyck werden geappprehendeert, volgens het geene ick U Ed. dienaengaende in mynen jongsten hebbe geadviseert.

Ende voor dese reyse niet wetende van consideratie te voegen, by het geene U Ed. van wegen haer Ho. Mog. heeft te verwaghten, sal ick verblyven:

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Hage den 30. April 1655.

P. S.

Ick wenschte wel dat U Ed. hoe eer hoe liever konde licentieren de Klerck in myne voorige geroert, die sigh in mynen particulieren dienst soude begeven, alsoo ick andersints na May die nu voor de deure staet, eenighsints geincommodeert soude wesen, sonder dat ick noghtans soude begeeren daer door U Ed. te ontrieven, ende sulcks den dienst van 't Landt te vernaedeelen.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 30. April 1655.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Ed. seer aengename schryvens van den 23. deses is my gisteren wel geworden; met de Resolutie van haer Ed. Groot Mog. in dato den 22. U Ed. sal uyt den mynen van den selven dato gesien hebben, het geene op dat subject was gedaen. Secretaris *Thurloe* heeft my geseydt, dat als wy het soo ter neder stellen, dat'er dan niet kan gedaen werden als met ons eygen goedtvinden, de Commissarisen niet sullende doen tegens de ordre ende intentie van de Regeringe, het werk synde gereguleert op den selven voet als het hier is geweest; Ende my dunckt onder reverentie, dat het reputatieus is voor onsen Staet dat de Comissarisen van dese syde tot onsent werden gesonden. *Thurloe* heeft my verklaerdt, dat als de tydt, aen de voorgeroerde Commissarisen nu op den voorigen voet gelimiteert, sal omgekomen wesen, dat alles daer by sal werden gelaeten, ende de afwysinge ende vernietinge van alles in de beste ende breetste maniere sal konnen gedaen werden, my verseeckerende datse geen aghterdeuren wilden open houden; Maer ik heb bemerkt, dat het gantsch niet wel werdt genomen, dat men het uytstel van het fournissement van de penningen soude vergen; U Ed. gelieve sigh te erinneren wat ick in confidentie dienaengaende voor desen heb geschreven; Ick ben verseeckert, dat het van groote operatie soude geweest hebben, hadt men het durven wagen; men moet dickmaels wat verder sien als op den tegenwoordigen tydt. Wy hebben ons best gedaen om in een vaste confidentie met den Heere *Protector* te mogen geraeken, ende ik meen U Ed. sonder roem te konnen verseekeren dat wy voor boesem vrienden wierden gehouden; Maer siende, dat in een tyd, dat over de assessements, deselve by het Parlement niet wesende ingewilligt, alhier eenige ombrage werdt opgenomen, ons in confidentie het middel was aengewesen, omme den Heer *Protector* te konnen obligeren sonder naedeel ofte belastinge van den Staet, dat men het niet heeft geapprehendeert, hebbende soo veel voor Denemarcken voor desen met belastinge gedaen, vrees ick dat die occasie is gepasseert, ende moet bekennen, dat soo men persisteert om te ontgaen de prompte betaelinge, dat het verder naebedencken sal geven, eenige alreede uytstroyende dat men reflexie heeft gemaeckt op de successen van de plaets alhier, ende dat men het saisoen om nae Indien te senden wil laeten voorby passeren, om de restitutie van Pouleron te esquiveren; Ick hoop, dat getrouwe advisen sonder insighten als op het gemeene best, my niet qualyck sullen werden afgenomen, ende myn gemoet hebbende gequeten, moet ick, ende dan ook willighlyck, patientie nemen. Het geene U Ed. schryft aengaende de desseynen van Sweden, heb ick al voor desen in diervoegen geapprehendeert, ende ook als uyt myn selven aen den Heer *Thurloe* voorgedragen, ende na de receptie van U Ed. voorgeroerde schryvens den selven in confidentie daer over desen naemiddagh verder gesproocken; hy bekende (datse

van

van verscheyde kanten gelycke advertentie hadden bekomen, ende dat hy daer niet aen twyffelde; bekende mede, dat het was van groote consequentie voor alle de Natien in de Commercie van 't Oosten geinteresseert, ende vraegde my voorts, of de Staeten Generael op eenige middelen om het te stuyten, hadden gedaght; daer ick op seyde, dat soodaenige saeken teer waeren, dat'er geen publike deliberatien over waeren gehouden, maer dat U Ed. my in confidentie daer over hadt geschreven, ende communiceerde hem op die maniere het geene U Ed. dienaengaende my hadt gecommuniceert. Hy toonde, dat het hem aengenaem was. Maer dat niet als in syn particulier konde spreecken, ende vraegde, of Dantzich, ofte iemant van de naest geinteresseerden, sigh daer over aen de Staeten Generael hadt geaddresseert; Ick seyde, dat ick daer geene kennisse van hadt, ende bedught was, dat die schrupuleus souden wesen opentlyck te laeten blycken haere apprehensie. U Ed. gelieve sigh te erinneren, dat het belginge hadt veroorsaekt, dat van eersten af niemant van Bremen hier was gesonden. Hy seyde aengaende den Keurvorst van Brandenburgh dat die sigh tegens haer seer partiael had getoont, ende dat hy gepassioneert was in het interest van den Prince van Oranje; Ik seyde, dat syn eygen interest ongetwyffelt in desen soude prepondereren; Hy beloofde eyndelyk naeder met syne Hoogheyt selfs te spreeken. Syne Ed. verhaelde my mede, dat Monsr. de *Neufville* een nieuwen voorslag had gedaen, dat men soude admitteren Rebellen *in presentiarum declaratos*, ende *nominatim* uytdrucken, *Hostes*, *Regem Hispaniarum*, *& Domum Austriacam*, *omnesque qui illis nunc & in posterum adhærebunt*, die varierende proceduren geven naebedencken. Hy verklaerde ten vollen verseeckert te wesen van haer quaet voornemen, by aldien de saeken hier anders hadden uytgevallen; Ick soght 't te excuseren, ende vraegde, of hy goedt vondt, dat ick hem presseerde op den voorslag, die hy my schriftelyck hadt behandight; daer hy op seyde dat hy naeder ordre soude moeten hebben. Dat gedaen synde, verklaerde hy my met ernst dat het geen goedt sal doen, in gevalle de executie van de uytspraeke over de Oost-Indische saeken langer werde gedilayeert.

t' Huys gegaen synde ende desen dus verre geschreven hebbende, wierdt my met een briefje van de eygen handt van *Thurloe* bekent gemaeckt, dat de Heer *Protector* my wel wilde spreecken, ende dat hy my ten seven uuren soude ontmoeten in den Hof tot Whitehal, alwaer ick met hem by na een geheel uur heb gewandelt. Hy dede eene beleefde inleydinge, verklaerende alrede ten hooghsten verobligeert te wesen aen de Heeren van Hollandt ende U Ed.; ende sigh verseeckert te houden van derselver goede genegentheyt, ende dat hy nu goedt hadt gevonden my bekent te maecken, dat door de practyken van sommigen in het laetste Parlement, de maendtlycke schattingen in het ongerede waren gebraght, ende dat hy nu ten hooghsten om eenige promte penningen verlegen synde, de Compagnie alhier ofte die tot de penningen gereghtight waeren, hadt gepermoveert om hem daer mede te accommoderen op goede verseeckeringe van restitutie, ende dat het hem ten hooghsten soude obligeren, als door U Ed. goede directie konde te wege gebraght werden, dat de penningen wierden gedemanueert op de extraditie van de gerequireerde papieren, soo van hem, als van de Compagnie. Dat

 hy

hy het voor een singuliere groote vriendtschap soude aghten, vermits hy aen ons als vertroude vrienden moest bekennen, dat hy ten hooghsten daerom was verlegen; Dat het sonder schade ofte prejudicie van den Staet soude konnen gedaen werden, ende dat hy het altyd soude traghten te erkennen, spreeckende met groote estime van de Regeringe van Hollandt, van U Ed. ende den Heer *van Beverningh* in het particulier. Ick heb hem verseeckert, dat ick ten besten soude recommanderen. Hy verklaerde dat het hem ten hooghsten leedt was, als hy hoorde, dat iemant van de Ingesetenen van Nederlandt qualyck op Zee was bejegent, ende dat hy eerstdaegs daer over naeder met my soude spreecken. Ick verseecker U Ed., dat ick by myn selven die saeke soo hadt geconsidereert, gelyck U Ed. in het begin van desen brief sal konnen sien, sonder dat ick hem of iemant van de Regeringe daer af ooit te voren hadt hooren spreecken; ende wil verhoopen, dat U Ed. de gelegentheyt van de tyden ende saeken nae syne gewoonlycke wysheyt overwegende, wel sal apprehenderen, dat'er aengelegen is, soodanige occasie om hem buyten kosten ende schaden te konnen obligeren, niet te verwaerlosen, ende my hier mede gedienstelyck aen U Ed. gebiedende sal altyt syn ende blyven:

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 30. April 1655.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 7. May 1655.

EDELE GESTRENGE HEER,

UYt U Ed. jonghste Missive van dato den 30. der voorleden maendt bespeurt hebbende, dat de Heer *Protector* sig daer aen liet gelegen syn, dat de penningen by de Oost-Indische Compagnie alhier volgens de onbekende uytspraecke te betaelen moghten werden gedemanueert, op de extraditie van de bekende Acte declaratoir, ende de quitancien, hebbe ick de saeken daer toe helpen beleyden, dat haer Ho. Mog. op de lecture van den brief, die 't U Ed. gelieft heeft daer benevens aen den Heer Griffier te addresseren, voorleden Woensdag goedtgevonden hebben, sonder resumptie te doen schryven aen de Presidiale Kamer der voorsz. Oost-Indische Compagnie, dat deselve souden willen ordre geven tot het fourneren der voorsz. penningen nevens de voorsz. extraditie, sulcks dat ick wil hopen, dat U Ed. hier nevens ook deselve ordres van de voorsz. Compagnie nogh sal vernemen. Ick vinde my verplight

plight U Ed. particulierlyck te bedancken over ende ter saeke, dat het deselve gelieft heeft, my soo omstandige communicatie te geven van de obligatie die hooghgemelde Heer *Protector* verklaert heeft, daer door aen desen Staet te sullen hebben, ende versoecke, dat ick in alle andere occasie mede gelyck bericht moge ontfangen, ende speciale informatie bekomen, waer mede meerhooggemelde Heer *Protector* in 't particulier sal konnen werden gedient: sullende van myne syde niet naelaeten altydt soo veel in my is te contribueren, ten eynde de occasie omme voor desen Staet de affectie van zyn Hoogheyt meer ende meer te winnen, ende de opreghte genegentheyt van den Staet aen deselve te betuygen, niet en werde verwaerloost.

Ick houde het een seer goede saeke te syn, dat de Heer *Thurloe* verklaert heeft, dat als den tydt voor de Heeren wederzydts Commissarisen, nu de novo geprefigeert, sal wesen overstreecken, als dan alles daer by gelaeten, ende een volkomen vernietiging van alle de wedersydts pretensien gemaekt sal worden; ende oordeele dat niet ondienstigh soude wesen, dat gemelde Heer *Thurloe* op 't selve subject soo nu soo dan nogh naeder by discours wierde onderhouden, omme hem tot de prestatie van dien van nu af aen meer ende meer te verobligeren.

Over de armature in Sweeden blyven wy alhier nogh in deselve apprehensie, als ick U Ed. voor desen hebbe geadviseert, ende haer Ed. Groot Mog. hebben deselve saeke soo verre behertight, dat daer op nae voorgaende rype besoignes, is geformeert de conclusie hier nevens gaende, dewelcke bestaende in veele Leden, U Edts. gewoonlycke discretie sal blyven aenbevolen, ende of mogelyck U Ed. de humeuren aldaer soodanigh vonde geprepareert, dat door de communicatie van deselve aen den Heer *Thurloe*, den Staet deser Landen avantagie soude konnen genieten, dat eghter immers daer van voor alsnogh geene copyen aen iemandt mogen werden uytgegeven. U Ed. heeft voordesen aen de Regeringe genotificeert, dat de Heer *Thurloe* verklaert hadde, dat op de klaghten wegens haer Hoog Mog. voordesen gedaen (van dat de Heer *Protector* in ofte by de Tractaten met Sweden, Denemarcken ende Portugal gemaeckt, sigh niet hadde voorbedongen de faculteyt, omme haer Ho. Mog. des begerende in deselve Tractaten te doen inbegrypen, gelyk sulks onder reverentie hadde behooren te geschieden, tot naekominge ende voldoeninge van 't gunt in 't 15. Artikel van 't Tractaet van Vrede dienaengaende is geconvenieert, U Ed. een schriftelyke antwoorde soude ter handen komen, 't welck ick wel wenschte dat tot satisfactie geschiet was, ofte als nogh ten spoedighsten geschieden konde; alsoo ik gemeynt ben de saeke daer heenen te dirigeren, ten eynde de Heer Keurvorst van Brandenburgh in het Tractaet met deselve te maecken, haer Ho. Mog. de faculteyt laete, omme hooghgemelden Heer *Protector* ende de Republick van Engelandt, daer in te mogen begrypen; te meer, alsoo ick oordeele, dat voor 't gemeyne interesse van meerhooghgemelden Heer *Protector*, ende van desen Staet soo in 't generael; als van de Provincie van Hollandt ende West-Vrieslandt in 't bysonder, seer dienstigh wesen soude, dat syne Hoogheyt in 't voorsz. Tractaet waere begrepen, ofte dat 't werck tusschen hooghgemelde syne Hoogheyt haer Ho. Mog. ende syne Keurvorstelycke Doorlughtigheyt gemeen wierde gemaeckt, soo

om

om het oogmerck van haer Ho. Mog. des te beter ende kraghtiger te bereyc-ken, alsmede insonderheyt, op dat de qualyk geaffectionneerden tot desen Staet, ende tot de Republick van Engelandt alle hope moghte werden benomen, dat door het voorsz. Tractaet het interesse van den Heer Prince van Oranje eenig-sints gesupporteert ofte in tyden ende wylen gepromoveert soude mogen wor-den, welcke laetste consideratie my voor 't interest van meer hooghgemelden Heer *Protector*, soo considerabel schynt, dat ick wil vertrouwen, dat deselve daer op tot wederzydts welwesen behoorlycke reflectie sal maecken: Ende ick sal verlangen met de rescriptie op desen te vernemen, in wat voegen het gee-ne voorsz. is, aldaer wert gepondereert ende opgenomen: By soo verre ick konde verseeckert wesen, dat meer hooghgemelde Heer *Protector* sigh het voorgeroerde werck mede soude willen aenmaetigen; soo meyne ick, dat men de saeke alhier daer toe soude konnen beleyden, dat syne Hoogheyt daer toe wegens haer Ho. Mog. expressélyck soude werden versoght. Ondertusschen komt my ook een advis uyt Vranckryck ter handen, meldende dat de Sweden met haere Armade te waeter dessein soude hebben gemaekt, omme hun te be-maghtigen van de Zondt, ende van Gluckstadt, 't welck by my seer weynig geloof ende niet te min geen minder swarigheyt vindt, als gantsch niet gecir-cumstantieert synde.

Die van Dantzich ofte eenige andere naestgelegene plaetsen, hebben haer al-hier nogh niet vertoont met eenige versoecken van assistentie; Edogh de aen-wesende Ministers van syn Keurvorstelycke Doorlughtigheyt verklaeren, als-nogh geauthoriseert te syn tot sluytinge van de Alliancie nu eenige jaeren her-waerts getrotteert hebbende, ende doen ook tot den voortganck van dien onder de hand haere devoiren.

Met de Heeren Staeten van Zeelandt tegenwoordigh alhier Staetsgewyse aenseynde, sal huyden de eerste conferentie werden gehouden, tot de prepara-toria van de Electie van een President in den Hoogen Raedt.

Op de saeken van Overyssel is tot nogh toe in haer Ed. Groot Mog. Ver-gaderinge geen vordere deliberatie gehouden, mits de verwaghtinge van die van Swolle, die verklaert hadden tegens de propositie van de Deventersche eenig tegenberight te sullen doen; edogh mits derselver lange dilayen is daer op eer-gisteren geresolveert, 't gunt U Ed. uyt het bygevoeghde Extract particulier-lyck sal gelieven af te nemen.

De jongste tydingen van den Heer Ambassadeur *Boreel* gaen hier nevens als naer gewoonte tot U Edts. naerightinge.

De Heer *Rosewinge* heeft alhier nevens den Heere *Charisio* aen haer Hoog Mog. versoght vergoedinge van de schade, by de Onderdaenen van den Ko-ningh van Denemarcken geleden, door de aenhaelinge van eenige Schepen, by de Engelsche gedaen nae dato, dat de bewuste Hennip-Schepen in den Ore Zondt waeren aengehouden; edogh by haer Ed. Groot Mog. is daer op gere-solveert, 't geene U Ed. uyt het bygaende Extract sal gelieven te bemercken, daer mede by haer Ho. Mog., nae dat ick bespeure de inclinatien van de ande-re Provincien ontwyffelyck sal worden geconformeert.

Die van de Engelsche Court syn alhier aengenomen, ende derselver brieven van addres, syn by haer Ed. Groot Mog. als by haer Ho. Mog. ontfangen,

en-

ende gelesen, ook by haer Ed. Groot Mog. Commmissarisen genomineert, omme met deselve naeder te handelen. Ter Generaliteyt wiert op de receptie van de voorsz. addres-brief geremarqueert, dat de Heer *Protector* syn naem ende titule hadde boven aengestelt, ende sal daer op ter Griffie werden naegesoght, wat dienthalven de practycke van andere Staeten is, ook specialyck onderstaen, in wat voegen gelycke practycke van syne Hoogheyt by anderen, ende specialyck by Vranckryck, daer aen 't selve voor desen, soo de Heer *Boreel* in October des voorleden jaers heeft geadverteert, mede is geschiet, werdt opgenomen. Ick wenschte wel dat U Ed. sigh aldaer geliefde te informeren of Vranckryck nae dato van de receptie van gelyke Missive ook aen den *Protector* eenige brieven afgesonden heeft, ende specialyk of syne Koninghlyke Majesteyt van Vranckryck daerinne synen naem ende tituls by retorsie mede boven aen moge hebben gestelt; item of sulcks ook by eenige andere Koningen of Staeten sy geschiedt, ende dat my U Edts. ondervindinge hier omtrent tot naerightinge in een briefjen apart moge toekomen, omme my daer van te konnen dienen.

De Hertogh van *Glocester* sigh alhier eenige weynige daegen publyckelyck onthouden hebbende, alhoewel haer Ed. Groot Mog. den selven niet hebben konnen aensien voor Vyandt van Engelandt, als synde particulier ende geene Armée hebbende, ofte uyt synen hoofde konnende gebruyken; ook niet voor Rebel ofte fugitif, dewyle men niet weet, dat deselve eenige Rebellie tegens de Republik van Engelandt soude hebben begaen, ofte daer voor by den Heere *Protector* ooit verklaert wesen, maer ter contrarie selfs door ordre van syne Hoogheyt met een Schip van Oorloge van de voorsz. Republike naer dese gewesten gesonden; soo hebben nogtans deselve goedgevonden dienaengaende te resolveren 't geene U Ed. uyt 't bygaende Extract breeder sal gelieven te sien, het welck op Saturdagh gedecreteert synde *nemine* (*Præter Alcmarianos & Enchusianos*) *dissentiente*, heeft de Princesse *Royale* daer van kennisse bekomen, hebbende voor de resumptie van dien haer Ed. Groot Mog. gedaen aendienen, dat de Hooghgemelde Heer Hertogh van *Glocester* binnen weynige dagen soude vertrecken naer Keulen, met versoeck dat haer Ed. Groot. Mog. mitsdien hebbende het effect van de voorsz. Resolutie, souden mogen goedtvinden deselve op de resumptie te doen uytlighten; edogh heeft 't selve niet anders geopereert, als dat ter dier oorsaecke aghter de voorschreve Resolutie syn gevoeght de laetste woorden in 't voorschreve Extract begrepen, hebbende de Leden verstaen, dat de Registers van 't voorsz. gepasseerde voor 't toekomende souden behooren te getuygen.

Op de voorslagh van de Heeren Edelen, daer van in mynen voorigen gewagh gemaeckt hebbe, is de Heer Pensionaris *van Almonde* by haer Ed. Groot Mog. Gecommitteert tot Raedt Ordinaris in den Hoove van Hollandt. Ende hier by voor dese reyse U Ed. niet verders van consideratie te adviseren hebbende, sal desen besluyten ende verblyven:

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Hage den 7. May 1655.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 9. May 1655.

EDELE GESTRENGE HEER,

ICk sal ter occasie van desen expressen nog voegen, by 't geene ik U Ed. voorleden Vrydagh omstandighlyck hebbe geadviseert, dat ick haer Ed. Groot Mog. nog voorgedragen ende in bedencken gestelt hebbe, of niet, alvoorens geconcipieerde Artikelen van Alliancie met den Keurvorst van Brandenburg * aen te gaen, ter Generaliteyt in te brengen, daerinne uytdruckelyk diende te werden geinsereert, dat men ten wedersyden van nu af aen bewilligden, dat de Heer *Protector* van de Republicke van Engelandt &c. gedisponeert konnende werden, omme sigh mede in deselve Alliancie te begeven, daerinne soude werden geadmitteert, ende dat ook daer op eenpariglyk goedtgevonden is, deselve ampliatie in de voorsz. Artikelen te maecken.

Dat wyders de voorschreve Artikelen met de Resolutie by haer Ed. Groot Mog. op 't subject van de Armature † der Sweden genomen, op Saturdag voorleden ter Generaliteyt ingebraght synde, provisioneelyk goedtgevonden is de communicatie ende 't werk met de Ministers van Denemarcken daerinne geroert, item 't schryven aen U Ed. ende den Heer Ambassadeur *Boreel*, gelyck de Missive daer van U Ed. hier nevens ter handen sal komen.

De Heeren van de Ridderschap hebben voorleden Vrydagh den Heer *van Schaegen* voorgedragen omme gecommitteert te werden inne den Raedt van Staeten, gelyck deselve daer op by haere Ed. Groot Mogende is geëligeert omme ten dien fine ter Generaliteyt te werden overgedragen. Waer mede verblyve:

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Hage den 9. May 1655.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 7. May 1655.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Ed. schryvens van den 30. der voorlede maendt is my gisteren wel geworden. Ende ick bedanck U Ed. ten hooghsten voor de communicatie, ende insonderheyt van het geene op myn schryvens van den 16. dito in de Vergaderinge van haer Ed. Groot Mog. is gepasseert. Ick ben geobligeert aen de Heeren ende Leden, die haere goede genegentheyt hebben getoont om in mynen voorslagh te bewilligen. U Ed. sal uyt mynen laetsten gesien

* Zie *Aitzema* III. Deel pag. 1199. enz. in Folio.
† Zie *Secrete Resolutien*, I. Deel pag. 173. in Quarto.

sien hebben, in wat constitutie de Negotiatie van *Bourdeaux Neufville* alsdoen was gebragt; sedert heb ik alle mogelyke devoiren aengewent by *Thurloe* ende *Bourdeaux Neufville*, omme het werck eenmael tot een besluyt te brengen, de laetste voorleden Maendagh genegen synde te vertrecken, heeft op myne seer ernstige instantie (nae dat ick confidentelyck met den eersten dien nae-middagh hadt gesproocken) syn voornemen nogh wat gesurseeert, op vertrouwen, dat hy de finale Resolutie van den Heer *Protector* binnen weynige daegen soude konnen bekomen. Daer op is gevolght, dat den Ambassadeur *Chanut* ende *Stricklandt* Woensdagh laetstleden by hem syn geweest, hem behandigende een concept, daer mede die Heer geen contentement hadt genomen, alhoewel het genoeghsaem inhieldt het geene ten tyde van het hervatten van de Negotiatie voor desen, was voorgestelt geweest. *Quod neutra pars opem auxiliumve dabit Rebellibus, hostibus alterutrius in præsentiarum declaratis, directe aut indirecte.* Mazarin wilde de woorden *in præsentiarum declaratis* gelight hebben, ende sy waren nae eenige contestatien onverrighter saeken van den anderen gescheyden. Ik heb lange met hem gesprooken, ende verseeckert, datse niet anders met die woorden voorhadden als dat byaldien die van de Religie tegens de edicten souden mogen geoppresseert werden, datse haer handen hier niet souden willen gebonden hebben, en dewyle van die syde Godt lof geen swarigheyt was te maecken, dat men sigh daer over soo seer niet behoorde te formaliseren, insonderheyt als'er by gevoeght wierdt, *nec illorum adherentibus*; ende Hy seyde nae veele propoosten, dat'er in allen gevalle mede moest bystaen; *& qui in posterum sub quocumque prætextu illis adhærebunt*, daer ick hem op aenwees de ombrage, diese weder souden nemen over die laetste woorden, *sub quocunque prætextu* konnende werden verre getrocken; ende als'er voor stond *directe aut indirecte*, dat het aldaer in was begrepen. Ick heb aen dese seyde mede myn best gedaen, om haer te doen begrypen, dat de discrepantie te gering was, om soo groote saeke langer op te houden, ende desen morgen heeft *Thurloe* my geseydt datse gisteren haer soo verre hebben gerelacheert, datse die woorden hebben aengenomen *Rebellibus &c. in præsentiarum declaratis eorumque adhærentibus, & qui in posterum illis adhærebunt*, sulcks dat Gode sy lof, die saeke is afgedaen, ende het sal nu een formeel Tractaet wesen gereguleert ten aensien van de Marine op den voet van het Tractaet gemaeckt met haer Ho. Mog. in den jaere 1646. Ick hoop, dat'er nu mede tydt ende gelegentheyt gevonden sal komen werden, om ons werck op dat subject by de handt te nemen. Aengaende het Project om de Commissarisen weder by den anderen te doen komen, vertrouw ick, dat U Ed. geen difficulteyt sal vinden, als deselve gelieft te considereren, dat die selve besoignerende als voor desen, niet konnen overstemt werden, ende de ordre van de Regeringe sullen naekomen, ende behalven dat publick Artikel (daer uyt het consent om het te senden nae Switserlandt die woorden door inadvertentie syn ingebleven ofte het meerder gedeelte van dien) sal men de Commissarisen by instructie van wedersyden injungeren datse haer niet aentrecken de eysschen, die tegens de eene of de andere Regeringe syn ingegeven, ende datse eerst ende voor al sullen afdoen, de overgeblevene ende behoorlyk gemoveerde pretensien van particulieren tegens wedersydts Oost-Indische Compagnie, ende laeten

haer voorts afhandelen het geene, daer over sylieden sullen konnen convenieren, ende de reste afwysen om eenmael gedaen werck te hebben; Het sal in dier voegen fatsoenelyck, ende voor wederzydts Regeringe minst aenstotelyck wesen, vermits men is gewaer geworden, dat het qualyk is geduydt geweest, dat de saeken van de Oost-Indische Compagnie alleen syn afgedaen ende behertight geweest; ende men soeckt hier de Gemeente te behaegen, sulks dat dien voet, om de Commissarisen over die saeken van de Compagnie alleen weder te laeten by een komen, hier geensfints soude aengenomen syn geweest, ende myn papier is een voorstel geweest, getrocken uyt de Resolutie van den 3., soo verre als in goeden gemoede konde begrypen, dat het met apparentie van succes soude konnen werden geacquiesceert, U Ed. verseeckerende, dat het myn geen kleyne moeyten heeft gekost, de gemoederen tot die moderatie te brengen, datse het haer in dier voegen wel hebben laeten gevallen; ende ik beken gaerne, dat ick niet kon sien dat'er iets prejudiciabels kan voorvallen, als de Commissarisen haer nae de intentie van de Regeringe gelieven te reguleren, vermits geen overstemminge plaets grypt. Men heeft my nog van daeg verseeckert, dat haere intentien in die saeken sinceer syn, ende datse niet anders wenschen, als dat alles wel magh afgedaen werden. Het soude niet ondienstigh syn geweest, byaldien ick de ingediende eysschen hadt mogen sien, ofte dat hier copye van deselve was gelaeten, of overgesonden geweest; Ick bemerck, dat men hier een eynde daer af verwaght, ende byaldien ick met de naetste Post geen andere ordre bekom, sal ick het Artikel teyckenen, om by haer Ho. Mogende geadvoueert of gedesavoueert te worden, soo als deselve het eerlyckst ende dienstighst sullen oordeelen, U Ed. niet te min seer hooghlyck bedanckende voor de aenbiedinge, omme het adveu van haer Hoog Mogende ende Ed. Groot Mog. uyt te wercken, met gedienstigh versoeck dat U Ed. gelieft te consideréren, hoe de saeken alhier sedert een tydt herwaerts syn geconstitueert geweest, ende het onderscheyt, dat'er is in de Negotiatien hier ofte elders, alles moetende door een mans handt passeren. Ick bemerck, dat'er wel light eer lange iet notabels sal voorvallen, de Reghsgeleerden ende veele andere, die onlanghs tot adsistentie ende administratie van de Justitie syn geroepen, voorgevende, dat de Wetten oorspronkelyck ende doorgaens alleen quadreren op een Monarchique Regeringe, ende syn daer tot dien eynde verscheyde Remonstrantien overgegeven: Het is ook niet buyten waerschynlyckheyt, dat daer over de Hooft-Officieren van de Armée herwaerts syn ontboden.

Ick hoop dat 't geene ick met mynen laetsten raeckende 't geld by de Oost-Indische Compagnie te betaelen heb geschreven, my niet qualyck sal werden afgenomen, ick heb dienaengaende geene insigten als die nodig syn voor 't gemeene best, *Fronte capillata, post est occasio calva.* Raeckende de saeken van Denemarcken, heb ick laetst omstandighlyk geschreven, 't geene ick had konnen vernemen. Sedert is hier op de beurs geseyt, dat seecker Schipper in korten tydt van Hamburgh gekomen, tydinge hadt gebraght, dat de Stadt Dantzich was belegert, het welcke onder de Engelsche Koopluyden soo ick ben beright, seer wierdt geapprehendeert. Men soude hier misschien luysteren nae een Negotiatie over de vryheyt van de Oost-zee tusschen Engelandt,

Dene-

Denemarcken ende de Geunieerde Provincien. Sy hebben geen goedt betrouwen op Brandenburg, ook heeft de Internuncius van Poolen my geseydt, dat hy vastelyk vertrouwt dat'er secrete intelligentie is tusschen hem en Sweden, ende dat hy volkomentlyk is verseekert, dat Vrankryk Sweden meest daer toe heeft geanimeert, desselfs eenige hope is op een goedt accommodement, Polen genegen synde genoeghsaem alles toe te geven. Het soude niet ondienstigh wesen, dat my copye van de brieven van den Heer Resident *Heyns* van tydt tot tydt wierden toegesonden, alsmede van den Heer Ambassadeur *Boreel*, om te beter by alle voorvallen geësclaircisceert te wesen. Desen dus verre hebbende geschreven, wert my een brief behandight van de Heeren Gedeputeerde Bewinthebberen uyt Amstelredam den 30. April laetstleden, daer mede my deselve bekent maecken haere intentie, om my te doen gelasten, dat ick nu wederom soude aenhouden, dat de actien tegens haer Compagnie soo wel als anderen, souden werden ende blyven gesupprimeert ende vernietight, het is onbegrypelyck dat men, nae dat het selve soo dickmaels te vergeefs op alderhande wysen is getenteert geweest, eghter een Minister sulcks soude willen opleggen sonder eenige nieuwe reden; ende dat men niet kan ofte wil begrypen dat men het werck hebbende in handen van eygen Commissarisen als voor desen, na syn sin sal konnen dirigeren. Myn Heer wy behooren te weten, dat met dit volk niet is te gecken. Ende hier mede van herten wenschende, dat een andere dese post alhier mede eens magh werden aenbevolen, sal altyt syn ende blyven:

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 7. May 1655.

Aen den Heere Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 14. May 1655.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Ed. Missiven van den 7. deser loopende maendt syn my wel ter handen gekomen, voor welkers communicatie ick my verplight vinde U Ed. by desen ten hooghsten te bedancken.

De Vergaderinge van haer Ed. Groot Mog. is op huyden van den anderen gescheyden, ende is my onmogelyck, vermits de menighvuldige besoignes U Ed. van alles particulierlyck te adverteren, maer hier nevens gaen tot U Ed. naerightinge de advisen van de Heeren *Boreel*, *Heins*, ende *Pels*, versoeke

 dient-

dienthalven, dat U Ed. my voor dese reyse van omstandiger communicatien gelieve te excuseren, ende hier mede sal ick verblyven:

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 14. May 1655.

P. S.

Sende U Ed. hier nevens weder te rugge de bewuste 20. Artikelen, &c.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 14. May 1655.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Ed. Missive met de bylaegen in dato den 7. deses is my den 12. daer aenvolgende des avonts wel geworden, gelyck my mede ten selven tyde is ter handen gekomen haere Hoog Mog. Resolutie van den 5. met de Acte raekende de restitutie van Pouleron, ende ik heb daer op gisteren naedemiddagh gesprooken met den Heere *Thurloe*, die my met seer beleefde expressien betuygde, hoe aengenaem het was dat door U Ed. bemiddelinge den brief gesonden door de Gedeputeerde van de Marchands Avanturiers, onaengesien de obstaculen van sommige over de signature boven, egter was gelesen, ende verklaerde my by die occasien, dat het met geen particulier insigt was gedaen, datse den ouden voet onder de Koningen voor desen gebruyckt hadden gevolght, ende datse het ten aensien van Vranckryck ende de Koninginne van Sweden mede soo hadden gepractiseert. Ick seyde als die voet van anderen gevolght werdende, mede wel soude werden opgenomen, dat'er dan geen swarigheyt in soude wesen; het welcke hy lachende toestemde; ende ick seyde, daer op dat'er gewightiger dingen waeren, die wy dienden te behertigen, ende deduceerde in confidentie, het geene U Ed. apprehendeerde, raeckende de extraordinaris Armature van Sweden, ende nae dat hy my hadde gevraeght of wy ook op remedien gedaght hadden, sprack ick hem van de concepte Alliancie, ende vertoonde hem de situatie van de plaetsen, die syne Keurvorstelycke Doorlughtigheyt heeft in Pruyssen, ende in wat termen Dantzich is, als mede Courlandt, maer voor al Denemarcken; hy toonde, dat het voorsz. discours hem behaeghde, ende sprack van de groote Navale Maght van Sweden, daer ick hem op seyde, dat wy dienaengaende wel waeren geinformeert, dat de Schepen sterck en wel gebouwt waeren, dogh datse sonder Nederlantsche Commandeurs ende Bootsgesellen nooit veel uytgereght hadden, ende dat'er geen reghtmatiger nogh billicker Alliancien als defensive konden gevonden werden. Hy seyde, dat het saeken waeren van seer grooten gewighte,

te, ende dat hy niet soude naelaeten daer over met syne Hoogheyt verder te communiceeren. Ende vermits ik hadt verstaen, dat'er een nieuwe swarigheyt was ontstaen in het Tractaet met den Heere *Bourdeaux Neufville*, recommandeerde ick hem seer serieuselyck, dat die saeke moghte werden gefaciliteert, daer hy op seyde, dat het aen haer syde niet haperde, gelyck ick sulcks, soo hy seyde, had konnen bespeuren, ende byaldien de gemelde Heer wilde, dat het haest soude gedaen wesen, ende tot een besluyt gebraght. Hy seyde my, dat syne Hoogheyt in allen gevalle soude betoonen syne affectie ten besten van de eerlycke Regenten in Hollandt. Desen voormiddag heeft de Heer Ambass. *Bourdeaux Neufville* my gesogt in 't Parck te spreeken, over het subject breder geëxpresseert in mynen nevensgaenden, aen den Heer Griffier, hoopende dat die omstandigheden sullen gemenageert werden, ende dat U Ed. niet sal improberen de particuliere communicatien om de quaetwillige door de effecten te overtuygen van haere sinistre impressien; De Heer *Thurloe* heeft my van daeg nogh verseeckert, dat syne Hoogheyt die confidente communicatie ten aensien van de Armature van Sweden ten hooghsten aengenaem is geweest, ende dat ick bevinden sal, dat hy het interesse van Hollandt soo veel als syn eygen altydt sal behertigen; Dat hy besigh is met het formeren van eenige Artikelen van Marine, daer mede onsen Staet soo veel sal werden geaccommodeert als het haere securiteyt eenighsints sal konnen lyden; Datse onderscheyt maecken tusschen ons ende andere nagebuuren. Hy had aen syne Hoogheyt omstandiglyck gerepresenteert 't geene ick hem raeckende de desseynen van Sweden op de Oost-Zee hadt voorgehouden, die het weder met eenige van syn confidenste in den Raedt hadt gecommuniceert. Datse het seer wel apprehendeerden, dat alsse die Zee souden bemaghtight hebben, datse haer verder souden konnen uytspreyen; Hy verwonderde hem, dat de Stadt Dantzich geen defensive Alliancie sogt te maecken; Ick antwoordde hem, datse in sulcken gelegentheyt waeren, datse het niet wel doen konnen voor ende al eer datse eenigh verder apuy sien konnen; Hy seyde eyndelyck, dat nogh desen avont ofte morgen syne Hoogheyt naeder op dat subject met de voorgeroerde Heeren soude delibereren. Ik bemerk, dat in het aensoek om in die Alliancie te treden, circumspectie sal moeten gebruyckt werden; by forme van comprehensie soude het niet genoegh wesen: ick sal myn best doen ende hoop binnen weynige dagen met meerder seeckerheyt den Postmeester te rugge te senden. Ick hoop dat den Heer Advocaet van *Dam* met de ordre om de penningen te demanueren niet lange sal wegh blyven. U Ed. gelieve te bevorderen dat ick eenigh bericht magh bekomen aengaende de Schepen die uyt Nederlandt in de Barbades syn geweest: Ick ben al over lange voor die slagh bekommert geweest, ende dat heeft my soo ieverigh doen aenhouden, om de ontslaginge van 't Schip de Zee-Fortuyn in St. Christophor gehandelt hebbende. Ick sal ondertusschen my hier aengaende de Capitulatie daer op het voorschreve Eylandt is overgegeven, informeren by My-Lord *Willougby*, die van avondt in de Stadt komt, ende by Sir *George Ascue*, die sig niet verre van hier te Lantwaerts onthout, om redenen ende motiven gereedt te hebben, soo haest als ick eenigh seecker bericht sal bekomen hebben. Ondertusschen hopende dat

Godt

Godt Almaghtig alles ten besten in ons lieve Vaderlandt sal schicken, wensch ick U Ed. alle heyl ende voorspoet, sullende altydt syn ende blyven:

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 14. May 1655.

P. S.

U Ed. gelieve in bedencken te nemen, of het niet best soude wesen, als in de Griffie sal naegesien wesen, hoe de signature voor desen is gedaen, ende wat Vranckryck ende andere Koningen practiseren, dat ick magh gelast werden haer Ho. Mog. dienaengaende naeder te berigten, ofte in wat voegen U Ed. meent, dat het best sal gedirigeert werden. Men sal sigh hier ten aensien van haer Ho. Mog. niet formaliseren.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. de Witt, Westmunster den 21. May 1655.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Edts. aengename van den 14. deses is my den 19. 's avonts wel geworden. Ick kan wel begrypen dat U Ed. in sulcke gelegentheyt niet veel tydts heeft overigh gehadt om te schryven, hopende oversulcks met den naesten meerder communicatie van de saeken aldaer te sullen ontfangen, het geene U Ed. sal gelieven te beogen in den brief aen haere Hoog Mog. gister avondt geschreven ende door den ordinaris Postmester *Jan de By* overgesonden, heb ick 19. 94. 48. 156. ende 112. U Ed. gelieve door syne gewoonelycke wyse directie te besorgen, dat de secretesse van die saecke behoorlyck werde onderhouden, myne dienst soude t'eenemael alhier onnut werden gemaeckt, als men alhier soude gewaer werden dat'er geen secretesse is in saeken van sulcke importantie. Ick ben van diversche kanten gewaerschout, dat de Sweedsche Ministers alhier haer afgunste ende ongenegentheyt tegens onsen Staet op alle occasien doen blycken: De Heer *Cojet* is nogh niet by my geweest nogte ook (*Quod magis miror*) by den Heere de *Neufville*, nogte by de Ambassadeurs van Spanjen.

Thurloe heeft my verseeckert dat hy my eerstdaegs sal communiceren seeckere Artikelen van Marine, daer hy hoopt dat wy ons mede sullen vergenoegen; maer die Heer is soo geobrueert met affairen, dat het hem gantsch onmo-

mogelyck is dickmaels te presteren het geene hy voor heeft. De overkomste van den Advocaet van *Dam* met last ende ordre omme het geldt te demanueren is hier seer aengenaem geweest, syne Hoogheyt heeft hem gisteren met alle beleefstheyt bejegent, voor syne komste was alles soo geprepareert, dat ick hoop, dat hy eer lange met contentement sal konnen wederkeren, ende dat haer Ed. Groot Mog. eenmael met commiseratie myne ongelegentheden sullen aensien. Men behoort een ander te meten met de elle, daer men mede soude willen gemeten werden; Ende ick houde my verseeckert, dat niemant soude willen genoeghsaem twee hele jaeren syn eygen particuliere affairen laeten dryven, ende buyten syn huys gescheyden van syne vrienden, in gestadigen onrust altydt met vreemde menschen, ende dickmaels vreemde humeuren syn leven slyten; Ende my hier mede gedienstelyck aen U Ed. gebiedende, sal altydt syn ende blyven:

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 21. May 1655.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 4. Juny 1655.

EDELE GESTRENGE HEER,

ICk vertrouwe, dat U Ed. verwondert sal syn geweest sedert den ontfang van mynen jonghsten in dato den 14. der voorlede maend, tot de receptie van dese tegenwoordige Missive, geene brieven van my te hebben ontfangen; dan ick wil hopen, dat U Ed. de oorsaecke van deselve intermissie insiende my lightelyck van groote naelaetigheyt sal absolveren. Nae 't afgaen van de voorgeroerde myne Missive van den 14. voorsz. is by haer Ho. Mog. 's anderen daegs eene besendinge gedecerneert * nae de Provincie van de Stadt Groeningen ende Ommelanden, ten fine als U Ed. breder sal gelieven af te nemen uyt de Instructie 's daegs daer aenvolgende, te weten den 16. der voorleden maendt, gearresteert ende copyelyck onder No. 3. hier nevens gaende, in welcke commissie ick mede geëmployeert geweest synde, hebbe ick my op Dingsdagh den 18. dito uyt 's Gravenhage op de reyse begeven; hebbende noghte voor myn vertreck noghte geduurende myn afwesen by gebreck van tydt ende gelegentheyt eenige communicatie aen U Ed. konnen geven. Wy hebben in korte dagen 't werck binnen Groeningen gebraght tot een provisioneel accoord, † als U Ed.

* Zie *Aitzema* III. Deel, pag. 1175.
† *Ibidem*, pag. 1177.

uyt 't Instrument onder No. 2. hier nevens gaende sal gelieven te bemercken; ende ik ben, 't selve accoord gesloten wesende, aenstonts weder herwaerts verreyst, ende op Woensdagh voorleden den 2. deses alhier aengekomen; 't welk ick des te meerder genootsaeckt geweest ben te doen uyt oorsaecke, dat de Vergaderinge van haer Ed. Groot Mog. mede tegens den eersten deses was beschreven, om naeder te delibereren op 't werk van de beveyliginge van de Zee.

Voor 't scheyden van de jongste Vergaderinge, was nae verscheyde gehoudene communicatien met de Heeren Staeten van Zeelandt op de forme van de electie van een President in den Hoogen Raede, mitsgaders ook op de beveyliginge van de Zee, by provisie, edogh gemaekt een besluyt op den voet breder vervat soo in de Resolutie * by haer Ed. Groot Mog. op den voorsz. 14. der voorlede maend dienaengaende genomen, als mede in de gemeene extensie van 't gebesoigneerde tusschen beyde de Provincien dienaengaende gemaeckt, ende in deselve Resolutie geinsereert, ende onder No. 2. hier nevens gaende. Edogh by eenige Leden van Hollandt op 't voorsz. subject inschryvinge gedaen wesende, discreperende met de genomen conclusie soo hebben de Heeren Gecommitteerde Raeden goedtgevonden daer op aenstonts haer Ed. Groot Mog. extraordinarie te convoceren, daer op wy huyden completelyk hebben beginnen te besoigneren, tot nogh toe geen volkomen besluyt hebbende weten uyt te wercken.

Op de saeke van de Armature der Sweden hebben haer Hoog Mog. in substantie haer in *omnibus* geconformeert met de Resolutie daer ontrent hier bevorens by haer Ed. Groot Mog. genomen, daer op ook aenschryvinge aen de Collegien ter Admiraliteyt tot Amstelredam in 't Noorder-quartier ende in Vrieslandt is gedaen, om met onderlinge communicatie aght a tien Schepen † successivelyck nae den Oresont te senden, daer van soo bericht werde al ses syn uytgelopen; Met de Minister van Brandenburgh syn eenige conferentien gehouden, over het geconcipieerde Tractaet; dogh heeft syne Keurvorstelycke Doorlughtigheyts Minister daer op verscheyde remarques gemoveert, ende in specie gesustineert, daer op den rangh eenigh expedient soude moeten werden uytgevonden, verklarende den voorrangh in alle de instrumenten aen haer Ho. Mog. geensints te sullen toestaen in wat necessiteyt sy ook mogen wesen gebragt; ende is derhalven het selve werk tot nog toe onvoltrocken blyven staen.

Die van Dantzich hebben tot nogh toe geen aensoeck gedaen.

U Edts. Missiven van den 14. ende van den 21. der voorleden maendt syn my wel ter handen gekomen, edogh hebbe geene van den 28. vernomen.

Ick meyne dat gevoeghlycker wesen soude, dat U Ed. den Heer *Protector* in stilligheyt konde bewegen voortaen in de brieven die aen haer Ho. Mog. ende aen haer Ed. Groot Mog. werden geschreven, syn titel niet boven aen te setten, doende alsoo deselve veranderinge uyt syn eygen mouvement, dan wel, dat daer over by den Staet aensoek soude werden gedaen, daer op ick gaerne U Edts. sentiment ende de apparentie van 't succes van dien by rescriptie sal vernemen, niet konnende begrypen, dat sonder quetsinge van de eere van desen Staet voor-

* Zie *Resolutien van Consideratie*, pag. 235. in Quarto.
† Zie *Secrete Resolutien* I. Deel, pag. 183. in Quarto.

voortaen soodanige brieven souden konnen werden geadmitteert, als by andere Koningen, die de Heer *Protector* notorie voor syne mindere niet kan aensien, gelycke brieven niet en waeren geaccepteert, ende dat sulcks de voorsz. bovenstellinge van tituls konde opgenomen werden als *Vetus Romanorum Formula*.

Ick wil verwaghten, dat de communicatie van het Tractaet met Vranckryck te maecken, volgens het 15. Artikel van 't Tractaet van Vreede, tydelyck sal werden gedaen, ende dat daerinne behoorlyck sal wesen gecaveert, dat haer Ho. Mog. des begerende, daerinne sullen moeten werden gecomprehendeert; Ende sal ick ten minsten voor my in 't particulier eene copye van de Artikelen met Vranckryck geadjusteert met den eersten te gemoet sien. Waer mede dese besluytende, sal blyven:

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 4. Juny 1655.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 4. Juny 1655.

EDELE GESTRENGE HEER,

NAe 't schryven van mynen nevensgaenden, hebbe huyden, de Vergaderinge van haer Ed. Groot Mog. compleet synde, in deliberatie gebraght het Extract van 't geene U Ed. in naeme van haer Ho. Mog. ende de Commissarisen van den Heer *Protector* was geaccordeert, nopende het naeder verblyffel van de ingediende pretensien by vorige Commissarisen nogh onafgedaen gebleven synde, ende hebben haer Ed. Groot Mog. daer op met eenparige stemmen de Acte dienthalven gepasseert, ende by U Ed. herwaerts overgesonden, geapprobeert ende geratificeert; ook geordonneert dat ter Generaliteyt wyders een formulier van waerschouwinge voor wedersyts Ingesetenen soude werden ingestelt ende U Ed. toegesonden, omme met communicatie van den Heer *Protector* gearresteert, ende daer op wedersydts de publicatie in gelyke termen gedaen te werden, 't welck ick van myn schuldige plight geaght hebbe U Ed. nogh by desen ordinaris te communiceren. Ick blyve:

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 4. Juny 1655.

Aen den Heer Ambassadeur W. Nieupoort, den 11. Juny 1655.

EDELE GESTRENGE HEER,

MEt de jongste ordinaris hebbe ik geene van U Ed. vernomen, als alleenlyk die geene die het dubbelt is van 't geene U Ed. aen den Heer Griffier is schryvende, daer uyt oordeele, dat U Ed. sal hebben vertrouwt, dat ick nog in de Provincie van Groeningen soude wesen.

Dese reyse vry wat geoccupeert synde; sal U Ed. meer met toesendinge van de nevensgaende bylaegen boven 't gunt deselve van haer Ho. Mog. sal toekomen, als met een lang recit, compendieuselyk informeren van 't geene alhier van consideratie is voorgevallen.

De Heeren van Zeelandt hebben haer Ed. Groot Mog. Resolutie tot Ratificatie van 't gunt U Ed. naeder heeft verhandelt op 't verblyf van de opengebleven questien, overgenomen, ende tot op huyden toe nogh niet gedisponeert konnen werden, omme haer daer op te verklaeren.

Het werck van de extraordinaris équipagie, blyft door de discrepantie van de Leden in Hollandt nogh accrocheren.

De groote Armaturen der Sweden geven hier al vry wat bekommeringe; daer op ick my voor dese reyse niet verder kan elargeren door faute van tydt. Ick blyve:

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 11. Juny 1655.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. de Witt, Westmunster den 11. Juny 1655.

EDELE GESTRENGE HEER,

UYt U Ed. Missiven van den 4. deser hebbe ick met seer groot genoegen vernomen, dat deselve in soo kleynen tydt soo grooten weg ende werk heeft konnen afdoen.

Het dispuyt over den rangh ende remarques gemoveert door den Minister van Brandenburgh op het Tractaet in dese conjuncture, neemt niet wegh de bedencklyckheyt, daer af ick in myn vorige mentie heb gemaeckt.

Den jongst geboren Keur-Prins, hoor ik, is met de naem *Karolus* gedoopt, ick gedenck niet, dat in lange jaeren een Heer van die naem in het huys van de Vader ofte Moeder is geweest; Godt geve dat myn bekommernisse vergeefs magh

magh wesen; Het is ook vreemt, dat die van Dantzich tot nog toe geen aensoeck gedaen hebben; U Ed. sal uyt myne laetsten gesien hebben het geene gedaen is aengaende het stellen van den titul, boven de brieven aen haer Hoog Mog. ende sal gaerne vernemen, of iet verders kan gesustineert werden. Gisteren van de Armature der Sweden met *Thurloe* spreeckende seyde hy, dat de advisen, raeckende het getal der Soldaten te voet ende te paerd, alsmede van de Vloote, niet wel over een en quaemen; ende vraegde my wat ick dienaengaende hadt verstaen; Ick seyde, dat ick met geen seeckere kennisse daer af konde spreeken, maer dat ick hoopte, met den naesten dienaengaende naeder bericht te sullen bekomen. Hy seyde my, dat de Heer *Protector* een brief hadt afgesonden aen den Koningh van Sweden, over de vervolginge van de arme Vaudoisen, den selven nodigende ende exhorterende om de bescherminge ende 't advancement van het Protestantse wesen te willen behertigen, ende dat sy de rescriptie naeder gesien hebbende, naeder sullen delibereren, hoe het gemeene interesse best sal konnen werden geconserveert; Dat den Heer *Cojet* klaegde, dat de Ratificatie van dese zyde, niet wierdt overgesonden, ende vragende of deselve gequalificeert ofte geinstrueert soude wesen, om eenige ouvertures te doen ofte te ontfangen, seyde hy neen; ende versoght my, dat wy niet jalours wilden wesen, dat nogh met dien Koningh nogh met iemant anders iet soude gehandelt werden tot prejudicie van onsen Staet, ende als se antwoordt op den voorgeroerden brief souden ontfangen hebben, dat men dan t'samen soude konnen overleggen, wat best soude dienen gedaen te werden; Het soude myns bedunckens al een groot werck wesen, konde die Koningh, siende de animositeyt van 't Pausdom in Savoyen, ende ook hoe de Roomsche Geestelyckheyt gestadigh woelt in de Erflanden van den Keyser, bewogen werden, al waere het met een geldt-subsidie, als voor desen *Gustavus*, omme syne Wapenen in plaetse van tegens Protestantse Steden in Pruyssen, in de voornoemde Erflanden tot aferinge van de voorgeroerde oppressien te willen gebruycken, ende vernieuwen met onsen Staet ofte alleen, of gemeen met desen Staet ende Denemarcken, een defensive Alliancie met ons Reglement van de Commercie ende Navigatie op de Oost-zee. Myn Heer houdt het my ten goede, dat myn iever my verstout, om U Ed. die speculatien voor te houden, ick considereer, dat'er nogh soo veel quaedt bloet in ons Landt is, dat wy om de rust binnen te behouden, alle occasien van onrust buyten behooren te myden, maer als het niet kan vermydt werden moet men van den noodt een deugdt maecken, ende syn best doende, op den Almaghtigen Godt betrouwen; Nae het antwoord uyt Vranckryck op het subject van de Vaudoisen, sal het Tractaet geperficieert werden, of geseponeert blyven, maer voortgaende sal in de comprehensie of communicatie geen swarigheyt gemaeckt werden. Het is my seer aengenaem dat haer Ed. Groot Mog. met eenparige stemmen hebben goedtgevonden het geconvenieerde raeckende de weder byeenkomste van wedersyts Commissarisen, tot Amstelredam te ratificeren. De Advocaet van de Oost-Indische Compagnie, alles tot contentement verright hebbende, maeckt Staet in de naestkomende weeck van hier te vertrecken. Ick sal met hem de Acte declaratoir van den Heer *Protector* oversenden.

De oppositie van veele considerable Persoonen tegens de schattingen op ordonnantie van den Heer *Protector* sonder consent van het Parlement, veroorsaken veel moeylykheden, ende sal hem misschien tot iet nieuws doen resolveren, dat meer uytterlyck geobedieert als innerlyck geapplaudeert sal werden. Ondertussen my gantsch ernstelyck aen U Ed. gebiedende sal altydt syn ende blyven:

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 11. Juny 1655.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 18. Juny 1655.

EDELE GESTRENGE HEER,

UYt de bylaegen nevens mynen jongsten van dato den 11. deser lopende maendt U Ed. toegesonden, sal deselve hebben vernomen 't geene alhier van consideratie was voorgevallen, ende haer Ho. Mog. hebben op gisteren goedtgevonden, dat aen de Minister van den Keurvorst van Brandenburgh souden werden gepresenteert ende voorgehouden de Artikelen jongst by haer Ed. Groot Mog. geconcipieert, ende nevens myne voorgaende Missive U Ed. toegekomen, die haer Ho. Mog. in substantie haer wel hebben laeten gevallen; Ick wil gaerne bekennen, dat ick op die saeke niet t'eenemael buyten suspicie ben, van 't geene U Ed. daer ontrent heeft genoteert nu tot verscheyde reyssen, ende sal niet naelaeten alle mogelycke vlydt aen te wenden, omme den regten grondt van dien naeder te ontdecken, sullende middelerwylen in deselve saeken my conduiseren met veele circumspectie.

Alhoewel weynigh reden van vreese schynt te wesen, dat de Sweedsche Waepenen directelyck tot naedeel van desen Staet souden mogen werden gebruyckt, soo hebben haer Ho. Mog. nogtans geoordeelt de voorsigtigheyt te vereysschen, dat op de bescherminge van de Frontieren soude werden gelet, in sulker voegen, als U Ed. uyt derselver Resolutien * van Saturdag ende Sondagh voorleden onder No. 1. ende 2. hier nevens gaende, breder sal gelieven te vernemen, daerinne ick vertrouwe dat U Ed. reguard nemende, dat op den bodem van Vrieslandt ende van Stadt en Landen het commandement van het Kryghvolck competeert aen den Heer Prins *Willem van Nassauw*, sal oordeelen met behoorlycke omsightigheyt gegaen ende geresolveert te wesen.

In de forme van de Missive by den Heere *Protector* jongst aen haer Ho. Mog. geschreven, hebben haer Ed. Groot Mog. mitsgaeders de Heeren Gedeputeer-

* Zie *Secrete Resolutien* I. Deel, pag. 184. in Quarto.

teerden van de andere Provincien genomen volkomen contentement, ende heeft ook het redres daerinne gedaen, aen ieder een singulier genoegen gegeven.

Tot het affenden van een Commissaris na Switserlandt, hebben haer Ed. Groot Mog. op Saturdagh voorleden als in 't Extract onder No. 3. hier by gaende, ende vervolgens mede haer Hoog Mog. op eergisteren geresolveert.

De jongste brieven van den Heer Ambassadeur *Boreel* gaen hier nevens by copye onder No. 4.

De saeken in Zeelandt staen in groote tweespalt, synde op de jongste Magistraets verkiesinge binnen Tertholen gepasseert 't geene U Ed. uyt 't verhael onder No. 5. hier bygaende sal gelieven te vernemen.

Op Vrydag voorleden is alhier gearriveert de Heer *Gustavus Spaer* *, komende van de Koninginne *Christina*, ende aldaer wegens den Koningh van Sweden afgeleydt hebbende 't compliment van condoleantie over de dood van de oude Koninginne haer Moeder, synde by credentialen met den titel van Ablegatus geaddresseert aen haer Ho. Mog., ende heeft in kraghte van dien, eerst by monde gedaen, ende vervolgens by geschrifte overgelevert de propositie copyelyck onder No. 6. hier nevens gaende, daer op hy met een contracompliment van gelycken inhoude in substantie is geantwoordt.

Haer Ho. Mog. als voor desen gepresenteert hebbende het Peterschap over den jongh geboren Prince van *Tarante*, hebben vervolgens haer Ed. Groot Mog. mede ten dien eynde haeren dienst aengeboden. Waer mede my voorts refererende tot 't gene U Ed. wegens haer Ho. Mog. sal toekomen verblyve:

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 18. Juny 1655.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 18. Juny 1655.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Ed. schryvens van den 11. met de bylaegen heb ick den 6. 's avonts wel ontfangen; Het is wel te begrypen, dat de tydt U Ed. in soo druck en woelende Eeuw allenthalven kort is vallende, sulks dat ik soo omstandige communicatie van desselfs wyse consideratien niet heb konnen bekomen, als ick tot 's Landts dienst ende myn gerustheyt wel wenschte; Eghter bevinde, my ten hooghsten verplight door de communicatie van de bylaegen. Ick sal verwaghten, dat my de brieven van den Heer Ambassadeur *Boreel* volgens haer Ed. Groot Mog. Resolutie van den 8. ende 10. deses werden toegesonden, om te doen blycken de valsheyt van soodanige kunsjes. Gisteren aen den Secretaris *Thurloe* de favorabele expeditie op seeckere ingediende Memorien van ge-

* Zie *Aitzema* III. Deel, pag. 1210.

genomen Schepen in de Caribische Eylanden, als ook anderen komende uyt Fransche Havenen, ofte ook derwaerts vacerende, serieuselyck recommanderende, vondt ick hem in een goedt humeur; ende onder andere discoursen seyde hy, dat hy soo veel gelegentheyt had om te penetreren de innerlycke sentimenten van den Heer *Protector*, als iemandt, ende dat hy my op syn eer konde verseekeren, dat deselve van geen Hooge Maghten in de werelt soo veel staet maeckte als van Hollandt, dat ick gerust moght wesen, dat hy niet sal doen tot haere prejudicie, ende dat hy eer ick hadt gesonden om hem in den Hof te ontmoeten, al hadt voorgenomen my te komen begroeten, ende bekent te maecken, dat Sweden met grooten ernst heeft versoght 8000. man in Schotlandt onder de Hooghlanders te mogen doen werven, dat de Envoyé *Cojet* hem daer over met grooten ernst meer als een geheel uur hadt onderhouden, maer dat het niet en was geconsenteert, ende alhoewel het voor den Heer *Protectors* interest seer dienstigh soude wesen, dat dat quartier van de tegenwoordige inwoonders waere ontledight, dat het eghter om geen andere redenen wierdt gedifficulteert als om dat het misschien strecken soude tot naedeel van de Nederlanden. Ick bedanckte hem ten hooghsten over de openhertige communicatie, hem verseeckerende, dat ick het soude mesnageren, maer dat ick hem niet konde onthouden, dat ick van verre bemerckt hadde, dat eenige pooghden andere impressien te geven, ende de gemoederen in Nederlandt met suspicien te vervullen, dat de Heer *Protector* met Sweden een nauwer ende intrinsequer Alliancie hadt, ende onder de handt soude favoriseren de executie van de bewuste desseinen, ende dat ick hoopte, dat de source van soodanige sugillatien soude uytgevonden werden, ende dat hy alsdan swarigheyt soude maecken, om my gelegentheyt te doen hebben, om de verdightselen door de waerheyt te doen verdwynen. Hy seyde my sulcks niet te sullen weygeren, ende bekende, dat hy het meer ende meer bemerckte, dat'er weder op nieuws aen de eene ende de andere syde dapper wierdt gewoelt, om jalousien, ende waer het mogelyck, verwyderinge te verwecken. Dat'er onlangs een Heer van groot aensien, die gereputeert was een van de habielste in dese Natie, by hem was geweest, die hem hadt willen verseeckeren, dat de Vrede van onse seyde niet soude geobserveert werden, vermits deselve was gebouwt op gronden die soo prejudiciabel waeren voor den Prins van *Oranje*, ende dat Vranckryck daer onder speelde; dogh dat hy anders gevoelde, ende altydt syn best soude doen, om den bandt van vriendschap bondiger te maecken. Ick seyde, dat het klaer ende seecker was, dat onse ende haere Vyanden niet ter wereldt soo seer apprehenderen, als een vaste confidentie tusschen beyden, ende dat wy sulcks wetende, beyde op ons hoede moesten wesen, ende voor al, dat hier sorge moest werden gedragen, dat onse Ingesetenen, soo als tot nogh toe, niet werden beschadigt, dat wy ook tot maintien van de Gereformeerde, *Communicatis Consiliis*, ons best moesten aenwenden ende dat het ook seer salutair soude wesen, een defensive Ligue onder de voornaemste Protestantse Hooge Maghten tot bescherminge van de een des anders Landen, vrye Commercie &c., ende van de Gereformeerde ofte Protestantse Religie te maecken. Dat Sweeden (Dantzich ende Pruyssen ongemoeyt laetende) in andere Quartieren wel werck soude kon-

nen

nen vinden, Hy seyde, dat als soodanige ouverturen souden gedaen werden, dat hy niet soude naelaeten de handt daer aen te houden. Dat hy op myne discretie in het geene hy my soo openhertigh hadt medegedeelt, sigh betroude, ende nopende de naedere communicatie over de saeken van de Waldensen, volgens den brief ende Resolutie van haer Hoog Mogende in dato den 7. deses, dat hy my gelegentheyt soude doen hebben, omme daer over syne Hoogheyt selfs te begroeten. Hy seyde my, dat'er antwoordt was gekomen op den afgesonden brief van den Koningh van Vranckryck, dat de Graef van *Brienne* mede aen hem hadt geschreven; maer dat'er nogh geen tydt geweest was, om de brieven te openen, dat de expresse van daer nae Savoyen was vertrocken, ende dat hy tot La Fere alleenlyck met den welgemelden Heere Graef hadt gesprooken, die hem hadt geseydt, dat hy hem op syne wederkomste gelegentheyt soude doen hebben, om des Koninghs handen te kussen ende met den Heere Kardinael te abboucheren. Ick konde niet anders bemercken, of de woorden sullen goet wesen. Desen dus verre geschreven hebbende, liet de Heer *Thurloe* my weten, dat ick ten drie uuren met den Heere *Protector* soude konnen spreeken, gelyck U Ed. uyt den nevensgaenden sal konnen sien; daer ick niet anders heb by te voegen, als dat hy verscheyde reysen reïtereerde seer serieuse verklaeringen van syne volstandige genegentheyt ten besten van de vroome Regenten van Hollandt, welckers opregte proceduuren, hem hadden geobligeert, om sigh volkomentlyck op haere vriendtschap te vertrouwen, belovende dat hy altydt haere interesse soude seconderen, ende niet doen tot haer prejudicie. Waer mede dese afbreeckende sal nae myn dienstige gebiedenis altydt syn ende blyven:

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 18. Juny 1655.

P. S.

De Envoyé, die van hier nae Savoyen is vertrocken, is een Creatuur ende ook maeghschap van den Heer *Thurloe*, een wyle by hem in de Secretarie, ende ook als ordinaris Edelman van den Heer *Protector*, in de Latynsche tale wel geverseert, syn naem is Mr. *Morelandt*. Ick heb niet willen naelaeten hem te beschryven, om dat men te beter magh letten wat persoon best met hem aldaer soude geëmployeert werden, by aldien de belofte van Vranckryck haer Ho. Mog. Resolutie niet doen veranderen.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 25. Juny 1655.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Ed. Missive van dato den 18. deser lopende maendt is my op gisteren alhier tot Amstelredam wel ter handen gekomen; ende ick hoope dat U Ed. voor ofte nevens desen mede ter handen gekomen sullen syn. Haer Ho. Mog. Resolutien slaende op de provinciale advisen van Hollandt van dato den 8. ende 10. deses, daer op ick voor 't afgaen van de jongste post nog geen finael besluyt ter Generaliteyt hebbe konnen uytwercken, dogh hope dat op Saturdagh voorleden, als wanneer ick 's morgens uyt den Haege ben vertrocken, daer op conclusie sal wesen genomen daer toe in allen deele was geprepareert. Eenige Heeren van de Provincien, ende specialyck van Zeelandt, ende Vrieslandt, alhoewel het myns bedunckens de laetsten minst past, waeren scrupuleus in de gemelde Resolutie iets te doen influeeren, dat desen Staet engagieerde tot een nieuw Tractaet met Engelandt, ende Denemarcken, daer toe deselve verklaerden ongelast te wesen, ende sulcks sonder ordre van de Heeren derselver Principaelen haer in dien deele niet te derven elargeren: ende alsoo ons op 't punt van de Ratificatie van 't gecontracteerde, nopende het naeder verblyf van de opengeblevene questien ook veele difficulteyten, insonderheyt van de Heeren van Zeelandt, ontmoeteden, soo hebben wy niet alles teffens konnende voortbrengen, voor eerst ons moeten contenteren met een goede Resolutie op 't punt van de voorsz. Ratificatie.

Ende naedemael het toesenden van den bewusten brief van den Heer Ambassadeur *Boreel*, mede is een punt ofte ingredient van de voorsz. te nemene Resolutie, soo wete ick ook niet seekerlyck, of U Ed. den selven brief hier nevens heeft te verwaghten of niet.

In de Provincie van Stadt ende Ommelanden syn sedert myn vertreck uyt Groeningen door den Heere Stadthouder ende Gedeputeerden van haer Ho. Mog. nogh eenige naedere voorslaegen van accommodement ten principaelen gedaen, edogh is daer op geen succes ofte naeder verdragh getroffen.

In Zeelandt staen de saecken ook in groote verwyderinge, ende is aldaer met drie stemmen tegens de eene partye binnen Tertholen die ick oordeele van goede maximes te wesen, ende verre het meeste reght voor haer te hebben, alles geconcludeert; Middelburgh ende Sirckzee te vergeefs daer tegens protesterende; daer uyt ick al wederom nieuwe swarigheyt van die kant te gemoet sie: dogh ick hope dat Godt Almaghtigh de goede sal stercken ende zegenen, in welckers Heylige protectie, ick U Ed. hier mede beveele ende blyve:

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Amstelredam den 25. Juny 1655.

P. S.

Van de intentie der Sweden heb ick tot nog toe geen verdere advertentien be-

bekomen daer op iets seekers soude konnen werden besloten; ick hope in 't begin van de aenstaende weecke wederom in 's Gravenhage te wesen, van waer U Ed. met den naesten van alles breeder hope te adviseren.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 25. Juny 1655.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Ed. schryven van den 18. deser is my gisteren wel geworden. Uyt de bylaegen heb ick gesien met hoe groote bekommeringe ende circumspectie U Ed. vigileert voor de behoudenisse ende welstadt van 't gemeene best, wenschende van herten dat ieder een mede niet anders beooghde, men moet het misterie van iniquiteyt soo veel soecken te ontdecken als het mogelyk is, ende op syn hoede wesen, met vast betrouwen dat Godt Almaghtigh alles ten besten sal schicken.

Thurloe heeft my Dingsdagh laetstleden ende nog desen morgen, verseeckert van de sincere intentien van den Heer *Protector*, hy heeft mede belooft, dat hy ordre soude stellen, dat de Heer *Pel*, die van wegen syne Hoogheyt resideert in Switserlandt, als mede Mr. *Morelandt* afgesonden nae Savoyen, met de Ministers van haere Hoog Mog. die daer sullen komen, een goede confidentie in de correspondentie sullen onderhouden; de eerste is een persoon die seer werdt geëstimeert; hy is te Breda Professor Matheseos geweest, ende met Do. *Dures* over Hollandt nae Switserlandt gereyst. De voornoemde Heer vraegde my of ick kennisse hadt, van het geene Don *Estevan de Gamarra* hadt geopenbaert, dat eenige persoonen op commissie van den Koning van Vranckryck desseynen formeerden uyt de vereenigde Provincien, tegens plaetsen onder Spanje behoorende; ick seyde dat ick al over eenige maenden hadt gehoort, dat een Officier wervende voor Vranckryck een aenslagh op Gelder hadt gemaeckt, maer dat ick sedert daer niet anders af heb vernomen. Hy was seer gepresseert vermits de Lord *Henry Cromwel* stondt om nae Ierlandt te vertrecken, ende dat op heden de term van de Reghtsplegingе weder wierdt gehouden, ende dat'er een nieuwe Opperste-Reghter ende twee Commissarissen van het groot Zegel wierden geintroduceert; eghter vraegende hoe het stondt met de Negotiatie van den Heer *Bourdeaux*, seyde hy dat de Heer *Fines* gister avondt was t'huys gekomen, ende datse nu met ten eersten die saeke souden afdoen, ende datse van haere zyde geen verder retardement souden by brengen. Hy seyde mede datse vertrouwden, dat die Koningh de Vaudoisen soude pogen te herstellen, te meer om datse schryvens hadden, dat de Switsers onder twee Capiteynen (daer van den eenen *Jabel* was genaemt) een goedt getal Krygsvolck by den anderen hadden. Men soude het hier den Hertogh wel gunnen, dat hy de naesmaeck kreegh van dien bitteren beecker der vervolginge, het is hier aengenaem geweest, dat ick my gisteren mede al den tydt in de Capelle heb laeten vinden, ende heb daer veele notabile expressien gehoort, insonderheyt van den laetsten, exhorterende de Regeringe om voor al

soodanige saecken in behoorlycke aghtinge te nemen. De Heer *Protector* bespeurende, dat hy veele van des Koninghs partye door civiliteyt niet kan bewegen, om haer de tegenwoordige Regeringe wel te laeten gevallen, doet over al de Considerabelste in verseeckeringe nemen, voorgevende dat het nootsaeckelyck is om het Landt in rust te houden. Myne Huysvrouwe siende dat ick nogh alhier werde opgehouden is met den Heere Advocaet van *Dam* eergisteren nae Hollandt vertrocken, soo om haer oude Vader ende jonge Kinderen te besoecken, alsmede om op ons particulier wat ordre te stellen, ende eyndelyck om te sien, of haere sollicitatien met behulp van vrienden haer Ed. Groot Mog. souden konnen bewegen, om my mede eens uyt dese sorge ende moeylyckheyt te verlossen; ick bidde hertgrondelyck dat U Ed. haer gelieve ten besten te raeden, deselve verseeckerende dat ick met getrouwe affectie U Ed. altydt sal betoonen, dat ick ben van gantscher herte:

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 25. Juny 1655.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 25. Juny 1655.

EDELE GESTRENGE HEER,

DE Kolonel *Sidney* heeft my gisteren ende de Lieutenant-Kolonel *Vane* desen naemiddagh gecommuniceert, dat haer advies uyt Hollandt was gegeven, dat alle Officieren binnen ses weecken haer souden hebben te vervoegen by haere Compagnien, de eerste verklaerde, dat byaldien U Ed. oordeelt, dat hy daer meer dienst als hier soude konnen doen, dat hy datelyk van hier soude vertrecken. De andere seyde, dat syn Vader onlanghs was overleden, ende dat in het Sterfhuys verscheyde saeken waeren te demeleren, daer over hy wel diende present te wesen, dogh dat hy eghter niet gaerne soude naelaeten haer Ed. Mog. ordres te gehoorsamen, versoeckende eyndelyck dat ick 't selve U Ed. soude willen bekent maecken, met verseeckeringe dat hy sigh nae dessels rescriptie willighlyck sal reguleren, derhalven wensch ick dat U Ed. tydt ende gelegentheyt konde toelaeten my een lettertje tot antwoordt te laeten toekomen, sullende ondertusschen altyt syn ende blyven:

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 25. Juny 1655.

Aen

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 2. July 1655.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Edts. Missiven van den 25. der voorleden maendt syn my wel ter handen gekomen, ende sal daer op tot antwoordt dienen, dat de Heer Ambassadeur van Spanje eenigen tydt geleden, soo aen haer Ho. Mog. als mede aen de Heeren Gecommitteerde Raeden te kennen gegeven heeft, dat eenige Officieren alhier waeren wervende op commissien van Vranckryck, om met 't geworven volck daer nae op Spanje eenige desseinen uyt te voeren. De Heeren Gecommitteerde Raeden hebben daer op seer serieus ondersoeck door den Advocaet-Fiscael gedaen doen, edogh heeft gemelde Heer Ambassadeur geene preuven weten te suppediteren, gelyck men ook andersints geen bewys daer van heeft weten te bekomen.

Ick hope dat wy eyndelyck eenmael sullen ontfangen de tydinge van het sluyten der Alliancie met Vranckryck, ende dat ons werck van de Marine als dan mede eenmael by de handt genomen sal konnen werden.

Nae Switserlandt ofte Savoyen hebben haere Ho.Mog. tot nog toe geene besendinge gedecreteert; de Heer *van Zuylichem* solliciteert voor syn derde Soon, omme in de voorsz. besendinge geëmployeert te mogen werden, die myns bedunckens om verscheyde respecten de reghte man niet soude wesen; ende het waere nae myne opinie beter het gantsche werk nae te laeten, als door den selven te doen executeren, daer toe ick nevens eenige andere Heeren het myne ook sal contribueren.

Ick sal niet naelaeten, U Ed. Huysvrouwe alhier gekomen synde, nae myn geringh vermogen met daet en raet te assisteren, in alle het geene waerinne ick haer behulpsaem soude konnen wesen.

De saeken van de Heeren *Sidney* ende *Vane* hebbe ik de Heeren Gecommitteerde Raeden voorgedraegen, ende meynen haer Ed. Mog. dat in dese conjuncture van tyden ende saeken de Officieren, insonderheyt die geene, daer op men sigh meest ende best kan verlaeten, behooren by der handt te wesen, sulcks dat de voornoemde Heeren de ordres van den Staet sullen dienen te pareren.

Van de Sweetsche desseynen konnen wy tot nog toe den regten grondt niet penetreren, maer werden van tydt tot tydt meer ende meer daer inne geconfirmeert, dat Brandenburgh met Sweden staet in goede intelligentie; Ende wat belanght de concepte Alliancie by desen Staet met Brandenburgh aen te gaen, het project by haere Ho. Mog. jongst gedresseert in substantie accorderende met de laetste Resolutie by haer Ho. Mog. op 't selve subject genomen, is den Minister van Brandenburgh al over tien of twaelf daegen ter handen gestelt; die in 't begin van dese weecke aen den President van haer Ho. Mog. Vergaderinge bekent gemaeckt heeft, dat hy bereyt was syne considera-

tien daer op te openen, dogh sedert dienaengaende geen naedere instantien gedaen hebbende, is het werck alsoo blyven steecken.

Op de Resolutie van Hollandt van dato den 8. ende 10. der voorleden maend heeft ter Generaliteyt geene conclusie uytgewerckt konnen werden, vermits de Heeren van Zeelandt daer van mede copyen hebben overgenomen, sulcks dat tot nogh toe daer niet door te komen is geweest, ende de saecken lopen in de gemelde Provincie van quaet tot erger; synde onlangs by die van Ter-Goes in de Vergaederinge van de Heeren Staeten aldaer, geproponeert, of niet by dese tydts gelegentheyt voor de rust van de Provincie nodigh soude wesen, een Stadthouder te verkiesen even op den voet als binnen Overyssel is geschiet, dat daer op de meeste Leden albereyts inclinatie hebben getoont, om daer van te doen maecken een punt van beschryvinge, sulcks dat eerstdaeghs daer op by de Heeren van Zeelandt Staetsgewyse in ernst staet te werden gedelibereert.

Ende hier mede boven de communicatie van de tydingen eergisteren ingekomen niet verders van consideratie U Ed. wetende mede te delen, sal verblyven die ick ben:

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 2. July 1655.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 9. July 1655.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Ed. seer aengenaeme van den 2. deser is my gisteren geworden, ick kan belangende het Tractaet met Vranckryck niet bespeuren, dat men van andere intentie is geworden, maer datse het eghter wel draegende soecken te houden. De redenen daer toe aen my in confidentie voorgewent syn desen; dat het volck niet seer soude behaegen, dat men in dese tydt een Alliancie soude maeken met een Papist Koning, ende dat het voor de Protestanten seeckerst ende eerlyckst soude wesen, dat alvoren de Vaudoisen hersteldt waeren; Maer ick ben van gevoelen, dat'er al iets anders moet wesen, dat den uytslagh van de saeken in het Zuyden, ende nogh meer in het Noorden haer suspens houden. De Heer *Protector* heeft aen Sweden geschreven, deselven exhorterende tot het pousseren van het Protestantse interesse, maer ick kan niet vernemen, dat'er eenig antwoort op is gekomen. De Envoyé, die genomineert is om de Ratificatie nae Sweden te brengen, werdt mede nogh opgehouden.

Voorleden Saturdagh tot Hamtoncourt synde, versoght de Heer *Protector* nae den eten, dat ick met hem in het Parck met de boule wilde spelen, maer moetende bekennen, dat ick my daer mede niet konde behelpen, was hy

hy te vrede, dat ick het met hem soude houden ende toekycken, ende nae dat hy by de twee uren die excercitie had gecontinueert, ende sig vry wat verhit, vraegde hy of ick wat met hem wilde gaen rusten, ende begeerende dat ick nevens hem sonder ceremonien soude gaen sitten, bleven alle de andere Heeren buyten de Kamer, sulks dat op syn vraege wat tydingen ick hadt van de Sweetsche Legers, ick occasie nam om met hem wat breder te discoureren, seggende dat'er geen seeckere tydinge was gekomen, maer voor myn particulier sentiment, dat ick oordeelde, dat hy door intelligentie met den Keurvorst van Brandenburgh soude traghten de Pillauw te bemaghtigen, ende deduceerde hem omstandiglyk de situatie ende importantie van die plaetse, door dewelcke hy op de beurs van de Engelsche ende Nederlantsche Koopluyden, den Oorlogh soude konnen voeren, ende de geheele Baltische-zee onder syn gewelt brengen, ende voorts discoureerende van de situatie van Pomeren ende andere gewesten, seyde ick, dat het vreemdt was, dat de persecutie van het Huys van Oostenryck ende Erflanden tegens de Protestanten veel excederende in de consequentie die van Piemondt soo weynigh wierdt ter herten genomen, ende als de Koningh van Sweden tegenwoordigh die saeke wilde doen redresseren, dat'er een schoone kans voor hem was geboren, deducerende de groote advantagien, die althans hadde boven *Gustavus Adolphus* onsterfelycker Memorie, door syn atkomst uyt een van de grootste Familien van Duytslandt, de groote districkten die hy in eygendom besit, ende dat door syn huwelyck met de Princesse van Holsteyn, de Keurvorst van Saxen syn Grootvader was geworden, daer op seyde de Heer *Protector*, dat 't hem aengenaem was die particulariteyten gehoort te hebben, ende dat het hem mede liefst soude wesen, dat die Heer de Zee-plaetsen ongemoeyt laetende, in de voorsz. Erflanden syn avantagie wilde soeken, dat hy seer gaerne ook het syne daer toe soude contribueren: maer dat hy de consequentie van de andere desseinen ook wel apprehendeerde; ende vraegde my in wat postuur Denemarcken sigh stelde, daer op ick hem antwoordde, dat'er een Vergaderinge van de Ryksraeden was aengestelt, dat ik ook vertrouwde datse op haer hoede waeren, maer dat de maght van dien Koning door de conquesten van de Sweden in den jaere 1645. seer was vermindert, sulcks dat de geinteresseerde naegeburen ook redenen hadden om voor de behoudenisse van het overige wat te vigileren, ende dat het onsen Staet alleen niet was te vergen, dien last op haer te laeden, dat ick considererende, dat syne Hoogheyt op die plaets sigh wat soght te verlustigen, ende voor een tydt te verlighten van de daegelyckse moeyelycke sorgen, niet hadt voorgenomen syne Hoogheyt over eenige affairen te importuneren, maer siende dat wy op dat subject by geval waeren geraeckt, dat ick niet twyffelde of syne Hoogheyt soude altyt nae behooren in aghtinge houden, nevens syn eygen, het interesse van de Vereenighde Nederlanden, daer op hy met seer groote civiliteyt antwoordde, dat ik daer af moght verseekert wesen, ende verklaerde, dat 't hem ten hooghsten aengenaem was geweest, dat ik daer was gekomen, ende dat ik altyt welkom soude wesen, hy riep op myn afscheyt syne Edellieden, ende begeerde, dat de Heer *Thurloe* my aen de karosse soude geleyden. Over eenige weeken wierd my geseyt, dat het hem was aengedient,

dat

dat ik een seer schoon Merry Rypaerd hadde, ende vermits hy alomme de beste doet opsoecken om een haras te hebben, dat het hem seer aengenaem soude wesen, dat ick de myne aen hem wilde over doen of tegens een Ruyn verruylen, derhalven vond ik goet by die gelegentheyt het selve paerd wegrydende sonder veel fatsoen op syn stalle te laeten; maer hy was'er van verwittigt ende liet my hooglyk bedanken, ende had den dienaer, die het op de stal braght, vyf ponden sterlinghs doen vereeren. Menschen schicken, maer Godt beschickt, ick hadt gemeent dese weeck vry wat te vorderen in het werck van de Marine; de Schepen in de Barbados aengeslaegen, ende anders, maer den Heer *Thurloe* een swaere quynantie hebbende gekregen, heeft syn gesontheyt in aghtinge moeten nemen, ende in plaets van affairen medicynen moeten nemen; hy is van daeg voor de derde mael gelaeten, ende heeft my met groote civiliteyt doen seggen, dat het hem ten hoogsten leet is, dat syne indispositie hem niet toelaet met my te spreecken; Ick hoop, dat het voornoemde ongemack haest sal passeren, ende my hier mede aen U Ed. hertgrondelyck gebiedende, sal altyt syn ende blyven:

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 9. July 1655.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. de Witt, Westmunster den 9. July 1655.

EDELE GESTRENGE HEER,

ICk heb desen morgen den Heer Kolonel *Sidney* gecommuniceert het geene U Ed. my heeft gelieven te antwoorden, daer op hy verklaerde, dat alhoewel hem iets was voorgekomen dat syne tegenwoordigheyt wel in dese Landen soude vereysschen, dat hy eghter in de aenstaende weeke sigh nae Hollandt soude begeven, ende dat hy 't ook aen den Lieutenant-Kolonel *Vane* soude bekent maecken. Desen naemiddagh syn de Kolonel en de Major *Cromwel* by my gekomen, ende hebben na den eeten my beyde geseydt, datse gaerne na Hollandt souden vertrecken, maer dat'er nu twee saeken syn diese lange hebben vervolght ende binnen wynige daegen sullen konnen afgedaen werden, ende dat'er haer ten hoogsten aengelegen is, datse daer niet af werden gefrustreert, ende hebben beyde seer instantelyck versoght, dat ick aen U Ed. wilde schryven, ten eynde de Ed. Mog. Heeren Gecommitteerde Raeden souden gelieven haer voor een korten tyd te dispenseren: de eerste heeft een proces van over de ses duysend ponden sterlings, dat gebraght is in state van wysen, ende is eer-

eergisteren door den Heere *Protector* aen de Reghters gerecommandeert, sulks dat hy seer grootelycks is genootsaeckt daer op te vervolgen, verklaerende, dat soo haest als het sal afgedaen wesen, ofte tot den naesten term uytgestelt dat hy van hier sal vertrecken, ende de andere seydt mede, dat'er een saeke als in syn geboorte staet daer aen hem ten hooghsten is gelegen, ende dat soo haest als hy den uytslagh daer af sal hebben, dat hy sigh aenstonts van hier sal begeven. Ick heb henluyden beyde voorgehouden de redenen, dienende omme de ordres van den Staet naer te komen, ende ook vertoont de hatelyckheyt ten aensien van de consequentie, maer eghter niet konnen weygeren dit briefjen aen U Ed. te schryven. Ende my hier mede gedienstelyck aen deselve gebiedende, sal altyt syn ende blyven:

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 9. July 1655.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 16. July 1655.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Edts. Missiven van dato den 9. deser lopende maendt syn my wel ter handen gekomen, ende gelyck ick daer uyt met bekommernisse verneme de dilayen in 't besluyt van de Fransche Negotiatie vallende, soo bespeure ick ook met vreughde daer uyt, dat de Ratificatie van het Tractaet met Sweden, nogh niet was afgesonden, ick meene indien U Ed. eenigh verder accrochement in deselve saeke wiste by te brengen, dat sulcks de Sweden almede souden doen omsien.

Raeckende de Sweetsche desseinen konnen wy voor als nogh niet seeckers penetreren, edogh alle de advisen brengen mede, dat deselve directelyck op Polen aengesien syn, de Troupes van den Koning van Sweden syn uyt het Hertoghdom Bremen gemarcheert nae Stetin, alwaer veele meynen, dat deselve de komste van den selven Koningh sullen afwaghten, welckers reyse nogh soo geheel gereet niet en is, als U Ed. uyt de nevensgaende Missive van den Resident *Heins* sal gelieven te vernemen.

Wyders gaen de brieven van den Ambassadeur *Boreel*, de Resident de *Vries*, ende de Commissaris *Pels* jongst ingekomen hier nevens tot U Ed. naerightinge; Ende de Ministers van den Koningh van Denemarcken alhier aenwesende,

door Gedeputeerden van haer Ho. Mog. begroet wesende, omme uyt deselve te vernemen, wat de Koningh van Denemarcken voornoemt moghte hebben geresolveert op de gedaene propositie van den Sweetschen Ambassadeur, breeder in de voorsz. Missive van den Resident de *Vries* geroert, heeft wat eveligheyt ofte flauwhertigheyt betoont, klaegende, dat desen Staet mede niet ievers genoegh betoonde, sonder dat noghtans als op de voorsz. propositie eenigh antwoord soude wesen gegeven.

De Brandenburgsche Ministers doen tegenwoordigh daegelycks nieder instantien tot voltreckinge van de geprojecteerde Alliancie, ende hebben haer jongst soo verre geeslargeert, dat het werk alleenlyk in substantie schynt aen te komen op den rangh, ende de begrootinge mitsgaders de proportie van het te presteren secours, insisterende de voorsz. Ministers op vyfduysent mannen van wegens desen Staet te fourneren tegens drieduysent van de syde van den Heer Keurvorst, daer men sigh van deser syde niet verder heeft geeslargeert, dan tot drieduysent man tegens twee, alle de andere essentieelste punten syn genoegsaem geadjusteert, jae selfs, 't geene myns bedunckens vry sensibel is, soude de Keurvorst overgeven, dat hy geen verhooginge van tollen over de Ingesetenen van desen Staet in syne Haevenen soude doen, noghte ook deselve Havenen verpanden, anders als met gemeene bewilliginge.

De Vergaederinge van de Heeren Staeten van Hollandt ende Westvrieslandt, is nogh niet volkomentlyck compleet by den anderen, ende oversulcks is by deselve ook nogh niets van consideratie geresolveert.

Wat aengaet de Kolonel ende Major *Cromwels* hebbe ick de redenen in U Edts. Missive vervat de Heeren Gecommitteerde Raeden voorgehouden, ook de Missive selfs haer Ed. Mog. voorgelesen, edogh hebben deselve haer tot geene dispensitie konne eslargeren, te meer, alsoo de ordre om alle de Officieren te doen herwaerts komen, gesproten is uyt den boesem van de Heeren Staeten, die ook eenigh misnoegen hebben getoont, dat haer Ed. Mog. volgens voorgaende Resolutien meer vigoureuser hadden gedisponeert tegens Officieren buyten verder absent synde tot conservatie van 't respect van desen Staet, sulcks dat sonder speciale dispensatie van haer Ed. Groot Mog. daer inne niet soude konnen werden gedaen, ende souden myns oordeels de gemelde Heeren de affectie van de Regeringe meerder winnen, ende deselve haer considerabelder wesen haer herwaerts in haere functien begevende als daer over versoeck aen haer Ed. Groot Mog. te hasarderen. Waer mede desen besluytende, sal verblyven:

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 16. July 1655.

Aen

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 16. July 1655.

EDELE GESTRENGE HEER,

DE Heer *Thurloe* is wat beter als voordesen, eghter werdt het hem geraeden sigh nogh voor een tydt van de publique sorge te onthouden, sulks dat ick hem niet moeylyck heb willen vallen, ende heb eghter niet ledigh willen staen den Heer *Protector* selfs te spreecken, die my met extraordinaris civiliteyt bejegende, ende met aendagt hoorde het geene ick den selven omstandiglyck deduceerde, ende liet hem het nevensgaende geschrift in handen, synde in het kort het geene ick hem met meerder particulariteyten vrymoedighlyck hadt voorgehouden. Ick sal voorts aenhouden Godt willende, om het werck ten besten te poussèren. De Negotiatie ofte conclusie met Vranckryck, meen ick voor myn opinie, werdt meest gedilayeert, om te sien wat Sweden sal voortbrengen. Een vriendt heeft my in confidentie geseydt, dat de Lord *Brogel* een seer habiel ende verstandigh man, wel light nae Vranckryck sal werden gesonden, om het Tractaet aldaer te perficieren. De Switsersche Lieut. Kolonel de *Meye*, die nu eenige weken hier is, heeft my geseyt, dat hy voorgenomen heeft, van hier nae Hollandt te reysen. Ick ben van gevoelen, dat hy met intelligentie van den Heer Kardinael *Mazarini* hier is gekomen, ende hebbe niet willen naelaeten U Ed. sulcks te communiceren, om te beter op syne hoeden te wesen; ick heb in mynen laetsten vergeten aen te roeren, dat ick het mede wel beter oordeel niemant nae Switserlandt te senden, als die geene die daer toe sigh openbaert, ende men behoort de deputatie, nogh in dat quartier, nogh elders, myns bedunckens, de kleynigheyt niet aen te doen, dat men daer toe iemant soude gebruycken die geen radicale qualiteyt en heeft in de Regeringe.

Den Heer *Sidney* maeckt staet om in de aenstaende week van hier te vertrecken, sooder iet naeder voorvalt sal met hem schryven, ende ondertusschen nae myn dienstighste gebiedenisse altyt syn ende blyven:

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 16. July 1655.

Aen syne Hoogheyt den Heer Protector van de Republique van Engelandt, Schotlandt ende Ierlandt.

De ondergeschreven Ambassadeur van de Heeren Staeten Generael der Vereenighde Nederlanden heeft door speciale laste van haer Ho. Mog. op den 31. December 1654. overgelevert seeckere Artikelen dewelcke by deselve geoordeelt waeren niet alleen reghtmaetigh ende redelyck, maer ook noodtsaeckelyck, tot conservatie van de Vrede ende Vriendtschap, herstelt tusschen de twee Staeten ende Natien, ende niet tegenstaende de menighvuldige serieuse instantien gedaen door den gemelden Ambass. om antwoordt daer op te bekomen, ofte ten minsten, dat hy in een conferentie de redenen ende motiven daer toe dienende naeder soude konnen deduceren, soo bevind hy eghter sigh selven tot nogh toe gefrustreert van syn hoop ende expectatie, ende ondertusschen syn menighte van Schepen, de Ingesetenen van de gemelde Vereenighde Provincien toebehoorende genomen, het volk gevangen gehouden, geslaegen, geplundert ende met verscheyden violentien bejegent: over alle welke veelvoudige notoire injurien ende schaeden geen reparatien gedaen, of satisfactie aen iemant is gegeven, tot de groote ongelegentheyt ende totale ruine van veel arme Familien.

Ende alhoewel in het 25. Artikel van het laetst gemaeckte Tractaet uytdruckelyck is geconvenieert, dat geene particuliere commissien ten Oorloge aen iemant souden werden uytgegeven, ten sy alvoorens in de respective Admiraliteyten behoorlycke cautie werde gestelt van suffisante Luyden geen uytrusters ofte varende Persoonen, op deselve Schepen wesende, soo is 't noghtans den gemelden Ambassadeur geloofwaerdighlyck, dat het selve in diervoegen alhier niet werdt besorght noghte naegekomen.

Wyders heeft de selve Ambassadeur gesien, dat commissien van veele particuliere Commissievaerders, op dewelke verscheyde Schepen in de Geunieerde Provincien t'huys behoorende, syn genomen in 't heetste van de laetste rupture ende bloedige differentien, syn uytgeven, het welcke seer onbetaemelyck is nae soo solemnelen Vrede-handeling ende exacte nakominge van de syde van haer Ho. Mog.

De gemelde Ambassadeur heeft mede ondervonden, dat deselve inventien ende nieuwigheden dewelcke gepleeght wierden, gedurende de voorgeroerde onlusten, jae het examineren van getuygen ende andere Proceduren in het Hof van de Admiraliteyt ende in andere plaetsen, als nogh in swangh gaen, ende gepractiseert werden, tot seer merckelycke prejudicie in verscheyde respecten van de gemelde Vereenighde Nederlanden.

Over sulcks versoeckt de gemelde Ambassadeur seer instantelyck (bedught synde dat by aldien de saecken gelaeten werden in dat spoor waer door beyde Natien voor desen syn ingewickelt geweest, in sulcke bloedige ongelegentheden, de Vyanden aen weder syden wel ligt op nieuws gelegentheyt sullen vinden

den om hier vuur op te blasen) dat syne Hoogheyt de Heer *Protector* het selve in syne serieuse consideratie gelieve te nemen, ende daer tegens behoorlyke ordre stellen.

Geëxhibeert den 14. *July* 1655.

Aen den Heer Ambassadeur W. Nieupoort, den 23. July 1655.

EDELE GESTRENGE HEER,

UYt U Ed. jongste Missive van dato den 16. der lopende maent heb ick met blydtschap vernomen, dat een generaele intreckinge van repressalien was gedecreteert, hopende, dat tot geene uytgevinge van nieuwe brieven sal werden geresolveert, daer mede de Ingesetenen van desen Staet souden mogen werden beschaedight, ende dat het selve ook sal wesen een acheminement tot het langh verwaghte Tractaet van Marine.

De besendinge na Switserlandt is gedecreteert, ende de persoon gecommitteert tot de uytvoeringe van dien de Heer van *Ommeren* de jonge, ordinaris Gedeputeerde van wegen de Provincie van Gelderlandt ter Vergaderinge van haer Ho. Mog., een Heer van goede studien, in de taelen wel ervaren, *&*, *quod caput est*, van goede maximes ende inclinatien; De instructie daer toe gearresteert, meyne ick U Ed. door ordre van haer Ho. Mog. toegekomen te sullen wesen, ende gaet eghter ten overvloet hier nevens by copye. Haer Ed. Groot Mog. hebben op de advertentien, van dat de Sweden by alle middelen traghten den Koningh van Denemarcken van 't interesse van desen Staet te detacheren, geresolveert uyt het affenden van een extraordinaris Gedeputeerde nae Denemarcken voorsz. volgende het Extract onder No. 2. hier nevens gaende, ende valt het ooge daer toe op den Heer *van Beuningen*.

Ondertusschen is men besigh te delibereren op het equiperen van een extraordinaris Vloote, daer toe beter apparentie bespeure dan wel voordesen.

Op 't geene de Heeren van Zeelandt aengaende de opvoedinge van den jongen Heer Prins van Oranje, hebben gelieven voor te stellen *, is by haer Ed. Groot Mog. genomen de Resolutie daer van copye hier nevens gaet, welckers communicatie ick gedaght hebbe U Ed. niet onaengenaem te sullen wesen.

De Armee der Sweeden begonde op 't afgaen van de jongste brieven uyt Stetin te marcheren nae Damme, ende brengen onse correspondentien uyt die quartieren, daer op seeckere staet magh werden gemaeckt dat deselve Armee ontrent drieduysent tweehondert man te voet, ende tweeduysent paerden sterck is, onaengesien daer van seer hoogh voor desen is gesprooken geweest.

In de onderhandelinge met Brandenburgh is het werck tegenwoordigh soo verre gebraght, dat 't besluyt van dien meest aenkomt op twee punten differentiael, het eene wesende het punt raeckende den Rangh, daer op van de syde van Brandenburgh een temperament werd voorgeslaegen, dat naementlyck de Heeren Staeten souden voorstaen in het eene, ende syne Keurvorstelycke

* Zie *Resolutien van Consideratie*, pag. 240. in Quarto.

Doorlughtigheyt wederomme in 't andere instrument, allegerende de Heer Keurvorst voor hem de possessie gelyck ook bevonden werdt, dat in de voorgaende Tractaeten syne Keurvorstelyke Doorlughtigheyt de Rangh voor haer Ho. Mog. is gedefereert geweest, het andere punt differentiael daer inne bestaende, dat aen de syde van den Keurvorst het te presteren subsidie werdt versoght ende begeert van de syde van de Heeren Staeten 5000. ende van de syde van den Keurvorst 3000. mannen, daer ter contrarie alleenlyk van desen Staet werdt gepresenteert 3000. mannen ende reciproquelyck begeert 2000. mannen: De principale stipulatien tot voordeel van desen Staet in het voorschreve Tractaet influerende, bestaende daer inne, als U Ed. bekent is, dat wy souden bedingen in de Havenen van syne Keurvorstelycke Doorlugtigheyt niet swaerder belast te werden, als de eygen Ingesetenen ofte ook de minst beswaerende Vreemdelingen, dat den Keurvorst syne tollen tot laste van de Ingesetenen van desen Staet niet souden mogen verhoogen, nogte syne Havenen aen anderen verpanden; daer van aen dese syde niet sal werden gerelacheert, ende de Heer Keurvorst om het selve aen te nemen of toe te staen, ontwyffelyck al grootelycks in de klem soude moeten syn, gelyck tegenwoordigh alle de advisen medebrengen dat hy is, sulcks dat de voorsz. punten voor een toetsteen schynen te konnen strecken.

Hier nevens gaen verders tot U Ed. naerightinge de jongste advisen bekomen uyt Vranckryck, Engelandt, Sweden, Denemarcken, ende Dantzich, daer mede desen sal besluyten ende verblyven:

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 23. July 1655.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 23. July 1655.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Ed. schryvens van den 16. deser is my eergisteren-avont wel geworden, gelyck mede haer Hoog Mog. Missive van den selven dato, ende de Heer *Thurloe* gereconvalesceert synde, heeft my gisteren gecommuniceert het geene U Ed. sal gelieven te beogen in den brief aen den Heer Griffier, raeckende den brief van den Heer Ambassadeur *Boreel*, ende versoght dat ick synen naem aen niemandt als aen U Ed. wilde melden; op het andere subject hadt ick met hem de meeste ende de ernstighste propoosten, ende speeckende van de Alliancie met Brandenburgh, seyde hy, dat syne Hoogheyt uyt Nederlandt was bericht, dat op de instantie gedaen van wegens myn Heeren de Staeten, dat de Heer *Protector* in dat Tractaet soude wesen begrepen, de Bran-

Brandenburſche Miniſters ſeer leppige woorden, ende die den perſoon ſelfs raeckten, hadden gebruyckt, ick verklaerde, dat ick gantſch niet daer af hadde verſtaen, dat ſoodanige dingen altemets uytgeſtroyt wierden, met quade inſighten, ende in allen gevalle dat myn Heeren de Staeten ſonder het Artikel van de comprehenſie in ſulcker voegen als ick het ſyne Ed. heb gecommuniceert, niets doen ſouden, ende nae dat ick hem veele redenen ende motiven hadt voorgehouden, raeckende de deſenſive Alliancie in haer Ho. Mog. Reſolutie van den 16. breder gementionneert, vraegde hy, of wy van de inclinatie van Denemarcken al verſeeckert waeren, daer op ſeyde ick, dat het haer intereſſe was, ende dat de Miniſter alhier daer niet aen twyffelde, of van die ſyde ſoude alles gedaen werden, dat gevoeghlyck ſoude konnen geſchieden; maer dat de verklaeringe van ſyne Hoogheyt het werck volkomentlyck ſoude faciliteren, daer op hy aennam alles getrouwlyck te refereren, ende deſen morgen heeft ſyne Ed. my laeten weten, dat het den Heer *Protector* van avondt ten vier uuren gelegen ſal komen met my te ſpreecken. Het is een groot ongemack dat men om verſcheyde reſpecten geen confidentie kan ſtellen op de Brandenburghſe Miniſters, ende ſoo Denemarcken niet werdt geanimeert, vrees ick datſe flauwhertigh ſullen worden. Ick heb U Ed. antwoort aen de twee broeders *Cromwels* gecommuniceert, beyde toonen, dat het haer leet is, datſe ſoo ſpoedighlyck niet konnen van hier vertrecken, dogh datſe haer ſullen haeſten ſoo veel het eenighſints mogelyck ende doenlyck ſal weſen. Alhoewel de Heer *Fleetwood* eerſt is aengekomen, ſoo heeft hy eghter ſyne Hoogheyt albereyts geſproocken. De Heer *Cojet* heeft my een viſite gegeven Dingsdagh laetſtleden, ende ick heb den ſelven giſteren mede weſen begroeten, niet anders ſynde voorgevallen als complimenten, ſulcks dat ick niet nodigh heb gevonden in myne brieven daer mentie af te maecken. *Thurloe* ſeyde my onder anderen, dat die Heer ſigh hadt beklaeght, dat het rughtbaer was geworden, datſe geen conſent tot de lightinge van de Schotten en hadden bekomen, ende recommandeerde overſulcks de ſecreteſſe. Ick hebbe myne brieven in myn tegenwoordigheyt doen in het net ſchryven, met vernieuwinge van den eedt, ende ben van de getrouwigheyt van den Klerck verſeeckert. Hier mede eyndigende ende U Ed. myn ſoo dickmael gereciteerde verſoeck weder ten hooghſten recommanderende, ſal altydt ſyn ende blyven:

Edele Geſtrenge Heer,

Uwe Ed. Dienſtwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Weſtmunſter den 23. July 1655.

Aen

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 23. July 1655.

EDELE GESTRENGE HEER,

Sir *Olivier Flemmingh*, Mr. van de Ceremonien komt my soo datelyck bekent maecken, dat de Heer *Protector* afreydende nae Hamtoncourt, hem hadt gelast my te gaen spreecken, nopende syne Neven de Kolonel ende Major *Cromwels*, dat hy het selve hadt gemeent te doen, maer dat het op myn affscheyt niet in den sin was gekomen, dat hy versoght, dat myn Heeren de Staeten in het goede wilden opnemen, dat syne voornoemde Neven niet precies op den gepresigeerden tydt hadden konnen overkomen, dat den Kolonel sigh met den eersten derwaerts soude vervoegen, ende dat hy aengaende den Major een specialen brief soude schryven, soo haest als hy van Hamtoncourt soude wedergekeert wesen, versoekende seer instantelyk, dat middelerwylen tot derselver prejudicie niet soude gestatueert werden; Ick heb niet konnen naelaeten te beloven dat ick het selve aen U Ed. soude schryven, ende my hier mede gedienstelyck aen U Ed. gebiedende, sal altyt syn ende blyven:

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 23. July 1655.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 30. July 1655.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Ed. Missiven van dato den 23. deser lopende maendt syn my wel ter handen gekomen ende ick heb uyt deselve met vreugde bespeurt, dat de Heer *Protector* aen U Ed. verklaert hadde, dat hy sig altyt willig en bereyt sal toonen, om te helpen afweren 't geene soude mogen strecken tot de oppressie ofte prejudicie van den Staet der Vereenighde Nederlanden &c. edogh hadde wel gewenscht, ook verwagt, dat syne Hoogheyt sigh wat resoluter hadde gelieven te verklaeren omtrent de gemeene Alliancie tot bevrydinge van de Commercie op de Oost-zee, ende 't selve niet aen te sien voor een werck, daer

daer veele bedenckingen op vielen; verhopende nogtans, dat syne Hoogheyt by naeder aen te wenden' devoiren daer toe naeder sal werden gedisponeert: Ende U Ed. kan sig verseeckert houden, dat aen de syde van Denemarcken daer toe niet alleenlyck is een volle inclinatie, maer ook dat de Ministers van den Koningh van Denemarken alhier aenwesende daer toe grooten ernst ende iever betoonen.

Op de onderhoudinge met de Brandenburghse Ministers, gaet hier nevens onder No. 1. de jongste Resolutie van haer Ed. Groot Mog. met insertie van het geadjusteerde ter wedersyde, daer op ter Generaliteyt gevolght is de Resolutie * van den 27. deses mede, onder No. 2., hier bygevoegt ende in gevolge van deselve met de voorsz. Ministers weder gesprooken wesende, is het werck daer op volkomentlyk geslooten, sonder eenige veranderinge gemaekt te wesen in de Artikelen by haer Ed. Groot Mog. als boven goedtgevonden ende gearresteert; sulcks dat tegenwoordigh de exemplaeren ten wedersyden in 't nette werden geschreven omme volgens bovengeroerde haer Ho. Mog. Resolutie geteekent te werden. Ende sal een exemplaer van 't voorsz. geadjusteerde Tractaet †, is 't doenlyk, nogh met dese post U Ed. door ordre van haer Hoog Mog. toegesonden werden; omme daer van, in voldoeninge van 't 15. Artikel van 't Tractaet van Vreede, aen den Heer *Protector* communicatie gegeven te worden; op 't Artikel van 't voorschreve geadjusteerde Tractaet, daer by aen den hooghgemelden Heer *Protector* tot prestatie van het voorschreve 15. Artikel werdt gereserveert, de faculteyt omme sigh in 't selve Tractaet te laeten inbegrypen, is, myns wetens, by de voorschreve Brandenburfche Ministers de alderminste difficulteyt gemoveert, synde henluyden positivelyck aengeseydt, dat men van wegen desen Staet verbonden was, omme 't selve Artikel in diervoegen te laeten stellen, daer op sy dan ook in het eerste concept van haere syde overgelevert, de voorschreve clausule selfs hebben gestelt.

In de saecke van Overyssel hebben haer Ed. Groot Mog. eyndelyck nae voorgaende rapport van Commissarisen, genomen de Resolutie § by copye hier nevensgaende, ende is deselve Resolutie sonder eenige merckelyke contradictie gearresteert volgens de generaele inclinatie van de Vergaederinge, ende genoeghsaem by eenparigheyt, immers hebben de weynige Leden, die by hunne advisen eenige discrepante consideratien hadden gemoveert, geene aenteeckeningen tegens de conclusie gedaen, ende 't geene myns oordeels considerabel is, heeft niet een eenig Lidt iets gemoveert tegens het geposeerde fondament, waeromme de bewuste designatie ende electie van een Stadthouder &c. verstaen werdt onwettigh te wesen; Wy hebben gisteren van de voorsz. Resolutie ter Generaliteyt openinge gedaen, ende is daer van by de andere Provincien versoght copye.

Hier nevens gaen de brieven van den Heer Ambassadeur *Boreel*, ende den

* Zie *Secrete Resolutien*, pag. 205. in Quarto.

† *Ibidem*, pag. 206. *Item Aitzema*, pag. 1200. in Folio.

§ *Resolutien van Consideratie*, pag. 241. in Quarto. *Item Aitzema*, pag. 1188. in Folio.

Resident *Heyns* eergisteren ingekomen, met welckers communicatie ick desen sal besluyten ende verblyven:

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 30. July 1655.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 28. July 1655.

EDELE GESTRENGE HEER,

SEdert mynen laetsten syn hier drie proclamatien uytgekomen de eerste daer mede alle de brieven van represaillen ende particuliere commissien werden ingetrocken, de tweede tenderende om in de parochien ende plaetsen, daer de collecte voor de Vaudoisen niet ofte seer traeghlyck is gedaen, deselve met meerder iever te doen hervatten, ende de derde, synde in een waerschouwinge, dat de wedersyds Commissarisen sigh op den 20. deses ouden styl tot Amstelredam weder souden ontmoeten.

Een considerabel Bewinthebber van de Oost-Indische Compagnie alhier, heeft my geseydt dat de Commissarisen van dese syde niet konnen gepermoveert werden, om die commissie weder aen te nemen, ende dat *Thurloe* hadt gesustineert, dat vermits nu niets resteerde als particuliere saeken, dat de Heer *Protector* de kosten niet behoorde te draegen, daer op den anderen hadt geantwoordt, dat het disreputatieus soude wesen het selve van de particulieren te vorderen, ende dat het best soude geweest hebben aen te nemen de generaele verniettinge van alles, gelyck ick het heb aengeboden. De voornoemde Bewinthebber twyffelde niet, of men soude tegenwoordigh daer wel toe verstaen willen. Van daegh sal 'er een generaele Vergaederinge van de gemelde Oost-Indische Compagnie werden gehouden, om Commissarisen te ordonneren, daer den Raedt mede sal handelen nopende de penningen door de onse betaelt, vermits den Staet alhier genootsaeckt is geweest, deselve voor een korten tydt te gebruycken, de geinteresseerden in de gemelde Compagnie syn daer over seer misnoeght, dogh moeten lyden het geene sy niet konnen beteren. Anders niet van eenige importantie synde voorgevallen, sal my hier mede gedienstelyck aen U Ed. gebieden ende altydt syn ende blyven:

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 28. July 1655.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 30. July 1655.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Ed. seer aengename van den 23. deses met de bylaegen is my den 28. 's avonts wel geworden, als mede haer Ho. Mog. brief ende Resolutie daer mede my de instructie van de Heer van *Ommeren* werdt toegesonden. Ick heb gisteren nae den noen lange gesproocken met *Thurloe*, die my betoonde dat hy de communicatie van den inhout van de voorsz. instructie ende van de goede qualiteyten van den gemelden Heer met groote aengenaemheyt ontfingh, alsmede het geene op het voorstel van 303. aengaende 224. in 259. was geresolveert, ick versoght by die occasie met veel beweeghredenen, dat ick eenige naeder verklaeringe moght hebben, op het geene ick heden aght dagen aen den Heer *Protector* hadt voorgedraegen, sonder ietwes te contradiceren van 't geene ick op dat subject hadt gededuceert, seyde hy dat hy naeder met den Heere *Protector* daer over soude spreeken; ik seyde, dat byaldien syne Hoogheyt consideratien soude mogen hebben, om voor alsnogh niet opentlyck daer in gesien te werden, dat hy konde verseeckert wesen van U Ed. discretie ende secretie, dat ick het aen U Ed. alleen soude schryven, dat het nodigh was om 412. niet te laeten verflauwen, syne Ed. beloofde seer serieuselyck dat hy syn best soude doen om my eerstdaeghs ende waere het mogelyck voor het afgaen van desen ordinaris nader dienaengaende te esclaircisseren, ik heb van de weeck een visite gegeven aen den Heer *Withlock* die nu exerceert de charge van Commissaris van de Tresorie op een jaerlyks tractement van duysent ponden sterlinghs. De Major-Generael *Fleetwoot* was twee daegen te vooren mede by hem geweest; Ick ben van een van myne vrienden, die mede met hem heeft gesproocken, bericht, dat de Sweden seer syn ingenomen tegens de Vereenigde Nederlanden, voorgevende tot een schyn, het Tractaet met Denemarcken Ao. 1649., de saeke van *Groot Jan*, ende laetstelyck dat men in den Haege soude gedelibereert hebben, om een Vloot van Oorloghschepen sonder consent van Sweden in de Oost-zee te brengen.

De Resident *Petcom* van Denemarcken seyde my gisteren, dat hy geweest was by den Heer de *Neuville*, die met verwonderinge hadt verstaen, dat de Heer *Cojet* aen my een visite hadt gegeven sonder by hem te komen, dogh dat hy schryvens hadt van Stockholm, dat de Heer Ambassadeur last hadt om met hem goede correspondentie te houden. Ick hoop, dat de Heer *van Beuningen* haest tot Coppenhagen sal konnen wesen, ende hadt wel gewenst, dat die Deputatie vroeger waere vastgestelt geweest. Goede saeken moeten ook wel onderbouwt werden.

De twee advantagien, die U Ed. oordeelt te wesen voor den Staet in het Tractaet met Brandenburgh, syn myns bedunckens considerabel, maer als te vooren de Pillauw ende Koninghsbergen, van conditie met secreet beleydt,

souden verandert wesen, soude het ons niet veel konnen baten, ick wil het beste hopen, de Heeren die het Compas dagelycks voor haer hebben, konnen best oordeelen wat cours daer in werdt gehouden.

Dese dus verre geschreven synde is *Thurloe* by my gekomen; ende heeft my in confidentie ende nogh door speciale ordre verseeckert dat de Heer *Protector* over het geene over aght dagen hadt voorgestelt, my dede verseeckeren, dat hy de Alliancie met onsen Staet hieldt voor de grondt en fundatie, daer hy voortaen meende ende geresolveert was alle de Tractaeten ende Alliancien buyten nae te reguleren, dat dat opregtelyk in diervoegen was vastgestelt, dat hy soude afwaghten wat particularia ofte ingredienten men soude goedt vinden te laeten influeren in de voorgeslagen defensive Alliancie, die hy mede wel considereerde dat met goede insighten gesoght wierdt, maer dat hy sigh opentlyk soude verklaeren, dat sulcks voor als nogh onnodigh was, dat'er een Extraordinaris Ambassadeur uyt Sweden was gekomen, dat hy nogh niet seekerlyk wist wat die soude voorstellen, maer dat hy geresolveert was, ende hoopte met vrught om het werck daer nae te dirigeren, dat die Koningh moght van den Oorlogh tegens Dantzich of Pruyssen werden gediverteert, ende in de Erflanden syn voordeel soecken, hy seyde aengaende de Alliancie met Brandenburgh, dat die Heer met soodanige passie tegens hem was ingenomen, dat hy sigh inbeeldde, dat de selve niet gaerne hem als een van de partyen in de Alliancie soude admitteren, ende dat deselve altydt het interesse van het Huys van Oranje soude soeken boven den Staet te releveren, dat het hem eghter seer lief soude wesen, dat men hem in confidentie van tydt tot tydt soude willen communiceren, in wat termen die Alliancie ende specialyck die met Denemarcken sal konnen gebragt werden, beloovende van syne syde geensints sigh met iemant in eenigh Tractaet te sullen inlaeten dat het interesse van onsen Staet soude mogen chocqueren, maer hy recommandeerde op het hooghste de secretesse, ende vondt goet dat ick het aen U Ed. alleen soude schryven, op dat alles wel gemanieert ende gemesnageert soude werden, my verseekerende van de secretesse aen dese syde; Ick kan wel bemercken, datse gantsch ongaerne souden sien dat Denemarcken of door Tractaet of door Waepenen aen Sweden soude vastgemaeckt werden. Desen avondt heeft de Heer *Christiaen Bond* syne overkomste met een Missive gedenuntieert; ick hoop dat het werck Gode sy lof, hier tegenwoordigh soo wel is geprepareert, dat ick wel sal konnen penetreren het geene voorts sal voorvallen; Ende my hier mede gantsch gedienstelyck aen U Ed gebiedende ende herdtgrondelyck biddende dat myne particuliere ongelegentheden eenmael in aghtinge mogen werden genomen, sal ick altydt syn ende blyven:

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 30. July 1655.

Aen

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 30. July 1655.

EDELE GESTRENGE HEER,

DIngsdagh laetstleden seyde *Thurloe* dat hy tot Hamtoncourt eenige daegen te vooren gelegentheyt hadt gevonden om met den Heere *Protector* ernstelyck te spreeken van de Religie, den selven voorhoudende wat een luyster ende reputatie het voor de tegenwoordige Regeringe soude wesen, dat de Gereformeerde Kercken over Zee konden bespeuren, dat het selve werck hier wierdt behertight, ende dat'er in de Leere geen discrepantie is; Ende bemerckende, dat 't selve discours hem behaegde, had hy geseydt, dat ik tot meermaelen aen hem myn gevoelen ten selven eynde ook hadt bekent gemaeckt, daer by voegende, dat het seer dienstigh soude wesen, als Dominus *Voetius* ende nogh drie ofte vier andere van de Geleerdste ende Godtvrughtighste Predikanten uyt Nederlandt wierden in stilligheyt ende sonder veel fatsoens daer af te maecken, gedisponeert, om eens herwaerts over te willen komen. Dat de Heer *Protector* hem daer op hadde gelast, dat hy my soude verseeckeren, dat het selve hem seer aengenaem soude wesen. *Thurloe* voeghde daer by, datse omtrent het Huys van den Staet daer ick logeer, souden konnen met bequaeme Logementen geaccommodeert werden ende ook sessie hebben in haer Vergaederinge over het examen ende approbatie van de Predikanten volgens de ordonnantie U Ed. voor desen, overgesonden. Ick heb niet konnen naelaeten U Ed 't selve bekent te maecken ende afwaghtende dessels welwyse consideratien, sal altydt syn ende blyven:

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 30. July 1655.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 6. Augusty 1655.

EDELE GESTRENGE HEER,

UEdts. respective Missiven de eene in dato den 28. ende de twee andere in dato den 30. der voorleden maendt syn my wel ter handen gekomen;

men; ende sal de voorslaegen tot verniettinge van alle pretensien ('t gunt hier altyt voordesen aengenaem is geweest) mitsgaders tot de overkomste van eenige Predikanten, daer op nogh naeder esclaircissement te gemoet sie, met de naeste post (Godt willende) naeder beantwoorden.

Ondertusschen vigileren wy hier mede na ons vermogen voor de saecken, soo van binnen als van buyten, synde ter occasie van de indispositie van den Heer *van Bredenrode* gedecerneert de commissie onder No. 1. copyelyck hier nevens gaende, die ick seer nootsaeckelyck geaght hebbe, alsoo de qualyck geintentionneerden niet naelaeten haere desseynen door betaemelycke ende onbetaemelycke wegen te onderbouwen: Ick wil gaerne bekennen, dat my voor als nogh op dat subject niet beters ingevallen is, als dat by overlyden van den Heer *van Bredenrode* het Veldt-Maerschalckschap * soude behooren te werden opengehouden ende van wegen haer Ed. Groot Mog. verklaert, dat men niet gesint was eenigh perpetuel Chef te maecken ofte over de Hollandtsche Militie te gedogen, maer dat men het Commandement van 't Leger ofte van eenige Troupes dan den een en dan den anderen *ad singulos actus* soude behooren te betrouwen, sullende gaerne by rescriptie daer op mede U Edts. sentiment vernemen.

Op 't subject van de collecte † voor de Vaudoisen te doen is jonghst by haer Ed. Groot Mog. geresolveert 't geene onder No. 2. hier nevens gaet, dog de Heer *van Ommeren* is, vermits het tusschen vallen van de doot van dessels Vaeder, tot nogh toe niet vertrocken, behalven dat sigh ook nogh eenige discrepantie openbaerdt over de wisselen ende de betaelingen, die alle de Provincien sustineren dat op Gelderlandt gevonden soude moeten werden, daer op de gemelden Heer *van Ommeren* beswaerlyck soude konnen werden gedisponeert de reyse aen te nemen; Ick sal niet naelaeten by gevolgh U Ed. van den uytslagh naeder te adviseren.

Tot bekledinge van de vacerende Raedtsplaetsen in den Hoogen Raedt syn huyden by eenpaerige advisen van alle de Leden geëligeert de Heeren *Moons* ende *Ricoen*.

De Marchands Avanturiers van de Engelsche Court hebben hier te Lande eenigen tydt aengehouden, om confirmatie ofte vernieuwinge van voorgaende vrydommen, daer toe de Leden gantsch niet genegen syn, ook niet gedisponeert sullen konnen werden, ten sy de Heer *Protector* afdoe, ofte intrecke het bewuste Placaet op de Navigatie ende Commercie in 't laetst van den jaere 1650. gedaen emaneren, synde ondertusschen daer op door Gecommitteerden uytgebragt het advys onder No. 3. hier nevens gaende, daer van verscheyde Leden copye hebben versoght omme 't selve te communiceren aen de Heeren haer Principalen.

Het Tractaet van Alliancie defensive tot nogh toe met de Ministers van Brandenburgh onder handen geweest synde, is eyndelyck finaelyck gesloten, in 't nette geschreven, geteeckent, ende op huyden de instrumenten van dien wedersyts uytgewisselt, sulks dat aen het selve werk niets ter werelt manqueert, als

* Zie *Secrete Resolutien*, pag. 216. in Quarto. *Item Aitzema*, pag. 1190. in Folio.
† Zie *Aitzema*, pag. 1229. in Folio.

als de Ratificatie, die van dese syde weynigh swarigheyt schynt te sullen hebben, alsoo alles onder 't ooge van de Regeringe is verhandeldt; Ende U Ed. sal van 't voorsz. Tractaet * werden gedient volgens ende ten fine als in de Resolutie van haere Hoog Mog. copyelyck onder No. 4. hier nevens gaende, is geëxprimeert.

In de saeke van Gornichem hebben haer Ed. Groot Mo. jongst genomen de Resolutie by copye onder No. 5. hier nevens gaende, verhopende dat daer mede ende met de voorgaende Resolutien op 't selve subject genomen, alle verdere disordres ende ongelegentheden aldaer geprevenieert sullen konnen werden.

De Heeren van Amstelredam hebben in de voorleden weecke geresolveert, ende in den haeren effective geprocedeert tot afschaffinge † van 't bewuste Last en Veyl-geldt, sonder dat daer toe by de Regeringe ordentelyke Resolutie was genomen, 't welk vry wat onlusten, soo aen de andere Leden in Hollandt, als mede aen de andere Provincien ter Generaliteyt heeft gegeven; Edogh hebben haer Ed. Groot Mogende eyndelyck daer over met de Heeren van Zeelandt Conferentie doen aenstellen, op de presentatien, die by de Heeren van Amstelredam werden gedaen, omme op 't kort ende tot afdoeninge van de lasten op het voorschreve middel in Zeelandt nogh loopende behoorlyck contentement te sullen geven, sulcks dat die saeke sigh wat begint te versaghten.

Op de extraordinaris equipagie heeft tot nogh toe, tot myn groot leetwesen, geen conclusie uytgewerckt konnen werden, blyvende de Heeren van Amstelredam tot als nogh difficulteren het middel van half directie geldt, daer toe by alle de andere Leden voorslagen werde gedaen, ende naedemael ook daer aen inseparabelyck dependeert den toon, die door een extraordinaris Gedeputeerde in Denemarcken soude werden gesongen, soo staet het selve werk ook nog in suspenso. Doe U Ed. by dese communicatie van de brieven van *Boreel*, *Heyns*, *de Vries* ende *Pels*. Waermede desen besluytende sal blyven:

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 6. Augusty 1655.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 13. Augusty 1655.

EDELE GESTRENGE HEER,

ICk hebbe uyt U Ed. Missive in dato den 30. der voorlede maendt met bysondere aengenaemheyt vernomen, hoe dat de Heer *Thurloe* U Ed. hadde verseekert, dat den Heer *Protector* aldaer seer aengenaem soude wesen, dat eenige van de Geleerdtste ende Godtvrughtighste Predikanten uyt dese Nederlanden in stilligheyt ende sonder veel fatsoens eens moghten derwaerts overkomen, ten fine als in de voorsz. U Edts. Missive breeder staet vermelt, ende houde

* Zie *Secrete Resolutien*, pag. 206. in Quarto.
† Zie *Secrete Resolutien*, pag. 215. enz. in Quarto.

de het daer voor, dat door soodanigh middel de gemoederen van beyde de Natien soodanigh aen den anderen souden konnen werden verbonden, dat deselve voortaen inseparabel souden wesen; Ondertusschen soude ick gaerne wesen geinformeert, in wat voegen 't voorsz. werck nae de intentie van hooghgemelde Heer *Protector* in alle particulariteyten alhier best ende gevoeghlyckst soude konnen werden gedirigeert; ick hebbe daer over met eenige Heeren van confidentie uyt verscheyde Provincien communicatie gehouden, ende wy meynden gesamentlyck, dat in desen de beste voet wesen soude dat wy alhier uyt Holland Zeeland ende Utreght dispicieerden drie ofte vier van de vermaertste Predikanten, die voor al van credit waeren by de andere Broederen, mitsgaders ook van aensien by haere respective gemeynten, dat wy de naemen van deselve U Ed. oversonden, ende dat sulcks meer hooghgemelden Heer *Protector* behaeghlyck synde, syne Hoogheyt als dan de voorsz. Predikanten by Missive versoghte ten fine als boven een keer herwaerts te willen doen, dat daer op dan de voorsz. Predikanten haer op de reyse begaven alleenlyck met kennisse van de Borgemeesteren dan presiderende in haer respective Steden by welcke wy ook voor al de saeke souden hebben geprepareert, ten eynde daerinne by haer Ed. geen difficulteyt moghte werden gemaeckt; Ick sal hier by rescriptie verwaghten, of sulcks ook soude wesen conform het sentiment van den Heer *Protector*, of andersints wat voet syne Hoogheyt daerinne gaerne saege geobserveert, omme het selve bekomen hebbende, alsdan naeder te letten wat ons alhier verder daerinne sal staen te doen, ende te bevorderen. Waer mede desen besluytende, sal ick verblyven:

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 13. Augusty 1655.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 6. Augusty 1655.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Edts. aengenaeme schryvens van den 30. July laetstleden is my den 4. deses wel geworden, ende ten selven tyde mede ontfangen hebbende haere Ho. Mog. Missive in dato den 28. July voornoemt ende daer nevens copye van het Tractaet van defensive Alliancie met den Heer Keurvorst van Brandenburgh gemaeckt, heb ick gisteren lange gesproocken met *Thurloe*. Deselve gehoort hebbende het geene ick hem hadt voorgehouden raekende de voornoemde Alliancie, seyde, dat hy mede schryvens uyt Nederlandt hadt ontfangen, dat hy my niet wilde onthouden de kennisse van het geene aen hem was geschreven, namentlyck, dat die van het Orangische interest de voorsz. Al-

Alliancie hadde gepousseert, datse door de geimagineerde voordeelen van de Commercie eerst Amstelredam, ende daer nae andere Steden daer toe hadden gedisponeert, dat die op andere gronden is gefundeert als de goede Hollanders meenen, dat de voorsz. partye beter moet heeft als voordesen, datse betrouwen, dat het met den Heere *van Bredenrode* haest sal gedaen wesen, ende datse haer verseeckert houden, dat de Charge van Veldt-Marschalck op niemant anders als op Prins *Willem van Nassauw* sal geconfereert werden, datse de eene van de Regenten voor, de andere nae sullen winnen, dat de gemelde Prins den Heer *van Beverningh* sal doen hebben de possessie van het Tresauriers-ampt, dat men de Regeringe alhier te met sal soecken weder odieus te maeken, ende de jalousien te voeden, als of men hier voor hadt de Commercie van Nederlandt te ruineren, dat ick wel hadt geschreven, dat de Heer *Protector* my hadt verseeckert, dat hy geen Alliancie soude maecken tot naedeel van de Vereenighde Provincien, maer dat de Heeren Staeten Generael niet hadden gelycke verklaeringe gedaen van haere seyde dat sy ook niet souden doen tot prejudicie van dese Regeringe, besluytende daer mede dat hy hoopte, dat ick het niet qualyck nam, dat hy my communiceerde in wat voegen de saeken aen hem wierden gerepresenteert, daer ik op antwoordde, dat ick het ter contrarie hieldt voor een groote obligatie, dat het niet alleen dienstigh maer ook nodigh was, om een confidente vriendtschap te onderhouden, den anderen te verwittigen van diergelycke voorvallen. Dat ick niet wilde ontkennen, dat ick eenigen tydt geleden mede vry wat naebedencken hadt gehadt over de voornoemde Alliancie, dat ick ook de vrymoedigheyt hadt gehadt om die U Ed. te gemoet te voeren, die ook deselve speculatien in aghtinge hadt genomen, maer lettende op des eens des anders reghte interesse, dat het eenighste rightsnoer behoort te wesen in alle saeken, die tusschen Hoge Maghten werden gedesmeleert, de voorsz. umbrage hadden doen verdwynen, deducerende de importantie van de vriendtschap met dien Heere, ten opsighte van de situatie van dessels Landen ende Dominien grensende aen de Geunieerde Provincien, ende leggende op ende tusschen de drie voornaemste Rivieren, den Ryn, de Maes, ende Yssel, ende ook particulierlyck hem informerende aengaende dessels Steden ende Havenen op de Baltische Zee in Pruyssen ende voornamentlyck van de Pillauw; pooghde ick hem te doen begrypen, dat'er gewightige redenen waeren geweest aen de eene ende de andere syde, om die Alliancie te maecken; Dat die Heer wel getrouwt was met een Princesse van het Huysch van Oranje; maer dat'er groote onlust was tusschen hem ende die geene, die het meeste beleydt hebben van de *Princesse Royale*, dat hy in allen gevalle geen interesse hadt in de Familie van *Stuart*, ende dat U Ed. my met syn laetste schryvens verseeckert hadt, dat by occasie van het 18. Artikel, raekende de comprehensie van den Heer *Protector*, geen difficulteyt altoos was gemaeckt door de Ministers van syne Keurvorstelycke Doorlughtigheyt, noghte iets geseydt tot nadeel ofte disrespect van den Heer *Protector*, ende dat ick U Ed. konde verseekeren, dat by aldien de Heer *Protector* soude gelieven goedt te vinden in het voorsz. Tractaet gecomprehendeert te werden, dat'er geen bedencken soude wesen, dat het Huys van Oranje daer door groote dingen

soude konnen te wege brengen; ende om te toonen, dat men niet alleen op syn hoede is, maer vigeur heeft om alle haer woelen soo veel mogelyk te stuyten, dat ick in de voorlede weeck hem hadt gecommuniceert de Resolutie genomen op den voorslagh van Zeelandt, raeckende de educatie ende dat ick met desen post een Resolutie van haer Ed. Groot Mog. nopende de differentien in Overyssel ontstaen in den voorleden jaere, hadt ontfangen, daer uyt klaerlyck bleeck dat die saecken nae behooren wierden behertight; Raeckende den Heer *van Bredenrode*; Dat ick wel hadt gehoort, dat hy soo vigoureus niet was als voor desen, maer eghter nogh soo dispoost, dat hy syn charge konde waernemen, ende dat hy my nogh onlanghs hadt versoght, dat ick hem een paspoort voor vier paerden soude willen procureren, sulcks dat ick hoopte, dat ten aensien van dat ampt in langen geene veranderinge soude vallen: Raeckende den Heer *van Beverningh*, dat ick hem konde verseekeren van desselfs stantvastigheyt, ende trouwe tot het gemeene beste, ende dat hy het gemoet te wel hadt gelogeert, om hem door soodanige saeken te laeten bewegen; Dat ick ook particulierlyck wel was geinformeert, dat de Regeringe van Amstelredam haer interesse wel apprehendeerde, maer dat ick niet konde nog wilde ontkennen, dat de Vyanden van desen Staet haer voordeel doen, door de desordren die op Zee somwylen gepleeght werden tot nadeel van de Navigatie ende Commercie der Vereenighde Nederlanden, dat ick het dickmaels heb vertoont, dat door dat middel alleen de quaetwilligen de gemoederen tegenwoordig in onrust konden houden, ende dat ik daerom met soo veel ernst voor desen heb aengehouden, dat de saecken met Vranckryck moghten werden geaccommodeert ende een goedt Reglement van Marine gearresteert. Ick sprak van de gemeene defensive Alliancie, tusschen Engelandt, Denemarcken ende de Vereenighde Nederlanden, aenwysende met hoe kleyne middelen ende kosten tegenwoordigh soude konnen gestuyt werden, het geene daer nae misschien irreparabel soude wesen; dat de occasie behoorde waergenomen te werden; Dat Denemarcken nogh wel was geintentioneert, ende syne Schepen dede vaerdigh maecken, ende dat'er menschelycker wyse geen sekerder nogh wettelyker Alliancie voor alle drie konde bedaght werden; Dat het wel bleek, dat Sweden niet anders voor had, als om schoone dingen voor te geven, tot dat hy syn oogmerck soude bereykt hebben; Hy seyde, dat het goedt was, dat Denemarcken soo wel bleef gedisponeert, ende vraegde, wat getal Schepen deselve gereed had, belovende alles getrouwelyk aen den Hr. *Protector* te sullen refereren.

Weder t'huys gekeerdt synde, ontfing ik een visite van den Heer *Cojet*, die niet als gemeene discoursen voortbraght, maer seyde eyndelyck; dat hy schryvens hadt uyt Pomeren, dat de Generael *Wittenbergh* Polen was ingetrokken, ende datse soo verre van de Zeekust souden blyven, dat haere Hoog Mog. geen oorsaeck souden hebben om te dencken, datse derselver Commercien souden traghten te turberen; Ick heb hem met generaele complimenten geantwoordt. *Thurloo* seydt dat'er nogh geen ordre tot receptie van den Ambassadeur was gestelt, ende de andere seyde, dat hy morgen soude werden gerecipieert. *Thurloo* seyde my onder andere discoursen, dat'er veele van opinie waeren, dat het accoordt met Polen haest soude getroffen werden, en-
de

dat'er dan andere desseynen by de handt souden werden genomen. Datse geen Mediateur begeerden, maer datse goedt hadden gevonden, dat de een ende de ander syne meeninge aen den Ambassadeur van Vranckryck souden openbaeren, ende de eerste aenstootelyckheden te myden. De Heer *Cojet* seyde, dat de Rycks-Kancelier was geauthoriseert om het Tractaet soo verre te adjusteren, als het mogelyk soude wesen, om alsdan met de Ambassadeurs den Koning te volgen. De Edelman die de Ratificatie sal overbrengen, heeft van daege syn bagage t' Scheep gesonden, ende meent Maendagh te volgen, sy hebben het met geen schyn langer derven uytstellen. Hier mede my gedienstelyck aen U Ed. gebiedende, sal altydt syn ende blyven:

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 6. Augusty 1655.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 13. Augusty 1655.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Edts. Missive van den 6. deser lopende maendt is my sedert 't afgaen van mynen jongsten wel ter handen gekomen. Ick hebbe alhier mede wel gemerckt dat de andere Provincien ende in specie ook eenige Gedeputeerden van deselve, daer wy het beste vertrouwen niet op hebben, het Tractaet met Brandenburgh hebben soecken te pousseren tot besluyt; Maer alles wel overwegende, soo heb ick niet konnen oordeelen, dat daer mede het Oranjesche interest in eenigen deele konde werden gestyft, houdende nevens andere goede Patriotten ende cordate Regenten, met dewelcke ick desen aengaende particulierlyck hebbe gecommuniceert, voor indubitabel, dat de Heer Keurvorst van Brandenburgh, onaengesien de voorsz. Alliancie, nooyt soo veel crediets in desen Staet sal krygen, dat hy door beleydt ende ordentelycke wegen de saeke van den Heer Prins van Oranje een jota sal doen avanceren; ende omme den gemelden Heer Prins te styven met gewelt; boven dat ick sulks ondoenlyck aghte, soude het selve myns oordeels nae de voorgeroerde gemaeckte Alliancie met minder apparentie van succes konnen getenteert werden, dewyl nu sulks t' eenemael onverantwoordelyck soude wesen, ende een generaele verbitteringe van de Ingesetenen deser Landen, over de gepleeghde trouweloosheyt soude causeren: Ende U Ed. heeft seer wel geconfirmeert, dat die geene, die

den Heer Prins van Oranje ende de *Princesse Royale* eeniger maten mogen toegedaen syn, ende by haer Koninghlycke Hoogheyt crediet hebben, haer van de Hooghgemelden Heer Keurvorst ten hooghsten geinjurieert ende verongelyckt houden, synde ook in der daet waeraghtigh dat de Heeren van Beverwaerdt ende van Noortwyck soo veele als in haer was, hebben gecontribueert om de voorsz. Alliancie te doen evanesceren; Gelyck ick ook meyne, dat U Ed. seer wel heeft geconsidereert, dat by soo verre de Heer *Protector* aldaer sigh in de voorsz. Alliancie gelieft te laeten inbegrypen, alsdan in allen gevalle ook de ydele speculatien; die eenige qualyck geintentionneerden alhier daer op sonder fondament bouwen, daer mede souden komen te corrueren; Ende ick meyne om die selve oorsaeken ook als nogh, dat by hooghgemelden Heer *Protector* behoort te werden gearbeydt, dat hy sigh in 't voorsz. Tractaet gelieve te laeten comprehenderen, te meer alsoo de twyffelaghtigheyt van sommigen, of ook de meer hooghgemelde Heer *Protector* de Sweedsche saeken toegedaen soude mogen wesen, daer mede insgelycks sal komen te cessèren.

De dispositie van den Heer *van Bredenrode*, nae de jonghste brieven uyt Spaa my toebrengen, is soodanigh, dat men met fondament magh hoopen, dat syne Excellencie syn voorige dispositie wel wederom sal recupereren; maer dat aen de andere syde, eghter dessels sieckte, niet is buyten reghtmaetige bekommeringe; Weshalven ook dienaengaende op de Resolutie commissoriael*, dien ick U Ed. voor desen hebbe toegesonden, door Gecommitteerden van haer Ed. Groot Mog. uyt gebraght is het Advys in substantie geinsereert in de Notulen van den 11. deser loopende maendt, daer van Extract onder No. 1. hier nevens gaet, 't gunt de Leden van haer Ed. Groot Mog. Vergaederinge seer hooghlyck is bevoolen, ook by deselve aengenomen, absolutelyck te secreteeren, 't welck dienen sal tot U Edts. naerightinge. Ick meene, dat wy op die gronden, of mogelyck de Heer *van Bredenrode*, 't gunt Godt verhoede, den Staet moghte komen te ontvallen; de andere Provincien wel in een goedt spoor sullen houden.

Wy verlangen, dat de Heer *Protector* sigh wat verder moge eslargeren op de voorslagh, om een gemeene Alliancie met Denemarcken tot Protectie van de Oostzee aen te gaen, ende blyven haer Ed. Groot Mog. in dien deele nogh al by haere vorige Ernst ende Resolutie, synde eyndelyck op den 7. deser loopende maendt ter Vergaederinge van haer Ed. Groot Mog. gearresteert, een Equipagie † van sestien Scheepen nae den Oresondt te senden, ook ten selven daegen daer benevens geprojecteert; wat aen de Heeren van Zeelandt tot versaghtinge van de gemoederen op de separate Asschaffinge van 't bewuste Last- ende Veyl-geldt §, soude konnen werden gepresenteert, gelyk U Ed. 't een ende 't ander uyt de Extracten onder No. 2. hier bygaende, sal gelieven te vernemen; ende wy hebben daer op nae eenige Conferentien met de op gemelde Heeren van Zeelandt gehouden, eyndelyck niet sonder moeylyckheydt, vermits de voorgeroerde ordentelycke Asschaffinge, op den 11. deses uytgewerckt de

* Zie *Secrete Resolutien*, pag. 219. in Quarto.
† Zie *Secrete Resolutien*, pag. 216. in Quarto.
§ *Ibidem*, pag. 217. enz.

de Resolutie van haer Hoog Mog. onder No. 3. hier nevensgaende, die soo veel de Provincie van Hollandt ende West-Vrieslandt aengaet, in aller eyl sal werden geëxecuteert.

Haer Ed. Groot Mog. hebben gisteren onder anderen geresolveert, dat de Instructie * voor den Heer Lieutenant-Admirael, onder anderen soude inhouden, dat in cas de Koningh van Denemarcken met eenige navale Maght in syn Zee-plaetsen ofte Zee-havenen soude werden geattacqueert, alsdan de Vloote van desen Staet nevens de Maght van syne Majesteyt soude mogen ageeren, tot desselfs defensie, ende dat voorts de voorschreve Vloote van desen Staet, de Schepen van Commercie van de Ingesetenen deser Landen, tegens alle vyantlycke aggressie op de Oost-zee, ende daer omtrent, soude beschermen, ende soodanige Aggresseurs pogen te vernielen, ofte veroveren. Daer op dan ook vervolgens by haer Ed. Groot Mog. goedtgevonden is, dat de extraordinaris Deputatie † na Denemarcken voortgangh soude winnen, insonderheydt omme te letten, wat de Koningh van Denemarcken gesint soude wesen te doen, in cas die van Sweden de Commercie op eenige Havenen aen de Oostzee, door 't opwerpen van onbehoorlycke Tollen, ofte andere beswaernissen quame te turberen, 't geene haer Ed. Groot Mog. onverdraeghlyck aghten; ende in specie mede, omme in cas van genegentheyd van meer hooghgemelden Heer *Protector*, de voorgeroerde gemeene Alliancie aldaer ten besten te onderbouwen: Ende haer Ed. Groot Mog. hebben tot bekleedinge van de voorgeroerde extraordinaris Deputatie versoght, ende gelast, ter Generaliteyt voorgedragen te werden, de persoon van den Heer Pensionaris *van Beuningen*: De saeken der Sweden gaen ondertusschen in Polen ten eenemael voor de windt, als U Ed. met meerder particulariteyten, uyt 't Advis geschreven in Stettin, ende onder No. 4. hier nevensgaende sal gelieven af te nemen. 't Sedert syn ons van daer nogh ter handen gekomen, de nader Advysen in dato den 3. deser met de Copye van 't Tractaet, gesloten tusschen der Sweden Veldt-Overste, ende de Palatins van de Quartieren in Groot-Polen, daerinne geroert; item een perfecte Lyste van de Sweedsche Maght in Polen, alles onder No. 5. hier by gevoeght.

In wat termen de principaele Negotiatie tusschen Polen ende Sweden syn gebleven, sal U Ed. uyt de Missive van de Commissaris *Pels* met de Bylaege beyde onder No. 6. hier nevensgaende gelieven af te nemen.

Wy hebben eyndelyck tot een finael besluyt gebraght het groote werck, daer op ick tsedert eenigen tydt herwaerts al myn kraghten ingespannen hebbe, naementlyk de Reductie § van de Renten ende Interessen van den Pening 20. tot 25., daer mede ick hoope, dat wy een ander aensien, als voor desen, by alle ende een iegelyck, soo van binnen als van buyten, sullen bekomen, werdende daer voor by de Provincie van Hollandt ende West-Vrieslandt jaerlycks geprofiteert omtrent de veertien tonnen goudts, ende sulcks in effecte met eene slagh een kapitael van aghtentwintigh Millioenen guldens boven het jaerlycks accoort van de aflossinge als U Ed. alle 't selve breeder uyt de Extracten onder No. 7.

 hier

* Zie *Secrete Resolutien*, pag. 220. enz. in Quarto.
† *Ibidem*, pag. 224.
§ Zie *Resolutien van Consideratie*, pag. 250. enz. in Quarto.

hier bygevoeght sal gelieven af te nemen. Ick wil niet twyffelen aen 't succes van de voorschreve Reductie in de executie, alhoewel de Heeren van Leyden ende Alckmaer daer toe voor als nogh niet konden werden gedisponeert, ende by de Conclusie overstemt hebben moeten werden, welckers wettelyckheydt, ende noodtsaekelyckheyd ik meyne deselve soodanigh gerepresenteert te wesen, dat Sy-Lieden in hun gemoet van haer ongelyck syn overtuyght, ende ontwyffelyck mede de handt aen de executie nevens de andere Leden sullen houden, gelyck ick aen haere contenancien in de Vergaederinge ook niet anders heb konnen afnemen.

Hier nevens gaen mede onder No. 8. de brieven van den Heer Ambassadeur *Boreel*, synde op eene van dien nopende de qualificatie van den Hertogh van Savoyen, by haer Ed. Groot Mog. genomen de Resolutie onder No. 9. hier nevens gevoeght.

De Heer *van Ommeren* is in de voorleden weeck nogh eens naer Gelderlandt vertrocken, alwaer hy nootsaeckelyck voor den aenvangh van syn reyse nae Switserlandt ende Savoyen wesen moest. Ondertusschen is de generale collecte uytgeschreven tegens den 5. van de toekomende maendt, gelyck ick U Ed. ook voordesen geadviseert hebbe dat geschieden soude.

De Vergaderinge van haer Ed. Groot Mog. is voorleden naght tusschen elf en twaelf uuren, van den anderen gescheyden. Ende U Ed. niet anders van consideratie wetende te adviseren, sal ick verblyven:

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 13. Augusty 1655.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 13. Augusty 1655.

EDELE GESTRENGE HEER,

DE brieven met de post niet synde aengekomen, heb ick niet te beantwoorden. Een vertrouwt vriendt heeft my in confidentie geseydt, dat de Vloot onder *Blaecke* sal blyven kruyssen op de Zilvere Vloot, ick bemerck mede, dat de saeken hier hoogh op snyden, ende de Sweden groote avantagie ten opsigte van de Commercie op de Oost-zee, tot voordeel van dese Natie ende naedeel van de Nederlandtsche, alhier aenbieden: Ick heb het selve al voordesen voorsien, ende daer het te passe quam voorseydt: Ick wensche dat ick van het Placaet konde gedient wesen 't welck tegens die van de Gereformeerde Religie in dat Ryck werdt geseydt geëmaneert te wesen. Ick heb desen naemiddagh de eerste visite aen den Heer Ambassadeur van Sweden gegeven, de selve heeft my met volkome civiliteyt doorgaens bejegent, ende de brieven gecommuniceert uyt Wolgaete, raekende des Koninghs behouden overkomst, ende dat twee geheele Palatinaten haer sonder eenige oppositie onder Sweden hadden gestelt, voorts wisselden wy niet als complimenten ende gemeene discoursen; t'huys komende vondt ick de brieven, daer op ick door gebreck des tydts voor dese reys niet omstandighlyck kan antwoorden.

Aen-

Aengaende de bekommernisse over de dispositie van de Heer *van Bredenrode*, kan ick voor als nogh mede niet nader bedencken, als het geene U Ed. aenroert, ondertusschen sullen de andere Hemel ende Aerde bewegen, ende met de pluraliteyt van de stemmen het soecken door te dringen. Ick bemerck uyt de discoursen van *Thurloe*, daer ick soo datelyck van daen kom, dat het hier mede werdt geapprehendeert, oordeelende eghter, dat Hollandt niet behoordt toe te geven in een saecke die voor veel eerlycke Luyden soo gevaerlyck soude wesen.

Men heeft hier vastelyck gelooft, dat de Heer *van Ommeren* al was vertrokken, ende ick heb ook niet beter geweten, oversuleks heeft men den Heer *Douwningh* de reys mede seer haestelyck doen aenvangen, ende ick bespeurde dat *Thurloe* wat versteldt stont, doen ick seyde, dat door de doot van de Vader, de reyse van de Soon wat was geretardeert; maer ick sweegh het andere obstakel, het welcke onder reverentie behoort weghgenomen te werden, het soude in der waerheydt hier gantsch niet wel werden genomen, byaldien de welgemelde Heer syne reyse niet en vorderde, vermits men hier den pressanten noodt van die arme luyden seer apprehendeert; De Instructie van de Heer *Douwningh* is genoeghsaem in alle deelen conform met die van haer Ho. Mog., dogh een punt is 'er bygevoeght, dat men soude overleggen wat securiteyt voor deselve soude konnen versoght worden in het toekomende; op dat subject discourerende verstondt ick, dat byaldien de Koningh van Vranckryck wilde beloven met een aparte of secrete Acte, dat hy den Hertogh van Savoyen by ontstentenisse van het accommodement niet soude assisteren, dat seeckerlyck het Tractaet datelyck soude gesllooten ende geteyckent werden. Ick seyde, dat het daerom niet behoorde aghter te blyven, ende dat ick geloofde, dat de formaliteyt, omme het selve by een Tractaet met Engelandt alleen te beloven aenstotelyckst was, ende dat ick vertrouwde, dat de Koningh van Vranckryk, hebbende de intercessie aengenomen, syn best wel doen soude, om syn eygen reputatie ende interesse te conserveren, insonderheyd als haer Hoog. Mog. ende de Switserse Kantons conjoinctement daerom aenhielden, ende soodanige verklaringe van hem versoghten, die laetste voorslagh stont hem wel aen, ende vond goet, dat ik U Ed. sentiment daer op soude versoeken. Vrankryk soude misschien minder aenstotelykheyd vinden, omme 't aen vrienden op hare ernstige instantien te beloven, als door een Tractaet met dese Natie alleen daer toe geobligeert te werden, ende ondertusschen meen ick niet, dat het quaet sal wesen, dat ick als van myn selven, daer over sondeere den Heer *Bourdeaux Neufville*, welcken aengaende de Negotiatie van den Sweedschen Heer ik hoop met den naesten U Ed. naeder te sullen konnen esclaircisseren, ende ondertusschen deselve ten hooghsten bedankende over de gedane communicatie sal altyt syn ende blyven:

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 13. Augusty 1655.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 20. Augusty 1655.

EDELE GESTRENGE HEER,

SEdert mynen jongsten van den 13. deser lopende maendt, is my U Edts. Missive van den selven dato alhier tot Dordreght werwaerts ick my voorleden Maendagh begeven hebbe, wel ter handen gekomen.

Dat de Sweden onder Wirtenbergh, een post op de Wyssel souden hebben ingenomen, ende aldaer een Tol opgeworpen, continueert niet: Onse Corres-pondenten adviseren uyt Stettin, met brieven van den 10. deses, dat de laetste brieven uyt het Wirtenberghse Leger niet anders medebraghten, dan dat de Sweden Posna beset gelaeten hebbende, met het Regiment van den Grave *van Dhona*, van daer seven mylen hoger in 't landt waeren gemarcheert, uyt brieven van de Commissaris *Pels* van den 7. deser, verneemt men, dat de Sweedsche Vloote haer doenmaels nogh omtrent Dantzich niet vertoonde. Het Sweedsche Leger, 't welk met den Koningh uyt het Ryck over Zee gekomen is, bestaende nae onse Correspondentie die ick meyne accuraet te wesen, in 4012. Ruyters ende 5577. Voetknegten, is den 10. deses opgebrooken, ende van Damme gemarcheert langs deselve wegh, dewelcke de Troupen onder Wirtenbergh hebben gehouden: De Koningh is in Persoon met 't voorschreve Leger opgetrokken, ende de Generael *Wrangel*, de Heer *Oxenstiern* met eenige andere Heeren, haer afscheydt van syne Majesteyt genomen hebbende, syn nae Stettin gekeert, alwaer ook soude verwaght werden de Rycks-Kancelier ende den Ambassadeur van Vranckryck.

Wy verlangen alhier nae eenige naedere ouverturen van den Heer *Protector* aldaer, nopende de gemeene Alliancie met Denemarcken: Ende siende, dat de Ratificatie op het Tractaet met Sweden gemaeckt, is afgesonden, ook lettende, dat in 't selve Tractaet onder anderen influeert, dat de eene van de Geallieerde geen Alliancien sal maecken, streckende directelyck ofte indirectelyck tot prejudicie van de anderen, soo syn wy bedught, dat wel lightelyck daer af niet veel sal vallen, te meer alsoo de Sweden, gelyck U Ed. schryft, aldaer groote voordeelen aenbieden. De Sweden geven ook nogh al voor, dat de Heer *Protector* hun heeft gepresenteert 6000. Schotten in Schotlandt te mogen werven. Ick bidde, dat U Ed. my met de eerste gelegentheyd naeder gelieve te adviseren, wat daer van sy, ende wat wy van de genegentheydt van hooghgemelde Heer *Protector* omtrent de Sweedtsche saeken, in dese conjuncture van tyden, hebben te hopen ofte te vreesen.

Het Placaet daer van U Ed. versoeckt gediendt te mogen wesen, is in Sweden wel geconcipieert geweest; edogh soo de Heer *Heyns* voor desen heeft geadviseert uyt consideratie van den Heer *Protector*, ende omme deselve geen materie van aenstoot te geven, nogh in 't houden, ende tsederd hebben wy niet

ver-

vernomen, dat men de Publicatie van dien voortgangh soude hebben laeten gewinnen.

Ick hebbe voor myn vertreck uyt den Haege alle de Heeren Gedeputeerden ter Generaliteyt en specialyk mede den Heer *van Beuningen* by occasie van de Deputatie nae Denemarcken gedecerneert, jegenwoordigh mede de Vergaederinge van haer Ho. Mog. bywoonende, gantsch ernstigh versoght ende serieuselyk gerecommandeert, het vertreck van den Heer *van Ommeren* met alle mogelycke middelen te willen vorderen, ende faciliteren. Ende wat belanght de voorslagh by U Ed. daer omtrent aen den Heer *Thurloe* gedaen, sal ick niet naelaeten in den Haege wedergekeert synde, werwaerts ick staet maecke in 't eynde van de toekomende weecke te vertrecken, te letten wat dienaengaende van dese syde soude konnen werden gecontribueert. Ende hier mede eyndigende, sal blyven:

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Dordreght den 20. Augusty 1655.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 20. Augusty 1655.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Ed. seer aengenaeme van den 13. deser, is my wel geworden, ende ick bedanck U Ed. voor de communicatie, deselve verseeckerende, dat ik ten allen tyden, desselfs brieven volgens Eer ende Eedt menageer ende soo sorghvuldighlyck bewaer, dat die U Ed. met goede gelegentheydt weder sullen konnen behandight werden. Uw Ed. gelieve my sonder iedelheyd van complimenten te geloven, dat ick het een geluck aght, als ick in het maniement van de saeken alhier, somwylen van desselfs wyse consideratien in confidentie magh gediendt wesen. Uyt U Ed. rescriptie raeckende de overkomste van eenige Predikanten, bespeur ick, dat U Ed *Hugo Pieters* in de plaets van *Thurloe* heeft gelesen, in den mynen op dat subject, den laetsten was doen ter tydt onpassselyck, ende U Ed. rescriptie aen den eersten, die sig tegenwoordigh niet wel bevint, desen morgen communicerende, vonden wy beyde geraden, dat ick den anderen daer over soude begroeten, het welcke desen naemiddagh hebbende gedaen, scheen deselve U Ed. concept wel te vatten, ende beloofde my, dat hy dienaengaende naeder met den Heere *Protector* soude spreeken. Hy seyde my mede, dat ick ongetwyffelt wel hadt gehoordt, dat de Heer Ambassadeur van Sweden eenige particuliere Audientien hadt gehadt: Dat hy my konde verseeckeren, dat deselve ende de andere Ministers tot nogh toe niet als Generalia van affectie, Estime van den Heer *Protector*, ende andere diergelyke fanfaronerien, alsmede van haere genegentheydt tot handthavinge van het

Protestantse interesse hadden voortgebraght sonder datse nogh iet particuliers hadden geproponeert, daer over ick deselve bedanckte, seggende, dat ick het niet anders hadt verwaght, wel wetende, datse niet anders soecken,. als tydt te winnen, ende door een ostentatie van innerlycke correspondentie met .desen Staet, andere te intimideren. Dat alle trouwe Regenten in onsen Staet wenschten, dat het hier soo wel by haer wierdt geapprehendeert, daer op seyde hy, dat de Heer *Protector* de consequentie van de Sweedtsche desseynen wel begreep, ende dat hy staet maeckte op de trouwe ende wysheydt van de wel geintentioneerden in onsen staet: Dat hy derhalven niet doen soude sonder my daer af te verwittigen, ende dat ick het U Ed. vryelyck soude mogen communiceren, om te beter toe te sien, ende op goede middelen te dencken, tot afweringe van alle ongelegentheden. Ick antwoordde, dat'er voor de handt niet nodiger nogh salutairder konde wesen, als de bewuste defensive Alliancie tusschen Engelandt, Denemarcken, ende de vereenighde Provincien, daer toe verscheyde redenen ende motiven deducerende, ende dat haere Hoog Mogende op de propositie van Hollandt een vigoureuse Resolutie hadden genoomen, om dien Koningh te encourageren, ende stantvastigh te doen blyven, versoeckende dien aengaende in confidentie alleenlyck syne Hoogheydts consideratien te mogen vernemen, om aen niemandt als aen U Ed., ende die geene van welckers trouwe ende prudhommie men is verseeckert, gecommuniceert te werden; ende dat men het werck wel in diervoegen souden konnen beleggen, dat het soude gesloten wesen, aleer de Sweden daer op souden dencken, ende dat alle discrete ende secrete handelingen de beste operatie hebben, hy betoonde, dat het selve hem seer wel beviel, ende verklaerde, dat hy met ten eersten alles getrouwlyck ende nae behooren aen syne Hoogheydt alleen soude refereren, ende voor als nogh aen niemandt anders, het geene ick hem hadde gecommuniceert, soude openbaeren, my ondertusschen in allen deelen verseeckerende van syne Hoogheydts opreghte genegentheydt tot onsen Staet, daer op ick hem met gelycke verseeckeringe bejegenende, den Staet, soo alsse tegenwoordigh geconstitueert is, in geene hooge Familien geinteresseert synde, ende de driften van de Kavalliers soo wel kennende. Ende hoe het met den Koningh van Sweeden was geleegen, ten aensien van het eerste, ende in wat aensien de laetste by hem waeren, hoopte ick, dat 't wel konde werden geweten, datse ook ten opsighte van de Religie van Sweden niet veel behoorden te roemen, vermits de groote bitterheydt, diese tegens de Gereformeerden op alle occasien betoonden, gelyck nogh laetst was gebleecken, door den Eedt by den Koningh gedaen, weynige dagen voor het scheyden van den laetsten Rycksdagh. Hy bekende, dat het eene ende het ander in der daet waer was, ende datse van het laetsten ook pertinent advys hadden, ende beloofde andermael, dat hy met de eerste gelegentheydt soude soecken, om naeder met my te spreecken.

Ondertusschen my gedienstelyck aen U Ed. gebiedende, ende deselve alle

alle heyl en voorspoedt van herten toewenschende, sal ick altydt syn ende blyven:

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 20. Augusty 1655.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 20. Augusty 1655.

EDELE GESTRENGE HEER,

ICk heb gisteren aen *Thurloe* verscheyde Memorien gegeven, raeckende eenige Schepen soo omtrent de Barbados als in dese Zee aengehaeld, ende by occasie mede van verscheyde andere saeken gesproocken. Aengaende de Alliancie met Brandenburgh, seyde hy, dat de comprehensie ofte inclusie volgens het 18. Artikel was conform het 15. Artikel van ons Tractaet, maer dat de saeke selfs indiervoegen niets hadt te beduyden, daer op ick syne Ed. te gemoet voerde, dat behalven de exacte sorge, die men draeght omme in allen deele nae te komen het gemelde Artikel, dat'er consideratien waeren ten aensien van Hollandt, die haer geensints wilden aen iemandt verbinden, als met comprehensie ofte immers goedvinden van den Heer *Protector*, ende byaldien de voedt ofte manier in het voorschreve Artikel hem niet voldede, dat ick wel wenschte in confidentie te mogen verstaen, waer toe sy het gaerne saegen gedirigeert. Ick repeteerde kortelyck verscheyde voorige consideratien, die het U Ed. voor desen belieft heeft aen te roeren, daer op hy aennam naeder met den Heere *Protector* te sullen spreeken, ende vondt goet, dat ick ondertusschen aen de Staeten Generael soude schryven, dat de Artikelen veel syn ende nogh niet hebben konnen getranslateert werden. Ick sprack mede lange, raeckende het Accommodement met Vranckryk, ende vondt deselve difficulteyt als voor desen, ten aensien van het werck van de Vaudoisen, ende onder andere consideratien moveerde ick mede, dat voor desen Vranckryck, Engelandt ende haere Hoog Mog. haer gesamentlyck hadden geinterponeert tusschen Polen ende Sweden, ende als het Accommodement waere getroffen, dat men tegenwoordigh gelycke officien als voor desen soude konnen aenwenden, eer dat de saeken verder verlopen, verhaelende het geene voor desen was gepasseert, ende dat Sweden syne banden soo vast soude soecken te maecken, dat het daer nae misschien onmogelyck soude wesen, haer voornemen te stuyten; alle het welke hy mede aennam naeder te sullen communiceeren. Afscheyt nemende sey-

 de

de hy, dat hy op myn versoeck met den Heere *Protector* hadt gesprooken, om een Paspoort voor vier Paerden, daer de Heer *van Bredenrode* syn Weyman om hadt overgesonden, ende dat hy gewenscht hadt, dat hy hem syn gesontheydt soo wel als dat, konde doen hebben; U Ed. die innerlycke kennisse heeft van de saeken in den Staet voorvallende, ende die de comportementen van ieder aenmerckt, kan best oordeelen wat dient gedaen of gelaeten te werden, daer ick ende myns gelycken nae slaen moeten. Eghter heeft een van myn gewesene Confraters, my voor desen meer als ordinaris verheught synde, wel geseyt, dat die Heer begon oudt te werden, ende dat het den jonger misschien om sigh gevoeghlycker te stellen, soude bewegen, als men hem die charge wilde laeten bekleden, sulks dat van die kant alles sal getenteert werden; voor my als onsen Staet soo was geconstitueert, dat men pragmatycque wetten ende precautien, om de vryheydt te conserveren, soude mogen vaststellen, soude ick duncken, dat het geene van de schadelyckste soude wesen, dat geen Kapiteyn-Generael ofte Stadthouder van Provincie ofte Provincien dat Ampt soude mogen bekleden, om verscheyde considerabile redenen. *Beverwaert* heeft de capaciteyt ende alle de qualiteyten die daer toe werden gerequireert, is ook de naeste in bedieninge; maer wat desselfs inclinatie ofte drifte is, omtrent andere gelegentheden, is U Ed. best bekent, daer toe ick my seer gaerne gedrage, wetende dat U Ed. de lesse van de Voorouders niet vergeet *Vigilate Deo confidentes*; alle de qualyk geintentioneerden hebben de saeken van Gornichem, ende van de Steden op de Maze tegens de Wercken omtrent de Kille seer breedt uytgemeten. Ick hoop, dat alles met wysheydt ende moderatie sal bygeleyt worden.

Van 't werk van Vrankryk ende de Vaudoisen met *Thurloe* spreekende, ende seggende, dat als de saeken tusschen beyden naementlyk Vrankryk ende Engelant souden geaccomodeert wesen, dat men ongetwyffelt den eersten beter gesamentlyk soude bewegen om de behoorlyke herstellinge van die arme menschen te procureren, vraeghde deselve, of by ontsteltenisse, ende als die ter contrarie Savoyen souden doen styven ende assisteren, of wy dan wel soo veel ievers souden hebben, dat wy ons met haer ook tegens die souden derven voegen, daer op ick repliceerde, dat ick my verseeckerde, dat, als het accommodement soude getroffen wesen, dan dat ongemack menschelycker wyse niet soude konnen voorvallen, dat het strydigh soude wesen tegens die Kroons interessen. Syne Ed. exagereerde seer den iever van den Heer *Protector* omtrent die saeke, dat hy door geen wereltse insighten soo seer, als door de bewegingen van syn eygen gemoet, daer toe was geporteert, ende dat het ongetwyffelt niet alleen Savoyen, maer het geheele Pausdom soude doen omsien, als wy op de byeenkomste in Switserlandt, alle drie wilden beloven, dat men by weygeringe van de herstellinge door amicabile middelen, Savoyen daer toe door andere wegen soude soecken te brengen, ende den anderen de handt bieden ook tegens alle anderen geene uytgesondert, die hem souden mogen assisteeren. Ick seyde, dat sulks in der waerheyt seer considerabel soude wesen, maer dat ook, het werck van de Oost-zee met Denemarcken, ende van de Marine tusschen ons ofte te voren ofte te gelyck souden dienen vastgestelt te werden, dat wy het

het werck van de Religie wel behertighden, maer ook op onse behoudenisse ende tydelyck welvaeren schuldigh waeren te letten, ende dat ick in confidentie daer over aen U Ed. soude schryven. Voordesen heb ick U Ed. geschreven, dat de Heer *Protector* voorhadt eenige verstandige ende aensienlycke persoonen uyt de respective Provincien te ontbieden, om van derselver advis gedient te wesen in de tegenwoordige gelegentheyt van tyden ende saeken, deselve syn meest al aengekomen, ende syn tot Whitehall eenige reysen by den anderen geweest, in de eerste sessie harangeerde de Heer *Protector* meer als een uur aen den anderen, haer voorhoudende de gepasseerde saeken, ende in wat voegen hy gehoopt hadt, dat hy door saghte ende minnelycke bejegeningen die van de Koninghse partye soude hebben konnen bewegen om haer stille te houden, maer dat hy siet dat alles te vergeefs is aengewent, datse niet konnen naelaeten gestaedigh te woelen, ende tegens syn Persoon ende de rust van 't Landt te machineren, dat hy oversulcks goedt hadt gevonden te versoecken; dat sy lieden met den anderen wilden overleggen, in wat voegen tot de minste belastinge van de goede gemeynte de rust van den Staet tegens de menees van de voornoemde Koninghse soude konnen werden gestabilieert; deselve Vergaederinge werdt soo bedecktelyck ende met soo weynigh omslaghs gehouden, dat het nauwelycks aen iemant buyten de Regeringe is bekent, ende alles dat 'er gepasseert is, hebbense hoofdelyck belooft te sullen secreteren. Ick bemerck, dat hy die van de Koninghse partye ende die van de Levellers sal soeken onder te houden, ende de Presbyterianen ende Independenten aen de handt te houden, gelovende, dat hy die best kan betrouwen, ende die syn in der daedt de considerabelste. Waer mede my gantsch gedienstelyck aen U Ed. gebiedende, sal altydt syn ende blyven:

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 20. Augusty 1655.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 27. Augusty 1655.

EDELE GESTRENGE HEER,

BEyde U Ed. Missiven van dato den 20. deser lopende maendt syn my wel ter handen gekomen, ende sal dienvolgende naeder rescriptie verwagh-

ten, op 't geene nopende het Kerckelycke U Ed. jonghst hebbe te gemoet gevoert.

Ick hebbe met groot genoegen bespeurt de gegeven verseekeringe, van dat de Sweetsche Ministers aldaer niet anders als generalia hadden voorgedragen, ende insonderheyt dat de Heer *Protector* de consequentie van de Sweetsche desseynen wel begrypende, dien aengaende niets soude doen ofte resolveren sonder U Ed. daer af te verwittigen. Ick hope dat de continuatie van U Edts. goede devoiren, omtrent het selve subject, hooghgemelden Heer *Protector* wel wat klaerder sullen doen spreecken, ende sal seer verlangen te vernemen, of niet met de gemelde Sweetsche Ministers aldaer iets wert gehandelt raekende de Navigatie ende Commercie, 't welck indien geschieden soude, meyne ick, dat voor desen Staet best geraden soude wesen, mede dien wegh in te gaen, ende daeromme te ageren met onderlinge correspondentie by den Heer *Protector*, in dier voegen, dat beyde de Republicken, daer over iets met Sweden besluytende, ook den anderen particulierlyck souden verbinden tot reciprocq guarant van de bedongen conditien; daer op ick verlangen sal naeder te vernemen, hoe sigh de saeken met Sweden aldaer sullen schicken, ende wat U Edts. consideratien daer omtrent mogen wesen.

Ondertusschen werdt de gedecreteerde extraordinaris equipagie alhier met allen iever gevordert, ende synde tot dien eynde Commissarisen gesonden nae de respective Collegien ter Admiraliteyt in Hollandt residerende tot prompte expeditie van de oversettinge ofte leeninge der Schepen aen de respective Directeuren van deselve equipagie, daer tegens die van 't Collegie ter Admiraliteyt tot Amstelredam eenige consideratien ingeschreven hadden.

Borgermeesteren van Amstelredam hebben aen de Heeren Gecommitteerde Raeden geadviseert, dat deselve 't getal van tien Schepen, synde 't contingent hun opgeleyt, nogh van dese weecke souden konnen vaerdigh hebben, vreese dat de andere vry wat langhsamer sullen bykomen.

De Heer Resident *Appelboom* heeft by schriftelycke Memorie * aen haer Ho. Mog. gedoleert over het voornemen van den Staet, omme soo deselve spreekt, een extraordinaris Scheepsvloot op ende omtrent de Oost-zee te brengen, boven een aental van Oorloghschepen die sig tseedert eenigen tydt herwaerts omtrent den Orezondt hebben bevonden, item over het solliciteren van verscheyde Alliancien tot nadeel van de Kroon van Sweden ende in specie over de albereyts geslotene Alliancie met den Heere Keurvorst van Brandenburgh, doorgaens in moderate ende tamelyck civile termen gecoucheert, edogh in 't eynde inhoudende, dat syn Koninghlycke Majesteyt niet sal konnen geloven, dat haer Ho. Mog. met het continueren van soodanige saeken desselfs reghtmatigh gevoelen sullen willen foveren ende augmenteren, *dewelcke de minste occasie niet gegeven hebbende tot eenige vervreemdinge, onlust ofte ook verwyderinge, aen syn syde gaerne onschuldig sal willen wesen, soo iets diergelyks daer uyt te ontstaen heeft.*

De voorsz. Memorie is gestelt in handen van Commissarisen van haer Ed. Groot Mog. omme daer op een concepte antwoordt in te stellen.

Ick sal mede verlangen te vernemen in wat vraegen ende forme de Heer *Pro-*

* Zie *Aitzema*, pag. 1215. in Folio.

Protector sal oordeelen de stipulatien van comprehensie in gevolge van 't 15. Artikel van 't Tractaet voortaen souden behooren te geschieden, ende hope om redenen U Ed. voordesen overgeschreven, dat syne Hoogheyt sigh op de eene of de andere wyse mede sal inlaeten in het Tractaet met den Heer Keurvorst van Brandenburgh gemaeckt.

De Heer *van Ommeren* is op Sondagh voorleden uyt den Haege vertrocken, sullende voorts syne reyse nae Switserlandt soo veel bespoedigen als 't eenigsints doenlyck sal syn.

Aengaende de charge van Velt-Maerschalck der vereenigde Nederlanden, hebbe ick U Ed. voor desen overgeschreven de considerатien ende inclinatien van de Leden van Hollandt, ende deselve syn meest daer op steunende, dat men bynae infallibelyck te gemoet siet, dat in cas de Heer *van Bredenrode* moghte komen aflyvigh te worden, ende men wederomme tot begevinge van deselve charge quame te treden, de Heer Prins *Willem van Nassauw* Stadthouder van Vrieslandt, die door de pluraliteyt van stemmen soude emporteren, synde ook andersints de naeste tot deselve charge, nae de sustinue van alle de militairen, als Generael van de Artillerye. Ende moet de Heer *van Beverwaert* deselve niet alleenlyck wycken in Rangh: Maer veele sustineren ook, dat op deselve als Serjant-Major geen commandement over 't Leger kan vallen; soo lange maer een oude Kolonel present is: Andersints houde ick het daer voor, dat de Provincie van Hollandt ende West-Vrieslandt met soodanigen in de voorschreve charge seer wel gedient soude wesen, synde seer debonnair ende gantsch niet driftigh ofte woelende, ende die sigh ontwyffelyk nae de Resolutie van haere Ed. Groot Mog. absolutelyck soude voegen.

Ick meyne dat U Ed. wysselyk met den Heere *Thurloe* heeft gediscoureert, nopende de vigeur tegens een ieder by te brengen tot de herstellinge van de Vaudoisen, attacherende 't selve aen 't werck van de Marine, ende de protectie van de Navigatie ende de Commercie op de Oostzee, sonder dewelcke ick gaerne bekenne, dat ick alhier geen apparentie zie, om ons *contra omnes & quoscunque*, in de voorschreve eerste saeke te engageren, 't geene nogh eghter beswaerlyckheydts genoegh hebben soude. Waermede desen besluytende, sal ick blyven:

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Dordreght den 27. Augusty 1655.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 27. Augusty 1655.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Ed. Gestrengens schryven van den 20. deser uyt Dordreght, is my wel geworden, het is een vrught van U Ed. gewoonlycken iever tot

tot 't gemeene-beste, dat de Heer *van Beuningen* my met een brief hier heeft vereert. Ick heb daer op soo veel de tydt heeft konnen lyden, geantwoordt, door het Sweedtsche Festeyn belet synde, van 't welcke de Heer *Bourdeaux Neufville* mede oordeelde, dat wy ons niet en behoorden te absenteeren. Soo datelyck heeft *Thurloe* my geseydt, dat de progressen van Sweden groot waeren, ende dat hy bedught was, dat de bewuste Alliancie ons precipitantlyck in een oorlog soude engageren, om de behoudenisse van de Landen van een Prins, den Keurvorst van Brandenburgh, die meer haet ende vyandtschap tegens haer betoont, als iemandt in de werelt, dat hy wel wist, dat hy nogh onlangs Koning *Karel* hadde verseekert, dat hy hem met drieduysent goede Soldaten soude assisteren, soo haest als hy raedt soude weten om een Stadt aen te wysen, daer hy deselve soude konnen Landen, ende dat hy hem meer onderhouts suppediteerde als alle de andere Prinsen. Hy meende, dat men eerst met alle ernst Sweden behoorde te dimoveren van de voorgenomen desseynen, ende met een Tractaet te verseeckeren, dat de Commercie ende Navigatie niet soude werden geturbeert, ende dat sulcks voorgaende, dat men gevoeglyker op 't laetste soude dencken, ende een Alliancie tusschen alle vier opreghten: Ick seyde, dat het goede speculatien waeren, maer dat ick bedught was, dat de tydt ondertusschen soude doorgaen, ende dat Denemarcken in alle manieren behoorde geanimeert te werden, om van onse mutuele interessen niet af te wycken, deducerende seer veele redenen daer toe dienende, versoeckende, dat de Heer *Protector* serieuselyck op dat geheele werck geliefde te delibereren, ende my in confidentie cathogeriquement syn meeninge te verklaeren; dat het heele oogmerck van Sweden niet anders was, als om haer te amuseren, hy bekende, dat hy dat selve by den Ambassadeur al hadt naegespeurt, ende beloofde my ernstelyck, dat hy daer over met syne Hoogheydt soude spreeken. Ick bemerck, dat de Conduite van den Keurvorst groote aenstoot geeft, ende hy moght wel lyden, dat ick U Ed. daer af verwittighde, ende dat het door deselve de Brandenburghsche Ministers konde bekendt gemaeckt werden. Ick sal met den naesten, ofte byaldien het dienstigh is, met een expressen U Ed. naeder adviseeren, sullende altydt syn ende blyven:

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 27. Augusty 1655.

Aen

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 3. September 1655.

EDELE GESTRENGE HEER,

MYnen jongsten aen U Ed. was uyt Dordreght den 27. der voorleden maendt: sedert is my wel ter handen gekomen U Ed. Missive van den selven dato, ende nae 't schryven van dien is alhier niets van merckelycke consideratie voorgevallen, werdende aen de uytrustinge, ende manninge van de Oorloghschepen jongst geordonneert extraordinarie in Zee te brengen, naerstigh gearbeydt ende gevigileert, edogh middelerwylen verloopt het saisoen meer ende meer, ende daer sal seer weynig tydts voor de winter over blyven, om sigh met een Vlote omtrent den Oresondt op te houden.

Wat naeder reflectie by de Heeren Staeten van Hollandt ende West-Vieslandt, daer op t'haerer weder byeenkomste, die op de ordinaris punten van beschryvinge geleydt is tegens den sevende deser loopende maendt, soude mogen werden gemaeckt, sal ick U Ed. van tydt tot tydt adviseren.

Indien 't sentiment van den Heer *Protector* daer heenen moghte gaen, gelyck de Heer Secretaris *Thurloe* heeft gedisroureert, dat men eerst met alle ernst Sweden behoorde te dimoveren van de voorgenomen desseynen &c. soo wenschte ick wel, dat syne Hoogheyt sulcks in confidentie aen U Ed., als Minister van desen Staet wilde openen, ofte doen openen, op dat daer van kennisse gegeven wesende aen de Regeringe alhier, *Communicatis Consiliis* soude mogen werden overleyt, wat indien deele best soude konnen ofte mogen werden besloten, ende in 't werck gestelt; Indien hooghgemelde Heer *Protector* verklaerde, dat hy genegen was nevens desen Staet, door af te sendene Ministers ofte andersints te laboreren, omme den Koningh van Sweden te dimoveren van de voorsz. voorgenomen desseynen &c. ick wil niet twyffelen, of haere Hoog Mog. souden haer by provisie konnen voegen, omme soodanige intentie van meer hooghgemelden Heer *Protector* te seconderen, ende sal verlangen nae een openhertige verklaeringe van syne Hoogheyt op 't selve subject, die wy alhier lange hebben te gemoet gesien, ende daer over haer Ho. Mog. ook hier nevens aen U Ed. syn schryvende.

In wat voegen middelerwylen haer de saeken der Sweden aenstellen sal U Ed. uyt de bygaende advisen, soo uyt Stetin als uyt Danzich gelieven af te nemen, ende onder anderen ook daerinne te bemercken, dat tusschen Sweden ende Brandenburgh mede een Tractaet gesloten soude syn; Ick verlange den regten innehoude van dien by lecture van 't voorsz. Tractaet te mogen vernemen, ende sal alsdan bequamer syn om te oordeelen, wat van de Ratificatie van 't Tractaet tusschen desen Staet ende Brandenburgh voorsz. onlanghs gemaeckt, te verwaghten ofte te oordeelen sy.

Omtrent de dispositie van den Heer *van Bredenrode* vernemen wy meerder

verarginge als verbeteringe, ende syne Excellencie is van Spaâ vertrocken nae Petersum by Mastright.

Ende hier by voor dese reyse niet anders wetende te voegen, als de copye van de jongste Missive van den Heer Ambassadeur *Boreel*, sal eyndigen ende verblyven:

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 3. September 1655.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 3. September 1655.

EDELE GESTRENGE HEER,

DE Heer *Thurloe* heeft my gisteren geseydt, dat de voorslagh om eenige Predikanten hier te doen komen den Heer *Protector* wel aenstaet, ende soo haest derselver naemen my sullen werden toegesonden, dat syne Hoogheyt geen swarigheyt sal maecken haer met een brief tot de reyse herwaerts te nodigen.

Raeckende het werck van de bewuste Alliancie seyde hy, dat syne Hooghheyt aen de eene syde ten vollen is genegen, om syne vrientschap ende affectie aen onsen Staet te bewysen, maer dat hy dat werck soo aensiet, dat byaldien men plotselyck daer mede soude voortvaeren, sonder op de eene ofte de andere voet Sweden selfs mede tot soo een gemeene Alliancie te nodigen, dat men onvermydelyck in Oorloge soude vervallen. Dat het selve seer naedeeligh soude wesen voor het Protestantsche ende avantagieus voor het Papistische interesse, dat ook de maght van desen staet soo verre van de handt was geëngageert, datse van hier daer toe soo veel gewights niet souden konnen bybrengen; ende vermits die laetste objectie my voordesen mede was voorgekomen, heb ik syne Ed. geseydt, dat men daer in voor dese reys den anderen wel soude konnen accommoderen, dat de magt soo groot niet behoefde te wesen, dat de reputatie van soodanige Alliancie geappuyeert met de magt die alrede voor handen is, ende in Nederlandt wert gereet gemaeckt, ongetwyffelt de andere souden doen omsien, dat voor al daer aen was gelegen, dat Denemarcken by het goede voornemen wierdt geconserveert, ende dat men op de secreetste maniere die saecke wel soo soude konnen beleyden, dat als Sweden niet soude door de voorgeslaegen conditien te bewegen wesen, om de desseynen tot prejudicie van de Commercie nae te laeten, dat de voorsz. Alliancie tusschen de drie soude werden gearresteert, dat het selve seekerlyk tot de behoudenisse van den een ende den ander ten hooghsten nodigh was. De conduite van den Heer Keurvorst van Brandenburgh geeft alhier grooten aenstoot, ende dat vooroordeel is'er, dat die Heer soo tegens haer is ingenomen, ende ook tegens die gene, die het in Hollandt

handt met den Staet best meenen, dat hy maer syn slagh sal soecken, soo seggen sy, waer te nemen om haer in ongelegentheyt te brengen, ende dat'er oversulcks soo groote reden niet en is, dat men een Oorlogh soude waegen om de Landen te conserveren van een Prins, die het geen danck sal weten; ick wenschte, dat men dat ongemack soo wel hadt konnen voorkomen, als voorsien; Ick heb geseydt, dat myns bedunckens de ongenegentheyt van dien Heer selfs, ons behoorde te porren tot de voorgeroerde Alliancie, vermits men door Denemarcken best, dien Prins ende alle de anderen die Koningh *Karel* syn toegedaen, ende op de Oost Zee-Havenen hebben, kan beletten, datse niet sullen konnen uytreghten, ende dat, als dat Ryck door geweldt of beleydt soude werden bewogen, om sigh met de anderen te voegen, dat het gevaer menschelycker wyse te grooter soude wesen, versoeckende eyndelyck dat ick dogh soude mogen bequaem gemaeckt werden, omme ten minsten U Ed. van haere uytterste meeninge omtrent het geheele beleydt van die saeke te mogen onderreghten; Ick voege daer by, dat myns bedunckens in veele jaeren geen saek was voorgevallen, daer desen Staet soo wel als die van de Vereenighde Nederlanden soo seer aen was gelegen; Dat alle wyse Regenten het soo ook van outs hadden geapprehendeert, dat het best was, dat de maght van die Noorderlycke Landen onder verscheyde Heeren moght verdeelt blyven, ende nae veele andere redenen meer, seyde hy, dat hy nogh nader met den Heere *Protector* soude spreecken, ende dat hy mede oordeelde, dat het een saeke was van de hooghste importantie.

Ick beklaeghde my seer over het aenhaelen van eenige Nederlantsche Schepen, ende over de gepassionneerde proceduren van de Commissarisen van de buytgoederen, alsmede van eenige anderen in het Hof van de Admiraeliteydt, versoeckende dat dogh het werck van de Marine eenmael by de handt moght werden genomen, hy antwoorde my seer beleefdelyck, dat het hem seer leet was, als hy sulcks hoorde, ende dat myne laetste ingediende Memorien met aendaght in de tegenwoordigheyt van den Heer *Protector* waeren gelesen, ende dat daer op was geresolveert, dat drie Heeren van den Raedt by my souden komen, ick seyde dat'er seer veel aen was gelegen, dat het met den eersten moght geschieden, ende dat het veel hatelycker wordt opgenomen, dat de Ingesetenen van de Vereenigde Nederlanden werden aengehaelt ende beschaedight door Schepen, die immediatelyck in den dienst van den Staet syn geëmployeert, als door particuliere Commissie-vaerders, om dat het selve schynt directelyck ende van de hooghste Regeringe af te komen. Hy verseeckerde my, dat hy syne beste officien altyt tot ons meeste contentement soude soecken aen te wenden.

Françisco Ferrera van Portugael blyft nog al in dese Stadt, ende soekt sig selven ende de saeken van syn Meester by de Heeren alhier aengenaem te maeken; gisteren was de Ambassadeur van Sweden met twee karossen met ses paerden hem besoecken; wy hebben reden om te geloven, dat beyden onsen Staet niet veel goedts willen; ick ben in de voorleden somer gewaer geworden, dat het seer aengenaem was als men iet konde communiceren van het geene tot Keulen ende in 't Spaâ passeerden, byaldien daer tegenwoordigh

mede iemant werdt geëmployeert, meen ick, dat het seer dienstigh soude wesen, dat ick somwylen ook by copye van desselfs advisen konde gedient wesen. De post nogh niet wesende aengekomen heb ick niet te beantwoorden, sal over sulcks eyndigen ende oneyndelyck syn ende blyven:

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 3. September 1655.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 10. September 1655.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Edts. Missive van dato den 3. deser lopende maendt is my wel ter handen gekomen, ende sal my naeder bedencken, ook met Domino *Voetio*, welkers naem ik uyt U Edts. voorgaende bemercke aldaer bekent te wesen, doen communiceren over de Predikanten die met vrught derwaerts souden mogen werden ontboden; Ondertusschen dewyle die saeke nae den aert van sommige menschen seer lightelyck soude konnen werden misduyt, ende dat voor al op 't subject van de voorsz. convocatie, indien de Missive daer over in te stellen ofte geene ofte te wytlopige oorsaeke quame te contineren, seer soude werden gecritiseert, soo hebbe ick dien aengaende iets op 't papier gebraght, ende gecoucheert in forme van Missive, soodanigh, als ick oordeele, dat aen de voorsz. Predikanten soude konnen werden afgesonden, ende copyelyck hier nevens gaet, versoeckende dat U Ed. gelieft te doen sonderen, of 't selve subject van convocatie den Heer *Protector* wel gevalligh sy, ofte hoedanige andere gedaghten syne Hoogheyt daeromtrent moge hebben; edog ick ben nogh in twyffelinge of niet, immers ten reguarde van de Predikanten die uyt Hollandt sullen werden ontboden, mede sal dienen te werden geschreven aen de Hooge Regeringe van de Provincie, welcken aengaende haer Ed. Groot Mog. Resolutie * in den jaere 1649. genomen my wat bekommert daer van mede copye hier nevens gaet, dogh ick sal dienaengaende myne uytterste gedaghten U Ed. naeder laeten toekomen, ook soo veel sonder perykel van de saeke te doen evanteren kan geschieden, traghten te sonderen in wat voegen sulcks by haer Ed. Groot Mog. soude werden opgenomen, sullende middelerwylen ook daer U Edts. considerATIEN by rescriptie te gemoet sien.

Ik verlange seer nae de uytterste verklaeringe van den Heer *Protector* over de Sweedtsche ende Deensche saeken, ende kan voorwaer soo langhwyligh uystel niet

* Zie *Aitzema* III. Deel, pag. 329. in Folio.

niet anders als groote ombragie verwecken, daer ter contrarie van dese syde met soo openhertige communicatie is gegaen.

Ick kan ook niet naelaeten U Ed. by desen bekent te maecken, dat het continueel aenhaelen van Schepen vervreemdinge causeert in de gemoederen van eenige Regenten alhier principaelyck van Amstelredam, ende hoope dat daer inne eenmael eyndelyck sal werden voorsien; ende tegenwoordigh my niet wel gedisponeert vindende, ook tot recouvrement van myne gesontheyt huyden Mediceyne gebruyckt hebbende, sal voor dese reyse hier mede afbreecken, ende verblyven:

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 10. September 1655.

Concept Missive: Convocatie Predikanten uyt de Vereenigde Provincien nae Engelandt, September 1655.

QUandoquidem nobis nihil magis cordi est, quam veræ Christianæ & reformatæ religionis & pietatis conservatio & propagatio, atque adeo Ecclesiæ Anglicanæ cum exteris Ecclesiis reformatis, præsertim Belgicis, fraterna & indissolubilis Unio & Communio: Primum quidem in doctrinâ, deinde etiam quam proxime fieri poterit in ritibus, & regimine. Idcirco proposito huic exequendo commodissimum subsidium nobis visum est, si cum viris, veritatis ac pietatis amantibus in Belgicarum Ecclesiarum doctrinâ, regimine & praxi versatis coram subinde conferri posset, & exaudiri iis, quis in hac aut illa proposita quæstione aut causa Ecclesiarum illarum, sensus & status sit, quid consuetudo & praxis ferat. Cum autem ab illis, quorum fidei & prudentiæ multum tribuimus, abunde informati simus de quorundam Theologorum Belgicorum doctrinâ, pietate & zelo, in primis etiam peritia dissensionum in negotio religionis & rebus Ecclesiasticis, quæ jam annos aliquot nationem hanc nimis (proh dolor) exercuerint, atque inter eosdem Theologos nobis prædicto indicio propius innotuerint, reverendi & clarissimi viri D. Gisbertus Voetius, verbi Dei in Ecclesia Ultrajectinâ Minister & S. S. Theologiæ in Academia ibidem Professor; D. Joannes Hoornbeeck verbi Dei in Ecclesia Leidensi Minister, & S. S. Theologiæ ibidem Professor, & pietate, eruditione ac prudentia spectatissimi; D. Petrus Wittewrongel, verbi Divini in Ecclesia Amstelodamensi; D. Abrahamus Tilenius in Ecclesia Noviomagensi. D. Thomas Pots in Ecclesia Vlissingana, ministri vigilantissimi: Amicè petimus, ut operam reverendi & clarissimi D. Joannis Hoornbeeck verbi Divini in Ecclesia Leidensi ministri, & S. S. Theologiæ ibidem Professoris nobis ad tempus aliquod commodare debitamque licentiam ac dimissionem ab Ecclesiâ & Academiâ, quibus obstrictus est, procurare dignemini &c.

In Epistola ad Hoornbeeckium, *&c.*

A te peto, ne graveris una cum prædictis, reverendis, clarissimi pietate, eruditione ac prudentia spectatissimis viris ad tempus aliquod operam tuam in commune Ecclesiarum bonum hic coram commodare, neque tamen, ob cujusquam eorundem insperatum aliquod impedimentum adventui tuo moram fieri velit, &c.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. de Witt, Westmunster den 10. September 1655.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Edts. aengenaeme van den 27. Augusty uyt Dordreght is my eerst nae 't afgaen van den mynen van den derden deses behandight, ende Dingsdagh laetstleden heb ick aen den Heer *Thurloe* gecommuniceert, dat de Heer *Appelboom* een schriftelycke Memorie aen haer Hoog Mog. hadt overgelevert, daer uyt wel konde bespeurt werden, wat Sweden voor hadt, sulcks, dat ick hem met veel redenen ende motiven soght te bewegen, om den Heer *Protector* dogh eyndelyck te disponeren, dat hy my in confidentie syne intentie raekende de voorsz. saeken wilde toebetrouwen. Hy seyde, dat deselve nogh van Hamtoncourt niet was weder gekeert, ende dat hy niet soude naelaeten daer toe syn best te doen.

Nae dat my gisteren U Edts. schryvens van den 3. deses was behandight, heb ick naeder gelegentheyt gesoght om met syn Ed. te spreecken, ende heb desen morgen hem vernieuwt de redenen bygebraght in de laetste t'saemenspreeckinge, ende het geene ick doenmaels hadt gedaen uyt myn eygen mouvement dat ick het selve nu was gelast te bevorderen, door speciale last van haere Hoog Mog. ende toonde hem haere Hoog Mog. Resolutie. Hy seyde my, dat de Heer *Protector* van Hamtoncourt synde wedergekeert een overval hadt gehadt van een vehemente kolycke, die hem gisteren groote pyn en onlust hadt veroorsaeckt, sulcks dat het den selven niet was te vergen sigh over soodanige saeken ende deliberatien te vermoeyen, maer dat hy te naght redelyken hadt gerust, ende dat hy sien soude, of syn dispositie soude konnen toelaeten, dat hy daer over van daegh met hem soude konnen spreecken, ick vertoonde hem, dat de tydt voor al in aghtinge behoorden genomen te werden, dat Brandenburgh sigh alrede hadt geaccommodeert, dat andere light mede souden geintimideert werden. Hy seyde, dat syne correspondenten hem hadden geschreven, dat het Brandenburghse Tractaet niet was geteyckent, ende dat de Koningh een expressen nae Berlyn hadt afgesonden, dat hy al lange hadt te gemoet gesien dat wy met Brandenburgh soo souden vaeren; dat hy ook hadt verstaen, dat Denemarcken hadt belooft, dat hy geen Oorloghschepen van andere Natien door den Oresont nae de Oost-zee soude laeten passeren, ende

ende dat de Heer *Rosewingh* daer op ook hadt versoght, dat men niet alleen geen andere Schepen derwaerts soude willen senden, maer dat men veel liever die geene, die daer alreede waeren, weder te rugge soude willen ontbieden; Ick verklaerde, dat ick die tydinge niet hadt gekregen, maer als het laetste alsoo soude gedaen wesen, dat ick my daer over niet soude verwonderen: Dat'er voor ons selfs aen was gelegen, dat Denemarcken sigh soo weynigh, voor als nogh openbaerde als het mogelyck was, om de Sweden geen pretext te geven, maer dat ick geloofde wel verseeckert te wesen, dat die Koningh ende de Hoge Ministers haer interesse wel verstonden, ende als het tydt soude wesen; ende dat dese Regeringe haer mede geliefde te verklaeren datse het wel souden doen blycken.

Syne Ed. seyde my, dat de Heer Resident van Denemarcken gisteren by hem was geweest, ende dat hy alleenlyck hadt versoght ietwes van wegen synen Koningh aen den Heer *Protector* te mogen voordraegen in secretesse; dogh dat hy niet hadt geopenbaert waer in het was bestaende, dat hy onder anderen ook hadt geseydt, dat hy met my hadt gesproocken.

Ick seyde, dat die Koningh om redenen groote circumspectie moest gebruyken, ende dat ick daerom dien Heer Resident geen ongelyck konde geven over syne sorgvuldigheyt, om alleenlyck aen syne Hoogheyt ende syne Ed. in confidentie den last van syn Koningh af te leggen. Ick seyde, dat met beleydt de Sweedtsche alomme in die Oosterse-quartieren de wereldt wilden doen geloven, datse verseeckert waeren van dese Regeringe; Datse daer mede soghten haer profyt te doen, ende dat het oversulcks niet langer behoorde uytgesteldt te werden: Dat de beste ende naeste vrienden, ende nevens desen Staet meest geinteresseerde, dienden rondelyk van de intentien van den Heer *Protector* geësclaircisseert te werden. Hy bekende, dat ick gelyck hadt, ende beloofde, dat hy het soude bevorderen, soo haest het syne Hoogheyts dispositie eenighsints soude toelaeten; Hy seyde, dat de Koningh van Sweden aen den Keyser hadt geschreven, dat hy den brief selfs niet hadt gesien, maer verstaen, dat die in significante termen was gecoucheert; Hy vraeghde my onder anderen, hoe die saeke by Vranckryck wierdt opgenomen, daer op ick seyde, dat ick geen last had gehadt daer over met den Heere de *Bourdeaux* te communiceren, maer dat deselve my somwylen eenige brieven van den Heer de *Avaucourt* uyt Stockholm hadt voorgelesen, ende dat deselve my wel hadt te kennen gegeven, dat de Koning syn Meester als het accommodement met desen Staet soude getroffen wesen, wel genegen soude wesen, omme den Koningh van Sweden dien Oorlogh af te raeden; Ende ick seyde by die occasie nu de Waldensen waeren hersteldt, dat ick hoopte, dat de finale conclusie van de Tractaeten nergens anders aen souden geaccrocheert blyven: Hy antwoorde, dat hy de Artikelen hadt ontfangen, datse van de Switsers meerder vigeur hadden verwaght, maer nu het werck soo was uytgevallen, dat sy haer best gedaen hadden, ende dat soo haest de Heer *Protector* weder over saeken van Staet konde geinterpresseert werden, dat hy my naeder soude spreecken; Hy seyde my mede, dat hy hadt verstaen, dat de Heer *van Bredenrode* was overleden; ick seyde dat U Ed. my hadt geschreven dat desselfs dispositie was

verar-

verargert, ende dat hy van Spaâ op Petersum by Mastright was gekomen; Ick kan de redenen gemelt in U Edts. schryvens van den 27. Augusty raeckende het Veldt-Maerschalkschap wel inschicken, ende de woeleryen daer over wel te gemoet sien. Godt Almaghtigh wil U Ed. en alle kordate Heeren ten besten van ons lieve Vaederlandt stercken, ende in goede gesontheyt behouden, het welcke met alle voorspoet U Ed. van gantscher herte toewenschenden, sal altydt syn ende blyven:

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 10. September 1655.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 17. September 1655.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Edts. Missive van dato den 10. deser lopende maendt is my wel ter handen gekomen; ende ick sal by vervolgh van dien seer verlangen de finale intentie van den Heer *Protector* op de saeken van Sweden te mogen verstaen.

De Heeren Deensche Ministers alhier betoonen vry wat bekommeringe over haer Ho. Mog. Resolutie nopende 't senden van Schepen nae den Oresondt ende vreesen den Koningh van Sweden te irriteren, die occasie soude konnen nemen, omme selfs by winter saisoen in des Koninghs van Denemarcken Landen te vallen met eene Armee te lande, dogh dat by hooghgemelden Koningh aen den Minister van Sweden soude belooft wesen geen Oorloghschepen van andere Natien door den Oresondt te laeten passeren, is ons nogh niet bekent, maer wel dat by die van Sweden sulcks is versoght.

In de Vergaederinge van haer Ed. Groot Mog. is nogh niet van importantie in deliberatie geweest, vermits deselve niet boven twee of drie daegen compleet is vergadert, ende ick deselve sedert Donderdagh voorleden, vermits eenige indispositie, niet eerder dan huyden hebbe konnen waernemen; Ende met den eersten sullen moeten op 't tapyt komen de hooghwightige deliberatien die ter occasie van 't overlyden * van den Heer *van Bredenrode* moeten werden gehouden, daer over ik met verscheyde Heeren van de Regeringe albereyts eenige communicatie hebbe gehadt, als mede die van de Sweedtsche saeken ende 't geene daer aen dependeert.

In

† Zie *Aitzema* III. Deel, pag. 1192. enz. in Folio.

In Zeelandt heeft sigh de saeke geschickt tot meerder moderatie als men wel hadde vertrouwt, ende is 't verkiesen van een Stadthouder nae eenige debatten by de Heeren Gecommitteerde Raeden nogh uyt de beschryvinge gelaeten. Waer by voor dese reyse niets van importantie wetende te voegen, sal hier mede besluyten ende verblyven:

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 17. September 1655.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 24. September 1655.

EDELE GESTRENGE HEER,

SEdert mynen jongsten van dato den 17. deser lopende maendt, hebbe ick geene van U Ed. in 't particulier ontfangen, om redenen soo ick vertrouwe, dat men myne indispositie U Ed. swaerder overgeschreven hadde als deselve, Gode sy danck, is geweest: daer by ook is gekomen het ongeluk dat myne Missive, die ick den 10. deses aen U Ed. hadde geschreven, wat te laet bestelt wierdt, sulcks dat de post voor de bestellinge van dien was vertrocken.

Wy verlangen alsnogh met genoeghsame impatientie de finaele verklaringe ende explicatie van den Heer *Protector* nopende dessels intentie omtrent de saecken van Sweden, te meer alsoo de Sweden, dapper haer voordeel doen met alomme te deprediceren, dat de Heer *Protector* haer favorabel is.

Op de groote saecken van 't Veldt-Maerschalckschap ende het Gouvernement van den Bosch, is in de Vergaederinge van haer Ed. Groot Mog. nogh geene deliberatie aengestelt, vermits door de ontdeckte ontrouwigheyt *, ende vervolgens het faillissement van myn Opper-Klerk (daer van, als ook van eenige andere punten van gewighte de Heer *van Beverningh* U Ed. breder sal onderhouden) eenige saeken aen den dag syn gekomen, die men geoordeelt heeft dienstigh te wesen, alvorens aen haer Ed. Groot Mog. te werden geopent, behalven dat ook de Provincien niet schynen genegen te syn het werck te verhaesten, gelyck dan de Heeren Staeten van Zeelandt geresolveert hebben, eenige extraordinaris Gedeputeerden † met den Heere Raedt-Pensionaris *de Brune* herwaerts af te senden, omme daer over met haer Ed. Groot Mog. te treden in communicatie, behalven dat, naer ick de humeuren van de Provincien bespeure, mogelyck nogh wel iets goedts daer omtrent uytgewerckt soude konnen werden; waer van ick niet naelaeten sal U Ed. van tydt tot tydt het

* Zie *Secrete Resolutien* I. Deel, pag. 230. in Quarto. *Item Aitzema* III. Deel, pag. 1194. in Folio.

† Zie *Aitzema* III. Deel, pag. 1198. in Folio.

vervolgh ende succes bekent te macken. Ende desen hier mede besluytende, sal blyven:

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 24. September 1655.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 24. September 1655.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Ed. Missiven van den 10. ende 17. deses syn my beyde gister-avondt wel geworden; Met den voorleden ordinaris hadt Monsieur *Bisdommer* my verwittight van U Ed. indispositie in soodanigen maniere, dat ick daer over ten hooghsten ben bekommert geweest, ende niet weynigh verheught met de receptie van dessels aengenaeme van den 17. voorschreven, als daer door verseeckert synde van U Ed. reconvalescentie; Den Algoeden Godt sy daer over gelooft ende gedanckt. Ick sal U Ed. naeder gedaghten afwaghten raeckende de Predikanten, ende hebbe bemerckt, dat het hier aengenaemst soude wesen, als deselve sonder de formaliteyt van beschryvinge haeren goeden yver tot bevorderinge van die saeken souden goet vinden te betoonen, met verseeckeringe datse welkom souden wesen, ende dat haer alle contentement soude werden gegeeven.

U Ed. sal uyt myne brieven aen de Regeringe gelieven te sien, dat ick sedert mynen laetsten niet wyders heb konnen verrighten, wel verseeckert synde, dat alle de aenwesende publicke Ministers mede met patientie beter gelegentheyt moeten afwaghten.

Ik ben genootsaekt te verhuysen, ende gisteren met den Heere *Thurloe* spreekende seyde ick, dat ick keur hadt van twee huysen, het eene niet verre van Whitehall, ende het ander beter gelegen ten aensien van het Hof van de Admiraliteyt, ende als de saeken soo souden gestelt worden, dat voor de laetste minder soude te doen vallen als voor desen, dat ick my dan naest aen de Residentie-plaets van de Hooghste Regeringe, soude soecken te onthouden, daer op deselve antwoordde, dat hy niet en twyffelde, of het soude soo wesen, ende dat het aengenaemst soude syn, dat ick omtrent de eerste plaetse soude blyven, doen vraeghde hy nae het huys, dat ick hadt gedespicieert, ende verstaen hebbende dat ik in gespreck was met den Graeve van *Barckshire* over syn huys by het Hof van St. James, beloofde syne Ed. my een sleutel van het Park, om altydts door het selve te mogen passeren, de huer sal hoger importeren, als daer wy tot nogh toe gewoont hebben, maer ick ben sonder jactantie wel getroost, den dienst ende eer van den Staet boven myn particulier profyt te prefere-

fereren, hopende dat Godt Almaghtigh alles in ons lieve Vaderlandt ten besten sal schicken; Ende U Ed. hier mede in des Alderhooghsten genadige bescherminge bevelende, sal altydt syn ende blyven:

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 24. September 1655.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den eersten October 1655.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Ed. Missive van dato den 24. deser lopende maendt is my naer 't afgaen van mynen jonghsten van den selven dato wel ter handen gekomen; Ende ick hoope dat wy met den naesten eenigh esclaircissement van de intentie van den Heer *Protector* omtrent de saeken van Sweden sullen bekomen, welken aengaende de saeke in de Vergaderinge van haer Ed. Groot Mog. is gedirigeert conform 't gunt de Heer *Thurloe* voor desen met U Ed. op het selve subject heeft gedifscoureert, naementlyck tot het decreteren van een Ambassade nae de Koning van Sweden *, omme syne Majesteyt af te maenen, van de albereyts begonnen beswaernisse op de Commercie met het heffen van tollen voor de Rede van Dantzich, ende omme met deselve naeder te handelen over de seeckerheyt van de Navigatie ende onbekommerde Commercie op de Oostzee, 't gunt by dit aenstaende winter saisoen sonder tydt verlies sal konnen geschieden, ende omme te letten of van wegen desen Staet iets soude konnen werden gecontribueert tot byleggingе van de controversien tusschen Sweden en Polen opgeresen. Dat mede gelycke Ambassade moge werden gedecerneert nae den Koning van Denemarcken †, omme syne Majesteyt te doen apprehenderen de ongemacken, die alle Trafficquerende Natien door 't opstellen van soodanige tollen als boven, staen over te komen, ende deselve te disponeren tot het doen van gelycke officien by den Koningh van Sweden, als hier boven ten reguarde van desen Staet aengeroert syn; ende dat door U Ed. gelyke devoiren souden werden gedaen by den Heer *Protector* aldaer; als U Ed. alle 't selve met 't geene daer aen dependeert uyt het Extract onder No. 1., hier nevens gaende breder sal gelieven te vernemen.

Ick hope dat U Ed. aldaer alsnogh mede soodanige dispositie sal vinden omme de voorgeroerde haer Ed. Groot Mog. goede intentie te helpen seconderen, die voornamentlyck ook daer toe streckt om in alles te gaen met confi-

* Zie *Secrete Resolutien* I. Deel, pag. 231. in Quarto.
† *Ibidem.*

dente communicatie van hooghstgemelden Heer *Protector* ende desselfs Ministers, daer op ick sal verlangen de seeckerheyt by de eerste occasie te mogen vernemen.

De Heeren Staeten van Zeelandt hebben op 't versoeck van haer Ed. Groot Mog. aen deselve by Missive gedaen, de Heeren haer Ed. Mog. ordinaris Gedeputeerden alhier met den Heer Raedt-Pensionaris *de Brune* geauthoriseert, omme met Gedeputeerden van haer Ed. Groot Mog. te treden in conferentie over 't vacerende Gouvernement van den Bosch, daer toe by haer Ed. Groot Mog. huyden een Persoon genomineert, ende de meergemelde Heeren van Zeelandt voorgedraegen sal worden: Ick geloove dat dienaengaende het ooge sal vallen op den Heer *van Noortwyck*, die wy meynen by de andere Provincien best te sullen door krygen, ende die sigh sedert eenigen tydt herwaerts in veele groote saeken nae de gemeene intentie van haer Ed. Groot Mog. wel heeft gedraegen.

Over de saeken van Overyssel syn dese voorlede daegen ter Generaeliteyt wederom eenige deliberatien gevallen, ende de Provincien hebben by overstemminge daer op geconcludeert tot eene besendinge *, daer op haer Ed. Groot Mog. verklaert hebben als U Ed. 't een, ende 't ander uyt het bygaende Extract onder No. 2. sal gelieven af te nemen, die van de Deventersche syde † verklaeren rondtuyt de Gedeputeerden van haer Hoog Mog., die op de voorschreve Resolutie in de Provincie soude mogen komen, niet te sullen admitteren tot eenige Audientie, veel min haer in eenige communicatie met deselve te sullen inlaeten; soo dat ick niet kan vertrouwen, dat deselve besendinge op dien voet nogh voortgangh sal gewinnen. Ondertusschen werden van ter syden verscheyde openingen gedaen, of niet alleenlyck de voorschreve saecke nogh wel tot contentement van haer Ed. Groot Mogende soude mogen werden gereght, maer ook over alle andere saecken, die tot nogh toe de Regenten in den Staet in een mistrouwen hebben gehouden, soodanige satisfactie gegeeven, dat daer door een volkome confidentie allenthalven soude konnen werden herstelt, gelyck ick ook meyne geen kleyne aenleydinge te sullen geven, 't gunt by den Heere *van Beverningh* met de voorlede Post U Ed. is toegesonden ende overgeschreven.

De Heeren van den Hove syn dagelycks besigh in de examinatie van de gevangenen *van Messem* (myn gewesene Klerck) ende *van Ruyven*, ende Godt Almaghtig heeft de ontrouwigheyt van de voorn. *van Messem*, door soo wonderbaerlycke wegen doen aen den dagh komen, mitsgaders die saeke met het geene daer aen dependeert, tot nogh toe soo wel bestiert, dat ick hope daer uyt nogh mogelyck iets goets te sullen voortkomen, immers my daer van een goede uytkomste tot verhoedinge van diergelycke ofte grooter ongemacken voor 't toekomende belove. Waer mede desen besluytende, sal blyven:

Edele Gestrenge Heer,

'U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den eersten October 1655.

Aen

* Zie *Aitzema* III. Deel, pag. 1189. in Folio.
† *Ibidem*, pag. 1190.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den eersten October 1655.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Ed. schryven van den 24. September heb ick gisteren wel ontfangen: Het is myns bedunckens een groote genade des Heeren, dat de ontrouwigheyt van U Ed. Opper-Klerck is ontdeckt. Het is een goede waerschouwinge voor het toekomende.

Ick heb sedert Maendagh laetstleden alle dagen gewaght, op eenigh naeder bescheyt van *Thurloe*; maer niet van deselve hebbende vernomen, heb desen morgen laeten vraegen, of ick hem in den Hof soude konnen ontmoeten, ende my aldaer desen naemiddagh geadsigneert hebbende, verhaelde eerst eenige excusen, maer gehoort hebbende myne redenen ende eenige consideratien, die ick had goetgevonden, met wat meerder ernst en aensien van de tegenwoordige constitutie van tyden ende saecken hem voor te houden, seyde hy, dat hy my in het particulier wel konde verseeckeren, dat die saecke wel wierdt behartight, dat de Heer *Protector* daer over met eenige weynige Heeren, die aen de secreetste ende importantste deliberatien participeren, had gecommuniceert, ende dat'er verscheyde difficulteyten waeren gemoveert, maer insonderheydt drie. Eerst dat men van de intentie van Denemarcken niet konde verseeckert wesen; 't Tweede, dat de Keurvorst van Brandenburgh veel aversie tegens haer, ende propensie tot haere vyanden toonde: Ende ten Derden, dat in Nederlandt de saeken in sulcke onseeckerheyd stonden, dat tegens Hollandt soo seer wierdt gewoelt, dat de Hr. *van O.* meer ende meer aenhangh kreegh, ende dat veele soo Politicke als Militaire Personages klaerlyck deeden blycken, datse desselfs interesse voor Sweden prefereerden, dat men ook nogh niet konde verseeckert wesen, aen wien het Opperste-gesagh van de Militie soude gedefereert werden. Ick heb daer op geantwoordt, dat men sig hier op niet opentlyk behoefde te verklaeren, voor ende aleer Denemarcken het selfs mede soude goedtvinden publick te maecken, dat men van wedersyden in confidentie den anderen soo lange soude konnen betrouwen, ende dat haer interesse daer soo notoirlyck in verseerde, dat men niet behoefde te twyffelen aen de genegentheydt van die syde, ende belangende den Keurvorst van Brandenburgh, dat ick van seer goede handt was berigt, dat de Ministers van Brandenburgh uyt haer eygen mouvement sonder eenige communicatie met U Ed. ofte de Heer *van Beverningh*, hadden vertoondt, dat Sweden met sulcke uytstroyselen niet alleen hier, maer ook elders syn eygen interesse soeckt te vorderen; ende dat oversulks met geen woorden ende complimenten alleenlyck het contrarie soghten te betuygen, maer selfs met een bondige Alliancie op soodanige conditie als het deselve hadt believt aen den Heer *van Beverningh* te communiceren, die my deselve in confidentie hadt toegesonden, den inhoudt ende de adventage van dewelke ick aen hem omstandighlyck representeerde, ende voor al, dat het selve alhier werdende geapprehendeert, de laetste difficulteyt ten aensien van de

woeleryen tegens Hollandt soude cesseren. Syne Ed. scheen een goet gevallen over die communicatie te hebben, ende seyde my, als van syn selve ende voor syn particulier advys, dat'er niet was dat den Heer *Protector* beter soude konnen permoveren, om sigh in de voorschreve bewuste gemeene saeke te engageren, ende niet ten halven, maer geheelycken te presteren het geene tot de uytvoeringe verder soude vereyscht werden, als dat de Staten Generael mede souden willen verklaeren, raeckende de Hr. *van O.*, het geene Hollandt gedaen heeft. Ick seyde, dat ick schuldigh was nae de kennisse, die ick hadde van de tegenwoordige constitutie van saeken ende dispositie van persoonen, syn Ed. te seggen, dat soodanigen voorstel te eenemael schadelyck ende naedeligh soude wesen; deselve repliceerde daer op, dat het alleenlyck soude strekken tot voorkominge van tweedraght tot onsent, ende weghneminge van alle jalousien alhier, dat de Heer *Protector* sigh soo vast aen Hollandt in syn gemoet ende affectie had verbonden, dat hy liever het uyterste soude wagen, als gedogen, dat ietwes tot haer nadeel soude gedaen werden, by wien het ook soude mogen wesen, dat hy my daer af volkomentlyk konde verseeckeren: Ende deselve daer over bedanckt hebbende, seyde ick, dat ik onbeswaert was voor myn particulier advys te seggen, dat het nodigh was de saeken met Brandenburgh volgens den voorslagh van desselfs Ministers eerst vast te stellen, ten tweeden het Tractaet met Vranckryk te sluyten, ende ten derden een goet Tractaet de Marine op te reghten, ende te vernietigen de hatelycke Acten tegens de we'ersyds oude vryigheden van de Commercie ende Navigatie, deselve Acten soo vol stricken synde, dat veel onnosele eerlycke luyden daer door onwetende in ongemak raeckten: Syne Ed. verseeckerde my, dat ick voor den naesten ordinaris soude bevinden, dat de conclusie van het Tractaet met Vranckryck aen dese syde niet soude haperen, ende dat men ten aensien van het andere ook alle mogelyck gemack soude bybrengen: Ick braght op nieuws eenige redenen by, om syne Ed. te doen begrypen, dat de Alliancie met Brandenburgh ende het verdere nootsaekelyck soude moeten voorgaen, daer op deselve beloofde, dat hy alles getrouwelyck ende omstandighlyk den Heer *Protector* soude refereren; ende versogt ook U Ed. sentiment, alsmede van den Heer *van Beverningh* dienaengaende te mogen vernemen, het welcke ick gemeent hebbe niet te konnen weygeren.

Ick verstondt mede, dat de Heer Ambassadeur van Sweden audientie soude hebben, maer konde niet vernemen op wat subject, vermits hy het niet hadt bekent gemaeckt, ick hoop met den naesten U Ed. naeder particulariteyten te sullen konnen mede deelen, ende ondertusschen U Ed. ende alle die deselve lief syn in Godes Heylige bescherminge beveelende, sal altydt syn ende blyven:

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den eersten October 1655.

Aen

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 8. October 1655.

EDELE GESTRENGE HEER,

SEdert het afgaen van mynen jongsten van den eersten deser lopende maendt is my U Ed. Missive van den selven dato wel ter handen gekomen, ende sal het vervolgh van de saeken daerinne geroert, ende de finaele declaratie van de Heer *Protector* daer op met groot verlangen te gemoet sien: niet konnende begrypen dat de scrupulen by *Thurloe* op de saeken van Sweden gemoveert, syn van eenigen gewighte, synde seeker ende gewis dat Denemarcken niet anders verwaght ende nergens meer nae verlanght als nae gelegentheyt omme te mogen bekomen reparatie van de schaede ende 't ongelyck dat deselve sustineert in de jongste Oorlogh van de Sweden te hebben geleden daer van ick volkomentlyck ben verseeckert, maer wert by *Rosewinge* self geoordeelt dat niet geraeden is dat Denemarcken sig renuere ofte eenige ombragie geve voor ende aleer de tydt ende de occasie absolutelyck geboren sal syn, om redenen die ieder een lightelyck kan apprehenderen.

Wat den Keurvorst van Brandenburgh belanght dienaengaende meyne ick, dat de Heer *Protector* tegenwoordigh volkomentlyck voldaen moet wesen door de offre, die van wegen deselve jongst is gedaen, ende omme U Ed. daeromtrent, volgende desselfs begeerte myn sentiment mede te deylen, soo moet ick verklaeren niet anders te konnen oordeelen als dat het een seer groote saeke is soo tot securiteyt van den Heer *Protector*, als tot voorkominge van alle woelleryen tegens Hollandt, dat de Keurvorst van Brandenburgh in dat spoor is gebraght, ende dat daer aen ten alderhooghsten is gelegen dat de Heer *Protector* hoe eer hoe liever daer op het Tractaet met den Keurvorst van Brandenburgh admittere, het werck perfectionnere, ende voor de heele werelt doe esclateren.

Ende wat belangt de derde geallegeerde reden, meyne ick U Ed. alsnogh met goedt ende vast fundament te doen hopen, dat in korten tydt alhier de saeken tot volkomen kalmte sullen werden gebraght, ende dat onder anderen haer Ed. Groot Mog. door een satisfactoire verklaringe van de Bontgenoten a couvert sullen konnen werden gestelt van over het gepasseerde ende beloofde aengaende de Acte van seclusie niet meer te sullen werden gemolesteert, ende dat de protesten dienaengaende tot haere beswaernisse in de Registers gestelt, by ordre van *Rosewinge* sullen konnen werden gerepareert, ende ook andere saeken van meerder gewight tot gerustheyt van Hollandt uytgewerckt, daer van U Ed. door Godes hulpe, ter naester Vergaederinge van haer Ed. Groot Mog. die nu van dese weecke staet te scheyden, iets positiefs ende seekers sal konnen vernemen, ende hier mede eyndigende, sal blyven:

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 8. October 1655.

Aen

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 8. October 1655.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Edts. Missive van den eersten deses is my gisteren wel geworden; ik bedancke U Ed. voor de communicatie daer in vervat. Ik hadt Woensdagh laetstleden andermael met *Thurloe* gesproocken, soo over het geene de Heer *van Beverningh* my hadt geschreven, raeckende den Keurvorst van Brandenburgh, als andere saeken daer op ick voordesen heb versogt de intentie van den *Protector* te mogen verstaen; deselve verklaerde datse met het eene ende andere besig waeren. Desen namiddag ben ik weder by hem geweest, ende myn wedervaeren op het hier voorgeroerde subject, heb ick overgeschreven aen den welgemelden Heer *van Beverningh*; ende raekende de Resolutie van haere Ed. Groot Mog. over de remarques ofte consideratien op de Artikelen van den Hertogh van Savoyen in Piemont heb ick in myn brief aen den Heer Griffier, haer Ho. Mog. beright het geene deselve Heer my hadt medegedeelt; maer ons meeste ende serieuste discours is geweest over het groote werck van Sweden: syne Ed. vraeghde my of de Vereenighde Nederlanden eenigh ander interesse hadden als in de Commercie en Navigatie, daer op ick antwoordde dat dat het principaelste was dat ons directelyck concerneerde, maer dat wy ook om veel pregnante redenen gaerne souden sien, dat de Haevenen, Steden, ende Landen in de Oost-zee gelegen, ende alle behorende onder Protestantse Overheden moghten geconserveert blyven onder deselve, dat wy niet anders wenschten, als dat billyck ende redelyck by alle onpartydige ten aensien van ons selven ende anderen, soude konnen geoordeelt werden, syne Ed. bekende het selve, behalven dat hy seyde dat de Stadt Dantzich onder een Roomsgesind Koningh ende Ryck resorteerde, daer ick op antwoordde, dat het selve meer met de naem als in der daedt soo was gelegen, dat het een oude vrye Koopstadt was, die niet gaerne onder een Regeringe soude vallen, die aldaer beter als in verder afgelegen Quartieren is bekent; daer op seyde hy, dat de *Protector* seyde, dat het best soude wesen Sweden mede te bewegen tot een gemeene Alliancie met hem, Engelandt, Denemarcken, de Geunieerde Provincien, ende den Keurvorst van Brandenburgh op te reghten, in dewelcke men den anderen soude verseeckeren de vryheyt van de Commercie ende Navigatie, ende de behoudenisse ende de beschermingе van de een des anders Landen, ende Domainen; verklaerende dat de *Protector* geen andere conditien voor Engelandt soude willen bedingen, als die ook aen de Staten ingewilligt souden werden, dat hy vastelyk is geresolveert van haer interesse te bevorderen, en daer van sigh niet te laeten diverteren. Ick seyde, dat in alle vorige tyden als'er in dat Gewest verwyderingen geweest waeren, dat sy de voorgenoemde Mediatie hadden aengeboden: daer op seyde hy, dat de saeken van de werelt tegenwoordigh anders waeren geconstitueert, ende als wy door soodanige Alliancie als vooren ten aensien van ons interesse onse reeckeninge *conjunctim* met den ande-

anderen konden vinden, dat'er niet veel aen soude gelegen wesen al wierdt een Protestant Prins Successeur van een Pausgesinde, ende die altydt het Huys van Oostenryck soo seer hadt aengehangen. Ick vraeghde hem of hy niet oordeelde dat aen Dantzich seer veel was gelegen, daer op antwoorde hy, dat ook in de voornoemde Alliancie daer op soude konnen gelet werden, ende ick seyde al lachgende, datse wel light te vreden soude wesen, als sy van Polen gesepareert, een vrye Regeringe moghten behouden als een Anze-Stadt. Syne Ed. repliceerde, dat het sigh wel soude schicken.

Thurloe was desen morgen geweest by *Bond*, die hem hadt geseyt, dat de Polen aen den Keyser de Kroon erffelyck presenteerden; mits dat hyse tegenwoordigh wilde protegeren, dat de Roomsche Geestelyckheyd daer seer op soude aenhouden. Ick sal met verlangen U Edts. wyse consideratien op het voorschreve discours afwaghten, ende versoeck gedienstelyck dessels advis, hoe het verder sal dienen beleydt te werden, ende de Regeringe bekent gemaeckt. Syne Ed. heeft niet een woordt verder raeckende het Artikel van 't Last gesproocken, ende ick sal my wel waghten iet te reppen dat daer toe aenleydinge soude mogen geven.

Het eenige punt dat de finaele conclusie met Vranckryck wederhoudt is over de submissie van de drie Forten over eenigen tydt de Fransche afgenomen in de Canada, ick vertrouw, dat 't selve punt geen voet sal stutten, ende meen morgen daer over met den Ambassadeur van die Kroon te spreecken, ende ondertusschen U Ed. in des Alderhooghsten Bescherminge bevelende, sal altydt syn ende blyven:

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 8. October 1655.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 15. October 1655.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Edts. Missive van dato den 8. deser lopende maendt is my wel ter handen gekomen, ende wat belanght het punt van Sweden, bemerke ik dat de Heer *Protector* 't selve soo verre ende aen soo veel andere Potentaten wil vast maecken, dat ick gaerne wil bekennen niet wel te konnen geloven, dat op dien voet daer door te komen is; maer ik meene, dat gantsch dienstigh wesen soude dat de Heer *Protector* mede geliefde te resolveren tot

eene besendinge nae Sweden omme gesamentlyk nevens een Minister ofte Ministers van Brandenburg, het interesse van de Commercie voor beyden, te bevorderen door soodanige wegen ende middelen als men met onderlinge communicatie soude aghten de bequaemste te wesen ende dat 188. ende Brandenburg den anderen reciproquelyck souden beloven, dat de een den ander geen voordeel soude willen afsien, maer dat men voor beyde gelycke conditien soude willen bedingen ook den anderen over de prestatie van deselve guarandt beloven. Ick bemercke mede dat U Ed. het woordt 9. 54. 99. 26. 26. 81. 84. 7. 21. 82. voortaen soude exprimeren door 447. 't welcke onder correctie confusie soude geven, alsoo het cyffer 447. syne particuliere beduydinge heeft, als U Ed. naeder opmerckende sal bevinden, maer soude voortaen tot expressie van 't voorsz. woordt gebruyckt konnen werden, 341. 't welck in de lyste open staet ende geene beduydinge daer op ick 't selve provisionelyck sal stellen.

Nae dat de Heeren Staten van Hollandt ende West-Vrieslandt van den anderen waeren gescheyden, hebbe ick tydt ende gelegentheyt gevonden, omme verscheyde dingen nae te sien, ende stucken op te soecken die strecken konnen tot elucidatie op verscheyde punten ter occasie van 't arresteren van myn Opper-Klerck, ende *van Ruyven* in consideratie komende, ende particulierlyk tot overtuyginge van verscheyde onwaerheden die men bevind by den laetsten te wesen geschreven, daer op de Heeren van den Hove my de eere gedaen hebben van myne berightinge in 't lange te hooren, die ick aen deselve tot haer groote satisfactie soo ick konde bemercken, gegeven hebbe, ende desen tot geenen anderen eynde dienende, sal hier mede verblyven:

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 15. October 1655.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 15. October 1655.

EDELE GESTRENGE HEER,

ICk hoop dat U Ed. uyt mynen laetsten sal vernomen hebben dat ick geen tydt ofte gelegentheyt heb versuymt om te bevorderen die twee importante saecken raekende Sweden ende de offres van den Keurvorst van Brandenburg, ende verlangh U Ed. consideratien te mogen verstaen in wat voege voorts daer in best sal dienen geprocedeert te werden, de tydt moet voor al wel waergenomen werden *fronte capillata est*, ick ben van gevoelen dat het niet ondienstig sal wesen, op de ouverture die *Thurloe* my laetst heeft gedaen van de Alliancie tusschen Engelandt, Sweden, Denemarcken, de Geunieerde Provincien, ende Brandenburgh, dat ick traghte met discretie des *Protectors* intentie nae-
der

der te mogen verstaen, of ende in wat voege men deselve soude konnen perficieren tusschen de andere als Sweden deselve op de voorgeslaegen securityt van de Commercie, niet soude willen aennemen. De Algoede Godt hoop ick, sal alles ten besten schicken, maer men moet selfs mede vigileren, ende altydt gedaghtigh wesen, datse veeltyts soet fluyten die 't vogelcken gaerne in de knip saegen.

Het is hier niet onaengenaem, dat haere Hoog Mog. de Schepen van Oorloge uyt den Oresondt hebben t'huys ontboden; ende die Zee voor een tydt in rust laeten. *Thurloe* seyde my, dat het op de Sweedtsche Vloot sleght was gestelt, dat *Wrangel* selfs was gestorven, ende datse niets hadden uytgereght, hy seyde ook, dat de Heer *Bond* voorgaf, dat de Vice-Kancelier van Polen aen hem hadt geschreven, dat het Sweedtsche Leger totaliter was geslaegen. Ick seyde, dat de tydt haest de waerheyt soude ontdecken van het geene onder den blooten Hemel was gedaen, dat ondertusschen die Heeren niet alleen haer roem draegen van groote Oorloghs successen, maer ook van advantageuse Negotiatien, ende datse onlangs op de Beurs hebben uygestroyt, datse consent tot haere voor desen versoghte Levees hadden geimpetreert, daer op verklaerde hy my, dat'er niets aen en was, ende datse tegenwoordigh maer consent versoghten om een Regiment van duysent Schotten te mogen lighten, dat ick U Ed. konde verseekeren van de sincere affectie ende vrientschap van den Heer *Protector*, hy seyde, dat het wyselyck was gedaen de aenstaende winter saisoen in Tractaten ende preparatien te besteden om nae den uytval gereedt te wesen. In eenige weecken heb ick geen communicatie gehadt van de brieven van den Heer Ambassadeur *Boreel* ende die by andere Ministers werden gesonden, versoeckende dat ick door U Ed. goede directie daer af voortaen verder magh gedient werden, ende my voorts referende tot mynen nevensgaenden ende het geene ick schryf aen den Heer *van Beverningh*, sal U Ed. alle heyl en voorspoet van ganscher herten toewenschen ende altydt syn ende blyven:

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 15. October 1655.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 22. October 1655.

EDELE GESTRENGE HEER,

UEts. Missive in dato den 15. deser lopende maendt is my wel ter handen gekomen, ende nopende de saecken van Brandenburgh sal U

Ed. uyt den Heere *van Beverningh* vernemen, wat daerinne verders sal konnen gedaen werden: Ick meyne dat U Ed. speculatiën omtrent het discours van *Thurloe* aengaende de bekende voorgeslagen Alliancie seer pertinent syn, ende sal met verlangen te gemoet sien, wat U Ed. dienaengaende aldaer naeder sal wedervaeren.

Ick vertrouwe, dat de Heeren van den Hove in korten, ende mogelyk nogh morgen sullen arresteeren de sententien die tegens *van Messem* ende *van Ruyven* sullen werden uytgesproocken, immers hope ick U Ed. daer van met de toekomende post te dienen.

Ende naedemael sedert myn jonghste schryven van den 15. voorschreve alhier niets van consideratie is gepasseert, sal ick desen hier mede afbreecken ende verblyven:

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 22. October 1655.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 22. October 1655.

EDELE GESTRENGE HEER,

DE Heeren Gecommitteerde Raeden van de Staeten van Hollandt ende West-Vrieslandt hebben my gelast U Ed. by desen bekent te maecken, dat haer Ed. Mog. wel gaerne in confidentie souden gedient wesen van U Edts. sentiment ende oordeel omtrent dessels Negotiatie aldaer op 't subject van de Marine, ende wat uytkomste U Ed., nae de kennisse, die deselve heeft van de humeuren der gener, die daeromtrent van crediet syn, daerinne te gemoet siet, 't welck ick by rescriptie ter eerster gelegentheyt sal verwaghten, omme vervolgens de voorgeroerde haer Ed. Mogende intentie daer mede te konnen voldoen, verblyvende ondertusschen:

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 22. October 1655.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 22. October 1655.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Ed. consideratien my gisteren toegekomen in dessels schryvens van den 15. deser, bevinde ick seer pertinent te wesen, ende sal die met den eer-

eersten aen den Heer *Thurloe* ende den Heer *Protector* selfs traghten smaeckelyk te maecken, het andere werck volgens desselfs voorslagh van soo veel Hoofden onder een Caproen te brengen, te veel accrochementen onderworpen fynde, ben ick bedught ten aensien van de rupture met Spanje, dat men sigh hier ten hooghsten sal gelegen laeten wesen om Sweden tegens den Keyser te engageren, ende een Ligue Offensive ende Defensive op te reghten tegens het Huys van Oostenryck, funderende deselve principalyken op het interest van de Religie. *Coigemet* is Maendagh laetstleden wel anderhalf uur by my geweest, verklaerde dat Sweden niet anders soght als met de Geunieerde Provincien in goede vriendschap te blyven, dat men op de Commercie wel ordre soude konnen stellen; dogh ick bespeurde ende hy seyde ook klaer uyt, datse verwaght hadden, dat *Pautbre* de Neutrale soude hebben aengenomen, dat derselver weygeringe den Koningh van Sweden een anderen cours met haer soude doen houden. My is geseydt, dat *Bond* nogh een tydt langh sal verblyven, maer dat de voorgenoemde eerstdaegs nae den Koningh van Sweden sal vertrecken, in mynen vorigen hadt ick op 547. geset het geene U Ed. schryft op 341. gestelt te hebben, is het anders, soo moet ick een 4 in plaets van een 5 gesteldt hebben.

Ick heb desen naemiddagh gelegentheydt gevonden om met *Thurloe* confidentelyck te spreecken, ende te communiceren U Ed. sentiment raekende het punt van Sweden, daer over hy seyde, syne gedaghten verscheyde reyssen te hebben laeten gaen, ende dat hy wel soude genegen wesen met my tusschen vier oogen ende ooren eens te concerteren de particulariteyten, die van den *Protector* alsmede van wegen de Geunieerde Provincien, Sweden souden met fatsoen konnen geverght werden, versoeckende, dat ick daer op soude willen dencken, ende verseeckerde my, dat hy, Godt willende, Woensdagh aenstaende daer over met my soude komen spreecken, niet om iet vast te stellen, maer om de stoffe in confidentie met my te prepareren, omme met de hooghste secretesse aen de eene ende de andere seyde gebraght te werden voor die geenen, die de laetste handt daer op souden moeten leggen; verklaerende met seer serieuse expressien, dat de excessen ter zee daer de onse over klaeghden, hem soo seer als my selfs moeyden, ende dat de Heer *Protector* onse vriendtschap in syn herdt boven alle andere estimeerde, ende dat hy het van tydt tot tydt soude doen blycken. Hy versoght my, dat ick hem soude willen berighten, op wat voet de brieven voortaen best souden konnen bestelt werden, om te ontgaen het ongemack van de passage door de Spaensche-Nederlanden, ick seyde, dat ick my al een geruymen tydt geleden daer op hadt geinformeert, ende dat ick den Heer *van Beverningh* vertreckende, myn concept hadt gecommuniceert; dat'er twee wegen ter Zee waeren van het Voorlandt in de Wilinge, ende van Harwich in de Maze ofte Goereesche-Gat, dat men voor desen als Engelandt met Spanje in den Oorlogh waeren vervallen, de brieven over Calis hadden gesonden, dat de Zee daer 't engst was, ende dat U Ed. door *Gammarra* wel soude konnen geesclaircisseert werden van de intentie aen de andere syde, het welcke hy verklaerde, dat alhier ten hooghsten aengenaem soude wesen, ende dat hy U Ed. goede

conduite seer veel toebetrouwde. Hier mede U Ed. alle heyl ende voorspoet van herten toewenschende, ende my gedienstelyck aen deselve gebiedende, sal altydt syn ende blyven:

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 22. October 1655.

Aen den Heer Ambassadeur W. Nieupoort, den 29. October 1655.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Ed. Missive van dato den 22. deser lopende maendt is my nae 't afgaen van de myne van den selven dato wel ter handen gekomen: Sedert is 283. wederom alhier in den Haege gearriveert, aen dewelcke ick by absentie van 13, 18, 93, 8, 70, 54, 43, 42, 31, 45. die huyden van 396 wederom alhier verwaght werdt, gecommuniceert hebbe U Ed. rescriptie op 't geene deselve 435 U Ed. voordesen raekende de saeken van 345 toegesonden hadde daer over 285 sigh seer vergenoeght toonde, ende my versoghte U Ed. by desen te willen bekent maeken, dat sy 't selve aenstonts aen 343 soude over schryven, met verseeckeringe, dat soo haest mogelyck van de syde van 344 de effecten op 't voorsz. toegesondene ende 't voorgeroerde schryvens van 435 souden volgen, ende alles dien conformelyck effective gepresteert worden, daer van U Ed. 194 magh doen verseekeren.

Ick sal verlangen naeder te mogen vernemen de uytterste intentie van den Heer *Protector* omtrent de saeken van Sweden, ende meyne, dat aldaer met behoorlycke omsightigheyt sal dienen te werden geprocedeert, soo lange wy niet volkomentlyk geesclaircisseert syn, wat in dien deele van den hooghgemelden Heere *Protector* soude wesen te verwaghten.

Wy vernemen alhier, dat met de jongste post van daer eenige tydingen overgekomen souden wesen, daer by geaffirmeert soude werden, dat de versoghte wervingen van Volck van Oorloge aen de Sweden aldaer soude wesen geaccordeert; ende alsoo U Ed. in de voorsz. desselfs Missive van dato den 22. deses daer van geen mentie is maekende, soo wil ik geloven, dat sulcks uytgestroyt ende gefabriceert sal wesen; daer op noghtans met den naesten de waere gelegentheyt sal verwaghten.

Op de forme van 't overbrengen der brieven sal ik by de eerste occasie spreeken

ken met de Heeren Gecommitteerde Raeden, die voor desen gelast syn daer op een advis aen haer Ed. Groot Mog. uyt te brengen; sullende op morgen voor eenige weynige dagen vertrecken van hier nae de Beverwyck, ende op myne wederkomste U Ed. daer van breder adviseren.

Eergisteren syn alhier gepronuncieert de twee distincte sententien,* tegens de Persoonen van *Johan van Messem* ende *Dirck van Ruyven* in voegen als deselve in forma geëxtendeert, copyelyck hier nevens gaen, ick vinde de premissen nae myn oordeel tamelyck wel gecoucheert, alhoewel ick wel gewenscht hadde, dat men den voornoemde *van Ruyven* door scherper middelen gebraght hadde, tot wat klaerder confessie op eenige punten in de voorsz. sententien geroert, ende ook tot bekentenisse op eenige swaerder punten, die de Heeren van den Hove in haer gemoet wel overtuygt waeren by hem te wesen begaen; edogh kan niet wel begrypen nae myn geringh verstant, hoe ende in wat voegen het dispositief met de voorsz. premissen kan werden over een gebraght, ende laete daer van het oordeel gaerne aen anderen, wetende dat een Reghter syn conscientie voldoende, anderen ook haer daer mede voldaen moeten houden. Waer mede voor dese reyse niets van sonderlinge consideratie U Ed. verders te communiceren hebbende, sal hier mede eyndigen ende verblyven:

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Diemaer.

Haege den 29. October 1655.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 27. October 1655.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Ed. twee missiven van den 22. deser syn my beyde gister-avondt wel geworden. Ick hoop met den naesten bequaem te sullen wesen, om aen de Ed. Mog. Heeren Gecommitteerde Raeden in confidentie te konnen bekent maecken myn sentiment raeckende het werck van de Marine, ende ben van nu af bedught, dat in cas van rupture met Spanjen, het selve sal gedilaijeert werden, om deselve redenen, als wy het ten aensien van Vranckryck voordesen syn gewaer geworden, ende versoeck om redenen, die my in den sin syn gekomen by occasie van een wytloopigh discours van den Ambassadeur van Spanjen alhier, dat U Ed. my in confidentie gelieve te berighten, of de rupture tusschen Engelandt ende Vranckryck, voor de Geunieerde Provincien voor ofte naedeligh wordt geoordeelt, ende byaldien daer toe gelegentheyt soude voorvallen, of het quaelyck soude geduyt werden ten besten te spreeken. De Heer Ambassadeur voorsz. heeft my seer confidente openingen gedaen van het geheele werck onder beloste van secretesse; Ick heb ontdeckt, dat deselve seer

* Zie *Aitzema* III. Deel, pag. 1194. in Folio.

seer over het werck is bekommert; De Heer *Protector* heeft my rondt uyt verseeckert, dat hy ten aensien van Sweden geen offres ofte invitatie, dat waeren de eygen woorden, soude aennemen als gemeen met Hollandt, ende verseekerde my, dat hy U Ed. Persoon seer estimeert, ende wenscht gelegentheyt te hebben omme het met ter daet te konnen bewysen. 206 heeft my desen naemiddagh gecommuniceert, dat sy advisen hebben, dat de Spaensche voor hebben tot Amsterdam eenige kapitale Schepen ten Oorlogh gebouwt, te hueren, ende instantelyck versoght, dat U Ed. gelieve te overwegen, hoe moeylyck het soude vallen, dat uyt een Staet, die men voor heeft meer ende meer met confidentie ende affectie in alles te bejegenen, haere Vyanden ende grootste Oppresseurs van de Gereformeerde Religie, tegens haer souden gestyft ende gesterckt werden, ende wenscht, dat U Ed. gelieft daer nae te doen vernemen, ende door syn goede directie daer ende soo het behoort, te besorgen, dat het selve magh werden voorgekomen; ende ick versoeck gedienstelyck daer over van U Ed. naeder bericht te mogen gedient werden, U Ed. ook serieuselyck recommandeerende, dat het geene ick schryf aen den Heere Griffier aengaende Sweden, soo veel doenlyck is, magh gesecreteert werden. Ende hier mede U Ed. in des Alderhooghsten genadige bescherminge beveelende, sal altydt syn ende blyven:

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 29. October 1655.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 5. November 1655.

EDELE GESTRENGE HEER,

ICk wierdt gisteren van *Thurloe* gewaerschouwt, dat de brieven in Vlaenderen werden geopent; derhalven heb ick myne brieven afgesonden met de Heer *Maximiliaen van der Natti*, van den welcken ick voor desen aen den Heer *van Beverningh* heb geschreven. Ick hoop, dat de Ed. Mogende Heeren Gecommitteerde Raeden daer door voor dees tydt raeckende het werck van de Marine sullen voldaen wesen, U Ed. verseeckerende, dat ick geen occasie sal verwaerlosen, om dat werck te bevorderen; om andere importante publicke saeken, heb ick daer in wat discretie moeten gebruycken. De brieven uyt Nederlandt syn nogh niet aengekomen. Men verseeckert my dat binnen

nen weynige dagen veertigh goede Schepen gereedt sullen wesen om Zee te kiesen: Het werk werdt hoogh opgenomen. Hier mede my gedienstelyck aen U Ed. gebiedende, sal altydt syn ende blyven:

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 5. November 1655.

P. S.

Soo datelyck ontfangh ick de brieven van den 29. October: De tydt laet niet toe die te beantwoorden.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 12. November 1655.

EDELE GESTRENGE HEER,

VErmits myne absentie uyt den Haege, die eenige daegen langer geduert heeft als ick wel gedaght hadde, heb ick met de jongste post aen U Ed. niet geschreven, dogh de Heer *van Beverningh* heeft aengenomen gehadt U Ed. op alles omstandighlyck te adviseren, daer door U Ed. ontwyffelyck ten genoege sal wesen gedient.

Wy hebben uyt U Ed. jongste advisen alhier met blydtschap vernomen, dat de Tractaten eyndelyck tot conclusie ende teeckeninge syn gebraght, niet twyffelende, of sal daer by ook wel besorght syn, dat desen Staet (haer Hoog Mog. begerende,) daerinne sal mogen werden gecomprehendeert volgens het 15. Artikel van 't Tractaet van Vrede met desen Staet gemaeckt; gelyck ick ook niet twyffele, of sal copye van 't voorsz. geslooten Tractaet door U Ed. als voor de receptie deses herwaerts overgesonden syn, 't welck ook andersints in gevolge van 't voorsz. 15. Artikel soude moeten werden geeyscht, gelyck haer Ho. Mog. met Brandenburgh tracterende 't een ende 't ander religieuselyk hebben geobserveert, ende by soo verre geobmitteert moghte wesen de reservatie van de faculteyt om haer Ho. Mog. in 't voorsz. Tractaet te mogen includeren, soo sal in allen gevalle sulks voor ofte nevens de Ratificatie by den Heere *Protector* nogh moeten werden gestipuleert, op dat geen notoire contraventie begaen werde tegens 't voorsz. 15. Artikel daer over ook voor desen ten regarde van de Tractaten met Portugael, Sweden ende Denemarcken gemaeckt,

 excu-

excuse is gedaen, met toeseggingc van in 't toekomende 't effect van 't voorsz. 15. Artikel reëlyck te sullen presteren.

Wy wenschten nu alhier wel dat 161. met 548. voorgekomen moghte werden, ende ick oordeele daerinne niet alleenlyck te verseren het interest van 155., maer ook een merckelycke consideratie van Staet, soo voor 194. als voor 350., dat namentlyk by ontstentenisse van dien, 521. apparentelyk sigh soude konnen bemaghtigen van 553., 't welck hoe seer altydt geredouteert is geweest by 188. een ieder ten vollen is bekent.

De Sweedtsche tydingen syn tegenwoordigh gantsch onseecker, dogh de meeste brieven melden dat Cracouw op den 13. van de voorlede maendt in handen van Sweden soude overgegaen syn. Waer mede voor dese reyse niet verders van consideratie U Ed. te adviseren hebbende sal verblyven:

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedigen Dienaer.

Haege den 12. November 1655.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 4. November 1655.

EDELE GESTRENGE HEER,

SAturdagh laetstleden hebbende van den Heere Ambassadeur van Vranckryck in het lange ende breede de redenen gehoort, om dewelcken deselve hadt geweygert de Artikelen van het Tractaet met de insertie van de pouvoirs van den Heer *Protector* te teyckenen, om dat syn Meester *Rex Gallorum* ende niet *Galliarum* wierde gequalificeert, heb ick op Maendagh daer aen volgende gesproocken met den Heere Secretaris van Staet alhier, om te sien of men die steen des aenstoots niet soude konnen weghnemen; deselve verklaerde dat de proceduuren van den welgemelden Heer Ambassadeur doorgaens seer desobligant waeren geweest, ende dat men van den selven niets goedts hadde te verwaghten ende als se het niet hadden gedaen, om door dat accommodement voor te komen de klaghten van onse Ingesetenen datse haer aen het heele Tractaet seer weynigh souden laeten gelegen wesen, daer op vondt ick goedt den selven met veel ernstige en kragtige redenen te vertoonen de nootsaekelykheyt van het Tractaet de Marine, dat ick voordesen op de ronde verklaeringe van den Heer *Protector* ende syne Ed., myne Heeren de Staeten hadt verseekert, dat men hier genegen was over een Tractaet de Marine te convenieren, maer dat onaengesien myne soo menigmael gereitereerde instantien, dat'er niet op was gevolght, dat'er ondertusschen ontallycke excessen waeren gepleeght, en verhaelde hem de onordentlycke proceduren tegens verscheyde Schepen, die nogh niet en syn ontslaegen, besluytende, dat de gemoederen van de goede Inge-

Ingesetenen vervreemdden, ende dat'er niet billycker nog redelycker voor beyde Staeten konde bedaght werden, als door soodanig Tractaet den anderen geruft te stellen; syn Ed. seyde, dat soo wel de Heer *Protector* als hy sigh beklaegden, datse alles soo spoedighlyck niet konden remedieren als se wel wensten, ende verseekerde my met seer kraghtige expressien, dat hy soude bevorderen, dat'er een goedt Reglement de Marine soude gemaeckt worden; dat hy het selfs wilde bevorderen, versoeckende dat ick daer geensins aen soude willen twyffelen.

Ick versoeck gedienstelyck, dat U Ed. de Ed. Mog. Heeren Gecommitteerde Raeden gelieve te communiceren het hier voorgestelde, ende met eenen te verseeckeren, dat ick daer op van dagh tot dagh sal aenhouden, ende als men menschen soude konnen geloven, meen ick tegenwoordigh dat wy dienaengaende nogh iets goets hebben te verwaghten, te meer om dat eyndelyken het Tractaet * met Vranckryck gister-avont is gesloten, ende geteykent. Ick hadt 's daeghs te vooren een ernstige conferentie met den Heere *de Bourdeaux*, die my, desen brief begonnen hebbende, is komen bedancken. De Ratificatie sal binnen den tyd van vyftien daegen uytgewisselt werden, ende veertien daegen daer nae sullen alle Acten van hostiliteyt cesseren; Godt geve, dat het ten besten magh strecken; ende my hier mede gedienstelyck aen U Ed. gebiedende, sal altydt syn ende blyven:

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent.

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 4. November 1655.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 4. November 1655.

EDELE GESTRENGE HEER,

DE brenger deses is de Heer *Maximiliaen van der Natti*, die sigh eenige jaeren alhier in Cambridshire heeft onthouden ende al over langen tydt goede kennisse ende vriendtschap gehouden met den Heere *Thurloe*. Raekende desselfs employ, heb ick voordesen aen den Heer *van Beverningh* geschreven, ende heb eghter geraeden gevonden den nevensgaenden door hem aen U Ed. te senden, ende meen, dat het seer dienstigh sal wesen, dat deselve synde tot Delft geboren, ende betoonende seer goede genegentheyt tot 't Vaderlandt in stilligheyt wel werde bejegent, ende dat U Ed. ende de Heer *van Beverningh* hem

S 2

* Zie *Aitzema* III. Deel, pag. 1165. in Folio.

hem wil inscherpen, hoe dienstigh ende reputatieus het voor den Heer *Protector* soude wesen, dat het Tractaet van Marine soude mogen geperficieert werden, ende alle de onvriendelycke ende ongebuerlycke Acten vernietight, ende my voorts refererende tot U Ed. gewoonlycke wysheydt, sal altydt syn ende blyven:

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 4. November 1655.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 12. November 1655.

EDELE GESTRENGE HEER,

ICk heb gisteren aen den Heer *Thurloe* bekent gemaekt het geene *Weyman* U Ed. hadt te gemoet gevoert op de communicatie van den mynen laestleden aen den Heer *van Beverningh*, ende by die occasie raekten wy op het geheele groote werck: Syne Ed. verseeckerde my, dat de Heer *Protector* alle mogelycke devoiren genegen is aen te wenden, om voor te komen de rupture tusschen Sweden, de Geunieerde Provincien ende Brandenburgh, oordeelende het selve in de tegenwoordige constitutie van tyden en saecken ten hooghsten pernicieux. Ick vertoonde hem met veele redenen, dat de tydt seer considerabel was ende dat de saeke selfs als de tydt niet wel soude werden waergenomen, tegens onse goede intentie soude konnen komen te ontschieten, dat men voordeesen door habile Ministers altydt in die Quartieren hadt gevigileert, daer op seyde syn Ed., dat hy meende dat het ook tegenwoordigh in dier voegen behoorde gemanieert te werden, dogh dat de persoon de behoorlycke qualiteyten behoorde te hebben, om soo groot een werk wel te beleyden, dat hy syne reyse soude dienen te nemen over Hollandt, ende salueren haer Ho. Mog, ende voorts het werck te saemen *Communicatis consiliis* met Godes hulpe aenvangen. Ick vertoonde de onmogelyckheyt, om met goede apparentie een Negotiatie met *Bond* alhier te konnen perficieren, 't welcke hy mede geloofde, maer ick meende dat eghter een Tractaet defensif als voor desen is voorgeslaegen, soude konnen gemaeckt werden; ende dat door deselve, Sweden best tot reden soude konnen te brengen wesen, maer hy seyde, dat het ook syns bedunckens wel konde gedaen werden, maer dat voor al het eerste diende bevordert, daer ick op vertoonende dat de vergaederingen niet

niet alleen van Hollandt maer ook van Zeelandt, ende meest van alle de Provincien omtrent desen tydt werden gehouden, vraeghde of haer Ho. Mog. met de meeste circumspectie niet dienden daer af verwittight te werden, daer op versoght hy, dat ick het nogh wat wilde voor een dagh of twee insien, omme op het geheele werck de intentie van dese syde te konnen overschryven. Raekende de wervinge van Volck de Sweden toegestaen, ben ick wel verseeckert, dat het niet anders is als van duysent Schotse voetknegten, ende dat de tydt sal openbaeren, dat het met goede insighte is geschiet.

Soo daetelyck ontfangh ick antwoord, op een brief desen morgen aen *Thurloe* geschreven, om naeder ende klaerder bescheydt, hy excuseert het met seer beleefde expressien, ende verseeckert my, dat ick het sal hebben voor de naeste post met andere consideratien dat subject raeckende; dat syn dessels eygen woorden, waermede eyndigende beveele ick my seer gedienstelyck aen U Ed.; Sullende altydt syn ende blyven:

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 12. November 1655.

Aen den Heer Ambassadeur W. Nieupoort, den 19. November 1655.

EDELE GESTRENGE HEER,

NAe 't afgaen van mynen jonghsten, van dato den 12. deser loopende maendt, is my U Edts. Missive van deselven dato wel ter handen gekomen, gelyck my ook in de voorleden weecke U Edts. brieven van den 4. daer benevens uyt handen van *Maximiliaen vander Natti*, wel syn geworden, ende hoope, dat wy in gevolge van 't voorgeroerde U Ed. schryvens van dato den 12. voorsz. met de naeste post eenmael finaelyck sullen werden geësclaircisceert van de innerlycke intentie van den Heer *Protector* omtrent de saeken van Sweden, daer nae wy alhier met impatientie verlangen.

285 heeft my gisteren bekent gemaeckt dat hy een 4, 74, 22, 19, 24, 52, 82, 41, 5, 26, 36, voor een 53, 37, 50, 39, 77, 80, 12, 70, 8913150. 345 aldaer, met naemen 77, 38, 10, 99, 20, 70, hadde ontfangen, die hy met dese Post soude derwaerts oversenden, ende den gemelden 342 instrueren op 't geene 435 voor desen aen U Ed. heeft geschreven, andersints heeft 283 nogh geen antwoordt op 't geene hy nae de communi-

municatie van U Ed. Missive van den 22. der voorlede maendt aen 435, nae 343 overgeschreven heeft, 't geene hy nae syn reeckeninge ter naeuwernoot met de aenstaende post soude konnen ontfangen. Ick mercke wel dat hy daer mede te gemoet siet 63, 70, 19, 64, 8. 63, 53, 77, 20, 40, 25, 89, 24, 70. 50, 1, 8, 7, 188, 80, 26. 29, 9, 26, 54.

Men heeft alhier eenige tydt herwaerts Hemel ende Aerde gemoveert omden Heer *van Sommelsdyck* te promoveren tot het Gouvernement van Sluys, het welck men presumeerde vacant te sullen vallen, door de promotie van den Heer *van Wynbergen* tot het Gouvernement van 's Hertogenbosch, dogh wy hebben nogh soo veele te wege gebraght, dat de Heer *van Wynbergen*, by haer Hoog Mog. op gisteren is geëligeert tot Gouverneur van 's Hertogenbosch voorsz., ende aenstonts daer op de Heer *van Noorwyck* met het Gouvernement van Sluys gebeneficeert; Ick moet bekennen, daer inne meer voordeel te vinden, als dat de Heer *van Noortwyck* simpelyck tot het Gouvernement van den Bosch hadt gepromoveert geworden; om redenen, dat ick 't Gouvernement van Sluys soo considerabel aghte als het andere, ende dat nu het Gouvernement van den Bosch wederom vacant vallende (gelyck seer apparent is in korten te sullen geschieden, vermits de voornoemde Heer *van Wynbergen* is oudt ende valetudinair) Hollandt ontwyffelyk, ofte die geene die by deselve sal werden gerecommandeert, daer toe de naeste sal wesen, gelyck eenige Heeren my van nu af aen in *eventum* daer van albereyts toeseggingе hebben gedaen; daer ter contrarie het Gouvernement van Sluys vacant vallende nae onse maxime meest reguart soude dienen te werden genomen, op de recommandatie van Zeelandt, ende ick meyne met goedt fondament te mogen geloven, dat, ten waere de tyden t'eenemael veranderen, de Heer *van Noortwyck* hem absolutelyck nae 't goetvinden van haere Ed. Groot Mog. sal draegen, gelyck deselve nu al een geruymen tydt herwaerts op de deliberatien over de saeken van Overyssel vallende, ende in meer andere gelegentheden resolutelyck heeft betoont. Waer mede ick sal verblyven:

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 19. November 1655.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 19. November 1655.

EDELE GESTRENGE HEER,

ICk heb in myne audientie den Heer *Protector* mede gecongratuleert, over 't Tractaet met Vranckryck, ende gevraeght of'er eenige mentie was gemaekt van de comprehensie van haer Ho. Mog., ingevalle deselve 't souden goetvinden, deselve vraeghde aen den Heer Secretaris van Staet, of 't selve ook was gedaen, de-

dewelke antwoordde dat'er mondelinge van was gementionneert, ende dat de Heer Ambassadeur van Vranckryk daer geen swaerigheyt in had gemaekt, ik vertoonde hem, dat met syn antwoordt op myne Memorie 't selve van die tydt af vastelyk was belooft, ende dat haere Ho. Mog. het aen haere syde getrouwelyck in het Tractaet met den Heer Keurvorst van Brandenburgh hadden geobserveert: Daer op gaf hy last, dat het voor de extraditie van de Ratificatie in de beste maniere soude besorght werden. De Heer Ambassadeur van Vranckryck verhaelde my gisteren, dat door des Koninghs vertreck nae de Frontieren om te stuyten het dessein van eenige gemiscontenteerde Gouverneurs, de Ratificatie soo haest niet hadt konnen geëxpedieert werden, maer dat hy van goederhandt was verseeckert, dat die met den eersten soude overgesonden werden.

Het is onmogelyk menselyker wyse voor te komen de rupture met Spanje, ende sal eghter met discretie ende circumspectie U Ed. consideratien daer het kan goedt doen, te pas brengen, U Ed. verseekerende, dat het by veelen ook soo werdt geapprehendeert, wenschende, dat de Spaensche-Nederlanden tot eene Republick konde geholpen werden, anders ben ick bedught, dat men met'er tydt op een partage sal denken. Woensdagh laetstleden verstondt ick van *Thurloe*, dat men besigh was om een persoon te despicieren tot het employ in mynen voorigen vermelt, maer beloofde, dat my naeder communicatie dien aengaende soude werden gegeven, dogh het subject van myn audientie desen naemiddagh, was soodanigh, dat ick die saeken niet goedt en vondt daer mede te vermengen, ick sal met den naesten naeder gelegentheyt soecken om hem te spreecken ende noghmaels voorhouden, dat dese Vergaederinge dient waergenomen te werden.

Men is hier seer verlangende nae brieven van den Envoyé van den Koningh van Sweden, hebbende in twee volle maenden niet altoos van hem vernomen: De Heer Ambassadeur van die Kroon heeft huyden morgen, *en grand Deuil* genotificeert de doodt van den Heer Landtgrave *Fritz*, ende gecommuniceert de tydinge van syn Meesters voorspoedige successen. *Thurloe* seyde my onder anderen mede, dat hy seer ernstigh insteert om te hebben finaele ende positive verklaeringe ende resolutie van dese syde; Ick hoop eghter, dat'er niet tot prejudicie van de Geunieerde Provincien sal gedaen werden, immers verseecker ick U Ed., dat ick behoorlyck met Godes hulpe daer toe sal arbeyden: Ende my hier mede seer gedienstelyck aen U Ed. gebiedende sal altydt syn ende blyven:

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteeckent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 19. November 1655.

Aen

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 26. November 1655.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Edts. Missive in dato den 19. deser lopende maendt, is my nae 't afgaen van de meyne van den selven dato wel terhanden gekomen, ende wy sullen in gevolge van dien, alhier verwaghten eenigh schriftelyck instrument waer by de Heer *Protector* aen sigh sal hebben gereserveert de faculteyt omme desen Staet, haer Hoog Mogende sulcks begerende in het Tractaet met Vranckryck te doen comprehendeeren: Ende ick hadde niet getwyffelt, of wy souden nevens de voorscheve U Edts. Missive bekomen hebben copye van 't gemelde Tractaet, 't welck niet synde hadde ick wel gewenscht de oorsaecke van dien met een lettertjen te mogen vernemen; immers kan ick niet bevroeden, dat de communicatie van dien met reden kan werden geweygert, ende ick sal derhalven 't selve Tractaet als nogh met de aenstaende post te gemoet sien: Men is alhier vast besigh omme de gedecreteerde Ambassadeurs nae Sweden, Denemarcken ende den Keurvorst van Brandenburgh te expedieren, ende vertrouwe, dat daer toe in den beginne van de aenstaende weecke persoonen sullen werden genoemt, sulcks dat wy verlangen, dat de Heer *Protector* mede daer op ten selven eynde Resolutie gelieve te nemen.

Hier nevens gaet copye van de Missive by den Heere Resident de *Vries*, jongst aen haer Ho. Mog. geschreven, daer uyt U Ed. der Sweden intentie omtrent het werck van de Oost-zee sal gelieven te vernemen, ende haer Ed. Groot Mogende hebben gemeynt, dat dienstigh wesen sal, dat daer van aldaer mede met discretie kennisse gegeven worde, ende dat het selve sal konnen dienen ook gebruyckt worden tot een argument omme den Heer *Protector* als nogh te bewegen tot de hier bevoorens voorgeslaegene gemeene Alliancie met den Koningh van Denemarcken, tot conservatie van de liberteyt van de Navigatie, ende Commercie op de Oost-zee.

Waer mede boven de communicatie van de nevensgaende advisen, U Ed. voor dese reyse niets van sonderlinge consideratie te communiceren hebbende, sal hier mede afbreecken ende verblyven:

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 26. November 1655.

Aen

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 26. November 1655.

EDELE GESTRENGE HEER,

EErgisteren aen den Heer *Thurloe* geschreven hebbende, dat ick wel wenschte gelegentheyd te hebben omme met hem eenige publicke saeken te communiceren, antwoordde deselve mede schriftelyck, dat hy my 's daegs daer aen soude ontmoeten in den Hof van Whitehall; ende gisteren voordemiddagh liet syn Ed. my met een ander briefje weten, dat de *Protector* self was genegen, om met my over eenige publicke saeken te confereren, ende nae dat *Thurloe* my by deselve had gebraght, seyde hy, dat hy met aendaght dickmaels had gespeculeert op de saeken van Sweden ende Polen, ende dat hy sigh selve daerin oordeelt geinteresseert, om dat wy het waeren, dat hy in den hemel syne getuygenisse hadde van syne opreghte ende sincere intentie, om niet alleen onverbreecklyck het gemaeckte Tractaet te onderhouden, maer ook om met hertelycke affectie de vrientschap meer ende meer met Hollandt te stabileren, dat hy niet wilde ontkennen, dat'er considerabele presentatien tot voordeel van Engelandt gedaen waeren, dogh dat hy noyt had konnen goedvinden affsonderlyck van Hollandt iet te accepteren; dat hy tegenwoordigh meende, dat'er ict behoorde gedaen te werden; maer dat hy sigh tot nogh toe niet wel konde voldoen, over den voet ende maniere, om met de beste ende meeste apparentie van succes de voornoemde saeken ten besten te beleyden, dat de Koningh van Sweden verre in Polen was, ende de reysen in het tegenwoordige saisoen moeylyck ende periculeus, dat men tot nogh toe van *Rolt* nogh tael nogh teecken had gehoord, ende dat hy daerom hadt gedaght, of het niet best waere de Negotiatie met *Bond* alhier aen te vangen, vertrouwende, dat deselve wel sal geauthoriseert wesen, ende nae veel discoursen, raeckende 't interest van de Protestantsche Religie, ende hoe gaerne hy soude sien in dese conjuncture van tyden derselver Unie: Daer nae met een preambule van de ondervindinge van onse opreghtigheyd, versoght hy, dat ick hem vryelyck myn sentiment soude openbaeren, ofte wilde ick my bedencken, dat ick het soude doen mogen, ende als ick gereet soude wesen, dat ick tot allen tyde soude mogen by hem komen. Ick antwoordde, dat het my lief was geweest te verstaen, dat hy mede oordeelde, dat'er geen tydt meer behoorde verloren te werden, ende dat ick oversulcks geen swarigheyd maeckte hem te verseeckeren in de tegenwoordigheydt van *Thurloe*, die alleen by hem was gebleeven, dat haer Ho. Mog. niet anders soghten als de vryheydt van de Commercie en Navigatie, ende dat de Keurvorst van Brandenburg met Dantzich ende anderen in Pruyssen, Koninglyk ende Dukael, moghten ongemoeyt blyven, verhaelende, de consequentie van het eene ende het andere, ende dat ik meende, dat *in loco* door bequame Ministers met vigoureuse instructien voorsien, die saeke best *communicatis consiliis* ten besten soude konnen beleyt werden, ende voor al, byaldien men in *omnem eventum*

tum konde convenieren over de bewuste Alliancie defensif, dat myns bedunckens de Koningh van Sweden sigh door woorden alleen niet sal laeten dimoveren, ende dat ick geloofde, dat *Conjet* ende *Bond* niet anders voor hebben, als tydt te winnen: de *Protector* sigh omkeerende tot *Thurloe*, vraegde, of men niet sonder veel tydt verlies soude konnen vernemen hoe verre deselve gelast waeren, daer op antwoordde deselve, dat hy het wel soude tenteren, ende voeghde daer by, datse voor desen hadden voorgeslaegen, dat men haer Ho. Mog. soude konnen verseeckeren, dat de Commercie niet verder ofte anders soude werden belast, ende dat deselve daer mede behoorden contentement te nemen, ende haer met geen andere saeken te bemoeyen. Ick deduceerde andermael van wat een verre uytsiende consequentie het soude wesen, als men haer verder soude laeten geworden, ende dat niemandt sigh ten aensien van hare desseynen soude kunnen gerust houden, dat de beste securiteyt was voor Engelandt ende haere Hoog Mog., dat de voornoemde Landen ende Stenden wierden geconserveert. De *Protector* seyde, dat Sweden soude ontkennen, datse soodanige prejudiciabele desseynen voor hadden, daer op antwoordde ick, datse het met'erdaet al hadden ontdeckt, dat het alle de werelt kennelyck was, wat inique conditien den Keurvorst van Brandenburgh waeren voorgestelt, ende wat Tollen ons ende andere Natien waeren afgeëyscht, verhaelende, raeckende het eene ende het andere, verscheyde particulariteyten; hy seyde op het eerste, dat het *Nabals* Wyngaert gelyck was, ende dat soodanige begeerlyckheden in der daet aenstotelyck waeren, ende raeckende het tweede, dat het al hoger exactie was, sulcks dat hy my verseeckerde, dat hy in de saeke selfs wel soo verre konde penetreren, dat diende voorgekomen te werden; maer hoe het best te dirigeren, dat hy daer op naeder soude moeten dencken: Ick repliceerde, dat de *Protector* best wist, hoe schielyck de saeken van oorloge somwylen veranderen, ende dat voordesen de Negotiatien *in loco* waeren aengestelt, dat'er myns bedenckens gelegentheyt soude konnen gevonden werden, om veylighlyck tot Dantzich te konnen reysen, ende daer synde, dat'er wel een bequaeme plaets soude konnen gevonden werden tot de byeenkomste; maer dat ick my niet konde inbeelden, dat'er apparenter middel was, om de voorgeroerde desseynen te diverteren, als door een Ligue offensive ende defensive. De *Protector* seyde, dat hy die saeke ernstelyck met eenige van den Raedt soude overwegen, my verseeckerende, van syne sincere intentien ten regarde van ons intrest. *Thurloe* hadt my te voren in confidentie bekent, datse niet wel iemant tot dat employ konden uytvinden, *Stricklandt* my uytgeleydende seyde, dat *Lambert*, *Fines*, *Laurence* ende hy, by den *Protector* op het voorgeroerde subject waeren bescheyden. Ick heb geoordeelt, dat 't U Ed. niet onaengenaem soude wesen, het geene in die conferentie is gepasseert, omstandighlyck ende nae de waerheyd te communiceeren, t'huys wedergekeert synde, wierdt my U Edts. seer aengename van den 19. deses behandight. Ick bedanck U Ed. voor de communicatie, ende heb desen naemiddagh *Thurloe* gecommuniceert, dat *Slezer* credentialen van den Keurvorst van Brandenburgh hadt bekomen, ende dat *Weyman* ongetwyffelt eerstdaegs met aensienelycker character ende naeder instructie soude overkomen, ende versoght, dat hy nae syne gewoonelycke

lycke civiliteyt, *Slezer* wilde acces tot hem laeten hebben, het welcke hy vriendelyck beloofde. *Thurloe* is met soo veel werck geobrueert, dat het hem onmogelyck is alle dingen exactelyck te konnen presteren. Eer de Ratificatie van Vranckryck is gekomen, bemerckte ick, dat men hier oordeelde, dat 't niet paste, dat men copye uytgaf van de Articulen, ook wierdt hier gelooft, dat haere Hoog Mog. in substantie daer kennisse af hadden. Men is hier verwondert, dat in het Quartier van Zutphen ende elders met trommel-slagh wervingen toegestaen werden voor Sweden, U Ed. gelieve my te berighten of 't in der daet soo is, dan of 't maer werdt uytgestrooyt, ende hier mede U Ed. alle heyl en voorspoet van herten toewenschende, sal ick altydt syn ende blyven:

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 26. November 1655.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 26. November 1655.

EDELE GESTRENGE HEER,

Enige van myn Vrienden hebben my berighte, dat myn Heeren van Amstelredam tegenwoordigh wel souden konnen goedtvinden, dat ick weder repatrieerde, derhalven versoeck ick gantsch dienstvriendelyck dat het U Ed. gelieve my de gunste te bewysen, ende desselfs wys advies mede deelen, in wat voegen deselve meent, dat het best daer toe soude konnen beleydt werden, ende of den Staet niet soude konnen goedtvinden, het huys daer ick tegenwoordigh in woon, ende dat ick maer voor ses maenden vast (ingaende den eersten October nieuwen Styl) heb gebruyckt, te houden voor die geene, die dese post voortaen sullen waernemen, de Heer *Protector* heeft my de sleutel van het Parck gesonden, sulcks dat men te allen tyde ook sonder Karosse te Whitehall kan komen, ende in het selve Parck ontmoeten die geene, die dikmaels met schroom visiten in haer huys ontfangen, het is bequaem ende magnifieck, met hoven ende stallen wel voorsien, men soude het voor drie jaeren alle 6. maenden vry mits twee te voren opseggende, wel konnen huuren om 200. ponden Sterlings 's jaers, het is tegenwoordigh wel gerepareert, ende alle de aenwesende Ambassadeurs bekennen, dat het haere huysen verre overtreft in gemack ende aensienlyckheydt, ende op de reputatie van den Staet moet myns bedunckens al mede gelet werden. Myn Heer, ick verseecker U Ed., dat ick geen eygen particuliere insighten daer in heb, maer dat ik meen,

dat soodanige occasien niet altyt voorvallende behooren waergenomen te werden; Ick weet wel, dat het voor desen niet gebruycklyck is geweest de Ministers van huysen te voorsien, maer men heeft bevonden hoe ondienstigh het is, als die ongelegen plaetsen komen te kiesen, ende my hier mede gedienstelyck aen U Ed. gebiedende sal altydt syn ende blyven:

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 26. November 1655.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 3. December 1655.

EDELE GESTRENGE HEER,

SEdert mynen jonghsten, van dato den 26. der voorleeden maendt, is my U Edts. Missive van den selven dato wel ter handen gekomen, ende wy hadden alhier alle wel gewenscht, dat de Heer *Protector* omtrent de saeken van Sweden sigh wat naeder, conform de inclinatie ende Resolutie van haere Ed. Groot Mog., hadde gelieven te voegen, 't geene ick ook op 't fondament van U Edts. jonghste brieven hadde verwaght: Ende nu wil ick gaerne bekennen, dat ick vreese, dat hooghgemelde Heer *Protector* sigh die saeken t'eenemael sal onttrecken: Weshalven ick ook oordeele, dat daer omtrent met volkomene omsightigheydt voortaen sal moeten werden geprocedeert; te meer, alsoo ick eenigen tydt geleden advys ontfangen hebbe, dat men aen het Sweedsche Hof volkomentlyck was geinformeert van alle het geene, waer toe U Ed. op last ende in naeme van haer Ho. Mog. den Heer *Protector* hadde gesolliciteert.

Ick hebbe niets ter werelt konnen vernemen, van 't geene aldaer werdt gedebiteert, dat namentlyck in 't Quartier van Zutphen, ende elders met den trommel-slagh wervingen toegestaen souden werden voor Sweden, ende houde voorseecker, dat sulcks in desen Staet nergens is geschiedt.

Aengaende 't geene U Ed. mede is mentionnerende, nopende desselfs overkomste herwaerts; mitsgaders nopende de inhuuringe van 't huys, daerinne U Ed. jegenwoordigh is woonende, sal ick occasie nemen, omme daer over met de Heeren van Amstelredam, ende den Heere *van Beverningh* ende anderen te spreecken, ende U Ed. derselver consideratien daer op by de eerste occasie laeten toekomen.

Ick hebbe U Ed. al over eenigen tydt geschreven, dat ick hope hadde, dat onder

onder Godes genadigen zegen iets soude konnen werden uytgevonden ende geconsequeert, 't welcke tot herstellinge van de ruste alhier, ende tot versterkinge van de goede intelligentien met den Heere *Protector* aldaer soude konnen strekken, ende daer op sedert onder de handt verder ende verder gelaboreert hebbende, ook de saeke 't eenemael gedisponeert vindende, omme by goede directie te konnen uytwercken.

Eerstelyck dat by haer Ho. Mog. ende de Staeten van de respective Provincien soude werden geresolveert tot 't lighten ende royeren van alle de protesten, ende hevige geschriften op 't punt van de bewuste seclusie tegens de Provincie van Hollandt, ende de Ministers daer omtrent geëmployeert zynde, in de Registers van de Generaliteyt geinsereert, met een solemnele belofte van de Bondtgenoten, dat daer over geen verder misnoegen tegens iemant soude werden betoont.

Ten Tweede dat ook ingevolge van de bewuste Acte van *Amnistie* * op de groote Zael Ao. 1651. gearresteert met'er daedt soude werden geroyeert alle de Resolutien daerinne gementionneert, ende specialyk die geene, daer over tot nog toe de questie is geweest, namentlyk van den 18. Augusty 1650., nopende de affonderlycke cassatie †, soo geseydt wert by haer Hoog Mogende genomen.

Ten Derden, dat de Heer Prins *Willem van Nassauw* soude konnen werden gepermoveert afstant te doen van het questieuse Stadthouderschap, van Overyssel.

Ende ten Vierden dat de gemelde Heer Prins *Willem van Nassauw* tot Veldt-Maerschalck gekosen wordende §, van haer Hoog Mogende selfs by instructie, de Wet soude ontfangen, van geene vordere Stadthouderschappen ofte Vice-Stadthouderschappen te mogen bekleden, jae dat alvorens te komen tot een electie van een Veldt-Maerschalckschap een generaele Wet voor 't toekomende soude konnen werden gemaeckt, dat geen Veldt-Maerschalck der Vereenighde Nederlanden, soude mogen wesen Stadthouder, Gouverneur, ofte Kapiteyn-Generael van eenige Provincien, noghte voor hem selven nogte voor iemant anders, ende dat de electie voor dese reyse vallende op die geene die albereyts over eenige Provincien is aengenomen, deselve soude mogen behouden, dogh geene nieuwen aennemen.

Ende eyndelyck mede dat de Veldt-Maerschalck soude moeten besweeren het Tractaet jongst by desen Staet met den Heere *Protector* aldaer gemaeckt. Soo hebbe ick by occasie dat ter Generaliteyt het punt van 't Veldt-Maerschalckschap gebraght was in propositie, haer Ed. Groot Mog. van 't geene voorsz. is, in 't gros ende in generaele termen eenige communicatie gegeven, waer op vervolgens by haer Ed. Groot Mog. is genomen de Resolutie by copye onder No. 1. hier nevens gevoeght, ende is ook in conformité van 't dispositif van deselve daer op ter Generaliteyte conclusie gevallen; ook dienvolgende door Gedeputeerden daer over conferentie aengestelt, die nu al eenige sessien met den anderen hebben gebesoigneert, ende ick meyne het werck in

 desel-

* Zie *Aitzema* III. Deel, pag. 601. in Folio. † *Ibidem*, pag. 466.
§ Zie *Secrete Resolutien* I. Deel, pag. 257. in Quarto.

deselve conferentie soo verre te wesen gebraght, dat mogelyk nogh huyden daer op advies geformeert ende ter Vergaderinge van haer Ho. Mog. gerapporteert sal konnen werden.

Ick oordeele dat wy een groote saeke voor de Provincie van Hollandt souden hebben uytgewerckt, in cas alle de voorsz. punten by de respective Provincien geapprobeert, ende vervolgens tot een goedt besluyt gebraght konden werden, ende meyne, dat de Heer *Protector* daer mede ook nopende 't werck van de voorsz. seclusie eenmael volkomentlyck gerust gestelt soude wesen, daer van ik ook meyne gantsch dienstigh te wesen dat hooghgemelde Heer *Protector* met goede redenen werde geinformeert, soo wanneer de saeken aldaer beginnen te esclatteren, ende U Ed. genootsaeckt sal worden daer over in discoursen te komen. Waer mede sal ick verblyven:

Edele Gestrenge Heer,

U. Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 3. December 1655.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 10. December 1655.

EDELE GESTRENGE HEER,

EVen als ick U Ed. in myne jongste Missive van dato den 3. deser lopende maendt hebbe geadviseert, is nogh ten selven daegen by Commissarisen van haer Ho. Mog. gearresteert, ende uytgebraght het important advis in de voorsz. myne Missive breeder gementionneert, ende U Ed. sal uyt de copye van dien by insertie in de nevensgaende haer Ed. Groot Mog. Resolutie influerende, soo ick vertrouwe, konnen afnemen, dat 't selve advis niet alleen is behelsende alle de punten daer van ick U Ed. voor desen openinge hebbe gedaen, maer ook dat deselve punten daer inne soo positivelyck syn gecoucheert ende soo satisfactoirlyck geëxtendeert, mitsgaders met soodanige kautelen ende clausulen tot preservatie van de vryheyt ende tot voorkominge van al te groote auctoriteyt in een persoon, beset, als men eenighsints in een persoon soude konnen desidereren, immers in veelen deele satisfactoirder, als ick hadde derven hopen, als voornamentlyck, dat niet alleenlyck de Heer Prins *Willem* Veldt-Maerschalck werdende geene verdere Stadthouderschappen soude mogen aennemen, maer dat selfs een generaele Wet voor 't toekomende soude werden gemaeckt, dat geen Veldt-Maerschalck der Vereenighde Nederlanden sal mogen wesen Stadthouder van eenige Provincien, 't welck myns beduncks uyt'ermaeten salutair is.

Ten anderen, dat in het voorschreve advis mede is vervat, dat in vigeur sal bly-

blyven, de ordre op het stuck van de patenten in de groote Zael gearresteert.

Ende wel voornaementlyck, dat in 't geene by 't voorsz. advis werdt ter neder gestelt, geene veranderinge soude mogen geschieden anders als by gemeen consent van de Bondtgenooten; Daer uyt dan volght, dat aen den te verkiesen Veldt-Maerschalck geene verdere authoriteyt soude konnen werden gedefereert, soo lange eene Provincie sulcks was contradicerende, ende in specie, dat in de ordre op 't stuk van 't geven der patenten beraemt, mede geene veranderinge soude moogen geschieden, in weerwille van eenige Provincie.

Dogh U Ed. gelieve voor al wel te letten op de extensie van de Acte, die gepasseert soude werden over 't subject van de bewuste seclusie, ende te noteren in specie, dat daer by solemnelyck belooft werdt, niet alleenlyck, dat die saeke gelaeten sal werden in haer wesen, maer ook dat daer tegens *voortaen niets sal werden ondernomen*, met een by gevoeghde bekentenisse in effecte, dat 't voorsz. werck is purè Provinciael, even als by haer Ed. Groot Mog. altydt is gesustineert ende daer inne eygentlyck bestaet de decisie van de gansche questie, die daer over tot nogh toe heeft getrotteert.

In gevalle 't werck op den voet in 't voorsz. advis vervat, gelyck ick vertrouwe, dat geschieden sal, eyndelyck tot conclusie werdt gebraght, soo wil ick gantsch niet twyffelen, of wy sullen alsdan wel gevoeghlyck de saeken alhier daer toe weten te dirigeren, dat aen de Provincie van Hollandt sal werden gedefereert, omme door iemant uyt den haeren den post aldaer ordinair te mogen doen bekleden, waer op ick dan goetgedaght hebbe U Ed. by desen gansch gedienstigh te versoecken, dat deselve my in confidentie believe te adviseren, of U Ed. sigh ten besten van de gemeene saeke niet soude konnen laeten disponeren, omme de plaetse aldaer als ordinaris Ambassadeur te blyven bekleden, waer toe alhier Resolutie uytgewerckt synde, U Ed. alsdan sonder merckelycke prejudicie van den Staet consent soude konnen obtineren, omme een keer herwaerts te doen ende met eenen nevens den Heer *van Beverningh* ende *Jongestal*, van al het gehandelde aldaer aen haer Ho. Mog. te refereren, daer op dan satisfactoire verklaeringe van de Provincien, ende behoorlycke dancksegginge soude konnen volgen, alle 't welcke ick oordeele, dat sonderlinge tot dienst van haer Ed. Groot Mog. soude strecken, ende sal derhalven U Edts. sentimenten daer omtrent by rescriptie met een lettertje verwagten.

Eergisteren hebbe haer Ed. Groot Mog. nominatie gedaen, van persoonen * tot bekledinge van de Ambassades nae Sweden, Denemarcken, ende den Keurvorst van Brandenburgh, synde gedestineert nae Sweden de Heer *van Polsbroeck* (dogh vreese, dat deselve sigh sal excuseren), de Heer *van Maesdam*, in den Hove van Hollandt, de Heer *de Huybert* van Middelburgh, ende de Heer *Ysbrandts* van Stadt ende Landen. Nae Denemarcken, de Heer *van Beuningen*, de Heer *van Amerongé* van Utreght, ende de Heer *Vierssen* van Vrieslandt. Nae Brandenburgh de Heer Burgermeester *Tulp* ende de Heer *Ysselmuyden* uyt Overyssel.

Desen

* Zie *Aitzema* III. Deel, pag. 1219. in Folio.

Desen dus verre geschreven synde, komen my alhier wel ter handen U Edts. brieven van den 8. deses, daer op ick met de naeste post sal antwoorden, verblyve ondertusschen :

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 10. December 1655.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 3. December 1655.

EDELE GESTRENGE HEER,

OVer eenige daegen bekende *Thurloe*, datse dat gebreck hebben, datse de uytheemsche voorvallen soo seer niet apprehenderen, voor dat het hoogh tydt is datse daer aght op nemen; maer datse het werck dan met soo veel te meer iever aentasten, my verseeckerende, dat ick haest soude gewaer werden, dat de consequentie van de saeken van Poolen wel pondereren, ende datse hoopten, dat het nogh tydts genoegh sal wesen. Ick seyde, dat ick het selve wenschte, ende deduceerde hem veele redenen, dienende omme het werck te bevorderen; maer de brieven nogh niet aengekomen wesende, ende bericht synde, datse gisteren op Whitehall weder een particulieren Vast-ende Bedendagh hielden, heb ick hem desen morgen alleenlyck de memorie doen ververschen, raeckende de comprehensie in het Tractaet met Vranckryck, ende hoop de brieven ontfangen hebbende, naeder occasie te sullen vinden, omme op het voorgeroerde subject met hem te spreecken. Maendagh laetstleden ontfingh ick een visite van den Heere Ambassadeur van Sweden, in dewelcke die Heer my seer vriendelyck bejegende, maer sprack niet een enckel woordt van de voorvallen ende succeſſen in Polen, ende vermits deselve, gelyck mede de Heer Ambassadeur van Vranckryck getracteert hadden, versoght ick, dat hy my mede wilde komen vergasten met den anderen, daer op seyde hy my, dat hy seer gaerne by my soude komen, maer dat hy den Heer de *Bourdeaux* (geen qualiteyt van extraordinaris Ambassadeur hebbende) den Rangh niet konde cederen, daer over heb ick hem te gemoet gevoert, dat gelyck hy in andere huysen daer op soo naeuw niet hadt gesien, dat hy ook in soo een occasie van vriendtschap tegenwoordigh daer over geen scrupule wilde maecken, ende sloeg voor, dat ick aen een ovale Tafel twee Chaises à bras soude doen setten, ende als Monsieur de *Bourdeaux* die aen de reghterhandt soude genomen hebben, dat ick dan met de myne nevens hem soude komen sitten, ende dat het dan soo soude genomen konnen werden, dat hy de middelste plaets hadt, daer op versoght hy tydt om sigh te beraeden, ende beloofde, dat hy my daeghs daer aen bescheyt soude laeten weten, daer op heeft hy doen seggen, dat hy den voor-

voorslagh soude amplecteren, als ick hem konde verseeckeren, dat de andere die soude toestaen, ende voorkomen alle andere contestatien, in het uyt en ingaen, het welcke Monsr. de *Bourdeaux* weder synde gecommuniceert, verklaerde hy, dat als het sonder bedingh soo was gedirigeert geweest, dat hy hem niet soude geformaliseert hebben, maer dat hy van het Hof expresselyck gelast was, over den Rangh tusschen Vranckryck ende Sweden geen disputen selfs te gedogen, met veel particulariteyten, die te langh souden vallen om te verhaelen, sulks dat de Heer *Bond* het selve synde gerefereert, sig heeft geabsenteert, maer de Heer *Cojet* met den Resident van Denemarcken hebben haer laeten vinden, gelyck mede de aenwesende Officiers van dese Natie, in den dienst van haer Ho. Mog. wesende: Ende my hier mede seer gedienstelyck aen U Ed. gebiedende, sal altyt syn ende blyven:

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 3. December 1655.

P. S.

De Heer *van Bourdeaux* heeft my daeghs nae de uytwisselinge van de Ratificatie behandight copye van de Artikelen, nae dewelcke ick de nevensgaende voor U Ed. hebbe doen schryven, verwaghtende nogh alle oogenblicken de copye van Mr. *Meadow*: Ende verseecker U Ed., dat ick ben ende sal altydt blyven &c.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 10. December 1655.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Edts. Missive van den 26. November laetstleden is my eerst den 7. deser 's avonts behandigt, ende die van den 3. deser gister-avondt laet. De Heer Secretaris van Staet is eenige daegen extraordinaris onpasselyck geweest, sulcks dat ick behalven het geene U Ed. sal gelieven te beogen in den brief aen den Heer Griffier, geen partikulier subject heb om deselve mede te deelen; ick bedanck U Ed. voor de gedaene communicatie, ende hoop in de aenstaende week occasie te sullen vinden met den Heere *Protector*, ende den gedaghten Heere Secretaris naeder te spreeken; Godt geve, dat de voorslaegen tot accommodatie van de saeken in den Staet aen de eene syde soo wel gemeent

worden, als ick weet dat aen de andere met alle opreghtigheyt het gemeene beste werdt gesoght. Ick vrees, dat het by veelen alhier anders sal werden opgenomen. De Resident van Denemarcken heeft in de voorleden weeck met *Thurloe* gesproocken, die hem onder andere discoursen verseeckerde, dat de Heer *Protector* niet soude doen tot naedeel van de Geunieerde Provincien, het is myns bedunckens ten hooghsten nodigh dat de Negociatie van de Keurvorst van Brandenburgh met den eersten werde bevordert om alle ombrage, soo veel het mogelyck is, wegh te nemen. U Ed. weet wat verklaeringen van dese syde raekende de Artikelen van seclusie syn gedaen, ende ick ben wel verseeckert, dat het hier veel goedt soude doen, konde deselve by de Staeten Generael mede werden goetgevonden op eenige andere uytdruckelycker manieren, als schynt in den voorslagh begrepen te wesen.

De Goede Godt hoop ick sal alles ten besten schicken, ende de wercken der duysternisse confonderen, ende alle trouwhertige Patriotten segenen. Waer mede my gedienstelyck aen U Ed. gebiedende, sal altydt syn ende blyven:

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 10. December 1655.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 17. December 1655.

EDELE GESTRENGE HEER,

NAe 't afgaen van mynen jonghsten van den 10. deser lopende maendt, is my U Edts. Missive van den selven dato wel ter handen gekomen.

Op de receptie van U Edts. voorgaende brieven van dato den 3. deses hebben wy geremarqueert, dat het Tractaet met Vranckryck gemaeckt, sulcks als 't selve herwaerts is overgesonden, gants geene mentie maekt van 't esloignement van den Koningh van Schotlandt ende dessels Broeders uyt Vranckryck, sulcks dat wy presupponerende, dat sulcks by een secreet Artikel ofte Memorie apart sal wesen geconditionneert, ende ons daer aen laetende gelegen wesen, dat wy sulcks mogen maghtigh wesen, op voorgaende Resolutie van haer Ed. Groot Mog. ter Generaliteyt hebben geprocureert, dat U Ed. by haer Ho. Mog. soude werden aengeschreven de secrete Artikelen van 't voorschreve Tractaet, soo eenige syn, te vorderen, in sulcker voegen als U Ed. uyt haer Ho. Mog. Resolutie * breeder sal gelieven te vernemen.

Wy

* Zie *Secrete Resolutien* I. Deel, pag. 264. in Quarto.

Wy syn alhier ten hooghsten verwondert geweest over de gants vreemde proceduеren aldaer ondernomen op de bewuste twaelf Zeeuwsche Schepen, ende ick kan U Ed. niet verbergen, dat ick 't selve aensie als een saeke die ligtelyck swaerigheyt tusschen beyde de Natien soude konnen causeren, vermits de vervreemdinge niet alleen, maer ook verbitteringe der gemoederen daer uyt ontstaende. Ende haer Ed. Groot Mog. hebben daer op gisteren genomen de Resolutie copyelyck onder No. 1. hier nevens gaende, die mogelyck nogh huyden ter Generaeliteyt geamplecteert ende van wegen haer Ho. Mog. U Ed. toegesonden sal worden; Ende wy verlangen des te meerder nae den voortgangh van de besoignes op 't subject van de Marine.

U Ed. heeft my voordesen geadviseert, dat de Heer *Thurloe* verklaert hadde, soo wanneer de tydt van de Arbiters, die tot Amstelredam moesten vergaederen, geprefigeert, soude wesen geescouleert, dat alsdan geene difficulteyt by den Heere *Protector* soude werden gemackt, omme alle de pretensien wederzyts sonder eenigh onderscheyt te vernietigen; ende wenschte derhalven by rescriptie wel gedient te mogen werden van U Ed. consideratien, of deselve niet dienstigh aghten soude, dat U Ed. by haer Hoog Mog. last moghte werden toegesonden, omme den Heere *Protector* daer op tegenwoordigh te pressеren.

De Heeren *van Polsbroeck* ende *Tulp* hebben haer van de opgeleyde Ambassades, nae Sweden ende den Keurvorst van Brandenburgh geëxcuseert, ende derselver excusen aengenomen synde, hebben haer Ed. Groot Mog. in plaetse van de eerste geëligeert den Heer Pensionaris *Slingelandt*, ende in plaetse van de andere den Heer Pensionaris *Vogelsangh.*

De klaghten over de congregatien der Papisten, die ten huyse van den Heer Ambassadeur van Spanjen, geschieden, daegelycks vermeerderende, hebben haer Ed. Groot Mog. daer op genomen de twee distincte Resolutien in dato den 7. ende 11. deser lopende maendt onder Nummeroos 2. en 3. hier nevens gaende, daer door vertrouwt werdt, dat 't selve inconvenient genoeghsaem sal konnen werden verhoedt.

De Principale deliberatien van de tegenwoordige haer Ed. Groot Mog. Vergaederinge, vallen meest op een extraordinaris equipagie ter Zee tegens 't aenstaende voor-jaer te doen daer op door Gecommitteerden van haer Ed. Groot Mog. is geformeeert het advis onder No. 4. copyelyck hier nevens gaende, welcken volgende ick vertrouwe, dat nogh voor de aenstaende Kersdagh by haer Ed. Groot Mog. Resolutie sal werden genomen; Ende boven het geene voorschreeven is, U Ed. tegenwoordigh niets mede te deylen hebbende, sal hier mede eyndigen ende verblyven:

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 17. December 1655.

V 2 Aen

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 24. December 1655.

EDELE GESTRENGE HEER,

SEdert mynen jonghsten van dato den 17. deser lopende maendt hebbe ick geene van U Ed. ontfangen, vermits de Post nogh niet is aengekomen.

De Heeren Staeten van Hollandt ende West-Vrieslandt syn eergisteren van den anderen gescheyden, hebbende voor der selver vertreck op 't subject van een extraordinaris equipagie tegens 't voor-jaer genomen de Resolutie onder No. 1. hier nevens gaende.

Synde ook tot support van den Heer Keurvorst van Brandenburgh by provisie geresolveert 't geene vervat is in 't Extract * onder No. 2. hier nevens gevoegt, ende op 't laetste Lidt van deselve Resolutie nog 's savonts voor 't scheyden rapport gedaen synde, daer by 't voorsz. versoeck onder goede verseeckeringe ende op betaemelycken interest werdt geaccordeert, mits de penningen by de Stadt van Amstelredam onder behoorlycke Acte van indemniteyt gefurneert wordende, hebben de Leden voor een gedeelte op 't behaegen van de Heeren haere Principaelen daerinne bewillight, ende voor de reste aengenomen binnen 8. daegen in te schryven, in kas van eenige difficulteyt, sulcks dat geen inschryvingen met difficulteyt binnen 8. daegen inkomende, de saecke sal werden gehouden voor geconcludeert.

Op 't besoigne van Commissarisen van haere Ho. Mog. raekende het Veldt-Maerschalkschap ende de goede harmonie tusschen de Provincien, is by haer Ed. Groot Mog. nog niets geresolveert, vermits de andere Provincien nog soo haest daer op niet gereedt konnen wesen.

Soo datelyck komen my ter handen U Edts. brieven van den 17. deses, die ick vermits de kortheyt des tydts als nu niet kan beantwoorden, sulcks dat U Ed. daer op met den naesten myne rescriptie heeft te verwaghten, verblyvende ondertusschen:

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 24. December 1655.

* Zie *Secrete Resolutien* I. Deel, pag. 269. enz. in Quarto.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J.° DE WITT, Westmunster den 17. December 1655.

EDELE GESTRENGE HEER,

SOo als ick stondt om te gaen nae de audientie by den Heer *Protector*, wierdt my U Ed. schryvens van den 10. behandight, myne wedervaeren in het gros sal U Ed. vinden in de nevensgaende nadere serieuse verklaeringe van den Heer *Protector*, om alle onbehoorlycke proceduren te doen cesseren tegens de Onderdanen van onsen Staet. Hy seyde, dat hy met verwonderinge eenige al te scherpe expressien hadt vernomen in myne Memorien, daer over eenige in den Raedt ook misnoegen hadden getoont; dat het heel anders was een haestigh woordt te spreeken als te schryven, maer dat hy eghter geloofde dat het door een oploopentheyt uyt de pen was gevallen, dat hy meende dat ick was opgeruydt, ende dat hy my anders bejegende, als hy andere Uytheemsche Ministers dede, dat hy met my sprak als met iemandt van syne Vrienden, ende van syn Raed, ende dat hy het daerom aen my hadt willen seggen, betoonende een minnelycke ernstigheyt; Ick seyde, dat ik my dickmaels bedroefde over de ongelegentheyt van myn tegenwoordig employ, dat ik by veelen in ons Landt verdagt wierd gehouden, als of ik niet ieverig ende kraghtig genoegh eyschte de restitutie ende reparatie van de geledene schaeden, ende dat men hier qualyck afneemt, als ick volgens myn schuldige plight, de exorbitantien van sommige aenwys, dat ick altyt myn best heb gedaen, om syn Hoogheyt de waerheyt te berighten van het geene t'onreght tegens haer Hoog Mog. Ingesetenen werdt ondernomen, ende dat ick de Regeeringe tot onsent het ook van tydt tot tydt dienaengaende heb voorgehouden, dat verre het meeste geschiedt sonder eenige de minste kennisse van hem ende den Raedt, maer dat'er veel baedtsoeckende menschen waeren, die nootsaekelyck door een goedt Reglement ende Tractaet van Marine in toom souden moeten gehouden werden, hy beloofde, dat het soude by de handt werden genomen, riep Godt tot getuygen van syne genegentheyt tot onsen Staet, ende versoght, dat ick soo groote confidentie in hem wilde hebben, als hy wist dat ik hadt in My-Lord *de Witt*, dat waeren syne woorden, ende voeghde daer nogh eenige beleefde expressien by, my volkomentlyck van syn goedt betrouwen versekerende.

Ook seyde hy in het groote werck, dat hy genegen was alles goedts daer toe te contribueeren, door de adjunctie van den Heer *Whitlock*, ick soude wel opinie krygen, datse dien Heer in het ooge hebben om derwaerts te senden; soo haest als ick met *Thurloe* sal konnen spreecken, sal ick de saeke naeder konnen penetreren; Ick bedancke U Ed. voor de nadere communicatien van de saeken aldaer; de Algoede Godt hoop ick sal het verder segenen, ende alles ten beste schicken, ende wat myn particulier aengaet, ick ben aen U Ed. verplight over desselfs goede opinie over myn geringe Capaci-

paciteyt, om den Staet alhier als ordinaris Ambassadeur te dienen; Ick heb doorgaende sonder roem' getoont, dat ick my in geen saeken den dienst van myn Vaderlandt heb willen onttrecken; maer dat ik my soude verklaeren raekende de ordinaris Ambassade alhier, alvoorens dat ick t'huys myn eygen gelegentheden kan naesien, ofte met myn ouden Vader ende andere Vrienden raedt daer op plege, dunckt my onder correctie gantsch onredelyck te wesen, ende ick kan niet gedencken, dat het iemandt voor my is geverght, ick weet wel, dat het met goede insighten geschiet, ende dat U Ed. ten besten tot my is genegen, daer over ik alle de daegen myns levens behoorlycke dankbaerheyt sal betoonen; maer het is my onmogelyk op soodanigh subject my te verklaeren, aleer ick de gelegentheyt heb, om met de myne daer over te confereren. Versoek dat U Ed. gelieve te gedenken het geene ik van het huys heb geschreven, ook dat ick met een lettertje magh weten, wanneer de Heeren Ambassadeurs nae 't Oosten sullen vertrecken ende wat weg die meenen te nemen; het soude myns bedunkens ook niet ondienstig wesen, dat my eenige communicatie van de Ambassade nae Spanjen konde gedaen worden, dogh refereere my tot het geene U Ed. sal goedtvinden, deselve verseeckerende dat ick ben van gantscher herten:

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteeckent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 17. December 1655.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 24. December 1655.

EDELE GESTRENGE HEER,

SOo datelyck werdt my behandight U Ed. Missive van den 17. deses: Ick heb U Ed. voor desen geadviseert, dat raeckende het esloignement, van den Koningh van Schotlandt met syn Broeder den Hertogh van *Jorck* ende omtrent tien ofte twaelf andere persoonen, die dessels partye hebben gehouden, geen formeel secreet Artikel was geconcipieert, maer dat'er alleen een Lyste was gemaekt, continerende de naemen, ende daer onder een belofte dat sy uyt Vranckryck souden vertrecken, ende dat ook van dese syde mede gelycke Lyste was overgegeven, houdende den naem van den Prins *van Condé* ende eenige weynige persoonen, die dessels partye houdende hier syn geëmployeert geweest, daer onder eerst van den gemelden Heere Ambassadeur ook

ook gestelt waeren de naemen van twee Gecommitteerden van Bourdeaux, synde van de Religie daer den Heer *Protector* in wilde bewilligen, ende dat, daer op het geheele werck is geaccrocheert geweest, tot dat die luyden vertrocken wesende, men over de voornoemde Lysten aen wedersyden heeft geconvenieert; ende de gemelde Heer Ambassadeur heeft my voor syn vertreck verseeckert, dat'er sedert geen veranderinge is ingevallen, noghte eenigh ander secreet Artikel gemaeckt; Deselve seyde my mede in confidentie, dat hy consent van wervinge van duysent Schotse Voetkneghten hadt versoght tot recrues van de oude Troupen van die Natie, ende dat hy onder andere redenen ook hadt gesydt, datse in soo goeden dienst souden geëmployeert werden, als die geene, die nae Sweden souden gevoert werden ende dat hy sig daer wat op hadt geëxtendeert, hopende datse hem gelegentheyt souden hebben gegeven, om van de Poolsche ende van de Pruyssische saeken te spreecken, maer datse niet altoos daer op hadden geseydt, ende in het Generael alleenlyck geantwoordt, dat de Heer *Protector* het voornoemde versoeck den Raedt soude voordraegen, sulks dat ik niet kan geloven dat eenige andere secrete Artikelen syn geslooten; ick sal eghter in de aenstaende weeck myn selven bequaem maecken, om nae te komen haere Ho. Mog. Resolutie. Met mynen laetsten hoop ik sal de Regeringe gesien hebben, wat ordre, raekende de Zeeuwsche twaelf Koopvaerdyschepen op myne klaghten is gesteldt, ende uyt mynen nevensgaenden kan U Ed. bespeuren, dat ick myn best doe, om alle saeken ten besten van onse Ingesetenen te herstellen, het is iemant buyten dit Landt niet wel wys te maecken, wat harpyen hier al werden gevonden, ende de gestaedige sorge ende moeyte, die daer vereyscht werdt, om haer tegen te gaen. Raekende de oude pretensien of men met een Acte tegenwoordig dienaengaende van wedersyden eenige verklaeringe soude doen, ofte dat werck als doodt houdende te laeten berusten: Dewyle van dese syde het laetst geconvenieerde niet en is geadimpleert, meen ick, dat het sigh selven wyst, dat het van niemandt alhier kan levend gemaeckt werden, ende dat wy eghter van onse syde tot alles synde gereedt geweest, altydt konnen doen blycken, dat wy voldaen hebben, ende dat nogh den Staet in 't generael, noghte iemandt van de Ingesetenen in 't particulier verder daer over kan gemoeyt werden, dogh ick refereere my gaerne tot U Ed. gewoonlycke wysheyt, ende als het anders soude goetgevonden werden, soude ick wel communicatie willen hebben van het concept, alvooren dat het finalycken soude werden gearresteert.

De Heeren Borgermeesteren syn geluckigh datse haer mogen excuseren, ende het werck Pensionarissen aenbeveelen; Ick hoop dat de Algoede Godt het werck sal segenen, ende alle onheylen aen ons lieve Vaderlandt afweeren.

De Resolutie raekende de congregatien der Papisten ten huyse van de Heer Ambassadeur van Spanjen, sal hier aengenaem wesen. De Extraordinaris Equipagie wensch ick van herten dat met het minste gerught tot de meeste vrught magh bevordert werden, ick kan U Ed. verseeckeren, dat hier alle vlydt tot de haere werdt aengewendt, ende datse hopen voor den eersten January oude Styl over de vyftigh goede Schepen in Zee te hebben. Waer me-

mede eyndigende sal my gedienstelyk aen U Ed. gebieden ende altydt syn ende blyven:

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 24. December 1655.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 31. December 1655.

EDELE GESTRENGE HEER,

SEdert mynen jongsten van dato den 24. deser loopende maendt hebbe ick geene van U Ed. ontfangen, de post met de Engelsche brieven nogh niet aengekomen synde, ende ick wil hopen, dat wy door de eerste tydingen van daer iets fienalyks ende met volkomen seeckerheyt sullen mogen vernemen van den Heere *Protector* omtrent de saeken van Sweden; het waere voor al te wenschen, dat syne Hoogheyt mede wilde derwaerts senden, om met onderlingh concert de saeken aldaer ten gemeenen beste te helpen bestieren.

De Heeren by haer Ho. Mog. geëligeert tot bekledinge van de Ambassade nae Denemarcken, staen binnen aght a tien daegen de reyse aen te nemen, ende die nae den Koningh van Sweden binnen veertien daegen ofte drie weeken uytterlyck, synde soo de eene als de andere geresolveert haere reyse te nemen te lande.

Aengaende de Ambassade nae Spanjen, hebben haer Ed. Groot Mog. niet goet gevonden, dat deselve voor als nogh soude afgaen, waer omme dan ook haer Ed. Groot Mog. het eligeren van een persoon tot bekledinge van deselve Ambassade hebben gedifereert tot de naestvolgende Vergaederinge; ende ick meyne, U Ed. wel te konnen verseeckeren, dat daer omtrent met soodanige omsightigheyt sal werden geprocedeert, dat noghte den Heer *Protector* aldaer, noghte den Koningh van Vranckryck eenige de minste ombragie sal werden gegeven, jae dat selfs door de voorsz. Ambassade, nogh mogelyck wel iets by gelegentheyt tot contentement van den hooghgemelden Heer *Protector* soude konnen werden uytgewerckt.

De Resolutie by haer Ed. Groot Mog. genomen tot eene vigoureuse equipagie tegens 't aenstaende voorjaer, is ter Generaliteydt ingebraght, edogh by de Heeren van Zeelandt overgenomen, omme deselve te communiceren aen de Heeren haere Principaelen, sulcks dat daer op tot nogh toe geen besluyt is gevallen.

De

De Vice-Admirael *de Ruyter* is op het advis van 't Collegie ter Admiraliteyt tot Amstelredam, by haer Ho. Mog. wederom herwaerts ontboden, hebbende de saeken volgens syne instructie soo ten aensien van de Negotiatie, die hem met die van Zalé te doen, aenbevoolen is geweest, als ten insighte van 't suyveren van de Zee, al vry in goede postuuren gebraght.

Wy sullen tegens de naeste Vergaederinge van haer Ed. Groot Mog., soo vertrouwe, konnen sien, wat uytslagh de saeken op het bewuste advis over het Veldt-Maerschalckschap ende de goede harmonie tusschen de Provincien, geformeert, sullen willen nemen, die ick vertrouwe wel conform 't selve advis te sullen uytvallen, ende meyne, dat in sulcken kas de occasie sal syn geboren, ende in alle manieren dienstigh wesen, dat van wegen haer Ed. Groot Mogende de saeke ter Generaliteyt daer heenen werde gedirigeert, ten eynde U Ed. by haer Ho. Mog. moge werden geëligeert tot bekledinge van de ordinaris Ambassade aldaer, ende dat aen deselve te gelycke permissie moge werden gegeven, omme een keer herwaerts te doen, ende by rapport nevens de andere Heeren Ambassadeurs extraordinaris van deselve Ambassade ende het genegotieerde aldaer reeckenschap te geven; verhopende dat de saeke ter intentie van haer Ed. Groot Mog. uytvallende, U Ed. nae gehoudene communicatie met dessels vrienden sigh ten dienste van den Staet sal laeten disponeren, omme de voorsz. functie op sigh te nemen, daer aen ick oordeele bysonderlyck voor 't interesse van haer Ed. Groot Mog. merkelyck te wesen gelegen, ende sal in sulcken gevalle ook staen tot U Ed. dispositie, omme 't werck van 't huys aldaer soodanigh te manieeren als U Ed. ten meesten dienste van den Staet, ende tot U Ed. beste contentement, ende gerief sal bevinden te behooren. Waer mede dese besluytende sal blyven:

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 31. December 1655.

P. S.

Nae 't schryven deses ontfange U Edts. Missive van den 24. ende wy sullen verlangen omme van de Lysten ende het particuliere geconvenieerde met Vranckryck aengaende wedersyts Rebellen gedient te worden, gelyck myns oordeels 't selve behoort.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 31. December 1655.

EDELE GESTRENGE HEER,

HEt geene ick schryf aen den Heer Griffier, raekende de saeken in Poolen ende Pruyssen, heb ick meest uyt de mondt van *Thurloe:* deselve heeft

niet gaerne, dat syne naem in het publick werde gespelt, ende de opinie die men heeft, dat tot onsent qualyck iet secret kan blyven, wederhout hem somwylen om uyt de borst te spreecken, dogh ick vondt hem doen in een goedt humeur; Hy seyde, dat men aen wedersyden sigh moest waghten van jalousie tegens den anderen in te laeten, ende bekende, dat de proceduren van de Sweden, soeckende ieder een apart te amuseren, klaer genoegh ontdeckten watse in den sin hadden, ende seyde my, dat het wel was, dat haere Ho. Mog. Ambassadeurs sonden ten eynde, als ick hadde gecommuniceert, maer dat het goedt soude wesen, dat men in vertrouwtheyt den anderen ook communiceerde particulierlyck de mesures, die men genegen is te nemen, in kas de besendinge van soodanige operatie niet en werde bevonden; ick repliceerde, dat van onse syde met de instructie my toegesonden soo verre wierdt gegaen, dat men verklaerde, dat het nodigh was tydelyck tegen te spreken ende te doen cesseren de oppressie van de vryheyt der Commercie, ende Navigatie in de Oost-zee, ende de exactien by de Vlote omtrent Dantzich gepleeght; dat men ook oordeelde, dat'er aen was gelegen, dat den Oorlogh in die Quartieren wierde geassopieert, allegeerende daer toe verscheyde redenen, ende dat men omme het eene ende het andere wel uyt te wercken, geen apparent middel hadt konnen bedencken, als soodanige extraordinaris Ambassaden nae die Quartieren te decerneren; maer dat van dese syde nooit eenige positive verklaringe was gedaen, nogh raekende de voorgeroerde versparringe van de Commercie, ende exactie door den ophef van soodanige excessive tollen, noghte ook aengaende de beslissinge van den Oorlogh ende de differenten tusschen de contenderende partyen, veel min van de middelen, die men soude goedtvinden daer toe aen te wenden, dat ondertusschen het desseyn van Sweden, sigh althans klaerlyck genoegh openbaerde.

Deselve Heer verseeckerde my, datse de saeke wel apprehendeerden, maer dat'er eenige difficulteyten waeren geweest, die haer wat hadden wederhouden, dewelke hy vertrouwde, datse haest souden konnen surmonteren, ende ook datse nogh iet waren verwaghtende, het welcke sy meenden in het laetste van de aenstaende weeck te sullen bekomen, ende verseekerde my, datse niet souden doen, nogh by den Koningh van Sweden selfs, noghte met syne Ministers alhier, sonder myn opreghtelyck alles te communiceeren, ende datse geensints souden luysteren nae eenige aenbiedingen, die tot ons nadeel souden strecken; ick seyde, dat ick het selve wel wilde geloven, ende dat ick U Ed. uyt den mondt van 190. al voor desen daer af verseeckeringe hadt gegeven, maer dat ick nogh nooit hadt konnen verstaen, door wat wegen ende middelen sy meenden, dat het gemeene oogmerck best soude konnen werden geconsequeert, dat ick altyt van gevoelen was geweest, ende dat ick daer in meer ende meer wierdt bevestight, dat de Ministers van dien Koningh alhier, niet anders soecken als haer door specieuse voorslagen, te diverteren, op datse haer eygen ende vrienden interesse, niet souden nae behoren, *rebus adhuc aliquo modo integris*, apprehenderen, ende nevens andere tydelyck helpen stutten. Syne Ed. verklaerde,

de, dat hy mede was van dat gevoelen, ende dat door een besendinge derwaerts, de saeke best tot het gedesireerde eynde souden konnen werden gedirigeert, daer by voegende, dat men nae syn oordeel rondt behooorde te gaen, ende den Koningh van Sweden te vertoonen, hoe onreghtmatigh ende onredelyck het is, ende hoe prejudiciabel voor het geheele Protestantse wesen, dat hy onder pretext van sigh met de Wapenen te willen verseeckeren tegens de Papistige Poolsche Regeringe, tegenwoordigh van aghteren soude komen invadeeren, de Landen ende Dominien van den Heer Keurvorst van Brandenburgh, ende andere Protestantse Steden, alleenlyck door ambitie om haer Maght om ende op de Oost-zee, te vermeerderen, ende dat men hem behoorde voor te houden de inconvenienten, dewelcke daer door onder de Protestantse Hoge Maghten, aen dewelke soodanige oppressien souden moeten mishagen, onvermydelyck sullen verweckt werden, ende hem met ernst daer af diverterende, dat men hem soude traghten te encourageren, om met syne victorieuse Wapenen tegen te gaen de pretentien ende woeleryen, van de Papisten, ofte immers om deselve in dier voegen, te employeren, dat daer door geen verder ombrage van prejudiciable desseynen in die Quartieren werde veroorsaekt: syne Ed. vraegde my hoe wy stonden met den Keyser, ende of wy Ministers aen dessels Hof hadden. Ik seyde, dat wy in effecte neutrael met hem waeren, buyten eenigh Tractaet ofte Alliancie, ende dat wy niemandt by hem hadden. Hy vraeghde mede, of wy wel te vreden soude wesen, als de saeken in Pruyssen onder de Regeringe van den Koningh van Sweden souden gelaten werden, in soodanigen stant, als die tot nogh toe syn geweest onder den Koningh van Polen, ende raekende de Commercie ende Navigatie op de Oost-zee ende de voornoemde Quartieren, of wy iets anders sogten als het geene in de laetste jaeren voor dese troubelen aldaer was geobserveert geweest; daer op vond ick goed te antwoorden, dat men tot onsent niet anders sogt, als alle innovatien te weeren, ende waere het mogelyk, die Quartieren weder te bevredigen, op dat ieder by het syne soude mogen geconserveert werden; Syne Ed. bekende, dat het pryssely cke ende Christelycke intentien waren, ende dat hy hoopte, dat hy haest soude bequaem wesen, om my iet naeders dienaengaende te communiceeren, versoeckende ondertusschen, dat ick soude willen geloven, datse niet stille sitten, ende datse het voornoemde werck nae behoren apprehenderen.

Ick heb sedert verstaen, dat de Heer Ambassadeur *Bond* twee expressen den eenen nae Sweeden ende den anderen aen den Koningh heeft afgevaerdight, ick vermoede, dat men hem heeft voorgehouden in substantie het geene hier vooren is verhaelt, ende dat men hier gaerne soude sien, datse 't Huys van Oostenryck wat werck gaven.

Ick heb niet willen naelaeten het geene my is voorgekomen, particulierlyck ende omstandiglyck te communiceeren, op dat ick de eere soude mogen hebben, van nader U Ed. gevoelen te mogen weten, omtrent myne directie in een saeke van soo hooge importantie.

Ende vermits de post nogh niet is aengekomen, geen subject hebbende om te beantwoorden, sal my gedienstelyck aen U Ed. gebieden, ende deselve

X 2 met

met Mevrouwe desselfs alderliefste in dit nieuwe jaer volkomen gesondtheyt, met voorspoet ende vergenoeginge allen deelen van herten toewenschende, altydt syn ende blyven:

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 31. December 1655.

P. S.

Staende om dese te sluyten ontfangh ick U Ed. aengenaeme van den 24. deses. Ik hadt wel gehoopt daer in iet te vinden raekende myne t'huyskomste, ende wat de Regeringe goedtvindt, ten aensien van de huer van het huys daer ick in woon; ick sal my daer over haest moeten verklaeren, derhalven bidt ick, dat U Ed. my syn goedvinden gelieve mede te delen.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 7. January 1656.

EDELE GESTRENGE HEER,

ICk vinde my verplight U Ed. by desen particulierlyck te bedancken voor de pertinente ende omstandige communicatie van 't gene vervat is in U Edts. jonghste Missive van dato den 31. der voorleden maendt, die my nae 't afgaen van den mynen van den selven dato wel is geworden, ende hoope, dat de Effecten op het Discours van den Heer *Thurloe* daer inne geroert, naeder sullen volgen; Edogh ick moete bekennen, daer omtrent, vermits de menighvuldige dilayen gebruyckt in een tydt, die geen uytstel schynt te konnen lyden, niet buyten bekommeringe te wesen.

Indien de Heer *Protector* gedisponneert konde werden, omme op de fondamenten by 't voorschreve Discours van *Thurloe* geleyt, nevens desen Staet eene Besendinge nae den Koningh van Sweden te decerneren, meyne ick, ende soo veel myn geringh sentiment belanght, dat sulcks een gantsch salutaire saeke soude wesen. Ick vertrouw, dat haer Ed. Groot Mog. het grootste gedeelte van haer ooghmerck, souden hebben getroffen, by soo verre, door gesamentlycke officien by den Heer *Protector* aldaer, ende van desen Staet te wege konde werden gebraght, dat de Heer Keurvorst van Brandenburgh in syne Landen en-
de

de Zeehavenen bleve ongemolesteert, ende ongeprejudicieert, oordelende, dat daer uyt genoeghsaem soude konnen vloeyen, het andere, namentlyck, dat de Commercie op de Oostzee in de Havenen aen deselve gelegen, niet hoger souде werden beswaert, als aldaer tot nogh toe voor de jegenwoordige troubelen is geobserveert geweest; dewyle aen de eene syde hooghgemelde Heer Keurvorst in syne Havenen geene verhoginge sal mogen introduceren, vermits de Expresse stipulatie in de jonghste Alliancie begrepen; ende derhalven ook aen de andere syde door de Sweden, ofte anderen geene hoger beswaernisse in haere Havenen sal konnen werden geintroduceert, vermits anders alle Commercie van daer op de Havenen van syne Keurvorstelycke Doorlughtigheyd, souden werden gediverteert.

Ick wenschte wel, dat de meergemelde Heer *Thurloe* met U Ed. insgelycks hadde gelieven rondt te gaen, ende explicite verklaren, waer inne bestonden de difficulteyten, die hy allegeerde haer wat te hebben wederhouden, ende ook wat het geene was, dat sy nogh waren verwaghtende. Ick wil niet twyffelen, of sal daer op met den naesten door U Ed. eenigh verder esclaircissement bekomen, daer nae ick seer sal verlangen; hebbende ook wel gewenscht, by seeckere informatie te wesen gedient, van 't geene U Ed. by vermoeden in de voorschreve desselfs Missive mede heeft geposeert, te weten, of van wegens den hooghgemelden Heer *Protector* aen de Sweedsche Ministers in substantie is voorgehouden het Discours, 't welck de meergemelde Heer *Thurloe* jegens U Ed. gevoert heeft.

Wy sullen dan met den naesten ook seeckerlyck verwaghten, het secreet Artikel, ofte de secrete Artikelen, met het compleet Tractaet tusschen Engelandt ende Vranckryck gesloten, dewyle het 15. Artikel van 't Tractaet met desen Staet gemaeckt, indien dese klaer leyt, ende in prejudicie van deselve onder reverentie geen belofte van secretesse heeft konnen gedaen werden. Waer mede dese besluytende, sal blyven:

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 7. January 1656.

P. S.

Hier nevens gaen copyen van de jonghste Missiven van den Heer Ambassadeur *Boreel*, en den Commissaris *Pels*, tot U Edts. naerightinge.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 7. January 1656.

EDELE GESTRENGE HEER,

Gister-avondt is U Ed., seer aengename schryvens van den 31. December laetstleden my wel gewerden. Ick bedanck U Ed. ten hooghsten over

de gedane communicatie, ende wensch uyt de grondt myns herten, dat de al goede Godt genadighlyck gelieve tusschen de gemeene Bondtgenoten in ons lieve Vaderlandt te stabilieren, een opreghte harmonie ende vaste confidentie tot het gemeene-beste, hy spiegelt hem saght, die hem wel dient van het exempel van andere; ende raeckende het geene op my particulier reflectie heeft, sal ick den verderen uytslagh afwaghten: Maer vinde my ten aensien van het huys wat verlegen, vermits ick my niet gaerne in myn particulier voor myne t'huyskomste, verder als ick alrede ben, soude verbinden, ende voor den eersten February sal ick de huur moete op ofte af seggen, ende nu het wel is gerepareert, ende in goede ordre gebraght, door een van myne vrinden, die daer toe ook eenige penningen mits de insolventie van den eygenaer heeft verschoten, sal het by andere niet begeert worden, voor myn particulier, ick kan haest genoeght wesen; maer voor den dienst van den Staet aen dit Hof, is'er al veel aen gelegen, waer de Ministers wonen.

Ick versoeck mede seer gedienstelyck, dat ick in tydts magh geesclaircisseert werden van de intentie van de Regeringe, aen wien, ick vertreckende sal laten de bevorderinge van de dagelyckse saeken ende de correspondentie, ende of ick niet alle de meubelen het Landt toebehorende sal medebrengen, dan of het beter soude wesen, om geen ombrage te geven, als of men desen post wilde ledigh laten, het huys nogh wat gemeubileert te houden, de huur tot den eersten April naestkomende by my by anticipatie al betaelt wesende, om daer uyt de reparatien ten deele te vinden.

Gisteren voor de receptie van U Ed. voorschreve Missive, heb ick met *Thurloe* gesproken over verscheyde particuliere saeken, soo van Schepen in de Barbados genomen, als andere, ende daer nae ook van het werck van Sweden mentie makende, seyde hy, dat men daer mede besigh was, ende dat ick my moghte verseeckeren, datse in alle opreghtigheydt sullen houden het geene my voor desen is toegeseyt, ende dat alle het geene dienaengaende sal gedaen werden, my ook sal werden gecommuniceert, vertrouwende, dat haer Ho. Mog. ook die ordre sullen stellen, dat de respective Heeren Ambassadeurs in confidentie ende met sinceriteyt met de Ministers van dese syde sullen correspondeeren, daer over hy meende, dat hy in 't begin van de aenstaende week klaerder soude konnen met my spreeken, ende versoeckende, dat ick over de particuliere saeken by syne Hoogheydt Audientie soude mogen hebben, ende ook omme de bevorderinge van het Tractaet van Marine te recommanderen, seyde hy, dat den Ambassadeur van Venetien desen voormiddagh een Audientie was geassigneert, ende dat hy soude vernemen, of het nae den noen soude gelegen wesen; daer op ick seyde, dat ick het uur soude afwaghten. Sedert, vermits de Heer Ambassadeur van Venetien eerst desen naemiddagh Audientie heeft konnen hebben, is de myne uytgestelt tot in het begin van de aenstaende weeck. Desen naemiddagh heb ik van den Heere *Slezer*, Envoyé van den Heer Keurvorst van Brandenburgh verstaen, dat hy was gewaerschouwt, dat'er materie van nieuwe ombrage soude gegeven wesen aen den Heer *Protector*, als of syn Keurvorstelycke Doorlughtigheyd nogh continueerde syne vorige genegentheydt ende correspondentie met den Koningh *Karel*, dogh hy hoopte, dat hy het wel soude

soude wegh nemen; maer ick meen, dat men de aenbiedinge gedaen door 287. niet behoort te laten blyven steeken, U Ed. verseekerende, dat men over het point, dat daer door soude bekraghtight werden, hier meest sensibel is, ende by onstentenisse ben ick bedught, dat het geen goeden uytslagh soude geven, ende ick sal dienaengaende nader berigt verwaghten, vermits ick ben gebruyckt geweest, om die propositie alhier smaeckelyck te maeken, 435. heeft my in langen van die materie niet verder gecommuniceert; ende my hier mede seer gedienstighlyck aen U Ed. gebiedende, sal deselve bevelen in de genaedige bescherminge des Alderhooghsten, ende ondertusschen altydt syn ende blyven:

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 7. January 1656.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 14. January 1656.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Edts. Missive van dato den 7. deser lopende maendt, is my sedert het afgaen van mynen jonghsten van den selven dato, wel ter handen gekomen; ende wat belanght het huys daer inne geroert, dunckt my niet ongeraden te wesen, dat U Ed. 't selve weder omme by continuatie op nieuws inhure, alsoo ick voor indubitabel soude houden, dat haer Ho. Mog. aldaer sonder intermissie een publick Minister sullen willen houden. Maer omme daer inne ten overvloedt alle doenlycke circumspectie te gebruycken, soo soude U Ed. onder verbeteringe, over de voorsz. huure konnen accorderen, mits houdende dessels optie den tydt van drie weecken, ende middelertydt daer van advertentie geven aen haer Hoog Mogende met versoeck indien derselver intentie niet moghte wesen aldaer continuelyck een publick Minister te houden, ofte in kas haer Hoog Mog. omme andere redenen, de inhuuringe van 't voorsz. huys onnodigh moghten aghten, dat in sulcken gevalle U Ed. voor de expiratie van den tydt geduurende dewelcke U Ed. dessels optie als boven soude hebben behouden, daer van moghte werden verwittight, omme sigh daer nae te mogen reguleren; dan wat belanght de ordre te stellen, op 't waernemen der saecken, die aldaer gedurende U Edts. absentie, souden mogen komen voor te vallen:

vallen, mitsgaders op het overbrengen herwaerts ofte te laten verblyven aldaer van de meubelen het Landt toebehoorende, sal ick U Ed. gaerne te syner tydt, nae der saecken gelegentheyt myne geringe consideratien laeten toekomen.

Ick neme voor een goedt teecken, dat U Ed. by de voorsz. desselfs Missive is adviserende, dat de Heer *Thurloe* in syn discours reflexie hadde gemaeckt, op de confidente ende sincere correspondentie die tusschen de Heeren Ambassadeurs van desen Staet by den Koningh van Sweden, ende de Ministers van den Heer *Protector* aldaer soude dienen te werden onderhouden, als daer uyt by myn selven infererende, dat dienvolgende de intentie van de hooghgemelden Heer *Protector* moet wesen mede derwaerts eene Ambassade te decerneren, ende kan U Ed. voor seeker houden, dat in kas van voortgang van soodanige besendinge by de meer hooghgemelden Heere *Protector*, by haer Ho. Mog. aenstonts de gerequireerde ordre tot cultiveringe ende onderhoudinge der voorsz. correspondentie gegeven sal worden.

Ick hebbe sedert de receptie des voorsz. U Edts. Missive nogh geene occasie gehadt omme over het laetste Lit van deselve te spreecken, met 283. 't welk ick oordeele dat ten spoedighsten sal dienen te geschieden, gelyck ick ook daer toe de eerste gelegentheydt waernemen sal, ende U Ed. daer over met de volgende post naeder adviseren.

Over de versoghte leeninge van tweemael honderdt-duysent Rycksdaelders, syn door Gedeputeerden van haer Hoog Mog. met de Ministers van den Heer Keurvorst van Brandenburgh eenige conferentie gehouden op den voet breder vervat in 't advis by Commissarisen van haer Ed. Groot Mog. den 22. der voorleden maendt aengaende 't selve subject geformeert, ende U Ed. voordesen copyelyck toegesonden, welck advis ook naederhandt, vermits geene contrarie aenschryvingen van de Leden syn ingekomen, in een formele Resolutie van haer Ed. Groot Mog. is geconverteert, dogh syn deselve Heeren Gedeputeerden ende Ministers over de conditien van verseeckeringe breder gementionneert in 't voorsz. advis, ofte de Resolutie daer op gevolght, voor alsnogh niet volkomentlyck d'accort gevallen, werdende de principale, ende genoeghsaem de eenige difficulteyt gemaeckt in de absolute overgifte ofte verpandinge van het Fort Ter Pillauw by 't meer geroerde advis, ofte opgevolgde Resolutie onder anderen mede voorgeslagen, ende ick sal niet naelaten U Ed. met den naetsten van den verderen uytslagh der voorscheve Conferentien breder te adviseren.

De Heer *Appelboom* Resident van den Koningh van Sweden, hebbende in seekere syne Memorie op den 4. deser lopende maendt, ter Generaliteydt ingedient, ende onder No. 1. hier nevens gaende, onder anderen laeten influeren, dat door een expres Tractaet albereyts soude wesen vastgestelt, alle goede vrientschap tusschen den hooghgedaghten Koningh ende den Heer Keurvorst van Brandenburgh, ten waere, door soodanighe Nagebuuren, die de rust, soo wel van desen Staet, als van syne Keurvorstelycke Doorlughtigheydt soecken te contramineren, de voet dwers daer in wierde gestelt, hebben haer Ho. Mog. aen den gemelde Heer Resident doen versoecken, dat hy sigh soude willen naeder

der expliceren, ende haer Ho. Mog. informeren, eerstelyck, wie de voorsz. gedesigneerde Naebuuren souden mogen syn, die de rust soo van desen Staet als van den hooghgemelden Keurvorst soude soecken te contramineren, en in soo heylsamen werck, als voorschreve is, de voet dwars te setten; ende ten anderen mede hoedanige contramines particulierlyck by deselve Naebuuren souden mogen werden gebruyckt omme de ruste van desen Staet te turberen; ende de gemelde Heer Resident de voorsz. vrage versoght hebbende by geschrifte, omme sigh nader daer op te mogen beraden, sonder dat hy alvoorens gedisponeert heeft konnen werden, omme 't voorsz. gedesireerde esclaircissement te geven, is de Resolutie onder No. 2. hier nevensgaende hem door den Agent *de Heyde* behandight, waer op iet naders gevolght synde, sal 't selve U Ed. ter eerster gelegentheydt mede adviseren, ende voor dese reyse hier mede besluytende verblyven:

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 14. January 1656.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 21. January 1656.

EDELE GESTRENGE HEER,

NAe 't afgaen van myne vorige Missive van dato den 14. deser lopende maendt, hebbe ick geene van U Ed. vernomen, synde de jonghste post van daer alhier nogh niet aengekomen, ende ick hebbe sedert deselve myne voorige Missive over de laetste clausule daer inne vervat nader met *Weyman* gesproocken, gelyk ook 't selve door *Beverningh* tot verscheyde reysen is gedaen, dewelke ook aengenomen heeft, U Ed. hier nevens daer op pertinentelyck van syn wedervaren, ende meyninge te berighten.

De conferentien over 't bewuste versoek van leeninge van 200000. Ryksdaelders in de voorsz. myne Missive geroert, syn tot nogh toe niet verder geavanceert, dogh vertrouwe dat daer op eerstdaeghs een adjustement sal vallen.

De Heer Resident *Appelboom* * heeft op de Resolutie van haer Ho. Mog. van dato den 11. deses, nevens de meergeroerde myne Missive geweest synde, ende op de vrage daer by gedaen, wederom ingedient de Memorie onder No. 1. hier nevensgaende.

Wy sien als nogh met verlangen te gemoet het compleet Tractaet met Vranckryck gesloten, ende voornaementlyck de secrete Lyste ofte Artikelen daer toe behoorende, niet konnende begrypen, dat sulcks sonder notoire contraventie van 't 15. Artikel van 't Tractaet met desen Staet gemaeckt, kan werden geweygert ofte gedilayeert.

* Zie *Aitzema* III. Deel, pag. 1244. in Folio.

De Heeren by haer Ho. Mog. geëligeert tot bekledinge van de Ambassade nae Denemarcken, hebben haere reyse soo veel doenlyck geavanceert, ende humne eerste Missive aen haer Ho. Mog. geschreven, uyt Lingen, daer van copye onder No. 2. hier nevens gaet tot U Edts naerightinge.

Ende hier by voor dese reyse boven de communicatie van de tydinge met de twee jonghste posten uyt Pruyssen alhier aengekomen, mitsgaders van de brieven by de Heeren *Boreel* ende *van Ommeren*, jonghst aen de Regeringe geschreven, niets van consideratie wetende te voegen, sal hier mede eyndigen ende verblyven:

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 21. January 1656.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 14. January 1656.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Ed. seer aengenamen van den 7. deses is my gisteren wel gewerden, uyt den nevensgaenden sal U Ed. konnen bespeuren, dat ick geen gelegentheydt verwaerloos, om de finale intentie van den *Protector* te mogen vernemen, nae dat wy omtrent een uur staende hadden gesprooken, begeerde hy, dat ick neffens hem soude nedersitten, ende bleef doen nogh wel anderhalf uur by hem, onder andere discourssen seyde hy op myne replicque, dat hy rondt wilde gaen, ende dat hy bekende, dat door de intelligentie, diese hadden van de correspondentie tusschen den Koningh van Schotlandt, ende den Keurvorst van Brandenburgh, (ende apprehenderende dat de Douariere met P. W. Stadthouder van Vrieslandt, het interest van den Prins van Oranje weder soghten te doen prevaleren,) sy-lieden in het begin wat syn verkoelt geweest: ick dede myn best, om hem te doen geloven, dat de Keurvorst van Brandenburgh syn eygen interest altyt meer sal behertigen, als een anders, ende nu het schyndt dat het werck soo is geconstitueert, dat hy syn interest met Hollandt heeft gemeen gemaeckt, wel wetende wat reflectie de laetste op den Heer *Protector* in alle haere saeken, tot het gemeene-beste maecken, dat hy bewoogen is, sigh mede aen die syde te houden, ende alle andere te laten, dat het geen nieuw werck is, maer dat sedert de differentie ontstaen over de successie van het Huys van Kleef ende Gulick, de Hertogh van Nieuwburgh, het appuy van Spanje ende het Huys van Oostenryck heeft gesoght, ende de Heer Keurvorst volstandig blyvende in de Gereformeerde Religie, heeft sig begeven in Alliancie met Engelandt ende de Geunieerde Provincien; ende discoureerde voorts van de situatie van dessels Landen, op de principaelste Rivieren van Nederlandt, ende voornaementlyck van dessels fortresse in Pruyssen, hem verseeckerende dat

dat de wel geintentioneerden in Hollandt behoorlyck vigileren, over de behoudenisse van de Regeringe en Vryheyt; de Heer *Protector* seyde, dat hy het vertrouwde, ende verseeckerde my van syne open ende trouwhertige genegentheyt, ende seyde, dat het te wenschen ware, dat de saken tot onsent soo niet en wierden gedivulgeert, dat hy albereyts met ernst over de saeken van den Koningh van Polen ende Pruyssen met *Bond* en *Cojet* hadt gesproocken, dat hy nogh naeder met haer soude handelen, ende byaldien de Koningh van Sweden desisteert, dat het dan wel soude wesen, maer gaet hy voort, dat'er wat anders als Ambassadeurs sal vereyscht worden; voorts vraeghde hy my, wat men in Denemarcken dede, daer op ick antwoordde, dat ick meende datse 3. à vier Oorloghschepen gereet deden maeken, ende op de Militie ordre stelden, dogh dat ick hoopte, dat soo haest de Ambassade van haer Ho. Mog. aldaer soude wesen aengekomen, dat ick nader ende pertinenter bericht van daer soude konnen hebben: Gisteren seyde *Flemmingh*, dat *Bond* daeghs nae my mede een lange ende private audientie had gehad, ick vermaende mede in myne laetste audientie van het secrete Artikel met Vranckryck, maer het scheen, dat de Heer *Protector* soo seer was opgetogen met het andere werck, dat hy daer niet op antwoordde, derhalven heb ick goedgevonden om met *Thurloe* te spreecken, ende deselve heeft my desen naemiddagh verseeckert, dat'er niet anders is, als een lyst van namen, der geener die uyt Vranckryck souden moeten vertrecken, ende, dat ick het in 't begin van de naeste weeck soo tydelyck soude hebben, dat ick het met de post soude konnen oversenden; maer op het werck van Sweden, ende Pruyssen, is ons meeste discours geweest, syne Ed. verseeckerde my, dat de Heer *Protector* meende dat'er een vaste grondt moest wesen tusschen desen Staet ende de Vereenighde Nederlanden, dat wy ons interest gemeen hadden, ende ons dienvolgende niet superficielycken maer innerlycken aen den anderen moesten gebonden houden, dat syne Hoogheyt in myne laetste audientie my had bekent, dat'er wat jalousie was geweest, ende dat hy my nu ook in confidentie moeste seggen, datse niet wel konden bevroeden, wat de wel geintentioneerde konde bewegen om de Veldtmaerschalks-plaetse te laten komen op Graef *Willem*, dat deselve de meeste aenstoocker was geweest van den Oorlogh tegens desen Staet, dat hy sigh tegens de Vrede soo veel als het mogelyck is geweest, heeft geopposeert, ende sedert met haere Vyanden gestadige correspondentie heeft gehouden, ende datse verscheyde andere saeken wisten, daer syn drift sigh in openbaerde, ende dat het de Acte van Seclusie seer labefacteerde. Ick heb myn best gedaen, om hem een beter gevoelen te doen hebben, ende te verseeckeren, dat het om best wille geschied, dat ick hoopte, dat de Algoede Godt alles ten besten soude schicken, daer op seyde hy, datse ons welvaren met soo groote genegentheyd wenschten als haer eygen, ende dat sy vreesden, dat het gevaerlyk soude wesen, dog datse hoopten, dat de Regeeringe wys soude wesen, ende niet gedogen, dat'er eenigh interest boven 't publick soude verheven werden, dat hy daerom met my van de publike saeken genegen was te spreecken, ende eerst dat hy my moest communiceren brieven van den Heer *Pel* ende *Morelandt* uyt Geneve, met een Expressen overgebraght, daer mede wierdt overgesonden eene Propo-

sitie van twee Gedeputeerden van Zurich ende Bern, raeckende haere Armature tegens de Papistige Kantons, ende nae dat hy my die had voorgelesen, seyde hy, dat de Heer *van Ommeren*, gelycke Propositie had ontfangen, en dat hy die ongetwyffelt ook aen haer Ho. Mog. soude gesonden hebben; maer hy seyde, dat syne Hoogheydt dat werck ter herten nam, ende dat hy die papieren ontfangende, terwyl hy besigh was om met ernst te dencken, wat best rakende het werck van Sweden soude konnen gedaen worden, sig nu te meer vondt gepresseert, om meerder verwyderinge tusschen de Protestanten voor te komen, van alle kanten verseeckert werdende, dat de Paus alle middelen aenwendt, om de Papistige Princen onder den anderen te vereenigen; maer dat hy nogh niet vastelyck kan resolveren, op wat voet hy daer in best soude procederen: Met den Ambassadeur hier daer over te tracteren, soude wel het naeste wesen, maer hy bekende, dat hy niet geloofde, dat deselve daer toe soo volkomentlyck was gelast. Ick seyde, dat de tydt soo verre was verlopen, dat het al te vergeefs soude wesen, byaldien syne Hoogheyt niet hoe eer hoe liever resolveerde een Ambassadeur derwaerts te senden, ende dat ick meende, dat op de voorgeroerde brieven, van Geneve het plausibelste subject nu was voorgekomen, dat men soude konnen wenschen, dat men den Koningh van Sweden het gemeene gevaer van het Protestantse wesen soude konnen voor oogen houden, ende met ernst sigh interponeren, om niets verder tegens eenige Protestantse Steden ende Princen aen te vangen; hy bekende het selve mede, maer meende om een vast ende solide werck te maken, dat men Sweden behoorde te inviteren, omme met desen Staet, Denemarcken, de Geunieerde Provincien ende den Heer Keurvorst een naeder defensive Ligue te maken, ende voorts discourerende, seyde, dat als men die ook offensive soude willen maken, tegens het Huys van Oostenryck, dat Vranckryck daer mede wel toe te brengen soude wesen. Ick representeerde hem, dat het te veel teffens soude wesen, dat het selden geluckt als men soo veel te samen overhoop haelt, ende dat'er nu *periculum in mora* was, ende byaldien niet spoediglyck door habile Ministers de saeken *in loco* tusschen den hooghstgemelden Koningh ende syne Keurvorstelycke Doorlughtigheydt wierden bygeleyt, dat het werck daer nae te vergeefs soude werden by de handt genomen, allegerende veele redenen. Hy verklaerde, dat hy het wel begreep, ende dat hy met my discoureerde als een getrouw vriendt, ende ingevolge van het geene de Heer *Protector* my hadt geseyt, dat hy het met my wilde communiceeren, sonder iet van syne gedaghten te rugge te houden, ende dat hy mede wel begreep, dat men derwaerts behoorde te senden, ende eghter het den Ambassadeur alhier mede voorhouden, dat men ook wel een Ambassadeur aen haer Ho. Mog soude senden, als ick het dienstigh oordeelde, ofte met my confereren, datse haest souden doen blycken, datse haer interessen op geen Commercien alleen fonderen, ende datse haer geprepareert hebben op het werck van de Marine, ende sullen betonen met'er daet, datse de vrintschap van onsen Staet boven alle andere estimeren, ende datse van haer syde genegen syn, een vaste confidentie met ons te stabileren, vertrouwende, dat men tot ons wys sal wesen, ende niet contravenieren tegens dat oogmerck, datse in de Acte van Seclusie gehadt hebben: syne Ed. vondt goet,

goet, dat ick voor als nogh het geene hier vooren is verhaelt, U Ed. eerst particulierlyck soude communiceren, sonder daer af in myne publike brieven, iets anders, als de substantie van het discours van den Heer *Protector* in het generael te melden. Het geene my verder sal voorkomen, sal ick niet naelaten U Ed. getrouwelyck over te schryven, ende my ondertusschen seer gediensteIyck aen U Ed. gebiedende, sal altydt syn ende blyven:

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 14. January 1656.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 21. January 1656.

EDELE GESTRENGE HEER,

ICk heb soo datelyck van den Heere *Thurloe* ontfangen, het secrete Artikel met Vranckryck gesloten, ende versoek, dat U Ed. gelieve te besorgen, dat het niet onbehoorlyck en werde gedivulgeert. Het is ons somwylen, prejudiciabel, dat men hier de opinie heeft, dat tot onsent qualyck iet kan gemenageert werden. *Thurloe* heeft my geseyt, dat de Heer *Bond* over eenige dagen, ende de Heer *Slezer* gisteren met de *Protector* hadden gesproocken, dat de eerste veel had geseyt van de groote successen van syn Koningh, ende verklaert, dat deselve het beste van het Protestantse wesen seer behertigde, daer op de *Protector* hem had te gemoet gevoert; *als in 't Ducale Pruyssen*, ende had voorts met hem gediscoureert, genoeghsaem in diervoegen, als hy met my laetstmael had gedaen; syne Ed. seyde, dat in myne laetste conferentie de redenen, die ick had geallegeert, om dewelcke ick meende, dat het nodigh was habile personen, *in loco* te employeren, soo gewightigh waren geoordeelt, dat hy niet en twyffelde, of daer soude iemant werden gesonden, met goede instructien, maer dat het nogh niet was geresolveert met wat caracter, dat hy soude bekleet werden, dat hy my ook wel konde verseeckeren, dat hy soude gelast werden, in alle confidentie met de aenwesende Ministers van haer Ho. Mog. te correspondent. *Thurloe* seyde my, dat de Heer *Slezer* niet had geproponeert, als alleen een discours in generale termen, van de swarc ongelegentheydt, daer de Keurvorst van Brandenburgh sigh tegenwoordigh in bevindt, ende versoght, dat de *Protector* sigh wilde interponeren, dat hy van den beginne aen wel hadde gemerckt, dat hy nergens van was gelast te spreecken, daer op nam ick occasie, om hem te verseeckeren, dat U Ed. naeder beright

was verwaghtende van een voornaem Minister in den Haege wesende; maer dat de Heer *van Beverningh* die selver had begroet, ende dat hy hem met originele brieven had getoont, dat de Keurvorst approbeerde het contenu van de Memorie aen hem voor desen gecommuniceert, ende dat deselve hem ook had laeten sien, dat de Keurvorst geen correspondentie ofte wille met, ofte voor de Koningh van Schotlandt heeft, ende dat het selve by den Keurvorst werdt opgenomen, als strydigh tegens syn eygen interesse, daer mede hy scheen wat beter genoegt te wesen: Ik zal naeder te gemoet sien, het geene U Ed. *van Weyman* verder sal wesen gecommuniceert, *Thurloe* vraeghde my mede, wanneer haer Ho. Mog. Ambassadeurs nae Poolen ofte Pruyssen souden vertrecken, ende verklaerde, dat de Heer *Protector* wel soude mogen lyden, dat als hy met *Bond* spreeckt, dat ick alles selfs soude mogen horen, ende dat hy voor my in die saeke niet sal verborgen houden als'er iet van consideratie sal passeren, ende hier mede, vermits het verloop des tydts, genootsaekt synde af te breeken, sal ick my seer gedienstelyck aen U Ed. gebieden, ende altydt syn ende blyven:

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 21. January 1656.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 28. January 1656.

EDELE GESTRENGE HEER,

ICk vinde my verplight U Ed. by desen ten hooghsten te bedancken, voor de communicatie van 't geene is vervat in desselfs Missive van dato den 14. deser lopende maendt; mitsgaders in beyde die van den 21. daer aenvolgende, ende ick meyne op de demonstratie van eenige ombrage, die de Heer *Protector* scheen te hebben opgenomen, over domestycke saeken, tegenwoordigh alhier trotterende, by U Ed. te reghte ende nae waerheyd te wesen geantwoord, dat de welgeintentioneerden alhier behoorlyck vigileren voor de behoudenisse van de Regeringe ende Vryheydt, daer van ick hoope, dat U Ed. met de naeste post, ofte immers soo haest de gelegentheydt sulcks sal toelaten, naeder ende klaerder bericht sal ontfangen; op de saeke van den Keurvorst van Brandenburg, ende de conduite by Graef *Willem van Nassauw* te gebruycken, sal *Beverningh* U Ed. volkomentlyck hebben bericht. Ick sal seer gaerne by de eerste occasie die daer toe bequaem sal wesen, alles nae myn uyterste vermogen,

gen,

gen, contribueren, ten eynde U Ed. hoe eer hoe liever de faculteyt moge werden gegeven, omme een keer herwaerts te doen, dan sie daer toe geene gelegentheydt te gemoet, voor, ende aleer op 't bewuste advis van de Gedeputeerden uyt de respective Provincien, U Ed. voordesen overgesonden, finale Resolutie sal wesen genomen.

Alle de tydingen met de jongste post ontfangen, soo van den Commissaris *Pels*, als van Correspondenten van desen Staet uyt Koninghsbergen, ende daer omtrent, brengen mede, dat tusschen den Koningh van Sweden ende den Keurvorst van Brandenburgh was gesloten, soo een Tractaet ten principalen, als een stilstandt van Wapenen, by provisie, voor vyf of ses daegen, om middelerwylen de Ratificatie van hooggemelden Koning op 't voorsz. Tractaet uytgebraght te mogen werden; dogh wy hebben tot nogh toe uyt geene advisen met seeckerheyt konnen vernemen, hoedanigh de particuliere conditien, van 't selve Tractaet mogen wesen; eenige brengen mede, dat vier Steden, by syne Keurvorstelycke Doorlughtigheyt tot verseeckeringe van de Sweden ingeruymt, mitsgaders een deel van desselfs Armee aen syne Koninglycke Majesteyt overgelaten soude werden.

Aengaende de bewuste Alliancie by desen Staet onlanghs met syne Keurvorstelycke Doorlughtigheyt aengegaen, schryven sommigen, dat deselve by 't voorsz. Tractaet te eenemael sal werden geënerveert, anderen, dat alleenlyck aen 't 16. Artikel van dien, spreekende van geen Tollen te mogen verhogen &c. sal werden gerenuncieert, ende ook sommigen, dat die te eenemael ongeprejudicieert sal blyven; haer Ho. Mog. hebben aen de Brandenburghse Ministers alhier synde doen vernemen, wat particulariteyten deselve over 't voorsz. subject mogen hebben ontfangen, die geantwoordt hebben, uyt haere brieven mede in genere te konnen afnemen, dat eyndelyck een accoort tusschen hooghstgemelden Heer Koningh ende syne Keurvorstelycke Doorlughtigheyt is getroffen 't welck des daeghs nae 't afgaen van de post soude werden getekent; dat sy wel konden verseeckeren, daer inne niets nadelighs te sullen influeren, alsoo haer in genere was geschreven, dat de conditien voor syne Keurvorstelycke Doorlughtigheyt avantagieus waeren.

Ick hebbe gemeynt U Ed. niet onaengenaem te sullen wesen, van de voorschreven advertentie op desen Staet soo notable reflectie hebbende, provisionnelyck, ook met toesendinge van de nevensgaende advisen te werden gedient, ende sal niet naelaten deselve het vervolgh van dien ook tydelyck mede te deelen, sullende by alle occasie betonen dat ick ben:

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 28. January 1656.

Aen

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 28. January 1656.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Ed. Missive van den 21. deses is my gister-avondt wel geworden met de advisen copyelyck daer nevensgaende, daer over ick U Ed. ten hooghsten bedanke, maer dat antwoordt van de Heer *Appelboom* gequoteert No. 1. heb ick niet vernomen, ick wilde die wel gesien hebben, ende byaldien die buyten het paquet, gelyck ick wil geloven, is gebleven versoek, dat die met den naesten, my magh toegesonden worden.

Maendagh laestleden, heb ick met een brief aen *Thurloe*, een particuliere audientie versoght, maer door een groote verkoutheyt, ende een ander ongemack, het welcke den Heer *Protector* op de borst heeft gekregen, is het tot nogh toe gedifferecrt, ende gisteren heeft *Thurloe* my laeten verseeckeren, dat hy het soude besorgen, soo haest als het sonder ongemak soude konnen wesen, sulcks dat ick nader gelegentheyt sal moeten afwaghten, niet goedvindende hem verder 't importuneren; vermits ik van andere kanten ook seeckerlyck van de voorsz. syne indispositie ben bericht, heb ick desen naemiddagh met *Thurloe* gesproocken, hy verseeckerde my van de goede intentie die men heeft aen dese syde ende beloofde my, dat hy syn best soude contribueren, om de saeken soo te stellen, dat alle diffidentie daer door magh weghgenomen werden. Ick hoop met den naesten, als ick den Heer *Protector* sal gesproocken hebben, met meerder particulariteyten desselfs intentie U Ed. te sullen konnen mede deelen; Ick heb volgens U Ed. goeden raedt met den Graef *van Barcksbire* doen spreken nopende de huur van syn huys voor den tydt van drie jaeren, ende onder beneficie van eene anticipatie van drie-hondert ponden tegenwoordigh tot de verdere reparatie ende hondertvyftigh ponden nae dat het eerste jaer sal verschenen wesen, heb ick de huur gebraght van tweehondert op hondert en vyftigh ponden jaerlycks ende op dien voedt sal het volkomentlyck gerepareert werden ende ick versoeck tegenwoordig seer gedienstelyk, dat U Ed. de goede handt daer aen gelieve te houden, dat ick haest dienaengaende hare Ho. Mog. goede meeninge magh vernemen, ende dat men sig niet inbeelde, dat ick eenigh particulier insight dienaengaende heb, waer mede U Ed. alle heyl ende prosperiteyt van gantscher herten toewenschende, sal altydt syn ende blyven:

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 28. January 1656.

Aen

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 4. February 1656.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Edts. Missive van dato den 28. der voorlede maendt, is my wel ter handen gekomen, ende gaet in voldoeninge van U Edts. begeerte daer in geëxpresseert, hier benevens de voormaels vergetene ende nogh gedesidereerde Memorie by den Heer Resident *Appelboom* op haer Ho. Mog. vrage ter Generaliteyt ingedient, synde de sake sonder verder antwoordt ofte versoeck van nader esclaircissement, voor als nogh daer by 'gelaten, ende de commissie tot dien eynde op eenige Heeren gedecerneert, onvoltrocken gebleven.

De subite veranderinge der saeken in Pruyssen ende daer omtrent voorgevallen, mitsgaders de bedenckingen, ende bekommernissen, die by de Heeren Gecommitteerde Raeden, daer over, als soo notabelen reflectie op desen Staet hebbende, is gevallen; heeft haer Ed. Mog. doen resolveren de Vergaederinge van de Heeren Staten, tegens den 15. deser lopende maendt te beschryven. Alle de tydingen, soo van Koninghsbergen, als van Dantzich, met de twee jongste posten ingekomen, confirmeren, dat tusschen den Koningh van Sweden ende syne Keurvorstelycke Doorlughtigheyt een Tractaet * gesloten is; edog men kan tot nog toe geene seekerheyt van de particuliere konditien vernemen, dewelke wy met groot verlangen te gemoedt sien, sullende niet naelaten, van tyd tot tyd U Ed. van de advertentien dienthalven inkomende, behoorlyke communicatie te laten toekomen. Ende voor dese reyse niet anders van consideratie hier nevens te voegen hebbende, als de ingeleyde copyen der brieven van den Heer Ambassadeur *Boreel*, ende van de voorschreve advisen uyt Pruyssen ende Dantzich, sal dese hier mede besluyten ende verblyven,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 4. February 1656.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 11. February 1656.

EDELE GESTRENGE HEER,

ICk werde genootsaeckt my voor dese reyse te refereren, tot 't geene U Ed. soo wegens haer Ho. Mog., als van den Heere *van Beverningh*, en andere

* Zie *Aitzema* III. Deel, pag. 1245. in Folio.

ren apparentelyk sal toekomen; synde genootsaeckt geweest, vermits het afsterven van eene myner Moeyen, my op Woensdagh voorleden nae Dordreght te vervoegen, van waer eerst op huyden, even voor 't afgaen van desen, wederom alhier gearriveert ben, sal ick U Ed. alleenlyck by desen mededeylen, dat nu eenigen tydt herwaerts onder de hand gelaboreert geweest synde tot assopissement, van de Overysselsche geschillen, ende daer toe nu schynende apparentie voor handen te wesen haer Ho. Mog. op den 28. der voorlede maendt, brieven hebben laten afgaen, daer by de Heeren Staeten van opgemelde Provincien versoght syn eenige uyt den haeren te willen laten herwaerts komen, om door interpositie van haer Hoog Mogende of derselver Gedeputeerden de voorsz. geschillen, was 't doenlyk bygeleyt te mogen werden; Dat daer op Gecommitteerden van beyde de discreperende Partyen, in de meer gemelde Provincie aengekomen wesende, deselve gesamentlyck ende met onderlingh goedtvinden haer Hoog Mogende hebben voorgedragen, dat sy oordeelden de voorschreven differenten beter, ende spoediger door weynige, als door veele personen geassopieert te sullen konnen werden, hebbende vervolgens tot het presteren, van 't voorsz. officie met onderlingh goedvinden als boven, voorgeslagen den Heer Prins *Willem van Nassauw* ende my, welken volgende, daer op haer Hoog Mogende authorisatie gevolght synde, soo hebben wy aenstonts in besoignes getreden, ende syn eyndelingh eens geworden op een voorslag, daer by de bewuste gepretenteerde Electie van een Stadthouder, soo wel ten aensien van de Persoon van den Heer Prins van Oranje, als ten aensien van de gemelden Heer Prins *Willem*, sonder onderscheyt geannulleert, ende de Heer *Rutgert van Haersolte* pretense verkose Drost van Twente, sigh heeft laten disponeren, omme van deselve Electie afstandt te doen, dat mede; ten eynde over eene nieuwe verkiesinge ende tegenwoordige animositeyt geen nieuwe verbitteringe moge werden veroorsaeckt, ofte die van Twenten door pluraliteyt van stemmen, een onaengenaem persoon geobtrudeert, de bedieninge van 't selve Ampt provisionelyck soude werden gelaten aen den Heer *van Bevervoorde*, synde een Twentsch Edelman, aen den Heer *Ripperda*, *Raesfelt*, ende andere Notabele Familien van Twent voorsz., geparenteert, die sedert het overlyden van den voorgaenden Drost, 't meer geroerde Ampt, als Verwalter heeft bedient, ende hebben wy nae verscheyde persuasien partyen wedersyts gedisponeert de voorschreve voorslagh over te nemen *ad referendum*; Ick sal deselve U Ed. met de naetste post toesenden, tegenwoordigh den tydt om die te doen copieren my ontbrekende. Ende hier mede afbreeckende, sal verblyven:

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 11. February 1656.

Aen

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 4. February 1656.

EDELE GESTRENGE HEER,

HEt geene U Ed. my heeft believen mede te deelen door desselfs Missive van den 28. January laetstleden, ende dat de Bylagen contineren, heeft in der waerheydt een seer notabile reflectie op den Staet der Vereenigde Nederlanden in het generael, ende meest op het welvaeren van de Provincie van Hollandt ende West-Vrieslandt. *Thurloe* seyde my in het particulier, desen naemiddagh, dat hy altydt bedught is geweest, dat het in diervoegen soude uytvallen, ende byaldien men niet toesagh, dat'er nogh meer op soude volgen, datse op myne persuasie gemeendt hadden iemandt derwaerts te senden, ende met *Slezer* van wegen den Keurvorst van Brandenburgh in conferentie te treden, maer dat dese veranderinge het werck seer verstelde, ende vraeghde my seer ernstelyck, of de Ambassades van de Staeten Generael souden voortgaen; Ick seyde, dat ick dienaengaende niets seekers hadt vernomen, *Thurloe* seyde mede, dat het een saeke was van een seer verre uytsiende consequentie, dat men Portugael en den Keurvorst van Brandenburgh evenveel moght betrouwen, dat hy my moest bekennen, dat de Alliancie met Brandenburgh sonder eenige vorige communicatie met den *Protector* haer wat had verstelt, dat sy altyd hebben bevonden, dat de Keurvorst van Brandenburgh meer tegens haer is ingenomen geweest, als iemandt anders, ende dat desselfs interest in den Prins van Oranje haers bedunckens niet konde lyden ofte bestaen, met het geene van die syde is gedaen ende voorgegeven, discoureerende voorts seer openhartelyck van het geene dienaengaende uyt Hollandt was geschreven; ende eyndelyck seyde hy, dat hy vertrouwde, dat Godt het nogh ten besten soude schicken; maer dat men niet te verre moest dwalen, ende vraeghde seer serieuselyck, wat ick meende, dat'er nu behoorde gedaen te werden, daer op ick antwoordde, dat men nogh geen volkomen berigt had van het gepasseerde, ende dat ick over sulcks met geen seekere kennisse konde spreecken; maer voor myn particulier, dat ick onbeswaerdt was te seggen, dat ick de tegenwoordige conjoncture van tyden soo aensagh, dat ick meende, dat wy beyden dienden op onse hoede te wesen, alle jalousyen, afleggende ende met een opreghte trouwhertigheyt de een des anders beste traghtende te bevorderen, ende alles, dat tot onminne konde strecken, naelatende, ons nader ende vaster met Denemarcken in Alliancie defensive in tydts te verbinden, hy seyde, dat het eerste voorseecker nodigh was, ende dat het aen haer geensints voortaen soude ontbreecken, bekennende andermael, datse voor desen meenden reden te hebben, om van de intentie van de welgeintentioneerden, anders te vermoeden, als sy te voren hadden gedaen, ende raeckende het laetste, dat hy daer nader op soude dencken, ende my syn sentiment in opreghtigheyt communiceren, versoeckende, dat ick U Ed. wilde verseeckeren, dat men haer trouw ende welgene-

Z 2 gen

gen soude vinden: *Thurloe* beloofde my mede goede sorge te sullen dragen, dat ick audientie by den Heer *Protector* soude hebben, soo als het syne dispositie sal toelaten: ick versoeck gantsch gediensteIyck, dat ick in dese extraordinaris bedenckelycke constitutie van saeken, immers in confidentie wat tydelyck magh werden geësclaircisseert van de intentie van de Regeringe. Het is voor het gemeen ondienstigh ende voor de Ministers in het particulier seer bekommerlyck, alsse niet wel en syn geinstrueert, ende ick verseecker my volkomentlyck van U Ed. gewoonlycke vigilantie, ende iever tot bevorderinge van het gemeene beste, sullende ondertusschen, den Heer der Heeren hertgrondelyck bidden, dat hy tegens alle onheylen, ende sinistre machinatien ons lieve Vaderlandt genadighlyk wil beschermen, ende sal altyt syn ende blyven:

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteeckent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 4. February 1656.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 11. February 1656.

EDELE GESTRENGE HEER,

De brieven mits het onstuymige weder niet synde aengekomen, vinde ick tegenwoordigh niet te beantwoorden.

Slezer heeft my bekent gemaeckt dat hy met brieven uyt Koninghsbergen, was verwittight, dat de Keurvorst met den Koningh van Sweden was verdragen, op dat den selven sigh daer nae alhier soude mogen reguleren, maer soo hy seyde waren hem geen particulariteyten mede gedeeldt, de Heer *Coyet* heeft my mede eene visite gegeven, ende het selve gecommuniceert, deselve verklaerde, dat die saek considerabelder was, als al het geene te vooren was gedaen, ende discoureerde seer wydtlopigh van de advantagien, diese daer door hadden bekomen, ende verhief met veel hooghdravende woorden de goedertierentheyt van hooghstgemelden Koningh, dewelcke soo hy seyde, bleeck uyt alle syne Actien ende particulierlyck uyt de laetste Negotiatie met Brandenburgh, ick seyde dat in der waerheyt dessels voorspoedt in een kleynen tydt seer groot was geweest, ende dat ick hoopte, dat het tot voordeel van het Evangelische ofte Protestantse Wesen soude strecken, ende geensints tot prejudicie van die oude Vrienden, ende Geallieerden, daer deselve op antwoorde dat hy dickmaels was verwondert geweest, dat haer Ho. Mog. geen Ambassade aen den Koningh van Sweden had-

hadden gesonden, dat de Heer *van Benningen* daer over met den Heere *Rosenbam*, had gesprooken, ende dat hy wel wist, dat het den Koningh van Sweden, aengenaem soude geweest hebben, ick repliceerde, dat het aen de goede genegentheyt van haere Ho. Mog. niet hadde ontbroocken, maer dat de Heer Resident *Heynsius* hadt geschreven, dat men hem hadt aengeseydt, dat syne Majesteyt niet goed en vondt, dat eenige publicke Ministers hem souden volgen, hy seyde daer op, dat de gelegentheyt was verandert, ende dat'er tegenwoordigh verscheyde Ministers omtrent syne Majesteyt waren, ende vraeghde my, of haer Ho. Mog. Ambassadeurs nogh souden vertrecken, ende wanneer. Ick seyde, dat myne laetste brieven daer geen mentie van hebben gemaeckt ende daer nae bleef deselve lange discoureren, van verscheyde saeken, ende meende, datse met de naetste brieven nader tydingen soude hebben, raekende syne Majesteyts verder voornemen. Desen voor-middagh met *Thurloe* spreckende van de saeke der Waldensen, dewelcke den Heer *van Ommeren* my had geschreven, dat door den Hertog van Savoyen waren gerefereert, aen het goedtvinden van den Koningh van Vranckryck, seyde deselve, datse soodanige ordre hadden gestelt datse meenden, dat het werck van de Evangelische Kantons, ende de Waldensen beyde wel waergenomen souden werden, in sulcker voegen, als ik met mynen laetsten heb geschreven, verklaerende, datse genegen syn ten besten van beyden soo veel te contribueren als haere gelegentheyt eenighsints kan toelaten: syne Ed. seyde my, dat hy gehoort had, dat de Koningh van Sweden voorhad den Koningh van Polen weder te herstellen in het Koninghryck, ende Pruyssen met Lithouwen alleenlyck aen de Kroon Sweden te annexeren, deselve vraeghde my mede of haer Hoog Mog. gedesigneerde Ambassadeurs nae Sweden nogh souden vertrecken, ende bekende, datse vermits het voorgeroerde accommodement, haere Resolutie om derwaerts te senden, niet hadden verandert, maer wat laten berusten, ende vraeghde wat myn best daght. Ick seyde, dat ick voor myn particulier al over lange hadt gewenscht, datse hadden gesonden, maer sulcks niet synde, dat ick meende dat het beter laet is als nimmermeer; syne Ed. reitereerde deselve verklaringen als voor desen raeckende de sincere intentien, om niet te doen tot prejudicie van de Vereenigde Nederlanden, maer datse haer niet gaerne souden inwickelen, in een werck, daer door niet alleen sylieden maer ook andere Protestantse Hooge Maghten souden konnen ontrust werden, dat sy niet liever souden sien, als dat die onderlingen mogen vereenight blyven, ende den anderen de handt bieden, tegens de Papisten, hy gaf my genoeg te kennen dat *Bond* aenhieldt om eene Ligue offensive ende defensive tegens 't Huys van Oostenryck, voorgevende dat Sweden ende Engelandt in sulcken postuur syn te lande ende te water, datse niemandt in de werelt hoeven te vresen, maer verseeckerde my, datse niet souden doen affonderlyck van de Geunieerde Provincien; ende sprekende van de artificien, die 'er gebruyckt waren, om de werelt een ander gevoelen te doen hebben, ende in wat voegen men had gesoght in Denemarcken syn profyt te doen, soo wel by den Koningh als de Rycksraden, verklaerde hy, datse haer met die laetste nauwer als met de anderen geloofden door het Tractaet verbonden te wesen, ende

de dat haere opreghtigheyt altyt soude blycken: ick bemerck, dat de sleghte succesen in America haer bekommeren, ende daerom soght ick hem de opinie te benemen, dat men haer ofte ons selven soude soecken te engageren, buyten de nootsaeckelyckheyt, hy seyde eyndelyck, dat hy hoopte, dat de brieven, die verwagt wierden, ons nader souden esclairciseren, datse geen brieven nogh uyt Vranckryck nogh uyt eenige andere Quartieren dese weeck hadden ontfangen. Desen dus verre geschreven hebbende ende besigh synde om die te sluyten, wiert my U Ed. seer aengenamen van den 4. deser wel behandight; De Heeren Gecommitteerde Raeden hebben myns beduunckens redenen gehad, om de Vergaderinge te beschryven; Den Algoeden Godt hoop ik sal de Heeren wysheyt ende kloeckmoedigheyt verleenen, ende genadighlyck alle onheylen, van buyten ende van binnen van ons lieve Vaderlandt afweren, U Ed. verseeckerende, dat ick geen interesse heb nogh soeck buyten het selve; sal altyt syn ende blyven:

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 11. February 1656.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 18. February 1656.

EDELE GESTRENGE HEER,

SEdert mynen jonghsten van dato den 11. deser loopende maendt, syn my U Ed. Missiven van den selven dato, mitsgaders ook die van den 4. daer bevorens wel ter handen gekomen. Ende sal U Ed. hier nevens door den Heer *van Beverningh* bekomen de propositie en verklaeringe door de Heeren Brandenburghsche Ministers, op gisteren ter Generaliteyt gedaen, voor welcke verklaringe haer Ho. Mog. de gemelde Ministers wel hebben bedanckt, dogh niet te min als nogh versoght openinge van de particuliere conditien des Tractaets, daer inne gementioneert; De Heer *Weyman* heeft my tot twee distincte reysen wesen verseeckeren, dat door het maeken van 't voorsz. Tractaet de intentie van den Heer Keurvorst nopende de voorgeslagen Handeling met den Heere *Protector* aldaer, in geenen deele is verandert, maer dat men dies onaengesien genegen is aen te gaen de conditien, daer van U Ed. voor desen door een schriftelycke Memorie openinge heeft ontfangen, verklarende daer benevens, dat tot nogh toe van haere syde het voorsz. werck aldaer ernstelyck was vervolght,

volgt, dog dat de Heer *Slezer* nooit Commissarisen van den Heere *Protector* hadde weten te bekomen, ende soo haest hy voor Commissarisen soude werden geadmitteert, dat hy alsdan van syne syde openinge doen soude van de fondamenten, daer op syne Keurvorstelycke Doorlughtigheyt genegen is te handelen ende van de syde van den Heer *Protector* ook verwagten, soodanige demandes, als syne Hoogheyt tot syne securiteyt ende gerustheyt soude mogen willen stipuleren, omme soo voorts het werk te mogen brengen tot een goedt besluyt.

De Heeren by haer Ho. Mog. tot de bekledinge van de Ambassade nae den Koningh van Sweden geëligeert, hebben van dese weecke ter Generaliteyt geproponeert, ende gevraeght, of haer Ho. Mog. intentie moghte wesen, dat deselve haer met den eersten, op de reyse begaven, ofte dat sy alhier nogh souden verblyven, ter tyden ende wylen toe de nodige veranderinge in haere instructie soude wesen gedaen; daer op alle de Provincien verklaert hebben haere intentie te wesen, dat de gemelde Heeren haer met den eersten op de reyse souden begeven, ende dat men haer de gerequireerde naeder instructie ofte last soude konnen toesenden, sulks dat deselve haer tegenwoordigh tot de reyse prepareren, ende ontwyffelyck in weynigh dagen sullen vertrecken.

Ick hoope dat de Heer *Protector* de voorgenomen besendinge ook sal laten effect sorteren, sonder daeromtrent, mits het voorsz. gesloten Tractaet, eenige veranderinge te doen, daer op met den naetsten esclaircissement te gemoedt sal sien.

Ick kan niet begrypen, dat van de syde van den Heer *Protector* met eenige reden kan werden gedoleert, dat haer Ho. Mog. de Alliancie met den Heer Keurvorst van Brandenburgh sonder eenige voorige communicatie met syne Hoogheyt souden hebben aengegaen, naedemael haer Ho. Mog. al voor het uytbersten van de Sweedtsche desseynen, haere inclinatie daeromtrent door U Ed. aen den hooghgemelden Heer *Protector* hebben doen bekent macken, ende specialyck ook, dat sy genegen waren met den Heere Keurvorst van Brandenburgh eene defensive Alliancie aen te gaen; Daer ter contrarie van de syde van den meer hooghgemelden Heer *Protector* aen haer Ho. Mog. nogh geenige openinge is gedaen geweest van syn voornemen omtrent de handelingen, by hem met andere Koningen by der handt genomen.

Tot nogh toe is geene Vergaderinge van de Heeren Staeten gehouden geweest, alsoo de Leden nogh niet syn aengekomen.

Hier nevens gaet het jonghst ingekomen advis uyt Koninghsbergen; Item de Resolutie ende voorslagh raekende de saeken van Overyssel, in mynen vorigen geroert, daer op gaerne U Edts. sentiment sal vernemen, verblyvende ondertusschen:

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 18. February 1656.

P. S.

Hier by gaen mede tot U Edts. naerightinge eenige brieven van den Heer Ambassa-

Ambassadeur *Boreel*, daer op ick van U Edts. berightende consideratien, by rescriptie wel gaerne soude gedient syn, nogh eene considerable Missive van deselve kan tegenwoordigh mits de post afgaedt, niet gereet vallen, die ick U Ed. met den naestsen sal toesenden.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. de Witt, Westmunster den 18. February 1656.

EDELE GESTRENGE HEER,

De brieven uyt Hollandt nogh niet aengekomen wesende, heb ick niet sonderlinghs te voegen, by het geene U Ed. in myne bygaende aen de Regeringe sal vinden: Men seyt hier dat de Heer *van Beuningen* met de Heeren syne Collegues te Hamburg verstaen hebbende het accommodement van den Heer Keurvorst met Sweden, geresolveert waren aldaer te verblyven, tot naeder ordre van haere Hoog Mogende. De Heer *Protector* vraeghde my seer ernstigh, of de Ambassaden, van haer Ho. Mog. nae Polen, ende Pruyssen, nogh haer voortganck souden hebben, ende of men de instructie niet soude veranderen, ick seyde, dat de Vergaederinge van Hollandt was beschreven, ende dat ick hoopte nader dienaengaende geësclaircisseert te sullen werden, soo haest als'er iets naders souden geresolveert wesen; De Heer *Protector* verseeckerde my met seer kraghtige expressien, dat wy van syne trouw ende vriendtschap moghten verseekert wesen, soo lange wy ons by ons regte interest souden behouden, hy voegde daer by, dat hy wilde vertrouwen, dat men sig niet soude laeten misleyden: Op de reyse van de *Princesse Royale* vallen hier mede al vreemde bedenckingen, ik heb over eenige dagen, aen *Thurloe* gecommuniceert, dat de Heer *van Ommeren* my had geschreven, dat het seer gedienstigh soude wesen, dat een van de drie Gedeputeerden in Vranckryck konde bywoonen de devoiren die aldaer souden aengewendt werden ten besten van de Waldensen, daer op seyde hy, dat de Heer *Pell* nootsaekelyck te Zurigh moest wesen, ende dat Mr. *Morelandt* alleen last had raeckende de gecollecteerde penningen ten behoeve van de voornoemde Waldensen; daer op heb ick gedaght, dat als de Heer *van Ommeren* daer toe geëmployeert wierdt, dat de andere twee souden konnen continueren in confidentie met hem te corresponderen, ende alleenlyck soude het te bedughten wesen, dat *Boreel* het qualyck soude nemen. Desen dus verre geschreven hebbende, wiert my U Ed. seer aengenamen, van den 11. deser behandight, ick hoop dat de Overysselsche ende alle andere differenten wel sullen bygeleyt konnen werden, als men niet soo seer wil letten op het particulier voordeel als het gemeene beste. *Thurloe* heeft my verseeckert, dat in de aenstaende weeck Artikelen raeckende het werck van de Marine aen my sullen behandight werden, ick vrees, dat die niet en sullen in allen deelen overeenkomen, met de intentie van haere Ho. Mog., ende meen, dat het best is, dat ick die wat nader alhier debattere, aleerse werden overgesonden, ende dat het dienstigh soude wesen, dat als ick het hier soo verre soude

de gebraght hebben als het doenlyck sal wesen, dat ick dan permissie konde hebben, om over te komen, om de Regeringe soe veel te beter van alles te konnen onderrighten, ende hier mede U Ed. alle heyl ende voorspoet van harten toewenschende, sal ick altyt syn ende blyven:

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 18. February 1655.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 25. February 1656.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Edts Missive van den 18. deser lopende maendt is my wel ter handen gekomen, ende hebben wy niet alleenlyck nooit iets vernomen van dat de Heeren Ambassadeurs van desen Staet nae Denemarcken afgesonden, haer op de reyse souden hebben opgehouden, maer ter contrarie albereyts tydinge bekomen, dat gemelde Heeren Ambassadeurs voor 't afgaen van de jonghste post uyt Coppenhage, aldaer waren gearriveert: Die nae den Koning van Sweden, staen mede nu op haer vertreck, en is t'haeren behoeve door de Admiraliteyt tot Amstelredam, een Schip van Oorloge gereet gemaeckt, om deselve over te voeren nae Hamburgh, van waer sy geresolveert syn haere reyse voorts te lande te vervolgen, ondertusschen is by haer Ed. Groot Mog. commissie gedecerneert, omme te letten wat de gemelde Heeren Ambassadeurs naeder *in mandatis* soude dienen te werden gegeven, als U Ed. uyt het Extract onder Numero 1. hier nevens gevoeght breder sal gelieven te vernemen.

Tot het affenden van de Heeren Ambassadeurs nae Brandenburgh gedestineert, is by haer Ed. Groot Mog. gantsch geene inclinatie, ende is dienthalven genomen de Resolutie onder No. 2. mede hier nevens gevoeght.

De equipagie van een extraordinaris Vloote wert provisionneelyck by de Colgien ter Admiraeliteyt met het prepareren, van haere schepen, soo veel doenlyck bevordert, ende by haer Ed. Groot Mog. t'eenemael nodigh geaght; welcken aengaende by de Heeren van Zeelandt, eenige consideratien gemoveert synde, soo is tot weghneminge van deselve, ende tot acceleratie van het voorsz. werck, by haer Ed. Groot Mog. genomen, de Resolutie onder No. 3. mede hier nevens gaende.

Ick vinde soo nu soo dan in U Edts. Missiven eenige expressien, die wat generael synde, by my somwylen niet wel konnen werden gevat, ende wenschte op dese jongste wel geësclaircisseert te syn, waer op reflecteren de woorden by den Heere *Protector* gebruykt, van dat wy ons van syne trouwe ende vriendtschap moghten verseeckert houden, *Soo lange wy ons by ons reghte Interest souden behouden*; Item dat *hy wilde vertrouwen*, *dat men sigh niet soude laten misleyden*; niet wetende wat de Heer *Protector* aldaer door de woorden *Ons reghte Interest* eygentlyck denoteert, ende voor wat misleydinge syne Hoogheydt moge bedught syn; ende sal daer op derhalven, by rescriptie eenige nadere elucidatien te gemoedt sien; die ick ook oordeele nodigh te wesen, ten eynde ick U Ed. op soodanige saeken van myn kennisse nae waerheyt souden mogen deelaghtigh maecken, ende mogelyck ook somwylen daer door iets konnen suppediteren, waer mede alle de ombrage t'eenemael soude werden weghgenomen.

Ick hadde mede uyt gelycke insighten, wel gewenscht, dat U Ed. in de voorsz. dessels Missiven, hadde gelieven uyt te drucken, wat de *vreemde bedenckingen syn* die aldaer vallen op de reyse van de *Princesse Royale*; daer op dan mede door de naetste naeder light hope te ontfangen.

Over de Marine sal ick met verlangen te gemoet sien, wat U Ed. dienaengaende sal voorkomen; ende op de saeken van de Switsersche-Kantons; Item van de Vaudoisen, sal U Ed. uyt de Resolutien van haer Ho. Mog. het gepasseerde daeromtrent vernemen. Ick blyve,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 25. February 1656.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. de Witt, Westmunster den 25. February 1656.

Edele Gestrenge Heer,

Ick heb eergisteren lange gesprooken met den Heere *Thurloe* over het subject van haer Ho. Mog. Missive ende secrete Resolutie van den 7. deser, oordeelende dat het best was die saeke door hem wat te laten prepareren, eer ick daer over audientie soude versoecken: Hy seyde, dat het werck sigh soo vertoonde, dat wy beyde eene genegentheyt hadden, om de voorige vryheydt van Navigatie ende Commercie in de bewuste Quartieren te mogen behouden, ende dienaengaende, ende anders, geen aenbiedingen te amplecteren, als gemeen voor beyde, maer dat'er wat discrepantie was in de maniere omme die gemeene interessen te bevorderen, dat wy meenden, dat het dienstighst was, dat wy ons eerst onderlinge souden verbinden omme het selve te vervolgen,

gen, maer dat hy moest bekennen, dat hy geloofde dat het best ware, dat men sig vernoegende met de albereyts gedane verklaringen, het werk soo te schicken, dat de Ambassadeurs van dese syde met alle efficatieuse devoiren souden traghten den Koningh van Sweden te disponeren, om niet alleen de Commercie, ende die daer in syn geintereſſeert, niet te turberen; maer om hem tot meerder vastigheyt ende gerustheyt van allen, te nodigen tot eene Alliancie defensive met Engelandt, Denemarcken ende de Geunieerde Provincien, in dewelcke de eene ende de andere het geene hem meest concerneert, soude konnen doen influeren ende guaranderen, tegens die geene, die tegens het geconvenieerde ergens in naemaels iets soude willen aenvangen, ende het selve gedaen synde, dat hooghstgemelde Heer Koningh van Sweden, ende misschien ook die van Vranckryck wel souden konnen gedisponeert werden, om te ageren tegens andere, daer wy (wat semblant dat sy ook maeken) niet goedts af hebben te verwaghten, hy seyde, dat meer hooghstgemelde Heer Koningh van Sweden, een moedigh Heer wesende, het niet wel soude konnen nemen, dat wy te voren het werck onder ons vastgestelt hebbende, hem een Tractaet souden schynen af te perssen, ende dat hare Ministers met soo veel apparentie van succes niet souden konnen negotieren, als byaldien sy sonder preallabel ingagement, daer konnen verschynen, maer dat men haer wel kan injungeren, datse met de Ministers van haer Hoog Mog. in alle vertrouwtheyt op de bewuste gronden sullen hebben te correspondèren. Hy verseeckerde my, dat hy het niet seyde, om af te wycken van de verklaringe door den Heere *Protector* voor desen aen my gedaen, maer dat hy niet anders konde begrypen, of wy souden door dien wegh ons ooghmerck best konnen bereycken. Ick seyde, dat het my lief was te verstaen datse in de saeken ten principalen nogh van het selve sentiment waren, ende dat men op de maniere, omme daer over te handelen, den anderen wel soude konnen verstaen, al de jalousyen, die door andere gevoedt werden, konden weghgenomen werden, dat men sagh dat'er subtielycken wierdt gevroght, ende dat ick meende, om alle kunsjes best te breecken, dat men niet en simulere, dat wy een interesse hebben, dat men *Communicatis Consiliis* best soude konnen prosequeren, dat wedersyts vyanden dat souden afschricken, ende de vrienden best encourageren, als sy saegen, dat wy eene lyn souden trecken, hy bekende, datse bemerckten, dat Sweden een groote jalousie tegens de Geunieerde Provincien hadt opgenomen, daer op vertoonde ik, dat'er geen redenen toe dienden, dat sy alle listigheyt aenwendden om de Geunieerde Provincien van andere, ende andere van haer te separeren, dat het laetstgepasseerde tot Koninghsbergen sulcks genoegh betoonde, daer op seyde syne Ed., dat hy my nader dienaengaende met ten eersten soude spreeken, ende bekent maken, wanneer ick best audientie by den Heer *Protector* soude konnen hebben. Ondertusschen is my desen voor-noen U Ed. seer aengenamen van den 18. deser wel gewerden met de bygevoeghde advisen, daer over ick U Ed. ten hooghsten ben bedanckende. Ick heb niet alleen van de Heer *van Beverningh* de propositie ende verklaeringe van de Heeren Brandenburghsche Ministers ontfangen; maer ook gedruckt onder andere Couranten: Ick sie dat de Heer *Weyman* U Ed. verseeckert, dat de voorgeslage Handeling

ling in geenen deele is verandert, ende dat de Heer *Slezer* nooit Commissarisen heeft weten te bekoomen, ick kan my niet inbeelden dat het daer schort, hy heeft daer selfs van afgeweken, ende Audientie by den Heer *Protector* versoght, ende aldaer voorgestelt, het geene ick U Ed. heb bekent gemaeckt, ende alhoewel ick sedert heb gecommuniceert, dat men particulierder propositie soude verwaghten, al eer het werck Commissarisen souden aenbevelen, ende dat ick hem heb verseeckert, dat ick gaerne soude besorgen, dat hy by den Heer *Protector* ofte den Heer *Thurloe*, acces soude konnen bekomen, als hy het soude goedvinden; heeft hy sedert de receptie der brieven van Koninghsbergen, daer mede hem het bewuste accommodement wierd (soo hy my doenmaels seyde) genotificeert, op dat hy sigh daer nae in syne Handelinge soude reguleren, geen mentie ter werelt gemaeckt van iets, dat nae die saeke eenighsints gelyckent, ende alleen in vago van publicke tydingen gediscoureert, ende soo lange ick ook niet nader van U Ed. werde geësclaircisseert, sal ick my daer ook niet over bemoeyen. Het geene *Thurloe* my voor desen heeft geseyt, raeckende de Alliancie met den Keurvorst van Brandenburgh, is niet geweest by forme van doleancie, maer dat men heeft betrouwt, daer hy meende dat het niet behoorde, ende dat men het hier had behooren te soecken, ende in myn laetste aenspraek seyde ick, dat het nu nogh tydt was het laetste te doen, als sy ons daer toe goede aenleydinge gaven, dat het aen onse syde niet soude haperen, ende dat'er nu meer redenen als ooit toe dienden, om U Ed. met meerder fondament te konnen dienen, van myn berigt ende consideratien; raeckende de brieven van den Heer Ambassadeur *Boreel*, heb ick desen naemiddag op de behendigste manier aen den Heer *Thurloe* gesonden, dewelke my heeft verseekert dat het nooit is voorgestelt geweest, ende dat het figmenten syn, gesmeet in gepassionneerde herssenen, van eenige Koninghsgesinden; ende raekende de discoursen van den Kardinael *Mazarini* seyde hy dat het niet vreemt en is, dat deselve een diffidentie onder ons soeckt te houden, ende verklaerde met kraghtige expressien, dat'er niet anders was als het geene sy my hadden bekent gemaeckt, ende dat de Commissarisen, die nu waren genomineert om met den Ambassadeur van Sweden in conferentie te treden, nergens op gelast waren als om op de Artikelen, geaccordeert door den Heere *Witblock* (alhoewel soo hy seyde, niet volkomentlyk in conformité van haere intentie) de goederen van contrebanden ende anders te specificeren ende te reguleren, ende dat wy dienaengaende ook soo wel communicatie soude gedaen werden, als van de Artikelen selfs, die ons over langen waeren ter handen gestelt, ende wetende dat hy met veel domestike depêches was geëmpecheert, heb ik hem voor dese reys niet verder willen vergen, van hem scheydende verseeckerde hy my, dat hy soude besorgen, dat ick in het begin van de aenstaende weeck audientie soude hebben by den Heer *Protector* ende dat hy soude betonen, dat hy het ten besten wenscht te konnen dirigeren. De Heer *Cojet* geeft voor, dat hy eerstdaegs van hier meent te vertrecken, ende de Heer Extraordinaris Ambassadeur geeft voor, een groot Festyn te houden ende Vreugde-teekenen te betonen over de geboorte van den Prins *, diese *Karolum a Karolo* noemen. Een vriendt

* Zie *Aitzema* III. Deel, pag. 1250. in Folio.

vriendt heeft my van daegh dit nevensgaende papiertjen getoont, synde een gedeelte van haere projecten, het is my lief, dat de saeken van binnen sig tot onsent beginnen te schicken, ende by aldien de voorslagh raekende de saken van Overyssel effect sorteert, meen ick, dat men een groote difficulteyt, heeft te boven gesurmonteert; dogh dat men eghter in dese misterieuse tyden reden heeft, om op syn hoede te wesen, ick hoope, dat de Algoede Godt alles ten besten sal schicken, ende dat ick eens van desen bekommerlycken post sal konnen verlost werden, gantsch dienstvrindelyck versoeckende, dat U Ed. my ende de myne daer mede gelieve te verbinden, ende deselve ondertusschen in des Alderhooghsten beschermінge bevelende, sal altyt syn ende blyven:

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 25. February 1656.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 3. Maert 1656.

EDELE GESTRENGE HEER,

SEdert mynen jonghsten van dato den 25. deser lopende maendt is my U Edts. Missive van den selven dato wel ter handen gekomen; ende gelyck ick U Ed. voor desen geadviseert hebbe, syn de eerste besoignes in de Vergaderinge van haer Ed. Groot Mog. gevallen over het dresseren van de instructien voor de Heeren Ambassadeurs van desen Staet respectivelyck nae Denemarcken afgesonden, ende nae Sweden staende te vertrecken; De Heeren Commissarissen, over het voorsz. subject besoignerende, hebben geoordeelt, dat het werk van de instructie voor de Sweedtsche Ambassadeurs eerst behoorde te werden geentameert, uyt oorsaeke, dat van de reflectie die by den Staet nae de voorgevallen vergelyckinge tusschen Sweden ende Brandenburgh, op de Sweedtsche saeken soude werden gemaeckt, als een gevolgh schynt te dependeren, de veranderinge die de instructie voor de gemelde Heeren Ambassadeurs nae Denemarcken afgesonden soude subject werden.

Uyt de instructie voor de gemelde Heeren Ambassadeurs nae Sweden gedestineert heeft men gemeynt, dat voor eerst, mits de voorgevallen veranderingen quamen uyt te vallen de poincten, die reflectie maekten op de preservatie van de Landen van den Keurvorst van Brandenburgh tegens de gevreesde agressien van Sweden, mitsgaders op het doenmaels trotterende defensions werck tusschen de Stenden, ende Steden in beyde de Pruyssen, ende andere daeromtrent; ende wat belanght het point raekende de expostulatien die men geresolveert was

te doen, over de exactien by den Koningh van Sweden, in den voorleden jaere op de Reede van Dantzich gepleeght, heeft men mede geoordeelt, dat 't selve in de tegenwoordige conjunctere van tyden ende saecken voorsightiger soude werden naegelaten, als geroert, soo uyt oorsake dat niet seer apparent was, dat sulcks in desen lopenden jaere wederom ondernomen soude werden, ende 't selve in allen gevalle als nu maer alleen op Dantzich soude aenkomen: Alsmede, dat Dantzich voorsz. boven door de maght van Sweden volkomentlyck afgesneden synde, ende daer door alle op, ende afvoer langhs de Rivier de Weyssel van, ende nae deselve Stadt komende, verhindert werden, geen ofte weynig interest voor desen Staet ende de Ingesetenen van dien scheen te wesen, of de meer gemelde Stadt, in sulck postuur blyvende ter Zee, mede besloten was ofte niet; ende wel voornaementlyck om dat soo teeren sustenue, ende die in tyden ende wylen soo beswaerlycke consequentien soude konnen veroorsaecken tot nadeel van desen Staet in andere occurrentien niet anders dan om een seer pregnant interesse diende te werden gemoveert, ofte gebruyckt; weshalven dan de voorgeroerde instructie voor de Sweedtsche Ambassaden met de voorsz. poincten vermindert, ende voorts soodaenigh gedresseert is, als U Ed. uyt de Resolutie * van haer Ed. Groot Mog. met het geinsereerde concept onder No. 1. copyelyck hier nevens gaende, sal gelieven af te nemen, 't welk by Commissarisen van haer Ed. Groot Mog. mede is geamplecteert, ende ontwyffelyck huyden ter Generaliteyt in substantie gearresteert sal worden.

By gevolge van welcke Resolutie, het sentiment van haer Ed. Groot Mog. heeft moeten wesen, dat genoeghsaem de gantsche Deensche Instructie en in specie de 11. 12. 25. ende 26. Artikelen van dien absolutelyck quamen te corrueren, dat mede het werk vervat in de 14. 15. ende volgende Artikelen tot het 21. toe, nae de bespeurde inclinatie soo van den Heer *Protector* van de Republick van Engelandt &c. als van den Koningh aldaer, scheen te prematuer te wesen, als insonderheyt mede, vermits de nogh continuerende onseeckerheyt van de particulariteyten, der voorsz. vergelycke tusschen Sweden ende Brandenburgh getroffen, het subject van de 22. en 23. Artikelen.

Ende naedemael het point vervat in 't 13. Artikel als nu moeste werden gereguleert, nae de voorgeroerde Resolutie op 't Sweedtsche werck genomen, ende dat den toon, die gehouden werdt in de 3., 4. ende volgende Artikelen tot het tiende incluys, wat te hoog scheen te gaen, soo is daer uyt geresulteert, de Resolutie by haer Ed. Groot Mog. op den eersten deses op 't subject genomen, die U Ed. onder No. 2. hier copyelyck nevens gevoeght sal vinden, waer van gisteren ter Generaeliteyt openinge gedaen synde, deselve by haer Ho. Mog. sonder resumptie gestelt is, in handen van Commissarisen, over de opgemelde Instructie besoignerende, om daer van is 't doenlyck nogh huyden rapport te doen.

Ondertusschen werdt door Gecommitteerden van haer Ed. Groot Mog. by continuatie nogh voort gebesoigneert, over het opstellen van een particuliere instructie voor de Heeren Ambassadeurs nae den Koningh van Sweden, gedestineert, omme by deselve haer te werden gesuppediteert ingredienten tot een Trac-

* Zie *Secrete Resolutien* I. Deel, pag. 273. in Quarto.

Tractaet van Marine met hooghstgemelden Koningh. Is 't doenlyck, aen te gaen; ende syn de gemelde Heeren Ambassadeurs geresolveert haere reyse op Maendagh toekomende aen te vangen; die ick vertrouwe ook met Credentialen en eenige Last aen den Heer Keurvorst van Brandenburgh sullen werden versien; ten opsighte de particuliere Ambassade derwaerts gedestineert, nae alle apparentie naegelaten sal worden.

Over de bewuste extraordinaris Equipagie ter Zee, ende tot spoedige voortsettinge van deselve, syn met de Heeren Gedeputeerden van Zeelandt verscheyde Conferentien gehouden; Edogh alsoo deselve genegen ende ook gelast waren, dat de voorschreve Equipagie soude moeten werden gedaen op nieuwe consenten van de Provincie, ofte dat immers daer toe de jonghst afgestelde twee quarten van 't bewuste Last- ende Veyl-geldt wederomme soude moeten werden opgestelt, ende het tegenwoordigh loopende Directie-geldt geëmployeert tot aflossinge van de schulden voordesen, ende specialyck geduurende den Engelschen Oorlog gemaeckt, welke voorslagh U Ed. lightelyck sal konnen begrypen, hoe onaennemelyck by haer Ed. Groot Mog. moet wesen geoordeelt, soo hebben de opgemelde Heeren Gedeputeerden van Zeelandt ook als nogh niet verder konnen werden gedisponeert, als omme van de peremptoire redenen, van wegen haer Ed. Groot Mog. tot debat van dien gebruyckt, overnaght ende dagh, soo sy spracken, door 't affenden van iemandt uyt den haeren, aen de Heeren Staten hunne Principalen rapport te doen, ende te letten wat naeder Resolutie by deselve daer op uyt te wercken soude wesen; Ondertusschen hebben haer Ed. Groot Mog., omme de Admiraliteyten des te beter maghtigh te maecken ende te meerder te animeren, tot voortsettinge van de albereyts aengevangen Equipagie, den Ontfangh ende Administratie van 't voorschreve Last- ende Veyl-geldt gedaen transfereren uyt de handen van de Directeurs der bewuste extraordinaris Equipage ter Zee, aen de respective Collegien ter Admiraliteyt in dese Provincie residerende, als U Ed. 't selve met meerder particulariteyten nevens verscheyde andere Pointen uyt haer Ed. Groot Mog. Resolutie van dato den 29. der voorleede maendt, onder No. 3. hier nevensgaende, sal believen te bespeuren.

Op 't versoeck van de Afgesante van Dantzich is by haer Ed. Groot Mog. mede deliberatie gehouden, ende op gisteren geformeert de Resolutie *, onder No. 4. copyelyck hier nevens gevoeght, daer van U Ed. de gronden ende fondamenten uyt het voor geallegeerde lightelyck sal konnen afnemen.

Op 't convoyeren van vreemde Schepen: Item op de visitatie ende recherche ter Zee, syn by haer Hoog Mog. op den eersten deses genomen twee considerable Resolutien, die ick goed gedaght hebbe, tot U Edts. narightinge onder No. 5. ende 6. copyelyck hier nevens te voegen.

Het Tractaet van Accommodement tusschen Vranckryck ende Engelandt jonghst gesloten, door Commissarisen van haer Ed. Groot Mog. naegesien synde, is daer inne niet van particuliere remarque ofte van eenige aenstotelyckheyd gevonden, ende is derhalven daer op gevolght de Resolutie van gisteren, onder No. 7. mede hier inne gesloten.

Ende

* Zie *Secrete Resolutien* I. Deel, pag. 282. in Quarto.

Ende voorts dese reyse, boven 't geene voorschreven is, niets van consideratie hier by wetende te voegen, sal hier mede besluyten ende verblyven:

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 3. Maert 1656.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 3. Maert 1656.

EDELE GESTRENGE HEER,

DE Heer *Appelboom*, Resident van den Koningh van Sweden heeft aen de Heer Presiderende in haer Ho. Mog. Vergaderinge bekendt gemaeckt, de Vrede tusschen den hoogstgemelden Koningh ende den Heer Keurvorst van Brandenburgh, dewelcke uyt den naeme ende van wegen haer Ho. Mog. door den gemelden Heere Presiderende over de voorsz. gedaene Notificatie is bedanckt.

Op 't versoeck van de Bewindthebbers der West-Indische Compagnie tot Amstelredam, hebben haer Hoog Mog. laten depescheren Acte van Approbatie ende Ratificatie van seeckere Artikelen van Accoordt den 19. September 1650. tot Herford gelegen op Comitticot, gemaeckt ende gesllooten, tusschen de Arbiters van de Commissarisen der Geunieerde Engelsche Colonien, ende *Petro Stuyvesant*, Directeur-Generael van de Nederlandtsche Colonien, raekende de provisionele Limietscheydinge aldaer: Des dat de voornoemde Bewindthebberen sullen hebben te besorgen, dat gelycke Acte van Ratificatie der voorschreve Artikelen van den Heer *Protector* van Engelandt, Schotlandt ende Yerlandt, mede werde uytgebraght.

Uyt U Edts. Missive van den 18. der voorleden maendt, geschreven aen den Heer Griffier *Ruysch*, is extract gesonden aen den Heer Ambassadeur *Boreel*, en de den Gedeputeerde *van Ommeren*; voor soo veel aengaet de saeke van de Switschersche Kantons ende Waldensen, om te strecken tot derselver naerightinge.

De Heer Prince *Maurits van Nassauw*, schryft by seeckere syne Missive uyt Kleef den 28. February laestleeden, ende geaddresseert aen den Heer Griffier *Ruysch*, dat de Heer Keurvorst van Brandenburgh geordoneert hadde, dat in de Landen van Kleef ende Marck, nogh twaelf hondert Mannen te paerd ende vier duysendt te voet geworven souden worden; ook daer inne logeren, waer mede men tegenwoordigh aldaer besigh was: Dat dienvolgens de Landt-

Stenden

Stenden derwaerts beschreven waeren, om deselve in der minne te disponeren, haere consenten daer toe te draegen, ende de nodige penningen te verschaffen.

Op U Edts. Missive van den 25. February laetstleden, ende de nevensgaende Memorie van den Heer *Sagredo*, Ambassadeur Extraordinaris van de Republik van Venetien in Engelandt, hebben haer Hoog Mog. laeten depescheren de gerequireerde Pasport, om vry, sonder te betaelen 's Landts Gereghtigheydt, door dese Landen te mogen passeren met syne Paerden, Wapenen ende Bagagie; welck Pasport U Ed. toegesonden sal worden. Hier mede bevele U Ed. in Godes heylige bewaringe:

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 3. Maert 1656.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 3. Maert 1656.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Ed. seer aengenaeme van den 25. February laetstleden, is my gisterenavondt wel geworden. Ick bedanck U Ed. voor de communicatie van de toegesonde Resolutien, ende raeckende de Expressien, die U Ed. schryft te vinden in de myne, ende daer U Ed. nader Elucidatie op versoeckt, kan ick deselve niet anders antwoorden, als dat de Heer *Protector* myns beduncknes ende soo als ick uyt de omstandigheden kan bemercken, voor ons reghte interest houdt, dat men de Maght van de Militie ende Regeringhe niet laet vallen in soodanige handen, als die geene syn geweest, die soo groote desaffectie, soo alsse hier spreecken, doorgaens hebben getoond. Ick kan hem spreekende niet interrumperen, ende het soude hem verveelen, op syne generale Expressien t'elckens particuliere interpretatien te versoecken, hebbende bevonden dat hy gewoon is op vraegen daer hy niet op wil antwoorden, te swygen, ende eghter vindt ick tot myne descharge geraeden U Ed. syne woorden voor soo veel als ick die kan onthouden, getrouwelyck te communiceeren, op dat U Ed. my gelieve te suppediteeren het geene soude konnen dienen, om alle ombrage wegh te nemen: haere jalousien syn U Ed. bekent, ende ick kan niet bemercken, dat'er nieuwe syn geresen: Ende raekende de reyse van de *Princesse Royael*, is my niet partikuliers geseyt, dan alleenlyck dat men gelooft, dat'er wat moet onder schuylen, dat tot haer prejudicie alhier soude mogen strecken, sigh niet konnende inbeelden, dat het in dit saisoen alleen

om vermaeck is gedaen; hadt ick het particulierder vernomen, ick soude het U Ed. hebben medegedeelt. De Heeren *Cojet* ende *Bond*, hebben my beyde geseydt datse blyde syn, dat de Ambassade nae Sweden werdt voortgeset, gelovende dat het de reghte tydt is om iets goedts te verrighten, de eerste seyde my, dat hy eenen Expressen hadt afgesonden, ende dat hy niet twyffelde ofte wy souden contentement bekoomen, ende liet sigh tot twee ofte drie mael nae de maeltydt soo veel ontvallen, dat hy ten besten van dese Heeren alhier niet en was gecontenteert, het selven is my van anderen ook bericht geweest, dogh ick laet het ongemerckt passeeren: Hy is voor syn Persoon een Heer van een goeden inborst.

Desen dus verre geschreven hebbende, wierdt ick ter Audientie gehaeldt by den Heer *Protector*, ende het geene daer in is voorgevallen, sal U Ed. in den nevensgaenden gelieven te beoogen, synde in substantie alles getrouwelyck daer inne verhaeldt: in het particulier ben ick bericht, dat de Heer *Whitelock* over een maendt synde gesondeert geweest, of hy die Commissie soude willen aennemen, sedert nooit verder is aengesprooken, ende dat Sir *Christophor Paek* in 't laetste jaer geweest synde Lord-Major van London, die meede daer toe was versoght, in wat moeyte is geraeckt, daer deselve sigh eghter wel van sal konnen suyveren, maer hy soeckt selfs dat het werde afgedaen, om dat het door den Autheur selfs soude vergoedt werden; terwyle dat hy Commissaris van de Costuymen is geweest, heeft de Kassier Monsr. *Avery*, Soon van den Alderman *Avery*, op een geconterfeyte Quitantie van Sir *Henry Vane Junior* geprofiteert twee posten ieder van vyfduysendt ponden Sterlings: Men soeckt seer naeuw, om alle oude corruptien uyt te vinden.

De Heer *Rolt*, die de Ratificatie aen den Koningh van Sweden heeft gebraght, werdt eerstdaeghs weder hier verwaght, ende my is geseyt, dat hy syn wegh over Hollandt sal nemen, om met syn Oom den Kolonel herwaerts over te komen; ick meen, dat het goedt soude wesen ende ten hooghsten aengenaem, dat hem tot Amsterdam ende elders wat civiliteyt wierdt bewesen, dogh sonder veel gewagh daer af te maeken, ende dat de gelegentheydt toeliedt, dat den voornoemden Heer Kolonel *Cromwel* ende syn Broeder, ten respecte van den Heer *Protector* haer vollen Neef, wat contentement over haer aghterstallige tractementen, konde gedaen werden; Ende vermits apparentelyck het Tractaet van de Marine nu eerstdaeghs by de handt sal werden genomen, versoeck ick seer instantelyck, dat U Ed. my soo veel gelieve te obligeren, dat als ick het selve soo verre hebbe gevordert, als het mogelyck sal wesen, permissie soude mogen bekomen, omme het selve ende andere saecken haer Hoog Mogende mondelinge te mogen komen refereren, verklaerende, dat het niet alleen ten respecte van myne domestike affairen ten hooghsten nodigh is; maer dat het ook niet ondienstigh sal wesen voor het Publick, het valdt my seer verdrietigh soo lange buyten myne gissinge van alle de mynen gehouden te werden, ende soo veel nadeel in verscheyde respecten te lyden.

Ondertusschen nae myne dienstvriendelycke gebiedenisse aen U Ed., sal ick de-

deselve alle Heyl ende vergenoegen van herten toewensschen, ende altydt syn ende blyven:

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 3. Maert 1656.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 10. Maert 1656.

EDELE GESTRENGE HEER,

HEt overlyden van myn Schoonmoeder, die Godt Almaghtigh tusschen den derden ende vierden deses, heeft gelieft uyt dese wereldt te halen, is oorsaeke geweest, dat ick op den sevende daeraenvolgende, my met permissie van haer Ed. Groot Mogende herwaerts hebbe vervoeghd, alwaer my U Edts. Missive van dato den 3. daer bevorens wel ter handen is gekomen; ende ick wil vertrouwen dat U Ed. op 't geene tot voorkominge van alle ombrage aldaer kan dienen, albereyts volkomentlyck sal wesen geinformeert; ick sal niet naelaten is 't mogelyck nogh huyden te spreeken met den Heere *van Polsbroeck*, over de komste van den Heer *Rolt*, ende voorts alles nae myn vermogen te dirigeren tot 't geene U Ed. in 't eynde van de voorschreve Missive is versoeckende.

De Heeren Ambassadeurs van den Koningh van Sweden, syn gisteren alhier gearriveert, ende maeken staet nogh huyden voorts hare reyse te bevorderen. Ick sal U Ed. met den naesten breder adviseren; ende hier mede verblyven:

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Amstelredam den 10. Maert 1656.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 10. Maert 1656.

EDELE GESTRENGE HEER,

IN dese myne moeyelycke ende verdrietige Commissie is het my t'elckens nogh wat troostelyck als ick met de aenkomende post de eer geniet van U Ed. seer aengename schryvens met communicatie van het geene reflectie heeft op myn tegenwoordige employ, in soo ampelen maniere als U Ed. depêche van

den 3. deses gister-avondt my is geworden, U Ed. verseeckerende, dat ick die met behoorlycke circumspectie mesnageere tot bevorderinge van het gemeene beste.

De Heeren *Bond* ende *Cojet* hebben Saturdagh laetstleden het middagh-mael by my gehouden, deselve verklaerden nae den eeten datse met aengenaemheyt van den Heer *Appelboom* hadden verstaen dat haer Ho. Mog. Heeren Ambassadeurs nae den Koningh van Sweden, gereet waren om nae Polen te reysen, seggende datse niet en twyffelen, nu het accommodement met den Heere Keurvorst was getroffen, of haer Ho. Mog. souden aengaende haer interesse, raeckende de Navigatie ende Commercie, de saeken wel gedisponeert vinden. Voorleden Maendag wierdt my door een gequalificeert Persoon, die daegelyks ten Hove komt geseyt, dat de Heer *Protector* een geswel aen de hand had gekregen, ende dat hy ook een overval had van de steen; de Heere *Thurloe*, ben ick bereight, heeft syn oude gebreck, eene defluxie in de keel, ende daer by een ontsteltenisse in de maegh, ende vermits ick daer door by deselve dese weeck geen acces heb konnen bekomen, kan ick U Ed. niet anders mede deelen, als het geene deselve sal vinden in den nevensgaenden. Voor de receptie deses haer Ho. Mog. Missive ende secrete Resolutie in dato den eersten deses raekende het Tractaet van Marine, had ick geschreven den nevensgaenden brief aen haer Ho. Mog., den welcken ick goed heb gevonden, onder cachet volant te senden aen U Ed. om ten besten daer af te disponeren den selven verseeckerende, dat ick vertrouw, byaldien het wel werde gemesnageert, dat wy door dat middel uyt dese onseeckerheyt sullen geraken; anders ben ick bedugt, dat men dan ten eene ende dan ten ander dilay sal vinden, ende ondertusschen sullen ook de andere swaerwightige saken haer plooy hebben genomen, dogh ick referere my seer gaerne tot de Hooghwyse consideratien van de Heeren, die het compas van den Staet voor haer hebben, versoekende alleenlyck dat U Ed. geen vooroordeel gelieve te hebben, als of ick het uyt impatientie ten aensien van myn particulier in dier voegen voorstelle, ick meen onder reverentie, dat de tegenwoordige constitutie van tyden ende saeken ons daer tegenwoordigh best door sal helpen, om verscheydene redenen die U Ed. nae syne gewoonlycke wysheyt ende ervarentheyt best sal konnen begrypen. Desen naemiddagh is my geseyt, dat het groote nieuwe Fregat de Naseby onbequaem is gevonden, om Zee te bouwen, ende dat het weder sal moeten opgebraght werden, dat ook een ander Fregat de Robyn op een Sant heeft gestoten, met den naesten hoop ick beter bericht daer van te sullen hebben. Ondertusschen gebiede ick my seer gedienstelyck aen U Ed., deselve ende alle die U Ed. lief syn, alle Heyl ende voorspoet van herten toewenschende, ende sal altydt syn ende blyven:

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 10. Maert 1656.

Aen

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 17. Maert 1656.

EDELE GESTRENGE HEER,

NAe 't afgaen van mynen jongsten van dato den 10. deses is my U Edts. Missive van den selven dato met de ingeleyde aen haer Ho. Mog. wel ter handen gekomen, dewelke ter Vergaderinge van haer Ho. Mog. gisteren gelesen synde, de Provincien aengenomen hebben daer op haer met den eersten te verklaren, ondertusschen hebben haer Ed. Groot Mog., vermits discrepante advisen op de lecture van deselve Missive waeren vallende, goedgevonden daer op te requireren 't advis van de Gecommitteerden tot de Engelsche saeken, het gunt ick sal bevorderen, dat ten spoedighsten moge werden geformeert ende uytgebraght.

De principale deliberatien van Staet dese voorledene dagen in de Vergaderinge van haer Ed. Groot Mog. gehouden, syn gevallen op de saeken van 't Noorden*, ende op de ingekomen advisen van de Heeren Ambassadeurs in Denemarcken, daer van de substantie aen U Ed. sal wesen gecommuniceert, haer Ed. Groot Mog. hebben vigoureuselyck geresolveert, 't geene U Ed. uyt de drie distincte Resolutien alle van dato den 14. deser lopende maendt copyelyck hier nevens gaende, sal believen te vernemen; edogh by Gedeputeerden van haer Ho. Mog. mede gelyck advis uytgebraght synde, hebben de Heeren van Zeelandt 't selve overgenomen, sulcks derhalven daer op nogh in eenige dagen, geen finael besluyt sal vallen.

Wyders hebben haer Ed. Groot Mog. mede goedgevonden, dat de Heeren Ambassadeurs van desen Staet afgesonden nae de Koningen van Sweden ende Poolen, boven hare voorgaende instructie ook *in mandatis* soude werden gegeven *casu quo*, de Heer Keurvorst van Brandenburg te begroeten †, ende haer by deselve te gedragen nae 't geene in de Resolutie van de voorsz. dato mede copyelyck hier nevens gevoeght, breder is vervat.

Op de klaghte, die haer Ho. Mog. ter ooren syn gekomen, van dat die van de Nederlandtsche Natie tot Danzigh harder werden getracteert, ende swaerder belast, als andere Vreemdelingen aldaer, is nae voorgaende conferentie door Gedeputeerden van haer Ho. Mog. met den Heer Afgesant derselver Steden, dien aengaende gehouden, by haer Ed. Groot Mog. mede ten voorsz. daege genomen de Resolutie, welekers communicatie ick gedaght hebbe U Ed. mede niet onaengenaem te sullen wesen.

De Pyrateryen, van de Franschen in de Middelandsche-zee, ende daeromtrent hebben verweckt, reghtveerdige klaghten, van de directie van den Levantschen-Handel aen haer Ho. Mog., mitsgaders aen haer Ed. Groot Mog. met versoeck van remedie, ende dat daer tegens by den Staet behoorlyk soude mogen werden voorsien, daer op ter instantie van haer Ed. Groot Mog. goedgevonden is Gedeputeerden uyt de respective Collegien ter Admiraliteydt te beschryven, omme op de beveyliginge ende tot protectie van den voorsz. Handel

 besoig-

* Zie *Secrete Resolutien* I. Deel, pag. 281. enz. in Quarto. † *Ibidem*, pag. 291. enz.

besoigne te werden aengestelt, daer op voorwaer nodigh sal syn, dat eenige goede Resolutien, ende vigoureuse Executien volgen, alsoo de voorsz. Pyrateryen ten eenemael ondraeghlyck syn.

Tot bevorderinge van de bewuste geprojecteerde extraordinaris Vloote, werden by haer Ed. Groot Mog. mede dagelycks alle mogelycke devoiren aengewent, ende is op den voorsz. 14. deses commissie gedecerneert, over het employ van deselve, mitsgaders op 't formeren van de instructie aen 't Opperhooft over de voorsz. Vloote te geven.

De Heer *van Ommeren* haer Ho. Mog. extraordinaris Gedeputeerde in Switserlandt, is van wegen deselve aengeschreven, dat hy sigh aensiens briefs sal hebben te begeven nae Switserlandt voornoemt, ende dat nae soodanige Plaetsen, als de Gecommitteerde van Zurigh ende Bern, ten besten van haere saken, meest sullen geraden vinden, ende ook voorts met der selver communicatie, ter plaetse, daer de Heeren Fransche ende Savoysche Ministers haer sullen bevinden, om met ende neffens deselve te voldoen, haer Ho. Mog. goede meninge, ende intentie, begrepen in derselver Resolutie van den 22. February laetstleden, U Ed. als ook den gemelden Heer *van Ommeren* van wegen haer Ho. Mog. toegesonden, die deselve sal appliceren op den Heer *la Barde*, even gelyck deselve Heer *van Ommeren* gedaen soude hebben, soo wanneer de Hertogh *de la Roche-Foucault* soude aengenomen syn geweest.

Op 't rapport van haer Ho. Mog. Gedeputeerde tot de saeken van de Zee, geëxamineert hebbende de Memorie van de Gecommitteerden van 't Collegie ter Admiraliteyt Amstelredam, raeckende 't geene gerequireert wort, tot finale uytrustinge van de 24. Schepen van Oorloge, by 't selve Collegie geprepareert, om te dienen tot de bewuste extraordinaris Vlote van 48. Oorloghschepen tegens 't voor-jaer in Zee te brengen, is aen de respective Collegien ter Admiraliteydt geschreven, dat sy voor de Schepen van hunne directie die onder de voorsz. extraordinaris Vloote gebruyckt sullen worden, ten spoedighsten Volck willen doen werven, geconsidereert, dat by faute van dien door de groote equipagie op Groenlandt, ende andere Quartieren, soo hier te Lande als elders in de nabuurige Landen het varend Volck in weynigh dagen soo sal konnen worden gediverteert, dat niet alleen s' Landts Equipagie daer door merckelyck geretardeert, maer ook ten eenemael infructueux gemaeckt soude konnen werden.

Het Collegie ter Admiraliteyt in Zeelandt, heeft aen haer Ho. Mog. te gemoet gevoerdt, om te weten derselver intentie op seekere casus tot Vlissingen voorgevallen; dat door noot aldaer ingekomen was een Kaper van Duynkercken met behoorlycke commissie, hebbende in syn Schip eenige Gevangene Engelschen, geligt uyt Engelsche Schepen, by den selven in vollen Zee genomen; onder anderen ook een Schipper van een Engelsch Schip mede by hem genomen, dewelcke syn Schip in Zee tegens den voorsz. Kaper hadde gerantsoeneert voor de somme van 1100. guldens, ende daer voor syn handtschrift gegeven, ende hem selfs voor de betalinge verbonden, ingevalle het selve syn Schip de gedestineerde reyse soude voltrecken, gelyk ook geschiet was, synde de voorsz. Duynkerckse Kaper met syn Schip, in dewelcke de voorsz. Engelsche Gevangens wierden gedetineert, op de Haven van Vlissingen, ende gelyk
by

by alle de voorsz. Gevangens wierdt gepretendeert vry te syn ende ontslagen te moeten werden, als synde een vrye Have, dat ook aen de andere syde by den Duynkerksen Kaper gesustineert wierdt, dat soo wel Persoonen als Schepen, ende Goederen genomen, ende geconquesteert, souden moeten blyven van een en de selfde nature, ende conditie soo wel op neutrale Reeden ende Havens, als in de volle Zee ende derhalven dat alle deselve Gevangens souden syn ende moeten blyven in syn maght, welcke voorsz. Missive haer Ho. Mog. copyelyk gesonden hebben, aen de respective Collegien ter Admiraliteyt, om daer op te adviseren.

Uyt het midden van haer Ho. Mog. Vergaederinge syn afgesonden eenige Heeren derselver Gedeputeerden aen de Provincie van Zeelandt, omme deselve te bewegen, dat haer Ed. Mogende sigh willen conformeren met de andere Provincien, op 't subject van de voorgenomene extraordinaris Equipagie ter Zee, volgens het Provinciael advis van de Heeren Staeten van Hollandt ende West-Vrieslandt, mitsgaeders op het arresteren van seecker Placaet tot benefICIE van 't middel der Convoyen ende Licenten, alsmede dat de gemelde Provincie gelieve te amplecteren den voorslagh tot beter ordre op de suyveringe van de Binnenlandtsche Pasporten gedaen.

Naederhandt is aen deselve Heeren haer Ho. Mog. Gedeputeerden in Zeelandt het advis toegesonden van de Heeren Gedeputeerden tot de saeken van Denemarcken, gesteldt op de pointen van deliberatie, resulterende uyt de jonghste Missiven van de Heeren Extraordinaris Ambassadeurs in Denemarken voornoemdt, synde conform haer Ed. Groot Mogende Resolutie hier vooren vermeldt, met versoeck, dat sy de gemelde Heeren van Zeelandt, mede willen disponeren om haer het selve advis wel te laeten gevallen, ende hun daer mede te conformeren; Ook dat deselve willen consent draegen in de voorgeslaegene Reductie van de interessen der Kapitalen, tot laste van de Comptoiren van de Generaeliteyt ende de respective Collegien ter Admiraeliteyt, hier bevorens genegotieert.

De Raedt van Staete is versoght soodanige ordre te stellen, ende die voorsieninge te doen, dat alle Militaire Officieren, hun aenstondts begeven nae haere respective Garnisoenen, mitsgaeders dat de Compagnien te paerd ende te voet, behoorlyck gecompleteert mogen worden.

De Princesse Douariere van Oranje heeft aen haer Ed. Groot Mog. laten bekend maeken, dat de gesamentlyke Voogden van den Prins van Oranje hadden voorgeslagen, te kiesen den Predikant *Triglandius*, om deselve Prins de beginselen te geven, ende voorts 't syner tydt verder te instrueren in de fondamenten van de Waere Gereformeerde Religie, dan syn daer van geene notulen in de Registers van haer Ed. Groot Mogende gehouden. Waer mede eyndigende, sal blyven:

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 17. Maert 1656.

Aen

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 17. Maert 1656.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Ed. Missive uyt Amstelredam van den 10. deser, is my gister-avond wel geworden, het subject dat U Ed. heeft veroorsaekt daer te komen, is in der waerheydt droevigh, ende dat exempel heeft myne Huysvrouw ende my niet weynigh bewogen, considereerende de hooge jaeren van myn Schoonvader, ende hoe verdrietig het voor ons soude wesen, als wy den selven soo verre af synde souden komen te verliesen; hy betoondt met syne brieven, dat hy seer daer over is bekommert, verlangende om ons voor syn uytterste nogh te mogen aenschouwen, derhalven bid ick op het alderserieuste, dat U Ed. eenmael de saeken daer heenen gelieve te helpen dirigeren, dat ick eyndelyk ook eens weder by de mynen mag geraeken, ende wat ordre op myne particuliere affairen stellen. Raekende het publick, heb ik tegenwoordigh niet bysonders hier by te voegen. Het geene ick in mynen voorgaenden heb geschreven aengaende de onbequaemheyt van de Naseby ende andere Schepen, heb ick bevonden dat gekomen is van gemiscontenteerde menschen, dit hier niet weynigh werden gevonden, twee van myne Domestiken syn van daegh nae Portsmuyden gereyst, om de Vloot te besigtigen, derselver rapport gehoort hebbende, sal ik met meerder seekerheyt weeten, hoe die is geconstitueert; de Heer Kolonel *Loecker* getrouwt met een Susters Doghter van den Heer *Protector*, ende nu gecommitteert aen den Koningh ende het Hof van Vranckryck, heeft my desen morgen laeten seggen, dat hy voor syn vertrek my sal komen spreeken; het is een habiel Man, ende onsen Staet wel toegedaen. *Hugo Pieters* is onder een swarte wolck, hy onthout hem veel by *Whitelock*, van den welken ook tegenwoordigh niet veel meer werdt gesproocken. Men verwagt hier Mr. *Rolt*, die soo my over eenige daegen is geseydt, *à droicture* van Hamburg weder sal herwaerts komen, een Fregat synde daer nae toe gesonden tot desselfs transport, sulcks dat hy door Hollandt niet sal passeren; maer het geene ten goeden van desselfs Oomen den Kolonel ende Major *Cromwel* kan gedaen werden, sal hier seer aengenaem wesen. Waer mede my seer gedienstelyck aen U Ed. gebiedende, sal deselve alle Heyl ende Voorspoedt toewenschen, blyvende van gantscher herten:

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 17. Maert 1656.

Aen

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 24. Maert 1656.

EDELE GESTRENGE HEER,

NAe 't afgaen van mynen jongsten van dato den 17. deser lopende maendt, is my U Edts. Missive van den selven dato wel ter handen gekomen.

De Heeren haer Ed. Groot Mog. Gecommitteerden tot de Engelsche saeken, syn van dese weecke in besoiges geweest over den inhoude van de Missive by U Ed. met de naestlaetste post aen haer Ho. Mog. geschreven, aengaende het prefigeren van seeckeren termyn voor U Ed., omme ter expiratie van dien alhier te moeten komen rapport doen; ende alhoewel veele Leden van opinie waren, dat men sulcks soude konnen doen, alvorens ter Generaliteyt uytgewerckt synde de voorgeslagh van conversie van U Edts. extraordinaris qualiteyt, in een ordinaris, als ick U Ed. voor desen hebbe overgeschreven, ende dat soodanige prefixie als boven andersints om verscheyden respecten seer dangereus soude syn ende voornamentlyck dat men daer door ook alhier perikel soude lopen, van de post aldaer voor een Hollandts Heer t'eenemael quyt te werden, soo hebben noghtans eenige Leden gemeynt, dat men soo lange het werck van de Marine niet afgedaen is de Extraordinaris Ambassade niet en dient te veranderen, alsoo men andersints soude schynen in 't vervolgh van soo importanten subject slaeuwer te worden, ende is daer op, voornaementlyck vermits U Edts. jonghste Missive hope gaf van met de toekomende post iets 't selve subject raeckende, te sullen konnen oversenden, de voorschreve saeke voor alsnogh op syn beloop gelaten sonder raport van de besoigne te doen, synde de intentie 't selve nae gelegentheyt van de inkomende tydingen eerstdaeghs te hervatten.

Aengaende de last aen de Heeren haer Ho. Mog. Ambassadeurs nae Sweden *, tot begroetinge van de Heer Keurvorst van Brandenburgh te geven, is ter Generaliteyt nogh niets finaelyck besloten, door dien haer Ed. Groot Mog. niet genegen syn soodanige last te geven ex professo, maer alleenlyck per occasionem, indien de meer gemelde Heeren Ambassadeurs den bodem van syne Keurvorstelycke Doorlughtigheyt quamen te passeren daer aen sigh de andere Provincien hebbende gestoten, deselve saeke ter Vergaderinge van haer Ed. Groot Mogende nogh in nadere deliberatie staet te werden gebraght.

De Heer *Appelboom* Resident van den Koningh van Sweden heeft aen haer Ho. Mog. geklaeght, dat de Bevelhebbers van de West-Indische Compagnie deser Landen in Nieuw-Nederlandt den jonghst voorleden Somer de Sweedtsche Compagnie bewoonende de Zuydt-Rievier van Florida, aengevallen syn, derselver Forten verovert, de Ingesetenen verjaeght, ende de voornoemde Sweedtsche Compagnie alsoo van haer districten ten eenemael gedepossideert, hebbende dienvolgens versoght, dat prompte ordre gestelt moghte worden tot redres der voorsz. proceduren, ende dat de voorsz. Sweedtsche Compagnie

* Zie *Secrete Resolutien* I. Deel, pag. 295. in Quarto.

schadeloos gestelt moge worden; haer Ho. Mog. hebben daer op al by anticipatie gerequireert, ook bekomen gehadt, grondigh bericht van die voorsz. Compagnie, sulcks dat de gemelde Resident, daer op met bondige redenen sal konnen werden bejegent.

De Collegien ter Admiraliteyt is aengeschreven, dat deselve tegen den 28. deses precise eenige Gecommitteerden uyt den haeren herwaerts willen senden, omme met Gedeputeerden van haer Ho. Mog. in conferentie te treden, over verscheyden pointen van importantie, ende onder andere mede op 't stuck van de beveyliginge van de Navigatie, ende Commercie deser Landen op de Levant.

Het Placaet van de 6. Maert 1653. statuerende, dat geen varend Volck deser Landen sigh in Uytheemschen dienst ter Zee sal mogen begeven, is by haer Ho. Mog. gerenoveert, ende sal 't selve sonder eenige exceptie ter executie worden gestelt. Gelyck mede gerenoveert ende gearresteert is het Placaet tegens de vremde wervingen, by haer Ho. Mog. den 20. January 1652. gedaen emaneren.

Aen alle de Provincien, mitsgaders alle Gouverneurs, ende Commandeurs, mitsgaders aen de Magistraten van de respective Steden, ende Frontieren ressorterende onder de Generalityet, is geschreven, dat deselve respectivelyck soodanigen ordre willen stellen, ende die voorsieninge doen, ten eynde dat het passeren van alle Soldaten, ende insonderheyt van Bootsvolck by alle bedenckelyke wegen ende middelen verhindert moge worden.

De Consul *Rythoven* tot Barcelone heeft aen haer Ho. Mog. geklaeght, dat de Spaensche Officieren aldaer de Negotie van de Ingesetenen deser Landen traghten te beswaren met tien ten hondert; als deselve op de Havenen van Vranckryck souden willen traffiqueren, even en op den selven voet als de Katalanen worden beswaert.

Haer Ho. Mog. hebben haer aengaende het gepasseerde in de conferentie met den Heer Afgesante der Stadt Danzich ten reguarde van de Nederlantsche Natie, aldaer swaerder belast wordende als andere Uytheemschen, geconformeert met de Resolutie by haer Ed. Groot Mog. dienthalven genomen, ende U Ed. nevens mynen jonghsten gecommuniceert.

Hier nevens gaen mede de jongste advisen, van den Heer *van Ommeren*, mitsgaders van den Ambassadeur *Boreel* ende nogh copyen van eenige considerable brieven by den gemelden Heere Ambassadeur aen my geschreven, waer by voor dese reyse niets van consideratie wetende te voegen, sal blyven:

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 24. Maert 1656.

Aen

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 24. Maert 1656.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Ed. aengename van den 17. deser is my gister-avondt laet wel geworden, ick bedanck U Ed. voor de communicatie, ende meen dat haer Ed. Groot Mog. wel ende wysselyck op het importante werck hebben geresolveert, ick hoop, dat Zeelandt mede placts sal geven; Eergisteren seyde de Heer *Thurloe*, dat de Heer *Protector* de bewuste Missive van (569) den Koning van Denemarcken soude afwagten, omme den inhout gesien hebbende nader te overwegen, wat dienstighst sal wesen, hy was seer ernstig om my te vertoonen het misnoegen, datse hadden over het inloopen, van de Duynkerckers ende Oostendenaers in de Havenen van Hollandt ende Zeelandt, ende dat men weygerde de Schepen van dese Natie tegens deselve te defenderen, hy discoureerde seer wydtlopigh, datse daer publicke motiven ten aensien van de Gereformeerde Religie ende de gerustheyt van dese ende andere Protestantse Staten haer soo verre tegens Spanje hadden geëngageert, datse voor den aenvanck wel hebben geconsidereert, dat het voor haer een lastigh ende kostelyck werck soude wesen, ende dat het voor het particulier van den Heer *Protector* ende syne Familie beter soude syn geweest, met al de werelt in Vrede te blyven, ende door rust ende aenwasch van Koophandel, de Ingesetenen van desen Staet, een behagen in syn Regeringe te doen hebben, maer dat hy het selve minder hadt geaght, als het publiecke interest, om het principale appuy, van de Roomsche Idolatrie, ende wrede inquisitie, de gelegentheyt te benemen, om tot syn wrede, ende ambitieuse voornemen te geraecken, datse met Vranckryck Vrede hadden gemaeckt, om dat die Kroon de Gereformeerde Religie niet alleen tolereert, maer protegeert, ende om het interesse dat wy in de Vriendtschap ende Commercie met die Kroon hebben, maer datse nooit hadden gemeent, dat men tot onsent haer, in haer voornemen tegens Spanje soude soecke te discourageren, met het verhuuren van de Schepen in derselver dienst, het toevoeren van alle Waren van Contrebanden, ende het bevryden van de Spaensche Commercie door onse Schepen, my met ernst verseeckerende, dat als wy in haer plaetse waeren, datse haer anders souden gedragen, ick antwoordde genoeghsaem op deselve maniere, als ick in de voorgaende weeck hadt gedaen, aen de Heeren *Fiennes* ende andere Gedeputeerden, die by my waeren geweest, dogh wat particulierder, hem vertoonende, hoe weynigh communicatie daer over was gedaen, ende dat het selve haer had behoorren te bewegen, om tydelyck over een goedt reglement van Marine te convenieren, datse in tydts de gemoederen van het varende Volck door goede bejegeningen, hadden behooren te versaghten, maer datse ter contrarie

trarie door ontallycke ondraeghlycke excessen het selve ten hooghsten hadden verbittert, ende deduceerde hem met veel exempelen, in wat voegen de onse, ten tyden dat wy Oorlogh, ende sylieden Vreden, met Spanje hadden, hier te Lande waeren getracteert geweest, daer op seyde hy, dat de Regeringe doenmaels seer was gespanioliseert, ende dat de saeken tegenwoordig heel anders syn geconstitueert, de Regeringe met ons opreghtelyck soeckende vaste Vrede ende vriendtschap te houden op gemeene gronden van Religie, ende Vryheyt; ick seyde dat in soodanige Regeringen als de onse, de effecten meer als woorden geconsidereert wierden, ende dat men daerom een eynde behoorde te maecken van het Tractaet van Marine, ende dat men alle onvrindelyckheden, behoorde wegh te nemen, dat wy van onse syde alles volkomentlyck hadden geaccomplisseert, ende sorge gedragen, dat alle aenstootelycke Placaten, buyten executie ofte observantie gestelt waeren, dat wy ook onse importantste affairen in confidentie ende rondelyck, van tydt tot tydt, hier hadden gecommuniceert, maer dat men sigh hier seer besloten had gehouden, ende alle onvrindelycke Actien siet executeren, dat ick het selve niet en seyde tot verwyt, maer om ons op te wecken, omme alles soo te stellen dat'er een opreght betrouwen tusschen beyden soude mogen gestabilieert werden; hy seyde, dat hy syn best daer toe doen soude, dat'er Commissarisen van den Raedt 's daeghs daer aen souden by my komen, ende dat ick den dagh daer aenvolgende by den Heer *Protector* audientie soude hebben. Ick recommandeerde hem mede, dat dogh eenmael de Reeckeninge van den gewesen Major van London Sir *Thomas Vyner* over de Deensche Penningen soude mogen opgenomen werden, omme het overige volgens de beloften van de Arbitrateurs aen haer Hoog Mogende te verantwoorden, welcken aengaende ick al in November laetstleden een schriftelycke Memorie aen hem hadt behandight, syne Ed. beloofde dat het eerstdaeghs soude gedaen werden.

Desen morgen is my door Sir *Olivier Flemmingh* aengedient, dat ick omtrent ten vier uuren, nae de middagh audientie soude konnen hebben, by den Heer *Protector*, ende my daer toe hebbende gereet gemaeckt, quam hy my omtrent dien selven tydt seggen, dat de Heer *Protector* hebbende desen morgen een purgatie ingenomen, bevondt de operatie kraghtiger als hy hadde gemeent, ende derhalven versoght, dat ick eenen anderen dag wilde kiesen, daer op ick seyde, dat ick dan eerst diende te vooren te weten, wanneer hy soude willen medicineren, ende dat ick eenen anderen tydt soude afwaghten: Het is my leedt, dat ick U Ed. geen meerder ofte naeder verseeckeringe van de intentie van dese Heeren kan mede deelen, Godt Almaghtigh, hope ick, sal ons wysheyt ende vigeur geven, om de gemeene saeken met vromigheyt ende standtvastigheydt tegens alle menees staende te houden; het is my goedt, dat de Extraordinaris Equipagie werdt bevorderdt, de tyden syn misterieus, om niet op syn hoeden te wesen

Ende my hier mede seer gedienstelyck aen U Ed. gebiedende, ende hartgrondelyck biddende, dat ick dogh eenmael weeder een keer soude mogen doen in myn lieve Vaderlandt, om eenighsints wat ordre op myne dome-

domestique gelegentheden ende anders, te konnen stellen, sal ick altyt syn ende blyven:

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 24. Maert 1656.

Aen den Heer Ambassadeur W. Nieupoort, den 31. Maert 1656.

EDELE GESTRENGE HEER,

NAe 't afgaen van mynen jongsten, van dato den 24. deser lopende maendt, is my U Edts. Missive van den selven dato wel ter handen gekomen. De Heeren haer Ed. Groot Mog. Gecommitteerden tot de saeken van Engelandt, in welckers handen gesteldt syn de klaghten van den Heer *Protector* aldaer, in U Edts. naestlaetste Missive van dato den 17. deses; mitsgaders in de Bylagen van deselve, breder gementioneert, ende sullen deselve op huyden by continuatie vervolgen, omme is 't doenlyck, nogh in die sessie daer over haer advis te formeren. Ick bemercke, dat de inclinatien daer heenen gaen, dat de voorgeroerde klaghten, ende alle anderen van gelycke nature met de remedien die daer tegens souden mogen werden begeert, ende voorts alle 't geene de Heer *Protector* soude mogen oordelen dienstigh te wesen, in dese gelegentheydt tot reciproque gerustheydt, ende satisfactie te werden gepractiseert, van de syde van Engelandt ordentelyck soude behooren te werden vervat by geschrifte, omme daer over, mitsgaders over de Pointen op 't subject van de Marine hier bevorens, van dese syde opgesteldt ende overgelevert, conferentie te werden aengesteldt, ende in deselve soo van de eene als van de andere syde, alles gecontribueert, wat tot reciproque satisfactie, ende gerustheydt in redelyckheydt, ende billikheydt soude konnen werden gedesidereert; ende ick wil niet twyffelen, of haer Ed. Groot Mog. sullen bevonden werden daer toe gedisponeert te wesen, dat men by 't adjustement in de voorschreve Conferentie te maeken, hooghgemelden Heer *Protector* soude konnen doen hebben volkomen contentement, op dessels begeerte van desen Staet ofte de Ingesetenen van dien, geene Scheepen aen ofte ten dienste van Spanjen soude verhuuren, aengesien myns oordeels daer toe applicabel ende genoeghsaem decisoir syn het 6. ende 7. Artikel van 't Tractaet tusschen meer hooghgemelden Heer *Protector*, ende haer Ho. Mog. jonghst gemaeckt.

Ende wat aengaet het versoeck, omme geene Waeren van Contrebande,

uyt de Havenen ofte door de Ingesetenen van dese Landen aen de Spaenschen te laten toekomen, meyne ick, dat ook dienaengaende in de voorschreve te houdene Conferentie aen den hooghgemelden Heer *Protector* genoegen gegeven soude konnen werden, vermits, myns bedunckens, het 7. Artikel van 't voorschreve Tractaet daer toe kan werden geappliceert, alhoewel my dienaengaende wat bekommert het vyfde Artikel van 't voorschreve Tractaet van Marine met den Koningh van Spanje aengegaen; aghtervolgende het selfde Artikel den toevoor van Waeren van Contrebande, aen Engelandt niet alleenlyck en soude wesen gepermitteert; maer ook door Placaten ende Ordonnantien expresselyck verboden moeten worden; Sulcks dat die van Spanjen daer op insterende, deselve in dien deele soo niet in de strickte executie, ten minsten in de Wet met Engelandt gelyck gestelt moeten worden; ende ick sal daer op gaerne by rescriptie van U Edts. beter consideratie gediendt werden.

Dan wat belanght de klaghte over, ende ter saeke dat de Spaensche haere Prysen souden opbrengen in de Havenen van desen Staet, moet ik bekennen niet te konnen bevroeden, daer toe eenige obligatie, 't sy *ex pacto*, 't sy *ex consuetudine*, *aut jure gentium*, geallegeert te konnen werden, naedemael myns bedunckens het 9. ofte 11. Artikel van 't voorgeroerde Tractaet daer toe niet kan werden geappliceert, spreeckende deselve, nae myn oordeel, alleenlyck van soodanige personen, als verklaert sullen wesen Vyanden van de Libertey van 't Volck van de eene ofte de andere Republick, ende geensints van andere Natien, daer mede de eene of de andere Republick in oorlogh soude konnen vervallen, gelyck sulcks uyt de Collatie van de voorschreve Artikelen tegens het voorgaende 5. Artikel naeder kan werden afgenomen, behalven dat ook uyt eene andere interpretatie van de voorschreve Artikelen notoire absurditeyten souden komen te volgen; ondertusschen soude men eghter ook konnen letten, of niet dienaengaende mede eenige expedienten souden konnen werden uytgevonden, daer mede meer hooghgemelde Heer *Protector* soude mogen nemen satisfactie, daer toe dan een aenleydinge soude moeten geven, dat syne Hooghheydt eenige gedesidereerde Conditien op 't stuck van de Marine aen desen Staet quame aen te bieden.

Het geene U Ed. in de voorgeroerde dessels Missive aen my in 't particulier boven dien gelieft aen te roeren; dat naementlyck deselve mede ernstige klaghten te voren gekomen souden syn, van dat men aen dese syde soude weygeren de Schepen van de Engelschen tegens de Spaenschen te defenderen: Item dat men de Spaensche Commercien door onse Scheepen soude bevryden, dienaengaende meene ick op 't eerste geene reghtvaerdige reden van klaghten te konnen werden bygebraght; want alhoewel, nae myn geringh verstandt, het 21. Artikel van 't meergeroerde Tractaet, reghtvaerdighlyck alleen op algemeene Vyanden; mitsgaders op Pyraten ende Rovers kan werden geappliceert, soo hebben noghtans haer Ho. Mog. op den eersten deses iets dienaengaende decreterende, gelyck daer van de Resolutie U Ed. voor desen toegesonden is, niet goedtgevonden het voorschreve verstandt van 't op gemelde Artikel indiervoegen te exprimeren; maer in 't eynde van deselve Resolutie het *casus* met de eygen' woorden van 't voorschreve 21. Artikel voorgestelt synde,
wordt

wordt gesubjungeert, dat men sigh dienthalven nae de gemaeckte Tractaten punctuelyck sal reguleren; ende op 't tweede ingevalle *door onse Schepen* gedenoteert worden de Oorloghschepen van desen Staet, soo is het contrarie van dien waeraghtigh, ende by de Resolutie van den eersten deses expresselyck vastgestelt, ook by practycke bevestight; Ende in kas daer door de Koopvaerdyschepen souden mogen verstaen werden, soo kan voorwaer aen soodanige klagten geen gehoor gegeven worden, als strydigh tegens de fondamentelen Regel van Navigatie ende Commercie *Vry Schip*, *Vry Goedt*, dewelcken immers de twee meest commercierende Republicken van de gantsche wereldt den anderen niet en behooren te disputeren.

U Ed. laet mede in de voorschreve desselfs Missive influeren het cyffer 569. 't welck ick op mynen sleutel niet en vinde, ende versoecke oversulcks, dat U Ed. my daer van de explicatie gelieve te geven, ook telckens te laeten weten als in U Edts. cyffer men den Heere *van Beverningh* eenige veranderinge werdt gemaeckt, om my daer nae te reguleren ende alle abuysen te prevenieren.

Haer Ho. Mog. hebben den 28. deses op de Deensche saecken, alles geresolveert conform de Resolutie van haer Ed. Groot Mog. U Ed. hier bevorens toegesonden.

De Ministers van den Heer Keurvorst van Brandenburgh, hebben aen haer Ho. Mog. eene naedere Memorie overgegeven, daer van copye hier by is gevoeght, die by haere Hoog Mog. eygentlyck is aengehouden voor notificatie, ende geordonneert ter Griffie gesponeert te worden, omme 't syner tyd te dienen sulcks ende daer 't behoordt.

De Heer van *Ysselmuyden* hier bevorens voorgeslagen, omme als extraodinaris Ambassadeur van wegens desen Staet te gaen nae syne Keurvorstelycke Doorlughtigheydt van Brandenburgh, is gelast synen train af te schaffen ende te retrencheren tot nader ordre van haer Hoog Mog.

Den dag tot het uytlopen van de Schepen nae 't Oosten ende Noorwegen gedestineert, is van den eersten April toekomende tot den 15. daer aenvolgende geprolongeert. Waer mede my voorts refererende tot 't geene U Ed. van wegen haer Hoog Mog. werdt toegesonden, sal blyven:

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 31. Maert 1656.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 31. Maert 1656.

EDELE GESTRENGE HEER,

DOor het veel sitten met groote swaermoedigheydt soo lange van myne Vrienden en Domesticke gelegentheden gescheyden wesende, heb ick soo

soo veel quade humeuren vergadert, dat ick (om een Apoplexie met des Heeren genade voor te komen) my heb moeten onder Doctoren handen begeven, het welcke my God lof soo wel is bekomen, dat ick hoop in de aenstaende weeck weder bequaem te sullen wesen, omme het bewuste werck van de Marine ende anders te hervatten, ende vermits dese Heeren met den Heere Ambassadeur van Sweden over dat subject mede verscheyden conferentien hebben gehadt, ende soo als my van eenige is geseyt, ook souden geconvenieert wesen, meen ick by den Heer Secretaris *Thurloe* daer af openinge te versoecken, volgens voorgaende toesegginge. De Heer *Cojet* is over eenige dagen nae Oxford gereden, omme het landt wat te besightigen, ende meendt met de eerste gelegentheydt van hier over Nederlandt te vertrecken, nae den Koningh synen Meester, my werdt ook geseyt, dat de Heer Ambassadeur selfs ook niet langer is genegen alhier te verblyven. Ick beken, dat het my seer verdriet, dat ick alle die soo lange nae my syn gekomen, telckens nogh voor my moet sien vertrecken. De Envoyé van den Heer Keurvorst van Brandenburgh heeft my gisteren verseeckert, dat eerstdaeghs een van syne Keurvorstelyke Doorlughtigheyds Raeden aen haer Hoog Mog. sal komen communiceren het geene tusschen den Koning van Sweden ende den selve Heer Keurvorst in Pruyssen is besloten, sonder eenige de minste mentie van het geene hy sedert, dat ick laetst by hem was geweest, hier by de Regeringe had gedaen, ofte als nogh soght te negotieren, het welcke my mede oorsaeck gaf, om niet als gemeene discoursen met hem te wisselen.

De Heer Resident van Denemarcken, heeft desen avondt by den Heer *Protector* Audientie gehadt, ende is met groote civiliteyt bejegent. Waer mede eyndigende gebiede ick my seer gedienstelyck aen U Ed., sullende altydt syn ende blyven:

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteeckent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 31. Maert 1656.

Aen den Heer Ambassadeur W. Nieupoort, den 7. April 1656.

EDELE GESTRENGE HEER,

UUt het bygaende, U Ed. van wegen de Staeten van Hollandt ende West-Vrieslandt toekomende, sal deselve bemercken, hoe verre haer Ed. Groot Mog. geresolveert syn haer aen den Heer *Protector* aldaer te verbinden, ende den Koningh van Vranckryck in deselve verbintenisse te trecken. Ick wil geen-

geensints twyffelen, of soodanige vigoureuse propositie * sal hooghstgemelden Heer *Protector* ten hooghsten welgevalligh syn; ende dat hy ook voor een teeken van groote confidentie sal opnemen, dat haer Ed. Groot Mog. in die saeke niet willen besluyten, dan alvorens kennisse hebbende van de genegentheyt van syne Hoogheydt daeromtrent, ende dat by deselve van hare inclinatie op soo importanten subject, eerder aen hem als aen de andere Provincien, haere mede-Leden van 't Ligchaem der gemene Unie, openinge ende communicatie wordt gegeven. Ick verheuge my, dat ick dienaengaende met waerheyt hier by U Ed. kan adviseren, dat over 't voorsz. important subject in de Vergaederinge van haer Ed. Groot Mog. soo ten aensien van de forme, die voor desen wat teer wierde gehouden, als ten aensien van de materie, met eenparige stemmen van alle de Leden derselver Vergaederinge, is geresolveert: Ende verhopende, dat Godt Almaghtig, soo groote ende myns oordeels soo solitaire concepten van haer Ed. Groot Mogende met een goed succes sal segenen, sal ick hier mede besluyten, ende 't zyner tydt daer op met verlangen de berightinge van U Edts. wedervaren verwaghten, blyvende:

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 7. April 1656.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 7. April 1656.

EDELE GESTRENGE HEER,

ICk hebbe ter reghter tydt ontfangen U Edts. aengenamen van den 31. der jonghst voorlede maendt ende daerinne onder anderen aengemerckt, dat de Heeren aldaer met den Heere Ambassadeur van Sweden over het subject van een te maecken Tractaet op 't stuck van de Marine, al verscheyden conferentien souden hebben gehouden, ende ook gelyk U Ed. berigt, was souden geconvenieert wesen. Ick sal met verlangen te gemoedt sien, wat in de voorsz. saeken sal verder wesen gedaen ende verright; versoeckende mitsdien U Ed. seer gedienstelyck, dat deselve believe curieuselyck te ondersoecken ende vernemen, wat deses aengaende naeder sal komen voor te vallen, ende 't selve aen my te notificeren, het welcke alhier ten hooghsten van noden, ende aengenaem sal wesen, om sigh daer van te dienen, sulcks ende daer 't behoort. Op U Edts. Missive van den 17. der voorleden maendt voornoemt, bestaende in drie poincten, hebben haer Hoog Mogende eene Resolutie genomen, die U Ed. van wegen deselve met dese post toegesonden werdt, daer toe my refereere. Ook is van wegen haer Hoog Mogende geschreven aen 't Collegie ter Admiraliteyt tot Amstelredam, dat deselve alle de Schepen, van Oorlogh tot de bewuste extraordinaris Vloote provisionelyk gereet gemaeckt, by Troupes sullen hebben uyt te senden, ende te doen seylen nae den Oresondt, gelyck

* Zie *Secrete Resolutien* I. Deel, pag. 298. in Quarto.

gelyck U Ed. sulcks nader sal believen te vernemen uyt de copye van haer Ho. Mog. Resolutie * hier by gevoeght onder No. 1. daer toe ick my gedrage.

Aen 't Collegie ter Admiraliteydt tot Rotterdam is van wegen haer Hoog Mog. geschreven, dat deselve aldaer ten spoedighsten den Trommel willen doen roeren, soo het selve alsnogh niet en is geschiedt, om Volck te werven voor de Schepen van haerlieder directie, gehoorende onder de bewuste extraordinaris Equipagie; ende is de Heer *van Obdam* Lieutenant-Admirael geauthoriseert †, om van nu af aen, het nodig Volk op syn onderhebbende Schip, te werven, ende aen te nemen, op den voet hier bevorens by den Lieutenant-Admirael *Tromp* Zaliger geobserveert.

Is mede geschreven aen de Collegien ter Admiraliteyt tot Amstelredam, in 't Noorder-Quartier, ende in Vrieslandt respective, dat deselve haere Gecommitteerde, dewelcke tegens den 28. Maert laetstleden syn beschreven geweest, alsnogh ten spoedighsten herwaerts te willen senden, om te helpen besoigneren op de protectie van de Commercie ende Navigatie in de Middellandtsche-Zee, alsmede over de verdeelinge van de extraordinaris Vloote, de Reglementen in den Kryghs-Raedt te observeren, ende 't geene verder dien aengaende in consideratie soude mogen komen.

De Heer Ambassadeur van Spanje heeft by seecker Memoriael aen haer Ho. Mog. overgegeven instantelyck versoght, dat eenige Commissarisen mogten gedeputeert werden, om in Conferentie te treden, met ende nevens Gecommitteerden van den Graef *van Egmondt*, over de restitutie, by hem gepretendeert, van verscheyden goederen hier te Lande gelegen, mitsgaders dat ook aen den gemelden Graef verleent moge werden een *Saufconduit*, om uyt kraght van dien in dese Landen met alle seeckerheyt te mogen komen, ende blyven, tot verrightinge van syne affairen, waer op tot nogh toe niets is gedisponeert.

De Heeren van Amstelredam hebben in de voorlede weecke ter Vergaederinge van haer Ed. Groot Mog. gedaen seeckere propositie aengaende de practycque van 't 46. Artikel van de Instructie voor de Gecommitteerde Raeden, als U Ed. uyt het bygaende Extract onder No. 1. sal gelieven te vernemen, daer op wel de meeste stemmen haer met de voorsz. propositie hebben gevoeght; edogh U Ed. sal uyt het Extract onder No. 2. hier nevens gaende, believen te vernemen, om wat redenen daer van sal werden gemaeckt een point van beschryvinge.

Op de instantien van eenige Provincien, ende by goedvinden van haer Ed. Groot Mog., is uytschryvinge gedaen van een generaele Vast- ende Bede-dag volgens de Missive onder No. 3. hier nevens gaende.

Ick vertrouwe dat haer Ed. Groot Mog. nogh van dese weecke van den anderen sullen scheyden, ende voor dese reyse niet anders sullende hier by voegen, blyve:

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 7. April 1656.

* Zie *Secrete Resolutien* I. Deel, pag. 301. in Quarto. † *Ibidem*, pag. 302.

Aen

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 14. April 1656.

EDELE GESTRENGE HEER,

SEdert mynen laetsten van den 7. deses aen U Ed. afgegaen, is hier anders van consideratie niets gepasseert, als dat om des te meerder te faciliteren de extraordinaris Equipagie ter Zee, ende te obvieren, ook te surmonteren de difficulteyten by de Heeren Staeten van Zeelandt daer op gemaeckt, insonderheyt ten eynde geene Schepen van de voorsz. Vloote van de West mogen werden gediverteert, als ook op 't Placaet van haer Hoog Mog. tot beneficie van de convoyen ende licenten, ende het suyveren van de Binnenlandsche Pasporten, haer Ed. Groot Mog. geresolveert hebben, 't geene U Ed. breder sal believen te vernemen uyt de copye van derselver Resolutie * hier mede gaende onder No. 1., gelyk mede 't geene haer Ed. Groot Mog. intentie is, raekende het gunt ten aensien van de Schepen van Commercie, staende nae het Oosten uyt te loopen, soude dienen te worden gestatueert; waer mede haer Ho. Mog. sigh in substantie geconformeert hebben, als te sien is uyt derselver Resolutie, hier mede nevens onder No. 2. gevoeght.

Ick hebbe ook goedgedaght hier by te voegen onder No. 3., het geene haer Ed. Groot Mog. belieft hebben te resolveren, ten regarde van de begroetinge te doen, door de Heeren haer Ho. Mog. Extraordinaris Ambassadeurs nae Sweden ende Poolen, aen den Heer Keurvorst van Brandenburgh.

Haer Ed. Groot Mog. hebben mede geresolveert, dat voor ende ten behoeve van *Thomas Dolman*, Soon van den Lieutenant-Kolonel *Dolman*, van nu af aen eene van de tegenwoordige vacerende Compagnien Kryghsknegthen, staende op de repartitie van Hollandt, geaffecteert ende by de Heeren Gecommitteerde Raeden gedisponeert sal worden; ende dat in consideratie van de goede diensten, by den gemelden Lieutenant-Kolonel, omtrent de bevorderinge van de Vrede met de Republicke van Engelandt, aen desen Staet gedaen; als breder in 't Extract onder No. 4. hier bygevoeght.

De Heeren haer Ho. Mog. Gedeputeerden besoignerende over 't stuck van de Extraordinaris Ambassade gedestineert aen den Koning van Spanje, syn versoght, om het voorsz. werck naeder te prepareren, de nodige ordre ende instructien daer toe te concipieren, ende op 't papier te brengen, mitsgaders op de forme ende maniere van de executie van dien, haere gedaghten te laeten gaen, ende daer van raport te doen; Dus hebben haer Ho. Mog. by deselve occasie goedgevonden te authoriseren ende te committeeren, Jonker *Hendrick van Rheede*, Soon van den Heer *van Renswoude* sigh tegenwoordig onthoudende aen het Hof van Madrid, omme middelerwylen het dilay van de voorschreve Extraordinaris Ambassade ten besten te excuseren aen den hooghstgemelden Koningh, ende voorts sulcks ende daer 't behoort, ende haer Hoog Mog. van advertentien, als ook de Koopluyden deser Landen, van behoorlyk adres

* Zie *Secrete Resolutien* I. Deel, pag. 307. in Quarto.

adres te dienen, daer toe voor hem de nodige brieven van Credentie sullen worden gedepêcheert.

De Heeren haer Ho. Mog. Gedeputeerden confereerende met den Heere Afgesant der Stadt Dantzich *, syn versogt dat deselve met den gemelden Heere Afgesant naeder willen spreecken, ende uyt den selven, openinge versoecken, ende verstaen de begrootinge van het geldt-subsidie, daer mede de Heeren syne Committenten souden konnen werden gesoulageert; mitsgaders van de conditien, daer op deselve syne Principalen het voorschreve geldt-subsidie syn versoeckende, om alsdan verder dien aengaende by haer Ho. Mog. geresolveert te werden.

Aen de respective Collegien ter Admiraliteyt, is van wege haer Ho. Mog. geschreven, dat deselve tot bevorderinge, ende uytvoeringe van de equipagie hunner respective contingenten in de bewuste extraordinaris Vloote, eenige penningen op het middel van het Last ende Veyl-geldt, sullen vermogen te negotieren, 't Capitael soo geringh als het eenighsints doenlyck sal syn, ende in allen gevalle, niet en excederende de somme van tienduysent Karoli guldens voor ieder Schip; met expresse interdictie noghtans, van 't voorschreve te negotieren Capitael mitsgaders, van de inkomste van 't voorsz. middel van 't Last ende Veyl-gelt, helder ofte penning te diverteren, tot eenen anderen eynde, buyten de onkosten van de voorsz. extraordinaris Equipagie directelyk ofte indirectelyck in eeniger manieren.

Op de *Casus positie* by de Admiraliteyt in Zeelandt voorgevallen, dat een Duynkerker Kapertje met behoorlycke commissie in volle Zee eenige Engelsche Schepen gerencontreert, ende uyt deselve eenige Personen, synde Engelschen geligt hebbende, daer mede was gekomen op de Haven van Vlissingen, sustinerende ende pretenderende de Engelsche Gevangenen vry te syn, als wesende eene vrye Haven, daer ter contrarie aen de andere syde de voorsz. Duynkerker Kaper was sustineerende dat soo wel Persoonen als Schepen, ende Goederen genomen ende geconquesteert, moesten blyven van een en deselve nature ende conditie, soo wel op neutrale Reden ende Havens, als in volle Zee, ende derhalven dat alle deselve Gevangens moesten syn ende blyven, in syne maght ende dispositie, hebben haer Ho. Mog. aen 't gemelde Collegie ter Admiraliteyt geschreven, dat deselve de voorsz. gevangene Engelschen aenstonts willen relaxeren, als geinformeert synde sulcks de generale practycke te wesen in Oorlogen, soo te Water als te Lande, dat gevangene Persoonen, komende in de maght van een neutrael van beyde de strydende partyen, wierden gerelaxeert. Waer mede desen besluytende sal verblyven:

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 14. April 1656.

* Zie *Secrete Resolutien* I. Deel, pag. 306. in Quarto.

Aen

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 7. April 1656.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Ed. Missive van den 24. Maert laetstleden, is my mits het extraordinaris onstuymigh weder eerst den 4. deser, ende tweedagen daer nae dessels aengenamen van den laetsten Maert voorsz. wel gewerden.

Op den eersten bedanck ick U Ed. over het beright van de consideratien by de Heeren haer Ed. Groot Mog. Gecommitteerden tot de Engelsche saeken gemoveert, raeckende den voorslagh in den mynen van den 17. Maert, sedert is van dese syde een aenvanck gemaeckt van het werck van de Marine, gelyk U Ed. sal gelieven te sien uyt den nevensgaenden, ende het genen ik verder aen den Heer *van Beverningh* heb gesonden, ik had gisteren gaerne met den Heere *Thurloe* naeder gesproocken, maer deselve liet my seggen, dat hy dien dag geensints konde vaceren, ende datse daegs daer aen den Vast- ende Bede-dagh souden houden: Door het geene my sedert van U Ed. ende den Heer *van Beverningh* gisteren is toegekomen, sal ick met meerder stof hem konnen desabuseren van de sinistre impressien die hem souden mogen syn gegeven. In U Ed. laetsten sie ick de bekommernisse over het 5. Artikel van het Tractaet van Marine met Spanjen, ende dat men in het verbod Engelandt soo wel soude dienen uyt te drucken als Spanjen, my dunckt onder correctie, dat het hier seer aenstootelyck soude wesen, die gelyck te stellen om verscheyde respecten, ende dat 't beter soude wesen, te belooven dat in de respective Zee-plaetsen soodanige ordre soude gestelt werden, dat daer door dese Regeringe soude konnen verseeckert wesen, dat aen haere Vyanden geen toevoer van Contrebanden, soude gedaen werden, mits die niet verder extenderende, als in het voorsz. Tractaet deselve syn gespecificeert, over het geld onder Contrebanden te reeckenen, sullense hier beswaerlyck willen relacheren, ook is het woordt victuaille generael mede de clausule raeckende het Touwerck, ende meer andere: ik sal poogen in de naeste week de Heeren Commissarisen nader te doen begrypen, dat haere overgeleverde Artikelen in veel deelen dienen gealtereert, ende geamplieert te werden, aleer ick die soude derven oversenden, ondertusschen meenende, dat het seer dienstigh soude wesen, dat ick in confidentie mede van tydt tot tydt soude konnen gedient werden van de consideratien, die daer op het voorsz. werck souden mogen werden gemoveert. Ick heb van desen morgen een brietjen aen den Heer *Thurloe* geschreven, ende deselve heeft my laten weten, dat hy my morgen nae den middag ten drie uuren in het Parck van St. James sal ontmoeten. Ick sal met Godts hulp hem soecken te disponeren, om tegens den naesten iet sekerder van het eene ende het andere te konnen adviseren. Desen morgen nae Whitehal gereden synde, om mede een gedeelte van den Bede-dagh te houden, ben ick genootsaeckt geweest

daer te blyven van tien uuren voor de middag tot seven uuren 's avonds, de Gebeden ende Predikatien tot dien tydt toe geduurt hebbende, de drie Predikanten die de Predick-stoel bekleet hebben, betoonden in haere Gebeden ende Predikatien grooten iever ten goede van de Gereformeerde Kercken in Switserlandt ende andere Overzeesche Quartieren. Waer mede my seer gedienstighlyck aen U Ed. gebiedende, sal altydt syn ende blyven:

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 7. April 1656.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 14. April 1656.

EDELE GESTRENGE HEER,

IN U Ed. Missive van den 31. Maert laetstleden, heb ick vernomen, dat U Ed. de beduydinge van het cyffer 569. niet soude hebben, het welcke my vreemt dunckt vermits het is in de sleutel door den Heer *van Beverningh* my toegesonden, beduydende den Koning van Denemarcken, ende geensints door my daer by gevoeght, gelyck U Ed. by den selven sal konnen vernemen, eenige veranderinge maeckende, sal U Ed. daer af kennisse geven, om alle abuysen te prevenieren. Gister-avondt syn my beyde U Ed. seer aengenamen van den 7. deser wel gewerden, alsmede de Missive van haer Ed. Groot Mogende van den sesden dito, daer op ick boven het geene U Ed. sal vinden in myne twee brieven aen den Heer Griffier, alleenlyck sal voegen, raeckende het werck van de Marine met Sweden, dat de Heer *Thurloe* my heeft geseydt, dat de Heer *Whitelock* sigh in het Tractaet, raeckende de Pasporten ofte Zee-brieven, verder heeft geëslargeert als hy vermoght, volgens syne instructie, ende datse nu daer over bekommert waren, het selve niet konnende toestaen, ende dat de andere eghter daer op uyt kraghte van het gemaeckte Tractaet, is aenhoudende. Ick meen, dat om ten besten het werck vervat in de Missive van haer Ed. Groot Mogende te beleyden, dat het eerst wat dient te werden onderhoud by den Heer *Thurloe*, ende sal daer met ernst myn werck af maecken soo haest als syne Ed. sal wedergekeert wesen. Ick ben bedught, vermits de wegen door den gestadigen regen, seer onbruyckbaer syn geworden, dat hy voor aenstaende Dingsdagh niet weder sal konnen hier wesen; eghter dunkt my

my onder correctie, dat het sonder dessels voorweten, om verscheyde redenen, niet dient geëntameert te werden. Seecker Heer in den Raedt die seer wel weet het gene in de Familie van den Heer *Protector* ommegaet, heeft my gevraeght, waerom de Kolonel *Cromwel* niet beter en werdt getracteert, dat hy bemerckt, dat het misnoegen baert, dat syne Hoogheyt selfs het wel niet laet blycken, maer dat het andere vreemt dunckt, dat een Persoon die hem soo nae bestaedt ende den Staet soo lange heeft gediendt, niet beter werdt bejegent, ick versoek instantelyck, dat ick dien aengaende wat berights magh bekomen. Ende my hier mede seer gedienstelyk aen U Ed. gebiedende, sal altydt syn ende blyven:

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 14. April 1656.

Aen den Heer Ambassadeur W. Nieupoort, den 21. April 1656.

EDELE GESTRENGE HEER,

NAe 't schryven van mynen jonghsten van dato den 14. deser lopende maend syn my U Edts. Missiven van den 7. ende 14. voorsz. wel ter handen gekomen; Ende ik wil hoopen, dat U Ed. iets salutairs op 't subject van de Marine sal konnen adjusteren, alsoo de menighvuldige uytvlughten, ende dilayen daeromtrent gebruyckt, met de ongemacken daer op gevolght, alhier veel quaedt bloedt hebben geset, gelyk ik ook niet wil twyffelen of sal het bekende project van wegen haer Ed. Groot Mog. U Ed. met de naestvolgende post toegesonden, aldaer groote aengenaemheyt vinden ende het voorsz. werck van de Marine merckelyck faciliteren.

Het bewuste project van harmonie daer van U Ed. de reghte gronden, ende insighten bekent sullen wesen, heeft in de Provincie van Vrieslandt ende Stadt Groeningen ende Ommelanden, onaengesien alle mogelycke devoiren by den Heer Prins *Willem van Nassauw* daer toe aengewend, nog niet aen de man gewilt, sulks dat door 't voorsz. Concept tegenwoordig soo veel schynt te wegen gebragt te wesen, dat alle woeleryen die hier bevorens, door ende voor den gemelden Heer Prins *Willem van Nassauw*, ende soo 't scheen mede uyt liefde tot den Heer Prins van Oranje, tegens de Provincie van Hollandt syn aengewendt, tegenwoordigh daer van syn afgekeert, ende gediverteert nae de andere Provincien, om deselve te disponeren, tot aenneminge van 't voorsz. Concept alwaer

de

de meer gemelde Heer Prins *Willem* met de syne sigh tegenwoordig vinden, ende gevoelen de grootste oppositie van die geene, onder 't faveur van dewelcke sy haer imagineren het meeste tegens de Provincie van Hollandt te sullen uytwercken, naementlyck de geaffectioneerden, tot den Heer Prins van Oranje, ende die door interest, ofte andersints aen deselve syn geattacheert. Ick meyne, dat de Heer Kolonel *Cromwel* voor myn vertreck uyt den Hage door de Heeren Gecommitteerden Raeden satisfactie heeft bekomen op syn versoeck, welcke saeke, soo vertrouwe, door het difficiel humeur van sommigen wat te rugge gehouden is.

Ende voor dese reyse niets van consideratie te adviseren hebbende, maer my gedragende tot 't geene U Ed. uyt 's Gravenhage sal toekomen, sal hier mede eyndigen ende verblyven:

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Amstelredam den 21. April 1656.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 21. April 1656.

EDELE GESTRENGE HEER,

OP Maendagh laetstleden heb ick gelegentheyt gehadt om lange ende seer confidentelyck met den Heere *Thurloe* te spreecken; ick verhaelde hem eerst succintelyck alle het geene ick op den 13. deser aen den Heer *Protector* hadt geproponeert in voldoeninge van haer Ho. Mog. Secrete Resolutien, beyde in dato den 28. Maert laetstleden. Syn Ed. verklaerde iterativelyck, dat het selve werck wel wierde geapprehendeert, datse ook volkomen Resolutie voor desen hadden genomen, om Ambassadeurs nae die Quartieren af te senden, maer dat het onverwaghte accommodement tusschen den Koningh van Sweden, ende den Heer Keurvorst van Brandenburgh haer wat te rugge hadt gehouden, verwaghtende van tydt tot tydt dienaengaende nader esclaircissement, ende voegde daer by, datse haer nooit hadden konnen inbeelden, dat de laetste met een opreghte meninge het welvaren soght van haer Hoog Mogende, immers niet van Hollandt, ende datse van syne quade genegentheydt tegen haer wel verseeckerdt waren, datse eghter op myn aenhouden, ende oordelende, dat de wel geintentioneerden beter van de ware gelegentheyt van dessels saeken waeren geinformeert, genoeghsaem hadden voorgenomen dat werck in sulcker voegen te dirigeren, als ick het in confidentie hadt voorgedragen: maer sedert soodanigen uytslag siende, datse bevestigt waren in haere vorige apprehensie, dat het interest van den Prins van Oranje by deselven prevaleert, daer op nam ik occasie om hem te vertonen, dat myns bedunkens soodanige bedenkingen, haer te meer behoorden te bewegen, om een ofte

ofte meer vrome ende habile Personen hoe eer hoe liever derwaerts af te senden, om niet geblindthockt te werden, maer in tegendeel *communicatis consiliis* te vigileren voor de gemeene interessen, dat sagen, dat haer Ho. Mog. niet en begeerden te doen, als tot gemeene gerustheyt ende voordeel, arbeydende om haer te brengen in gemeene Alliancien daer ter contrarie Sweden soo wel Engelandt, als de Geunieerde Provincien alomme soght te secluderen, ende dat uyt alle desselfs Proceduren wel konde gespeurt werden wat hy beooghde. Syne Ed. seyde, dat ick behoorde te considereren, datse in een swaeren Oorlogh tegens Spanjen geraeckt waeren, ende alhoewel haer Ho. Mog by reflexie daer in niet weynigh waren geinteresseert, ende ook het geheele Protestantse Wesen, dit haer geheelyk hadt bewogen, om door haere Scheeps-magt Spanjen de gelegentheyt te benemen, om ooit tot syn oude voornemen te konnen geraecken, besluytende datse sulcken swaeren pack op den hals hebbende, haere schouderen niet wel onder een ander konden steken, dat hy eghter met waerheyt wel konde verklaren, dat geen presentatien, (alhoewel seyde hy, dat ick wel moght geloven, datse seer groot waeren geweest) haer ooit hadden doen inclineren tot iets prejudiciabels, ofte datse afsonderlyck souden gehadt hebben van de Geunieerde Provincien, maer datse altydt getraght hebben, ende nogh doen, ten eynde alle Protestantse Hooge Maghten, moghten vereenight blyven; ick antwoordde, dat ick aen haere goede intentie niet wilde twyffelen, maer dat ick alsnogh was van gevoelen, datse vrughteloos soude wesen, byaldien Engelandt, Denemarcken, ende haer Hoog Mogende niet hoe eer hoe liever, t'samen daer toe coöpereerden, ende *in loco* door getrouwe ende bequame Ministers daer toe lieten arbeyden, ende dat het werck tegenwoordigh geen langer uytstel konde lyden, dat ook de Koningh van Denemarcken niet langer in onseeckerheyt behoorde gehouden te werden, datse in de laetst overgesonden Missive een groote ende reële demonstratie van desselfs goede genegentheyt, ende particuliere estime hadden ontfangen, dat de Oostzee weder begon bevaren te werden, ende datse door eenige Sweedtsche Schepen al onveyl wierdt gemaeckt, ende dat haer Volck met'er tydt niet meer als andere soude verschoont werden: hy bekende dat hy het geloofde, ende wel konde merken, wat Sweden voor had, maer dat sy in die gelegentheden, (dewelcke de Geunieerde Provincien meest concerneerde, ende aen Engelandt maer by consequentie in toekomende tyden, soude konnen schadelyck wesen) van nu af aen haer selven souden engageren, ende dat haer Ho. Mog. tegenwoordigh souden stille sitten, ende niet doen ten besten van haer werck tegens Spanjen, dat ook mits de consequentie een seer groote reflexie had op deselve, meende hy dat soo egael niet soude wesen; Daer op seyde ik, dat haer Ho. Mog. van den beginne aen alle haere deliberatien, raekende de eerste sacken opreghtelyck ende met goede confidentie aen den Heer *Protector* hadden gecommuniceert, ende gewenst *communicatis consiliis* daer in te procederen, maer dat men hier een andere voet had gehouden ende egter dat ick wel wist, dat men in Nederland wel was genegen, alles tot haer voordeel by te brengen, dat in redelykheyt ende billykheyt soude konnen verwagt werden, ende siende dat syne Ed. met aendaght myne redenen hoorde, seyde ick, dat ick niet

konde naelaeten hem in confidentie myne speculatien over de tegenwoordige constitutie van saeken in Europa mede te deelen; dat'er drie notabile partyen waeren, de Roomsche, de Lutersche, ende de Gereformeerde, dat de behoudenisse van de laeste menschelyckerwyse, dependeerde aen de vaste Unie van Engelandt, ende de Vereenighde Nederlanden, van dewelcke alleen, die van deselve Religie in Vranckryck, Switserlandt, ende elders in tyden ende wylen eenigh appuy konden verwaghten, dat de eerste partye seer maghtigh was, door de twee Kronen van Vranckryck ende Spanjen, het Huys van Oostenryck en alle de Princen Ligue, alle het welcke tegenwoordigh meer behoort geapprehendeert te werden als voor desen, om dat de Paus het Hooft van die partye met groote moeyte ende vlytigheyt het syn werck maekte om niet alleen alle de Leden, van dat Ligchaem te Vereenigen, maer ook om de andere twee door onderlinge verdeeltheden te verswacken, maer dat wonderbaerlyck het succes van dat desseyn tot nogh toe was verhindert door de continuerende Animositeyt tusschen de twee Kroonen, ende dat het myns bedunckens een seer important werck soude wesen, als Vranckryck door een Alliancie defensive met Engelandt ende de Geunieerde Provincien wierdt geanimeert den Oorlogh te continueren; Daer op antwoordde syne Ed. dat ick wel hadt vertoondt, hoe de saeken in het generael stonden, ende dat het laetste was van groote consideratie, ende vraeghde, of ick niet en meende, dat de twee Noordersche Kroonen ook daer toe behoorden gebraght te werden; daer op seyde ick, dat het getal ende den omslagh te groot soude wesen, om in een Tractaet begrepen te werden, ende dat de Negotiatie te langhsaem soude wesen, het welcke syn Ed. toestaende, vervolghde ick, dat de partye van de Lutersche ook seer maghtigh was, begrypende de twee Noorderlycke Kroonen, beyde de Saxische Kreytsen, Lausnits, byde de Marcken van Brandenburgh, ende alles dat aen ende om de Oostzee is gelegen; dat men ook reden heeft om te geloven, dat die partye in het generael al seer is ingenomen, tegens de Gereformeerden, ende datse het in tydt ende wyle, wel souden laeten blycken, als de desseynen van Sweden souden komen te succederen, ende dat daerom ook geen beter middel konde bedaght worden, om het selven in tydts voor te komen als de Alliancie defensive tusschen Engelandt, Vranckryck, ende haer Ho. Mog. daer toe de occasie sigh soo wel te passe tegenwoordigh is presenterende: sulcks dat tot gerustheyt van de Gereformeerde partye, ende in het bysonder van Engelandt ende haer Ho. Mog., niet dienstiger soude konnen bedaght werden, als de twee voorsz. Alliancien defensive: het welke by syne Ed. niet werdende tegengesprooken, seyde ick, dat ick rondt wilde gaen, ende hem in confidentie communiceeren, het geene, raeckende de voorgeroerde importante saeken in de Provincie van Hollandt op den sesden April laetstleden is geresolveert geweest, ende nae dat hy my van de secretesse aen dese syde hadt verseeckert, dede ick hem openinge van het geene my dienaengaende was aengeschreven, hy verklaerde, dat het voor syne particuliere opinie een goede saeke soude wesen, maer dat hy wat ongelyckheydt sag tusschen de partyen, de twee wesende in Oorlogh ende de derde in Vrede, ende nae dat ick hem verscheyde redenen, tot solutie van die ob-

jectie

jestie hadt te gemoedt gevoert, beloofde syne Ed., dat hy het ten eersten aen den Heer *Protector* soude communiceeren, ende my gelegentheyt doen hebben, om voor den naesten postdagh desselfs intentie te konnen verstaen; maer deselve heeft my desen morgen geschreven dat de Heer *Protector* was ende is begerigh om met my te spreecken, over het gene ick Maendagh laetstleden aen hem hadt gecommuniceert, ende hadt gehoopt, dat hy het van daegh soude gedaen hebben, maer dat'er iet is voorgevallen, waer door het hem onmogelyck is geweest, ende dat hy daerom versoght, dat de geappointeerde audientie soude tot morgen-oghtent ten aght uuren uytgestelt werden, ick hoop, dat ick hem sal gedisponeert vinden, om syne intentie rondelyck te uyten. Ende my hier mede seer gedienstelyck aen U Ed. gebiedende, sal altydt syn ende blyven:

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 21. April 1656.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 21. April 1656.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Ed. laetste van den 14. deses is my gister-avondt wel gewerden; het is my leedt, dat ick van daegh niet heb konnen spreecken met den Heere *Protector*, morgen hoop ik gelegentheyt te sullen hebben, om het werck met ernst te pousseren, ick heb van daegh wel gemerckt uyt de Commissarisen, synde deselve, die ook met den Heere Ambassadeur van Sweden over de openstaende poincten raekende de Marine in conferentie syn geweest, datse met den selven nogh niet apparent syn te convenieren, geensints konnende goedvinden, dat op exhibitie van generale Zee-brieven, ofte Pasporten, de Schepen (sonder eenige verdere rescherche onderworpen te syn) souden mogen passeren, ende in plaetse van dien slaense in ons reguardt voor, dat de judicature over alle aengehaelde Schepen, *Summariè* ende *de Plano* aen Commissarisen van beyden de Natien, in gelyck getal souden werden toebetrouwt, in welckers instructie misschien iet soude konnen gebraght werden, dat equivalent soude wesen, ende eghter aen dese Heeren soo veel niet soude chocqueren, ik hoop het werck soo nae te sullen brengen, ter intentie van haer Hoog Mogende als het eenighsints sal mogelyck wesen, ende geloof alsnogh, onder goedertierne verbeteringe, dat het alsdan seer dienstigh soude wesen, dat ick vryheyt hadt

om myn wedervaren mondelinge te mogen komen refereren, U Ed. verseeckerende, dat alhoewel ik seer pregnante redenen heb, om nae huys te verlangen, dat ik egter in der waerheyt meen, dat het voor den Staet sal dienstig wesen. De mondelinge rapporten van de Munstersche, ende de laetste Handelingen alhier, hebben meer bygebraght tot het besluyt van het eene ende het andere Tractaet, als de brieven, die op de objectien niet konnen antwoorden, noghte de voorgeworpen scrupulen weghnemen, noghte expedienten helpen uytvinden om gemack tot het werck te konnen bybrengen.

Waer mede desen eyndigende, sal ick U Ed. met alle die deselve lief syn, alle heyl ende voorspoed toewenschen, sullende altydt syn ende blyven:

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 21. April 1656.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 28. April 1656.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Ed. Missive uyt Amstelredam van den 21. deser, is my gister-avondt wel geworden, den mynen van den selven dato, hoop ick, sal U Ed. ook wel behandigt wesen. Hier nevens sal U Ed. het vervolgh vinden, sullende verlangen nae het geene verder dien aengaende sal werden goedgevonden, het geene U Ed. schryft raeckende het bewuste Project van Harmonie, komt my niet onverwaght, ende wil hopen, dat men voor de dier gekoghte Vryheydt in dese misterieuse tyden behoorlyk sal vigileren. De Correspondent tot Koninghsbergen, schryft somwylen het geene hy aldaer remarqueert. De Heer *Slezer* heeft nieuwe Credentialen bekomen, ende daer op audientie versoght, dogh nogh niet geobtineert, deselve heeft sedert het accoord met Sweden, my niet meer van syne affairen gecommuniceert, als of wy den anderen nooit hadden gesien. De Heer *Thurloe* seyde my desen naemiddag, datse nogh geen kennisse hadden van het Tractaet tusschen Brandenburgh ende Sweden, dat het vreemt was, dat het soo secreet konde blyven, deselve verseeckerde my van de sincere affectie van den Heer *Protector* ten besten van haer Hoog Mog., ende onder belofte van secretesse seyde hy, dat de bewuste Ambassade niet wierdt gevordert, om datse qualyck iemandt konnen uytvinden, van soodanige probiteyt, ende gedesinteresseert, datse daer op gerust souden konnen wesen,

wesen, dat iemandt die door het eene middel ofte het ander, van het publicque interest soude werden gedimoveert, meer schade als voordeel soude konnen veroorsaecken, dogh datse nogh iemandt hoopten uyt te vinden. De Heer *Whitelock* werdt gehouden geheelyck van Sweden gewonnen te wesen. De Heer *Cojet* staende op syn vertrek heeft syn afscheydt by my wesen nemen, ende gaf my daer mede occasie, om hem te verseeckeren, dat hy my ongelyck hadt gedaen, dat hy in ernst hadt opgenomen, het geene ick *en raillant* over de jongste tydingen hadt geseyt; ende deselve over de twee uuren by my blyvende, seyde dat de Koningh van eersten af, doen hy het desseyn op Polen hadt vastgestelt, sigh hadt verseeckert, dat Keur-Brandenburgh ende Dantzich hem souden hebben toegevallen, hy meent syne reyse over Hollandt te nemen; ende hier mede door den tydt moetende afbreecken, sal my gedienstelyck, aen U Ed. gebieden, ende altydt syn ende blyven:

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 28. April 1656.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 5. May 1656.

EDELE GESTRENGE HEER,

SEdert mynen vorigen van den 21. der voorlede maendt, ben ick eenige dagen buyten dese Stadt geweest, ende hebbe derhalven de voorlede post geomitteert aen U Ed. te schryven; Gisteren alhier weder gekeert synde, is my behandight U Edts. Missive van den 28. daer aenvolgende met een ingesloten Missive aen haer Ed. Groot Mogende, die ick huyden met een Expresse Bode hebbe gesonden aen de Heeren Gecommitteerden Raeden, laetende deselve ongeopent om alle jalousie te vermyden; dog ick hoope in 't begin van de toekomende weecke wederomme in den Haegh te wesen, waer van ick U Ed. alsdan breder sal adviseren.

Het geene U Ed. in dessels Missive van den voorsz. 21. der voorlede maendt is aenroerende, dat van de syde van Engelandt werdt voorgeslagen in plaetse van exhibitie der Pasporten, ende Zee-brieven, dunckt my, onder correctie van groote difficulteyt te wesen, ende dat sulcks seer veel inconvenienten voor de Traffiquanten van beyde de Natien soude nae sigh slepen, alsoo de Schepen

opgebraght werdende, alhoewel daer nae vry verklaert synde, de Koopman eghter door versuym, bederf van Goederen, ende andersints, grootelyks werdt beschadight, ende dat de Commercie sulcks niet kan lyden.

Ick weete tegenwoordigh hier niet sonderlinghs by te voegen, ende sal derhalven, dese hier mede afbreecken, verblyvende:

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Amstelredam den 5. May 1656.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 12. April 1656.

EDELE GESTRENGE HEER,

ALhoewel de Propositien begrepen in het nevensgaende papier, myns bedunckens, te groot syn, om te konnen gepresteert werden, soo heb ick eghter op de instantie van den Inventeur, synde een welbekendt persoon in de stadt London, ende den Staet der Vereenighde Nederlanden wel toegedaen, niet konnen ledigh staen, het selve aen U Ed. te senden, om voorts te doen, ofte te laten, het geene deselve nae syne gewoonlycke wysheydt sal raedtsaemst aghten, ende my ondertusschen seer gedienstelyck aen deselve gebiedende, sal altydt syn ende blyven:

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 12. April 1656.

Voorstellinge om te ontdecken

I. IN wat voegen binnen weynige jaeren mogelyck twee ofte drie, ende misschien vroeger, een Staet sal konnen voorsien werden, van seer groote sommen gereedt Geldt: Misschien soo veel als deselve nae de tegenwoordige gelegentheydt van tydt tot tydt sal van noden hebben.

II. In wat voegen men soude konnen heffen een middel van hondert-duysend Ponden Sterlinghs jaerlycks, misschien van Millioenen ende meer, sonder in eeniger manieren het volck te belasten.

De

De Voorstelder versoeckt deswegen tot syne belooninge.

I. DAt soo haest als het sal blycken aen die geene, die gecommitteert sullen werden, om de voorschreve Ontdeckinge te ontfangen, dat de voorschreve twee propositien Reël ende Demonstratif syn, dat daetelyck aen den Voorstelder werde uytgekeerdt, de waerde van hondert-duysendt Ponden Sterlinghs, ende dat hem twee Huysen met haer toebehoren, werden toegevoeght het eene in de stadt, ende het andere te landewaerts, sortabel voor een persoon, die aen den Staet soo grooten dienst heeft gedaen.

II. Dat de Voorstelder ende syne Erfgenamen sullen hebben ende genieten een geheele tiendepart van het Inkomen ende Beneficie, dat door sodanige Ontdeckinge sal werden geheven.

III. Dat ingevalle de Personen Gecommitteerden om dese Ontdeckinge te ontfangen, soo wanneer de Voorstelder syne Ontdeckinge sal gedaen hebben, niet sullen voor den tegenwoordigen tydt voldaen wesen, ten aensien van de Realiteyt, soo verre dat de Voorstelder niet bevoeght soude wesen, dat de voorgeroerde somme van hondert-duysendt Ponden Sterlinghs, ende de twee Huysen als hier voren is geseyt, ofte byaldien de voorschreve hondert-duysendt Ponden, niet en werden aen hem gedebourseert, ende de twee Huysen als hier voren is uytgedruckt, niet en werden aen den Voorstelder opgedragen: Dat in sulcken gevalle byaldien de voorschreve Ontdeckinge te eeniger tydt nae desen in het geheel ofte ten deelen soude te werk gesteldt werden; Dat de Voorstelder ende syne Erfgenamen successivelyk van tydt tot tydt sullen mogen eyschen, ontfangen, ende genieten, een vyfdepart van alle sodanige Inkomen ende Beneficien, als sonder eenige oppositie van de voorschreve Ontdeckinge, ofte een gedeelte van dien, eenighsints sal werden geheven: Ende dat alle verschillen dewelcke dienaengaende souden mogen ontstaen, sullen tot voordeel van den Voorstelder werden geinterpreteert, soo verre als het met de waerheydt ende gereghtigheydt is overeenkomende.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 5. May 1656.

EDELE GESTRENGE HEER,

DE Heer Ambassadeur van Vranckryck, seyde my over eenige dagen, dat de Heer Secretaris *le Theiller* hem had geschreven, datse daer aen het Hof bericht waren, dat de Heer *Protector* hooge woorden tegens my had gevoert, ende dat veelen bedught waren, dat de saeken tot verder verwyderinge souden uytbersten, dat hy oversulcks sigh dienaengaende exactelyck soude informeren,

formeren, ende het selve bevindende alle goede officien aenwenden, te kennen gevende, dat men aen dat Hof gesint is, de oude Vrindtschap ende Alliancie tusschen die Kroon ende den Staet der Vereenigde Nederlanden, te conserveren. Ick heb deselve daer op bericht, dat ick somwylen wel wat vrymoedigh had gesproocken, over de Schepen die nu ende dan waren aengehaeldt, daer ook by tyden met ernst was gerepliceert, dat'er ook eens Commissarisen waren by my geweest, klagende dat eenige Nederlandtsche Schepen in den dienst van Spanje wierden gebruyckt, ende datse derwaerts goederen van Contrebande hadden gevoerdt, ende dat ick aen deselve had vertoondt, dat het selve best met een goedt Tractaet de Marine soude konnen geremedieert werden, dat daer op ook Commissarisen waren genomineert geweest, die met my dienaengaende hadden geconfereert, ende dat men nae den uytval best soude konnen sien, wat cours dese Heeren souden willen houden; deselve bejegende my daer over met groote beleeftheydt, versoeckende de continuatie van vorige correspondentie. Die van de Koninghsche partye hebben al over eenigen tydt den anderen met hoop gevoedt, dat'er nieuwe onlusten souden ontstaen, ende ick heb onlanghs een brief gesien uyt Keulen, van een van de Domestiken van Koningh *Karel*, dat ick eerstdaeghs van hier soude gerevoceert worden, ende dat het selve Hof naeder meende te komen. Uyt een persoon seer goede correspondentie hebbende in het Hof van de *Princesse Royale*, heb ick verstaen, dat hooghstgemelde Princesse in July meent in Zeelandt te komen, ende dat de Prins van Oranje daer mede sal gebraght worden, om tot Vlissingen ende Ter Veere gehult te werden.

De Heeren Ambassadeurs in Denemarcken hebben my geschreven, dat de Equipagie in Sweden niet veel heeft te beduyden, door gebreck van geldt ende Touwerck, het soude beter wesen, dat het de waere oorsaeck was, ende dat'er geen ander misterie onder magh schuylen. Dat de *Princesse Royale* in Zeelandt ende den Keurvorst van Brandenburgh, gelyck my geseyt is, dat den selven voor heeft, in andere Provincien haer spel souden komen te spelen, is een saeke die men wel diende te ontdecken.

Het geene U Ed. in syne laetste schryft, raeckende de bewuste Harmonie, dat het geene men tegens Hollandt hier bevorens heeft gewoelt, tegenwoordigh is afgekeert, ende gediverteert tegens andere, beken ick dat, ick niet wel kan begrypen: maer ick kan my naest Godt wel gerust stellen op de wysheyt ende kloeckmoedigheyt van de Heeren die het werck wat naeder bywoonen. Tot het geene ick schryf in mynen nevensgaenden, heb ick niet anders te voegen, als dat de Heer *Thurloe* positivement seyde, datse de twee pointen raeckende de Passen, ende *Vry Schip Vry Goedt*, Sweden geensints soude toestaen, gantsch te onvreden synde, dat de Heer *Whitelock* dienaengaende, soo verre heeft gegaen, ende dat met den voorslag van wedersyts Commissarisen wy wel souden konnen werden geaccommodeert. De Heer *Slezer* heeft nogh geen audientie konnen bekomen, ende houdt sigh tegens my nogh even seer gedeckt. My is geseyt, dat de Heer *Cojet* syne Recredentiale niet bekomende, syn vertreck daerom nogh heeft moeten uytstellen.

Desen

Desen dus verre hebbende geschreven, ontfangh ick de brieven uyt Hollandt, maer gene van U Ed. noghte van de Heer *van Beverningh.*, hoop ten naesten gelukkiger te sullen wesen, ende my ondertusschen seer gedienstelyck aen U Ed. gebiedende, sal altyt syn ende blyven:

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteeckent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 5. May 1656.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 5. May 1656.

EDELE GESTRENGE HEER,

ICk ben van eenige Heeren van qualiteyt omtrent de Regeringe alhier, dewelcken den Staet der Vereenighde Nederlanden wel syn toegedaen, gewaerschout, dat eenige afgunstige luyden, quade officien hebben gesoght te doen in de familie van den Heer *Protector*, voorgevende, dat men wel kan afmeten in wat estime men deselve in Hollandt heeft, uyt het geene den Kolonel *Cromwel* hem soo nae in bloede bestaende, onlanghs is wedervaren, wenschende alle die wel syn geaffectioneert, dat in desselfs reguart synde van deselve naem, ende die soo lange den Staet heeft gedient, soodanigen ordre magh werden gestelt, dat hy syne aghterstallen soude mogen maghtigh werden, ende met redelycke satisfactie herwaerts keren, ick heb het myn schuldige plight geaght, U Ed. het selve bekent te maecken, my voorts gedragende tot het geen de Ed. Mog. Heeren Gecommitteerde Raeden sullen dienstighst oordeelen, sal altyt syn ende blyven:

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 5. May 1656.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 12. May 1656.

EDELE GESTRENGE HEER,

Uyt U Ed. Missive van den 5. deses in Amstelredam heb ick vernomen, waerom ick de laetste weeck het geluck van U Ed. schryvens heb moeten derven, ick had my andere verhinderingen ingebeeldt, nu sal ick met verlangen dessels schryvens uyt den Haege te gemoedt sien.

Ick ben bedught, dat dese Heeren niet wel sullen te disponeren wesen, om in het Tractaet de Marine, de maxime van *Vry Schip* ende *Vry Goedt & vice versa* te laten vastitellen, nogte dat'er formulieren van Pasporten ofte Zee-brieven souden werden gearresteert, ick sal eghter daer toe al bybrengen, dat my mogelyck ende doenlyck sal wesen, ende soo haest ick ietwes dienaengaende by geschrifte kan maghtigh werden, sal ick het oversenden. Ick sondt desen morgen om met den Heere *Thurloe* te spreeken, maer wierdt beright, dat hy seer besigh was, ende met saeken van groot gewighte geëmpecheert, dat'er brieven van de Generaels *Blaake* ende *Montagu* waeren gekomen, daer over den Raedt specialycken was vergadert, eghter had hy goedgevonden my te laeten weeten, dat hy my ten ses uuren desen avondt in den Hof van Whitehal soude ontmoeten, alwaer gekomen synde, vraeghde ick eerst, of ick desen avondt het voorgeroerde geschrift, raeckende de Marine, soude konnen oversenden, daer op seyde syne Ed., datse mede besigh waeren, dogh dat'er van daegh iet was voorgevallen, dat'er den ganschen dagh had opgehouden: spreeckende van de bejegeninge van den Vice-Admirael *de Ruyter*, sagh ik, dat hy sig vry wat ontstelde met eenige scharpe expressien, seggende dat wy niet en behoorden soo hard te dringen op nieuwigheden, soo noemde hy de twee bewuste importante pointen in het werck van de Marine, ik sie datse seer syn opgeset, den Algoeden Godt wil haere herten tot moderatie neygen, ende ons lieve Vaderlandt, ende alle Vrome Patriotten, genadighlyck beschermen; Waer mede U Ed. alle heyl ende voorspoet van herten toewenschende, sal altydt syn ende blyven:

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 12. May 1656.

Aen

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 19. May 1656.

EDELE GESTRENGE HEER,

ICk ben tegens myne genegentheyt, tot Amstelredam eenige dagen langer door myne paticuliere affaires opgehouden geworden, als ick wel hadde gedaght, ende 't selve is oorsacke geweest, dat ick met de jonghste post aen U Ed. niet hebbe geschreven. Sedert op Saturdagh voorleden alhier wedergekeert wesende, hebbe bevonden dat de Heeren Gecommitteerde Raeden, geresolveert hadden de Vergaderinge van haer Ed. Groot Mog. extraordinarie te convoceren, op den brief van beschryvinge copyelyck hier nevens gevoeght; daer op de meeste Leden ten gesetten dage aengekomen syn, ende is derhalven op gisteren de eerste sessie gehouden, ende onder andere ingekomene brieven mede lecture gedaen wesende van die van U Ed. van den 28. der voorlede maendt, raeckende 't subject van de voorgeslagen gemeene Alliancie defensive tusschen de bewuste drie Staten, hebben haer Ed. Groot Mog. eenpaerlyk geoordeelt, * dat op de eerste van de drie vragen dienaengaende by den Heere *Protector* gedaen, aenstonts Resolutie ende cathegoryckelyk hadde behooren te werden geantwoordt, de meyninge geensints te wesen desen Staet *de presenti* tegens Spanje te engageren, gelyck uyt de voorsz. U Edts. Missive ook was blyckende, dat deselve op 't mondelingh gemoveerde grief van disproportie aen den hooghstgemelden Heer *Protector* hadde te gemoet gevoert, ende aengewesen het profyt dat syne Hoogheyt eghter uyt de voorsz. Alliancie soude trecken, selfs ten reguarde van Spanje; Ende kan U Ed. nae myn oordeel voor t'eenemael seecker houden, dat haer Ed. Groot Mogende noghte ook een eenigh Lidt van derselver Vergaederinge, ooit in bedencken sullen nemen, omme het Tractaet van Vrede met Spanje gemaeckt door notoire contraventien te infringeren, ende dat derhalven de positive verklaringe van meer hooghgemelden Heer *Protector* op de gedaene propositie in sulcken sin als haer Ed. Groot Mog. Missive aen U Ed. hier nevens afgaende, is inhoudende, hoe eerder hoe liever sal dienen te werden gevordert, alsoo in kas van verklaeringe van geen genegentheyt van deselve tot het voorgeroerde werk anders, dan onder een offensif engagement tegens Spanje de presentie, 't welck ick noghtans gantsch niet kan verwaghten, myns oordeels het voorsz. gemeen Project buyten de gedaghten moet werden gestelt, ende alle occasien van jalousie, ende ombrage van buyten, ende binnen tydelyck geprevenieert.

Van 't geene U Ed. in dessels Missive van den 5. deses is aenroerende, nopende de voorgenoemde huldinge in Zeelandt, met 't geene daer by werdt gevoegt, hebbe ick alhier niets ter werelt vernomen, maer wel, dat de voorsz. Provincie nogh dapper swanger gaet ende nogh daeghlycks doet blycken haere innerlycke dissentien.

Wy sullen verlangen nae iets favorabels op 't Subject van de Marine: ende schryft

* Zie *Secrete Resolutien* I. Deel, pag. 308. in Quarto.

schryft de Heer Ambassadeur *Boreel*, dat men diensaengaende by voortganck van de voorgeroerde gemeene Alliancie, ontwyffelyck in Vranckryck wel contentement sal bekomen.

Ick bekenne voor myn particulier niet te konnen bevroeden met wat reden de Heer *Thurloe* nieuwigheden kan noemen, 't geene de Heer *Protector* met anderen soo onlangs, ende nog jongst met Vranckryk Artikel 15. van het Tractaet van den 3. November 1655. heeft gecontracteert, ende hoope, dat Godt Almaghtigh in de voorsz. saeken, een goede vergelyckinge ten besten van beyde de Natien sal verleenen.

Ick hebbe niet beter geweten, of den Heer Kolonel *Cromwel* was eyndelyck contentement gedaen, dogh sal daer nae naeder vernemen, hebbe sulcks mits myne absentie niet konnen doen; ende sedert myn wederkomste tot nogh toe by inadvertentie versuymt: Waer mede voor dese reyse afbrekende, sal blyven:

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 19. May 1656.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 19. May 1656.

EDELE GESTRENGE HEER,

TOt het geene U Ed. sal vinden in myne nevensgaende, weet ick tegenwoordigh niets bysonders te voegen uytterlyck geeft men hier voor, dat de saeken met Portugael wel staen, maer de Heer *Flemmingh* heeft my geseyt, dat de Koningh sigh beroept op den Paus, sonder wiens consent hy het Artikel, spreeckende van de Religie, soo als het leyt, niet kan ratificeren, daer by voegende, dat als ick goedt vondt by de Regeringe hier aen te roeren, in wat voegen de West-Indische Compagnie door den Portugies trouweloos verleyt, is verongelyckt, dat het wel aenleydinge soude konnen geven tot vigoureuse Resolutien. De Resident van Denemarcken heeft my gister-avondt verhaelt, dat hy brieven heeft gesien uyt Madrid, van den Ambassadeur van Venetien, dat de Koningh van Portugael aen den Koningh van Spanje heeft geschreven, dat de Heer *Protector* van hem een Haven op de Kust van Algarven begeert, tot geryf ende ververschinge van syne Vloot op de Kusten van Spanjen, maer als syne Majesteyt met hem eene Treve wilde maeken, voor eenige jaren, dat hy liever syne Scheeps-maght met desselfs soude willen voegen, om den gemeenen Vyandt gesamentlyck aen te tasten, maer daer was nogh niet op geresolveert, het is ondertusschen wel te dencken, dat de Paus ende de geheele Roomsche Geestelyckheyt daer toe arbeyt; Dat in de Paesch-week tot Madrid ook serieuse deliberatien waren geweest met die van

de

de Inquisitie, of ende in wat voegen de Koningh van Spanjen aen Koningh *Karel* de vrye Religie onder syn gebiet, soude konnen toestaen. Ick verlange seer om U Ed. welwyse consideratien te mogen sien op myne brieven van den 5. ende 12. deses, seer bedught synde, dat men hier niet sal willen toegeven in de twee bewuste pointen van de Marine, daer toe ick eghter myn best sal aenwenden. Onder de Armée ende elders syn nogh al veel ongeruste geesten, die met haet ende nydt tegens den Staet der Vereenighde Nederlanden syn ingenomen, jae de passie verruckt sommige menschen soo verre, datse opentlyck seggen, datse geen geluck hebben gehadt, sedert datse Vrede met den selven Staet gemaeckt hebben, andere rockende ende hitsende menschen op met allerhande uytstrooyselen van buyten ende van binnen, om haer eygen interessen, ende om weder in trouble wateren te beter te konnen visschen, veel Persoonen omtrent dese Regeringe, die de saeken van Sweden syn toegedaen, betonen opentlyck, dat het haer moeyt dat het werck in Polen soo seer tot derselver nadeel is verandert. Desen dus verre geschreven synde syde de Heer *Thurloe* my desen avondt, dat hy meende, dat de Sweeden geen Vloot dese Somer in Zee souden konnen brengen, hy betuyghde my met ernst dat hy syn best wilde doen, om alle onvriendelycke proceduuren voortaen te doen cesseren, ende seyde, datse om de consequentie met andere Natien, de twee bewuste considerabile pointen in sulcker voegen, als wyse gestelt hadden, niet explicite hadden konnen in het Tractaet laeten influeren, maer dat men in de instructie voor de conservateurs van de Traficq ende andersints, ons wel souden konnen accomoderen: de Heer *Thurloe* seyde my mede in confidentie, datse bericht waeren, dat de Lord *Culpeper* nae den Haege was gesonden om het vuur op te blasen, dat Koningh *Karel* ende de synen souden soeken soo veel uyt te wercken in faveur van Spanje, dat haer Ho. Mog. desen Staet de voedt alomme dwars souden setten, maer dat hy hoopte, dat men in Hollandt wys soude wesen, ik seyde, dat ik hem daer af verseeckerde, als men onse Ingesetenen geen ongelyck meer en wilde aendoen, ende dat men ook aen dese seyde wat openhertiger gaen soude willen, daer toe seyde hy dat hy seer gaerne het syne soude contribueren.

Waer mede my seer gedienstelyck aen U Ed. gebiedende, sal deselve ende alle die U Ed. lief syn in des Heeren genadige bescherminge bevelen, sullende altydt syn ende blyven:

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 19. May 1656.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 26. May 1656.

EDELE GESTRENGE HEER,

SEdert mynen jongsten van den 19. deser lopende maend, is my U Edts. Missive van den selven dato wel gewerden, ende haer Ed. Groot Mogende hebben de overgesonden concepten van Marine nae receptie, gestelt in handen van Commissarisen, die daer op aenstonts in besoignes getreden synde, voor-eerst geremarqueert hebben, dat de ziele van het te maken Tractaet, als bestaende in 't Reglement op de bejegeningen in Zee tot voorkominge van onbehoorlycke recherche, ende moeyenisse, mitsgaders de maxime *Vry Schip, Vry Goedt*, in de voorsz. concepten t'eenemael syn geobmitteert, ende gelet op de voorslag in 't 6. van de jongste overgegeven Artikelen gedaen, om aen te stellen gemeene Conservateurs van de Commercie, boven, ende behalven dat deselve voorslagh nogh t'eenemael onbeschaeft is, ende ten reguarde van de diversiteyt der Collegien ter Admiraeliteyt, ende het bysonder interest van verscheyden Provincien in desen Staet, genoeghsaem inpracticabel, soo hebben de opgemelde Heeren Gecommitteerden daer omtrent wyders geoordeelt, dat de saecke niet soo seer aenkomt op den Reghter, die reght doen sal, als op de Wetten ende Verdragen nae welke reght gedaen sal moeten worden; ende naementlyck, dat in allen gevalle, 't sy de Judicature soude blyven aen wedersydts ordinaris Reghters, ofte Admiraliteyten, 't sy daer inne eenige veranderingen wierden gemaekt, die geene, die reght spreeken sal, door een gemaeckte Wet, of uyt een onderlinge Conventie, sal moeten weten, of Waeren ende Koopmanschappen toebehoorende de Vyanden van een van beyde de Natien, ende gevonden werdende in Schepen van de Onderdanen van een der Geallieerden, sullen wesen van goeden Pryse ofte niet, of ter dier oorsaeke de voorschreve Schepen van de Geallieerden met reght, eenige moeyenisse sal mogen werden aengedaen, ende of daer over eenige, ende hoedanige confiscatie, sal konnen vallen; gelyck mede, dat de voorschreve 't sy ordinaris, 't sy extraordinaris, Reghters in gelycker maniere souden moeten weten, of de Kapiteynen van Oorlogh van den een of den ander der Geallieerden, of wel de particuliere Commissievaerders op haere bestellingen uytgerust hebbende eenige Koopvaerdyschepen, toekomende de Onderdanen van de andere Geallieerde met haer groot Schip aen boort geleyt, in haere cours geretardeert, Kisten ende Kassen, ook particuliere brieven opengebroken, het Scheepsvolck door dreygementen, vrese ofte pyne getraght te brengen tot eenige bekentenisse, nae haer begeerte, ofte andere diergelycke saeken ondernomen, daer over strafbaer sullen wesen, dan of sulcks alles sal wesen ende blyven geoorloft. Dat voorts ook soodanige Wetten, ten eenemael nodig syn, ten aensien van wedersydts Onderdanen, op dat een ieder moge weten aen de eene syde, wat hy vermogen sal te ondernemen, ende aen de andere syde, wat hy gehouden sal wesen te gehengen, ende te gedogen; Ende naedemael van alle 't selve niets ter

we-

wereldt voldaen werdt door de voorschreve voorslagh van wedersyds Conservateurs, dat U Ed. derhalven by haer Ho. Mog. soude dienen te werden gelast, alle 't selve den hooghgemelden Heer *Protector* uyt den name, ende van wegen haer Hoog Mog. voor te houden, ende hem sulcks wel te doen begrypen, ook dienvolgende vooreerst ende alvoorens te treden in eenigh debat van de vordere opgestelde Artikelen, alle mogelycke ende efficatieuse devoiren aen te wenden, soo by den meer hooghgemelden Heer *Protector*, als by dessels Heeren Commissarisen, ende verders daer sulcks van goede operatie sal konnen wesen, ten eynde op beyde de vooren geëxpresseerde pointen, voor al mede moge werden geconvenieert; met byvoeginge dat daer over met onderling contentement verdragen synde, op de voorschreve vordere Artikelen, ontwyffelyk sonder groote difficulteyt, een onderlingh adjustement sal konnen vallen; hebbende vorders op de meergeroerde Artikelen die boven de voorschreve twee hoofdt pointen in het te maeken Tractaet souden dienen te influeren, vooreerst gemeynt, dat het tweede in dier voegen souden dienen te werden gesteldt, dat klaerlyck bleeke de meyninge niet te wesen, de Onderdanen van wedersyden te benemen de faculteyt, om gemeene Schepen ter Koopvaerdye dienende, vryelyck te mogen verkoopen aen de Onderdanen van de Vyanden van een van beyde, maer alleenlyck beletten, dat alsulcke Koningen, Republicken ofte Staten, als met een van beyden de Geallieerden in Vyandtschap souden mogen syn, door de andere ofte dessels Onderdanen, niet en werde geadsisteert, ofte gesterckt met soodanige Schepen, als waer door de voorschreve Koningen, Republicken ofte Staten, de Geallieerden souden willen, ende konnen beschadigen, gelyk ick ook vertrouwe de intentie van 't voorschreve tweede Artikel te wesen, vermits de expresse woorden, *tot prejudicie van de andere* daer inne influerende; dogh souden myns bedünckens, in 't voorschreve tweede Artikel konnen gebruyckt worden de eygen woorden van 't 7. Artikel van 't Tractaet, om de minste ombragie, ende offensie allenthalven te geven.

Op 't Derde Artikel, dat de Scheepsbehoeften onder Contrabande-goederen niet en behooren te werden begrepen, ende dat de woorden *Geldt tot bystandt* &c. dienen te werden gebraght in 't tweede Artikel aghter de woorden *Koopmanschappen van Contrabande*, met een distinctie, *noghte ook met Geldt tot bystandt*, &c.

Op 't Vierde, dat de Schepen niet en behooren in de confiscatie begrepen te syn, maer dat den Heer *Protector* behoort te werden geremonstreert, dat met de équiteyt beter is overeenkomende de voorslagh dienaengaende begrepen in de Resolutien van haer Ho. Mog. van den 13. May 1652. daer by niet dan de Contrabande Goederen: Item de vordere Waren, deselve Koopman ofte Compagnie toebehoorende; mitsgaders de Scheeps-portie, ende het goedt van den Schipper confiscabel gestelt werdt.

Op 't Aghde, dat het selve behoort te werden gereguleert nae de Resolutie van haer Ho. Mog. in April * laetstleden dienaengaende genomen, ende in de plaetse van de woorden *Onwettige Vyandt*, gesubstitueert de woorden, *ofte van soodanige als hier boven, in 't 7. Artikel syn gementioneert*.

Van

* Zie *Secrete Resolutien* I. Deel, pag. 297. in Quarto.

Van alle welcke consideratien nogh op gisteren ter Vergaederinge van haer Ed. Groot Mog. rapport gedaen synde, soo is daer op conform 't advies van de opgemelde Heeren Commissarisen Resolutie gevallen, die vermits het scheyden van de hooghgemelde Vergaderinge, ende de occupatien van grooter haest, my overgebleven, nogh niet en is geëxtendeert, ende U Ed. met den naesten, soo ik verhoope, *in formâ* sal toekomen.

De verdere Resolutien * van consideratie die geduurende de jongste extraordinaris Vergaederinge van haer Ed. Groot Mogende syn genomen, gaen hier nevens mede onder de Nummeroos 1., 2., 3., 4. ende 5. tot U Edts. naerightinge.

In wat stand de Schepen van 't Collegie ter Admiraeliteyt tot Amstelredam; mitsgaeders ook die van 't Noorder-Quartier nae 't Oosten gedestineert, haer tegenwoordigh bevinden, sal U Ed. uyt de brieven van 't voorsz. eerstgenoemde Collegie; mitsgaeders van den Vice-Admirael *Pieter Florisse* met haere respective bylagen onder Nummeroos 6. ende 7. mede hier nevens gevoeght, gelieven af te nemen. Ende voor dese reyse hier by niets wetende te voegen, sal ick afbreeken ende verblyven:

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 26. May 1656.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 28. May 1656.

EDELE GESTRENGE HEER,

Hier nevens gaet volgens de toesegginge in mynen jonghsten gedaen, de Resolutie by haer Ed. Groot Mog. op 't subject van de Marine genomen †, met de Stucken daer toe behoorende, voor soo veel U Ed. daer van niet albereyts in voorgaende Retroacta, ende 't Verbael der Heeren *Cats*, *Schaep* ende *van de Perre* is gedient; deselve Resolutie ter Generaeliteyt ingebragt wesende, is gestelt in handen van Commissarisen, welckers rapport albereyts gedaen; edogh nogh geene conclusie daer op genomen is. Ick ben van voornemen een Speelreysjen nae Brabandt by der hand te nemen; ende sal derhalven lightelyck in eenige volgende Posten U Ed. niet konnen adviseren. Boven 't welcke voor dese reyse U Ed. niet hebbende te communiceeren, sal ick verblyven:

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 28. May 1656.

* Zie *Secrete Resolutien* I. Deel, pag. 309. enz. in Quarto. † *Ibidem*, pag. 315. enz.

Aen

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 26. May 1656.

EDELE GESTRENGE HEER,

HEt is my seer lief geweest te vernemen, dat de Ed. Mog. Heeren Gecommitteerde Raeden de Vergaderinge extraordinarie hebben beschreven: De eenparige Resolutie op de eerste van de drie Vragen betoond, dat haere Ed. Groot Mog. continueren by de oude Hollandtsche Trouw ende opreghtigheyd, ende kan U Ed. wel verseeckeren, dat ick in geenen deele anders hier heb laten blycken, ende ook in myn gemoet oordeel, dat'er niet anders behoord gedaen te werden. U Ed. gelieve sigh ook te verseekeren, dat ick alle vlytigheydt heb, ende sal aenwenden, om een positive verklaringe van den Heere *Protector* te hebben; de overgesondene Artikelen op het Subject van de Marine hoop ik, dat geduurende de Vergaderinge van haer Ed. Groot Mog. sullen ter handen gekomen wesen, ende dat ick haest van derselver consideratien sal konnen geësclaircisseert wesen. *Thurloe* gaf genoeghsaem te kennen, dat men misschien in de Instructie voor de wedersydts Conservateurs soude konnen adjusteren, het geene tot wedersydts gerustheyd, om de consequentie wille in de Artikelen niet heeft konnen gesteldt werden; in allen gevalle meen ick nogh, dat een mondelingh rapport, nae de rescriptie, met dewelcke ick van het goedvinden van de Regeringe sal konnen bericht werden, ten hooghsten nodigh sal wesen, om verscheyde redenen, die U Ed. nae syne gewoonelycke wysheydt ende ervarentheydt in saeken van die nature wel kan considereren; De Kolonel *Sidney*, ende de Lieut. Kolonel *Vane* hebben my beyde geseyt, datse wel wenschten bericht te wesen, of haere overkomst in Nederlandt nodigh is, dan offe nog voor een tydt hier souden mogen verblyven, beyde doen hare gebiedenisse aen U Ed., ende hoopen, dat deselve door my haer sal doen waerschouwen. Het soude seer aengenaem wesen, konde de Kolonel *Cromwel* wat satisfactie bekomen over syne aghterstallen, omme alsdan weder hier syne particuliere affaires te konnen verrighten; De Heer *Thurloe* heeft mede versoght, dat ick den Ritmeester Sir *Robbert Stone* uyt synen naem aen U Ed. soude willen recommanderen. U Ed. gelieve het my ten goeden te duyden, ende deselve hier mede alle heyl ende voorspoet van herten toewenschende, sal altydt syn ende blyven:

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 26. May 1656.

Aen

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 2. Juny 1656.

EDELE GESTRENGE HEER,

SEdert mynen jonghsten van dato den 26. der voorlede maendt is my U Edts. Missive van deselven dato wel ter handen gekomen, ende ik en kan gantsch niet twyffelen, of de Heer *Protector* sal aldaer eene groote gerustheydt vinden in den voorslagh tot de bewuste gemeene Alliancie gedaen, daer op ick dessels favorable verklaeringe met verlangen sal te gemoet sien.

Op 't geene U Ed. ten versoecke van den Kolonel *Sidney*, ende den Lieutenant-Kolonel *Vane* is aenroerende, moet ick U Ed. bekendt maeken, dat de Heeren Gecommitteerde Raeden in compleet Collegie, *nemine absente*, onlanghs geresolveert hebben, niet alleenlyck tegens die geene die buyten, ofte nae expiratie van 't gegeven verlof, absent blyven ter executie te leggen voorgaende haer Ed. Groot Mogende Resolutie dien aengaende genoomen, gaende tot cassatie; maer ook voortaen geene gegeven verlooven te continueren, dan met expresse conditie, dat geduurende den tydt van de gegeven continuatien, de Tractementen sullen komen te cesseren; 't welck de gemelde Heeren sal dienen tot waerschouwinge bekendt gemaeckt te werden, alsoo de Heeren Gecommitteerde Raeden geresolveert syn daer inne geene dispensatie te admitteren.

Nopende den Kolonel *Cromwel*, verneme ick, dat hem eenige, dogh geene volkomene satisfactie is gegeven, niet tegenstaende ick den een en den ander van het Collegie somwylen die saecke serieuselyck hebbe gerecommandeert.

Het versoeck van Sir *Robbert Stone*, heeft 't sedert eenigen tydt niet gediendt, alsoo ick nevens anderen bedught was, de deliberatien daer over te vallen, een verhinderinge souden hebben gegeven in 't werck van den Lieutenant-Kolonel *Dolman*, of dessels Soone, het welck op 't tapyt was, dogh hoope het selve in de aenstaende ordinaris Vergaderinge voor te brengen.

Sedert het scheyden van de jonghste extraordinaris Vergaderinge van de Heeren Staeten van Hollandt ende West-Vrieslandt, hebben haer Ho. Mogende op gisteren, haer geconformeert met de Resolutie * in deselve Vergaderinge genoomen, soo nopende den naederen last aen de Heeren Ambassadeurs by den Koningh van Sweden te geven, met 't geene daer aen dependeert, als nopende het antwoord over de bekende Tollen aen de Ministers van den Heer Keurvorst van Brandenburgh, toe te passen; Edogh over de Resolutie van haer Ed. Groot Mogende, nopende het Tractaet van Marine met Engelandt aen te gaen: Item raeckende de verklaringe aen de Afgesanten van Dantzich te doen, is tusschen de Provincien nogh geen adjustement gevallen.

Wy

* Zie *Secrete Resolutien* I. Deel, pag. 310. enz. in Quarto.

Wy vertrouwen, dat met de Zuydt-Oostelycke windt die nu eenige dagen aen den anderen alhier gewaeydt heeft, een Vloote van in de 20. Oorloghschepen uyt het Vlie nae de Zondt 't seyl gegaen sal wesen, ende is de Heer Lieutenant-Admirael op gisteren mede uyt den Hage verreyst, omme nogh met eenige Schepen uyt het Goereesche-gat Zee te kiesen, desselfs onderhebbende Schip is seylvaerdigh, dogh van de andere ses, die mede aldaer genoeghsaem gereedt leggen, vreese dat nogh eenige niet volkomentlyck gereedt sullen wesen, omme te konnen uytloopen: Hier nevens gaen voorts de ordinaris ingekomen advisen, boven 't welcke voor dese reyse U Ed. niet wetende te adviseren, sal hier mede eyndigen, verblyvende:

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Amstelredam den 2. Juny 1656.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 16. Juny 1656.

EDELE GESTRENGE HEER,

DEse sal alleenlyck dienen, omme U Ed. bekendt te maeken, dat ick op gisteren wederomme alhier in den Hage ben gearriveert, synde de Heeren Staten van Hollandt en West-Vrieslandt, wederomme extraordinarie geconvoceert geweest op de veranderinge van saeken in 't Oosten voorgevallen, ende de apparente belegeringe van de stadt Dantzich, daer over de Heer Resident *Appelboom* aen haer Ho. Mog. heeft gedaen de denunciatie copyelyck hier nevensgaende; haer Ed. Groot Mog. syn op den eersten dagh tegens dewelcke deselve geconvoceert waren, te weten op gisteren, compleet geweest, ende nae de humeuren van de Leden leggen, sal het werck apparentelyck tot vigoureuse Resolutien uytvallen. Waer van ick U Ed. ter naester gelegentheydt, de tydt my nu ontbrekende, naeder sal adviseren. Ick blyve:

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 16. Juny 1656.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 2. Juny 1656.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Ed. Missive van den 26. May laetstleden, is my gisteren wel geworden. De Heeren Commissarisen, in welckers handen de overgesonden Con-

cepten van Marine syn gesteldt geweest, hebben lightelyck konnen remarqueren, dat de twee notabilste pointen in U Ed. Missive gemeld, daer in waeren geobmitteert, U Ed. hoop ick, heeft uyt myne vorige brieven wel konnen afnemen, datse door my niet syn genonchaleert geweest, maer dat ick in verscheyde conferentien, soo in het particulier by den Heer *Thurloe*, als by de Heeren Commissarisen, mondelinge ende schriftelyck heb aengehouden, dat die beyde in de voorschreve Concepten mede souden mogen influeren, allegerende, dat het selve in dier voegen was gestipuleert in de Tractaten, met Vranckryck ende Protugael; maer heb telckens daer toe groote ongenegentheydt gevonden, ende hebben de gemelde Heeren my vertoondt, dat'er seer groot onderscheydt is, ten reguarde van de Navigatie ende Commercie tusschen de voorgenoemde Suyderlycke Natien, ende de Vereenighde Nederlanden, ende andere Noordtsche Volckeren, datse op het Tractaet met Portugael niet veel staet maecken, ende dat in het Artikel met Vranckryck, het point van de visitatie ofte recherche met voordaght was geomitteert; insonderheydt hebben de gemelde Heeren daer op haer telckens seer geëxtendeert, dat als deselve twee pointen volgens myne opstellinge souden werden toegestaen, dat haere Ingesetenen van de Spaensche daeghlycks souden werden bedorven, ende dat deselve in haere Commercie soo doende geen afbreuck souden konnen lyden, dat het al te groote præjudicie voor desen Staet, immers geduurende desen Oorlogh met Spanje, soude wesen. Ick heb veel redenen daer tegens gebruyckt, ende vertoondt, dat als de toevoer van Oorloghs-behoeften ofte Goederen van Contrabande effectuelycken door den Staet der Vereenighde Nederlanden, wierdt geweerdt, dat men van wegen desen Staet de vrye Commercie van alle andere Waeren, sonder soo naeuw 't inquireren op den eygendom van de Goederen, haeren cours vry ende onverhindert behoorde te laeten behouden, vertoonende, dat den eygendom ende de ware gelegentheydt, van de Schepen lightelyck konden ontdeckt werden'; maer dat de Koopluyden in compagnie met den anderen ook buyten 's landts gewoon waeren te handelen, sulcks dat daer door het bewys van de proprieteyt van Goederen soo light niet konde gedaen werden: deselve Heeren seggen ook, dat het voor desen Staet van groote consequentie soude wesen, vermits Sweden, Denemarcken ende de Hanzesteden gelycke Conditien souden verwagten, datse daerom tot een expedient bedagt hadden, de gemeene judicature door Conservateurs van de Commercie, op wedersydts Commissie te laten geschieden, in welkers Instructie ook veele saeken best souden konnen werden gereguleert, ende dat vooral de Kapiteynen ter Zee souden werden gedeterreert, door de vergoedinge van schaden ende interessen ter saeke van ongefundeerde aenhaelingen, daer in men haer soude condemneren. Ik beken, dat 't best soude wesen, als de voorgeroerde twee pointen ter intentie van haer Ed. Groot Mog. souden konnen vastgestelt werden, ende sal gaerne daer over nogh naeder devoiren met Godes hulpe aenwenden, maer by onstentenisse meen ick onder reverentie, dat in dien voorslagh nogh al iet kan gevonden werden, dat de Ingesetenen van de Vereenighde Nederlanden, al vry wat dienstiger soude wesen, als dat mense soude laeten blyven onder de kostelycke ende moeyelycke proceduuren van het Hof ter Admiraliteyt alhier, dat ook misschien soodanige

com-

commissie aenleydinge soude konnen geven tot nader correspondentie in andere saken, die tot vermeerderinge van Vriendschap en wegneminge van jalousie souden konnen strecken; ende als men considereert, hoe weynig saken van die natuur geschapen, te sullen voorvallen onder het gebiet van den Staet der Vereenigde Nederlanden, soude misschien sonder merckelycke prejudicie van de respective Collegien ter Admiraliteyt ofte ook van het interesse der verscheyden Provincien, die Judicature drie ofte vyf Gecommitteerde die tot Amstelredam ofte in den Haege souden resideren, konnen aenbevolen werden, gelovende, dat als de Heeren wel waeren geinformeert van de constitutie ende practycke van het Hof van de Admiraliteyt alhier, dat het soude geaght werden al vry wat considerabel te wesen, wat Reghters ende Reghtpleginge sylieden souden moeten onderworpen wesen, ende in derselver Reghters instructie soude men misschien konnen doen influeren ten aensien van de Vereenighde Nederlanden, het welke in geene van alle de voorige Onderhandelingen heeft konnen uytgewroght werden. Het geene U Ed. aenroert, dat de gemeene Schepen souden mogen verkogt werden, dat soude wel in dier voegen konnen gestelt werden, dat, het alleen obligatoir soude wesen ten aensien van Schepen van Oorloge; maer geduurende den Oorlogh met Spanjen, kan ick my niet inbeelden, dat men van dese syde sal willen toestaen, dat Scheeps-behoeften niet en werden begrepen onder de Goederen van Contrabande: ick heb daer over al met ernst aengehouden, maer het wiert met grooten iever tegengesproocken, seggende, dat het selve in alle oude Placaten van haer Ho. Mog. ende in de laetste, gedurende den Oorlogh tegens Engelandt geëmaneert, in diervoegen onder de considerabelste Goederen van Contrabande is gestelt geweest, ende dat'er ten aensien van Spanjen ende haere expeditie in West-Indiën, niet schadelycker ende prejudiciabelder voor haer kan bedaght werden. Het geene op het vierde Artikel is geremarqueert, heb ick mede gedebatteert, ende met deductie van veele redenen gesustineert, dat het in diervoegen behoorde gestelt te werden als op den 13. May 1652. by haer Ho. Mog. is geresolveert geweest, maer daer tegens werdt van dese seyde geseyt, dat als het Schip in het geheel de confiscatie niet soude subject wesen, dat het lightelycker soude gewaeght werden Goederen van Contrabande te transporteren, ende dat de vrees van schade de Luyden best kan in toom houden, ende dat de Reders behooren selve mede toe te sien ende besorgen, aen wie, ende op wat manier sylieden de Schepen aen de Schippers toebetrouwen; Soo haest als my de naeder last ende instructie van haer Ho. Mog. op de voorsz. concepten sal toegekomen wesen, sal ick alle mogelycke vlytigheyt aenwenden om de Artikelen volgens de intentie van haere Ho. Mog. te doen reghten; maer moet bekennen, dat ick geene apparentie ter werelt voor alsnogh en sie, om de twee bewuste hooftpointen directelyck in het Tractaet te doen influeren, vermits men aen dese syde meendt, dat men veel toegeeft met den voorslagh van de wedersyds Conservateurs, door dewelcke men, soo se seggen, genoeghsaem het équivalent sal konnen hebben.

Sulcks dat ick alsnog oordeel onder verbeteringe, aengesien de tegenwoordige constitutie van tyden ende saecken, dat het ten hooghsten dienstigh soude wesen, dat ick permissie moght bekomen om mondelinge den uytval van myne

nader aen te wenden devoiren te mogen komen doen aen de Regeringe, om niet abruptelyck af te breecken, ende in nieuwe inconvenienten te vervallen, daer toe seer werdt gerockent, ende veelen ontsien haer niet te seggen, dat men niets goets van den Oorlogh tegens Spanjen kan verwaghten, ten sy de Koophandel ende Navigatie van alle Volckeren sonder onderscheyt absolutelyk werde verboden, sustinerende dat het selve in vorige tyden, onder de Koninginne *Elisabeth* soo is gepractiseert geweest.

Desen dus verre hebbende geschreven wierdt ick ter audientie gehaelt ende het geene my in deselve is wedervaren, sal U Ed. vinden in den nevensgaenden, aen haer Ed. Groot Mog., ende den Heer Griffier. Eenigen willen seggen, dat de Heer *Montagu* met een gedeelte van de Vloot weder herwaerts soude ontboden wesen, maer ick heb het van geen seeckere handt; Waer mede eyndigende wensch U Ed. alle heyl ende voorspoedt, sullende altydt syn ende blyven:

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 2. Juny 1656.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 9. Juny 1656.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Ed. Missive van den 2. deses met de bylaegen syn my alle gisteren omtrent den middagh wel gewerden, ende heb aenstonts aen den Heer Kolonel *Sidney* U Ed. antwoordt op syn versoek alsmede van den Heer Lieutenant-Kolonel *Vane* gecommuniceert, syne Ed. heeft my verseeckert, dat hy soo haest als'er Convooy op de Maes sal wesen, van meninge is nae Hollandt te vertrecken, hebbende alleenlyck tot nogh toe gewaght op ietwes, dat de Graef van *Lycester* syn Vader soude passeren te syner behoeve in den naesten term; die hier sal wesen op den 6. deser Ouden Styl: Deselve Kolonel heeft my desen morgen een brief van syn Solliciteur getoont, hem bekent maekende dat een oude Actie ofte pretentie van den Solliciteur *Bolhuysen* weder was opgeraept, ende geordoneert, dat hy aen den selven duysent guldens soude betaelen, over de Waepenen van 50. koppen uyt de Compagnie van den Graef *van Oxford*, van welcke saeke hy seyt U Ed. goede kennisse te hebben, ende versoeckt instantelyck, dat hy soude mogen gehoort werden, ende dat die saeke tot syne overkomste in staet magh werden gehouden, steunende seer op U Ed. weyse directie.

Het

Het verheught my ten hooghsten, dat ick bemerck, dat de Vergaederinge van haer Ho. Mog. soo is geconstitueert, dat over de importantste saeken met soo goeden Harmonie kan werden geconcludeert.

Ick wenste wel wat klaerder elucidatie te hebben, raekende het Tractaet van Marine ten opsighte van de teykeninge, als men de twee bewuste hooftpointen soude konnen doen influeren in de Artikelen; ofte in de instructie voor de wedersyts Conservateurs, ende voorts de verdere pointen doen dresseren, volgens de naedere instructie van haer Hoog Mog.

De Retroacta ende het Verbael van de Heeren *Cats*, *Schaep* ende *vander Perre*, heeft de Heer *van Beverningh* mede overgenomen, sulcks dat ick my daer niet af kan dienen, dogh ick heb genoeghsame kennisse van het geene doenmaels is voorgestelt geweest; Ick wenste wel beright te werden voor U Ed. vertreck nae Brabandt (den Heer *van Beverningh* mede absent wesende) of ende in wat manieren ick de correspondentie ten besten van 't gemeen, sal continueren, hopende dat haer Ed. Groot Mog. in derselver naeste byeenkomste my van dese moeyelycke post sullen verlossen, ende U Ed. ondertusschen alle heyl ende voorspoedt van herten toewenschende, sal altyt syn ende blyven:

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 9. Juny 1656.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 16. Juny 1656.

EDELE GESTRENGE HEER,

TOt het geenen U Ed. sal vinden in myne brieven aen de Regeringe heb ick tegenwoordigh niet te voegen van importantie, ick hoop haest te sullen horen, dat haer Ed. Groot Mog. mede eenmael medelyden met my sullen hebben, ende my van dese slaverneye verlossen, gedienstelyk versoeckende daer toe U Ed. gunstige directie, deselve verseeckerende, dat ick het alle de dagen myns levens sal soecken te erkennen, sullende altydt syn ende blyven:

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 16. Juny 1656.

Aen

Aen den Heer Ambassadeur W. Nieupoort, den 23. Juny 1656.

EDELE GESTRENGE HEER,

SEdert het afgaen van mynen jongsten van dato den 16. deses, is my U Edts. Missive van den selven dato wel ter handen gekomen, ende ick sal gaerne, nae myn uytterste vermogen, contribueren, omme, als U Ed. op de jongste last van haer Hoog Mog. het werck van de Marine geadjusteert, ofte immers soo verre gebraght sal hebben, als 't doenlyk sal syn, permissie tot dessels overkomste alhier te helpen uytwercken.

Soo de Scheeps-behoeften niet t'eenemael konnen uytvallen, hoope immers dat deselve ten minsten sullen werden gestelt, daer 't geldt tot assistentie van Vyanden by de jonghste Resolutie van haer Ho. Mog. is geordonneert, met een disjunctie, daer mede de Heer *Protector* het selve effect hebbe, ende niet te min geen fondament geleyt wesen soude, dat Scheeps-behoeften in alle occasien voor Contrabande Koopmanschappen, souden konnen werden gereeckent 't gunt myns bedunckens den Heer *Protector*, ofte de Republicke van Engelandt selfs in tyden ende wylen ten hooghsten prejudiciabel wesen soude.

De Resolutien * by haer Ed. Groot Mog. in de tegenwoordige extraordinaris Vergaederinge genomen, van wat prolixe extensie synde, soo hebbe de substancie van dien vervat in 't nevensgaende geschrifte, daer mede vertrouw, dat U Ed. tot contentement sal konnen wesen gedient, die nogh al vry wat accrochements sullen vinden alvorens ter Generaliteydt te wesen uytgewerckt.

Ende voor dese reyse hier by niets vorders van consideratie te voegen hebbende, als de bygaende copye van den brief van den Heer *van Beuningen*, die my gedaght heeft te wesen van sonderlinge gewighte, ende daer op ick van U Edts. ondervindinge daer omtrent seer gaerne met alle accuraetheyt sal wesen gedient, sal hier mede eyndigen, ende verblyven:

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 23. Juny 1656.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. de Witt, Coppenhage den 11. Juny 1656.

EDELE GESTRENGE HEER,

DE Minister welcke wegens desen Koningh tot Londen is, heeft met de jonghste post overgeschreven, een langh discours dat syn Ed. met den Heer

* Zie *Secrete Resolutien* I. Deel, pag. 321. enz. in Quarto.

Heer *Thurloe*, Secretaris van den Heer *Protector* heeft gehadt; 't voornaemste dat wy daer uyt hebben aengemerkt, is dat hooghgedaghte Heer *Protector* niet langer uytsteldt, als voor dese; maer te eenemael declineert te antwoorden op de Missive, by dewelcke de Koningh den Raedt ende 't Advis van syn Hooghheydt over de onrusten omtrent de Oost-Zee had versoght; gemelde Heer *Thurloe*, hadde geseydt, dat de Missive in generale termen sprack, meer vraegde als seyde, dat indien de Heer *Protector* op deselve manier antwoordde, geen van beyden daer door wyser soude werden, dat de Koningh als de meest Geinteresseerde sigh eerst behoorde te openen, dat het geen saeken waeren, die met brieven schenen te kunnen werden verhandelt, dat syn Ed. ongaerne hoorde, dat de saeken tusschen Sweden, ende myn Heeren de Staeten tot extremiteyten uytsaegen, ende niet wel konde sien, dat haer Ho. Mog. geheel volkomentlyk waren gefondeert, dewyle de geapprehendeerde Tollen in de Oost-Zee, misschien niet aengesteldt souden werden, ende dat in allen geval de Koningh van Sweden meester was in de plaetsen welcke hy conquesteerde, ende dat het goedt soude syn, indien de Koningh van Denemarcken met haer Ho. Mog. niet was geëngageert gelyck men seyde, ja, dat syn Majesteyt ende de Heer *Protector* haer Mediateurs stelden, om de voorschreve extremiteyten voor te komen, ende die in 't ongelyck soude bevonden werden tot redelyckheydt te disponeren; maer alsoo de Minister van syn Majesteyt versoght te mogen weten, of dit laetste van den Heere *Protector* quam, seyde gemelde Heer *Thurloe*, dat hy naeder daer over soude spreecken: Wy sullen alhier uyt de brieven konnen weten, wat by 't voorseyde naeder sal mogen volgen, ende niets versuymen in onse schuldigheydt van 't selve aen haer Ho. Mog. over te schryven. Ick blyve:

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

C. VAN BEUNINGEN.

Coppenhagen den 11. Juny 1656.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 23. Juny 1656.

EDELE GESTRENGE HEER,

HEt is my ten hooghsten aengenaem geweest te vernemen uyt U Ed. Missive van den 16. deses, dat deselve in den Haege was wedergekeert, van gantscher herten wenschende, dat de Algoede ende Maghtige Godt haer

Ed. Groot Mog. hooghwightige deliberatien ten besten gelieve te segenen. Het sal myns bedunckens, ende nae dat ick het hier in verscheyde gelegentheden ben gewaer geworden, Sweden eer aen gelegentheydt als genegentheydt ontbreecken, om de Geunieerde Provincien alle ongemacken ende onheylen te doen overkomen, ende uyt de pretexten tegens Dantzich kan men wel sien, datse ook haest wat souden konnen oprapen. Uyt de denunciatie gedaen door den Heere *Appelboom* is ook al vry wat af te nemen.

Ick hoop, dat U Ed. nu weder de handt aen de ploegh hebbende geslagen, my de eere sal doen ende syne welwyse consideratien mede deelen, raeckende de bewuste gemeene defensive Alliancie, het werck van Marine, ende ook de aenbiedingen gedaen om de Finantien merckelycken te styven; al schynt het ongelooflyck, soo dunckt my eghter; dat'er iet op sal dienen geantwoordt te werden, immers dat ick den Voorstelder met eenigh fatsoen soude konnen bejegenen, hy spreeckt met groote confidentie, ende pretendeert niets voor ende aleer hy het secreet sal hebben geopenbaert, ende dat het van soodanige effect sal bevonden werden. Over de huys saecken is men hier sedert een tydt herwaerts seer besigh geweest, ende nu werdt ick bericht, dat eydelyck alles daer toe is gedirigeert geweest, dat de Heer *Protector* met den Raedt ende de Majors Generael het volkomentlyck eens syn geworden; De laetste sullen in de aenstaende weeck, soo my werdt geseyt, weder nae haere respective Districten vertrecken, de schaersheydt in de Finantien neemt daeghlycks toe, ende de Secretarissen woelen seer tegens de tegenwoordige Regeringe.

Waer mede voor dees tydt eyndigende, sal ick U Ed. alle heyl ende voorspoedt van herten toewenschen, ende altydt syn ende blyven:

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 23. Juny 1656.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 30. Juny 1656.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Edts. Missive van dato den 23. deser lopende maendt, is my sedert het afgaen van mynen jongsten van den selven dato wel ter handen gekomen;

men; ende sal U Ed. uyt het ingeleyde extract gelieven af te nemen, wat by haer Ed. Groot Mog. op 't point van de bewuste Alliancie defensive is geresolveert, welke Resolutie * mits de absentie van verscheydene Heeren Gedeputeerden ende ook eenige gantsche Provincien, ter Generaliteyt tot nog toe niet ingebraght is.

Ick meyne, dat niet ondienstigh soude wesen, aengaende de Marine, eenig reglement by forme van instructie op te stellen, ende daer inne te doen influeren de twee bekende Hooftpointen van *Vry Schip*, *Vry Goedt*, *en de ordre op de Visitatien*, ende in kas deselve in het Tractaet niet directelyck konnen werden bedongen, sonder noghtans voor als nogh vast te stellen ofte te determineren dat soodanige instructie soude dienen voor de voorgeslagen *Conservateurs*, ende sulcks sigh tot het aenstellen van deselve *Conservateurs* te obligeren, maer dat men de voorsz. instructie tot wedersyts gerustheyt geconcipieert wesende, naeder met den anderen soude overwegen of men best geraden soude vinden wedersyts ordinaris Maritime Reghters daer nae regt te doen doen, ende deselve daer toe by eede te verobligeren, of wel expresse gemeene Extraordinaris Reghters tot afdoeninge van de saeken byde de Natien reciproquelyck raeckende, aen te stellen; vertrouwende, dat het geene voorsz. is, in ordre sonder engagement ter eenre, ofte ter andere syde voorgegaen synde, als men op 't verder soo alhier als aldaer, met meerder faciliteyt, tot onderlingh contentement soude konnen werden geresolveert.

Aengaende de confisquatie van de Scheeps-behoeften, hebbe in mynen voorigen gementionneert. Ende belangende de verbeurte van de Schepen Contrabande gevoert hebbende meene ick, dat men alles voorts tot contentement obtinerende daer op niet soude afbreecken, gemerckt in het Tractaet de Marine met Vranckryck Anno 1646. gemaeckt selfs verder is gegeven geweest, ende dat men jonghst delibererende op 't argument getrocken uyt de inclusie in 't Tractaet van accommodement onlanghs tusschen Vranckryck ende Engelandt gesloten, in Hollandt te vreden is geweest, sigh aen de conditien daer inne begrepen te laeten binden, daer onder *notanter* mede de Wet van confisquatie van Schip ende Goedt, in 't voorschreve kas bevonden wordt.

De aenbiedinge gedaen om de Financien merckelycker te styven schynt de Heeren Gecommitteerde Raeden, aen dewelcke ick noghmaels daer van communicatie hebbe gegeven, t'eenemael ridicul ende is derhalven daer over gene andere, ofte nadere Deliberatie gevallen; daer op ick ook bespeurende haere ongenegentheyt, niet goedt gevonden hebbe seer te insteren. Waer mede dese besluytende, sal ick verblyven:

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 30. Juny 1656.

* Zie *Secrete Resolutien* I. Deel, pag. 327. in Quarto.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 30. Juny 1656.

EDELE GESTRENGE HEER,

ICk hadt gehoopt dat ick met U Ed. laetste in dato den 23. deses iet tot myne naerightinge soude hebben vernomen raekende de bewuste Alliancie defensive breder gementionneert in haer Ed. Groot Mogende Missive van den 6. April laetstleden. *Bourdeaux Neuville* seyde my over eenige daegen, dat hy met aengenaemheyt hadt gehoort, dat ick op dat subject een propositie aen syne Hoogheyt den Heer *Protector* hadt gedaen, ick seyde dat ick dickmaels soo aen den selven als andere Heeren van den Raedt hadt geseyt, dat het een gewenste saeke soude wesen, ende tot een groote gerustheyt ende verseeckeringe strecken, voor Vranckryck, Engelandt ende de Geunieerde Provincien, alsmen daer over konde convenieren, maer dat het selve werck myns wetens nog niet en was gebraght tot die maturiteyt, dat men daer over alhier een formele propositie soude doen konnen. Ick bedanck U Ed., dat deselve genegen is te coöpereren tot myne overkomste, ende wenschte wel te weten, of myne brief in de Vergaederinge van haer Ed Groot Mog. is gelesen, ende of, ende wat Resolutie daer over is genomen; Het geene ik sedert heb gedaen, raekende het werk van de Marine, sal U Ed. gelieven te sien in den nevensgaenden. Ende belangende de Scheeps-behoeften, meen ick, dat alsse hier het effect hebben, dat men het, gelyck het geldt is gestelt in de jonghste Resolutie van haer Ho. Mog. wel sal konnen in de Artikelen doen influeren, maer om het t'eenemael te doen uytvallen, daer toe is gantsch geene apparentie; Uyt het sommier van de Resolutien van haer Ed. Groot Mog. extraordinaris Vergaderinge genomen, bespeur ick, dat'er vigeur is by de Leden, maer apprehendeer mede, benevens U Ed., dat'er al wat haecken en oogen gelyck men seyt, ter Generaliteyt sullen gevonden worden, dat men ook door den Ambassadeur van de Geunieerde Provincien in Pruyssen, Konings synde sal soeken den Leeuw in slaep te wiegen, om Dantzich te bemagtigen, ende dan het werk nae haer sin te schicken ten sy het de Goede Godt anders beschickt; ick heb gisteren omstandighlyck als van myn selven, ende in confidentie de importantie daer af aen den Heer *Thurloe* gerepresenteert, die my toestondt, dat het seer considerabel was en dat hy naeder met den Heere *Protector* dienaengaende soude spreecken, daer op seyde ick, dat ick was gewaer geworden, dat Sweden nogh al syn voordeel sogt te doen in die verre afgelegen Quartieren met Engelandt, ende dat het over sulks niet ondienstigh soude wesen, dat de Heer *Protector* sig wat naeder geliefde te verklaren, ten minsten in confidentie aen die geene, die sorge souden konnen dragen om 't te secreteren; daer op verklaerde hy, datse nog bleven by haere opregte meeninge, ende datse niet liever souden sien, als dat het werck konde bygeleyt worden, daer op seyde ick, dat in myn opinie als Dantzich soude verloren wesen, het werck of niet of immers beswaerlyk soude te repareren wesen, hy bekende, dat het soo was, ende beloofde

de het nader te communiceren. By die occasie vond ick goed met hem selfs te spreken, raekende het discours door den Heere *Petkom* overgeschreven, deselve verklaerde my, dat hy niet als *in vago* met hem had gediscoureert, sonder eenige de minste gedagten te hebben, om iet voor te slaen, dat men hier omtrent dat werck beooghde, ofte dat eenighsints een prejudiciable reflexie soude hebben op den Staet der Vereenighde Nederlanden, dat hy den voornoemden Resident soo weynig kende, dat hy niet en wist van wat humeur ofte maximen hy was, dat hy hem wel had gewagt, om anders als een gemeen discours met hem te houden, ende belangende den brief op den welcken hy antwoord had versoght, dat die in sulcke generaele termen was gecoucheert, dat daer niet als een generael antwoord op konde verwagt werden, dewelke tot de saeke selfs niet doen soude, ende dat propositien van die nature door brieven van geen groot effect konden wesen, dat men op een andere manier daer over soude moeten handelen reitererende alsnog de voorige verklaringe, datse niet hadden gedaen ofte souden doen tot nadeel van haer Ho. Mog., ende dat hy my eerstdaegs naeder soude spreken; De welgemelde Heer Resident quam my gisteravondt mede een brief van den Heer Rycks-Kancelier communiceren, synde responsive op syn voorgeroerde discours, ende seyde, dat hy met verwonderinge had gesien, dat het in dier voegen was opgenomen geweest, hy hadt het selve discours my te vooren ook gecommuniceert, maer ick seyde hem, dat ick occasie had gehad, om de manieren van discoureren van den Heer *Thurloe* wel te leren kennen, dat hy het maer had gedaen, om syn grond uyt te locken, gelyck ick ook het selve discours soo veel niet heb geaght, dat ick het te pyne waert heb gehouden U Ed. te communiceren: Het waere goed, dat de Koning van Denemarcken hier iemandt hadde, die wat meer crediet ende beter acces konde bekomen, de Heer Rycks-Kancelier heeft den gemelden Heer *Petkom* geschreven, dat hy my copye van den bewusten brief soude behandigen, ende soeken de vertrouwde correspondentie met my te onderhouden, ick sal in de aenstaende weeck Godt willende, nader devoiren by den Heer *Thurloe* aenwenden, om te sien, of ick de grondt van dese Regeringe, raekende 't werk van de Oost-zee, naeder soude konnen penetreren; men strooit hier alle dagen nieuwe leugenen uyt, om jalousien tegens den Staet der Vereenigde Nederlanden te verwecken, hier is een Kleefs Edelman over drie weecken gekomen, genaemt de Heer *van Heymbach* hy heeft den Conrector *Bruno van Hooren* by hem, hy heeft my geseyt, dat hy alleen om syn vermaeck is overgekomen, andere meenen dat'er iet anders is, by aldien U Ed. kennisse van syn Persoon ofte employ heeft sal ick het gaerne vernemen, ende my ondertusschen seer gedienstelyck aen U Ed. gebiedende, sal altydt syn ende blyven:

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 30. Juny 1656.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 7. July 1656.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Edts. Missive van dato den 30. der voorlede maendt is myn nae 't afgaen van mynen jongsten van den selven dato wel ter handen gekomen, ende daer uyt bespeurende de goede genegentheyt, die de Heer *Bourdeaux Neufville* heeft willen betuygen omtrent de bewuste Alliancie defensive, soude het myns bedunckens, niet ondienstigh syn, dat U Ed. daer over met den selven by gelegentheyt in alle confidentie wat geliefde te correspondeeren, te meer alsoo de Heer Ambassadeur *Boreel* op 't selve subject gelyke aenschryvinge gedaen synde, syn Ed. daer op gerescribeert heeft, dat aen 't Hof aldaer, niet alleen goede genegentheyt, maer ook genoegsaem passie tot de voorsz. Alliancie soude bespeurt werden.

Aengaende 't versoeck omme te mogen repatrieren by U Ed. in eene van dessels voorige Missiven gedaen, hebben haer Ed. Groot Mog. gemeynt, dat alvoorens daer op finaelyck te disponeren iets naeders als tot nog toe is geschiet in de onderhandelinge op 't stuck van de Marine diende geeffectueert te wesen, gelyck U Ed. 't selve mede uyt de Resolutie copyelyck hier nevens gevoeght sal gelieven te vernemen.

Van de Heer *van Heymbach* die alhier met ende nevens den Conrector *Bruno* is overgekomen, ende van dessels employ kan ick U Ed. voor alsnogh niet adviseren, dan dat ick voorseecker worde bericht, dat deselve Heer *Bruno* gisteren wederom alhier in den Haege gearriveert is; indien middelerwylen iets dienaengaende tot myne kennisse moghte komen, sal ick U Ed. in tyts behoorlycke communicatie daer van geven; ende ick sal niet naelaeten U Edts. voorschryvens in faveur van den Heer *Petrus Georgius Romswinckel* in behoorlycke aghtinge te nemen, ende den selven soo veel in myn geringh vermogen is, behulpsaem te wesen, gelyck op de Missive van den Heer *Protector* aen haer Hoog Mogende albereyts geordonneert is, voor hem gedepecheert te werden, eene favorable Acte, ende *Mutatis Mutandis* soodanige als by syne Hoogheyt aen hem verleent is geweest.

Met de jonghste post syn ingekomen de advisen copyelyck hier nevens gevoeght, ende de Heeren Ambassadeurs in Pruyssen adverteren my wyders, dat haer Ed. aen den Koningh van Sweden hebben gedaen eene propositie met aenbiedinge van Mediatie tusschen beyde de strydende Kroonen.

Edogh dat syne Majesteyt, nae allegatie van verscheyde obstaculen, ende dat in allen gevalle eerst van de syde van Poolen ouvertures tot Vrede onder aennemelycke conditien souden moeten werden gedaen, de voorschreve saeke immers voor alsnogh hadde afgewesen, ende voor dese rey-

se

se hier by niets notabels wetende te voegen, sal dese hier mede eyndigen ende verblyven:

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 7. July 1656.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 7. July 1656.

EDELE GESTRENGE HEER,

MEn is hier sedert een tydt herwaerts dapper besig geweest met domestyke affairen. Den Oorlog van Spanje valt onder de handt swaerder, als het by veelen is gewaendt geweest, ende de murmuratie van 't Volck tegens de Regeringe, soo als die tegenwoordig is geconstitueert, vermeerdert daegelyks, sulcks datse nodig aghten voor alle dingen daer op te letten; hoope tegens den naesten gelegentheyt te sullen hebben, om U Ed. met meerder partikulariteyten, dienaengaende te konnen esclaircisseren; soo lange als ick het geschrift, dat men my belooft, raekende het werck van de Marine, niet en heb gesien, kan ick niet oordeelen, wat men voor heeft, ick hoop, dat de Vergaederinge van haer Ho. Mog. soo sal geconstitueert wesen, dat de Resolutie van den 23. Juny laetstleden genomen by haer Ed. Groot Mog., met vrught sal konnen werden voorgestelt, ende dat de goede intentie van haer Ed. Groot Mog., raekende het importante werck in de Oost-zee, niet sal werden gecontrequareert. De Heer *Petkom* Resident van Denemarken heeft my gisteren geseyt, dat hy met den Heere *Thurloe* in het begin van dese weeck heeft gesprooken, dat deselve het bewuste discours absolutelyck negeerde, dat hy de minste intentie daer toe niet had gehad, met byvoeginge van eenige andere expressien, daer mede de Koningh van Denemarcken apparentelyck wat beter gevoelen sal krygen; hy geloofde ook, dat hy van daeg het antwoord van den Heer *Protector* soude bekomen, op den voordesen overgeleverden brief van syne Majest.

De Goede Godt hoop ick, sal UEd. ende alle Vroome Patriotten in dese bekommerlyke tyden, genaedighlyk bystaen ende sterken. Waer mede my seer gedienstelyck aen de selve gebiedende, sal altyt syn ende blyven:

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 7. July 1656.

Aen

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 4. July 1656.

EDELE GESTRENGE HEER,

SEdert het afgaen van mynen jongsten van dato den 7. deser lopende maendt, is my U Edts. Missive van den selven dato wel ter handen gekomen; ick sal met verlangen te gemoet sien de beloofde naeder particulariteyten aengaende den toestandt der domestycque saeken aldaer; ende ick wil hoopen, dat wy door nieuwe veranderingen aldaer in geen nieuwe moelykheden alhier sullen vervallen, synde tegenwoordig alles alhier in soodanigen plooy gebraght, dat by soo verre het werck van de Marine tot contentement kan werden geadjusteert, de Heer *Protector* volkomen staet magh maeken op de solide Vrientschap van desen Staet, ende sigh verseeckert houden, dat hy van hier in alle ongelegentheden die hem aldaer, 't gunt Godt verhoede, souden mogen overkomen, op de minste advertentie ofte sommatie sigh soude mogen beloven, de effecten van getrouwe Vriendtschap tot afweeringe van alle machinatien der geener, die de tranquilliteyt, ende ruste van de Republik van Engeland souden mogen tragten te turberen; alleenlyk geven de trainissementen, ende de difficulteyten, die sigh nu soo langen tydt in 't voorsz. werck hebben geopenbaert, eenige disgunsten by sommigen, ende voornaementlyk by de Trafficquerende Leden, ook in Specie by de Stadt van Amstelredam.

Op 't geene haer Ed. Groot Mog. den 23. der voorlede maendt aengaende de saeken in 't Oosten hebben geresolveert, is eyndelyck ter Generaliteyt mede conclusie uytgewerkt, uytgesondert alleenlyk op 't geldt-subsidie * aen Dantzich te verstrecken. De Heeren van Gelderlandt hadden haer dienaengaende geconformeert, met Hollandt, ende waeren die van Vrieslandt nogh vry verder ende vigoureuser gelast, alhoewel ick in 't seecker bericht ben dat de Heer Prins *Willem van Nassauw*, ten opsighte van 't interest van den Heer Keurvorst van Brandenburgh, die sigh nu nog naeder met Sweden gevoegt †, ende eene conjunctie van Waepenen met deselve aengegaen heeft, het gaerne anders gesien hadde, maer de ernst van de Regenten was soo groot, ende de Vrienden ofte Involgers van den gemelden Heer Prins syn tegenwoordig aldaer soo weynigh, dat het werck niet en was te stuyten.

De Heeren Gedeputeerden van de andere Provincien waeren nogh ongelast, dogh voor haer partikulier soo 't scheen de saeke wel toegedaen, die van Over-Yssel waeren geheel absent; ende alhoewel de Heer *Clant* van Stadt- ende Landen, die doenmaels presideerde, daer op weygerde te concluderen, soo liet sigh de Heer *Kuyf* van Vrieslandt disponeren, omme de presidiale stoel te occuperen, ende de conclusie te formeren, daer tegens sigh niemandt seer formaliseerde, maer lieten de voorsz. drie Provincien de saeke op een saghte aenteeckeninge doorgaen.

Van den Koningh van Denemarcken hebben wy ons, nae 't gevoelen van de

* Zie *Secrete Resolutien* I. Deel, pag. 325. in Quarto.
† Zie *Aitzema* III. Deel, pag. 1245. in Folio.

de Heeren Ambassadeurs aldaer, niet dan alles goedts te beloven; sulcks dat ick hoope, dat Godt de Heer die saeke voorts sal segenen in wiens Heylige Protectie ick U Ed. by desen sal bevelen, ende blyven:

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 14. July 1656.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 14. July 1656.

EDELE GESTRENGE HEER,

DE laetste ordinaris heeft my niet overgebraght van U Ed., sulcks dat ick niet heb te beantwoorden, ende hier is men seer besigh om de domestycque affairen wel te stellen, de Sweedtsche Ministers spreecken hier seer breed van de generaele conjunctie der Waepen van den Heer Keur-vorst van Brandenburgh, ende soecken over al geldt om meer Volck te werven, men heeft my desen morgen geseydt, dat'er tot dien eynde een Sweedtsche Commissaris uyt Hollandt, daer hy met eenige Koopluyden in de Stadt van Amstelredam, soo als my werdt geseyt, een partye van vierhonderd-duysent guldens heeft gesloten, eerstdaeghs herwaerts soude komen ende dat de Koningh van Sweden aen den Lord *Fleetwoot* soude geschreven hebben, om de lightinge van het nieuwe Volck alhier te vorderen, maer soo lange als'er geen geldt is, kan het geen voortgangh hebben, ende dan meen ick, sullender nogh al groote difficulteyten vallen, vermits iedereen voortaen meer slagen als buyt te gemoedt siet, de Almagtige Godt wil alles ten besten schicken, ende ons lieve Vaderlandt genaediglyck beschermen tegen alle listige raetslaegen ende gewelt van binnen ende van buyten; Ende my hier mede seer gedienstelyck aen U Ed. gebiedende, sal altydt syn ende blyven:

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteeckent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 14. July 1656.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 21. July 1656.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Edts. Missive van dato den 14. deser loopende maend is my sedert 't afgaen van mynen jonghsten van den selven dato wel ter handen gekomen; en ick ben verwondert, dat U Ed. daer by adviseert met de doenmaels jongste geen schryvens van my te hebben ontfangen, alsoo ik sedert eenigen tyd herwaerts geene posten hebbe laeten passeren, sonder een lettertjen mede te senden, gelyk ook in specie op den 7. deses was geschied die U Ed. mitsdien ook ongetwyffelt nogh naederhandt ter handen gekomen sal syn.

Dat de Poolen de Stadt van Warschau ingenomen hebben, werdt van alle kanten geconfirmeert; gelyk mede, dat de Franschen voor Valenciennes opgeslagen syn, dat veele voornaeme Officieren van deselve gebleven, en by nae alle de Artillerye, ende Bagagie in handen van de Spaenschen soude wesen gevallen.

Wy syn nog daeglycks besig met particuliere conferentien tusschen Gecommitteerden van haer Ed. Groot Mog., ende Extraordinaris Gedeputeerden van Zeelandt over de saeken van 't Oosten, ende vertrouwe ik, dat gemelde Heeren van Zeelandt haer in dien deele eyndelyck met de Provinciale Resolutien van Hollandt sullen voegen, alhoewel sulcks nog niet finaelyck is geschiet; ondertusschen hebben die van Overyssel soo van de eene als van de andere syde, mitsgaders die van Stadt- ende Landen, haer conform de voorsz. Resolutien van Hollandt verklaert, ende wert het advies van Utreght alle dagen te gemoedt gesien.

Op 't point van de Marine sien wy alsnog met verlangen te gemoedt de naedere Resolutie van den Heer *Protector*, ende den Raedt aldaer, synde niettemin de Zee-Steden vergaedert geweest op de bewuste drie vragen by U Ed. in desselfs Missive van den 23. Juny laetstleden gedaen, alwaer ick gaerne de saeke indiervoegen beleyt hadde, dat U Ed. daeromtrent van wegen den Staet hadde mogen werden toegeschreven, 't gunt ik U Ed. daer op in 't particulier hebbe te gemoet gevoert, dogh eenige Leden meynden dat men sigh soo verre niet en behoorde te eslargeren, ende waeren alle seer afkeerigh van de voorslagh tot het aenstellen van wedersyts Conservateurs gedaen, oordeelende deselve alhier t'eenemael impracticabel te wesen, weshalven alvoorens daer op naeder te resolveren de voorgeroerde nader Resolutie van den Heer *Protector* afgewagt sal moeten werden; Waer mede voor dese reyse afbreeckende, sal blyven:

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 21. July 1656.

Aen

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 21. July 1656.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Ed. Missiven van den 7. ende 14. deses syn my beyde eergisteren wel gewerden, ik sal in de aenstaende week Godt willende met den Heere *van Neufville* spreecken, niet hebbende geraden gevonden hem te besoeken op de tydinge van de Spaense successen in het ontset van Valenciennes; De Resolutie genomen op myn versoeck om eyndelyck weder te mogen repatrieren, heb ik onder de Bylagen niet gevonden, ick hoop dat U Ed. het ten goeden sal houden, dat ick my beklaegh over soo groote ongevoeligheyt, dat men my bint aen een werk, daer den Staet selfs nogh geen voorige Ministers hebben konnen doorkomen: uyt de nevensgaende sal U Ed. konnen sien, dat het aen myne getrouwe devoiren sonder roem niet en ontbreeckt, de Heer *Thurloe* heeft my daer over desen naemiddagh met groote beweginge gesproocken, ende verklaert, dat het by den gehelen Raedt vreemt werdt opgenomen, dat wy soo ieveren om de Commercie van Spanje te beschermen, ende de haere laeten ruineren, hy meende, dat wy de conjuncture des tydts behoorden in te sien, ende haer nu niet verder te descourageren, belovende, dat in de instructie voor de Conservateurs ende anders soo veel gemacks sal bygebraght werden, als wy in redelyckheyt souden konnen wenschen, syne Ed. verseeckerde my met seer ernstige expressien, datse de minste gedaghten niet hadden om de Schepen ofte Goederen van de Ingesetenen, van de Vereenighde Nederlanden te molesteren, maer datse niet konden nalaeten haere Vyanden afbreuck te doen, datse niet vermoghten de oude Wetten dienaengaende altydt gepractiseert, soo plotselyck onder de voedt te werpen, maer datse die wel wilden mitigeren, soo veel het doenlyk soude wesen. Ik heb met den Heere *Heymbach* naeder kennisse gekregen, hy is een Persoon van groote studien, ende heeft onlanghs een Panegyricum aen den Heer *Protector* gemaeckt.

In U Ed. laetsten van den 14. heb ick gesien hoe de Resolutie aengaende de saeken in 't Oosten ter Generaliteydt is uytgevallen, ik hadt my al meerder difficulteyten ingebeelt, insonderheyt ten aensien van Vrieslandt; ick bemercke, dat'er al ietwes raeckende die saeke herwaerts is overgeschreven, maer kan geensints bespeuren, dat het qualyck wert opgenomen, soude eer het contrarie geloven; de Heer *Thurloe* van die materie spreeckende, seyde dat hy van den Keurvorst van Brandenburgh nooit anders hadt verwaght, als dat wy nu bevinden, ende dat het ongetwyffelt hem schadelyckst soude wesen, ende alhoewel haere Ambassade wat laet soude bykomen, soo verseeckerde hy my eghter, datse op goede gronden, ende met seer goede intentien tegenwoordigh wiert voortgeset.

De Algoede ende Almaghtige Schepper van alles, hoop ick, sal alles ten

besten schicken, ende ons lieve Vaderlandt in rust, vrede, ende goede eenigheyt tegens alle gewoel, ende gewelt van buyten ende van binnen genadiglyck beschermen, ende my hier mede gansch gedienstelyck aen U Ed. gebiedende, sal ick altydt syn ende blyven:

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 21. July 1656.

P. S.

Ick versoeck seer gedienstelyck te mogen verstaen haer Ed. Groot Mog. naedere consideratien, raeckende het werck van de Marine, ende hoe het deselve gelieft myne devoiren op te nemen.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 28. July 1656.

EDELE GESTRENGE HEER,

NAe 't afgaen van mynen jonghsten van dato den 21. deser lopende maendt, is my U Edts. Missive van den selven dato wel ter handen gekomen; Die aen de Regeringe addresserende met de Bylagen, raeckende 't werck van de Marine, syn gesteldt in handen van de voorige Commissarisen, die nogh geen tydt gehad hebben omme daer over te besoigneren.

Dat van de syde van Engelandt gesustineert werdt, dat wy de Commercie van Spanjen souden soecken te beschermen, ende de haere laten ruineren, dunckt my voorwaer ten eenemael ongefondeert; de dagelyckse ervarentheydt getuygende, dat wy haere Koopvaerdyschepen selfs met geweldt tegens de Spaenschen beschermen, ende nogh gevoelende de smerte van 't Oorloghschip van Kapiteyn *Pieter Salomonsz*, ter dier oorsaeke by de Spaensche met geweldt verovert, ende tot Oostende opgebraght; indien wy ons in dier voegen quamen te gedragen tegens haer, meyne ick, dat sy wel souden sustineren, dat wy ons ten eenemael partydig toonden, jae dat wy haer genoeghsaem den Oorlogh aendeden.

Alle de Provincien uyt gesondert die van Zeelandt, hebben haer nu, op de saeken van 't Oosten conform Hollandt verklaert, ende wy syn vast daeghlycks in conferentien besigh, omme die van Zeelandt mede te persuaderen, daer nu mede

mede seer weynigh aen manqueert, ende wy hoopen haer mede nogh eyndelyck meester te werden.

De advisen uyt 't Oosten gaen mede hier nevens: Ende desen hier mede besluytende, sal blyven:

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 28. July 1656.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 4. Augusty 1656.

EDELE GESTRENGE HEER,

DE verscheydene visitatien, ende ook aenhaelingen der Schepen van de Ingesetenen deser Landen, ende het jonghste voorval van Kapiteyn *Jan Evertsz* heeft de gemoederen alhier dapper ontroert, ende heeft ons het selve alhier swaerwightige deliberatien gecauseert, daer op tot nogh toe geen finael besluyt is gemaeckt, vermits de veranderinge door U Edts. jonghste schryvens daer inne voorgevallen; door welk schryvens de gemoederen wat versaght synde, sullen wy huyden wederom particuliere besoigne houden, op U Edts. jongste brieven, spreeckende van het Tractaet de Marine met 't geene daer aen dependeert; verhoopende, dat dienaengaende aldaer nogh ten laetsten eenige meerdere faciliteyt sal werden bygebraght: De voorslagh van de Conservateurs der Commercie werdt alhier eenpaeriglyk, als nae de Compositie deser Regeringe ondoenlyck, verworpen; ende wat belanght de maxime *Vry Schip*, *Vry Goedt*, meyne ick, dat de Resolutie alhier soo verre sal konnen werden verandert, dat men sigh dienaengaende soude willen gedragen nae het 23. Artikel van het Tractaet *de Entrecours* de Ao. 1495. ofte de Resolutie van haer Hoog. Mog. van den 15. May 1652., synde in substantie conform 't selve Artikel.

Ick hoope immers, dat in diergelycke aenhaelingen niet meer sal werden gecontinueert, ende meyne, U Ed. te konnen verseeckeren, dat men hier wel genegen sal wesen, selfs met expresse Publicatie, ende exacte recherche te voorsien, tegens het voeren van Contrabanden op Spanjen, daer mede ick meyne, dat de saeke dan genoeghsaem soude wesen gevonden, als men sigh in dien deele op de toesight van de Oorloghschepen van desen Staet soude willen gerust stellen, ende onder de Vlagge geen visitatie ondernemen. Ick weete, dat U Ed. de voorschreve saeke ten hooghsten is gerecommandeert, als waer aen, menschelycker wyse, dependeert de continuatie van de ruste, ende vreede tusschen beyde de Natien, ende sal derhalven my hier op niet verder extenderen, maer afbreecken, verblyvende:

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedigen Dienaer.

Haege den 4. Augusty 1656.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 28. July 1656.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Ed. Gestrengens Missive van den 21. deser, is my den 26. daer aenvolgende wel geworden. Dat de Poolen de Stad Warschauw hebben vermeestert, ende de Spaenschen Valenciennes ontset, werdt nu niet meer tegengesprooken; maer men kan klaerlyck by veelen omtrent de Regeringe alhier bespeuren, datse het laetste liever geheel anders saegen: Het is my ten hooghsten lief, dat de Provincien haer op dat importante werck, raekende de Oost-Zee, soo wel met de Proviciale Resolutien van Hollandt beginnen te voegen, de eendraght geeft maght ende aensien. Ick heb met verwonderinge gesien het Memoriael van den Ambassadeur van Spanjen, raeckende de Ligue tusschen dese Regeringe ende Sweden, principalycken tegens Denemarcken ende de Vereenigde Nederlanden, ende kan U Ed. Gestrenge wel verseeckeren, dat het hier seer aengenaem soude wesen, byaldien die saeke soo konde gedirigeert werden, dat den Staet haer resentiment tegens den gemelden Ambassadeur toonde, over soodanigen beleyt, om door het verwecken van jalousien met soodanige figmenten, de gemoederen van Vrienden van den anderen te vervreemden, ick moet bekennen, dat ick nogh noyt ietwes onwaeraghtigh heb bevonden, dat de Heer *Protector* ende *Thurloe* my geseyt hebben, sy wagten haer wel te seggen, datse niet willen geweten hebben; maer alsse iets positivement geseyt hebben, magh men het vryelyck geloven. De Heer Ambassadeur van Vranckryck in het begin van de weeck met my spreeckende, getuyghde het selve, ende voor dese reys niet hebbende te voegen by de nevensgaende, anders, als myne dienstige gebiedenisse, sal altydt syn ende blyven:

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 28. July 1656.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 4. Augusty 1656.

EDELE GESTRENGE HEER,

NAe 't afgaen van mynen jonghsten, in dato den 28 der voorlede maendt, is my U Edts. Missive van den selven dato, wel behandight geworden.

De tegenwoordige Heer Ambassadeur van Spanjen alhier gaet in syne conduite, niet met soodanige circumspectie ende moderatie, als wel de overleden Heer

Heer Ambassadeur *Brun* plaght te doen; ende heeft deselve boven de Memorie van wegen de Heeren Staten Generael, U Ed. toegesonden, nogh eene andere Memorie ter Generaliteyt ingediendt, raeckende het subject van de voorgeslagen gemeene Alliancie tusschen Vranckryk, Engelandt ende desen Staet, dogh op seer abusive presuppoosten ingesteldt, als U Ed. uyt de copye van deselve Memorie * onder No. 1. hier nevensgaende, breder sal gelieven af te neemen; daer op by haer Ed. Groot Mog. is geresolveert † 't gunt sub No. 2. hier by is gevoeght.

Boven 't geene voor desen aengaende de saeken van 't Oosten is vastgesteldt, hebben haer Ed. Groot Mog. tot versterckinge van de uytgesonden Vloote met 1500. mannen nogh genomen, de Resolutie ‡ onder No. 3. hier bygaende.

Uyt de conferentien met de Heeren van Zeelandt gehouden, is eyndelyck geresulteert, 't geene U Ed. onder No. 4. sal vinden vervat in de Notulen ‡ van van 't Rapport daer van aen hare Ed. Groot Mog. gedaen; ende de gemelde Heeren van Zeelandt hebben op gisteren, mede nogh naeder geconsenteert in de versterckinge van de Vloote met 1500. Man als boven.

De Heer Keurvorst van Brandenburg heeft aen haer Ho. Mog. by een wytlopige Missive, daer van onder No. 5. mede copye hier nevens gaet, gecommuniceert de oorsaeken van de conjunctie van Wapenen jonghst met Sweeden aengegaen; ende naedemael al voor de receptie van de voorsz. Missive haer Ed. Groot Mog. haere gedaghten hadden laten gaen, in wat voegen syn Keurvorstelycke Doorlughtigheydt van Sweden souden konnen werden afgetrocken door goede beloften van den Koningh van Poolen, ende onder beneficie van guarandt daer over by desen Staet te interponeren, als U Ed. alle 't selve breder sal vinden gededuceert in de extensien § onder No. 6. hier by gevoeght soo hebben haer Ed. Groot Mogende te gelycke het selve gearresteert, ende geoordeelt, dat sulcks voor antwoordt op de voorsz. Missive geëmployeert konde werden; als U Ed. uyt haer Ed. Groot Mog. Resolutie op de voorsz. syne Keurvorstelycks Doorlughtigheyts Missive genomen, § ende onder No. 7. in desen ingesloten naeder sal gelieven te bemercken.

De voorsz. Resolutien syn mede aen de voorgemelde Heeren Gedeputeerden van Zeelandt gecommuniceert, dogh hebben deselve verklaert daer tegens eenige andere speculatien te hebben daer over wy op morgen naeder openinge sullen ontfangen.

Ick vertrouwe, dat U Ed. voor desen communicatie sal hebben gehadt van de Acte ¶ by den Heere Ambassadeur *Boreel* aen den Koning van Vranckryck overgelevert op 't subject van de inclusie van desen Staet in de Tractaten tusschen Engelandt, ende Vranckryk jongst gemaeckt, dan alsoo haer Ed. Groot Mog. op voorgaende Rapport, ende advis van Commissarisen daer over voorleden Dingsdagh Resolutie genomen hebben, soo hebbe ick van myn devoir geaght U Ed. by desen te laeten toekomen soo wel de voorsz. Acte daer van U Ed. de copye hier ingesloten sal vinden onder No. 8. en de voorsz. Resolutie daer op gevolght, onder No. 9.

Ick

* Zie *Secrete Resolutien* I. Deel, pag. 331. in Quarto. † *Ibidem*, pag. 335. ‡ *Ibidem*, pag. 332. enz. § *Ibidem*, pag. 337. enz. ¶ *Ibidem*, pag. 336.

Ick hebbe altyt voor een point van merckelycken dienst gehouden, dat haer Ed. Groot Mog. eenmael by een eeuwighduurende Wet moghten vaststellen haer sentiment omtrent de Judicature over haere Ondersaten, ende de Ingesetenen deser Provincie; alhoewel synde in dienst van de Generaeliteyt, ende door seekere Missive van 't Hof daer toe aenleydinge geprocureert wesende, als U Ed. uyt de premissen van de Resolutie onder No. 10. hier by gaende, sal gelieven te bespeuren, soo hebben haer Ed. Groot Mog. op de receptie van deselve Missive dienaengaende geresolvert als het dispositif van deselve Resolutie breder inhoudt, ende in gevolge van dien, een Edict ofte Ordonnantie ontworpen synde, hebben verscheyde Leden daer van versoght Copye, gelyck U Ed. uyt de bygaende Resolutie onder No. 11. daerinne het voorgeroerde geconcipieert Edict is geinsereert, sal gelieven af te nemen. Ick sal myn uyterste devoir doen, omme daer op conclusie uyt te wercken.

Waer mede by desen niet verders wetende te voegen, dan alleenlyck de tydingen met de jonghste Post uyt 't Oosten ingekoomen; sal afbreecken ende verblyven:

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Amstelredam den 4. Augusty 1656.

Extract uyt de Resolutie van de Heeren Staeten van Hollandt ende West-Vrieslandt, in haer Ed. Groot Mog. Vergaderinge genomen, op Donderdagh den 20. July 1656.

ONtfangen een Missive van den President ende Raeden van den Hove, gedateert alhier in den Haege den 19. deser loopende maendt, synde rescriptie ofte beright op haer Ed. Groot Mog. Brief ende Resolutien, den 14. daer bevoorens aen den gemelden Hove geschreven ende toegesonden, raekende de bekende Procedueren tegens de Erfgenaemen van wylen de Heeren *van Asperen* ende den Griffier *Musch*, door ordre van haer Ed. Groot Mog. aengevangen, houdende de voorsz. Missive onder anderen, dat den Advokaet-Fiscael ende Procureur-Generael by den gemelden Hove aengemaent werdende, omme de voorsz. saeken sonder het minste uytstel, ende voor alle anderen met yver te vorderen, hem geduurighlyck excuseert op de exceptien, ende tergiversatien van die gene die hy als getuygen tot ontdeckinge van de vuyligheden hadde te beleyden daer van nogh eene saeke tegenwoordigh in Appel was hangende voor den Hoogen Raede, gevende daer op die van den gemelden Hove by de voorsz. Missive haer Ed. Groot Mog. in bedencken, of niet, omme soodanige tergiversatien ende oppositien, in 't toekomende voor te komen, ende

de meer andere inconvenienten te verhoeden, dienstigh wesen soude, dat de Resolutie by haer Ed. Groot Mog. op den 16. September 1654. genomen, raeckende de kennisse ende Judicature, over die gene die in dese Provincie gesceten syn, ende in dienst van de Generaeliteyt werden geëmployeert, ofte ook geëmployeert syn geweest, in een Wet wierde geconverteert daer van sylieden haer Ed. Groot Mog. op den 8. October des voorsz. jaers 1654. in gevolge van derselver Resolutie van den eersten daer bevorens in 't brede hadden geadviseert, met byvoegingе dat sylieden niet en twyffelen, of souden daer meede voortaen in alle voorvallende saeken veele uytvlughten afgesneden werden. Waer op gedelibereert synde, is goetgevonden ende verstaen, dat uyt den innehoude van de voorgeroerde Resolutien, ende de *casus positie* van 't voorschreve Advis, onder behoorlycke generaele premissen, een Ordonnantie ende Edict geformeert, ende op 't papier gebraght sal worden; daer nae sigh alle Hoven van Justitie ende Reghtbancken binnen den Lande van Hollandt ende West-Vrieslandt, ende generaelyck alle de Onderdanen van haer Ed. Groot Mog. precíselyck sullen hebben te reguleren, sonder daer tegens eenige exceptien ofte oppositien te admitteren, te doen, ofte gedoogen gedaen te werden; omme alhier ter Vergaderinge geresumeert, ende daer op naeder gedisponeert te werden als nae behooren.

Extract uyt de Resolutie van de Heeren Staeten van Hollandt ende West-Vrieslandt, in haer Ed. Groot Mog. Vergaederinge genomen, op Dinghsdagh den 25. July 1656.

IS ter Vergaederinge voorgelesen de Ordonnantie ende 't Edict, in gevolge ende tot voldoeninge van haer Ed. Groot Mog. Resolutie in dato den 20. deses geconcipieert ende op 't papier gebraght, uyt den innehoude van de Resolutie by haer Ed. Groot Mog. den 16. September des jaers 1654. genomen, ende de *casus positie* vervat in 't Advis van den Hove in dato den 8. October desselven jaers, tot voldoeninge van haer Ed. Groot Mog. Resolutie van den eersten daer bevoorens geformeert, raekende de kennisse ende Judicature over die geene die in dese Provincie geseten syn, ende in dienst van de Generaeliteyt werden geëmployeert, ofte ook geëmployeert syn geweest, in voegen ende manieren hier nae volgende:

CONCEPT.

DE Staeten &c. allen den genen &c. doen te weeten, dat Wy in aghtinge nemende, dat onder andere Hooge ende Souveraine Gereghtigheden, Ons als Hooghste Overheden over den voorsz. Lande competerende, wel voornaementlyck is, het doen oeffenen van wettige Jurisdictie, ten aensien ende over

alle ende eenen iegelycken van Onse Onderdaenen ende Ingesetenen, van de voorsz. onsen Lande, van hoedanigen Soorte, Staet, Conditie ofte Qualiteyt deselve souden mogen wesen: Dat mede soodaenige Jurisdictie de voorsz. Onderdaenen ende Ingesetenen moet werden gepresteert, ende dat sonder verkortinge van 't Reght haer vermogens, de Privilegien van den Lande competerende, deselve van de voorseyde Jurisdictie konnen ofte vermogen te werden geëximeert: ende noghtans by succes van tyden in ervaeringe komende, dat, onaengesien het voorsz. Ons, ende Onse Ingesetenen Reght, eenige van deselve Onse Ingesetenen ofte Onderdaenen, ende naementlyck soodaenige, dewelke haer begeven hebbende in dienst ende eedt van de Generaele Regeeringe der gesaementlycke Provincien, resulterende uyt de Unie tusschen deselve opgereght, binnen Utreght in den jaere 1579., gemeynelyck genaemt de Generaliteyt, ende haer in ofte omtrent den voorsz. dienst, door eenige delicten hebbende vergrepen: ende ter saeke van dien, voor haeren Competenten Reghter, binnen Onsen Lande wettelyck aengesprooken synde, ondernemen voor te werpen, ende haer te behelpen met diverse uytvlughten, exceptien ende oppositien, alle reflectie hebbende op den dienst ende eedt van de voorsz. Generaeliteyt: Daer noghtans onwedersspreeckelyck het reght van Jurisdictie over Onse Ingesetenen ende Onderdaenen, gelyck mede dat van de Staeten van de andere Provincien respectivelyk over haere Ingesetenen ende Onderdaenen, by de voorschreve Unie ofte eenige andere naedere overgifte daer op gevolght, onder deselve Provincien in geenen deele is overgegeven, gecedeert ofte gemeen gemaeckt. Soo is 't, dat Wy nae rype deliberatie gehoort alvoorens de consideratien ende 't Advis van den President ende Raeden van Onsen Hove, ende mitsdien daerinne, tot voorstant van Onse Hoogheyt, ende tot conservatie van 't reght van Onse Onderdanen ende Ingesetenen willende voorsien, hebben goetgevonden, te Verklaeren, te Ordonneren, ende te Statueren; gelyck Wy Verklaeren, Ordonneren, ende Statueren mitsdesen; dat alle ende een iegelyck van de voorsz. Onse Onderdaenen ende Ingesetenen van Onsen Lande, van hoedaenigen Soorte, Staet, Qualiteyt ofte Conditie deselve souden mogen wesen, ook die geene die in dienst ende eedt van de Generale Regeringe van de Unie geëmployeert werden, ofte voormaels geëmployeert syn geweest, binnen Onsen Lande van Hollandt ende West-Vrieslandt, in eenige van de voorsz. andere Provincien, ofte onder het District van deselve Generale Regeringe, ofte daer buyten, ende binnen den voorsz. Onsen Lande komende, het sy omme van haer verhandelde aen de Generaeliteyt rapport te doen, ofte van haere Actien reden ende reeckenschap te geven: Ter saeke van Delicten alhoewel in den voorsz. dienst ende in 't stuck van haer Officie begaen, alleen in Reghten aensspreeckelyck ende strafbaer syn, voor soodaenigen Competenten Reghter, daer onder deselve binnen Onsen Lande woonende sorteren, ofte alwaer zy ten tyde van het aennemen van haeren dienst gesorteert hebben: Begeerende dat het selve in dier voegen, nu, naemaels ende 't allen tyden, onverbreeckelyck sal werden naegekomen ende geobserveert. Ontbieden daerom de Presidenten ende Raeden van den Hoogen Raede, ende dien van Onsen Hove van Justitie, mitsgaders alle andere Reghteren ende Justicieren binnen Onsen Lan-

Lande van Hollandt ende West-Vrieslandt, ende generaelyck alle Onse Onderdaenen ende Ingesetenen van den selven Lande, dat sy hen na desen precieselyk sullen hebben te reguleren: Sonder daer tegens eenige exceptien ofte oppositien te admitteeren, te doen, ofte gedoogen gedaen te werden, directelyk ofte indirectelyk in eeniger manieren: Want Wy het selve tot hanthaevinge ende conservatie van Onse Hoogheyt ende Gereghtigheyt, ende tot voorstant van Onse goede Onderdaenen ende Ingesetenen van Onsen Lande, alsoo bevinden te behooren. Ende ten eynde niemant hier van ignorantie en pretendere, soo beveelen Wy, dat desen op de Rollen van de voorsz. respective Hoven van Justitie, ende voorts alomme sal werden gepubliceert ende geaffigeert, daer het behoort, ende het selve te geschieden gebruyckelyck is. Gedaen in den Haege onder Onsen Grooten Zegele &c., den . . . . .

Waer op gedelibereert synde, is goetgevonden ende verstaen, dat de voorschreve Ordonnantie, nevens de voorgeroerde haer Ed. Groot Mogende Resolutie van datos den 16. September, ende den eersten October des jaers 1654. mitsgaders van die van den 20. deser, aen de respective Leden verhantreyckt sal worden, omme daer van aen de Heeren haere respective Principalen communicatie te geven, ende is middelerwylen de finaele Resolutie dienthalven te nemen uytgestelt tot naeder deliberatie.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 4. Augusty 1656.

EDELE GESTRENGE HEER,

ICk meen, dat het geene de Heer Ambassadeur van Vranckryck my heeft gecommuniceert, gelyck U Ed. kan sien uyt mynen nevensgaenden, met insighten soo is beleyt geweest, ende de Heer *Thurloe* betoonde my meede genoegh, dat hy het selve geloofde; ick heb den selven Heer Ambassadeur, die sigh seer extendeerde, om te betoonen hoe veel daer aen was gelegen, dat de Koningh van Sweden in een goedt postuur wierdt gehouden, gerepliceert, dat haer Hoog Mog. met soo groote circumspectie, discretie, ende selfs patientie ten aensien van de Proceduren der Sweden, haere saeken hadden gedirigeert, dat ick my verseekerde, dat niemandt geen partyschap ofte vooroordeel hebbende, nog in Vranckryck, nog hier, anders souden konnen gevoelen, als dat haer Ho. Mog. seer wel hebben gedaen, ende versogt hem sigh te willen errinneren de *outrequidante* pretensien, ende sustenuen, die hy ende ick selfs weynig maenden geleden van de Ministers van die Kroon hebben gehoort, datse hem de *preseance* opentlyk hebben gedisputeert, niet anders spreekende als de *L'Empire Suedois* ende het *Dominium Maris Balthici* haer soo vermetelyck arrogerende, datse opentlyck seyden, dat geen Natien bevoeght waren, daer in met eenige gewapende Schepen te komen, ende als het soude geschieden,

 den,

den, datse het voor een rupture souden houden, dat egter haere Ho. Mog. alle de sagste wegen, ende middelen hadden gebruykt, om die Heeren tot moderatie te bewegen; ick merckte dat hy raeckende den toestandt van haere saeken tegenwoordig seer was bekommert. De Heer *Thurloe* heeft al eenigen tydt geleden my geseyt, dat tusschen Vranckryck ende Sweden meer als eene gemeene verbintenisse moet wesen, ende is nogh van het selve verstant; ick seyde hem, te weten den Heer *Thurloe* meede by die occasie, dat ick hadt verstaen, dat het naeder Tractaet door de Heeren Commissarisen van dese syde ende door den Heer Ambassadeur aen de andere syde was gesllooten ende geteekent, het welcke hy bekende, seggende dat het een gevolgh was van het eerste Tractaet, ende in effect niet anders inhieldt, als het geene hy my voor desen hadt gecommuniceert; daer op gaf ick hem in bedenken, of het niet en behoorde uyt kraghte van het 15. Artikel van het Vredens Tractaet ende syne Hoogheyts naeder verklaringe aen haer Hoog Mogende gecommuniceert te werden; syne Ed. antwoordde, dat hy met den Heere *Protector* daer over soude spreeken, maer dat het nogh niet was geratificeert, ende dat eenige pointen alleenlyck op des Koninghs agreatie waeren gestelt; Ick repliceerde hem, dat haer Hoog Mogende tydelyck het Tractaet met den Keurvorst van Brandenburgh aen den Heer *Protector* hadden gecommuniceert, ende dat sedert soodanige confidentie van onse syde was getoont, dat men niet alleen gedane saeken, maer ook den inhout van secrete instructien aen de kennisse van den Heer *Protector* hadt toebetrouwt, syne Ed. seyde, dat hy het syne Hoogheyt soude voordragen, my andermael verseekerende, dat'er niet anders in was, als dat de Commercie ende de Navigatie is raeckende.

Gisteren nae den middagh is U Ed. Missive van den 28. der voorlede maendt my wel gewerden; ick bedank U Ed. voor de communicatie, ende versoeck gantsch gedienstelyck, dat door U Ed. wyse ende gunstige directie haer Ed. Groot Mogende eenmael mogen gedisponeert werden, om medelyden met my te hebben ende dat ick niet langer uyt myn huys ende gelegentheden magh werden gehouden, U Ed. verseeckerende, dat ick het voor een groote weldaet sal aghten, ende dat ick altydt, sal syn ende blyven:

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 4. Augusty 1656.

Aen

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 11. Augusty 1656.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Edts. Missive van dato den 4. deser lopende maendt is my sedert het afgaen van mynen jonghsten van den selven dato wel ter handen gekomen; ende ick hebbe volgens U Edts. versoeck seer gaerne het myne gecontribueert, omme de permissie tot U Edts. overkomste herwaerts, soo veel mogelyck te faciliteren, gelyck dan ook by de Heeren van de Ridderschap, ende die van Dordregt daer toe favorabelyck is geadviseert, dog by de andere Leden generaelyk geoordeelt wesende, dat de tegenwoordige conjuncture van tyden ende saeken sulcks niet konde toelaeten, soo is daer op gevallen de Resolutie van dato den 9. deses onder No. 1. by copye hier nevensgaende.

U Ed. schryft by de voorsz. desselfs Missive, soo ick andersints de saeke wel gevat hebbe, dat eenigh naeder Tractaet tusschen Vranckryck, ende Engelandt soude wesen gestoten, 't welck my onverwaght voorkomt, alsoo ick van die saeke nooit eenige particulariteyten van U Ed. ofte ook van anderen hebbe vernomen, ende sal ondertusschen, myns bedunckens, niet alleenlyck nootwendigh syn daer van te begeren communicatie volgens het 15. Artikel van het Tractaet van Vrede, maer ook dat den Heer *Protector* indaghtigh gemaeckt werde, dat hy volgens het selve Artikel mede geobligeert is te presteren, dat haer Hoog Mog., des begerende, in 't voorsz. Tractaet werden gecomprehendeert, ende soo daer inne niet moghte gevigileert wesen, dat sulcks alsnogh voor de uytwisselinge van de Ratificatie sal moeten geschieden.

Wat op het point van de Marine by haer Ed. Groot Mog. naeder geresolveert *, ende by haer Ho. Mog. dien conformelyck uytgewerckt sy, sal U Ed. hier benevens vernemen uyt 't gunt deselve wegens haer Ho. Mog. werdt toegesonden; daer op wil ick hopen, dat immers de saeke sal konnen gebragt werden tot haere perfectie, vermits myns bedunckens nu alles gestelt is, gelyk het desen Staet nae 't natuurlyk, ende 't Volckeren reght, toekomt, ende gelyck men bevoeght, ook genootsaeckt soude wesen, de Ingesetenen van desen Staet haer daer nae regulerende, met de Maght van 't Landt voor verdere moeyenisse te bevryden.

Een van de redenen waeromme den voorslagh tot aenstellinge van Conservateurs der Commercie my in 't particulier niet kan gevallen, is dat ick wel seeckerlyck te gemoet sie, dat de sententien van soodanige Conservateurs als deselve al nae de nature van deser sydts Regeringe konden aengestelt worden, in verscheyde Collegien ter Admiraliteyt, ende wel voornaementlyck in Zeelandt, ende Vrieslandt, als onder deselve Collegien Engelsche Schepen opgebragt soude wesen, niet souden vinden sodanige promte executien, als het wel soude wesen vereyscht; daer de Collegien nu de sententien selfs wysende, seer lightelyck mede ook de handt houden aen de executien van dien.

* Zie *Secrete Resolutien* I. Deel, pag. 339. in Quarto.

De Heeren Extraordinaris Gedeputeerden van Zeeland syn op gisteren van hier vertrocken, ende hebben eyndelyck op de saeken van 't Oosten ingebraght het advies onder No. 2. hier nevens gevoeght.

Omme als Envoyé nae Muscovien te werden gesonden ofte ten dien fine ter Generaliteyt te werden voorgedragen, hebben haere Ed. Groot Mog. geëligeert, den Pensionaris *Berckhout* van Monnickendam.

Op de jongste brieven van den Heer *van Beuningen*, daer van nevens de vordere advisen uyt 't Oosten ingekomen copye hier nevens gaedt, hebben haer Ed. Groot Mog. op Dingsdag voorleden genomen de twee distincte Rosolutien * onder No. 3. ende 4. hier by gevoeght, die by haer Ho. Mog. ook syn geampleċteert; daer op de saeke aldaer, nae apparentie in een goede ploey gebragt sal syn; ende nae ick uyt de advisen van de Heeren in Pruyssen kan afnemen, soo vertrouwe ick, dat wy van daer ook wel in korten een goedt adjustement souden mogen vernemen.

Ick hoope dat de Heer *Protector* uyt alle de Proceduuren by desen Staet, sedert eenigen tydt herwaerts gehouden, van de opregte meyninge van haer Ho. Mog. ten vollen sal wesen overtuygt, ende ick meyne dat voornaementlyk mede daer toe kan dienen, dat haer Ho. Mog. het Tractaet van Vrede in allen deelen, soo punctuelyk executeren, selfs in pointen die tegens de interesse van den Staet merckelyk strydig ende ten reguarde van de Vyanden van Engelandt seer periculeus syn, als is de executie van 't 21. Artikel van 't voorsz. Tractaet, daer op haer Ed. Groot Mog. nog den 5. deses hebben genomen, de Resolutie by copye onder No. 5. hier nevens gaende, die ook op eergisteren by haer Ho. Mog. is geapprobeert, gelyk U Ed. uyt het bygevoegde Extract Authentyck onder No. 6. sal gelieven te bemercken, onaengesien den brief van 't College ter Admiraeliteyt daer inne geroert, die saeke als seer gevaerlyck was voorstellende, ende ook mogelyck niet sonder fondament soude konnen werden gesustineert, dat het voorsz. 21. Artikel alleenlyck syn reflexie heeft op Pyraten, Turcken, ende andere gemeene Vyanden: ick wil hoopen, dat immers de Heer *Protector* soo grooten candeur met eenige reciproque faciliteyt op 't werck van de Marine sal bejegenen.

De Princesse Douariere heeft eenigen tydt by haer selven gevoedt seecker concept om eenige Heeren uyt de Regeringe, ende de Hoven van Justitie, onder een plausibel pretext, in haere Familiariteyt te trecken, edogh is daer tegens voorsien met haer Ed. Groot Mog. Resolutie van den 4. deses, daer van onder No. 7. copye hier nevens is gaende †; Waer mede desen besluytende, sal ick blyven:

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 11. Augusty 1656.

* Zie *Secrete Resolutien* I. Deel, pag. 344. in Quarto.
† Zie *Resolutien van Consideratie*, pag. 267. in Quarto.

Aen

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 11. Augusty 1656.

EDELE GESTRENGE HEER,

GIsteren nae den middag met den Heere *Thurloe* spreekende over de bejegeninge van Kapiteyn *Albert Klaessen Graef*, van Amstelredam, tusschen de Hoofden op den 18. July laestleden, ende de visitatie van Schepen, onaengesien deselve onder het Convoy van den Staet vaeren, verklaerde deselve van de eerste saeke niet ter werelt gehoort te hebben, ende aengaende het verdere, datse dien aengaende, genegen waeren, soo veel gemacks by te brengen, als de eer ende verseeckertheyt van haer Staet soude konnen lyden, voegende daer by, dat men in Nederlandt alle klaghten aennam, ende dat deselve dickmaels alleen voortquamen van luyden die nieuwe onlusten soeken te berockenen, daer op ik hem antwoordde, dat by myne geschriften soude konnen blycken, dat ik haer nooit eenige andere als reële ende welgefondeerde sacken hadt voorgestelt: Syn Ed. seyde, dat hy van een Uytheemsch Ambassadeur hadt verstaen, dat op de Lecture van eene Memorie van den Ambassadeur van Spanje, in de Vergaederinge van de Heeren Staeten Generael, een Heer aldaer compareerende, deselve seer hadt gepresen, ende geseyt, dat syn Vader al over veele jaeren hadt geprophetеert, dat de tydt soude komen, dat de Koningh van Spanjen de beste ende getrouwste Vriendt soude wesen van de Vereenigde Nederlanden, daer uyt de gemelde Heer besloot, dat'er een groote inclinatie moeste wesen tot de syde, dat anders niemant zigh soo opentlyck soude verklaren; ick antwoordde, dat ick daer niet af hadt verstaen, dat sommige Uytheemse Ministers hier soodaenige dingen dickmaels voorgeven, om jalousie te verwecken, dat het te wenschen waere, dat het de Spaensche alleen waeren, die Vrienden in diffidentie soecken te houden, dat de Regeringe in Nederlandt soo was geconstitueert, dat men niet lightelyck door een Memorie ofte discours wierdt bewogen, om van de grondt-regulen (daer den Staet sigh door Godes genade wel by hadt gevonden) af te wycken; dat den Staet der Vereenigde Nederlanden met alle sinceriteyt ende opreghtigheyt, niet alleen het Tractaet hadt geobserveert, maer ook gesoght een trouwhertige confidentie tusschen beyden te stabileren, ende dat het seer was te verwonderen, dat men het selve van dese syde niet beter in aghtingh hadt genomen, maer ter contrarie ongestraft gelaten, alle die geene, die door onbehoorlycke bejegeningen op Zee, ende onreghtmatige aenhaelingen van de Schepen ende Goederen de Ingesetenen van de Vereenighde Nederlanden, soo menighmaken hebben beschadight; syne Ed. repliceerde, dat soo haest als het tot haere kennisse was gekomen, datse t'elckens ordre hadden gestelt, ende dat hy wel wist, dat alle de Schepen ende Goederen, daer ick voor hadt geintercedeert geene uytgesondert, waeren gerestitueert, dat men op het generale inte-

interesse van beyde Staeten ende Natien, meer behoorde te letten als op particuliere voorvallen, ende dat hy my met waerheydt konde verseeckeren, dat de Heer *Protector* den Staet der Vereenighde Nederlanden soo wel was toegedaen, dat als het den noot soude vereyschen, hy syn eygen Persoon ende alle syne Maght, voor haer soude willen opsetten en hasarderen, dat men aen uytgestrooyde discoursen geen geloof behoorde te defereren; daer op nam ick occasie om hem omstandighlyck te verhalen, het geene van wegen haer Hoog Mogende ende Ed. Groot Mogende was gedaen geweest, ende versoght, datse de constitutie van de Regeringe van de Vereenighde Provincien, ende het naturel van de Ingesetenen soodanigh geliefden te considereren, dat sonder reciprocque goede ende reghtmatige bejegeninge de Vriendtschap nooit grondelyck sal konnen werden geconsolideert: Syne Ed. beloofde nae syn vermogen te sullen helpen bevorderen, dat alle onlusten in het toekomende mogen werden voorgekomen, ende hem daer op vragende, of ick communicatie soude mogen hebben van het geene laest met den Heere Ambassadeur van Sweden is gesloten, seyde hy, dat het hem moeyde, dat hy daer niet op hadt gedaght, maer dat hy niet soude naelaeten het my te doen hebben.

Ick bedanck U Ed. voor de communicatie door desselfs Missiven beyde van den 4. deses, sullende afwaghten het geene de Regeeringe my naeder sal believen aen te bevelen, raeckende het werck van de Marine, ende meen alsnogh, dat het niet ondienstigh soude geweest syn, dat ick hadt mogen overkomen, ende de besoignes bywoonen, het werck soo verre synde geprepareert, dat men het met wisselinge van papieren sonder mondelinge Conferentien wel soude konnen perficieren; maer ick moet my in alle onderdanigheyt het goedtvinden van myne Overheden onderwerpen, hoopende eghter, dat haer Ed. Groot Mogende eenmael tot medelyden sullen bewogen werden, ende my van dese moeyelycke ende bekommerlycke Commissie verlossen. De Algoede Godt hoop ick, sal de hooghwightige deliberatien van haer Ed. Groot Mogende ten besten zegenen, ende den Staet genaedelyck beschermen tegens alle snode machinatien van buyten ende van binnen: Ende my hier mede seer gedienstelyck aen U Ed. gebiedende, sal altydt syn ende blyven:

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 11. Augusty 1656.

Aen

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 18. Augustuy 1656.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Edts. Missive van dato den 11. deser lopende maendt is my, nae 't afgaen van mynen jongsten van den selven dato, wel ter handen gekomen; ende ik kan U Ed. by desen verseekeren, dat het geallegueerde discours aengaende Spanjen, ende de geimagineerde Prophetie daer van door een Heer in de Vergaderinge van haer Ho. Mog. mentie soude wesen gemaekt, syn pure inventien, ende gefabriceerde onwaerheden, alsoo nooit diergelyks is gepasseert, ende wy ook alhier op de prophetycque geesten huydendaeghs seer weynigh staet maeken; maer ter contrarie is waeragtigh, dat de Heer Ambassadeur van Spanjen sig seer misnoegt toont over de weynige estime, die hy sustineert by desen Staet van den Koning syn Meester gemaekt te werden, ende het groot faveur, jae partydigheyt soo hy spreeckt, dat aen, ende voor den Heer *Protector* van de Republicque van Engelandt by desen Staet wert betoont; een kleyne saeke heeft hem nogh in de voorledene daegen seer gechocqueert, naementlyck, dat men over eenige bagagie van boecken, ende andersints aenkomende *Don Jan van Oostenryck*, geen vry Pasport heeft willen verleenen, uyt oorsaeke dat ons van sulks niets was consterende door eenige autenticque Lyste met de eygen handt van *Don Jan* voornoemt onderteeckent, gelyck U Ed. noghtans weet volgens de ordre van dese Regeringe in sulcken kas gerequireert te wesen.

Ick hebbe U Ed. voor desen toegesonden de antwoorde aen den gemelden Heer Ambassadeur gegeven, op seekere Memorie by den selven ingedient over 't subject van de bewuste gemeene Alliancie tusschen Vranckryck, Engelandt ende desen Staet; Item de Resolutie van haer Ho. Mog. nopende de explicatie, ende punctuele observantie van 't 21. Artikel van 't Tractaet van Vrede, in dato den 9. deses, ende meyne, dat, door beyde deselve, de voorgeroerde versierselen kraghtelyck werden geënerveert, ofte gedoodt, jae soo veel het laetste belanght, hebben haer Ho. Mog. geen scrupule gemaekt by Missive aen *Don Jan* voornoemt selfs de intentie van den Staet dienaengaende te verklaren, als U Ed. uyt de gesublinieerde woorden in de nevensgaende Missive naeder sal gelieven te bemercken.

Uyt U Edts. voorgaende Missive konde ick niet wel begrypen, of iets naders was gesloten met Vranckryck, of wel met Sweden, ende bemercke als nu, dat het selve op Sweden syne reflectie heeft gehadt; ick hadde sulcks my niet wel konnen inbeelden, vermits U Ed. by Missive van den 28. der voorleden maendt July, haer Hoog Mog. soo uytdruckelyck ende absolutelyck heeft verseeckert, dat'er tusschen Sweden ende Engelandt geene andere Ligue, ofte Tractaet is gemaeckt, directelyck ofte indirectelyck, als het geene haer Ho. Mog. voor desen is gecommuniceert geweest, met veele significante

 expres-

expressien, van assurantie daer by gevoeght; ende soude het voorwaer, myns bedunckens, alhier niet ten besten konnen werden opgenomen, indien de Heer *Protector* daer van niet en geliefde te geven confidente openinge; gelyck ook een notoire contraventie van 't voorsz. Tractaet van Vrede Artikel 15. wesen soude, ingevalle sulks niet en geschiedde *re integrâ*, immers soo verre, dat de Heer *Protector* aen den Staet (haer Ho. Mog. des begeerende) inclusie in 't selve Tractaet nogh soude konnen presteren, het welcke wy niet konnen, ofte mogen verwaghten nae de verklaringe by den Heere *Protector* over het voorsz. 15. Artikel schriftelyck gedaen.

Van de saeken in 't Oosten hebben wy met de jonghste post geene volkomen seeckerheyt gehadt, hebbende de Heeren Ambassadeurs in Pruyssen van den toestandt haerer Negotiatie niet gegeven soodanige gecircumstantieerde advertentien, als wy wel hadden gewenscht; Ende het principaelste van daer ingekomen, gaet hier nevens by copye tot U Edts. narightinge. Waer mede met haest afbreeckende, sal ick verblyven.

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 18. Augusty 1656.

P. S.

Ick sal lightelyck in de toekomende weecke voor eenige daegen buyten den Haege wesen, ende sulcks mogelyck op Vrydagh toekomende niet veel gelegentheyt hebben om aen U Ed. te adviseren.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 18. Augusty 1656.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Ed. Missive van den 11. deses is my gisteren-morgen wel gewerden, ende bedanke U Ed. ten hooghsten over de moeyten ende goede officien, gecontribueert, om my eenmael van hier te verlossen, alhoewel ick uyt de Resolutie van haer Ed. Groot Mog. met hertgrondelycke droefheyt bespeur, dat de meeste Leden verstaen hebben, dat ick nogh voor een tydt patientie moet hebben, het is in der waerheyt seer hardt ende voor my in het particulier seer nadeeligh; de goede Godt hoop ik, sal eghter een uytkomst geven.

Raeckende eenigh naeder Tractaet tusschen Vranckryck ende Engelandt heb ick door haestigheyt in plaets van Sweden Vranckryck geschreven, ofte U Ed. soo gelesen, immers ick kan U Ed. verseeckeren, dat ick van geen ander Tractaet mentie in mynen brief heb gemaekt, als van het geene laetst tusschen de Commissarisen van desen Staet, ende den Heer Extraordinaris Ambassadeur

van

van Sweden is geadjusteert, tot suppletie van eenige Artikelen in het Tractaet van Stockholm gereserveert, om nae de Ratificatie daer over te convenieren, van het welcken ick copye heb versoght, soo haest als het was geteyckent, en gisteren weder met den Heere Secretaris van Staet spreeckende, het selve versoeck gereitereert, daer op syne Ed. seyde, dat alhoewel het geen gedaene saecke ofte volkomen Tractaet was, veel dingen genoeghsaem openstaende, dat hy eghter een affchrift had laeten gereet maeken, op vast betrouwen, dat het soude gemesnageert werden, ende versoght, dat ick het alleenlyck aen U Ed. soude willen senden, ende by die occasie seyde syne Ed., dat de Heer *Protector* nae geen aenbiedingen hoe advantagieus, ende specieus datse ook van de syde van Sweden waren voortgebraght geweest, had willen luysteren, om deselve anders als nevens ende gemeen met de Vereenighde Nederlanden te genieten, dogh dat het seer aengenaem soude wesen, dat de saeken tusschen den Koningh van Sweden, ende haer Ho. Mog. wel moghten werden geaccommodeert; Ick sie, dat eene van de redenen waer omme den voorslagh van Conservateurs van de Commercie U Ed. in het particulier niet heeft bevallen, is dat de sententien in sommige Admiraliteyten geen prompte executien souden vinden; ick meen dat het *casus* soo lange wy in Vriendtschap blyven, selden soude voorvallen, ende weder in Oorlogh komende, souden de Conservateurs gedaen hebben, maer ick geloof, dat'er nogh alle andere oordeelen ende misschien vooroordeelen meer syn geweest, maer vermits deselve my niet syn gecommuniceert, ende dat myn advies ende bericht daer niet op is versoght, kan ick U Ed. verseekeren dat ick met getrouwigheyt de bevelen van de Regeringe sal naekomen, ende omstandiglyk overschryven het gene sal voorvallen.

De goede Godt, hoop ick sal alles ten besten schicken; ende U Ed. ten hooghsten bedankende over de Communicatie in de bylagen, sal deselve U Ed. alle heyl ende voorspoet van herten toewenschen, sullende altydt syn ende blyven:

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 18. Augusty 1656.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 25. Augusty 1656.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Ed. Missive van den 18. deses is my gister-avondt, nae dat ick met den Heer *Thurloe* had gesproocken, eerst ter handen gekomen, sulcks dat

 ick

ick een andere gelegentheyt sal waernemen om hem bekent te maeken 't geene U Ed. my gelieft te communiceren, raekende het bewuste discours ende de geallegeerde Prophetie, het welke hem door een Ambassadeur alhier was verhaelt; ick seyde hem van eersten af, dat ik het hield voor een inventie, ende dat men door soodanige manieren van doen wel konde oordeelen, wat intentie de Autheurs van sulcke discoursen hebben, dogh dat ick van U Ed. naeder bericht dienaengaende soude versoecken. Ick heb eyndelyck eergister-avondt de hier nevens gaende copye van het naeder Tractaet met Sweden bekomen, onder speciale toeseggingе dat ik het alleenlyk aen U Ed. soude communiceren, derhalven gelieve U Ed. het nae desselfs discretie te mesnageren, ondertusschen sal ik de communicatie te doen aen haer Ho. Mog. *in forma*, ende de comprehensie volgens het 15. Artikel ende de schriftelycke beloften met alle vlytigheyt ende getrouwigheyt bevorderen, ick heb ook te meer devoir gedaen, dat ick het selve Tractaet soude mogen in handen krygen, om my te konnen dienen van het geene daer in soude applicabel wesen, ter intentie van haer Ho. Mog. in het bewuste werk van de Marine. De openhertige ende sincere proceduren van den Staet der Vereenigde Nederlanden, ten aensien van de Regeringe behoren deselve te bewegen tot reciproque candeur ende vertrouwentheyt, ende by aldiense anders doen, sal het tot haer eygen naedeel ende schande strecken. Men houdt van daeg tot Whitehal eenen particulieren Vast- ende Bede-dagh; Godt de Heer hoop ick, sal haer goede sinnen geven, ende voor al, datse de Ingesetenen van de Vereenigde Nederlanden in haere Commercie ende Navigatien geen onregt nogte onbehoorlyke moeyelykheden voortaen sullen vergen, ik sal tot dien eynden alle vigoureuse ende efficacieuse devoiren met getrouwigheyt aenwenden, wenschende dat als ick myn best sal gedaen hebben, dat ick in plaets van het gebesoigneerde over te schryven, permissie moght hebben, omme het mondelinge te mogen komen refereren, my niet konnende inbeelden, dat het andersints tot een goedt eynde sal konnen gebragt werden, de ervarentheyt van alle eeuwen uytwysende, dat mondelinge veel dingen beeter als schriftelyke konnen gerepresenteert werden, insonderheyt in een conjuncture van tyden, in dewelcke soo veel diversche bewegingen bespeurt werden, een kender aller herten is myn getuyge, dat ick geen insighten ofte interessen heb, als die strecken tot bevorderinge van de vryheyt, ende het welvaren van myn lieve Vaderlandt; Ende my hier mede seer gedienstelyck aen U Ed. gebiedende, sal altydt syn ende blyven:

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 25. Augusty 1656.

Aen

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den eersten September 1656.

EDELE GESTRENGE HEER,

DE jonghst voorleden post hebbe ick, mits myne absentie buyten den Haege, geintermitteert aen U Ed. te schryven, ende syn my tsedert het afgaen van mynen jonghsten van dato den 18. der voorlede maendt, U Edts. twee distincte Missiven, soo van deselven dato, als van den 25. daer aenvolgende wel ter handen gekomen.

Ick hoope ende kan geensints twyffelen, of het werk van de Marine sal, soo niet favorabelder ter intentie van haer Ho. Mog., immers ten minsten conform de jongst gegeven ordres, met den Heere *Protector* aldaer konnen werden afgehandelt, te meer alsoo ick uyt het overgesonden Tractaet jonghst met Sweden gemaeckt, bespeure, dat by de voorschreve ordres niets voor de Ingesetenen van desen Staet werdt gepretendeert, 't welck niet by 't op gemelde Tractaet in deselve, ofte in favorabelder termen, is ter neder gesteldt, ende dunckt my seer considerabel, dat soo in 't voorschreve jonghste, als mede in 't voorgaende Tractaet met Sweden gemaeckt Artikel 11., de Contrabande goederen alleen confiscabel gesteldt worden, ende niet het Schip, ofte de andere Goederen, 't welck dan ook voor desen Staet soude behooren te werden geobtineert, sullende andersints in kas eenige Contrabande Koopmanschappen, hoe weynigh die ook syn, nae Vyanden gedestineert, geattrappeert worden, het gantsche Schip, met alle de Vrye-goederen opgebraght, ende sulcks ook de Vrye-goederen, ofte de Eygenaers van deselve grootelycks beschadight moeten werden; daer andersints alleenlyck de Contrabande Goederen souden werden uytgeligt, ende 't Schip syn reyse met de andere Goederen, mogen bevorderen. Ick hoope des te meer, dat sulcks sal konnen werden geobtineert, alsoo tot nogh toe, alhoewel dienaengaende niets is gecontracteert, in kas als boven door de Oorloghschepen van Engelandt, de Goederen van Contrabande, ofte die sy voor Contrabande hielden, naementlyck Zeyldoeck, Canefas ende diergelycke, alleenlyck syn uytgelight, sonder het Schip ofte de andere Goederen te retarderen, ofte te beschadigen; gelyck soodanige exempelen, soo nu soo dan voor de Baey van Kadiz syn voorgevallen, alwaer de Schepen nae uytlightinge als boven in 't gesight, ende sonder oppositie van de Engelsche Vloote nogh syn ingelopen.

Ick vinde mede in 't voorschreve jonghste Tractaet geene specificatie van Contrabande Goederen, die noghtans volgens 't voorschreve 11. Artikel van 't eerste Tractaet moeste geschieden, welcke conventie, soo niet aghterhouden wordt, ontwyffelyck naegelaten sal syn, om dat de Sweden de Scheepsbehoeften, onder geen Contrabande Koopmanschappen sullen hebben willen laeten begrypen, vermits alle haerlieden Negotie daer inne genoeghsaem bestaet.

De belofte, die de Heer *Protector* selfs soo iterativelyck ende efficacieuselyck aen U Ed. heeft gedaen, van dat sy niets van Sweden tot voordeel van de Navigatie ende Commercie souden stipuleren, sonder gelyke voordeelen voor desen Staet, ofte voor de Ingesetenen van dien te bedingen, sie ick ook in 't voorschreve Tractaet gantsch niet gepresteert, maer wel, dat men ter contrarie in 't 8. Artikel alle Prerogativen ende Privilegien boven andere Natien, ten deelen *explicitè*, ende ten deelen *implicitè*, heeft gestipuleert; ende noghtans by 't selve Artikel wel sorghvuldighlyk gecaveert, dat andere Natien, ende sulcks ook niet haer Hoog Mog., eenige Prerogativen, ofte Immuniteyten, boven de Engelschen, van Sweden souden konnen bedingen, sonder dat, ofte in 't selve Artikel ofte in 't geheele Tractaet, eenige de minste mentie van desen Staet, werdt gemaeckt, daer ter contrarie haer Ho. Mog. haer verlatende op de voorschreve belofte van den Heer *Protector*, van haere syde alle 't selve expresselyck ende iterativelyck de Heeren Ambassadeurs van desen Staet hebben aengeschreven, ende nogh jonghst op den 17. der voorlede maendt gemoveert, gelyck U Ed. uyt de Resolutie onder No. 1. hier nevensgaende sal gelieven te vernemen.

Het 15. Artikel van 't Tractaet met desen Staet gemaeckt, ende de nader schriftelycke verklaringe van den Heer *Protector* den 5. May des voorleden jaers, daer op gevolght, schynt mede niet eens in aghtinge genomen te syn, ten ware daer aen by een separate Acte ware gedaght, 't welck, myns bedunkens, eghter nogh niet satisfactoir soude syn, eensdeels om dat het van meerder kraght schynt te wesen in het Tractaet selfs ten fine van inclusie te wesen gementioneert, als wel in een separate Acte; ende ten anderen, om dat de communicatie van de Onderhandelinge met Sweden van den beginne af, ende continuelyck by vervolgh aen haer Ho. Mog. hadde moeten gegeven worden, omme alsoo te mogen helpen adviseren, ende raeden, of soodanige Handelinge voor beyde de Natien dienstigh wesen soude, ende of haere Ho. Mog. haer daer inne by voortgangh wilden laten in begrypen, 't welck notoirlyck is de meyninge, ende intentie van 't voorschreve 15. Artikel, gelyck ook sulcks van de syde van haer Ho. Mog. in diervoegen, punctuelyck is naegekomen, soo in de Handelinge met Brandenburgh, als in die met Sweden, ende Denemarcken aengesteldt, gelyck dan ook haer Ed. Groot Mog. selfs geene beginselen tot de deliberatien over de Alliancie met Vranckryck te vernieuwen hebben willen aenstellen, sonder voorgaende communicatie van den Heer *Protector*; waeromme dan ook by haer Ho. Mog. aen U Ed. met desen post over de Observantie van 't voorschreve 15. Artikel werdt geschreven; ende ick wenschte wel, dat het voorschreve Tractaet completelyck, ende met insertie van de pouvoirs: Item met byvoeginge van het slot, ende de Onderteeckeninge wierde overgesonden, tegens het Orgineel gecollationneert, ende by den Secretaris van Staet onderteekent met verklaringe, dat niets vorders met Sweden directelyck of indirectelyck, by secrete Artikelen, ofte andersints sy gesloten, alsoo men daer inne, nae de *nonprestatie* van soo menighvuldige beloften, ende de abusive gedane verklaringen, van dat'er geene andere Ligue, ofte Tractaet met Sweden was gemaeckt directelyck, of indirectelyck, als het geene hier bevorens aen haer Ho. Mog. is gecommuniceert geweest, breder

ge-

gementioneert in de Missiven by U Ed. den 28. July laetstleden, soo aen den Griffier *Ruysch* als aen my geschreven, tot voorkominge van alle diffidentie, in diervoegen wel sal dienen te worden geruft gestelt.

Ende ick moet U Ed. alhier nae onse Intrinseque-vrindtschap, ende confidentie waerschouwen, dat ick nu eenigen tydt herwaerts hebbe bemerckt by de meeste Leden in Hollandt wat vreemdt te werden gevonden, dat U Ed. by nae in alle desselfs brieven is overschryvende de generale expressien, die de Heer *Protector*, ende de Heer Secretaris *Thurloe* gewoon syn te doen, van dat syne Hoogheydt desen Staet seer estimeert; desselfs vrindtschap boven alle andere in waerde heeft, jae syn eygen Persoon voor haer welvaeren soude hazarderen; ende diergelyke, uyt soodanige geminatie ende iteratie infererende, dat U Ed. aen soodanige generale expressien te veel geloof soude defereren, vermits de effecten dickmaels daer mede niet en accorderen, gelyck hier boven ook ten deele is aengeroert.

Ick sie ook te gemoet, dat by soo verre het werck van de Marine niet werdt gesloten voor het aenkomen van 't Parlement, dat ontwyffelyck alsdan veele dilayen ende obstaculen sigh daer inne sullen ontmoeten, weshalven ick ook hoope, dat U Ed. gewoonlyke vigilantie het selve werck soodanigh sal konnen doen avanceren, dat daer van alvoorens een goede afkomste werde gemaeckt.

Ick hebbe onder my copye van het Verbael van de Negotiatien met de Republicke van Engelandt gehouden, tot de overkomste van den Heer *van Beverningh* toe, ende wenschte wel, dat U Ed. de moeyte geliefde te nemen, van het vervolgh van dien voor my mede te doen copieren, ende weeckelyck daer van eenige quaternen over te senden, alsoo ick dickmaels in de besoignes de saeken des te beter soude konnen dirigeren, als ick grondigh was geinformeert van alle 't geene daer omtrent van tydt tot tydt moge wesen gepasseert; het welcke van U Ed. verwaghtende, sal desen besluyten ende verblyven:

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den eersten September 1656.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den eersten September 1656.

EDELE GESTRENGE HEER,

Ick heb noyt soo klaer verstaen; als gisteren uyt den mondt van *Thurloe*, dat een Ambassade van Sweden aen den *Protector* is gedecerneert geweest tot soo grooten nadeel, ende met soodanigen opset tegens de Geunieerde Provincien; my met ongewoonlycke expressien verseeckerende, dat de *Protector* noyt eenige in-

inclinatie daer toe heeft gehad, dat'er niets ter wereldt is gedaen, sedert het eerste Tractaet, als dat ick met den laetsten ordinaris U Ed. heb toegesonden, uytgesondert, dat het Artikel continerende de enumeratie van goederen van Contrabande geheelycken is gerefereert aen den Koningh van Sweden, *Bond* niet hebbende willen over hem nemen, dat Masten, Pick en Teer, en diergegelyken, daer onder souden werden gereekent, ende mits de Clausulen daer mede de bewuste laetste Artikelen syn gerestringeert, seyde hy, dat het geheele werck genoeghsaem wierd geënerveert, ende dat *Cojet* alleen daer toe suffisant soude syn geweest, om diergelycke saeken te verhandelen. Ick bemerckte, dat *Thurloe* doen ick urgeerde met redenen, ende allegatie van de practycke van haer Ho. Mog., dat de comprehensie had behooren bedongen te werden; dat hy was verlegen, ende bekende, dat het syn schuld was, dogh sonder aghterdencken, ende beloofde, dat hy met ernst syn best soude doen, om het op de bequaemste manier te reghten, gantsch ernstelyck versoeckende, dat men geen jalousie daer over soude opnemen. U Ed. bericht, raeckende de geallegeerde discoursen van de Prophetie, was hem aengenaem, gelyck mede eenige bewysen my door de Admiraliteyt van Amsterdam toegesonden, justificerende de devoiren van den Kapiteyn *Pieter Salomonsz* in het convoyeren van de bewuste Engelsche Koopvaerdyschepen nae de Noordt-kust van Engelandt door 12 Duynkerckse ende Oostendische Fregatten verovert. In de naeste weeck sal men sien konnen wat personen, tot het aenstaende Parlement sullen geëligeert wesen, veele meenen, dat die van de Presbiteriaele partye de meeste sullen wesen; maer dat eghter de *Protector* de meester sal blyven. Ende tegenwoordigh geen ander subject hebbende, sal altydt syn ende blyven:

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den eersten September 1656.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 8. September 1656.

EDELE GESTRENGE HEER,

SEdert mynen jonghsten van dato den eersten deser loopende maendt, is my U Edts. Missive van den selven dato wel ter handen gekomen, ende is alhier sedert

sedert weynigh van consideratie voorgevallen, boven 't geene U Ed. van wegen haer Hoog Mog. toegesonden werdt.

Ick bedanke U Ed. ten hooghsten voor de advertentie by de voorsz. Missive gegeven, van dat de Heer *Bond* by den Heer *Protector* met een quaedt opset hadde geageert, tot groot naedeel van haer Ho. Mog.; maer wenste wel in 't particulier te mogen werden geinformeert, wat ouvertures, versoecken, ende *tentamina* dienaengaende, in specie syn gedaen.

Ick twyffele niet of U Ed. sal aen den Heer *Thurloe* successivelyck indagtigh hebben gemaeckt de dispositie van 't 15. Artikel van de Alliancie ende Unie jonghst met desen Staet aengegaen, gelyck U Ed. successivelyck heeft aengehouden, omme te hebben openinge van 't geene tusschen Sweden, ende Engelandt wierde verhandelt, ook niet twyffelende of U Ed. sal mede wel somwylen hebben aengeroert, dat haer Ho. Mog. des begerende daer inne soude moeten werden gecomprehendeert, ende komt my derhalven wat vreemt voor de excuse van den Heere *Thurloe*, in de voorschreve U Edts. Missive geroert, van dat de bewuste omissie dienaengaende sonder aghterdencken, ende by inadvertentie soude wesen geschiet, immers hadde des te meer de communicatie *ilico* behooren te werden gegeven, daer nae haer Ho. Mog. seer verlangen, synde de copye by U Ed. aen my jonghst overgesonden tot nogh toe by niemandt als by my alleen gelesen; ik wil niet twyffelen, of deselve omissie sal soo veel mogelyk, werden geredresseert; ende refereere my voorts dienaengaende tot 't geene in mynen jongsten op 't selve subject U Ed. hebbe te gemoedt gevoerdt; Wy konnen wel gissen, dat de Heer *Protector* niet sal willen geincludeert syn, in de Acte van Guarantie * met Denemarcken geadjusteert, alsoo deselve van den beginne af tot die saeke iterativelyck gesolliciteert geweest synde, te rugge gebleven is; maer wy hebben niet te min het contenu van 't voorsz. 15. Artikel van deser zyde precieselyck willen voldoen, gelyck men, onder correctie, in soodanige gelegentheyt absolutelyck schuldigh is; Eenigen sloegen wel, dogh maer discours gewyse voor, of men daer mede niet soude supercederen, ter tyden ende wylen toe de ouverture van 't voorsz. Sweedsche Tractaet, van de syde van Engelandt soude wesen gegeven, maer de conclusie is eghter dienthalven met eenparige stemmen van alle de Provincien genomen, ende kan U Ed. den Heer *Protector* aldaer verseeckeren, dat men alhier in de observantie van alle de clausulen der voorschreve Alliancie punctueël ende religieus sal blyven, mits dat men door contraventien van die syde niet werde genecessiteert somwylen mede op het meeste voordeel van den Staet het ooge wat te slaen, ende exceptien te allegeren, gelyck voorwaer op de practycque van 't 21. Artikel wel soude syn geschiedt geweest, indien men van deser syde eenighsints hadde gewanckelt in genegentheyt tot den Heer *Protector*, ende Godt geve dat ons nogh schier of morgen geen oorsaeke gegeven worden om te klagen, dat het selve Artikel van de syde van Engelandt ons niet soo punctuelyck werdt gepresteert, als wy tegenwoordigh in haren reguarde wel syn doende.

* Zie *Aitzema* III. Deel, pag. 1292. in Folio.

Waer toe voor dese reyse niet fallende woegen, dan alleenlyck de communicatie van de tydingen met de twee jonghste posten uyt 't Oosten ingekomen, sal hier mede afbreecken ende verblyven:

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 8. September 1656.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 8. September 1656.

EDELE GESTRENGE HEER,

Gisteren heb ick U Ed. Missive van den eersten deses wel ontfangen, de mynen van den selven dato sal U Ed. soo ik hoop, mede wel ter handen syn gekomen, uyt de nevensgaende sal U Ed., soo ick hoop, konnen bespeuren dat ick geen tydt ofte occasie laet voorbygaen, om het werck van de Marine te bevorderen, ende heb met dat insight alle vlydt aengewent, om communicatie te hebben van het jonghst genegotieerde met Sweden, om ons werck daer nae wat te konnen reguleren, U Ed. verseeckerende, dat ick met alle getrouwigheyt tot dien eynde voorts sal arbeyden: Het geene U Ed. mede heeft geremarqueert, dat in het voorgeroerde Tractaet geene specificatie werdt gevonden van Goederen van Contrabanden, doght my mede vreemt te wesen, om dat het soo uytdruckelyck in het eerste Tractaet was gestipuleert, maer de Heer *Thurloe*, aleer ick hem vraeghde waerom het was geommitteert, heeft my geseyt dat de Heer *Bond* hadt verklaert dat hy dien ondanck geensints soude willen op hem laden, dat Scheepsbehoeften onder Contrabande Goederen souden werden gereeckent, ende dese Heeren eghter daer af niet willende desisteren, is het geheele Artikel, continuerende de voorgeroerde specificatie, gerefereert aen den Koningh van Sweden. De Heer *Thurloe* heeft verklaerdt, dat'er geen andere separate ofte secrete Artikelen syn. Ick kan niet anders, ende meen ook, dat een oprecht getrouw Minister niet anders behoort te schryven, als het geene hem van tydt tot tydt wedervaerdt in syne Audientien ende Conferentien, by de eminentste Persoonen in de Regeringe, U Ed. verseeckerende met een goedt gemoedt, dat ick wel sorghvuldighlyck heb gelet, dat ick in myne brieven geen expressien heb laten influeren, als die ick uyt den mondt van den Heer *Protector* ende den Secretaris *Thurloe* van tydt tot tydt uytdrückelyck heb verstaen, ende geoordeeldt, dat die manieren van spreecken sedert een tydt herwaerts meer als somwylen voor desen syn gebruyckt geweest, om de jalousie wegh te nemen, diese meenen dat by veelen werdt gevoedt, ende ick moet U Ed. (betrouwende op desselfs prudhomie ende ervarentheyt) als voor den Alsiende Godt bekennen, dat het my menighmael tot in het binnenste van myn Siel heeft bekommert, dat myne overlangdurige absentie uyt de Vergaderinge,

deringe, ende myn Vaderlandt aen de eene syde, ende myn ongemene continuatie in een extraordinaris Commissie omtrent eene Regeringe, die soo is geconstitueert als dese, ende in soodanige conjuncture van tyden aen de andere syde eyndelyck dat soude mede brengen, dat men sinistere opinien ende impressien tot myn naedeel soude plaets geven, als of ick te veel geloofs soude defereren aen het geene my hier soo nu soo dan werdt geseydt; ick ben schuldigh myns bedunckens het geene my voorkomt in serieuse occasien, ende van de twee Personen, die het werck alhier meest dirigeren, nae de waerheyt, ende gelyck U Ed. somwylen heeft versoght, omstandighlyck over te schryven, niet konnende beteren ofte verantwoorden, dat de effecten met haere woorden niet meeder syn accorderende; ik wenste dat de Leden een ander geliefden te dispicieren, die beter nae haer sin konde schryven, ende geluckiger de saecken onsen Staet raeckende verhandelen.

De twee Klerken volgens het Reglement, hebben mits de dagelykse voorvallen van particulieren, welckers Schepen werden aengehaelt, ende anders seer veel te schryven, eghter sal ick ordre stellen, om voor U Ed. het verbael mede te doen schryven, ende met de beste gelegentheyt van tydt tot tydt oversenden. Desen dus verre geschreven hebbende, komt soo daetelyk de Heer *Thurloe* my seggen, dat hy met den Raed by den Lord Major van Londen hadt gegeten, ende excuseerde sigh, dat hy my niet eer had konnen spreecken, gehoort hebbende het geenen ik door haere Ho. Mog. Resolutie van den laetsten Augusty ben gelast te bevorderen, raeckende het jonghste Tractaet met Sweden, seyde hy, dat hy syn best soude doen, om my een copye te doen hebben die opregt soude wesen, ende die hy ook wel tot myne gerustheyt, soo sprack hy, wilde onderteeckenen, maer dat hy meende, dat het niet en soude passen, een formeel afschrift te laeten komen in soo grooten Vergaderinge voor ende aleer het is geratificeert, ick seyde hem, dat soodanige saecken wierden gesecreteert, ende dat'er geen copyen af werden gegeven, voornamentlyk dat het in desen niet soude geschieden. Syne Ed. soude naeder met den Heere *Protector* ende den Raed spreecken, ende my in de aenstaende week derselver goedvinden bekent maken, instantelyck versoeckende, dat ick soo wantrouwende niet wilde wesen, verklaerende andermael dat'er tusschen haer ende Sweden niet ander was, als het geene U Ed. is toegesonden, ende het Artikel raeckende de specificatie van Contrabanden. Waer mede de Alderhooghste biddende dat hy alles gelieve ten besten te schikken, ende my eenmael van dese verdrietige commissie te verlossen, sal ik U Ed. alle heyl ende voorspoed toewenschen, sullende altydt syn ende blyven:

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteeckent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 8. September 1656.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT,
Westmunster den 15. September 1656.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Ed. Missive van den 8. deses is my gister wel gewerden, ick ben dedugt, dat de Heer *Thurloe* niet gaerne de particulariteyten van de ouvertures ende voorstellen, gedaen door Sweden tot naedeel van haer Ho. Mog. sal willen bekent maeken, eghter sal ick occasie soeken te capteren, om te sien, of ick discourerende iet nader sal konnen uytlocken; uyt myne twee nevensgaende sal U Ed. sien konnen, wat'er is voorgevallen sedert mynen laetsten raekende de communicatie van het naeder Tractaet met Sweden, ende ook het werk van de Marine, ick hoop met den naesten bequaem te sullen wesen, om U Ed. te communiceren hoe de Guarantie, gesloten tusschen den Koning van Denemarken ende haer Ho. Mo., alhier werdt opgenomen; men gelooft tot Whitehal, dat de Legers soo van den Koningh van Sweden, als van den Heer Keurvorst van Brandenburgh weder nae Pruyssen syn geretireert. Op het geene U Ed. moveert, dat misschien in tydt ende wylen van dese syde het 21. Artikel ons soo punctuelycken niet soude werden gepresteert, heb ick mede al voor desen daer op gespeculeert, ende soude U Ed. in bedencken geven, of in het te maeken Tractaet van Marine het selve ook niet naeder dient geësclaircisseert ende bevestight te werden.

Ick versoeck seer gedienstelyck, dat U Ed. gelieve verseeckert te wesen, dat ick in het versoeck in den nevensgaenden brief aen haer Ed. Groot Mogende, meer beoogh den dienst van het Gemeen, als myn particuliere contentement, ende vertrouw derhalven, dat U Ed. syne gewoonlycke goede directie daer toe sal bybrengen, dat het niet verkeerdelyk werde opgenomen. Ik soude voor myn vertreck ook wel konnen geinformeert worden, wat van het aenstaende Parlement menschelycker wyse is te verwaghten, ende de Regeringe getrouwelyck van alles konnen berighten, het welcke met de penne niet kan gedaen werden sonder inconvenienten in een Regeringe geconstitueert als de onse: Ick wilde wel, dat U Ed. my geliefde syne opinie mede te deelen, raekende de handelinge tusschen Vranckryck ende Spanjen, ende voor dees tydt niet anders hier hebbende by te voegen, sal my seer gedienstelyck aen U Ed. gebieden, sullende altydt syn ende blyven:

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 15. September 1656.

Aen

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 22. September 1656.

EDELE GESTRENGE HEER,

MEt de jongste post hebbe ick door eenige occupatien belet synde geïntermitteert aen U Ed. te schryven, ende my syn sedert mynen laetsten van den 8. deses byde U Edts. Missiven de eene van den selven dato, ende de andere van den 15. daer aenvolgende wel ter handen gekomen.

Op U Edts. versoeck omme mondelinge te mogen komen refereren, hebben wel verscheyden Leden haer inclinatie getoont, omme U Ed. daer inne te believen, maer eghter seer weynige konnen oordeelen, dat de post aldaer selfs voor een geringen tydt onbeset konde werden gelaten, voorsiende ook disputen ende swaerigheden in de deliberatien, die souden moeten vallen omme die wederomme te doen waernemen.

Of niet over de observantie van 't 21. Artikel van 't Tractaet van Vrede in het te maeken Tractaet van Marine iets naeders soude dienen te werden geconvenieert, hebbe ick voor desen de Heeren Commissarisen van haer Ed. Groot Mog. tot 't selve werck ook in bedencken gestelt, edogh syn doenmaels swaermoedige speculatien gevallen tegens alle 't geene geaght soude konnen werden een nieuwe stipulatie te wesen, ende geconvenieert te werden tot nadeel van Spanje directelyck, nae dat den Oorlogh tusschen deselve, ende die van Engelandt is ontstaen, daer de voorgaende stipulatie in 't voorsz. 21. Artikel gedaen, niemant met reght kan chocqueren, vermits de Republique van Engelandt doenmaels met niemandt in openbare Vyandschap was, ende die geene, die daer mede naederhandt in Vyandschap souden komen te geraeken, voor af konden weten, wat haer ten reguarde van den innehoude van 't selve Artikel van desen Staet stonde te bejegenen.

Van de aengevangene Tractaten tusschen Vranckryck ende Spanjen heb ick seer weynigh opinie, nae de berightinge, die ons dienaengaende syn toegekomen, ende wel voornaementlyk om dat de saecken in Nederlandt gansch anders syn uytgevallen als men sigh aen de syde van Vranckryck wel hadde geimagineert, en dat sulks de ordres aen Monsieur *de Lionne* in den beginne gegeven, tegenwoordig gantsch niet applicabel sullen syn, ende de reputatie nogte het humeur van die van Vranckryck niet wel schynt te sullen konnen toelaeten, dat van de eerste ouvertures ende Demandes soo plotselyck werde gedesisteert.

Uyt de Resolutie van haer Ho. Mog. onder No. 1. hier bygaende ende anderen, die U Ed. van wegen haer Ho. Mog. over 't subject van de disordre in de Turbay voorgevallen sullen toekomen, sal deselve wederomme preuve konnen hebben van den ernst, ende genegentheyt van haer Ho. Mog. om alles tot contentement van de Republicke van Engelandt, ende tot observantie van het gemaeckte Tractaet te contribueren; Ende ick hoope dat U Ed. in korten door het geslotene Tractaet in Pruyssen, daer van de tydingen alle dagen te ge-

gemoedt sien, den Heer *Protector* sal konnen demonstreren, dat haer Ho: Mog. dessels interessen nevens het haere egalyck hebben behertight, synde sulcks, dat met Sweden wegens haer Ho. Mog. niet anders sal syn, ofte worden gesloten, dan met inclusie van de Republique van Engelandt, soodanigh gecircumscribeert, ende in alsulke termen gecoucheert, dat de Ingesetenen van deselve Republique sullen mogen gauderen van alle de conditien, ende voordelen, die in 't selve Tractaet voor de Ingesetenen van desen Staet sullen wesen besproocken, hoedanige inclusien eygentlyk syn gemeynt geweest door het gestipuleerde in 't 15. Artikel van 't voorsz. Tractaet van Vrede, ende by soo verre deselve in diervoegen van de syde van den Heer *Protector* mede in andere Tractaten waeren gepresteert geweest, ende nog voortaen wedersyts gepresteert mogten werden, de reghte gronden van confidentie ende liefde tusschen beyde de Natien leggen soude.

Hier nevens gaen eenige considerable Resolution * by haer Ed. Groot Mog. staende de tegenwoordige Vergaederinge genomen: Waer by voor dese reyse sal afbreecken ende verblyven:

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 22. September 1656.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 22. September 1656.

EDELE GESTRENGE HEER,

GEen schryvens met den laetsten ordinaris van U Ed. my synde ter handen gekomen, heb ick niet te beantwoorden, ende ook sonderlinghs geen subject waerdigh om U Ed. gecommuniceert te worden, boven het geene in mynen nevensgaenden is vervat.

Ik ben van goeder hand bericht, datse weder verscheyde dingen raekende de Koninghse partye, ende andere hier te Lande hebben ontdekt, onder andere discoursen seyde de Heer *Protector* dat de Heer *Thurloe* ook somwylen een briefjen ontfingh uyt den Haege, daer uyt wel konde gemerkt werden, dat men jalousien soeckt te verwecken, dat hy my ook niet wilde verbergen, dat'er veelen syn, die meenen, dat ick my door syne woorden laet innemen, te veel geloofs daer in stellende, maer dat ick wel moght gerust wesen, dat ik nooit soude beschaemt hoeven te wesen, over het geene ick van hem hadt geschreven, ende repeteerde het selve tot twee malen. Ick heb al dickwils aghterdencken gehadt, dat alle myne brieven by copye weder herwaerts werden gesonden; dat den Sweedschen Ambassadeur weeckelyck uyt den Haege den inhoudt van deselve is bekent gemaeckt geweest, is my van goeder hand ver-

* Zie *Secrete Resolution* I. Deel, pag. 346. enz. in Quarto.

verseeckert, het syn groote gebreeken in een Regeringe, voor den Staet schadelyk, ende voor de Ministers onlustigh; de Goede Godt hoop ick sal my eyndelyck soo genadigh wesen dat U Ed. mondelinge sal konnen verseeckeren, dat ick ben van gantscher herten.

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Diener,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 22. September 1656.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 29. September 1656.

EDELE GESTRENGE HEER,

UEdts. Missive van dato den 22. deser lopende maendt is my nae het afgaen van mynen jonghsten van den selven dato wel ter handen gekomen; bedancke U Ed. voor de communicatie van 't gunt daerinne is vervat: Hier nevens sal U Ed. van wegens haer Ho. Mog. ter handen komen het Tractaet * tusschen Commissarisen van Sweden ende de Heeren Ambassadeurs van desen Staet gesloten, daer op door Gedeputeerden van haer Ed. Groot Mog. gebesoigneert synde, onder deselve, ende principaelyck by alle de geinteresseerde Zee-steden, veele bekommerlycke bedeckingen syn gemoveert, eerstelyck op het woordt *Circiter* influerende in de Periode *ad parem Circiter modum & taxam atque tum temporis constituta vectigalia fuerunt, &c.* Ende ten tweden op de clausule *sub quâ tamen æqualitate nullatenus intelligi debent peculiarium Societatum, & subditarum personarum specialia Privilegia.*

Het eerste aengaende, bestondt de meeste difficulteyt daerinne, dat door 't voorsz. woordt *Circiter* scheen een deur voor de Sweden opengehouden te syn, die deselve ontwyffelyck met al te grooven ruymte hier nae souden gebruycken ofte misbruycken, sulcks dat men eygentlyck soo veel ick kan begrypen, daer op precise wil staen, dat de Tollen exactelyck werden gereduceert op den tacks daer op deselve geweest syn in den jaere 1640., ofte ingevalle om eenige wightige oorsaeken iets opgestelt, moghte blyven continueren, ofte ook wel door eenige evidente necessiteyt nogh nader werden opgestelt, dat men alsdan dienaengaende tusschen elkanders Ingesetenen, ende de eyge Onderdaenen gelyckheyt sal moeten observeren, ende dat in dier voegen iets seeckers moet werden gedetermineert, *tanquam terminus a quo*, naer date van dewelcke alle de Tollen die souden mogen blyven continueren, ende ook voorts

* Zie *Aitzema* III. Deel, pag. 1278. in Folio.

voorts hier naemaels nogh opgestelt werden, egalyck souden moeten gegeven werden, over wedersyts Ingesetenen *reciproce* ende de eygen natuurlycke subjecten.

Het tweede aengaende, is by de Trafficquerende Leden, ende des grondige kennisse hebbende, geallegeert dat albereyt in Sweden de meeste, immers de notabelste Commercien, selfs voor 't meerendeel, al sedert den voorsz. jaere 1640. aen particuliere Compagnien syn gebragt, als daer syn de Sout Compagnie, Yser Compagnie, de Compagnie van Pick ende Teer, de verscheyden contracten over Koperwercken ende diergelycke; sulcks dat deselve Compagnien geëxcipieert blyvende, ende daer by nogh komende de reservatie van de Privilegien, ofte concessien aen particulieren, de stipulatie van egaliteyt ten reguarde van de Ingesetenen van desen Staet, van geen kraght ofte waerde soude blyven: Ende soo veel ick omtrent die saeke, van de inclinatie van de Leden kan bespeuren, soude de intentie niet wesen den Koningh van Sweden te vergen de Octroyen aen eenige Compagnien uytgegeven, wederom in te trecken, ofte de impetranten van deselve in haerlieder verkregen Regt te verkorten, alhoewel soodanige Octroyen strecken tot merckelycke prejudicie van de Ingesetenen van desen Staet, maer alleenlyck, dat die geene, die onder soodanige Compagnien syn begrepen, in reguarde van 't geene boven de Tollen ende Belastingen van den jaere 1640., nogh opgestelt soude mogen blyven, ofte ook naederhandt uyt noodt nogh van nieuws opgesteldt werden, gelycke lasten souden moeten betalen, als de Ingesetenen van desen Staet, ofte dat de Ingesetenen van desen Staet dienaengaende geen hooger ofte meerder belastinge dan henlieden afgevordert soude mogen worden. Waer mede moetende afbreeken, sal my voorts refereren tot 't geene de Heer *van Beverningh* U Ed. hier nevens sal adviseren, ende blyven:

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 29. September 1656.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 29. September 1656.

EDELE GESTRENGE HEER,

UYt den nevensgaenden sullen haer Ed. Groot Mogende wel konnen afnemen, dat de Heer *Protector* ende den Raedt sedert myne laetste audientie, met de Domestycque saeken genoegh te doen hebben gehadt, veghter heb ick in het begin van dese week een brief aen den Heer *Thurloe* geschreven, om expeditie te hebben, raeckende de ontslaginge van een Schip van Rotterdam, genaemt de Salm, breder geëxpresseert in mynen voorgaenden, het andere van Ame-

Amelandt, dogh tot Amstelredam t'huys horende, al synde gerelaxeert, maer voornaementlyck om aen haer Ho. Mog. naeder reeckeninge te mogen geven, raeckende het Tractaet van Marine, waer nae met groote redenen seer werdt verlanght. Deselve heeft my mondelingh doen antwoorden, dat hy eenige certificatien concernerende de voorsz. Schepen, dewelcke ick hem nevens den voorsz. brief had toegesonden, soude lesen, ende de expeditie, soo haest het mogelyck was, soude bevorderen, ende dat hy ook aengaende 't werck van de Marine syn best soude doen, maer dat ick wel konde oordelen, dat'er dese weeck niet in soude konnen gedaen werden.

De Heer *Stricklandt*, met den welcken ik op Dingsdag laetstleden ook over het Tractaet van Marine ende de voorsz. particuliere saeken heb gesproocken, heeft my mede genoeghsaem het selve te gemoedt gevoert, ende verseeckert, dat nae dese weeck den Raedt alle daegen nae den noen soude vergaederen, ende dat het Parlement geen retardement daer in soude veroorsaecken. Ick sal met Godes hulpe, geen tydt ofte gelegentheydt versuymen, omme het selve werck met allen iever ende getrouwigheyt te pousseren: Ende my ondertusschen seer gedienstelyck aen U Ed. gebiedende, sal altydt syn ende blyven:

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 29. September 1656.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 5. October 1656.

EDELE GESTRENGE HEER,

UYt U Edts. Missive van dato den 29. der voorlede maendt, die my nae 't afgaen van mynen jonghsten van den selven dato wel is ter handen gekomen, bemercke ick met leetwesen, dat de saeken aldaer nogh niet allenthalven staen in soodanig point van ruste als het wel waere te wenschen; Ick ben bedught, dat het tegenwoordige Parlement nae seclusie van soo groot een getal van Leden, die men ontwyffelyck geoordeelt heeft meest partiael te wesen, nogh niet resolutelyck gedisponeert hebbende op de voorgevallene pointen van deliberatie tot contentement van den Heer *Protector* ende den Raedt, lightelyck met geen goede uytkomste, ende mogelyck ook wel tegens haeren danck in korten sal scheyden.

Wy syn verwondert geweest tot nogh toe niet te hebben vernomen, het beloofde compleet afschrift van het Tractaet by den Heere Protector met Sweden gemaeckt, ende sullen het selve voorts alle posten te gemoede sien.

Op het Tractaet by de Heeren Ambassadeurs van desen Staet met Commissarisen van den Koningh van Sweeden gesloten, vallen alhier eenige remarques, daer van ick in mynen jonghsten eenige kortelyck hebbe aengeroert, ende de Heer van Beverningh U Ed. daer op doentmaels, soo ick vertrouwe, breder heeft onderhouden; Sedert is by Commissarisen dienaengaende rapport gedaen, ende derselver geadviseerde *in scriptis* vervat in 't Concept onder No. 1. hier nevens gaende, daer op tot nogh toe geene finale Resolutie is genomen; edogh soo ick vertrouwe nogh mogelyck wel van desen dagh genomen soude mogen werden.

Nopende de revocatie van de laetste twaelf Schepen voor Danzich, hebben haer Ed. Groot Mogende op gisteren naeder geresolveert, het geene U Ed. uyt het Extract onder No. 2. hier bygaende, sal gelieven te bemercken.

Haer Ed. Groot Mogende hebben nae lange deliberatien, eyndelyck gearresteert het Edict op de Jurisdictie onder No. 3. hier bygaende *, welkers communicatie ick gemeynt hebbe U Ed. niet onaengenaem te sullen wesen. Alle de Leden, uytgesondert de Heeren van Leyden, hadden het selve over lange geamplecteert, ende is, vermits alle gesoghte dilaijen van deselve Heeren van Leyden op 't geene voorsz. is, niet eerder conclusie uytgewerckt konnen werden, welcke Heeren van Leyden ook ten uytersten toe daerinne nogh niet bewillight hebben.

Omme van wegen desen Staet als ordinaris Minister in Denemarcken te resideren, in de plaetse van den gewesenen Resident *de Vries*, hebben haer Ed. Groot Mog. met haere stemmen, geëligeert de Heer Borgermeester *Blaeuw*, van Purmereynde.

Dat Vranckryck met den Keyser begonde te komen in grote diffidentie, hebben wy nu eenigen tydt aen den anderen al beginnen te bemercken, ende dat die saeken tot extremiteyten willen uytberften, sal U Ed. uyt het jonghst ingekomen advis van den Heer Ambassadeur *Boreel* hier bygaende onder No. 4. gelieven te bespeuren: Waer mede besluytende, sal blyven:

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 5. October 1656.

* Zie *Resolutien van Consideratie*, pag. 276. in Quarto.

Aen

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 5. October 1656.

EDELE GESTRENGE HEER,

DE brieven van den 22. September laetstleden syn eerst op den 2. deses 's avondts laet gedistribueert geweest; ick hadt gehoopt ende vertrouwt, dat myn voorstel om selfs de Negotiatie van het Tractaet van Marine te mogen komen refereren anders by de Leden soude syn opgenomen geweest, ende het dunckt my hardt te wesen, onder reverentie, te sustineren dat de Post niet kan ledigh staen, ende dat ick daerom hier als aen een bandt moet gebonden blyven, ende myn eygen affairen tot myn merckelyk nadeel als laten dryven, ende het geselschap van Vader, Kinderen ende Vrienden te moeten derven, ook is my de Post nevens anderen aenbevolen geweest, ende het is sonder exempel dat men iemant soo subytelyck heeft doen vertrekken, ende naederhandt soo langh uythoudt, in gestadige ongerustheydt ende bekommeringe: De Goede Godt hoop ick, sal een uytkomste geven, ende de herten van de Heeren bewegen, om my niet langer te vergen, het geene niemandt van deselve soude willen lyden.

U Ed. consideratien raeckende het 21. Artikel van het Tractaet van Vrede, syn pertinent; maer als het by een verklaringe van dese syde alleen sonder naeder in eenigh Tractaet te influeren, mede tot gerustheyt van haer Ho. Mog. soo konde geinterpreteert werden, dat men van dese syde ook de observantie in dier voegen soude te verwaghten hebben, meen ick, souden de meeste scrupulen cesseren. Ick hoop, dat de Heer *Protector*, siende met wat candeur ende opreghtigheydt van onse syde allenthalven werdt gehandelt, ook de effecten van syne dickmaels gereitereerde toeseggingе sal laten blycken, ende my hier mede gantsch gedienstelyk aen U Ed. gebiedende, sal altydt syn ende blyven:

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 5. October 1656.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 6. October 1656.

EDELE GESTRENGE HEER,

UEdts. Missive van den 29. der voorlede maendt, is my gister-avondt wel ter handen gekomen, de bedenckelyckheden van de Leden, insonderheydt van de meest geinteresseerde, raeckende eenige clausulen ende expressien in het Tractaet jonghst tot Elbing geslooten, syn myns oordeels, niet ongefundeert, insonderheydt als men sigh erinnert, wat van die syde sedert eenige jaeren is gemolieert tot nadeel ende afbreuck van de Commercie, ende Navigatie der Vereenighde Nederlanden.

De bitterheydt die de Ministers van de Kroon Sweden hier aenwesende van tydt tot tydt hebben getoont, tegens den Staet van het Vereenighde Nederlandt, is ongelooflyck. Ick hoop, datse haer beter in adversiteyt sullen bedencken, hebbende in haer voorspoedt soo vermeetelyck somwylen geuyttet wat sy voorhadden. De Goede Godt sal ongetwyffelt de opreghtigheydt getoont aen onse syde zegenen, ende tot niet maecken alle het geenen op argh ende list is gefundeert: Ondertusschen is het prysselyck op syn hoede te wesen. Het geene de Heer Ambassadeur van Brandenburgh in Denemarcken laest aldaer heeft geproponeert, ende gesoght te negotieren, genoeghsaem op deselve tydt als het Tractaet tot Elbing was gebraght in staet om te sluyten, heeft onder reverentie, al groote insighten: Ick weet, dat de Regeringe wysheydt genoegh heeft, om op sulcke voorvallen behoorlycke reflectie te maeken. De Kabinet-Raeden syn dickmaels secreet; maer als men de Laetjens gelyck men seydt, over een brenght, ende de Actien naespeurt, kan men al veel van de geheymste driften uytvinden. Ende voor deese tydt hier meede afbreeckende, sal altydt syn ende blyven:

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 6. October 1656.

Aen

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 13. October 1656.

EDELE GESTRENGE HEER,

NAe 't afgaen van mynen jonghsten van dato den 5. deser lopende maendt, syn myn U Edts. twee distincte Missiven van den selven dato ende van den 6. daer aenvolgende respectivelyck wel ter handen gekomen; Ende U Ed. kan sigh verseeckert houden, dat ick, nae myn vermogen sal traghten alle voorkomende occasien waer te nemen, omme U Ed. nopende desselfs versoeck, tot een keer in 't Vaderlandt, contentement te doen hebben.

Soodanige verklaringe als U Ed. is aenroerende, raeckende de observantie van het 21. Artikel van 't Tractaet van Vrede, met voorsightigheyt ingestelt, meyne ick, dat desen Staet gantsch dienstigh, ende alhier ten hooghsten aengenaem wesen soude.

De Resolutie * over de remarques op het Tractaet tusschen de Heeren Ambassadeurs van desen Staet ende de Commissarisen van den Koningh van Sweden jonghst tot Elbing gesloten, is op Dingsdagh voorlede by haer Ed. Groot Mogende finalyck gearresteert, in voegen als deselve onder No. 1. hier nevens gaet; ende deselve op gisteren ter Generaeliteyt ingebraght synde, is by de Heeren Gedeputeerden van de Provincien, copyelyck overgenomen, om aen de Heeren haere Principalen gecommuniceert te worden.

Ondertusschen hebben haer Hoog Mog. mede ontfangen de Missive van de Heeren Borgermeesteren ende Raedt der Stede Danzich, onder No. 2. hier nevens gevoeght, ende daer op by haer Ed. Groot Mog. op voorgaende advis van Commissarisen gedelibereert synde, hebben deselve dienthalven mede op Dingsdag laetstleden genomen de Resolutie § daer van copye onder No. 3. hier nevens gaet, welcke mede ten *fine* als boven by de Heeren Gedeputeerden van de andere Provincien ter Generaeliteyt copyelyck overgenomen is.

De Ministers van den Heer Keurvorst van Brandenburgh, doen alhier alle mogelycke devoiren, omme den Staet te engageren tot haere defensie tegens Muscovien, ende hebben ten dien *fine* aen haer Hoog Mog. overgelevert de Memorie daer van copye onder No. 4. hier nevens is gevoeght, welcke Memorie ter Vergaederinge van haer Ed. Groot Mog. voorgelesen synde de Leden vry wat heeft gechocqueert, ende is derhalven goedgevonden de saecke daerinne vervat voor alsnogh te declineren.

Wy sien alhier met verlangen te gemoedt, de beloofde publicke communicatie van het Tractaet tusschen Engelandt ende Sweden jonghst gemaeckt, ende syn derhalven alle deliberatien daer over tot nogh toe uytgesteldt, alhoewel U Ed. eene copye niet publickelyck, ofte van wegen de Regeringe bekomen, herwaerds over gestuurt heeft, met byvoeginge van dat eene andere met de doenmaels naeste post soude volgen. Ick hoope, dat de voorsz. belofte, immers

Nn 3

* Zie *Secrete Resolutien* I. Deel, pag. 350. in Quarto. § *Ibidem*, pag. 352.

mers eyndelyck sal werden voldaen, om des te beter alle nodige confidentie te stabileeren.

De Lieutenant-Kolonel *Dolman*, is op gisteren wederomme alhier in den Haege gearriveerdt, ende heeft my onder anderen geseght, dat men aldaer niet wel gestight was, dat desen Staet soo veel faveurs aen Spanje was bewysende. Ick vertrouwe, dat U Ed. uyt myne voorgaende Missiven, ende bygevoeghde Stucken het contrarie evidentelyck sal hebben bespeurt, ende by gelegentheydt sulcks ook aengewesen, ten welken eynde nogh mede sal konnen dienen de Memorie by den Heer Ambassadeur van Spanjen, op den 6. deses aen haer Ho. Mog. gepresenteert, ende onder No. 5. hier nevens gevoeght.

De Vergaderinge van Hollandt, is op gisteren van den anderen gescheyden, ende maeke ick staet, dat deselve tegens omtrent half November toekomende, wederomme sal werden geconvoceert, ten waere eenige notable voorvallen de voorschreve convocatie deden anticiperen. Waer mede besluytende, sal blyven:

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 13. October 1656.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 13. October 1656.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Ed. Missive van den 5. deser is my gister-avond van Whitehal thuys gekomen synde, wel geworden. Uyt den mynen van den 6. sal U Ed. ongetwyffelt bemerkt hebben, dat het werk ten aensien van het Parlement sigh geheel anders schickt, als veel Personen hier ende elders gewaent hadden: De Heer *Thurloe* heeft my desen nae-middag verklaert, dat'er over de driehonderd Personen in het Parlement compareren, ende datse met iever ende eenigheyt het werck behertigen, datse alle seer wel gemoedt waren, om het werck tegens Spanjen uyt te voeren, alhoewelse niet considerabels hadden uytgereght, ende datse niet anders haer hadden ingebeelt, als dat de Vloot tegens de winter sonder eenigh considerabel succes soude hebben moeten t'huys komen, maer dat gantsch onverwaght is voorgevallen, het geene U Ed. sal vinden in mynen publicquen brief, hy seyde, dat maer drie van haere Fregatten het werck gedaen hadden, dat de andere soo verre aen ly waren, datse niet hadden konnen opkomen, syne Ed. verklaerde my mede in confidentie, dat de Heer *Protecteur* geen ander motyf ofte insight hadde om buyten dit Eylandt iet te doen, anders als tegens Spanjen ende het Huys van Oostenryck, om derselver vervolgingen tegens de Protestantse Religie met Godts hulpe te doen cesseren; verders niet

niet pretenderende tot baedt ofte vergrootinge van de Maght van dese Natie, maer datse wel moghten lyden, dat het anderen wel gingh, hy beloofde my mede, dat ick van avondt nogh een compleet afschrift van het Tractaet met Sweden soude bekomen; ik recommandeerde hem seer ernstelyk het werck van de Marine, ende hy beloofde, dat hy het soude vorderen, ende verklaerde, datse ongelooflyck veel wercks op den hals hadden gehadt, ick sal gestadigh aenhouden, om te sien, hoe verre ick het sal konnen brengen. Uyt dessels discoursen raeckende 345, bemerckte ick klaerlyck, datse hem niet veel goedts toebetrouwden, ende dat het aengenaemst sal wesen, dat men sig minst daer mede engageert, het welcke ick U Ed. in confidentie mededeel, omme het nae syne gewoonlycke wysheyt te mesnageren.

Ick bedanck U Ed. voor de communicatie van het gearresteerde Edict, de Goede Godt biddende dat hy de Heeren voorts met wysheyt ende vigeur gelieve te segenen, ende U Ed. met alle die deselve lief syn, in dessels genadige Bescherminge bevelende, sal altydt syn ende blyven:

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 13. October 1656.

P. S.

Ick heb met desen ordinaris geen advisen van 't Oosten of elders gesien, ende versoeck seer gedienstelyck, dat Monsieur *Cunes* of *vander Graef* my deselve voortaen willen toesenden, insonderheyt is het tegenwoordigh van noden, om de gefingeerde tydingen, dewelcke hier dickmaels werden uytgestrooit.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 20. October 1656.

EDELE GESTRENGE HEER,

SEdert mynen jongsten van den 13. deser lopende maendt is my U Edts. Missive van den selven dato wel ter handen gekomen; ende in de Bylaege aen den Heer Griffier *Ruysch* bevindende eenige defectueusheyt, hebben haer Ho. Mog daer over geresolveert als U Ed. wegens deselve hier nevens sal toekomen. Ick vertrouwe, dat de voorsz. defecten door inadvertentie syn gevallen, ende sonder difficulteyt sullen gesuppleert worden.

Op

Op 't werk van de Marine sullen wy met verlangen eene uytkomste te gemoedt sien.

Eenige Heeren Gedeputeerden van de Provincien ter Generaliteyt, hebben sedert eenige dagen herwaerts instantien gedaen tot het affenden van eene Missive aen den Grootvorst van Muscovien over de saeken van Brandenburg, daer toe een concept was op 't papier gebraght, relatief tot een voorgaende Missive in 't voorleden jaer over gelyke gelegentheyt aen syne Czaersche Majesteyt geschreven met adhortatie tot onderhoudinge van goede Vriendtschap met syne Keurvorstelycke Doorlughtigheyt; Dan haer Ed. Groot Mog. hebben daerinne swaerigheyt gevonden, ende sulks dienthalven geresolveert*, als U Ed. uyt het nevensgaende Extract onder No. 1. sal gelieven te bemercken.

Dat de Marchands Avanturiers van Engelandt sigh uyt Rotterdam nae Dordreght hebben begeven, sal U Ed. ten vollen bekent syn, ende syn ter dier occasie eenige discrepantien tusschen de Leden van haer Ed. Groot Mog. Vergaderinge ontstaen, gelyck U Ed. uyt de Resolutie van den 12. deses met de ingesereerde stucken onder No. 2. hier bygaende breder sal believen te vernemen.

Waer mede boven de communicatie van de jonghst ingekomen tydingen, niet verders hier by wetende te voegen, sal desen eyndigen ende verblyven:

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 20. October 1656.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 20. October 1656.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Ed. Missive van den 13. deses is my gister-avond wel gewerden. Belangende myn soo menighmael gereitereerde versoeck om eenmael weder een keer te mogen doen in myn Vaderlandt, hoop ick, dat door Godes Segen de rede eenmael sal plaets grypen, ondertusschen wend ick alle gevoeghlycke officien ende devoiren aen, omme het werck van de Marine tot een besluyt te brengen, soo lange het werck van de Acte van securiteyt met het gene daer aen dependeert, alsmede de assistentie ofte subsidie tot den Oorlog tegens Spanjen niet volkomentlyck sal vastgestelt wesen, vrees ick, dat de sinnen daer mede soo sullen ingespannen blyven, dat men het andere niet sal behertigen, die grondt meen ick is al over lange geleyt geweest, datse eerst haer selven dienen volkomentlyk vast te stellen, eerse Uytheemsche saeken ende interessen sullen willen met ernst behertigen, ick heb met verwonderinge gesien de Memorie ingedient by de Ministers van den Heer Keurvorst van Brandenburg; daer moet nogh al wat schuylen ofte gebrouwen werden, dat deselve soo confident maeckt;

* Zie *Secrete Resolutien* I. Deel, pag. 354. enz. in Quarto.

maeckt, niet te geloven synde, datse haer souden konnen inbeelden, dat de Regeringe niet soude in aghting nemen, wat'er aen die syde sedert het maeken van de bewuste defensive Alliancie is gepasseert, ende wat den Staet ontwyffelyck soude hebben overgekomen, byaldien den eersten voorspoedt hadt gecontinueert; tydt gewonnen is veel gewonnen in soodanige gelegentheden, daer men reden heeft om meer te letten op de wercken als op de woorden, ende het saisoen belet in die Quartieren voor een tydt de Navigatie ende Commercie derwaerts, ondertusschen sal men haest konnen sien, hoe het werck sigh sal schikken, ende de Navale Maght van den Staet in goede ordre houdende, sal men door des Heeren Segen altydt considerabel wesen by Vrienden ende Vyanden. Ick bedanck U Ed. over de communicatie van de Bylagen ende particulierlyk van de Memorie van den Heer Ambassadeur van Spanjen, het meeste dat my is voorgekomen, was dat men hier gelooft, dat haer Ho. Mog. door den Heer *Boreel* ende andere seer doen arbeyden tot de Vrede tusschen Vranckryck ende Spanjen, en soeken by alle occasien dat vooroordeel wegh te nemen, vertonende dat haer Hoog Mog. de Vrede liefst generael souden hebben, ende verseekeren haer, dat'er niet anders werdt gedaen, als dat men volgens eer ende trouwe, in goede Conscientie is gehouden na te komen, het welcken niet uytdruckelyck werdt tegengesprooken; maer de Heer *Thurloe* heeft my onlanghs wel geseyt, dat het te wensschen waere, dat wy gemene Vrienden ende Vyanden hadden, ende op myne replycque verklaerde hy alleenlyck uyt syn eygen beweginge het selve te seggen, sonder eenige de minste intentie om het verder te duyden, daer by ick het ook liet berusten. Ende hier mede eyndigende, wensch ik U Ed. alle heyl ende voorspoedt, sullende altydt syn ende blyven:

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 20. October 1656.

Aen den Heer Ambassadeur W. Nieupoort, den 27. October 1656.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Edts. Missive van dato den 20. deser lopende maendt is my nae 't afgaen van mynen jongsten van den selven dato wel ter handen gekomen.

De opinie die men daer schynt te hebben, ofte immers gehadt te hebben,

dat haer Ho. Mog. door den Heer Ambassadeur *Boreel*, ende anders seer souden doen, ofte hebben doen arbeyden tot voortsettinge van de saeke in de voorsz. U Edts. Missive geroert, is t'eenemael abusyf, ende dienaengaende is nooit eenig voorstel gedaen, veel min besluyt gemaeckt; daer van U Ed. sigh volkomentlyck magh verseeckert houden.

Die van Vrieslandt hebben op den voorslagh tot de bewuste gemeene Alliancie 't advis van de Heeren haere Principalen ingebraght, sulcks als 't selve copyelyck hier nevens is gevoeght.

De tydingen jonghst uyt 't Oosten ingekomen, als mede die van den Heer Ambassadeur *Boreel*, gaen hier nevens mede by copye.

Alhoewel de Heeren Ambassadeurs in Pruyssen jonghstelyck overgeschreven hebben, dat haer Ed. met den Heer Kancelier gesproocken hebbende over de versoghte illucidatie omtrent de beswaeringe op de Schepen breder gementionneert, in haer Ho. Mog. Resolutie van den 17. ende 21. der voorlede maendt, den gemelden Heer Kancelier rondelyck verklaert hadde, dat sylieden daeromtrent van haere syde mede waeren van gelyke meyninge, ende van een verstand met haer Ho. Mog., soo hebben eghter haer Ho. Mo. geraden gevonden dat daer over behoorlycke Acte *in scriptis* soude werden gepasseert, in soo klaere ende duydelycke termen, dat daer over naemaels geen dispute soude mogen vallen; als U Ed. uyt de Resolutie dienaengaende op gisteren ter Generaliteyt genomen breder sal gelieven te bemercken. Waer by voor dese reyse niets van consideratie wetende te voegen, sal blyven:

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 27. October 1656.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 27. October 1656.

EDELE GESTRENGE HEER,

DE brieven syn dese weeck nogh niet aengekomen, sulcks dat ick niet en heb te beantwoorden. Desen nae-midddagh ben ick geweest by den Heer *Thurloe* omme te bevorderen het Tractaet de Marine, ende ook de ontslaginge van drie Schepen tot Douvres ende Portsmuyden gedetineert; syne Ed. seyde op het eerste, dat hy daer mede besigh was, ende op het andere dat myne Memorien gisteren in den Raedt waeren gelesen, ende dat hy soude helpen besorgen, dat dienaengaende met den eersten soude werden gedisponeert, daer nae spreeckende van het Tractaet met den Koningh van Denemarcken gesloten, alsmede van het jongste tot Elbingh tusschen den Koning van Sweden ende den Staet der Vereenigde Nederlanden, seyde syne Ed. dat den Heer

Pro-

Protector was berigt, dat de Koningh van Denemarcken seer was gemiscontenteert, over het laetste, dat hy opentlyck sustineerde, dat de Sweedtsche Pruyssen weder souden moeten verlaten, ende dat het Denemarcken nogh op de krop lagh datse in het jaer 1645. aen Sweden soo veel Landen ende Steeden hadden moeten cederen, dat de Heer *Protector* dienaengaende wel soude willen naeder geësclaircisseert wesen, aleer hy sigh soude konnen verklaren, raekende het voorsz. Tractaet van Guarantie, dat syne Hoogheyt niet anders soght nogte liever soude sien; als dat de Vriendschap tusschen Protestantse Princen ende Staten vaster soude mogen gecimenteert werden, dat was syne expressie; ick antwoordde, dat ick van soodanigen miscontentement niet had vernomen, maer dat het wel was te geloven, dat de Koningh van Denemarcken, considererende, dat'er geen vaste Vrede lightelyck sal te treffen wesen tusschen de twee strydende Kroonen, ten sy Pruyssen werde herstelt in soodanigen standt, als het voor den Oorlogh is geweest, wel soude mogen lyden, dat ieder sigh met het syne vergenoeghde, ende dat ook door een speciael Tractaet de saeken soo konden werden gesteldt, dat alle diffidentie soude mogen komen te cesseren, ende dat haere Ho. Mog. hadden gemeendt, dat eene gesamentlycke Ligue ofte Alliancie defensive tusschen Engelandt, Denemarcken ende de Vereenighde Nederlanden, seer salutair soude geweest hebben, syne Ed. repliceerde, dat als ick naeder bericht aen den Heer *Protector* soude konnen doen, aengaende de genegentheyt van Denemarcken, ten aensien van het voorgemelde Tractaet tot Elbingh; ende van de pretentie van dien Koning tegens Sweden, dat syne Hoogheyt bereyt soude wesen sigh nader aen my te openen; hy seyde mede, dat hy schryvens had van Hamburg, dat de Grootvorst van Muscovien het beleg van Riga had verlaten, dat hy hoopte, dat die Stadt uyt syn Maght soude konnen werden gesalveert, daer aen voor de Commercie op de Oostzee soo hy seyde, ten hoogsten was gelegen; door de communicatie van de Resolutie raekende de Missive van de Stadt Dantzich, ben ik bequaem geweest, om de leugens te stuyten, die men hier onder veel Heeren van het Parlement hadt uytgestrooyt, als of haer Hoog Mog. de gemelde Stadt hadden opgeschoten, soo haest alsse haer eygen interessen hadden voldaen, derhalven hoop ik, dat U Ed. my sal gelieven de eer te doen van te continueren, om my berigt van de voornaemste saeken te laten toekomen, U Ed. verseeckerende, dat ik het ten dienste van het gemeen mesnageer daer ende soo het behoort. Ende hier mede U Ed. ende alle die deselve lief syn, in des Alderhoogsten Genadige Beschermingе bevelende, sal altydt syn ende blyven:

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 27. October 1656.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 3. November 1656.

EDELE GESTRENGE HEER,

BEyde U Edts. Missiven van dato den 27. der voorlede maendt, syn my nae 't afgaen van mynen jonghsten van deselven dato, wel ter handen gekomen, ende hoope ick, dat eerstdaeghs aldaer iets seekers nopende het Tractaet de Marine sal konnen geadjusteert worden, synde voorwaer verdrietigh, dat men van de syde van desen Staet, alles tot nogh toe met soo goede trouwe ende soo volkomentlyck ten besten van de Republicke van Engelandt, in groote ende kleyne occasien hebbende gedirigeert, ter contrarie van de andere syde soo billycke ende noodtwendige saeke, als is het voorgeslaegene Reglement op 't stuck van de Marine, niet en kan verwerven, selfs onaengesien haer Ho. Mog. haer by de jonghste Resolutie op 't voorschreve subject genomen, veel verder hebben geëslargeert, als ooit voor desen is geschiedt, in de Tractaten dienthalven met Vranckryck ende Spanjen, successivelyck gemaeckt.

Wat het gevoelen van den Koningh van Denemarcken, omtrent het bewuste Elbinghse Tractaet belanght, soo is wel waer, dat syne Koninghlycke Majesteyt mede gelycke impressien gegeven synde, nopende 't abandonneren van die van Dantzich, als U Ed. adviseert, dat men aldaer ook tot laste van haer Hoog Mog. heeft gedebiteert, deselve sigh dienthalven niet ten besten vernoeght getoondt heeft, te meer, alsoo geallegeert wierde, dat haer Hoog Mog. in dien deele het Tractaet van Guarantie met syne Majesteyt onlanghs gemaeckt, niet volkomentlyck souden aghtervolgen; maer naederhandt bericht ontfangen hebbende, van de prompte Resolutie by haer Ed. Groot Mog. op de receptie van de Missive der voorschreve Stadt van Dantzich genoomen, soo hebben de duystere aensighten (gelyck de Heer *van Beuningen in terminis* aen my adviseert) aldaer beginnen op te klaeren. Ondertusschen is op Saturdagh voorleden ter Generaliteyt mede conclusie gevallen, soo op de voorschreve Missive, als ook op de Elucidatien in den voorschreve Tractate te versoecken, *in omnibus & per omnia* conform de Resolutien by haer Ed. Groot Mog. op den 10. der voorlede maendt, dienthalven genomen, als U Ed. breder uyt beyde de Extracten onder No. 1. ende 2. hier bygaende, sal gelieven af te nemen.

De brieven uyt Engelandt syn buyten gewoonte, eerst op huyden ontfangen, sulcks dat ick nogh geene occasie gehadt hebbe, omme met eenige Heeren van 't Collegie te spreecken, over den toegesonden brief, raekende 't aghter wesen van den Major *Cromwel*, 't welck ick nodigh aghte gedaen te werden, alvoorens dienthalven iets by myn selven te besluyten; ende hoope U Ed. daer van met den naesten naeder bericht te laten toekomen.

Ick gisse dat de Vergaderinge van de Heeren Staeten van Hollandt ende West-Vrieslandt niet eerder dan tegens Dingsdagh toekomende, over veertien da-

dagen sal wesen geconvoceert; ende voor dese reyse niet verders van consideratie U Ed. te communiceren hebbende, sal dese hier mede afbreecken, ende verblyven:

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 3. November 1656.

P. S.

Hier nevens gaen mede de tydingen met de jonghste posten uyt 't Oosten ingekomen.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 3. November 1656.

EDELE GESTRENGE HEER,

NAe het afgaen van mynen laetsten, heb ick twee Missiven van U Ed. ontfangen, de eene van den 20. October op den 30. daer aenvolgende, ende de andere van den 27. dito op den 2. deser; belangende de aengeroerde defectueusheydt in de overgesonden Artikelen van het jonghste Tractaet tusschen Engelandt ende Sweden, sal ick volgens haere Hoog. Mog. ordre aenhouden, om een compleet affchrift te bekomen, ende had wel gewenst, dat het laetste Tractaet met Denemarcken ook met insertie van de pouvoirs ware overgesonden geweest, gelyck mede het laetste tot Elbing geteeckendt, van het welke my maer eene simple copye sonder onderteyckeninge van pouvoirs is toegekomen. Ick bedanck U Ed. over de communicatie van de Resolutie, raeckende den brief te schryven aen den Grootvorst van Muskovien, het is een seer bekommerlyck werck, ende daer diendt wel met wysheydt ende voorsightigheydt in gegaen te werden. Uyt de bylagen, raeckende de marchandts Avanturiers, bemerck ick met droefheydt, een twist-appel onder de Leden van haer Ed. Groot Mogende Vergaderinge gegroeyt te wesen, hoopende, dat het selve met behoorlycke moderatie sal bygeleydt worden, my is dienaengaende alhier niets voorgekomen; het soude myns bedunckens een goede saeke geweest hebben, dat men in het laetste Vredens-Tractaet alhier over een mutuele vrydom van Commercie ende egale belastingen tusschen beyde de Natien, had konnen convenieren, de inegaliteyt die althans wert gepractiseert, niet als onminne konnende verwecken. Het geene U Ed. schryft, nopende de opinie, die hier is geweest, dat op den naem van haer Ho. Mog., de Heer *Boreel* soude hebben gearbeyt, tot voortsettinge van de bewuste saeke, sal my dienen, om by gelegentheydt deselve geheelyken te doen verdwynen: Het geenen haer Ho. Mog. hebben geresolveert op het eerste Lidt van het rapport den 26. October

tober van de Heeren haer Ho. Mog. Gedeputeerden, op de saeken van Sweden, vertrouw ick, dat wel sal konnen uytgewerckt worden, ende meer om veel gewightige redenen, dat het tweede deel niet min dienstigh soude wesen. Ick had gemeendt desen naemiddagh met den Heere Secretaris van Staet te spreecken; maer deselve sigh op syne indispositie weder hebbende laten excuseren, kan ick hier tegenwoordigh niet anders byvoegen, als myne gedienstige gebiedenisse, sullende altydt syn ende blyven:

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 3. November 1656.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 10. November 1656.

EDELE GESTRENGE HEER,

NAe 't afgaen van mynen jongsten van dato den 3. deser lopende maendt, is my U Edts. Missive van den selven dato wel ter handen gekomen; ende sedert en is alhier niets considerabels U Edts. communicatie waerdigh, voorgevallen; De reden waeromme haer Ho. Mog. het Tractaet met Denemarken gemaeckt, sonder de insertie van pouvoirs overgesonden hebben, is gegeweest, dat vooraf eene copye van 't voorschreve Tractaet door de gemelde Heeren Ambassadeurs overgesonden geweest synde, haer Ho. Mog. korts nae de receptie van deselve copye een afschrift daer van, soo als die was, in 't geheel hebben doen derwaerts stueren, behalven dat ick ook meyne, dat selfs in 't Origineel, 't welk naderhandt is ontfangen, geene pouvoirs geinsereert syn geweest; gelyck ook in het bewuste Elbingsche Tractaet geene insertie van pouvoirs werdt bevonden, uyt oorsake dat in de extensie van die van deser syde aen de seyde van Sweden eenigh defect wierde bespeurt 't welck haer Ho. Mog. aengenomen hebben te sullen dresseren, ende het gedresseerde pouvoir by de Ratificatie te sullen overleveren. Ende voor dese reyse hier by niet van stoffe wetende te voegen sal blyven:

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 10. November 1656.

Aen

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. de Witt, Westmunster den 10. November 1656.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Ed. Missive van den 3. deser met de Bylagen syn my eerst op huyden omtrent den middagh behandight. Ick blyf aen U Ed. geobligeert over de communicatie van de genomen Resolutien, ende ingekomen advisen.

De Heer *Thurloe* seyde my desen nae-middagh, dat de Grootvorst van Muscovien het belegh van Riga seeckerlyck hadt gequiteert. Op myne seer ernstige instantie raeckende het werck van de Marine, seyde hy, dat ick het Touwerck ende Scheeps-behoeften hadt gelaten uyt de Goederen van Contrabande, datse dat in dese gelegentheyt soo considerabel oordeelen, datse met geen Staet ofte Natie sullen handelen als op dien voedt, dat het selve, mede onder Contrabande Goederen sal werden gerekent, ende datse het Tractaet met Sweden liever souden breecken als het selve anders toe te staen, syne Ed. seyde mede, dat wy moesten dencken, dat wy ook in Oorlogh souden konnen geraeken, ende dat hy geloofde, dat wy haest met Portugael in Oorlogh sullen wesen; ick geloof, dat syne Ed. dat heeft uyt het rapport van Monsieur *Meadaw*, ende sal gelegentheyt soecken, om meerder seeckerheydt daer af te konnen bekomen, ondertusschen kan het niet schaden, soo veel op syn hoeden te wesen, als het mogelyck is tegens een Natie die soo veel redenen tot wantrouwe heeft gegeven, ick hoop, dat den Staet ook ordre op correspondentie in die Quartieren heeft gesteldt.

De Heer *Stricklandt* vergeselschapt van syn Schoonsoon mede een Heer in het Parlement, heeft my gisteren met groote discretie ende eghter seer ernstelyck versoght, dat ick aen myne Vrienden, ende particulierlyck aen U Ed. tot eene van de vacante Engelsche ofte Schotse Compagnien soude willen recommanderen, Sir *Edward Brett*, een gelicentieert Kapiteyn van een Engelsche Compagnie Voetknegten, ick seyde, dat ick was beright, dat hy met syn pensioen op Vrieslandt was gerepartieert, ende dat het selve hem wel light hinderlyk soude wesen; daer op syne Ed. antwoordde, dat hy te vooren op de repartitie van Hollandt was geweest, ende tegens syn wille daer af was geraeckt, dat hy goede getuygenisse van hem hadt gehoordt, ende dat het hem seer lief soude wesen, byaldien deselve Sir *Edward* konde geholpen worden, ende omtrent den selven tydt wierdt my door een Dienaer van Mevrouwe *Stricklandt* den ingeleyden brief van haere Ed. tot Hamtoncourt geschreven, op het selve subject mede behandight, uyt den welcken U Ed. sal gelieven te sien, dat ick niet wel heb konnen ledigh staen, U Ed. daer over te importuneren, moetende bekennen dat ick van den Heere *Stricklandt* de meeste hulpe altyt heb gekregen tot ontslaginge van aengehaelde Schepen, ende andere saeken den Staet ende de

Ingese-

Ingesetenen van de Geunieerde Provincien raeckende. Ende my hier mede gansch gedienstelyck aen U Ed. gebiedende, sal altydt syn ende blyven:

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 10. November 1656.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 17. November 1656.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Edts. Missive van dato den 10. deser lopende maendt is my nae 't afgaen van mynen jonghsten van den selven dato wel ter handen gekomen.

Ick wenste, dat het werck van de Marine conform voorgaende Resolutien in alles soo verre waeren geadjusteert, dat niet als de differentie over de Scheeps-behoeften nogh overigh was, ende ick soude niet twyffelen, of soude het voorsz. werck alsdan wel voorts in korten voltrocken worden; ende voorwaer soo op de jonghst genomene Resolutie, daer by haer Ho. Mog. afwyken van het geene by deselve albereyts op Spanjen is bedongen, ende by Engelandt aen anderen toegestaen, ook aen desen Staet vermits de geaccepteerde inclusie in 't Tractaet tusschen Vranckryck ende Engelandt aengegaen, met reght niet en konde werden geweygert, niet vrughtbaerlycks aldaer kan werden uytgewerckt, soo konnen wy daer uyt, nae myn geringh oordeel geene andere conclusie maeken, als dat men aldaer ongenegentheyt heeft omme de excessen in te toomen, ende sulcks voetsel wil geven tot materie van nieuwe verwyderinge.

Ick hoope noghtans, dat Godt de Heer de herten aldaer anders sal neygen, ende dat wy eenmael daer van de effecten sullen mogen gevoelen.

Op de advertentie raekende Portugael sal ick naeder esclaircissement te gemoedt sien.

De recommandatie van den Heer *Stricklandt*, ende Mevrouwe desselfs Gemalinne, sal by my altydt van groote consideratie gehouden werden, ende seer veel gelden, maer alsoo ik gantsch geene apparentie sie, dat by haer Ed. Groot Mog. nogh haest tot begevinge van de vacerende Compagnien sal werden getreden, gelyk nogtans by de Missive van Mevrouwe *Stricklandt* voornoemt gepresupponeert werdt, soo sal voor alsnog daerinne met geene apparentie van succes konnen werden gearbeyt, maer de tydt daer toe geboren werdende, sal ick

ick seer gaerne het myne nae uyterste vermogen contribueren, ten eynde de voorgeroerde recommandatien haer gewenst effect mogen erlangen.

Ick wenste wel, dat U Ed. my een Authentyk Exemplaer van 't Reglement op de Regeringe aldaer, ende daer op de Heer *Protector* is aengenomen, by de eerste gelegentheyt geliefde te laten toekomen, en is 't doenlyck niet alleen in de Engelsche, maer ook in de Fransche, Latynsche, ofte soodanige andere Tale, als waerinne 't selve overgeset soude mogen wesen. Ende sal U Ed. daer mede sonderlinge obligeren:

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 17. November 1656.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 17. November 1656.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Ed. Gestrengens Missive van den 10. deser is my gister-avondt wel gewerden, U Ed. ten hooghsten bedanckende over de communicatie van de redenen, om dewelcke de wedersyts pouvoirs niet syn geinsereert in het Tractaet van Guarantie tot Coppenhage, ende het jongst tot Elbing gesloten. Het verdriet my ten hoogsten, dat de Heer *Thurloe* raekende het Tractaet de Marine soo qualyk presteert, het geene hy my met seer groote assurantie van tyd tot tyd heeft toegeseyt, ik heb agterdencken, datse sien willen, wat dienaengaende in Vranckryck sal gedaen werden, in de voorgeslagen Alliancie defensive, ende datse misschien ook den uytslagh van andere saeken hier te Lande sullen willen afwaghten. Men begint nu weder te spreecken van de successie van het Gouvernement, ende dat'er een expedient sal voorgestelt werden, daer de Hooft-Officiers van de Armee, die sigh meest schynen daer tegens te formaliseren, sullen gecontenteert wesen. Gisteren spreekende met den Heere *Bourdeaux Neufville*, seyde syne Ed. onder andere discoursen, dat hem brieven uyt Vranckryck waren toegekomen, meldende dat de Ambassadeur van Vranckryck in Polen gelast was, met alle mogelycke devoiren de Vrede tusschen den Koningh van Sweden ende den Koningh van Polen te bevorderen, ende tot een expedient voor te stellen, dat de Koningh van Sweden 't Koninghryck Pruyssen soude ontruymen mits dat de Keurvorst van Brandenburg Memel ende Pillauw absolutelyk aen den Koning van Sweden alleen soude overlaten, die den Keurvorst van Brandenburgh elders syne reeckeninge soude doen vinden: De Almaghtige Godt hoop ick, sal alles ten besten schikken, ick sal by gelegentheyt een lettertjen tot beright ontfangen, raeckende het aghterstal van den Heer Major *Cromwel*, U Ed. verseeckerende, dat ick aen haere Ed.

Mogende de Gecommitteerde Raeden schryvende, alleenlyck den dienst van het Gemeen voor oogen heb gehadt; Waer mede eyndigende, sal U Ed. alle prosperiteyt ende vergenoeging van gantscher herten toewenschen, ende altydt blyven:

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteeckent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 17. November 1656.

Aen den Heer Ambassadeur W. Nieupoort, den 24. November 1656.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Edts. Missive van dato den 17. deser lopende maendt is my nae 't afgaen van mynen jonghsten van den selven dato wel ter handen gekomen; De voorslagh van Vranckryck, om Polen, ende Sweden te bevredigen indien de bygevoeghde conditie van de Pillauw ende Memel aen Sweden in eschange te cederen daer afgelaten werdt, soude voorts met de sentimenten van de Regeringe alhier wel overeenkomen; ende ick wil hopen, ook vertrouwe, dat de voorsz. conditie geësquiveert sal konnen worden, alsoo de Heer Keurvorst van Brandenburgh daer toe, myns bedunckens, sonder syne evidente ruine, niet en kan condescenderen; behalven dat deselve ook vermits het Tractaet met desen Staet gemaeckt, sulcks in syn vermogen niet en heeft.

De Ambassadeurs van desen Staet in Pruyssen weten dat haer Ho. Mog. voornaemste but in de voorsz. bevredinge is, de evacuatie van Pruyssen, ende dat Sweden aldaer geen voet behoude: Weshalven deselve ontwyffelyck met alle mogelyke devoiren sullen laboreren, dat het accommodement in diervoegen werde getroffen.

De Heeren Staten van Hollandt, ende West-Vrieslandt syn nogh seer incompleet, sulcks dat geen formele Vergaderinge sal konnen werden gehouden voor de toekomende weeck.

De saeke van den Major *Cromwel* hebbe ick op de gelegenste tydt in 't Collegie van de Gecommitteerde Raeden geintroduceert, nae dat ick met eenige Heeren van 't gemelde Collegie in 't particulier daer over hadde gesprooken, ende daer op is geordonneert, dat in de Financie soude werden naegesien, hoe het met de aghterstallen van den gemelden Heer was gelegen; ick vinde de in-

clinatie

clinatie daeromtrent wat diversch, nae dat de humeuren van de Heeren van nature tot faciliteyt, ofte austeriteyt syn geporteert, ende sal niet naelaten die saeken soodanig verder te vervolgen, dat daerinne, is 't mogelyck, ten minsten eenigh contentement gegeven worde.

Waer mede voor dese reyse niets van consideratie U Ed. te communiceren hebbende, sal afbreecken ende verblyven:

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 24. November 1656.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den eersten December 1656.

EDELE GESTRENGE HEER,

SEdert mynen jonsten van dato den 24. der voorleden maendt, is my nogh niets van U Ed. nader ter handen gekomen, synde de jongste post van daar tot nogh toe hier niet gearriveert.

De Heer Ambassadeur van *Slingelant* is op Maendag voorleden alhier gearriveert, ende sal op morgen sommier rapport doen van 't gene in de Negotiatie aen 't Sweedtsche Hof is gepasseert.

Tot nogh toe is in de Vergaederinge van haer Ed. Groot Mog. die op eergisteren weder compleet is geweest, niets van importantie finaelyck afgehandelt, ende oversulcks ontbreeckt my voor dese reyse materie omme U Ed. breder te onderhouden. Weshalven hier mede sal afbreecken, ende verblyven:

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den eersten December 1656.

P. S.

De Heer Major *Cromwel* is by de Heeren Gecommitteerde Raeden nogh toegestaen betaelinge van tien ofte elf maenden Tractement als Kapiteyn; daer van ick U Ed. met de naetste de Resolutie hoope te sullen oversenden. Voor 't sluyten deses ontfange ick U Edts. Missive van den 24. der voorleeden maendt, gelyck ook die aen de Regeringe van den selven dato, met de Bylaegen.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 24. November 1656.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Ed. Missive van den 17. November is my desen avondt eerst ten seven uuren behandight, uyt den nevensgaenden sal U Ed. bespeuren, dat het werk van de Marine by dese Heeren schynt te sullen bevordert worden; het point van de Certificatien ende Pasporten leyt haer seer dwars, ende nogtans is het selve nootsaekelyckst, ick wenste dat ick behulp mogte hebben, dat ick mede t'elckens ruggespraecke moghte houden, ende hoop dat U Ed. het daer toe sal dirigeren, dat ick immers werckelyck sal konnen werden geesclaircisseert van de meninge en intentie van de Regeringe, tot welken eynde ik ook omstandiglyk het geene op de successive Conferentie sal voorvallen, meen over te schryven. Het gene U Ed. schryft, raekende de recommandatie gedaen door den Heere *Stricklandt*, is soo fatsoenlyk dat ik niet en twyffel, of 't sal seer goed contentement geven; met den naesten sal ick U Ed. een Exemplaer van het Gouvernement toesenden, ende is het doenlyck, ook in de Latynsche ofte Fransche Tael; ondertusschen door gebreck van tydt moetende afbreecken, sal altydt syn ende blyven:

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 24. November 1656.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den eersten December 1656.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Ed. Missive van den 24. November laetstleden is my gisteren wel gewerden, ende alhoewel ick wel had bedaght, het geene U Ed. my rescribeert, raekende den bewusten voorslagh van Vranckryck, soo heb ick egter geoordeelt, dat ick schuldig was 't selve U Ed. te communiceeren, overvloedige sorgvuldigheyt doet geen schade, ende het is wel te geloven, dat het op dien voet Vranckryck wel aengenaem soude wesen, om dat het lighter soude vallen door middel van Tollen in die Plaetsen haer Vrienden aen geldt te

helpen,

helpen, gelyck als voor desen, dan uyt haere eygen finantien. Het is in allen gevalle niet ondienstig op syn hoede te wesen, in een euwe daer men siet, dat de stale klinge van kraghtiger operatie is, dan papier ofte parkement.

Men spreekt hier niet meer van de besendinge nae dat Quartier. Het hemdt werdt nader als den rock gehouden: De Heer *Thurloe* seyde my van daeg, datse nogh niet van de Ratificatie noghte de openstaende Artikelen van de Contrabande Goederen sedert het arrivement van den Heer *Bond* hadden vernomen. Ick ben bericht, dat de Overste *Fleedwood* Broeder van den Heer *Deputy* van Ierlandt, als ordinaris Ambassadeur van de Kroon Sweden is waernemende, maer dat hy die Caracter niet goedt vindt te laten openbaren, om met minder onkosten fatsoenelyck sigh te konnen onderhouden, ende om met meerder vryheyt het Hof ende alle die daer aen dependeren, te mogen frequenteren.

De Heer Resident *Brackman* heeft nae het vertreck van den Heer Ambassadeur *Bond* nogh niet eens by den Heer *Protector* Audientie gehadt.

Ick hoop, dat de Heeren Gecommitteerde Raeden bewogen sullen werden, om den Heer Major *Cromwel* aen de betalinge van syne aghterstallen te helpen, verseeckert wesende dat het den Heer *Protector* ten hooghsten aengenaem soude wesen. Ick heb ook aen den Heer ende Mevrouwe *Stricklandt* U Ed. antwoordt, raekende derselver recommandatie gecommuniceert, ende houden haer beyde daer over aen U Ed. seer geobligeert.

Waer mede U Ed. met alle die deselve lief syn in des Alderhooghsten Beschserminge bevelende, sal altydt syn ende blyven:

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den eersten December 1656.

Aen den Heer Ambassadeur W. Nieupoort, den 8. December 1656.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Edts. successive Missiven van datos den 24. der voorleden ende den eersten deser lopende maendt, syn my op ende nae 't afgaen van mynen jonghsten van den voorsz. eersten deses wel ter handen gekomen; ende is het bewuste Concept van Tractaet de Marine, met U Edts. bericht van 't gunt dienaengaende in de gehoudene Conferentien was gepasseert, gestelt in handen van vorige Commissarisen, die daer op wel in twee distincte sessien preparatoriè ge-

besoigneert, maer het werck nogh tot rapport niet gematureert hebben: Ondertusschen vinde ick my geobligeert, U Ed. by desen provisionelyck te berighten, dat by verscheyden Zee-steden eenige scrupulen syn gemoveert op 't 7. ende 8. Artikel van 't voorsz. Concept, oordeelende het formulier van certificatie daerinne vervat, ten reguarde van de wydtluftigheydt, de expressien van alle de Goederen *par le menu*, ende aen wien deselve toebehoren in dier voegen alhier niet practicabel te wesen, daer nae U Ed. sigh met circumspectie in de vordere Conferentien wat sal konnen gedragen, sonder dienaengaende iets finaelycks te adjusteren, voor ende aleer den uytslagh van de deliberatie daerop alhier tegenwoordigh hangende, vernomen sal syn.

Het versoghte exemplaer van 't Gouvernement aldaer, is my nogh niet ter handen gekomen, ende sal ick mitsdien het selve alsnogh by occasie verwaghten.

De gelegentheydt van de aghterstallen van den Major *Cromwel*, ter Financie naegesien synde, is bevonden, dat deselve ten reguarde van syn Majors Tractement, albereyt soo verre was afbetaelt, als eenige van de andere Hooft-Officieren van de Regimenten hier te Lande wesende, uytgesondert alleenlyck de Heeren van de Ridderschap deser Provincie, sulcks dat daerinne, sonder seer beswaerlycke consequentie, niet konde werden getreden: Ende aengaende desselfs Tractement als Kapiteyn, was hem mede sonderlinge, obsterende seeckere Resolutie van dato den 19. May laetstleden by copye onder No. 1. hier nevensgaende, daer tegens tot nogh toe geene de minste dispensatie is geadmitteert; maer de saecke is soodanigh opgenomen, ende geinterpreteert geworden, dat de voorsz. Resolutie tegens den voornoemden Heer Major, niet eerder als van den dato van dien ter executie geleyt soude werden, ende dat deselve ook nogh den tydt van drie maenden, nae dato van de voorsz. Resolutie, als synde deselve tydt gecompareert tegens een eerste verlof, toegestaen soude werden, ende is sulcks bevonden hem sedert den 15. May des voorleden tot den 18. Augusty deses lopenden jaers nog te competeren, een somme van 1720. 8. 0., daer over Ordonnantie is gedepêcheert: Edogh sal het selve Tractement voortaen volgens de meergeroerde Resolutie moeten gereguleert werden.

Over de saeken van Sweden is tot nogh toe in de tegenwoordige Vergaederinge niets finalyck geresolveert, vermits de Heer *van Slingelant*, die men oordeelt de voorsz. besoignes nootsaeckelyck te moeten bywesen, daer toe nogh niet heeft konnen vaceren, synde tegenwoordigh tot Dordreght, ende nogh van desen dagh wederom alhier verwagt wordende; dogh is nopende het point van 't Guarand in kas van succes van de Mediatie, te interponeren een concept * op 't papier gebraght 't gunt ontwyffelyck binnen weynige dagen finaelyck gearresteert, ende voor advis Provinciael van haer Ed. Groot Mog. ter Generaliteyt in gebraght sal worden; gaende 't selve concept hier benevens copyelyck onder No. 2.

De Ministers van Dantzich tegenwoordigh alhier aenwesende, hebben aen haer Ho. Mog. overgelevert eene copye van Ratificatie, op 't bekende instrument van stipulatie aengaende de Tollen, by de voorsz. Stadt gepasseert, gelyk

* Zie *Secrete Resolutien* I. Deel, pag. 362. in Quarto.

lyk van deselve pretense Ratificatie een affchrift onder No. 3. hier nevens gaet, daer mede haer Ed. Groot Mog. haer in geenen deele hebben konnen laeten vergenoegen, als U Ed. uyt derselver Resolutie * van dato den 6. deses onder No. 4. hier nevens gevoeght, breder sal gelieven te vernemen.

Aengaende de saeken van Polen is mede in de tegenwoordige Vergaderinge particuliere deliberatie aengestelt geweest, ende is daer op Resolutie † gevallen, als in deselve ende by de stucken daerinne geroert onder No. 5. hier by gevoeght, breder is te bemercken.

Waer by voor dese reyse niet verders van consideratie wetende te voegen, sal hier mede afbreecken, ende verblyven:

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 8. December 1656.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. de Witt, Westmunster den 8. December 1656.

EDELE GESTRENGE HEER,

ICk heb met leetwesen uyt U Ed. Missive van den eersten deses nu omtrent den middagh aen my behandight, vernomen dat myn schryvens van den 24. November laetstleden U Ed. soo laet is ter handen gekomen, hebbende gehoopt, dat ick met desen ordinaris, al iet van U Ed. consideratien op dat subject soude gehad hebben: Hier nevens sal U Ed. vinden wat dese week tot bevorderinge van dat werck is gedaen. Het valt my bekommerlyck, dat ick alleen sonder ruggespraeck ofte communicatie, dat werck moet verhandelen, synde het chatouilleuste in de oogen van dese Heeren van alle de pointen, daer over men voor desen heeft getracteert, ende die men van dese syde altydt heeft gedeclineert. U Ed. gelieve verseeckert te wesen, dat byaldien ick ergens in heb gemist te voldoen de intentie van de Regeringe, dat het sonder opset is geschiedt ende dat ick het met Gods hulp nogh wel sal reghten. De Heer *Thurloe* seyde my gisteren in het uytgaen, dat de consideratien door haer gemoveert op het 9. ende 11. van de bewuste Artikelen, al seer important by haer wierden geoordeelt, insonderheyt in desen tydt, dat deselve geensints soude toelaten, dat deselve Artikelen in diervoegen gecoucheert in een publick Tractaet souden influeren, dat haere Vyanden nergens meer mede besigh waeren, als om met een aenslagh door de eene ofte de andere practycque een Zee-plaets te bemaghtigen, ende uyt eenige voorige propoosten van de andere Commissarisen, scheen het dat die meenden, dat het effect van 't eene ende het andere der voorsz. Artikelen, wel soude konnen voldaen werden met een separate belofte, dat het by instructie te geven aen de Kapiteynen in diervoegen soude konnen werden gereguleert, eghter wierdt het soo klaer niet geseydt, dat ick meen

* Zie *Secrete Resolutien* I. Deel, pag. 367. in Quarto. † *Ibidem*, pag. 368.

meen dat men daer op staet kan maeken, ofte dat het van dese syde in diervoegen sal werden voorgeslagen. Ick heb aen dese Heeren nogh niet laeten blyken, dat ick ietwes heb overgesonden, om te beter te sien, hoe verre ick het werck soude konnen brengen. Ick heb in verscheyde plaetsen ende by diversche Persoonen van studien vernomen, ende doen vernemen, of de Artikelen van het tegenwoordige Gouvernement in eenige andere Tael als de Engelsche soude konnen bekomen werden, ende ben versekert datse hier te Lande nooit syn getranslateert geweest; maer ik meen, dat U Ed. die in de Nederlandsche Tael overgeset sal konnen vinden onder den Heere *van Beverningh*, synde door ons onderweegh in January 1654. verduytst, ende sende eghter hier nevens een Exemplaer in het Engelsch: Ende my hier mede seer gedienstelyk aen U Ed. gebiedende, sal altydt syn ende blyven:

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 8. December 1656.

Aen den Heer Ambassadeur W. Nieupoort, den 15. December 1656.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Edts. Missive van dato den 8. deser lopende maendt, is my nae 't afgaen van mynen jongsten van den selven dato, wel ter handen gekomen, ende hebben wy door menighvuldige incidentele occupatien nogh geen rapport konnen formeren op U Edts. jonghste brieven, nopende het werck van de Marine de Regeringe toegesonden, synde in de jonghste sessie goedtgevonden, dat door weynigh Leden van 't besoigne een ander Formulier van Pasport op 't papier soude werden gebraght, 't welck nogh niet heeft konnen gereedt gemaeckt worden; ondertusschen sal U Ed. in *antecessum* gelieven gediendt te wesen, dat de opgemelde Gecommitteerde Leden niet wel hebben konnen weten wat Luyden men denoteert door N. N. N. die de Verklaringe voor de Burgermeesteren &c. souden doen; edogh dat men presupponeert, dat daer door gedenoteert werdt den Schipper; maer alsoo in plurali werdt gesprooken, dat men sal moeten weten, wie vorders daer by verstaen worden, 't sy Stuurman ofte nogh iemandt anders; maer de inclinatien alhier gaen daer heenen, dat men met de Verklaringe alleen van den Schipper behoordt te volstaen, gelyk met Spanjen is geconvenieert, ende dat alsdan *in genere* wel diendt te werden gelet,

gelet, dat in 't Formulier niets influere, daer de Schipper geen kennisse van kan hebben, ende sulcks ook daer op geen Verklaringe soude konnen doen. Dat voorts het geposeerde van geen meer goederen te sullen innemen, niet wel practicabel is, voornaementlyck ten reguarde van de Schepen vaerende van Amstelredam, die veel goederen met Lighters, ende kleyne Schepen moeten werden naegesonden; maer dat men haer soude konnen doen verklaren, datse niet sullen innemen eenige goederen van Vyanden, ofte Waren van Contrebande, om die nae Vyandtlycke Havenen te vervoeren.

Dat voorts de Periode, houdende, dat de Schipper is een Borger ende Inwoonder van de voorschreve Stadt, ten aensien van desen Staet niet practicabel is; alsoo veele Schippers Vreemdelingen syn, 't welck ten reguarde van Sweden niet in consideratie quam, daer alle de Schippers volgens de eygen Wetten Borgers moeten wesen.

Welcke wel de voornaemste remarques syn geweest, die op 't voorsz. Formulier syn gevallen.

Ondertusschen is hier nu te meermalen gedelibereert, om de Oorloghschepen van desen Staet precise last te geven, om alle onhebbelycke visitatien van de Engelschen te weeren, soo 't anders niet wesen kan, met geweldt, daer toe albereydts Acten * syn gecoucheert geweest, ende 't welk by notable Zeesteden seer hevigh werdt aengedrongen; maer dewyle men hoopt, dat het werck van de Marine aldaer tegenwoordigh in korten sal konnen werden geperfectionneert, soo is goedtgevonden de voorschreve Acten, voor als nogh niet uyt te geven; maer daer over naeder te besoigneren met Gedeputeerden uyt alle Collegien ter Admiraliteyt, ende middelertydt te letten, wat uytslagh U Edts. tegenwoordige Negotiatie aldaer sal nemen.

Waer mede my voorts refererende tot de nevensgaende Bylagen, sal ick blyven:

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 15. December 1656.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 15. December 1656.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Ed. Gestrengens Missive van den 8. deser, is my gisteren laet in den avondt wel geworden. Ick had gehoopt, dat ick daer nevens de consideratien van de Leden, immers van de Commissarisen, op de concepte Artikelen soude hebben ontfangen, ende raeckende het geene, U Ed. my provisionelyck gelieft te berighten, dat eenige scrupulen door verschey-

* Zie *Aitzema* III. Deel, pag. 1298. in Folio.

de Zeesteden syn gemoveert, op het 7. ende 8. Artikel van het voorschreve concept, oordelende het Formulier van Certificatie daer inne vervat, ten reguarde van de wydtluftigheydt, de expressien van alle de goederen *par le menu*, ende aen wien deselve toebehorende, niet practicabel te wesen. Ick bedanck U Ed. over de advertentie, ende heb het selve wel te gemoet gesien, ende meer andere scrupulen, U Ed. versoeckende sigh te willen erinneren, de groote difficulteyten, die den Heere Extraordinaris Ambassadeur van Sweden syn bejegent, aleer hy over dat Formulier van Certificatien met dese Heeren heeft konnen convenieren, ende dat syne Ed. het selve apparentelyck nogh niet soude hebben uytgewroght, byaldien het door den Heere *Whitlock* niet en ware belooft geweest in het Tractaet tot Upsal. Ick heb U Ed., soo haest als ick copye had bekomen van het geene tusschen de Heeren Commissarisen van desen Staet ende den gemelden Heer Ambassadeur was gesloten, het selve copyelyck gesonden, ende geschreven, dat ick my daer van soude soecken te dienen, op de toeseggìnge, dat men den Staet van de Vereenighde Nederlanden soude doen hebben alle het geene aen Sweden soude werden toegestaen. Ick heb sedert het selve Tractaet geauthentiseert ook aen de Regeringe overgesonden, ende geschreven, dat ick daer op ook soude pousseren, om het Tractaet van Marine met haer Ho. Mog. tot een besluyt te brengen, ende eghter heb nooit van niemandt het minste lettertjen ontfangen, raeckende de voorgeroerde scrupulen. De Heeren Commissarisen van dese syde hebben tot meermalen, dat selve gesustineert, dat soodanige gecircumstantieerde certificatien niet practicabel souden wesen, ende datse andere gemeene Zee-brieven ofte Certificatien niet aghten, vermits deselve geensints beletten die frauden, diese gaerne souden voorkomen, ende hebben genooghsaem laten blycken, datse liever eenigh ander expedient souden aennemen, als datse souden beloven, dat op de vertooninge van soodanige Certificatien, de Schepen sonder verder molestatie haere reysen souden mogen vervolgen. Ick heb dagelycks den Heer Secretaris van Staet de Memorie laten verversschen, raeckende de toeseggìnge in de laetste Conferentie, naementlyck, dat ick by geschrifte soude bekomen alle de Considerationen van dese syde op het voorgeroerde Concept, ende alhoewel ick meen wel beright te wesen, dat deselve in den Raedt syn gearresteert, soo heb ick die eghter nogh niet konnen bekomen. Ick sal den Heer Major *Cromwel* communiceren het geene op syn versoeck is gedisponeert. Ick hoop, dat de Dantzische Ratificatie sal werden geredresseert, dat alles in de Oosterssche Quartieren sigh ten besten sal schicken, ende dat de gelegentheydt van den Staet der Vereenighde Nederlanden sal konnen toelaeten, dat deselve in dese misterieuse tyden sigh te water ende te lande, in een goedt postuur sal konnen houden. Byaldien het sonder ondienst van den Staet konde geschieden, dat ick wat beright konde hebben tot myne naerightinge, aengaende de defensive Alliancie tusschen de Geestelycke Keurvorsten, den Bisschop van Munster ende den Hertogh van Nieuwburgh, het soude my aengenaem wesen, ende misschien te pas konnen komen; *Bourdeaux Neufville* seyde my onlanghs, dat de Ambassadeur van Vranckryck uyt Dantzich had geschreven, dat de Koningh van Sweden hem selfs had verseeckert, dat hy over de naeder Allian-

cie

die met den Keurvorst van Brandenburgh volkomentlyck was vergeleken; maer dat het om redenen moest werden gesecreteert. Ick geloof, dat Vranckryck alle middelen sal bybrengen, om den Koningh van Sweden in beter postuur te helpen, maer kan niet bemereken, dat men sigh hier soo seer daer over bekommert, het hembde naeder synde als de rock. Waer mede eyndigende, gebiede ick my seer gedienstelyck aen U Ed., sullende altydt syn ende blyven:

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 15. December 1656.

P. S.

Met het sluyten van myne brieven besigh synde, ontfangh ick het beloofde geschrift van den Heer *Thurloë*, ende ben van gevoelen dat dese Heeren niet verder sullen te brengen wesen.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 22. December 1656.

EDELE GESTRENGE HEER,

NAe 't afgaen van mynen jongsten, van dato den 15. deser lopende maendt, is my U Edts. Missive van deselven dato wel ter handen gekomen, ende sal U Ed. by desen gelieven gediendt te syn, dat de reden ofte oorsaken, wederomme de Consideratien van de Regeringe op 't Tractaet jonghst tusschen Engelandt ende Sweden gemaeckt, U Ed. niet syn toegekomen, is, dat wy, van post tot post te gemoedt siende eene complete copye, met byvoeginge van dagh ende dato &c. het besoigne daer op gedecerneert, tot nogh toe hebben gedifferent, ende sullen ook als nogh de suppletie van 't voorsz. defect by gelegentheydt verwaghten.

De Heeren Staeten van Hollandt ende West-Vrieslandt, syn gisteren van den anderen gescheyden, op reces tot den 9. van de toekomende maendt; de Heeren Commissarisen over 't werck van de Marine gebesoigneert hebbende, hebben haer advis geformeert, conform 't Concept van Resolutie * copyelyk hier nevensgaende; dan is by de Heeren van Amstelredam, ende eenige andere Leden tydt versoght, omme het Formulier daerinne vervat alvoorens 't selve af te senden, te mogen communiceren met de Heeren haere Principalen. Sulcks dat

* Zie *Secrete Resolutien* I. Deel, pag. 372. enz. in Quarto.

dat dienaengaende de Conclusie is genomen op inschryvinge tegens Maendagh toekomende ende aght daegen, ofte dat deselve tydt overstreecken synde, de Resolutie soude mogen werden uytgegeven.

Het Concept van Marine, by de Engelschen ingesteldt, is nogh voor 't scheyden van haer Ed. Groot Mog. Vergaderinghe in deselve voorgelesen. Edogh heeft daer op by defect van tydt geene naedere deliberatien konnen gehouden worden.

Aengaende de Alliancie defensive door den Keurvorst van Keulen, Vorst van Nieuwburgh ende Bisschop van Munster &c., haer Ho. Mog. aengeboden, is van deser syde al een geruymen tydt geleden verklaert, deselve aenbiedinge haer Ho. Mog. aengenaem te wesen, ende dat men de ouverture van de verdere particulariteyten van haer nogh soude verwaghten. Waer op nu eenige dagen geleden door den Minister van den Bisschop van Munster versoght synde te mogen weten, wat plaetse ende tydt haer Ho. Mog. gevalligh soude syn, omme deselve naeder ouverture te ontfangen, ende over 't formele subject in formele Onderhandelinge te treden, is by haer Ho. Mog. daer op voorleden Dingsdagh geantwoordt, dat het selve wel gevalligh sal syn de voorschreve ouverture hoe eerder hoe liever alhier *in loco* door Gedeputeerden uyt den haren te ontfangen.

De jonghste tydinge van den Heer Ambassadeur *Boreel*, daer over ook by haer Ho. Mog. aen U Ed. werdt geschreven, is alhier van sonderlinge importantie geoordeeldt, ende gaet daer van copye hier nevens, alsmede van de Missive van den Heer *de Glarges* met Bylaege daerinne geroert. Waer mede desen besluytende, sal blyven:

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 22. December 1656.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 22. December 1656.

EDELE GESTRENGE HEER,

ICk hoop dat myne laetste brieven van den 15. deser, soo tydelyck sullen wesen overgekomen, dat de Gedepûteerde Leden voor het scheyden van de Vergaderinge tegens Kersmis, het geschrifte ofte concepte Tractaet van dese syde mede sullen hebben konnen examineren, ende dat ick met den naesten de consideratien ende meeninge van de Regeringe op het geheele werck sal konnen ontfangen. Op het geene U Ed. *in antecessum* door U Ed. Missive van den 15. deses my gelieft mede te deelen van de remarques op het Formulier van den Zeebrief, kan ick niet anders antwoorden, als ick heb gedaen in den mynen van den selven dato, het is seeker, dat men hier seer ongaerne is gekomen

men tot de instellinge van een Pasport, vermits sy meenen, dat het een nieuwigheydt is, daer men in geene voorige Tractaeten ietwes af vindt gementionneert, ende dat het streckt tot prejudicie van haer gepretendeerde Reght in dese Zeën, sulcks datse liever eenigh ander expedient souden willen aennemen: Het geconvenieerde met Spanjen werdt hier geensints geconsidereert, om verscheyde redenen, insonderheydt ten opsighte van het groot verschil, dat'er van oudts altydt is geweest tusschen de pretensie ende ook de practycke van den een ende den ander, niet alleen tegens de Nederlanders; maer ook alle andere navigerende Volckeren, het Kanael passerende. De naeder instructie van de Regeringe hebbende ontfangen, sal ick volgens deselve, met alle getrouwigheydt ende iever daer op aenhouden, dat de Concepte Artikelen in diervoegen mogen werden gedresseert, ende myne verrigtinge van tydt tot tydt overschryven, ten ware hare Ed. Groot Mog. geliefden goet te vinden, dat ik eens mondelinge 't selve moghte komen refereren, als nogh vastelyk betrouwende, dat het selve werck daer door best, ende spoedighst tot een redelyk besluydt, soude konnen gebraght werden. Ick meen, dat de deliberatie om de Oorlogschepen van den Staet der vereenighde Nederlanden precise last te geven, om alle onhebbelycke visitatien van de Engelschen, met gewelt soo het niet anders kan wesen af te weeren, is van de hooghste importantie, ende by aldien op de naeder besoignes de inclinatie van de Gedeputeerden van de respective Admiraeliteyten ook daer toe moghte strecken, wensch ick, dat 's Landts Vloot in soo goeden postuere moghte wesen, als die laetst is geweest op de Oost-zee, ende dat ick tydelyck van hier moghte werden gedimitteert, om verder onheylen te mogen helpen voorkomen; wat met vigoureuse Resolutien op het papier te brengen eer men gereet is met sortabile middelen, om die behoorlycken naedruck te doen hebben, kan uytgewerckt worden, is nogh in versche memorie, ende als het niet anders kan wesen, is het veyliger in postuer te wesen ende het geresolveerde te konnen executeren, als eer men gereet is daer van ietwes te laten esclateren, insonderheydt ten aensien van Luyden, die haer door een kleyn gerugje niet laten vervaert maken.

Ick heb van daegh van verscheyde Personen verstaen, dat eenen *Monteyt*, die laetst Secretaris is geweest van *Don Alonso de Cardenas*, hier te Lande is gekomen, ende dat hy wel drie uuren lang met den Heere *Protector* heeft gesprooken; maer ick heb het selve van soodanige Luyden niet gehoort, dat ick daer staet op maken kan: Ende voor dese reys niet anders hier hebbende by te voegen, als myne ootmoedige gebiedenisse, sal ick altydt syn ende blyven:

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 22. December 1656.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 29. December 1656.

EDELE GESTRENGE HEER,

AEnstondts komt my ter handen U Edts. Missive van dato den 22. deser loopende maendt; ende was myne jonghste aen U Ed. van den selven dato.

By 't afwesen van de Vergaederinge van haer Ed. Groot Mog., ende vermits de Heylige dagen van Kersmisse, is sedert alhier niets van consideratie gepasseert; edogh heb ik geobmitteert U Ed. by mynen voorgaenden te verwittigen, dat de saeken van het Thesaurierschap-Generael * deser Vereenighde Nederlanden eyndelyck op een favorable brief ende aenmaeninge van den Raede van Staete, is geredresseert tot contentement van Haer Ed. Groot Mog., ende dat op den 20. deses by haer Ho. Mog. is geresolveert, dat de Heer *van Beverningh* in 't gemelde Ampt sal werden geinstalleert: De Heeren van Zeelandt die de eerste syn geweest in 't intrecken van haere stemme, hadden by Staetsgewyse Resolutie haere Gedeputeerden ter Generaliteyt gelast, de Provincie van Hollandt in dien deele te believen, ende die van Stadt ende Lande, onder welckers presidie de conclusie van suspensie was genomen, hebben alhoewel doenmaels nogh niet anders gelast synde, daer op tot contentement van haer Ed. Groot Mog. geadviseert, op 't behagen van de Heeren haere Principalen; dogh is sedert uyt deselve Provincie nogh ontfangen eene Staetsgewyse Resolutie tot contentement van haer Ed. Groot Mog., op den 19. deses, ende sulcks daeghs te vooren, dat de voorsz. Conclusie ter Generaliteyt is geformeert. Die van Over-Yssel hebben my gisteren mede geseght op 't voorsz. subject tot contentement als boven Authorisatie te hebben ontfangen; sulcks dat nu de stemme van Vrieslandt alleen resteert, die ook tegens de voorsz. Resolutie hebben aengeteeckent. Ende voor dese reyse hier by niet van consideratie te voegen hebbende, sal blyven:

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 29. December 1656.

P. S.

Ick vertreck morgen voor eenige weynige dagen nae Dordreght, ende soude sulcks konnen gebeuren, dat U Ed. met de toekomende post geene van my quame te ontfangen.

* Zie *Aitzema* III. Deel, pag. 1311. in Folio.

Aen

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 29. December 1656.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Ed. Missive van den 22. deses is my gister-avondt wel gewerden. Ick heb het Concept van Resolutie copyelyck daer bygevoeght over het werck van de Marine geëxamineert, ende last hebbende sal met iever ende getrouwigheydt arbeyden, om het geredresseerde Formulier by dese Heeren smakelyck te maecken, alhoewel ick bedught ben, datse het laetst overgesonden niet sullen willen veranderen, ende dat ick het werck ten aensien van de verdere Artikelen ook niet naeder sal konnen brengen, ende wenschte wel naeder informatie te hebben, van de redenen ende argumenten, die de Heeren Commissarisen oordeelen, dat verder daer toe applicabel souden wesen, hebbende tot meermaelen al bygebraght, dat ick heb konnen bedencken: Ook hadt ick gehoopt, dat ick op de verdere Artikelen *specificè* soude hebben verstaen de consideratien van U Ed. ende de Leden, dogh vertrouw, dat de Vergaderinge weder by den anderen komende, een speciaele besoigne op het laetst overgesonden papier sal werden aengesteldt, ende dat het geene daer op sal werden geremarqueert ende geresolveert, omstandighlyck ende op ieder Artikel in specie sal werden overgesonden. Ick heb met verwonderinge gesien, het geene de Heer Ambassadeur *Boreel* met soo grote assurantie schryft, U Ed. verseeckerende, dat ick het geene my daer op by den Heer *Thurloe* is wedervaren, nae de waerheydt ende sincerelyck in den nevensgaenden bygeschrifte heb vervat. Hy seyde my, dat hy een vyandt was van leugenen, ende als'er iet aen was, dat hy het niet soude willen ontkennen, ende geloofde, dat het uyt de Spaensche koker voortquam, om datse meenen wel bericht te weesen, dat men tot Madridt staet maeckt, dat het Esquader onder den Vice-Admirael *de Ruyter* nevens de uytgeruste Oorloghschepen in Spanjen, de verwaghte Silverschepen sal helpen *in salvo* inbrengen, het welcken hy versoght, dat ick U Ed. soude communiceren, sigh versekerende, dat deselve nae syne gewoonelycke wysheydt wel soude konnen afmeten, van wat consequentie soodanige Actie soude wesen; derhalven sal ick by gelegentheydt door rescriptie te gemoet sien, wat dienaengaende by den Staet is geresolveert, om alle jalousie te doen verdwynen, die met groote listigheydt soo buyten als binnen werdt gevoerdt. Waer mede eyndigende, sal blyven:

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 29. December 1656.

Aen

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 5. January 1657.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Ed. Missive van den 29. December laetstleden, is my gisteren-avondt behandight, het was my ten hooghsten aengenaem, te vernemen, dat het Thresauriers-Ampt Generael door toestemminge van alle Provincien, uytgesondert Vrieslandt alleen, op den Heer *van Beverningh* is bevestight; de Goede Godt hoop ick, sal alles verder ten besten schicken, ende my eenmael door syne grondeloose Bermhertigheydt, weder by de mynen in het Vaderlandt laeten komen, het welcke ook voor den Staet in der waerheydt niet ondienstigh soude wesen, om dat de Regeringe eens grondelyck soude konnen verniemen, de gelegentheydt van de saeken alhier, ende sonder verder dilayen een eynde ten eenen ofte ten anderen maeken, van het werck van de Marine. Ick heb in den brief van den Heer *Boreel* gesien, dat de Heer President *de Thou* op Drie-Koningen soude vertrecken, ende by veelen werdt gelooft, dat Hollandt, Vranckryck, Sweden ende Portugal, van Drie-Koningen, niet veel goedts heeft te verwaghten, hoe schonen semblant van deselve werde gemaeckt; maer menschen schicken ende Godt beschikt. Ick hoop, dat als haer Ed. Groot Mog. weder sullen vergadert wesen, dat op de jonghst overgesonden Artikelen finale ende positive Resolutien sullen werden genoomen, geloovende dat het verder uytstel alhier ombrage soude geven. Waer mede eyndigende, sal ick verblyven:

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 5. January 1657.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 12. January 1657.

EDELE GESTRENGE HEER,

SEdert mynen jonghsten van dato den 29. der voorlede maendt, is my die van U Ed. van den selven dato, ende nogh die van den 5. deses wel gewerden.

De

De concepte Resolutie van haer Ed. Groot Mog. nopende de Pasporten in dato den 20. der voorsz. voorlede maendt, is in diervoegen by haer Ed. Groot Mog. gearresteert, synde daer op geene inschryvingen ingekomen, ende ick meyne dat U Ed. daer op by provisie wel sal konnen ageren, alhoewel de voorsz. Resolutie ter Generaliteydt nogh niet ingebraght is, vermits de saeke daerinne geroert in substantie conform is voorgaende haer Ho. Mog. Resolutie in dato den 10. Augusty laetstleden, ende de forme by de meest geinteresseerde Provincien mede geapprobeert wesende, soo dunckt my, dat daer op veyleghlyck in 't werck kan werden getreden, ondertusschen, naedemael de Leden van haer Ed. Groot Mog. Vergaderinge al meest wederomme completelyck aengekomen syn, soo sal ick niet naelaeten in de aenstaende weeck wederomme te vorderen de besoignes op 't laetst overgesonden Concept, ten eynde U Ed. de complete last van haer Hoog Mogende soo haest doenlyck moge bekomen.

Het geene U Ed. schryft deselve door den Heere Secretaris *Thurloe* voorgehouden te syn, naementlyck dat men tot Madridt staet soude maecken, dat het Esquader onder den Vice-Admirael *de Ruyter*, nevens de Schepen van Oorloge in Spanjen uytgerust, de verwagte Silver-schepen soude helpen *in salvo* inbrengen, is t'eenemael buyten de waerheyt, ende U Ed. kan sig volkomentlyk verseeckert houden, gelyk ick U Ed. verseeckere by desen, dat daer over geene de minste deliberatien alhier in den Staet syn gehouden, ende dat ook nooit last tot diergelycke Actie gegeven sal worden.

Tegens de voorledene Heylige dagen van 't Nieuwe Jaer my nae Dordreght vervoeght hebbende, ende van daer op Saterdagh voorleden wederom alhier gearriveert wesende, hebbe met verwonderinge vernomen dat des Vrydags daer te voren door den Heere *Bootsma* van wegen de Provincie van Vrieslandt alleen hier aenwesende, by forme van weervraegh over ende ter saeke dat tot installeringe van den Heer *van Beverningh* in het Thesaurierschap-Generael tegens het advis, ende onaengesien de contradictien van de gemelde Provincie van Vrieslandt is geconcludeert, ter Vergaderinge van haer Ho. Mog. voorgedraegen was, dat men in een saeke van soodaenigen gewighte hadde ondernomen by pluraliteyt van stemmen conclusie te formeren, ende dat de begevinge van het Veldtmaerschalckschap nu over jaer ende dagh was uytgestelt ende getraisneert geworden, dat men ook wel eens behoorde daer van een afkomste te maeken, ende alhoewel ick geinformeert werde, dat sulcks meer scheen by forme van discours, ende ter occasie, dat de Heeren Gedeputeerden van Overyssel haere Provinciaele Resolutie over 't voorsz. Thesaurierschap inbraghten, in diervoegen voorgeworpen te werden, als wel by forme van propositie, ofte als een point van deliberatie voorgestelt te syn, dat eghter de Heer *Mulert* ter Vergaderinge van haer Hoog Mog. presiderende, het selve als een point van deliberatie aengeteeckent, ende de advisen van de respective Provincien daer op gevordert heeft, dogh dat eenige Provincien verklarende, daer op te sullen naesien den last, ende de Resolutien van de Heeren hunne Principaelen, derhalven ende ook nog daerby komende de contradictien van de Heeren Gedeputeerden van Hollandt, by den voornoemden Heere presiderende doenmaels geconcludeert

is, dat de deliberatie over de voorsz. saeke soude werden uytgestelt tot 's anderendaeghs, dat dienvolgende ook 's daeghs daer aen, wesende Saturdagh, het voorsz. point wederomme in omvrage gebraght synde, nae veele alteratien, ende iterative omvraegen ten selven daege by den Heere presiderende is geconcludeert, dat door Gedeputeerden uyt haer Ho. Mog. Vergaederinge de instructie op 't voorgeroerde Ampt slaende, geresumeert, ende nae de tegenwoordige tydts gelegentheyt gedresseert soude werden, omme alsdan op 't eligeren van een Persoon tot bekledingh van 't selve Ampt gelet te werden; ende ick meyne met seeckerheyt hier by te konnen voegen, dat men een secreet dessein geformeert hadde, met vaste hope van succes, omme op de advisen van vier of vyf Provincien by overstemminge den Heer Prins *Willem van Nassauw* te eligeren tot Veldtmaerschalk van dese Vereenigde Nederlanden, op de instructie albereyts gearresteert, ofte nogh te arresteren, ende dat men daer toe hadde gecapteert een tydt dat verscheyden Heeren van de Hollantsche Gedeputeerden ter Generaliteyt als naementlyck de Heer *van Barendreght*, *van Waveren*, *van Beverningh*, *Glaes*, ende ick, absent waeren, ende dat ook seer weynige van de Heeren Gecommitteerde Raeden alhier *in loco* wierden bevonden, dogh het selve is nogh met veele moeyten, ende ook eenighsints door toevallend geluck belet, ende wederhouden; ende oordelende, dat U Ed. niet onaengenaem sal syn communicatie te hebben van alle de particulariteyten daeromtrent voorgevallen, soo sal ick, met permissie, hier byvoegen; dat de Heer *van Beverningh* even des avondts voor de voorsz. deliberatien van Ter Gouda wederom alhier gearriveert synde, op voorleden Saturdagh des morgens in 't Collegie van de Heeren Gecommiteerde Raeden heeft gecommuniceert, dat de Princesse Douariere van Oranje, die men beright werdt, dat den voortgank van de voorsz. saeke heeft gedaen recommanderen aen Gedeputeerden van verscheyde Provincien, soo 't schynt, van 't voorschreve arrivement kennisse bekomen hebbende, mede door haer Secretaris gelycke recommandatie aen den Heer *van Beverningh* hadde gedaen doen, met byvoeginge in 't eynde, dat de voorsz. saeke in soodanige termen was staende, dat daer op ontwyffelyck nogh ten selven daege ter Generaeliteyt finaelyck soude werden geconcludeert, versoeckende derhalven, dat in gevalle de gemelde Heer *van Beverningh* niet soude begeeren te contribueren tot avancement van de voorschreve saeke, gelyck hy sigh in den beginne daer van beleefdelyck hadde geexcuseert, het den selven ten minste believen mogte daerinne moderatie te gebruycken, ende geene hevige oppositie te doen, dan dat by hem Heer *van Beverningh* voornoemt, nae voorgaende danckseggingе van dat hem soodanigh dessein nogh eeniger maeten by tydts wierde gecommuniceert, daer op rondelyck ende cordatelyck was geantwoordt, dat hy tot verbreeckinge van 't selve, ende tot stuytinge van de voortgangh van dien, alles soude contribueren ende aenwenden, 't gunt hem eenighsints mogelyck soude wesen; ende dat hy ook dienvolgende sigh aenstonts nae 't opgemelde Collegie van de Heeren Gecommitteerde Raeden vervoeght hadde, omme aldaer van 't geene voorsz. is, pertinente openinge te doen, ende vervolgens met haer Ed. Mog. te helpen beraemen, ende in 't werck te stellen soodanige middelen, als ten

voorsz.

voorsz. eynde, ende tot conservatie van 't respect van de Provincie van Hollandt ende West-Vrieslandt souden konnen dienen, daerop by haer Ed. Mog. goetgevonden is haer aenstonts en Corps ter Generaliteyt te vervoegen, ende met de Heeren ordinaris Gedeputeerden van haer Ed. Groot Mog. eerst by de Gedeputeerden van de andere Provincien in 't particulier alle mogelycke devoiren aen te wenden, om deselve te disponeren tot moderatie, ende tot het vergunnen van tydt aen de Provincie van Hollandt, omme op de voorsz. saeke te mogen formeren haere Provinciaele Resolutie, synde geresolveert het voorsz. geproponeerde simpelyck over te nemen, omme alsoo was 't mogelyck den gedreyghden slagh te breecken. Ende onder de hand bevindende de saeke soodanigh gelegen te syn, dat by de drie laetste Provincien te weten, Vrieslandt, Overyssel, ende Stadt ende Landen niets was te effectueren, dat Utreght haer volkomentlyck soude draegen tot contentement van Hollandt, dat onder de Zeeuwsche Heeren die vyf in getalle present waeren, de drie laetste scheenen met groote drift ingenomen te syn, omme de saeke te helpen pousseren tot besluyt, dogh de twee anderen ter contrarie *fort & ferme* geresolveert, niet verder te gaen dan seeckere schriftelycke Resolutie, by de Heeren Staten van de gemelde Provincie in November laetstleden over 't voorsz. subject genomen was mede brengende, naementlyck dat men besoigne soude aenstellen over de instructie op 't voorsz. Ampt slaende, omme ter gelegener tydt op 't eligeren van een Persoon, als boven, gelet te werden, dat uyt de Provincie van Gelderlandt de Heeren van 't Nimweegsche Quartier present synde, mede genegentheyt schenen te hebben, om haer conform de drie laetste Provincien te comporteren, dat een Heer van 't Zutphensche Quartier alleen alhier aenwesende, verklaerde de genegentheyt van Hollandt cordatelyk te sullen seconderen, ende dat van 't Veluwsche Quartier, daer van twee Heeren hier *in loco* waeren, alleenlyk een van deselve ter Vergaderinge van haer Ho. Mog. present was, die mede conform de voorsz. drie laetste Provincien was geinclineert, sulks dat nae de compositie van deselve Provincie soo die ter Generaliteydt wierde gerepresenteert, mede een naedeeligh advis stonde te bevreesen; dan alsoo men nae 't bekende naturel van den Heer uyt het Veluwsche Quartier nog alhier *in loco*, dog niet in de Vergaederinge synde, wel konde weten, dat deselve present wesende, met goeden ernst de intentie van Hollandt in de voorsz. saeke soude seconderen, ende dat sulcks door dessels presentie ten minsten geëffectueert soude konnen werden, dat de stemmen onder de Heeren van Gelderlandt soude steeken, soo heeft de voornoemde Heer *van Beverningh* sigh aenstonts Persoonelyck nae 't Logement van den gemelde Geldersche Heer vervoegt, ende alhoewel deselve wat onpasselyck synde het bedde was houdende, eghter noghtans soo veel te wege gebraght, dat syn Ed. sigh aenstondts aengekleedt, ende ter Vergaderinge van haer Hoog Mog. vervoeght heeft, alwaer deselve nogh tydelyck gecompareert synde, soo veel te wege gebraght is, dat het advis van Gelderlandt op 't voorschreve subject, alhoewel in deselve Provincie dienaengaende voor desen mede formele Resolutie in faveur van den Heer Prins *Willem van Nassauw* is genomen geweest, niet positivelyck en is geüyt geworden, ende aengesien van wegen de Provincie van Zeelandt alleenlyck wierde voorgelesen

sen de schriftelycke last ende Resolutie, streckende tot besoigne over de instructie, als boven breeder staet verhaelt, mitsgaders by die van Utreght aen Hollandt niet alleenlyck tydt vergunt, maer ook selfs voor haer tydt versoght wierde, soo is de voorschreve saeke verbleven in lange altercatien, werdende aen de eene syde by die van Hollandt, ende aen de andere syde by de drie naesittende Provincien, elck voor haere sustenue, grooten ernst betoont. Dogh alsoo eyndelyk nae veele, ende iterative omvraegen, de Heeren van Gelderlandt, van de eene syde seer gepresseert werdende, omme haer positivelyck te willen verklaeren volgens de voorgeroerde schriftelycke Resolutie van de Heeren Staten haere Principaelen, die by de Heeren van Vrieslandt ook copyelyck wierde geëxhibeert, ende van de andere syde door die van Hollandt ernstelyck aengemaendt werdende, omme haer volgens de ordre van de Regeringe, te vergunnen den gerequireerden tydt, verklaert hebben, het selve laetste aen Hollandt toe te staen, soo hebben de voorschreve drie naesittende Provincien haer provisionelyck in substantie met Zeelandt gevoeght, ende is sulcks, onaengesien de Protestatie van Hollandt, by den Heere presiderende gedicteert de conclusie hier voren gementionneert: de Heeren Gecommitteerde Raeden hebben daer op wederomme Vergaederinge van 't Collegie geleyt tegens ses uuren in den avondt, omme te delibereren, ende te overleggen wat verder in de voorschreve saeke soude konnen, ende behooren te werden geresolveert, ende byderhandt genomen, by welcke deliberatie ick nogh mede present ben geweest, ende hebbe aldaer met genoegen bespeurt, dat alle de presente Heeren, te weten *van Wimmenum*, *van Merode*, *Oosdorp*, *Meerman*, *van Cortenhoeft*, *Abbesteech*, *Beverningh* ende *Goeree*, waeren van eenparig sentiment, ende gelyken iever, dat diergelyke proceduren van wegen de Provincie van Hollandt met regt konden, ende met vigeur behoorden te werden gestuyt, ende by soo verre men de wel gemelde Provincie van Hollandt soude willen precipiteren, dat alsdan door de de Heeren Gecommitteerde Raeden en Corps, ende de ordinaris Gedeputeerden wegens dese Provincie ter Generaliteyt rondelyck soude werden gedenuncieert, dat men verstondt in weerwille van de Staten van een Provincie over de Militie van haere betaelinge, by de Generaliteyt geen commandement ter wereldt gedefereert te konnen werden, ende dat de Provincie van Hollandt, immers soo wel de maght soude hebben omme haer reght in dien deele te maintineren, als sulcks tot nogh toe by de Provincien van Vrieslandt, ende Stadt ende Landen was gepractiseert geworden, die men nu tot verwonderinge bespeurde de ieverighste te wesen, omme tegen het selve Reght, ende haer eygen practycque andere Provincien te willen verongelyken, dan dat nogh voor de resumptie van de voor gementioneerde conclusie door de respective aenwesende Heeren van Hollandt, by de Gedeputeerden van de andere Provincien alle mogelycke devoiren souden werden aengewendt, omme haer te disponeren tot de vergunninge van competente tydt, ende dat sulks de meergeroerde conclusie niet gearresteert, maer opgehouden soude mogen werden, door welcke devoiren nogh soo vele te wege gebraght is, dat een van de drie naesittende Heeren van Zeelandt mede wat gemack by gebraght heeft, ende dienvolgende op 't versoeck van Hollandt, ende Utreght, 't welck by Gelderlandt absolutelyck wierde geac-

geaccordeert conform de naedere voorslagh van die van Zeelandt, de resumptie van de voorsz. presente conclusie nogh opgehouden is den tydt van veertien daegen: ick wil niet twyffelen, of de respective Leden van haer Ed. Groot Mog. Vergaederinge, completelyck by den anderen gekomen wesende, ende considererende het voorsz. desseyn soo sinisterlyck ondernomen, selfs nae dat in dien deele van wegen haer Ed. Groot Mog. soo veel moderatie was bygebragt, dat deselve door haer Gecommitteerden, nevens die van de andere Provincien al in December des jaers 1655. hadden doen op 't papier brengen seecker Concept van harmonie, ende eenigheydt tusschen de respectiven Provincien, het welcke ingevalle by deselve geamplecteert was geweest, daer door ook op 't voorsz. ampt tot onderling contentement besluyt gemaeckt hadde konnen worden, sullen niet minder geporteert wesen, als de welgemelde Heeren derselver Gecommitteerde Raeden, ende Gedeputeerden ter Generaliteyt syn geweest, omme met behoorlycke vigeur soodanige proceduren te helpen tegengaen, ende stuyten, daer toe ick meyne dat reghtmaetige, ende efficacieuse middelen sullen konnen werden aengewesen. Waer mede eyndigende verblyve:

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 12. January 1657.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 19. January 1657.

EDELE GESTRENGE HEER,

NAer 't afgaen van mynen jonghsten in dato den 12. deser lopende maendt, is my geene van U Ed. ter handen gekomen, synde de jonghst verwaghte post van daer tot nogh toe alhier niet gearriveert.

Het geconcipieerde formulier van Pasport, vervat in haer Ed. Groot Mog. Resolutie van dato den 20. December des voorleden jaers, is gisteren by haer Ho. Mog. mede gearresteert, gelyck U Ed. breeder sal gelieven af te nemen, uyt de Resolutie die deselve van wegen den Staet sal toekomen: Ende nopende het vorder concept by U Ed. overgesonden nevens desselfs Missive van dato den 15. December des voorleden jaers, daerop is by Gecommitteerden van haer Ed. Groot Mog. eene Sessie gebesoigneert, ende alsoo ieder van de Leden van 't besoigne, alvoren voort te besoigneren, ofte haere advisen daeromtrent te openen, van 't voorsz. Concept by copye begeerden gedient te wesen, soo heeft het vordere besoigne moeten gecontinueert worden tot op huyden, van welckers uytval met de respective Resolutie die daerop sal wesen gevolght, ick U Ed. met den naesten hoop te adviseren, oordeelende dat naedemael het

voorgetoorde Formulier van Pasport is het essentieelste ingredient van 't voorsz. Tractaet, U Ed. daerop provisionelyck de Conferentien aldaer soude konnen vervolgen; ende ick hoope dat van de syde van Engelandt sal konnen werden geapprehendeert, de redelyckheydt van de voorsz. veranderinge in haerlieder opgestelde Formulier gedaen, ende ook de noodtwendigheydt van eenige pointen van dien; want voor soo veel in den eersten belanght, dat de verklaringe alleen soude werden gedaen by den Schipper, 't selve is nae de constitutie van dese Landen absolutè noodtsaeckelyck, vermits de Reeders, ende de Bevraghters van de Schepen, die hier te Landen gelaeden worden, doorgaens woonagtigh syn in verscheyde Steden, ende sulcks onmogelyck is deselve te doen compareren, om de voorsz. verklaeringe te doen, dat ook de eene van des anders inlaedinge geene verklaeringe kan geven, ende dat voorts niemandt dan de Schipper met wetenschap de ingredienten van de voorsz. Formulieren kan getuygen, gelyck wy ook niet konnen vetrouwen daeromtrent aen de syde van Engelandt eenige andere meyninge te wesen.

Ten anderen kan notoirlyck nae 't gebruyck deser Landen in de voorschreve verklaeringe niet influeren, dat de Schipper is een Borger van dese ofte geene Stadt hier te Lande, veel min natuerlyck Onderdaen, vermits veele Schippers alhier gebruyckt werdende, Vreemdelingen syn, ende alleenlyck haer *domicilium* hebben in de een of de andere Stadt binnen de Vereenighde Nederlanden, 't welck in Sweden ter contrarie geobserveert wordt, alwaer alle Schippers moeten wesen Borgers ende subjecten, volgens de Ordonnantien van 't Ryck.

Ten derden, schynt mede t'eenemael onnoodigh te wesen, dat alle de Reeders van de Schepen *nominatim* in 't voorsz. Pasport werden uytgedruckt, alsoo genoegh is, dat in 't selve Schip niemandt participeert die Vyandt is met de Republick van Engelandt, ende de voorsz. expressie dickmaels seer groot vallen soude, vermits de menighvuldigheydt van de Reders, behalven dat, 't geene in desen als het principaelste geconsidereert is, de voorsz. expressie, onder correctie, gantsch niet soude konnen opereren, omme fraude voor te komen, aengesien die gene, die sigh niet soude ontsien valsche verklaeringe te geven, seer lightelyck daerin soude konnen voegen eenige onwaeraghtige namen, jae gesingeerde namen van menschen die *in rerum naturâ* niet en souden wesen, alsoo alle Natien uytgesondert de Vyanden van Engelandt, daer onder mogen begrepen wesen, ende souden voorwaer de Zee-Kapiteynen, als het al schoon soo moghte wesen, dat de naemen te reghte waeren geëxprimeert, ende dat daer onder een Vyandtlyk Persoon moghte syn, deesen nooit uyt een Vriendt konnen onderkennen.

Ten vierden, wat belanght de uytgelaete specificatie van alle de Goederen, met de circumstantien daer by gevoeght, deselve wordt voldaen met de relatie ende aenheghtinge tot, ende van de Pasporten, daer mede men veel beter als met eene soodanige specificatie kan wesen verseeckert, om redenen op 't voorgaende point ten deele geallegeert, ende dat by exhibitie van de Pasporten als boven niets kan werden verswegen, ofte verandert, ten sy desen Staet in syn gereghtigheydt sy verkort, welcke exhibitie van Pasporten, des noods synde,

nogh

nogh te kraghtiger kan werden gemaeckt, door de voorslagh vervat in haer Hoog Mogende Resolutie van dato den 10. Maert 1654. daer toe U Ed. by naeder Resolutie van dato den tweeden Juny des voorleeden jaers is geauthoriseert.

Ten vyfden, schyndt mede onnodigh te wesen het getal, ende de naemen van alle het Scheeps-volck specificè uyt te drucken, immers is impossibel dat daerby soude werden gevoeght, *dat deselve alle syn Onderdaenen* &c., synde gelyck U Ed. bekent is, het Boots-volck hier te Lande voor een goedt gedeelte Noormannen, ende andere Vreemde Natien; edogh komt de saecke daerop alleenlyck aen, dat men gerustheydt geve daer onder geene subjecten van de Vyanden van Engelandt te wesen begrepen, behalven dat ook de Scheepen in de uyterste Zeegaten, nae het passeren van de voorsz. verklaeringe, ende ook geduerende haere reyse dickmaels eenige Persoonen innemen, ofte uytsetten, daerop deselve te vooren nooit hadden gedaght, immers de plaetsen van de stervende niet gewoon syn wederom te suppleren, ende in welcken gevalle het getal van 't Volck met het Pasport niet soude accorderen, waer op dat sommige Kapiteynen onhebbelyckheden souden mogen by der handt nemen.

Eyndelyck ende ten sesden, is alhier geoordeelt dat alle kraght van de voorschreve Pasporten moet komen van de waeraghtige verklaeringe daerinne vervat, ende niet van eenige eygen getuygenisse van de Magistraet, die van de saeke geen andere kennisse als door deselve verklaeringe kan hebben, ende daeromme is uytgelaeten de clausule, spreeckende van *dat de Magistraet nae volkomen examinatie bevonden heeft* &c., maer alles relatif gemaeckt tot de voorsz. verklaeringe.

Ende boven 't geene voorsz. staet, sal U Ed. bevinden, dat al 't geene begrepen is in 't Formulier van de syde van Engelandt opgestelt, ook in 't voorschreve ons Formulier is vervat.

Edogh syn in 't selve ons Formulier nogh gesuppleert de omissien die men in 't voorgeroerde Engelsche Formulier heeft bespeurt, als eerstelyck dat in 't selve Engelsche Formulier wel geseydt wordt, *dat geene van de ingelaeden Goederen aen Vyanden toebehooren, noghte eenige van 't Scheeps-Volck Vyanden syn*, maer niet dat in 't Schip selfs geen Vyanden participeren, ofte daer aen reeden.

Ten anderen, dat in het voorschreve Engelsche Formulier nergens positivè ende explicitè verklaeringe gedaen wordt, van dat geene Contrabande Waeren in het Schip gelaeden syn, gedestineert nae Vyandtlycke Havenen, het welck noghtans het aldervoornaemste point is, daer tegens voorsien moet werden.

Ende ten derden, dat in 't voorschreve Engelsche Formulier mede niet positivè ende explicitè geseydt werdt, dat de Schipper nae dato van de voorschreve syne gedaene verklaeringe geene Vyandtlycke Goederen, ofte Contrabande Waeren nae Vyandtlycke Havenen gedestineert, inlaeden sal, 't welck mede tot volkomen securiteyt nodigh is.

Op het voorgevallene nopende het Veldtmaerschalkschap deser Vereenigde Ne-

Nederlanden, daer van ick U Ed. by de voorsz. myne jonghste Missive in het breede hebbe geadviseert, is op den 12. deses by haer Ed. Groot Mog. genomen de Resolutie daer van copye hier nevens gaet onder No. 1., ende is daer op naederhandt gevolght het Rapport ende Advis van Commissarisen, vervat in de Notulen van den 17. * daeraenvolgende, daer van U Ed. mede hier nevens gedient werdt onder No. 2., ende nae ick daeromtrent bespeure de inclinatien van de Leden, sal daerop ontwyffelyck in de toekomende weecke volgen, eene cordate Resolutie, daer mede ick ook vastelyck vertrouwe, dat die saeke voorts ter Generaeliteyt wel in staete gehouden sal werden.

Waer by voor dese reyse niet verders van importantie te voegen hebbende, sal hier mede afbreecken ende verblyven:

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 19. January 1657.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 19. January 1657.

EDELE GESTRENGE HEER,

NAe 't schryven van mynen nevensgaende, is nogh huyden by Commissarisen van haer Ed. Groot Mog. advis geformeert over het bewuste Concept van Marine, daer van ick met ter haest de extensie hebbe gemaeckt, gelyck deselve copyelyck hier nevens gaet, sullende U Ed. met den naesten adviseren of het selve advis haer Ed. Groot Mogende geamplecteert, ende daerop Resolutie gearresteert sal syn.

Ondertusschen hebbe ick U Ed. by desen wel willen bekent maecken, dat ik somwylen invallen hebbe gehadt, of niet tot bevorderinge van U Edts. Negotiatie aldaer, ende tot dessels soulagement soude konnen dienen, dat men de saeke daer heenen moghte geleyden, dat de Heer Secretaris *de Wildt*, als over het opstellen van 't Formulier van Pasporten alhier mede synde geconsuleert geweest, ende daerop, soo veel ick kan mercken, de Heeren van Amstelredam haer in materie van Zeesaecken vry wat verlaaten, by haer Hoog Mogende derwaerts moghte werden gedeputeert, omme U Ed. in 't adjusteren van 't voorsz. Formulier te assisteren; ende myne reflectie gaet dienthalven voornaementlyck daer op, dat dickmaels eene ende deselve saeke gemanieert synde door soodanigh Persoon, sommige Luyden gevalt, daer deselve hun niet soude gevallen in kas het maniement van dien door een ander Persoon soude syn geschiedt geweest.

Indien U Ed. daerinne voordeel voor de saecke konde bespeuren, soo soude ick by de eerste gelegentheyt daer toe in Hollandt voorslagh doen, ende sulks tragh-

* Zie *Resolutien van Consideratie*, pag. 283. in Quarto.

traghten uyt te wercken, ende andersints my nae U Edts. wyser consideratien in dien deele reguleren, weshalven hierop een lettertjen tot rescriptie te gemoedt siende, sal blyven,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 19. January 1657.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 12. January 1657.

EDELE GESTRENGE HEER,

ICk hoop met den naesten ordinaris te sullen vernemen, hoe het berigt op den inhoudt van den brief uyt Paris sal wesen opgenomen, ende of U Ed. oordeelt, dat'er iet meer werdt gerequireert, om den Scribent van abuys te overtuygen; het soude hier aengenaem wesen, dat ick de ombrage, die men door advysen van Spanje heeft, raekende den Vice-Admirael *de Ruyter*, met een tegenberight konde weghnemen, ende om de dagelyckse uytstroiselen te stuyten, is myns beduckens niet noodiger, als dat men den anderen somwylen esclaircisseert ende de motiven tot aghterdoght bekent maeckt, het is de principaelste drift van alle gemiscontenteerde hier te Landen, om (waere het mogelyck) weder nieuwe onrusten tusschen de twee Staeten ende Natien te berockenen; dogh de Goede Godt laet altydt niet toe, dat quade menschen tot haer voornemen geraecken. Ende hier mede eyndigende, sal blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 12. January 1657.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 19. January 1657.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Ed. Missive van den 12. deses is my gister-avondt wel gewerden, op het laetst overgesonden concept van 't Tractaet van Marine, sal ick,

onder reverentie complete en speciale last op ieder Artikel afwaghten, al eer ick hier verder sal konnen ageren, om dat dese Heeren weeten, dat ick het selve heb overgesonden, ende verwaghten derhalven, van my een nette ende finale verklaeringe, of, ende in wat voegen de voorgeroerde concepte Artikelen by haer Hoog Mogende sullen werden aengenomen, daer syn soo veel Conferentien over gehouden, ende soo veel redenen daer over geallegeert, dat ick moet bekennen, dat ick weynigh hoop sie, om het werck verder te brengen; ick sal eghter volgens den last ende de intentie van de Regeringe het selve soecken uyt te wercken, dogh geloof alsnogh seekerlyck, dat het seer dienstigh soude wesen, dat die saek daer heenen konde werden gedirigeert, dat ick moghte geauthoriseert weesen, om den finalen uytslagh mondelinge te komen refereren. Ick sal U Ed. bericht op het geene de Heer *Thurloe* my hadt voorgehouden den 29. December, niet alleen aen den selven, maer ook aen den Heer *Protector* met de eerste goede gelegentheydt bekent maeken, ende vertrouw, dat het van goede operatie sal weesen.

U Ed. heeft my ten hooghten geobligeert met het omstandige ende pertinente verhael van 't gepasseerde ter Vergaederinge van haer Hoog Mogende den 5. deses, ende sedert; hopende ende vastelyck betrouwende, dat de Vergaederinge van haer Ed. Groot Mogende wysheydt ende vigeur genoegh sal hebben, om soodanige procedueren te stuyten; het sal hier aengenaem weesen, dat het voorschreve dessein geen effect heeft gekregen. Gisteren wierdt my geseght, dat de Heer *Lockart* weder in stilligheyt nae Vranckryck was vertrocken, ende dat hy met den Caracter van Ambassadeur soude bekleedt weesen, ook dat'er onder de handt nogh al seer wierdt gearbeydt, om de Digniteyt van den Heer *Protector* succesif te maecken, ende dat de meeste Majors-Generael daer toe al waeren gewonnen, maer by anderen werdt het niet gelooft.

De brief geschreven over de Proceduuren van *James Naylor* aen het Parlement, heeft aen veel Leeden groot misnoegen gegeven, ende de Vrienden van den Heer *Protector*, hebben soo my is geseydt, belet dat'er sedert geen omvrage op is gedaen. Hier mede eyndigende, sal blyven:

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteeckent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 19. January 1657.

Aen

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 26. January 1657.

EDELE GESTRENGE HEER,

NAe 't afgaen van myne twee jonghste, beyde van datos den 19. deser loopende maendt, is my U Edts. Missive van den selven dato wel ter handen gekomen, gelyck my ook al ten voorsz. daege wel was gewerden U Edts. voorige Missive van den 12. deser maendt: Het heeft alhier seer groot vernoegen gegeven, dat U Ed. soo positivelyck heeft konnen berighten het contrarie, van 't geene in den bewusten brief uyt Paris is vervat geweest; gelyck ik ook niet wil twyffelen, of sal aldaer satisfactoirlyck werden opgenomen, het geene ick voor desen nae de opreghte waerheydt U Ed. bericht hebbe op de Spaensche advisen, raeckende den Vice-Admirael *de Ruyter*.

Op 't rapport ende advis van Commissarisen over het bewuste Concept Tractaet van Marine uytgebraght, breeder in mynen voorgaenden gementionneert, is de Resolutie * van haer Ed. Groot Mog. uytgevallen conform de extensie by my doenmaels overgesonden, sulcks als U Ed. uyt het Extract onder No. 1. hier bygaende breeder sal gelieven te bemercken, ende 't selve voor advis Provinciael van Hollandt ter Generaeliteyt ingebraght wesende, is daer over naeder besoigne door Gecommitteerden van haer Hoog Mog. aengestelt, welkers acceleratie ick, soo veel in my is, bevorderen sal. Ik hebbe de Commissarisen van haer Ed. Groot Mog. noghmaels voorgeslaegen, of U Ed. niet soude behooren te werden geauthoriseert, omme 't voorsz. werck, ofte volkomentlyck geadjusteert, ofte immers soo verre gebraght hebbende als eenighsints doenlyck sal wesen, alsdan van den uytslag mondelinge te mogen komen refereren; Edogh de gemelde Heeren Commissarisen 't selve als nogh bedenckelyck gevonden, uyt vreese van dat in sulcken gevalle lightelyck door traverses van de andere Provincien de post aldaer ofte t'eenemael onbekleedt gelaeten, ofte andersints ook wel qualyck bestelt soude mogen werden.

Op de saeke van het Veldtmaerschalkschap is by haer Ed. Groot Mogende met een generaele animositeyt, ende kordaetheydt geresolveert †, 't geene U Ed. uyt het bygaende Extract onder No. 2. breder sal gelieven te vernemen, ende op gisteren by de Heeren Gedeputeerden van Zeelandt ter Generaliteyt verklaringe gedaen wesende, dat deselve haer by speciale Resolutie van de Heeren Staeten haere Principaelen gelast vonden, omme de begevinge van 't voorsz. Ampt mede te bevorderen, haer ook bequaem vindende, omme te helpen 'eligeren de Persoon, die 't selve Ampt soude bekleden, soo hebben haer Ed. Groot Mog. haer ten selven daege en Corps ter Generaeliteyt vervoeght, ende aldaer by monde openinge gedaen van de voorsz. haere Resolutie *tot de woorden; Edogh in kas &c. exclusivè*, daer op de andere Provincien het selve versoght hebben by geschriften, gelyk ook copye van de Missive § over 't opgemelde

* Zie *Secrete Resolutien* I. Deel, pag. 387. in Quarto.
† Zie *Resolutien van Consideratie*, pag. 286. in Quarto. § *Ibidem*, pag. 290. enz.

melde subject, ende in kraghte van de voorgeroerde haer Ed. Groot Mogende Resolutie aen de respective Provincien geschreven, die mede onder No. 3. tot U Ed. naerightinge hier nevens gaet.

Wyders sal U Ed. uyt de Bylaegen van desen onder No. 4., gelieven af te nemen, wat redenen Commissarisen van haer Ed. Groot Mog. gemeynt hebben te konnen dienen, omme de Regeringe aldaer te disponeren, tot intrekkinge van 't bewuste Placaet de Anno 1651. op de Schipvaert geëmaneert, daer van U Ed. sigh sal konnen dienen soo verre het U Ed. nae de constitutie van de humeuren aldaer, oorbaerlyck duncken sal. Waer mede eyndigende, sal blyven:

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Diemer.

Haege den 26. January 1656.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 26. January 1657.

EDELE GESTRENGE HEER,

ICk heb gisteren wel ontfangen, U Ed. seer aengenaemen van den 19. deses, ende nogh haer Hoog Mog. Resolutie, raekende het bewuste Tractaet van Marine, ende hoop nu met des Heeren genaedigen bystandt, dat werck weder te pousseren, ende sal opreghtelyck ende getrouwelyck arbeyden, dat het selve werck volgens de intentie van de Regeringe eyndelyck moge werden geadjusteert; de redenen rakende het Formulier van de Zee-brieven syn pertinent, maer U Ed. gelieve te geloven, dat byaldien ick die hadde gemoveert in het begin van de Conferentien, datse nooit souden hebben bewilligt tot de opstellinge van soodanige Pasporten, synde het van alle oude tyden hier difficil geweest, om ten aensien van de Zee-saeken iets te doen, daerse geen precedent exempel van vonden, ende byaldiense door formeel Tractaet met Sweden daer toe niet waeren verbonden geweest, ende dat men haer had aengewesen, dat soodanigen Formulier soude konnen ingesteldt werden, dat alle haere scrupulen soude konnen weghnemen, men soude haer nooit tot de opstellinge van eenigh Formulier hebben konnen disponeren, gelyck het selve in alle voorige Negotiatie genoeghsaem is gebleecken, ende daeromme heb ick het in diervoegen, als myn eygen concept wat omstandighlyck geprojecteert, wel te gemoet siende, dat het beter daer nae soude konnen beschaeft werden; de qualificatie van natuurlycke Borgers ende Onderdaenen, hebben wel getoondt datse souden modereren, maer meyne, dat het Onderdanen behooren te weesen, ende my dunckt onder correctie, dat Poorters ofte die *Domicilium* houden daer

voor

voor wel konnen werden gereekent. Ick sal myn wedervaeren van tydt tot tydt getrouwelyck ende omstandighlyck overschryven, ende niet afwycken van de ordres my toegesonden, het geene U Ed. moveert ten aensien van de deputatie van den Heer Secretaris *de Wildt*, om redenen van vooroordeel tegens den eenen meer als den anderen, bevind ick seer dienstigh te wesen. Ick heb van het selve in het beleydt van de satisfactie van de Oost-Indische Compagnie een preuve gehadt, doen op versoeck de Heer Advocaet *van Dam* overquam, dewelke hier synde ten vollen sigh conformeerde, met het geene ick daer omtrent had gedaen; ende verklaere U Ed., dat ick al dickmaels weder daer op heb gedagt, ende gewenscht, dat hier iemandt uyt de Regeringe van Amsterdam waere geweest; maer heb my niet konnen inbeelden, dat de voornoemde Secretaris sig uyt het Collegie ter Admiraliteyt aldaer soude konnen absenteren, andersints oordeel ick hem seer bequaem, om syne ervaerentheydt ende goedt oordeel. U Ed. gelieve te geloven, dat ick met soodanige gedaghten heb geschreven, het geene U Ed. heeft gesien in eenige van myne voorgaende, dat het my moeylyck viel sonder mondeling rapport hier te moeten negotieren, niet estimerende eenige iedele glorie, daer het gemeen behoordt gediendt te werden, ende heb altydt een tegenlust gehadt, om alleen eenige Commissie uyt te voeren, insonderheydt in een eeuwe die soo vol jalousien ende vooroordelen is; alleenlyck versoeck ick seer gedienstelyck, dat het selve affsenden in diervoege werde gedirigeert, dat het geschiede op myn eygen aenhouden, tot meerder gerustheydt in myn particulier, ende dat de voornoemde Heer by my kome logeren, om des te beter te coöpereren, ende aen het Hof alhier geen diffidentie te geven, ook wenschte ick wel, dat het op het spoedighste konde geschieden. In myne laetste Audientien heb ik den Heer *Protector* gecommuniceert het geene U Ed. my had gerescribeert, raekende het geene uyt Madridt was geadviseert van de staet, die aldaer wierdt gemaekt op het Esquadre onder den Vice-Admirael *de Ruyter*, het welcke hem seer wel beviel, seggende, dat hy hoopte, dat hy geen oorsaeke aen den Staet der Vereenighde Nederlanden soude geven, om de Spanjaerden tegens dese Natie met 's Lands Schepen te assisteren, ende vermids veel dingen aen de eene ende andere syde wierden uytgestroyt, om onlusten te verwecken, dat men best den anderen door de discreetste wegen waerschouwde, dat hy alles goeds de vrome Regenten in Nederlandt toebetrouwde, ende dat deselve ook aen syne opreghte genegentheydt niet behoorden te twyffelen: Ende vermids ick was gewaer geworden, dat van het gepasseerde ter Generaliteyt raekende het Veldtmaerschalcks-Ampt, alhier by sommige seer verscheydentlyckt wierdt gesprooken, verhaelde ick hem in substantie het geene ick dienaengaende had verstaen, daer op hy niemandt als den Heer *Thurloe* by hem hebbende, betoonde vergenoegt te wesen, dat die saeke was gestuyt, ende verseeckerde my, dat als'er iet voorviel tegens den Staet ofte de Ingesetenen van de Vereenighde Nederlanden, dat ick het vryelyck soude klaegen, dat niet soude manqueren, om het te doen reghten. Tot het geene U Ed. sal gelieven te beoogen in de nevensgaende, heb ick niet by te voegen, als dat de Heer *Thurloe* seyde, dat als het een Minister was van den Heer *Protector*, die sulcke leugenen overschreef, dat hy haest met

disgratie soude gerevoceert worden. U Ed. sal apparentelyck nogh wel gedencken, dat de Heer *Scribent* in syne Engelsche tydingen al wat ongeluckigh is geweest, doe hy schreef dat'er een nieuwe Ligue was tusschen den Heer *Protector*, ende den Prince *van Condé*, dat voor den selven een appartement tot Whitehal was gereedt gemaekt ende andere diergelycke. Waer mede eyndigende, sal blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 26. January 1657.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 2. February 1657.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Edts. Missive van dato den 26. der voorleden maend is my na 't afgaen van mynen jongsten van den selven dato wel ter hand gekomen, ende nademael de Vergaderinge van haer Ed. Groot Mog. in 't laetste van de voorleede weeke, ende sulks voor de receptie van de voorsz. U Edts. Missive is gescheyden geweest, soo sal ick aengaende de voorsz. deputatie van den Heer Secretaris *de Wildt* niets konnen voordraegen, ofte vorderen, voor ende aleer haer Ed. Groot Mog. wederomme by den anderen wesen sullen, 't welck in kas van geene extraordinarie voorval, wel tot in 't begin van Maert soude mogen aenstaen, ondertusschen dunckt my, dat niet ongeraeden wesen soude, omme 't voorsz. werck op 't gevoegelyckste in deliberatie te brengen, dat U Ed. daer over geliefde in te stellen, ende aen my af te senden eene Missive, daer by 't selve my in bedencken wierdt gegeven, ingestelt in soodanige termen, dat ick die in de Vergaderinge van haer Ed. Groot Mog. soude mogen voorlesen, op dat alsoo de dispositie dienaengaende moghte vallen op, ende conform U Edts. eygen versoeck.

Over de naedere Resolutie van haer Ed. Groot Mog. op 't overgesonden concept Tractaet van Marine hebbe ick Commissarisen van haer Hoog Mog. nogh niet weten by den anderen te krygen, dan sal nogh huyden dienaengaende besoigne werden gehouden; Dogh alsoo alles is conform voorgaende Resolutien uytgesondert het point van de Scheeps-behoeften, welcken aengaende wat meerder de intentie van de Engelschen werdt te gemoedt gegaen, soo vertrouwe ick, dat U Ed. sigh provisionelyck van de voorsz. haer Ed. Groot Mog. Resolutie genoeghsaem sal hebben konnen dienen.

Het

Het Artikel spreeckende van de Marine van 't aendoen der Schepen in Zee, ende 't blyven buyten kanonschoot van deselve, 't setten van twee of drie mannen in de Chaloupe &c., geobmitteert wesende, dunckt my, dat, onder correctie, daerinne behoorde te influeren om verscheyden ongemacken voor te komen; ick hebbe onder Commissarisen van haer Ed. Groot Mog. sulcks niet gemoveert, om dat ick niet meynde, dat het Tractaet daer aen soude behooren te accrocheren, ende dat ick uyt U Edts. brieven bemerckte, dat deselve mede oordeelde 't voorsz. Artikel seer considerabel te wesen, ende dat U Ed. derhalven ook niet soude naelaeten daer op alsnogh ieverige instantien te doen.

Aengaende de saeke van het Veldtmaerschalck-ampt is sedert mynen jongsten ter Generaliteyt niets gepasseert als alleenlyck, dat de Heer *Veth* tegenwoordigh presiderende gisteren de Provincien heeft gesommeert, of deselve gereet waeren omme van 't selve Ampt te helpen disponeeren; Dogh by de Heeren van Gelderlandt, ende van Utreght verklaert wesende, de Resolutie van wegen haer Ed. Groot Mog. daer op ingebraght, gesonden te hebben nae de Heeren haere Principaelen, ende daer op derselver last te sullen afwaghten soo is de saeke nogh in voorige termen verbleven.

Over de Elbinghsche Tractaten hebbe haer Ho. Mog. conform voorgaende Resolutie van Hollandt geresolveert 't geene U Ed. uyt het Extract hier nevens gaende sal believen te vernemen.

Ende voor dese reyse hier by niets van consideratie te voegen hebbende, sal ick hier mede afbreecken ende verblyven,

Edele Gestrenge Heer,

U. Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 2. February 1657.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 2. February 1657.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Ed. Gestrengens Missive van den 26. January laetstleden is my gisteravondt wel gewerden: ick bedanck U Ed. Gestrenge ten hooghsten over de communicatie, ende vermits men hier soo besigh is over het *Plot*, ende soo als ick van sommige werde bericht, ook om de Regeringe onder een gereleveerde titel *, hereditair ofte successif te maecken, heb ick dese week niet konnen verrighten in de bevorderinge van het werck van de Marine. De opinien over de voorsz. successie syn seer verscheyden, die deselve pousseren souden de Majors-Generael nu wel willen afgeschaft hebben, ende ook de Dé-cimatie

* Zie *Aitzema* IV. Deel, pag. 134.

cimatie tot laste van de Koninghsche partye te niet doen, maer ick kan nogh niet anders bemercken, of de uytslagh is nogh twyffelaghtigh, dogh men meynt, dat het sig haest sal openbaeren; ondertusschen syn de sinnen daer over soo ingespannen, datse haer qualyk tot iets anders konnen verledigen: Sal oversulcks hier mede eyndigende, U Ed. Gestrenge alle heyl ende voorspoedt toewenschen, ende verblyven:

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 2. February 1657.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 9. February 1657.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Edts. Missive van dato den 2. deser lopende maendt is my nae 't afgaen van mynen jongsten van den selven dato wel ter handen gekomen, ende ick sal seer verlangen iets naders te verstaen aengaende den voortgangh, ofte de apparentie van succes der bewuste groote concepten die U Ed. schryft aldaer te wesen geformeert, ende by provisie, soo veel mogelyck onder de handt te werden gepromoveert.

Op den eersten deser loopende maendt heeft de Heer *Veth* Gedeputeerde van de Provincie van Zeelandt ter Vergaederinge van haer Ho. Mog. presiderende de Provincien gesommeert, of deselve gereedt waeren sigh te verklaeren op de dispositie van het Veldtmaerschalks-ampt*, ende de Heeren van Gelderlandt hebben daer op verklaert het ingebraghte sentiment van Hollandt op 't voorsz. subject gesonden te hebben aen de Heeren haere Principaelen, sonder dat de tydt heeft toegelaeten, dat daer op eenige last heeft konnen geformeert, ende te rugge gesonden worden.

De Heeren Gedeputeerden van Hollandt hebben versoght dat de andere Provincien haer niet op de dispositie van het voorsz. Ampt, maer op de consideratien wegens de gemelde Provincie dienthalven ingebraght, souden gelieven te verklaeren.

Utreght heeft geseght op 't een, ende op 't ander nogh ongelaft te wesen, Vrieslandt ende Stadt ende Landen, hebben haer nevens Zeelandt positive verklaert op de Persoon van Prins *Willem van Nassauw*, Overyssel heeft geseght, de voorgeroerde Provinciaele consideratien van Hollandt te hebben gesonden nae

* Zie *Aitzema* IV. Deel, pag. 3. enz.

nae de Heeren haere Committenten, ende daer op nogh geene ordre te hebben ontfangen, ende aengaende de saeke selfs op den 5. ende 6. van de voorlede maendt te hebben geadviseert, ende heeft de gemelde Heer presiderende daer op geconcludeert dat de ongereede Provincien versoght werden haer dienaengaende met den eersten te willen bequaemen.

Sedert is van 't voorsz. subject ter Generaliteydt in publicque deliberatien niets verder vermaent.

Dogh de gemelde Heeren Gedeputeerden van Zeelandt hebben op Vrydagh voorleden gedaen eene andere importante propositie, naementlyck dat men de Militie van desen Staet in Dantzich synde, aenstonds van daer soude behooren te revoceren, verklaerden daer toe wegens de Heeren haere Principaelen specialyck gelast te syn, ende alhoewel de Provincien van Vrieslandt, Overyssel, ende Stadt Groeningen, ende Ommelanden haer dienthalven in effecte met Zeelandt conformeerden, soo is eghter door den Heer *Veth* ter Vergaederinge presiderende doenmaels niet anders geconcludeert, dan dat de ongereede Provincien versoght wierden haer dienthalven met den eersten te willen verklaeren. Dogh op voorleden Satudagh nae gedaene resumptie heeft de gemelde Heer presiderende, door ernstige instigatie, soo het opentlyck bleeck, van de Heeren syne mede Gedeputeerden, 't voorsz. geproponeerde wederomme in nieuwe omvraege gebragt, ende alhoewel doenmaels de Provincie van Overyssel in 't geheel absent was, de Heeren van Gelderlandt, nevens die van Hollandt, met veele redenen betoonden de voorsz. revocatie eygentlyck te sullen wesen een abandonnement van de voorsz. Stadt, ende een spoor omme deselve te doen vallen in handen van de Sweden, tot irreparabele prejudicie voor desen Staet, ende de Heeren van Utreght verklaerden dienthalven ongelast te wesen, soo heeft eghter de gemelde Heer presiderende, nae voorgaende gehouden consult met voorsz. syne mede Gecommitteerden, daer op conclusie geformeert tot revocatie als boven, staende in diervoegen uyt de Presidiaele-stoel op, ende seggende te hebben geconcludeert met vier stemmen, vermits die van Overyssel haer des daegs te voren mede conform de propositie hadden verklaert, daer op vervolgens soo by Gelderlandt, ende Utreght, als by Hollandt de onbevoeghlyckheyt van de voorsz. conclusie ernstelyck is gerepresenteert, ende den meer gemelden Heer presiderende iterativelyck versoght de voorgeroerde pretensie conclusie te willen doen altereren, ende 't selve eenigen tydt weygerende, is by wel gemelde drie Provincien geseght dat de President van de voorgaende weeke, by vordere weygeringe, nae de bekende ordre sigh in de Presidiaele-stoel soude setten, ende 't gunt in maniere voorschreven by disordre was geconcludeert, by contrarie conclusie ordentelyk renverseren; daer door nogh eyndelyck de gemelde Heeren Gedeputeerden van Zeelandt gedisponeert syn geworden, omme de voorsz. pretense conclusie te doen rojeren, ende de saeke op te houden. Waer mede dese besluytende sal blyven,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 9. February 1657.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 9. February 1657.

EDELE GESTRENGE HEER,

EEnige Heeren van den Raedt ende ook de Heer *Thurloo* hebben my seer ernstelyck verklaert, datse van dese syde volkomentlyck syn genegen, om het werck van de Marine eyndelyck tot een besluyt te brengen, ende vermits daer aen voor de gerustheyt van den Staet, ende alle de Negotianten seer veel is gelegen, dat het selve niet alleenlyck wel op het papier werde geadjusteert, maer dat het ook wel ende behoorlyck werde gepractiseert ende geobserveert, soo wenste ick alsnogh uyt de grondt myns herte, dat haer Ed. Groot Mog. eenmael konden werden bewogen, om my te vergunnen, dat ick (hebbende het bewuste Tractaet volgens de Resolutie van den 19. January laetstleden gebraght tot conclusie, ende onderteeckeninge op wedersyts Ratificatie) selfs mondelinge daer af soude mogen komen raport doen, de deliberatien over het resterende ten aensien van de Ratificatie ende executie helpen bywoonen. Maer byaldien het selve my buyten vermoeden niet soude worden geconsenteert, soo soude ik U Ed. seer gedienstelyck in bedencken geven, of de saecken niet souden konnen daer heenen werden gedirigeert, dat iemandt die volkomen kennisse ende ervarentheyt van de maritime affairen is hebbende, gelyk de Heer *David de Wildt* Secretaris van het Collegie der Heeren Gecommitteerde Raeden ter Admiraliteyt tot Amstelredam, door de Regeringe herwaerts soude werden gedeputeert, op dat ick aen den selven alles raeckende de bewuste Negotiatie particulierlyck ende getrouwelyck soude mogen communiceren, ende met syne Ed. overleggen, wat ten meesten dienste van den Lande, ende tot gerustheyt van de goede Ingesetenen, ten aensien van derselver Navigatie ende Commercie verders soude konnen werden geeffectueert, dogh gedraege my volgens myne schuldige pligt seer gaerne tot 't geene de Regeringe sal goedt vinden. Ende hier mede afbreeckende, sal ick verblyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 9. February 1657.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 16. February 1657.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Edts. Missive van dato den 9. deser loopende maendt is my, nae 't afgaen van mynen jongsten van den selven dato wel ter handen gekomen; ende ick hope dat sigh de saeke van de Marine aldaer soo wel sullen schicken, dat het overkomen van den Heer Secretaris *de Wildt* ofte iemandt anders onnoodigh wesen sal.

De Heeren Gedeputeerden van haer Ho. Mog. tot de saeken van de Zee hebben eyndelyck op gisteren raport gedaen van haere besoigne, gehouden over de bewuste Artikelen van Marine van de syde van Engelandt overgegeven, ende is 't voorsz. rapport *in omnibus & per omnia* geweest conform de Resolutie van de Heeren Staten van Hollandt ende West-Vrieslandt, U Ed. voor dese toetoegesonden, alleenlyck waeren onder de voorschreve Heeren Gedeputeerden in 't voorschreve besoigne, alwaer ick de eere gehadt hebbe mede present te wesen, eenigen, ende ook wel de meesten in getalle, die seer aenstotelyck vonden het aghste Artikel, spreeckende van den outsten Soon van den laetst gewesenen Koning, vermits de uytgedrukte expressie van deselve, oordeelende dat het voorschreve Artikel alleenlyck *in generalibus terminis* soude behooren te werden gecoucheert; dogh hebbe ik daer tegens geremonstreert, hoe dat sulks albereyts by Resolutie van den tweeden Juny des voorleden jaers implicitè goetgekeurt was, ende dat U Ed. ook dienvolgende het selve Artikel in 't Concept van de syde van haere Ho. Mog. jonghst overgelevert, explicitè hadde laeten influeren, sulcks dat daer door de saeke is gebraght in die terme, dat men 't selve by 't voorgeroerde raport haer Ho. Mog. mede heeft aengewesen, ende voorts aen de respective Provincien gestelt, omme dienthalven soodanigh naeder te resolveren, als deselve soude mogen goedtvinden, daer op daer mede ter Vergaederinge van haer Ho. Mog. het werck ten selven daege soo verre is gebraght, dat geordonneeert is dienthalven een Concept in te stellen conform de voorgeroerde Resolutie van haer Ed. Groot Mog. daer op ick, soo veel in my is, sal bevorderen, dat huyden een finael besluyt moge werden gemaeckt. *

Ick hebbe alhier mede gehoort, dat de Hertogh *van Jorck* in contentie geraeckt synde met den Koningh syn Broeder, sigh binnen dese Landen soude hebben begeven gehadt, dogh hebbe dienthalven de seekerheyt niet konnen vernemen, vermits hy in alle gevallen sigh bedekt heeft gehouden, ende spoedighlyck wederom vertrocken is.

Van de saek van het Veldtmaerschalcks-ampt is sedert de voorgeroerde myne jonghste niets verders voorgevallen, ende ick wil hoopen, dat daer-

* Is nogh opgehouden mits discrepantie op 't voorsz point.

omtrent voortaen met meerder moderatie sal werden geprocedeert. Waer mede dese besluytende, sal ick verblyven,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 16. February 1657.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 16. February 1657.

EDELE GESTRENGE HEER,

DE Heer Secretaris van Staet hebbende overgenomen de papieren, gementioneert in mynen nevensgaenden, seyde my., dat de Heer *Protector* genegen synde om alle jalousie ende ombrage tegens den Staet der Vereenighde Nederlanden van hem te werpen, goedt hadt gevonden my te laeten communiceren, dat hy was geinformeert, dat'er een seer secrete onderhandelinge was tusschen den Koningh van Spanjen ende haere Ho. Mog. over een defensive Ligue tot conservatie van de vrye Commercie ende Navigatie *contra quoscunque*, dat van de syde van Spanjen groote advantagien tot dien eynde aen den Staet der Vereenigde Nederlanden souden belooft werden, ende dat daer en tegen van wegen den selven Staet veertigh kloecke Schepen van Oorlogh, gestadigh op de Kusten van Spanjen souden werden gehouden, om alle die geene, die de vrye Navigatie ende Commercie souden willen turberen met geweldt van daer te dryven, ick vraegde syne Ed., of ook by de voornoemde informatie eenige voordeelen waeren gespecificeert, dewelcke door den Koningh van Spanjen souden werden aengeboden, daer op antwoordde hy, dat'er verscheyden waeren, ende onder anderen de inruyminge van Duynkercken met het Fort Mardyck ende Oostende, ick seyde dat ick het niet anders als voor eene gefingeerde informatie konde houden, ende dat ick geloofde, dat de Heer *Protector* ende den Raedt in het minsten geen geloof daer aen souden defereren, considererende, dat als de gedaghten daer heenen souden gaen, dat men soodanige Artikelen niet soude inwilligen als syn Ed. soude vinden in myn overgeleverdt geschrift, dat ick volkomentlyck was verseeckerdt, dat sulcke propositien, nogh opentlyck, noghte secretelyck nae de tegenwoordige constitutie van de Regeringe, sonder U Ed. kennisse, souden konnen gedaen werden, ende dat ick oversulcks daer over aen U Ed, soude schryven, ende recommandeerde hem ondertusschen de bevorderinge van het Tractaet van Marine, als het gereedste ende kraghtighste expedient om soodanige kunsjes te doen verdwynen, syne Ed. repliceerde, dat'er veel middelen wierden aengewend om den eenen tegens den anderen op te rocken, ende gelyk syne Hoogheyt my mondelyk ende opreghtelyck hadt verklaert de onwaerheyt van de tydinge uyt Vranckryck aen haer Ho. Mog. overgeschreven, dat

dat het hem soo ook seer aengenaem soude weesen, dat hy raekende de voornoemde informatie nae de waerheydt van U Ed. soude konnen beright werden, ende dat hy oordeelde, dat men de een des anders aghterdencken behoorde te openbaren, ende door sincere onderreghtinge wegh te nemen.

Derhalven versoeck ick gantsch gedienstelyck dat U Ed. my by rescriptie gelieve mede te deelen, het geene deselve dienaengaende best ende raedtsaemst sal oordeelen. Waer mede afbreeckende verblyve,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 16. February 1657.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 23. February 1657.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Edts. Missive van dato den 16. deser lopende maendt is my wel ter handen gekomen, ende hebbe daer uyt aen de eene syde met leedtwesen bespeurt, dat eenige quaedaerdige Menschen haer niet en ontsien van tydt tot tydt hun uyterste kraghten in te spannen, omme was 't mogelyck, beyde de Natien in diffidentie, ende vervolgens wederomme in Oorloge met den anderen te brengen: Ende aen de andere syde met aengenaemheydt geremarqueert de rondeur, ende openhartigheydt die men aldaer mede gebruyckt, omme de quaede rapporten confidentelyck te communiceren, vertrouwende dat aen deselve ook geen geloove werdt gedefereert, immers dat het oordeel daeromtrent werdt gesuspendeert, tot dat nae ingenomen beright daerinne met meerder klaerheyt sal konnen werden gesien, ende gelieve U Ed. sig by desen nae waerheyt te laeten informeren, ook den genen die 't behoort met volkomene asseurantie te verseeckeren, dat geene, nogh publycke nogh secrete onderhandelinge is tusschen den Koningh van Spanjen ende haer Hoog Mog., over eenige defensive Ligue 't sy tot conservatie van de Commercie ofte andersints, veel min, dat over eenige particuliere circumstantien in de voorsz. U Edts. Missive breeder geroerdt, eenigh accoordt, ofte adjustement soude wesen gevallen.

Wel is waer, dat de Heer Ambassadeur van Spanjen somwylen in particuliere visiten, my ende mogelyck ook nogh wel eenige andere Regenten, seer liberaelyck, ende ernstelyck heeft te kennen gegeven de genegentheyt die de Koningh syn Meester soude hebben, omme met desen Staet te treden in eene Defensive Verbintenisse tot conservatie van de Nederlantsche Provincien, Ste-

den

den, ende Leeden van dien, onder wedersydts gebiedt synde, mitsgaders tot efficacieuse protectie van de Navigatie ende Commercie; maer ick hebbe altydt van opinie geweest, gelyck ick ook als nogh ben, met vertrouwen dat sulcks overeenkomt met het gevoelen van de meeste, ende eerlyckste Regenten van desen Staet, dat wy de beste securiteyt voor de Navigatie ende Commercie ende wel voornaementlyk mede voor onse Liberteyt, ende Vryheyt sullen betreffen, door goede observantie van het Tractaet van Vrede met den Heere *Protector* aldaer gemaekt, ende door de consommatie van het selve Tractaet met een goedt reglement op de Marine, ende dat ten selven eynde mede sonderlinge soude konnen dienen den voortgang van de bewuste geprojecteerde gemeene Alliancie tusschen Engelandt, Vranckryck ende desen Staet, daer over ick hoope, dat nae de voltreckinge van de voorsz. Marine met vrught naeder sal konnen werden gehandelt. Ende ik kan U Ed. wel volkomentlyk verseekeren dat by soo verre haer Ho. Mog. in 't voorsz. Reglement op de Marine nogh maer mogen bekomen het ooghmerck in haere jongste Resolutien voorgestelt alhoewel het meest gedesidereerde, naementlyck de vaststellinge van den regel *Vry Schip Vry Goedt*, nogh soude deficieren, alsdan de gemoederen alhier in gerustheyt gebraght sullen syn, ende niet alleenlyck niet by de Regeringe, maer ook selfs niet by een eenigh Regent sal werden geluystert nae de advantagieuste offres die van de syde van Spanjen, ofte by eenigh ander Potentaet aen haer Hoog Mog. souden mogen werden gedaen, ingevalle deselve offres eenighsints mogten strecken tot verminderinge van de confidentie, die tusschen den hooghgemelden Heer *Protector* ende desen Staet gestabilieert sal syn.

Wy hebben van wegen de Provincie van Hollandt, niet geraeden gevonden ter Generaliteyt verder te laboreren, op 't afsenden van eenige naedere last aen U Ed. over 't voorschreve subject van de Marine, bevindende U Ed. op alle de ingredienten van 't jonghst overgesonden concept, ende naementlyck mede op 't Artikel, 't welck alhier by sommige in controverse wierdt getrocken, volkomentlyck gelast ende geinstrueert, by voorgaende haer Ho. Mog. Resolutie, ende specialyck by die van den 2. Juny des voorleden, ende van den 18. January deses loopenden jaers, uytgesondert alleenlyck op 't bewuste temperament, nopende de Scheepsbehoeften by de jonghste Resolutie van haer Ed. Groot Mog. voor 't uyterste remedie geamplecteert, op welck temperament noghte by de besoigne van Commissarisen van haer Ho. Mog., noghte by 't rapport van deselve eenige de alderminste difficulteyt is bespeurt, synde ook andersints eene saeke daer op de speculatien van de andere Provincien niet gewoon syn seer naeuwkeurigh te loopen, sulcks dat ick wil hoopen, dat U Ed. op de voorschreve Resolutie van haer Ho. Mog. de saeke aldaer sal konnen afhandelen, ende dat niet noodigh sal syn alhier dienthalven eenige verdere deliberatien te houden, dan op de Ratificatie, op dat men in allen gevalle niet te rugge en gae. Waer mede eyndigende, sal blyven:

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 23. February 1657.

Aen

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 2. Maert 1657.

EDELE GESTRENGE HEER,

NAe 't afgaen van mynen jongsten, van dato den 23. der voorlede maendt, is my U Edts. Missive van den selven dato wel ter handen gekomen, ende oordeele ick, dat U Ed. seer wel, ende voorsightelyck heeft gedaen, van over te leveren een naeder concept van Marine, vervattende de last van haer Hoog Mogende, soo in derselver Resolutie van dato den aghtiende January laetstleden; alsmede in kraghte van de laetste clausule van dien, in die van den tweeden Juny des voorleden jaers, ende anderen daer op gevolgt, begreepen, synde in substantie al 't geene in de jonghste haer Ed. Groot Mogende Resolutien van dato den negentienden January laetstleden 't selve subject, raekende is vervat.

Ick hebbe seer ongaerne verstaen, het nemen van vier Engelsche Schepen op de kuste van Guinéa, soo geposeert werdt, door twee Nederlandtsche Schepen geschiedt; Edogh ick wil vastelyck vertrouwen, dat de voorsz. geseyde Nederlandtsche Schepen alvorens tot het voorschreve feyt te wesen gebruykt aen Onderdaenen van den Koningh van Spanjen verkoght sullen syn geweest, ende soo voorts op Commissie van den voornoemden Koningh verder uytgerust, 't welck by de Regeringe alhier, myns oordeels, niet bequaemelyck soude konnen werden belet soo lange het Tractaet van Marine niet en sy gesloten, naedemael het Tractaet van Vrede, ofte het sevende Artikel van 't selve, als alleenlyck spreeckende *van geen assistentie, ofte bystandt te doen* &c., nae myn geringh gevoelen tot het voorschreve kas niet applicabel is; ende noghtans by sluytinge van 't voornoemde Tractaet van Marine, sulcks door het woordt *Oorloghscheepen*, gestelt onder de enumeratie van Contrabande-goederen soude wesen geprevenieert; daer op dan alhier tot voorkominge van diergelyke inconvenienten, met vigeur ordre soude konnen werden gestelt.

Waer by voor dese reyse niets van sonderlinge consideratie wetende te voegen, sal hier mede eyndigen, ende verblyven,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 2. Maert 1657.

Aen

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 2. Maert 1657.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Ed. Gestrengens Missive van den 23. February laestleden, wierdt my gister-avondt pas voor de komste van de Commissarisen op de Conferentie, gemelt in den nevensgaenden, behandight, sulks dat ick gelegentheyt hadt, om den Heer *Thurloe* in het uytgaen alleen kennisse te geven, dat ick antwoordt van U Ed. hadt bekomen, ende soodanig, dat ick vertrouwde, dat deselve den Heer *Protector* wel soude bevallen, daer op syne Ed. my beloofde, dat hy het soude aendienen, ende my den tydt om syne Hoogheyt te konnen spreecken, laten bekent maken. Het uyterlycke gelaet van dien Heer was gisteren veel vriendelycker als over aght dagen, eghter vrees ick, datse op haer twee Artikelen sullen staen, ofte datse de Scheepen selfs soo wel als Scheeps-behoeften onder de verbode Goederen sullen willen gestelt hebben, ten sy men het tweede Artikel volgens haere laetste instellinge in December laetstleden overgesonden, souden willen amplecteren, ende als het reciprokelyk werde gestelt, meynense dat men het niet en behoort te weygeren; maer ick ben nogh bedught, dat over het 6. Artikel ende het 7. synde het Formulier van Pasport de meeste difficulteyt sal vallen, ende het quaetste is, dat hoe men meer redenen bybrenght om te betoonen, dat het volgens haere extentie nae de constitutie van de Vereenighde Nederlanden niet kan werden gepractiseert, sylieden meer seggen, datse het selve altydts hebben geloof, ende datse daerom dien voorslagh hebben gedeclineert, ick sal eghter alle bedenckelycke middelen aenwenden, om die saecke te faciliteren, ende voor ende aleer ik met haere Ed. nader sal hebben geconfereert, op de resterende Artikelen ende op het secreete, raeckende de instructie aen wedersyds Officieren te Water, om de Schepen onder convoy varende niet te molesteren, ende om het onordentelyck aen boord leggen voor te komen, kan ick van den finalen uytslagh nogh geen reghte gissinge maeken: byaldien ick het humeur van den Heer *Protector* in de Audientie, die ick te gemoedt sie, eenighsints wel kan gedisponeert vinden, meyn ick by occasie van de bewuste communicatie, hem soodanige redenen ende motiven voor te houden, dat ick hoop, dat hy deselve sal konnen begrypen, op dat eenmael gelyck U Ed. wel aenroert, ende ick ook tot meermaelen alhier heb geseydt, de gemoederen aen wedersyden gerust gestelt mogen werden: De nydigheydt ende den haet van de meeste Koopluyden van dese Natie tegens de Onse, is ongelooflyck, ende alle de Sectarissen syn ook seer tegens de Vereenighde Nederlanden geanimeert, niet om eenige particuliere redenen, maer door een extraordinaris drift ende turbulenten geest, die in bloedstortinge ende confusien sigh vermaeckt, maer die aen het roer sitten, ende de maght tegenwoordigh in handen hebben, syn (nae alle het geene ik nogh

nogh kan hooren ende bemercken, by die geene die kennisse van saecken hebben) gants niet genegen, om weder tegens de Vereenighde Nederlanden in verwyderinge te geraecken: Ick hoop dat de Goede Godt eyndelyck alles ten besten sal schicken. Waer mede afbreeckende verblyve,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 2. Maert 1657.

P. S.

Ick hoope dat U Ed. Gestrenge sal helpen bevorderen, dat de Scheepen met Hennip ende Teer voor desen Staet, in Texel aengehouden, met den eersten sullen werden ontslagen, ofte dat ick magh berigt werden, om wat redenen deselve werden gedetineert.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 9. Maert 1657.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Edts. Missive van dato den 2. deser lopende maendt is my nae 't afgaen van mynen jonghsten van den selven dato wel ter handen gekomen, ende wil ick hoopen dat nopende het bewuste Tractaet van Marine, de naeste post ons wat meerder contentement ende seeckerheydt sal toebrengen.

Ick bespeure, dat U Ed. bedught is, datse aldaer op haer tweede Artikel sullen willen staen, ofte datse de Schepen selfs soo wel als Scheeps-behoeftens onder de Contrabande Goederen sullen willen gesteldt hebben, daer op ick my geen sonderlinge swaerigheydt kan imagineren omme redenen, dat U Ed. in allen gevalle volgens de jonghste Resolutie van haer Ed. Groot Mog. haer eygene instellinge sal mogen amplecteren, naementlyck in sulcker voegen als het eerste Concept van de syde van Engelandt overgelevert, ende nevens U Edts. Missive van den 19. May des voorleden jaers herwaerts overgesonden, is gecoucheert geweest, daer mede, myns oordeels, de Engelsche in alle maniere werden voldaen, behalven dat ook, nae myn gevoelen vry wat vreemt soude wesen, dat sylieden, met hunne Origineele eygene opstellinge haer tegenwoordigh niet souden laeten contenteren, ende wat belangt de reflectie op de reci-

procatie gemaeckt, kan deselve immers soo wel tegens haer, als tegens desen Staet geallegeert werden, sullende lightelyck by een kleyn verloop van tydt het voorsz. Artikel volgens haer Ed. Groot Mog. sentiment geconcheert wesende, voor 't interesse van Engelandt advantagieuser bevonden werden, dan wel in de forme naederhandt geproponeert, insonderheydt reguard genomen op de frequente Scheepmaeckeryen van de Ingesetenen der voorsz. Republik.

Op het 6. ende 7. Artikel syn, myns oordeels, de redenen van haer Ed. Groot Mog. die ik in voorgaende brieven sommierlyk aengeroert hebbe, onwederleggelyk, ende vertrouwe dat derhalven daer aen sal werden gedefereert.

De oorsaecke waer uyt ontstaen is de klaghte U Ed. aldaer toegebraght, nopende het aenhouden van de bewuste Scheepen, geladen met Hennip ende Teer, is een generael verbot van uytvoer van Hennip ende geslagen Wandt, uyt dese Landen, geschiet op seeckere kondtschap van groote schaersheydt derselver specien alhier, ende op dat de extraordinaris Vloote Oorloghscheepen, die men voorhebbens is eerstdaeghs in Zee te brengen, door de voorsz. schaersheyt der voorgeroerde specien daer van geen gebreck hebben moghte, ende alhoewel dienvolgende alomme in de Zeegaeten alhier veele Scheepen met alsulcke Waeren gelaeden zeylreede leggende syn, die alle uyt kraghte van het voorsz. verbot werden opgehouden; soo hebben eghter haer Ho. Mog. op de receptie van U Edts. jonghste Missive, om in dese de Engelsche Natie, selfs boven de Ingesetenen deser Landen te beneficeeren, ende alsoo haer goede genegentheydt tot den Heer *Protector* aldaer abondantelyk te betoonen, aenstonts aen die van de Admiraeliteyt tot Amstelredam gelast, de voorgeroerde Scheepen onverhindert te laeten uytzeylen, ten waere noghtans haer Ed. buyten vermoeden, eenige merckelycke reedenen moghten weten te allegeeren, waerom sulcks, sonder groot naedeel van den Staet, niet en soude konnen geschieden, daerop dat de voorsz. Scheepen, buyten alle twyffel uyt het voorsz. generael verbot sullen werden geëximeert.

De Vergaederinge van haer Ed. Groot Mog. is beschreven geweest tegens den 6. deser, dogh verscheydene Leeden syn tot nogh toe niet aengekoomen; sulcks dat voor Dinghsdagh toekomende geene importante besoignes by der handt sullen konnen werden genomen.

Ende voor dese reyse hier by niets van consideratie weetende te voegen, sal ick hier mede afbreecken ende verblyven,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 9. Maert 1657.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 9. Maert 1657.

EDELE GESTRENGE HEER,

UYt de nevensgaende sal U Ed. vernemen, dat het groote werk, raekende het nieuwe model van de Regeringe eyndelyck te voorschyn is gekomen, ende

ende men begint nu vastelyck te geloven, dat het doorgebraght sal werden, ende dat de Digniteyt van den Heer *Protector* sal werden vermeerdert, *redit labor actus in orbem:* egter ben ik bekommert geweest, om de onseekere toevallen dienaengaende breeder aen de Regeringe te schryven, om te mogen weten, hoe ick my in soodanigen geval soude hebben te draegen, ende versoek seer gedienstelyck, dat U Ed. daer op gelieve te denken, ende my met een lettertjen dessels sentiment mede te deelen. De Heer Ambassadeur van Vranckryck seyde my eergisteren-avond, dat hy geloofde, dat het op een Kroninge soude uytkomen, ende als hy soude versogt werden, om de Ceremonien by te woonen, dat hy het niet soude weygeren; ick gedenck wel, dat men in de Regeringe van onsen Staet voor desen die gronden heeft geleyd, om de tegenwoordige Regeringe te agnosceren, maer eghter soude het my groote gerustheyt geven, als ick door U Ed. goede directie, wat naeder dienaengaende konde werden geesclaircisseert. Ik ben ook bedugt, dat het Tractaet van Marine sal werden gedilayeert, tot datse den uytslagh van dat groote domestycque werk sullen konnen weeten. Men spreekt hier wel veel van het misnoegen, het welke den Lord *Lambert*, ende andere Officieren van de Armee daer over souden betoonen, maer andere meenen dat het maer een gemaekt werk is, om de anderen des te beeter daer toe te brengen. Op U Ed. Missive van den 2. deser my gister-avond wel gewerden, vindt ick sonderlinge niet te antwoorden, als dat ick in myne jongste opstellinge ofte concept van Marine niet goedt heb gevonden, Oorlogschepen te stellen onder de enumeratie van Goederen van Contrabande, uyt vreese, dat daer door aenleydinge soude werden gegeven, om de gemonteerde Koopvaerdyschepen dickmaels 't incommoderen, onder pretext datse als Oorloghschepen souden nae Spaensche Havenen gevoert werden: Ende vertrouw om die redenen, dat het beeter soude geweest hebben, dat het twede Artikel volgens de laetste opstellinge van dese syde had aengenomen geweest, als dat men Oorloghscheepen soude stellen onder de voorschreve enumeratie.

De Heer Envoyé van den Heer Keurvorst van Brandenburg, is alhier eenige dagen in de Stadt geweest, dog houdt sig nog *incognito*, ende soo als ick van ter syde af ben berigt, verwaght hy nogh iemandt anders die hier mede van wegen syne Keurvorstelycke Doorlughtigheyt soude gesonden werden. Waer mede dese afbreeckende sal blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 9. Maert 1657.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 16. Maert 1657.

EDELE GESTRENGE HEER,

SEdert het afgaen van mynen jongsten in dato den 9. deser lopende maendt is my U Edts. Missive van den selven dato wel ter handen gekomen, ende sal daer op met verlangen te gemoedt sien den uytslagh van 't groote project daer inne gementioneert: wat my belanght ick vinde geene scrupule ter wereldt omme den Lord *Olivier Cromwel* absolutelyck te erkennen in alles, Digniteyten, Tytel ende Authoriteyt, die hem aldaer van 't Parlement souden mogen werden gedefereert; konnende nae myn oordeel, vermits het gepasseerde, geen changement tot meerder, eenige oorsaecke van hesitatie geven, omme wegens desen Staet te werden erkent in een Personagie; in dewelke haer Hoog Mogende door het aengaen van soo solemneel Tractaet met den selven alleen in den naem van de gantsche Natie, albereyts in effecte erkent hebben de Souverainiteyt van Engelandt, Schotlandt ende Yerlandt, te resideren.

U Edts. consideratie omtrent het omitteren van 't woordt *Oorloghschepen* in de enumeratie van de Contrabande Waeren, vinde ick van sonderlinge wysheyt, ende voorsightigheyt, meynende insgelyks dat veel liever op 't bekende 2. Artikel wat moghte werden toegegeven, gelyck ook in der daet geschiedt, als men van wegen haer Ho. Mog. der Engelschen eerste, ende orginele instellinge acquiescceert, verhoopende ende omme veele redenen hertelyck verlangende, het werck van de Marine eenmael tot syne prefectie moge werden gebraght.

Ick sal in geen gebreecken blyven te doen uyttrecken alle de Resolutien by haer Hoog Mog. over de Versie van den Bybel genomen, ende sal deselve U Ed. ter eerster occasie toesenden. Over U Edts. rescriptie nopende den versoghten uytvoer van Paerden sal ick met den Heer Raedtsheer *Riccen* naeder communiceren ende alsdan ter eerster gelegentheyt U Ed. daer op naeder antwoordt laeten toekomen. Waer mede desen besluytende, sal blyven,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 16. Maert 1657.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 16. Maert 1657.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Ed. Missive van den 9. deses is my gister-avondt wel behandight, ende seeckerlyck beright synde, dat men hier om den Hennip ende Teer in

in de bewuste Schepen seer is verlegen, liet ick datelyck den Heer Secretaris van Staet verwittigen, dat haere Ho. Mog. om haere goede genegentheyt tot den Heer *Protector* te betoonen, aenstondts het Collegie ter Admiraliteyt tot Amstelredam hadden gelast de voorgeroerde Schepen onverhindert te laten uyt-seylen, syn Ed. myn brief hebbende gelesen, gingh het datelyck den Heer *Protector* aendienen, ende my voor de moeyte bedanckende seggen, dat hy gelegentheyt soude soeken om my te spreecken; maer deselve is soo seer ingespannen met het groote werck, dat ick niet en denck, dat hy vooreerst daer toe nogh sal konnen vaceren; Ende ick heb dese weeck ook een overval gehadt van een graveleuse colyck, ende daer over eenige dagen gemedicineert, ende op huyden een ader doen openen; Sulcks dat ick voor dese reyse hier mede afbreeckende met myne gedienstige gebiedenisse, sal syn ende blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 16. Maert 1657.

P. S.

Ick versoeck gedienstigh dat U Ed. gelieve met een lettertjen ten naesten te gedencken, wat op de Memorie van den Resident van Venetien is goedgevonden.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 23. Maert 1657.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Ed: Missive van den 16. deser is my sedert het afgaen van den mynen van den selven dato wel gewerden, ende heb daer uyt gaerne vernomen, dat U Ed. consideratien, soo wel raekende de erkentenisse van den Lord *Olivier Cromwel* in een nieuwe digniteyt, als op het geenen ick U Ed. had te gemoedt gevoert, ten aensien van de Oorloghschepen niet te laeten influeren in de enumeratie van de specien van Contrabande, met de meyne soo wel over een komen, ick heb gisteren ende tot meermaelen voor desen iteratívelyck aen den Heer *Thurloe* vertoont, hoe important het is voor beyden, dat het werck van de Marine eens tot perfectie soude mogen gebraght werden, ende syne Ed. verklaerde my gisteren, dat het nergens door was gedifferreert geweest, als door het groote Domestycque werck, dogh dat'er nu een

eynde af souden maeken, ende voegde daer by, dat hy nergens veel swarigheyt meer in konde vinden, als in het formulier van de Pasporten ende Certificatien, dat men de Luyden wilde doen sweeren, het geene haer onmogelyck was te weten, ende in het geene ick in een secreet Artikel apart hadt opgestelt, datse geen Scheepen met Convoy seylende, waer het ook soude mogen weesen, eenighsints souden mogen visiteren; dat hy eghter aennam te besorgen, dat ick daer over eerstdaeghs een nader conferentie soude konnen hebben, ende seyde uytgaende, dat ick soude bevinden, datse haere saeken gestabileert hebbende, ook andere dingen tot meerder genoegen souden konnen stellen. Waer mede eyndigende verblyve:

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 23. Maert 1657.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 30. Maert 1657.

EDELE GESTRENGE HEER,

MYne laetste aen U Ed. is geweest van den 16. deser loopende maendt, alsoo de tydt my absolutelyck ontbroocken heeft omme met de jongste post iets aen U Ed. te konnen adviseren, sedert syn my wel ter handen gekomen U Edts. Missiven van den selven 16. ende 23. daeraenvolgende.

Wat op de Memorie van de Minister van Venetien aldaer by haer Ho. Mog. provisionelyck geresolveert sy, sal U Ed. uyt derselver Resolutie van dato den 13. deser hebben vernomen, ende is van 't besoigne daer by gedecreteert, myns wetens, tot nogh toe geen rapport gedaen, uyt oorsaeke, soo vertrouwe, dat de Heeren Gecommitteerden van de Admiraliteyten voor een korten tydt ieder nae den synen is vertrocken.

Haer Ho. Mog. hebben by provisie vast gestelt, dat door de respective Collegien ter Admiraliteyt souden werden geësquipeert, ende in Zee gebraght sesendertigh kapitaele Schepen van Oorloge. Dogh is de deliberatie over meerder getal; Item over 't employ van deselve gedifferéert tot de naestkomende haer Ed. Groot Mog. Vergaederinge, die ick staet maeke tegens Dingsdagh toekomende en Veertien daegen weder by den anderen te sullen komen, ende nopende het middel, is daer toe provisionelyck gecontinueert het bekende Last- ende Veyl-geldt, ook vorders nogh ten selven eynde gedaen eene petitie

tie van 600000. guldens, daer op nogh de consenten van eenige Provincien werden afgewaght, ick wete voor dese reyse hier by niets van consideratie te voegen, als de communicatie van de notabelste Resolutien * op de saecken van Sweden ende Denemarcken, mitsgaders op die van Spanjen in haer Ed. Groot Mog. jonghste Vergaederinge genomen, daer van U Ed. uyt de nevensgaende Extracten gelieve gedient te syn, ende is op alle deselve dien conformelyck ter Generaliteyt mede geconcludeert, uytgesondert alleenlyk dat haer Ed. Groot Mog. Resolutie † van den 22. deses, nopende het insereren ofte niet inserere van 't Artikel, gaende voor de Tol-lyste Anno 1640. in Sweden geëmaneert &c. is gestelt in handen van Commissarisen.

Op de Missive van de Heeren Staten van Vrieslandt over 't Maerschalcks-ampt aen haer Ed. Groot Mog. geschreven, hebben deselve gerescribeert, als U Ed. uyt de bygaende copye sal believe te bemercken. Waer mede dese besluytende, sal blyven,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 30. Maert 1657.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 30. Maert 1657.

EDELE GESTRENGE HEER,

MEt den laetsten ordinaris geen schryvens van U Ed. bekomen hebbende, vind ick niet te beantwoorden, ende vermits men hier ook nogh geheelyck is ingespannen, met het groote werck, heb ick nogh sonderlinge geen subject, om U Ed. mede te deelen, van daegh heb ick van goederhandt verstaen, dat het apparent is, datse nogh van avondt, ofte uyterlyck morgen sullen konnen afhandelen, ende dat het werck sigh geheelyck schickt tot contentement van den Heer *Protector*, veelen meenen eghter, dat als de essentieelste pointen nae syn sin sullen gestabileert weesen, dat hy dan selfs den invidieusen Tytel van Koningh niet sal willen aennemen. Ick heb van goederhandt verstaen, dat hy niet en is geneegen, om syn jonghste Doghter aen den Erfgenaem van den Graef *van Warwik* te besteeden, daer op al mede speculatien vallen. Mr. *Meadow* seydt, dat hy nogh soo haest niet nae Denemarcken sal vertrecken. Waer mede eyndigende, sal verblyven:

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT,

In Westmunster den 30. Maert 1657.

* Zie *Secrete Resolutien* I. Deel, pag. 395. in Quarto; † *Ibidem*, pag. 399.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 6. April 1657.

EDELE GESTRENGE HEER,

NAe 't afgaen van mynen jonghsten in dato den 30. der voorleden maendt, is my U Edts. Missive van den selven dato wel ter handen gekomen, ende sullen wy alhier ook met groot verlangen te gemoedt sien, den uytslagh van 't groote werck aldaer trotterende; insonderheydt mede op dat het werck van onse Marine des te facielder moge werden geperfectioneert, ende eenmael ten goeden eynde gebraght, daer alle die geene die de ruste van beyde de Natien ter herte gaet, ernstelyck na moeten verlangen.

Dat tusschen de Princesse Royale ende Princesse Douairiere van Oranje eenigh accoort sy gemaeckt, is wel waer; maer het selve slaet alleenlyck op de administratie van de goederen van syn Hoogheyt den Heer Prince van Oranje, dog dat deselve sigh vorder in alles souden verstaen, kan ick gantsch niet bevroeden, noghte gelooven. Dat de Princesse Douairiere groot devoir doet, ten eynde 109. absolutelyck moge werden gedisscrediteert, is mede waeraghtigh; edogh werdt by hem, ende syne vrinden voor seecker gehouden, dat de voorsz. Princesse sulcks nooit sal konnen uytwercken; gelyck mede by deselve voor indubitabel gehouden werdt, dat de Princesse Royale altydt sal blyven in 't selve gevoelen omtrent de saeken ende Actien van 503., ende dat sy maghtigh syn omme deselve daerinne meer ende meer te fortificeren.

Het geene aengaende den Heer *van Beverningh* aldaer mede geseght was, bevinde ick onwaeraghtigh te syn, alhoewel ick, als sulcks al in der daet soude mogen wesen, daerinne geen groote bekommernisse soude stellen; apprehenderende veel meer dat men door alle mogelycke middelen sal traghten Persoonen van aensien, ende van credit in de Regeringe, omtrent den Prince van Oranje ende in dessels interesten te brengen ende te employeeren, omme door dat middel alsulcke Persoonen tot sigh te trecken, ende den gemelden Prince des te aengenaemer te maecken; daer men, myns beduunckens, ter contrarie door assumptie van den Heer *van Beverningh* ofte diergelycke, de gemoederen van syn Hoogheyt meer ende meer soude avers maecken.

Wat sy van de desseynen by den Koningh van Denemarcken geformeert omtrent het Sweedtsche werck, sal U Ed. uyt de successive advisen van de Heeren Ambassadeurs aldaer ontwyffelyck ten vollen vernomen hebben, ende is daerenboven van wegen den Hooghgemelden Koningh alhier afgesonden geweest een Commissaris met naemen *Celio Martelis*, omme haer Ho. Mog., ende particulierlyck haer Ed. Groot Mog. te bewegen tot handtbiedinge in de voorsz. desseynen, ten minsten by subministratie van subsidien, soo de saeke niet anders, ofte verder soude werden behartight, ende dat men de geëntameerde Handelinge in Pruyssen soude afbreecken, ten minsten staecken by provisie; Edogh de voorsz. saeke by haer Ed. Groot Mog. in volle Leden overwogen

synde,

synde, hebben deselve haer soo verre niet gelieven in te laeten, maer op 't subject van de Onderhandelinge in Pruyssen genomen, de Resolutien * daer van ik U Ed. nevens mynen voorgaende copyelyck hebbe gediendt, ende die nu alle, sulcks als die leggen, by haer Ho. Mog. syn geamplecteert. Ick vertrouwe, dat sulcks den Heer *Protector* aldaer niet quaelyck sal bevallen, ende soude men, myns oordeels, by occasie in discoursen tegens den Heer *Thurloe*, ofte andersints konnen te passe brengen, dat haer Hoog Mog. tot voltreckinge van de Negotiatie met Sweden continuelyck de handt houden, onaengesien veele groote veranderingen daegelycks voorvallende, die deselve daer van ontwyffelyck souden diverteren, ingevalle haer Ho. Mog. alleenlyck haer eygen interesse waeren beoogende, ende niet mede in sonderlinge consideratie waeren nemende het advis, ende de inclinatien van den hooghgemelde Heer *Protector* voor desen over 't selve subject haer Hoog Mog. by Missive bekendt gemaeckt. Waer mede desen besluytende, sal blyven,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 6. April 1657.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 13. April 1657.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Edts. Missive van dato den 6. deser loopende maendt, is my nae 't afgaen van mynen jonghsten van denselven dato, wel ter handen gekomen, ende sullen wy nu met verlangen eerst het accomplissement van de groote saeke aldaer trotterende, ende vervolgens mede een besluyt op ons werck van de Marine te gemoet sien.

Sedert de voorsz. myne jonghste Missive, is alhier weynigh van consideratie geresolveert, alleenlyck is aen de Heeren Ambassadeurs in Denemarcken tot voltreckinge van 't werck der bewuste Zoudt-Compagnie geschreven, ende voorts dienaengaende geresolveert 't gunt U Ed. uyt het nevensgaende Extract sal gelieven te bemercken.

Uyt Vranckryck syn wy voor desen geadverteert, alhoewel wy tot nogh toe door andere wegen geen seeckere ende particuliere tydinge dienaengaende hebben bekomen, dat de Vice-Admirael *de Ruyter* in de Middelandtsche-Zee twee Fransche Oorloghschepen † hadde verovert, ende hebben wy daer op met de jonghste post van daer advertentie bekomen, dat de Koningh met advis van synen Raedt geresolveert hadde, dat men datelyck soude doen beslaen, ende saiseren, alle Nederlandtsche Schepen, ende Goederen in alle de Havenen ende Steden van 't voornoemde Ryck, om daer door soo men aldaer spreeckt te bevorderen reparatie van 't ongelyck den Koningh aengedaen door 't nemen van de

* Zie *Secrete Resolutien* I. Deel, pag. 440. enz. in Quarto.
† Zie *Aitzema* IV. Deel, pag. 46. in Folio.

de voorsz. syne Majesteyts twee Schepen in de Middelandtsche-Zee. Op de voorsz. tydinge hebben haer Hoog Mog. by provisie niet anders geresolveert, dan dat de Collegien ter Admiraliteyt op 't alderserieuste souden werden aengemaendt de gedecreteerde extraordinaris Equipagie ter Zee ten alderspoedighsten te bevorderen, ende is de Heer Ambassadeur *Boreel* daer van advertentie gegeven tot desselfs naerightinge. Wy sullen wyders moeten afwaghten wat men van die syde gemeynt sal syn in gevolge van dien verders in 't werck te stellen, ende by der handt te nemen, ende alsdan in volle Leden daer op naeder resolveren. Ondertusschen sal my ten hooghsten aengenaem syn van U Ed. te mogen vernemen, wat oordeel van 't voorsz. voorval aldaer werdt gegeven, ende ook in wat voegen U Ed. van advis soude wesen, dat men sigh daer omtrent van deser syde sal behooren te draegen; wat my belangt, ick soude meynen best geraeden te wesen, dat men by voortgangh van de voorsz. Proceduren alhier Resolutie soude coucheren daer by de voornoemde Vice-Admirael gelast wierde alle de Fransche Schepen, soo ter Koopvaerdye, als ter Oorloge uytgerust aen te tasten, ende te veroveren, is 't doenlyck; ook daerinne te continueren tot dat hem van wegen de Regeringe alhier andere ordre gegeven, ofte door den Heer Ambassadeur *Boreel* bekendt gemaeckt soude worden, dat het voorsz. generael beslagh door ordre van den Koningh soude wesen afgedaen, dat de gemelde alsoo genomene Resolutie de Heer Ambassadeur *Boreel* voornoemt soude werden toegesonden, met last omme deselve den tydt van eenige weynige daegen daer toe specialyck by de Regeringe te determineren, onder sigh te houden ende middelerwylen de revocatie van 't voorgeroerde beslagh, met de redenen daer toe dienende, by syne Majesteyt ernstelyck te bevorderen: Edogh sulcks binnen den voorsz. te prefigeren tydt niet konnende obtineren, dat syn Ed. alsdan by refus van 't voorsz. versoeck tot revocatie van 't opgemelde beslagh, ende den selven tydt overstreecken synde, de voorsz. Resolutie, ende ordres nae den gemelden Vice-Admirael soude affenden, ende dat men ook van deser syde sig soude evertueeren omme de geprojecteerde extraordinaris Equipagie nogh met een goedt aental van Schepen te vermeerderen. Ick wil geensints twyffelen, ingevalle by den Staet in diervoegen, ofte andersints ernst werde betoondt, of sal men van de syde van Vranckryck sigh mede tot meerder redelyckheydt, ende tot *mitiora consilia* voegen: Voornaementlyck in den tegenwoordigen toestandt van haere saeken daer sy aen haere Conquesten in Nederlandt albereydts een quaedt begin hebben bespeurt, daer by haere meeste forces nae Italien hebben gediverteert, ende eghter aldaer mede sleght spel hebben, ook apparentelyck nogh wel in naeder ongelegentheydt souden mogen raecken, vermits de Hertogh van Mantua sigh te eenemael voor Spanjen heeft verklaert, ende aen deselve Kroon alle commoditeyt heeft gegeven, omme sigh in die Gewesten naeder tegens Vranckryck te mogen prevaleren; daer by mede nogh komende de secoursen die uyt het Ryck aen de Spaenschen werden toegestuurt, ende d'apparentie dat daer over tusschen den Keyser ende den Koningh van Vranckryck wel eene nieuwe rupture moghte komen te ontstaen, mitsgaders het attachement van den Koningh van Sweden in Polen ende Pruyssen; die men tot nogh toe met syne Waepenen niet heeft konnen trecken in

Duyts-

Duytslandt; ende die nae de tegenwoordige conjuncture van tyden, ende saeken lightelyck nogh in langen tydt van 't voorsz. attachement niet gelibereert sal konnen werden. Waer mede desen besluytende, sal blyven,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 13. April 1657.

P. S.

De Vergaederinge van de Heeren Staten van Hollandt ende West-Vrieslandt, is wederom beschreven tegens den 17. deser.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 13. April 1657.

EDELE GESTRENGE HEER,

GIsteren ontfangen hebbende U Ed. Missive van den 6. deses, heb ick desen naemiddagh gelegentheydt gevonden, om met den Heer *Thurloe* te spreeken, ende ook onder anderen van de Armature in Denemarcken, ende de saeken in Pruyssen: Hy seyde, dat hy was beright, dat alles tusschen Sweden ende haer Hoog Mog. was geadjusteert, ende dat het oversulcks by veelen alhier seer vreemdt wierdt gevonden, dat men in Denemarcken soo veel volck te paerdt ende te voet op de been braght, ende soo veel Schepen équipeerde, te meer vermits de saeken van Sweden altans soo waeren geconstitueert, datse van die kant niet en hadden te vreesen: Dat by veelen mede wierdt gediscoureert, dât onaengesien het voorgeroerde adjustement met Sweden haere Ho. Mog. sulcken extraordinaris getal kapitale Schepen deden uytrusten. Ick antwoordde, dat het niet vreemdt was, dat sommige Luyden nae haere driften ende innemingen spreecken; maer dat ick my wel hieldt verseeckert, dat de Heer *Protector* ende syne Ed. bespeurende, ende siende dat haer Ho. Mog. soo confidentelyck van tydt tot tydt haere secreete instructien, ende Resolutien aen haer hadden gecommuniceert, ende bevonden, datse nooit iets hadden ondernomen, als dat daer mede overeenquaem, geen aghterdencken ofte quaede impressien konden hebben, over het geene tot eygen defensie ende conservatie nodigh wierdt geoordeeldt; dat het gepasseerde in den jaere 1644. de Ingesetenen van Holsteyn ende Denemarcken soo seer had gedruckt, datse niet gaerne weder soo souden verrast worden, dat in tegenspoedt somwylen door geincommodeerde Legers desperate Resolutien worden genoomen, ende dat het onveyligh is als al de wereldt wapent, dat men sigh niet mede in postuur steldt, om alle violentien te konnen afweeren, dat ick hem konde verseekeren, dat gelyck hier discoureurs wierden gevonden, dat'er ook over Zee geen ontbraken; dat men in Denemarcken ende tot Hamburgh weder met

den naem van den Heer *Protector* begon te speelen, ende met assurantie te seggen, dat'er een Vloot hier te Lande werdt geéquipeert, om in faveur van Sweden, omtrent den Orisond gebruyckt te werden: syne Ed. seyde, dat ick wel konde bemercken, dat haere saeken soo waeren geconstitueert, datse tegens Spanjen genoegh te doen vonden, datse de Schepen soo haest als die gereedt konden wesen, van tydt tot tydt nae de Straet ende Kusten van Spanjen sonden, ende met de resterende de Roveryen van Duynkerken ende Oostende soghten te verhinderen, ende dat sy geen nieuwe onrust soghten, ende van de vriendtschap met onsen Staet niet souden afwycken. Ick antwoordde, dat men alle discoursen die men uytstrooyt om diffidentie te verwecken, best vrugteloos soude maeken, als men niet naeliet met den anderen confidentelyck by tyds te communiceren, het geene nu ende dan voorvalt, ende een eynde te maecken van het Tractaet van Marine, daer op repliceerde syne Ed., dat ick wist hoe haer groote werck stondt, ende datse al souden doen, dat billick ende reghtmatigh soude bevonden werden. Ondertusschen quam de Heer *Downingh* hem by syne Hoogheyt haelen. Ick meen wel bericht te wesen, dat de aenbiedinge gedaen in de bewuste 22. Artikelen op Dingsdagh laetstleden niet sal verworpen worden, de Nederlandtse Koopluyden alhier syn seer ontsteldt over het beslagh van de Nederlandtsche Schepen in Vranckryck ende eenige hebben tydinge, dat in Brittannien veele Schepen ten Oorlogh syn gebouwd; dogh U Ed. sal daer beter kennisse af hebben. Waer mede eyndigende, sal blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 13. April 1657.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 20. April 1657.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Edts. Missive van dato den 13. deser lopende maendt is my nae 't afgaen van mynen jongsten van den selven dato wel ter handen gekomen, ende alhoewel wy ons van nu af aen genoeghsaem konnen inbeelden den toekomenden finaelen uytslagh van 't groote werck aldaer, soo sullen wy noghtans verlangen te mogen vernemen, dat alles dienaengaende sy geperfectioneert, op hoope, dat ons werck van de Marine als dan mede in korten tot een goedt besluyt sal werden gebraght.

Bo-

Boven de tydingen van 't generael beslagh der Nederlandtsche Schepen, ende effecten in Vranckryck, met de naest laetste post van daer ingekomen, is op Sondagh voorleden nogh alhier gearriveert de Soon van den Heer Ambassadeur *Boreel* den 10. deses van Paris expresselyck herwaerts afgesonden, om de Regeringe van 't geene voorschreven is, omstandigh berigt te doen, daer uyt wy vernemen, dat het voorschreve generael beslagh tot Rouën, ende op de Riviere de Seine, (gelyck ook ontwyffelyck in andere verder afgelegene plaetsen sal syn) met groote preciesheyt, ende rigeur was geëxecuteert, in diervoegen dat men niet alleenlyck de Nederlantsche Schepen aengehouden, ende de Luycken van die geene van deselven die gelaeden waeren, geslooten maer ook in de particuliere Huysen, ende Logementen der Nederlanders, alle de Kassen versegeldt, ende Boecken, Papieren, Wisselbrieven &c. gesaiseert hadde, daer uyt albereyts groote ongelegentheyt, ende murmuratie binnen Paris, ende elders was ontstaen; van 't voorsz. generael Arrest, ende Saisissement werdt geene andere reden gegeven, als het aenhouden van twee Fransche Schepen, het eene genaemt de Regine daer op Kapiteyn is *Le Chevalier de la Lande*, ende 't andere le Chasseur (de Kapiteyn my onbekent) die byde door den Vice-Admirael *de Ruyter* souden wesen genomen.

De Leden van haer Ed. Groot Mog. Vergaederinge nogh niet compleetelyk aengekomen synde, is op 't voorschreven subject nogh geene deliberatie gehouden ondertusschen hebben wy van 't nemen der voorsz. Scheepen van de voorsz. Vice-Admirael selfs nogh geene advertentie, maer heeft de gemelde Soon van de Heer Ambassadeur *Boreel* haer Ho. Mog. in volle Vergaederinge bericht, dat beyde de voorschreve genomen Fransche Schepen voor desen veele, ende menighvuldige Pyrateryen hebben gepleeght, dat wel over tien distincte roveryen met het voornoemde eerste Schip begaen soo veele Sententien, ofte Arresten waeren geobtineert tot voordeel van de Ingesetenen deser Landen, sonder dat men daer van tot nog toe eenige executie hadde weten te bekomen, ende wat belangt den voornoemden Kapiteyn *de la Lande* die niet alleenlyk met het voorschreve Schip, maer ook met verscheyde anderen Scheepen heeft gepyrateert, dat tot syne laetste laegen wel vyf-en-twintigh gelycke Sententien, ofte Arresten, ende soo veel het Schip le Chasseur belanght dat hy niet wel particulierlyck konde seggen of ende hoe veel Sententien over Rovereyen daer mede begaen, ofte tot laste van den Kapiteyn daer op dienende, moghten syn gewesen, maer dat in dese sonderlinge te remarqueren stonde, dat selfs volgende de tydingen van 't voorschreve voorval tot Paris ingekomen, dat meer gemelde Vice-Admirael de voorsz. twee Fransche Scheepen heeft aengetroffen *in flagranti delicto*, soo men soude mogen seggen, als maeckende jaght op een Nederlandts Koopvaerdyschip genaemt St. Salvador, ende 't welck sy sonder ontset van den selven Vice-Admirael ontwyffelyk souden hebben genomen, gelyck U Ed. 't selve mede sal gelieven te bemerken uyt de tydinge van Livorno ingekomen daer van copye hier nevens gaet; sulcks dat het *casus* van 't nemen der voorsz. Scheepen, synde in *fortissimis terminis* conform de last, ende instructie van wegen den Staet aen den Vice-Admirael mede gegeven, myn bedunckens de reghtvaerdigheyt van dien van wegen desen Staet absolute-

 lyck

lyck gedefendeert sal moeten werden, daer tegens van de syde van Vranckryck van het voorsz. saisissement nae soo menighvuldige Pyrateryen ende Roveryen, scheynt ondernomen te wesen op een geperconcipieerde opinie van dat de verdraegsaemheyt ende patientie van haer Ho. Mog. haer alles permitteerde; ende voorwaer als de maniere van doen in dese te regte ingesien werd, soo scheyndt deselve sulcks te confirmeren, synde onder de gecivilіseerde Natie ongehoort, dat soo rigoureuse proceduren souden werden ondernomen tegens een Staet, die over de Actie, ofte het voorval onder pretext van dewelcke soodanige proceduren aengevangen worden, nooit nogte directelyk aen 't Lighaem, noghte indirectelyck aen den Minister *in loco* residerende aengesprooken is, veel min dat desen Staet in syne redenen soude wesen gehoort, ende sulks verre van daer, dat buyten, ofte tegen reden over aengedaen ongelyck nae interative aenmaenigen reparatien, ofte satisfactie soude wesen geweygert, 't welk noghtans nae aller Volckeren Reght voor soodanige proceduren soude moeten voorgaen.

Op 't voorsz. relaes van den gemelden Soon van den Heer Ambassadeur *Boreel* is by haer Hoog Mog. provisionelyck geresolveert *, dat de gemelde Heer Ambassadeur gelast soude werden de ongefondeertheyt, ende iniquiteyt van 't voorsz. generael beslagh den Koningh van Vranckryck ernstelyck te representeren, ende daer benevens mede aen te wysen, hoe dat in de maniere van doen daer omtrent gebruyckt, het Volckeren Reght *multimodis*, is gevioleert; Ende voor soo veel 't selve generael beslag gefondeert werd op 't nemen der bewuste twee Fransche Schepen, dat de gemelde Heer Ambassadeur daer op occasie soude nemen, omme een ernstige vertooninge te doen van de ondraegelycke Pyrateryen, geweldenaryen jae moorderyen nu eenige jaeren herwaerts door de Françoisen, ook selfs met de voorgeroerde twee genomen Schepen, op de goede Ingesetenen deser Landen begaen, ende gepleeght; met byvoeginge, dat naedemael dat door soo menighvuldige ende langduurige klaghten, ende versoeken daerinne niet effectivelyk is voorsien, maer dat ter contrarie selfs alle Arresten, ende Sententien daer over tot voordeel van de Ingesetenen deser Landen geobtineert, bleven buyten executie, haer Ho. Mog. eyndelyk genootsaeckt syn geworden, soo veel in haer was, soodaenige ordre te stellen, ende die voorsieninge te doen, dat de voorsz. Pyrateryen, ende andere excessen soo veel mogelyck ingebonden, mitsgaders de voorgeroerde Sententien, ende bevelen metter daet geëxecuteert, ende voldaen moghten werden; dat haer Ho. Mog. niet anders konnen begrypen, of sulcks is geweest haer schuldige plight, ende niet alleenlyck volgens de natuurlycke Wet, ende aller Volckeren Reght gepermitteert, maer ook sonderlinge dienende tot vermeerderinge van de authoriteyt, ende 't gesagh syne Majesteyt over dessels Onderdaenen competerende, als dewelcke door de voorgeroerde *non-paritie*, ende *vilipendie* der voorsz. Sententien, ende bevelen merckelyck wierden gelabefacteert; dat haer Ho. Mog. over alle 't selve, ende over naeder remedien, die tot stuytinge van de voorgeroerde excessen, mitsgaders tot verhoedinge van diergelycke voor 't toekomende, met onderlingh goedtvinden souden konnen werden geadhibeert, gaerne met syne Majesteyt, ofte dessels geauthoriseerden sullen komen in communi-

* Zie *Secrete Resolutien* I. Deel, pag. 403. tot 411. incl. in Quarto.

municatie, behoudelyk, dat ook onder benefitie van dien, het voorgeroerde generael beslagh provisionelyck afgedaen, ende de Schepen, Goederen, Waeren, Koopmanschappen, Gelden, Boecken, Papieren ende andere Effecten, van de Ingesetenen deser Landen alomme in 't Ryk van Vranckryck uyt de voorsz. Arreste ontslaegen, ende in volkomen vryheyt gestelt, ende gelaeten werden; ende dat de meergemelde Heer Ambassadeur *Boreel* daer toe alle mogelycke devoiren soude aenwenden; synde op alle 't selve, ende op de vordere ingredienten van 't voorgeroerde rapport by den Soon van de gemelden Heer Ambassadeur aen haer Ho. Mog. gedaen ingestelt eene particuliere instructie in forma, ende aen den selven Heer Ambassadeur per expressen toegesonden, met byvoeginge dat sulcks alles geresolveert was by provisie, onvermindert haer Ho. Mog. Resolutien op 't voorsz. subject hier bevorens genomen, ende nogh naeder te nemen.

Veele in Vranckryk maeken haer werck nogh aldaer van de Nederlanders te doen gelooven, ende apprehenderen, dat de Heer *Protector* aldaer in 't voorgeroerde werck mede trempeert, gelyck U Ed. 't selve ook eenighsints sal konnen afnemen uyt eene van de brieven van den Heer Ambassadeur *Boreel*, die U Ed. door expresse ordre van haer Ho. Mog. hier benevens mede toegesonden werdt, ende naedemael het selve point is van de alderhooghste importantie voor desselfs Staet, ende daer op in de deliberatien over 't voorsz. subject te houden ook groote reflectie soude moeten werden gemaeckt, soo bidde ick, dat U Ed. sigh daer op aldaer door de bequaemste wegen, ende middelen op 't aldernauwste gelieve te doen esclairceren, ende ons van desselfs ondervindinge ten spoedighsten advertentie te geven. Indien de Heer *Protector* gedisponeert konde werden, als een Geallieerde van desen Staet, ende sulcks verobligeert desselfs beste te bevorderen, ende alle schaede te helpen verhoeden, een brief van intercessie te schryven aen den Koningh van Vranckryck, met exhortatie tot continuatie van goede correspondentie, met desen Staet, ende sulcks door den Heer Ambassadeur *Loccardt* ten besten te doen seconderen, het soude alhier met bysondere aengenaemheydt werden opgenomen; Ende aengesien hooghgemelde Heer *Protector* onlanghs diergelycke Missive aen haer Ho. Mog. afgesonden heeft over de bevreesde ongemaken tusschen Sweden ende desen Staet, soo dunkt my dat sulks syne Hoogheyt van ter syden ingegeven synde, het selve by hem niet wel soude konnen werden gerefuseert. U Ed. sal nae desselfs gewoonlycke wysheyt, ende experientie beter konnen oordeelen, wat daeromtrent best soude dienen gedaen, ofte gelaeten te worden; daer toe sigh in alles sal gedraegen,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 20. April 1657.

Aen

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 20. April 1657.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Ed. Missive van den 13. deser ontfangen hebbende, ende daer in gesien de advertentie dewelcke aen de Regeringe uyt Vranckryck was gegeven, rakende het generaele beslagh ende saisissement van alle Nederlandtsche Schepen, ende Goederen alomme in dat Koninghryck, heb ick gelegentheydt gesoght ende bekomen, om met den Heer *Thurloe* desen naemiddagh te spreecken. Ick bedanckte syne Ed. over de moeyte ende goede officien aengewendt door de Koopluyden van den *Entrecours*, met versoeck, dat hy het ook voorts tot een goedt besluyt ten principaelen soude willen helpen bevorderen, ende het selve my ernstelyck belooft hebbende, seyde ick, dat ick met verwonderinge uyt verscheyde brieven van Koopluyden hadt vernomen, dat de Koningh van Vranckryck met advis van synen Raedt sulcke precipitante Resolutie hadt genomen, daer door ontallycke eerlycke familien ten hooghsten souden wesen beschadight, ende nu scheynen geruineert, daer noghtans syne Ed. van tydt tot tydt had bespeurt, hoe trouwhertelyck ende ieverlyck van wegen den Staet der Vereenighde Nederlanden in alle voorvallen, alle goede officien ten besten van die Kroon waeren aengewendt geweest, ende dat syne Ed. nogh onlanghs uyt het opreghte bericht, het welcke ick hadt bekomen, aengaende de informatie aen den Heer *Protector* gegeven, dat van wegen haer Hoog Mog. ietwes onder de handt wierd genegotieert, had gesien, dat men ernstighlyck laboreerde, om ov[illegible] een naeuwe defensive Alliantie tusschen Engelandt, Vranckryck ende de Geunieerde Provincien te konnen convenieren: Dat ick in der waerheydt niet konde begrypen, wat drift de hooge Ministers aldaer soo verre had verrukt, maer dat ongetwyffeldt syne Ed. door den Heer Ambassadeur van den Heer *Protector* naeder ende pertinenter bericht dienaengaende soude hebben ontfangen, syne Ed. verklaerde, dat hy het mede met verwonderinge had vernomen, sigh niet konnende inbeelden, dat het haere interesse was nieuwe vyanden te verwecken, maer dat hy het voor een boutade had opgenomen, om haer eer te behouden, ende datse haer ongetwyffeldt wel souden bedencken. Ick seyde, dat men nogh al van ter syden af in dat Ryck, ende nogh elders speelde met de estroite verbintenisse, die'er soude wesen tusschen dien Koning ende syne Hoogheyt, ende dat hier brieven in de Stadt waeren aen Koopluyden alhier, uyt Rouën geschreven, dat men daer rondt uyt seyde, byaldien soodanigen beslagh ende saisissement albereyds niet en waere te werck gestelt in Engelandt, dat het seeckerlyck eerstdaegs soude by de handt genomen worden; syn Ed. seyde met veel protestatien, dat hy my opreghtelyck wilde communiceren, het geene dienaengaende door de Ministers van desen Staet was geschreven, ende ook wat speculatien hy daer op by sigh selven had, van die kant niet als door gissinge konnende spreecken; maer dat hy van de Resolutie ende

Inten-

Intentie alhier sonder roem, seyde hy, soo veel konde weten als iemandt, ende dat hy oversulcks daer van positivement, ende nae de waerheyt my soude berighten, seggende voorts, dat de Heer *Boreel* geen goede officien en dede, dat haer Ambassadeur het selve niet en schreef, maer verscheyde andere Persoonen, dat hy in der waerheydt by de hooge Ministers aldaer wierdt aengesien, voor een Persoon die dat Koninghryck ofte die daer considerabelst syn gants niet was toegedaen, dat hy al voordesen hadt voorgehadt my daer af te waerschouwen, dat de Ambassadeur van den Heer *Protector* hadt geschreven, dat hem communicatie was gedaen, dat het Hof in diervoegen hadt voorgenomen haer resentiment te toonen, over het nemen van 's Konings Schepen in de Middellantsche-Zee, maer dat deselve daer op hadt geantwoordt, dat hy sigh op soodanigen particulieren voorval niet en vondt geinstrueert, maer dat hy soo wel was geësclaircisseert van de intentien van den Heer *Protector*, ende den Raedt alhier, dat hy sigh onbeswaert vondt te seggen, dat het beter soude wesen, door saghter middelen reparatie van de voorsz. Schepen te soeken, ende dat de saeken syns bedunckens niet en waeren geconstitueert, om tot sulcke extremiteyten te komen, syne Ed. offereerde my t'allen tyden de Originele Brieven te sullen toonen, ende seyde andermael, dat hy vastelyk betrouwde, dat men sigh in Vranckryck soude bedencken, ende raekende het schryven van Rouën, dat hy absolutelyck konde verseeckeren, dat'er nooit soodanige gedaghten nogh by den Heer *Protector*, nogh by den Raedt, waeren geweest, ende vertrouwde, dat'er ook nooit souden komen, dat hy niet schroomde te bekennen, dat de Heer *Protector* door syn eygen affectie niet alleen en was geporteert, om de Vriendtschap met de Vereenighde Nederlanden meer ende meer te cultiveren, maer dat het ook syn interesse was, insonderheydt ten aensien van Hollandt, ende seyde tot besluydt, dat men confidentie de eene in den anderen behoorde te hebben, ende dat hy hoopte, dat het uytstel van de saeken, dewelcke door myn werden vervolgt, ten goeden sal geduydt werden, verklaerende noghmaels, dat het sal werden afgedaen, soo haest als haer eyge groote Domestycke werck tot een besluyt sal gebraght weesen, ende dat wy ons mogen verseeckeren, dat wy met alle Vriendtschap ende goede genegentheyt sullen werden bejegent, ick heb my verplight geaght U Ed. het hier voor verhaelde omstandighlyck te communiceren, U Ed. verseeckerende dat ick de eygen woorden van den Heer *Thurloe* genoeghsaem heb gestelt, ende niets altoos tegens de waerheydt daer by gevoeght.

Ik ben van de week ook van eenige Heeren van den Raedt, ende het Parlement besoght geweest, ende in Compagnien van anderen elders geweest, maer heb niet anders konnen bemercken, als dat men die Proceduuren van Vranckryck seer vreemt oordeelt. Wat my belangt, alhoewel het van die geene die in myn beroep syn werdt vereyscht, datse van de saeke die voorvallen getrouwe advertentie geven, sonder haer veel met raedt te geven te bemoeyen, soo hoop ick eghter dat U Ed. het niet qualyck sal nemen, dat ick hier ook iet by voege van myne geringe bedenckingen: ick meen, onder reverentie, dat de Aerts-Bisschop van Goa geen goede officien aen het Hof van Vranck-

ryck heeft gedaen, ende dat ook van andere kanten het vuur is opgeblasen; ende datse de opinie hebben, dat de Regeringe in Hollandt diese meenen, dat meer siet op het interesse van de Commercien ende de Navigatien als iet anders, daer door best sal konnen gebraght werden, om sigh in alle saeken van Staet te voegen nae de intentie van Vranckryck. Ende vermits haere Hoog Mogende nae haere gewoonelycke wysheydt in tydts ordre tot de Equipage van sesendertigh Scheepen hebben gesteldt, ende nu op het spoedighste de Colleges aengemaendt, om deselve over dagh ende naght te accelereren, ende ook aengeschreven, datse Gedeputeerden in den Haege souden senden om over de verdelinge ende het employ te delibereren, soo meen ick, dat de saeken daer heenen behooren gedirigeert te werden met de meeste secretesse, dat den Vice-Admirael *de Ruyter* soodanigen aental van Schepen werde toegesonden, dat hy bestandt soude weesen met effect tegens de Françoisen te konnen ageren, als het sigh niet anders soude konnen schicken, ende dat ook met ten eersten een goedt Esquader soude dienen te kruyssen van de Hoofden tot de Seine ende Kusten van Normandien, ende een ander omtrent Brest ende langhs de Kusten van Bretagne, ende byaldien de Heer *du Thou* geen redres tot de ontslaginge voorsteldt, dat de Extraordinaris Gedeputeerden uyt de Regeringe ofte Expressen uyt de Commissarisen van de monsteringe, ofte van de Klerken die men bequaemst ende getrouwst soude oordeelen, met gearraisonneerde brieven aen het Hof van Vranckryck souden dienen afgevaerdigt te werden, om daer op door de bevorderinge van den Heer *Boreel* binnen seekeren te limiteren tydt de ontslaginge van de voorschreve Schepen ende Goederen te versoeken, in sulcker voegen, dat byaldien eghter de voorgeroerde ontslaginge soude werden gedilayeert ofte geweygert, dat alsdan aen den voornoemden Vice-Admirael, ende de respective Commandeurs van de kruyssende Esquaders de ordre van de Regeringe soude werden toegesonden door soodanige wegen ende Persoonen te Water ende te Lande, als men seekerst ende bequaemst sal oordeelen, sonder eenigh gewagh daer af te maecken, vermits anderfindts de voorschreve orderen lightelyck souden konnen werden geintercipieert, die Natie is op soodanige gelegentheden afgevaerdight, ende byaldien men de saeken secretelyck beleydt, sal het minder voor een bulleback ofte bravade opgenomen werden, ende myns bedunckens kraghtiger impressie geven, vertrouwende dat het dogh evenwel light sal uytlekken. Godt geve dat'er in ons eygen boesem ook geene syn mogen, die tot sulcke extremiteyten die Kroon ophitsen, maer de Regeringe heeft wysheydt ende vigeurs genoegh, om daer tegens te vigileren, voorts meen ick, onder reverentie, dat het best sal wesen, dat wy ons aen geene andere intercessien engageren, maer alleenlyck traghten de goede Ingesetenen in haere vrye Navigatie ende Commercien behoorlyck te beschermen, ende alle oppressien ende Rovereyen (als het anders niet kan weesen) by retorsie met de middelen, die Godt ende de natuur heeft gegeven, tegen te gaen, daer toe alle goede Regeringen door alle Goddelycke ende Wereldtsche plighten syn verbonden, ende wy hebben daer in verscheyde verklaeringen van

van dese Regeringe, ende de practyke selfs ten aensien van de Françoisen voor ons. Waer mede desen besluytende sal blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 20. April 1657.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 27. April 1657.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Edts. Missive van dato den 20. deser loopende maendt is my nae 't afgaen van mynen jongsten van den selven dato wel ter handen gekomen, ende tegenwoordigh de tydt my ontbreeckende omme U Ed. breeder te adviseren, hebbe eghter niet willen leedigh staen U Ed. van 't geene alhier van consideratie is geresolveert, met toesendinge van de ingeleyde Extracten te dienen *, Waer toe dese alleenlyck streckende, sal blyven,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 27. April 1657.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 27. April 1657.

EDELE GESTRENGE HEER,

ICk hoop dat U Ed. uyt den mynen van den selven dato als U Ed. laetste my gisteren wel gewerden, sal gesien hebben, dat ick myn best heb gedaen, om op de bequaemste maniere te penetreren het sentiment ende het voornemen van dese Regeringe, ten aensien van de turbulente Proceduuren in Vranckryck voorgevallen, ende nu de naeder informatien soo uyt de stucken my door haer Hoog Mogende toegesonden, als uyt U Ed. voornoemde Missive dienaengaende bekoomen hebbende, heb ick gelegentheydt

Yy 2 gesoght

* Zie *Secrete Resolutien* I. Deel, pag. 403. tot 413. in Quarto.

gesoght, om weder met den Heere *Thurloe* te spreecken, ende hem te verhalen eenige particulariteyten, die my daght considerabelst te wesen, hy heeft my met grooten ernst verseeckert, dat de Heer *Protector* met ongenughte de voorschreve Proceduuren heeft vernomen, ende dat hy meent dat de Françoisen soodaniger wyse niet hadden behooren te procederen, ende dat ick U Ed. wel moght verseeckeren, dat de Heer *Protector* in faveur van Vranckryck niet en was geëngageert, ende dat hy sigh ook niet soude engageren tot ietwes, dat strecken soude tot naedeel van de Vereenigde Nederlanden, dat hy eghter wel geloofde, dat men aen de Regeringe in Hollandt andere impressien soght te geven, dat hy al over lange hadt ontdekt, dat men het selve voorhadt, maer hy vertrouwde, dat ik wel konde oordeelen uyt den toestandt van haere Domestycke saeken, dat het geensints haer interesse is, den Staet der Vereenighde Nederlanden te disobligeren, ende by die occasie sprack ick van de Soutschepen, het welcke hy voor een gesingeert gerught opnam, uyt soodanige kooker komende, als hy te vooren hadt geseydt, ende daer nae seyde ick, dat het my lief was, als ick occasie hadt om op soo goeden grondt diergelycke artificien kraghteloos te konnen maeken, wel wetende, dat niemandt my met seeckerder kennisse als syne Ed. nae de waerheydt konde berighten; eghter dat ick by my selve hadt gedaght, dat het ongetwyffelt veel gerustheyts aen eenige twyffelmoedige soude geven, als syne Hoogheyt door een serieusen brief den Koningh van Vranckryck geliefde te vertonen, dat door soo precipitante Resolutie over een incident van twee Scheepen soodanige alteratie hem onverwaght was voorgekomen, ende dat hy den hooghgemelden Koningh soude exhorteren, om liever de oude Vriendtschap met den Staet der Vereenighde Nederlanden te continueren ende sulcks door den Heer Ambassadeur *Locbard* te laeten seconderen, syne Ed. nam aen het selve aen den Heer *Protector* te communiceren, ende verseekerde my, dat hy bereydt soude wesen, om ietwes te doen, dat haer Ho. Mog. aengenaem soude wesen, dat voor desen op het beright het welck in Vranckryck aen den Heer *Locbard* was gegeven, raeckende eene secrete Negotiatie met Spanjen, deselve was gelast geweest, die jalousie weg te nemen, ende daer over aen te houden, dat de gemeene defensive Alliancie soude mogen bevordert werden, dat hy my verseeckerde, dat deselve Heer *Locbard* van die Resolutie tegens de Nederlandtsche Schepen nooit eenige communicatie was gedaen, als doense was genomen ende afgesonden om geëxecuteert te werden, gelyk hy my over aght dagen hadt geseydt, datse uyt de advisen sedert ingekomen geloven, dat Monsieur *du Thou* niet sal vertrecken sonder dat de saeken sullen bygeleydt wesen, ofte ten minsten dat'er aparente voorslagen tot dien eynde sullen gedaen wesen, ten waere seyde hy, dat'er iet anders als de twee Schepen op de bodem leydt, dat nogh niet ontdekt en werdt, ende seyde my voorts daer op, dat de Resident van Portugael met groote importuniteyt hadt aengehouden, ten eynde de Heer *Protector* met my geliefde te spreecken, raeckende de extraordinaris Equipagie, dewelcke hy seyde uyt seekere advisen verstaen te hebben, dat in Hollandt wierdt gedaen, om de Rivier van Lisbon te besetten, terwyl de Koningh van Spanjen Portugael te Lande met syn Leger soude aentasten, dogh dat

dat syne Hoogheyt met andere saecken besig synde, het hadt gedeclineert, egter dat hy niet hadt willen naelaten het selve my te communiceeren, in sulker voegen noghtans, dat syne meeninge niet en was, dat ick daer over iet soude schryven aen de Regeringe, maer dat ick het U Ed. wel moght mededeelen als een nieuwe tydinge, syne Ed. seyde mede onder andere discoursen, datse in Vranckryck meenden groote advantagien te sullen trecken uyt de doot des Keysers.

De Ridder *Rynolds* die het nieuw geworven Volck sterck, soo sommige seggen, tienduysent mannen, alhoewel andere maer van ses spreecken, commandeert, is den Staet der Vereenighde Nederlanden wel toegedaen, ende heeft my altydt een particuliere genegentheydt bewesen, veele syn van opinie datse wel light soo haest niet sullen getransporteert werden, maer dienen, om die van de voorige Armée in dese conjuncture wat in balance te houden.

Ick bedanck U Ed. voor de retroacten op het translateren van den Bybel, ende vertrouw dat Meester *Haeck* sigh daer af ter eeren van den Staet in ofte voor synen getranslateerden Bybel sal dienen. Waer mede desen besluytende, sal ick verblyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 27. April 1657.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 4. May 1657.

EDELE GESTRENGE HEER,

UEdts. Missive van dato den 27. der voorleden maendt is my nae 't afgaen van mynen jongsten van den selven dato wel ter handen gekomen, ende ick hebbe daer uyt met bysondere aengenaemheydt bespeurt de verseeckeringe U Ed. door den Heere *Thurloe* gegeven, van dat de Heer *Protector* in faveur van Vranckryck niet en was geëngageert, noghte ook sigh engageren soude tot ietwes 't welck tot naedeel van de Vereenighde Nederlandtsche Provincien soude konnen strecken, ende sal daer op met verlangen, te gemoedt sien eenigh goedt officie van den hooghgemelden Heer *Protector* in de voorschreve saeke daer van ick bemercke, dat U Ed. met den gemelden Heer

Thurloe mede heeft gesprooken, ende indien de opgeresene onlusten tusschen de Kroone van Vranckryck, ende desen Staet door de voorschreve officien in betamelycke manieren konden werden te neder geleydt, kan U Ed. sigh van nu af aen verseeckert houden, dat men van deser syde van herten gaerne ten meesten contentemente van de hooghgemelden Heer *Protector* sal helpen tot besluyt brengen de gemeene Alliancie daer van U Ed. in de voorsz. desselfs Missive mede mentie is maeckende.

In de instellinge van het 2. Artikel van de Marine volgens het laetste concept van de syde van Engelandt geëxhibeert hebbe ick nooit soo veel swarigheydt gevonden, dat nae myn oordeel, het Tractaet daer aen soude behooren te werden geaccrocheert, ende voornaementlyck vinde ick, *rebus sic stantibus*, daerinne nogh minder difficulteyt, wenschende dat alle de vordere Artikelen volgens de intentie van haer Hoog Mogende moghten wesen geadjusteert.

Op den 28. der voorlede maendt heeft de Heer Ambassadeur *du Thou* aen haer Hoog Mogende gedaen, ende overgelevert de Propositie *, Credentiael, ende Relatie copyelyck hier nevens gaende, daer op provisionelyck is gecoucheert het antwoord vervat in haer Ed. Groot Mogende Resolutie † van den eersten deser mede copyelyck hier nevens gevoeght, daer op gelyck mede op de Resolutien nevens mynen voorgaenden U Ed. toegesonden, tot nogh toe ter Generaliteyt geene conclusie uytgewerckt heeft konnen werden, vermits de ongereetheyt van de Heeren Gedeputeerden van Zeelandt, ende van Vrieslandt van dewelcke de eerste verklaeren alle daegen de last, ende Resolutien van de Heeren haere Principaelen op de tegenwoordige Fransche ongelegentheyt te gemoet te sien.

Ondertusschen gaen de harde Proceduren in Vranckryck nogh daegelycks meer, ende meer voort, gelyck U Ed. breeder sal believen af te nemen uyt de brieven met de jongste post van daer ingekomen, die alle tot U Edts. naerightinge by copye hier nevens gaen; haer Ed. Groot Mog. van opinie wesende, dat in de voorschreve Fransche saeken geene goede uytkomste sal wesen te vinden sonder een Tractaet de Marine, hebben tot dien eynde geformeert het concept in de bygaende haer Ed. Groot Mogende Resolutien § van dato den 27. der voorleden maendt vervat, het welck ick mede van myn schuldige plight geaght hebbe hier by te voegen tot U Edts. naerightinge.

Ende boven dien voor dese reyse niets van importantie U Ed. te communiceren hebbende, sal blyven,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 4. Mey 1657.

* Zie *Aitzema* IV. Deel, pag. 52. in Folio.
† Zie *Secrete Resolutien* I. Deel, pag. 422. in Quarto. § *Ibidem*, pag. 413.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 4. May 1657.

EDELE GESTRENGE HEER,

DIe Bloedvrienden hebben, syn dickmaels verplight, om andere moeylyck te vallen; ende betrouwende op U Ed. Gestrengens gewoonelycke discretie, heb ick de vryheydt genomen, om U Ed. Gestrenge seer gediensteIyck te versoecken, dat deselve my in confidentie met een lettertjen gelieve te communiceeren, hoe het is gelegen met de Commissie van het Advocaet-Fiscael-ampt over de Domeynen, verleent aen myn Neef Mr. *Wilhem van Stryen*; soo ick van ter syden af werde bericht, is myn Schoonbroeder Mr. *Dirck Graswinkel* daer door seer geprejudicieert, ende vermids de eerste is van myne Maegschap, ende oude kennisse; ende de andere my soo nae in affiniteyt bestaet, heeft het my vry ontrust, niet wetende hoe die saeke eygentlyck is gelegen, ende of'er ten goeden van den laetstgenoemden iet naeders tot redres soude konnen gedaen werden. U Ed. Gestrenge gelieve my dese vrymoedigheydt ten goeden te duyden, ende te gelooven, dat ik waerlyk ben,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 4. May 1657.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 4. May 1657.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Ed. Gestrengens Missive van den 27. April is my sedert het afgaen van den mynen van den selven dato wel gewerden; uyt de bylagen kan ick wel afmeeten, dat U Ed. seer weynigh tydt heeft gehadt om my veel te schryven: Eghter moet ick bekennen, dat het my in dese moeylycke Commissie altydt een groote troost ende vreughde is, als ick op de voorvallende importante saeken, somwylen van U Ed. wyse consideratien kan deelaghtigh werden: Ick ben nu soo lange een Vreemdelingh in de affairen van myn Vaderlandt geweest, dat het voor 's Lands dienst nodigh is, dat ick somwylen ook

ook wat onderrightinge bekome, van die geene die aen het roer sitten, ende het compas voor haer hebben. De Heer *Thurloe* is desen nae-noen by my geweest, ende heeft my geseyd, dat hy getrouwelyck ende omstandighlyck aen den Heer *Protector* hadt gerefereert, alle het geene ick aen hem over aght dagen, raeckende de Proceduuren in Vranckryck tegens de Scheepen ende Goederen de Ingesetenen van de Vereenighde Nederlanden toebehoorende, hadt gecommuniceert; dat de Heer *Protector* hadt verklaerdt, dat hy over de voorschreve precipitante Proceduuren was gemoeyt geweest, ende daer bygevoegt, dat hy wel wilde, dat hy iets konde contribueren, om alles weder te reght te helpen; dat de Heer *Thurloe* daer op hadt voorgeslagen, of hy het niet geraden soude vinden, door een brief gesecondeert door den Heer Ambassadeur *Lochard*, Vranckryck te adhorteren, omme het bewuste generaele beslagh van Scheepen ende Goederen af te doen, ende te herstellen de oude Vriendtschap ende goede Correspondentie met den Staet der Vereenighde Nederlanden, dat deselve daerop hadt geantwoordt, dat hy het bereyd was te doen, ende het niet ongeraeden vondt, als hy wist dat het aen haer Ho. Mog. aengenaem soude weesen, ende dat hy hadt aengenomen my daer naeder over te spreecken: Ick bedanckte syne Ed. voor de moeyte, ende seyde, dat ick dienaengaende geen ordre van haer Ho. Mog. hadt bekomen; maer dat ick voor myn particulier oordeelde, dat soodanige officien uyt eygen beweeginge voortkoomende, aengenaemer ende van beter operatie waeren, als of die door een formeel versoeck van de eene syde, wierden te werck gestelt, ende hem voorts geseydt hebbende, dat de voorsz. Proceduuren vreemder werden gehouden, immers by haer Ed. Groot Mog., om dat deselve soo opreghtelyck alle devoiren waeren aenwendende, om de gesamentlycke Provincien te disponeren, tot de bewuste gemeene defensive Alliantie tusschen Vranckryck, Engelandt, ende de Vereenighde Nederlanden, dat haer Ho. Mog. in der daet geen ander dessein hadden, als om den Staet ende de goede Ingesetenen tegens alle geweldt te beschermen: Syne Ed. antwoordde, dat hy het selve geloofde, ende dat ick my moght verseeckeren, dat de Heer *Protector* het wel meende met den Staet der Vereenighde Nederlanden, dat hy wel wist, dat hy om verscheyde redenen een goedt onderscheydt maeckt, tusschen een Staet van de Gereformeerde Religie, ende een Regeringe van de Roomsche Superstitie: Dat hy naeder met den Heere *Protector* soude spreecken, ende dat hy niet en twyffelde of hy soude doen schryven, ende het aen den Heer Ambassadeur *Lochard* belasten het in de beste forme ende meesten ernst te seconderen.

Dewyle de Heer *de Bourdeaux Neufville* my de laetste visite hadt gegeven, heb ick goedtgevonden hem weder te begroeten eer de verwyderinge grooter wierdt, hy bekende, dat hy een depêche uyt het Hof hadt gekregen, ende seyde onder andere discoursen, dat het werk van de Vice-Admirael *de Ruyter* maer door weynige Persoonen was gesmeed, ende dat het door veelen wierdt geimprobeert, daer op ick hem seyde, dat het geene ick hadt konnen vernemen, van dat den gemelden Vice-Admirael *in mandatis* was gegeven, was conform een Resolutie door alle de Provincien Staetsgewyse al in den jaere 1651. op de groote Zael in den Haege genomen, met byvoeginge van verscheyde

scheyde redenen dienende tot justificatie van het gepasseerde aen de syde van haer Hoog Mogende. Ick heb sedert nogh met eenige Heeren van Qualiteyt van dese Natie gesproocken, ende bevind haer alle van soodanigen gevoele, datse de Fransche Proceduuren improberen, ende prysen het doen van haer Hoog Mogende. Waer mede eyndigende verblyve:

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 4. May 1657.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 11. May 1657.

EDELE GESTRENGE HEER,

OM U Ed. aghtervolgens dessels begeerte, een pertinent beright te geven van 't gepasseerde omtrent het Advocaet-Fiscael-ampt over de Domainen van haer Ed. Groot Mog., soo hebbe goedtgedaght U Ed. hier nevens toe te senden copye van de Missive by de Kamer van Reeckeninge over deselve Domainen, dienaengaende aen haer Ed. Groot Mog. geschreven, mitsgaders van de Resolutien daer op gevolght, daer by tot esclaircissement alleenlyck sal voegen, dat die van de Kamer voorsz. seer ernstige devoiren doende by de Leden, omme op de voorsz. Missiven, en conform het versoeck daer by gedaen, te mogen erlangen dispositie van haer Ed. Groot Mog. by de Vergaederinge generaelyck daer toe wel inclinatie is getoont; dogh dat eenige weynige Leden, die ick vertrouwe, dat daeromtrent het haere in faveur van den Heer *Graswinckel* hebben willen toebrengen, de conclusie daer op te nemen hebben wederhouden, op allegatie, dat het gemeene Landt daer mede soude werden beswaert, als sullende in sulcken kas twee Fiscaels Tractementen moeten betaelen: Waer op de voorsz. saecke eenige daegen opgehouden wesende, is by eenige andere Leden voorgeslaegen, naedemael de Heer Mr. *Willem van Stryen* tegenwoordigh was treckende half Tractement, ende dat oversulcks het Landt albereydts was belast met anderhalf Tractement, dat men oversulcks om meerder belastinge te eviteren, het versoeck van de Kamer van Reeckeninge voorsz. soude mogen inwilligen soo als 't was leggende, ende dat de Heer *Graswinckel*, als geattacheert aen de *Chambre Mipartie*, ende sulcks in saecken van de Domainen niet konnende vaceren, soude blyven genieten half Tractement, daer

op dan de conclusie is gevallen, sulcks als de Resolutie is medebrengende: Sedert heeft gemelde Heer *Graswinckel* een groote ende lange Missive uyt Mechelen aen haer Ed. Groot Mog. geschreven, daerinne verhaelende syne Diensten aen 't gemeene Landt gedaen, ende versoeckende redres van de voorsz. Resolutie, ten minsten acte dat de voorsz. dispositie hem in syne eere ende goeden naem niet en sal préjudicieren, op welck versoeck alle de Leden verklaert hebben, niet te konnen sien, dat deselve dispositie eenigh préjudicie aen synen goeden naem ende faem is toebrengende, ende dat haer Ed. Groot Mog. gewoonte niet was soodaenige acten uyt te geven, dat ook sulcks immers in desen t'eenemael onnoodigh was, ende derhalven is de saecke daer by verbleven; uyt alle 't welck U Ed. selfs gelieve te oordeelen, of iets ende wat in de voorschreve saecke verder te doen sy, ende in kas U Ed. vermeynt, dat daeromtrent iets by my soude konnen werden gecontribueert, sal ick gaerne op desselfs begeerte, daerinne alles bybrengen wat in myn vermogen sal syn, verblyvende,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 11. May 1657.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 11. May 1657.

EDELE GESTRENGE HEER,

NAe 't afgaen van mynen jonghsten van dato den 4. deser loopende maendt syn my U Edts. twee distincte Missiven van den selven dato wel ter handen gekomen, ende hebbe daer uyt met bysondere aengenaemheydt bespeurt, de gedaene verklaeringe van den Heer Secretaris *Thurloe*, van dat de Heer *Protector* aldaer gemoeyt was over de pecipitante Proceduuren van het Fransche Hof tegens desen Staet, met byvoeginge, dat syn Hoogheydt wenste iet te konnen contribueren, om alles weder te reght te helpen; ende sal daer op met verlangen te gemoet sien, de naeder advertentie van dat de bewuste brief van den hooghgemelden Heer *Protector*, mitsgaders de last aen den Heer Ambassadeur *Lochard*, sal wesen afgegaen.

Dat de Instructie aen den Vice-Admirael *de Ruyter* gegeeven niet en syn eenigh particulier werck, maer een werck van Staet, heeft U Ed. seer wel uyt de Retroacte van den jaere 1651. geconsidereert, ende is het geresolveerde van die tydt op den 26. Juny des voorleden jaers in volle Vergaederinge van haer Ho. Mog. wederomme eenpaerighlyck gerenoveert, soo als U Ed. uyt de Relutie * copyelyk hier nevensgaende breder sal gelieven af te nemen, ingevolge van

* Zie *Secrete Resolutien* I. Deel, pag. 433. enz. in Quarto.

van welcke Resolutie ende uyt voorgaende Retroacte die van het Collegie ter Admiraeliteyt tot Amstelredam voor den voornoemden Vice-Admirael eene Instructie in forme op papier ende gearresteert hebben, uyt welcke Instructie ick mede goedt gedaght hebbe, tot U Edts. naerightinge, hier nevens in forme van Extract, te senden het sesde Artikel, als synde de essentie, ende het substantieelste van de voorschreve Instructie daerinne U Ed. onder anderen gelieve te remarqueren, ende aldaer by gelegentheydt te doen valideren de Resolutie, ende expresse last gegeven tot protectie van de Engelsche Scheepen, selfs tegens haere Vyanden, daer op ick alsnogh wel wenste, dat wy door 't een of 't andere bequaem middel verseeckert mogten syn van deselve protectie in gelycke gelegentheydt van de syde van Engelandt, mede soo resolutelyck te sullen genieten, 't welck myns oordeels, voornaementlyck by dese tegenwoordige conjuncture van tyden ende saecken, groote gerustheyt geven soude.

Voorleden Sondagh is by eenparige advisen van alle de Provincien gearresteert *, de antwoorde by haer Ho. Mogende te geven aen den Heer Ambassadeur *du Thou*, op desselfs propositie voor desen ter Generaliteyt gedaen, van welcke antwoorde mede copye hier nevens gaet, ende is deselve antwoorde aen den gemelden Heer Ambassadeur des anderendaeghs door Gedeputeerden van haer Hoog Mogende verhandtryckt, die deselve daer benevens met veele mondelinge redenen hebben bekleet, ende gejustificeert; dogh heeft meer gemelde Heer Ambassadeur, soo veel doenlyck, geprecaveert sigh in eenigh debat van redenen in te laeten, hem telckens refereerende, tot desselfs precise last ende ordre, niet te min, soo veel wy konnen vernemen, heeft hy Heer Ambassadeur voornoemt de voorschreve antwoorde door eenen Expressen nae 't Hof in Vranckryck gesonden, sullende alhier daer op afwagten nader ordre.

Op de verdre pointen, ende naementlyk het arrest van alle Fransche Scheepen ook selfs ter Zee te doen, mitsgaders op 't verbot van alle Fransche Manufacture, ende gewasch hier te Lande, is by haer Hoog Mogende nogh niets finaelyck geresolveert, vermits by die van Zeelandt daer toe nogh geene Resolutie was genomen, hebbende alvoorens willen afwaghten 't gunt uyt de Conferentie, by 't extraderen van de voorgeroerde antwoorde met den Heere Ambassadeur *du Thou* te houden, soude mogen komen te resulteren, in voegen, dat wy nu alle daegen van daer naeder Resolutie sullen te gemoet sien. Waer mede voor dese reyse besluytende, sal blyven,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 11. May 1657.

* Zie *Secrete Resolutien* I. Deel, pag. 422. tot 432. incl. in Quarto.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 11. May 1657.

EDELE GESTRENGE HEER,

ICk heb U Ed. voor desen gecommuniceert, dat Kapiteyn *Clarcque* was versoght, om een Commissie van Lieutenant-Kolonel van een der jonghst geworve Regimenten aen te nemen, ende dat hy wenschte daer toe behoorlyck verløf te mogen bekomen, sedert heeft hy my geseyt, dat hy soo seer is gepresseert geweest, dat hy die Conditie niet heeft konnen refuseren, ook is eenen Kapiteyn *Beadel* mede een gelicentieert Kapiteyn van dese Natie, in den dienst van haer Hoog Mogende, my desen morgen weesen bekent maken, dat hy gelycke Commissie als Lieutenant-Kolonel hadt moeten aennemen, dog dat hy met Hert ende Ziel wenschte in den dienst van haer Ho. Mog. geëmployeert te werden; boven de twee voorsz. gelicentieerde Kapiteynen, is nog een gelicentieert Lieutenant *Litteston* Major van een Regiment gemaeckt, ende vermits deselve meynen datse vermogen haer in dienst van een Staet ofte Prins in Vriendschap met haer Hoog Mog. synde te begeven, mits genietende haer halve Pensioen, ende blyvende verbonden om haer Ho. Mogende te dienen, alsse daer toe souden versoght werden, ende datse op soodanigen presuppoost de voorsz. Commissien hebben aengenomen: Soo versoeck ick seer gedienstelyck, dat U Ed. my de eer gelieve te doen, om met een lettertjen te berighten, hoe het daer mede is gelegen, ende wat ick de voornoemde Officieren, alsse weder souden mogen by my komen, ter antwoordt best sal toevoegen. Waer mede eyndigende, sal blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 11. May 1657.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 11. May 1657.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Ed. Missive van den 4. deser is my gister-avondt wel gewerden, ick hoop dat de myne van den selven dato U Ed. ook wel ter handen sal gekomen weesen: Ick heb U Ed. in advisen van importantie altydt myn autheur bekent gemaekt, ende meen dat het selve dienstiger is, om te beter gissin-

gissinge daer op te konnen maeken, ende als het 264. mede belieft hadt soo te doen, meen ick dat men soo veel eer soude hebben konnen gewaer werden, de insighten die der syn geweest, om de diffidentie tegens de Regeringe alhier te voeden, eerst door de gepretendeerde naeuwe verbintenisse met Sweeden tot naedeel van haer Ho. Mog. ende naderhandt soo menighmael, dat de drift van Vranckryck om de saeken ter Zee tot het meeste prejudicie der Vereenighde Nederlanden te dirigeren, syn oorspronck hadt uyt Whitehal. Ick heb somwylen met verdriet vernomen, (alhoewel ick de geene die my daer af hebben gewaerschouwt ten hoogsten daer over estimeer) dat men my soo ligt geloovig ofte nonchalant aensag, dat ik my wat men wilde, liet wys maken, ende niet en penetreerde het geene alhier wierde gedaen: Nu bespeur ick dat die Heer bekent, dat 523. hem heeft geseyd, dat het valsch was, dat de Heer *Protector* iets ten quaden hadt doen voorstellen, ende dat de Heer Ambassadeur *Lochard*, hem mede soodanige verklaringe had gedaen: hadt ick raporten willen overschryven, die my onder pretext van goede genegentheyt somwylen syn toegebragt, van sommige Luyden die haer eygen insigten hadden, ick soude de jalousie aen weder syden wel hebben konnen vermeerderen; maer ick heb altydt geoordeelt, dat het myn schuldige plight was de saeken soo te dirigeren, dat ick met getrouwigheyt den Staet dienende, alle onderlinge onlusten moghte weghnemen ende prevenieren, ende beken gaerne, dat ick in myn gemoedt oordeel, dat het voor beyde Staeten ende Natien in de tegenwoordige constitutie van tyden ende saeken, best ende dienstighst is, dat de onderlinge Vriendtschap ende Correspondentie meer ende meer werde gecorroboreert, ende alle diffidentie weghgenomen: De vinnige Veersen ende andere Pasquillen, dewelcke tot Amstelredam ende elders nu ende dan gedrukt werden, meenen veel eerlyke Luyden, dat niet en behooren geleden te werden, maer dat de Regeringe daer tegens behoorde te voorsien: De Heer *Thurloe* seyde my desen avondt, dat hy nogh van gevoelen was, dat Vranckryck het werck tot geen extremiteyt ofte openbaere rupture soude laten komen, maer dat Monsieur *du Thou* syns bedenckens nogh iets in reserve hadt; dat hy geensints konde begrypen, dat het in dese conjuncture van tyden het interesse van die Kroon was, met haere Ho. Mog. in Oorlogh te komen; syne Ed. vraegde my, wat bericht ick had van de saeken in Duytslandt, ende wie nevens den Aerts-Hertogh *Leopold* meer in consideratie quam; ick seyde dat ick met dese post geen brieven uyt die Quatieren hadt bekomen, ende wenschte wel dat ick somwylen ook copye mogt hebben, van de advisen die van daer werden geschreven, vermits men hier grooter reflexie op de saeken van Duytslandt begint te maeken als voordeesen. Waer mede desen besluytende, sal blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 11. May 1657.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 18. May 1657.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Edts. twee distincte Missiven, beyde gedateert den 11. deser loopende maendt, syn my nae 't afgaen van mynen jongsten van den selven dato wel ter handen gekomen, ende wat de saeke van Kapiteyn *Clarcque* belangt, is my korts voor 't scheyde van haer Ed. Groot Mog. Vergaederinge, die op gisteren van den anderen is gesepareert, behandight geweest eene Requeste op dessels naem ingesteldt; edog de publicke saeken, als nae gewoonte, op 't laetst seer presserende, is 't my niet mogelyck geweest de voorsz. Requeste voor te lesen; ondertusschen meyne ick, dat de voorsz. saeke, ende andere van diergelyke nature, op continuatie van half tractement gelyck U Ed. voorslaet, wel sullen konnen worden afgehandeldt.

By experientie ondervonden wesende, dat de Autheurs van de Pasquillen niet wel ontdeckt konnen worden, doordien de Druckers de Exemplaeren den anderen sonder expressie van haeren naem, immers soo als voorgegeven wordt syn toesendende, soo hebben de Heeren van den Hove daer tegens huyden gearresteert de Publicatie onder No. 1. hier nevensgaende.

Op 't subject van de Fransche Proceduuren hebben haer Ho. Mog. conform voorgaende Resolutie van haer Ed. Groot Mog. op Vrydagh voorleden gearresteert het Placaet * tegens het inbrengen van Fransch Gewasch, ende Fransche Manufacturen hier te Landen, daer van mede een Exemplaer hier nevens gaet, tot U Edts. naerightinge, ende voor soo veel het Arrest ter Zee belanght, in voorgaende haer Ed. Groot Mog. Resolutie mede gementionneert, hebben de Provincien van Gelderlandt ende van Utrecht op 't behaegen van Vrieslandt ende van Stadt ende Landen, absolutelyck daerinne geconsenteert, die van Zeelandt hebben voordesen daerinne mede geconsenteert gehadt op 't behaegen nae voorgaende bekomen advertentie, dat vier Leden van de welgemelde Provincie haer consent daer toe albereydts hadden gegeven, ende dat gelycke inschryvinge van de twee anderen verwaght wierde; dogh huyden, aengesien op de voorsz. saeke mits de Heeren van Overyssel verklaerden daer op binnen weynige daegen de last van de Heeren haere Principalen te gemoedt te sien, nogh buyten finael besluyt gebleven was, hebben de gemelde Heeren Gedeputeerden van Zeelandt naeder verklaert, dat sy van de Heeren Gecommitteerde Raeden van de welgemelde Provincie advertentie bekomen hadden, dat daer omtrent by eenige Leden in den haeren nogh difficulteyt wierde gemaeckt, ende dat sy oversulcks voor als nogh daerinne niet en konden consenteren; Ondertusschen hebben haer Ed. Groot Mog., nopende het besetten van de Fransche Haevenen op gisteren nogh genomen de Resolutie daer van onder No. 3. copye hier nevens gaet, daer op ick vastelyck vertrouwe, dat ter Generaliteyt conclusie uytgewerckt sal konnen worden; ende voorts is tot voorkominge van alle menées der Françoisen by haer Hoog Mog. ingesteldt ende gearresteert het Formulier

* Zie *Secrete Resolutien* I. Deel, pag. 475. in Quarto.

mulier van Eedt, daer van mede copye onder No. 4. hier nevens is gevoeght, welcken Eedt by haer Ho. Mog. is gesonden aen de Staeten van de Respective Provincien, met versoeck omme den selven elck in den haeren te willen presteren, ook te doen presteren by alle Vroedtschappen, ende anderen die reght mogen hebben, om op affaires van Staet mede te helpen resolveren.

De swaere last van de menighvuldige Ambassades tegenwoordigh buyten 's landts synde heeft de Heeren Gecommitteerde Raeden gemoveert aen haer Ed. Groot Mog. te recommanderen de conversie van de extraordinaris Ambassade aldaer in eene ordinaris, ende hebben haer Ed. Groot Mog. daer op wel goedtgevonden, dat sulcks soude geschieden, op hoope, dat U Ed. geen difficulteyt sal maeken, het selve Employ op sigh te nemen; maer eghter verstaen, dat daerinne met omsightigheydt, ende by goede directie gegaen sal worden, op dat de Heeren van Zeelandt, ende andere Provincien geen occasie gegeven werde, omme te traghten 't voorsz. Employ op iemandt uyt den haeren te doen confereren, gelyk, U Ed. uyt de Resolutie van haer Ed. Groot Mog. onder No. 5. hier bygaende breeder sal believen te vernemen. Ingevalle deselve haer Ed. Groot Mog. Resolutie ter Generaliteyt gevoeghelyck kan werden uytgewerckt, soo hoope ick, dat wel haest occasie sal voorvallen, omme U Ed. permissie te procureren tot het doen van een keer herwaerts, volgens de iterative versoecken by U Ed. daer toe gedaen.

Wy verlangen alhier ten hooghsten, dat het groote werck aldaer finaelyck moge wesen geperfectionneert, verhoopende, dat sulcks geschiedt synde, het werck van de Marine eenmael eyndelyck sal konnen werden voltrocken; ende gelyck desen Staet de eere gehadt heeft, van het eerste Tractaet te hebben gesloten met den Heere *Olivier* in qualiteyt als *Protector*, dat haer Hoog Mog. ook alsoo de eere sullen hebben, het eerste Tractaet met den selven te sluyten, in qualiteyt als Koningh over drie Natien. Waer mede desen besluytende, sal blyven,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 18. May 1657.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 18. May 1657.

EDELE GESTRENGE HEER,

ICk bevinde my ten hooghste aen U Ed. Gestrenge geobligeert, over het pertinente, ende beleefde bericht, raekende het gepasseerde omtrent het Advocaet Fiscael-ampt, over de Domainen van haer Ed. Groot Mog., versoeckende seer gedienstelyck, dat U Ed. Gestrenge my gelieve ten goeden te hou-

houden, dat ick in desen woelenden tydt U Ed. Gestrenge soo veel moeyten heb geverght: Raekende de Majors plaetse, heeft Mevrouw *Stricklandt* my over eenige daegen geseydt, datse hadt verstaen, dat haer Neef, alhoewel in Hollandt gebooren, daerin was voorby gegaen, betonende daer over seer gemoeyt te wesen, te meer seyde sy, om dat de Heer *Stricklandt* soo wel voor den Staet der Vereenighde Nederlanden, als voor de goede Ingesetenen, met soo veel iever altydt syn best doet, dat hy sig somwylen by anderen daer over in het oog brengt; dog eyndelyk alsse myne redenen hadt gehoordt, seyde sy, datse wel wist, dat ik het niet konde beteren, ende datse hoopte, dat vermits dit was gedaen, U Ed. Gestrenge, volgens voorige beleefde toesegginge, soude te wege konnen brengen, dat als haere Ed. Groot Mog. sullen disponeren van de vacante Compagnien, dat op de gants serieuste recommandatie, voor desen aen U Ed. gedaen, syn Neef *Edward Brett* eyndelyk weder met eene van de vacante Compagnien sal werden gebeneficeert; het welcke ick myns devoirs heb geaght U Ed. Gestrenge te communiceren, vermits ick schuldigh ben te betuygen, dat de Heer *Stricklandt* in der waerheyt met groote moeyten ende iever in verscheyde saeken syne goede genegentheyt heeft getoont, om de Ingesetenen van de Vereenighde Provincien te reght te helpen, ende dat hy het gemeene beste seer wel is toegedaen, U Ed. Gestrenge gelieve te geloven, dat ick niet en sie op eenigh particulier motyf, maer op 's Landts dienst; betrouwende dat U Ed. my het selve ten goeden sal duyden, sal ick altydt syn ende blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 18. May 1657.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 18. May 1657.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Ed. Gestrengens Missive van den 11. deses met de bygevoeghde Bylagen syn my gisteren wel gewerden: Ick sal met Godts hulpe myn best doen, om van dese syde mede eenige verklaeringe te bekomen, raeckende de protectie van de Koopvaerdyschepen, in Nederlandt t'huys hoorende, gelyck het van de syde van haer Hoog Mogende ten aensien van die van dese Natie werdt gepresteert. De Heer *Thurloe* heeft my nogh desen avondt belooft, dat

hy

hy sal helpen bevorderen, dat'er een besluyt van het Tractaet van Marine magh werden gemaeckt: De Heer *Protector* betoonde my seer groote civiliteyt, ende versoght my seer ernstelyck, dat ick somwylen met hem tot Hamtoncourt soude komen jagen. Ick kan U Ed. Gestrenge wel verseekeren, dat ick op die beleeftheeden soo veel staet niet en maeke als wel, dat ick oordeel, dat hy soo veel wysheydt heeft, dat hy syn interesse verstae, ende dat ick ook met andere converseerende, te beter de laetjens, gelyck men seyd, overeen kan brengen. Waer mede eyndigende, sal blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 11. May 1656.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 18. May 1657.

EDELE GESTRENGE HEER,

DEsen morgen is de Huysvrouwe van Monsieur *Maximiliaen vander Natti* by my geweest, bedroefdelyck klagende, dat deselve hebbende een reyse gedaen met eenige van syne Kinderen in Vranckryck ende Nederlandt, om deselve de werelt te laeten sien, ende ook sigh selfs wat te diverteren, tot Duynkercken was opgehouden, alleenlyck op suspicie, om dat hy met een Vrouw van dese Natie was getrouwt, ende vermits hy tot Delft in Hollandt is gewonnen ende gebooren, ende dat hy eenige maenden geleden in Hollandt is geweest, met gedaghten om tot syn Vaderlandt weder te keeren, gelyck ik kan getuygen (hebbende met hem vyf jaeren in de triviale Schole in den Briel gestudeert) soo versoght de voornoemde Juffrouw, dat ick in syn faveur aen den Heer Resident van haer Ho. Mog. tot Brussel wilde schryven, maer alsoo ick geene kennisse aen den selven altoos en heb, ende dat voorschryvens van hier hem misschien onder grooter suspicie soude brengen, soo versoeck ick seer gedienstelyck, dat U Ed. Gestrenge aen den gemelden Heer Resident hoe eer hoe liever gelieve te recommanderen, dat door desselfs goede directie de voornoemde Persoon in vryheyt magh werden herstelt. Waer mede afbreeckende sal verblyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 18. May 1657.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 25. May 1657.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Edts. drie distincte Missiven van dato den 18. deser lopende maendt syn my, nae 't afgaen van myne jongste van den selven dato, wel ter handen gekomen, ende wy hadden wel gaerne gesien, dat het den Heer *Protector* geliest hadde een Missive aen den Koningh van Vranckryck als voor desen geschreven is, over 't subject van de Fransche ongelegentheden af te senden, op dat daer door de vereysche gerustheyt allenthalven gegeven hadde mogen werden, gelyck alsnogh hoope dat sulcks geëffectueert sal konnen werden.

Huyden hebben de Heeren Gedeputeerden van haer Ho. Mog., daer onder ik de eere hebbe mede te wesen, andermael Conferentie gehadt met den Heere Ambassadeur *du Thou* in dewelcke de gemelde Heer Ambassadeur alsnogh heeft geinsisteert op de restitutie van de twee Schepen door den Vice-Admirael *de Ruyter* genomen, verklaerende voorts sigh selven sterk te maeken, dat als de voorsz. restitutie geschiedt, ende de opgemelde Schepen in de een of de andere Haeven van Picardie gebraght soude wesen, alsdan mede door den Koning van Vranckryck het generael Arrest, ende de saisie aldaer geschiedt, soude werden afgedaen; wy hebben daer tegens geinhereert de antwoorde hier bevorens uyt den naeme ende van wegen haer Ho. Mog., den gemelden Heer Ambassadeur ter handen gestelt, ende de ingredienten van dien met veele redenen gejustificeert, ende voornaementlyck geurgeert dat tegens de excessen van de Françoisen ter Zee behoorlyck ordre gestelt, mitsgaders ten dien fine een goedt reglement op de Marine gemaeckt soude mogen werden, daer by de saeke voor dese reyse is gebleven, sulcks dat ick vertrouwe dat de gemelde Heer Ambassadeur sal schryven om naeder last ende ordre, alhoewel deselve alsnogh verklaert geen satisfactie krygende, te sullen moeten vertrecken.

De Resolutie by haer Ho. Mog. op den ontfang van U Edts. jongste Missive genomen nopende het transport van 't silver, ende de ordre dienaengaende aen 't Collegie ter Admiraliteyt tot Amstelredam gegeven omme den Vice-Admirael *de Ruyter* te lasten, geen silver, ofte eenige Koopmanschappen in te nemen ofte te laeten innemen, in Schepen van syn byhebbende Esquader, hoope ick dat aldaer absolutelyck satisfactoir sal wesen.

Ick weet niet, dat Kapiteyn *Raed* syn dienst aengebooden heeft tot de Majors plaetse onder 't Regiment van de Heer *Sidney* onlangs vacant geweest synde, immers hebbe daer van nooit iet gehoordt gehadt, voor de receptie van U Edts. Missive van den 4. deses, als wanneer de plaetse al wederom bestelt was sulcks dat myns beduunckens, syne Vrienden aldaer niet vreemt te vooren behoort te komen dat hy de voorsz. Charge niet heeft geëmporteert. Aengaende Sir *Edward Brett* sal ick gaerne t'syner tydt alle goede officien bybrengen, maer ick vreese, dat hem merckelyk sal obsteren, dat hy staet op de repartitie van Vrieslandt, ende dat in allen gevalle inclinatie sal wesen om te prefereren

alle

alle de Gereformeerde Kapiteynen die pensioen trecken tot laste van de Provincien van Hollandt, omme alsoo de Financien des te meerder te soulageren.

Aengaende de Persoon van *Maximiliaen vander Natti*, sal ick niet naelaeten alle goede officien ende devoiren aen te wenden, ten eynde deselve uyt syn tegenwoordigh Arrest magh werden ontslaegen, ende alhoewel de Heer Resident *Sasburgh* tot nogh toe by 't Hof ende de Regeringe tot Brussel niet heeft konnen ageren, vermits aldaer difficulteyt was gemaeckt in syne receptie, tot dat daer toe van wegen den Koningh van Spanjen ordre soude wesen gekomen, soo is noghtans van dese weecke ter Generaliteyt door den Ambassadeur van Spanjen gedaen denuncieeren, dat de hooghstgemelde Koningh ordre gegeven hadde, ten eynde de voornoemde Heer *Sasburgh* tot Brussel voornoemt in de voorsz. syne Qualiteyt soude werden gerecipieert ende erkent, ende ook deselve verklaeringe door een brief van den Koningh van Spanjen aen haer Hoog Mog. is gedaen, in voegen dat de gemelde Heer Resident *Sasburgh* ontwyffelyck in weynigh daegen, aldaer nae behooren sal konnen ageren: Ik sal derhalven ook in geen gebreecken blyven daer over aen den selven in de beste forme te schryven, maer meyne, dat ten eenemael dienstigh wesen soude, dat op de naeme van de Huysvrouwe, ofte Vrienden van den voornoemden Heer *vander Natti* eene Requeste aen haer Ho. Mog. wierde gepresenteert, omme voorschryvens van den Staet, 't welck ick meyne dat des te meer gefondeert soude wesen, om dat nae myn beste onthoudt, de meer genoemde Heer *vander Natti* op syn vertreck van hier met een Acte *ad omnes populos* van haer Ho. Mog. is versien geweest, tot het doen van welck versoek alhier last ofte procuratie gegeven soude dienen te werden. Waer mede dese besluytende, sal blyven,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 25. May 1657.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 25. May 1657.

EDELE GESTRENGE HEER,

ICk bedanck U Ed. ten hooghsten over de communicatie gedaen in ende door de Bylaegen nevens U Ed. Missive van den 18. deses my gister behandight.

Tot het geene dat U Ed. gelieft te vinden in mynen nevensgaenden, heb ick tegenwoordigh niet sonderlings te voegen, op een gerught dat een fameus Kaper (die veel schaden voor desen aen de Ingeseten van de Vereenighde Nederlanden heeft gedaen) nu besigh was om een Schip met 30. stucken in het West Quartier uyt te rusten, om daer mede met eene Fransche commissie te Roven op de Ingesetenen van de Geunieerde Provincien, vondt ick goedt het

het selve aen den Heer *Thurloe* desen nae-middagh bekent te maeken, syne Ed. verklaerde daer niet af te weeten; ik seyde, dat ik vertrouwde, dat men soodaenige practycque in het begin moest stuyten, dat men andersints aen wedersyden in verscheyde inconvenienten soude vervallen, dat ik de Man en de Plaets noemde, sulcks dat'er wel nae konde vernomen werden, dat hier veel nydige Menschen waeren, die haer niet en ontsaegen met calomnien jalousie te verwecken, maer als men eenige particulariteyten hadt voortgebraght, dat haer Hoog Mogende datelyck ordre hadden gestelt; syne Ed. seyde, dat hy wel wist, dat het werck van de twee Schepen, die op de Kust van Guinea gekruyst hebben, ende vier kostelycke Schepen van dese Natie genomen, in Nederlandt is gesmeedt geweest, ende dat die Actie behoorde geresenteert te werden; dat hy niet hadt gedaght, dat men daer soo weynigh werck af soude gemaeckt hebben, dat'er niet eene letter tot antwoordt is gekomen op de papieren, die my door ordre van syne Hoogheyt raekende de voorsz. Schepen waeren behandrykt; ick antwoordde, dat ick ter goedertrouwe hadt gemeent, dat de bescheyden, dewelken ick door ordre van haer Ho. Mog. dienaengaende hadt overgegeven soo bondigh waeren, dat men daer uyt hadt gesien, dat'er geene Ingesetenen van de Geunieerde Provincien eenigh het minste interesse in hadden: Het soude myns bedunckens seer dienstigh weesen dat op het voorgeroerde subject, nae dat de voorsz. Papieren ende Certificatien van dese syde syn overgesonden, het sy door contra interrogatorien, ofte andersints iet konde gedaen werden, ick bespeur meer ende meer, dat'er veel onrustige geesten syn, die gaerne nieuwe beroerten, waere het mogelyck, souden verwecken. De Heer *Stricklandt* heeft gisteren met grooten iever ende cordatelyck, het vinnige discours van een Gedeputeerde van Schotlandt in het Parlement tegens den Staet ende de Ingesetenen van de Vereenighde Nederlanden tegengesprooken, ende soo als ick ben beright, is het by veelen wel opgenomen.

De debatten over den Koninghlycken Titel hebben aen de eene ende andere syde al wat aigreurs verweckt, nu werdt vastelyck gelooft, dat men de saeken selfs wel sal vaststellen, maer over den Titel niet disputeeren. Waer mede dese afbreeckende sal blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 25. May 1657.

P. S.

De tydt my sulcks nogh toelatende heb ick raekende het gerught van de Equipagie van een Kaper op Fransche commissie, goedt gevonden te schryven aen den Heer Griffier het geene op dat subject ook hier voorsz. is gestelt.

Aen

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den eersten Juny 1657.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Edts. Missive vàn den 25. der voorlede maendt is my nae 't afgaen van mynen jongsten van den selven dato wel ter handen gekomen, ende ick hadde gantsch niet getwyffelt, of soude op de overgesonden bescheyden nopende het nemen van de bewuste 4. Engelsche Schepen op de Kust van Guinea, aldaer volkomen contentement genomen syn, gelyck wy ook niet vernaemen, dat dienaengaende eenige replycque aen U Ed. was gedaen, niet te min dewyle U Ed. schryft dat de Heer Secretaris *Thurloe* daer van weder vermaen heeft gedaen, soo sal ik besorgen, dat de bescheyden van de syde van Engelandt dienaengaende overgelevert, alhier naeder werden geëxamineert, ende dat daeromtrent U Ed. des noots synde, nader informatien mogen werden toegesonden.

Op 't afscheyt van de Conferentie voorleden Vrydag met den Heere Ambassadeur *du Thou* gehouden, hadden de Heeren Gedeputeerden van haer Hoog Mog. versoght, dat gemelde Heer Ambassadeur onbeswaert wilde wesen syne aenbiedinge, ende versoeck te stellen, ende over te leveren by geschrifte, op dat by haer Ho. Mog. nae gedaen rapport, daer op gelet, ende geresolveert soude mogen werden als nae behooren; welcken volgende de gemelde Heer Ambassadeur 's anderen daeghs aen den Heer presiderenden heeft doen behandigen seekere Memorie * daer van copye onder No. 1. hier nevens gaet, dogh naederhandt de voorsz. Memorie wederomme te rugge geëyscht hebbende, heeft deselve verandert ende geamplieert met uytlaetinge van 't gunt in 't bygaende Exemplaer is gesubreguleert, ende met byvoeginge van 't gunt in margine van 't selve is gestelt, daer op by haer Ho. Mog. gedelibeert synde, goetgevonden is, dat door de opgemelde Heeren derselver Gedeputeerden aen den meer gemelden Ambassadeur souden werden voorgedraegen, ende ook schriftelyk behandigt, de pointen † vervat in 't geschrifte onder No. 2. hier nevens gevoeght, 't welck gisteren nae de middagh is geschiet, ende syn ten selven tyde tusschen den meer gemelden Heer Ambassadeur ende Gedeputeerden van haer Ho. Mog. verscheyden redenen gewisselt, tot justificatie ende debat, elck van syn ende van elckanders gesustineerde respective, sonder dat iets positivelyck daer op is besloten; ende ick presumere uyt het gepasseerde, soo in deselve, als in de voorige Conferentien, dat de meer gemelde Heer Ambassadeur het voorsz. geschrifte wederom met de post van gisteren nae Vranckryck sal afgesonden hebben, sonder dat hy sig verder heeft gelieven te eslargeren, ofte soo ik oordele, ook sal eslargeren, dan op naeder ordre van 't Hof, dewelke ick vertrouwe dat syne Excellencie daeghlyks te gemoedt siet. Waer mede voor dese reyse besluytende, sal blyven,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den eersten Juny 1657.

* Zie *Secrete Resolutien* I. Deel, pag. 481. in Quarto. † *Ibidem*, pag. 483. enz.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den eersten Juny 1657.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Ed. Missive van den 25. May laetstleden is my gisteren wel gewerden, even te vooren hadt ick van goederhandt alhier advertentie bekomen, dat de Oost-Indische Compagnie alhier brieven uyt Zuratte hadt ontfangen, van den 24. Augusty 1656. ende dat daer mede wierdt geconfirmeert, dat de vermaerde ende stercke Stadt Colombe in het Eylandt Zeylon door de Portugesen was overgegeven aen de Nederlandtsche Oost-Indische Compagnie; het werdt by een ieder, die wat kennisse hebben van die Gewesten, voor een seer importante saecke geoordeelt, ende gevonden hebbende in een Portugese Historie de beschryvinge soo van de plaets, als tydt op den welcken de Portugesen daer meester af syn gewerden, heb niet willen naelaeten U Ed. het nevensgaende Extract te communiceren. Gister-avondt bejegende ick den Resident van Portugael met den Heer *Slezer* Envoyé van Brandenburgh, maer soo haest als-se my gewaer wierden naemen sylieden eenen anderen wegh om my niet te ontmoeten, ick heb verscheyde maelen gehoort, dat'er groote conversatie valt tusschen die twee Heeren, ende Monsieur *de Bourdeaux Neufville*.

In de Audientie dewelke my desen nae-noen door den Heere *Protector* is verleent geweest, heb ik occasie gevonden, om den selven in bedencken te geven, of een geraisoneerde brief aen den Koningh van Vanckryck, niet van goede operatie soude wesen, ende heb niet anders konnen bemercken, of syne Hoogheyt oordeelde, dat het dienstigh soude wesen, ende byaldien de Heer Secretaris van Staet sigh beter bevondt, ick twyffel niet of ick soude hem daer toe mede wel disponeren; syn Hoogheyt seyde my dat hy verminckt was aen syn been, sonder daer by te voegen, dat het op deselve plaets was daer hy door de hollende Karos was beseert geweest; maer ick hoop, dat het haest beter sal wesen. Het geene U Ed. schryft aengaende den Vice-Admirael *de Ruyter* sal den Heer *Thurloe* apparentelyck wel gevallen. Ende tegenwoordigh hier niet anders hebbende by te voegen als myne ootmoedige gebiedenisse, sal altydt syn ende blyven:

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den eersten Juny 1657.

Volght

Volght de Copye van de Bylage in de bovenstaende Missive gementioneert.

Hieronymi Osorii Lusitani Silvensis in Algarbiis Episcopi, de Rebus Emmanuelis Regis Lusitaniæ invictissimi virtute & auspcio annis sex ac viginti domi forisque gestis. Lib. IV. fol. 128. verso.

IN India verò Franciscus Almeida ne tempus ullum abire sine fructu pateretur, Laurentium filium cum classe navium novem misit in insulas, quæ Maldivæ appellantur. Sunt autem complures, modicis inter se æstuariis divisæ. Cochimoque circiter bis centum & quadraginta millibus passuum distant. Ibi eum jubebat speculari, num quæ naves Saracenorum ab Oriente Sole in Occasum navigarent, quas ipse captas Cochimum perduceret. Tanta verò fuit æstus vis, ut Laurentius à cursu prorsus abduceretur. Delatus autem fuit in insulam non ita lato mari à Cori promontorio, quod Comorinum appellant, disjunctam: quam multi suspicantur esse Taprobanam. Sed qui Ptolemæum sequuntur, Taprobanam asserunt esse illam, quæ est aureæ Chersoneso opposita, quam incolæ Samatram appellant. Hæc autem, de qua loquimur à Ptolemæo Cori, nomine promontorii Indici, in quod spectat, appellatur. Insula nominatur ab incolis Zeilanda. Ea patet in longitudinem à Septentrione ad meridiem circiter ducenta & quinquaginta passuum millia: latitudo autem ubi est latissima, non ultra centum & quadraginta millibus passuum dilatatur. Est autem admodum fertilis, neque solum variis frugibus abundans, verùm & herbis, & plantis odore mirifico redolentibus egregiè vestita: quæ quidem sine ulla cultura proveniunt. Malorum citreorum nemora sunt densissima: fructus varii atque multiplices tam sapore, quàm odore gratissimi. Magnam præterea vim cinnamomi passim fundit. Multi præterea pretiosissimi lapides atque multiplices è saxorum ingentium venis eruuntur: & gemmæ etiam incredibili multitudine, & singulari colore atque fulgore, extractis ostreis è profundo maris gurgite, reperiuntur. Ad hæc, miram Elephantorum copiam nutrit. Erat tota insula septem regnis distincta, è quibus tamen unus & opibus, & dignitate, & imperio multum reliquis anteibat. Is in civitate maxima, quæ Columbum appellatur, imperii sedem & domicilium collocabat. Est in media insula mons præcelsus, multis paludibus cinctus. Ex illius summo fastigio collis assurgit, è cujus medio è lacu quodam aquæ dulces atque perennes emanant. Prope lacum est silex, in qua cernitur vestigium hominis impressum. Est autem insitum incolis, vestigium illud esse primi parentis generis humani, qui inde in cælum sublatus ab illis esse dicitur. Non procul autem inde Sacellum visitur, in quo duo sepulchra mira superstitione coluntur. Existimant enim in his condita fuisse corpora primi hominis, & uxoris illius, è quorum semine fuit universum genus humanum propagatum. Ea verò opinio animis penitus infixa facit, ut eò multi Saraceni, & alii longè diversis superstitionibus impliciti, religionis gratia confluant. Locus adeò acclivis est, ut neque manibus niti ad summum possint, sed scalis & catenis adjuti eò perveniant. Ad hanc insulam Laurentius cum classe sibi commissa delatus, portum subiit,

subiit, quem incolæ Gabalicamum appellant. Id cùm Rex (nec enim indè procul aberat) accepisset, Legatum ad illum continuò cum muneribus, misit qui ab eo pacem peteret. Laurentius Legatum benignè & hospitaliter accepit, & muneribus illis ornavit, quæ ei grata fore suspicatus est. Tandem ut pacem cum illo firmaret misit, unum de comitibus suis, virum nobilem atque primarium, Pelagium Sousam nomine, qui in regiam deductus, Regem offendit miro fulgore circumlucentem. Partim enim gemmis, quibus erat excultus, partim cæreis facibus, quamvis dies esset clarissimus, omnia splendebant. Ad majestatem enim pertinere exstimabat, ejusmodi facibus circumsederi. Fuit Pelagius Sousa cum reliquis, qui illi fuerant comites attributi, admodum honorificè receptus, fœdusque sine ulla recusatione sancitum. Fœderis conditiones hæ fuerunt, ut is Emmanueli Regi singulis annis tributi nomine ducenta & quinquaginta millia pondo cinnamomi penderet, Rex autem Emmanuel illum in fidem & clientelam reciperet, & Ducibus suis præciperet, ut illius portus atque maritimas civitates ab hostium injuria prohiberent. Id fœdus sub ea conditione ratum habuit Laurentius, si pater illius author fieret. Pondus tamen cinnamomi fuit Regis jussu navibus Lusitanis impositum. Tantus enim erat Regi metus injectus, ut vix ullum officium, quod pacem cum nostris firmandam valeret, ei satisfaceret. Ejusdem consensu Laurentius in terra columnam marmoream cum Regiis Emmanuelis insignibus statui jussit, quo significabat, insulæ possessionem ab illo nomine Emmanuelis occupari.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 8. Juny 1657.

EDELE GESTRENGE HEER,

SEdert mynen voorgaenden van dato den eersten deser lopende maendt, is my die van U Ed. van den selven dato wel ter handen gekomen.

Ick hebbe gisteren ontfangen de provisionele rescriptie van den Heer Resident *Sasburgh* aengaende de sacke van *Maximiliaen vander Natti* by Extract onder No. 1. hier nevens gaende, daer op naeder bericht te gemoet sie, gelyck ick ook verwaghte, dat alhier ordre sal werden gestelt omme, of 't noodt ware, een Requeste in faveur van den voornoemden *vander Natti* aen haer Hoog Mog. gepresenteert te mogen worden.

Op de Resolutie U Ed. voor desen toegesonden nopende de conversie van de extraordinaris Ambassade aldaer in eene ordinaris, ende dat in U Edts. Persoon, hebben wy niet geraeden gevonden ter Geniraeliteyt eenige instantien te doen, voor ende aleer sulcks by eenige andere Provincien soude werden levendigh gemaeckt, gelyck dienaengaende voor desen soo nu soo dan eenige discourssen waeren gevallen, dogh hebben de Heeren van Stadt ende Landen in de voorleden weeke ter Generaliteyt presiderende daer toe propositie gedaen, in voegen als U Ed. uyt de notulen van den eersten deser, onder No. 2. hier nevens gaende sal gelieven te vernemen; daer op de Heeren Gedeputeerden van Gelderlandt, Utreght, Overyssel ende Stadt ende Landen voornoemt haer de

voorsz.

voorsz. voorslagh ende in specie mede U Edts. Persoon wel laeten gevallen; wy allegeerden van wegen de Provincie van Hollandt eenige redenen van Staet aen de eene, ende eenige redenen van mesnagie aen de andere syde nae ons oordeel, militerende, ende besloten dat ingevalle alle de andere Provincien tot de voorgeroerde voorslagh moghten geporteert syn, dat wy, in sulcken kas ons daer tegens niet souden formaliseren. De Heeren van Zeelandt ende Vrieslandt verklaerden voor haer advis de voorgeroerde conversie mede wel te kunnen goedvinden, dogh voeghden die van Zeelandt daer by, dat sylieden nopende de electie van de Persoon tot de voorschreve Ordinaris Ambassade souden verwaghten de last, ende intentie van de Heeren haere Principaelen; Ende alsoo de andere Provincien verstonden de voorschreve saeken niet te konnen werden gesepareert, soo hebben de meer gemelde Heeren van Zeelandt de gantsche propositie overgenomen, sulks dat de voorsz. saeke daer door buyten besluyt is gelaeten.

Voorleden Sondag, synde den derden deser is ter Vergaederinge van haer Ho. Mogende gelesen de Memorie * van den Heer Ambassadeur *du Thou* daer van onder Numero 3. copye hier nevens gaet, ende daer op is voor de vierdemael aen de Provincie van Zeelandt geschreven, omme haer Ed. Mogende te bewegen tot het voorgestelde beslag ofte arrest ter Zee, in voegen als U Ed. uyt de Bylage † onder Nummero 4. hier nevens gaende sal gelieven te bemerken; sedert de gemelde Heer Ambassadeur *du Thou* op eergisteren gesommeert synde omme haer Hoog Mogende te willen bekent maeken, of syn Excellencie nae het arrivement van de jonghste post doenmaels uyt Vranckryck aengekomen sigh niet bequaem en vondt, omme desen Staet te geven naeder contentement op de pointen by de Heeren Gedeputeerden van haer Ho. Mogende jonghste aen den selven behandight, heeft syn Excellencie daer op wel doen weten, dat deselve bereyt was in naeder Conferentie te komen, edogh heeft sigh in de Conferentie § daer op gisteren gehouden, al wederomme geëxtendeert, op het versoeck van de Restitutie der bewuste twee Schepen, preallable sonder op de andere pointen meerder satisfactie te geven als voor desen; hebbende eghter op het afscheydt verklaerdt dat daer op een naeder schriftelyck versoeck aen haer Hoog Mogende doen soude; dewelcke tot nogh toe eghter niet overgelevert is. Waer mede desen besluytende, sal verblyven,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 8. Juny 1657.

* Zie *Secrete Resolutien* I. Deel, pag. 503. in Quarto. † *Ibidem*, pag. 506. § *Ibidem*, pag. 507.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 8. Juny 1657.

EDELE GESTRENGE HEER,

UUt het geene ick bespeur in het overgeleverde Memoriael van den Heer Ambassadeur van Vranckryck dunckt my, onder reverentie, dat men wel kan afnemen dat de meeninge niet en is om het werck tot extremiteyt te laeten uytbersten, de antwoordt van haer Hoog Mogende is op goede redenen gefundeert, ende byaldien het waer is, dat de Prins *van Condé* een groot advantagie heeft gehadt tegens de Fransche Troupen, daer mede de Mareschal *de Turainne* Kamerick hadt doen berennen, gelyck hier werdt geseydt, sal men apparentelyck nogh meerder moderatie toonen.

Ick heb in het begin van dese weeck eenige daegen moeten medicineren, my gantsch niet wel bevindende, dogh ben nu Gode sy lof wat beter, ende hadt gaerne van daegh met den Heere *Thurloe* gesproocken, maer deselve heeft daer toe niet konnen vaceren. Sulcks dat ick U Ed. voor dese reyse niet naeder heb mede te deelen.

Men verwaght hier eerstdaeghs een Extraordinaris Ambassadeur van Portugael *Dom Françisco di Melos*, ende vermits ick geene conversatie heb gehouden met den Resident alhier (den Neef van den Verrader die uyt de Voorpoort van den Hove is gebroocken, vermits ick wel wist dat hy seer calomnieuselyck ende injurieuselyck van den Staet der Vereenighde Nederlanden alhier heeft gesproocken) wenschte ick wel U Ed. gevoelen te weten, hoe ick my ten aensien van den voornoemden Ambassadeur alhier komende sal gedragen in gevalle hy gelyck het gebruyckelyck is my syne aenkomste doet aenmelden. Ick versoeck ook seer gedienstelyck dat U Ed. my gelieve met een lettertjen te berighten, wat op haere Ed. Groot Mogende Resolutien raeckende de conversie, van de Extraordinaris Ambassade in een Ordinaris sedert is gevolght. Ende hier mede U Ed. alle heyl ende voorspoedt toewenschende, sal altydt syn en blyven:

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 8. Juny 1657.

Aen

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 15. Juny 1657.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Ed. Gestrengens Missive van den 8. deses is my gisteren wel gewerden. Ick ben van goederhandt bericht, dat Mr. *Maximiliaen vander Natti* al over eenige daegen van Duynkercken is vertrocken op Sluys, ende van daer op Dordreght, sulcks dat ick vertrouwe dat hy selfs U Ed. al sal bedanckt hebben voor desselfs goede genegentheyt: maer sedert heeft syne Huysvrouwe my gecommuniceert, een brief geschreven uyt ordres van seeckere Dame aldaer, meldende dat een Spaensch Gouverneur op die Frontieren, twee Soontjes van de voornoemden Heer *vander Natti* in verseeckeringe hadt genomen, vermits deselve in Engelandt waeren gebooren, sy heeft aen haer Man het selve ook bekentgemaeckt, ten eynde hy wilde besorgen, dat die jonckheyt ook moghte werden ontslagen. Ick bedanck U Ed. Gestrenge over de communicatie van het gepasseerde raeckende de bewuste conversie van de Ambassade alhier, gelyck mede voor de copye van de Memorie van den Heer Ambassadeur *du Thou*, het is te dughten, dat den eersten iever by sommige sal verflauwen, ende dat'er seer onder sal gespeelt werden. Men heeft hier met groote assurantie geseydt, dat den Heer Ambassadeur van Vranckryck alhier aen eenige Engelschen commissien hadt uytgegeven tegens den Staet ende de Ingesetenen van de Vereenighde Nederlanden, dat hy voor iedere commissie soude gehadt hebben vierhondert Ponden sterlinghs, ende syn Secretaris een hondert gelycke ponden. Dogh nae een seer serieus ondersoek, heb ik niet konnen bevinden dat'er iet aen is, ofte dat hy eene eenige commissie soude hebben uytgegeven; maer ik heb van goederhandt verstaen, dat aen eenige Engelsche Koopluyden uyt Marseillen is geschreven, dat aldaer brieven van represaillen tegens de Onderdanen van de Vereenighde Nederlanden waeren uytgegeven: Ick sie, dat de Heer *du Thou* ronduyt verwerpt den voorslagh van haer Ho. Mog. raekende een interim over het werck van de Marine, maer dat syne Majesteyt heeft verklaert, dat hy dienaengaende niet wil, nogh kan doen, anders als t'effens ende te gelyck met een Tractaet van Alliancie. Ick wil niet twyffelen, of men sal alsnogh gedencken de ouvertures alhier gedaen, raekende de gemeene Alliancie tusschen Vranckryck, Engelandt ende den Staet der Vereenigde Nederlanden, ende dat men van dese syde verwaght heeft naeder openinge van de particulariteyten; U Ed. ende andere Heeren die aen het roer sitten, sullen alsnogh wel weten te pondereren of het raedtsaem is den Staet in eene aparte Alliancie sonder dese Regeringe met die Kroon te engageeren. Ik heb desen naemiddagh aen den Heer *Thurloe* gerecommandeert de ontslaginge van het Schip de Morgestar, ende Audientie versoght op het geene haer Ho. Mog. my *in mandatis* hebben gegeven, raekende de vernietinge van de Acte van den 29. October 1651.; ick

sal dan light occasie hebben om ook van andere dingen te spreecken. Ende my hier mede seer gedienstelyck aen U Ed. Gestrengen gebiedende, sal altydt syn ende blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 15. Juny 1657.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 22. Juny 1657.

EDELE GESTRENGE HEER,

MYnen jonghsten aen U Ed. is geweest van den 8. deser loopende maendt, hebbende op Vrydagh voorleeden vermits seer pressante occupatien geen tydt konnen uytvinden omme myn schuldige plight aen U Ed. te voldoen; sedert syn my wel ter handen gekomen U Edts. Missiven van den selven dato, ende van den 15. daer aenvolgende.

Nae myn geringh gevoelen souden de ordinaris *Curialia* met den Ambassadeur van Portugael aldaer aenkomende, niet wel gepreterieert konnen werden, soo lange tusschen desen Staet ende 't selve Ryk geen openbaere hostiliteyt uytgeberften is, maer dat geen familiariteyt ofte confidentie met soodanigh Minister gepleeght werde, meyne ick van voorsightigheydt te sullen wesen, dogh refere my desen aengaende tot U Edts. meerder experientie, ende beter oordeel.

Het geschrifte * 't gunt de Heer Ambassadeur *du Thou* in Conferentie gehouden den 7. deses, aengenomen hadde aen haer Ho. Mog. te sullen doen overleveren, gelyck ick in de voorsz. jonghsten van dato den 8. daeraenvolgende aen U Ed. vermaendt hebbe, is niet voor den 11. aen haer Ho. Mog. ingedient, ende gaet hier nevens onder No. 1. Sedert syn de Heeren Gedeputeerden van haer Ho. Mog. op den 13. deses wederomme met den gemelden Heere Ambassadeur in Conferentie † geweest, ende hebben syne Excellencie daer op aengewesen; In den eersten, dat in 't voorsz. geschrifte waeren geomitteert, eenige pointen van de syde van haer Ho. Mog. voorgestelt, die t'eenemael essentieel waeren, als naementlyck het point van de executie der gewesene Sententien ende gegevene Arresten, tot voordeel van de Ingesetenen van desen Staet ende van de administratie van korte ende goede justitie, in de saeken ongedecideert synde.

Ten

* Zie *Secrete Resolutien* I. Deel, pag. 508. in Quarto. † *Ibidem*, pag. 510.

Ten anderen, dat eenige saeken daerinne waeren aengeroert by relatie tot voorgaende Memorien, in dewelcke deselve saecken in geenen deele tot contentement van haer Hoog Mog. waeren gestelt geweest, als namentlyk dat de gemelde Heer Ambassadeur alsnogh bleef inhereren op den eysch van restitutie der bewuste twee Fransche Schepen *au préallable*, ende dat *de mainlevée* van de gesaiseerde Schepen, Goederen, ende Effecten alsdan by den meer gemelden Heere Ambassadeur nogh niet anders wierde belooft dan voor syn particulier, ende niet uyt den naeme van den Koningh.

Ende ten derden dat het point in de voorsz. Memorie *de novo* gebraght, naementlyck het interim op den voet van de Marine aen de Hanse Steden gegeven, in verscheyden respecten gantsch incompletelyck gestelt was, ende voornaementlyck door dien het selve interim by provisie was gelimiteert met den tydt van drie maenden, daer op wy tegens syn Excellencie gebruyckten verscheyden redenen, als van 't saisoen, van de tegenwoordige Equipagie van haere Ho. Mog.e, van de occasie om sig daer van te konnen dienen, die met de voorsz. tydt soude wesen geëscouleert, ende diergelycke, maer insisteerden voornaementlyk op 't naevolgende; dat ofte een Tractaet, ende Reglement de Marine ten principalen, tusschen Vranckryck ende desen Staet binnen den tydt van drie maenden soude wesen geslooten ofte niet; in kas van jae dat alsdan geen difficulteyt residerende in de belofte van dat het voorschreve interim soude duuren tot dat een Tractaet de Marine ten principaelen als voren soude wesen gemaeckt; Ende in kas van neen, dat alsdan nae expiratie van de voorsz. drie maenden de intentie van den Koningh moeste wesen, ofte desen Staet, ende de subjecten van deselve op Zee te bejegenen, ende te laeten bejegenen conform 't Regt der Volkeren, daer van 't voorsz. interim maer een declaratoir was, ofte deselve alsdan wederom te tracteren ende laeten tracteren als voordesen, ende dat onder pretext van de bewuste Fransche maximes, ende ordonnantien ende in specie op den onreghtvaerdigen regel *que la Robbe d'Ennemi confisque celle d'Ami*; ingevalle de intentie waere als in 't eerste geval, dat alsdan wederom geen difficulteyt was, sulcks explicitè te belooven, gelyck wy alleenlyck versoghten, ingevalle het laetste, gelyck wy dan moesten concluderen, byaldien de gemelde Heer Ambassadeur de versoghte belofte van continuatie alsdan niet begeerde te doen, dat wy in sulcken kas het selve veel liever nu klaerlyck souden verstaen als nae het verloop van het bequame saisoen, als boven; Dogh wierden op alle 't selve niet bejegent met eenige redenen die ons van gewighte schenen, ende niet te min geliefde syn Excellentie in geen van de voorsz. pointen ter intentie van haer Hoog Mogende te condescenderen, noghte ook deselve positivelyck te refuseren, onaengesien wy seer waeren urgerende op positys bescheyt ter eenre ofte ter andere; ende als wy in deselve Conferentie voor ons affscheyt vraeghden of syne Excellencie niet soude konnen goetvinden, dat een ofte twee uyt den onsen met deselve gesaementlyck iets mogten konnen op 't papier brengen, tot wedersyts satisfactie, soo verklaerde syn Excellencie dat hy sigh daer van niet soude onttrecken; Wy presenteerden aenstonts in 't werk te treden, maer syne Excellencie versoght, alsoo ten selven daege de posten uyt Vranckryck aenquamen, syne brieven eerst te mogen ontcyfferen ende leesen, ende dat hy ons de uure alsdan soude assigneren; dogh

wy hebben den selven gantschen dagh geene advertentie gekregen, ende des volgenden daeghs heeft syne Excellencie my door desselfs Secretaris laeten aendienen*, dat hy syne depêches niet hadde bekomen, ende dat daeromme geen tydt tot Conferentie gestelt was, dog indien voor Saturdagh alsdoen toekomende hem nogh iet uyt Vranckryck ter handen moghte komen, dat alsdan, my daer van advertentie soude geven; waer van aen de Heeren Gecommitteerde Raeden rapport gedaen wesende, hebben deselve met de Heeren wegens de Provincie van Hollandt ter Generaliteyt Gedeputeert, alles serieuselyck overwogen ende uyt verscheyden circumstantien gesaementlyck geoordeelt, dat de intentie van Vranckryck was het werck te traineren, voor eerst de presidieweecke van Hollandt, *reinfecta*, te doen escouleren, ende vervolgens het saisoen te winnen, den uytval van de Compagnie te sien &c. ende derhalven goetgevonden het arrest ter Zee van alle Fransche Schepen ter Generaliteyt, onaengesien Zeelandt daer toe nogh niet moghte verstaen tot conclusie te pousseren, gelyk ook het selve arrest § op den 14. deses is geconcludeert geworden; daer op gevolght is dat de Heer *van Gent*, ende ick op aenbiedinge van den meer gemelden Heer Ambassadeur 's anderendaegs in naeder Conferentie met syne Excellencie syn gekomen, omme volgens 't laetste affcheyt gesaementlyk iets te concipieren ende op 't papier te brengen, dogh wy hebben met leetwesen bevonden, dat deselve alsnogh bleef persisteren by syn voorgaende versoeck ende gesustineerde, verklarende nae aendaghtige herlesinge van syne ordres, sigh onbequaem te vinden, omme iets by forme van conventie op de differentien in questie ter neder te stellen, ende versoeckende een naeder antwoordt van haer Ho. Mog. op syne laetste Memorien; waer over seer langen tydt gedebatteert wesende, hebben wy eyndelyk voor affcheyt geseght, dat wy van onser syde iets hadden geprepareert gehadt, ende dat wy geen scrupulen souden maeken aen syne Excellencie daer van lecture te geven; ende hebben sulks den gemelden Heer Ambassadeur overgelevert het geschrifte † onder No. 2. copyelyck hier nevens gevoeght, het welcke by syne Excellencie gelesen, ende herlesen synde heeft deselve daer op gemoveert, eenige remarcques nae ons oordeel niet van seer groote substantie, sonder noghtans sigh eenighsints te willen eslargeren tot het teeckenen van 't voorsz. geschrifte, maer blyvende inhereren op syn voorgaende versoeck omme te mogen hebben een naeder antwoordt van haer Hoog Mog., wy hebben volgens ons schuldige plight van 't voorsz. gepasseerde aen haer Ho. Mog. nogh ten selven daege rapport gedaen, ende daer op is goetgevonden † dat het voorsz. geschrifte, gedresseert synde genoeghsaem conform de voorsz. remarques van syn Excellencie als U Ed. uyt de marginale Annotatien, die gesubstitueert syn in plaetse van het gesublinieerde, sal gelieven af te nemen, door Gedeputeerden van haer Hoog Mog. soude werden voorgehouden, ende gantsch ernstelyk geinsisteert, dat het selve ten weder syden aengenomen, ende *ilico* met de onderteeckeninge bekraghtight moghte werden, welcken volgende, dan de gemelde Heeren haer Hoog Mog. Gedeputeerden des volgenden daeghs wesende den 16. deses wederomme met den meer gemelden Heer Ambassadeur in gesprek † syn geweest, ende getragt hebben

* Zie *Secrete Resolutien* I. Deel; pag. 511. in Quarto. § *Ibidem*, pag. 512. † *Ibidem*, pag. 513. tot 517. incl.

ben syne Excellencie door alle mogelycke redenen, ende persuasien te disponeren, tot aenneminge ende onderteeckeninge van 't voorsz. concept.

Edogh heeft syne Excellencie daer by gepersisteert, dat deselve, volgens de last ende ordres, van den Koning syn Meester, niet en vermoghte iets uyt den naeme, ende van wegen syne Majesteyt te belooven, veel min by forme van Contract te onderteeckenen, ten waere haere Ho. Mog. van haere syde geliefden voor te gaen, doende daer op lecture van eenige brieven, daerinne hy verklaerde de uyterste last van syne Majesteyt dienaengaende vervat te wesen, die in effecte 't geene voorsz. is waeren inhoudende, onder anderen met de formele woorden * *il faut que Messieurs les Etats fassent le premier pas*; sulks dat de saeke daer aen blyvende accrocheren, de Gedeputeerden van haer Hoog Mog. voor haer particulier voorgeslaegen hebben, of de gemelde Heer Ambassadeur soude gelieven contentement te nemen, ingevalle men de saeke by haer Hoog Mog. daer toe konde dirigeren, dat het voorsz. Project wedersydts geteeckent synde, haer Hoog Mog. van haere syde aenstondts de executie van dien begonden in 't werck te stellen, doende *ilico* relacheren de Kapiteynen ende Officieren tot Amsterdam gedetineert, ende vervaerdigende de depêches tot restitutie van de bewuste genomene Fransche Schepen daerinne gementionneert, van noode wesende; dat wy in sulcken kas souden aennemen, soo veel in ons was, het werck daer toe te dirigeren; maer alsoo syne Excellencie iterativelyck verklaerde, vermits prohibitive last van den Koning over de voorsz. saeke geene conventie te konnen aengaen, soo hebben wy nogh naeder voorgeslaegen, of syne Excellencie soude konnen resolveren, omme by eene naedere Memorie nae gereitereert versoeck van restitutie de voorsz. Fransche Schepen aen haer Hoog Mog. op 't welbehaegen van den Koningh syn Meester te belooven, dat in kas haer Hoog Mog. tot de voorsz. restitutie quamen te resolveren, alsdan van de syde van Vranckryck soude worden gepresteert, al 't geene in 't voorsz. Project ten behoeve van haer Hoog Mog. werdt gestipuleert, ende dat sulcks alle het selve in de voorsz. Memorie *verbotenus* soude worden gerepeteert, dat wy in sulcken gevalle souden aennemen by haer Hoog Mogende devoiren te doen, omme daer op te procureren eene verklaeringe ende Resolutie van haer Hoog Mog. daer by geseyt soude worden, dat haer Hoog Mog. gesien hebbende deselve belofte, ende haer daer op vertrouwende, geresolveert hadden de voorsz. Scheepen te restitueren; tegens welcke voorslagh syne Excellencie mede difficulteyten gemoveert hebbende, soo syn wy daer mede van deselve gescheyden, met versoek, dat syne Excellencie sig daer op naeder soude willen bedencken, ende desselfs uyterste Resolutie haer Ho. Mog. laeten toekomen, 't welck deselve aennam te sullen doen; ende heeft de meergemelde Heer Ambassadeur *du Thou* daer op des anderen daeghs den 17. deses ter Vergaederinge van haer Ho. Mog. ingediendt de Memorie †, copyelyck onder No. 3. hier nevensgaende; dewelcke by haer Ho. Mog. aendaghtelyck geponder eert synde, geoordeeldt is, soo niets minder, immers niets meerder te contineren, als in voorgaende desselfs Memorien is vervat geweest; ende behalven de aenstootelycke passage *pour satisfaire les plus difficiles & scrupuleux esprits*, vooreerst niet genoegh te wesen, dat de gemelde Heer Ambassadeur verklaerde seer wel te weten,

* Zie *Secrete Resolutien* I. Deel, pag. 526. in Quarto. † *Ibidem*, pag. 517. tot 519. incl.

weten, dat de intentie van den Koningh is sulcks van de syde van haer Hoog Mog. voorgaende, als dan &c.; maer dat gemelde Heer Ambassadeur behoordt positivelyck te beloven, ten minsten op 't behaegen van syne Majesteyt, dat sulcks van de syde van haer Hoog Mog. geschiedende, alsdan de Koningh dat, ende dat sal doen; Ten anderen niet aennemelyck te syn de expressie *aussi-tôt que la restitution des Vaisseaux en question sera effectuée*; maer dat de belofte ten minsten soude moeten inhouden, soo haest haer Hoog Mog. tot de restitutie geresolveert ende ten dien fine de nodige ordres gedepêcheert sullen hebben, dat als dan &c.

Ten Derden, dat de belofte van het interim niet met den tydt van drie maenden gelimiteert, maer indefinitè gesteldt soude behooren te worden.

Ten Vierden, dat de laetste Periode spreeckende van goede justitie de Ingesetenen van desen Staet in Vranckryck te administreren, maer een compliment is sonder obligatie, ende dat oversulcks deselve Periode soude behooren te worden gedresseert sulcks, ende in diervoegen, als dienaengaende gesproocken is geweest in de geschriften door de Gedeputeerden van haer Hoog Mog., aen den meer gemelden Heer Ambassadeur behandight; ende aengesien alle deselve saeken al voorhenen *ad nauseam usque* met syne Excellencie waeren gedebatteert geweest, soo hebben haer Hoog Mog. geresolveert, dat op deselve Memorie gegeven soude worden de schriftelyke Antwoorde daer van het concept * onder No. 4. hier nevens gaet; Edogh is nogh ten selven daege 's avondts seecker Minister van een ander Prins alhier residerende, met den gemelden Heer Ambassadeur seer familiaer wesende by my gekomen nae verscheyden discoursen aenbiedende alle goede officien omme syne Excellencie te helpen disponeren ten eynde deselve het voorsz. geschrifte in de bovengetogen passagien, souden mogen veranderen tot meerder contentement, ende satisfactie van haer Hoog Mog. 't welck ick verklaert hebbende, my ten hooghsten aengenaem te sullen wesen, soo syn daer over op den 18. deses verscheyde communicatien tusschen den gemelden Heer Ambassadeur ende my, door entremise van den voorsz. Minister, gehouden, ende het werck soo verre geprepareert, dat deselve Minister my eyndelyck verklaerdt heeft, te oordeelen de meergemelden Heer Ambassadeur soo verre te hebben gebraght, dat syne Excellencie de voorsz. Memorie soude veranderen, in alle de vooraengetogene passagien, uytgesondert in de laetste, sulcks ende in dier voegen als wy waeren desidererende: Waer mede de gantsche voormiddagh gepasseert synde, ende de Vergaderinge van haer Hoog Mog. staende op 't scheyden, heeft syn Excellencie door dessels Secretaris aen den Heer Presiderende doen bekendt maecken, dat hy besigh was omme de meergeroerde syne Memorie naeder te dresseren, ende soo hy vertrouwde, tot volkomen contentement van haer Hoog Mog. versoeckende, dat middelertydt de deliberatien dienaengaende moghten werden gehouden in suspenso; waer op de resumptie van de boven gementionneerde concepte antwoorde is opgehouden; Edogh is by den gemelden Heer Ambassadeur des anderen daeghs den 19. deses in plaetse van de geredresseerde Memorie, die wy te gemoet saegen, tegens het scheyden van haer Hoog Mog. Vergaderinge ingediendt, een kleyn Memoritjen * daerinne syne Excellentie nogh eene naedere conferentie was versoec-

* Zie *Secrete Resolutien* I. Deel, pag. 518. en 519. in Quarto.

soeckende, *omme, vernomen hebbende de objectien die by berigbt wierde tegens eenige pointen van syne jongbst voorgaende Memorie gemaeckt te werden, daer op te mogen geven behoorlyck esclaircissement ende satisfactie*; ende is dienvolgende door Gedeputeerden van haer Hoog Mog. wederomme met den meergemelden Heere Ambassadeur Conferentie gehouden, ten selven daege 's naemiddags ten ses uren, in welcke Conferentie de voorgeroerde pointen wederomme in 't lange gedebatteert synde, soo hebben wy wel konnen bespeuren, dat syne Excellencie niet soude blyven persisteren op de voorgaende gestelde Conditie *aussi-tôt que la Restitution des Vaisseaux en question sera effectuée*, maer dat deselve genoeghsaem gedisponeert was, omme in plaetse van dien te substitueren *aussi-tôt que Messieurs les Etats auront Résolu de faire la Restitution des Vaisseaux &c., & auront expedié & depêché les ordres requis & necessaires*; gelyck mede omme het interim nae 't model van 't Tractaet gegeven aen de Hanzesteden, niet te circumscriberen met den tydt van drie maenden, maer soo het Tractaet ten principalen niet en worde geconcludeert binnen de voorsz. tydt, ook het selve interim verder te laten continueren, tot dat anders sal syn geconvenieert; ende syn oversulcks, nae veele argumentatien ten wedersyden gebruyckt, daer op gescheyden, dat men deselve Conferentie 's anderen daeghs, wesende den 21. deses ten negen uren soude hervatten, omme was 't doenlyck voorts tot onderlingh contentement, te adjusteren niet alleenlyck de voorsz. Memorie, maer ook de Antwoorde by haer Hoog Mog. alsdan daer op te geven; welcke twede Conferentie van de syde van haer Ho. Mog. door den Heere *van Gendt*, ende my alleen bygewoondt synde, ende wederomme geduurt hebbende, tot omtrent ten een uren naedemiddag, heeft eyndelyck de meergemelde Heer Ambassadeur sigh laeten disponeren, omme de meergeroerde syne Memorie * te dresseren in voegen ende manieren, als U Ed. uyt de depêche van haer Hoog Mog. hier nevensgaende sal konnen afnemen, daer op dan ook by haer Hoog Mog., volgens voorgaende concert met syn Excellencie daer over gehouden, is gearresteert de Antwoorde † in deselve depêche geroert; sulks dat het voorsz. werck daer op, onder Godes genadigen Zegen, provisionelyck afgehandeldt is, soodanigh, dat ick wil vertrouwen daer mede de eere van den Staet bewaert, ende het interest van de goede Ingesetenen van dien, merckelyck bevordert te wesen. Waer toe dese alleenlyck dienende, sal hier mede afbreecken ende verblyven,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 22. Juny 1657.

* Zie *Secrete Resolutien* I. Deel, pag. 523. in Quarto. † *Ibidem*, pag. 524. enz.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 22. Juny 1657.

EDELE GESTRENGE HEER,

ICk sal verlangen U Edts. sentiment, ende consideratien over ende omtrent het gehandelde met den Heere Ambassadeur *du Thou* te mogen vernemen; ende wat ons belanght, wy hebben alhier daerinne altydts beooght twee pointen; aen de eene syde de Eere ende Reputatie van den Staet, ende aen de andere syde het Interest ende de Securiteyt van de goede Ingesetenen deser Landen ter Zee trafficquerende: Het eerste aengaende dunckt my seer considerabel te wesen, dat men den Ambassadeur van Vranckryck heeft gebraght tot een voorgaende belofte ter intentie van haer Hoog Mog. op alle de pointen van de syde van desen Staet begeert, ende speciaelyck mede op alle 't gunt haer Hoog Mog. hadde doen resolveren, tot het employ van vigoureuse middelen tegens de Françoisen, daer door onder anderen de twee Scheepen in questie waeren genomen, alvorens van deser syde te komen tot het nemen van eenige Resolutie over de versoghte restitutie van deselve twee Schepen: Jae selfs alvorens dat de gemelde Heer Ambassadeur seeckerheydt hadde, wat antwoorde hem wegens haer Hoog Mog. op de voorsz. voorgaende belofte soude worden gegeven, sulcks dat met waerheydt geseght kan worden, dat selfs nae het overleveren van syne laetste Memorie ende het engagement aen de syde van Vranckryck daer door geintroduceert, het geven van de voorsz. Antwoorde gestaen heeft ter discretie van haer Hoog Mog., welcken aengaende mede, myns bedunckens, notabel is, dat de voorsz. belofte van de syde van Vranckryck gedaen, gedateert is vier dagen vroeger als de Antwoorde van haer Hoog Mog. daer op gevolght; daer noghtans een Minister van soo notable Kroon niet sonder eenige kleynigheyd voor syn Meester scheen te konnen toestaen, dat in desen anders soude werden geprocedeert, als by gelycke extraditie ende uytwisselinge op een, ende deselve tydt van syne belofte op de voorsz. pointen ende van de Resolutie van haer Hoog Mog. op de voorsz. restitutie; ende voornaementlyck niet, dat in 't geschrifte van desen Staet van soodanige belofte, als een preallabel motyf, ofte Conditie, waer op tot de voorsz. restitutie werdt geresolveert, eenige mentie soude worden gemaeckt, gelyck noghtans tegenwoordigh is geschiedt.

Ten anderen mede, dat alle 't gunt in de voorsz. belofte is vervat, ende voornaementlyck mede de forme, dat deselve preallablement is geschiedt, soo seer is verschillende van den brief van den Koning, ende van de eerste propositie van den gemelden Heer Ambassadeur den 28. April laetstleden ter Vergaderinge van haer Ho. Mog. overgelevert, daer by soo hooge tael wierde gevoert als U Ed. uyt de overgesonden copyen van deselve sal hebben bespeurt; ende naementlyck, dat de meer gemelde Heer Ambassadeur geene propositien van deser syde soude ontfangen, veel min iets aen haer Hoog Mog. inwilligen,

voor

voor ende aleer de voorsz. Schepen effectivelyck gerestitueert, ende den Vice-Admirael *de Ruyter* tot satisfactie van de Koningh met de uyterste rigeur gestraft soude wesen: Daer ter contrarie in de eerste Antwoorde van haer Ho. Mog. niets ter wereldt vervat is geweest, of het is mede in de voorgeroerde preallable belofte, genoeghsaem even op deselve wyse begreepen.

Ten Derden, 't welck mede, myns oordeels, van sonderlinge reputatie is, dat alle 't selve uytgewerckt is onder 't ontsagh van de wapenen van desen Staet, ende door de vigoureuse orders aen de Commandeurs ende Officieren ter Zee gegeven, ende speciaelyck door de klem van haer Hoog Mog. Resolutie genomen tot het generael beslagh van alle Fransche Schepen ter Zee, sonder onderscheydt.

Wat het voorsz. tweede point belanght, naementlyck het Interest van de goede Ingesetenen deser Landen ter Zee trafficquerende, dunckt my van sonderlinge consideratie te wesen, de belofte om het Tractaet met de Hanzesteden gemaeckt, ook nae de expiratie van de eerst voorgeslagen termyn van drie maenden, te doen observeren ten reguarde van de Ingesetenen ende Onderdanen deser Geunieerde Provincien indefinitivelyck, ende sonder prefixie van eenigen tydt, tot dat anders sal wesen geconvenieert; te meer om dat de gemelde Heer Ambassadeur raisonnabelyck scheen te konnen blyven persisteren, op syn voorslagh mondelinge gedaen, omme het Tractaet Ao. 1646. gemaeckt voor een interim te laeten strecken, ende dat ook voor seeckere gelimiteerde tydt; maer alsoo het voorgeroerde Tractaet der Hanzesteden in veelen deele vry favorabelder is voor de Ingesetenen van desen Staet, hebben wy daer op ten uytersten geinsisteert; ende mitsdien ook al van nu af aen in effecte geobtineert een eeuwighduurende Reglement op de Marine buyten comparatie favorabelder als wy ooit, selfs maer voor een korten tydt, van Vranckryck hebben konnen verkrygen. Ick hoope, dat het voorsz. gepasseerde desen Staet by alle Nabuuren in meerder aensien sal brengen, ende sal verlangen te vernemen, wat men daer van aldaer sal gevoelen; ende in welcker voegen het werk by den Heer *Protector* ende de Ministers aldaer werdt opgenomen. Waer mede besluytende, sal blyven,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 22. Juny 1657.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 22. Juny 1657.

EDELE GESTRENGE HEER,

DE Kolonel *Sidney*, die eenige dagen met eene stercke koorts is besoght geweest, ende sigh nogh seer verswackt bevindt te wesen, heeft my desen

sen morgen bekendt gemaekt, dat hy uyt den Haege was verwittight, dat syn Request, raeckende syn Tractement als Kolonel, was gestelt in handen van de Ed. Mog. Heeren Gecommitteerde Raeden, om dienaengaende te disponeren, soo alsse souden bevinden te behoren, ende versoght derhalven gantsch ernstelyck, dat ick een briefjen soude willen schryven in syn faveur aen haere Ed. Mog.: Syne vrienden en hy selfs hebben daer nooit aen getwyffelt, of haere Ed. Groot Mog. souden goedvinden hem te tracteren, op den selven voedt als de andere Kolonellen van dese Natie, ende gelyck syn Voorsaet, in wiens plaetse hy sonder eenigh preallabel bespreck is gesurrogeert, het altydt heeft genooten.

Syne vrienden syn omtrent de Regeringe alhier seer considerabel. Derhalven heb ick hem dese weynige regulen aen U Ed. niet konnen weygeren.

Met den laetsten ordinaris heb ick het geluck niet gehadt, dat ick iet van U Ed. heb vernomen. Ick hoop een beter met ten naesten: Ende vermits ick tegenwoordigh niet en heb te voegen, boven ofte tot het geene is vervat in myne drie nevensgaende, sal my seer gedienstelyck aen U Ed. gebieden, ende altydt syn ende blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 22. Juny 1657.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 29. Juny 1657.

EDELE GESTRENGE HEER,

NAe 't afgaen van mynen jonghsten van dato den 22. deser lopende maendt, is my U Edts. Missive van den selven dato wel ter handen gekomen: Ende wat belanght de saeke van den Kolonel *Sidney* daerinne geroert, is het daer mede soodanigh gelegen, dat al in den jaere 1650. nae uytbersten van hevige dispuuten over 't point van Mesnagie U Ed. bekendt, conform den voorslagh van den Raedt van Staete den 15. July des selven jaers over 't gemelde subject uytgebraght, voor generale Resolutie vastgestelt, ende ook selfs in den Staet van Oorloge explicitè geëxpresseert is geweest, dat de Successeuren van de Kolonels doenmaels in dienste wesende, maer souden trecken voor Tractement honderdt ende vyfentwintigh Karoli gulden ter maendt; gelyck U Ed. uyt de bygaende Extracten particulierlyck sal gelieven af te nemen; aghtervolgende wel-

welke generale Resolutie, den Raedt van Staete de Acte van versoeck, ten behoeve van den voornoemden Heer *Sidney*, op de Provincie van Hollandt ende West-Vrislandt, niet hooger heeft gedepêcheert, dan conform 't geposeerde in den Staet van Oorloge tegen 125. Karoli guldens ter maendt als vooren, ende het selve is de reden, waeromme by Hollandt geen hooger betalinge gedaen heeft konnen werden; andersints in gevalle den gemelden Raedt, 't geene voorsz. is, ongemerckt hadt laeten voorbygaen, kan ick U Ed. wel verseeckeren, dat de voornoemde *Sidney*, in Hollandt wel soo veel Vrienden heeft, dat hem van die kant dienaengaende niets prejudiciabels soude hebben ontmoet; niet te min dewyle sonderlinge redenen militeren omme den meergemelden Heer selfs tegens generaele Resolutie faveur te bewysen, soo sal ik gaerne het myne nae uyterste vermogen contribueren, ten eynde hem het volle Tractement van 200. guldens ter maendt, al waer 't ook selfs uyt de particuliere beurse van Hollandt, moge volgen; Edogh van wat succes sulcks sal wesen kan niet seeckerlyck geoordeelt worden, maer wel dat daeromtrent veele difficulteyten resideren, die seer beswaerlyck sullen konnen werden gesurmonteert.

Naedemael de saeken met Vranckryck nu provisionelyck wederomme in goeden standt syn gebraght, soo is ter Vergaederinge van haer Ho. Mog. andermael in deliberatie geleyt, het project van de gemene Alliancie defensive, tusschen Engelandt, Vrankryck ende desen Staet ende aengesien de Heeren Gedeputeerden van de meeste Provincien tot deselve drievoudige Alliancie nogh niet waeren gelast, jae dat ook eenige verklaerden positivè gelast te wesen, alvoorens de oude Alliancien met Vranckryck alleen te vernieuwen, soo hebben wy de Conclusie dienaengaende soo ampel niet konnen uytwercken, als wy wel hadden gewenst, maer voornaementlyck geinsisteert hebbende, dat volgende het laetste Lit van 't Provinciael advis van Hollandt, ofte de Resolutie dienaengaende by haer Ed. Groot Mog. op den 23. Juny des voorleden jaers genomen ten minsten by provisie door publike ordre van den Staet, den Heer *Protector* aldaer, ende 't Hof van Vranckryck soude mogen werden gesondeert, of deselve respectivelyk in de voorsz. voorslagh smaeck konden vinden ofte niet, ende dat ook immiddels een concept van soodanigh gemeen Tractaet *in formâ* door Commissarisen alhier soude mogen werden opgestelt, soo is daer op nogh gevallen de Conclusie ende Resolutie, die U Ed. van wegens haer Ho. Mog. hier benevens ter handen komen sal: Tot welcker beter uytwerckinge, alhoewel ick vertrouwe dat U Ed. geen verdere Retroacta is desidererende, dan 't gunt deselve hier bevorens door haer Ed. Groot Mog. ende door my in particulier toegesonden is; soo hebbe ick eghter U Ed. ten overvloedt, by desen wel willen dienen van 't Concept hier bevorens in den jaere 1653. geformeert, om buyten offensie tegens Engelandt, ende sulcks in kas van 't treffen van de Vrede met deselve Republike, gelyck door Godes Genadigen Zegen 't sedert is geschiedt, eene defensive Alliancie met Vranckryck aen te gaen; mitsgaders het Concept van de syde van Vranckryck daer tegens geëxhibeert, met de remarques die haer Ed. Groot Mog. doenmaels daer op hebben gehadt, ende daer by de saecke doenmaels is blyven berusten,

of mogelyck deselve sigh van de voorsz. nadere Retroacta ten dienste van den Staet soude konnen dienen.

Ondertusschen oordeele ick, indien de Heer *Protector* op de voorsz. sommatie uyt den naeme van haer Hoog Mog. aen syne Hoogheyt te doen, rondelyk gelieve te verklaeren, van syne syde tot soodanigen Alliancie wel genegen te syn, ende dat men op de particuliere ingredienten van deselve onderlinge nader soude mogen confereren, gelyck syne Hoogheyt sulcks in effecte voor desen op sommatie van haer Ed. Groot Mog. verklaert heeft gehadt; dat haer Ho. Mog. daer door albereyts soo verre geëngageert sullen wesen tot het voorschreve werck, dat deselve niet wederom te rugge sullen konnen springen; maer dat op dien voet sal moeten werden voortgevaren: Ende aengesien de Koningh van Vranckryck tegenwoordig genegen is de Negotiatie tot eene Alliancie alhier te laten geschieden, soo waere het wel te wenschen, dat de hooghgemelde Heer *Protector* mede gedisponeert konde werden, omme een habil Minister herwaerts te senden, ende dat sulcks het voorgeroerde onderlingh concert, alhier moghte vallen, soo om dat het werck alsdan niet soude behoeven gemanieert te werden, door haer Hoog Mog. Minister in Vranckryck, daer op dogh mede de hooghgemelde Heer *Protector* te meermaelen verklaert heeft, het beste vertrouwen niet te hebben; als ook om dat een habil Minister van syn Hoogheyt alhier *in loco*, door betamelycke officien ook bequaemelycker tot het gemeene werk ter intentie van syne Hoogheyt ende voor 't gemeene beste soude helpen leyden, de gemoederen van die geene, die alhier daer van wat avers moghten wesen ende met uytsluytinge van de Republike van Engelandt eene Alliancie met Vranckryck alleen souden willen renoveren.

Ick hoope, dat Godt de Heer Almaghtigh synen Genadigen Zegen tot soo salutairen werck sal gelieven te verleenen, ende dat U Ed. aldaer den wegh daer toe soodanigh sal konnen prepareren, dat wy alhier daer van de effecten sullen mogen genieten. Ondertusschen hier mede besluytende, sal blyven,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 29. Juny 1657.

P. S.

Wy hebben tot nogh toe alhier niet gesien, de Artikelen waerop de Regeringe aldaer *de novo* aen den Heer *Protector* onder den voorigen Tytel is opgedragen, ende U Ed. sal my derhalven verobligeren, indien ick door U Ed. van een Exemplaer derselver in verscheyde Talen, is het doendelyck, moge werden gedient.

Aen

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 29. Juny 1657.

EDELE GESTRENGE HEER,

ICk bedanck U Ed. Gestrengen ten hooghsten over de pertinente ende omstandige communicatie, van de intricate handelinge tot weghneminge van de bewuste differenten tusschen Vranckryck ende den Staet der Vereenighde Nederlanden. Het is in der waerheyt een groot werck, dat de hooghdravende drift, die aen de syde van Vranckryck soo impetueus is geweest, door des Heeren segen met wysheyt ende goet beleydt, soo fatsoenelyck ten aensien van den Staet der Vereenighde Nederlanden is ter neder geleght. Ick ben van verscheyde Persoonen, die daer over den Heer *Protector* selfs hebben hooren spreecken bericht, dat het hem seer wel bevalt. Die tydinge is ook in het Parlement soo als ick heb verstaen, met aengenaemheyt opgenomen geweest; Maer de bittere Konings-gesinden, de Papisten, de violente Sectarissen, ende sommige baetsoeckende ende nydige Koopluyden van dese Natie, syn daer over ontstelt ende hadden liever gesien, dat het werck tot extremiteyt ende openbare rupture hadt uytgebarsten.

De Algoede Godt sy geloofd ende gedanckt over syne groote weldaden, ende wil ons meer ende meer bequaem maecken, om op hem vastelyck betrouwende, behoorlyck te vigileren tegens de woelerye van ongeruste geesten.

De Heer *Thurloe* vraeghde my gisteren, wat tydingen men in Hollandt had van de Poolsche saecken, ik seyde niet seekers, maer dat men geloofde, dat de Koningh van Sweden weder afquam nae Pruyssen; syne Ed: seyde, dat hy mede soodanigh bericht hadt bekomen, maer dat hy ook hadt verstaen dat de Koningh van Denemarcken, was geresolveert om de Haven van Gottenburgh door syne Oorloghschepen te sluyten, dat hy niet als onheyl onder de Protestantse Hoge Magten konde te gemoedt sien uyt den Oorlog tusschen die twee Noordelycke Kroonen, dat de Heer *Protector* ook daer over was bekommert ende wenschte, dat die differenten ook konden bygeleydt worden, daer by voegende, dat het van de hooghste importantie was voor den Staet der Vereenigde Nederlanden, als synde verbonden door solemneel Tractaet van Guarantie te doen onderhouden het geconvenieerde tot Bromsebro. Ick antwoordde, dat haer Hoog Mog. van den beginne aen bericht synde van de Extraordinaris Sweedtsche Armature, ende van de hoge concepten des Koninghs, soo haest als hy tot de Kroon was gekomen in alle confidentie opreghtelyck gesoght hebben, met den Heere *Protector* te coöpereren, om de Oostersche Quartieren in rust ende vrede te behouden, ende dat tot dien eynde onder anderen ook van een goede ligue defensive was gesproocken, om te stutten, ende waere het mogelyck geweest voor te komen de onheylen ende ongelegentheden die sedert syn ontstaen; dat ick niet en twyffelde of syne Ed. hadt goede geheuchenisse van het gene sedert het begin des Poolschen Oorloghs was gepasseert, dat men

men aen de syde van Sweden veel had voorgegeven, ende gepretendeert te doen tot voorstandt van het Euangelische wesen, maer dat het soo was uytgevallen, dat'er veel Gereformeerde Kercken ende Plaetsen waeren geruineert, ende dat men de Euangelische Stenden in Pruyssen hadt gesoght onder Subjectie te brengen, dat syn Ed. wel konde oordeelen, dat het was het interesse van de Vereenigde Nederlanden, dat de Baltische Zee, ende de Landen daer aen gelegen mogten in een vredigen standt herstelt werden; dat het voorgeroerde Tractaet van Guarantie, daer syne Ed. af hadt gesproocken, tot dat eynde was opgeleght, dat'er Vrede ende een goet contrepois soude mogen wesen in die Gewesten. Maer dat sedert door de Vrede-handelingen tot Munster ende Osnabrugge de saeken seer veel waeren verandert; dat Sweden alle de conquesten in Bohemen, Moravien ende elders, daerse veel konde te wege brengen tot voorstandt van het Euangelische wesen, hadden geabandonneert aen het Huys van Oostenryck, om te bekomen onder den Titel van Vorstendom het Stift Bremen, het welcke soo is gelegen, dat het seer considerabel is voor den Koningh van Denemarcken, die daer door, ende door het geene hy was genootsaekt geweest aen Sweden in te ruymen door het gemelde Tractaet, als tusschen den haemer ende het aenbeeldt was geklemt geweest; ende dat daerenboven de invasie in Pruyssen, ende het desseyn om sigh meester te maeken van alle plaetsen aen de voornoemde Zee gelegen, ende de verdere hoge Sweetsche concepten genoegsaem hadden doen blycken, wat men aen de Sweetsche syde heeft voorgehadt, ende alsmen het selve sonder vooroordeel soude overwegen gaf ick syne Ed. in bedencken, of het soo onredelyck was, als sommige ingenomen menschen hier en daer af spraeken, dat de Koning van Denemarken hadt gesoght door een goet Tractaet wat meerder gerustheyt te bekomen. Syne Ed. myn discours met aendaght gehoort hebbende seyde, dat hy maer uyt syn selven by occasie van die materie hadt gesproocken, dat het verre van hem was, dat hy Denemarcken in het ongelyck soude stellen, maer dat hy uyt een vrede lievend gemoedt, wenschte, dat die twee Euangelische Kroonen, mogten blyven buyten rupture ende engagement met het Huys van Oostenryck, ende Barbarische Volckeren; Ick seyde, dat ick het wilde geloven, ende dat ick ook alleenlyck myne particuliere consideratien op dat subject hadt gemoveert, dogh dat ick hem wel konde verseeckeren, dat haer Hoog Mogende van herten gaerne souden sien, dat in die Oostersche Quartieren een goede vaste Vrede konde hersteldt werden. Ick heb van my plight geaght het verhaelde U Ed. Gestrengen omstandiglyck te communiceren, om dat deselve Heer my te vooren ook hadt geseydt in een anderen aenspraeck, dat de Koningh van Denemarcken een grooten brandt soude ontsteken tusschen de Protestantsche Hooge Maghten. De Envoyé van den Heer Keurvorst van Brandenburgh wierdt, nae dat ick van den gemelden Heer was gescheyden, door Sir *Olivir Flemmingh* ter Audientie gebraght by den Heer *Protector*; ick hoor, dat hy den iever van syne Keurvorstelycke Doorlughtigheyt tot handhavinge van de Protestantse Religie over al seer breedt uytmeet: maer ick meen alsnogh, dat men de domestycke affairen alhier meer behertigt als de Uytheemsche.

Ick

Ick heb van daegh een brief gelesen geschreven door Sir *John Reynolds*, daer in hy seer klaeght over den sleghten toestandt van syne onderhebbende Engelsche Troupen in Vranckryck, door gebreck van gewoonlycke Vivres ende andere gelegentheden van Wagens, Tenten, ende anders, diese in de Legers alhier syn gewoon te hebben. Waer mede afbreeckende ende my seer gedienstelyck aen U Ed. Gestrenge gebiedende, sal altydt syn ende blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 29. Juny 1657.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 6. July 1657.

EDELE GESTRENGE HEER,

NAe 't afgaen van mynen jongsten van dato den 29. der voorlede maendt is my U Ed. Missive van den selven dato wel ter handen gekomen.

Op het Fransche accommodement is de Ratificatie van den Koningh nogh niet ingekomen, vermits het Hof buyten Paris, ende op geene vaste Plaetse wesende, de brieven van hier een omwegh hebben moeten doen, alvoren behandight te werden.

Ick bevinde, dat van de syde van Sweden niet alleenlyck aldaer maer ook elders impressien werden gegeven als of de Heeren Staten Generael haer absolutelyck hadden verbonden, tot guarandt van den Tractate Anno 1645. tusschen Sweden ende Denemarcken gemaeckt, daer noghtans over 't selve Tractaet geen generael Guarandt maer alleenlyck een conditioneel, ofte gelimiteert Guarandt is geinterponeert, met dese woorden, *ad plenam Conservationem Pactorum &c. in omnibus suis articulis qui Navigationem & Commercia utriusque Status subditorum, seu Regni Sueciæ, seu Reipublicæ Belgicæ, vel quæ inde dependent, concernunt.* Hebbende haer Hoog Mog. in den voorsz. jaere 1645. haer niet alleenlyck niet willen verbinden tot Guarandt van de Landen, Eylanden, Steden, ende Plaetsen, welckers eygendom ofte possessie *Jure pignoris*, by de voorgeroerde Tractaten de Kroone Sweden wierde geacquireert, maer ook ter contrarie geduurende de Onderhandelinge, door haere Ambassadeurs devoiren doen doen, dat de voorsz. Landen &c. aen Sweden niet gecedeert moghten werden; sulcks dat in allen gevalle haer Ho. Mog. uyt kraghte van de Guarantie in den voorsz. jaere 1645. met Sweden aengegaen, niet anders, ofte

verder met reght gesommeert, ofte aengesproocken konnen werden, dan by soo verre, ende voor soo veel de Koningh van Sweden sal konnen doceren, dat door Denemarcken syn, ofte werden geinfringeert ofte gecontravenieert de Artikelen van 't voorsz. Tractaet de Commercie ende Navigatie rackende.

Ende als de Heeren Staten van Hollandt ende West-Vrieslandt nu wederom completelyck by den anderen sullen wesen, 't gunt ick gisse niet voor Dingsdagh ofte Woensdagh toekomende te sullen geschieden, vertrouwe ick, dat over de voorsz. saeke formele deliberatien sullen werden aengestelt, welckers uytslagh ick niet sal naelaeten U Ed. alsdan bekent te maeken.

In de Landen van Over Maze vallen soo nu soo dan al eenige onlieflycke rencontres tusschen de Spaensche Volckeren ende die van desen Staet, vermits de Resolutien van haer Ho. Mog. U Ed. voor desen toegesonden, tenderende omme de possessie van deselve Landen met maght van den Staet te mainteneren ende de Spaenschen de facto alle contrarie Acten possessoir te beletten, vigoureuselyck werden ter executie gestelt, ende de Spaenschen van haere syde sulks niet verstaen te gedogen, synde nogh onlanghs door eenigh Krygsvolck gevallen in 't Stedeken 's Hertogenraede, daer van 't Kasteel by de onse beset is, ende hebbende aldaer eenige plonderinge gedaen. Waer mede besluytende, sal blyven,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 6. July 1657.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 6. July 1657.

EDELE GESTRENGE HEER,

UYt mynen nevensgaenden sal U Ed. wel konnen afnemen, dat de sinnen hier met andere saeken syn ingespannen geweest als met Uytheemsche, maer in de aenstaende week hoop ick tydt ende gelegentheyt te sullen vinden, om volgens den inhout van U Ed. jongste Missive in dato den 29. Juny laetstleden, wat goeds t'effectueren, raekende de voorgeslagen defensive Alliancie tusschen Vranckryck, Engelandt ende den Staet der Vereenighde Nederlanden.

Ick bedanck U Ed. over de pertinente rescriptie op myn schryvens, raekende het Tractaet van den Heer Kolonel *Sidney*, ende sal hem soo veel ter neder soecken te stellen, als het my sal mogelyck wesen, hy heeft hier seer goede reputatie ende syn Broeder is in meer credit als voor desen, sulcks dat my dunckt, onder reverentie, dat het niet ondienstigh soude wesen, dat hy eenig contentement al waere het van Hollandt in het particulier konde bekomen. De Acte raekende de tegenwoordige Regeringe, soo alsse laetst by het Parlement is gestabilieert, is nog niet door den druck gemeen gemaeckt, maer ick sal tragten om deselve tegens den naesten by copye in geschrifte te bekomen, alhier sal

ſal die niet getranſlateert werden, om dat men oordeelt dat het niemandt buyten deſe Natien concerneert.

De Ambaſſadeur van Portugael is te rugge gebleven, men ſeyt dat ſyn Moeder was ſieck gewerden, ſoo als hy meende te vertrecken, de hier aenweſende Reſident van dat Koninghryck heeft ſigh ſeer misnoeght getoont, gelyck mede de Envoyé van Brandenburgh ende andere Reſidenten, om datſe niet als onder andere Spectateurs geplaetſt waeren, ſonder dat de Heer *Protector*, ofte de Leden van het Parlement eenige de minſte notitie van haer namen. Waer mede afbreeckende gebied ick my ſeer gedienſtelyck aen U Ed., deſelve alle proſperiteyt van herten toewenſchende, ende blyvende,

Edele Geſtrenge Heer,

Uwe Ed. Dienſtwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Weſtmunſter den 6. July 1657.

Aen den Heer Ambaſſadeur W. NIEUPOORT, den 13. July 1657.

EDELE GESTRENGE HEER,

NAe 't afgaen van mynen jonghſten van dato den 6. deſer lopende maendt is my U Edts. Miſſive van den ſelven dato wel ter handen gekomen; ende ick ſal in gevolge van dien te gemoedt ſien 't gunt by U Ed. op 't ſtuck van de bewuſte gemeene Alliancie ſal weſen geëffectueert, mitsgaders ook de Acte raeckende de tegenwoordige Regeringe aldaer.

De Heer Ambaſſadeur *du Thou* heeft aen de Regeringe genotificeert met de jonghſte poſt uyt Vanckryck brieven van den Koningh te hebben onfangen, daer by ſyne Majeſteyt deſſelfs genegotieerde alhier approbeert ende laudeert, met byvoeginge, dat de bevelen ende ordres tot executie van 't ſelve genegotieerde gerequireert, alomme albereyts afgeſonden, ende uytgegeven waeren; Dogh wy meynen, dat eene ſpeciale ſchriftelycke Acte van Ratificatie * van ſyne Majeſteyt ſal dienen te werden overgelevert, omme van de toekomende executie van 't geconvenieerde *interim* &c. volkomentlyk verſeeckert te weſen, welcke Acte den gemelden Heer Ambaſſadeur van wegen haer Ho. Mog. afgevordert ſal worden; Ende voor deſe reyſe hier by niets van conſideratie te voegen hebbende, ſal afbreecken ende verblyven,

Edele Geſtrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 13. July 1657.

* Zie *Secrete Reſolutien* I. Deel, pag. 532. in Quarto.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 13. July 1657.

EDELE GESTRENGE HEER,

ICk heb op Dingsdagh laetstleden in confidentie aen den Heer *Thurloe* gecommuniceert, dat U Ed. oordeelde, als syne Hoogheyt van syne syde soude genegen wesen tot de voorsz. gemene defensive Alliancie, dat van desselfs wegen een habiel Minister in den Haege diende te wesen, om alles te beter *in loco* door betaemelycke officien ter intentie van syne Hoogheyt ende voor het gemeene beste te helpen concerteren. Syne Ed. seyde my mede rondt uyt, van dat gevoelen te wesen, ende dat ick in myne Audientie daer op naeder bescheyt van syne Hoogheyt selfs soude bekomen; Ende gisteren geliefde het den selven my onder andere discoursen te seggen, dat hy niet soude naelaten iemant te senden, dat hy opreghtelyck soeckt te onderhouden ende te cultiveren de Vriendtschap met de Vereenighde Nederlanden: Dat hy oordeelt, dat de woeleryen van de Roomsche Geestelyckheyt in Vranckryck tegens die van de Religie best souden konnen gestuyt werden, als den Staet der Vereenighde Nederlanden nevens hem haer ernst in dien deele te syner tydt aen de Regeringe aldaer souden laeten blycken, dat hy considereert, dat Vrankryk altyd avers is geweest van de inquisitie, ende datse 't met de Gereformeerde Princen ende Staten altyt hebben gehouden; dat ook die van de Roomsche Geestelyckheyt genoeghsaem van alle Natien door het beleyt van de Jesuiten ende anders meer affectie voor Spanjen hebben als voor Vranckryck. Van daeg hadt ik gemeent gelegentheyt te vinden, om naeder met den Heere *Thurloe* te spreecken maer vermits tot Whitehal eene particuliere Vast- ende Bededagh wert gehouden, sal ick het tot morgen moeten uytstellen.

Ick bedanck U Ed. over desselfs pertinent bericht, raekende het Tractaet van Guarantie van Anno 1645. ende sal my daer af by gelegentheyt dienen; gisteren had ik al gedaght, dat de Heer *Protector* eenige mentie daer af soude gemaekt hebben, maer doen syne Hoogheyt dienaengaende niet en moveerde, vond ick ook best daer niet af te spreecken.

De Resident van Sweden heeft my van de weeck geseyt dat de Koningh syn Meester nooit hadt geloofT, dat de Koningh van Hongaryen Volck in Poolen soude gesonden hebben, dat hy sigh prepareerde om tegens het selve Volck een Batalje te hasarderen, ende beklaeghde sigh meest daer over dat de Koningh ende de Kroon Sweden geen credit meer hebbende by de Nederlantsche Koopluyden, haer seer verlegen vonden.

De Resident van Denemarcken heeft my geseyt, dat hy van syn Koningh een brief hadt ontfangen voor den Heer *Protector*, raeckende desselfs Wapenen tegens Sweden, ick heb hem geraeden dat hy deselve hoe eer hoe liever soude overleveren, maer hy kan beswaerlyck acces bekomen; dogh

dogh sal syn best doen. Waer mede my seer gedienstelyck aen U Ed. gebiedende, sal altydt syn ende blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 13. July 1657.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 20. July 1657.

EDELE GESTRENGE HEER,

NAe 't afgaen van mynen jonghsten van dato den. 13. deser loopende maendt is my U Edts. Missive van den selven dato wel ter handen gekomen.

De bekende questien ende geschillen * in de Provincie van Overyssel tot droevige extremiteyten, ende feytelyckheden, uytgeberssten synde, ende de dissentierende Leden door goede officien in deselve sake onder de handt gedaen, haer soo verre hebbende laeten brengen, dat deselve wederseyts aengenomen hebben hunne Gedeputeerden herwaerts nae 's Gravenhage af te senden, volkomentlyck gelast, ende geinstrueert omme de swevende questien ende geschillen, tusschen de gemelde Leden van de welgemelde Provincie, door tusschensprake ende mediatie van twee Heeren by haer Ed. Groot Mog. daer toe te Committeren, is 't doenlyck in der minne te laeten assopieeren, hebben haer Ed. Groot Mogende daer op genomen de Resolutie onder No. 1. copyelyck hier nevens gaende: Ende ick sal niet naelaeten U Ed. van den uytslagh van dien te syner tydt behoorlycke kennisse te geven.

Wat op U Edts. jongste Missive sy geresolveert sal U Ed. uyt 't gunt deselve van wegen haer Ed. Groot Mog. hier nevens sal toekomen, gelieven te bemercken.

Op de bewuste geintercipieerde brieven van den Heer Resident *Appelboom*, ende van den Factor *Trotsigh* tot Amstelredam die hier groot misnoegen tegens deselve hebben veroorsaeckt, is by haer Ed. Groot Mog. geresolveert 't guut U Ed. uyt der selver Resolutie onder No. 2. hier nevens gevoegt sal gelieven te vernemen.

Op 't advis by den Heere *van Wassenaer* Lieutenant-Admirael, ende de aenwesende Heeren Gedeputeerden uyt de respective Collegien ter Admiraeliteyt

* Zie *Aitzema* IV. Deel, pag. 168. tot 180. incl. in Folio.

geformeert, tenderende omme ressentiment te toonen over de trouweloose Proceduuren der Portugesen met 't geene daer aen dependeert, heeft ter Vergaderinge van haer Ed. Groot Mog. geene finaele Resolutie uytgewerckt konnen werden; dogh is dien onvermindert goedtgevonden, dat de Oorloghschepen die tegenwoordigh nogh binnen 's Landts syn, mede ten spoedigste in Zee geprest, ende by provisie in ende omtrent 't Kanael, ende de Boght van Vranckryck kruyssende gehouden souden werden, tot sulcken eynde, als U Ed. uyt het bygevoegde Extract * onder No. 3. naeder sal konnen vernemen; Ende hier nevens niets verders van consideratie wetende te voegen, sal desen eyndigen, ende verblyven,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 20. July 1657.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 20. July 1657.

EDELE GESTRENGE HEER,

NAe dat de Heer Secretaris van Staet my desen avondt hadt geantwoordt, het geene U Ed. sal gelieven te sien in den brief aen den Heer Griffier, seyde hy dat de Heer *Protector* de propositie door my gedaen, raeckende de defensive Alliancie tusschen de drie nabuerige Steden, oordeelde seer important te wesen; ende versoght, dat ick U Ed. Gestrenge in confidentie soude berighten, dat de Heer *Protector* besigh is met den Raedt te stabilieren, gelovende, dat voor hem ende syne Vrienden al veel daer aen is gelegen, dat het selve wel ende sonder misslagh magh gedaen werden, dat'er al ietwes in is gevordert, dogh soo niet, dat'er een vergaderinge heeft konnen gehouden werden, dat nae soo generaele desordre ende soo veel verscheyde verdeeltheden al omsightigheydt moet gebruyckt werden in soodanige verkiesinge; dat ik U Ed. met waerheydt konde verseeckeren, dat soo haest den Raedt soude gestabilieert wesen, het welcke hy meende, dat syn soude in de aenstaende weeck. Dat syn Hoogheyt haer eerst ende voor al soude voorhouden, dat'er een eynde behoorde gemaeckt te werden van het Tractaet van Marine met den Staet der Vereenigde Nederlanden, ende dat hy ook soude bevorderen, dat op myne andere ingediende Memorien ten spoedighste souden werden gedisponeert. Syne Ed. voegde daer by, dat ick het met ter daedt soude gewaer werden, dat men genegen is rondelyck ende confidentelyck met my te confereren op alle voorvallende gelegentheden.

Een seer considerabel Heer van het Parlement, quam my desen morgen adieu seg-

* Zie *Secrete Resolutien* I. Deel, pag. 533. in Quarto.

seggen, ende verhaelde my onder andere discoursen, dat hy met eenige andere Heeren eergisteren by den Heer *Protector* wesende, dat'er mentie was gemaeckt van eenige Heeren, die voordesen groot gesagh in de Regeringe hadden, ende dat syne Hoogheyt hoorende een van deselve noemen, met grooten ernst objicieerde, dat hy een Promoteur was geweest van den Oorlogh tusschen Engelandt ende Hollandt, ende dat hy van die geene, die sulcke driften hadden, geen goede opinie konde hebben. Waer mede desen eyndigende, gebiede ick my seer gedienstelyck aen U Ed. Gestrenge, sullende altydt syn ende blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 20. July 1657.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 20. July 1657.

EDELE GESTRENGE HEER,

ICk heb onlanghs sulke beweeghlyke brieven uyt Hollandt van myn Schoonvader (die over de taghtigh jaeren oudt synde, daeghlycks meer ende meer verswackt) ontfangen, ende ook uyt andere van eenige particuliere Vrienden bemerckt, dat myn soo langh uytblyven, buyten alle vermoeden, my extraordinaris veel schade ende naedeel in verscheyde respecten ten aensien van myne Domestyke gelegentheden veroorsaeckt; oversulcks heb ick noghmaels door den nevensgaenden brief copyelyck hier by gevoeght, myn toevlught genomen tot haer Ed. Groot Mog., gantsch instantelyck versoeckende, dat ick eens eyndelyck soude mogen repatrieren. Maer overdenckende, dat men in soo groote Vergaederinge dickmaels weynigh bewegínghs heeft over een anders ongelegentheyt, ten sy het door goede Vrienden, onder de handt wat werde gepousseert, ende dat ick door het verloop des tydts soo ongeluckigh ben geworden, dat ick geen Vrienden in de Vergaederinge tegenwoordigh weet, die my daer in souden konnen ofte willen obligeren; soo ben ick nogmaels weder genootsaekt, op het alderserieuste U Ed. te bidden, dat deselve, synde geweest een van de ieverighste Heeren om my herwaerts te doen vertrecken, ook tegenwoordigh gelieve een Middelaer te wesen, om my consent te verwerven tot myne t'huyskomste: Ick soude het voor een seer groote weldaedt

daedt houden, ende myn best doen alle de dagen myns levens, omme het met waere danckbaerheydt te erkennen, ende te betonen dat ick waerlyk ben.

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 20. July 1657.

Volght de Copye van den Brief in den bovenstaenden gementioneert.

EDELE GROOT MOGENDE HEEREN,

ICk heb voor desen tot meermaelen seer onderdanighlyck versoght, dat het Uwe Ed. Groot Mog. goedertierentheydt soude gelieven, ter Vergaederinge van de Heeren Staeten Generael te laeten bevorderen, dat ick eenmael weder in myn lieve Vaederlandt, in myn huys, ende by myne Vrienden soude mogen wederkeren. Ende vermits ick my tegenwoordigh om veel pregnante redenen, meer ende meer bevinde gepresseert, om op verscheyde particuliere saeken ordre te komen stellen, ende dat ick al over de drie jaeren ende ses maenden aen den anderen in dese Commissie buyten myn huys ende particuliere gelegentheden ben gehouden, tot myne merkelycke schade ende ongelegentheydt; soo ben ick wederom genootsaeckt myn toevlught noghmaels te nemen tot Uwe Ed. Groot Mog., gantsch onderdanighlyck supplicerende, dat het Uwe Ed. Groot Mog. gelieve soodanige ordre te stellen, ende die voorsieninge te doen, dat ick consent ende permissie door Uwe Ed. Groot Mog. gunstige ende veel vermogende directie, ter Generaliteyt soude mogen bekomen, om eyndelyck nae het verloop van soo langen tydt, weder te mogen repatrieren. Ick weet geen exempel, dat ooit iemandt in eene extraordinaris Commissie, tegens syn dank, soo langen tydt buyten syne Domestyke gelegentheden is gehouden geweest. Ende de goedertierentheyt van de Regeeringe is altydt soo groot geweest, dat de Heeren met ordinaris Commissie bekleet synde, dickmaels om de twee ofte drie jaeren is toegestaen geweest, een keer te doen in het Vaderlandt, alhoewel deselve voor eenen seeckeren tydt van jaeren aengenomen synde, ordre op haere particuliere affairen hadden konnen stellen; maer my syn geen drie dagen vergunt geweest, om alles dat tot de extraordinaris Ambassade wierdt vereyscht, te besorgen; ende als ick haere Ho. Mog. ende Uwe Ed. Groot Mog. onderdanighlyck vertoonde, dat ick schuldig was ook

ook wat ordre te stellen, raeckende myne ordinaris Bedieninge, ende eygen gelegentheden; wierdt my geantwoordt dat ik niet boven de twee, ofte uyterlyck drie maenden soude behoeven uyt te blyven, ende dat ick derhalven alles moest laten staen, ende myne reyse nae Engelandt sonder uytstel ten spoedigsten voortsetten, selfs op een Sondagh soo als eerst Donderdaghs te vooren haere Hoog Mog. ende Uwe Ed. Groot Mog. hadden geresolveert, dat ick herwaerts aen soude vertrecken. Derhalven hoop ick, dat Uwe Ed. Groot Mogende eenmael sullen bewogen werden om myne wederkomste in het Vaderlandt te faciliteren: Ende synde op de nominatie in dese bekommerlycke Commissie gestelt, dat ick door de goedertierene directie van Uwe Ed. Groot Mog. daer af sal werden ontslagen. Uwe Ed. Groot Mog. verseeckerende, dat ick met alle getrouwigheyt ende vlytigheydt volgens eer ende eedt, deselve in alle voorvallende gelegentheden nae myn uyterste vermogen sal dienen, ende met ter daedt betonen, dat ick ben van ganscher herten,

Edele Groot Mogende Heeren,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 20. July 1657.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 27. July 1657.

EDELE GESTRENGE HEER,

SEdert mynen jonghsten van dato den 20. deser lopende maendt syn my U Edts. twee distincte Missiven van den selven dato wel ter handen gekomen; Ende U Ed. kan lightelyk afnemen, wat disgusten het continueel aenhaelen, ende opbrengen van de Nederlantsche Schepen aldaer, in de gemoederen soo van de Regenten, als van de Ingesetenen alhier is veroorsaeckende, sulcks dat ick onnodigh aghte 't selve U Ed. alhier te representeren, ofte de nootwendigheyt van 't besluyt des Tractaets de Marine voor oogen te stellen: De Heer *Protector* heeft tegenwoordigh syne domestycque affaires in soodanigen standt gebraght, dat daer op geen verder excuse schyndt te kunnen werden gemaeckt, ende dat voortaen alle dilayen voor teeckenen van geen goede wille sullen moeten werden opgenomen; Ende ick wil derhalven hoopen, ook Godt Almaghtigh bidden, dat de belofte door den Heer Secretaris *Thurloe* aen U Ed. gedaen, met ter daedt sullen werden nagekomen ende geadimpleert, anderfints groote inconvenienten, ende swaerigheyt te gemoet siende.

Op 't versoeck by U Ed. aen haer Ed. Groot Mog. gedaen omme te mogen repatrieren, is gevolght de Resolutie copyelyck hier nevens gevoeght, ende heeft daeromtrent nae de gelegentheyt des tydts ende de nature van de sacke geen favorabelder besluyt uytgewerckt konnen worden.

Op het Tractaet *, ofte de Ampliatie van de voorige Alliancie door de Heeren Ambassadeurs van Denemarcken gesloten, ende tot U Edts. naerightinge by copye hier nevensgaende, is door Gecommitteerden van haer Ed. Groot Mog. gebesoigneert, ende bevonden, dat het selve Tractaet conform is de Resolutien ende ordres, die daer toe aen de gemelde Heeren Ambassadeurs syn gegeven geweest, gelyck U Ed. uyt het bygevoeghde genotuleerde, onder dato den 18. deses breder sal gelieven af te nemen; Dogh heeft dien onaengesien tot nogh toe in de Vergaederinge van haer Ed. Groot Mog. daer over geen finael besluyt uytgewerckt konnen worden; hebbende eenige Leden daer op tot nogh toe den last van de Heeren haere Principaelen niet ontfangen gehadt, ende de Heeren van Amstelredam nae gehoudene communicatie met de Heeren haere Principaelen daeromtrent van advise geweest, dat men met het depêcheren van de voorsz. Ratificatie nogh soude supersederen, ter tyden, ende wylen toe, desen Staet op een goede maniere in de tegenwoordige troubles op de Oost-zee de vereysche satisfactie sal hebben ontfangen, daer mede ook eenige andere Leden hebben geconformeert; sulcks dat dienaengaende naeder deliberatien sullen moeten werden gehouden.

Wat geweest sy het resultat van 't besoigne by haer Ed. Groot Mogende gedecerneert op de bewuste geintercipieerde brieven van den Heer Resident *Appelboom*, sal U Ed. uyt de bygaende Resolutie † van den 19. deses gelieven te bemercken, daer van ter Generaliteyt nogh geen ouverture is gedaen, vermits de orginelen die eerst onlanghs uyt Denemarcken alhier aengekomen syn, tot nogh toe niet getranslateert syn geweest, daer toe ordre is gegeven.

Tot nogh toe is alhier geene Acte van adveu, ofte ratificatie van den Koning van Vranckryck op 't geadjusteerde met den Heere Ambassadeur *du Thou* ingekomen, ende nopende de beloofde afdoeninge van de arresten in Vranckryck is met de jonghste post van daer tydinge ontfangen, dat volgens de ordre van den Koningh een begin gemaeckt was van deselve afdoeninge, dogh dat binnen twee daegen daer nae last gekomen was van den Heer Hertogh *van Vendôme* om deselve arresten nogh te laten continueren tot naeder ordre; ende dat men voorgaf sulcks te geschieden op redenen, dat de Vice-Admirael *de Ruyter* vyf Fransche Oorloghschepen by haer hebbende vier Nederlandtsche Koopvaerdyschepen met Franschen gemand, in de Middellandtsche-Zee hadde gerencontreert, ende deselve ingejaeght hebbende in de Bay voor 't Kasteel van Porto Specia, onder 't gebiedt van de Republicque van Genua aldaer beset hielde; alhoewel sulcks sy geschiedt op den 28. van de voorlede maendt ende sulcks lange voor dat de tydinge van 't getroffen accommodement den voornoemden Vice-Admirael heeft konnen bekent wesen; het selve causeert alhier vry wat misnoegen, ende ten waere de Heer Ambassadeur *du Thou* verklaert hadde brieven te hebben ontfangen van Monsieur le Comte *de Brienne*, daer by hem

* Zie *Aitzema* IV. Deel, pag. 190. in Folio. † *Ibidem*, pag. 184.

hem genotificeert wierde, dat de Koningh kennisse bekomen hebbende van de voorsz. geordonneerde continuatie der arresten, sulcks hadde gedisadvoueert, ende gereitereerde ordre gegeven, omme met de geordonneerde *main levée* voort te varen, het soude lightelyck al eer tot scherpe Resolutien afgelopen hebben. Waer mede desen besluytende, sal blyven,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 27. July 1657.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 3. Augusty 1657.

EDELE GESTRENGE HEER,

ICk hebbe met sonderlinge droefheyt uyt U Edts. jongste depêche aen de Regeringe van dato den 27. der voorlede maendt bespeurt desselfs indispositie; verhopende, ende Godt Almaghtigh biddende, dat U Ed. voor de receptie deses wederom sal wesen gereconvalesceert.

De Ratificatie van Vranckryck op 't jonghst geadjusteerde met den Heere Ambassadeur *du Thou* niet inkomende, jae selfs de arresten, ende saisies in 't voorschreve Ryck op de Schepen, ende effecten der Nederlanders gedaen, nogh niet synde opgeheven, soo hebben haer Ed. Groot Mogende ende vervolgens mede op derselver Provinciael advis haer Hoog Mogende geresolveert *, dat alsnogh, sonder intermissie, om de voorschreve Ratificatie by den Heer Ambassadeur *du Thou* sal werden aengehouden, ende in kas deselve niet in behoorlycke forme geëxtradeert werdt binnen den tydt van tien daegen, dat alsdan alle voorgaende Resolutien van vigeur tegens de Françoisen voor dato van het voorschreve accommodement genomen wederom sullen revivisceren, ende in specie mede die geene die streckende is tot een generael beslagh ende aenhaelinge van alle Fransche Schepen ter Zee sonder onderscheyt. Ende in verwaghtinge geven dat van de syde van Vranckryck het voorschreve gehandelde nogh effectivelyck geratificeert sal worden, hebben haer Ho. Mogende mede geresolveert † by de tegenwoordige occasie de Vloote van 't Landt te employeren op de Kuste van Portugal voor, ende omtrent de Riviere van Lissebon, ende alsoo onder beneficie van dien te eysschen reparatien van de injurien by de voorschreve Kroone desen Staet aengedaen, ook in kas van geen satisfactie volgens voorgaende genomen Resolutien van Anno 1649. ende 1651. vigoureuselyck tegens deselve Kroone te ageren.

De Vergaederinge van haer Ed. Groot Mog. is huyden van den anderen gescheyden.

Eee 2 Waer

* Zie *Secrete Resolutien* I. Deel, pag. 544. in Quarto. † *Ibidem*, pag. 543.

Waer mede voor dese reyse niets van merckelycke consideratie wetende te voegen, sal ick hier mede afbreecken ende verblyven,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 3. Augusty 1657.

P. S.

Den Heer *van Noortwyck* heeft my versoght U Ed. te willen recommanderen de favorable handtbiedinge aen den Heer *van Heemvliedt* in syne affaires, die deselve aldaer uytstaende heeft; welck officie ick mitsdesen aen U Ed. wel heb willen afleggen, te meer alsoo ick verseeckert ben, dat U Ed. nae dessels eygen inclinatie alle de Ingesetenen van desen Staet, ende voornaementlyck de Onderdanen van haer Ed. Groot Mog. met alle kraght, ende vermogen soeckt te assisteren, ende dat ick ook weete, dat selfs eenige particuliere kennisse ofte familiariteyt tusschen U Ed. ende den voornoemden Heer is intercederende.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 3. Augusty 1657.

EDELE GESTRENGE HEER,

MYne handt ende het geheele ligchaem is nogh soo swak, dat ick U Ed. Missive van den 20. ende 27. July laetstleden nogh niet nae behooren kan beantwoorden, alleenlyk bedanck ick U Ed. Gestrenge over de genomen moeyte, ende gedane communicatie, van gantscher herten wenschende, dat de Heer *van Zuydtpolsbroeck* ende U Ed. de Overysselsche differenten door Godes Segen geluckighlyck mogen byleggen. Ick hoop dat de Heer *van Wassenaer* met 's Landts Vloot Zee kiesende van kleyn Vaertuygh onder bequame Commandeurs sal voorsien wesen, syne Hoogh Ed. kan lightelyck afmeten, dat deselve reden die een Generael te Landt obligeert om door kleyne partyen het Landt ofte velt te ontdecken, een Admirael ter Zee behoort te bewegen om door kleyn Vaertuygh altydt kondtschap te hebben wat andere Vlooten ofte Esquadres haer in Zee vertonen, ende het is myns bedunckens veyliger derselver contenantie te ontdecken eer men daer met het gros by komt. De Heer *Tromp* saliger heeft nooit konnen ontkennen of het gevecht by Douvre tegens den Generael *Blaecke* Anno 1652. soude syn verhoedt geweest, byaldien hy soodanigen kleynen Vaertuygh hadt vooruytgesonden.

Ik ben van opinie dat de Generael *Montaigu* met syne onderhebbende Vloot niet buyten de Hoofden ende het Kanael daeromtrent, vooreerst nogh sal vertrecken, alhoewel dickmaels anders werdt voorgegeven.

Door

Door abuys is de Resolutie genomen aengaende myne t'huys komste my niet toegekomen, maer in plaetse van deselve syn 'er twee geweest van eenen datum ende inhout, raekende de Ratificatie van het Tractaet met Denemarcken. Ick versoek eghter datse my magh werden toegesonden. Ende hier mede U Ed. alle prosperiteyt van herten toewenschende, sal syn ende blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 3. Augusty 1657.

Aen den Heer Ambassadeur W. Nieupoort, den 10. Augusty 1657.

EDELE GESTRENGE HEER,

NAe 't afgaen van mynen jongsten, in dato den 3. deser lopende maendt, is my U Edts. Missive van den selven dato wel ter handen gekomen, de goede Godt sy gedanckt die U Ed. provisionelyk van de koortse verlost heeft, ende wil U Ed. voorts in volkome dispositie herstellen.

Sedert de voorsz. mynen jongsten, bekomen wy alhier tydinge, dat de Arresten ende Saisies in Vranckryck werden afgedaen; Edogh hebben haer Hoog Mog. tot nog toe niet bekomen 't adveu, ofte de Ratificatie van den Koningh op 't gunt alhier met den Heere Ambassadeur *du Thou* is geconvenieert, ende is oversulcks daer omtrent nogh geen gerustheydt; maer by haer Hoog Mog. expresse interdictie gedaen, tegens de Vaert ende Commercie op Vranckryck, tot naeder ordre: Ondertusschen heeft de Koningh van Vranckryck aen haer Ho. Mog. geschreven de Missive * onder No. 1. copyelyk hier nevensgaende, daer mede geen contentement genomen synde, heeft de Heer Ambassadeur *du Thou* wyders daer benevens overgelevert, de Memorie * daer van mede copye hier nevens is gevoeght, onder No. 2.; ende de Heer Ambassadeur *Boreel* heeft ook met de jonghste post haer Hoog Mog. toegesonden eene Missive van den Heer Grave *van Brienne* insgelycks by copye hier nevensgaende onder No. 3. daer op haer Ho. Mog. andermael aen den gemelden Heere Ambassadeur *du Thou* hebben gedaen representeren *, dat nog in de voorsz. Missive, nogte in de voorgeroerde Memorie, ende veel min in de voorsz. Missive van Monsr. *de Brienne* iets was te vinden, 't welck haer Ho. Mog. satisfactie konde geven op de begeerde

* Zie *Aitzema* IV. Deel, pag. 61. enz. in Folio.

geerde Ratificatie; daer tegens syne Excellencie weynigh replycke gemaeckt, maer aengenomen heeft, alsnogh daer over serieuselyck te sullen schryven aen syne Majesteyt; verklarende mede op syne voorige advertentien dienaengaende aen 't Hof gegeven van tydt tot tydt naeder rescriptie te gemoedt te sien; wat uytslagh deselve saeke sal hebben genomen, hoope ick U Ed. naeder te sullen konnen adviseren.

De Heer Ambassadeur *du Thou* voornoemdt, heeft my dese weecke eene particuliere visite gegeven, ende in deselve verklaert, dat hy soodanige ordres hadde bekomen, in kraghte van dewelcke hy sigh wel soude konnen inlaten, tot de Negotiacie over eene gemeene Alliancie met Engelandt ende desen Staet, versoeckende myn sentiment te mogen verstaen over het beleydt, ende de forme van de Negotiacie die daer over soude moeten vallen. Ick hebbe geseyt, myns bedunckens, in alle manieren geraden te wesen, dat de voorsz. Alliancie werde aengegaen, tusschen de voorsz. drie Staten gesaementlyk, ende niet tusschen Vranckryck ende desen Staet separatelyck, daer toe de gemelde Heere Ambassadeur verklaerde de Koningh ende 't Hof van Vranckryck meest te inclineren; dat mede de voorsz. Negotiatie moghte vallen alhier in den Haege, ende dat ick hoopte, dat den Heere *Protector* aldaer onbeswaert soude wesen ten dieneynde mede een Minister herwaerdts te senden; dogh gaf syne Excellencie in bedencken, of deselve niet geraeden vonde, daer over mede een lettertjen te schryven aen den Heer *Bourdeaux Neufville*, daer van hy scheen niet avers te wesen. Ick weete by 't geen voorsz. is voor dese mael niet van importantie te voegen, ende sal derhalven hier mede afbreeken, verblyvende,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 10. Augusty 1657.

P. S.

De Resolutien nopende de permissie aen U Ed. te geven, omme een keer nae 't Vaderlandt te mogen doen, in dato den 26. der voorlede maendt by myne voorgaende van de 27. daer aenvolgende per abuys vergeten in te sluyten, gaet als nu hier nevens onder No. 4.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 10. Augusty 1657.

EDELE GESTRENGE HEER,

DE Heer Resident van Denemarcken quam my gisteren nae den middagh communiceren, dat de Heer *Fleetwood*, ende de andere Sweedtsche Ministers

nisters alhier soo veel hadde te wege gebraght, dat'er vierduysendt oude Soldaten uyt de Armée alhier souden geligt worden, ende onder het Commandement van den voornoemden Heer in de qualiteyt van Lieutenant-Generael gesonden worden, tot secours van den Koningh van Sweden, dat hy daer op met den Secretaris van Staet had gesproocken, ende den selven vertoondt, dat soodanigen secours aen syn Koninghs Vyanden was strydigh tegens het gemaeckte Tractaet, ende insonderheydt tegens de verklaringe door syne Ed. gedaen op Dingsdagh in de laetstlede weeck; dat deselve Heer had geantwoordt, dat'er geen secours soude werden gegeven tegens den Koningh van Denemarcken, maer dat het den Heer *Protector* vry stondt, Sweden te assisteren tegens het Huys van Oostenryck, met hem selfs in vyandtschap wesende; daer over de voornoemde Resident verscheyde redenen met hem wisselde, uyt dewelcke hy wel konde bemercken, dat men iet voor heeft, dogh konde niet penetreren, wat het eygentlyck is, deselve is daer over ongerust, ende heeft eenen expressen aen den Heer *Carisio* afgesonden. Het is seer apparent, dat Vranckryck daer mede onder speeldt. Dese dus verre geschreven synde ontfangh ick U Ed. Gestrenge Missive van den 3. deser, het geresolveerde raeckende het Employ van 's Landts Vloot, is seer considerabel; Godt de Heer hoop ick sal het verder segenen: Maer ick kan niet naelaten U Ed. Gestrenge in bedencken te geven, of het niet nodigh sal wesen, ten aensien van de saecken in 't Oosten, dat'er eenige Schepen by de handt worden gehouden, ofte andere toegerust, in myne apprehensie sal het vuur dat lange heeft leggen smeulen wel light haest uytbarsten, de Resident van den Heer Keurvorst van Brandenburgh alhier, seyde my over eenige daegen, dat soo de saeken niet bygeleyt worden, dat andere die het misschien, minst verwaghten mede in den Oorlogh haer souden geinvolveert vinden, sonder dat hy sigh naeder esclaircisseerde. Nu Godt de Heer my weder sterckte heeft gegeven, om weder te konnen uytgaen, hoop ick gelegentheydt te sullen vinden, om naeder te penetreren, hoe verre dese Heeren haer in de saeken van Sweden sullen willen inlaten.

De Almaghtige Godt hoop ick, sal alles ten besten schicken, ende U Ed. Gestrenge hier mede in de bescherminge des Alderhooghsten bevelende, sal altydts syn ende blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 10. Augusty 1657.

Aen

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 17. Augusty 1657.

EDELE GESTRENGE HEER,

SEdert mynen jonghsten van dato den 10. deser lopende maendt, is my U Edts. Missive van den selven dato wel ter handen gekomen, ende sal verwaghten, dat U Ed. my naeder bericht van 't gunt deselve aengaende de assistentie door den Heere *Protector* aldaer aen Sweden te doen, met meerder particulariteyten sal hebben vernomen, alsoo de voorsz. saeke, myns beduncken, is van bedenckelycke gevolge.

Onse saeken met Vranckryck Gode sy lof, syn tegenwoordigh in soodanige pointen gebraght, dat haer Hoog Mog. vermeynen daer omtrent nu secuer, ende gerust te konnen wesen; hebbende den Koningh eyndelyck tot Confirmatie ende Ratificatie van 't beloofde van den Heere Ambassadeur *du Thou*, aen haer Ho.Mog. geschreven de Missive * daer van copye hier nevens gaet, daerinne by den Staet satisfactie is genomen, sulcks dat tegenwoordigh alle voorgaende vigoureuse Resolutien tegens de Françoysen genomen, daer mede syn komen te cesseren, ende dat men als nu serieuselyck over de bewuste Alliancie, ende het Tractaet van Marine ten principalen sal beginnen te handelen.

De saeken van Overyssel daerinne de Heer *van Zuydtpolsbroeck*, ende ick nu eenige dagen aen den anderen continuelyck hebben getravailleert, syn seer geëmbrouilleert ende verwart gevonden, gelyck nae eene formele scheuringe van 't Ligchaem der Staeten van de opgemelde Provincie, nu omtrent de drie en een half jaeren geduert hebbende, nauwelycks anders heeft konnen wesen; eghter hebben wy nogh de gealtereerde gemoederen doen begrypen, dat de langere continuatie van haere differenten, de ruine van de Provincie ende van alle eerlycke Inwoonderen in deselve, met sigh slepen moghte, ende deselve syn mitsdien gedisponeert geworden, tot eene absolute submissie van alle de differenten die wy door tusschenspreecken in der minne niet souden konnen ter nederleggen; daer over aen den gemelden Heer *van Zuydtpolsbroeck* ende my gedefereert is op den naeme van haer Ed. Groot Mog., uytspraeke, ende finale decisie te doen: Sulcks dat ook onder Godes Genadige Zegen, de hoognodige consolidatie van de voorsz. Provincie te gemoet kan worden gesien. Waer by voor dese reyse niets van importantie te voegen hebbende, sal blyven,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 17. Augusty 1657.

* Zie *Aitzema* IV. Deel, pag. 66. enz. in Folio.

Aen

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 17. Augusty 1657.

EDELE GESTRENGE HEER,

ICk heb gisteren lange gesprooken met den Heere *Thurloe* ende den selven in confidentie gecommuniceert, dat ick bemerckte dat Vranckryck daer nae was traghtende, om de Geunieerde Provincien te obligeren tot eene Alliancie defensive sonder Engelandt, dat het oversulcks myns beduncken nodigh was, dat men sigh van dese syde wat naeder verklaerde op den voorslagh laetst aen den Heer *Protector* gedaen, ende dat tot dien eynde een vroom ende bequaem Minister nae den Haege wierde gesonden, te meer om dat de Heer Ambassadeur van Vranckryck *du Thou* aen U Ed. in eene particuliere visite hadt geseyt, dat hy soodanige ordres hadt bekomen in kraghte van dewelcke hy sigh wel soude konnen inlaten in deselve Negotiatie.

De Heer *Thurloe* antwoordde my, dat hy by sigh selven hadt gedaght, dat het alhier door den Heer *Bourdeaux Neufville* ende my soude konnen geschieden, maer gehoort hebbende de redenen ende motiven dewelcken ick daer tegens allegeerde, ende onder anderen, dat de Heer *du Thou* albereyts ordre daer toe hadt ontfangen. Seyde syne Ed., dat hy het maer als een discours hadt voorgestelt, ende dat hy met my rondt wilde gaen, dat de Heer *Locbardt* uytdruckelyck hadt geschreven, dat de Heer *Mazarin* hem hadt geseyt, dat de Heer *du Thou* gansch geene ordre daer toe en hadt, ende dat hy ook niet konde begrypen, in wat voegen soodanigen Alliancie soude konnen gemaekt werden: Daer over eenige discoursen te samen hebbende gewisselt, seyde ik, dat ik vertrouwde, dat de Heer *Protector* my naeder syne consideratien dienaengaende soude mededeelen. Syne Ed. antwoordde, dat'er binnen weynige daegen wel light iemandt nae den Haege soude werden afgesonden, ende dat my te vooren het subject waer op deselve is geinstrueert, soude werden gecommuniceert.

Ick recommandeerde aen syne Ed. mede ten alderhooghsten de bevorderinge van het Tractaet van Marine, ende ook de ontslaginge van het Schip de Morgenstarre ende van de ingeladene Goederen, dewelke niet en wierden bevonden Vyanden van desen Staet toe te behooren, hy beloofde tot het eene ende het andere syne beste officien te sullen contribueren, ende excuseerede sig, mits datse met het stabilieren van de Finantie ende andere saeken waeren besigh geweest. Ick antwoordde, dat het geene ick versoght ook voor een nodigh werck moest gereeckent worden, ende dat'er in soo grooten Staet ende Regeringe altydt het eene ofte het andere soude voorvallen. Desen nae-middagh heb ick den Heer *Protector* in confidentie gecommuniceert, dat Vranckryck de vernieuwinge van de Alliancie met den Staet der Vereenighde Nederlanden alleen pouseert, ende versoght desselfs naeder consideratien te mogen verstaen raeckende den bewusten voorslagh, daer op deselve my antwoordde, dat hy

daer toe wel was genegen, ende dat hy bereyt was om openinge te ontfangen van de particulariteyten, met een ample verklaringe van syne genegentheyt tot de Vereenighde Nederlanden ende tot het Protestantse Wesen in 't gemeen, ende besloot syn discours daer mede, dat hy eerstdaeghs een eerlyck Man aen haer Ho. Mog. soude senden, ende dat hy met my naeder op een tydt soude spreecken. Ick heb van seer goede handt verseeckeringe, dat'er nogh geen Resolutie is genomen, om vierduysent Man uyt de Armée tot secours van Sweden te senden, gelyck ick U Ed. op het berigh van den Heer Resident van Denemarcken laetst heb geschreven; Maer men gelooft, dat de Kolonel *Jepson* Extraordinaris Envoyé gesonden werdt om over soodanigen secours met den Koningh van Sweden te handelen, deselve sal binnen tien ofte twaelf daegen, soo ik hoor, van hier vertrecken. Mr. *de Bourdeaux Neufville* heeft desen naemiddag mede Audientie gehadt, hebbende tydinge bekomen dat de *Montmedy* door de Fransche Waepenen was gereduceert. Waer mede eyndigende wensch ick U Ed. alle heyl ende voorspoet, sullende altydt syn ende blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 17. Augusty 1657.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 17. Augusty 1657.

EDELE GESTRENGE HEER,

Sieur *Lucas Luce* gequalificeert Koopman van Nederlantsche afkomste, met nogh eenige andere aensienelycke Koopluyden alhier, hebben my geklaeght, dat seecker Schip genaemt de Speedwell daer Schipper op was *Robbert Coock* henlieden toebehoorende, op de wederreyse herwaerts aen van Gottenburgh, geladen met Masten, Deelen, ende Yser voor haere reekeninge en risico, door een Commissie-vaerder van Oostende, de Kapiteyn genaemdt *Pieter Tyssen* in Zee is genomen, ende door den voornoemden Kapiteyn dewelcke bericht was dat de Havenen van Vlaenderen door Oorloghschepen van desen Staet waeren beset, tot Amstelredam is opgebraght, alwaer het voorschreve Schip ende Laedinge door den voornoemden Kapiteyn is verkoght geweest aen eenen *Willem Honton* Koopman aldaer, voor de somme van vierduysent guldens, daer af de voornoemde geinteresseerden kennisse hebbende bekomen, alsmede dat hy de Goederen aldaer dede lossen, sonder eenige preallable adjudicatie ofte verklaringe, dat het Ship was van goede prise,

prise, hebben sylieden getraght selfs haer voorsz. Schip ende Goedt te redimeeren, maer de voornoemde *Honton* sig daer tegens opposerende, synse genootsaeckt geweest het selve te arresteren, waer door de voorsz. saeke is gedevolveert, voor de Heeren van den Hove Provinciael, ende gemerkt, de voornoemde geinteresseerden seer syn bedugt, dat haere partye de saeke sal soeken te traineren, soo hebben deselve seer instantelyck versoght myne brieven van voorschryvens, daer op ick considererende hoe qualyck soodanige verkoopingen alhier werden opgenomen, ick niet heb konnen naelaten U Ed. Gestrenge gantsch gedienstelyck te versoecken, dat door dessels goede directie de voornoemde geinteresseerden mits stellende suffisante cautie voor de voorsz. somme van vierduysent guldens ofte deselve consignerende *ad opus jus habentis* haer voornoemde Schip ende Goederen wederomme souden mogen bekomen, konnende U Ed. verseeckeren, dat het selve alhier seer aengenaem soude wesen. Waer mede eyndigende, gebiede ik my seer gedienstelyk aen U Ed., blyvende,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Diener,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 17. Augusty 1657.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 24. Augusty 1657.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Edts. Missive van dato den 17. deser lopende maendt is my, nae 't afgaen van myne jonghste van den selven dato wel ter handen gekomen, ende sullen wy daer op alhier een Minister van den Heer *Protector* te gemoet sien.

De Heer Ambassadeur *du Thou*, maeder gesproocken wesende door Commissarisen van haer Ho. Mog. over 't subject van de bewuste Alliancie, heeft bekent daer toe nogh geen pouvoir te hebben, maer aengenomen daer om te sullen schryven.

De Heer *van Wassenaer* Lieutenant-Admirael, by sig bekomen hebbende de Schepen van 't Noorder-quartier leght nogh in 't Goereesche-gat, door storm ende contrarie windt tot nogh toe belet geweest synde Zee te kiesen, sullende met 't eerste bequaem weder syne reyse nae de Kuste van Portugael bevorderen, met het getal, soo ik vertrouwe, van veertien kapitaele Oorlogschepen, ende sal den Vice-Admirael *de Ruyter* met nogh 16. Schepen daeromtrent bejegenen ofte verwaghten.

Wy hebben eyndelyck op Maendagh voorleden gearresteert, ende nogh ten selven dage op den naeme van haer Ed. Groot Mog. ter presentie van de Heeren Gecommitteerde Raeden en Corps in de Vergaeder-plaets van haer Ed. Groot Mog. voor partyen wedersyts gepronuncieert, onse uytspraeke * in de Overysselsche geschillen, die ook op den naeme van haer Ed. Groot Mog. onder 't Groot Zegel van Hollandt opgemaeckt ende uytgegeven sal werden; synde van seer groote étendue, ende behelsende seer veel pointen, ook geheele Reglementen, ende Instructien waer na voortaen de Staten van de welgemelde Provincie sullen regeren, mitsgaders haere Subalterne Collegien ende Ministers hunne functie bekleden; dogh syn daer van de voornaemste ingredienten.

I. Dat de electie in questie van den Heer *Rutgert van Harsolte* tot Drost van Twente werdt gehouden als niet gedaen, daer van deselve Heer ook gedisponeert is geworden te renuncieren.

II. Dat de electie van den Heer Prins *Willem* als Lieutenant-Stadthouder van de voorsz. Provincie insgelycks gehouden werdt als niet gedaen met gelyke renunciatie.

III. Dat de questie over de designatie van den Heer Prins van Oranjen tot Stadthouder &c. werdt gelaten in haere waerde, ende onwaerde aen het oordeel ende onderlingh goedtvinden van de Regenten, die ten tyde van desselfs mondige ende bequaeme jaeren de Regeringe sullen bekleden, omme daerinne te doen soo, ende als de constitutie van tyden ende saecken, den dienst van 't Landt in het generael, ende voornaementlyck van de welgemelde Provincie in 't particulier alsdan sal komen te vereysschen.

IV. Dat die van Deventer *cum suis* vry sal staen binnen den tydt van aght dagen alle de tegenwoordigh vacerende Ampten (ende daer onder mede specialyk 't voorsz. Drost-ampt, 't welk men haer alvoorens aengeboden hadde tegens de vordere Ampten toe te leggen) te setten ende scheyden in twee deelen, ende daer uyt de keure te laeten aen die van de andere syde om alsoo alle deselve Ampten respectivelyck voor de consolidatie te vergeven; ofte in gevalle deselve daer toe niet souden gelieven te resolveren, dat alsdan alle de voorsz. vacerende Ampten vacant sullen werden gelaeten den tydt van vyf jaeren aghter een volgende, ende dat middelerwylen het voorsz. Drost-ampt sal werden bedient by den Heer *van Bevervoorde*, eene van de Jonckeren die de syde van die van Deventer geduurende de voorschreve differenten heeft gehouden, ende die alvoor de scheuringe tot Substituyt-Drost ofte Verwalter is verkoosen geweest.

V. Dat de Steeden van Hasselt ende Steenwyck, op alle Staetsgewyse Vergaederingen daer gehandelt sal werden van Vrede ofte Oorlogh, veranderinge van Landt-reghten, verkiesinge van Stadthouders, ende 't opstellen van nieuwe lasten, mede sullen werden beschreven, om daer over haere deliberatien in te brengen, op dat in het formeren van de Landtschaps-conclusien daer op moge werden gelet als nae behooren.

VI. Werdt een generaele Amnestie gepasseert over al 't geene geduurende de voorsz. scheuringe is gepasseert; daer van noghtans excipierende de Auteurs van de Pasquillen.

Ende

* Zie *Aitzema* IV. Deel, pag. 180, enz. in Folio.

Ende hebben de voorsz. partyen wedersyts nae de voorsz gedaene pronunciatie elkanderen gecongratuleert, de handt gegeven ende geambrasseert; hebbende ook beyde den Heer *van Polsbroeck* ende my, solemnelyk aen onse respective Logementen wesen bedancken; ende daer op alle de alhier aenwesende Heeren van Overyssel, ook mede die van Hasselt ende Steenwyck des Dinghdaghs door de Heeren Gecommitteerde Raede op de Doele ter eere van haer Ed. Groot Mog. getracteert werdende, is alles met goede ordre, ende eendraght toegegaen, ende syn deselve daer op des Woonsdaghs van hier nae de voorsz. Provincie vertrocken.

Soo dat te hoopen staet, dat deselve Provincie daer op wederom in voorige Ruste, ende Vrede sal geraecken, 't welck Godt geve.

Waer by voor dese reyse niets van importantie te voegen hebbende, sal hier mede afbreecken ende verblyven,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 24. Augusty 1657.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 24. Augusty 1657.

EDELE GESTRENGE HEER,

DE brieven uyt Nederlandt synde aghter gebleven doordien de contrarie winden ende het onstuymige weder de overkomste van het Packetboot belet hebben, vindt ick niet te beantwoorden.

Ick heb van goeder handt verstaen dat den Kolonel *Jepson* Extraordinaris Gedeputeerden van den Heer *Protector* aen den Koningh van Sweden is aengeseyt, dat hy sigh soude hebben gereet te maeken, om op Maendagh naestkomende syne Commissie ende Instructie te ontfangen, ende om dan voorts sigh ten spoedigsten op de reys te begeven. Een Edelman van qualiteyt, ende een groot vriendt van den voornoemden Heer Kolonel heeft my geseyt, dat deselve hem hadt geopenbaert dat hy op inruyminge van cautionaire Steden den Koningh van Sweden gelt ende Volck soude beloven. De Bewinthebberen van de Oost-Indische Compagnie alhier hebben over eenigen dagen goetgevonden met een schriftelyke Remonstrantie aen den Heer *Protector* te klagen, dat haere Schepen syn geturbeert geweest in haere Navigatie ende Commercie op Bantam door eenige Schepen van de Nederlantsche Oost-Indische Compagnie tot haere groote schade ende nadeel, voorgevende, dat de besettinge van die Stadt alleenlyk is aengevangen, om haer alle den Handel van Peper ende anders af te snyden; Deselve Bewinthebberen soo als ick ben bericht, hebben ook goedgevonden door Gecommitteerden aen my op dat subject haere klaghten voor te dragen. Sedert dat de Heer *Lam-*

sen, dat ick in confidentie soude mogen verstaen desselfs sentiment wat van die syde is te verwaghten, te meer om dat de huur van het huys daer in ick woon den 26. September expireert, ende dat de Graef *van Barcksbire* my heeft laten seggen, dat syne Dame als dan in het selve huys met haere gehele Familie meendt te komen, sulcks dat ik het selve tegens dien tydt sal moeten ontruymen: Derhalven wensch ick van gantscher herten, dat ick hoe eer hoe liever soude mogen overkomen, vertrouwende, dat U Ed. Gestrenge wel kan considereren, wat kosten ende moeyelykheden het verhuysen met sigh sleept. Desen avont na de Predicatie heb ik met den Heere *Thurloe* gesprooken, en aen syne Ed. gecommuniceert dat haer Ho. Mog. ende Ed. Groot Mogende contentement hadden genomen met den brief des Koninghs, geschreven tot Sedan den 9. deses, ende ook dat door de wyse directie van den Heere *van Polsbroeck* ende U Ed. Gestrenge de strydigheden tusschen de Leden van de Regeringe in Overyssel tot beyder genoegen waeren weghgenomen. Syne Ed. verseeckerde my, dat het eene ende het andere hem seer aengenaem was, ende dat hy het den Heer *Protector* soude communiceren; Ik seyde hem mede, dat ik een brief uyt Sivilien hadt gesien, ende ook hier daer af hadt hooren spreecken, dat'er ordre soude syn gegeven aen de Oorloghschepen van desen Staet, datse alle Schepen daerse vrughten ofte effecten uyt West-Indiën in souden vinden, souden aenhalen ende opbrengen, dat syne Ed. my best konde berighten, wat daer af moghte wesen, syne Ed. antwoordde my, dat hy bereyt was my te communiceren het geene hem was geoorloft, ende dat hy op het geene ick versoght eerst den Heer *Protector* soude moeten spreeken, ende discourerende seyde hy, dat niemandt anders als de Spanjaers op de West-Indiën moght handelen, ende dat'er oversulcks redenen toe dienden, om die geene die van daer quamen te houden voor Spanjaers, schoon deselve naemen van andere Natien gebruyken, ende daer over eenige discoursen samen gewisselt hebbende, seyde hy met my naeder dienaengaende te sullen spreecken, ende versoght, dat ick ondertusschen daer af niet soude willen overschryven. Eghter heb ick my verpligt geaght, U Ed. het selve by provisie te communiceren, sullende tegens den naesten post my naeder ook door andere wegen, Godt willende, informeren. Waer mede U Ed. met alle die deselve lief syn in de Genadige Bescherminge des Alderhooghsten bevelende, sal altydt syn ende blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 31. Augusty 1657.

Aen

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 7. September 1657.

EDELE GESTRENGE HEER,

NAe 't afgaen van mynen jongsten in dato den 31. der voorlede maendt, is my U Edts. Missive van den selven dato wel ter handen gekomen; ende alhoewel de Heeren van Zeelandt tot nogh toe hebben blyven ophouden de conclusie in de voorsz. U Edts. Missive vermelt, immers telckens daeromtrent verklaert hebben, de last van de Heeren haere Principalen nogh te gemoedt te sien, soo is eghter gisteren dienaengaende Resolutie genomen, ende huyden by resumptie gearresteert, als U Ed. uyt de depêche van haer Hoog Mog. hier nevens gaende breder sal believen te vernemen; daer op wy nu, volgens voorgaende Resolutie van haer Ed. Groot Mog. in dato den 26. July laetstleden, bequaem sullen werden gemaeckt, omme voor U Ed. permissie tot het doen van een keer herwaerts ter Generaliteyt te bevorderen; Dog oordeele ik voor 't gemeene-beste absolutelyk nootsaekelyk, ende voor U Edts. eygen reputatie seer considerabel te syn, dat deselve alvoorens het werk van de Marine, het welck tegenwoordigh soo verre is geavanceert, ende daer op men sigh van deser syde nu soo verre heeft geëslargeert, poussere, ende brenge tot besluyt; immers dat U Ed. van die syde, obtinere eene positive verklaringe, wat men ons daeromtrent genegen is te accorderen, ende wat men absolutelyck geresolveert sy te weygeren; op dat haer Hoog Mog. alsoo eenmael daeromtrent vaste mesures mogen nemen, ende in allen gevalle de subjecten van Engeland ten opsighte van de Portugeesen, soo wanneer desen Staet daer mede sal wesen gebroken even op deselve wyse bejegenen, ende doen bejegenen als de Ingesetenen van desen Staet van wegen de Republike van Engelandt ten opsighte van de Spaensche bejegent werden; 't welck, myns oordeels, de billikheyt, ende de natuurlycke reden is vereysschende; dogh ick hoope, dat de nootsaekelykheyt van de executie door een lydelyck Reglement op 't stuck van de Marine, sal konnen werden geprevenieert; daer van ick de aengenaeme tydinge als nog met verlangen te gemoedt sie.

Aengaende de ordre die, gelyck U Ed. bericht wert, aldaer gegeven soude syn aen de Engelsche Oorloghschepen, om alle Schepen daerse vrughten, of effecten uyt West-Indien in souden vinden, aen te haelen, ende op te brengen, daer van hebbe ick alhier mede sedert eenigen tydt herwaerts al hooren mompelen, dogh hebbe daer aen geen geloof konnen attribueren, aengesien, myns oordeels sulcks op geene redenen gefondeert, maer t'eenemael onreghtvaerdigh, ende voor vrye Natien, die van Engelandt, ofte van iemant anders geene wetten hebben te ontfangen, onverdraegelyck wesen soude; ende ick bidde derhalven, dat U Ed. my van dessels naeder ondervindinge daer omtrent ten spoedighsten gelieve te verwittigen, ook daer benevens U Edts. gevoelen op 't selve subject over te schryven.

Wy sullen alhier mede met verlangen te gemoet sien de Minister, die gelyk U Ed. my voor desen heeft geadviseert, van den Heer *Protector* herwaerts soude werden gesonden over 't subject van de gemene Alliancie met Vranckryck aen te gaen.

De Vergaederinge van de Heeren Staten van Hollandt ende West-Vrieslandt staet in de toekomende weecke wederom by den anderen te komen; Ende voor dese reyse hier by niets van sonderlinge consideratie wetende te voegen, sal afbreecken, ende verblyven,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 7. September 1657.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 7. September 1657.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Ed. Missive van den 31. Augusty laetstleden is my gisteren wel ter handen gekomen, ende daer nevens de copye van de Memorie ingedient door den Heer Ambassadeur *du Thou*, ick wenschte wel, dat de clausule, daer de Graef *van Brienne* schryft, dat het Placaet des Koninghs mede was geampliceert, van soodanigen inhout waere geweest, dat de Vergaderinge niet en hadt gestaen aen syne Majesteyt alleen, maer volgens de voorige instellinge van de syde van haer Hoog Mog., dat'er waere ingestelt *jusques a ce qu'on soit autrement convenu.* Dogh als wy binnen eenigh blyven, ende ons ter Zee in goede posture houden, hoop ick, dat de Goede Godt alles ten besten sal schicken.

Desen naemiddagh heb ick gelegentheyt gevonden, om met den Heere *Thurloe* te spreecken; deselve seyde, dat de Heer *Protector* niet liever op de werelt soude sien, als de bewuste Alliancie Defensive tusschen Engelandt, Vranckryck ende de Geunieerde Provincien, als het Godt geliefde, datse dan in eene conditie waeren ende op gelycken voedt stonden, ten aensien van Spanje ende 't Huys van Oostenryck daer over veele discoursen te samen hebbende gewisselt, protesteerde hy seer, dat hy maer in syn particulier het selve my hadt voorgehouden, ende datse het geensints daghten te vergen, dat de Staten Generael de Vrede met den Koningh van Spanjen soude breken sonder gefundeerde oorsaeken: Voorts discoureerde de Heer *Thurloe* veel van de goede ende sincere intentien, die men hier heeft ten aensien van de Vereenighde Nederlanden, ende het Protestantsche Wesen; Daer nae seyde deselve dat de Portugeesche Minister tot London die tot nogh toe hier heeft geresideert hem van daegh hadt geseyt, dat hy seeckere advisen uyt Amstelre-

stelredam hadt gekregen, meldende dat de Admirael *Obdam* met de Vloote van haer Hoog Mogende in faveur van den Koningh van Spanjen Lissabon soude belegeren, dat deselve voorts het Spaensche Silver soude soeken in salvo te brengen, ende dat onder derselver beschermingе de Spaensche Vloote in Zee soude gebraght werden, met byvoeginge van veele andere propoosten, ende voornaementlyck, dat eenige van de Raeden ofte Aldermans, soo men die hier noemt, seyde hy, van Hollandt, daer over tot Brussel hadden gehandelt, ende een Tractaet gesloten. Ick oordeelde my verplight om syne Ed. omstandighlyck te berighten van de valsche trecken ende calumnien die de voornoemde Minister tot London, voor desen in Hollandt heeft gepleeght, ende de onwaerheden daer men hem nogh daeghlycks hier te Lande op bevindt, ende verhaelde mede sommierlyck in wat voegen, met de grootste ondanckbaerheyt, ende trouwelooshеyt veele Weduwen ende Weesen, jae ontallycke eerlycke Familien waeren geruineert geweest, hem eghter verseeckerende, dat haer Hoog Mog. niet souden doen, als het geene datse in reght ende reden bestaende, voor Godt ende de werelt souden verantwoorden. Ende dat de valsheyt van de voorsz. colomnien sigh selven schaemde; syne Ed. seyde, dat hy my daer af verhael hadt gedaen, oordelende, dat ick het behoorde te weten; ende voorts gevallen synde op het discours raeckende de ordre gegeven aen de Schepen van desen Staet, op de Kusten van Spanjen kruyssende, daer af de Consul *van Hoven* haer Hoog Mog. hadt geadverteert, seyde hy, dat hy nogh geene communicatie daer af had gedaen aen den Heer *Protector*; maer dat hy my wel konde vooraf tegenwoordigh verseeckeren, dat'er geen ordre is gegeven om eenige Goederen aen te haelen, als die haere Vyanden toebehooren, ende datse in de aenstaende weeck de Conferentie op het werck van de Marine met my sullen hervatten; Ick hoop, dat de Heer *van Wassenaer* met den laetsten Oostelycken windt ende goet weder, het Kanael wel ten eynde sal syn gekomen, ende dat de Algoede Godt het voornemen, met een gewenst sueçes sal zegenen. Waer mede my seer gedienstelyck aen U Ed. gebiedende, sal altydt syn ende blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 7. September 1657.

Aen den Heer Ambassadeur W. Nieupoort, den 14. September 1657.

EDELE GESTRENGE HEER,

NAe 't afgaen van myne jonghste, in dato den 7. deser lopende maendt, is my U Edts. Missive van den selven dato, wel ter handen gekomen: Ende wat belanght de Clausule uyt den bewusten brief van den Heer Gravē *van Brienne* gementioneert in 't Memoriael van de Heer Ambassadeur *du Thou*, U Ed. voor desen toegesonden, alhoewel de Koningh spreeckende tegen syn eygen Onderdanen gebruyckt de woorden tot *Naeder Ordre*, soo moet noghtans, myns oordeels verstaen worden, dat syne Majesteyt ten opsighte van de belofte aen desen Staet gedaen, ende die Ratificatie daer op gevolght, verbonden blyft dienaengaende geene andere ordre te mogen geven, als met goedvinden van haer Hoog Mog., ende op naeder Conventie met desen Staet, 't welck noghtans, myns beduncken, niet bequaemelyck in een Acte tusschen den Koningh ende syne eygen Onderdanen, uytgedruckt kan worden, alsoo het stellen van de voorsz. naeder ordre, ten opsighte van de gemelde Onderdanen staet aen de vrye ende absolute dispositie van syn Majesteyt, sonder dat deselve Onderdanen haer hebben aen te trecken, hoe verre de voorsz. vryheydt van dispositie, door verbintenisse met den anderen gemaeckt, magh wesen gelimiteert.

Ik verwondere my, dat de Portugeesche Minister aldaer soo onbeschaemdelyck derft voorbrengen, de saeken in U Edts. Missive aengeroert; daer het soo verre vandaen is, dat haer Ho. Mog. geen andere intentie hebben, ook geene andere last hebben gegeven, dan omme van den Koningh van Portugael restitutie te bekomen van eenige der Landen, desen Staet ofte de West-Indische Compagnie by haer Hoog Mog. geoctroyeert, soo trouwloselyck afgenomen, immers daer over te erlangen reparatie, ofte by refus van dien soodanige reparatie door aenhaelinge van Portugaelsche Vlooten, ende Schepen selfs te soecken; sonder dat eenige belegeringe van Steden ofte Plaetsen in Portugal, soude konnen werden by der handt genoomen, aengesien daer toe Landtmilitie ende andere necessiteyten gerequireert syn, daer van de Heer Lieutenant-Admirael tot sulcken fine niet genoegh voorsien is.

Van 't Spaensch Silver, heb ick U Ed. te meermaelen geschreven, ende de Resolutien van haer Hoog Mog. syn U Ed. selfs daer over toegesonden; het discours, van dat eenige van de Raeden van Amstelredam daer over tot Brussel souden hebben gehandeldt, vertrouwe ick daer uyt voortgekomen te syn, dat de Heer *van Vlooswyck*, eenigen tydt geleden met syne Huysvrouwe ende Familie derwaerts een speelreysjen heeft gedaen, dewelcke aldaer nogh mede wat geparenteert synde, soo ick doenmaels verstaen hebbe, seer is onthaeldt ende gefestoyeert geweest.

Ick hebbe met bysondere aengenaemheydt uyt U Edts. jonghste brieven vernomen, dat men aldaer ordre gesteldt hadde, omme het werck van de Marine te hervatten, ende sal daer op het vervolg ende den uytslagh met groot verlangen te gemoet sien.

De Leden van haer Ed. Groot Mog. Vergaderinge, syn voor als nogh soo completelyck niet aengekomen, dat men eenige affaires van gewighte heeft konnen by der handt nemen, sulcks dat ick dese hier mede sal besluyten, ende verblyven,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 14. September 1657.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 11. September 1657.

EDELE GESTRENGE HEER,

GEduurende het aenwesen van den Heer Kolonel *Sidney* alhier, heb ick doorgaende bespeurt, dat deselve U Ed. Persoon ten hooghsten estimeert, ende dat hy eene seer hertelycke affectie heeft voor U Ed., ende andere getrouwe Liefhebbers van het gemene-beste. Ick heb syne Wel-Ed. verseeckert, nae de receptie van U Ed. Missive ende de Bylaegen, raeckende de betalinge van dessels Tractement, als Kolonel, dat U Ed. vertrouwde, dat dienaengaende een expedient tot dessels redelyck contentement soude konnen worden gevonden; immers dat U Ed. alle goede officien daer toe soude aenwenden, daer over hy sigh met veel civile expressien verklaerde aen U Ed. verobligeert te wesen, ende dat hy in geen gebreecke soude blyven, het selve met'er daedt getrouwelyck te erkennen: Soeckende sigh selven geheelycken in Hollandt vast te stellen. Ick houde hem in der waerheydt een capabel ende eerlyck Edelman te wesen, ende die het met den Staet seer wel meendt. Ende de Heer *Vicomte* syn Broeder, heeft by den Heer *Protector* ende den Raedt soodanigh credit, dat ick meen, dat ook ten aensien van den selven; de welgemelde Heer Kolonel op de eene ofte de andere maniere 't effect van de gunstige genegentheydt van Hollandt completelyck behoordt te genieten. Waer mede my seer gedienstelyck aen U Ed. Gestrenge gebiedende, sal altydt syn ende blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 11. September 1657.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. de Witt, Westmunster den 14. September 1657.

EDELE GESTRENGE HEER,

Die van de Vyfde Monarchie, hebben gisteren soo als ick ben bericht, ook eenen Vast- ende Bededagh gehouden; dogh op geheel andere gronden, als de Danckdagh is uytgeschreven door den Heere *Protector* ende desselfs Raedt; die Luyden ende de Quakers woelen seer tegens de tegenwoordige Regeringe. De Heer *Thurloe* discoureerde seer desen avondt over de aenstaende electie van den Keyser, ende meende, dat die hooge digniteyt eens uyt het Huys van Oostenryck op een ander Prins behoorde geconfereert te worden, ende dat alle de Protestanten daer nae behoorden te traghten. Ende scheen te willen sonderen, hoe het selve lagh, ofte wierd aengesien by de Regeringe van de Vereenigde Nederlanden. Ick seyde, dat ick nooit had vernomen dat'er eenige deliberatien over waeren gehouden, maer voor myn particulier, dat ick meende, dat het salutairder was, dat Duytslandt in Vrede moght blyven, behoudens haere Vryheydt ende Religie, als dat het weder door dispuuten over die hooge Digniteyt in Oorlogh soude vervallen, dat wy naeder leggende de jammerlyke onheylen, soo wel van den ongeluckigen Boheemschen Oorlogh, als van den Sweedtschen, beter waeren gewaer geworden, als dese Natie. Syne Ed. seyde, dat hy bekende, dat hy voor syn particulier van andere opinie was. My dunckt, dat ick uyt verscheyde redenen, die deselve gebruyckte, ende uyt het geene my van anderen ook is geseyt, wel kan afmeten, dat de *Protector* meendt, dat het voor syn interest best soude wesen, dat Duytslandt in Oorlogh geraeckte, ende dat hy gaerne soude sien, dat de Geunieerde Provincien mede daer in konden worden geëngageert, alhoewel de Heer *Thurloe* telckens protesteert, dat het niet en wordt gesoght, veel min geverght, eghter openbaerdt hy genoeg, datse niet beter souden wenschen; van my scheydende, seyde hy, dat het laet was geworden, ende dat hy andere occasie soude soeken, om verder met my van die materie te spreeken. Ende voor dees tydt niet anders van consideratie synde voorgevallen, sal ick my gedienstelyck aen U Ed. gebieden, en altydt blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 14. September 1657.

P. S.

Het ingeleyde papier is copye van de Propositie gedaen door den Envoyé van den Heer Keurvorst Paltsgrave.

Aen

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 14. September 1657.

EDELE GESTRENGE HEER,

ICk heb gisteren ontfangen haer Ho. Mog. Resolutie, raeckende de conversie van de Extraordinaris Ambassade alhier in een Ordinaris. Nu ben ick weder genoodtsaeckt U Ed. Gestrenge moeyelyck te vallen, ende U Ed. Gestrenge gantsch gediensteIyck te versoecken, dat ick door desselfs gunstige directie hoe eer hoe liever soude mogen overkomen, hoopende, dat het werck ook in dier voegen sal konnen worden gedirigeert, dat ick sal konnen beright worden, in wat voegen ick best myn affscheyt alhier soude nemen, ende wat ordre alhier soude dienen gesteldt te worden, tot continuatie van de weeckelyckse Correspondentie, ende bevorderinge van het geene hier soude mogen voorvallen; vermits de tydt soo kort wierdt, binnen den welcken ick het Huys van den Graeve *van Barcksbire* moet ontruymen, ende dat het disreputatieus voor den Staet ende my soude syn geweest, dat ick in geen ander fatsoenlyck Huys soude hebben konnen ingaen, heb ick met veel moeyten ende kosten nae eenige andere gelegentheydt doen vernemen; ende eyndelyck bekomen, het huys de Graven *van Darby* toegekomen hebbende, gelegen aen de Rivier seer dight by Whitehal, ende niet verre van het Paleys van Westmunster. Dogh alsoo het selve seer was vervallen ende uytgewoondt, heb ick door behulp van eenige vrienden, soodanigen accoordt met den tegenwoordige Eygenaer gemaeckt, dat de penningen van een geheel jaer huur, bedragende omtrent twaelf hondert guldens, volgens myne directie daer aen sullen mogen besteedt worden, daerenboven moet ick nogh wel vier honderdt guldens voor Stallinge ende Koetshuys geven; Ende omtrent twee uuren nae dat ik het voorsz. Huys had doen inhuuren, sondt de Ambassadeur van Portugael syn Tolck aen den Eygenaer, ende presenteerde vier hondert guldens 's jaers meerder. Ick hoop ook dat haer Hoog Mog. myne overkomste toestaende, sullen gelieven te ordonneren, dat ick door een goet ende bequaem schip ter eeren van den Staet, soude mogen overgehaeldt worden, vermits de ordinaris Convoyers gemeenlyck volgepropt syn, van alderhande Passagiers, ende dat ick oversulcks ten aensien van soo veel Personen, als tot dese Ambassade behooren, andersints seer soude wesen geincommodeert, ende dat altydts nae het eyndigen van een Extraordinaris Ambassade ook een ander Schip buyten de ordinaris Convoyers, is gesonden geweest: Ick meen mede, dat het onder reverentie fatsoenlyck soude wesen, dat gelyck de receptie ten eeren van den Staet publyck is geweest, dat ook het affscheyt ende uytgeleyde in deselve maniere soude behoren te geschieden. Dogh ick sal my in alles seer gaerne reguleren nae het geene U Ed. sal goedvinden, hoopende, dat U Ed. my soo veel goedertierentheyts sal bewysen, dat deselve my op het geene hier vooren is aengeroert ende het verdere daer aen depen-

dependerende, syne consideratie vryelyck sal mededeelen. Waer mede my seer gedienstelyck aen U Ed. gebiedende, sal altydt syn ende blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 14. September 1657.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 21. September 1657.

EDELE GESTRENGE HEER,

NAe 't afgaen van myne jonghste Missive, van dato den 14. deser lopende maendt, syn my U Edts. drie distincte brieven, de eerste in dato den 11. daer bevorens door den Heere Kolonel *Sidney*, ende de twee anderen in dato den 14. voorsz., door de ordinaris post, wel ter handen gekomen; bedancke U Ed. voor de communicatie der saeken daerinne vervat; ende ick sal niet naelaeten, als nogh bequame occasie te capteren, om den gemelden Heere *Sidney*, by faveur wat te reght te helpen.

Wat belanght U Edts. begeerte ende verlangen, omme een keer herwaerts te doen, deselve vinde ick seer billick ende ten hooghsten gefondeert; ende sal derhalven nae myn uyterste vermogen de handt daer aen helpen houden, dat de bekende Resolutie by haer Ed. Groot Mog. dienthalven op den 26. July laetstleden genomen, ter Generaliteyt moge worden uytgewerckt, waer inne by haer Ed. Groot Mog. nogh geen Vergaderinge is gevallen, alhoewel op de receptie van U Edts. jonghste depêche, daer over wederomme nieuwe deliberatien gehouden geweest synde, de Leden generaelyck betoondt hebben geinclineert te wesen, dat U Ed. alvoorens het Tractaet van de Marine aldaer soude brengen tot besluydt. Edogh ick hebbe by de Conclusie voorgeslaegen, dat U Ed. by haer Ho. Mogende moghte worden aengeschreven noghmaels voor dessels vertreck een uyterste effort op het selve werck te doen, ende dat onder beneficie van dien, de voorgaende Resolutie moghte blyven; daer op de saeken ook alsoo huyden in de resumptie is gepasseert, sulcks dat wy van meyninge syn nogh morgen ter Generaliteyt tot het verkrygen van de voorgeroerde permissie propositie te doen, ende alle efficacieuse devoiren aen te wenden; waer inne ick ook in aghtinge sal nemen, alle 't geene U Ed. my verders by eene der voorschreve brieven daer omtrent

trent heeft gelieven te recommanderen. Op alle het welcke ick U Ed. met den naesten breeder hoope te sullen adviseeren, ende verblyve hier mede,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 21. September 1657.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 28. September 1657.

EDELE GESTRENGE HEER,

SEdert mynen voorgaenden van den 21. deser lopende maendt, is de post uyt Engelandt alhier nogh niet aengekomen, soo dat ick by desen niets hebbe te beantwoorden.

Ondertusschen is nogh op den voorsz. 21. deses, van wegens haer Ed. Groot Mog. ter Generaliteyt ingebraght, derselver sentiment op U Edts. versoeck, omme een keer herwaerts te mogen doen; ende is daer op uytgewerckt de permissie die U Ed. van wegen haer Ho. Mog. hier nevens toegesonden wordt. Ick wil hoopen, dat U Ed. op de recommandatie in 't eynde van deselve vervat, nogh iets salutairs sal konnen uytwercken, op 't werck van de Marine, te meer, alsoo by soo verre desen Staet met Portugal komt te breecken, gelyck seer apparent is, de Engelschen buyten, ofte sonder een goedt Reglement van de Marine, deselve ongemacken subject sullen worden, die de Ingesetenen van desen Staet tegenwoordigh syn onderworpen, ende aengesien met deselve aen te wenden devoiren, nogh eenige tydt sal escouleren voor ende aleer U Ed. sigh van daer op de reyse sal begeven, sonder dat perfectelyck kan worden gegist, hoe lange deselve tydt sal wesen, soo is ook geoordeeldt, dat men niet bequaemelyck eenigh Schip van Oorloge tot U Edts. transport extraordinarie derwaerts soude konnen senden, daer toe ook derhalven nogh geene publycke propositien gedaen syn; ende wat belanght de weeckelycke advertentien die men geduurende U Edts. afwesen van daer soude dienen te ontfangen, sal U Ed. ontwyffelyck nae 't gemeen gebruyck een van de habilste van U Edts. Ministers ofte Domestycken aldaer laten, om 't selve officie te presteren; daer toe wy ook Resolutie van haer Ho. Mog. souden hebben geprocureert, ten waere de Provincie van Zeelandt niet was presiderende, onder welkers *presidium* die saecke niet geheel bequaemelyck in deliberatie kan worden gebraght, alsoo de Heer Presiderende difficulteyt soude maecken daer op te concluderen; niet te min sal ick sien, of nogh huyden daer op Resolutie moghte wesen uyt te wercken, die U Ed. in sulcken kas mede hier nevens sonder resumptie sal toekomen.

Op de tegenwoordige belegeringe van de Stadt Munster worden alhier nota-

bile reflectien gemaeckt, ende voornaementlyck, dat de vyf geconfedereerde Paepsche Keurvorsten van Mentz, Keulen, Trier, Munster ende Nieuwburgh; mitsgaders ook andere Princen ende Vorsten van 't Ryck, de een voor, de ander nae, sullen soecken te vermeesteren de groote Steden ende door 't selve middel haer met'er tydt formidabel maeken voor haere Naebuuren; behalven dat ook veele notabile Familien van de Gereformeerde Religie onder haer gebiedt, tegenwoordigh haeren Godtsdienst in taemelycke vryheydt oeffenende, daer door mede in prykel van oppressie souden geraecken; ende haer Ho. Mog. hebben derhalven die saeke haer soo verre ter herte laten gaen, dat eene besendinge derwaerts is gedecreteert, omme den Bisschop met de Stadt van Munster voornoemdt te appaiseren ende te bevredigen, immers om by provisie alle wegen van feyten wedersydts te doen cesseren; ende omme de voorsz. besendinge des te meerder naedrucks te geven, is een goet gedeelte van de Cavallerye van desen Staet gesonden in de Frontierplaetsen op den Rhyn ende Yssel, het Sticht van Munster naest aengrensende, verhoopende dat Godt de Heere synen genadigen Zegen daer toe sal gelieven te verlenen. Waer mede desen besluytende, sal blyven,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 28. September 1657.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 21. September 1657.

EDELE GESTRENGE HEER,

DE Nederlandtsche brieven syn nogh niet aengekomen, alhoewel het weder hier te Lande niet ontstuymigh is geweest, nogh de windt seer contrarie. Ick heb doorgaens gemerkt ende U Ed. daer af geadverteert, dat de obstructie die'er is in het Tractaet van Marine haer oorsponck heeft uyt de pretensie, die dese Heeren maecken op het *Dominium Maris*, ofte soose hier spreecken *quatuor Marium*: Desen morgen de Heer *Thurloe* op het laetste wat warmer synde gewerden, seyde, dat reght, het welcken wy over de duysent jaeren hebben gemaintineert, behoren wy ons nogh niet te laten benemen. Ick sal afwaghten, watse my by geschrifte sullen laten toekomen. Het is myns bedunckens wel te geloven, dat de Koningh van Sweden, Portugael, ende ook Vranckryck, den Heer *Protector* met alle bedenckelycke artificien soeken tegen de Geunieerde Provincien op te ruyen. Wy hebben een spreeckwoordt, dat het eene mes het ander in de schede houdt, ende daerom hoop ick, dat men in den aenbouw ende Equipagie van goede Schepen niet sal verslauwen, sonder eghter veel gerught daer af te maecken, ende dat men cordate ende vigilante

gilante Mannen sal aen de handt soecken te houden, om in voorvallende occasien het Vaderlandt vroomelyck voor te staen, ende alle gewelt ende overlast te helpen afweren. Een persoon die den Staet van haer Ho. Mog. seer wel is toegedaen, heeft my gisteren getoont een advis uyt Vranckryck, dat de Koningh nae Metz was vertrocken, ende dat Monsr. *de Servient* met een seer notabile somme gelts ook derwaerts was gereyst, ende dat de Koningh op de Frontieren van Duytslandt een nieuw Leger soude soecken op te reghten, datse aen dat Hof seer qualyck opnemen 't senden van de Vloot nae Lissebon.

Een seer wel geaffectioneerd Heer, vraeghde my onlanghs, of de Ryngraef niet al te seer en was geattacheert aen Vranckryck, dat syne Soonen den Koningh van Vranckryck dienden, ende hadt nog verscheyde andere speculatien, om dewelcken hy meende, dat voor Maestright goede sorge behoorde gedragen te werden: Ick wil hoopen, dat alles aen die syde wel is, maer eghter schaedt het niet in soodanige misterieuse tyden allenthalven te vigileren. Dit nevensgaende geschrifte is over eenige weeken hier aen verscheyde Heeren van den Raedt gedistribueert geweest; eenige meenen dat het door den Heere *Cojet* is opgesteldt. De Goede Godt hoop ick sal alles ten besten schicken, ende U Ed. in syne genadige bescherminge bevelende, sal altydt syn ende blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 21. September 1657.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 5. October 1657.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Edts. Missive van dato den 21. der voorlede maendt, is my nae het afgaen van mynen jonghsten van dato den 28. daeraenvolgende, wel ter handen gekomen, synde de volgende post alhier nogh niet gearriveert. Ick hoope dat het geschrifte 't welck U Ed. op 't subject van de Marine aldaer was verwaghtende, soodanigh sal wesen ingestelt, dat eyndelyck tot besluyt van het Tractaet geprocedeert sal konnen werden: Ende indien alle de Artikelen van dien geadjusteert waren conform de last van haer Hoog Mogende, alwaer het saecke, dat het eene Artikel spreekende, van selfs geen ex-

 hibitie

hibitie van Pasporten onder de Vlagge subject te wesen, moghte werden naegelaeten, ick meyne dat daerom de saecke alhier niet ongedaen soude blyven; Godt geve, dat het werck by provisie soo nae gebraght moge werden.

Over de Missive * den 17. Augusty laetstleden by haer Hoog Mogende geschreven aen den Koningh van Sweden, met klaghten over den Heer Resident *Appelboom*, daer van voordesen aen U Ed. vermaen hebbe gedaen ende hier nevens onder No. 1. copye oversende, heeft deselve Koningh occasie genomen, omme de Heeren Ambassadeurs van desen Staet ter handen te stellen de scherpe Declaratie, daer van mede copye onder No. 2. hier nevens gaedt: Haer Ed. Groot Mogende hebben op gisteren nader dienaengaende geresolveert †, als U Ed. uyt de bylage onder No. 3. sal gelieven af te nemen, daer op ick niet wil twyffelen, of syn Koninghlycke Majesteyt sal de gemelde Heeren Ambassadeurs van desen Staet wederomme redintegreren.

Ondertusschen syn haer Ed. Groot Mogende in ernstige deliberatie, op 't versoeck van geldt-leninge, by ofte van wegen den Koningh van Denemarcken gedaen, ende is daer op provisionnelyck by Commissarisen voorgeslagen, dat aen den hooghstgemelden Koningh een somme van seshondertduysendt guldens op interest verstreckt soude werden, onder soodanige verseeckeringe, als U Ed. uyt het Extract § onder No. 4. hier bygaende sal gelieven te bemerken; daer op ick vertrouwe, dat nogh huyden ofte morgen conclusie uytgewerckt sal konnen werden, vermits haer Ed. Groot Mogende Vergaederinge op het scheyden staet. Waer mede desen besluytende, sal blyven,

Edele Gestrenge Heer,

U. Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 5. October 1657.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 28. September 1657.

EDELE GESTRENGE HEER,

ICk hoop dat myne brieven van den 14. ende 21. deser wel overgekomen sullen wesen: Uyt Hollandt heb ick geen jonger brieven als van den 7. der selver maendt; De Heer *Thurloe* seyde my gisteren, dat hy in der waerheyt niet en wist waer het aen haperde, maer dat hy geloofde, datse door de Spaenschen tot Duynkercken waren opgehouden, vermits de Franschen daeromtrent waren: Ick seyde, dat ick mede hadt gehoordt, datse voorhadden de

* Zie *Aitzema* IV. Deel, pag. 149. in Folio.
† Zie *Secrete Resolutien* I. Deel, pag. 556. in Quarto. § *Ibidem*, pag. 555.

de voornoemde Stadt te belegeren, daer op syne Ed. niet en antwoordde, maer doen ick hem seyde, dat ick hoopte, dat de Sweetsche ende Portugeesche Audientien ende Conferentien geen verder uytstel souden veroorsaeken in het werck van de Marine, antwoordde syne Ed. datse van de laetste nogh niet en hadden vernomen, dat considerabel was; dat ick U Ed. wel moght verseeckeren, dat de Heer *Protector* van de voorige gronden niet soude afwycken, maer constant blyven in syne goede genegentheydt ten besten van den Staet der Vereenighde Nederlanden, en seyde, dat de Audientien ende Conferentien daer ick van hadt gesproocken, ons geen andere gedaghten behoorden te geven, itererende dat woordt, het syn maer *Notiones*.

Ick ben van goederhandt beright, dat het den Heer *Protector* niet seer aengenaem is geweest, dat Sir *John Reynolds* selfs is overgekomen, ende dat hy soude geseyt hebben, dat de Vrouw hem herwaerts heeft getrocken: Deselve Heer was weynigh tydts voor syn vertreck ondertrouwt met een Doghter van Sir *Francis Russel*, wiens andere Doghter is getrouwt met den Lord *Henry Cromwel*, ende eergisteren is het Huwelyck van den gemelden Heer *Reynolds* gesolemniseert.

De Lord Major ende Aldermannen van London, syn van daegh tot Whitehal ontboden, om deselve te disponeren, datse den Heer *Protector* met een goede somme geldts souden willen accommoderen; ende van avondt heb ick verstaen, dat'er Resolutie is genomen, om op het spoedighste tweeduysendt Voetknegthen nae den Marechal *de Turenne* te senden. De Wervinge van de tweeduysent Man voor Sweden, gaedt langhsaem voort, de Soldaten, dewelcke alrede hier in dienst syn, hebben geen lust om haer derwaerts te begeven.

Desen dagh heeft een Koopmam van myn kennisse schryvens uyt Vaelmuyden ontfangen in dato den veertienden deses, meldende dat het Schip de Henrietta Louisa, komende voor de Kamer van Zeelandt uyt Oost-Indiën, voor de voorschreve Haven was gekomen, om eenige ververschingen te halen, dat de Schipper die soude met een Galjoot aen boordt brengen, niet genegen wesende om in eenige Haven sonder pressante noot in te lopen, maer soekende syne reyse nae 't Vaderlandt te vorderen. Waer mede U Ed. alle heyl ende vergenoegen toewenschende, sal altydt syn ende blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 28. September 1657.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 5. October 1657.

EDELE GESTRENGE HEER,

DE Heer *Thurloo* heeft my desen nae-middagh geseyt, dat hy genegen was, om naeder met my te confereren, raekende de passagie van de brieven, ende vermits voor desen op dat subject speculatien syn gevallen, dewelcke de Heer *van Beverningh* aennam te refereren, ende communiceren aen de Heeren Gecommitteerde Raeden, wilde ick wel beright werden, van de consideratien, dewelcke op dat subject syn gemoveert. Voor myne particuliere opinie, meen ick, datse best op Sluys in Vlaenderen souden konnen gesonden werden, om datse van daer te Lande op Antwerpen konnen bestelt werden, maer als de Spaensche de brieven van hier op ende door Antwerpen niet souden willen laeten passeren, aght ick, datse bequaemlyckst van Harwich op Hellevoedtsluys, ende van daer op Dordreght souden konnen bestelt werden; dog sal my seer gaerne tot U Ed. Gestrenge wyse consideratien dienaengaende gedragen; sullende altydt syn, ende blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 5. October 1657.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 5. October 1657.

EDELE GESTRENGE HEER,

ICk ben met leetwesen gewaer gewerden, dat myne brieven van den 21. September laetstleden soo hebben gesuckelt, ende het valt my moeyelyk in dese conjuncture van tyden, dat ick niet een lettertjen uyt het Vaderlandt in de tydt van drie weecken heb ontfangen; nu de Spaenschen uyt Mardyck syn gedreven, sullen dese Heeren door alle wegen ende middelen traghten Duynkercken onder het gebiedt van den Heer *Protector* te brengen, om redenen dewelcke U Ed. Gestrenge nae syne gewoonlycke wysheyt wel sal konnen afmeten. Het soude in der waerheyt voor desen Staet, seer considerabel wesen,

wesen, datse op de engte van de Zee twee soodanige Reën als de Duyns ende het Schcurtien souden hebben, ende daer door genoeghsaem met alle winden beset konnen houden, insonderheyt des Winters de eenige passage tusschen de Noorderlycke ende Suyderlycke Gewesten, ende om die insighten houdt ick te meer aen met alle mogelycke vlytigheyt op het Tractaet van Marine, alvoren datse tot de conqueste van die considerabele plaetse komen te geraecken. Ende ick geloof vastelyck, dat ick het uyterste van haere intentien best soude konnen ontdecken, als ick permissie om eens over te reysen konde bekomen. Ondertusschen hoop ick, dat de Algoede Godt de Regeringe ende de getrouwe Regenten van het lieve Vaderlandt sal zegenen ende behoeden, ende U Ed. particulierlyck houden in syne Heylige Bescherminge; sullende altydt syn ende blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 5. October 1657.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. de Witt, Westmunster den 12. October 1657.

EDELE GESTRENGE HEER,

OP Sondagh laetstleden de Predicatie tot Whitehal gehoort hebbende, seyde de Heer *Thurloe* my in het uytgaen, dat de Spaensche eyndelyck de brieven hadden laeten passeren, ende dat de drie posten te gelyk waeren overgekomen; dienvolgende wierden my 's daegs daer aen den 8. deser te gelyk behandigt, U Ed. brieven van den 7. 14. 21. ende 28. September laetstleden, ende desen morgen heb ick U Ed. Missive van den 5. deses ook wel ontfangen.

Over eenige daegen was ick gewaer gewerden, dat niet alleen de Resident van Portugael aen de Regeringe alhier impressie heeft gesoght te geven, dat'er Onderhandelinge met Spanjen waren tot naedeel van dese Regeringe, maer dat ook van een andere kant seer wierd gearbeyt, om den Heer *Protector* ende den Raedt te doen geloven, dat den Staet der Vereenighde Nederlanden soo verre van de oude maximes was afwyckende, dat men tegenwoordigh het interesse van de Protestantsche Religie niet alleen niet meer behartigde, maer dat men tot naedeel ende prejudicie van deselve Religie, ende Religions Verwanten, een verbondt soght op te reghten met het Huys van Oostenryck, ende de Roomsgesinde Keurvorsten ende Vorsten in Duytslandt, ende hebbende gesien het geene

geene U Ed. my heeft gelieven te rescriberen, ten aensien van het eersten, ende het welcken U Ed. my mede heeft gecommuniceert, raeckende de saeken van de Stadt Munster, ende de reflectie die myns bedunckens seer wysselyck daer op werdt gemaeckt: heb ick geraeden gevonden het eene ende het andere in confidentie aen den Heer *Thurloe* te communiceren; syne Ed. bejegende my met seer groote civiliteyt, ende beloofde, dat hy soude helpen bevorderen, dat het bewuste Tractaet van Marine tot een goedt besluyt soude gebragt werden; syne Ed. was seer curieus om te weten, of de voorgeslagen Handelinge tot Lubeck, tot herstellinge van de Vrede tusschen de twee Noordtsche Koningen ende Kroonen, voortgangh soude hebben; ick antwoordde, dat ick uyt die Quartieren geen schryvens hadt bekomen, ende dat haer Hoog Mog. Ambassadeurs volgens de jonghste tydinge, die my was toegesonden op dat subject nogh geene Audientie hadden gehadt by den Koningh van Sweden. Ik bedancke U Ed. over de communicatie van de scherpe Declaratie, deselve kan ofte behoort myns bedunckens niet anders beantwoordt te werden als volgens de Resolutie onder No. 3. my gewerden. De Heer *Rysdorff* is nogh niet by my geweest, ende ick soude myn tegenwoordige Character te kort doen, ende infringeren de practycque tot nogh toe aen dit Hof geobserveert, byaldien ick hem de eerste visite soude geven. Ick bemerck, dat hier vreemde kunsjes werden gebruykt, om het Hof alhier te doen geloven, dat den Staet der Vereenigde Nederlanden alle de desseynen tegens Oostenryck ende het Pausdom traverseert; maer de leugen en is nooit soo snel of de waerheyt onderhaeltse wel; Ende het quaet loont veeltydts syn Meester.

Waer mede desen eyndigende wensch ick U Ed. Gestrenge alle heyl ende voorspoet, ende my seer gedienstelyck aen deselve gebiedende, sal altydt syn ende blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 12. October 1657.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 12. October 1657.

EDELE GESTRENGE HEER,

DE ordinaris Convoyers dewelcke uyt de Maes ofte Zeelandt alhier werden gesonden, syn gemeenlyck gebonden aen seeckere leghdaegen, ende als de Kapiteynen, nae de expiratie van deselve niet en souden vertrecken, soo

soo souden de Schippers van de Koopvaerdyschepen light klaghtigh vallen, ook syn deselve Convoyers meest volgepropt met Passagiers van alderhande Natien. Ende daerenboven staet het werck van de Marine in soodanige termen, dat ick ongetwyffelt in de aenstaende weeck sal konnen sien, wat men dienaengaende heeft te verwaghten, ende gemerckt men somwylen het selve soude konnen bevorderen, met te vertrecken ofte ook met wat langer te vertoeven, nae de gelegentheyt des tydts soude mogen uytvallen, soo meende ick, dat het dienstigh soude wesen, dat'er een Schip van Oorlogh expresselyck om my met het gevolgh van de Ambassade, synde omtrent de vyftigh Personen, nae het Vaderlandt te transporteren wierde gesonden tegens het begin van de aenstaende maendt, nae Duyns ofte op de Theems omtrent Gravesand, ende als by de respective Collegien ter Admiraliteyt tot Rotterdam ofte in Zeeland geen bequaem Schip ten eynde als vooren soude by de handt wesen, soo soude ick U Ed. Gestrenge in bedencken geven of men daer toe niet een van de Schepen onder den Vice-Admirael *Witte Wittense* in de Noordt-Zee kruyssende soude konnen employeren, dogh ick sal my seer gaerne refereren tot het geene de Regeringe sal goedtvinden, ende verseecker U Ed. Gestrenge dat ick het niet soo seer versoeck om myne particuliere commoditeyt, als om den dienst ende respect van den Staet. Waer mede my seer gedienstelyck aen U Ed. Gestrenge gebiedende, sal altydt syn ende blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 12. October 1657.

Aen den Heer Ambassadeur W. Nieupoort, den 19. October 1657.

EDELE GESTRENGE HEER,

MEt de jongste ordinaris hebbe ick; vermits eenige voorgevallen beletselen, aen U Ed. niet geadviseert, ende sal derhalven by desen U Ed. verwittigen, dat dessels Missiven van den 28. der voorleden, mitsgaders van den 5. ende 12. deser lopende maendt my wel ter handen gekomen syn, daer van de laetste gisteren op den middagh ingekomen wesende, sal ick huyden traghten door de Heeren Gedeputeerden van de Provincie van Hollandt ter Generaliteyt te doen voordragen U Edts. voorslagh op een Schip van Oorlogh tot dessels transport herwaerts te senden, ende nae myn vermogen U Edts. intentie daeromtrent ten besten seconderen.

Aengaende de Vredehandelinge tusschen de Koningen van Sweden ende Denemarcken, vernemen wy nogh niets effectifs, noghte van 't verkiesen van een Handelplaetse, noghte van 't prefigeren van tydt tot deselve, noghte iets diergelyks; dogh de Sweden sullen haer vry wat verstelt vinden, door de gewisse tydinge ons van alle kanten toekomende, dat de Keurvorst van Brandenburg sigh met Polen in een nieuwe ende stercke Alliancie heeft begeven, soo verre dat hy sigh ook geobligeert heeft Sweden offensivelyck te attacqueren, 't welk ick hoope, dat tot bevorderinge van de generale Vrede niet alleenlyck tusschen Sweden ende Denemarcken, voornoemt; maer ook tusschen Sweden, Poolen ende Brandenburgh seer veel sal contribueren.

De Vergaderinge van de Heeren Staeten van Hollandt ende West-Vrieslandt, is eergisteren wederom extraordinarie by den anderen gekomen, op expresse convocatie over de saeken van Munster *, welke Stadt tegenwoordigh is belegert door den Bisschop van Munster, met assistentie van de Keurvorsten van Ments, Keulen ende van Trier, mitsgaders van de Hertogh van Nieuwburgh, ende soo veel men alsnogh heeft konnen bespeuren, gaet de meeste inclinatie, daer henen omme de voorsz. Stadt met de Wapenen van desen Staet uyt het voorsz. gevaer te helpen redden; hoedanigh de Resolutie dienthalven sal uytvallen hoope ick U Ed. met den naesten te adviseren. Ende desen hier mede besluytende, sal blyven,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 19. October 1657.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 26. October 1657.

EDELE GESTRENGE HEER,

DE jongste post van daer, die nae gewoonte 's Woensdaeghs of 's Donderdaeghs alhier aenkomt, is tot nogh toe niet gearriveert; sulcks dat wy alhier geene van U Ed. hebben ontfangen, nae 't afgaen van mynen laetsten in dato den 19. deser loopende maendt; ende hebbe ick volgens den inhout van deselve nogh ten voorsz. daege ter Generaliteyt voorgedragen 't geene U Ed. daer bevorens nopende het toesenden van een Schip van Oorloge aen my overgeschreven hadde, gelyck dan ook daer op gevolght is de Resolutie by copye onder No. 1. hier nevensgaende, daer van ick niet twyffele of U Ed. sal in korten het effect aldaer vernemen, aengesien 't Collegie ter Admiraliteyt tot Rotterdam daer op geene redenen van ongelegentheyt ofte andere excuse haer Hoog Mog. voorgewent heeft; daer op ick U Edts. komste alhier alle daegen sal beginnen te gemoet te sien, waer nae ick seer verlange, te meer alsoo de gemoe-

* Zie *Secrete Resolutien* I. Deel, pag. 560. in Quarto.

gemoederen ter Generaliteyt tegenwoordigh soo wel gedisponeert vinde omme 't generael rapport van de extraordinaris Ambassade aldaer te ontfangen, als mogelyck op eenige ander tydt soude staen te verwaghten.

De deliberatien in haer Ed. Groot Mogende jongste extraordinaris Vergaederinge over het Munstersche werk gehouden, hebben soodanigen uytslagh genomen als waer heenen ick doenmaels aen U Ed. geadviseert hebbe de meeste inclinatie van de Leden te gaen, gelyck dan ook dien conformelyck op Saturdag voorleden ter Generaliteyt Resolutie * is genomen daer van de copye onder No. 2. hier nevens gaet; des naemiddags is door Gedeputeerden, soo uyt haer Ho. Mog. Vergaderinge, als uyt den Raedt van State gebesoigneert op 't instellen van twee distincte instructien †, de eene voor de Heeren Gedeputeerden van desen Staet nae den Bisschop ende de Stadt van Munster afgesonden, ende de andere voor den Heer *Rhyngrave* omme deselve respectivelyck van de intentie van haer Ho. Mog. in de voorgeroerde Resolutie vervat, grondigh ende gecircumstantieert bericht te geven, gelyck mede voorts nogh ten voorsz. daege door den Raedt van State advis geformeert is op 't beramen van eene rendevous-plaetse, omme aldaer by den anderen te doen komen de Troupen gestineert tot het employ in de voorsz. Resolutie breder vermelt, ende op 't affsenden van de patenten daer toe nodigh, alsmede op 't verschaffen van Ammunitie, ende alles anders, 't welck by de voorsz. Troupen, ende tot het opgemelde employ werdt gerequireert; van alle 't welcke ook nogh ten selven daege tegens den avondt aen haer Ho. Mog. rapport is gedaen met overleveringe van de schriftelycke concepten der voorsz. instructien, die aenstonts mede by eenparige stemmen van alle de Provincien syn gearresteert ende sonder verdere resumptie nogh des naghts afgesonden; gelyck ook op alle de vordere ingredienten van 't voorsz. rapport aenstonts Resolutie genomen, en sonder resumptie ter executie gestelt is: Invoegen dat de gerequireerde patenten, nogh alle des naghts vaerdigh gemaeckt, ende sonder uytstel afgesonden syn; tot welckers verder vervolgh Godt Almaghtigh gebeden sy synen Genadigen Zegen verder te willen verleenen.

Ondertusschen wert met de laetste brieven † van de Heeren Gedeputeerden van desen Staet uyt Steynfort van dato den 18. ende 19. deser lopende maendt geadviseert, dat de hooghgemelde Bisschop op 't naeder versoek van de gemelde Heeren Gedeputeerden by Missive aen hem gedaen, noghmaels gerefuseert heeft de aengeboden Mediatie van haer Ho. Mog., dat ook de Stadt aen hunlieden by Missive seer beklaeghlyck haeren noot te kennen gegeven hadde, daer by versoekende ende biddende, dat het henlieden gelieven mogte (aengesien kennelyk *quod summum in morâ periculum*) haere roemelyke ende wel aengename goede intentie daer heenen soo veel mogelyck te matureren, ende op 't alderspoedighste voort te setten, ook haer daer inne in geenerhande maniere, ofte door eenigerhande wegen verhinderen te laten, daer mede de gruwsame hoogst schadelycke ende voor Godt ende de werelt nimmermeer verantwoordelycke Belegeringe der voorsz. Stad, door immer dienlyke, en eer pryffelyke bequame

Iii 2 mid-

* Zie *Secrete Resolutien* I. Deel, pag. 563. in Quarto.
† Zie *Aitzema* IV. Deel, pag. 82. tot 86. incl. in Folio.

middelen in aller yle opgeheven, ende alsoo de gemelde Stadt niet alleen van de onverdiende ganschelycke ruine, ende ondergangh verlost, maer ook, ende veel meer wegens haer Ho. Mog ende derselver aengehorige groot interesse by goede ruste ende welstant behouden moge werden.

Ondertusschen wert uyt particulier schryvens van den eenen, ende den anderen van de gemelde Heeren haer Ho. Mog. Gedeputeerden vernomen, dat de tydinge die aldaer was aengekomen, van dat de Heeren Staten van Holland ende West-Vrieslandt over het Munstersche werck exspressielyck waeren beschreven, met apparentie, dat by deselve daeromtrent iets vigoureus soude werden geresolveert, den Bisschop albereyts gedisponeert hadde, om veel te laten vallen van 't gunt, waer op hy daer bevorens geinsteert hadde, sulcks dat de Onderhandelinge al verre begonde te avanceren; dat mede by den hooghgemelden Bisschop op de voorsz. advertentie een Stilstand van Wapenen aen de voornoemde Stadt was ingewillight, sulcks, dat te vermoeden staet, dat het esclat van de voorgeroerde genomen Resolutie voorts capabel sal wesen, de voorsz. saeke ten goeden effecte te brengen.

Op de bewuste Declaratie * van den Koningh van Sweden U Ed. voor desen gecommuniceert, hebben haer Hoog Mog. gearresteert de antwoorde † onder No. 3. hier bygevoeght, welckers commmunicatie ick gemeynt hebbe U Ed. niet onaengenaem te sullen wesen. Ende voor dese reyse niets van consideratie hier by te voegen hebbende, sal ick desen hier mede besluytende, verblyven,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 26. October 1657.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 19. October 1657.

EDELE GESTRENGE HEER,

DE brieven van den 12. deses uyt Hollandt syn hier gisteren wel besteldt, maer heb het geluck niet gehadt dat ick iet van U Ed. handt daer by heb vernomen; Ick hoop, dat ick in myne Audientie gisteren, dewelcke omtrent drie uuren duurde, veel sinistre impressien uyt het gemoedt van den Heer *Protector* heb weghgenomen, ende dat ick binnen weynige daegen het Tractaet van Marine soo verre sal brengen, dat het op het welbehagen van de Regeringe sal konnen gesloten ende geteyckent werden, ten sy datse willen persisteren by het 14, synde het laetste Artikel, inhoudende, dat alle voorige Tractaten met andere Koningen enz. gemaekt, in haer vigeur souden blyven, ende dat door dese niet aen deselve soude werden gederogeert; ende terwyl dese Heeren

im

* Zie *Aitzama* IV. Deel, pag. 152. in Folio. † *Ibidem*, pag. 157.

in het Vredens-Tractaet soodanigen Artikel niet hebben willen admitteren, meen ik niet, dat het hier behoort bygevoegt te werden, bedugt synde, dat het selve tot een uytvlught aen dese syde soude dienen, als wy het effect daer af tegen Portugael souden verwaghten. De Sweetsche alhier aenwesende Ministers hebben de bewuste scharpe Declaratie alomme seer gedivulgeert, maer eenige meenen, dat by aldien het niet en waere geschiedt, dat het niet soude gedaen werden, vermits de Zeeslagh niet en is uytgevallen nae haere expectatie, ende dat de Heer Keurvorst van Brandenburgh sigh gewisselyck met Poolen heeft geaccommodeert.

Waer mede eyndigende wensch ick U Ed. Gestrenge alle heyl ende voorspoet, sullende altydt syn ende blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 19. October 1657.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 2. November 1657.

EDELE GESTRENGE HEER,

NAe 't schryven van myne jonghste in dato den 26. der voorlede maendt, is my ten selven daege wel gewerden U Edts. Missive van den 19. daer bevorens, daer op ick met goede hoope U Ed. alhier met het gesloten ende geteekent Tractaet de Marine beginne te gemoet te sien, hebbende met sonderlingh genoegen uyt de voorsz. U Edts. Missive bespeurt, dat deselve mede in hoope was, het voorsz. Tractaet op 't welbehagen van de Regeringe te sullen konnen teeckenen.

De Vergaderinge van de Heeren Staten van Hollandt ende West-Vrieslandt, staet tegens den dertiende deser lopende maendt wederomme geconvoceert te worden, aen dewelcke ick hoope, dat U Ed. de aengenaeme tydinge van het voorschreve gesloten Tractaet mondelinge sal toebrengen.

De Waepenen van desen Staet hebben tot verlossinge van de Stadt Munster niet behoeven geëmployeert te werden, aengesien de kennisse van haer Hoog Mogende Resolutien ten dien fine genomen, aldaer alles heeft gedisponeert tot een accoordt, waer mede de gemelde Stadt haer volkomentlyck vergenoeght houdt, gelyck U Ed. uyt de Missive van de Heeren Gedeputeerden van haer Hoog Mogende copyelyck hier nevens gaende sal

 belie-

believen te bemercken. Ende voor dese reyse hier by niets van consideratie te voegen hebbende, sal afbreecken ende verblyven,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 2. November 1657.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 26. October 1657.

EDELE GESTRENGE HEER,

GIster avondt heb ick U Ed. Gestrenge Missive van den 18. deser wel ontfangen. Dienvolgende sal ick een Schip van Oorloge tot myn transport nae het Vaderlandt, met de eerste gelegentheyt van weder ende windt verwagten, ende ondertusschen het bewuste Tractaet van Marine met allen mogelyken ernst ende iever soeken te bevorderen. Dat de Keurvorst van Brandenburgh met Poolen is vergeleeken, versteldt ongetwyffeldt de Sweden niet alleen, maer ook alle die geene, dewelcke sigh van derselver Wapenen tot diversie in Duytslandt gaerne souden dienen. De sacke van Munster is seer considerabel, ick hoop, dat de Almogende Godt de Regeringe in haere goede intentien sal segenen, niet anders konnende bemerken, als dat men hier ook wel wenscht, dat de voornoemde Stadt uyt de tegenwoordige swaerigheyt soude mogen geholpen werden. De Afgesant van den Koningh van Denemarcken is gistere van den Heere *Thurloe* met groote minnelyckheydt bejegent, ende verseeckert geweest, dat men van dese syde nogh door Volck ofte Schepen, ofte ook andersints soude toestaen in faveur van Sweden dat tot prejudicie van Denemarcken soude strecken, ende de Heer *Thurloe* seyde, dat de Heer *Protector* niet anders soght, als dat beyde de hoge strydende partyen op redelycke ende billicke conditien souden mogen werden vergeleken. Waer mede eyndigende wensch ick U Ed. Gestrenge langdurige gesondtheyt, met voorspoet ende vergenoegen, sullende altydt syn ende blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 26. October 1657.

Aen

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. de Witt, Westmunster den 2. November 1657.

Edele Gestrenge Heer,

Alhoewel de windt dese geheele weeck Oostelyck is geweest, soo syn eghter de brieven uyt Nederlandt niet overgekomen; de Heer *Thurloe* seyde my gisteren, dat hy geloofde, dat de Spaensche een desseyn voorhadden op Mardyck, ende dat daerom de brieven tot Duynkercken werden opgehouden. Ick bemerck, dat het hier seer aengenaem is, dat haer Ho. Mog. de Stadt Munster by haere vryheydt soecken te preserveren, men heeft hier ten Hove nogh geen schryvens van den Heere *Meadouw*. De Sweedtsche Ministers alhier syn moderater als voordesen, ende bekennen, dat eene goede Vrede haer wel soude dienen. De Ambassadeur van Vranckryck seyde my Dingsdagh laetstleden, dat hy brieven van Lissebon had ontfangen, ende betoonde een groot misnoegen, dat van wegen haer Hoog Mog. soo precieselyck de restitutie ende satisfactie wierdt geëyscht over het gepasseerde in Brasilien, sonder dat men te gelyck wil wedergeven de Plaetsen in Oost-Indiën van de Portugeesen verovert. Ick seyde, dat het verscheyde partyen waeren, de eene Compagnie met de andere niet gemeens hebbende; ende dat over het geene door de Oost-Indische Compagnie was veroverdt, onder het districte van derselver Octrooy, nooit klaghten waeren gedaen, veel min bewesen, dat van wegen deselve Compagnie ietwes tegens reght ende reden soude wesen ondernomen, sulcks dat het eene sonder het andere behoorde afgedaen te werden. De Ambassadeur van Vranckryck is in die saeke al seer ingenomen, ende doet dienaengaende seer quade officien by den Heer *Protector*. Ick heb eenige Heeren van den Raedt ook in het particulier een omstandigh bericht gegeven, raeckende de ondraeghlycke schade ende injurien, dewelcke de onse door de grootste perfidie van de Portugeesen syn aengedaen, ende vertoondt, dat men hier behoordt blyde te wesen, dat men den Gereformeerden Godtsdienst weder soeckt te herstellen, in de Gewesten van Brazil, ende de superstitie van het Pausdom daer uyt te helpen.

Eghter bemerck ick, dat voor ende van wegen Portugael seer werdt gewoeldt, om den Heer *Protector* op te rockenen. Maer ick hoop, dat hy syn eygen interesse beter sal verstaen, ende sigh met niemandt engageren tot naedeel van den Staet der Vereenigde Nederlanden in dese conjuncture van tyden. Ende hier mede U Ed. Gestrenge alle heyl met gesondtheydt ende vergenoegen van herten toewenschende, sal ick altydt syn ende blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 2. November 1657.

Aen

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 9. November 1657.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Edts. Missiven van den 26. der voorleden ende 2. deser lopende maendt, syn my nae 't afgaen van mynen jonghsten, in dato den voorsz. 2. deses, wel ter handen gekomen; ende alhoewel ick voordese reyse niets van stoffe U Ed. wete te communiceren, ook vertrouwe dat deselve al voor de overkomste deses van daer sal wesen gescheyden, soo hebbe ick noghtans van myn schuldige plight geaght in de ordinaris correspondentie te continueren, tot dat van U Edts. vertreck advis sal hebben bekomen, ende sulcks U Ed. by desen bekendt te maeken, dat de Heeren Gecommitteerde Raeden nu al tot verscheyde malen begeert hebben, dat men tot sublevement van de Financie U Ed. soude aenschryven, dat deselve niet meer soude genieten als het Tractement voor een ordinaris Ambassadeur aldaer albereytds beraemdt, ofte nogh te beramen, ende dat gelyck haer Ed. Mogende eerste sustenue was, van den dagh af dat by haer Ho. Mog. tot de conversie van de Extraordinaris Ambassade in Ordinaris is geresolveert, ofte immers gelyck naederhandt derselver meyninge is geweest, van de receptie der voorsz. te doene naeder aenschryvinge af; Edog ick heb met representatie van bondige redenen ter contrarie, onnodigh alhier te verhalen, telckens belet, dat dienaengaende geene propositie van wegen Hollandt ter Generaliteyt sy gedaen, dat ook onaengesien by de Provincie van Gelderlandt daer toe voor desen iets geproponeert sy geworden, eghter noghtans het selve buyten formele deliberatien sy gehouden, sulcks dat ick bedught ben, indien U Edts. verblyf aldaer nae verkregen permissie nogh eenigen tydt moghte duuren, dat 't selve opspraek soude subject mogen werden; ende sal mitsdien, myns beduncken, best geraeden wesen, indien geen vaste apparentie ende genoeghsaem volkomen seeckerheydt sy, om het Tractaet de Marine in weynigh dagen tot besluydt te brengen, dat U Ed. sigh hoe eer hoe liever herwaerts vervoege, treckende soo veel doenlyck de finale intentie, ende verklaringe van den Heere *Protector* over 't selve werck, waer mede afbreeckende, sal blyven,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 9. November 1657.

Aen

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 9. November 1657.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Ed. Missive van den 2. deser, is my op den 7. wel geworden. Gode sy lof, dat de Stadt Munster sonder bloedstortinge is verlost, ende ongetwyfelt andere desseynen elders geëvanesceert. Uyt den nevensgaenden sal U Ed. sien, dat ik myn best doe, omme het bewuste Tractaet van Marine tot een besluyt te brengen, maer soose aen dese syde persisteren by haer nieuw 14de Artikel, medebrengende, dat dit Tractaet geene voorige soude præjudicieren, sal ick my spoedigen om over te komen, om van alles opreghtelyck ende getrouwelycke reden ende reeckenschap te geven; ende hoop het werck soo te dirigeren, dat onse goede intentie sal blycken, ende dat wy ons doen voor Godt ende de wereldt sullen konnen justificeren, ende voor dees tydt hier niet anders hebbende by te voegen, als myne dienstige gebiedenisse, sal altydts syn ende blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 9. November 1657.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 16. November 1657.

EDELE GESTRENGE HEER,

SEdert mynen voorgaenden, van den 9. deser loopende maendt, is my U Edts. Missive van den selven dato, wel ter handen gekomen; ende wy sullen daer op met verlangen te gemoet sien, de finale afkomste van 't werck van de Marine, ende U Edts. overkomste alhier.

De Heer *van Beuningen* schryft onder anderen, dat de Heer *Meadouw* in qualiteyt als Gedeputeerde van den Heer *Protector* tot Koppenhage gearriveert synde, syn Ed. nogh geen visite gegeven hadde, onaengesien deselve aldaer nu alberydts by den Koningh Audientie hadde gehad, ende met Commissarisen in

besoigne was getreden, daer noghtans het generael gebruyck mede brenght, dat alle Ministers van minder Caracter, ende sulcks by gevolge Gedeputeerden aen Ambassadeurs de eerste visite geven, schoon laetst aenkomende, ick hoope, dat de gemelde Heer *Meadouw* daer inne 't gebruyck als nogh sal voldoen, aengesien myns oordeels, aen de goede correspondentie van de voorschreve Ministers onderlinge ten alderhooghsten is gelegen; Indien U Ed. 't geene voorsz. staedt aldaer in discoursen met den Heere Secretaris *Thurloe* ofte andersints aen iemandt van den Raedt op de bescheydenste wyse konde te passe brengen, soude sulcks, myns beduncken, niets ongeraden wesen.

Nae dat op Saturdagh voorleden synde den 10. deses eyndelyck alhier brieven waeren aengekomen ende ontfangen van de Heeren Gedeputeerden wegens desen Staet in Portugael geweest synde, soo hebben deselve Heeren Gedeputeerden des anderen daeghs Persoonelyck alhier aengekomen wesende, op den 12. daer aenvolgende ter Vergaderinge van haer Ho. Mog. omstandig rapport gedaen van haerlieden gantsche Negociatie ende van al 't geene henlieden daeromtrent van consideratie is ontmoedt; bestaende 't voorsz. rapport in substantie daerinne, dat van de syde van Portugael absolutelyck is geresuseert, ende afgeslagen alle geëyschte restitutie van Landen ende Plaetsen, ende verklaert, nae geen accoordt te konnen luysteren, 't welck eenige de minste restitutie als boven soude impliceren, ende dat wel voornaementlyck om drie redenen, eerstelyck om de Religie, ten anderen dat de Inwoonderen tot soodanige restitutie niet souden syn te brengen, ende ten derden dat sylieden geduerende de minoriteyt van den Koning niets konden doen; Dog indien haer Ho. Mog. haer geliefden te laeten genoegen met een équivalent in gelde, ofte geldts waerde, dat sy daer toe van haere syde waeren geinclineert, sonder noghtans daer op eenige specifique presentatie te doen; ende aengesien de gemelde Heeren Gedeputeerden van desen Staet, sigh precieselyck tot het obtineren van eenige restitutie vonden gelast, ofte by refus van dien, tot het denuncieren van Oorlogh, soo is de voorsz. Onderhandelinge finaelyck afgebrooken, ende de saeke in eene openbare rupture uytgeberstten. Waer mede desen besluytende, sal blyven.

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 16. November 1657.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 16. November 1657.

EDELE GESTRENGE HEER,

ICk bedanck U Ed. uyt de grondt myns herten, over de communicatie van het geene de Heeren Gecommitteerde Raeden begeert hebben, dat men my

my soude aenschryven; myn betrouwen is op den Almogenden Godt, ende hoop, dat ick door desselfs segen myne Actien met een vroom ende opreght gemoedt wel sal konnen verantwoorden. Ondertusschen is het seer verdrietigh, dat haer Ed. Mog. soo tegens my syn ingenomen, niet konnende bedencken, dat ick daer toe eenige occasie heb gegeven, maer uyt den nevensgaenden sal U Ed. bespeuren, dat ick selfs soo veel haest maeck, als het sonder evidenten ondienst van den Staet eenighsints kan geschieden, het welcke naeder by myn rapport sal konnen blycken. De voorschreve sustenue bevestight my in dese opinie, dat het best is op syn eygen beenen te staen, ende, sigh selven soodanige sustenuen niet subject te maecken, dogh het is des werelts beloop, ende ook anderen voor my wedervaren; U Ed. gelieve sigh te verseeckeren, dat ick ten hooghsten verlangh om by myne Vrienden te mogen wesen, ende dat ick my met den aldereersten meen van hier nae het Vaderlandt te vervoegen, ende dat myne Declaratie, Godt willende, sal uytwysen dat ik myn eygen baedt, in dese Commissie niet heb gesoght. Waer mede my gantsch gedienstelyck aen U Ed. Gestrenge gebiedende, sal altydt syn ende blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 16. November 1657.

Aen den Heer Ambassadeur W. Nieupoort, den 23. November 1657.

EDELE GESTRENGE HEER,

NAe 't afgaen van myne jongste van den 16. deser lopende maendt, is my U Edts. Missive van den selven dato wel ter handen gekomen; Ende U Ed. gelieve 't gepasseerde van de Heeren Gecommitteerde Raeden in mynen voorigen van den 9. deses breder geroerd niet anders aen te sien, dan als een effect van haer groote spaersaemheyt ende genegentheyt tot de mesnagie, sonder dat ick hoope eenige ongenegentheyt tegens U Edts. Persoon daer mede vermenght te syn; De Vergaederinge van de Heeren Staten van Hollandt ende West-Vrieslandt is op Dingsdagh voorleden wederomme compleet by den anderen geweest, ende haer Ed. Groot Mog. hebben over de saeke van Portugael preparatoirlyk geresolveert *, 't geene U Ed. uyt het Extract onder dato den 22. deses hier nevensgaende sal gelieven af te nemen.

Ondertusschen is ons alhier op Dingsdagh voorleden toegekomen de tydinge van groote apparentie, dat een goedt gedeelte van de Portugeesche Suycker

* Zie *Secrete Resolutien* I. Deel, pag. 571. in Quarto.

Vloote gevallen sal wesen in de magt van desen Staet, agtervolgens het advis * copyelyck hier nevensgaende; een van de Prysen daerinne geroert, is in Texel ingekomen, ende verklaren die geene, die daer mede syn overgekomen, ende den 5. deses, 's daegs nae 't veroveren van de voorsz. Prysen uyt de Vloot syn gescheyden, dat sylieden vermits de duysterheyt ende 't hardt weder, wat van den Heer Lieutenant-Admirael waeren afgedwaelt, ende sulks nae dato van de rencontre maer 5. Schepen van Oorloge van de Vloote van desen Staet hadden in 't gesight gehadt; Ende aengesien by soo kleynigh getal eghter 5. Prysen hadden gesien, soo staet te vermoeden, dat nogh al vry meerder getal sal wesen verovert; insonderheyt, vermits de Gevangenen berigten, dat sylieden 's avonts te vooren, met hun 36. by den anderen hadden geweest, daer by maer een Convoyer was, ende dat sy 80. Schepen sterck uyt Indiën waren geseylt, dog met hun 36. van haere Compagnions waeren afgedwaelt; Wy sien alle daegen de vordere particulariteyten van de voorgeroerde rencontre te gemoedt; Ende hoopen onder Godes Genadigen Zegen, daer door verdere oorsaeke te sullen hebben, om syne Goddelycke Majesteyt te dancken, ende ons te verheugen. Waer mede afbreeckende, sal blyven,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 23. November 1657.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, den 25. July 1658.

EDELE GESTRENGE HEER,

ICk aghte my verplight U Ed. bekent te maecken, dat ick al eergisterennaght ben aenboordt gekomen van 's Landts Schip van Oorlogh gecommandeert door den Schout-by-Naght *Jan Aertsen Verhaven*, Ende dat ick mits de contrarie windt niet verder tot nogh toe heb konnen kômen, als in de Pitt omtrent den droogen in de Mondt van de Maze, verwaghtende een bequame wint om met Godes hulpe de reyse nae Engelandt te vervorderen, ende om geen tydt altoos te versuymen, blyve ick alhier met myn gevolgh binnen Scheepsboort leggen. By aldien ietwes soude mogen voorvallen, dat U Ed. soude oordeelen tot myne naerightinge dienstigh te wesen, het selve soude my over Maesfluys alhier nogh konnen toegesonden werden. Waer mede U Ed. alle heyl ende voorspoedt van herten toewenschende, sal altyd syn ende blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

Op het Schip Rotterdam de 25. July 1658.

* Zie *Aitzema* IV. Deel, pag. 115. in Folio.

Aen

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 2. Augusty 1658.

EDELE GESTRENGE HEER,

DE Heer Resident *Downingh* heeft my sedert U Edts. vertreck noghmaels gepresseert omme met myn adveu, ende goedtvinden ter Generaliteyt te mogen voordragen de saeke van 't Present wegens den Heer *Protector* aldaer U Ed. voor desen geoffereert; maer aengesien ick hem verklaert hebbe, dat wy van wegen de Provincie van Hollandt in geenen deelen souden konnen toestaen eenige dispensatie van de Resolutie van den 10. Augusty 1651. ende dat ick soo derhalven, alsmede voor U Edts. reputatie, beter geraeden aghtede, dat sulcks wierde naegelaeten, is de saeke daer by gebleven; Waer van sig verpligt gevonden heeft U Ed. by desen kennisse te geven,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 2. Augusty 1658.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 2. Augusty 1658.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Edts. Missive van den 25. der voorlede maendt geschreven op 't Schip Rotterdam is my te syner tydt wel ter handen gekomen; gelyk ick ook wil vertrouwen, dat de Resolutie van haer Ho. Mog. omtrent het werk van de Postillon met 't geene daer aen dependeert, U Ed. insgelycks wel toegekomen sal syn; sedert syn de Bewinthebberen van de Oost-Indische Compagnie op gisteren alhier aengekomen met haere Stucken ende Documenten, om op 't selve werck, mitsgaeders op dat van de bewuste drie andere Schepen de Regeringe bericht te doen, daer mede huyden door Commissarisen van haer Ed. Groot Mog. in besoigne sal worden getreden; ende ik sal niet naelaeten U Ed. van den uytslagh der deliberatien daer op te houden, soo haest mogelyck, advis te geven.

Wyders is op 't stuck van de Handelinge met Sweden den voorsz. 25. by haer Ho. Mog. gearresteert de Resolutie *, daer van hier by mede copye is gevoeght, ende op eergisteren by haer Ed. Groot Mogende dienthalven naeder geresolveert †, als U Ed. uyt de bygaende copye mede sal gelieven af te nemen.

 Ick

* Zie *Secrete Resolutien* I. Deel, pag. 596. in Quarto. † *Ibidem*, pag. 602.

Ick oordeele dat het voorsz. werck in korten sal dienen te werden gevordert, aengesien ick infaillibelyck te gemoet sie, dat by verlies van tydt, de dispositien alhier merckelyck sullen verargeren; in den eersten, om dat men daer uyt sal besluyten, dat de Koningh van Sweden desen Staet met dilajen soeckt te abuseren.

Ten anderen, om dat de Vrienden, ende geaffectionneerden tot den Keurvorst van Brandenburgh ontwyffelyck in eenige Provincien, die tot nogh toe op de simple Ratificatie gelast syn geweest, heete Resolutien sullen weten uyt te wercken, die door een spoedig besluyt souden konnen werden gepreveniëert.

Ten derden dat de Ministers van den Keyser ende Koningh van Poolen, alhier verwaght werdende, ontwyffelyck seer advantagieuse aenbiedingen sullen komen doen, nae dewelke, by dilay ende om redenen als boven, soude konnen geluystert worden.

Ende sal mogelyck de komste van den Heer *van Beuningen*, die alle daegen alhier te gemoet gesien werdt, soo door 't rapport van de proceduren der Sweden in Denemarcken, als door de directie van den selven Heer by de Regeringe van Amstelredam, ende in de Vergaederinge van haer Ed. Groot Mog., immers soo syn Edts. sentimenten eenighsints soodanigh moghten wesen, als daer van 't gemeen gevoelen aen 't Sweedtsche Hof is, mede het werk niet seer faciliteren.

Mits alle welcke redenen, ick noghmaels wil hopen, dat U Ed. het werck aldaer in korten, conform haer Ho. Mogende jongste Resolutie sal konnen tot een gewenscht eynde brengen.

Gisteren is de eerste Conferentie gehouden tusschen den Ambassadeur van Portugael, ende Gedeputeerden van haer Ho. Mog., in dewelcke de gemelde Heer Ambassadeur nevens overleveringe van syn pouvoir de gemelde Heeren haer Ho. Mog. Gedeputeerden ter handen gestelt heeft de propositie, ofte presentatie * daer van mede copye hier nevens is gevoeght.

Waer by voor dese reyse niets van consideratie te voegen hebbende, sal ick hier mede afbreecken, ende verblyven,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 2. Augusty 1658.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 9. Augusty 1658.

EDELE GESTRENGE HEER,

SEdert mynen jongsten van dato den 2. deser lopende maendt, hebben wy uyt U Edts. publicke Missive desselfs geluckigh arrivement tot Gravesand met vreugde

* Zie *Aitzema* IV. Deel, pag. 268. enz. in Folio.

vreugde vernomen, ende sullen voorts by continuatie de advertentien van 't succes van U Edts. Negotiatie aldaer met verlangen te gemoet sien; daerinne ik wil hoopen merckelyk faciliteyt te sullen toebrengen, de Resolutie * by haer Hoog Mog. op de geconditionneerde restitutie der bewuste Engelsche Schepen in Oost-Indiën geconfisqueert den 6. deses genomen, daer van U Ed. hier nevens van wegen haer Ho. Mog. gedient sal worden.

Op de propositie ofte presentatie van den Heer Ambassadeur van Portugael, daer van U Ed. nevens den voorsz. mynen jonghsten copye toegekomen is, hebben haer Hoog Mog. provisionnelyck geantwoort, 't gunt in 't bygaende Extract onder No. 1. is vervat, daer op wy dan de replycque van den gemelden Heer Ambassadeur te gemoet sien.

Wyders by den Heer Resident *Downingh* ingedient synde de twee distincte Memorien daer van de copyen onder Numero 2. hier nevens syn gevoeght, ende daer op eerst by haer Hoog Mogende genomen wesende de Resolutien in dato den vier-en-twintigste der voorlede, ende vyfde deser lopende maendt, beyde onder Numero 3. hier nevensgaende, hebbe haer Ed. Groot Mogende dienthalven op den sevende deses naeder geresolveert 't gunt U Ed. uyt het Extract onder Numero 4. hier ingeslooten breder sal gelieven af te nemen; Waer op wy dan ook van de andere seyde te gemoed sien de relaxatie, ende restitutie van de Portugeesche Prysen de onsen aldaer afhandigh gemaekt, ende of aen den Ambassadeur van Portugael aldaer, of aen anderen geinteresseerden overgelevert.

Op de Resolutie † van haer Ed. Groot Mog. in dato den laetsten der voorlede maendt genomen op de brief van den Heer Ambassadeur *Dorp*, daerinne geroert, heeft tot nog toe ter Generaliteyt geen conclusie uytgewerkt konnen werden, aengesien eenige Provincien haer bekommert vinden sonder speciale last van de Heeren haere Principaelen te doen, ende te geven de positive verklaeringe, ende verseeckeringe daerinne influerende van nae 't geperfectionneerde, ende geratificeerde Elbinghsche Tractaet de Vyanden van den Koningh van Sweden niet te sullen assisteren, welcke, myns bedunckens gansch ongefondeerde difficulteyt, ick vertrouwe uyt affectie van sommigen tot de saeken van den Keurvorst van Brandenburgh voor te komen; Ende hier by voor dese reyse niets van consideratie te voegen hebbende, sal ick afbreecken ende verblyven,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 9. Augusty 1658.

* Zie *Secrete Resolutien* I. Deel, pag. 603. in Quarto. † *Ibidem*, pag. 602.

Aen

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 9. Augusty 1658.

EDELE GESTRENGE HEER,

ICk heb voorleden Dingsdagh lange met den Heere Secretaris van Staet gesproocken ende aen hem het pouvoir van haer Hoog Mog. vertoont. Syne Ed. bejegende my, met alle vriendelyckheydt ende beleeftheyt, ende beloofde my op de saeken selfs te sullen bevorderen by den Heer *Protector*, dat ick niet alleenlyck Audientie met ten eerste soude bekomen, maer dat ick ook soude gewaer werden, dat men van dese syde genegen is nae te komen, alle het gene tot opbouwinge van onderlinge vertrouwde Vriendtschap kan strecken. Ick heb van verscheyde seer habile Persoonen verstaen, dat de Koopluyden van dese Natie ende insonderheyt die op Oost-Indiën Handelen, met groote bitterheyt ende nydigheyt syn ingenomen ende datse seer rockenen om beyde Natien tot meerder verwyderinge te brengen. De tydt ontbreeckt my om hier iet meer by te voegen, sal oversulcks eyndigen, ende altydt syn ende blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 9. Augusty 1658.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 16. Augusty 1658.

EDELE GESTRENGE HEER,

NAe 't afgaen van myne jongste in dato den 9. deser loopende maendt, is my U Edts. Missive van den selven dato wel ter handen gekomen, ende ick wil hoopen, dat de bitterheyt, ende nydigheyt van de Koopluyden aldaer, ende insonderheyt van de Handelaers op Oost-Indiën voor een groot gedeelte sal verdwynen door haer Hoog Mogende Resolutie van den 6. deses U Ed. nevens de voorschreve myne jongste van wegen den Staet toegekomen, daerinne de Heer Resident *Downingh* betoont heeft, een sonderlingh welgevallen te hebben; ende ick wil vertrouwen, dat de voorsz. Resolutie de Nego-

Negotiatie op 't subject van de Marine merkelyk sal accelereren, ende faciliteren.

Op 't Provinciael advis van haer Ed. Groot Mog. in dato den 7. deses, is by haer Ho. Mog. den 9. daeraenvolgende gearresteert het Placcaet * daerinne vervat, ende vorders dienthalven genomen de Resolutie die U Ed. hier benevens van wegen haer Ho. Mogende sal toekomen, daer op wy gelyck Placaet van den Heer *Protector*, mitsgaders ook de restitutie van de overgeleverde Portugeesche Prysen met den eersten te gemoet sien sullen.

De verklaeringe by ofte van wegen den Koningh van Sweden gedesidereert, ende soo in de Missive van den Heer Ambassadeur *Dorp*, al in de Memorien van den Heer Resident *Appelboom* gementioneert, is eyndelyck by haer Ho. Mog. mede gedaen conform derselver Resolutie † van den voorschreven 9. deses copyelyck hier nevens gevoeght, daer door wy ook willen hoopen de Negotiatie aen die syde merckelyck gefaciliteert te sullen worden.

Op de Resolutie van de Heeren Staeten Generael in dato den 6. deses, dienende tot antwoorde op de eerste Memorie van den Heer Ambassadeur van Portugael, heeft deselve Heer Ambassadeur gerepliceert, als in dessels tweede Memorie copyelyck hier nevens gevoeght; welcke Memorie geensints resonderende op 't contenu van de voorsz. Resolutie, hebben haer Hoog Mog. daer op naeder geresolveert, 't geene by copye mede hier nevens gevoeght is, ende daer van is de extraditie op gisteren aen den gemelden Heer Ambassadeur geschiedt.

De Heer Ambassadeur van Vranckryck heeft my seer ernstelyck betuyght, dat hy verstondt den innehoude van voorsz. Memorie, soo ten aensien van de materie, al ten opsighte van de forme, ten hooghsten defectueus te syn, ende dat de meergemelde Heer Ambassadeur van Portugael anders moeste procederen, of dat van dessels Negotiatie weynigh vrughts stonde te verwaghten.

Ick hebbe syne Excellentie in 't selve sentiment, nae myne geringe capaciteyt, soo veel doenlyck gestyft, ende versoght, dat deselve als Mediateur de saeke in een beter spoor soude traghten te brengen, 't welck syn Excellentie verklaerde, nae syn vermogen, te sullen doen; waer van wy dienvolgende de vrughten sullen te gemoet sien.

Ondertusschen continueren de advertentien van de Roveryen ter Zee meer ende meer, ende haer Ho. Mog. hebben daer op, boven het senden van 't Esquadre onder den Vice-Admirael *Pieter Florissen* nae 't Canael, ende 't suppleren van het Esquadre in de boght, nogh genomen de Resolutie insgelycks by copy hier nevens gevoeght. Waer by voor dese reyse niets verders van consideratie te adviseren hebbende, sal ik desen hier mede afbreeken ende verblyven,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 16. Augusty 1658.

* Zie *Aitzema* IV. Deel, pag. 300. in Folio.
† Zie *Secrete Resolutien* I. Deel, pag. 605. in Quarto.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 16. Augusty 1658.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Ed. Missiven in datoos den 2. ende 9. deser syn my gisteren wel gewerden, desselfs redenen ende consideratiën om het werck met Sweden te spoedigen volgens haer Ho. Mog. laetste Resolutie, vinde ick seer pertinent te wesen, ende kan U Ed. wel verseeckeren, dat het my hertelyck verdriet, dat ick mits de absentie, ende indispositie van den Heer *Protector* niet kan vorderen. De Heer Ambassadeur van Vranckryck seyde my gisteren mede, dat hy door ordre van het Hof van Vranckryck hadt gesoght met den Heere *Protector* ofte den Heere Secretaris van Staet te spreecken, maer dat hy daer toe geene gelegentheyt hadt konnen bekomen; al de werelt klaeght hier, dat'er niet en werdt geëxpedieert. Ick hoop, dat ick met den Heere Secretaris van Staet morgen sal konnen spreecken, ende daer nae wat gissinge maeken van de apparentie, om hier wat te konnen verrighten. De Goede Godt hoop ick, sal my bequaem maecken om myn Vaderlandt met iever ende getrouwigheyt in dese swaere conjuncture van tyden te konnen dienen.

De Roveryen van de Fransche Capers op Portugeesche commissien dienen tydelyck tegengegaen te werden, anders vrees ick meerder ongemack ende ook van andere kanten.

Het is ongeloofelyk, hoe seer de gemoederen van alle soorten van Menschen syn verbittert ende ingenomen tegens de Vereenighde Nederlanden. Over de proceduren van het Hof tegens *Jan Schract*, die de Engelsche Schepen op de Kust van Guinea met Spaensche Commissie heeft genomen, wert hier seer geklaegt, alsmede over het gene voor het selve Hof passeert raeckende het Schip de Broederschap van Londen, door een Kaper van Amstelredam uytgevaeren met brieven van Represalje tegens de Portugeesen, dogh op Fransche Commissie geduerende de onlusten met Engelandt genomen. Ick meen dat Rovers ende Roveryen in den Staet der Vereenighde Nederlanden om veel pregnante redenen minst behooren verschoont te werden. Ende U Ed. hertgrondelyck bedanckende voor de communicatie in ende nevens desselfs voorgeroerde Missiven, sal altydt syn ende blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 16. Augusty 1658.

Aen

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 23. Augusty 1658.

EDELE GESTRENGE HEER,

SEdert het afgaen van myne jongste in dato den 16. deser lopende maendt, is my U Edts. Missive van den selven dato wel ter hande gekomen, ende sullen het vervolgh ende succes van U Edts. Negotiatie aldaer, met verlangen te gemoet sien.

Op de saeken van 't Oosten heeft my de Heer Resident *Downingh* verklaert van den Heere *Protector* gelast te wesen, alle goede ende efficacieuse officien aen te wenden, omme het Tractaet tusschen Sweden, ende haer Hoog Mog. te doen perfectioneren, ende ter dier occasie syn tusschen den gemelden Resident ende my, discoursen gevallen, of men niet het Elbingsche Tractaet soude konnen ratificeren, soo als 't leydt, ende het point van de elucidatien verblyven aen de uytspraecke van den Heer *Protector*, mits dat het maer soude wesen eene formaliteyt om den Koningh van Sweden in 't point van eere wat te gemoedt te komen, ende dat men onder de handt verseeckert soude wesen, dat de voorschreve uytspraecke geschiedde conform de intentie van haer Hoog Mog. ende de Acte daer van voor desen ontworpen; van welcke voorslagh ick voor myn particulier wel niet avers ben, dogh sie te gemoedt, dat de Leden van haer Ed. Groot Mog. Vergaederinge op traficquerende, seer beswaerlyck daer toe sullen wesen te bewegen.

Sedert den voorsz. mynen jonghsten, heeft de Ambassadeur van Portugael ter Vergaederinge van haer Ho. Mog. ingedient de Memorie onder No. 1. hier nevens gevoeght, daer op ten selven daege by haer Ho. Mog. geresolveert is 't gunt U Ed. uyt het Extact onder No. 2. hier ingesloten naedere ende specifique presentatie van den gemelden Heer Ambassadeur van Portugael te gemoedt sien.

Ondertusschen is alhier gearriveert de Heer *Pinocci* Extraordinaris Envoyé van den Koningh van Polen, die op den 21. deser lopende maendt ter hooghgemelde Vergaederinge eerst mondelinge gedaen, ende vervolgens schriftelyck overgelevert heeft de propositie* onder No. 3. mede copyelyk hier nevensgaende; ende wy sullen daer op de naedere ouvertures van den gemelden Heer Envoyé verwagten, daer van ik niet naelaeten sal U Ed. te syner tydt de behoorlyke communicatie te laeten toekomen; ende voor dese reyse niets verders van consideratie U Ed. mede te deelen hebbende, sal desen hier mede afbreeken ende verblyven,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 23. Augusty 1658.

* Zie *Aitzema* IV. Deel, pag. 281. in Folio.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 23. Augusty 1658.

EDELE GESTRENGE HEER,

UEd. Missive van den 16. deser is my gisteren omtrent den middagh, soo als ick gereedt stondt om nae Hamtoncourt, te ryden, wel gewerden. Ick heb bespeurt, dat de sieckte van den Heer *Protector* in der daet meerder is als men laet blycken. Het gene de Heer *Thurloe* my gisteren heeft voorgehouden, wyckt nogh niet af van het gene van dese syde, raekende het werck in 't Oosten, is verklaert geweest, ende sal derhalven met iever ende getrouwigheyt daer op aenhouden, dat men tot wedersyde meerder gerustheyt ietwes dienaengaende soude konnen vaststellen volgens haer Hoog Mog. intentie, begrepen in derselver Resolutie van den eersten Juny laetstleden. De alhier aenwesende Sweedtsche Ministers laboreren seer om den Heer *Protector* te doen geloven, datse alles tot contentement van haer Ho. Mog. sullen bereydt wesen in te willigen tot seeckerheyt ende voordeel van de Commercie, byaldien haer Ho. Mog. eerst het Elbingsche Tractaet soo als het leyt, sonder te blyven staen op de elucidatie, souden willen ratificeren, voorgevende dat de Koningh het voor een *Point d'Honneur* houdt, ende dat hy een moedigh Heer synde, niet kan verdragen, dat men hem de Wet soo naeuw soude voorschryven. Datse ook niet en pretenderen tot naedeel van Brandenburgh nogh Dantzigh, als 't sigh van het Huys van Oostenryck ende Polen haere Vyanden willen separeren. Ik heb gisteren met veele redenen den Heer *Thurloe* aengewesen, dat het ten hooghsten nodigh is, dat de elucidatie te gelyck met het voorsz. Tractaet werde vastgestelt, ende dat haer Ho. Mog. in Martio laetstleden op het raport van den Heer *de Hubert*, het expedient van de Sweedtsche syde voorgestelt hebbende ingewillight, niet en hadden verwaght, dat men andere acrochementen soude hebben voortgebraght. Ick seyde hem mede, dat'er een Gedeputeerde van de Stadt Dantzich was overgekomen, die aen syne Hoogheyt de gelegentheyt van die Stadt best soude konnen representeren, als hy Audientie soude konnen bekomen. Deselve Gedeputeerde heeft my van daegh geseydt, dat hy weynigh apparentie siende, om by den Heer *Protector* Audientie te bebekomen, sal soeken om met den Heere Secretaris van Staet te konnen spreeken. Een van myne Domestycquen by den Heer *Thurloe* van daegh geweest synde om van mynen 't wegen te vernemen nae 't pas van den Heer *van Heenvliet*, heeft my gerefereert dat hy had verstaen, dat die Heer met my was overgekomen, ende dat hy nu anders vernemende het selve pas aen den Heer *Downingh* soude senden. Waer mede eyndigende, sal altydt syn ende blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 23. Augusty 1658.

Aen

Aen den Heer Ambassadeur W. Nieupoort, den 30. Augusty 1658.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Edts. Missive van den 23. deser loopende maendt, is my nae 't afgaen van de myne van den selven dato, wel ter handen gekomen; ende sal U Ed. uyt de Advertentien die deselve hier benevens, van weegen haer Hoog Mogende sullen toekomen, ontwyffelyck met verwonderinge vernoomen hebben, de landinge van den Koningh van Sweden op Zeelandt, ende de entreprises op Gluckstadt &c. daer van de continuatien met de ordinaris post, nogh naeder uyt Hamburgh ingekomen syn, als U Ed. uyt de nevensgaende copyen sal gelieven te bemercken. De Heeren Staeten van Hollandt ende West-Vrieslandt, syn op de voorschreve Advertentien extraordinariè, ende op sight 's brief beschreven, die ook daer op al voorgisteren genoeghsaem compleetelyck syn aengekoomen geweest; hebbende haer Ed. Groot Mogende Gecommitteerden op de voorschreve Advertentien gebesoigneert, hebben eenpaerlyck geoordeeldt, desen Staet uyt kraghte van de Alliancien, ende verbonden verobligeert te wesen, den Koningh van Denemarcken in de voorschreve syne ongelegentheydt kraghtiglyck by te springen; ten welcken eynde by deselve huyden is uytgebraght 't advis vervat in de concepte Resolutie * copyelyk hier nevensgaende, ende wat daer op by haer Ed. Groot Mogende, ende vervolgens haer Hoog Mogende sal werden geresolveert, sal ick niet naelaeten U Ed. 't syner tydt te adviseren.

Ondertusschen wil ik niet twyffelen, of 't voorsz. desseyn van den Koning van Sweden sal buyten kennisse, ende communicatie van den Heer *Protector* by der handt genomen syn, gelyk my ook op gisteren door den Heere Resident *Downingh*, 't selve seer assurantelyck is verseeckert, ende dat ook vervolgens syne Hoogheyd daer door eenmael eyndelyck sal werden opgeweckt, die saeke nevens haer Hoog Mog. te behartighen.

De Heer Ambassadeur van Portugael heeft op de Resolutie van haer Hoog Mog. daer van U Ed. met de jonghste post copye toegesonden is, overgelevert syne naedere presentatie copyelyck hier nevensgaende, die gesteldt is in handen van Commissarisen, sonder dat tot nog toe daer op iets positivelyck sy geresolveert.

De Heer *Pinocci* Extraordinaris afgesondene van den Koningh van Polen, heeft op gisteren voor Commissarisen van haer Hoog Mog. gedaen de particulierder ouvertures, daer van de substancie is vervat in de nevensgaende Memorie, waer op mede nogh geene deliberatien syn gehouden.

Ondertusschen verneeme ick, dat de Heer *Friquet*, Afgesante van den Keyser meede alhier is gearriveerdt, dogh sigh nogh *incognito* onthoudende, om hem, ende syn gevolgh wat in ordre te brengen, ende alsdan syne

* Zie *Secrete Resolutien* I. Deel, pag. 606. in Quarto.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 6. September 1658.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Edts. Missive van dato den 30. der voorlede maendt, is my nae 't afgaen van myne jonghste soo van den selven dato, als van den 2. deses wel ter handen gekomen, ende wy willen hoopen, dat de nieuwe entreprise van den Koningh van Sweden, op Denemarcken den Heere *Protector* aldaer mede sal doen omsien, ende apprehenderen 't humeur, ende de successen van den Koningh van Sweden, immers by soo verre over de voorsz. entreprise niet preallablement met syne Hoogheyt geconcerteert sy, gelyck de Heer *Downingh* my seer assurantelyck heeft verseeckert, ende ick ook sonder dat bynae soude moeten gelooven, aengesien daer door myns oordeels, seer te rugge geset werden de visées van den hooghgemelden Heer *Protector*, soo ten aensien van de defensie, ende voortsettinge der Gereformeerde Religie, als ten aensien van de verswackinge van 't Huys van Oostenryck, dogh U Ed. sal aldaer alles best konnen penetreren, ende ons de gerequireerde informatie laeten toekomen.

Tot provisionele executie van de Resolutie by haer Ho. Mog. den 31. der voorlede maendt genomen, is den 4. deses naeder geresolveert, 't gunt U Ed uyt het bygaende Extract particulierlyck sal gelieven te bemercken, daer op wy staet maeken, dat alles tegens den 15. deses sal konnen vaerdigh wesen, tegens welken dagh de Compagnien daerinne geroert ook nae de geassigneerde rendevous-plaetse bescheyden syn.

De Memorie van de Heer Envoyé *Pinocci*, in mynen voorgaenden van den 30. der voorlede maendt geroert, gaet tegenwoordigh mede hier benevens, daer op als mede op de jonghste presentatie van den Heer Ambassadeur van Portugael, nogh geene Resolutie ten principalen is gevallen.

Ik vinde, dat geduurende myne absentie by den Heere Resident *Downingh* ter Vergaederinge van haer Hoog Mog. ingedient is, de Memorie, daer van mede copye hier by is gevoeght, dogh de Resolutie daer op gevallen, hebbe by defect van tydt, nogh niet konnen naesien; in kas daer aen iets moghte ontbreecken, sal ick helpen besorgen, dat het defect gesuppleert, ende vigoureuselyck conform 't jonghst geëmaneerde Placaet gedisponeert werde.

De Heere *Friquet* Envoyé van den Keyser heeft alhier syne publicke Audientie gehadt, hebbende alleenlyck in generale Complimenten bestaen; sonder dat by deselve nogh eenige particuliere ouvertures gedaen syn: Ende voor dese reyse hier mede besluytende, sal ick verblyven,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 6. September 1658.

Aen

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 13. September 1658.

EDELE GESTRENGE HEER,

DE jonghste post uyt Engelandt, is vermits het harde weder, soo vertrouwe, alhier nogh niet gearriveert, sulcks dat ick 't sedert mynen laetsten van den 6. deses niets van U Ed. ontfangen hebbe.

De Heeren Staten van Hollandt ende West-Vrieslandt syn eergisteren wederom Staetsgewyse by den anderen gekomen, ende werdt alle mogelycke vlydt ende naerstigheydt, omme het gedestineerde secours nae Denemarcken te vervaerdigen, ende voornamentlyck om die Vloote soo aensienlyck, ende redoutabel te maecken, als 't eenighsints doenlyck is, die, soo ick gisse, sal bestaen in tusschen de dertigh ende veertigh Oorloghschepen (in kas de Schepen uyt het Kanael tydelyck genoegh by de Vloote komen konnen) ende binnen een weeke te sullen konnen Zee kiesen.

De Keurvorst van Brandenburgh met syne onderhebbende Troupen, komt mede nae Holsteyn af marcheren, om op de Sweden los te gaen, als U Ed. uyt de nevensgevoeghde Bylaegen breeder sal gelieven te vernemen.

Ick verlange seer te mogen vernemen, hoe, ende in wat voegen de Heer *Protector* aldaer soo trouweloose overval der Sweden sal opnemen; ende ondertusschen wenschten wy alhier mede wel goede informatie te mogen ontfangen, wat navale Maght de hooghgemelde Heer *Protector* by de handt heeft, ofte in korten by der handt soude konnen krygen. Gelyck mede wel wenschten geinformeert te mogen wesen, hoe het sigh aldaer met de aengehoude Portugeesche Pryse toegedraegen heeft, met toesendinge van de appoinctementen ofte vonnissen van 't Hof van de Admiraliteyt, uyt kraghte van dewelcke de voorsz. pryse overgelevert is, ende tot wiens behoeven de overleveringe sy geschiedt.

Ick ben ten hooghsten verwondert, dat de Koningh van Sweden geene justificatie van de voorschreve syne nieuwe entreprise laet aen den dagh komen, ende dat selfs syne Majesteyts Minister alhier dienaengaende nogh niets ter wereldt aen den Staet heeft geopent. Ende desen hier mede besluytende, sal ick verblyven,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 13. September 1658.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 9. September 1658.

EDELE GESTRENGE HEER,

BYaldien de andere Heeren van den Raedt de laetste Actie van den Koningh van Sweden soo opnemen, gelyck als ick bemerck dat de Heer *Thurloe* doet, soo wil ick alles goeds van dese syde nogh verwaghten, by soo verre Coppenhagen het gewelt der Sweedtsche Wapenen kan tegenstaen, ende het secours afwaghten; ende gemerckt de Sweedtsche alle pracktycken sullen aenwenden, om den Koning ende de Ryks-Raden van Denemarcken moedeloos te maecken, ende weder tot een schadelyck ende schandelyck Tractaet te brengen, ende van groote dingen (diese alhier souden hebben) mogen komen te roemen: Soo heb ick den Heer *Thurloe* in bedencken gegeven, of het niet dienstigh soude wesen, datse by provisie een Fregat nae Coppenhagen sonden, om den Koningh van Denemarcken te verseekeren ende gerust te stellen, dat dese laetste invasie ende violatie van het laetst gemaeckt Vredens-Tractaet, geheelyk is geschiedt buyten kennisse van den Heer *Protector* ende den Raedt, ende dat soodanige Proceduuren den selven gants mishagen, terwyl men nader sal konnen overleggen, door wat wegen ende middelen de gevreesde inconvenienten best sullen konnen weghgenomen, ende den Koningh van Denemarcken geconserveert werden, het welcke syne Ed. ook aennam te sullen voordragen. Ick hoop, dat de Goede Godt alles ten besten sal schicken; maer ben bedught, dat het afsterven van den Heer *Protector*, daer men seer over is bekommert, wel light hier te Lande nieuwe ongemacken sal veroorsaken. Ick sal verlangen te vernemen, wat de Keyser de Koningh van Polen, ende de Keurvorst van Brandenburgh in dese gelegentheyt, ofte eygentlycker ongelegentheyt, van Demarcken doen sullen. Myns beduncken kan den Staet der Vereenighde Nederlanden, met Godts hulp, kraghtelyk ten goeden coöpereren, door haere Navale Maght de Sweedtsche in toom houdende, sonder sig eghter met Tractaeten met den hooghstgemelden Keyser ende Koningh te verbinden, om hier geen offensie ofte jalousie te geven, ende ons interest met geene andere daer meer bedenckelyckheden op vallen, gemeen te maecken. Waer mede U Ed. Gestrenge in de genadige bescherminge des Heeren bevelende, ende deselve alle heyl ende vergenoegen toewenschende, sal altydt syn ende blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Onderteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 9. September 1658.

Aen

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 13. September 1657.

EDELE GESTRENGE HEER,

SEdert het afgaen van myn laetste schryvens in dato den 9. deser, heeft men hier hoop gehadt tot de reconvalescentie van den Heer *Protector*; maer gister-avont was hy seer verswakt, ende heeft het desen morgen * afgeleydt. Men is hier seer bedught voor nieuwe onrusten, de Goede Godt, hoop ick, sal alles ten besten schicken, ende de Regenten van den Staet der Vereenighde Nederlanden zegenen met wysheyt ende courage in dese bekommerlycke tyden, ende dat de Sweedtsche desseynen in de Sondt soodanig mogen gestuert werden, datse haer animositeyten niet verder en mogen betoonen; ontbrak het haer niet meer aen de maght, als de wille, wy souden al over lange geruïneert wesen.

Ick hoop, dat'er geen tydt sal verlooren werden, U Ed. sal wel konnen begrypen, dat mits dese notabile veranderinge door het afsterven van een Hooft, die door syne wysheyt, voorsightigheyt, ende extraordinaris vigilantie alles soo wist te dirigeren ende te balanceren, dat desen Staet ende Natie in rust ende vrede wierden gehouden, de saeke voor eerst niet sullen geconstitueert weesen, om op Uytheemsche saeken te veel te denken; ende hier syn extraordinaris veel Luyden, met soodanigen bitterheyt ende nydigheyt tegens het Vereenighde Nederlandt ingenomen, datse wenschen, dat de Sondt ende het geene daer aen dependeert onder de Sweedtsche maght moght gebraght werden, op hoop, dat daer door ons Vaderlandt in de uyterste ongelegentheyt soude gebraght werden. De brieven uyt Nederlandt syn nogh niet overgekomen, het weder is hier in het begin van de weeck soo onstuymigh geweest, dat men seer bekommert is, dat'er groote schaden ter Zee syn gevallen. Ick verwaght alle uuren bescheydt van den expressen die te post met haer Ho. Mog. brieven aen den Vice-Admirael *Pieter Florissen*, ende den Commandeur *Evertsen* nae Pleymuyden ende Valmuyden is gereden. De tydt is myns bedunckens seer considerabel, ende byaldien Godt ons de genade doet, dat de Sweden in haer voornemen gestuyt werden, hoop ick, dat wy ook van andere kanten ongemoeyt sullen konnen blyven, andersints ben ick bedught, dat'er dapper tegen ons soude gewerckt werden. De verstandighste ende vredelievenste Personen alhier, selfs die te vooren geen vrienden van den Heer *Protector* syn geweest, syn tegenwoordigh over desselfs aflyvigheyt gealtereert. De Groote Godt heeft syn wille gedaen, ende wy moeten ons alle daer onder buygen. Waer mede U Ed. in des Heeren Bescherminge bevelende, sal ick altydt syn ende blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 13. September 1657.

* Zie *Aitzema* IV. Deel, pag. 301. in Folio.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 15. September 1658.

EDELE GESTRENGE HEER,

GIster-avondt heb ick U Edts. Missive van den 6. deses met de bylaegen wel ontfangen. Ick bedanck U Ed. voor de communicatie. Mits de veranderinge alhier voorgevallen, heb ick geen gelegentheyt konnen vinden om met de Heer Secretaris van Staet te spreecken, vermits hy soo veel Domestycque saeken heeft te verrighten; het geene de Heer *Downingh* U Ed. heeft verklaerdt, heeft de welgemelde Heer Secretaris van Staet, met seer kraghtige expressien my mede verseeckert. Ick vertrouw, dat de oogen van dese Heeren nogh meer ende meer sullen geopent werden, ende datse de artificien van de Sweedtsche beter sullen ontdecken. Sir *George Ascue* is eergisteren in de Stadt geweest, ende heeft aen een vertrouwt Vriendt geseyt, dat hy nogh onseecker was, of hy den Sweedtschen dienst soude aennemen, immers is dat seecker, dat hier gansch geene Equipagie tot dat emploi wordt gedaen. Den Staet der Vereenighde Nederlande heeft veel benyders; maer het is beter benydt dan beklaeght te werden.

De Resolutie van den 4. deses staet my wel aen, ick hoop dat de goede Godt het werck verder sal segenen, ende dat de Equipagie van meer Schepen van Oorloge, wel met iever sal behertight werden, dogh wenschte wel, dat 'er niet veel gerughts af wierde gemaeckt, het is best te doen ende te swygen, als door roemen ende hoogh op te heffen, aen andere misnoegen ende jalousie te geven. Waer mede my aen U Ed. gansch gedienstelyck gebiedende, sal altydt syn ende blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 15. September 1658.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 20. September 1658.

EDELE GESTRENGE HEER,

NAe 't afgaen van myne jongste in dato den 13. deser loopende maendt, syn ons gisteren alhier wel ter handen gekomen, U Edts. publike Missiven van

van den 9. 13. ende 15. deser loopende maendt; gelyck my mede wel gewerden syn U Edts. particuliere Missiven van den 9. (dogh soo vertrouwe moet syn den 13.) ende 15. voorsz.

Het overlyden van den Heer *Protector* aldaer, sal soo ick vertrouwe, minder ongemacken veroorsaeken, om dat het subitelyck is voorgevallen, ende de plaetse promptelyck, ende eenpaeriglyck gesuppleert; aengesien noghte eene langdurige siekte met perykel van sterven, nogte eenig *interregnum*, tyd, ende occasie aen de quaelyk geaffectioneerden overigh gelaten heeft, om raetslaegen te plegen, ende desseynen te formeren; ende ontwyffelyck sal de voorsz. eenpaerigheyt henlieden ook wel benemen de lust, om nae de gedaene electie, ende proclamatie veel te remueren.

De Heer Resident *Downingh* heeft my verklaert nogh desen morgen door eene Memorie het voorsz. overlyden, ende de nieuwe electie aen haer Hoog Mog. te sullen bekent maecken, ende sal U Ed. ontwyffelyck daer op nogh nevens desen van haer Ho. Mog. ordre * ontfangen, om te doen het officie van condoleancie ende congratulatie, met 't gene daer aen dependeert; Dogh sal, myns bedunckens, niet onbevoeglyk, maer nae de gebruykelyke forme, genoeghsaem nootsaeckelyck wesen, dat de tegenwoordige Heer *Protector* selfs door eene Missive haer Hoog Mogende notificeren, syne Promotie tot de Protectorale Digniteyt, met verseeckeringe in de beste forme, dat hy met desen Staet sal continueren in de observantie van alle goede Vriendschap, ende de precise naekominge van de Alliancie in den jaere 1654. met haer Ho. Mog. gemaeckt, met protestatie van genegentheydt, om de voorsz. Vriendtschap, ende Alliancie te vermeerderen, ende kraghtiger te maecken; daer op dan van de syde van haer Ho. Mog. ontwyffelyck in gelycke termen, *mutatis mutandis*, sal werden geantwoordt; ende ingevalle 't selve voor de receptie deses nogh niet moghte geschiet wesen, soo geve ik U Ed. in bedenken, of sulks niet door U Ed. als uyt sigh selven, aen den Heer Secretaris *Thurloe* op de bequaemste wyse voorgestelt, ende is 't doenlyk, geprocureert soude dienen te werden, omme alles syne voorgaende bestendigheyt te doen erlangen, daer ick aen oordeele, dat den tegenwoordigen Heer *Protector* in dese conjuncture van saecken ten hoosten is gelegen.

Ick meyne ook, dat nu, meer als ooit, de reghte tydt geboren is, om de saeken U Ed. aenbevolen, ende particulierlyck het Tractaet van Marine aldaer te bevorderen, ende tot besluyt te brengen, aengesien ick geensints wil twyffelen, of de hooghgemelde Heer *Protector* sal in de tegenwoordige conjuncture ook seer considerabel aghten met een Staet van die consideratie, als is dese, een formeel Tractaet te mogen sluyten, ende sulcks voor de gansche werelt eene Acte te plegen, daerinne deselve de drie Natien, ende de gansche Republick soo eminentelyck vervanght ende representeert.

Het werk van den Koningh van Sweden doet sigh meer ende meer verfoeyelyk op, aengesien wy op Saturdagh voorleden ontfangen hebbende eene Missive van den hoogstgemelden Koningh, ende daer benevens eergisteren eene Memorie van de Heer Resident *Appelboom*, beyde dienende tot justificatie van het

* Zie *Secrete Resolutien* I. Deel, pag. 614. in Quarto.

het voorschreve werck, ende copyelyck hier nevens gevoeght, wy daer uyt meer ende meer bemercken, dat de Koningh van Denemarcken geene de alderminste oorsaeke daer toe gegeven heeft; ende ick moet bekennen met verwonderinge aen te mercken, dat een Koningh, die sigh tot soodanige Actie heeft konnen uytlaten, niet mede geresolveert heeft tot het versieren, ende voorstellen van een notable oorsaeke van dien, omme ten minsten voor een tyd de werelt daer mede te abuseren.

Uyt de tydingen, die ons jonghst uyt Denemarcken, ende van de Deensche saeken, mitsgaeders van de Brandenburghsche, ende andere secourssen syn toegekomen, mogen wy met reden vertrouwen, dat Godt de Heer het desseyn der Sweden niet en sal favoriseren, ende mogelyck wel tot beste van den Koningh van Denemarcken ende syne Geallieerden laeten gedyen; gelyck U Ed. uyt de brieven, ende stucken hier nevensgaende selfs sal gelieven af te nemen.

Dogh aen dese syde hebben wy nogh geene de minste tydingen van den Vice-Admirael *Pieter Florisz*, en de Commandeur *Cornelis Evertsz*, ofte haere onderhebbende Esquadres vernomen, ende van den Vice-Admirael *Witte* ook niet anders dan dat hy door den jongsten storm alle syne masten verloren heeft, ende in diervoegen masteloos in Zee niet verre van 't Landt gesien is, dogh van 't Schip van den Heer Lieutenant-Admirael, ende andere onder syn Esquadre geweest synde, is nogh geene tydinge ter werelt ingekomen, dan alleenlyck dat Kapiteyn *de Liefde* meest alle syne anckers, ende touwen verloren hebbende, ter nauwer noodt in 't Vlie schadeloos ingekomen is; niet te min hope ik, dat wy nog met eene Vloote van tusschen de twintig ende dertig Oorloghschepen, in 't laetste van dese, ofte in 't begin van de toekomende weeke met het gedestineerde secours sullen konnen in Zee loopen; daer toe, ende tot uytvoeringe van 't voornemen van den Staet Godt de Heer Almaghtigh synen Zegen Genaedighlyck wille verleenen; in wiens Heylige Protectie U Ed. by desen bevelende, sal blyven,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 20. September 1658.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 20. September 1658.

EDELE GESTRENGE HEER,

IK hoop dat het aen de Regeringe geen offensie sal geven, dat ik de saeken my aenbevoolen te bevorderen by den overleden Lord *Olivier Cromwel*, *Protector*,

tor, nu met alle vlytigheyt ende getrouwigheyt soek uyt te werken ter intentie van den Staet, by den Lord *Richard Cromwel Protector*, sonder nieuwe Credentien af te wagten, als'er van dese syde geen swaerigheyt in werde gemaekt, gelyk ik niet en vertrouw dat sal geschieden. Ik heb van daeg een Persoon by my gehad, die my veel van de Negotiatie van de alhier aenwesende Sweedtsche Ministers heeft ontdekt, ende heeft my verseekert, dat hy van tyd tot tyd daer in sal continueren, my dunckt, dat hy een goed middel heeft uytgevonden, om te konnen weten, wat deselve alhier verrigten, maer vermits hy in een sobere conditie is, soude 't wel dienstig wesen, dat hy met eenige weynige penningen somtyts mogt geëncourageert werden, dog hy heeft daer selfs niet af gesprooken, hy is hier al by den Heer *Cojet* geweest. Deselve heeft my met veel particulariteyten verseeckert, dat het Tractaet alhier gemaeckt met den Heer *Bond*, nogh niet en is geperfectioneert, ende dat de Koningh van Sweden seer misnoeght is, dat men hier niet en wil met hem treden in eene Offensive Alliantie tegens het Huys van Oostenryk in Duytslandt, ende dat hy de sestigduysendt ponden sterlinghs niet en kan bekomen, die soo de voornoemde Persoon seydt, hem eenigsints door den overleden Heer *Protector* waeren toegeseydt, dat hem souden vereert werden, mits dat daer mede alle de pretensien over schaden door de Sweedtsche op Zee geleden, souden komen te cesseren, hy verseeckert my, dat'er niet op is betaelt, ende nu is het gelt soo nodigh tot andere saeken, dat het niet apparent is, datse nu iet sullen krygen. Ick ben seer gemoeyt geweest over de slegte bestellinge van de twee Noordhollandsche Kapitynen in mynen nevensgaenden breder gemelt, datse met 's Landts Schepen syn gaen leggen binnen den dwangh van het Engelsche Kasteel, de Collegien ter Admiraliteyt behoorden daer in te voorsien, vermits sy wel van water ende anders konnen gedient werden, al blyven sy wat buyten de Reede, het soude onder reverentie, niet ondienstigh wesen, dat de retroacten wierden naegesien op het gene van wegen den Staet der Vereenigde Nederlanden is gedaen geweest in Maert Anno 1625. ten tyden van het overlyden van Koningh *Jacob*. Ende hier mede U Ed. in de genadige bescherminge des Allerhooghsten bevelende, sal syn ende blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 20. September 1658.

Aen

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 27. September 1658.

EDELE GESTRENGE HEER,

NAe 't afgaen van myne jongste in dato den 20. deser lopende maendt, is my eerst U Edts. Missive van den 13. ende vervolgens mede die van den 20. voorsz. wel ter handen gekomen.

De Missive die by den Heer *Protector* aen haer Hoog Mog. soude werden geschreven, ende daer van U Ed. een afschrift was gecommuniceert, is tot nogh toe, nogh by den Heere *Downingh*, nogh by haer Ho. Mog. ontfangen, sulcks dat ick wel gewenscht hadde, dat by U Ed. daer van copye overgesonden was geweest; Ondertusschen heeft eghter de gemelde Heer *Downingh* op gisteren de electie van den tegenwoordigen Heer *Protector* by Memorie, daer van copye hier nevens gaet, aen haer Ho. Mog. gecommuniceert, ende daer op is geresolveert, dat 't officie van condoleancie ende congratulatie, door Gedeputeerden van haer Ho. Mog. aen den gemelden Heer Resident te synen huyse afgeleydt soude werden; Wy sullen vorders te gemoedt sien een brief van den Heer *Protector* self, met verseeckeringe van syne genegentheyt tot observantie, ende versterckinge van 't Tractaet &c., omme alsdan daer op ook directelyck aen syne Hoogheyt met eene Missive te mogen antwoorden.

Sedert den voorgeroerden mynen jongsten is het Schip van den Vice-Admirael *Witte Cornelis de Witte* masteloos in 't Goereesche Gat ingekomen, alwaer 't selve in allerhaest gerepareert wordt ende nogh van dese weecke of wel op Sondagh toekomende staet maeckt weder uyt te sullen konnen loopen; het Schip van den Heer Lieutenant-Admirael, met dat van Kapiteyn *van Nes* syn ook eyndelyck in 't begin van de weecke wat ontramponeert op 't rendevous gekomen, ende soude de Vloote, nae 't schryven van de Commissarisen van haer Ho. Mog. op 't rendevous, eergisteren, ofte gisteren Zee nemen, daer van wy de tydinge alle uuren te gemoet sien.

Pieter Florisz. is gisteren met nogh een Schip van syn byhebbende Esquadre alhier voor Scheveninge * gekomen, daer op hem by haer Hoog Mogenden ordre gegeven is in allerhaest de Vlagge van den Heer Lieutenant-Admirael te volgen, die ick wil vertrouwen, dat hy wel sal aghterhalen, de vordere Schepen van syn Esquadre syn nogh niet te voorscheyn gekomen; Ick maecke staet, dat de Vloot omtrent dertigh Oorloghschepen sterck in den Oresondt sal komen, dogh daer onder syn ses gehuerde Schepen maer twintigh à vierentwintigh stucken voerende; daer by gaen nogh ses Brandtschepen, vier Galjoots, of Advisbarcken ende nog eenige Fluyten ende Galjoots, met provisie, Ammunitie, ende andersints; daer mede onder Godes Zegen, soo wy tydts genoegh komen, 't ooghmerck van den Staet wel sal konnen bereyckt werden.

De

* Zie *Aitzema* IV. Deel, pag. 235. in Folio.

De jongste tydingen van Hamburgh brengen mede, dat op Zeelandt alles nogh bleef in vorigen stant; Waer mede afbreeckende, sal blyven,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 27. September 1658.

P. S.

Ick verlange te vernemen of U Ed. in desselfs Negotiatie aldaer, onaengesien haer Ho. Mog. promptitude, ende resolutheyt in 't erkennen, ende feliciteren van den Heer *Protector*, nogh aldaer met dilayen sal worden opgehouden.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 27. September 1658.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Ed. Gestrengens Missive van den 13. deses is my eerst op den 21. des nae-noens ter handen gekomen, ende de duplicate van U Ed. schryvens in dato den 20. door een Bode van de Generaliteyt op den 25. daer aenvolgende. In het nevensgaende papier sal U Ed. gelieven te beogen, wat bericht ick raeckende de Schepen in den dienst van desen Staet wesende heb konnen bekomen; raekende de aengehouden Suycker-prysen, heb ick onder verbeteringe geoordeelt dienstigh te wesen, alvooren de groote saeken met allen mogelycken iever ende getrouwigheyt te bevorderen, met meeninge omme daer nae, ook dienaengaende uyt te wercken haer Ho. Mog. intentie. Door den Persoon van den welcken ick U Ed. in mynen laetsten heb geschreven, heb ick bekomen copye van den brief, den welcken de Koningh van Sweden aen den Heer *Protector* onsterffelycker Memorie heeft geschreven, synde deselve hier nevensgaende. Sedert heeft deselve my ook toegesonden een kleyn brietjen copyelycken hier bygevoeght. De alhier aenwesende Sweedtsche Ministers woelen seer, ende gebruycken allerhande practycquen ende middelen om dese Natie tegens de Vereenighde Nederlanden op te hitsen, ende hebben gelegentheyt om door den Heer *Fleetwoodt* haere figmenten te debiteren aen het Hof te Whitehal, ende onder de Officieren van de Armée in het huys van syn Broeder synde Lieutenant-Generael over alle de Militie van desen Staet, ende vermits deselve weynigh ofte geen kennisse ofte ervarentheyt hebben van Uytheemsche saeken, kan men die Luyden lightelycker met een vooroordeel innemen, maer ick vertrouw, dat de Godt des Vredes ende der Waerheyt, haer in haer eygen stricken sal verwarren, ende tot schande brengen. De voorgeroerde secrete Correspondent heeft my gants ernstelyk gewaerschouwt, dat men op de

Actien van den Resident *Appelboom* sorghvuldighlyck behoort te letten, alsoo deselve vreemde dingen dickmaels schryft, onder anderen dat de Provincie van Zeelandt sig opposeert ende seer formaliseert over de genome Resolutie raekende het secours nae Denemarcken. Om te beter te konnen voldoen U Ed. begeerte, raekende den toestandt van de Oorlogschepen van deesen Staet, heb ick een bequaem ende habiel Persoon uytgesonden (die selfs van my niet en weet) om in de plaetsen daer de Schepen werden getimmert ende gewoon syn te leggen, alles pertinentlyck te gaen besightigen, deselve is gister-avondt van syne reyse wedergekeert, ende de Persoon die tusschen ons beyden gaet, heeft my desen morgen toegesonden de Lyste by copye ook hier nevensgaende. Op dewelke ik meen dat men staet magh maeken, vermits ick door eenige Vrienden, die met sommige van de Hooft-Officieren van de Vlooten alhier hebben gesproocken, genoeghsaem het selve beright heb bekomen. De Algoede Godt, hoop ick, sal alles ten besten schicken: Ende U Ed. hier mede met alle die deselve lief syn in des Heeren Genadige Bescherminge bevelende, sal altydt syn ende blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 27. September 1658.

P. S.

U Ed. Missive van den 20. deses is my soo datelyck wel gewerden, in de datoos van myne Missiven door U Ed. gequoteert is geen abuys.

Volgen de Bylaegen van de bovenstaende Missive.

Tot Tytel.

NOS CAROLUS GUSTAVUS, &c.

SERENISSIME, &c.

Mirantis haud dubiè Celsit. Vestræ quæ necessitas nobis imposita sit arma in Daniam denuò porrigendi, ex quâ benignam pacem interpositione Celsit. Vestræ non ita pridem adepti forsan videmur, pro necessitudine & amicitia ea, quæ nobis cum Celsitudine Vestrâ intercedit, Commissarium nostrum Johannem Berckman *ad Celsi-*

Celsitudinem Vestram remittere visum fuit; ut expositis quæ in hanc rem sunt Celsit. Vestræ, exinde de justitiâ instituti nostri certior facta intelligat, non novum nos bellum suscipere, sed necessitate quâdam cogi ad vetus continuandum; cum tot aliis distringamur, ut hocce, si licuisset, libenter supersederimus. Bellum enim finitum dici nequit, nisi adimpletis legibus quarum prævia conditione Pax reducta intelligi debet. Stipulati quidem ea sunt Dani, quæ si pari alacritate executi fuissent, quâ sinceritate & candore videri voluerunt promisisse, novo in his oris strepitu opus non fuisset: sed experti sumus omnem præteriti tractatus apparatum alium in finem non fuisse institutum, quam ut tunc cursui armorum nostrorum velut obice posito, interjectis verbalibus delinimentis tempus aucuparentur; ac postea executionis tergiversatione remorâ & contradictione Nos eâ Regni Nostri securitate privarent, ad quam bello & tractatu unice connitebamur. Factum enim est, ut exercitu nostro accincto ad discedendum ex Selandiâ, mox traditio, locorum munitorum in Sconiâ dubia redderetur, nec secundum instrumentum pacis præsidiis nostris imponendis patefecta fuissent, nisi in eo tunc statu fuissemus ut arma nostra vim operi adjecissent, similiter quoque milites, qui in potestatum nostram redigi deberent, antequam Selandiâ excederemus. Ex quo vero Selandiam exercitu & copiis nostris vacuam fecimus sub prætextu fœderis nobiscum ineundi, libertatisque Commerciorum omnem omnino pactorum vim aut elidere prorsus au fodicare tentabant Dani, totumque Negotium in eam lubricitatem redigere, ut in quo, securitatis tantopere à nobis desideratæ spem amplius collocaremus, nihil ferè reliqui esset. Hisce contraventionibus nata est nobis necessitas pertractatorum executionem fidelius urgendi: nam turbata est post confectam pacem non nimis quam anteà armis vindicata & adserta Commerciorum & Navigationis omnimoda libertas. Exacta a subditis nostris vectigalia, causa sæpè inter Regna Septentrionalia magnorum motuum: sed qui proximo tractatu finiri omnino videri debuerunt. Rescissa a Sconia insula Menum, ab Nidrostensi Satrapia præfectura Hunsdalensis. Negata conjunctio classis ad arcendam secundum pactorum tenorem, violentiam, à Mari Balthico impedita nobis per Tractatum expressè attributa cum Provinciis cessis Regalia & Jurisdictiones, qualibus usa est antehac Dania Norwegiaque, naves & bona ante Declarationem belli sive aperta Danorum vi, sive per suppositam alieni nominis piraticam erepta; &, vigore Pacis restituenda partim, immensum protracta in partem adhuc retenta militia tradi mox debita, nimis diu dilata, quanquàm satis externi militis frequenter in Dania alebatur, damni ex subrepto, per piraticam Africæ societati prominentis, nulla licet ejusdem restitutio pacta esset reparatio, quæque alia plura longum foret literis enumerare, quorum executione Commissarii nostri tantum non fatigati sunt. Singula vero ita sunt comparata, ut, nisi effectui jungantur, nulla nobis ab hac pace securitas expectanda veniat, ad quam tamen adipiscendam singulari moderatione usi sumus, in temperandis conditionibus pacis, cum aliquas accipere nihil opus videretur. Talis quoque est conditio Regni Nostri, ut nisi hic tuti fuerimus nequaquam nobis integrum sit implicari longioribus bellis, præcipue destitutis auxilio & subsidiis amicorum. Cognitum enim est, non modo superioris temporis exemplis sed hoc recenti apprimè conspicuo, nulla re magis supplantari Suecorum successus, quam diversionibus qualibuscunque Daniæ; cui facile ac promptum semper est undiquaque propriis & alienis viribus in interiores Regni Nostri recessus, provinciasque eidem

dem annexas penetrandi: id quod non absque insigni periculo & impensarum sensu experti sumus, cum è Poloniâ in has oras superiori anno nos convertere coacti sumus. Speravimus quidem, fore, ut quamvis Daniam satis pigram ad executionis negotium deprehenderemus, sui tamen status rationem in consilio haberet, ac levatâ per executionis successum militiâ nostrâ ex his Provinciis arctioris fœderis vinculo nobiscum coalescerent; quod nimium, quantum circa Tractatus Rosbildienses, iteratis multotiès contestationibus, ambiviti verum comprobavit, postea verbis exiguam fidem; maluntque non solum pacis leges susquedeque habere, sed etiam antiquis insistere consiliis quibus nobis periculum perpetuum crearetur, ac eorum præferre amicitiam, qui jam diû faces aliorum quieti & concordiæ submittere consueverant ac illam ipsam Daniam Tempestatibus quodammodo commisit. Hinc nihil impetratum, nisi tanquam ab invitis, ut, reperta olim occasione rumpendi prætextus velut coactis non deesset. Undè maximum nobis oriturum discrimen conspicabamur, ferèque vidimus, ut si in eo statu relicto hic Negotio exercitum moveremus in eundem rursus scopulum inpingeremus ac par rursus periculum cum superioribus subiremus. Nam ex quo inimici nostri cæperunt alibi prominere, tempus quoque agendi videretur nos eo vocare, irritus fuit omnis quanquam instantissimus Commissariorum nostrorum pro absolvendo & subscribendo Tractatu conatus, admonitiones quoque & literæ nostræ propriæ in vanum fuère, indicantibus scil. Danis, necessitatem inevitabilem nobis vel invitis injici tunc excedendi re planè infectâ. Idque maximè comprobarunt cum copias nostras, aut planè migrare jussimus aut ipsimet cum exercitus robore versus fines properavimus. Quanto enim magis abitum paravimus exspectantis ultimam operi manum impositum iri, tanto minus ad perficiendum Negotium inclinabant: Imo semel Tractata scripto reddere partim in hunc diem differebant, partim revocare tentabant; intereà frequenter miscere consilia cum inimicorum nostrorum Ministris, Hafniæ & alibi existentibus; militem externum non absque gravibus expensis alere, eundemque novis supplementis locupletare pergebant; quod certè de nihilo esse non potuit. Insigniter vero apparuit Danorum tergiversatio & cunctatio, cum Rex Hungariæ ad Imperiale fastigium surrexisse audiretur. Tunc vero, ut intercalaretur tempus, missi sunt ad nos Internuncii excessum armorum Nostrorum, infectâ omnino re, persuasuri ut interea nostri Legati operi manum adhibituri nihil agerent ac tempus protraheretur, quo alibi pro Danis non nihil fieret; in tanta ergo rerum lubricitate animorum mutationibus Tractatus in certitudine, cunctationibus etiam (quæ nobis haud exiguum Damnum apud alios nostros Hostes accelerarunt) tergiversationibus & occultis cum sui salutis, quam securitatis prospiciendæ admonebamur, ne procul cum aliis implicati solitas Daniæ insidias experiremur. Testari sanè possumus, ante paucas septimanas ne quidem in mentem nobis venisse hanc expeditionem. Ac, si dicendum quod res est, haud facilè etiam invito magis animo inivimus, ubi vero nihil certi vel stylo consignati, nec ad ullum exitum res pervenire posset. Celsit. Vestræ judicandum relinquimus, an non ea securitas armis quærenda esset; quæ quamvis pacis legibus debita, virtute ejus obtineri haudquaquam potuit. Nobis certè eò adductis persuademus fore, ut Celsit. Vestra de omnibus per nostros Ablegatos & supradictum Commissarium nostrum, (quos ut coram admittat & audiat, amicè requirimus) informata non invita nobis faveat & pro mutuâ nostrâ amicitiâ ac interesse communi velificetur.

lificetur. Cui strenuè eum Celsit. Vestrâ operari haudquaquam ulla in re; in quem finem etiam mandata nostra dedimus Ablegatis nostris, qui mentem nostram pluribus Celsit. Vestræ exposituri sunt. Quapropter desinentes Celsit. Vestram, &c. Dedimus in Castris nostris Otterslof, propè Hafniam die 18. Augusti Anno 1658.

CARL GUSTAFF.

Serenissimo & Celsissimo nostro bono Amico & Fœderato Olivario *Domino, Protectori Angliæ, Scotiæ & Hiberniæ, suarumque, ditionum &c.*

EDUARDUS EHRENSTEEN.

DE Classis Anglicanæ festina præparatione nihil adhuc ad Regem: E. Burså mercatoriâ saltem a die veneris literis tum missis est ut innotuit. Quantum veri jusfit, è literis proximè ablegandis patefiet.

Vastum complexum Causarum renovati in Daniâ Belli Rex ad status Regni sui ex Selandiâ misit, ubi præter cæteras antè aliundè cognitas: nimirum, cum vidisset. I. Status Germaniæ in favorem Domus Austriacæ Regem Ungariæ sibi Imperatorem sumpsisse, eoque nunc constrictus agere. II. Ligam Hostilem caput exercitui suo recens præposuisse Electorem Brandenburgicum. III. Seipsum vero usque incertum esse, quo erga se animo sint & Anglos & Gallos; proinde tutius forè se putâsse, si ad unum prius supprimendum anniteretur, &c.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 4. October 1658.

EDELE GESTRENGE HEER,

NAe 't afgaen van myne jonghste, in dato den 27. der verleden maendt, is my U Edts., seer aengename van den selven dato wel ter handen gekomen, ende ick vinde my verplight, U Ed. by desen ten hooghsten te bedancken, soo voor de gegeven onderrightinge, nopende den toestandt van de Equipagie, als voor de communicatie van de Missive van den Koningh van Sweden.

De Vloote van desen Staet nae den Oresondt gedestineert, heeft tot nogh toe, vermits contrarie windt ende harden storm, niet konnen in Zee geraecken, maer huyden het weder wat bedaert wesende, ende de windt Zuydelyck geloopen synde, hoope ick, dat de voorsz. Vloote sal wesen uytgeloopen.

Ondertusschen hebben wy alhier brieven gehadt uyt Koppenhaege, van den 20. der verlede maendt, daer by geadviseert werdt, dat de voorsz. Stadt in seer goedt postuur van defensie sy gebraght, dat sy aldaer niet konnen oordeelen, dat het den Koningh van Sweden in lange mogelyk sal wesen haer met de maght, die hy daer by sigh heeft, te forceren, ende dat sy de secoursen met

geduldt sullen afwaghten. Soo dat ick wil hoopen, dat de Vloote van desen Staet aldaer nogh wel by tydts sal arriveren.

Dogh wat Kroonenburgh belanght, is den 16. deses in de maght van Sweden overgegaen, daer van de Heer Resident *le Maire* selfs in persoon herwaerts gekomen synde, ons de eerste seeckerheydt toegebraght heeft, gevende van Koppenhaege mede het selve oordeel als hier boven, sulcks dat wy onder Godes genaedighen Zeegen, nogh by tydts met de Vloote sullen konnen daer wesen.

De Vice-Admirael *Pieter Florisz.*, is nu mede met syn gantsche Esquadre te voorschyn gekomen, sulcks dat ick geloove, dat de Vloote tegenwoordigh omtrent dertigh Schepen van Oorloge sal konnen uytmaeken.

Ende voor dese ryse U Ed. niets van consideratie te communiceren hebbende, sal ik hier mede afbreeken, ende met verlangen eenigh effect van U Edts Negotiatie aldaer, te gemoedt sien, verblyvende,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 4. October 1658.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 4. October 1658.

EDELE GESTRENGE HEER,

ICk heb desen morgen van goederhandt verstaen, dat de Heer *Protector* beright heeft gekregen, dat de Spaensche syne Missive (geschreven aen haere Ho. Mog. daer af my de copye over aght daegen is behandight) tot Nieuwpoort door den Hertogh van Yorck hebben doen openen, ende dat deselve Missive seer is mishandeldt, het welcke men meendt, dat aen de syde van haere Hoog Mog., behoordt gerepresenteert te worden. Ick sal by gelegentheydt gaern vernemen, wat kennisse haere Hoog Mog. daer af hebben, ende hoe het werdt opgenomen. Ick ben beright, dat de Sweedtsche Commissaris *Berckman*, hebbende door den Heere *Fleetwoodt* Lieutenant-Generael van de Sweedtsche Infanterye, acces by den Heer *Protector* bekoomen, om syne Hoogheydt te salueren, op belofte soo als my werdt geseydt, dat hy van geene affairen soude spreecken, eghter eene groote Harangue over den toestandt der saeken tusschen Sweden ende Denemarcken soude gedaen hebben, daer op syne Hoogheyt soude hebben geantwoordt, dat beyden de strydende Koninghen syne vrienden waeren, ende dat het op die tydt niet te pas en quam, hem over derselver verschillen te spreecken; de voornoemde Commissaris presen-

presenteerde daer nae aen syne Hoogheyt een geschrift, het welcke hy seyde niet anders aen te nemen, als van een particulier. Het schynt wel, dat de Ministers van dien Koningh haer altydts met *conseil* moeten behelpen. Ick heb den bewusten Correspondent versoght, dat ick copye soude mogen hebben van den brief geschreven door den Koningh van Sweden in syn Slot Kroonenburgh, den 8. September Oude Styl aen den overleden *Protector*. De Sweedtsche Ministers seggen, dat deselve Fortresse daeghs te vooren aen haer was overgegeven. Ende alsoo nogh geene andere brieven syn overgekomen, moet haere tydinghe soo lange worden aengenomen; my is geseyt, dat de Koningh van Sweden in de voornoemde Missive seer instantelyck om secours aenhoudt, insonderheydt, om dat de Oostenryckische Volckeren tegens hem met andere Vyanden geligueert afkomen, ende versoeckt, dat de voordesen aengeboden offensive ende defensive Alliantie tusschen hem ende desen Staet eyndelyck soude mogen tot conclusie gebraght worden: De voornoemde Correspondent verseeckert my, dat men haer van dese syde dilayeert, voorgevende, dat'er nieuwe Credentialen ende pouvoirs moeten wesen. Tot U Ed. particuliere speculatie heb ick hier nevens gevoeght eene getranslateerde copye van de Adresse gementionneert in myne nevensgaende, daer in U Ed. sal konnen sien, dat men de wage in het oude spoor soeckt te houden, die de hitte van den dagh ende koude van de nagt hebben uytgestaen, souden niet gaerne sien, dat jonge luyden de vrughten daer af souden raepen; hier nevens gaet ook copye van het laetste Gebedt, dat men seyt, dat de overlede Heer *Protector* weynigh tydts voor syn doodt soude gedaen hebben, het selve is my door een seer goede handt gecommuniceert. De Meester van de Ceremonien seyde my, dat de Heer *Protector* by den Secretaris van Staet was, doen hy hem myne komste tot Whitehal bekendt maeckte: Van andere Persoonen in het Hof heb ick mede verstaen, dat hy daer dickmaels gaet, ende sonder eenigh gevolgh. Waer mede eyndigende, sal ick my gantsch gedienstelyck aen U Ed. gebieden, ende altydts syn ende blyven,

Edele-Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 4. October 1658.

Aen

Aen syn Hoogheydt den Heer *Protector* van de Republik van Engelandt, Schotlandt en Yerlandt, ende de Dominien en Landen daer toe behoorende, &c.

Het ootmoedigh Addres van de Officieren van U Hoogheydts Legers in Engelandt, Schotlandt en Yerlandt.

MET U HOOGHEYDTS BELIEVEN,

ALs wy overdencken, hoe Godt de groote en wyse Bestierder van alles door een lang continueel vervolgh van voorsienigheyd syn werck in dese Natien door de handen van verscheyde instrumenten voortgeset heeft, doende het klaerblyckelyck prospereren in handen van alle die geene, die 't hertelyck met syn saeck ende Volck wel meenden: Maer alderaenmerckelyckst ende uytmuntenst in de handen van die Man, die hy gekoosen heeft, Uwen overledenen Vaeder, wiens gedaghtenis sal gesegent syn, en in eeuwige gedaghtenisse gehouden worden onder alle goede menschen, als geweest synde de groote Bevestiger van de Vryheydt van Godes Volck, een Instrument om dese Natien in vreede te herstellen, een Liefhebber van haere Burgerlycke Reghten, ende soo onvermoeydelyck in syne betraghtinge nae de Reformatie. Den welcken meldende, mogen onse herten wel kloppen met onbegrypelycke droefheyd ende verneederinge, denckende, dat wy door onse sonden den grooten Godt van alle onse genaeden soo getergt hebben, dat hy ons soodanigen slagh heeft gegeven, door het nemen van ons 't vermaeck van onse oogen, en onder Godt den Oversten van syn Volck, op wien de oogen van uytheemsche Princen met eerbiedigheydt en expectatie geset waeren. ô! Hoe glorieuselyck verscheen de groote Godt voor hem, ende met hem in het midden syns Volcks, de gebergten maeckende als effene vlackten voor hem, ende hem voerende op de vleughelen van geloof en gebeden boven alle swarigheden ende tegenstellingen! Hoe klaerblyckelyck schenen in hem de genaeden van Godes Geest? In syn Leger reeckende hy die heylighst van leven waeren, syn voornaemste Helden: In syn Huyshoudinge, die geene die naest en meest genegen waeren tot Godt, waeren hem de naeste ende meestgeliefde. Syne oogen waeren op die meest getrouw waeren aen 't Landt, om veele te verlossen, sommige voort te helpen ende alle te beschermen, en te maintineeren. In de saeke Godes hadt hy een teer en ruym hert, om alle de Heyligen te lieven, alhoewel van verscheyden gevoelen: Hy was grootelycks met Godt bekendt, maghtigh in geloof ende gebeden; het welcke hem soo een standvasten en heerlycken Overwinner maekte. Uw Hoogheyt, Uw Legers ende Volk genieten de vrughten van syn Gebeden en Successen: Maer, helaes! Dese onse Moses (Uwe liefste en gesegende

seegende Vader) de Dienaer des Heeren is doodt: ende sullen wy niet weenen: hoe wel wy niet voor hem en weenen, niet te min en kunnen wy niet als voor ons selven weenen: Wy kunnen niet als hem aghter nae sien, schreeuwende, onse Vaeder, onse Vaeder, de waegen Israëls, ende paerden daer van. Soo wanneer wy dese dingen aenmercken, kunnen wy niet als deselve Voorsienigheydt eere bieden, U Hoogheydt brengende om hem te succederen in 't Gouvernement met soo veel stilligheydt en generael consent en toestemminge van 't Volck, wanneer de Vyandt soo heeviglyck beieverdt om voort te setten verukkingen en verdeylingen. Ende wy kunnen niet als hoopen, hoe wel het Godt belieft heeft ons soo scherpelyck te kastyden, dat hy noghtans ons niet en wil verwerpen, nogte ons syne Vaderlyke affectie onttrecken; maer soo wy weder tot hem keeren, sal hy ons ruste geven, ende sal U Hoogheydt bequaem maecken, om die goede oude saeke en 't interest van Godt en syn Volk op U hert geduerighlyk te voeren: ende dan sal hy U draegen als op Arentsvleugelen boven alle quaedtaerdigheden ende boose beraedslaegingen van godloose Menschen, om kloeckmoedigh te syn in Israël, in de verder voorbreydinge van 't Koninghrycke Jesu-Christi; maintineerende de Christelyke Vryheyd van alle geschickte en Godtvrughtige Menschen, hoewel synde van verschillende gevoelen in sommige dingen; beschermende de Borgerlycke Reghten van het geheel Volck van dese Natien, ende reformerende alle abuysen.

Ende bysonderlyk, op dat wy onse herten voor U mogen oopen leggen; soo hopen ende bidden wy, dat Godt U Hoogheydt wil bequaem maecken om te betraghten, dat de Legers, dewelcke men sal goetvinden in dese drie Natien op de been te houden, mogen gecontinueert ende gehouden werden onder 't gebiedt van soodanige Officiers, als die syn van Vrome en Godtvrughtige principien; willigh synde om te waegen al dat haer dierbaer is, door alle wettelyke wegen ende middelen, om te maintineeren een gelycke reghtmatige Vryheyt voor alle Persoonen, die Godvrughtigheyt belyden, die niet van woelagtige geesten synde, genegen syn tot de Vrede van dese Natien, nogh ontroerders van anderen, hoewel met henlieden verschillende in sommige saeken, volgens 't reghte oogmerck van 't ootmoedigh versoeck ende advis. Dat de vaceerende Plaetsen in U Hoogheydts Raedt, ende andere Ampten van publike betrouwinge, mogen van tydt tot tydt vervuldt werden met Mannen van bekende Godtvrugtigheydt ende vroome principien; dat die met U Hoogheydt ende desselfs Arméen, haer werck daer van mogen maecken, dat sy 't geene raekende is de Godvrughtigen in dese Natien, ende de Borgerlycke Reghten van 't Volck van dien, mogen op haer herten draegen, met een volle opset om deselve te maintineeren; ende dat 't werk van de Reformatie, streckende tot een goedt leven ende manieren, magh vigoureuslyk volvoerdt werden door de handen van goede Magistraeten; en dat de dingen, die tot moeyelykheydt ende onderdruckinge van het Volk strecken, mogen ondergehouden werden; dat de ordre gesteldt, en de voorsieninge gedaen, om uyt te werpen scandaleuse, onwetende en onbequaeme Predikanten, en om weder in te voeren Goddelycke en bequaeme Predikanten in verscheyde Plaetsen van dese Natien, waer door de arme en de onwetende Sielen tot de kennisse der waerheydt mo-

gen gebraght werden, magh gehouden en gemainteneert werden in haer volle kraght volgens de Acten des Parlements; en dat alle die geene, die de goede Predikanten moghten discourageren of troubleren door 't oprockenen van losse ende profaene Persoonen, om sigh tegen deselve te stellen, ende haer kleynigheden aen te doen, om dat sy soodanige ongebonden ende profaene Persoonen niet aennemen tot de Sacramenten, mogen afgeweerdt ende gestraft werden.

In welckers bevorderinge wy hoopen, dat Godt ons sal helpen, om het aen U Hoogheydt en al de wereldt bekendt te maecken dat wy nae geen geheyme interessten, nog ons eygen oogwit en micken: maer dat wy hertelyck en getrouwelyck met U sullen syn, als wy geweest syn met U Vaeder, om ons leven en al wat ons lief is te waegen, en U by te staen; dese syn de principien, op dewelcke wy geëngageert syn geweest met U Geseegende Vaeder, ende daer Godt ons in geseegendt heeft: en dat wy betrouwen, dat Godt U hert sal bestieren, dat het selve magh vastgeset en gegrondt werden op deselve principien in dewelcke wy vertrouwen, dat Godt U sigh sal eygenen, ende ons segenen, U bystaende tegen alle de geene, die sigh daer in tegens U sullen stellen, of voornemen om 't tegenwoordige Gouvernement, bevestight in een Persoon alleen, ende twee Huysen des Parlements, volgens de ootmoedige petitie en advis, te veranderen, ofte sullen traghten het selve omver te werpen, ofte de Vrede van dese Natien te turberen. Ende wy syn verseekert, dat gy sult hebben de te saemenloopende hulpe van de gebeeden ende betraghtingen van Godts Volck: Waer door U hert en handt sal gesterkt werden om voorspoediglyck voort te gaen tot vreugde ende verheuginge van alle goede Menschen, ende tot een schrick ende afkeeringe van alle U tegenpartyders, wanneer sy sullen bemercken, dat gy niet alleen eerst U Vaeders glorie en authoriteyt, maer ook de herten van syne oude getrouwe aenhangers; ende dat ('t welck alles bekroondt) den Segen van den Godt van U Vaeder in U magh gecontinueert werden, ende U voorspoedigh maeken in alle het gene gy ter handen neemt, is ende sal syn de geduerige gebeede van

Uwer Hoogheydts,

Ootmoedige ende Getrouwe

DIENAEREN, &c.

Het laetste Gebedt van den Heer *Protector* OLIVIER CROMWEL.

HEer, alhoewel ick een ellendigh ende miserabel Schepsel ben: Door de Genaede ben ick eghter in een verbondt met U, ende ick magh, ick sal voor U Volck tot U komen. Gy hebt my (alhoewel onwaerdigh) een voornaem instrument gemaeckt, om het wat goedts te doen, ende U dienst;

ende

ende veele onder henlieden hebben hogen staet van my gemaeckt, alhoewel andere om myn doodt wenschen, ende sigh daer in souden verheugen. Maer Heer, hoe gy ook van my sult disponeren, volherdt ende gae voort met henlieden goet te doen: Geeft henlieden bestendigheydt van oordeel, een hert ende onderlinge liefde. Gaet voort met 't verlossen van U Volck, ende met het werck van de Reformatie, ende maeckt de naeme Christi Heerlyck in de wereldt. Leert die geene, die te veel sien op U Instrument, hoe sy van U selfs dependeeren. Vergeeft het die geene, die op het stof van een arme Worm soeken te treden: Want sy syn ook U Volk. Ende vergeeft de dwaesheyt van dit korte Gebedt, selfs om Jesu-Christi wille, ende ons een goede naght, byaldien het U soo gelieft.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 11. October 1658.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Edts. Missive van dato den 4. deser loopende maendt, is my nae 't afgaen van myne jonghste van den selven dato, wel ter handen gekomen.

De Missive van den Heer *Protector* aen haer Ho. Mog. is in de voorleden weeke door den Secretaris van den Heer Ambassadeur *Gamarra* aen den President van haer Ho. Mog. Vergaederinge, gaef, ongecancelleert, ende wel besloten behandight; Sulcks dat, onder correctie, geen occasie geweest is, om daer over te doleren; de antwoorde op deselve werdt U Ed. hier nevens van wegen den Staet toegesonden.

Contrarie winden ende hardt weder, hebben tot nogh toe het uytzylen van de Vloote van desen Staet belet, immers hadde deselve eergisteren konnen Zee nemen, ende is de windt tegenwoordigh nogh al contrarie, sulcks dat ick vreese, dat deselve nogh niet in Zee sal hebben konnen geraeken, ten waere desen voorleden naght iets was getenteert geweest als wanneer de windt wat Zuydelyck was geschoten, maer tegenwoordigh is deselve al wederom West, ende sulcks onbequaem om 't Vlie te konnen uytkomen.

De Resident *le Maire*, die in Kroonenburgh is geweest, nae de veroveringe van 't selve Kasteel herwaerts gekomen synde, heeft haer Ho. Mog. bericht, dat die van Coppenhage nae Menschelycker apparentie, nogh wel een geruymen tyd sullen konnen houden, ende 't secours van desen Staet afwagten, 't selve werdt ook geconfirmeert by brieven van Hamburgh, gefondeert op de verklaringe van seecker Kamerdienaer van den Koningh, den 23. der voorlede maendt uyt Coppenhaege gescheyden, niet te min ben ik ten hoogsten bedugt voor een anderen uytslagh.

Ick bidde, dat U Ed. dogh een gestadigh ooge houde op de intentien van den Heer *Protector* aldaer, omtrent het Sweedtsche werk, ende de equipagien, die

die wy alhier beright werden aldaer met grooten ernst te werden voortgeset. Waer mede afbreeckende, sal ick verblyven,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 11. October 1658.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 11. October 1658.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Ed. Gestrengens Missive van 27. September laetstleden is my eerst op den 7. deses ter handen gekomen. Byaldien ik het minste aghterdencken hadt gehadt, dat de brief van den Heer *Protector* aen haer Ho. Mog. in Vlaenderen soude opgehouden syn geweest, soude ik niet nagelaeten hebben de copye van deselve over te senden: ook hadt ick in die tydt het ongemack, dat myn eene Klerck sigh niet wel en bevondt, nu sal U Ed. die eghter hier nevens vinden alsmede copye van den brief, van hier aen den Koningh van Sweden geschreven, dewelcke my door den bewusten Correspondent is toegesonden, nevens de hier mede bygevoegde brietjes.

De Resident van den Heer Keurvorst van Brandenburgh alhier heeft my van de weeck gecommuniceert, dat hem een brief van syne Keurvorstelycke Doorlughtigheyt aen den Heer *Protector* was toegesonden, ende dat hy mits de indispositie van den Heer Secretaris van Staet niet en wist in wat voegen hy deselve brief best soude konnen overleveren. Ick seyde hem, dat ick meende, dat het spoedigst door een brietjen aen den welgemelden Heer soude konnen geschieden, daer op hy antwoordde, dat hy den selven gaerne nogh iets mondelinge daer nevens soude voordraegen, ende dat'er seer scherpe termen in gebruyckt werden, ick vraegde of deselve reflectie hadden op dese Regeringe of op Sweden, ende deselve replicerende, dat het was tegen den Koningh van Sweden, soo vraeghden ick wat redenen hem moghten bewegen, om daer in swaerigheyt te maecken. Deselve begon daer op seer te klagen, dat hy alhier wierdt geabandoneert, dat hem niet eene stuyver aen geldt wierdt gesonden, dat hy ook geen credit meer konde vinden, ende dat hy tot extremiteyten soude vervallen, met veel extravagante discourssen, dogh seyde 't elckens, dat hy het den Heer Keurvorst niet konde wyten, maer dat het de schuldt was van de Raeden, ende voornaementlyck van den Heer *van Sweryn*; hy seyde mede, dat hy was verwittight, dat de Heer *Weyman* herwaerts soude komen, maer dat hy sien soude, hoe hy hier soude varen, in gevalle men hem te vooren geen penningen wilde senden, maer als hy deselve moght bekomen, dat hy dan nogh raedt wist om den Heer Keurvorst merckelycken dienst te konnen doen, ende tot besluydt gaf hy my te kennen, dat hy gaerne van my vermits haer Ho. Mog. met syne Keurvorstelycke Doorlughtigheyt, soo hy sey-

seyde Geallieert waeren, met een somme van twee-ofte-driehondert Rycksdaelders soude werden geaccommodeert. Ick beklaeghde wel syne ongelegentheyt, dogh in sulcker voegen, dat ick meende, dat hy beter soude te reght geraecken, als hy te vooren den Heer Keurvorst een goeden dienst konde doen in dese conjuncture van tyden, als dat hy met andere bedingen, ofte ook dreygementen tegens sommige Ministers die satisfactie soude soecken te bekomen. Ende wat het geldt aenging, dat ick het in der waerheyt selfs van doen hadde. Deselve is daer mede van my gescheyden.

Ick heb al voor desen voorgehadt U Ed. te verwittigen, dat de Heer Keurvorst soo sleghtelyck alhier werdt gediendt. Het is hier genoeghsaem notoir, dat hy seer Sweedts gesint is. Converserende daeghlycks met deselve Ministers van den Koningh, ende men gelooft, dat hy niet en doet als met derselver directie. Ick meen, dat hy al seldsame advisen van tydt tot tydt overschryft, ende het geene hem van den Meester van de Ceremonien geseydt werdt debiteert, als of het van de Regeringe voortquam.

Sir *George Ascue* heeft desen morgen aen een van myne Domestycquen geseydt, dat hy nogh een post ofte twee soude afwaghten eer hy nae den Koingh van Sweden soude vertrecken, ende dat hy vertrouwt, dat Sweden geen Oorlogh tegens Hollandt soude soecken, ende dat hy my selfs eerstdaeghs eens meende te komen spreecken, ick heb van de weeck gesoght eene visite te geven aen den Heer *Charles Fleetwood* tegenwoordigh Lieutenant-Generael van alle de forces van desen Staet in Engelandt, Schotlandt, ende Yerlandt: maer syne Excellentie liet my seggen, dat hy van geen Uytheemsche Ministers gewoon was soodanigen eer te ontfangen, dogh dat hy selfs my eens wilde komen besoecken; ende alhoewel ick het voor een compliment hieldt, soo is hy gisteren-morgen by my gekomen, syne Excellentie seyde my, dat hy my al van oudts een seer goede genegentheydt hadt toegedragen, ende dat hy my als een Vriendt hadt komen besoecken, dogh dat hy om het gevolghs wille van andere, geen solemnele visiten konde aennemen, daer nae van de publicke saecken spreeckende, seyde hy, dat de Koningh van Sweden verklaerde, dat hy groote dingen ten besten van het Protestantsche Wesen voor hadt genomen, byaldien hy niet en ware gediverteert geweest door Denemarken ende Brandenburgh, daer op ick syne Excellentie omstandiglyck verhaelde, het geene in die Quartieren was voorgevallen, daer uyt men klaerlyck konde afnemen dat sulcks niet anders dan als een pretext wierdt gebruykt, maer dat syn voornaemste oogmerck was, om sigh meester van den Orisondt ende Oost-zee te maeken. Ende versogt, dat syne Excellentie geliefde te bevorderen, dat op myne propositien goede ende spoedige Resolutie eenmael soude mogen genomen werden. Syne Excellentie antwoordde, dat hy was versoght, om in den Raedt te willen komen, ende dat hy de Heeren Commissarisen soude aenporren om rapport te doen van de laetste conferentie, om dat die Heer soo mydende is, heb ick niet goedgevonden ietwes van die visite in myne publicque brieven aen de Regeringe te melden. Deselve seyde iteratívelyck, dat hy wenschte, dat de Koningh van Sweden het laetste werck nooit en hadt begonnen. Ick bemerck, dat men het succes van de Vloot van

haer Ho. Mog. sal willen afwaghten, ende ben bedught, dat ick geene cate-gorique verklaringe sal bekomen, noghte ook een besluyt van het Tractaet van Marine, voor ende aleer ick hier een Schip sal hebben, om daer mede weder nae Hollandt te keeren: Ick heb voor iet te doen distribueren in de Engelsche ende Latynsche Tael ingestelt, om het beleydt, ende desseyn der Sweden te ontdecken, ende dese Natie haer eygen interesse voor oogen te stellen, het welcke door eenige Persoonen kennisse van saeken hebbende, seer nodigh werdt geoordeelt. De Heer *van Heenvliet* is gisteren hier in de Stadt gekomen, ende spreeckt seer danckbaerlyck van de vriendtschap van U Ed. ontfangen, ende communiceerde my het geene de Heeren van Zeelandt, raeckende het eligeren van een Kapiteyn-Generael, ofte ten minsten Veldt-Maerschalck ter Generaeliteyt hadden geproponeert, ende vermits U Ed. weet, dat daer op aen dit Hof altydt groote reflectie is gemaekt geweest, soo meen ick, dat het dienstigh soude wesen, dat ick moghte berigt werden hoe het daer mede is gelegen. De Algoede Godt, hoop ick, sal alles ten besten schicken, ende U Ed. in dessels bescherminge bevelende, sal altydt syn ende blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 11. October 1658.

Volgen de Bylagen hier vooren gemeldt.

Regis Literæ ad Admiralem Ascue perlatæ sunt, venire iis jubetur in fretum Balthicum quam citò potis est. Conditiones ab eo propositas, Rex approbatas & placitas habet sine ullâ exceptione. Cujusmodi verò sit Commissio, adhuc explorari non potuit. Hoc certum, quod totius Cohortis, sive Squadronæ Admiralis constitutus sit, inque mandatis acceperit, Capitaneos ex Anglia 9. *vel* 10. *secum deducere, si tot habere poterit; sin minus, ut solus veniat, quarè se itineri nunc cingit, iturus brevi: Inter alia Regi rescriptum.* 1. *Quod expectatissimum illud nuncium, de occupatione arcis Cronenburgicæ incredibili gaudio, & congratulatione hic in aulâ Protectoris acceptum sit. (verum Deus qui hominum corda scrutatur, rem novit optimè.) Nullus mihi etiamnum Anglus occurrit, qui signa lætitiæ de hoc nuncio expressisset.* 2. *Quod in causam præparandæ Classis Anglicanæ sollicitè inquisiverint; responsum vero non aliud retulerint, quam conclusum esse in Consilio Status, rem eam secreto retinere, donec ipsum tempus institutum detecturum esset.* 3. *Quod promissum sit, re se assumere rem Suecicam septimanâ proximâ; Verum quod majus*

jus est, heri Commissarii utriusque partis conjuncti fuere, & Anglici cras die ad Consilium Status rem reportare, judiciumque ipsorum super eâ ferre jussi sunt, ut responsum Regi, eo citius reddi possit. Nunc ergò sito facto opus, si quid inferendum putemus ex quo præjudicia in caput nostrum directa, declinemus. Domini Laurentius Præs. & Desborow Suecorum causæ minimè favent, hoc mihi pro explorato & indubitato, atque hæc fuere, quæ notæ primæ. Dabo operam, ut nihil dimittam non prælibatum. Literarum nuper desideratarum tantum abfuit, ut transumptum caperem, ut ne quidem denuò legendas eas obtinuerim; tales enim semel reconditæ ægrè reproducuntur.

Scriptum illud invectivum in causam Suecicam, sub quæstione illâ, utinam accepto suo pondere satis excultum, Angli cujusdam nomine in loco debito exhiberetur &c.

EXCELLENTISSIME DOMINE LEGATE,

HEri vesperi Sueci nonnulli hospitium meum intrabant, quos suspicio de me capto urebat secreti, nescio cujus, detecti. Arduum sanè & multæ contentionis negotium erat a me demoliri culpam: Et vereor, ne istos scopulos vix effugere futurò queam, si non satis cautè rem tractemus; obtestor igitur Excell. Vestram per Deum Max. ut summâ, quâ pollet, prudentiâ rem gubernet, ne intercepta vel obfacta mihi creet præcipitium, negotio verò hanc præmaturam obstructionem.

Resolutio super re Suedicâ nunc prodibit. Eam exceptant Sueci adhuc hodiè qualis ea fuerit, mature investigavero. Fleetwodius eam ad animi sui sententiam futuram, confidentissimè sibi promisit, ut innuebat heri apertè.

Literarum Protectoris ad Regem, quæ multum animi addiderunt Suecis transumptum hic insertum.

Frisendorffius multum sæpè sermosinatus est de prognostico, seu vaticinio quodam Cambrigiæ asservato; nimirum, Anglum quendam superiori seculo circa annum (ni fallor) 1572. *prædixisse; Regem quendam septentrionalem, nomine Carolum, Daniam omnem Anno* 1658., *& Belgii potissimam partem Anno* 1659. *&* 1660. *potestati suæ subjecturum, bellumque post in Italiam translaturum, & felicissimo marte prosecuturum esse, atque fidem verbo conciliaturus dixit; Transsumptum Prophetiæ istius sibi ipsi (N. P. Frisendorff) à Rege, Christinâ adhuc Regnante, Holmiæ monstratum esse; & cum Rex judicium suum super eâ requisivisset respondisse, se extemplo ad eum modum: Unde capiti Regiæ Celsitudinis Vestræ Corona imponeretur, sententia foret in promptu. Item semper, Academiam illam per Literas sollicitasse, ut authenticum sibi mitterent legendum: Sed responsum se accepisse; si sibi haud molestum foret Academiam eorum invisere facultatem illud ad lubitum legendi si presentem habiturum; ceteroquin scriptum istud extra terminos Academiæ non divagari, ipsis pro Religione esse. Verum mentiri subtiliter Suecos didici; quarè nunc fides huic Evangelio Frisendorffiano danda sit nescio, si ita visum sit Excellentiæ Vestræ eo me ipse conferam, exploraturus rei veritatem. Tridui opus est, vel ad summum quatridui & pro Sueco acturus id facilè effectum dare potero, nempe postquam Nuntius Regis, specialis cum suâ expectatâ Resolutione Protectoris recesserit:*

ferit: De quo Excellentia Vestra voluntatem suam jussumque, quando lubebit, mihi benevolè significabit &c.

Residentis Brandenburgici conversatione ut utamur providè è re nostrâ, quos foris nunc pulsat clandestinè alio tempore.

SERENISSIME POTENTISSIMEQUE REX AMICE AC FOEDERATE CHARISSIME,

QUamvis suprema harum Nationum potestas ad nos delata nihil in se habeat, quod mœrorem nostrum componere aut sedare possit, ex obitu Serenissimi & Gloriosæ Memoriæ Principis Olivarii Angliæ Reipublicæ Protectoris, Patris Nostri, conceptum & quanquam scribendo ad Majestatem Vestram quam ille vivens præ aliis maximi fecit, dolorem nostrum exasperari & incrudescere sentiamus; statuimus tamen Majestatem Vestram utriusque eventus per literas nostras participem facere, perdidimus quidem in eo, Nos Patrem, Respublica Protectorem, Majestas Vestra Amicum, Causa Evangelica Patronum: Manet tamen, & perpetuò manebit idem nostrum studium, & erga Majestatem Vestram eadem fœderum fides, eadem purioris Religionis propugnandæ voluntas, ut in eorùm, quæ ille in rem communem meditabatur, executione parentem quà licet, superstitem adhuc & spirantem conservemus. De hisce autem Domino Phil. Meadow Nostro deinceps ad Majestatem Vestram Ablegato extraordinario plura mandavimus, cui igitur eandem, quam antea fidem in omnibus, quæ nostro nomine cum Majestate Vestra aget, habeatis, rogamus; adeoque Majestati Vestræ, omnia fausta & prospera ex animo precamur; ex Palatio nostro Westmonasteriano, die 6. Septemb. 1658.

Literæ Serenissimi Domini Protectoris ad
S. R. Majestatem Sueciæ 6. Septemb.
Anno 1658.

CELSI ET PRÆPOTENTIS DOMINI, AC FOEDERATI CHARISSIMI,

QUum Serenissimus & Gloriosæ Memoriæ Princeps Olivarius, hujus Reipublicæ Protector Pater Noster, maximis rebus domi forisque gestis annorum & gloriæ saturum 30. hujus mensis Septembris ad æternitatem transierit; Nos, ad quos summa Imperii in hisce nationibus rediit, dolorem, quem ex ejus morte cepimus, Vobiscum, utpotè paternis & hujus Reipublicæ Amicis, communicatum voluimus. Neque dubitamus, vos eo Nuntio ità affectos fore, uti in tanto nostro, & aliquatenus vestro damno æquum est. Novimus enim quantum ille vivens res vestras promovere cupiverit, quæ etiam vestra erga eum mutua Voluntas fuerit. Nos autem, qui vestigiis ejus per omnia insistere preclarum existimamus in hoc precipuè instituto suo amicitiæ vobiscum colendæ & conservandæ, perseverare statuimus; ut, si quâ in re Vobis utiles esse possimus in hujus Reipublicæ Rationibus atque Consiliis, nihil immutatum aut

aut innovatum esse percipiatis. De hisce autem Domino Georgio Douwning nostro deinceps apud Vos Residenti plura mandavimus, cui igitur rogamus, ut plenam & eandem quam antea fidem adhibere velitis in iis, quæ nostro nomine vobiscum tractabit; adeoque Dominationes Vestras summo cum animi affectu Divinæ Protectioni commendamus. Dabamus è Palatio nostro Westmonasterii, 6. die Septembris, Anno 1658.

DOMINATIONUM VESTRARUM,

Bonus Amicus & Fœderatus,

Ex Mandato Celsitudinis suæ.

W. THURLOE.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 18. October 1658.

EDELE GESTRENGE HEER,

NAe 't afgaen van myne jongste in dato den 11. deser lopende maendt, is my U Edts. Missive van den selven dato wel ter handen gekomen, ende ick vinde my verplight, U Ed. by desen ten hoogsten te bedancken voor de communicatie der saecken daer inne, ende in de Bylagen van dien vervat, sullende de continuatie van gelycke advertentien my ten hoogsten aengenaem syn, ende gelieve U Ed. immers my van tydt tot tydt pertinentelyck te adviseren, of de Vloote van de Republike van Engelandt in Zee is, dan of deselve haer nogh in Duyns, ofte andere Havenen moge onthouden, als mede tot wat getal ende van wat monture, de uytgelopen ofte Zeylvaerdige-schepen mogen wesen, ende in kas de voorsz. Vloote Zee gekosen heeft, wat cours deselve hebbe genomen.

Ick wete niet, of ick schuldigh ben, den Heer *Weyman* te verwittigen van 't geene U Ed. my aengaende den Minister van den Heer Keurvorst is adviserende, ende sal daer op met de naeste U Edts. advis afwaghten, ende my daer nae gedragen.

Van 't uytlopen van de Vloote van desen Staet hebben wy nogh geene tydinge, dogh de wint van gisteren morgen af Oost gewayt hebbende, met een doorgaende koelte, is geensints te twyffelen, of deselve Vloote sal daer mede uytgelopen wesen; ende aengesien wy nogh geene andere advisen bekomen hebben, dan dat die van Coppenhage sigh nog kloeckmoedelyck weeren, soo willen wy hoopen, dat de voorsz. Vloote tydts genoegh in den Oresondt sal arriveeren ende dat de Goede Godt het voornemen van desen Staet, tot verlossinge van de geoppresseerden, genadighlyck sal zegenen.

De Heer *Downingh* doet gantsch ernstige klaghten over het opbrengen, ende verkopen van Engelsche prysen in de Havenen van desen Staet, gelyck U Ed. nader sal gelieven af te nemen uyt het Memoriael by den selven gisteren ingedient.

gedient. Ende van wegens haer Hoog Mog. U Ed. hier nevens toegesonden wordende; Dogh ick kan U Ed. verseeckeren, dat de gemelde Heer Resident dienaengaende somwylen abusivelyck is geinformeert, ende ook somwylen by faute van preuve niet en kan te reght raecken, 't welck men in alle gepoliceerde landen moet getroost wesen, aengesien geen reghter anders dan op klare bewysen of eygen confessie reght kan doen; Immers kan U Ed. verseeckeren, dat men in Hollandt daeromtrent meerder heeft gedaen als het reght kan lyden, hebbende selfs het Hof doen intrecken een mandament van arrest, ten versoecke van een Spaensche Commissivaerder verleendt op seeckere Engelsche Pryse tot Edam ingebraght, die men dien onaengesien heeft gedaen restitueren; Ende hoedanige Resolutien daer over by haer Ed. Groot Mog. syn genomen, sal U Ed. uyt voorgaende Bylaegen, ende uyt de bygaende Extracten gelieven af te nemen.

Aengaende de rouw over den Heer *Protector* onsterffelycker gedaghtenisse hebben haer Ed. Groot Mog. verstaen, dat U Ed. sigh soude reguleren nae 't Exempel van den Ambassadeur van Vranckryck ende anderen, daer mede ick vertrouwe, dat haer Hoog Mog. haer huyden sullen conformeren.

De Heer Resident *Appelboom* houdt alhier seer aen, om een antwoorde op den brief van den Koningh van Sweden, ende syne Memorie, hebbende ten selven eynde gisteren wederomme ingedient eene naedere Memorie, daer van een dubbelt hier nevens gaet.

Op de laetste presentatie * van den Ambassadeur van Portugael copyelyk hier nevens gevoeght hebben haer Ed. Groot Mog. geresolveert, als U Ed. uyt derselver Resolutie hier bygaende, sal gelieven af te nemen; De gemelde Heer Ambassadeur geeft hoope, dat hy de Commercie op alle de conquesten van Portugael sonder limitatie van tyds sal konnen toestaen, dogh dat daer over alvorens sal moeten schryven om naeder last: Waer mede dese besluytende, sal ick afbreecken ende verblyven,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 18. October 1658.

P. S.

By occasie van de deliberatien op de secoursen aen den Koningh van Denemarcken te senden, hebben de Heeren van Gelderland, van Zeeland, van Vrieslandt ende van Stadt ende Landen gerenoveert derselver voorgaende advisen tot het aenstellen van een Veldt-Maerschalck, ende is ook in de voorgaende Vergaederinge van Hollandt eerst by die van Enckhuysen ende vervolgens mede by de Heeren Gedeputeerden van Amstelredam ten selven eynde propositie gedaen, dog is de voorsz. saeke tot nogh toe gedeclineert, ende ick sal in geen gebreecken blyven, U E. successivelyck te adviseren 't gunt dienaengaende naeder soude mogen komen te passeren.

Aen

* Zie *Aitzema* IV. Deel, pag. 271. in Folio.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 18. October 1658.

EDELE GESTRENGE HEER,

ICk heb met bekommeringe gesien in U Ed. Missive van den 4. deses (dewelcke my eerst op den 12. is gewerden, dat 's Landts Vloot gedestineert tot secours van den Koningh van Denemarcken, soo lange door hardt weder ende contrarie winden is opgehouden geweest.

De Algoede Godt hoop ick, sal deselve sedert een goede reyse, ende gewenst succes verleent hebben. Ondertusschen hebben de Sweedtsche alhier aenwesende Ministers gemeent, datse nu kans hadden om met den tegenwoordigen Heere *Protector* te konnen sluyten, gelyk U Ed. sal gedient wesen het selve te sien uyt de bygaende copye van den bewusten Correspondent, die om Godes wille bidt, dat het geene van hem komt, dogh magh gesecreteert werden, uyt de paragraphe, daer hy seydt dat de *Nuncius Regius* in syn Kamer was gekomen, soude hy light konnen ontdeckt werden, door de Sweedtsche, ende in sulcken geval soude hy voorseecker een doodt Man wesen. Ick heb U Ed. voor desen geschreven, dat de Persoon behoeftigh is, ende dat ick wel wilde berîght werden, wat ick hem tot syn encouragement soude mogen geven; hy verwaght wel geen groote recompense, maer iets redelycks tot syn onderhoudt alhier. Op desselfs waerschouwinge ende ook eenige andere voorvallen, die my deeden vermoeden dat'er iet op handen was om door te dringen geduurende de indispositie van den Heer *Thurloe*, heb ick soodanige devoiren aengewendt, dat ick meen dat het gestuyt is. Ick heb 203. ende 207. seer resolut ende cordaet bevonden, ende ben wel verseeckert dat het geschrift van de Koopluyden op het Oosten handelende gisteren nogh niet aen den Raedt is gecommuniceert geweest. Ondertusschen is'er ook iet voorgevallen, onder de gemene ofte laege Officiers van de Armée dat den Heer *Protector* sal obligeren op syne eygen saeken te letten; De voorsz. Officieren syn in grooten getalle vergaedert geweest, ende hebben goedtgevonden eene petitie aen den Heer *Protector* te presenteren, teneerende om een Kapiteyn-Generael onder syn Hoogheyt te hebben, die de gelegentheyt van de Armée tot nog toe gekent hebbende, soude konnen besorgen, dat'er geene andere Officieren soude gekosen werden, als die Godtvrughtigh syn ende vaststaen in de oude principien, dat ook deselve Generael geauthoriseert moghte wesen, om alle de mindere Officieren aen te stellen, ende ten laetsten, dat de Lord *Charles Fleetwood* de Persoon moghte wesen, die tot de bekleedinge van het selve Kapiteynschap-Generael soude werden Gecommitteert. U Ed. sal wel konnen begrypen, dat een Heer die soo onlanghs gesien heeft wat syn Vader door die commissie heeft konnen uytwercken, niet ongevoelyck kan wesen van soodanige onderwindingen, nogh ignoreren, hoe weynigh een Regeringe te beduyden heeft, als de Militie onder een anders directie ende

de gesagh is gestelt. Ick ben ook beright, dat hy het seer ter herten neemt, ende dat'er soodanige ordre is gesteldt geweest, dat de ondertey-keninge van de voorschreve petitie is naegelaten; Ende van daegh wil men my verseeckeren, dat alles door beleydt van de hooge Officieren is gestilt. Ende dat'er niet verder af sal werden gesproocken; Men heeft veel gesproken, van een Parlement, sonder het welcken de schaersheydt van de financien niet wel kan werden geholpen, maer nu hoor ick, is het goedtgevonden, dat'er geen naeder deliberatie over sal vallen, voor de Begraefsenisse van den overleden Heer *Protector*, dewelcke nae dat ick kan bemercken nogh in geen ses weecken ofte twee maenden sal konnen gedaen werden.

Ick heb den Heer *Petkum* die hier Resident van den Koningh van Denemarcken is, gecommuniceert dat het dese Regeringe, ende Natie ten hooghsten aengenaem soude wesen, by aldien syne Majesteyt in dese conjuncture van tyden geliefde toe te staen, de vrye exercitie van de Gereformeerde Religie in syne Majesteyts Koninghrycken ende Landen, dat daer mede het oordeel dat men hier in faveur van Sweden heeft gevat, als of dessels desseynen alleenlyck strecken tot voorstandt van de Religie, soude komen op te houden; het soude nu den reghten tydt wesen vermits de oogen van veele Luyden, door een geschrift by forme van een brief uyt Rotterdam gescheven al vry wat syn geopent. Het soude myns bedunckens seer dienstigh wesen dat U Ed. daer over mede met den Heer *Rosewinge* geliefde te spreecken: De voornoemde Heer *Petkum* heeft my desen avondt verseeckert dat hy dienaengaende omstandiglyck aen den Koning hadt geschreven. De Afgesante van Dantzich heeft my mede al over drie weecken belooft, dat hy soude schryven om de Acten van den Rycksdagh van Polen, daer mede de vryheyt van conscientie ende de exercitie van de Gereformeerde Religie in dat Ryck is toegestaen. De brieven van de voorlede weeck syn nogh niet aengekomen.

Waer mede my seer gedienstelyck aen U Ed. gebiedende, ende den selven alle prosperiteyt van herten toewenschende, sal altydt syn ende blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 18. October 1658.

Volght

Volght de Bylaege hier boven geroert.

EXCELLENTISSIME DOMINE LEGATE,

EX animo doleo, quod Dominicas cogitationes Excellentiæ Vestræ profanis atque imprimis exosis rebus interrumpere & turbare me cogat necessitas: Heri enim vesperi, quæ inimica nuncia auribus hausi, animum meum adeo perculere, ut dolorem inde conceptum diu dissimulare nec potuerim, nec extremo isthoc rerum momento debuerim: Importunitatem ergo literarum harum Excellentia Vestra benevolè spero interpretabitur. Hæc ad Regem Sueciæ.

Rescriptorum contenta fuere:

Classis in quem finem collecta esset, necdum indagandum fuisse.
Hollandici legati ingentes pollicitationes contra Suecos.
Ejusdem protestationem contra Admiralem Ascue &c.
Ascue nihilominus discessurum brevi, solum vero, nullis Capitaneis sibi adjunctis.
Protectorem toties sollicitatum de finiendo negotio, respondisse, se solum & sine Consilii status consensu nihil decernere posse; eumque iterum distulisse Resolutionem promissam, sed ut appareret, eâ potissimum ratione, ut ante exploraret judicium Mercatorum Balthicorum Commerciorum.
Mercatores dictos respondisse nunc pro Suecis, & per Dominum Majorem Londinens. responsum Protectori tradidisse; quo facto Protectorem Resolutionem se daturum promisisse, die ((.

Cras ergò, Excellentissime Domine Legate, finis rei imponetur, & Nuncius Regius remittetur. Diu luctati sunt Mercatores (potissima enim eorum pars odio ergæ Suecos haud parvo flagrare visa est); prævaluit tamen nunc, ut semper, industria Suecorum, qui rem odorati clandestinis suis cum Dno. Majore collusionibus, & congressibus, ut nunc intellexi, subinde habitis, argutisque suis supplantationibus & remonstratis eo rem perduxerunt; ut Mercatores dictis blanditiis Asseclarum Suecicorum seducti, credulitate itidem & ignorantiâ propriâ excæcati condescenderint in hanc sententiam, nempe: Æquum esse, & Angliæ bono id futurum, se judicare, Sundam Dano, qui eo malè usus esset, eripi; eam Sueco, ut Fœderato, qui inde Causam Evangelicam, Commercia itidem Anglorum iis in oris apprimè promovere posset, relinqui: & contra Hollandos, qui ei diu, ut omnia ad se solos Commercia raperent, insidiati essent, defendi &c.

Quantum ergò securitati suæ nunc tribuant Hollandi nescio. Brandenburgicus Residens mihi valdè suspectus est. Secretos enim concursus frequentissimè habet cum Suecis; ut firmiter credam, se primarium laborem contulisse Negotio, trahendi Dominum Majorem Londinens. & dictos Mercatores in partes Suecorum.

Dum hæc scribebam, intrabat cameram meam Nuncius ille Regius qui se adhuc

intra octiduum non discessurum querebatur. Cum Mercatoribus enim Balth. de summâ pecuniæ, quam expectant se (in Suec. Ministros) non bene convenire posse; maximè, quod ea sotietas nondum a Protectore confirmata esset. Et stomachabundus, profecto, dicebat, si Protector non tale responsum, quale sufficiens putamus, cras daturus sit: nescio an non ad Hollandos animo flexo, iisque in nostras partes perductis, Angli post sentient, quæ bona spreverunt: ego indè colligo, nonnibil spei superesse rescindendi Negotium istud, si satis cautè res agatur. Exiguus rerum harum intellectus mihi est. Credo tamen, si Consilio Status & Mercatoribus illis satis luculenter mediantibus personis idoneis demonstratum esset, quanta Suecis sit fames auri, quantæ ex Sunda trahendæ contentiones & occasiones belli, & quam proni & leves Sueci ad perfidiam & lites, credo, in quam Regem vix voti sui compotem responsumque nunc per hunc nuncium expectationi suæ consentaneum, accepturum esse.

Eunt vero Angli in partes Suecorum, propugnaturi causam eorum, in tempore dispiciant sibi necesse est, fideles amicos, quorum auxilio molestias injuriasque à Suecis sibi olim illatas discutere, & potentiæ eorum hinc auctæ, satis resistere queant. Ubi vero tales inveniant suppressis Hollandis, ego non video &c. Raptissimè.

Aen den Heer Ambassadeur W. Nieupoort, den 25. October 1658.

EDELE GESTRENGE HEER,

NAe 't afgaen van myne jonghste, in dato den 18. deser lopende maendt, is my U Edts. Missive van den selven dato op gisteren-avondt wel ter handen gekomen, ende ick kan U Ed. volkomentlyck verseeckert houden, dat de Bylaege daer nevens gevoeght, ende anderen van gelycke nature soodanigh gemeshageert worden, dat van dese kandt geene ontdeckinge sal wesen te vreesen; ondertusschen sal ick by de eerste goede ende geruste occasie de Heeren Gecommitteerde Raeden consuleren, wat met derselver goedvinden soude konnen worden toegeleyt aen de Persoon in de voorsz. U Edts. Missive geroert, ende hoope U Ed. daer van met den naesten naeder te berighten.

Ik sal occasie soecken, om met den Heere *Rosewinge* te spreeken, over de Exercitie van de Gereformeerde Religie in de Landen van den Koningh van Denemarcken, volgens U Edts. voorslagh, maer ben bedught, dat syne Majesteyt sulcks in dese teere tyden niet sal derven ondernemen, uyt vreese voor disgunste onder syn Onderdanen.

De Vloote is onder Godes Zegen, eyndelyck den 17. deses met een Oostelycke windt uyt het Vlie in Zee geraekt, bestaende in dertigh Oorloghschepen van 't Landt, ende nogh ses gehuurde Fluyten tot offensie ende defensie bequaem, synde deselve Fluyten gemonteert met 20. ende 24. stucken door den anderen: Item nogh vier Branders ende ses Advis-Barcken; daer by is tenselven daege de Vice-Admirael *Witte* met syn onderhebbende Schip genaemt Brederode, ende nogh het Schip Princesse Louise, voor desen by hem gevoert ge-

geweest synde, ende nu onder Kapiteyn *Boshuysen* dienende, beyde kapitale Schepen uyt het Goereesche-gat in Zee gelopen, ende nogh boven dien syn mede uyt Zeelandt drie Oorloghschepen uytgelopen, alle met last, omme haer op 't spoedighste onder de Vlagge van den Heer *van Wassenaer* te vervoegen, sulcks dat het getal van weerbare Schepen tot offensie ende defensie bequaem, indien die van Zeelandt mede by de Vloote syn gekomen, in alles soude wesen eenenveertigh, boven de Branders ende Advis-Barcken, als boven; het weer is 't sedert Gode sy lof, seer getempert geweest; dogh de windt meest contrary, sulcks dat ick gisse, dat de Vloote tegenwoordigh niet verder sal wesen dan omtrent den Hoeck van Schaegen; Ondertusschen vernemen wy uyt Denemarken geene andere tydinge, als dat het binnen Coppenhage wel staet; dat aldaer geen gebreck is, dat de Sweden vermits het verleden hard ende regenaghtigh weder, weynigh hebben konnen uytreghten, dat de Sweedtsche Vloote haer van voor Coppenhage nae 't Naeuw van Kronenburgh begeven hadde, om de Vloote van desen Staet aldaer te verwaghten, dat de Koningh wel drie-duysendt Soldaten uyt syne Landtmilitie daer op gesmeten hadde, dat hy ook selfs in Persoon daer in soude blyven, ende de fortuyn afwaghten; sulcks dat wy geensints twyffelen, of de Vloote van den Staet sal nogh wel voor de veroveringe van Coppenhage aldaer arriveeren; Godt de Heer geve haer goet succes, in wiens H. Protectie ick U Ed. by desen bevele, ende verblyve,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 25. October 1658.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 25. October 1658.

EDELE GESTRENGE HEER,

DAeghs nae het afgaen van myne jonghste, in dato den 18. deses, is my U Ed. Missive van den 11. derselver maendt wel behandight; maer sedert heb ick niet naeder van U Ed. vernomen, alhoewel de windt goet ende het weder bequaem is geweest, om de Zee te passeren. Door Passagiers uyt Texel gevaeren den 17. deses heeft men alhier verstaen, dat 's Lands Vloot uyt het Vlie ten selven dage is uytgelopen; De algoede Godt hoop ick, sal deselve behouden ter gedestineerde plaetse gebraght hebben, ende gewenst succes verlenen. De Sweedtsche Ministers woelen hier seer, gelyck U Ed. uyt het nevensgaende sal bespeuren: De Ablegatus Extraordinarius eergisteren gearriveert, brenght nieuwe Credentialen voor de Sweedtsche Ministers, ende sal

het

het Compliment doen van Condoleantie ende Congratulatie. Gister-avondt wierdt ick van een geloofwaerdign Persoon bericht, dat het werck onder de Officieren van de Armée nogh niet en was geappaiseert, met het geene de Heere *Protector* aen deselve heden aght daegen heeft toegestaen, ende datse absolutelyck den Heer *Charles Fleetwood* tot Generael willen hebben.

Desen dus verre geschreven hebbende, werdt my U Ed. Missive van den 18. behandight. Ick bedanck U Ed. seer voor de communicatie, ende sal niet naelaten te besorgen, het geene, dat daer in door de cyffer letteren werdt begeert; voor my ick vinde geen swaerigheydt, dat het geene ick van den Brandenburghschen Minister alhier heb geschreven, aen den Heer *Weyman* werde gecommuniceert, byaldien het U Ed. mede soo geraden oordeeldt. De Persoon gesonden om de gelegentheydt van de Schepen alhier te besightigen, heeft my soo datelyk het bericht gebraght, gesloten in den brief aen de Heeren Gecommitteerde Raeden. Ick heb met verwonderinge vernomen, dat de Sweedtsche ofte andere ongeruste menschen, Luyden van verstand hebben konnen doen geloven, dat de Heer *Protector* ende Raedt in dit saisoen ende Constitutie van haere Domestycke affairen haere navale Maght souden gaen wagen in de Noordt, om de saeke te helpen defenderen, die door alle eerlycke Luyden alomme seer werdt versoeyt. Ick hoop dat men eenmael tegens sulcke kunsjes op syn hoede sal wesen, ende niet dencken, dat ick soo los ende sorgeloos ben, dat ick den Staet in diergelycke voorvallen niet tydelyck soude waerschouwen.

De Heer *Thurloe* is wat beter, ende meen hem te spreeken, soo haest het doenlyck sal wesen, ende ook by de Commissarisen op de andere saeken aen te houden; uyt het bericht van den Correspondent siet U Ed. mede, dat de Sweden tot haere meninge niet konnen geraken. Ick heb den selven tot nogh toe trouw bevonden, ende heb hem tot syn onderhoudt iets gegeven, ende nogh wat meer belooft, dogh in alles niet veel.

De goede Godt, hoop ick, sal alles ten besten schicken, ende hier mede U Ed. in dessels genadige bescherminge beveelende, sal altydt syn ende blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed.e Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 25. October 1658.

Volght

Volght de bovengementioneerde Bylage.

EXCELLENTISSIME DOMINE LEGATE,

Relationes meas per aliquod dies differre statueram: eum potissimè in finem, ut certitudinem rerum tam ambiguarum prius pernoscere, & Excellentiæ Vestræ post tuto exhibere possem. Verum resolutio Domini Protectoris in scripto promissa (quam secum reportet Nuncius Regius) summo Suecorum tædio & ægritudine de die omnino in diem protracta, certitudinem in hanc horam suspensam reliquit; adeo, ut quo animo erga Suecos Angli sint, adhuc arduum sit judicare; solito mæstiori sanè vultu aliquot diebus visi mihi sunt Suesici Ministri, sive fortunam expeditionis in Daniâ, sive præsentiam hic in Angliâ Negotiorum suspectam habentes; qui alioquin si ad votum res succederet, insolentiam frontis fastuosæ pro more eorum, satis ostenderent. Præfatus Nuncius Regiùs fatebatur ipse, Negotia Suecica hic valdè nunc periclitari: Verendum enim esse, dicebat, ne summum odium incurrerent Suedici Ministri; ipsorum enim opus & consilia credi, jus illud disponendi de Militia, &c. auferre Domino Protectori, & transferre in Car. Fleetwood: ut hic eo Pacto rerum summam ad se rapere, & res Suecicas promovere posset. Adeoque ad diluendam crudelem istam suspicionem, dum malum in Herbâ nervosissimum scriptum edidisse Frisendorffium, illudque ad Secr. Thurloe misisse &c. Utinam callidus quidem Mercurius nunc prodiret, qui simultatibus istis faces commodè subdere posset; Gravesendium heri venit Ablegatus Suec. Xörd. nomine Taub, legati Bondii ante biennium Mareschallus: qui ipse fatetur urbem Coppenhagen, se discedente (quod fuit ante 11. dies) nondum captam fuisse; sed fortiter adhuc utrinque confligi & pugnari. Item Suecicam Classem expectare Hollandicam quam avidissimè. Hollandicam aplustrica agere Danica, non propria. Eamque exivisse è Portu Flei ante 5. dies. Quæ hic negotiabitur, intellectu facile, sed quis finis expeditionis suæ, tempus docebit.

Quia dies postæ nunc appetit, ac Nuncius Regius recedere, sive acceptâ, sive non acceptâ sæpè dictâ Resolutione, hæc ipsâ septimanâ jussus est; ea, quæ relatu digna, in diem Jovis protrahenda censui &c.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den eersten November 1658.

EDELE GESTRENGE HEER,

NAe 't afgaen van myne jonghste, in dato den 25. der voorleden maendt, is my U Edts. Missive van den selven dato met de Bylaege daer nevens gevoeght wel ter handen gekomen; ende ick hebbe sedert den voorsz. mynen laetsten de occasie waergenomen, om de Heeren Gecommitteerde Raeden

voor te stellen, wat met derselver goedtvinden soude konnen werden toegeleydt, aen den Persoon in U Edts. voorgaende Missiven gementioneert, die van de qualiteyten, conditie ende gelegentheydt, van deselve niet geinformeert synde, goedtgevonden hebben dat ick U Ed. soude rescriberen, dat haer Ed. Mog. gaerne soude gedient syn van U Edts. oordeel, ende advis, naementlyk wat deselve soude meynen, dat de voorsz. Persoon naementlyck geduerende synen dienst toegevoeght soude behooren te werden, om 't selve gesien, daer op alsdan naeder te resolveren, ende dat U Ed. hem middelerwylen nae dessels discretie, wat tot onderhout soude konnen toevoegen; Waer op dan by rescriptie U Edts. gevoelen te gemoedt sal sien.

Wy verlangen alhier seer nae 't geene U Ed. aldaer sal konnen negotieren, ende sluyten, soo op de saeken van 't Oosten, als op 't werck van de Marine, welck laetste immers voor een gedaene saeke behoort gehouden te werden, nae dat wy van deser syde ons in alles nae 't begeren van den Heer *Protector* hebben geaccommodeert.

De Heeren Gedeputeerden van Zeelandt hebben getoont curieus te wesen, om visie te hebben van de Memorie ofte Memorien by U Ed. aldaer overgelevert, op 't subject van de tegenwoordige invasie van den Koningh van Sweden in Denemarcken, soo eenige van deselve Heeren my van besyden bericht hebben, om dat by sommigen voorgegeven wierde, dat U Ed. in deselve Memorien presuppoosten soude hebben gemaeckt, als of deesen Staet met den Koningh van Sweden was in openbare rupture, ende gedeclareerden Oorlog, ende dat in specie tegens 't versoek van assistentie by de Sweden aldaer gedaen, geappliceert soude wesen de dispositie van 't 7. Artikel van 't Tractaet van Vrede; daer op ik haer noghtans genoeghsaem gedetrompeert gelaten hebbe, door de redenen haer op 't selve subject te gemoet gevoerdt; niet te min is op haer versoeck by haer Hoog Mog. goedtgevonden dat U Ed. gelast soude werden de voorsz. Memorien over te senden, gelyck U Ed. hier nevens uyt de Resolutie sal vernemen.

Van de Vloote van desen Staet hebben wy sedert het uytzeylen van deselve nogh geene tydinge vernomen, die wy alle daegen met verlangen te gemoedt sien.

Ick sal ook by continuatie van tydt tot tydt bericht te gemoedt sien, in wat voegen sig toedragen de begonnen' bewegingen in de Militie in faveur van den Lieutenant-Generael *Fleetwood*. Ende desen hier mede afbreekende, verblyve,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Oetmoedige Dienaer.

Haege den eersten November 1658.

Aen

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den eersten November 1658.

EDELE GESTRENGE HEER,

DE Persoon die in de voorlede weeck my een Memoritje hadt gebraght, van de Oorloghschepen tegenwoordigh alhier gereedt leggende, hadt door haestigheyt versuymt daer by te setten hoe ende wat Schepen hy in Duyns heeft gevonden. Dogh heeft sedert toegesonden het nevensgaende getranslateerde Memoritje. Ick heb sedert bericht gekregen van eenige Personen, die kennisse van saeken hebben, dat'er in de aenstaende weeck sestien-ofte-seventien goede Schepen sullen gereet wesen, ende dat deselve om de West sullen gesonden werden, eensdeels om te sien offe de Spaensche Silver-Vloot souden konnen ontmoeten ende ten anderen om Portugael tegens Spanje wat te appuyeren, alsoo men vreest; dat deselve voor Badajox seer syn verswackt, ende dat *Dom Louïs de Haro* selfs niet te Velde sal gaen, als om iets groots te verrighten.

Omtrent de saeken van de Armée ende het Hof alhier, is iets notabels voorhanden, het welcke binnen een dagh ofte twee apparentelyck sal esclatteren. Ick verseecker U Ed. Gestrenge, dat ick my in postuur stel om een keer nae Hollandt te doen, niet uyt speculatien, die my in het particulier aengaen, maer om daer door den dienst van het gemeen te bevorderen, ende dat ik hier soodanige ordre sal stellen, dat ick hoop, dat het werck in myne absentie ook beter sal waergenomen worden al voor desen. De Sweedtsche Ministers beginnen over de saeken in Denemarken bekommert te werden, veele van de verstandigste Luyden alhier, beginnen de oogen te openen. Door U Ed. seer aengenamen van den 25. October laetstleden, heb ick gesien, in wat voegen 's Landts Vloote nae den Oresont is uytgeloopen, hoopende dat de Goede Godt alles ten besten sal schicken. Sir *George Ascue* is nogh alhier, sommige meenen, dat hy sigh niet en soeckt te verhaesten: Van de week is hier een gerught geweest, dat een fameus Rover genaemt Kapiteyn *Wels* van dese Natie met een Sweedtsche commissie tegens Denemarken uyt Duynkerken is uytgelopen, ende dat hy vooraen in de Rivier van Londen een Bojer van Londen soude genomen hebben. Ik heb nae de seekerheyt doen vernemen, ende het selve soo bevindende, soeken te regten. Ende hier mede U Ed. Gestrenge ende alle die deselve lief syn in des Heeren genadige Beschermingе bevelende, sal altydt syn ende blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den eersten November 1658.

P. S.

Ick werde soo daetelyck bericht, dat de Bojer hier vooren gemelt niet en

is genomen; Ende een ander Schip tot Noorwegen t'huys hoorende van dien Kaper tot Duynkercken was opgebraght, dogh door ordre van den Raedt alhier ontslagen.

Volght 't Memoritje hier vooren geroert.

IN Duyns was niet meer als het groote nieuwe Fregat gemonteert met 60. stucken. Ende een kleyn Jaghje van Oorlogh met tien ofte twaelf stukken. Op den 23. October 1658.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 8. November 1658.

EDELE GESTRENGE HEER,

NAe 't afgaen van mynen jongsten in dato den eersten deser lopende maendt, is my U Edts. Missive van den selven dato wel ter handen gekomen; daer uyt alsmede uyt de brieven daer benevens aen de Regeringe toegekomen, ick bemercke, dat U Ed. van intentie soude wesen in 't midden van dese weecke van daer te vertrecken, om soo herwaerts over te komen; ick hoope, dat U Ed. immers alvorens het besluyt van 't Tractaet de Marine sal hebben uytgewerckt, ofte by faute van dien, dat U Ed. sig aldaer nog wat sal hebben opgehouden, om 't selve alvorens te voltrecken; andersints sie ick te gemoedt, dat U Edts. vertreck van daer alhier wat vreemt sal werden opgenomen, ende by de Regeringe ongunst sal verwecken, te meer in kas de saeken aldaer wat in onseeckerheyt staen, gelyck U Ed. vermits het werck van de Armée, self presupponeert.

De Heer Resident *Downingh* continueert alhier met het inleveren van scherpe Memorien tegens het opbrengen van prysen daer op haer Ho. Mog. allen doenlycken ernst betonen tot contentement van den Heer *Protector*, gelyck U Ed. uyt de depêches van haer Ho. Mog., die deselve hier nevens ter handen sullen komen, sal gelieven te bemercken; Ick hoope, dat de Heer *Protector* aldaer, daer uyt den singulieren ernst van haer Ho. Mog. alsboven bespeurt hebbende, ook sigh in andere saeken, daer over van deser syde reghtvaerdighlyck gedoleert werdt, wat verder tot contentement van deesen Staet sal eslargeren; wy hebben met den gemelden Heere Resident *Downingh* mede gesprooken over de bewuste Suycker-prysen, die ons verklaerde van syner syde daeromtrent alle mogelycke officien ten goede te hebben aengewendt, ende versoght, dat die saeke verder door U Ed. aldaer moghte bevorderdt worden; Ick meyne U Ed. voor desen te hebben versoght, dat ik gedient soude mogen werden by copye van de sententie door de Admiraliteyt aldaer over de voorsz. Suycker-prysen gewesen, ende versoecke alsnogh, dat U Ed. my sulcks gelieve te bevorderen, met een pertinent beright, hoe het met de voorsz. prysen eygentlyck is toegegaen, alsoo ick nogh niet seeckerlyck weete, of de voorsz prysen ten behoeve

behoeve van de Portugeeschen syn aengehouden ende aen deselve gerestitueert, of wel aen anderen.

Van de Vloote van desen Staet nae 't Oosten uytgesonden hebben wy eyndelyck ontfangen de tydinge hier nevens gaende. Godt de Heer, hoop ick, dat haer sedert beter windt ende goedt succes verleendt sal hebben.

Ende dese tot geenen anderen eynde dienende, sal ick hier mede afbreecken ende verblyven,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 8. November 1658.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 8. November 1658.

EDELE GESTRENGE HEER,

ICk meen genoeghsaem verseeckert te wesen, dat de Heer Kardinal *Mazzarin*, soo door den Heere *Locbardt* als andere, aen het Hof alhier kraghtelyk doedt wercken, om desen Staet voor Sweden 't engageren. Alhoewel veele onder de verre sienste bekennen, dat het beter soude wesen, datse met haer Hoog Mog. sogten den geoppresseerden Koningh te preserveren, ende den anderen tot reden te brengen, behalven de redenen in mynen nevensgaenden vervat, om niet van hier te vertrecken, gelyck ick het ten deelen hadt voorgegeven, heb ik gedagt, dat het ten Hove eene particuliere offensie soude gegeven hebben, dat ick de solemniteyten van de aenstaende begraeffenisse niet soude hebben bygewoondt; Ondertusschen is het my een groote ongelegentheyt in myn particulier, ende ben ook alsnogh bedught, dat ick hier verblyvende al gestadig met dilayen sal werden opgehouden: Derhalven versoek ick gantsch gedienstelyk, dat U Ed. my in confidentie in dese perplexe gelegentheyt ten besten gelieve te raeden, dewyle U Ed. best kan gewaer werden, wat de Regeringe aengenaemst soude wesen; het valt my inderwaerheyt swaer ende verdrietigh, dat ick desen swaren last tegenwoordig alleen moet dragen, dan myn betrouwen op de Algoede Godt stellende, sal continueren myn best te doen nae myn uyterste vermogen, hoopende, dat U Ed. my ook syne gunst sal continueren, ende in confidentie synen goeden raedt ende welwyse consideratien van tydt tot tydt mede delen; uyt het nevensgaende van den bewusten Correspondent, sal U Ed. konnen bemerken, dat de Sweedtsche Ministers ook haer reekeninge nog niet nae haer sin en vinden. Ik ben gisteren van goederhandt verwittight, dat nevens Sir *George Ascue*, ook de Vice-Admirael *Lauson*, ende nogh eenige andere Zee-Kapiteynen staet maecken om eerstdaeghs van hier te vertrecken met een Sweedts Schip, ende om door twee-ofte-drie Fregatten, van desen Staet geconvoyeert te mogen werden. Dogh eenige willen my verseekeren, dat het selve nogh niet en is toegestaen, andere meenen, datse tydinge van het succes van onse Vloot sullen afwaghten, ende dat ook de

Schepen, in Duyns, nae dat men daer seekerheyt af heeft, niet en sullen vertrecken.

U Ed. sal in eenige van myne voorgaende brieven gesien hebben de groote woeleryen, om de twee Staeten ende Natien weder te brouilleren; ende nu kan ick U Ed. verseeckeren, dat ick alle middelen heb aengewendt, om te ontdecken waer het van daen komt, ende op goede gronden te geloven, dat'er vier notabile partyen syn, behalven de Roomsgesinde en Koningsche die daer onder niet en rockenen. De Fransche, de Sweedtsche, de Sectarissen ende de Koopluyden, insonderheyt die op de Oost-Indiën handelen: welke laetste haer inbeelden, dat als wy souden in Oorlog geraecken, dat den Staet van de Vereenighde Nederlanden, sigh soo seer daer door soude vinden geincommodeert, voornaementlyck nu Duynkercken ook onder de maght van desen Staet is geraeckt, dat men weder *quovis modo* de Vrede soude soeken, ende datse in sulken geval souden konnen bedingen in alle de Nederlandsche Colonien in Oost-Indiën den vryen Handel van alle waeren, ende gewassen; ende vermits het laetste capitael in de tegenwoordige Oost-Indische Compagnie meest is gefurneert, door de Officiers van de Armée ende Personen, die in de tegenwoordige Regeringe veel vermogen, is het te dughten, dat soodanige speculatien wel quade effecten souden konnen voortbrengen. Derhalven sal het, onder verbeteringe, meer dan nodigh wesen, op syn hoede te wesen, ende de Navale Maght van den Staet in soo vigoureusen postuur te brengen, dat men gewelt soude konnen afweren, ende dat dese Natie soude mogen dencken, dat de executie van soodanige desseynen soo light niet soude vallen.

Het soude ook, onder reverentie, seer dienstigh wesen, dat'er een goedt Esquadre gestaedig kruyste in het opkomen van het Kanael tusschen Heisandt ende Eylandts eynde, ende alsse om de aght dagen een advis Jaght ofte Schip in Vaelmuyden sonden, soo soudense van hier door dat middel altydt konnen gewaerschouwt worden, anders is het beswaerlyck ende kostelyck soodanige advertentien te geven, gelyck wy dat jonghst hebben bevonden, ten aensien van den Vice-Admirael *Pieter Florissen* ende Commandeur *Evertsen*.

Ick hoor, dat de Officiers van de Armée op haer gesustineerde insisteren, ende datse versoecken, dat'er een Parlement magh geconvoceert werden. Vermits de Sweedtsche de werelt willen doen geloven, dat'er een voorsegginge tot haer voordeel is te vinden in een oudt boeck te Cambridge, soo heb ick door den Predikant *Duræus* daer nae vernomen, ende het nevensgaende beright bekomen. Waer mede U Ed. in de Bescherminge des Alderhoogsten bevelende, sal altydt syn ende blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 8. November 1658.

Volght

Volght de Bylage hier boven geroert.

EXCELLENTISSIME DOMINE LEGATE,

QUæ Sueci scripta, Pauli Graberi (vel Grebneri) Angli continere asserunt, hæc sequentia sunt.

Anno 1658. *Rex Carolus occupabit Daniam.*
1659. *Regnum Lachaidum finietur.*
1660. *Lituania refractaria multtabitur.*
1661. *Ambitiosa Churlandia ingentem luctum ac mœrorem sentiet, imò pessundabitur.*
1662. *Muscovia vastissima Suecis subjugabitur.*
1663. *Suecus transsilit in Hollandiam.*
1664. *Sub jugo admodum duro pressa Hollandia Suecos Pacem poscet.*
1665. *Anglia cum Suecis omnimodam Pacis Unionem colet.*
1666. *Domus Austriaca ruinam sentiet.*
1667. *Austria miserrimè affligetur.*
1668. *Dicta Austria, ut antea elata nimium, jam defatigata planè corruet & interibit.*
1669. *Italiæ Urbes Suecos Victores agnoscent ac recipient.*
1670. *Papa cum Jesuitis sui perjurii atque tumultus in Imperio Romano concitati, pœnam luent gravissimam.*
1671. *Roma à Rege Carolo devastabitur.*

Nihil autem horum in Grebneri Vexillis, quæ Cantabrigiæ, in Collegii Trinitatis Bibliothecâ asservantur, reperitur, nec quicquam, quod huc spectat; Unicum tantum de Carolo Suecorum Rege Vexillum extat, quod est 192. *& Manifestè Carolum Regis Gustavi Patrem designat; loquitur enim de Bello quod gerit cum Fratris sui filio, in quo prosperitatem ei promittit. Manifestum etiam est, Grebnerum hunc nihil de rebus quæ jam agitantur; prædicere voluisse; nam Anno* 1581. *absolvit suorum Vexillorum Consignationem; uti patet ex Conclusione libri; & statuit, finem mundi futurum Anno* 1613. *ex vocabulo Psalmi LXXII. v.* 1. Judicium; *& antè hunc Annum Domum Austriacam à Saxone ruinam passuram prædicit: & Domum Saxonicàm Imperium totius Germaniæ & Orientis etiam sibi acquisituram ac Constantinopoli Sedem Imperii posituram, usque ad Christi adventum ad judicium.*

Ut autem maximè manifestum sit; Extipon bona fidè juxta Archetipon delineatum comparavi, eorum Vexillorum, quæ Sueciæ Regnum tangant, quæ tantum duo sequentia sunt.

Prius

Prius

PAULUS GREBNERUS,

Pag. 318. *Vexillum* 192.

De Septentrionali Rege, qui Carolus Rex Magnus, appellabitur.

IN hoc Bavaricum magnum Bellum & digladiationem nec ego calculos fero, aut suffragor: sed ut hostis tali magno certamini me oppono: Impedio & sedo tumultus quantum in me est, & quantum viribus contendere possum & valeo. Nullus mihi tutor vel curator est, præterquam ipse Dominus fortis Sebaoth. Deus cor mihi donat & successus, in hoc ut cum fratris mei filio, Regi Sueciæ dimicare & concertare opus habeam, si modo Carolus Sueciæ dici & in posterum talis censeri, nisi ab eo ejusque necessariis & consortibus hujus Regni opprimi & deleri tandem velim: & ut Christiana Germana maneat Germania, & melius ac felicius contra hostes suos pugnare, & triumphum exoptatum ac meritum sortiri possit. Quare ausculta tu, mi Eques, ego impero tibi imperterritus & animo infracto me ac Danicum Regem fideliter juvare, & in hoc comflictu adesse velis, & manus ac turmas meas recta ducere ad extirpandam & conculcandam in meo Regno radicem Papisticam Jesuiticam. Etiam omnes limites Polonicos palando & infestando everte: & Claustra & repagula effringe, & portas aperi eorum, qui Anti-Christo addicti, & ejus partium sunt; ac visita, & perrumpe forti mea militari manu & Robore omnes nostros reliquos hostes, Terra Marique qui commovent & excitant me, & Christianum, Germanicum & Danicum meum fœdus. Nam ego excresco jam in Majorem Sueciâ Regem, quàm hactenus quispiam Majorum meorum fuit: quod mihi Gratia Divina obtigit.

Alterum

Pag. 319. *ibidem*, *Vexillum* 193.

De quodam SUECICO HEROICO PUGNATORE,

In magnum prælium emissa, ad dilatandum Regnum Suecicum, multasque gentes quæ Septentrionales oras incolunt, Coronæ Sueciæ subiciendas.

SUm nobilis Heros Sueticus, fortunatus Eques, & Prœliator strennus; quæ Vestræ Suecicæ Majestati grata & accepta sunt, ago, dum imperatur mihi, ut Papisticum Jesuiticum Satellitium, Regnum, Regem ipsum & ejus Cognationis nobiles & ignobiles, qui sunt Catervæ & Cohortis insidiosæ, & fraudulentæ Romanæ Pontificiæ opprimam & exterminem, qui nos Christianos in Sueciâ suis technis, veneno

neno & omnibus exterorum insidiis extinguere & circumvenire conantur; quibus Potentiâ & Brachio Divino in his tumultibus & excursionibus obviam ire & reniti, & evertere omnes illorum magnos nidos, & indè adultas aves cum pullis suis eximere, tam masculas quam femellas, conor, ne nos in territorio nostro, magnum Caput ipse Rex hactenus existes, comprehendat & perpreceps agat; nec plaga exitialis occupet, ut in nostro Regno securè habitemus, & ex parvo Principe Carolo, Carolus ipse Magnus existet, maneat, & dominetur potenter.

Hæcque Doctor Theol. & Præfectus Collegii dicti Seamannus, se contulisse cum Archetipo asseruit.

DURÆUS.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 15. November 1658.

EDELE GESTRENGE HEER,

SEdert mynen jonghsten van den 8. deses is my niets in 't particulier van U Ed. toegekomen, ende uyt de brieven onder addres aen den Heer Griffier, ende my, als Ministers met de jongste post overgebraght, hebbe bemerckt, dat een expressen op wegh was, die wy over water hebben te verwaghten, dogh hadde wel gewenscht, (gelyk U Ed. ook voor desen in gelyke occasien geschreven hebbe, ende myns bedunckens de voorsightigheyt vereyst) dat van de antwoorde, die de voorsz. Expresse overbrenght ook duplicate met de ordinarie post, in 't cyffer, des noodt, gesonden hadde geweest, aengesien het dickmaels gebeurt, dat de brieven te water afgesonden werdende, mits contrarie winden ofte storm, langer dan de post onder wegen blyven.

Het naeder secours van 4000. Mannen nae Denemarcken gedestineert, werdt mede vervaerdight, daer toe de patenten albereyts syn afgesonden.

Van 's Landts Vloote is alhier nogh geene seekerheyt ter werelt ingekomen, sedert de brieven van den Heer Lieutenent-Admirael van dato den 28. met een P. S. van den 29. der voorlede maendt, daer van U Ed. voor desen copyen toegesonden syn, alhoewel de Couranten ende particuliere tydingen van Hamburgh al van grote victorien voor desen Staet hebben gesproocken, dogh sonder eenigh fondament.

De Vergaederinge van de Heeren Staten van Hollandt ende West-Vrieslandt begint wederom by den anderen te komen, ende sal ontwyffelyck in 't begin van de aenstaende weecke compleet wesen. Waer by voor dese reyse niets te voegen hebbende, sal ick verblyven,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 15. November 1658.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 10. November 1658.

EDELE GESTRENGE HEER,

DE Persoon gementioneert in den mynen van den 7. deses tot Margat geene tydinge van den Kapiteyn *Banckert* vernemende, is desen morgen hier by my gekomen, ende heeft my de nevensgaende Lyste ter handen gestelt, ende gerefereert, dat soo veel als hy heeft konnen vernemen, van verscheyde Officieren ende Matrosen op de voorsz. Vloote dienende, deselve Scheepen gedestineert syn nae de Canarische Eylanden, om op de Spaensche Silver-Vloot te passen; ende van andere Persoonen alhier is my het selve mede geaffirmeert, ende dat de Commandeur *Stokes* met syn Esquadre uyt de Middelandtsche-Zee sigh ook daer by sal conjungeren. De voornoemde Persoon heeft my mede verhaelt, dat op Donderdagh laetstleden, seftien groote Oorloghschepen door de hoofden nae de Nederlanden syn geseylt, ende datse in Duyns meenden, dat het de Vloot was onder den Vice-Admirael *de Ruyter*. U Ed. Missive van den eersten deses is my gister wel gewerden, ende alhoewel ick den brief van haer Ho. Mog. nogh niet hebbe ontfangen, soo sal ick eghter myne Memorien gereet maeken, om over te senden soo haest als de voorsz. brief my sal ter handen komen; ik heb geen gedagten gehadt, om sulks te seggen veel min te schryven; alleenlyck heb ick versoght, dat Sir *George Ascue*, met syn geselschap, die soo ick werde beright, syn den Vice-Admirael *Lauson* ende wel twaelf-ofte-dertien vermaerde Scheeps-Kapiteynen, souden mogen werden opgehouden tot dat ik naeder met den Heere *Protector* ofte desselfs Commissarisen soude hebben geconfereert, over den tegenwoordigen Oorlogh in Denemarken, maer heb geen gewagh gemaeckt van het 7. Artikel &c. anders als mondelinge, dat als de Koningh van Sweden den Oorlogh aen de Vereenigde Nederlanden soude aendoen, ten aensien van het afgesonden secours, dat in sulken geval de voornoemde Persoonen nogh andere, van dese Natie, Sweden niet souden mogen dienen. Ik heb ter goeder trouwe gemeendt, dat soodanige waerschouwinge eer de voorsz. Persoonen haer verder engageren, by niemandt met reden qualyck soude konnen geduydt werden, maer het schynt, dat het is verdraeyt ende verkeerdelyk overgedragen: De Goede Godt, hoop ick, sal alles ten besten schicken, ende my de genade doen, dat ick van dese moeyelycke commissie sal werden ontslagen. Waer mede U Ed. in des Heeren bescherminge bevelende, sal altydt syn ende blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 10. November 1658.

Volght

Volght de Bylage in de voorgaende Missive geroert.

EXCELLENTISSIME DOMINE LEGATE,

*R*Escriptum, quod resolutione Protectoris ægrè contenti, attemptum novum facere unanimiter decreverint; remque eo perduxerint, ut dominus Protector, negotio hoc per Commissarios de novo pervoluto & transacto, categoricam Resolutionem eo ipso die Veneris, quo Taubaldus ad audientiam admittatur, post dictam audientiam quasi in secundâ se daturum quidem promiserit: Verum posteâ hanc secundam ipsis eâ die negaverit, ita & ut quando id futurum ipsis adhuc lateret, &c.*

Resolutio illa, si non hodiè, ut promissum est, tunc cras, die Martis prodibit; qualis autem ea fuerit, innotescat nobis propediem. Extorquent eam Sueci importunissimè & verè Suedicè, adeo ut Aulicus quidam Protectoris, audito novum Ablegatum advenire, certò, dixerit: Credo Suecos moliri proditionem contra nos, alludens nempè ad numerum tot Ministrorum Suecicorum. Moras Protectoris unus excusavit; alter damnavit; ille (Fleetwood) *in sustentationem spei Regis sui distractionibus intestinis omnia imputat: alter* (Fiisendorff) *omnia simulata & adulterina esse, se credere expressè ante octiduum scripsit; imò vix categoricè responsum iri antequam de eventu obsidionis Danicæ Metropolis, & expeditionis Hollandicæ Classis certa allata essent, ut capto indè consilio, Resolutionem Protector, Status sui rationi conformem, edere posset.*

Nihil flagitant præter Classem citò emittendam in auxilium Regis, verbis amplissimâ assecuratione datâ, Regem haud negaturum Domino Protectori locum munitum, Anglisque commodum, aut aliud quicquam in rei securitatem, mutuique Fœderis & Amicitiæ indissolubile vinculum: sed, ut conjicio, labor & vigilantia Excellentiæ Vestræ non abit in incassum; &, si prevaluerit posthâc, imò saltem per unum mensem ultrà, satius fuisset Suecis, nec sibi, neque Anglis, tantos fecisse labores.

Desperant nunc de Anglorum auxilio, & lenius videntur spirare; non ad eum modum uti gloriator ille Hinski tunc faciebat, cum tractâ ex Conventiculo Suecico opportunâ spe, oblandiens sibi ipsi, quam lepidè diceret, & suaviter nobis mortuus est Protector; &c.

Alius ex eodem grege huc accessit die Saturni Senatorum unus, nomine Bengskit, qui tenebras agens Jesuiticas, Peregrinantis Charactere, è Sueciâ in Galliam, ac inde in Angliam venit; sed, uti astutiam ejus vulpinam Anglis facile erit metiri, ita eam minimè metuendam spero habebimus.

Admiratum Ascue cum suâ conductâ turbâ, & una cum Nuncio Regio Hinski, hâc ipsâ septimanâ abiturum, ferunt; Taubaldus & ipse se iis jungere intendit. Verum, antequam certiora de Hollandicâ classe perceperint, vix credo eos discessum hinc facturos &c.

Plura Deo volente, proximè.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 15. November 1658.

EDELE GESTRENGE HEER,

NAe 't afgaen van de myne van den 7. ende 8. deses is U Ed. Missive van den eersten my op den 9. ter handen gekomen. Ick hoop, dat myne voorgeroerde, ende nogh een andere van den 11. te water afgesonden, U Ed. wel syn gewerden; hier nevens gaedt weder een briefje van den bewusten Correspondent. Ick heb hem tot syn nodigh onderhoudt, soo nu ende dan omtrent dertigh ponden sterlinghs ter handen gestelt, ende meen, onder correctie dat als hy nogh twintigh gelycke ponden eens konde hebben, om eenige schulden te betalen ende dan vyf-ofte-ses ponden ter maendt, hy het met iever ende getrouwigheyt soude soecken te verdienen; het is een Persoon van Studien, ende in de Mathematycque wel geoeffent, geboren in Saxen ende heeft eenige jaeren de Sweedtsche Ministers in Sweeden ende hier gedient. Ende sal by rescriptie verwaghten wat haer Ed. Mog. de Heeren Gecommitteerde Raeden sullen goedvinden daer op my te laeten weten. De alhier aenwesende Sweedtsche Ministers woelen seer door den Heere *George Fleetwood*, om de Officieren van de Armée een goed gevoelen van haere desseynen te doen hebben.

Desen morgen hebben de gemelde Officieren, soo my is geseydt, weder eene byeenkomste gehadt in St. James, van derselver doen werdt seer verscheydentlyck gesprooken; eenige meenen, dat het meest soo werdt gedirigeert om te ontdecken de genegentheydt van den Adel ende Officieren in de Provincien, andere syn weder van gevoelen, dat het in ernst is, ende dat de operatie van die beweginge sigh eerst sal openbaren, als het Parlement sal vergaedert wesen, ende dat daerom ook die vergaederinge werdt uytgestelt. De Republicquains syn mede besigh om haere partyen te maecken: De Heer *Thurloe* is weder in beter dispositie, dogh heeft sigh nog niet konnen verledigen, om met my ofte andere Uytheemsche Ministers te spreecken. Ende de andere Heeren van den Raedt seggen ook, datse met de Domestycque affaires soo veel wercks hebben, datse haer over geen andere konnen verledigen. De Nederlandtsche post is dese weeck nogh niet aengekomen, sal derhalven hier mede eyndigen, sullende altydt syn ende blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 15. November 1658.

Volght

Volght de Bylage hier vooren geroert.

EXCELLENTISSIME DOMINE LEGATE,

ALiam, seu innovatam Resolutionem, quantumvis importunissimè flagitando, haud obtinere potuerunt Sueci; minimè enim consultum esse, dixit Protector, hoc brumali tempore Classem committere tempestuoso Oceano; quare ne ullam animo spem ultra foveat, Rex à Ministris suis admonitus est. Indignissimè hi tulerunt, videre vota laboresque suos planè in incassum abire, dum certè neque naves, neque pecunias emendicare, neque fœdus istud, cui pangendo tanto nisu & tot sumptuosissimis Legationibus, hactenus insudarunt ad Conclusionem perducere, neque quicquam nuper in promissam satisfactionem obtinere potuerunt speciosis pollicitationibus, comitate & blandiloquiis Anglorum elusi & circumducti.

Doleres tamen eorum indè acceptos mitigasse nunc videtur, lætificum illud Nuntium de infortunio Curlandiæ Ducis. Perfidiæ crimen oppaliare, ut audio, intendunt hunc in modum; nempè, Regem gravissimè offensum continuâ Curlandi cum hostibus collusione per literas imperasse Generalibus suis, ut severissimè, & quam fieri posset bello eum persequerentur nullo, omnino Pacis propositæ loco dato. Cum vero, literæ dictæ tardius quam pecunia pro obtinendâ Pace numerata esset, ad manus Generalis Douglas venissent, cognitâ Regis voluntate, Reique gravitate rescindere ipsam, quam propria authoritate fecerat, Pacem, necesse fuisse; adeoque reversum felici strategemate diluisse prejudicium illud, quod ferè præ prospera Pace Regi suo creasset &c.

Ex Regis literis quas Mercator Anglicus ex Sundâ paucis hinc diebus attulit, colligitur, Electorem Brandenburgicum omnes Regis Literas hactenus intercepisse; minari enim se scripsit, quod incertum se de Protectoris intentione tam diu relinquerent, neque Nuncio Hinski remisso, neque literis indè a decimo Septembris ad se datis.

Novum attemptum Ministros Suecicos apud Protectorem nunc facere, aliam ut extorqueant Resolutionem, certissimum est, nempè quia Taubaldus cum suâ caterva iter suum intrabit brevi, vel hoc ipsâ hebdomadâ nullum momentum se neglexisse, nec quicquam inexpertum se reliquisse, audiri volunt. Nuper propemodum impatienter tulit Protector importunitatem illorum, ut sanè nesciam, quâ fronte rem adeo exosam & tædiosam denuò urgere possint &c.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 22. November 1658.

EDELE GESTRENGE HEER,

NAer 't afgaen van myne jonghste in dato den 15. deser lopende maendt, syn my U Edts. Missiven van den 8, 10. ende van den voorsz. 15. deses

wel ter handen gekomen, gelyck ook U Edts. publycken van den 7. ende 15. voorsz. de Regeringe wel, ende de laetste met sonderlinge aengenaemheydt, toegekomen syn; de onderhoudinge van den Correspondent aldaer in manieren by U Ed. overgeschreven, is de Heeren Gecommitteerde Raeden welgevalligh geweest, ende is daer op geëxtendeert de secrete Resolutie copyelyck hier nevensgaende daer nae U Ed. sigh sal mogen reguleren.

Tot het overbrengen van Mevrouwe *Nieupoort*, hebben eerst haer Ed. Groot Mogende ende vervolgens haer Ho. Mog. geresolveert, als U Ed. uyt het ingeleyde Extract ende uyt 't gunt deselve hier benevens van wegens de Generaliteyt sal toekomen, sal gelieven te bemercken.

De seeckerste tydinge van de Vloote van desen Staet, ende genoeghsaem de eenighste daer wat staets op gemaeckt kan worden, is vervat in het bygaende Extract met de jonghste post uyt Hamburgh aen den Heer *Rosewinge* toegekomen, daer op wy 't vervolgh alle uren te gemoet sien.

Ick hadde vastelyck verhoopt ende kan alsnogh niet twyffelen of het werck van de Marine sal aldaer eyndelyck tot een goedt besluydt gebraght konnen worden, aengesien wy van deser syde ons in alles de begeerte van den overleden Heer *Protector* conform gemaeckt hebben.

De Heer Resident *Downing*, als ick hem jonghst eene visite gegeven hebbe, sprack wederom en passant van de bewuste Engelsche Schepen, door die van de Oost-Indische Compagnie voor Bantam genoomen ende verklaerde, dat men aldaer geensints konde verstaen tot het aennemen van de Conditionele Restitutie volgens de jonghste Resolutie dienthalven by haer Ho. Mog. genomen; dogh ick verklaerde, dat daerinne met seer groote discretie ende ten alderfavorabelste voor de Engelsche was geresolveert, ende dat hem best bewust was hoedanige moeyte, ende devoiren U Ed. ende ick daerinne particulierlyck aengewendt hadden, ende dat men het Tractaet de Marine met de nodige precautien, ofte ook wel het contenu van de eerste Resolutie op 't voorsz. subject, genomen, separatelyck konde arresteren, tot voorkominge van alle inconvenienten van de eene, ende de andere syde voor 't toekomende, ende dat vervolgens de geaccordeerde restitutie mede konde werden geëffectueert, sonder by forme van mits, ofte als een bedingh die saecke aen te sien, vermits de besoignes over 't voorsz. Tractaet van Marine al voor dato van dien veele jaeren getrotteert hadden, ende ick wil hoopen, dat de saeke aldaer ook in diervoegen gevat sal konnen worden. Waer mede desen besluytende sal blyven,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 22. November 1658.

Aen

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 22. November 1658.

EDELE GESTRENGE HEER,

NAer het afgaen van den mynen van den 15. deser, is U Ed. Missive van den 8. my op den 18. eerst ter handen gekomen; alsmede de depêches van haer Hoog Mog. daer in gemeldt. Ick sie dat op de Memorien door den Heere Résident *Downing* werdende overgegeven, spoedige ende favorabile Resolutien werden genomen, ende op alle de myne heb ick tot nogh toe niet een woordt ofte letter tot antwoord bekomen, anders als den brief van de bewuste Heeren Commissarisen op den 7. deser overgesonden, onaengesien alle mogelycke devoiren gestadigh daer toe aengewent. In de voorlede week heb ick copye bekomen van alle de Proceduren in het Hof van den Admirant gevallen, raekende de bewuste Portugesche Suycker-Prysen, dewelcke ick heb doen translateren in de Nederlandtsche Tael, maer sal die niet konnen bekomen voor de aenstaende week, ende sal met ten naesten ordinaris, Godt willende, aen U Ed. senden de Sententien, daer mede de Reghters van den Admirant by default niemandt voor haer van wegen deselve Princen synde gecompareert, hebben geordonneert, dat deselve op *cautie* van tienduysent Pondt Sterlings aen de Gemaghtigde van de Portugesche Brazilsche Compagnie souden werden gerestitueert.

Ick heb meede daer over eene Memorie aen den Heer *Protector* ingestelt, daer af ick mede eene getranslateerde copye aen U Ed. sal senden. Dogh heb geene gelegentheyt konnen vinden, om deselve over te leveren, voor desen namiddagh, dat ik die aen den Heer *Thurloe* heb goedgevonden te behandigen, gelyck U Ed. sal gelieven te sien in den nevensgaenden. Soo daetelyck werdt my U Edts. Missive van den 15. deses behandight: Het is my leedt, dat myne brieven door den Secretaris *Croock* overgesonden, niet eer en syn bestelt. Ick had andere gissinge gemaeckt, ende heb door gebreck des tydts geen duplicata van myne brieven te lande konnen senden. Ick beken, dat de voorsightigheyd al veel meer vereyst, als ick in my selven bevinde, om te konnen uytvoeren, ende had ick wat meer voorsightigheydts gehad, ick soude dese post door een ander hebben laten bekleden, ende my selven, ende myne arme Huysvrouwe in dese bekommerlycke ende verdrietige Conditie niet gebraght hebben. Dogh ick stel myn betrouwen op den Algoeden Godt. Ende U Ed. in syn genadige bescherminge bevelende, sal altydt syn ende blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 22. November 1658.

P. S.

Het werck van de Officieren van de Arméé, is heel in stilte. De Heer *Thur-*

Thurloe is eergisteren lange by den Heere *Desburrou* geweest, sulcks dat men gelooft, dat die eer gecontenteert sullen worden als de Publicains.

Volght een Bylage.

EXCELLENTISSIME DOMINE LEGATE,

FActus est novus attemptus, sed casso ut antè effectu. Hac enim Hyeme nihil accipiendum responsum. Imputata est negotii infelicitas non Protectori, ut qui promptissimam voluntatem suam satis contestatus hactenus esset, sed Consiliariis suis, quorum animi divisi, & potissima pars ab adversâ parte occupati fuissent. Malè res ea habet Ministros Suecicos; imò mutuæ coöperationes eorum nunc, re improsperè gestâ, videntur abituræ in Jurgia. Rex enim in literis, quas mercator ex Sunda nuper attulit, summa impatientiâ & quasi impetu reposcit responsionem. A decimo Septembris queritur, se nil literarum ex Angliâ accepisse; ac neque sibi conjectu facile esse, quis ventus literas, quis Nuncium suum Hinski, quis promissum Ascue rapuisset.

Fleedwodius tamen frequentat Aulam adhuc sedulò. Aditus ipsi ad Protectorem occlusus raró: Thurloi verò fores, ut intelligo, quotidie pulsantur, sed adapertiles ipsi rarissimè.

Bergmannus de 60. Navibus Bellicis Anglicanis multum garrit, ineunte Vere in Auxilium Regis exituris; sed nec hunc mortalem nuper parta nobilitas, nec Catena aurea Lillium veraciores reddent &c.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 29. November 1658.

EDELE GESTRENGE HEER,

NAe 't afgaen van myne jonghste in dato den 22. deser lopende maendt, is my U Edts. Missive van den selven dato wel ter handen gekomen: Ende alhoewel het ten hooghsten vreemt is, ook min of meer kleynaghtinge importeert, dat U Ed. onaengesien alle mogelycke aengewende devoiren, aldaer geene antwoorde op dessels ingediende Memorien kan erlangen, soo is noghtans U Edts. vigilantie aldaer niet vrughteloos geweest, aengesien daer door de Sweeden haer hoop verset is, om den Heer *Protector* in haere tegenwoordige onreghtvaerdige querelle met Denemarcken te engageeren. Ick sal verlangen te vernemen, of *George Ascue* met syn geselschap, nogh nae den Koningh van Sweden sal wesen vertrocken.

De commoditeyt die sigh tot transport van U Edts. Huysvrouwe, soo op de Maze als in Zeelandt vertoont, sal deselve soo uyt de Resolutie van haer Hoog

Hoog Mog. als uyt domeſtycque advertentien ontwyffelyck ten vollen vernomen hebben.

Over de ſaeke van de bewuſte Engelſche Schepen door die van de Ooſt-Indiſche Compagnie geconfiſqueert, heeft de Heer Reſident *Downingh* aen haer Hoog Mog. ingelevert de ſcherpe, ende picquante Memorie, daer van copye hier nevens gaet, die proviſionelyck geſonden is aen die van deſelve Compagnie om berigh; ende ick verwondere my over diergelycke procedure in eenige ſaeke, daer deſelve ſoo weynigh fondaments hebben, te meer alſoo wy uyt U Edts. adviſen beſpeurt hebben, dat men in den Raedt aldaer in deſelve ſaeke nogh als blindt was, ſelfs geen kenniſſe hebbende van de Reſolutien van haer Ho. Mog. by U Ed. voor deſen raeckende 't ſelve ſubject aldaer overgelevert; ende ick bidde derhalven, dat U Ed. aldaer op 't aldercurieuſte eens gelieve nae te ſpeuren, of hy tot ſoodanige expoſtulatien ook ſpecialyck moge weſen gelaſt, gelyck hy tegens my verklaert; ook my te willen mededelen U Edts. wyſe conſideratien, wat by den Staet in die gelegentheyt ſal dienen te werden gereſolveert, aengeſien ik vertrouwe hier op nog wel reſcriptie te ſullen konnen ontfangen, alvoren dienthalven finaelyck ſal weſen gereſolveert.

Van de reſcontre tuſſchen de twee Vlooten in den Oriſondt, is nu ſeeckere tydinge ingekomen door ſchryvens van den Heer Lieutenant-Admirael ende van den Koningh van Denemarcken ſelfs, volgens Extract, ende copye hier nevens gaende. Daer by ick ook goedgedaght hebbe te voegen de advertentien van de meeſte ſeeckerheyt, die ons van andere handen ſyn geſuppediteert.

Het reſterende ſecours werdt mede vervaerdight, ende ſal ſonder nieuwe verhinderinge in de aenſtaende weecke nae Texel of 't Vlie, ende ſoo voort nae Denemarcken afzeylen. Waer mede beſluytende, ſal blyven,

Edele Geſtrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 29. November 1658.

Aen den Heer Ambaſſadeur W. NIEUPOORT, den 6. December 1658.

EDELE GESTRENGE HEER,

NAe 't afgaen van mynen jongſten, in dato den 29. der voorlede maend, hebben wy alhier geene brieven uyt Engelandt bekomen; Sedert is alhier op den 2. deſes conferentie gehouden met den Heere Reſident *Downingh* over deſſelfs Memorie U Ed. nevens mynen jongſten toegeſonden; Ende hebben Commiſſariſen van haer Ho. Mog. in deſelve conferentie den gemelden Heer Reſident onder anderen te gemoed gevoert, dat U Ed. ons by brieven van den

eersten der voorlede maend overgeschreven hadde, met Gedeputeerden van den Heer *Protector* over het selve subject in conferentie geweest te syn, dogh dat U Ed. uyt de gemelde Heeren Gedeputeerden verstaen hadde, dat desselfs Memorie ende de Resolutien van haer Hoog Mog. op 't selve subject slaende, voor dato van dien aen den Heer Secretaris van Staet behandight, in den Raed niet en waren gelesen, ende dat U Ed. by Missive van dato den 22. derselver maendt ons geadverteert hadde, dat de Heer Secretaris van Staet by U.Ed. over 't selve subject andermael aengesproocken synde, U Ed. geremitteert hadde aen de gemelde Heeren Gedeputeerden sigh refererende tot het esclaircissement, ende de onderreghtinge die by deselve Heeren Gedeputeerden U Ed. soude werden gegeven, sonder dat wy alsnogh van den uytslagh der conferentien dienthalven nader te houden, ofte van de onderrightinge als boven te ontfangen, alhier geinformeert waeren, ofte ook mits de kortheyt van de tydt geinformeert hadden konnen werden, besluytende dienvolgende dat wy alsnogh de voorsz. informatie aen de eene syde, ende 't bericht van dien van de Oost-Indische Compagnie alhier op de overgeleverde papieren, aen de andere syde, souden afwagten, met recommandatie, dat hy Heer Resident voornoemdt middelerwylen de redenen die hem tot justificatie van haer Ho. Mog. Resolutien van den 22. July ende 6. Augusty wytloopigh waeren te gemoet gevoert, aen syne Hoogheyt ten besten soude willen overschryven; De gemelde Heer Resident heeft ons daer op verklaert, dat ofte U Ed. de opgemelde Heeren Gedeputeerden van syne Hoogheyt qualyck verstaen, ofte deselve Heeren Gedeputeerden geene kennisse van 't gepasseerde in den Raedt gehadt moesten hebben, aengesien hy aenschryvinge hadde van den Raedt selve, dat alle het geene tot de voorgeroerde, saeke specteert, ende speciaelyck mede de voorsz. Resolutien van haer Ho. Mog. aendaghtelyck waeren overwogen, ende dat op 't rapport van den Heer *Jones* geresolveert was 't geene in de voorgeroerde desselfs Memorie is vervat; Hy betoonde sigh in de voorsz. conferentie sonderling ernstig, ende gebruykte een tale die eer hoger, als laeger was dan de gene die in de voorsz. Memorie is begrepen, wy hebben hem voornaementlyk getragt te doen begrypen, dat haer Ho. Mog. buyten wegen van regte, by authoriteyt gaerne de voorsz. saeke hadden geredresseert, ende daer over met syne Hoogheyt soodanig geconcerteert, dat men met eenen ook alle diergelycke ongemacken voor 't toekomende hadde geremedieert, ende dat sulcks onses oordeels niet anders als ten hooghsten billick, ende behaeghlyck hadde behoren opgenomen te werden, ende geensints soodanigh geduydt, als of haer Ho. Mo. syne Hoogheyt door de restitutie van drie Schepen tot een Tractaet hadden willen forceren; Dat mede de maniere van op examinatie van die van de Admiraliteyt in Engelandt soodanigh oordeel te vellen, als in syne Memorie was vervat, ten hooghsten informeel was; ende dat haer Ho. Mog. ook soo scherpen tale in haere Vergaederinge niet gewoon waeren te horen; Maer hy gaf geene de minste hoope van eenige goede officien, te sullen aenwenden, ende bleef simpelyck insisteren omme eene Cathegorique Resolutie te hebben ter eenre ofte ter andere.

Nopende het naeder secours nae Denemarcken te senden ende 't overwinteren

ren van eenige Schepen van desen Staet aldaer, hebben haer Ho. Mog., genomen de Resolutien * van den 29. ende 30. der voorlede maend, beyde hier nevens gevoeght, dan in gevalle een stercke vorst, die alhier subitelyck opgekomen is, in diervoegen blyft continueren, soude het opgemelde secours in de voorgenome reyse nogh wel mogen verhindert worden.

Over de saeken van 't Oosten hebben de Heeren Ministers van Vrankryck ende Engelandt op Saturdagh voorleden ingedient de Memorien daer van copyen hier nevens gaen, waer op nogh geene Resolutien geformeert syn.

Eenige Schippers uyt ter Zee komende hebben ons alhier willen berighten op den eersten deses om de Noordt nae de Kusten van Schotlandt te hebben gerencontreert dertien Engelsche Oorloghschepen, daer van het grootste gemonteert soude syn geweest met 64. ende de vordere met 35. à 36. stucken die haer cours schenen te stellen nae den Oresont; Wat daer van soude mogen wesen sal U Ed. aldaer ontwyffelycke best bekent syn; Ende wat ons belanght, wy konnen daer in alhier om veele redenen geen geloof stellen.

Op de propositien ende Memorien van de Heer Envoyé van Polen, hebben haer Ed. Groot Mog. eergisteren geresolveert †, als U Ed. uyt het ingeleyde Extract sal believen te bemercken; Ende hier mede afbreeckende, sal blyven,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 6. December 1658.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 27. November 1658.

EDELE GESTRENGE HEER,

ICk verlangh uyttermaten nae de tydinge uyt den Oresont, de Algoede Godt hoop ick, sal aen haer Ho. Mog. reghtvaerdige Wapenen een goedt succes hebben gegeven, ende alles voorts ten besten schicken. Uyt de nevensgaende aen de Regeringe, als mede uyt het briefje van den Correspondent sal U Ed. konnen sien, dat alhier andere Resolutien syn genomen; Ick heb deselve als mede het geschrift van de Heeren Commissarisen soo considerabel geoordeelt, dat ick om het spoedighlyck ende seeckerlyck te bestellen myn Soon *Willem Nieupoort* heb afgesonden, om sigh aen Landt te laten setten, daer hy de eerste ende beste gelegentheyt sal konnen vinden, myn gevoelen is, onder correctie, dat men voor het vertreck van de Vloot uyt Duyns, de naeste brieven nogh sal afwaghten, ende tydt gewonnen is veel gewonnen, ende soude daerom U Ed. in bedencken geven, of het niet raedtsaem soude syn, dat de Koningh van Denemarcken als mede de Heer Keurvorst hier Ministers sonden op het subject van de Mediatie van dese syde voorgestelt, ende

* Zie *Secrete Resolutien* I. Deel, pag. 621. tot 624. in Quarto. † *Ibidem*, pag. 625.

de op de guarantie in cas van Handelinge. Ende dat ook iemant van de Heeren die de Tractaten in 't Oosten hebben bygewoont, ende grondige kennisse van saeken hebbende herwaerts soude mogen Gecommitteert werden: Ondertusschen sal ick hier soo veel het mogelyck is, een wakend oog houden. Ende getrouwelyck aen de Regeringe berighten, het geene tot myne kennisse sal komen. Ick versoeck seer gediensteIyck, dat ick door U Ed. goede directie naeder instructie magh bekomen, hoe ick my nae desen alhier raeckende de voorsz. importante affairen sal hebben te dragen. Ick werde bericht, dat de Officieren van de Armée in Yerlandt haer seer voegen by die geene, die hier een Generael ende andere saeken hebben versoght, maer dat de Generael *Monck* ende de Officieren in Schotlandt, den Heer *Protector* van haere getrouwigheyt volkomentlyck hebben versekert. Waer mede U Ed. in de Bescherminge des Alderhooghsten bevelende, sal altydt syn ende blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 27. November 1658.

P. S.

Hier nevens gaet eene getranslateerde copye van myne Memorie raeckende de bewuste twee Portugeesche Suycker-prysen, alsmede alle de notulen van de proceduren gehouden in het Hof van de Admiraliteyt alhier, dewelcke mits de kortheyt des tydts, niet hebben komen getranslateert werden, U Ed. sal daer toe light in den Haege gelegentheyt vinden.

Volght de Bylaege in de bovenstaende Missive gementioneert.

EXCELLENTISSIME DOMINE LEGATE,

PRæteritâ die veneris posta nihil literarum ad Regem: præ metu enim, ne in manus Brandenburgici deveniant, per Hinskium eas mittendas statuerunt. Huic hinc die Jovis præteritæ septimanæ abeundum erat; sed retardatus tum interventu literarum ex aulâ; heri facultatem abeundi impetravit: cras ergò summo mane conscendet navim.

Relatio Hinskii (quam veram esse, omnes circumstantiæ negant) hæc est. Re-

gi

ti nunc promissa classis in auxilium à Protectore, & cimba (quam vocant an advis boat,) *præmissa. Moras tantas isti negotio dedit summa Aulæ confusio; quâ de re speciatim & per omnia Taubaldus, qui intra 3. vel 4. dies Hinskium sequetur, rationem redditurus est.*

Ante octiduum certè simpliciter negatum illis fuit auxilium istud hyemale; id enim expressè innuebant discursus illorum indignationis plenissimi, ut & literæ dum Regem monent ut omnem omninò de eo spem hâc hyeme deponere velit. In recenti memoriali, hisce diebus interjecto Protector admonitus erat, ne adeo leviter transpiciat fidissimum Regis animum, spem ejus in se unicè repositam, presens ejus periculum, & indè nascens inevitabile Angliæ præjudicium; sed ut efficiat quò emendata sua resolutio postremis hisce literis, cum & Brandenburgi & glaciei interventum omnis opportunitas ultrò citroque missitandi literas brevi præcisa foret, solatio illi in dubio isto statu esse possit. Verum maxima Conciliariorum parte se opponente, memoriale istud quicquam effecisse superiores ad Regem datæ literæ negant. Quicquid ergo hoc in negotio actum uni Fleedwodio imputandum; hujus enim monitiones, inter frequentissimas cum Protectore conferentias habitas, tales fuere, quales certè Ministri ceteri nunquam audebunt facere. Incredibile nunc istis gaudium: & nescio, quot inter pocula trophæa anticipant, quot navibus Classis illa constet, nescio; ajunt Sueci 20. sed alii 10. saltem. Et nonnulli jamdudum exiisse, nonnulli exituras eas esse brevi. Posito, id fieri, quid quæso effectura est hyeme nunc instante, & quis scit in quem finem missa sit, vel mittatur.

Verum quod non prætermittendum, posterum Fleetwodii, post tantam flagellationem, desiderium fuisse audio, si omnino Protector opem ferre hâc hyeme non posset, saltem tanquam Mediator missâ Classe, intervenire recuset; ut ad minimum Hollandos minis deterritos, Classem revocare faciat. Num tale intendat, aut in partes Sueci prorsus descensurus sit, prope diem patefiet. Taubaldum heri valedicentem Protector blandè & humaniter dimisit, annulo ipsi dono dato adamantibus superbiente, &c, *Raptissimè.*

Copye Translaet.

Aen syn Hoogheydt den Heer *Protector* van de Republyk van Engelandt, Schotlandt en Yerlandt, ende de Dominien en Landen daer toe behoorende, &c.

DE ondergeschreven Ambassadeur van de Heeren Staeten Generael der Vereenighde Nederlanden heeft expresse ordre van haer Hoog Mog. ontfangen, om aen syne Hoogheyt te vertonen, dat twee Kapiteynen met haer onder hebbende Oorloghschepen in den dienst van de hooghgemelde Heeren Staten Generael op den 5. November des jaers 1657. laetstlede Nieuwe Styl in Zee, op de hooghte van Lisbon wettelyck hebben verovert ende genomen twee

 Portu-

Portugeesche Suycker-prysen, alsoo een openbaren Oorlogh ende Hostiliteyt tusschen Portugael ende de Vereenigde Nederlanden was ontstaen; dat de voorsz. Suycker-prysen, in dier voegen veroverdt ende genomen, onder het beleyt ende gemant met Officiers ende Matrosen van de voorsz. Oorloghschepen, ende versien van behoorlycke commissie door hardt weder ende gebreck van levensmiddelen in 't laetste van de voorsz. maendt syn gekomen de eene genaemt de Fortuyn, in de Haven van Dartmuyden; ende de andere genaemt Nostra Signora, de Rosar St. Gonsalvo, tot Pleymuyden. Ende dat deselve in die Havenen syn aengehouden, alhoewel in het 26. Artikel van het jongste Vredens-Tractaet is geconvenieert, dat het Volck wedersydts in de een ende des anders Havenen vry acces sullen hebben, ende aldaer ook mogen blyven, ende weder van daen vertrecken, niet alleen met haere Koopvaerdyschepen, maer ook met haere Schepen van Oorlog, soo wel den Staet toebehorende, als die met haere particuliere Commissien varen, het sy dat deselve daer in komen door quaedt weder, ofte om haere Schepen te callefateren, ofte van victuaille te versien. Welck Artikel synde wedersydts solemnelyck gesloten ende geteeckent op den 5. April des jaers 1654. geensints heeft konnen kraghteloos gemaeckt worden, door een Tractaet drie ofte vier maenden laeter tusschen Engelandt ende Portugael gesloten: In 't welck wel iet soude mogen geinfluecrt wesen, aengaende de Prysen, door rebellen ofte pyraten genomen. Maer, dat men Prysen, door een aensienelyke 's Landts Vloote *optimo Jure Belli* verovert, soude aenhouden tegens een expres Artikel van het geseyde Vredens-Tractaet, ende tegens de practycque ende reghten van alle geciviliseerde Volkeren, is de hooggemelde Heeren Staten Generael seer vremt voorgekomen; Ende dat sedert de voorsz. Prysen ende Goederen daer in geladen uyt de possessie van de voornoemde Officieren, ende 't Bootsvolck in dienst van haer Ho. Mog. wesende, syn genomen, ende de anderen overgegeven, konde op de receptie van de eerste tydinge qualyck gelooft worden; dewyle het selve soo notoirlyck is strydende tegens alle redenen, reght ende billikheyt, ende in der waerheyt buyten exempel. De hooghgemelde Heeren Staten Generael syn berigt, dat het werdt voorgegeven, dat sulcks is geschiedt door een sententie van de Reghters van het hooge Hof van de Admiraeliteyt van Engelandt; uyt oorsaeke, dat de voorsz. Prysen ende Goederen bederfelyck waeren, ende in perikel om te eenemaele van geene waerde te werden. Het welck als het soo soude syn geweest geredondeert soude hebben tot schade van haer Ho. Mog., wesende de reghte Eygenaers ende Besitters van de voorsz. Prysen, ende ingeladen Goederen; volgens den bekenden regel in reghten, dat *res suo Domino perit:* ende konde de Portugeesche Koopluyden van de Brazilsche Compagnie niet prejudicieren; vermits deselve haer voorigh reght ende eygendom in deselve Prysen hadden verloren, alsoo deselve niet alleen 24. uuren, maer ook verscheyde heele dagen waeren geweest onder de magt ende possessie van de voorsz. Officieren in den dienst van haer Ho. Mog., sulcks dat, byaldien de voorsz. Prysen ende Goederen in der waerheyt bederffelyck waren bevonden; deselve nae reght ende reden, aen de doenmaels Eygenaers ende Possesseurs hadden moeten volgen, ende geensints overgegeven worden aen die geene, die geen van beyden hadden, nogte

nae

nae reghten eenigh interesse daer in konden pretenderen. De hooghgemelde Heeren Staten Generael hebbende met syne overledene Hoogheyt onsterffelycker gedaghtenisse, als de Hooge Overigheyt van desen Staet, opgeregt 't voorseyde Vredens-Tractaet; hebben door verscheyde brieven ende andere wegen versoght, dat de voorgeroerde Suycker-prysen, met haer ingeladen' Goederen soo vryelyk uyt de voorsz. Haevenen souden mogen vertrecken, als sy daer waeren ingekomen, volgens 't voorseyde 26. Artikel; niet kunnende bedencken dat iemandt anders ondertusschen in Engelandt de presumptie soude hebben gehadt, om tusschen den Koningh ende Kroon van Portugael ende den Staet der Vereenighde Nederlanden, ende insonderheyt *deliberante Principe* de judicature aen te nemen; veel min om soodanige onvergelyckelycke injurie ende naedeel te doen aen een Staet soo naeuw geconfedereert met syn serenissime Hoogheyt. Tot den welcken de ondergeschreven Ambassadeur sigh tegenwoordigh wederom is kerende, ende seer instantelyck, in den naem ende van wegen haer Ho. Mog. versoeckende, dat de voorsz. Prysen en Goederen daer in geladen met den eersten mogen werden gerestitueert: Ende dat eene redelycke vergoedinge van de geledene schaden ende kosten ter saeke van de voorsz. aenhoudinge magh werden gedaen: Alsmede, dat soodanige ordre magh gestelt werden, dat diergelycke in het toekomende niet meer en magh werden ondernomen; Gedaen den 31. October 1658.

Onderstondt,

WILLEM NIEUPOORT.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 29. November 1658.

EDELE GESTRENGE HEER,

BEdught synde, dat de Noordt-Oosten windt de reys van myn Soon langer sal maeken als ick hadt gemeendt, heb ick goedtgevonden de duplicata met den ordinaris te doen afgaen. Ick heb daer niet sonderlinghs by te voegen, als alleen dat ick meer ende meer bespeur, dat men Sweden sal soecken te redden, ende dat men seer jalours is, dat sulcke Legers affacken nae soodanige op de Zee gelegen Quartieren, van waer men in tydt ende wylen de gerustheyt van desen Staet soude konnen troubleren. Ick hoop, dat haer Hoog Mog. my tydelyck sullen instrueren, op dat importante werck, ende nog soude het my aengenamer wesen, dat'er iemandt uyt de Regeringe, die de saeken in 't Oosten heeft gemanieert, konde werden overgesonden, om nevens de Ministers van den Koningh van Denemarcken ende den Heer Keurvorst van Brandenburgh, dese Regeringe wel te informeren, ende te bewegen om den Vreede soo te maeken, dat men sigh daer op soude konnen verlaten. Het werdt hier niet wel genomen, dat syne Keurvorstelycke Doorlughtigheyt hier een

een Minister laet, die soo den Heer *Thurloe* desen naernoen seyde, geen maght noghte onderhout bekomt. Van alle kanten des Landts, jae uyt de verste afgelegen Quartieren werdt ick gewaerschouwt, dat men niet en spreekt als van een Oorlogh met het Vereenighde Nederlandt; ende steunen soo seer op haere groote Schepen ende Fregatten, datse meenen datse geen ongemack daer door aen dese syde souden hebben te vresen, ick hoop, dat men aen onse kant ook op syne hoede sal wesen, ende dat de Algoede Godt alle onheylen van ons lieve Vaderlandt sal afweren.

U Ed. Missive van den 22. deser is my soo datelyck ter handen gekomen, ick bedanck U Ed. voor de communicatie door de daer nevens gevoeghde papieren, en voor Uwe goede directie om myne Huysvrouwe een Schip van Oorloge tot haer transport te doen hebben; het is moeyelyck ende gevaerlyck in dit saisoen soo te suckelen, dogh ick moet het nemen, als ick kan, niet konnende hebben, dat ick wel soude willen. Ende U Ed. hier mede in de genadige Bescherminge des Heeren bevelende, sal nevens myne dienstige gebiedenisse altydt syn ende blyven.

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 29. November 1658.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 13. December 1658.

EDELE GESTRENGE HEER,

NAe 't schryven van mynen jonghsten in dato den 6. deser lopende maendt is my nogh ten selven dage ter handen gekomen U Ed. Missive van den 29. der voorlede maendt, gelyck de brieven aen de Regeringe van den selven dato mitsgaeders de duplicaten van die van den 25. ende 29. mede daer benevens wel ingekomen syn, ende naederhandt is U Ed. Soone met de originelen ende met eene Missive van den 27. alhier aen my wel gearriveert.

De tydingen van 't affenden der Engelsche Vloote nae den Orisont is my ende veel anderen nevens my seer onverwaght, ende vremt voorgekomen, te meer, vermits het saisoen soo verre was verloopen, gelyck ick ook alsnogh seer twyffele, of de voorschreve Vloote in den Orisont sal konnen arriveren, ten reguarde van de vorst, die alhier subitelyck seer strengh ingevallen is, ende albereyts veel ys gemaeckt heeft, sulcks dat ook onmogelyck soude syn geweest het resterende secours van Denemarcken af te senden, alhoewel 't selve

ve al in Fluyten ingescheept voor Gaets met vier Convoyers gereedt lagh, aengesien de vivres die men bevondt noodtsaeckelyk te wesen, daer benevens mede te werden overgevoert van Amstelredam, vermits het ys in de Zuyder-zee niet kosten volgen, al hadden schoon geene andere consideratien de Regeringe mogen doen apprehenderen, dat het selve secours niet veyligh derwaerts konde werden gesonden; in diervoegen, dat 't voorsz. secours by provisie in de naeste Zee-Steden van 't Noorder-Quartier in Guarnisoen geleydt is.

Op de receptie van de voorgeroerde tydinge hebben haer Hoog Mog. mede geoordeelt, dat 's Landts Vloote in 't geheel in Denemarcken soude overwinteren, in cas deselve voor 't arrivement van de depêches daer-over af te senden niet albereydt herwaerts aen moghte vertrocken wesen; Ende is tot het revictuaillement van deselve mede alle doenlycke ordre gestelt

Ick sal nae myn geringh vermogen soo veel doenlyck helpen pousseren, dat van Denemarcken, ende van Brandenburgh Extraordinaris Ministers derwaerts mogen werden gesonden, ten fine als in de voorsz. U Edts. Missiven staet vermeldt.

Ende wat aengaet de inclinatie van de Regeringe alhier op de Oostersche saeken, deselve sal U Ed. gelieven af te nemen uyt haer Ed. Groot Mog. Resolutie van gisteren, met de concepten van antwoorde aen den Heer Ambassadeur *du Thou* ende *Downingh* *; Daer mede ick vertrouwe, dat haer Ho. Mog. haer in substantie sullen conformeren.

Op de bewuste drie Schepen voor Bantam genomen, hebben haer Ed. Groot Mog. op gisteren mede naeder, ende tot absolute satisfactie van den Heer *Protector*, soo vertrouwe geresolveert, als U Ed. uyt het bygaende Extract mede sal gelieven te bemerken. Waer mede dese afbreekende, sal blyven,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 13. December 1658.

P. S.

Hier nevens gaen de importantste advisen sedert den voorsz. mynen jongsten uyt Denemarcken ende de aengrensende Plaetsen ingekomen.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 6. December 1658.

EDELE GESTRENGE HEER,

NAe 't afgaen van de mynen van den 27. en 29. November laetstlede, is my U Ed. Missive van den selven dato als de laetste wel gewerden; U Ed. sal

* Zie *Secrete Resolutien* I. Deel, pag. 630. enz. in Quarto.

sal uyt myne vorige gesien hebben, dat de Heer *Downingh* is gelast geweest, om de saeke van de drie bewuste Engelsche Schepen omtrent Bantam genomen, in den Haege te vervolgen; Ick bevinde, dat deselve syne ingediende Memorie heeft ingestelt uyt een geschrift van den Fiscael van de Admiraliteyt, daer af hy de copye aen syne Memorie heeft gehegt, seggende, dat den inhoudt daer af klaerlyck ende volkomentlyck is bewesen voor het Hof van de voornoemde Admiraliteyt, alhoewel het selve geschrift is vervult met verscheyde onwaerheden, en meest steunt op abusive presuppoosten, als mede vol hatelycke ende scherpe expressien, ende illatien. Uyt myne overgesonden Memorien raekende de voorsz. drie Schepen sal U Ed. gesien hebben, dat ick, onder reverentie, van gevoelen ben, dat als den Staet ofte de Geinteresseerden van dese Natie, niet souden genegen wesen, om aen te nemen de presentatie gedaen in haer Ho. Mog. Resolutie van den 6. Augusty laestleden, datse dan haere Actien souden moeten instituëren, ende haere bewysen beleggen voor den competenten Regter van de Oost-Indische Compagnie in het Vereenigde Nederlandt, ende niet in het Hof van de Admiraliteyt alhier, veel min, dat het aen den voornoemden Fiscael alleen soude gedefereert behoren te werden, uyt de stukken van de eene syde alleenlyck geproduceert, sonder eenigh tegenberight van partyen den staet van de saek op te stellen, ende dat men daer af alleenlyck de executie soude begeren van haer Ho. Mog. Ick beken, dat ick dien voet soo prejudiciabel aght te wesen, voor de vryheyt ende hoogheyt van den Staet, als'er iet soude konnen bedaght werden; dat men hier soude willen oordeelen, het geene de Ingesetenen van het Vereenighde Nederlandt werdt te laste geleyt, ende als'er iet door dese Natien tegen haere Ingesetenen is gepleeght, dat men 't selve alhier soude moeten bewysen, sonder iet te defereren, aen certificatien ende depositien aldaer beleyt.

Om soodanige inconvenienten voor te komen, hadt ick wel gewenst, dat de voorslagh van wedersyts Commissarisen soo plotselyck niet en waere afgeslagen geweest. Nu is dat voorby, ende soude altans myns bedunckens beswaerlyck te bekomen wesen.

U Ed. sal ongetwyffelt mede met verwonderinge gesien hebben de schielyke veranderinge, raeckende het affenden van de Vloot nae het Noorden, in dit saisoen; Uyt de discoursen van den Heer *Bourdeaux Neuville*, ende andere omstandigheden kan men afmeten, dat Vranckryck meer daer toe heeft gecontribueert als de Ministers van Sweden. De Ambassadeur van Vranckryck seyde my over eenige dagen, dat als de Koningh van Sweden soude maghteloos gemaeckt werden, dat de maght van Duytslandt, tot naedeel van Vranckryck ende Engelandt soude te werck gestelt werden, ende dat beyde daer tegens gehouden waren te voorsien. De Resident van Venetien communiceerde my gisteren, dat hy expresse brieven hadt bekomen, mede brengende, dat men aldaer seer apprehendeerde, dat de Heer *Mazarin* een desseyn heeft om met behulp van de Engelsche Vloote, Spanjen Portolongone te ontweldigen, ende aen Engelandt in te ruymen: Ick sal myn best doen, om daer nae te vernemen, maer alsoo diergelycke saecken door seer weynige Persoonen werden beleydt, is daer qualyck aghter te komen.

De

De Officieren van de Armée syn van daegh weder tot St. James by den anderen geweest, om haere weeckelycke Biddagh te observeren. Dogh houden haer seer gesloten, ende van haer doen werdt verscheydentlyck geoordeelt, ick ben van goeder handt bericht, dat de Heer *Protector* in syne laetste aenspraek haer onder anderen met ernstige expressien seyde, datse moesten toesien, dat'er in de placts van een Armée in Engelandt geen twee en wierden gevonden.

Ick heb verstaen, dat het Convoy uyt de Maeze herwaerts is vertrocken eer dat myne Huysvrouwe heeft konnen gereedt wesen, ende als'er occasie was, dat ik nogh eens soude mogen overkomen, ende soude het niet geraden wesen, datse haer in dit saisoen met de kleyne Kinderen op Zee soude begeven. Ick bidt ende versoeck noghmaels gants gedienstelyck, dat U Ed. haer gelieve ten besten te raden, ende my ook te berighten, of het niet soude konnen uytgewrogt werden, en door wat middelen dat ik eens over soude mogen komen, voor de Vergaederinge van het Parlement; Het welcke nae de opinie van velen in February naestkomende sal by eenkomen. Ende hier mede U Ed. met alle die deselve lief syn in de genadige Bescherminge des Heeren bevelende, sal altydt syn ende blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 6. December 1658.

Volght de Bylage.

EXCELLENTISSIME DOMINE LEGATE,

R*Escriptum est, Classem Anglicanam solvisse die Mercurii præteritâ, navibus constantem circiter viginti. Cujusmodi vero Admirali data sit Instructio, adhuc in secretis haberi; adeoque eam Regi citius, quam hic suis Ministris fore cognitam. Item; Relationem de toto Negotio peracto, tum fasciculum literarum repetitarum, tum Taubaldum ipsum (qui die veneris hinc discessit) ore teneri exhibiturum, &c.*

Ex ore Frisendorfii, istboc ipse audivi: Quanta difficultate, & quanto Negotio res constitit, verbis vix potest exprimi; certe cum res eo devenisset, ut omnem operam perditam judicaremus, omnemque spem prorsus deponeremus, manum Negotio jamdum detrahentes; & citra omnium expectationem ex aula ad nos perferebatur Nuncium illud lætificum, paratam esse pro Rege Classem eamque exire jussam. Ad

eum modum semper nobiscum fortuna egit, ut spes nostras, cum de nobis actum putaremus, de subita mutatione erexerit, &c.

Ex istac inopina mutatione colligo, ipsos Ministros Suecicos adhuc latere tantum, quantum & nos latet; imo adhuc nihil certi transactum esse. Unum istud Fleetwoodii verbum notandum duxi: Qui si omnino, dixit, Hollandis tradatur Cronenburgum, prestiterit sane Anglis illud committi; verum in literis suis ad Regem hac de re plane nihil extabat, &c.

Quomodo ergo inter se de adsistentiâ isthac convenerint, eaque quæ Pacta induxerit.

Item quæ fuerit forma Fœderis (quod haud dubie ad incudem brevi revocabitur) & quæ Pactiones & Conditiones ejus.

Item si quæ plura moliantur utrinque contra Hollandos, eo mentis oculorumque aciem convertere prudenti futura incumbet, &c.

Appelboom scripsit, magnum Officialium Extorumque militum numerum ex Hollandia in Noorwegiam missum esse, &c.

Aen den Heer Ambassadeur W. Nieupoort, den 20. December 1658.

EDELE GESTRENGE HEER,

Gisteren is my eerst geworden U Edts. Missive van den 6. deser lopende maendt, gelyk ook dessels Missiven aen de Regeringe van den voorsz. dato niet eerder ingekomen syn, ende iets naders hebben wy van U Ed. 't sedert mynen jonghsten van den 13. niet ontfangen.

Ten selven daege hebben haer Ho. Mog. haer in substantie geconformeert, met het geresolveerde van Hollandt op het subject van de bewuste drie Engelsche Schepen by die van de Oost-Indische Compagnie deser Landen genomen, daer mede wy dan te gemoet sien, dat die saeke eenmael uyt de wege geleydt sal wesen. Ick hebbe daerinne het myne nae vermogen gecontribueert, op eene toesegginge by den Heere *Downing* my in 't particulier gedaen, van dat hy by soodanigen uytval der voorsz. saeke gaerne alle goede officien wilde aenwenden, tot een spoedigh besluyt op 't Tractaet van Marine, met genoeghsaeme verseeckeringe van een goedt succes: Alsmede dat op de pretensien van schaede van de syde van Engelandt gemoveert, geen verdere instantien ofte poursuites mogen gedaen worden.

De beyde antwoorden aen de Heeren *du Thou* ende *Downing* te geven, syn gisteren ter Generaliteyt mede gearresteert, conform de Concepten van Hollandt, U Ed. nevens de voorsz. myne jonghste gecommuniceert; dogh men sal met het effectif affenden van een Minister nae den Koningh van Sweeden moeten supersederen, tot dat men behoorlycke verseeckeringe sal hebben ontfangen, van aldaer nae de digniteyt van den staet te sullen werden gerecipieert, om geene kleynigheyt te lyden. Vermits het harde wintersche we'er, sie ick wey-

weynigh apparentie, dat Mevrouwe *Nieupoort*, nogh in een geruymen tydt de reyse derwaerts sal konnen aenvangen, ende ick sal nae myn geringh vermogen, gaerne alle goede officien aenwenden ten eynde U Ed. ter gelegentheydt gepermitteert moge werden eens herwaerts over te komen; ende U Ed. gelieve daer op in bedencken te nemen, of deselve niet soude geraden vinden met goede occasie daer over een briefjen aen Haer Ed. Groot Mog. te addresseeren, met eene bygevoegde onder cachet volant aen haer Ho. Mog., omme by goedvinden van haer Ed. Groot Mog. ter Generaliteyt mede overgeleevert te werden.

De Commis *Offenbergh* heeft my huyden wederom gesproocken, over het bestellen van de brieven, maer ick vinde ten hooghsten bedenckelyck, ende van difficulteyt de generaele Resolutie dienthalven genomen, te infringeren. Waer mede dese afbreeckende sal blyven,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 20. December 1658.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 13. December 1658.

EDELE GESTRENGE HEER,

VAn oudts is men aen het Hof alhier gewoon geweest tegens Nieuwejaer de aenwesende Ambassadeurs ende publycke Ministers Acten toe te senden, van den vrydom van eenige vaeten wyn, in plaets van den vrydom van de Impósten ende Accysen, alhier werdende betaeldt, ende vermits de Heer Ambassadeur *Joachim* altydt mede vrydom van vyf-en-twintigh vaeten wyn heeft genoten, heeft de Meester van de Ceremonien my onlangs geseydt, dat het vreemdt soude geaght worden, dat ick die civiliteyt soude weygeren; derhalven versoeck ick seer gedienstelyck, dat U Ed. my gelieve syne opinie bekendt te maeken, hoe ick my daer in sal hebben te dragen. In hoop levende, dat ick weder in Hollandt soude hebben konnen wederkeeren, lange voor dees tydt, heb ick myne brieven aen myn Commis *Offenbergh* tot nogh toe geaddresseert, te meer, om dat het *Bisdommer* tot nogh toe niet te pynewaerdt is geweest, een lettertjen aen my te schryven: Eghter aengemerckt het jaer ten eynde is gelopen, soo wilde ick wel voor den aenvangh van het nieuwe U Ed. goede meninge verstaen, of ick die gunst van de Regeringe niet soude konnen verwerven, dat de voornoemde *Offenbergh* woonende onder de trappen van haer Hoog Mog. Vergader-plaetse, niet en soude mogen geëmployeert werden tot het bestellen van myne brieven: Alle vorige Ambassadeurs die hier hebben geresideert, hebbende haere brieven door die geene, die het haer beliefde,

liefde, voordesen doen bestellen, ende het is in der waerheydt eene kleyne gunst ten aensien van de groote moeyelyckheydt ende bekommernisse met de bedieninge alhier vermenght. Waer mede my seer gedienstelyck aen U Ed. gebiedende, sal altydt syn ende blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 13. December 1658.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 13. December 1658.

EDELE GESTRENGE HEER,

ICk heb van seer goede handt verstaen, dat de Heer *Lochardt* op het versoeck aen hem gedaen, door den Marquis *de Caracena*, den Heer *Protector* heeft gedisponeert, om aen den Prince *Dom Jean d'Austria* te verleenen een Pasport voor een Schip van Oorloge, ende twee andere, daer mede syne Hoogheydt soude overvaeren uyt Nederlandt nae Spanje; uyt de nevensgaende Memorie, sal U Ed. gediendt weesen te sien, in wat postuur de Scheeps-Maght van desen Staet sedert het laetst overgesonden bericht is gebraght, de qualiteyt van de Schepen is myns oordeels considerabelder als de quantiteyt, ende vermits men heeft gesien in de laetste rescontre in den Orisondt, ende in alle vorige occasien, wat kapitale wel gebouwde ende welgemonteerde Schepen onder het beleyt van eerlycke Luyden, doen konnen, hoop ick, dat men ook in tydts sorge sal draegen, om van kapitaele Schepen voorsien te wesen, ende sigh niet vergapen op het getal, my vastelyck inbeeldende, dat een dosyn eendraghten gemonteert ende gemandt als die in den Orisondt sig soo wel heeft gesignaleert, van de beste operatie souden wesen, om ons van tweedraght met de Naegeburen te bevryden. Ick weet wel, dat soodanige Schepen kostelyck vallen, maer in soodanige criticque tyden moet men handt over hert leggen. Onder de Scheeps-Kapiteynen ende het Boots-volck van de Vlooten alhier, seyt men opentlyck, dat Sweeden Kronenburgh sullen traghten te maintineren, om die Fortresse aen Engelandt in te ruymen. Dese dus verre synde geschreven, quamen de Commissarisen, breder gemeldt in den mynen aen den Heer Griffier; de tydt niet toelatende ook een afschrift daer af voor U Ed. te maken. Ick had my wat beters van die Heeren in deselve conferentie ingebeeldt. De Geinteresseerde Engelsche Kooplieden hebben groot credit ende aenhangh in de

Stadt

Stadt London, ende men soeckt die Stadt te obligeren. In vorige tyden heeft men op soodanige moeyelycke voorvallen somwylen een expresse Deputatie gedaen, soo wel van den Staet als van de Compagnie, die speciaelyck gelast ende geinstrueert waeren op de voorgevallen differenten. De bitterheydt onder de Kooplieden van London is seer groot, ende schynen te wensschen om een nieuwen Oorlogh, sulcks dat men die willende voorkomen, wel iet extraordinaris sal dienen te resolveren, ook om haer dat pretext te benemen, byaldiense iets quaedts in den sin hebben. De attestatien ende depositien syn soo groot, dat die met den ordinaris post niet konnen werden overgesonden; ook syn de Bewindthebberen daer van gediendt door middel van een Correspondent, diese om geldt uyt de Admiraliteyt heeft bekomen. Waer mede U Ed. in de bescherminge Godes bevelende, sal altydt syn ende blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 13. December 1658.

Lyste van de Engelsche Oorloghscheepen soo die alrede syn uytgelopen, dogh onder het Landt nogh leggende, als die toegerust werden.

Den 12. *December* 1658.

In Osoley-Bay tusschen Harwich ende Jarmuyden.

Daer is de Vice-Admirael *Goodson*, gedestineert nae den Orisont met 15. Schepen, het merendeel voerende sestigh stucken;

In de Rivier van Queenburrow, mits contrarie wind.

De Maidstone, daer de Heeren *Ascue* ende *Dowald* op syn met eenige Scheeps-Kapitynen.
De Essex.
De Assistentie.
Het Advis, gedestineert nae den Orisont, nevens de Maidstone; alle vier ophebbende sestigh stucken.

Nogh

Nogh een gehuert Schip den Engel, daer wel vierhonderdt Engelsche Matrosen mede werden overgevoert.

Ende een Sweedsch Schip, daer *Dowald* mede is overgekomen, ende nu met de bovenstaende sal overvaren.

Scheepen gereet leggende tot Chattam, daer alleen het Volck ende Victualie nogh aen ontbreeckt, dogh met alle spoedigheydt vervaerdight werden.

De Worchester.
De Glochester.
De Foresight.
De London.
De Triumphe.
De Victorie.
De St. George.
} Voerende festigh Stucken.

Nogh drie ofte vier minder Schepen daer vlytighlyck aen wierdt getimmert, ende die volgens de ordre van den Raedt, nevens de bovenstaende, binnen een maendt souden moeten gereet wesen om Zee te kiesen.

De Souveraign.
De Prins.
De Naseby.
} Souden aldaer blyven leggen.

Tot Wollich legen mede genoeghsaem gereedt.

De Tredach.
De Yarmouth.
} Ider voerende festigh Stucken.

De Elisabeth van veertigh Stucken.

Tien Nederlandtsche Schepen van Oorlogh, in den laetsten Oorlogh genomen, werden alle mede toegerust.

Tot Deptfort werden gereedt gemaeckt.

De Jarsey met 60. Stucken, ende negen anderen, de namen my onbekendt, maer meest voerende 40. à 50. Stucken.

In Duyns leggen.

De Richard, met 72. Stucken.
De Tarington, met 60. Stucken.
Ende nogh een Jaght, uyt de voornoemde Vloot van *Goodson* gekomen.

Aen

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. de Witt, Westmunster den 20. December 1658.

EDELE GESTRENGE HEER,

NAer 't afgaen van U Ed. Missive van den 6. deses, dewelke my eerst op den 16. daeraenvolgende is gewerden, hoop ick, dat U Ed. de myne van den 27. ende 29. November laetstleden, als mede van den 6. ende 13. deses wel sal ontfangen hebben. Ende ben seer verlangende, om U Ed. welwyse consideratien op de importantste pointen in deselve vervat te mogen verstaen, ende te vernemen, wat by de Regeringe verder sal wesen geresolveert. Ick bedanck U Ed. voor de communicatie in ende nevens desselfs voorgeroerde Missive aen my gedaen, ende beken, dat de Resolutie van haer Ed. Groot Mogende op de propositien ende Memorien van den Heer Envoyé van Poolen, met groote wysheyt ende voorsightigheyt is genomen, betrouwende, dat de Provincien haer deselve mede in diervoegen sullen laten gevallen, ende wensch, dat men voorts alle pretexten konde benemen aen die geene die dese Regeringe ende Natie dagelycks tegens het Vereenighde Nederlandt oprockenen. De alhier aenwesende Minister van den Koningh van Denemarcken heeft my geseydt, dat de Heer Graef *Randzau* eerstdaeghs met de Caracter van Extraordinaris Ambassadeur van syne Majesteyt aen den Heer *Protector* herwaerts soude overkomen, ende men heeft al over lange geseydt, dat de Heer Keurvorst van Brandenburgh den Heer *Weyman* ook met deselve Qualiteyt bekleedt alhier soude senden; het werdt hier vreemt gedaght, dat hy sulcken verlaten ende in schulden vervallen Minister hier is latende, ende geene notitie schyndt te nemen van het overlyden van den voorgaenden, noghte van de successie van den tegenwoordigen Heer *Protector*.

Ik hoop, dat het by U Ed. niet qualyk en sal werden geduydt, dat ik deselve alsnogh te gemoedt voere, dat het myns bedunckens niet ondienstigh soude wesen, dat een van de Heeren, die in de Oostersche-Gewesten syn geëmployeert geweest, ende die grondige kennisse is hebbende van de saken in die Quartieren, ende bysonderlyck tusschen Sweden ende Denemarcken voorgevallen, aen dese Regeringe mogte werden gesonden, voor ofte omtrent de byeenkomste van het aenstaende Parlement, om met ende nevens de voorgemelde Heeren Ambassadeurs van Denemarcken ende Brandenburg, dese Regeringe te diverteren van de verdere engagementen met Sweden, ende om alle andere jalousien ende onlusten wegh te nemen. Ook is voor desen altydt op de veranderinge in de successie tot de Regeringe eene Extraordinaris besendinge gedecerneert geweest; U Ed. verseeckerende, dat ick van myne syde met alle getrouwigheyt ende vlytigheyt den afgesonden Heer soude soecken te seconderen; de Officieren van de Armée, soo als ick werde bericht, sullen afwaghten, hoe het werck sigh in het aenstaende Parlement sal schicken.

De Heer *Lockhart* is nogh alhier, ende heeft my eergisteren eene visite ge-

geven, ende my geseydt, dat hy niet nae Schotlandt sal konnen reysen, maer wederkeren nae Duynkercken, deselve is hier in groot aensien, ende werdt gelooft, dat hy den Staet der Vereenighde Nederlanden wel is toegedaen. De brieven uyt Nederlandt syn nogh niet overgekomen, alhoewel het bequaem weder is geweest; sal hier mede eyndigen, my gedienstelyk aen U Ed. Gestrenge gebieden, ende oneyndelyck blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 20. December 1658.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 27. December 1658.

EDELE GESTRENGE HEER,

NAae 't schryven van myne jonghste in dato den 20. deser lopende maendt, syn my U Edts. Missiven van den selven dato wel ter handen gekomen, ende wat belangt de Acten van Vrydom, die de publicque Ministers aldaer tegens Nieuwe-jaer plegen toegesonden te worden, meyne ick, nae myn gering oordeel, dat U Ed. diensthalven onbeswaert magh wesen, ende deselve sonder scrupule aennemen, aengesien de voorsz. Vrydom immers ten reguarde van Ambassadeurs eerder als een reght, dan als een gifte moet aengesien worden.

Nopende de addresse van de brieven hebbe ick U Ed. voor desen myn sentiment verklaert, ende overgeschreven, synde myns bedunckens van consequentie, in eene generale ordre om in een kleyntje eenige infractie te maecken.

Ick meyne, dat U Ed. seer voorsightiglyk considereert, dat de tegenwoordige tyden, ende de sweevende saecken ten hooghsten aenraeden, dat men alles bybrenge wat mogelyck is, om tegens 't aenstaende voor-jaer allenthalven, ende voornaementlyck te waeter in een aensienlyck postuer te geracken, daer toe ik nae myn geringheydt alles soo veel doenlyck, sal helpen dirigeren.

Omtrent de saecken van 't Oosten loopen de gedaghten alhier daer heenen, dat alles tot bevorderinge van eene goede Vrede behoort te werden bygebragt, daer toe haer Ho. Mog. ook genegen syn het haere, nae uyterste vermogen te contribueren, gelyck deselve ook by antwoorde aen de Heeren *du Thou* ende *Downingh* verklaert hebben, ende is van dese weecke over 't selve subject door Gedeputeerden van haer Ho. Mog. conferentie gehouden met beyde de gemelde Heeren Ministers ten huyse van den Heer Ambassadeur *du Thou* voornoemt, in dewelke deselve voorgehouden is, dat haer Ho. Mog. niet souden konnen resolveren,

solveren, haere Ministers af te senden nae den Koningh van Sweden, sonder alvoorens verseeckert te syn van tot Mediateurs aengenomen, ende voorts nae de digniteyt van den Staet gerecipieert te sullen worden, 't welck de meergemelde Ministers voor reghtmaetigh opgenomen, ende voorts belooft hebben dienthalven aenstonts niet alleenlyck te sullen schryven, aen de Heeren haere Respective Committenten, maer ook een expresse ten selven eynde te sullen senden, nae den Koningh van Sweden, daer op wy dan den uytval sullen moeten te gemoedt sien.

Aengaende een extraordinaris besendinge derwaerts te decreteren hebbe ick weynigh inclinatie bespeurt, ende soo lange men voortshands niet kan bespeuren, dat daer door ook iets groots ende extraordinaris soude konnen werden verright ende uytgewerckt, soo dunckt my, dat het niet anders dan tot kleynigheyt van den Staet soude konnen strecken, ende ook mogelyck by sommigen, wel gedagten veroorsaeken, als of men aen U Edts. goede conduite ende vigilantie was twyffelende.

Ik ben verwondert, dat men aldaer onaengesien het winter-saisoen, de Vloote alsnog wederom nae 't Noorden heeft doen uytlopen, 't welk wel gedenken soude veroorsaken, als of iets groots met Sweden moght wesen geconcerteert, alhoewel alle uyterlyke demonstratien, ende teekenen 't contrarie doen geloven.

Ik hebbe uyt den Heere *Downingh* klaerlyck konnen bemercken, dat by de Heeren Commissarisen, met dewelke U Ed. aldaer in conferentie was geweest over 't subject van de bewuste drie Schepen in Oost-Indiën genomen, alsmede by den Heer Secretaris *Thurloe* niet wel en werd genomen, dat U Ed. overgeschreven hadde, dat de gemelde Commissarisen aen U Ed. soodanige verklaringe hebben gedaen, daer uyt te nemen soude syn geweest, dat U Edts. Memorien ende de Resolutien van haer Ho. Mog. op 't voorsz. subject genomen in den Raedt niet gelesen souden syn geweest, aengesien deselve Heeren, gelyck hem Heer *Downingh* nu met de laetste post door den voornoemden Heer *Thurloe* is overgeschreven, sulcks absolutelyck ontkennen met verklaringe, dat het contrarie van dien waeraghtigh is, ende dat de voorsz. Memorie ende Resolutien, mitsgaders alle de stucken daer nevens overgelevert, al lange te vooren wel aendaghtelyck in den Raedt waeren overwogen; U Ed. sal nae desselfs gewoonlycke voorsightigheyt best weten hoe sigh daer omtrent tot voorkominge van alienatie der gemoederen te dragen, ende ick hebbe van myn schuldige plight geaght, U Ed. daer van by desen te adverteren.

De Vergaederinge van haer Ed. Groot Mog. is voorleden Vrydagh van den anderen gescheyden op reces tot den 14. van de toekomende maendt, hebbende op 't subject van de Oostersche besendinge nogh genomen de ingeleyde Resolutien. Waer mede dese afbreeckende sal blyven,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 27. December 1658.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 27. December 1658.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Ed. Missive van den 13. deses is my eerst op den 23. daeraenvolgende behandight. Ick hoop dat de myne van den selven dato U Ed. ook sal ter handen syn gekomen. Gisteren heb ick nae de middagh lange met den Heere *Thurloe* gesproocken en omstandigh vertoont de ongefondeertheyt van de proceduuren, raekende de bewuste drie Schepen omtrent Bantam genomen, maer kaers en bril en kan niet baten, als men niet sien wil, hy sprak veel van't gestadigh aenhouden van de Koopluyden synde veel in getalle, ende dat de laetst weder opgereghte Compagnie sigh daer ook aen liet gelegen wesen, dat men de Ingesetenen van dit Landt uyt alle Negotie op die Landen door gewelt ende beleydt soeckt te sluyten. U Ed. kan sigh erinneren wat ick voor desen dienaengaende heb geschreeven, ende alhoewel ick uyt de discoursen van dien Heer wel bemerckte, dat haer Hoog Mogende Resolutie raekende de bewuste drie Schepen den Raedt geene satisfactie hadt gegeven; soo heb ick eghter met verwonderingh gesien de expressien gebruyckt in de geschriften aen my behandigt, voornaementlyk de frivole redenen geheght aen de Requeste van de Geinteresseerden. Het geschrift door den Advocaet-Fiscael *Waecker*, soo ick ben beright ingestelt, raeckende de twee bewuste Portugeesche Suycker-prysen, is my mede seer onverwaght voorgekomen. Als ick alle de proceduuren van dese syde sedert myne wederkomste herwaerts, door myne gedaghten laet gaen, vermeerdert myne voorige bekommeringe, dat men maer een pretext soeckt tot nieuwe onrusten, ende om door het ontsagh van Uytheemsche Vyanden binnen de Regeeringe op den tegenwoordigen voet beter te konnen stabilieren; maer de Menschen schicken ende Godt beschikt. Ondertusschen moet ik bekennen, dat het my seer bekommert, ende dat ik het werk aen alle syden soo vol swaerigheyts vinde, dat myne schouderen het alleen niet langer sullen konnen draegen: Ick ben verplight om myn selven te kennen ende de Regeringe op de discreetste manier ende met circumspectie te waerschouwen, gelyk ik nae myn beste kennisse ende begryp van tydt tot tydt aen U Ed. het selve heb gedaen, ende wil hoopen dat het geene ick voor desen heb geschreven, raeckende eene extraordinaris besendinge herwaerts voor geen compliment en sal werden gehouden, maer soo sal opgenomen worden, dat ick het, onder reverentie, meen nodigh te wesen; het is hier al rughtbaer dat de Graef *Rantzau* hier komt: Een Heer van den Raedt seyde my gisteren, dat hy wel wenste dat deselve ende ook een publick Minister van Brandenburgh hier al waeren. De Heer Ambassadeur van Vranckryck gaf my voorleden Saturdagh eene visite, ende nae verscheyde gemeene discoursen seyde syn Ed. dat men

men hier best de saeken van 't Oosten soude konnen adjusteren, om alles daer nae te beter met een gemeen concert by de strydende partyen te perfectioneren; de Algoede Godt hoop ick, sal alles ten besten schicken, ende U Ed. in desselfs Heylige bescherminge bevelende, sal altydt syn ende blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 27. December 1658.

Volght een Bylaege.

EXCELLENTISSIME DOMINE LEGATE,

EX superioribus colligere licuit, in quem finem Classis Anglicana emissa sit. A. Nudiustertius iterum ex Aula Nuntius specialis ad Dominum Meadow missus est. Causam ipsi Ministri Suecici ignorant. Sinistre tamen ut video, de eâ ominantur; & Hollandos Danosque novi hic in Aula, de odio Regis erga Reformatam Religionem excitati pulveris incusant, quomodo istud excusatum voluerit Rex, ex ejus responsoriis futuro patefiet. A.

Scripsit Appelboom, Legatum Hollandicum Dominis Principalibus suis pro certo & indubitato asseverasse, nihil Anglos molituros adversus Hollandos.

Item Beuningum Hagæ dicentem, Dominum Protectorem æque laturum opem Sueco, cum Hollandi id facerent Dano, responsum retulisse: Signa sit nimium elatus Anglorum spiritus, dispicienda media esse ad deprimendum eum. A.

Secretiora optarem, ut moderatius motaremus, ne nimia securitas staret periculo dextra menti. Hinc Litt. A. Signum esse poterit arcani horribilis. &c.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 3. January 1659.

EDELE GESTRENGE HEER,

UEdts. Missive van den 27. der voorlede maendt, is my huyden wel ter handen gekomen, gelyck ook de publike met de Bylaegen aen den Heer Griffier *Ruysch* te gelycke wel ingekomen syn, dogh ick hebbe deselve Bylaegen nogh niet konnen naeleesen, te meer alsoo eenige van dien nogh getranslateert moeten werden: Ondertusschen heb ick desen nae-middagh eene

visite gehadt van den Heer *Downingh*, over 't subject van de bewuste drie Schepen van Bantam genomen, die ick bemercke, dat de saeke voor syn particulier met meerder redelyckheydt insiet, als my donckt datse aldaer gevat wordt. Ick sal traghten alles by te brengen wat doenlyck is, om met gemack ende sonder onlusten uyt die saeke te geraecken; ondertusschen kan U Ed. wel verseeckert syn, dat de intentie van haer Ho. Mog. jonghste Resolutie is, dat de voorsz. Schepen met alle haere ladinge gerestitueert worden, sulcks als sy ten tyde van de verooveringe waerlyck syn geweest, sonder dat de expressie van den Inventaris daer van by de nemers gemaeckt, de waerheydt sal prejudicieren.

De Heer *Weyman* heeft my verklaert, dat de swaere affaires daerin de Heer Keurvorst van Brandenburgh tegenwoordigh geinvolveert is, oorsaeke syn, dat tot nogh toe wegens syne Keurvorstelycke Doorlughtigheydt door eene expresse ende extraordinaris besendinge, de condoleancie ende congratulatie niet gedaen syn; dat hy seekerlyck vertrouwde, dat middelerwyle een brief ten selven eynde aen den Heer *Protector* geschreeven soude wesen, ende dat een Minister nogh soude volgen, meynende wel gemerckt te hebben, dat syn Ed. selfs daer toe is geëligeert.

De Heeren Gecommitteerde Raeden hebben geresolveert, ieder een keer te doen nae haere Principalen, ende voorts nae 't Noorder-Quartier besendinge te doen, om de Leeden wel te doen begrypen, de swaerigheden den Staet boven 't hooft hangende, ende deselve te doen resolveeren tot liberale consenten, ende het stellen van den Staet in een aensienlyk postuer, voornaementlyk door Scheeps-maght. Waer mede desen besluytende, sal blyven,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 3. January 1659.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 3. January 1659.

EDELE GESTRENGE HEER,

SEdert het afgaen van mynen laetsten in dato den 27. December van het laetstleden jaer, heb ick op den 30. dito ende den 2. deses, ontfangen U Edts. Missiven van den 20. ende 27. vooren gemelt. Ick bedanck U Ed. over de waerschouwinge, raeckende het gene ick heb geschreven, dat tusschen de Heeren Commissarisen ende my was gepasseert, door het geschrifte raeckende de bewuste Engelsche Schepen in Oost-Indiën genomen, de eerstemael aen my wierdt overgelevert, dogh kan U Ed. verseeckeren, dat ick niet een jota buyten de waerheydt hebbe geseyt ofte geschreven, dat het hier nooit is ont-

kent

kent geweest, ende dat het selve soo veel heeft te weege gebraght, dat de Heer *Thurloe* sedert selfs de conferentie heeft bygewoont, ende my met meerder demonstratie van goede genegentheydt bejegent als te vooren: Syne Ed. heeft my desen nae-noen met verscheyde ernstige expressien voorgehouden, dat de vergoedinge van de schaeden in de Indiën geleden, behoorde met eene somme gelts (over de begrootinge van dewelcke men sou konnen met den anderen convenieren) hier gedaen te werden. Ick heb geseydt, dat op de overgesonden papieren met den laetsten ordinaris by haer Ho. Mog., op het gene de Koopluyden van dese syde (alhoewel met swacke argumenten ende redenen, syne Hoogheyt dienaengaende hebben voorgedraegen,) nae behooren sal gelet worden, ende soo haest als ick eenigh antwoordt sal bekomen hebben, dat ik deselve syne Ed. sal communiceeren: syne Ed. seyde noghmael, dat als dat werck soude afgedaen wesen, dat het de andere saeken ende voornaementlyck het Tractaet van de Marine seer soude faciliteren. Onder andere discoursen, dat'er veel twistrockeningen syn, sprack ick van een Almanach-maeker, die sigh moeyt met Prognosticatien, ende onlanghs van den Koningh van Sweden met eene goude-kettingh ende Medaiyje is vereert geweest, als dat hy in syn laetste Almanach veel onverdraegelycke ende exorbitante lasteringen heeft doen drucken, nergens toe dienende, als om de Natien tegens den anderen te verbitteren, dat'er ook nog een ander vuyl ende bitter Pasquil was uytgestrooit tegens de Nederlandtsche Natie, versoeckende dat hy by gelegentheydt het eene ende het andere eens soude willen lesen, hy beloofde het te sullen doen, ende op de remedien daer tegens te sullen dencken; my voorts met groote civiliteyt bejegenende, het geene U Ed. in het nevensgaende brietje sal sien. Aengaende de propoosten van den Heer *Thurloe* ende my, is een onbeschaemt verdightsel. Ende op de waerschouwinge raeckende myne brieven, sal ick op myne hoede wesen. Ick bedanck U Ed. over het behulp tot de overkomste van myne Huysvrouwe, ende nogh meer, om voor my ook ter gelegener tydt te helpen procureren, dat ick een keer soude mogen doen in het Vaderlandt, alsoo myne Domestycque gelegentheden het selve nootsaeckelyk vereysschen: Ende hier mede U Ed. ende alle die deselve lief syn, in dit Nieuwe-Jaer ende meer volgende, gesontheydt met voorspoet ende vergenoegen toewenschende, blyve,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 3. January 1659.

Volght

Volght een Bylaege.

EXCELLENTISSIME DOMINE LEGATE,

RESCRIPTUM est,

I. *Spem & vota Suecorum distulisse Dominum Protectorem in Parlamentum proximum, quo stabilitum se lubentissimè gratificaturum Regi in omnibus, quæ sibi non impossibilia & rationi non repugnantia forent.*

II. *Salvum passum a Domino Protectore mari, & a Rege Gallico terrâ Domino Johanni de Austria in Hispaniam concessum esse, addita admonitio est, ut Rex Sueciæ providum oculum rei advertere velit.*

III. *Hollandici Legati propositionem coram Thurloe, de Pace Universali, exclusis Suecis, condenda habitam Frisendorffio impartitam, & ab eodem cautè suppressum esse, ejusdem fuit relatio, de quo oretenus ego mallem, quam scripto narrationem deponere, schedulo jussus comparebo, &c.*

IV. *Reliquam chartæ partem, querimoniæ de summa, quam hic Sueci urgentur inopia pecuniæ expleverant.*

Et V. *quod maxime notandum, Bergmannus insidias struit litteris Legati Hollandiæ &c., deinde fingit quotidie litteras, ut quod veritati deesse, commentis suppleat, &c.*

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 10. January 1659.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Edts. Missive van den 3. deser lopende maendt, is my nae 't afgaen van de myne van den selven dato wel ter handen gekomen. De saeke raeckende de Scheepen in Oost-Indiën genomen, sien wy met leetweesen, dat aldaer met soodanige hevigheydt werdt gedreven, ende hadden wel verwaght, dat op de gedaene presentatie van de restitutie contentement genomen soude syn geweest. Ick kan U Ed. wel verseeckeren, dat men alhier genegen is, ten besten wegh te nemen alle pretexten, die tot oorsaecken van verwyderingen souden konnen werden misbruyckt, maer ook aen de andere syde en kan ofte vermagh den Staet niet, hunne eygen' Onderdaenen notoirlyck te verongelycken. Gisteren syn de Gedeputeerde Bewinthebberen uyt alle de Kaemeren, over het voorsz. subject wederom verscheenen voor Commissarisen van haer Ho. Mog., ende hebben aldaer met bondige bescheyden aengewesen, de notoire onwaerheden die by de Engelschen werden geposeert van quaet tractament, en affronteuse bejegeningen: Jae ick vertrouwe, dat in de voorsz. saeke niet wel iets

iets naeder sal konnen werden geresolveert, voor ende al eer de Heeren Staeten van Hollandt ende West-Vrieslandt wederom Staetsgewyse sullen wesen vergaedert, die in de aenstaende weecke volgens 't asscheyt wederom staet by een te komen: Ondertusschen hoope ick, dat haer Ho. Mog. esclaircissement by Resolutie van Saturdagh voorleden gegeven, nopende de gedaene objectie van de insuffisantheydt der Inventarissen aldaer wat meerder vertrouwelyckheydt sal veroorsaecken, ende de diffidentie die my dunckt aldaer te syn, wat dissiperen.

Wy sullen verlangen te verstaen, wat Resolutie by den Heer *Protector* nader sal werden genomen, nopende de Vloote nae den Orisont gedestineert, ende of deselve noghmaels wederom nae die Quartieren sal werden uytgesonden: Ende voor dese reyse mits de absentie van haer Ed. Groot Mogende Vergaederinge, niets van consideratie hier by te voegen hebbende, sal blyven,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 10. January 1659.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 10. January 1659.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Edts. Missive van den 3. deses is my gister-avondt wel geworden. Men is hier verwaghtende, dat ick op de papieren, dewelcke my van dese syde syn toegesonden, sedert den 25. November laetstleden eenigh antwoordt uyt den naem ende van wegen haer Ho. Mog. soude inbrengen; voornaementlyck raeckende de saeken in 't Oosten, ende de drie bewuste Schepen in de Reede van Bantam door de Schepen in dienst van de Nederlandtsche Compagnie, genomen: Door U Ed. goede ende voorsigtige directie, hoop ik wat naeder ordre ende instructie dienaengaende te sullen bekomen. Uyt de brieven van den Heer *van Wassenaer*, bespeur ik, dat het eene groote genade is van de Almaghtige Godt, dat het naeder secours van den Staet, onder soo sleghte bescherminge niet heeft konnen uytloopen: Men siet klaerlyck, dat des Heeren Genaede grooter is als wy verdienen, ende dat hy het door syne onbegrypelycke voorsienigheydt beschikt, als de Menschen het naer haere driften willen voorstellen. Ick hoop, dat de Heeren Gecommitteerde Raeden, de Leeden sullen konnen bewegen tot vigoureuse consenten, nae myn geringh begrip, is het nu de tydt om alles by te setten, soo wy al dat ons lief ende waert is, in ende met het Vaderlandt willen bewaeren. Wy hebben tydt ende gelegentheydt gehadt, om verscheyde dissimulatien te ontdecken, ende het is nooit iemandt wel bekomen iets ten halven aen te vangen.

Ick wil hoopen, dat de Heer Graef *Randzau* ende de Heer *Weyman* hier sullen konnen wesen voor de aenstaende Vergaderinge van het Parlement, ende dat men te saemen dese Natie sal konnen doen gelooven, datse soo wel met ende door andere Vrienden als Sweden, de Protestantsche Religie sullen konnen voorstaen.

Uyt het geschrift van de Heeren Commissarisen van den Heer *Protector*, met de laetste ordinaris overgesonden, ende andere te vooren, kan U Ed. wel bemercken, wat men voor heeft. Ick ben beright, dat de Geintereseerde in het Schip de Broederschap door een Kaper met commissie van de West-Indische Compagnie, op eene Fransche commissie tegens de Engelsche genomen, alsmede in de vier Engelsche Schepen, in den jaere 1656. op de Kust van Guinea genomen, soose hier sustineren door *Jan Schrael* van Munnickendam, hare Stucken soo van de Proceduren voor het Hof van Hollandt als anders, hebben gebraght aen de Reghters van het Hof van de Admiraeliteyt alhier, ende apparentelyck sullen die de saeken opneemen, ter intentie van de voornoemde Geinteresseerde van dese Natie, ende dan sal men ook de executie versoecken door een geschrift, als is gedaen van de drie bewuste Schepen, in de Reede van Bantam genomen, ende alle die saeken in haetelycke termen voorgesteldt synde, sullen vry wat schyns geven. Om seeckerheydt te weeten van de Vloot onder den Vice-Admirael *Goodson*, heb ick een vertrouwt Persoon nae de Kust van Suffolck gesonden, die my de nevensgaende Relatie op gisteren heeft gebraght. Waer mede afbreeckende, sal blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 10. January 1659.

Relatie in de boovenstaende Missive gementioneert.

Translaet.

Op den 6. January 1659. ben ick te post gereden nae Harwich, aldaer heb ick gevonden het Engelsche Fregat de Aventure, ende het Sweedtsche Schip de Matthias, daer de Soldaten voor Sweeden meest in geweest waeren, het welcke seer beschadight was ende ten eynde van victuaillie: Uyt het Volck van die Schepen verstaen hebbende, dat de andere Schepen meest seer ontramponeert waeren wederom gekomen in andere Reden ende Haevenen, reed ick voort nae Soalsbay, daer vond ick het Fregat de Robyn met 60. Stucken, het welcke

welcke de groote Mast ende de Boegh-spriet hadt verlooren, ende was voorts seer reddeloos: Ick reed verder nae Jarmuyden, op het berigt dat aldaer meer Schepen waeren ingekomen, dogh vondt daer alleenlyck het Engelsche gehuerde Schip den Engel, in het welcke de Bootsgesellen door Sir *George Ascue* in dienst van Sweden aengenomen, waeren ingescheept geweest, seer reddeloos ende ten eynde vivres: Het Volck van dat Schip ende van de voorige twee andere seggen, datse alle wedergekeert waeren nae Engelandt, dogh datse niet konden seggen, waerse voorts belant waeren, dat tot op de hoogte van Schaegen syn geweest, alwaer Kryghs-raedt was gehouden, in dewelcke de tweede besloote Commissie was geopent, meldende, datse souden zeylen naer Elsigneur ende Kroonenburgh, daer het Sweedtsche Leger lagh, ende dat het selve Kasteel haer soude werden ingeruymt, datse omtrent Schaegen ten ancker leggende, in soo veel ys waeren geraeckt, datse haere Kabels kapten, om daer uyt te komen, datse daer meest haere Anckers hebben verlooren, ende keerden toe alle weder nae Engelandt, uytgenomen de twee schoone Fregatten, de Centurion ende de Advice, ieder gemonteert met 60. Stucken, dewelcke wat verder afleggende t'eenemael in het ys beset waeren, dogh wisten niet hoe het met deselve is afgeloopen, dogh hoope het beste; daer is veel Volck door de bittere koude gestorven. Dit is al dat ick heb konnen verneemen. Actum den 9. January 1659.

Volght een Bylaege.

EXCELLENTISSIME DOMINE LEGATE,

RE*scriptum*,

I. *Ad litteras in Octobri scriptas, quæ deponere spem de auxilio Anglicano jubent jam demum allatæ responsoriæ, quæ in mandatis exhibent, nescio certe ea (Statu causæ mutato) Ministri Suecici exequi detrectant, saniora & præsenti rerum conditioni convenientia exspectantes. Ubi Hinskius, Taubaldus & Ascue sint, adhuc nescitur. Classem reversam esse rumores sed dubii, ferunt.*

II. *Aula hic erga Ministros Suecicos vultu non semper est eodem, modo bona, modo mala eos minari facit. Clandestini hic discursus audiuntur de Tractatibus inter Anglos & Hispanos ceptis, item de ruptura Pacis inter Anglos & Gallos quæ res, ut certitudine sua destituta, ad circumspectandum & vigilandum instimulant.*

III. *Ante sessionem Parlamenti proximi ad incudem revocare ullos Tractatus, frustraneum. Certe de animo in Regem benevolentissimo Protectoris non dubitandum: alioquin periculo vix exposuisset classem suam hoc tempestuoso rigidoque tempore, nisi affectione adductus fuisset.*

B. I. *Scriptum circumferunt satis, ut audio, aculeatum, cui titulus, Artes Hollandicæ detectæ, Frisendorffio, credo authore.*

II. *Transscriptum quoque litterarum Hollandici Legati, ad suos Dominos principales scriptarum, & per Appelboom huc missum &c.*

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 17. January 1659.

EDELE GESTRENGE HEER,

NAe 't afgaen van mynen jonghsten in dato den 10. deser loopende maendt, is my U Edts. Missive van den selven dato wel ter handen gekomen; ende ick kan niet oordeelen, dat op de saeken van 't Oosten alhier bequamelyk nader Resolutie kan werden genomen, dan de respective antwoorden aen de Heeren *du Thou* ende *Downingh* jonghst alhier gegeeven, soo lange wy geene nadere verklaeringe bekomen, op 't versoeck van wegen haer Hoog Mog. gedaen, om verseeckert te syn dat haere Ministers nae 't Oosten af te senden, by den Koningh van Sweden behoorlyck gerecipieert ende in de Mediatie geadmitteert sullen werden.

Op de saeke van de drie Schepen voor Bantam genomen, werdt daegelyks met ernst gebesoigneert, ende haer Ho. Mog. souden deselve saeke gaerne *à l'amiable*, by forme van contant afhandelen, om niet t'elckens wederom subject te wesen, de verklaeringen van dat de Heer *Protector* met de genomene Resolutie geen contentement en neemt: Ick hebbe dienthalven op gisteren met de Heer *Downingh* lange in gesprek geweest, ende hope iets te sullen konnen soucheren, daer op die saeke met toestemminge van de Regeeringe alhier, ende met contentement van die van Engelandt uyt de wege geleydt sal konnen werden; welcken aengaende ick hoope U Ed. met den eersten naeder reeckenschap te sullen konnen geven.

De Heeren Staeten van Hollandt ende West-Vrieslandt, syn gisteren wederom completelyck vergaderdt geweest, sulcks dat de besoignes ten principalen werden aengevangen.

Waer by voor dese reyse niets van sonderlinge consideratie te voegen hebbende, sal ick desen hier mede afbreecken ende verblyven,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 17. January 1659.

P. S.

Nae 't schryven deses hebbe ick nogh gelegentheydt gehadt, omme te spreecken met den Heere Ambassadeur *du Thou*, die my communiceerde, dat hem door den Heere Ambassadeur *de Bourdeaux* overgeschreven was, dat

dat deselve aldaer met Commissarisen van den Heer *Protector* was travaillerende, om iets onderlinge te concerteren op de bevrediginge van de strydende Partyen in 't Noorden, ende particulierlyck dat de intentie van Vranckryck was, dat niet alleenlyck tusschen Sweden ende Denemarcken, maer ook tusschen de eerste ende Poolen; alsmede Brandenburgh de Vreede getroffen soude behooren te werden, daer toe hy ook meynde, deselve *Protector* gedisponeert te sullen konnen werden.

Wyders aengesien tusschen ons voor desen propoosten waeren gevallen, over het neemen van de bewuste drie Schepen op de Reede van Bantam, ende dat ick by die occasie syn Ed. geinformeert hadde, van de reghte geschaepentheydt dier saeke, waer omtrent ick bemerckte hem verkeerde impressien te wesen gegeven, ook daer benevens versoght, dat de gemelde Heer *Bourdeaux* dienthalven by occasie syne officien ten goede soude gelieven aen te wenden, soo heeft de gemelde Heer *du Thou* my getoondt de passagie in de jonghste Missive van den Heer *Bourdeaux* influerende, daer by deselve aennam dienthalven nae syn uyterste vermogen alle officien te sullen aenwenden, met verdere verklaeringhe, dat hy gaerne in alle occurentien met U Ed. over alle voorvallen confidentelyck soude communiceeren, daer aen ick seyde, dat U Ed. van syne syde mede niet soude manqueeren, als daerinne hooghlyck verseerende 't intereste van desselfs Heeren Superieurs.

Ik hebbe mede naeder met den Heere Resident *Downingh* geconcerteert, ende een concept van accommodement geformeert ende gecoucheert over 't subject van de voorgeroerde drie Schepen, 't welk ick hoope de Regeeringe alhier smaeckelyck te maecken.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 24. January 1659.

EDELE GESTRENGE HEER,

NAe 't afgaen van myne jonghste in dato den 17. deser loopende maendt, is my niets van U Ed. geworden, vermits de post van daer dese weeck nogh niet aengekomen is.

Tot nog toe hebben de Heeren alhier residerende Ministers van Vranckryck ende Engelandt geene antwoordt bekomen op derselver brieven nae haere mede Ministers aen 't Sweedtsche Hof gedepêcheert op 't subject van de verseeckeringe by haer Ho. Mog. begeert, van dat haere Ministers nae 't Oosten af te senden by den Koningh van Sweden behoorlyck gerecipieert ende in de Mediatie geadmitteert sullen werden.

Ondertusschen dunckt my, dat het hooghlyck waere te wenschen dat tusschen de drie Staeten, te weeten Vranckryck, Engelandt ende haer Hoog

Mog. iets konde werden geconserteert op 't subject van de bevredíginge der Oosterſche-Geweſten, ende dat ieder van de voorſz. drie Staten moghte aennemen die geene van partyen geintereſſeerden, by dewelcke deſelve wat vermagh kraghtelyck te diſponeren, om het voorſchreve geconſerteerde aen te nemen.

De Heeren *du Thou* ende *Downingh*, ſoo wanneer deſelve aen haer Hoog Mog. gepreſenteert hadden hunne Memorien op 't ſubject van de voorgeroerde Mediatie, hebben wy te ſaemen ende te gelyck verklaert haer particulier ſentiment te weſen, dat men ten reguarde van Sweden ende Denemarken het werk behoorde te hervatten, aen de grondt van 't Rotſchiltſche-Tractaet, wel verſtaende dat men konde vaſtſtellen niet te ſullen gedoogen het Artikel ſpreekende van het ſecluderen der Oorloghſchepen uyt de Ooſt-zee, ende dat men vorders ſoude traghten ſoo veel doenlyck te bedingen voor den Koningh van Denemarcken, tot deſſelfs ſoulagement over de ſchade by deſe laetſte overvalle geleden; Ik ſuſtineerde van myner ſyde, dat men het werck behoorde te brengen in terminis van de Tractaten Anno 1645. tot Bromſebro gemaeckt; dogh aen U Ed. in confidentie geſeght, ick ſoude wel konnen aenſien, dat het werck conform de voorſlagh van de gemelde twee Heeren Miniſters afgehandelt waere. Ick hoope, dat U Ed. gelegentheyt ſal vinden omme aldaer, ſoo door de Miniſters van den Heer *Protector* als door den Heere Ambaſſadeur *Bourdeaux Neufville* het ooghmerck van Vranckryck ende Engelandt naeder te penetreren, ende deſelve de ſincere ende opreghte intentie van deſen Staet tot bevorderinge van de voorſz. Vreede ten beſten te doen begrypen, beſpeurende met groot leetweſen de diffidentie die myns oordeels, aldaer van dagh tot dagh meer ende meer van haer Ho. Mog. werdt genomen.

Ick wenſte ook wel ſucceſſivelyck van poſt tot poſt geinformeert te mogen weeſen, wat Equipagien aldaer naeder ter handt genomen ofte voortgeſedt worden, mitsgaders wat U Ed. kan penetreren van het voornemen van ſyne Hoogheyt, omme als nogh ſyne Vloote nae den Oriſondt te ſenden, of wel het werck van de Vrede alleenlyck door Miniſters te bevorderen, aengeſien tegenwoordigh meer dan kennelyck is, dat niet de Koningh van Sweden maer wel die van Denemarcken dient geſupporteert te worden, ende als de voornoemde drie Staten het konden eens worden dat in allen gevalle, de Koningh van Denemarcken tegens de wille van deſelve het niet langer ſoude konnen uythouden, maer wel abſolutelyck genootſaeckt weſen derſelver geconſerteerde te ſubſcriberen.

Het concept waer van in 't eynde van de voorſz. myne Miſſive mentie gemaeckt hebbe gaet hier nevens by copye. Dogh alſoo de Heer Reſident *Downingh* naederhand verklaerde ſigh dienthalven nogh eeniger maten bekommert te vinden ende dat hy wel gaerne alvoorens te komen tot beſluyt ende teeckeninge nogh de brieven met de naeſte poſt ſoude te gemoedt ſien, die gelyck voorſz. is, nogh niet ſyn aengekomen, ſoo hebbe ick mede van myne ſyde daerinne niets geavanceert, oordeelende beſt te weſen, dat ik alvoorens volkomene verſeeckeringen moge geven, dat in cas men van deſer ſyde daer toe condeſcendeert de ſaeke daer mede finalyck afgehandelt ſal ſyn.

De

De Vergaederinge van haer Ed. Groot Mog. is meest besigh geweest met deliberatien op middelen daerinne noghtans tot nogh toe geene finaele conclusien uytgewerckt syn; dogh soo verhoope sal in korten tot consent van den 200. Penningh ende het inwilligen van 't volle Last- ende Veyl-gelt geresolveert werden. Ondertusschen hebben de Heeren Gedeputeerden uyt de Collegien ter Admiraliteyt aen haer Ho. Mog. gedient van haere considerations omtrent de extraordinaris Equipagie tegens het voor-jaer te doen, ook van aenbouw van eenige Schepen daer op dan als nu by de Regeringe gedelibereert sal worden, ende ick sal in geen gebreecke blyven, U Ed. van de uytslagh van dien te syner tydt te verwittigen.

Op de gelegentheyt van 's Landts Vloote in Denemarcken ende op 't retour ofte verblyf van deselve, hebben de gemelde Heeren Gedeputeerden van de Collegien ter Admiraliteyt uytgebraght de twee distincte advisen copyelyck hier nevensgevoeght, daer op swaerwightige deliberatien vallen, die mede nog tot geen besluyt gebraght syn, dogh soo ick vertrouwe in substantie conform 't laetste van deselve advisen uytvallen sullen. Waer mede voor dese reyse afbreeckende, sal ick verblyven,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 24. January 1659.

P. S.

De Heeren Gedeputeerden der Stede Amstelredam hebben ter Vergaderinge geëxhibeert het bygaende Translaet van Commissien by den Koningh van Sweden selfs directelyck tegens de Ingesetenen deser Landen uytgegeven wordende, immers gelyck het haer door Koopluyden tot Amstelredam is gesuppediteert; 't welck alsoo niet en accordeert met Commissien, die U Ed. voor desen geadviseert heeft aldaer aengekomen te wesen, soo wenste ick wel mede van een copye derselver Commissie gedient te mogen wesen.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 16. January 1659.

EDELE GESTRENGE HEER,

NAe het afgaen van mynen laetsten van den 9. deses, is my U Ed. Missive van den selven dato op huyden wel geworden, ick heb over de sacke van 't Noorden, ende raeckende de bewuste vierhondertduysent Ryksdaelders, met den Heere *Downingh* seer ernstelyk gesproocken, ende verstaen hebbende, dat de Heer *Boon* op huyden rapport soude doen van het gepasseerde in Denemarken,

ken, soo heb ick den selven ook wesen begroeten, ende vindende, dat het voorsz. werck soo by hem lagh, dat het point van de voorsz. vierhondertduysent Rycksdaelders niet absolutelyck necessair wierdt gehouden, heb ick my verplight geaght hem te verseeckeren, dat het nooit anders tusschen de Heeren Commissarisen van den Raed van State ende my was opgenomen, ende dat in den Hage de Heeren Commissarisen van haer Ho. Mog. ende de Heer *Downingh* ook altydt het in der selver voegen verstaen ende verklaert hadden. Syne Ed. seyde, dat het noghte in de Tractaten, noghte in het bewuste project was geëxpresseert, ende dat de Generael *Wrangel* ende de grootste Heeren van Sweden daer in particulierlyck waeren geintcresseert, ende nae dat ick hem de ongefondeertheyt van die pretentie ende onbillickheyt hadt aengewesen, hebbe ick hem de onmogelyckheyt aen de syde van Denemarcken vertoont. Ick heb wyders door eene Memorie versoght met Commissarisen van den Raed te mogen spreecken, ende bemerckende dat de domestycque affaires nogh soo pressant waeren, dat daer toe qualyck tydt konde gevonden worden, soo heb ick door eene schriftelycke geraisonneerde Memorie versoght, dat de Heeren Plenipotentiarisen van dese Republyck moghten gelast werden het selve nevens de Heeren Extraordinaris Gedeputeerden van haer Ho. Mog. voor een nootsaekelyk point te urgeren; daer op wiert my nog gisteren-avond geseyt, dat deselve Memorie was gestelt in handen van de Heeren *Nevil Chaloner* ende Colonel *Martin* welcke laetste my liet verseeckeren, datse met ten eersten daer over souden in besoigne treden: Die welgemelde drie Heeren hebben voor desen tot meermaelen laten blycken, datse met geen vooroordeel in faveur van Sweden, gelyck veele anderen syn ingenomen, sulcks dat ick wil hoopen, dat de reedenen by haer plaets sullen grypen. De Heer *Boon* seyde my, dat'er nootsaeckelyck een naeder Tractaet soude moeten gemaeckt worden tusschen de twee Staten over de saeken in het Noorden ende de Oost-zee, om alle inconvenienten wegh te nemen, ende het effect van het Elbings-Tractaet vastelyck te obtineren, uyt het nevensgaende geschrift sal U Ed. sien konnen, wat de Sweedtsche Ministers hier pouseren. De Heer *Fleetwood* is te Landewaerts gegaen, hy mist het apuy nu van syn Broeder ende heeft sigh met de caperyen by veele in kleynaghtinge gebraght.

Ick hoop, dat de Goede Godt alles ten besten sal schicken, ende dat ik nog eyndelyck het geluck sal hebben, dat ick in myn Vaderlandt sal mogen wederkeren. Waer mede my gantsch gedienstelyck aen U Ed. Gestrenge gebiedende, sal altydt syn ende blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 16. January 1659.

Aen

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. de Witt, Westmunster den 17. January 1659.

EDELE GESTRENGE HEER,

DE Sweedtsche Ministers, soo als ick van een vertrouwt Persoon ben bericht, bewegen Hemel ende Aerde, om dese Regeringe daer toe te disponeren, dat'er ten minste drie ofte vier Fregatten van desen Staet weder moghten afgesonden worden nae den Orisont, ofte ten minsten nae Gottenburgh om Sir *George Ascue* met de andere Officieren ende geworven Bootsgesellen, als mede verscheyde Scheeps-timmerluyden ende Constapels derwaerts over te brengen ende te convoyeren, maer alsoo de Sweedtsche Ministers geen geldt ende slegt crediet hebben, sullense haere twee Schepen seer beswaerlyck van vivres ende andere behoeften konnen voorsien, ende sullen het Volck ook qualyck langer sonder geldt konnen te vreeden stellen, ende daerom soeckense deselve over te brengen, om haer aen bedryf ofte aen Actie te konnen helpen; betrouwende, datse de Vloot te water soo wel op den roof sullen konnen onderhouden, als 't Leger te lande. Ik verneem van eenige Schippers, die in de voorlede maendt door den Orisondt syn gepasseert, datse den Tol nogh aen de Sweedtsche betaelen, het waere myns oordeels beter, dat de Commercie ende Navigatie op 't Oosten wat konde opgeschort worden, tot dat men daer andere ordre in soude konnen stellen. De quaedtwillige tegens het Vereenigde Nederlandt soecken by de Regeringe alhier jalousie te verwecken, over den grooten aenbouw van veel swaere nieuwe Oorloghschepen, maer alle verstandige ende ongepassioneerde Persoonen oordelen, dat het nodigh is, ende dat 't eene mes 't ander best in de schee sal konnen houden. In verscheyde Plaetsen syn al Persoonen tot 't aenstaende Parlement geëligeert die de tegenwoordige Regeringe niet seer syn toegedaen, maer de Officiers van de Armée houden haer tegenwoordigh gants stille, ende van wegens het Hof werdt daer toe gearbeydt, ende soo als ick werd bericht met goede apparentie van succes. Dat de Heer *Protector* met den Raedt, de Hooft-Officieren van de Armée ende de Stad London eene lyn sullen soeken te trecken. Ten gevalle van de laetste werdt de sake van de Schepen omtrent Bantam genomen, soo hoogh gedreven. Het weder is hier dese geheele week seer onstuymigh geweest, sulks dat de brieven uyt Nederlandt nogh niet syn overgekomen; ende dienvolgende niets hebbende te beantwoorden, sal hier mede eyndigende blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 17. January 1659.

Volght een Bylage.

EXCELLENTISSIME DOMINE LEGATE,

RESCRIPTUM,

Protector dixit se dolenter ferre reversionem Classis, & si suæ potestatis res fuisset, ventos & Maria ei serviisse.

Conditio Gubernamenti Anglicani Parlamento nunc convocando dubiis certè casibus exposita videtur. Si retinebit Protector fasces, spes est non exigua, Regi Sueciæ id profuturum, si amittet de utroque Actum fuerit, Deus optimus Maximus bonum rei eventum largiatur.

Ab Hollandis ingentes pollicitationes Statui Anglicano rursus facta sunt, ex quibus restitutio damni, in India Orientali dati & oblitio defensivi fœderis ineundi.

B. Pollicitationes dictæ incredibilem motum Suecis incusserunt; nullum dæmonium illis magis terribile.

Ob ingentia debita, quæ hic contraxerunt Sueci; si pecunia iis ab Anglis negetur, miseræ erunt conditionis.

Navis illorum Bellica, quam Capitaneus, ob centum libras mutuo acceptas, in pignus reliquit, hac hyeme vix exibit; ære enim destituti pignus illud reluendi facultatem non habent.

Ad jurgia invicem nunc videntur prolabi. Frisendorffius mordicus insistit opinioni suæ pristinæ, quicquid hic in commodum & favorem Regis promissum & actum videatur, pro forma factum fuisse. Contrarium vero nititur Fleetwodius, & certe debet, dum & suam ipsius Fortunam subversari & periclitari percipit.

Audito Legatum Danicum advenire, Sueci Profecto tremuerunt, nunc vovent ex animo, ne ante sessionem Parlamenti, vel eo cæpto veniat, eum enim Negotium illorum obstruendis, vel maxime idoneum suspicantur &c.

Aen den Heer Ambassadeur W. Nieupoort, den 31. January 1659.

EDELE GESTRENGE HEER,

NAe 't afgaen van myne jonghste in dato den 24. deser loopende maendt, is my eerst die van U Ed. van den 17. daer bevoorens, ende nogh geene naedere geworden.

De antwoorde die de Heeren alhier residerende Ministers van Vranckryck ende Engelandt van 't Sweedtsche Hof eenige daegen te gemoet gesien hebben, is nogh niet ingekomen.

Op

Op 't subject van de extraordinaris Equipagie ter Zee, is by haer Ed. Groot Mog. provisionelyck geresolveert, 't gunt U Ed. uyt de ingeleyde copye sal gelieven af te nemen; dogh vermits de Leden meest alle een keer nae de Heeren haere Principaelen gedaen hebben, is in 't stuck van de Middelen nogh niets verders geavanceert: Gelyck oock niet gevordert is in de saeke van de Schepen voor Bantam genomen, aengesien de brieven met de jonghste post uyt Engelandt herwaerts overgekomen, geen antwoordt hebben medegebraght, op de brieven die men giste dat aldaer voor 't afgaen van deselve ontfangen souden syn geweest.

De deliberatie op 't subject van 's Landts Vloote in Denemarcken wesende, is soo in de Vergaderingh van Hollandt, alsmede ter Generaliteyt getermineert, conform 't Extract * hier nevensgaende.

De Heeren Staeten van Hollandt ende West-Vrieslandt, hebben goedtgevonden hare Guardes te erigeren in een Regiment daer van derselver Resolutie † mede hier by is gevoeght tot U Edts. naerightinge, ende voor dese reyse hier by niets van consideratie te voegen hebbende, sal ick blyven,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 31. January 1659.

P. S.

Nae 't arrivement van de Engelsche brieven heeft de Heer Resident *Downingh* my nogh eene visite gegeven, in de welcke wy de saeke van de Schepen voor Bantam genomen tusschen ons soo verre geadjusteert hebben, dat ick vertrouwe U Ed. met den naesten een geslooten accordt daer over te sullen konnen toesenden, in substantie niet veel verschillende van 't project 't welck ick U Ed. met de voorgaende post overgesonden hebbe, aengesien ick meyne van de inclinatie der Provincien ende voornaementlyck van die van haer Ed. Groot Mog. soo wel verseeckert te syn, dat deselve 't geconsenteerde niet sullen disadvoueren.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 24. January 1659.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Ed. Gestrengens Missiven van den 10. ende 17. deses syn my beyde te gelyk desen morgen behandight, het sal my ten hooghsten lief wesen, dat U Ed. de saeke van de drie bewuste Engelsche Schepen aldaer met den Heere *Downingh* sal konnen uyt de wege leggen. Ick heb desen morgen met den Heere

* Zie *Secrete Resolutien* II. Deel, pag. 3. in Quarto.
† Zie *Resolutien van Consideratie*, pag. 479. in Quarto.

Heere *Bourdeaux Neufville* gesprooken, op de saeken gementioneert in U Ed. voorgeroerde Missive van den 17., ende om ook te verneemen de waerheydt raeckende een gerught, dat hier dese geheele week heeft geloopen, als of hy met misnoegen eerstdaeghs van hier soude scheyden, ende heb discourerende konnen afmeten, dat het principaelste ooghmerck op de voorgeslaegen Conferentie, raeckende de saecken in 't Oosten daer heenen streckt, dat men wel soude tragten de strydende partyen in 't Oosten alle te bevredigen, maer dat men den Heer Keurvorst van Brandenburgh, voor alle soude obligeren, om af te treden van de engagementen, dewelcke deselve heeft ingegaen met het Huys van Oostenryck, daer aen syne Ed. meent, dat voor Vranckryck seer veel is gelegen. Op het subject van de voorsz. drie bewuste Engelsche Schepen, seyde syn Ed., dat hy in generale termen daer af wel hadt gesprooken, ende dat hy wel hadt konnen mercken, dat men hier niet alleen misnoeght was over het neemen van deselve Schepen; maer dat de onlust daer uyt meest ontstondt, dat dese Natien nu weder eene Compagnie hebbende opgeregt, overal door de Nederlanders wierdt verhindert, onder pretext van besettinge te water: Ick heb syne Ed. geantwoordt, dat haer Ho. Mog. een expedient dienaengaende hadden voorgeslagen, daer nae de belegeringen ende besettingen souden werden gereguleert, maer dat men het aen dese syde niet hadt willen aenneemen, daer uyt niet anders konde beslooten werden, als datse haer zeyssen soecken in een anders Oegst te slaen, ende vrughten te raepen van het geene sy niet geplant hebben. Op het laetste raekende syne Edts. vertoogh van hier, seyde hy, dat al eenige maenden geleden hadt consent versoght om een keer te mogen doen nae Vranckryck, dat men hem hadt laten weten, dat daer op soude gelet worden, als het Hof weder tot Paris soude syn gekomen, maer vermits het Parlement nu staet om te vergaederen, ende dat'er allerley slagh van Luyden syn verkooren, vreesde hy, dat het tegenwoordigh niet en soude werden toegestaen. Ick hoop dat het werck in 't Oosten sigh ten besten sal schicken, ende den Staet insonderheydt te Water in soo vigoureusen postuer sal konnen gebraght worden, dat men ons tot geene extremiteyten sal vergen, ondertusschen is het wyselyk gedaen, dat men haer alle pretexten soeckt te benemen. De Heer *Thurloe* heeft sigh van daegh laeten excuseren, om met my te spreecken, mits syne veelvoudige affairen; sal derhalven hier mede eyndigen ende blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 24. January 1659.

Volght

Volght een Bylage.

EXCELLENTISSIME DOMINE LEGATE,

Rescripta est repetitio priorum. Nempe Classis, accepto haud levi tempestatibus damno reversa est; & Taubaldus salvi passus literis denuo instructus, frigatio Anglicano discessit, item an & quando dicta Classis reparata ad Sundam remittatur, altum silentium, ægrè obtineri potuit navis illa quâ Taubaldus abductus.

Appetente nunc tempore convocandi Parlamenti, Aula hic solito actuosior. Conversos illud in se unicè tenet universæ Britanniæ oculos; dum quisque, quem inter tot diversa hominum vota & desideria rerum eventum exspectet, sollicitus est.

Ductores & officiales militiæ Protector splendido excepit convivio, iisque signa haud obscura constantis in ipsum amoris & fidelitatis dedisse feruntur, &c.

B. Nova diplomata pro pyraticis Anglicanis nondum extradita sunt; abutuntur certè vetustis, quæ cæpto bello Danico contra Danos dabantur, ægerrimè tulit Fleetwodius navis illius Lubecensis interceptionem; & Mullero scripsit, ut pyratæ illi Angliæ, si cum dicta Navi Hamburgum venerit, protinus arrestum imponeret, &c.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 31. January 1659.

EDELE GESTRENGE HEER,

UEd. Missive van den 24. deses is my gisteren-avondt behandight, ende heb daer op van daegh gelegentheyt gesoght, ende ook bekomen om met den Heere *Bourdeaux Neufville* eerst ende daer nae met den Heere *Thurloe* te spreeken. De eerste seyde, dat hy al lange van dat sentiment was geweest, dat de drie Staeten iets behoorden te ontwerpen, datse billyck ende redelyck souden aghten, om aen de strydende Koningen smaekelyk te maeken, ende ook doen aenneemen, dat hy daer over met den Heere *Thurloe* ende andere van de principaelste Ministers van desen Staet hadt gesproocken, ende als ik het goed vond, dat hy naeder instantie soude doen, om een byeenkomste daer over aen te stellen ende te sien waer in ende hoe verre de intentien souden convenieeren. Ick deduceerde hem veele redenen, om te bewysen, dat de intentien van haer Ho. Mog. sinceer waren, ende datse niet anders en beoogden, als het gene soo wel vereyscht wierdt volgens het regte interesse van Vranckryck, Engelandt, als haer eygen, dat van oudts om redenen, dat die met de Geunieerde Provincien een ende het selve interesse hadden, de respective Ministers van deselve in alle vorige Handelingen met goede vrugt, Middelaers waeren

ren geweest, discourerende wyders op dat subject; ick kan als nogh klaerlyck bemercken, dat Vranckryck het nodigh aght, dat de Koningh van Sweeden niet te seer en werdt verswackt, vreesende, dat als de Keyser met den Keurvorst soo nae verbonden synde, als hy tegenwoordigh is met Saxen, Beyeren ende Brandenburgh, datse van de syde van Duytslandt altydt souden konnen getroubleert worden, dat daerom de Koningh van Sweden behoort in een considerabel postuer gehouden te werden, ende dat'er om die redenen ten hooghsten aen is gelegen, dat men Brandenburg van die Ligue soude konnen afbrengen. De Heer *Thurloe* seyde, dat de meninge van dese Regeringe in een geschrifte, het welcke my was ter handen gestelt geweest, sinceerlyck was uytgedruckt, ende datse van harten wenschten, dat de saeken konden geaccommodeert werden. Op de voorgeroerden voorslag, dewelke ick seyde, dat de Heer *Bourdeaux Neufville* my hadt gecommuniceert, antwoordde syn Ed., dat deselve wel in generaele termen daer af had gediscoureert, maer dat hy nooit en hadt geparticulariseert, ende byaldien ick iet tot dien eynde hadde te proponeren, dat het den Heer *Protector* aengenaem soude wesen. Ick repliceerde, dat men beter somwylen onderlinge van een saeck konde discoureren, ende daer door deselve ryp maecken om geproponeert te werden, ende extendeerde my meest, om syn Ed. de sincere ende opreghte intentie van den Staet der Vereenighde Nederlanden tot bevorderinge van de voorsz. Vreede te doen begrypen, ende hadden veel redenen over ende weder. Ik bemerk, dat syn Ed. seer staet op den voorslag van de twee Ministers in den Haege, om de voet van het laetste Tractaet te volgen om dat Swede in de tegenwoordige constitutie van tyden niet te veel en dient verswackt te werden, ende spreekende van Brandenburgh, syde syn Ed., dat deselve qualyck anders als Oostenryck konde geconsidereert worden, om verscheyde redenen, datse sedert het overlyden van den Heer *Protector* nogh tael nogh teycken van hem hadden gehoort, dat hy nooit de minste condoleantie ofte congratulatie hadt gedaen, ende vermits ick gisteren-avondt twee Missiven van den Heer Ambassadeur *Ysbrantssen* hadde gekregen, geschreven in Ripen den 9. ende 12. deses, ende daer nevens een brief van den Keurvorst van Brandenburgh selfs aen den Heer *Protector*, dewelcken dien Heer versoght dat ick door iemandt van de myne, ofte de Minister van Denemarcken wilde overleveren, om dat twee ofte drie brieven aen den Heer *Slezer* geaddresseert niet te reght waeren gekomen, seyde ick verstaen te hebben, dat'er brieven waeren afgesonden geweest, maer niet bestelt, dogh maeckte geene mentie van den laetsten, om dat de Heer *Petkum*, met dewelcke ick daer over hadt gesproocken, onwilligh was om dien over te leveren in eygen handen van den Heer Secretaris van Staet. Ick seyde syn Ed. dat ick schryvens van Hamburgh ende andere Oostersche-Quartieren hadt gesien, meenende dat de Koningh van Sweden alle de Goederen, van de Ingesetenen der Geunieerde Provincien hadt doen aenslaen, ende dat hy ook verscheyde particuliere commissien te water had uytgegeven. Syn Ed. seyde dat het hem leet was, ende dat ick verseekert moght wesen, dat men in desen Staet niet soude gedoogen, dat iemant alhier soodanige commissien soude aennemen, ofte uyt dese Havenen vaeren. De Heer *Bourdeaux Neufville* sal morgen met 204. naeder op het

het subject hier voorens verhaelt spreecken, ende sal my syn wedervaeren communiceren.

Als'er eenige veranderinge in ofte omtrent de Equipagie alhier is voorgevallen, hebbe ik U Ed. daer af de Lyste gesonden, betrouwende, dat het onnodigh was dienaengaende t'elckens het selve te schryven, maer ick merck, dat van ter syden af daer meer gerughte werdt van gemaeckt. Eghter sal ick morgen een vertrouwdt Correspondent nae Duyns ende andere Plaetsen, daer de Oorloghschepen ordinaris leggen, affsenden, om met den naesten de Lyste van de Schepen over te senden; dogh die reysen konnen niet anders als met kosten gedaen werden, ende ick heb albereyts daer over, ende aen andere correspondentien al veel geldts uytgegeven.

U Ed. gelieve te bedencken, of het niet dienstig soude weesen, dat ick gedient waere van copyen van de Tractaten tot Bromsebro gesllooten Anno 1645., in den Haege Anno 1649., ende laetst tot Rotschilt. Ick heb eene copye van de elucidatien op het Elbingsche-Tractaet, over een wyl geleent aen den Heer Secretaris van Staet, ende kan het niet weder krygen, het soude mede konnen te passe komen. Ik hoop, dat de saeke van de drie bewuste Engelsche Schepen, volgens het concept sal konnen afgedaen worden, ende dat de Leeden hand over hert sullen leggen, ende in de versoghte consenten niet difficulteren, ook dat den aenbouw van eendraghten sal bevordert werden: Sullende nae myne dienstige gebiedenis altydt syn ende blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 31. January 1659.

Volght een Bylage.

EXCELLENTISSIME DOMINE LEGATE,

Iterum nil præter repetitionem antescriptorum; omnia enim rejecta in Parlamentum; unde tam metus mali, quam spes boni. Promiserunt intereà Ministri Suecici operam se daturos, ut Suecicam partem ex Dominis Parlamentariis contrahere possint. Summo animi cruciatu fert mortem filiæ Fratris sui Fleetwodius: Vel hinc etiam, quod & Aulam Protectoris & domum Fratris sui ob suspicionem contagiosæ luis, quâ illam periisse putant (rebus nunc maxime flagellantibus) frequentare prohibeatur. Habet illos quoque sollicitos electio præsens, nempe Fairfaxium & Lambertum cum similibus adscitos esse in numerum Parlamentariorum. Sapienti sat.

Navis

Navis abitura est Goteburgum; qua opportunitate quicquid propter infesta a Brandenburgicis itinera, ordinaria posta scribi non potuit, missum iri arbitror &c. Qui copias litterarum Hollandici Legati Suecis communicat, intra breve manum ejus propriam puto me exhibiturum &c.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 7. February 1659.

EDELE GESTRENGE HEER,

NAe 't schryven van myne jonghste in dato den 13. der voorleden maendt, ende nogh voor 't afgaen van deselve ontfingh ick U Edts. Missiven van den 24., ende sedert is my mede wel ter handen gekomen U Edts. Missive van den 31. beyden des voorleden maends.

Het accoord over de bewuste Schepen op de Rede van Bantam genomen ende andere Oost-Indische pretensien, is tusschen den Heer *Downingh* ende my voorleden Maendagh 's morgens volkomentlyck geadjusteert, ende het selve is op gisteren door wedersyts onderteeckeninge ende besegelinge bevestight, in maniere als U Ed. uyt de bygaende Resolutie * van haer Ed. Groot Mog. breeder sal gelieven af te nemen. Ik hebbe daeromtrent met myn uyterste vermogen gelaboreert, ende mogelyk by sommige daer over niet veel danck behaelt, maer ick heb gemeynt, ende meyne alsnogh, dat een getrouw Minister incumbeert door alle sortabele wegen ende middelen de goede intelligentie met Geallieerden te favoriseren, ende te helpen vermeerderen, ick verhope, dat men aldaer in 't voorsz. accommodement sal bespeuren de resoluitheyt van desen Staet, ende dat men daer door sal bewogen worden in de Handelinge over de liquidatie op 't voorsz. accoord, niet al te precis te gaen, daer over ick bidde, dat U Ed. den Heer *Thurloe* eens gelieve te begroeten by gelegentheyt, hem versoekende, te willen helpen besorgen, dat den Heer Resident *Downingh* daer toe wat ample ende resolute last moge werden toegesonden, op dat door deselve resoluitheyt wat besadigt mogen werden de gemoederen, die 't voorsz. accoord wat magh ontstelt hebben, op dat ick meer ende meer bequaem gemaeckt moge werden, om in andere voorvallen wat vrughtbaerlyk ten goede van beyde Staten te mogen uytwercken. U Ed. gelieve mede in bedencken te nemen, of den Heer *Bourdeaux Neufville* niet een compliment gedaen sal dienen te werden, over de Officien die deselve ten goede van de voorsz. saeke heeft gecontribueert, immers over de genegentheyt, die syne Excellentie ten selven eynde betoont heeft; omme deselve met des te meerder affectie in andere occurrentien tot voordeel van desen Staet te doen ageren.

Ick oordeele, dat 't conform de intentie van desen Staet wesen soude, dat U Ed. den gemelden Heer *de Bourdeaux Neufville* mede geliefde te onderhouden, op 't subject van de bewuste gemeene Alliancie, daer van U Ed. hier nevens ter handen sal komen de Resolutie van haer Ho. Mog. van den 31. der voorleden maendt, ende dat deselve moghte begrypen, dat alle wel geaffectioneerde

* Zie *Secrete Resolutien* II. Deel, pag. 4. in Quarto.

neerde Regenten alhier van herten wenschen, dat door soodanig middel eens voor al wierde afgesneden de poursuites van de syde van Oostenryck, gedaen wordende, om desen Staet in haer partye te trecken, daer toe waeckende op alle occasien, die souden mogen voorvallen, ick hebbe in gelycken sin mede gesproocken met de Heeren *du Thou* ende *Downingh* alhier.

Het waere ook te wenschen, dat de Heer *Protector* aldaer, mitsgaders de gemelde Heer Ambassadeur *Bourdeaux Neufville* gedisponeert moghten werden U Ed. confidente openinge ende communicatie te geven van de eygentlyke intentie van Vranckryck ende Engelandt, omtrent het werk van de bevrediginge der Noorder-Kroonen met 't geene daer aen dependeert, op dat men alhier met den eersten sigh moghte bequaemen, of omme daerinne nevens haer te concurreren, of de consideratien van desen Staet haer bekent te maeken; ende dat ten selven eynde de gemeene byeenkomste daer toe de Heer *Neufville* gepresenteert heeft instantien te sullen doen, moghte geobtineert werden.

De Heer *du Thou* heeft my verklaert al over veertien dagen advis te hebben gehadt van den gemelden Heer *de Neufville*, dat hy daer over met Commissarisen van den Heer *Protector* volkomentlyck d'accoordt was, maer dat hy tot nogh toe 't selve geadjusteerde niet hadde ontfangen, vermits dienaengaende uyt oorsaecke van de menighvuldige domesticque affaires aldaer nogh niets op 't papier gebraght was; ten waere deselve Heer *du Thou* met de brieven van gisteren daer op naeder esclaircissement ontfangen hadde, sedert de receptie van dewelcke syne Excellentie niet gesproocken hebbe.

De copyen van de Tractaten ende Elucidatien by U Ed. versoght, sal ik met den eersten doen maecken ende deselve U Ed. soo haest als het doenlyck is, toesenden.

Op de klaghten van den Heer *Downingh* mondelinge aen my gedaen over de traegheyt in de proceduuren voor de Admiraliteyten vallende op 't subject van de Engelsche Prysen, opgebraght in de Havenen van desen Staet, is by haer Ed. Groot Mog. eergisteren genomen de Resolutie hier nevens gevoeght, daer mede haer Ho. Mog. sigh ontwyffelyck sullen conformeren.

Met de provisionele Resolutie van Hollandt tot de Equipagie van 48. Oorlogschepen, U Ed. voor desen toegesonden, hebben haer Hoog Mog. haer mede by provisie geconformeert, ende werdt deselve oversulcks nae de respective Admiraliteyten toegesonden. Waer mede afbreeckende, sal blyven,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 7. February 1659.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 7. February 1659.

EDELE GESTRENGE HEER,

ICk heb klaerlyck uyt de discoursen van den Heer *de Bourdeaux Neufville* konnen bemercken, dat Vrankryk ende Engelandt met den anderen raeckende de saeken in 't Oosten syn geconvenieert, ende datse allenthalven syn geresolveert, om Sweden in soodanigen postuur te houden, dat hy den Keyser ende het Duytsche Ryck altydt soo veel wercks soude konnen geven, datse van die syde geen belet in haere gemeene desseynen op de Spaensche Nederlandtsche Provincien hebben te vresen; soo veel werdt rond uyt geseyt, maer wat men ten aensien van de Vereenighde Provincien daer mede voor heeft, kan best uyt de Actien ende Proceduëren werden afgemeeten. Het geene men uyt Vranckryck soo omstandelyck heeft geschreven van de Handelinge met Spanjen ende het Huwelyck des Koninghs met de Infante, werdt by veele verstandige Luyden alhier, maer voor een amusement gehouden. Men gelooft ook niet, dat dese Regeringe in eenige Onderhandelinge met Spanjen is getreden geweest, ende datse een kragtigh effort meenen te doen in Vlaenderen. Byaldien haer Ho. Mogende ende Ed. Groot Mog. souden mogen goedtvinden op den voorslagh door den Heer *de Bourdeaux Neufville* gedaen, dat men alhier over een accommodement tusschen Sweden ende Denemarcken soude tracteren, soo bidt ick uyt de grondt myns herten, dat ick dogh niet alleen daer mede magh belast werden, maer dat iemandt uyt de Regeringe daer toe magh werden overgesonden; het werck is van al te groote importantie ende consequentie, om het door een Persoon alleen te laten verhandelen. Men neemt het hier niet wel, dat de Heer Graef *van Rantzau* ende de Heer *Weyman* niet overkomen. Byaldien het de meeninge is van den Koningh van Denemarcken ende van den Heer Keurvorst die Heeren te senden, meen ick, onder reverentie, dat het met ten eersten behoorde gedaen te werden.

Ick heb sedert dat de Heer *Bourdeaux Neufville* by my is geweest, gesoght met den Heere *Thurloe* te spreeken, maer heb mits de Vergaederinge van het Parlement daer toe geene gelegentheyt konnen vinden.

U Ed. Gestrenge heeft voor desen op de goede getuygenisse van den Heer *van Beverningh* genegentheyt getoont, om den gelicentieerden Kapiteyn *Clarque* te helpen, maer vermits haer Ed. Groot Mogende niet goedtvonden van de vacante Compagnien te disponeren, heeft hy met communicatie de Lieutenant-Kolonels-plaetse van het Regiment van den Generael *Rynolds* in Vranckryck aengenomen, ende sedert Kolonel daer af synde geworden, heeft hy sigh in verscheyde Actien gesignaleert; deselve is tegenwoordigh alhier, ende heeft my in confidentie bekent gemaeckt, dat als hy een Compagnie van haer Ed. Groot Mog. soude konnen krygen, en betaelinge van syne aghterstallige

Pen-

Pensioenen, dat hy den dienst in Vranckryck soude quiteren, ende aengemerkt, dat het een man van verstant is, ende van goede studien, heb ick niet konnen naelaeten het selve U Ed. Gestrenge bekent te maeken, met gantsch gedienstigh versoeck, dat ick magh weeten, wat den selven daer op sal dienen geantwoordt te werden, hy meent hier nogh omtrent de drie weecken te blyven.

Over eenige daegen ben ick by den Heer *van Heenvliet* ten eeten geweest, hy sprack met danckbaerheyt van U Ed., ende alsoo hy my den toestant van syne particuliere affairen heeft gecommuniceert, versogt hy, dat ick U Ed. wilde verseeckeren dat hy t'eenemael genootsaeckt is, om nogh een tydt alhier te verblyven, hy heeft wel veel dingen met den Graef *van Chesterfield*, *Myladys* Voor-Soon vereffent, maer nogh niet finalycken afgehandelt met deselve over de successie van de Moeder van Mevrouw *Stanhope*. Waer mede eyndigende, sal verblyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent.

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 7. February 1659.

Volght een Bylaege.

EXCELLENTISSIME DOMINE LEGATE,

RESCRIPTUM,

I. *Capto Novo ex tempore præsenti Consilio, categoricè Protectorem adhuc ante sessionem Parlamenti respondere jubent Ministeri Suitici; num opem Regi ferre velit vel non.*

II. *Quibus modis & conditionibus.*

III. *Num fœdus cum eo sine exceptione inire, & quantam pecuniæ Summam Regi quotannis, ut & in præsenti solvendam determinare cupiat? Et quamvis ante Parlamentum nihil in ea re agi posse, responsum sit; eo tamen minime contenti, instantissime urgent Resolutionem, ut dixi cathegoricam. In eumque finem in promptu se habere ajunt naviculam (quæ pyratica est & Anglicana) pro* an Advise Boat, *quæ Resolutionem ad Regem deferat quam citissime &c.*

IV. *Asseverant nonnulli Parlamentum Thurloem ab officio remoturum, quod verisimile quidem: Sed neque certi aliquid ea de re prædici, neque verè judicari potest, num si removeretur salutare istud aut noxium Suecis sit? Quippè qui Moderator. Consiliorum Principis, res suas tam callidè & politicè gubernat ut arduum sit perdiscere, num Consiliis Suecorum prosit aut obsit &c.*

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 7. February 1659.

EDELE GESTRENGE HEER,

EEn Doctor Medicinæ genaemdt *Kuffelaer*, die over veel jaeren hier te Lande heeft getrouwt de Doghter van eenen *Drebber*, vermaert door verscheyde inventien, ende voornaementlyck van Vuurwercken, heeft sigh tsedert nogh meer in die Konst geoeffent, ende heeft weynige weecken voor het overlyden van den laetsten Lord *Protector* hier op de Rivier de preuve aen syne Hoogheyt selfs getoondt, van een Waeter-Petard ofte Vuurwerck, daer mede hy een Schip aenstondts in de grondt schoot; de Heer *Protector* hadt soo grooten behaegen in de inventie, dat hy hem tot eene Recompense tienduysent Ponden Sterlings beloofde, mits dat hy hier te Lande in desselfs dienst wilde blyven, maer sedert syne Hoogheyts overlyden, heeft hy genegentheydt gekregen, om liever den Staet van het Vereenighde Nederlandt te dienen, voor vry minder Recompense; maer alsoo hy hier voor negen ofte tienduysendt guldens is geïndebteert, kan hy niet wel van hier geraecken, sulcks dat ick hem niet heb konnen disponeren, om selfs sigh in den Haege aen haer Hoog Mog. aen te geven. Hy heeft eenigen tydt tot Aernhem gewoondt, ende is by den Heer *Suygens* bekendt, ende gisteren heeft hy my geseyt, dat de Generael *Montague* om hem hadt gesonden, ende datse hem hier soecken te engageren, maer als haer Ho. Mog. de somma van duysendt Ponden Sterlings geliefden over te senden, om hem van hier met syne Familie los te konnen maeken, dat hy sigh van hier soude begeven, ende de preuve van de voorsz. Inventie doen voor haere Hoog Mog. ende van twee soorten van Granaden nader uytgedruckt in desselfs hier bygevoeghde Memorie. Ick heb door anderen ook verstaen, dat hy met goedt succes de preuve van de voorsz. Inventie voor den overleden *Protector* heeft gedaen, ende dat hem eene groote Recompense was toegeseyt, ende heb daerom niet willen naelaeten, U Ed. van desselfs aenbiedinge kennisse te geven, de somma door hem geëyscht, om van hier te geraecken, is groot; maer den dienst soude ook considerabel wesen, die den Staet van syne inventie soude konnen trecken, het Instrument soude soo wel met groote als kleyne Schepen konnen te werck gesteldt werden op de distantie van 20. voeten ofte daer omtrent. Ick referere my tot het geene by de Regeeringe daer op sal werden goedtgevonden, ende versoeck gedienstelyck, dat ick by rescriptie magh verneemen, wat ick den voornoemden Doctor

Doctor *Kuffelaer* tot antwoordt sal mogen geven. Waer mede eyndigende, sal blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 7. February 1659.

Volght een Bylaege.

Drie Oorloghs-Inventien geproponeert aen den overleden Heer Protector van Engelandt, &c.

DE Eerste is geweest om een Schip, met een kleyne Machine of Instrument, aen een lange pael vastgemaeckt, door beweeginge ende aenroeringe in een ogenblick te doen sincken.

De Twede was, om een Granaedt te maecken, dewelcke in een aerde wal geschooten, nae een kleyne tydt syne operatie sal doen, ende een Bresse sal maecken, nae advenant syne grootheydt, van veelen synde gepractiseert, maer tot nogh toe nooit uytgevonden.

De Derde was om een Granaedt, op sulck een maniere gepractiseert toe te stellen, datse op een Schip geschooten, in 't midden des Schips syne operatie uytwerckt, ende 't Volck onbequaem maeckt, om sigh langer te defenderen.

Van de eerste Inventie is door ordre van den overleden' Heer *Protector* een proeve gedaen op den Theems by Deptfordt, ende de rupture was 12. voeten langh ende 8. voeten breedt, ende dese Inventie wierdt verkoght voor 10000. Ponden Sterlings, maer door de afstervinge van den Heer *Protector*, is daer niet vorders in gedaen.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 14. February 1659.

EDELE GESTRENGE HEER,

SEdert het afgaen van myne jonghste, in dato den 7. deser loopende maendt, syn my U Edts. twee distincte Missiven van den selven dato gisteren naedemiddagh wel ter handen gekomen.

Nopende de saecken in 't Oosten bespeure ick by de Leeden van Hollandt seer goede inclinatie, omme het werck te brengen tot een accommodement, dogh ick bevinde by deselve ook, ende myns bedunckens met reden, swaerigheyd, om daer omtrent haere uyterste meyninge in 't particulier by Resolutie ter neder te stellen, ende nogh veel meerder om daer over ter Generaliteyt te doen delibereren, soo om dat het selve eventueelle, groot præjudicie aen de saeke selfs soude konnen geven; alsmede om dat sigh aldaer lightelyck diversche sentimenten omtrent het voorsz. subject tusschen de Provincien souden komen te openbaeren, voornaementlyck ten aensien van 't interesse van andere Potentaten in de voorsz. saeke mede gemesleert, 't welck Godt betert by sommige meerder, als dat van haer eygen Vaderlandt werdt bëyvert, ende sal oversulks nae myn geringh begrip, naeuwlyks eene andere uytkomste in de voorsz saeke te vinden syn, dan dat Vranckryck ende Engelandt door haere Ministers, ende aen U Ed. aldaer, ende ook onder de handt alhier aen die geene die 't werck betrouwt magh worden, openinge doen, ende in confidentie communicatie geven van haere finale intentie omtrent het selve subject, op dat alsoo het werck vorder in dier voegen onder de handt beleyt moge worden, dat Vranckryck ende Engelandt voornoemdt met haer Ed. Groot Mog. dienaengaende in een ende 't selve sentiment mogen werden gebraght; ende aengesien de Koningh van Sweden sonder 't support van Vranckryck ende Engelandt, ende de Koningh van Denemarcken sonder 't support ende de Provinciale werckinge van haer Ed. Groot Mog. ter Generaliteyt niet en kan opiniatreren, soo oordeele ick, onder verbeteringe, dat in diervoegen deselve klem bygebraght, ende elckanderen over ende weder gelycke verseeckeringe gegeven kan worden, als de Heer *Bourdeaux Neufville* aen U Ed. voorgeslaegen heeft.

Myn particulier gevoelen omtrent de voorsz. saeke hebbe ick U Ed. voor desen bekendt gemaeckt, ook selfs te konnen gaen conform den voorslagh voor desen by de Ministers van beyde de voornoemde Staeten gedaen, naementlyck om de saeke in 't gros tusschen Sweden ende Denemarcken te termineren, op den voet van 't Rotschiltsche-Tractaet, mits in allen gevalle uytgelight wordende het Artikel spreeckende van de Seelusie der Oorloghschepen uyt de Oostzee; ende soo veel meer tot voordeel van Denemarcken, ten opsighte van dese laetste invasie, ende de excessive schaeden daer door geleden, bedongen wordende als het eenighsints doenlyck sal syn; dat voorts desen Staet omtrent de Navigatie ende Commercie mitsgaders haer vrienden, ende naementlyck de Keurvorst van Brandenburgh, ende de Stadt van Dantzich, gerust soude werden gesteldt door het voltrecken van het bewuste Elbinghsche-Tractaet, met de elucidatien, ende voor alle daerbenevens bondighlyck verseekert, van dat de Koningh van Sweden nu nogh naemaels geene Tolvorderinge in den Orisont soude ondernemen, ende dat over alle 't selve eene gemeene Guarantie by de drie Staeten geinterponeert soude worden, ende 't gunt vorders in 't selve adjustement tot de meeste securiteyt ende gerustheydt soude konnen werden gestipuleert. Ick wil ook hoopen in cas Vranckryck ende Engelandt desen Staet daer toe geliefden te nodigen, gelyck deselve haer Ho. Mog. tot de Mediatie genodight hebben, ende de Mediatie by Sweden geaccepteert wesende, dat haer

Ed.

Ed. Groot Mog. tot 't voorsz. sentiment door goede devoiren eyndelyck gedisponeert souden konnen werden; ende ick sal dienvolgende verlangen, dat aen desen Staet soodanige aensoeckinge ende nodinge gedaen moge worden.

Ik hebbe gisteren aen den Heer Resident *Copes*, by absentie van den Heer *Weyman* bekend gemaeckt, dat men aldaer een Minister van den Heer Keurvorst te gemoet siet, ende sal by de eerste occasie sulcks mede aen de Heeren Deensche Ministers notificeeren.

Aengaende de saeke van Kapiteyn *Clarque* kan ick U Ed. geen ander beright geven, als dat by de Leeden van Hollandt het werck van de begevinge der Compagnien nogh is fluctuerende, ende dat dienvolgende voor ende aleer daer omtrent iets positive ter neder gesteldt sal wesen, geen apparentie is om den voornoemden *Clarque* tot eene Compagnie te konnen helpen.

De voorgeroerde Inventie van Doctor *Kuffelaer* moet ick bekennen niet te konnen oordelen de Leden te sullen konnen bewegen, om iets ter wereldt veel min 1000. Ponden Sterlinghs te spenderen, alvoorens daer van de preuve ende effecten te hebben gehadt ende genooten, niet te min sal ick in geen gebreecke blyven, volgens U Edts. intentie de Regeringe voor te stellen, 't geen U Ed. dienaengaende is aenroerende.

Ik verlange, te verstaen of *Fairfax*, *Lambert* ende diergelycke Messieurs, ook actuelyck in 't tegenwoordigh Parlement compareren, ook wat hope ende apparentie aldaer van den uytslag der besoignes van 't voorsz. Parlement geschept ende gemaeckt werdt.

Ick bidde, dat U Ed. myne gedienstige gebiedenisse by occasie gelieve te doen aen den Heer *van Heenvliet*, ende syn Ed. verseekeren, dat ick des noots synde by alle gelegentheydt sal traghten desselfs uytblyven ten besten te doen opnemen, ende hier mede afbreekende sal blyven,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 17. February 1659.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 14. February 1659.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Ed. Missiven van den 31. January laetstleden ende van den 7. deses, syn my wel geworden, de eerste op den 10. ende de andere den 13. van de tegenwoordige maendt. Uyt de nevensgaende sal U Ed. wel konnen afnemen, dat men hier de sinnen niet veel op uytheemsche saeken kan setten. Ick heb hier nevens gevoeght eene getranslateerde copye van de Bil inge-

ingebraght, rakende de erkenteniſſe van den tegenwoordigen Lord *Protector*, deſelve is my toebetrouwdt door een vriendt, ende heb hem belooft, dat ickſe niet en ſoude communiceren aen de publycke Vergaederinge. Ick heb aen den Heer *de Bourdeaux Neufville* gedaen, het compliment volgens U Ed. ſchryvens van den 7. voorſchreven, ende konde bemercken, dat 't hem ſeer aengenaem was, daer nae ſprack ick met ſyne Ed., raeckende de bewuſte defenſive Alliantie, hem met eenen ſeggende, dat ick den Heer *Thurloe* noghte den Heer *Fiennes*, mits de domeſtycke affairen alhier, niet hadt konnen ſpreecken, ſyne Ed. antwoordde my, dat hyſe ook nergens over dorſt moeyen, ende meende, datſe haer in geen ſaeken ſullen inlaeten, voor ende aleer de voornoemde Acte van Erkenteniſſe ſal gepaſſeert weſen, ende was van gevoelen, dat het aen deſelve niet ſal haperen, vermidts hy meende wel verſeekert te weſen, dat de drie vierde parten van de Leden voor de tegenwoordige Regeeringe waeren, andere meenen, dat het nogh wel wat ſoude mogen getraineert worden, daer ſyn over de hondert gepractiſeerde Reghtsgeleerden in het Parlement; ook ſynder verſcheyde Royaliſten, ende de Leeden van het Oude- ofte Lange-Parlement, ſyn ſeer geanimeert; ende de Gemeente in het generael ſoude gaerne ontlaſt weſen van de Schattingen ende Impoſitien. Ick ben blyde, dat het werck van de bewuſte drie Engelſche Schepen, ende de andere klaghten over de injurieuſe Proceduren afgedaen ſyn, ende weet wel dat het door U Ed. goede directie is uytgewrocht; de twee Gecommitteerde Koopluyden hebben my belooft, datſe over de finale vereffeninge alle gemack ſullen bybrengen. Ick heb deſelve een briefje van addreſſe aen U Ed. mede gegeven. Ick ſal eghter met den Heere *Thurloe*, ſoo haeſt het ſal mogelyck weeſen, naeder ſoecken te ſpreecken; het waere te wenſchen, dat deſe Heeren ſoo genereus waeren, datſe meede ſoo reſoluitelyck wilden gaen, in het geene haer van weegen de Vereenighde Provincien tot wederſydts geruſtheydt werdt geverght. Ick bedanck U Ed. over de copyen van de Tractaten ende Elucidatien, ende my hier mede gantſch gedienſtelyck aen U Ed. Geſtrenge gebiedende, ſal ick verblyven,

Edele Geſtrenge Heer,

Uwe Ed. Dienſtwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Weſtmunſter den 14. February 1659.

Volght

Volght een Bylaege.

Een Acte van erkentenisse van syne Hoogheyts Reght ende Tytel tot het Gouvernement ende Hooge Overigheydt van de Republyk van Engelandt, Schotlandt ende Yerlandt.

ALsoo immediatelyck nae het afsterven van Uwe Hoogheyts hooghgemelde Vaeder, den overleden Lord *Protector* van de Republyk van Engelandt, Schotlandt ende Yerlandt ende de Dominien ende Territorien daer aen behoorende, Uwe Hoogheyt is geworden syne wettige Successeur, om hem te succederen in het Gouvernement van dese Natien, tot groote verheuginge van het Volck van deselve, betuyght door haer generael consent ende approbatie, ende Uwe Hoogheyt ook vervolgens heeft op sigh genomen de geseyde successie ende Gouvernement (het welcke Godt door syne groote genade tot dese Natien met Vrede ende tranquilliteyt heeft gesegent,) ende alhoewel dit is een ample saeke de satisfactie van de hertelyke bekentenisse van Uw Hoogheyts successie in het Gouvernement, noghtans wy de twee Huysen des Parlements, door Uwe Autoriteyt vergaedert, aghten het van gelycken onse schuldige plight te wesen, dese volgende bekentenisse ende erkentenisse te maeken, ende bekennen ende erkennen vryelyk ende volkomentlyk, ende bidden dat het door U Hoogheydt, ende door de Autoriteyt van dit tegenwoordige Parlement mag geordonneert ende verklaert worden, ende het werde geordonneert ende veklaert. Dat Uwe Hoogheyt is de wettige Hooge Overigheydt ende Lord *Protector* van de Republyk van Engeland, Schotland ende Yerland, ende van de Dominien ende Territorien daer aen behoorende; ende sal dienvolgende door alle het Volck, soo wel hooge als laege Stants, moeten werden geobedieert.

Volght een andere Bylaege.

EXCELLENTISSIME DOMINE LEGATE,

REscriptum,

I. *Resolutio utut flagellata, extorqueri tamen non potuit, sed necessario in tempus futurum, dum de Parlamenti eventu constiterit, rejicienda fuit.*

II. *Parlamenti initia, & qualis oratio Protectoris, ubi imprimis commendatur, quod miris modis patrocinium rei Suecicæ egisse cæperit, ut proinde non dubitandum, quin in regimine suo stabilitus, Regis Suecicæ desiderio & votis per omnia satisfacturus sit.*

III. *Quo odiosa.* 1. *Quod Parlamentum Scoticis Dominis in domo majori locum negarit.* 2. *Dominus inferior electum oratorem.* (the Speaker) *suum D. Protectori non præsentaverit, quod semper moris fuit in Anglia usitati.*

Cætera minoris momenti &c.

Qualia nova litteræ Regis, atque aliorum novissima attulere resciscere a Suecis difficile fuit, invisa illis ea fuisse vel inde collige, quod dictas litteras, pro consuetudine ipsorum ostentare noluerint.

Num & quando, & quot navibus Classis Anglicana ad Sundam revertatur, nemo Suecorum adhuc exploratum habet, multo minus pro certo asseverare possunt, eam Regi in auxilium missum iri. De hoc securum me satis reddunt litteræ ipsorum ad Regem datæ, quippe rerum talium nullam adhuc mentionem faciunt. &c.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 21. February 1659.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Edts. Missive in dato den 14. deser lopende maendt is my nae 't afgaen van mynen jonghsten van den selven dato wel ter handen gekomen.

Ick hebbe nae 't schryven van deselve aen haer Ed. Groot Mog. gecommuniceert de saeke van Doctor *Kuffelaer* ende aldaer bespeurt het selve gevoelen, 't welk ick U Ed. voor myn particulier overgeschreven hebbe; te meer aengesien eenige Leden wisten te allegeeren, dat de voorsz. Heer *Kuffelaer* al voor desen syne inventie alhier aen den Staet aengebragt heeft, ende dat daer van doenmaels door die van de Admiraliteyt van Rotterdam ende elders de preuve is genomen, dogh niet soodanigh geoordeelt dat de Stadt daer van eenige notable dienst soude konnen trecken.

Over de executie van 't bewuste contract nopende de Schepen voor Bantam genomen, is alhier mede meest alles geadjusteert sulks dat nauwlyks iets meerder resteert, als het geconvenieerde in behoorlycke forme te redigeren in geschrifte, 't welck ick U Ed. ook met den naesten hope toe te senden.

Nopende de saeken van 't Oosten hebbe ick U Ed. met de jonghste post omstandiglyck geadviseert, daer by ick nogh niets wete te voegen.

Ick hope, dat de Vergaederinge van haer Ed. Groot Mog. op morgen van den anderen sal konnen scheyden, ende dat in deselve nogh alvorens vrughtbare consenten tot conclusie sullen konnen werden gebraght, daer van ick U Ed. den uytslagh te syner tydt verhope te adviseren. Ende als nu hier mede afbreeckende, sal ick verblyven,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 21. February 1659.

Aen

Aen den Heer. Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 28. February 1659.

EDELE GESTRENGE HEER,

SEdert 't afgaen van mynen jongsten in dato den 21. deser lopende maendt, is de post van daer nogh niet gearriveert; sulcks dat ick geene materie hebbe om te beantwoorden.

De Heeren Staten van Hollandt ende West-Vrieslandt syn op Saturdag voorleden van den anderen gescheyden, hebbende op 't stuck van de middelen Gode sy lof, soo verre considerabele consenten gedragen, als ick niet kan geloven iet voor desen op eene sessie tot conclusie gebragt te wesen, gelyck U Ed. uyt de ses distincte Resolutien * hier nevens gevoeght breder sal gelieven af te nemen.

Het naeder geconvenieerde op de liquidatie van 't voorgaende contract † raeckende de drie bewuste Schepen op de Reede van Bantam genomen, is gisteren geteeckent, ende gaet de copye van dien mede hier nevens tot U Edts. naerightinge. Ick hebbe in de Heeren *Lannoy* ende *Skinder* by experientie tot myn groot contentement gevonden een seer gesondt oordeel, goede conduite, ende veel discretie, sulcks dat deselve meer geobtineert hebben, als mogelyck anderen wel souden hebben weten te wege te brengen, ende dat niet te min met goedt contentement van Gecommitteerde Bewinthebberen, die met henlieden gebesoigneert hebben.

Op de bevredinge van de Oostersche Maghten, hebbe ick de saeke alhier onder de handt soo verre geprevenieert, dat ick hope, in cas Vranckryck ende Engelandt daer over alhier in redelyckheydt, ende met bescheydenheydt iets traghten te adjusteren, dienthalven wel iets solidelyck vastgesteldt te sullen konnen werden, ende dat de saeke by de moderaetsten in den onsen wel lightelyk gebragt soude konnen werden tot den voet by my voor desen U Ed., ende nogh jongst op den 14. deses, voor myn particulier gevoelen overgeschreven; Dogh en soude de saecke geensints mogen lyden in publicque deliberatien, immers niet ter Generaliteyt, gebraght te werden, ende ick wil oversulcks hopen, ende met verlangen te gemoet te sien, dat de Heeren *du Thou* ende *Downingh* met de verwagt werdende brieven uyt Engeland, ende de naeste post uyt Vranckryck volkomentlyck sullen wesen geinstrueert. Waer over ick ook hoope dat U Ed. gelegentheydt sal vinden, om met de Heeren *Bourdeaux Neufville* ende *Thurloe* in communicatie te komen; Ende desen hier mede afbreeckende, sal ick verblyven,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 28. February 1659.

* Zie *Resolutien van Consideratie*, pag. 484. enz. in Quarto. † *Ibidem*, pag. 483.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 21. February 1659.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Edts. Missive van den veertienden deses is my gister-avondt wel geworden.

Soo lange als de Acte van erkentenisse niet volkomentlyck sal syn vastgesteldt, kan ick my niet inbeelden, dat de Heer *Protector* ofte de Heer Secretaris van Staet met my sullen soecken te spreecken, maer soo haest als ick eenige gelegentheydt daer toe sal konnen bekomen, sal ick se soecken waer te nemen, ende myn best doen, om se daer toe te disponeren, dat den Staet der Vereenighde Nederlanden van dese syde soude mogen gerust gestelt werden, ten aensien van de saecken in 't Oosten, ende dat men hier niet en gedooge dat'er eenige Equipagien op Uytheemsche particuliere commissien werden in 't werck gestelt. Ick bemerck, datse verscheyde Persoonen gebruycken, om alles dat in Hollandt ende Zeelandt passeert te verspieden, insonderheydt raeckende de tegenwoordige Equipagie van 's Landts Oorloghschepen, ende vermits ons Volck seer luytspreeckende is, werden de saecken seer odieuselyck dickmaels gerepresenteert. Alhoewel verscheyde Leden in het tegenwoordigh Parlement, die met het Groote Parlement syn gedissolveerdt geweest, haer seer bevlytigen, om met behulp van eenige misnoeghde Officieren van de Armée, de Authoriteyt van den tegenwoordigen Heer *Protector* te besnoeyen, soo is eghter myns bedunckens seer apparent, datse niet veel sullen uytreghten, vermits alles door de meerderheyt der stemmen wordt gedetermineerdt. Ick heb den Inventeur van de Water-Petarden ende andere Oorloghs Instrumenten al voor desen te gemoet gevoerdt, dat ick my niet konde inbeelden, dat de Heeren van de Regeringe eerse eenige preuven gesien hebben, sullen konnen werden gedisponeert, om aen hem duysendt Ponden Sterlinghs te doen tellen, maer hy heeft my verklaerdt, dat hy sonder die te hebben, niet van hier kan geraecken, ende meendt, dat de preuve alhier gedaen voor den overleden Heer *Protector*, ende de recompense daer op belooft, haer Hoog Mogende behoort te bewegen, om hem soo veel te verstrecken, dat hy soude konnen overkomen, om den Staet te dienen, hy seydt, dat de Heer *Huygens* kennisse heeft van eenige diensten, dewelcke hy voor desen heeft gedaen. De nevensgaende van den bewusten Correspondent is my desen naemiddagh ter handen gekomen, ende sedert is my van een aensienlyck Heer gecommuniceert, dat'er gisteren iets notabels tot Whitehal met de Sweden soude syn gesloten, egter meenen veele verresiende ende verstandige Luyden, dat het nogh soo klaer niet en is, ende dat men eerst den uytslag van de deliberatien over de erkentenisse sal willen afwaghten. Ick ben ten hooghsten over het Sweedtsche werck bekom-

kommert, dogh de Algoede Godt, hoop ick, sal het ten besten schicken. Waer mede afbreeckende, sal blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 21. February 1659.

P. S.

Ick bidt, dat ick antwoordt magh bekomen raeckende een geschrifte overgesonden met myne brieven van den 3. January, synde klagten van *Thomas Perens* Schipper van de Adlin van Wisby.

Volght een Bylage.

EXCELLENTISSIME DOMINE LEGATE,

Rescriptum;

Dilata iterum Resolutio, atque ita ambæ conferentiæ præterita septimana habitæ, abiere steriles. Fervidissima enim illa in Parlamento agitata controversia ullis de rebus externis consultationibus locum ne minimum relinquere responsum est. Interea sperant Ministri Suecici, Protectorem quantum in ipso est, pro Rege acturum, nec dubitant si sui tantum juris & arbitrii res ea maneret, quin Regis desiderium per omnia impleturus esset. Jam vero, quia Parlamentum liberam disponendi facultatem de militia & classibus, atque rebus aliis tanti Negotii, ad se trahere studet, verendum, ne tot numero capita, deliberando tempus extrahentia, eo facultatem Hollandis præbeant, quæque male Sueciæ Rei in freto inferendi. Mandaverat quidem Protector adhuc ante constitutionem Parlamenti, omnia ad classem parata haberi: verum iterum verendum, ne ea, postquam omnia parata sunt sepofito Sueco, occidentem versus, ad interripiendum argentum Peruvianum, abire jubeatur.

Aucupati sunt Sueci in Bursa mercatoriâ novâ, de 10. navibus Hollandicis ad fretum Danicum missis, quæ res adeo perculit animos ipsorum, ut pene, quo se vertant nesciant, totamque aulam Protectoris lamentationibus repleant &c.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 28. February 1659.

EDELE GESTRENGE HEER,

ICk heb onder de brieven van den 21. deses, geene van U Ed. vernomen, dogh met aengenaemheydt door schryvens van den Heer Advocaet *van Dam* verstaen, dat door de entremise ende tusschenspreecken van U Ed. ende de Heer Resident *Downingh*, dien naemiddagh de resteerende differerende pointen tusschen de Nederlandsche Oost-Indische Compagnie ende de Engelsche finalycken waeren veraccoordeert ende verdragen. Sulcks dat ick my inbeelde, dat de tydt U Ed. daer door sal hebben ontbroocken. Godt gave dat men nu van dese syde volgens haere beloften, ook wat gemack wilde bybrengen tot de saeken daer den Staet ende de Ingesetenen van het Vereenigde Nederlandt aen is gelegen, ende insonderheyt, dat men de diffidentie, die men scheyndt te voeden, soude willen weghnemen. Ick heb gisteren lange met de Heer *Bourdeaux Neufville* gesproocken, ende getraght te doen begrypen, dat de bewuste Handelinge ofte Mediatie best soude konnen bevordert worden door de Heeren *du Thou* ende *Downingh*, als den Koningh van Sweden haer Ho. Mog. Mediatie ook soude admitteeren, het Elbinghsche Tractaet perfectioneeren, ende weg neemen alle het geene is streckende tot prejuditie van de vrye Commercie ende Navigatie in de Oost-zee. Syne Excellentie seyde, dat hy met niemand van dese Heeren in langen hadt konnen spreecken, ende dat hy niet en wist, wat deselve tegenwoordigh dienaengaende souden goedtvinden, datse haer Vloot in de 40. (meest capitaele Schepen) sterck, eerstdaegs, naementlyck in veertien daegen souden gereet hebben, voorts spreeckende van het geene door die het met den Heer *Protector* houden, in het Parlement somwylen werdt geharangueert van de Equipagie ende de desseynen van haer Hoog Mog., seyde syn Excellentie dat hy mede daer af was verwittight geweest, maer dat hy meende, dat de domestycque affairen sulcks waeren vereysschende, ende dat wy nu voor een bulback moesten dienen. Ondertusschen kan ick den Heer *Thurloe* niet komen te spreecken, ende hoor met leetweesen dat de diffidentie tegens den Staet van het Vereenighde Nederlandt meer ende meer werdt gevoedt; het accommodement over de saeken in Oost-Indiën werdt als secreet gehouden. Men prest hier daegelyks Zee-Luyden, om op de Vloot te dienen. Uyt de nevensgaende Lyst kan U Ed. bemerken, hoe het met de Equipagie alhier is gelegen. Ick heb verstaen, dat de Heer *Rosewinge* last heeft om herwaerts te komen, ende meen, dat het dienstigh soude wesen, dat hy hier tegenwoordigh waer, eer men finaelyck over het Employ van de Vloot ende Tractaet met Sweden iet kome te determineren. De Heer *Petkum* tegenwoordigh van wegen den Koningh van Denemarcken hier synde, is een trouw ende naerstigh Minister, maer werdt mismoedigh, om dat hy geene betaelinge bekomt. Ick heb myn woordt voor tweehondert Ponden Sterlings

gepa-

gepasseert, ende daer over aen den Heer *Rosewinge* geschreven, die my belooft uyt de Penningen die in Hollandt werden genegotieert, te sullen guaranderen, ick hoop, dat de aghterstallen van den Heer *Petkum* daer uyt mede sullen werden voldaen, ende my hier mede seer gedienstelyck aen U Ed. gebiedende, sal syn ende blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 28. February 1659.

Lyste gemaeckt den 27. February 1659.

Uyt Chattam syn nae de Hope in de Rivier de Theems gekomen de naevolgende Schepen, om aldaer het resteerende Bootsvolck ende behoeften in te nemen.

De Worchester.
De Triumph.
De Lion.
De Essex.
De Pleymouth.
De London.
} Gemonteert met 60. Stucken.

Van Wolledge ende Deptford, syn mede in de Hope gekomen de naevolgende Schepen.

De Spreecker.
De Bridgewater.
De Preston.
De Ruby.
De Nantwich.
De Winsby.
De Toedagh.
De Surrey.
} Gemonteert met 60. Stucken.

De Elisabeth met 36. Stucken.

De

De naevolgende Schepen sullen in de aenstaende weeck van Wolledge ende Deptford mede afvaeren nae de voorsz. Hope.

De Leopard.
De Succes.
De Halfmone.
De Engine.
De Charity.
De Satisfaction.
} Dese voeren tusschen de 50. ende 60. Stucken.

De Waymouth een Jaght met 16. Stucken.
De Neubury is in de Dock.
Met een Galeytje inneemende vivres voor den tydt van ses weecken.
Een oudt Fregat de Wayford, werdt tot Deptford toegestelt om voor een Brander te dienen.

Volght een andere Bylage.

EXCELLENTISSIME DOMINE LEGATE,

RElcriptum,

Relatio eorum, quæ in Parlamento acta, & quæ inde natæ præsenti Gubernamento difficultates, quas si Protector superaverit, credunt (Ministri Suecici) vota Regis non in cassum abitura.

Interea summo fervore urgent Sueci resolutionem categoricam. Audito enim, Weidmannum Legatum Brandenburgensem adventurum, ne præveniantur, anticipare in omnem eventum promissiones amant & enituntur, atque interea adventum ejus, quoad fieri potest, se retardaturos, pollicentur. Dixerat quidem Protector, tantum ideo periculum non imminere illis, quantum ostentant. Si secundum relationem ipsorum, validam adeo partem sibi conciliassent in Germania. Ad quod, validiorem vero esse, responderunt, partem adversariorum & ad amicorum ligam supprimendam facile habilem, nisi Angli una cooperentur, & Negotium illud contra domum Austriacam facilitare juvarent.

Variis artibus & modis utuntur Ministri Suecici, ad pertrahendum consilium Status in suas partes. Heri in conferentia cum illo habita, listam sive indicem exhibuerunt Navium Suecicarum, quarum numerus erat 47. Sudavit multum Bergmannus in conficiendo Catalogo illo, & ne nunquam baptisatæ videantur naves, intermixtas habent Mercatorias, tormentis probe instructas, minima enim tormenta gerit 35. aut 40. Adjectum quoque erat, ut rei fides tribueretur. Post scriptum ad eum modum. Tot naves nos habemus in promptu, numerum augebimus magis magisque, plures enim sub manum habemus & habituri sumus. Anglica Classis

si

si venerit, stationem optime habebit ad Croneburgum, ubi juncta cum nostra, clausum tenebit fretum, ut adeo brevi necesse sit, se ipsas consumant naves Hollandicæ, si vero aggredi nostras audeant, paratas eas ad subeundam aleam pugnæ invenient, datum Cronenburgi, die... ad mandatum speciale Sacræ Regiæ Majestatis Sueciæ.

Quam spem ex dicta hesterna conferentia extraxerint nobis patebit biduo. Nihil quicquam adhuc illis ante eam promissum esse, nobis exploratissimum. Adventum Weidmanni se retardare velle, dicunt Ministri Suecici, qui vero id fieri possit, non video, nisi forte Sleserus qui Hagam se propediem abiturum dixit subornatus a Suecis, unum atque alterum obicem noxium objectando res bonas subdolè, ut olim remoretur. Incautè agit Weidmannus, si rebus sic stantibus, diutius exspectare velit istum itineris ducem. Et in quem finem ille Danicus Hamburgi cunctatur? Utinam per expressum ab Hollandis ad iter huc maturandum, induci posset, jam enim opportunissimum ejus interventum fore, non nisi rerum præsentium ignorantissimus negaverit &c.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 7. Maert 1659.

EDELE GESTRENGE HEER,

NAe 't schryven, dogh voor 't afgaen van mynen jonghsten in dato den 28. der voorleden maendt, is my U Edts. van den 21. daer bevorens wel ter handen gekomen, ende ick hebbe gisteren mede wel ontfangen U Edts. Missive van den 28. voorsz., daer uyt met leetwesen bespeurt hebbe, dat U Ed. myne Missive van den 21. niet ter handen gekomen was, weshalven ick goedtgevonden hebbe duplicaet van deselve andermael hier nevens te voegen.

De ratificatie van den Heer *Protector* op 't accoord van den 6. February nopende de Schepen voor Bantam genomen, is tot nogh toe alhier niet overgekomen, ende de Heer *Downingh* heeft my gisteren bekent gemaeckt, dat eenige geintereßeerden in de Schepen den Olyftack, de Bantam, Isack ende anderen, die meede eenige Actie moveren, kraghtiglyck woelen om gedisadvoueert te hebben de clausule in 't voorsz. accoord influerende, daer by haere Actien ende Pretensien werden gemortificeert, dogh alsoo de verwaghtinge van de voldoeninge soo van 't selve als van 't naeder accoord van den 27. derselver maendt daer aen hanght, soo wil ik niet twyffelen of de voorsz. ratificatie sal met den eersten overkomen.

Ondertusschen hebben de Heeren *du Thou* ende *Downingh* myns wetens nog gantsch geene last bekomen raekende de bevredige der Noordtsche Koningen met 't geene daer aen dependeert, daer over ick verwondert ben, aengesien het saisoen meer ende meer aenschiet, ende dat oversulcks lightelyck Actien souden konnen voorvallen, die 't voorschreve souden als ongeneeslyck maecken.

De odieuse ende ten eenemael abusive voorstellinge van de intentien van desen Staet omtrent de Oostersche saecken van wegen den Heer *Protector* in 't Parlement gedaen, geeft alhier wat naebedencken, ende alhoewel het myns bedunckne

duncken gantsch ongeraden soude wesen het Huys daeromtrent by eene publyke propositie te desabuseren, soo meene ik noghtans ten eenemael nodigh te syn, dat eenige van de voornaemste Leden grondelyck ende confidentelyck werden geinformeert van de waere ende oprghte intentien van haer Ho. Mog. omtrent het selve subject.

Ik hoop, dat tegens den Kaper *Charles de Rils*, buyten 't bedryf van de Admiraliteyt, daer van weynigh goets is te verwaghten, by Authoriteyt van den Heer *Protector* ende den Raedt conform 't voorige exempel, sal werden voorsien. Ende dese hier mede besluytende, sal ick verblyven,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 7. Maert 1659.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 7. February 1659.

EDELE GESTRENGE HEER,

HEt is seecker dat hier te Lande veele menschen werden gevonden, dewelke alle vlydt aenwenden, om de diffidentie tusschen Engelandt ende de Vereenigde Provincien daegelycks te vermeerderen : Ende meen oversulcks, dat het myne schuldige plight is om middelen te excogiteren, door dewelcke dese Natie, ende insonderheydt de Leden vergadert in het tegenwoordige Parlement, beter onderrightinge van saeken souden konnen betoonen; ende vermits in Sir *Robert Honywood*, alle de qualiteyten resideren, die gerequireert werden om tot weghneeminge ofte ten minsten stuytinge van de voorsz. diffidentie met vrught te arbeyden, aengesien dat syne Ed. in de voorsz. Vergaederinge tegenwoordigh mede is gecommitteert, ende dat hy van de gelegentheyt van beyde Staeten ende Natien eene seer grondige, ende niet min pertinente kennisse is hebbende, ende dat hy soo wel door syn eygen affectie als interesse is geporteert, om alles tot herstellinge van eene Nationale confidentie te contribueren, soo soude ick U Ed. Gestrenge in bedencken geven, of men dien Heer niet en soude dienen te encourageren ende bequaem te maeken, om sigh ten eynde als vooren te evertueren. Ick ben bedught, dat eenige quaedwillige hem sullen tegenwerpen, dat hy Ritmeester synde in het Vereenighde Nederlandt niet bevoeght en is, om in de voorsz. Vergaederinge te verschynen, ende dat men daer mede soude soecken hem te secluderen, dogh gemerckt tegenwoordigh syn Edts. oudtste Soon by de Compagnie is, ende dat deselve nu oudt synde 28. jaeren, ende sigh door Studien, reysen in Duytschlandt, Vranckryck ende Italien, alsmede door alle loffelycke exercitien een Edelman voegende, bequaem heeft gemaeckt om den Staet te dienen, soo meen ick, onder-

onder reverentie, dat de voorsz. objectie soude konnen weggenomen worden, ende de gemelde Heer meerder aen den Staet gedevinceert, als syne Ed. vrywilligen afstandt van de voorsz. Compagnie doende, desselfs voornoemde oudtste Soon in syn Vaders plaetse daer mede weder moghte werden gebeneficeert. Ick hoop, dat U Ed. Gestrenge my de voorsz. voorslagh ten goede sal afneemen, deselve verseeckerende, dat ick daerinne geene andere insighten heb, als ten dienste van 't gemeen. Waer mede afbreeckende, sal blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 7. February 1659.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 24. February 1659.

EDELE GESTRENGE HEER,

ICk heb de nevensgaende brief met de ordinaris post niet derven affenden, weetende dat op soodaenige occasien, als de byeenkomste van 't Parlement, ofte diergelycke, de brieven meest altydt werden geopent ende gevisiteert: Ende derhalven geraeden gevonden deselve door den Secretaris van den Heer *van Heenvliedt* te laten bestellen, te meer om dat die Heer op het selve subject mede aen den Heer *van Noortwyck* heeft geschreven.

In de voorlede weeck is de Heer *Honywood* door een Kolonel van de Armée gewaerschouwt, dat men te Whitehal het oogh op hem heeft, om dat hy soo dickmaels by my komt, ende dat men hier desseyn heeft, om sigh in de tegenwoordige ongelegentheydt in den Orisont, aldaer meester te maecken, ende dat men seer jalours is, over de groote Scheeps-Maght in Nederlandt, derhalven gebruycken wy soo veel circumspectie als het mogelyck is, ende dienen kan van een eerlyck ende vertrouwt Persoon die tusschen beyden gaet.

Men verseeckert my, dat de Republiquains de kraghtighste redenen voortbrengen, ende dat haere propositien niet konnen werden tegengesproocken, maer dat eghter in die Vergaederinge soo veel geinteresseerde Persoonen compareren, dat het Hof met meerderheydt van stemmen sal prevaleren: Dogh myns bedunckens is het nogh soo klaer niet, dat men met seeckerheydt veel van den finalen uytslagh soude konnen seggen: Gisteren is'er een Vote gepasseert, verklaerende dat de Lord *Richard Cromwel*, is Lord *Protector* van de

Republyck &c.; maer op den selven tydt wierdt door een andere Vote verklaerdt, dat het Parlement behield de vryheydt, om die digniteyt te limiteren ende te restringeren desselfs Authoriteyt, ende om de Vryheydt van het Volk te verseeckeren, ende dat de Bil van recognitie ende die Vote van geender waerde sal wesen, sonder dat alle het selve kan werden vastgesteldt. Waer mede afbreeckende, sal blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 24. February 1659.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 7. Maert 1659.

EDELE GESTRENGE HEER,

MEt den laetsten ordinaris heb ick het geluck niet gehadt, dat ick iets van U Ed. handt hebbe ontfangen, ende tegenwoordigh is de post van dese weeck nogh niet aengekomen. Ick heb van goeder handt bericht gehadt van het geene in het Parlement dese weeck is gepasseert, raeckende het affenden van de Vloot van desen Staet nae den Orisondt, ende ben verseeckert, dat de Republiquains alle haere kraghten hebben ingespannen, om deselve te rugge te houden, dogh hebben overstemminge moeten lyden, alhoewel die van de Hoofsche Partye selfs soo ick hoor bekennen, dat haere Argumenten seer bondigh syn geweest, door de Leden van eene derde Partye, bestaende uyt eenige gequalificeerde Edellieden, ende habile Reghtsgeleerden, die nogh aen het Hof dependeren, nog geraden vinden de drift van de Republiquains te volgen, is de resolutie raeckende de voorschreve Vloot seer geclausuleert, sulcks dat nootsaeckelyck nieuwe deliberatien daer over sullen moeten vallen. Men meent, dat over het Huys van de Lords groote difficulteyten sullen gemoveert werden, ende eenige syn bedught, dat het Parlement daer op wel soude mogen gedissolveert werden. Ondertusschen is alles tusschen den Heer *Protector* ende den Generael *Desbourouw*, ende de andere hooge Officieren van de Armée, volkomentlyck geaccommodeert; maer men verseeckert my, dat men seer om geldt-middelen is verlegen: De Koopluyden uyt de Stadt London in het Parlement compareerende, hebben by occasie van de Deliberatie over het Employ

ploov van de Vloot, seer grote nydigheydt ende bitterheydt getoont tegens de Vereenighde Provincien; ende eenige hebben opentlyck geseydt, dat men Vrede met Spanjen behoorde te maecken, ende tegens de Nederlanders Oorlogh te voeren; vermits deselve al het voordeel van de Commercien nae haer trecken; maer derselver passie grooter synde als haere redenen, soo sullense met Godes hulpe van haer ooghmerck gefrustreert werden, alhoewel ongelooffelyck, veel Menschen ten hooghsten daer om rockenen.

De Lord *Fairfax* ende de Major-Generael *Lambert* compareren dagelycks in het Parlement. De Lords van het andere Huys compareren daegelycks mede, dogh verrighten seer weynigh; geen van de oude Lords die mede beschreven waeren heeft willen compareren, ende my werdt geseyt, dat veele Leden in het Parlement liever de oude Lords souden herstellen, als de nieuwe admitteeren ofte erkennen. Ick verlangh seer om te hooren, dat de Heer *van Wassenaer* in het Vaderlandt sal wesen gearriveert. Ende hier mede U Ed. in de beschermінge des Alderhooghsten beveelende, sal altydt syn ende blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 7. Maert 1659.

P. S.

Men is hier verwondert, dat'er niemandt van wegen Denemarcken ofte Brandenburgh overkomt.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 7. Maert 1659.

EDELE GESTRENGE HEER,

VErscheyde Nederlandtsche Koopluyden alhier, geven seer goede getuygenisse van een Jonghman van Bommel, die sigh eenige jaeren in de Kanarische-Eylanden heeft onthouden, ende mits het overlyden van den Nederlandtschen Consul aldaer, soude hy gaerne met die Commissie werden gebeneficeert; hy is in de Spaensche, Fransche en Engelsche Taelen seer wel geverseert, ende verstaet de Negotie aldaer grondelyck; ende syn Broeder alhier heeft seer groten iever altyd getoondt tot den dienst van syn Vaderlandt; sulks dat ik hem

niet heb konnen weygeren het voornoemde versoeck aen U Ed. te recommanderen, waer mede afbreeckende sal blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 7. Maert 1659.

Volght een Bylaege.

EXCELLENTISSIME DOMINE LEGATE,

RESCRIPTUM,

I. *Quæ in Parliamento pro Protectore Acta, item quæ exinde spes boni rerum suarum eventus Suecis effulget, maximè quod insignem numerum in suos partes traxerint atque insuper Legati exteri, quorum adventus adeò metuerunt, Deo ita rem miraculosè gubernante, nondum venerint.*

II. *Labores ipsorum (Suecicos Ministros volo) hactenus quod fuerint frustratorii eatenus, quatenus pro responsione sive Resolutione categorica, affirmative aut negative danda sudaverunt, eo usque vero se Negotium nunc produxisse, ut rem Suecicam in Parliamento die Lunæ certissimè proponi se curaturum, Protector promiserit, uti jam Actum est.*

Ne autem res perfunctorie in Parliamento tractaretur, vallidum hoc iniverunt Consilium, nempe scriptum aliquod. Thurloi (Secret. Stat.) tradiderunt Parliamento prælegendum, continens quæstionem Status controversi inter Regem Sueciæ & Daniæ, respectu Angliæ &c.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 14. Maert 1659.

EDELE GESTRENGE HEER,

UEdts. Missiven van den 7. en 24. der voorleden maendt, raeckende de saeke van den Heer *Honywood*; mitsgaders die van den 7. deses, syn my nae 't afgaen van mynen jonghsten van den selven dato wel ter handen gekomen, ende ick sal in de voorsz. saeke van den Heer *Honywood* seer gaern tot desselfs

Als contentement helpen bybrengen, alles wat doenlyck sal syn; maer ick bespeure de inclinatie van de Leden van haer Ed. Groot Mog. Vergaderinge op diergelycke voorvallen soodanigh, dat het seer difficiel, ende in allen gevalle van seer langen trayn sal syn, daerinne iets vrughtbaerlycks te konnen uytwercken.

Raeckende de bevredíginge van de Maghten in 't Noorden, heeft de Heer Kardinael *Mazarin* seer resoluit gesproocken tegens den Heer Ambassadeur *Boreel*, ende in specie dat Vranckryck niet soude gedogen, dat Sweden eenige belastingen soude ondernemen te heffen in de Orisont; maer tot nogh toe hebben de Heeren Ministers van Vranckryck ende Engelandt haer niet gelast gevonden, om daer over in particulari alhier te concerteren: Dogh de Heer *Downingh* van Dordreght wedergekeert synde, werwaerts hy sigh voorleden Maendagh begeven hadde, heeft soo terstondt gesonden, om my te spreeken; sulcks dat ick wel soude vermoeden, dat hy dienthalven wel eenige naedere last moght bekomen hebben, 't welck soo my de tydt sulcks toelaet ick nogh met dese post U Ed. sal adviseren; ondertusschen blyvende,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 14. Maert 1659.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 14. Maert 1659.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Ed Missiven van den 21. ende 28. der voorlede maendt, syn my eerst op den 8. deser behandight, ende die van den 7. gister-avondt, het is verwonderinghs waerdigh, dat ses sulcke considerable Pointen in eene sessie tot besluyt hebben konnen gebraght worden, de Algoede Godt, hoop ick, sal alles voorts ten besten schicken. Veel Leden syn van gevoelen, dat de Heer *Protector* de Vloot niet sal laten uytloopen op de Vote gisteren over agt dagen genomen. De Sweedtsche Ministers woelen dapper, ende hadden het geschrift by getranslateerde copye hier nevensgaende, gaerne door den Heere *Thurloe* in het Huys doen lesen, maer deselve sigh daer af excuseerende, hebbense het door haer toegeneygde vrienden doen distribueren. Men vindt het hier seer vreemdt, dat de Ministers van Denemarcken ende Brandenburgh, dewelcke men al over lange heeft geseyt, dat herwaerdts souden komen, nogh te rugge blyven, het waere beter geweest, dat men nooit daer af had gesproocken, voor al meen ick, onder correctie, dat de Heer *Rosewinge* syne reyse behoort te vorderen.

Doctor

Doctor *Kuffelaer* is desen morgen weder by my geweest, ende heeft my geseydt, dat hy naeder hebbende gedaght op het geene ik hem nae de receptie van U Edts. Missive van den 21. February hadt te gemoet gevoert, sigh soude laten bewegen om van hier te vertrecken, ende haer Hoog Mogende te komen dienen, als hy eene schriftelycke toeseggingе hadde, dat de Regeeringe op de preuve van syn geinventeerde Water-Petard, daer over hem door de overleden Heer *Protector* tien duysendt Ponden Sterlings waeren belooft, hem alhier maer een duysendt Pondt souden willen doen fourneeren, om daer mede met syn Familie van hier te konnen geraecken, ende soude sigh over de verdere recompense, voor die ende nogh andere inventien, refereren aen de discretie van de Regeeringe; hy beroept sigh op de kennisse die de Heer *van Zuylichem* heeft, van iets dat hy voor desen heeft gedaen. Ick sal verwaghten, wat de Heeren op dien voorslagh sullen goetvinden, ingevalle het soo kan verstaen werden, soo soude hy de preuve door syn Soon ende Schoonbroeder laeten doen, ende daer nae selfs overgaen. Men is hier seer besigh, om door Committées van het Parlement den Staet der Finantien te examineren, ende om andere saeken te ondersoecken. Waer mede eyndigende, sal blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 14. Maert 1659.

Copye Translaet.

De Gestatueerde Casus tusschen Sweeden ende Denemarcken, in regard van Engelandt.

DE questie is, of (soo als de saek nu staet) het interest van Engelandt is, de Sweedtsche Actien te begunstigen, ende deselve op het aldersspoedigste te assisteeren, of liever kraghtigh ende alleenlyck te bëyveren, dat'er aenstonts eene Vreede tusschen de twee Koningen getroffen ende alle dingen op soodaenigen voet, als in voorige tyden gestelt moghten werden.

Het laetste deel van de questie wordt staende gehouden door de Hollantsche Partye, op de gronden van een gesupponeerde mogelykheyt van een Universeele Vreede, dewelcke dese syn.

I. Beyde de Koningen syn Engelandts Vrienden ende Geconfedereerden.

II. Sy

II. Sy syn beyde Protestantsche Prinsen, ende behooren vereenight te syn in de gemeene saek.

III. Alle Staten moeten behartigen, om een ballance tusschen haer Naebueren te maecken, op dat geene kome te groot te worden, ende te overweldigen alle de rest.

IV. Dat het beeter is, dat de Sond is in twee handen, als in eene.

Maer het eerste deel van de questie (naementlyck dat het is 't waere intrest van Engelandt de Actien van Sweden in dese tegenwoordige exigentie sonder eenig uytstel te assisteren, eer dat'er een Tractaet van Universeele Vrede voortgeset werde) wordt geaffirmeert door de eerste Engelsche Patriot, ten eersten welkers ooghmerk is de waere Protestantsche saek te handhaeven, de Kercken die buyten syn, ende de liberteyt van 't Evangelium te preserveren, de geregtigheyt in een reghtvaerdige saek te maintineren, ende de reële welstant van haer eygen Natie te bevorderen, op dese volgende gronden.

I. Om dat de tegenwoordige exigentie van de Sweedsche saek, synde overvallen van de maghtigste Vyanden aen alle seyden, dewelke ook syn de Vyanden van Engelandt, sulcks is, dat Sweden sonder een spoedige assistentie van Engelandt, van haer sal opgeslockt worden, beyde te Water ende te Lande, soo dat Engeland moet aenmercken, of haer aen dese tegenwoordige conservatie niet meerder is gelegen, dan aen de toekomende restitutie van Denemarcken.

II. Om dat de gepresteerde wensch van een Universeele Vreede alleenlyck is geinventeert om de Sweedsche affairen te ruineren, siende, dat sy, dewelcke schynen sulks te urgeren, syn de Hooft-Auteuren ende stoockers van den Universeelen Oorlogh tegens Sweden, om syn ruine uyt te wercken, terwylen sy een Vreede voor hem pretenderen; laet de Sweed eerst in sodanigen postuer syn, dat hy kan tracteeren, ende laet 'er dan een Tractaet voortgeset worden.

III. De Sweed in dit geval is geen overvaller, hy was overvallen ende geconstringeert om Polen te verlaeten sigh selfs tegens Denemarcken te defenderen, dapper tegens syn wil, met een uytnemend pryckel, ende Godt hebbende hem verlossinge verleent, soo kon hy niet voortgaen met eenige behoudenisse tegens 't Huys van Oostenryck, voor ende aleer hy sigh selfs van den Deen verseeckerde, den welcken hy bevond te syn in een Alliancie met syn Vyandt, verbeydende maer opportuniteyt om hem te mogen overvallen, soo dat dese tegenwoordige Actie niet anders is, als maer een continuatie van syn desseyn, te weten om aghter sigh verseeckert te syn, wanneer hy syn Hooft-Vyandt voor sigh moet hebben om mede te handelen.

IV. Gelyck Engelandt Westwaers is, soo is Sweden Oostwaers ende in Duytslandt de eenige Pilaer ende Protecteur onder Godt van 't Protestantsche interest, 't welck de Sweed konstantelyck heeft voorgestaen tegens Oostenryck, 't welk is de capitaele Vyandt van de Protestantsche saeke, ende indien de Sweed nu sal verlaeten worden, wanneer hy te doen heeft van de adherenten van de Oostenrycksche Partye, soo sal hier nae eeuwiglyck incapabel gemaeckt worden, om ietwes voor die saeke te doen, dewelcke consequentelyck sal verlooren gaen, want alle de resteerende, ofte sitten stille ende loeren vast toe, ofte verraden deselve al, gelyk Saxen ende Brandenburgh met Denemarcken, de welcke Hollandt aen 't werck heeft geholpen.

V. Indien men een waere balance onder onse naebueren wilde maecken, soo soude Engelandt sigh soo veel voor Sweden moeten toonen, als Hollandt voor Denemarcken doet, maer indien Engelandt stille sit ende 't werck aensiet, soo sal 't syn eygen advantage geheelycken verwaerloosen, ende misschien nimmermeer weder bekomen.

VI. Sweden heeft nooit eenigen ondienst aen Engelandt gedaen, maer in tegendeel wanneer alle de Staeten in Europa tegens 't selve aenspanden ende de Koninghlycke partye favoriseerden, soo deede Sweden soo niet, maer verschafte in den Oorlogh met Hollandt soodaenige middelen, dewelcke tot den huydigen dagh toe danckbaerheyt verdienen, ende 't soude nu wel een quade belooninge wesen, wanneer alle de wereldt tegen hen is, geen vriendtschap aen hen te doen, voornaementlyck daer 't interest van Engelandt met het haere ingewickelt ende verknoght is.

VII. Het interest van Engeland ende Sweden, komt in alle dingen over een, ende daer kan geen differentie in aengewesen worden, ende onder alles soo is haer situatie soodanigh, dat sy niet soo naeby syn, dat een jalousie soude verwekt werden tusschen den anderen, noghte soo verre afgelegen, datse niet bequaem en souden weesen, om in cas van noodsaeckelyckheyt, mutuele assistentie te doen.

VIII. Waer uyt volght dat Engelandt tegenwoordigh geen Staet in Europa kan vinden, met welke het soo vaste Alliancie ende vriendtschap kan stabilieren, als met Sweden, want men sal bevinden dat 't interest van alle andere Staten niet bestaen kan met dat van Engelandt, ofte 't is contrarie, ofte te groot, ofte te kleyn, ofte geheelyck different. Maer in Sweden sal men bevinden, dat alle dese wel overeenkomen met het regte interest ende principaele desseyn van Engelandt, gelyck een reghtschapen Protestantschen Staet is, om de gemeene saek te maintineeren.

IX. Maer laet men eens sien op Denemarcken, wat het met alle haer comportementen heeft verdient, sedert dat het sig dwaeslyk heeft geëngageert om de Protestantsche saek te defenderen, ende beleyden het soo onvoorsightelyck, datse datelyck geslaegen wierden, soo is het een slaeve van de Oostenryckſche desseynen geweest, soo verre dat alle de principien ende beraetslaegingen van dien Staet het Protestantsche interest regel reght tegen gingen. In dat Hof was altoos een Spaenschen Ambassadeur residerende om de desseynen te bestieren, ende wanneer een Portugesche Ambassadeur sigh aengaf aen alle de Protestantsche Prinsen, soo en wierd hy om die oorsaeck alleen aldaer niet geadmitteert, ende overal door den Deen tegen gegaen, alwaer hy konde, ende wat dat de Deen altoos gedaen heeft om de Sweedsche desseynen voor de liberteyt van de Protestantsche in Duytslandt te traverseren, is alle de wereldt bekent, hoewel de komste der Sweden in Duytslandt de hoofd motive was, dewelcke den Keyser beweegde syn Landen hem weder te geven. Soo dat men den Deen niet aensien moet als een Protestant, maer als een Slaeve van 't Oostenryckſche interest, soo wel hier te vooren, als nu meer dan ooit.

X. Men moet Denemarcken niet aenmercken als een vrye staet in de dispositie van de Sond, om dat de Sond sedert het jaer 1644. meer in der Hollanderen, als in der Deenen possessie is geweest, soo verre dat het de Deenen niet

vry

vry stende, soodanigen contract in te gaen met eenige andere Natie, als was gedaen met de Hollanders, ende dit gedaen synde wanneer hy was in een bloeyende conditie, wat wil dan niet geschieden nae desen, wanneer syne conditie tot soo een laeghte is gebragt: indien hy wordt herstelt door den Hollander, sal hy niet een absolute possessie van de Sond hebben, om syn rembourssement te bekomen, ende wie sal dese lasten soo veel betaelen moeten, als den Koophandel van Engelandt, den welken men nae haer goetduncken sal schatten, gelyckerwys 't gesagh van Hollandt over Denemarcken openbaer genoegh daer in gebleecken heeft, dat de Deen verradelyck in faveur van de Hollanders de Engelsche Vloot arresteerde, wanneer den Oorlogh tusschen Engelandt ende Hollandt begon, ende dat hy henlieden toeliedt haer Vloot tot voor Dantsich te brengen, ende Meesters in de Baltische-Zee te wesen.

XI. Ende moet men niet considereren, dat de Oostenrykschie hebbende den Deen geassisteert, om (indien hy word herstelt) hem selfs weder te gewinnen, dan ten langelaetsten dat, 't welcke sy altydt booogt hebben, verkrygen sullen, te weten de possessie van de haevenen van de Baltische Zee, van dewelcke Sweden alleenlyck haer tot nogh toe afgehouden heeft; ende soo wanneer den Oostenrycker eens syn voet daer in kryght, laet Engelandt ende andere Koophandelaers considereren wat dat van haer interest daer sal geworden.

Wat aengaet de redenen dewelke in 't eerst geallegeert waeren, om Engelandt te induceren, om Sweden te verlaten, ende alleenlyck te beyveren, om een Alliantie voort te setten, tot een Universeele Vreede, die hebben geen gewight met allen.

I. WAnt voor eerst aengemerckt de Alliantie die tusschen Engelandt ende Denemarcken is, hoedaenigh die ook van ouds syn geweest, doen sy haer Meesters van Engelandt maeckten, wy hebben onlanghs gesien hoe verradelyck sy de wetten der Natien gevioleert hebben, wanneer sy onder pretensie van een Tractaet, der Hollanderen interest tegens dese Natie gingen dienen, ende terwyle sy met Engelandt onder Handelinge waeren, dat sy de Engelsche Vloot arresteerden, ende wanneer Mr. *Bradshaw*, de publycke Minister van desen Staet daer naetoe was gesonden, hoe sy hem onthaelt hebben, door het welcke alle men haer getrouwigheyt in Alliancien te onderhouden haest kan onderkennen. Aen de andere syde tusschen Sweden ende Engelandt; Daer is nooit eenige bresse van Vriendtschap geweest, maer Sweden heeft Engelandt geassisteert ende de beste diensten gedaen, die het op alle occasien konde; beyde onlangs in den Oorlogh met Hollandt, ende te vooren wilde Sweden den Paltz aen den Keurvorst gerestitueert hebben, indien de Spaensche Raden in Engelandt die aenbiedinge niet versmaet hadden; soo dat dese twee geconfedereerde nimmermeer konnen te saemen vergeleecken worden in respect van getrouwigheyt tegens Engelandt. Ende hoe dat de Denen haer Alliancie met Sweden in 't eerst ende laetst gehouden hebben, is soo wel

 bekent,

bekent, dat het niet van noden is sulcks te mentioneeren, anders dan dat *Danica Fides* ende *Punica Fides* deselve syn.

II. Het tweede Argument is beantwoordt in 't voorgaende discours alwaer getoont is, hoe de Deenen sigh gedraegen hebben tegens de Protestantsche saeck ende 't interest van dien, soo dat het niet de naem van een Protestant is, maer het werck, 't welck den character ende valeur van 't selve geven moet; Wat Sweden aengaet, het is de wereldt soo wel bekent, dat de Protestantsche saek in Duytslandt door haer gemaintineert is, dat het niet van nooden is om daer van te spreecken, ende indien Denemarcken ende Hollandt de Sweden niet geforceert hadden, om Polen te verlaten, de Kercken souden daer niet woest gelaten syn geweest, waerom de ruine, die op haer aengekomen is, dese moet toegereeckent worden, dewelcke de saek verraden hebben, ende haer bloed sal van desen haere handen geëyscht worden.

III. Het derde Argument, raeckende de ballance, moet soo aengemerckt worden; Dat de questie niet van wegens de grootheyt, maer of Sweden kan bestaen is; indien Sweden wordt verlaeten, soo sal der nooit eenige plaets syn voor een ballance. In dit geval kan Sweden niet te groot gemaeckt worden, om Oostenryck tegen te gaen; want het ooghmerk van het Sweedsche desseyn is Denemarcken niet, maer Oostenryck, tegens het welcke de Sweden sigh voor den tydt van 30. jaeren geëngageert hebben. Maer indien Denemarcken Brandenburgh ende Hollandt komen te prevaleeren ende Sweden te ruineeren, hebbende geen ander desseyn, als Engelandt maer te overmeesteren, soo sullen sy onwederstandelyck tegen 't selve worden.

IV. Ten vierden, aengaende de Sond, dat die in eenes handt soude syn, daer op wordt geantwoordt, dat in den tydt van eenige 100. jaeren, sedert de Deen Schoonen van de Sweden gekregen heeft, die in eener handt geweest is, soo dat dit geen nieuw ding is. 2. Soo lang als Sweden bequaem gemaeckt wordt de Sond te gebruycken, om 't gemeene Protestantsche interest te secoureren ende te advanceeren, soo is'er geen gevaer, dat die in een mans handt is, ende indien Sweden nae desen moght syn Resolutie veranderen, soo is'er geen meer pryckel datse in syn hand is, als te vooren doense in der Deenen hand was. 3. De saeken syn nu daer toe geraeckt, dat noghte Sweden noghte Denemarken, (want de Sond is niet in de Deenen, maer in der Hollanders handt) sig met de helft van de Sond willen vergenoegen, dogh seeckerlyck Sweden sal liever alles waegen, dan dat het verliesen soude, 't geene met soo veel onkosten in haer maght bekomen heeft. 4. Aengesien dat het gelegen is in 't arbitrement van Engelandt, de Sond in de een of des anders hand te stellen, soo staeter te oordeelen, of het beter voor Engelandt is, dat de Hollander deselve heeft, of de Sweed; want soo als de saeken nu sigh hebben, en kander geen deylinge plaets hebben, sonder de ruine van de Sweedsche affairen, ende van 't gemeene interest van de saek, ende van alle de avantagies, die Engelandt hier te verwaghten heeft. Aengesien dan de uytgestreckte arm van Godt den Sweed wonderlyck in de possessie van dien heeft geset, ende hy kan door Engelandt volgens haer eygen begeerte verplight worden om 't profyt van deselve te employeren tot het publycque beste, ende de particuliere advanta-

advantagie van Engelandt daer door sal gesecureert worden, soo soudet een groote dwaesheyt weesen, deselve uyt diens handen te willen nemen, in welkers het is.

E Y N D E.

Lyste der Engelsche Schepen, soo als die tegenwoordigh syn leggende op de nae volgende Plaetsen, den 14. Maert 1659.

Tot Chattam, ende in de Docks.

	Stucken.	Mannen.
De Nauseby, versien met	86	700
De London.	64	400
De Dragon.	40	200

Dese waghten nae de windt.

De Unicorne.
De St. George.

In de Hoop.

	Stucken.	Mannen.
De Triumph. De Lion. De Dumbar.	64	400
De Spreecker. De Tredath. De Worchester. De Winsby.	60	250
De Nantwich.	64	200
De Elisabeth	36	150
De Forester.		
De Satisfaction.	46	200

In de Reede van de Lecq in de Mondt van de Theems.

	Stucken.	Mannen.
De Rainbou.	64	400
De Ruby. De Bridgewater. De Preston. De Elias. De Jarsey. De Essex.	60	250
De Brian.	36	160

In de Rivier.

	Stucken.	Mannen.
De Neubury.	60	250
De Charity.		
De Engine.	46	200

Dese synde al geroet gemaeckt, waghten alleenlyck nae de windt.

Tot Gravesend leyt.

De Successie. De Halfmone.	44	200
De Leopard.	54	250
De Roosebush.	40	200
De Martin-Galley.	12	80
De Lily.	16	80

Daer leggen ook drie kleyne Schepen tot Deptford, om voor Branders te dienen.

De Schepen van Portsmuyden syn Saturdagh laetstleden vertrocken nae het Rendevous, uytgesondert de Mathias ende de Welkome.

In de Docks tot Wolledge leggen.

De Pauli.
De Colchester.
De Beare, schoongemaeckt. Ende een ander groot Schip toegetakelt.

In de Docks tot Deptford leyt.

De Kent, ende een Vlaemsch Schip.

Men seydt dat de Schepen die gereet sullen syn, alle sullen gevoert worden nae Ousleбay den 20. N. S. van dese maendt.

In Ouslebay leggen.

De Swiftshire, Vice-Admirael.	64	400
De Glofter. De Pleymouth. De Tarrinton.	60	250.

Tot Harwich leggen twaelf Schepen alle toegetakelt.

Volght

Volght een andere Bylaege.

EXCELLENTISSIME DOMINE LEGATE,

REScriptum,

Narratio de Fervida contentione, tam in Parlamento quam extra illud habita, compendiosè facta est, largiori per naviculam seu Galliotam, quam ad Regem nunc mittent Ministri Suecici, promissa ubi inter alia.

Causam Regis Suecici probè in Parlamento actam esse; adversarios in partes suas traxisse non paucos, sed ut appareret, contra Suecorum amicos parum valentes.

II. *Hollandicum Legatum coram Parlamento conquestum esse, se ad audientiam apud Protectorem non admitti, posteaque admissum inter alia serio obtestatum esse, Classem Hollandicam eum in finem minime Sundam petiturum ut quid contra Suecos moliantur, sed ut Naves mercatorias comitentur, & salvas præstent, &c.*

III. *Danicum Residentem discursum incongruentissimum cum Parlamentario quodam habuisse, idque in suum ipsius præjudicium & odium, &c.*

IV. *Scripta nonnulla se secreto Parlamento supplantasse, adversarios vero sua scripta typis excusa publicè intra parietes domus Parlamenti prætereuntibus elargitos esse, eorumque rem odio itidem exceptam.*

V. *Dispositionem de classe soli Protectoris arbitrio Parlamentario suffragio tributam esse, eamque solituram propediem. Commissionem vero Admirali Montague, nondum extraditam esse, imo illam in Secreto adeò haberi, ut quæ principalis Anglorum intentio esset, adhuc explorari nullo modo potuisse, eam tamen pro Suecis, non contra eos esse se (Ministros puta Suecicos) extra dubium ponere.*

VI. *Ascuem, duobus frigatiis status sibi adjunctis, una iturum &c.*

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 21. Maert 1659.

EDELE GESTRENGE HEER,

NAe 't afgaen van mynen jongsten in dato den 14. deser lopende maendt, is my U Edts. Missive van den selven dato wel ter handen gekomen; ende ik hebbe de pretensie of presentatie van Doctor *Kuffelaer* daerin geroert, haer Ed. Groot Mog. naeder bekent gemaeckt, die gantsch ongenegen syn, eenige beloften van belooninge aen den selven te doen, voor ende aleer den Staet de effecten van syne inventie genoten soude mogen hebben, te meer alsoo eenige Leden verklaerden goede kennisse te hebben, dat de voornoemde hier bevo-
rens

rens alhier eenige inventien aengegeven hebbende, deselve by genomene preuven bevonden souden wesen, niet wel practikabel te wesen.

De Heer *Rosewinge* heeft my verklaert, dat hy seekerlyk van meyninge is, met den eersten de reyse derwaerts aen te nemen, dogh nae ick gisse, sal 't nogh al eenige daegen ende mogelyck weecken, komen aen te lopen.

Op 't geene ick in 't eynde van de voorsz. myne jonghste Missive aengeroert hebbe, heeft de Heer Ambassadeur *Downingh* my verklaert, van de Heer *Protector* ordre te hebben ontfangen, om aen haer Hoog Mog. of de Heeren derselver Commissarisen, ofte aen my bekent te maecken, dat syne Hoogheyd wel genegen was, met Vranckryck ende desen Staet te concerteren, op wegen ende middelen door dewelcke de Vrede in 't Oosten soude werden voortgeset; ende ik hebbe daer over sedert tot diversche maelen, met den Heere Ambassadeur *du Thou* ende den Resident *Downingh* separatelyck ende gesamentlyk in gespreck geweest, gelyck wy ook met den anderen eenige pointen geconcerteert hebben, waer op wy respectivelyck by de Heeren onse Principalen souden laboreren, omme deselve daerin te doen condescenderen, bestaende in substantie in 't naevolgende.

Dat de Vrede tusschen Sweden ende Denemarcken soude werden gepousseert op de voet van 't Rotschiltsche Tractaet, dog dat daer van soude moeten werden gelight het derde Artikel, ende dat de passagie door de Zond soude vry ende onverhindert blyven, voor Koopvaerdy ende Oorloghschepen van andere Natien.

Dat de Koningh van Denemarcken de Tollen in de Zond ofte de Belt, nooit soude mogen verhogen, ende dat de Koningh van Sweden in deselve passagien nooit eenige Tollen soude mogen heffen.

Dat men kraghtighlyck soude travailjeeren om den Koningh van Sweden te doen remitteren ende quiteren de 400000. Rycksdaelders by den Koningh van Denemarcken belooft, tot reparatie van de schade door een van syne Onderdanen met naeme *Carlhof*, op de Kust van Guinea de Sweden toegebraght.

Dat alle de Plaetsen ende Landen, die volgens het Tractaet van Rotschilt aen den Koningh van Denemarcken moeten blyven, by Sweden wederom ingeruymt, ende gemelden Koningh van Denemarcken, paisibelyk gelaeten souden werden, ende dat ten regarde van Drontheim ende Bornholm gelycke officien souden werden gedaen.

Dat het Elbinghsche Tractaet met de elucidatien, soude werden geperfectioneert ende wedersyts geratificeert, ende dienvolgende de Keurvorst van Brandenburgh ende de Stadt van Dantzich daer door in securiteyt gesteldt.

Dat alle het bovenstaende door de drie Staeten soude werden gegarandeert in de beste forme.

Dat men tot bedieninge van Polen ende Sweden, mede alle goede officien soude toebrengen, in substantie op den voet by haer Hoog Mog. voor desen ter neder gestelt, in de Instructien voor haere Ministers, tot het selve werck jonghst geëmployeert geweest synde; des dat men den Koningh van Sweden voor de evacuatie van Pruyssen, ook soude traghten te doen hebben een redelycke somme van penningen.

De

De opgemelde Heeren Ministers van Vranckryck ende Engelandt, hebben my wel doen blycken, dat sy geen difficulteyt te gemoet sien, van volle magt ende last te bekomen, tot het arresteren van de boven geëxpresseerde punten ende om sigh onderlingh te verbinden, om de Koningen van Sweden ende Denemarcken tot het aengaen van de Vrede in diervoegen te necessiteren, uytgesondert alleenlyck, dat sy wat scrupuleus waeren, om te eenemael soo resoluit te gaen op de twee punten raeckende de quytscheldinge van de voorsz. 400000. Rycksdaelders, ende het behouden van Drontheim ende Bornholm; weshalven ik van myn schuldige pligt geagt hebbe U Ed. by desen sommierlyk aen te roeren de redenen, waeromme ick meyne, dat men sigh in 't regardt van de voorsz. twee punten, even soo sterck als in 't regardt van de anderen soude behooren te verbinden.

Ende eerstelyck soo veel de voorsz. 400000. Rycksdaelders belanght, deselve syn by het Rotschiltsche-Tractaet niet bedongen geweest, maer de belofte van dien is naederhand violentlyck geëxtorqueert, ende boven dien is de Koningh van Denemarcken in die necessiteyt, dat het hem onmogelyck soude wesen de voorsz. somme op te brengen. Raekende vordres Drontheim en Bornholm, is U Ed. bekent, dat de Ingesetenen van deselve Plaetsen haer selven uyt trouwe ende affectie tot haeren Koning hebben geaffranchieert van 't Sweedsche Hof, ende de Guarnisoenen van den Koningh van Sweden om 't leven gebragt, ende kan dienvolgende den Koning van Denemarcken met geene goede conscientie geverght worden, dat hy de voorsz. syne trouwhertige Onderdanen wederomme soude overgeven aen den Koningh van Sweden, die de voorsz. trouwe soude aensien als een crimen van verraet tegens hem gepleegt, ende sulks ook ter dier oorsaeke, onaengesien alle beloften van amnestie, die daer over moghten gepasseert worden deselve seer hardt soude vallen, ende de principaelste beleyders met haere familien traghten te ruineren.

Gelyck dan ook geen reght ter werelt kan militeren voor den Koningh van Sweden, om sulcks te pretenderen, aengesien de Koningh van Denemarcken nae soo violenten overval van Sweden, deselve Plaetsen in allen gevalle *Jure Belli* heeft gerecupereert, behalven de ondragelycke schaeden ende verdersenissen, die den Koningh van Denemarcken, mitsgaders syne Landen ende Onderdaenen door den Koningh van Sweden syn aengedaen, eerst door de non-executie van 't voorgeroerde Rotschiltsche-Tractaet, ende naederhandt door de voorsz. violente verbreeckinge van 't selve; Weshalven aengesien ick ook bespeure, dat de inclinatien van de notabelste Leden in Hollandt soodanig syn, dat sonder de precise verbintenisse tot de voorschreve punten geen goede uytkomste in de saeke sal syn te verwaghten, soo gelieve U Ed. by de Heer *Thurloe*, of andersints aldaer, alle goede ende efficacieuse officien aen te wenden, dat immers omtrent de voorsz. punten soo resolute ordre als omtrent de vordere Artikelen gegeven moge werden; ende dat vooral mede de Heer *Bourdeaux Neufville* gedisponeert moge werden, nevens den Heer *Protector*, in Vranckryck alle goede officien aen te wenden, ten eynde van 't Hof aldaer mede gelycke ordre aen den Heer Ambassadeur *du Thou* moge werden toegesonden, aengesien ick van die kant meer irresolutheyt als van de syde van En-

gelandt bespeure, gelyk dan ook de voorsz. twee punten tusschen den gemelden Heer *Downingh* ende my in 't eerste volkomentlyk ende resolutelyk waeren ter nedergestelt; U Ed. gelieve ook voor al in desen de secretesse ende behoorelyke menage in de hooghste aghtinge te neemen, aengesien 't geen voorsz. is, geschiedt by particuliere directie, met kennisse van eenige notable Leden van Hollandt, ende buyten de communicatie van andere Provincien, om redenen U Ed. voor desen overgeschreven ende naementlyck dat de saeke als gesloten dient te wesen alvorens deselve sonder merckelyck perykel van geruineert te werden, ter Generaliteyt in publycke deliberatien gestelt kan werden; ten welcken aensien ons ook eenige bekommernisse gecauseert heeft de clausule in U Edts. jongste Missive aen den Heer Griffier *Ruysch* geinflueert hebbende, daer by bekent gemaeckt wierde, dat aen den Heer Resident *Downingh* tot voortsettinge van de voorgeroerde Vredehandelinge by een gemeen concert met desen Staet nu tot twee distincte maelen ordres afgesonden waeren, gemerckt om redenen ten eenemael ongeraeden gevonden is, daer van voor als nogh iets aen haer Ho. Mog. te laeten bemercken; Waer mede desen afbreekende, sal ick verblyven,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 21. Maert 1659.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 21. Maert 1659.

EDELE GESTRENGE HEER,

DE ordinaris post met de brieven uyt Hollandt nogh niet aengekomen wesende, heb ick tegenwoordigh niet te beantwoorden.

De Heer *Fiennes* seyde my onder andere discoursen, datse wenschten, dat hier een bequaemer ende discreter Minister was van Denemarcken, als de tegenwoordigh alhier aenwesende, die soodaenige impertinente discoursen onlanghs tegens eenige Leden van het Parlement heeft gevoerdt, datse redenen souden gehadt hebben, om het te ressenteren, ingevalle datse het ten aensien van den Koningh in syne tegenwoordige ongelegentheyt, niet hadden gelaeten

De Heer Secretaris van Staet houdt sigh particulierlyck geoffenseert, sulcks dat het gantsch nodigh sal wesen, dat de Heer *Rosewinge* syne reyse herwaerts spoedige, beyde spraecken seer loffelyck van dessels Persoon, ende seyden, dat in gevalle deselve hier waere geweest, datse ook aen hem syne Hoogheyts intentie raeckende het employ van de Vloot souden hebben bekent gemaeckt, de Heer Secretaris van Staet seyde my, dat hy wel moghte lyden, dat het gee-

geene my was voorgehouden, door U Ed. aen den Heer *Rosewinge*, by aldien hy nogh niet soude mogen vertrocken wesen, wierde gecommuniceert. Beyde die Heeren hebben my met kraghtige expressien verseeckert, dat sy goede ende sincere intentien hebben, dat men het geene van buyten af werdt geseydt, ende door de Sweedsche Ministers gespargeert, niet en behoort te agten. Ick ben door eenige considerable Leden van het Parlement ook verwittight, dat men van dese syde niet en sal soeken den Staet van het Vereenigde Nederlandt te chocqueren, met versoeck, dat ick soude willen myn best doen, om de Regeringe in het Vereenighde Nederlandt te bewegen, datse soodanigen ordre souden willen stellen, datse de Oorloghschepen van desen Staet met Vriendtschap ende civiliteyt souden willen bejegenen, ende geene aenleydinge geven tot onlusten. De gemelde Heeren, daer onder nogh eenige van de Republikainse Partye, waeren bedught, dat eenige turbulente geesten, maer occasie souden soecken om te querelleren, 't welcke de wyste ende beste Luyden van dese Natie gaerne saegen geprevenieert. Sir *Walter Vane* is eergisteren den 19. deser van hier nae Hollandt vertrocken, dogh mits de windt hem tegen is geloopen, sal hy soo spoedigh als hy wel wenschte, niet konnen over geraecken, uyt eenige discoursen van de voor wel gemelde Heeren *Fiennes* ende *Thurloe* konde ik wel afmeten, dat 't haer niet onaengenaem soude wesen, dat de Koningh van Denemarcken ook kennisse hadde van haere intentie, ende soude derhalven U Ed. in bedencken geeven, of de copye van mynen brief ofte een extract van deselve tot dien eynde aen den Heer *van Wassenaer*, soude dienen gesonden te werden. Ick sal eghter continueren een waeckendt ooge over de Equipagie alhier ende insonderheyt op de Vloot in Ouslebay te houden. Waer mede desen afbreeckende, sal blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 21. Maert 1659.

Volght een Bylage.

EXCELLENTISSIME DOMINE LEGATE,

RESCRIPTUM,

Quæ sit principalis intentio Classis Anglicanæ ad Sundam abituræ, in hanc horam Suecicis Ministris in formalibus ignotum est; saltem se in eo firmatos confidentissime *scribunt*,

scribunt, pro bono Suecorum eam missum iri. Cognoscet Rex vester (dixisse Protectorem) realem esse meam in ipsum affectionem, nec in solis saltem verbis consistere. Conquesti sunt coram Protectore, inter Regem Galliæ & hunc statum agi dèpropugnanda causa Daniæ, in tantum ne Regno suo penitus exuatur, vel totum Dominium maris Balthici in unius Sueci manus deveniat. Verum Protector istud negavit, imo Galliæ Legato tale proponenti negativam dedit. Hæc secretissima.

Diribitorium suum dicta Classis 10. *Martii subibit.*

Meddowio instructio præterita posta missa est. Bergmannus ipse intra triduum una ibit ad Regem, actorum relationem redditurus, navicula quâ vehetur, pyratiæ nomine abit, sua commissione à Suecicis Ministris instructa.

Responsio prolixa nunc sub prælo est ad quæstionem: Why man knows the English assist the Suedes, as wel as, &c.

Sibi persuasum habent Sueci, Anglos primo in Sundam ingressu non statim impetituros Hollandos, sed, uti semper prætextum quærant, ita pedetentim eos ad apertam hostilitatem processuros. Deus Max. prava Suecorum consilia in perniciem ipsorum propriam convertat.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 28. Maert 1659.

EDELE GESTRENGE HEER,

NAe 't afgaen van mynen jonghsten in dato den 21. deser lopende maendt, is my U Edts. Missive van den selven dato wel ter handen gekomen, ende ick sal nogh huyden daer op spreecken met den Heere *Rosewinge*, ook den selven ten hooghsten aenraeden syn spoedigh vertreck derwaerts; maer ick hebbe niet konnen goedtvinden, deselve particulierer kennisse te geven van de innehoude der Missive, by U Ed. daer benevens aen den Heer Griffier *Ruysch* geschreven, aengesien ick alsnogh meyne, dat die saeke in de hooghste secretesse tusschen de Ministers van de drie Staeten alvorens volkomentlyk diendt te wesen geadjusteert, ende voorts soodanigh onderbouwt, dat menschelycker wyse gesproocken, de finale conclusie door geene turbulente geesten wederhouden sal konnen werden, anderfints te gemoet siende, dat kraghtelyck tegens soo salutairen werck soude werden gewoeldt; behalven, dat ook ter Vergaderinge soo van haer Hoog Mog. als van haer Ed. Groot Mog. op de lecture van de voorsz. Missive goedtgevonden is, dat daer van buyten de voorsz. Vergaderinge niet soude werden gesproocken.

De voorslaegen uyt den naeme, ende van wegen den Heere *Protector* aen U Ed. gedaen, syn seer considerabel, ende eerstelyck, wat belanght de alternative propositie, omme of wedersydts Vlooten nogh wat in te houden, of deselve uytgaende te versien met last ende instructie, dat sy geen partye souden kiesen &c. dunckt my ende voor soo veel alsnogh hebbe konnen bespeuren, anderen nevens my, dat het eerste Lidt van de voorsz. propositie is aennemelyck,

te

te weten, dat men wedersydts Vloote voor als nogh soude inhouden, ten tyden ende wylen toe, tusschen de drie Staeten geconcerteert ende gesllooten souden wesen de Artikelen ende Conditien, waer op men de Vreede in de Oostersche Gewesten te samen soude herstellen, omme alsdan des noodts synde de voorsz. Vloote te laeten uytgaen met soodanige last, als men onderlinge soude hebben geadjusteert ende goedtgevonden, om de voorsz. Vreede volgens het concert kraghtelyck uyt te wercken, want soo lange men met den anderen niet eens sal wesen op de particuliere Conditien, waer op de Vreede gesamentlyck gepousseert sal werden, sal de jalousie ende ombragie onfeylbaerlyck verblyven, ende dienvolgende het affenden van de Vlooten wel eenigh ongemack konnen veroorsaeken, te meer alsoo wy tot nogh toe niet hebben konnen vernemen, dat de Heer *Downingh* explicitè verder gelast is, als op den voet van 't Rotschschiltsche-Tractaet; maer wy hoopen ende sien alle daegen te gemoet, dat deselve volkomene authorisatie sal ontfangen op de Punten ende Artikelen tusssche den Heer Ambassadeur *du Thou*, den selven Heere *Downingh* ende My geconcerteert, in sulcker voegen als ick U Ed. in de voorsz. myne jonghste Missive wydtlopigh overgeschreven hebbe, ende ick wil vastelyck vertrouwen, jae soude my derven sterck maecken, dat de voorsz. Punten by haer Ed. Groot Mog. geadvoueert sullen werden, die U Ed. dan ook lightelyck kan begrypen, authoriteyt ende gewights genoegh te hebben, om deselve door den gemeynen Staet te doen passeren, immers om den Koningh van Denemarcken daer op tot de Vreede te doen resolveren.

Ick hebbe gisteren met den gemelden Heere *Downingh* gesprooken, die my bekendt maeckte last te hebben ontfangen, om alhier te mogen aenbiedinge doen, dat wedersydts Vlooten haer souden te samen voegen, ende in den Orisondt of daeromtrent komen, niet als twee distincte Vlooten maer als een ende deselve Vloote, tot uytwerckinge van een ende 't selve oogmerck &c. in substantie als 't tweede Lidt van de voorslagh, by U Ed. overgeschreven is vermeldende; dogh van 't eerste Lidt, naementlyck, om wedersyts Vloote te doen inblyven, verklaerde hy geen ordre te hebben ontfangen; niet te min wil ick hoopen, dat hy daer op met den eersten last ontfangen sal, aengesien op Vrydagh voorleden daer over op den voorslagh van den Ambassadeur *du Thou* by den gemelden Heere *Downingh* aengenomen is, aen den Heer *Protector* te sullen schryven, op de versеeckeringe by my daerentegen gegeven, van dat de Vloote van onsen Staet niet en soude uytseylen, voor ende al eer daer op alhier rescriptie konde wesen ontfangen, ende in cas by deselve uyt den naeme van den hooghgemelden Heer *Protector* gepresenteert moghte werden, syne Vloote ter tyde ende wyle toe, als vooren te sullen inhouden, ingevalle men van deser syde insgelycks daer toe konde verstaen, dat mede daer by behoorlycke authorisatie moght werden overgesonden, omme op de voorgementionneerde Artikulen te mogen sluyten, dat ick in sulcken cas geensints twyffelde, of wy souden alhier de voorsz. presentatie accepteren; van alle 't welcke de hooggemelde Heer *Protector* al op Sondagh voorleden kennisse gehadt sal hebben, aengesien de brieven daer over gedepêcheert mede door een pinck over waeter syn afgesonden, die wederom te Scheveninge is gearriveert; met deselve

 pinck

pinck is ook weder te rugge gesonden, de Ratificatie op 't gehandelde over de drie Schepen by Bantam genomen, vermits deselve Ratificatie was seer vitieus ende defectueus in veele Perioden ende ook soodanigh geclausuleert, als of de Ratificatie niet en sloegh op 't Accoort soo als 't selve is leggende, maer alleenlyck voor soo veel de voorsz. drie Schepen belanght, sulcks dat wy de voorsz. Ratificatie niet hebben konnen aennemen; welcke abuysen wy eghter willen vertrouwen by inadvertentie van een Klerck gecommitteert te syn, in de tegenwoordige veelheyt van affaires aldaer; gelyck dan ook de Heeren *Lannoy* en *Skinner* my verseeckert hebben daer over soodanigh te hebben geschreven, dat sy geensints twyffelen, jae my als verseeckerden, dat met ten eersten een geredresseert Instrument in plaetse van dien overgesonden soude werden.

De Proceduren die men schyndt aldaer voor te hebben over het Schip Bantam, is ongehoordt ende strydigh tegens 't voorsz. Accoort, daer by die Actie ende andere van gelycke nature syn geperimeert, sulcks dat ick niet kan geloven, dat daer op eenigh vervolg sal komen, of soude een teecken wesen van alles te willen overhoop werpen.

De saeke van 't Schip de Speedwel is my wel bekendt, ende U Ed. sal mede niet onbewust syn, dat daerinne met formele Proceduren ende met volkomen kennisse van saeken by den Hoogen Raedt is gesententieert, als U Edts. Missive is medebrengende, apparentlyck op 't fondement dat de koop die aen de eene syde geallegeert, ende aen de andere syde ontkendt wierdt, niet suffisantelyck geverifieert is geweest, ende nu de saeke alsoo leggende, is, myns oordeels, daerinne niet verders te doen, ten waere de Geinteresseerden goedtvonden de saeke, die maer by provisie onder cautie getermineert is, ten principalen te vervolgen het welck ick niet en weete of geraeden sal wesen, om dat nauwlycks staet te presumeren, dat den Hoogen Raedt met grondige kennisse van saeken albereydts gedisponeert hebbende, 't selve sal komen te retracteren, behalven dat de moeylyckheydt ende de treyn van een ordinaris Proces, buyten dewelcke die saeke nu niet kan werden geredresseert, nevens de voorsz. onseekerheydt geconsidereert, dunckt my dat best sal syn deselve daer by te laeten berusten, ende dese hier mede afbreeckende, sal blyven,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Hier nevens gaet een Memoriael van den Heer Ambassadeur van Spanje tot U Edts. naerightinge.

Haege den 28. Maert 1659.

P. S.

Nae 't schryven deses, heb ick naeder gesondeert de inclinatie van verscheyde notable Leden van Hollandt, op de voorsz. voorslagh van wedersydts Vlooten, voor als nogh in te houden; ende hebbe deselve soodanigh

danigh bevonden, dat U Ed. den Heer *Protector* absolutelyck magh verseeckeren, dat ingevalle deselve syne Vloote gelieve in te houden, mits dat haere Hoog Mog. de haere mede inhouden, tot dat den uytval van 't onderlingh concert der drie Staeten gesien synde, men dienthalven naeder soude mogen resolveren, het selve van deser syde mede sal worden geamplecteert ende naegekomen; het welcke ick my mitsdesen sterck maecke te sullen uytwercken.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 28. Maert 1659.

EDELE GESTRENGE HEER,

ICk ben desen naemiddagh bericht, dat de Heer Generael *Montague* met de Naseby ende de andere Schepen, die nogh in de Hope laegen, op gisteren is uytgeloopen nae Ouslebay by de andere Schepen op het rendevous aldaer. My is ook geseyt, dat Sir *George Ascue* te post desen naemiddagh derwaerts is gereden, ende dat hy maer twee Schepen heeft konnen obtineeren, tot Convoy ende Transport van hem ende syne aengenoomen' Officiers ende Matroosen, eenige Personen van qualiteyt hebben my willen verseeckeren, dat deselve konnende syn gedebourseerde geldt bekomen, wel haest soude mogen wederkeeren: Met den naesten hoope ick een pertinent bericht over te senden, raeckende de waere geschapenheydt van de Vloot, leggende in de voornoemde Ouslebay, waer mede afbreeckende sal blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 28. Maert 1659.

P. S.

Soo datelyck ontfangh ick een briefje van den Correspondent uyt Ouslebay, daer af de getranslateerde copye hier nevens is gevoeght.

Volght

Volght een Bylaege.

Copye Translaet.

ICk heb niet eer konnen schryven, om dat onse Vloot verre van de wegh leyt daer de posten passeeren, sulcks dat ick voordesen geen gelegentheydt heb gehadt. Wy syn hier in Ouslebay met 25. groote Schepen, tot Harwich synder seven, ende twee tot Yarmuyden; maer wy maecken staet, dat wy sesenvyftigh Schepen sullen sterck wesen, als de Generael komt, dewelcke met de eerste goede windt sal hier wesen; Sir *George Ascue* wierdt hier gisteren mede verwaght. Ick sal ten minsten eens 's weecks schryven, ofte ook meermaels als'er gelegentheydt sal weesen. Dese den 27. Maert 1659.

Volght een andere Bylage.

EXCELLENTISSIME DOMINE LEGATE,

INstructionem suam Admiralis Montague necdum ante diem Lunæ acceperat, quapropter ea per omnia Suecicis Ministris tum inexplorata erat. Imo rem suspectam habebant, quasi nihil usque tum absolutè decretum fuisset, sed usque ad extremam horam resolutio Protectoris quodammodo ambigua & mutabilis perstitisset. Qualiscumque verò ea instructio sit, de eo securos se esse scribunt Ministri Suecici, Classem Anglicanam non nisi in favorem & commodum Regis Sueciæ Sundam petituram aperto autem marte eam Hollandos non aggressuram, antequam se rebus Danicis ultra immiscere pertentaverint. Ipse Fleetwodius decreverat una ire cum hac Classe ad Regem, sed demonitus a Fratre Carolo, Joh. Bergmanno negotium istud reliquit.

Pyraticarum Anglicarum duæ nunc sunt, quibus Commissiones extradidit Fleetwodius. Plures circumspicit, & Commissarium Rex constituet, qui Duynkerkæ residens, bona rapta suscipiet &c.

Spem majorem impetrandi ab Anglis pecuniam, quam nunc Sueci nunquam habuerunt. Tales enim promissiones factæ sunt, ut vel minimas moras solutionis extra dubium posuerint, si dabitur, Providentiæ Divinæ gratias debent, quod, ut olim adgaudebant, è vita sustulerit Protectorem Patrem, Filio successore relicto &c.

Slezerus literas suas Fleetwodii fasciculo semper inclusas habet, directæ sunt omnes ad Syndicum Lubecensem, quæ vero per hunc Administrum operatur; adhuc nescio, & urbs illa, ut a subdolis istorum Machinationibus sibi caveat, forte necesse habet &c.

Aen

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 28. Maert 1659.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Edts. Missive van den 21. deser is my gister-avondt wel geworden. Ick heb desen morgen met den Heere *Bourdeaux Neufville* gesprooken, over de pointen daer over de bewuste twee Heeren wat scrupuleus waeren geweest, syne Ed. antwoordde myne *Curialia* met groote civiliteyt, ende op de saeken selfs, seyde hy, dat de Heer *du Thou* met den laetsten ordinaris niet aen hem had geschreeven; maer dat hy gisteren van den Heere *Thurloe* had verstaen, het gene in de bewuste Conferentie was gepasseert, sonder iets te openbaeren van dessels sentiment, raeckende de voorsz. drie pointen, ende daer over lange te saemen gediscoureert hebbende, dunkt my, dat ik heb konnen bemercken, dat hy meent, dat de saeken tegenwoordigh al veel syn verandert, sedert den voorslagh al over de ses weeken gedaen, sulks dat syne Ed. tegenwoordig meende, dat men by provisie den anderen soude konnen belooven, dat men geene verdere secoursen aen den eenen ofte den anderen Koningh soude senden, ende dat Vranckryck ende Engelandt ondertusschen souden traghten, den Koningh van Sweden te disponeeren tot inwilliginge van de voorgeroerde drie Pointen, daer op gerepliceert hebbende, seyde syn Ed., dat hy sulcks maer discours gewyse hadt geseydt, dat de Heer *du Thou* ordre van het Hof soude bekomen, ende dat hy ook soo veel als in hem was tot bevorderinge van het bewuste accommodement soude contribueren, dogh syne Ed. meende, dat ik met den Heere *Thurloe* ook diende te spreecken, aen den welken ick desen morgen tot dien eynde hadt gesonden: Deselve Heer is desen naemiddagh by my gekomen, ende heeft my verseekert, dat'er ordre aen den Heer *Downingh* op dat subject is gesonden, ende ook raekende het Employ ofte de Instructie van de Vlooten, repeteerende genoeghsaem deselve verklaeringen, dewelcken ick over aght dagen heb overgeschreven, ende seyde daer nae, dat veel Heeren hier bedught waeren, dat de Koning van Denemarcken tot erkentenisse van de notabele assistentie, ende tot vergoedinge van de grote onkosten, nae de herstelde Vrede, eenige Forten ofte andere avantagien aen het Vereenigde Nederlandt, separatelyck van Engelandt, soude inruymen ofte toestaen, welcke jalousie syne Ed. ook seyde, dat behoorde weggenomen te werden, ende soude ook besorgen, dat daer over aen den Heer *Downingh* soude werden geschreven. De Algoede Godt wil alles ten besten schicken; ende U Ed. in dessels beschherminge bevelende, sal syn ende blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 28. Maert 1659.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 4. April 1659.

EDELE GESTRENGE HEER,

NAe 't afgaen van mynen jongsten in dato den 28. der voorleden maendt, is my U Edts. Missive van den selven dato wel ter handen gekomen; ende de Heeren *du Thou* ende *Downingh* hebben nogh ten selven daege ter Vergaederinge van haer Ho. Mog. ingedient de Memorien, daer van de copyen hier nevens gaen; op welcke Memorien haer Ho. Mog. goetgevonden hebben te Deputeren de Heeren *van Gent*, *van Merode*, My, *Vrybergen*, *vanden Hoolk*, *Bootsma-Crans* ende *Schuylenburgh*, met authorisatie, om de saken te mogen adjusteren ende op 't papier brengen, op rapport ende aggreatie van haer Ho. Mog.; dienvolgende syn wy op Woensdag voorleden, daer over met beyde de gemelde Ministers in Conferentie geweest, ten huyse van den Heer Ambassadeur *du Thou* voornoemt; Alwaer nae preallable reciproque verklaringe van sincere ende opreghte genegentheyt tot bevorderinge van de Vreede ende nae eenige weynige contestatien, by wien de eerste ouverture soude werden gedaen, de gemelde Heer Ambassadeur uyt de naeme van beyde de voornoemde Heeren Ministers geproponeert heeft, dat deselve van opinie waeren, naedemael Vranckryck ende Engelandt ontwyffelyk meer vermoghten by den Koningh van Sweden als haer Hoog Mog., ende dat aen de andere syde haer Ho. Mog. meer vermoghten by den Koningh van Denemarcken, als Vranckryck ende Engeland, dat sy oversulcks raetsaem aghtten, dat de Ministers van beyde de eerstgenoemde Staeten by den hoogstgemelden Koningh van Sweden ende de Ministers van haer Ho. Mog. by den hooghstgemelden Koningh van Denemarcken, kraghtiglyk soude laboreren omme deselve Koningen te disponeren, tot een redelycke, billycke ende seekere Vreede, ende gelyck de Koningh van Vranckryck ende de Heer *Protector* van Engelandt hadden haere Ministers aen 't Hof van Sweden, dat haer Hoog Mog. ook ten spoedighsten een Minister souden gelieven te senden nae het Hof van Denemarcken:

Dat wyders omme de voorsz. Vrede te maecken, vast, seecker, ende durabel, de voornoemde drie Staeten haer guarant daer over op de alderbondighste maniere souden interponeren.

Van de syde van haer Ho. Mog. is daer op geantwoordt, dat wy 't voorsz. geproponeerde in beyde syne Leeden waeren amplecteerende, ende haer konden verseeckeren op het eerste dat haer Hoog Mogende Ministers nae den Koningh van Denemarcken op haer vertreck stonden, ende op het tweede dat haer Hoog Mogende geen swaerigheydt souden maecken, omme de voorschreve Vrede in de alderkraghtighste forme nevens Vranckryck ende Engelandt te guaranderen; Maer dat onses bedunckens in ordre wel diende voor te gaen, dat wy met den anderen dienden te concerteren de punten ende conditien, waer op men ten wedersyden by de hooghstgemelde Koningen op een-

eenparige voet soude travailleren; Want dat by gebreecke van soodanige conventie, die de Ministers van de drie Staeten, niet op eenderhande maniere geinstrueert synde, lightelyck het geluk niet souden hebben, van selfs onderlinge te konnen accorderen, veel min dat sy de meer hooghstgemelde Koningen tot een accoord souden konnen disponeren; Ende dat by ontstentenisse van 't selve accoord, ook geene guarantie daer over gepasseert soude konnen werden, sulks dat wy besloten, dat wel de propositie in sigh selfs billyck was, maer dat deselve behelsde het laetste in ordre, 't welck tusschen ons geconcerteert ende vastgestelt soude dienen te werden; maer dat het geene voorsz. is, waeren *necessaria præcedentia*, ofte de eerste trappen over dewelcke men tot de voorsz. laetste moeste opklimmen.

Daer over vervolgens eenige redenen gewisselt synde, hebben de gemelde Heeren *du Thou* ende *Downingh* nogh eene naedere ouverture gedaen, daerinne bestaende, dat de voornoemde drie Staeten souden vaststellen nooit te sullen gedogen, dat eenige verhoginge of beswaeringe van Tollen in den Orisondt ofte Belt geintroduceert ofte geheven souden werden op de subjecten van deselve Staeten, by wien, uyt wat oorsaecke, ofte onder wat pretext sulks ook soude mogen werden ondernomen.

Wy hebben daer op verklaert de voorsz. propositie ons mede wel gevallígh te wesen; Versoeckende alsnogh dat de gemelde Heeren Ministers haer souden gelieven te openen op de fondamenten, ende Artikelen waer op men de voorsz. Vreede soude traghten uyt te wercken; Dogh deselve hebben daer op gerepliceert, dat het haers oordeels wel betaemelyk was, dat de drie Staeten gesamentlyck adjusteerden de saeken van haer eygen interesse, ende daer over in de bondighste forme quaemen te pacificeren; maer dat het niet wel betaemelyk scheen, de saeken van twee groote Princen buyten haer kennisse, ende sulcks haer ongehoort, alhier te desmeleren, ende in diervoegen haer als de Wet te stellen; behalven dat het ook soude syn een dangereus exempel voor 't toekomende.

Ende daer op vervolgde de Heer *du Thou*, dat hy voor syn particulier nogh eene propositie soude doen, ende iets voorstellen, soo wel aen den Heer *Downingh* als aen de Commissarisen van haer Ho. Mog., naementlyk dat hy oordeelde voor de Negotiatie, die nu geëntameert wierde, dienstigh te sullen wesen, dat wedersyts Vlooten wierden ingehouden, omme te vermyden alle sinistre toevallen, die soo goeden werck souden konnen troubleren.

De gemelde Heer *Downingh* versoght wesende sigh op dien voorslagh te te willen openen, heeft verklaerdt, dat de hooghgemelde Heer *Protector* gantsch geen engagement hadde met den Koningh van Sweden, het welck hem soude konnen benemen ofte verminderen de vryheyt, om te mogen doen ofte laeten al 't gunt tot de voortsettinge van de Vrede, ende tot vermydinge van alle obstakelen daeromtrent, soude kunnen strecken; ende om sulks met'er daet te doen blycken, dat hy op de voorsz. propositie van den Heer Ambassadeur *du Thou* konde verklaeren, dat syn Hoogheyt wel te vreden was, dat wedersyts Vlooten souden werden ingehouden, ofte in cas die van Engelandt voor dato van 't advis daer over aen syn Hoogheyt te geven, moghte wesen uytgelopen, dat syne Hoogheyt deselve soude revoceren in cas haer Ho. Mog. de

haere insgelyks souden gelieven te revoceren; ofte ook ten derden, dat syne Hoogheyt wel te vreden was, dat wedersydts Vlooten nae den Oresondt wierden gesonden met ordre om geen partyen te kiesen, maer haer neutrael te houden ende de uytwerckinge van de Vrede ten besten te appuyeren.

Wy hebben nae gehoudene consultatie, daer op geseght, dat de voorsz. propositie was van groote consideratie, ende dat wy dienaengaende by ons selven geene positive verklaringe konden doen, dogh op dat wy daer van goede reekenschap souden konnen geven aen de Heeren onse Committenten, dat wy wel gaerne wat nader souden wesen geësclairceert op 't eerste punt, namentlyk voor wat tydt de intentie soude wesen wedersyts Vlooten in te houden, ende daer op by den Heere *Downingh* verklaert wesende voor het geheele jaer, syn daer tegens van onse syde gemoveert verscheyde swarigheden ende impossibiliteyten; voornaementlyck daerinne bestaende, dat het geduerende soo langen tydt in sulcker voegen soude konnen uytvallen, dat noghte van ons concert ofte immers van de Vrede-handelinge selfs daer op te volgen, iets vrughtbaerlyck soude komen te resulteren, noghte de Koningh van Denemarcken sonder toesendinge van naeder secours wegens desen Staet, buyten syn evidente ruine geconserveert konnen werden, ende dat wy oversulcks volgens gemaeckte Tractaten tot quytinge van eere ende trouwe, absolutelyck genecessiteert souden wesen den hooghstgemelden Koningh van Denemarcken met het senden van een Vloote ende secours naeder by te springen; Maer in gevalle de gemelde Heer Resident *Downingh* van wegen syne Hoogheyt soude konnen beloven dat desselfs Vloote soude inblyven by provisie ter tyden ende wylen toe den uytval van onse tegenwoordige Onderhandelinge gesien synde, dienthalven met onderlingh concert naeder soude wesen geresolveert, dat wy in sulcken gevalle souden aennemen daer van rapport te doen, ende haer 't sentiment van haer Ho. Mogende in de naeste Sessie bekent te maecken; Waer toe de gemelde Heer *Downingh* verklaert hebbende sig niet geauthoriseert te vinden, syn wy soo daer over als op de alternativen daer nevens geopent in verscheyde discoursen gevallen, ende in deselve discoursen by den gemelden Heere *Downingh* verklaert wesende in 't tweede cas, te weten in gevalle de Vloote van syne Hoogheyt Zee gekosen mogte hebben, de intentie te wesen, dat niet alleenlyk de Vlote van desen Staet hier geprepareert werdende in cas deselve mede uytgelopen moght syn, maer ook die geene die albereyts in den Oresondt is, van daer soude werden gerevoceert; Heeft het selve aen de Heeren haer Ho. Mog. Gecommitteerden soodanigen aenstoot ende ombragie gegeven, dat het ten eenemael ongeraeden geaght is geweest, dienaengaende ofte ook van 't verdere gepasseerde in de voorsz. Conferentie, eenigh rapport aen haer Hoog Mog. te doen, maer aengesien de voorgemelde Heeren Ministers ook waeren insisterende, dat wy van onser syde mede eenige propositien souden doen, te meer alsoo wy t'elckens verklaerdt hadden van opinie te wesen, dat eenige gronden behoorden te werden geleyt ende Artikelen vastgestelt, waer op de voorgeroerde Vrede eenparighlyck soude werden bevordert, met versoeck, dat wy ouverture souden willen doen van soodanige gronden en Artikelen, als wy ten dien fine sortabel agten souden, ende daer op de Conferentie gecontinueert synde tot

gisteren

gisteren, hebben wy nae voorgaende serieuse consultatie met eenpaerigh goedtvinden in deselve tweede Conferentie van onser syde voorgestelt.

Dat wy voor eerst ende voor al, als een *principium* vaststelden, dat het but van de voornoemde drie Staeten behoorde te syn den Koningen van Sweden ende Denemarcken te brengen in soodanig postuer, dat sy den anderen souden konnen balanceren, ende dat onses oordeels het selve soude wesen de beste guarantie.

Dat wy ook daer benevens vaststelden, dat het interest van de traffycquerende Staeten niet souden konnen lyden, dat de Koningh van Sweden soude komen te behouden eenigen voet of vastigheyt, waer door hem soude overblyven de faculteyt, immers de commoditeyt om de Schepen door den Orisondt passerende te incommoderen ofte met Tollen in eeniger manieren te belasten, ende dat wy tot bereyckinge van 't een ende 't ander van advise waeren, dat het bekende Tractaet van den 13. Augusty 1645. tusschen Sweeden ende Denemarcken tot Bromsebro gesloten, het rightsnoer behoorde te syn van de voor te nemen pacificatie, ende van de devoiren wedersyts daer toe aen te wenden.

De gemelde Heeren Ministers hebben de voorsz. voorslagh met veele redenen gedebatteert, ende in specie gesustineert, dat deselve was onmogelyck, onreghtvaerdigh ende buyten alle verbintenissen, die haer Ho. Mog, konden obligeren tot assistentie van den Koningh van Denemarcken. Onmogelyk, ten opsighte van de menighvuldigheyt ende importantie der Plaetsen ende Landen tot welckers evacuatie de Koningh van Sweden soude moeten werden gedisponeert; Onreghtvaerdigh ten aensien het niet geoorloft is iemant te necessiteren, tot overgifte van 't geene hem reghtvaerdighlyck toekomt, gelyck de gemelde Heeren Ministers sustineerden den Koningh van Sweden reghtvaerdiglyk toe te komen de Landen, hem by 't voorsz. Rotschiltsche-Tractaet in den voorleden jaere gecedeert; Ende buyten alle verbintenisse, als boven, ten respecte deselve verbintenissen alleenlyck streckten om den Koningh van Denemarcken by toesendinge van secoursen te defenderen in het syne, ende geensints, om hem te helpen tot het geene nu was in de maght ende wettige eygendom van een ander.

Daer nae wedergekomen synde tot de ouverture 's daegs te voren gedaen, ten regarde van wedersyts Vlooten, hebben wy rondelyck ende cathegoryckelyck verklaert nae geene propositien te konnen luysteren, die eenighsints souden impliceren de revocatie van haer Ho. Mog. Vloote tegenwoordigh in Denemarcken synde, maer in gevalle de Heer *Downingh* sigh soude konnen verklaeren op de inhoudinge van wedersyts Vloote by provisie ter tyden ende wylen toe den uytval van onse Onderhandelinge gesien synde, dienthalven met onderlingh concert naeder soude wesen geresolveert, dat wy bereyt waeren daer van favorabel rapport te doen, behoudende noghtans, dat eghter, ende in allen gevalle in cas middelerwylen soodanige advertentien moghten inkomen, daer uyt af te nemen soude syn, dat de Stadt van Coppenhage sonder naeder secours in perykel soude mogen wesen, de drie Staeten souden syn verobligeert, immers dat haer Ho. Mog. in sulcken cas soude vry blyven, deselve Stadt soodanigh

naeder secours toe te senden, als tot haere subsistentie ende preservatie noodigh soude werden geoordeelt.

Over welcke voorsz. voorslagh mede eenige redenen gewisselt synde, is de voorsz. tweede Conferentie afgebroocken, in diervoegen, dat beyde de voornoemde Ministers aengenomen hebben in de naeste byeenkomste sigh wat naeder te verklaeren op de gronden ende fondamenten, waer op sy van hare syde souden redelyck aghten, dat ten wedersyden tot bevorderinge van de voorgeroerde Vreede soude werden gearbeyt, ende nopende 't punt van de Vloten, dat de gemelde Heer *Downingh* soude overschryven de propositien ende voorslagen daer toe wy ons in dien deele eeniger maeten hadden geëslargeert.

Ende aengesien wy ook in geenre verklaert hadden, dat soo wel onse Vrienden ende Geallieerden, als onse eyge interessen in de voorsz. Vrede-Handelinge mede soude moeten werden voldaen, daer op wy ons te syner tydt naeder souden verklaren, soo syn wy mede versogt ons daerop in de voorschreve naeste Conferentie *explicitè* te willen openen. Van alle 't welcke ick myn schuldige plight geaght hebbe U Ed. mitsdesen omstandige reeckenschap te geven, op dat sulcks soude mogen strecken tot U Edts. naerightinge. Ende desen tot geenen anderen eynde dienende, sal ik hier mede afbreecken, ende verblyven,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 4. April 1659.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 4. April 1659.

EDELE GESTRENGE HEER,

UYt de hier nevensgaende depêsche sal U Ed. konnen afnemen, dat van daer naeder ende satisfactoirder last aen den Heer *Downingh* sal dienen te werden gesonden, om wegh te nemen ofte te concilieren de twee essentiele discrepantien die sig tusschen de Heeren Ministers van Vranckryck ende Engelandt ter eenre, ende Commissarisen van haer Hoog Mog. ter andere syde hebben vertoont; naementlyck in de eerste, dat de gemelde Heeren Ministers gesustineert hebben, dat de particuliere conditien, waerop de Koningen van Sweden ende Denemarcken sullen dienen te werden bevredight, niet alhier vastgesteldt, maer tot Negotiatie *in loco* geremitteert soude dienen te werden.

Ende ten anderen, dat men soude behooren vast te stellen, dat wederseyts Vlooten niet by provisie ter tyden ende wylen toe, den uytval van onse onderhandelinge gesien synde, dienthalven met onderlingh concert naeder soude werden geresolveert, maer absolutelyck voor 't geheele jaer soude werden ingehou-

gehouden: Ende ten eynde U Ed. den Heer *Protector*, of immers de Heeren ſyne Hoogheyts Commiſſariſen *Fiennes* ende *Thurloe* des te efficacieuſer ſoude mogen diſponeren, tot het affenden of doen affenden van de voorſchreve naeder ende ſatisfactoirder laſt, in cas deſelve voor de receptie deſes nog niet compleetelyck afgeſonden moghte ſyn, ſoo hebbe ick van myn ſchuldige plight geaght U Ed. by deſen te gemoet te voeren, de redenen, die ons neceſſiteren by ons geſuſtineerde in dien deele abſolutelyck te perſiſteren.

Ende wat het eerſte belangt, vertrouwen wy daerinne met ſyn Hoogheydt, in een verſtandt te ſyn, dat het onmogelyck ſal ſyn, of den Koningh van Sweden, ofte den Koningh van Denemarken tot de voorſchreve Vrede, met ſchoon praeten als men ſeyt, te diſponeren, maer dat wat aenſienlyckheydt ende circumſtantie ſal moeten bygebraght werden, omme deſelve Koningen daer toe te doen condeſcenderen; immers konnen wy ten regarde van den Koningh van Denemarcken wel ſeeckerlyck weten, dat het onmogelyck is ſyne Majeſteyt tot de voorſchreve Vrede door ſimple perſuaſien te brengen, vermits ſyne Engagementen ende Verbinteniſſen by Handt ende Zegel beveſtigt aen ſoodanige Potentaeten, die tot de voorſchreve voorgenomene Vrede haer conſent nooit ſullen draegen, ende ſonder welckers conſent noghtans de hooghſtgemelde Koningh in gevolge van de voorſz. Verbinteniſſen geen Vrede aengaen kan, ende omme dienvolgende tot ſoodanige aenſienlycke contrainte te komen, ſal het abſolute nootſaekelyck ſyn, dat de drie Staeten over de manieren van dien, ende ſulcks als een *neceſſarium antecedens*, over de Gronden, Fondamenten ende Artikelen, waer toe men de hooghſtgemelde Potentaten ſal moeten porteren, met den anderen convenieren; ſtaende anderſints ſeeckerlyck te bedughten, dat men in de Handelinge ſelfs, op verſcheyde gronden, ende ſulcks tegen de man aenwercken ſal.

Ten anderen, ende het geene myns oordeels, in deſen is deciſoir, ſoo is U Ed. wel bekent, ende ick hoope, dat U Ed. dienvolgende de Heeren aldaer, wel ſal konnen doen begrypen, dat nae de conſtitutie van de Regeringe alhier, groot onderſcheyt is tuſſchen de deliberatien, die ſullen vallen over 't voorſz. adjuſtement alhier aen te gaen, ende tuſſchen de deliberatien over de Inſtructien, die de Miniſters derwaerts gaende mede gegeven ſoude konnen werden, konnende het eerſte onder de handt op den voet albereyts geëntameert, ſecretelyck ſo verre gebraght werden, dat men het abſolutelyck eens zy, alvorens het werck in publike Deliberatien gebraght werde, ende dan alleenlyck uytgewerckt konnende werden, dat haer Ed. Groot Mog, 't ſelve advoueren, ende haer daer mede vergenoegen, is het een gedaene ſaeke, ten opſighte de andere Provincien, die ſonder active concurrentie van Hollandt, ende openinge van haer beurſe geene Vloote ofte ſecourſen ſenden konnen, ende ſulcks abſolutelyck geneceſſiteert ſyn, de ſaek ſyn plooi te laten nemen; daer ter contrarie over Deliberatien op Inſtructien, Hollandts ſtemme alleen, niets kan opereren; jae dat men ſelfs in dien deele wel gewent is, met eenpaerigheydt te gaen, immers dat eene Provincie de ſaeke opnemende, het werk aldaer moet blyven hangen; behalven dat ook Hollandt ſelver op eene Inſtructie, haer Advies ter Generaeliteyt niet ſoude konnen geven tot het uyterſte, daer op deſelve

ve Provincie mogelyck wel gedisponeert soude konnen werden, de Vreede effectivelyck met seeckerheydt te maeken; aengesien door 't geven van sodanigh Advies, ende het selve kennelyck wordende, gelyck nae de constitutie van de Regeringe alhier nootsaeckelyck soude geschieden, de Koningh van Denemarken in effecte soo veel gecondemneert, ende desselfs Geallieerden verflauwt ofte afgetrocken soude werden, sonder dat men eghter soude konnen verseekert wesen, dat daer op 't adveu van andere Provincien, veel min 't effect van de Vreede soude volgen. Ick kan geensints twyffelen, of die redenen ende anderen meer, die U Ed. nae desselfs gewoonlycke wysheydt ende ervarentheydt, daer by sal weten te voegen, by syne Hoogheydt ende de voornoemde Heeren desselfs Commissarisen, maer begrepen synde, sullen by deselve voor overtuygende opgenomen moeten werden; ende bidde oversulcks, dat U Ed. op de receptie deses, de gelegentheydt gelieve te soecken, om deselve aen de voornoemde Heeren *Fiennes* ende *Thurloe*, ende is 't doenlyck, ook aen den Heer *Protector* selfs, in een private Audientie of communicatie in te scherpen; ende wat belanght de Punten selfs, inherere ick alsnog, 't gunt dienthalven in myne vorige van den 21. der voorlede maendt ampelyck overgeschreven hebbe; daer op dan vervolgens nae myn geringh oordeel U Edts. discours mede sal dienen gedirigeert te werden, ende in specie ook op de bewuste drie Pointen, die ick in deselve Missive aengeroert hebbe, dat in 't concert tusschen de Heeren *du Thou*, *Downingh*, ende My gevallen, van de meeste scrupulen scheenen te wesen; mitsgaeders op 't Point omme den Koningh van Sweden geene Tollen in den Orisondt ofte de Belt toe te staen; waerop alhier tot nogh toe door last niet klaer gesproocken is, alhoewel de Kardinael *Mazarin* sulks seer positivelyk aen den Heer Ambassadeur *Boreel* verklaert heeft, de intentien van den Koningh van Vranckryck, ende 't oogmerk van den Heer *Protector* te wesen.

Wat nu 't voorsz. tweede Point belanght, is myns oordeels lightelyk te begrypen, dat haer Hoog Mog. by Interesse, Eer, Handt ende Zegel, geobligeert syn, te helpen afweren de oppressie, daer mede de Koningh van Denemarcken tegenwoordigh is, of nogh naeder soude mogen werden beswaerdt, haer souden laeten de handen binden, om een geheel jaer, in welken tydt honderdt veranderingen konnen voorvallen, den Koningh van Denemarcken geen secours te mogen toesenden, ende sulcks mogelyck te moeten aensien, dat syn Majesteyt door non-prestatie van haer Hoog Mog. Woordt, Handt ende Zegel, niet alleenlyck onder swaere oppressie soude blyven, maer mogelyck totaliter geruineert werden; ende is den voorslagh daer op by ons gedaen, myns beduckens des te aenmerckelycker, dat de saeke door het voorgeroerde concert tusschen de drie Ministers, soo verre is geavanceert, dat in cas syne Hoogheydt den Heer *Downingh*, daer toe in allen deele gelieft te Authoriseren, het Werck *ilico* op de voorsz. Receptie van de voorsz. Authorisatie alhier sal wesen geperfectioneert ende geslooten, daer van U Ed. syne Hoogheydt ende de opgemelde Heeren desselfs Commissarisen, ook particulierlyck gelieve te verseeckeren, aengesien ick de Notabelste Leeden in Hollandt daer op soo verre hebbe geprepareert, dat ick my kan sterk maeken, van haer Ed. Groot Mog.

adveu

adveu ende satisfactoire Resolutie, die U Ed. dan wel kan begrypen, dat het werck moet doordragen.

Ende gemerckt de saeke acceleratie vereyscht, soo gelieve U Ed. immers voor het afgaen van de post hier over soo met den Heere *Fiennes* als met den Heere *Thurloe* ernstelyck te spreecken, ende my van U Edts. wedervaeren door deselve post communicatie te geven; ick wil ook niet twyffelen, of de Heer *Bourdeaux Neufville* de voorsz. redenen gesmaeckt hebbende, sal mede gaerne syne goede officien niet alleen by de Regeeringe aldaer, maer ook by 't Hof van Vranckryck contribueren, ten eynde beyde de voornoemde Ministers alhier conform ons geconcerteerde, ende insonderheydt mede satisfactoirlyck op de voorgeroerde drie Punten gelast mogen werden; wy hebben albereydts in andere occasien de goede gelegentheydt ende voorsigtige conduite van den gemelden Heer *de Neufville* bespeurt, ende verlaeten ons derhalven des te volkomener op desselfs aen te wenden officien in desen.

Indien het moghte komen te gebeuren, dat aen den Heer *Downingh* alhier voor de receptie deses op 't geene voorsz. is eenige naedere last moghte wesen toegesonden, 't sy by rescriptie op eene depêche by syn Ed. expresselyck over water afgesonden, ofte andersints, soo gelieve U Ed. met bescheydenheydt, soo veel doenlyk te vernemen, of deselve last ook *in terminis* voldoet het geconcerteerde tusschen ons Driën; mitsgaders de voorgeroerde voorslag op 't inhouden van de Vlooten, ende in cas daer aen nogh iets mogte deficieren, alle bedenkelycke officien aen te wenden, ten eynde 't selve defect als nogh by naeder last moge gesuppleert werden, op dat alsoo de saeke sonder nieuwe toevallen syn accomplissement ende perfectie moge bekomen: Waer mede afbreeckende verblyve,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 4. April 1659.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 4. April 1659.

EDELE GESTRENGE HEER,

SOo haest als U Edts. Missive van den 28. Maert my den 2. deser was gewerden, soght ick den Heer Secretaris van Staet te spreecken: Deselve liet my weeten, dat ick hem soude konnen spreecken, soo haest als hy soude weeten, dat het den Heer *Fiennes* ook soude gelegen komen, ende daer op quam'er nae den middagh een Edelman my bekent maeken, dat beyde de welgemelde Heeren gereet waeren, om my in den Hof van Whitehal te ontmoeten; ick heb deselve gecommuniceert, dat ick van U Ed. antwoordt had be-

komen op het gene ick den 21. Maert laetstleden volgens haer Ed. voorslagh hadt overgeschreven, ende las haer voor het gene U Ed. nae 't schryven der voorgeroerde Missive met eygen hand daer onder had gestelt, daer op die Heeren seyden, datse het syne Hoogheyt souden bekent maeken, ende den Heer Secretaris van Staet voegde daer by, dat de Resident *Downingh* het selve ook in substantie soo hadt geschreven, maer dat het syns bedunckens de diffidentie niet soude weghneemen, als de Vlooten op de onseeckere uytkomste van Tractaten souden werden ingehouden, ende dat ondertusschen het secours van 4000. man soude werden afgesonden: Ick repliceerde, dat als de Pointen ende Artikelen tusschen U Ed. ende de Heeren Ambassadeur *du Thou* ende Resident *Downingh* waeren geconcerteert ende vastgestelt, tusschen de drie Staeten, dat de Vrede spoediglyk ende seeckerlyck soude konnen getroffen werden, ende bewees met veele redenen, dat de reghtmaetigheydt ende billykheydt voor de drie Pointen door U Ed. voorgedraegen, soo klaer ende evident was, dat ick my niet konde inbeelden, dat'er eenige scrupulen in konden gemaeckt werden; de Heer *Thurloe* seyde, dat het selve te vooren vast te stellen aenstootelyk soude wesen, voor ende aleer de redenen aen de eene ende andere syde soude gehoort wesen, dat de Mediateurs beter die saeke souden konnen adjusteren ende accommoderen, ick vertoonde haer, dat het niet meer maer veel minder aenstootelyck was, als het gene door de voorschreve Ministers was voorgeslagen dat men vast soude stellen, ende deduceerde omstandighlyck, de justitie van de saek aen de eene syde, ende de violentie aen de andere; daer op weder geantwoordt synde, dat de saeke door de Sweedtschen anders werdt vertoont, seyde de Heer *Thurloe* of het niet best soude wesen, dat men de Vlooten van wedersyden souden inhouden, ende ook surseeeren met het affenden van verdere secoursen, sonder die limitatie, tot dat men den uytval van 't onderlingh concert der drie Staeten gesien synde, men dienthalven nader soude mogen resolveren, ende soo doende, door Ministers de saeken te laeten bemiddelen, met dien verstande, dat van wegen Engeland en Vrankryk, de Koning van Sweden soude werden gedisponeert, om de Mediatie ende coöperatie van haer Ho. Mog. mede aen te nemen. Ick vertoonde haer Ed., dat'er groot onderscheyt was tusschen de conditie van de twee Koningen, soo lange den eenen door den anderen wierdt belegert gehouden, ende met allerhande oppressien bejegent, daer op wierdt geseydt, dat man met een stilstant van Waepenen de Vrede-Handelinge soude konnen beginnen, dogh voeghden daer by, datse het geene ik haer Ed. hadt voorgehouden, naeder aen syne Hoogheyt souden refereren, ende de Heer *Thurloe* beloofde my, dat hy my naeder soude spreecken, ofte syne Hoogheyts intentie bekent maecken, ende seyde, dat ick my wel moght verseeckeren, dat alwaer het soo, dat de Vloot van dese syde soude Zee kiesen datse soodaenige last hadt, als my was voorgeslaegen ende bekent gemaeckt, ende dat'er soodaenigen ordre was gestelt, dat men deselve t'allen tyden soude konnen contremanderen; dog heb tot nog toe niet naeders van dien Heer konnen vernemen. Ondertusschen ben ick desen naemiddagh verwittight dat de Heer *Thurloe* eergisteren soude geseyt hebben, dat hy geen groote hoop hadde, dat door het gene in den Haeg wierdt gedaen een beter verstant tusschen beyde

de

de Staten soude gestabilieert werden, ende daer nevens is my geseyt, dat de Heer Lieutenant-Generael *Fleetwood* ende die van syn partye, een remonstrantie aen de Officiers van de Armée hebben gecommuniceert, veel goede dingen behelsende, dewelcke in consideratie syn genomen, ende deselve souden over alle de pointen uytgesondert twee ofte drie geconvenieert wesen, alsse op alles eens syn, soude men het consent ook van den Heer *Protector* versoeken, ende een Corps van de Armée by een brengen. Daer worden veel odieuse dingen tegens den overleden Heer *Protector* opgeraept, maer de tegenwoordige draeght hem met groote circumspectie, ende is seer affabel tegens ieder een, die hem komt te spreecken. Uyt den nevensgaenden sal U Ed. sien, dat de Heer *Appelboom* copye van myne brieven aen den Heer Griffier heeft bekomen, het is verdrietigh, dat men met geene beter gerustheyt den Staet getrouwelyck kan dienen. Waer mede afbreeckende, sal blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 4. April 1659.

P. S.

De Heer *Thurloe* moveerde gisteren meerder difficulteyten over de bewuste drie Pointen, als voor desen, ende gebruyckt genoeghsaem de argumenten, die de Heer *Bourdeaux Neufville* my op het selve subject in de laetste weeck hadt voorgehouden. Ick ben bedught, dat men soeckt tydt te winnen, ende dat Vranckryck daer onder speelt. Ick hoop, dat men sal vigileren, op Godt betrouwende, ende moedt behoudende, sigh meer ende meer in postuer stellen, om de quade desseynen te stuyten, ende alle gewelt af te weren.

Volgen de Bylaegen.

EXCELLENTISSIME DOMINE LEGATE,

Conclusioni fœderis afflictim inhærebant Ministri Suecici, eamque instantissime antè Classis discessum urgebant. Sed frustra, simpliciter enim istud negabat illis Consilium Status, hoc unicum obtendens, quod antequam de eventu expeditionis Sundianæ constaret, nihil quicquam eo in Negotio agi posset: Inde Colligere licet, expeditionem istam non ad votum Suecorum penitus susceptam; maxime quod ut constat, Angli

Angli propositurí sint parem, quamprimum Sundam Classis intraverit, eam vero Sueci bello longe postponant; imo ægrè nunc ferunt, ut videntur, Hollandicam Classem nondum in Sunda præsto esse. Arbitrantur enim, si Classes ibi confrontatæ essent, rem facillime ad contentiones mutuas & rupturam denique deventuram. Montague inter cætera ad Suecicos Ministros die 16. Martii in Thamesi data: Rationes scribit non hic aperiundi consilia, non est penes me explicare; Sentio tamen amicitiæ sinceræ & amoris intimi mei Principis erga Serenissimam Sueciæ Majestatem indiciis luculentissimis non carere, nec opus est corroboratæ fidei ut credatur, de me ipso parcius dicam, quia factis & desidero & statui cordis mei affectum, pro omnibus salutaribus rebus, Regi Sueciæ nobiscum communibus, exhibere &c.

EXCELLENTISSIME DOMINE LEGATE,

Copiæ binarum Excellentiæ Vestræ litterarum, relationes præsentium rerum secretissimas & exactissimas continentium, verbatim ab Appelbomio huc missæ sunt. Memini vero Excellentiam Vestram dixisse tribus se saltem viris communicare relationes suas, easque tuto adeo, ut impossibile sit Appelbomio de iis recipere copias, quis ergo scriba illè, cui tales literas inspiciendi, imo describendi facultas data? Sit oportet unus eorum, qui tribus illis viris serviunt; aut parum secreto in secretis talibus litteris missitandis agitur.

In relationibus meis hesternis misi, quæ extruxi ex literis Admiralis Montague, ea si quoque perscribantur ad Excellentiæ Vestræ Correspondentes, creabunt mihi periculum non leve. Eæ quippe Montague literæ ab ipso Frisendorffio mihi in manus traditæ erant, ut quam opportunitatem habui pauca illa exscribendi, bene isti notum sit. Excellentiam Vestram summis igitur precibus rogo & obtestor, ut si me salvum velit, verbalia illa minimè transscribat: Huc enim rescripta mihi erunt exitio.

Literarum dictæ Copiæ nunc transferuntur in linguam Anglicanam, ut communicentur Consilio Status, & examinationi subjiciantur, de quibus proximè, quantum pervestigare potero fidelissimè.

Relationum mearum chartas, si non Excellentiæ Vestræ id molestum sit, congeri, & proximè mihi restitui, humiliter rogo &c.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 4. April 1659.

EDELE GESTRENGE HEER,

NAe dat myne brieven waeren gesloten heeft Mr. *Mawel* my komen bekent maecken, dat de Heer Secretaris van Staet hadt gehoopt, dat hy my een naeder antwoordt soude konnen laeten toekomen op het geen ick gisteren aen den Heer *Fiennes* ende hem in den Hof tot Whitehal hadt gecommuniceert, maer dat syne Hoogheyt de saeke van soo hoogen importantie oordeelt, dat hy heeft

heeft goedtgevonden binnen twee ofte drie daegen een expressen daerom nae den Haege over te senden, ende dat ick met den selven ook gelegentheydt sal konnen vinden om te schryven. Waer mede U Ed. alle prosperiteyt met gesontheyt ende vergenoegen toewenschende, sal blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 4. April 1659.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 11. April 1659.

EDELE GESTRENGE HEER,

NAe 't afgaen van myne 2. jongsten in datoos den 4. deser lopende maendt, syn my U Edts. Missiven van den selven dato wel ter handen gekomen, ende gelyck U Ed. daer by was adviserende, dat voor 't afgaen van de Post by den Heere *Protector* aldaer nog geene finaele Resolutie was genomen, raekende de saecken van 't Oosten, maer dat syne Hoogheydt geresolveert was binnen weynige daegen een expresse met syne Resolutien dienthalven herwaerts af te senden. Soo heeft de Heer *Downingh* my nae receptie syner brieven het selve mede verklaert, ende dat hy derhalven met de voorsz. Post nog geen naedere Resolutien ontfangen hadde op de Pointen by ons geconcerteert; 't welk dan ook oorsaeke is geweest, dat sedert den 3. deses nogh gene naedere publyke Conferentie met de Heeren *du Thou* ende *Downingh* gehouden is; dogh desen nae-middagh sal de voorsz. Conferentie wederom gecontinueert werden; Weshalven by soo verre iets van importantie voorkomt, ende my de tydt sulks toelaet, sal ick U Ed. van den uytslagh van dien nogh met dese post reeckenschap geven.

De difficulteyt by den Heere Secretaris *Thurloo* gemoveert tegens de voorslag van 't provisioneel inhouden der Vlooten op presuppoost, dat ondertusschen het resterende secours soude werden afgesonden, sal U Ed. nae de receptie van de voorsz. myne brieven van den 4. deser hebben konnen weghnemen, aengesien onse meyninge is geweest, gelyk wy ons daer op ook in publycke Conferentie op de voorsz. 3. deses verklaert hebben, dat niet alleen de Vloote, maer ook het secours soude werden ingehouden, alleenlyck met die byvoeginge in/cas middelerwylen soodanige advertentien moghten inkomen, daer uyt af te nemen soude wesen, dat de Stadt van Coppenhaege sonder naeder secours in perykel

soude syn, dat in sulcken cas de drie Staeten souden syn verobligeert, immers dat in dien gevalle haer Hoog Mog. souden vry blyven, deselve Stadt soodanig naeder secours toe te senden; als tot haere subsistentie ende preservatie nodigh soude werden geoordeelt; Ende wy hebben doenmaels tot meerder cautele ende tot naeder satisfactie van Vranckryck ende Engelandt daer by gevoeght, dat het voorschreven secours in sulcken cas naeder af te senden, alleenlyck maer soude mogen werden gebruyckt defensive tot bewaeringe van de Stadt van Coppenhage, sonder sigh te mogen begeven buyten de Wallen van deselve Stadt: Dat wy ook wel te vreden waeren deselve reserve te laeten reciproceren, naementlyck in gevalle middelerwylen de Koningh van Sweden door 't overkomen van Keysersche of Brandenburghsche Troupes in perykel van syne totale ruine gebraght soude mogen werden; dat in sulcken gevalle Vranckryck ende Engelandt ook vry soude staen hem met toesendinge van defensive secoursen in state te houden, ende van syn ruine als voren te helpen preserveren. Maer ick ben bedught, dat door te veel verloop van tydt de gelegentheyt, om over 't inblyven van de Vlooten te handelen, sal wesen verloren, alhoewel de onse Godt betert, soo vermits trage toeloop van Bootsvolk, als mits het laegh water 't welck de Schepen van Amstelredam, tot dese weeke toe belet heeft over 't Vlack te geraecken, nogh nae myn gissinge, in veertien daegen of drie weecken niet sal konnen Zee kiesen; Ende dat men over sulks sal moeten speculeren op expedienten, om alle occasien van sinistre rencontres tusschen deselve te vermyden; Waer omtrent myns oordeels wat inegael is de gedaene voorslagh om wedersyts neutrael te blyven, ende nogh de eene, nogh de andere te assisteren, aengesien haer Ho. Mog. by Handt ende Zegel verbonden syn de Koningh van Denemarcken als geattaqueerden ende geoppresseerden te hulpe te komen, ende syne Hoogheyt door geene obligatie ter wereld verplight kan syn, den Koningh van Sweden als attaquant by te springen; behalven dat ook de Koningh van Sweden tegens desen Staet formele hostiliteyt pleeght, met het uytgeven van commissien tegens de subjecten van deselve, als U Ed. bekent is, ende uyt haer Ho. Mog. Mog. Resolutie op de klaghten van Zeelandt dese weecke genomen, naeder sal hebben bespeurt, daer ter contrarie de Koningh van Denemarcken blyft in termen van Neutraliteyt ende Vriendtschap met Engelandt; Niet te min in cas syne Hoogheyt sigh nevens haer Hoog Mog. souden gelieven te verbinden dat wedersyts Vlooten niet alleenlyck gehouden souden syn te ageren tot bevrydinge van de Navigatie ende Commercie van wedersyts subjecten in, ende omtrent den Orisondt, ende tegens alle de geenen die deselve subjecten in de voorsz. haere Navigatie, ende Commercie eenigh belet of schade souden traghten toe te brengen, wie ofte hoedanigh deselve ook soude mogen wesen, gelyck wel de voorslagh van de syde van Engelandt gedaen, schynt te presupponeren, maer ook specialyck om Coppenhage open te houden, ende den toevoer van alle nootdruftigheden in deselve Stadt synen cours te laeten hebben, gelyck de evidente billyckheyt sulcks nootsaeckelyck vereyscht, vertrouwe ick, dat de saeke alhier onder beneficie van dien daer toe soude konnen werden gebraght, dat men op het voorsz. fondament met Engelandt sigh soude konnen verbinden, dat wedersyts

Vlooten

Vlooten van alle hostiliteyt ende eensydigheyt souden hebben te abstineren, jae wil ick my in dien gevalle gaerne laeten employeren, niet alleenlyck om 't selve uyt te wercken, maer ook om met wedersyts Vloten alle hostiliteyt te water *de facto* te helpen weeren ende te beletten; Welverstaende noghtans, dat in allen gevalle de Koningh van Sweden ook van syne syde gedisponeert ofte geobligeert moeste werden, van alle hostiliteyt tegens de Ingesetenen van de Vereenighde Nederlanden te abstineren, ende sulcks in specie mede in te trekken de commissien als boven albereyts uytgegeven.

U Ed. kan over 't bovenstaende aen de Heeren *Fiennes* ende *Thurloe* myne gelegentheyt bekent maeken, ende versoeken, dat niet alleen de Heer Resident *Downingh* gelast moge werden, omme daer over in dier voegen met ons alhier te mogen transigeren, maer dat ook de Heer Admirael *Montague* geauthoriseert moge werden, om in dier voegen met den Heere *van Wassenaer* te mogen convenieren gelyck ick ook sal besorgen, dat den gemelden Heer *van Wassenaer* daerop door de uytgaende Vloot onder den Heer *de Ruyter* behoorlyke Instructie toegesonden moge werden: Ick kan niet anders oordeelen, of het bovenstaende sal ten hooghsten plausibel syn voor de Regeringe aldaer, want dat hare intentie soude wesen Coppenhage beslooten te houden, ende sulcks den Koningh van Denemarcken in korten buyten postuer te stellen, ook dienvolgende alle Vrede desperaet te maecken, kan ick niet vertrouwen, aengesien de sincere ende ernstige verklaringen ende protestatien ter contrarie gedaen, ende als sulcks buyten vermoeden van die syde moghte werden gedifficulteert, soo houde ick alle Handelinge desperaet, gemerkt dat syne Hoogheyt wel bekent is, dat wy behoudens Eere ende Trouwe niet en konnen laeten, te helpen afweren het benauwen ofte besluyten van Coppenhage, ende dat oversulcks in cas syne Hoogheyt daer toe soude willen helpen contribueren, de Vlooten nootwendighlyck tegens den anderen moeten stoten, 't welck Godt verhoede, ende wy ook met alle Menschelycke middelen soo veel doenlyck sullen traghten te prevenieren; De vordere conditien justificeren haer selfs, ende ick kan derhalven niet anders te gemoet sien, of de nodige Instructie daer over sal soo aen den gemelden Heer Admirael *Montague*, als aen den gedaghten Heer Resident *Downingh* ende voor soo veel des noots sy, ook aen den Heer *Meadouw* toegesonden werden.

Ick hebbe geen tydt ende gelegentheyt konnen vinden, omme de bovenstaende myne gedagten aen den voornoemden Heer *Downingh* te communiceeren, ende sie geen apparentie, dat sulcks voor 't afgaen van de Post sal konnen geschieden; Het welck U Ed. de gemelde Heeren *Fiennes* ende *Thurloe* mede gelieve bekent te maecken, op dat haer Ed. niet vreemt voorkome, dat deselve Heer *Downingh* mogelyck daer van in syne brieven geen mentie sal hebben gemaeckt.

Wat nu wyders belangt de Pointen ende Artikelen selfs, die tusschen de drie Ministers syn geconcerteert, omme alhier te werden vastgestelt, bemercke ik, dat men aldaer daer van niet soo seer discrepeert in de materie, als wel in de forme; uyt vreese van aenstotelyckheyt &c. ende daer omtrent hebbe ick U Ed. de redenen, waeromme, myns oordeels, deselve Pointen ende Artikelen al-

hier

hier formelyck behoorden te werden vastgestelt, ende niet met onseeckerheyt geremitteert tot de Handelinge *in loco*, in myne jonghste van den 4. deses in 't lange overgeschreven; niet te min om deselve aenstotelyckheyt te vermyden ende de forme ter intentie van Vranckryck ende Engelandt dienthalven te voldoen, hebbe ick voor desen voorgeslagen, dat de bewuste drie Pointen souden konnen werden gelaeten uyt het adjustement preparatoir alhier te sluyten, dog dat de drie Staten haere Ministers *in loco* in last souden geven haere goede officien toe te brengen, om daer op de hoge partyen te vereenigen, ende dat de Heer *Downingh* moghte werden geauthoriseert om my in 't particulier buyten de andere Heeren Commissarisen van haer Ho. Mog. behoorlyck te konnen verseeckeren, dat de intentie van syn Hoogheyt was by onverwaght refus van den Koningh van Sweden tot uytwerckinge van de voorsz. Pointen te gebruyken deselve vigeur ende klem, als ten regarde van de andere Pointen soude wesen geconvenieert; Ende ick sal deselve verseeckeringe alleenlyck onder belofte van secretesse aen den Borgermeester van Amstelredam, ende een Lit van het Noorderquartier vertoonende, soo ick vertrouwe, de saeke absolutelyck konnen te boven komen; blyvende publyckelyck geconvenieert ende vastgestelt 't vordere geconcerteerde tusschen ons drien, ende in specie, dat het bewuste derde Artikel van het Rotschildsche-Tractaet, volgens, ons opgestelde, gelight, mitsgaders daer inne soodanige verdere veranderinge gemaekt sal werden, als men nae gelegentheydt ende occurrentien van tyden ende saeken, ten besten van den Koningh van Denemarcken sal konnen uytwercken.

Dat niet alleen nooit eenige hoogere Tollen in den Orisondt ofte Belt op de Ingesetenen van de drie Staeten sullen werden geheven, maer dat de Koningh van Sweden noghte ter occasie van 't voorsz. Rotschiltsche-Tractaet, noghte in kraghte van 't Tractaet van Vrede als nu te maecken eenige Tollen ofte belastingen in de voorsz. passagien heffen sal.

Ende dat het Elbinghsche-Tractaet met de elucidatien sal werden geperfectioneert ende wedersyts geratificeert.

Desen dus verre geschreven, dogh ongeslooten gelaten hebbende om daer by te voegen den uytval van de Conferentie hier boven geroert, vinde ick my verpligt U Ed. by desen te berigten, dat in de voorsz. Conferentie de Heer Ambassadeur *du Thou*, volgens 't laetste afscheyd sigh verklarende op 't fondament waerop de Vrede tusschen de Koningen van Sweden ende Denemarken, door de coöperatie van de drie Staten, soude behoren te werden gevordert, daer toe voorgestelt heeft het Rotschiltsche-Tractaet, met de veranderingen die men bevinden sal, dat nae tydts gelegentheyt daer inne behooren gemaeckt te werden; ende de Heer *Downingh* heeft vervolgens 't selve explicerende daer by gevoeght, dat haere intentie niet en was daer inne eenige veranderinge te doen maecken tot meerder advantagie van Sweden, maer dat men mogelyck by curieuse examinatie van 't selve Tractaet soude bevinden, daer inne iets te influeren, dat strydig was met het interesse van anderen Staeten, ende Natien, die haere Commercien op ende omtrent de Oost-zee waeren dryvende; Ende dat mogelyck ook nae occurentie van saeken iets tot meerder advantagie van Denemarcken

marcken uytgewerckt soude konnen werden, dogh dat men het selve soude moeten bevelen aen de devoiren ende officien van de Ministers *in loco*.

Waer op by ons gerepliceert is, dat men ten minsten de essentieelste ende nodige veranderingen alhier behoorde vast te stellen, ende voornaementlyck die geene, daer in ons eygen interesse was verserende; daer op applicerende de redenen en argumenten, U Ed. dienthalven in myn voorige Missive van den 4. deses breder gecommuniceert, ende dat wy meynden, dat onder deselve nootsaekelycke veranderingen, voor soo veel ons eygen interesse concerneert, gestelt konden werden de twee naevolgende Pointen; Eerstelyck de uytlightinge van het derde Artikel spreeckende van 't empescheren der passagie van vreemde ende vyantlyke Vlooten door den Orisondt; ende ten anderen dat de Koningh van Sweden ten wedersyde van den selven Orisondt soude werden geësloigneert, soodanigh dat hem geen gelegentheyt moghte overblyven, om de passerende Schepen met Tollen ofte andere swarigheden te incommoderen, versoeckende daer op haere verklaeringe; Ende aengesien wy daer nevens mede gevoeght hadden, dat als men den Koningh van Sweden soude hebben gelibereert van syne tegenwoordige Vyanden ende hem daer door de armen vry gegeven, wy ook gerustheyt dienden te hebben, dat hy alsdan syne maght tot oppressie van onse Geallieerden ofte ook tot afbreuck van onse eygene Commercie niet en soude misbruycken, hebben de gemelde Heeren Ministers daer op verklaert, dat de Heeren haere Principaelen daer ook op hadden gedaght, ende dat men tot voorkominge van dien stercke devoiren soude aenwenden, ten eynde het Elbingsche-Tractaet met de bewuste elucidatien mogen werden geperfectioneert, ende ten wedersyden geratificeert, ende dat daer door de voorsz. gevreesde ongemacken souden wesen geprevenieert; dat men ook soude travailleren tot bevredinge van Sweden ende Polen, ende op 't vorder, namen sy aen met den anderen naeder te delibereren, daer mede dan de voorsz. conferentie afgebroocken is, ende ontwyffelyck dienthalven niets verder sal konnen werden geavanceert, voor ende aleer de expresse van daer sal wesen gearriveert. Waer mede dese besluytende, sal blyven,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 11. April 1659.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 11. April 1659.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Ed. twee Missiven van den 4. deser syn my nae het afgaen van de myne op den selven dato gister-avondt wel geworden. Ik heb sedert Dingsdagh

dagh laetst gelegentheyt gesoght, om met den Heere *Thurloe* te spreecken, dog niet eer daer toe konnen geraecken als desen naemiddagh, syne Ed. met de Heer *Fiennes* beyde by my synde gekomen. Ick seyde dat Mr. *Marvel* my over aght daegen hadt gecommuniceert, dat syne Hoogheyt goet hadt gevonden eenen expressen nae den Haege te senden, ende dat ick voor desselfs vertreck van haer Ed. soude verstaen het subject, daer op deselve soude werden afgevaerdight, ende daer af sedert niet hebbende vernomen, dat ick hadt gesoght met haer Ed. te spreecken; daer op antwoordde de Heer *Thurloe*, dat op Sondagh laetstleden, een expresse door den Heere *Downingh* afgesonden, brieven aen syne Hoogheyt hadt overgebraght, daer in deselve adviseerde het geene in de laetste conferentien in den Haege was gepasseert, ende vermits het selve veel verscheelde van het geene U Ed. te vooren in de particuliere Conferentie hadt voorgeslaegen, ende van het geene ick mede aen haer Ed. in den Hof tot Whitehal hadde geseyt, datse goedt hadden gevonden naeder schryvens af te waghten, dat de brieven met den ordinaris nu waeren gekomen, ende datse daer in niet veel anders vonden als in de vorige, ende dat het syne Hoogheyt vreemt was voorgekomen, dat de Gecommitteerde van haer Hoog Mog. den voet van het Bromsebrosche-Tractaet hadden voorgeslaegen, daer op seyde ick, dat haer Ed. wel wisten, dat het gebruyckelyck was in alle Onderhandelingen van die natuure, op de eerste ouverture die saeken soo voor te stellen, als men het liefst soude hebben, dat ik betrouwde, dat haer Ed. hadden bemerckt, dat men daer by soo niet en hadt geperfisteert, maer dat'er andere voorslagen waeren gedaen, dat U Ed. my mede de eere hadde gedaen van te communiceren het gene in de voorgeroerde conferentien was voorgevallen, ende ook in eene tweede Missive in confidentie mede gedeelt desselfs considerantien op het geheele werck, ende verhaelde doen omstandighlyck verscheyde reedenen, om te bewysen dat het seeckerder ende beter soude wesen, dat de particuliere conditien waer op de Koningen van Sweden ende Denemarcken souden dienen bevredight te werden, volgens den eersten voorslagh, door een mutueel concert van de drie Staeten in den Haege soude werden vastgestelt, ende aengewesen verscheyde inconvenienten, die men soude seeckerlyck ontmoeten, byaldien de voorsz. conditien tot de Negotiatie *in loco* souden werden geremitteert, dat de Heer *de Bourdeaux Neufville* ende haer Ed. het selve ook hadden gesustineert, doen de eerste voorslagh wierdt gedaen, dat haer Ho. Mog. voor die conditien alhier iets vast te stellen door een concert van de drie Staten, speciale last ende instructie herwaerts souden willen senden. Haere Ed. repliceerden, dat het den Koningh van Sweden, synde een moedig Heer, soude spyten, dat hy uyt den Haege de Wet soude ontfangen, dat'er ook andere redenen waeren, om de welcke men de voorsz. particuliere conditien beter door de respective Ministers *in loco* soude behooren af te handelen. Ick seyde, dat de twee Heeren Ministers wel hadden geürgeert, dat men de voet van het Rotschiltsche-Tractaet soude vaststellen, ende dat ick niet konde sien waerom, dat niet soo wel de modificatie van het selve daer nevens, door de bewuste drie Pointen te gelyck soude konnen werden vastgestelt, ende deduceerde daer op alle bedenckelycke redenen ende motiven. Haer Ed. sloegen voor, dat het

aen

aen het beleyt van de Ministers *in loco* soude werden gelaeten, ende blyven buyten de Acte, die over het geconvenieerde in den Haege soude werden ingestelt, volgens een concept door den Heer *Downingh* overgesonden, daer op antwoordde ik, dat het groote gerustheyt soude geven aen de notabelste Leden, dat deselve drie Pointen konden werden vastgestelt, datse in goede conscientie het selve absolutelyck soo verstaen, ende dat de redenen daer tegens geallegeert niet veel gewights hadden, als men de saeken nae de waerheydt ende sonder vooroordeel soude overwegen; haer Ed. seyden eyndelyck, dat nog van avondt aen den Heer *Downingh* soude werden geschreven, maer gaeven my eghter geen hoop, dat hy soude gelast werden, om het werck volgens den voorslag in de bewuste particuliere Conferentie met de voorgementioneerde drie Pointen vast te stellen ende te concludeeren. Ick recommandeerde haer eghter datse haer nader geliefden te bedencken, ende aen syne Hoogheyt favorabel rapport te doen: maer nu de Vloot uyt is geseylt, ende dat ick bemerck, datse soo flauwelyck gaen, om ordre te stellen tegens de roveryen, die dagelyks op Sweedtsche commissien werden gepleegt, soo beken ik, dat ik bedugt ben, dat de woorden die men geeft, beter syn als de innerlyke intentie. Godt geve, dat ick my bedriege, ende dat'er middelen konnen gevonden werden, om ons tegens de woeleryen van alle afgunstige ende quaetwillige Menschen gerust te stellen. De gemelde twee Heeren spreecken mede van de Memorie ingegeven door Monsieur *du Thou*, raeckende de passagie van de Keyserlycke Volckeren over den Rhyn onder het gebiedt van haer Hoog Mog., ende meenden dat deselve passagie door de Fransche ende Geallieerden forces, die versaemelt wierden, soude gedisputeert werden. Op die occasie sal op de Frontieren aen die syde ook goede sorge dienen gedraegen te werden. Hier mede afbreeckende, sal blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 11. April 1659.

Volght een Bylage.

EXCELLENTISSIME DOMINE LEGATE,

QUæ inter alia ex litteris Excellentiæ Vestræ (de quarum copiis huc remissis præterita septimana mentionem feci) enucleare potuerunt Suecici Ministri, maximè ipsis invisa sunt, quia Fiennes & Haselingh causam Hollandicam & Danicam

 tam

tam Sollicitè egerint, Excellentiæ Vestræ postremo persuadentes, satius Hollandiæ fore, a proposito emittendi Classem prorsus desistere. 2. Id Excellentiæ Vestræ pro certo constare, eum potissime in finem Protectorem partes suas interponere, ut Pacem Rotschildianam salvam præstet. Quæ Res Suecicos Ministros adeo movit, ut copias illas Anglicè translatas loco debito exhibuerint, enixeque remonstraverint istud nempe fieri nequaquam posse, ut omnia ad tenorem dictæ pacificationis Rotschildianæ revocentur. Imo Regi irrevocabiliter decretum esse, Sundam Dano in æternum non restituere, & quæ similia. His vero per indirectum responsum est, nempè pro bono Regis Sueciæ eam expeditionem potissime susceptam esse, imo Fleetwodius per duas horas solus cum Protectore sermosinatus in fide sua bis verbis Protectoris (optandum vobis est, ut Classis nostra jamdum Sundam intravisset) firmatus lætus ab eo discessit. Nonnullis è Consilio Status negatum esse, scribunt quoque, scire qua maximè intentione Classis Anglicana eo mittitur. Concludendi fœderis iterum mentio facta est, ligæ germanicæ causa, quod vel eo potissimum respiceret, & momentum suum traheret: Verum alia responsio, quam ut eventum Danicorum Negotiorum prius exspectent, impetrari non potuit.

Hinskius ille cum suo comitatu Norwegiam tempestate actus, in urbe Bergen aliquamdiu commoratus est.

Reversus exposuit Suecicis Ministris serio, quo pacto & quam facili Negotio urbs illa in Potestatem Regis redigi possit, & se ductore, si Rex Consilium ejus sequi non detrectaret, istud brevi effectum dare posse. Res hæc Regi commendata est per litteras & ille sibi firmissime persuasum habet, Regem navibus aliquot rem brevi experturum. Urbem istam tam malè munitam, neglectam, patentem, atque adeo tantis periculis expositam relinqui (ut ille refert) in summam me rapit admirationem. Hujus Herois facinora & ausus, credo, mundus parum pendit & reformidat, tamen, quia Suecorum audaciæ modum non habent, admonuisse stertentes aut incautos ne inopino malo obruantur, non fortasse nocebit.

Bergmannus scripsit Classiarios omnes, una cum Ascue unanimiter in votis habere, ut cum Hollandis committerentur; communi enim totam Classem in Hollandos odio certissimè flagrare.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 18. April 1659.

EDELE GESTRENGE HEER,

UEdts. Missive van den 11. deser lopende maendt is my nae 't afgaen van myne jonghste van den selven dato, wel ter handen gekomen, ende is de expresse van daer aen den Heer *Downingh* afgesonden, eergisteren tegen den avond alhier gearriveert, dog wy hebben daer op nog geene conferentie gehadt, eensdeels soo vertrouwe, vermits de occupatien van de Heeren *du Thou* ende *Downingh* op de twee successive postdagen, ende anderdeels soo ick mede meyne te bespeuren, uyt oorsaecke de gemelde Heer *du Thou* nog geene genoeghsaeme authorisatie van 't Hof ontfangen heeft, om alhier finaelyck te mogen sluyten

sluyten ende teeckenen. Ondertusschen heeft my de Heer Resident *Downingh* eenige communicatie gegeven van de last by hem door de voorsz. expresse ontfangen; dogh ick hoope, dat deselve sigh nogh wel wat naeder sal mogen eslargeren, aengesien by foute van dien, alhier beswaerlyck een accomodement of adjustement sal konnen werden getroffen; Niettemin hoop ick, dat nogh expedienten sullen konnen werden gevonden om het werck ten goeden eynde te brengen, in cas Vranckryck daer wat goets by soude gelieven te doen, ende nae 't geene de Heer Ambassadeur *du Thou* somwylen bekent maekt van de advisen van den Heer *Bourdeaux Neufville*, dunckt my dat deselve Heer het werck met goede genegentheyt ten besten secondeert, daerinne ick hoope, dat syn Excellentie ten uytersten eynde toe sal gelieven te continueren.

Hier nevens gaet het bericht al voor eenigen tydt van de Admiraliteyt van Zeelandt ingekomen over de saeke van *Thomas Stevensz* tot U Edts. naerightinge.

Dese dus verre geschreven synde, is huyden tusschen Commissarisen van haer Ho. Mog. ende de Heeren *du Thou* ende *Downingh* nog Conferentie gehouden, in dewelcke de gemelde Heeren Ministers verklaert hebben genegen te wesen het fondament van de Vreede in 't Noorden te bevorderen, alhier ter neder te stellen, ende daer over een adjustement te maecken ende te teeckenen; Versoeckende te verstaen, of wy ook tot sluyten ende teeckenen ons vonden bereyt ende gequalificeert, buyten het welken sy verklaerden haer niet verder te konnen eslargeren, insonderheyt ten aensien tot nog toe op het Bromsebrosche-Tractaet hadden geinsisteert, daer toe sy verklaeren haer geensints te sullen inlaten.

Wy hebben daer op aengenomen ons tot het sluyten ende teeckenen incluys by haer Hoog Mogende te sullen doen Authoriseren, in hoope ende verwaghtinge, dat sy alsdan soodanige naedere ouverture souden doen, dat daer op een gewenscht besluyt soude konnen volgen; Gelyck dan ook sulcks nogh staende de Vergaederinge van haer Hoog Mogende gerapporteert, ende daer op de vereyschte Authorisatie verleent is; Ende daer op is wederom tydt van Conferentie bestemt tegens morgen voordemiddagh ten neegen uuren, van welckers uytslagh ende verder vervolgh ick U Ed. met de naeste hope te adviseren; Ende hier mede in haest afbreeckende, sal blyven,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 18. April 1659.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 18. April 1659.

EDELE GESTRENGE HEER,

NAe het afgaen van mynen laetsten van den 11. deser is my U Ed. Missive van den selven dato wel ter handen gekomen, uyt de nevensgaende kan U Ed. bemercken, dat ick geene geleegentheydt heb gehadt, om met den Heere *Thurloe*, te spreecken. Maer de Heer *Fiennes* heeft my geseyt, dat de expresse is afgesonden met Instructie ende Authorisatie, dat hy hoopt, dat de bewuste Onderhandelinge tot een gewenscht besluyt sal konnen gebraght worden. Syne Ed. heeft my mede verseeckert, dat aen den Heer *Montague* sodanige Instructie is gegeeven, dat het sal blycken dat dese Regeringe geensints voor heeft den Koningh van Denemarcken te onderdrucken. Dat men ook wedersydts Ingesetenen soude beschermen tegens alle de geene, die deselve in die Quartieren souden willen troubleeren. Geduurende de Onderhandelinge, oordeelde hy billyck ende redelyck te wesen, ende seyde ook, dat het de meeninge was van dese Regeringe mede, dat men alle behoeften ende levensmiddelen binnen Coppenhaegen behoorde te laten inbrengen, verklaerende iterativelyk, datse Denemarcken niet en soecken te onderdrucken ofte te forceren tot harde ende onredelyke conditien: Hy soude aen den Heer *Protector* ende aen den Heer *Thurloe* refereren, het geene ick aen hem hadt gecommuniceert. Syne Ed. verklaerde my met veele ernstige expressien dat hy de handt daer aen soude houden, dat de kaperyen, geweert werden, ende dat'er een exempel magh gestatueert werden. Ick hoop, dat de Goede Godt alles ten besten sal schicken, ende U Ed. alle heyl ende welvaeren van harten toewenschende, sal syn ende blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 18. April 1659.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 25. April 1659.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Edts. Missive van den 18. deser loopende maendt is my nae het afgaen van myne jonghste van den selven dato wel ter handen gekomen; Ende is de Onderhandelinge tusschen de Heeren *du Thou*, *Downingh* ende de Commissa-

missarisen van haer Hoog Mog. soo verre gevordert, dat wy eyndelyck het werk eens geworden syn, volgens de Artikelen * in de Fransche Taele hier nevensgaende.

Dogh aengesien de gemelde Heer *Downingh* begeert heeft, dat het Tractaet soude gesloten ende geteeckent werden in de Latynsche Taele, is daer van gemaeckt een Latynsche Translatie, die al eergisteren ter presentie van de gemelde Heeren Ministers ende Commissarisen van haer Ho. Mog. is oversien, daer op wy dan ons gereet gehouden hebben om de Instrumenten in 't net geschreven synde, te procederen tot teeckenen, dogh met het stellen van de Naemen, Qualiteyten ende Titelen in 't hooft &c. eenigen tyd verlopen synde, hebben de Klercken gisteren-morgen niet konnen geraecken aen 't copiëren, ende op de middagh heeft de Heer Resident *Downingh* aen den Ambassadeur *du Thou* doen versoecken, dat hy, alvorens het Tractaet wierde in 't net geschreven op Parkement, het selve nogh eens moghte naesien: Waer op de gemelde Heer Ambassadeur hem het selve omtrent drie uuren naedemiddagh toegesonden hebbende, is de voornoemde Heer *Downingh*, buyten den Haege geweest, ende 's avonts weder ingekomen synde, heeft hy aen den Heer Secretaris van den gemelden Heer Ambassadeur die het Instrument weder te rugge versoghte, om 't selve te mogen doen opschryven nae behooren, tot antwoorde doen toevoegen dat hy sigh geheel onpasselyk bevondt, ende dat hy het voorsz. Instrument naeder oversien hebbende, hem het selve desen morgen soude toesenden; Waer op de meer gemelde Heer Ambassadeur ende ick huyden morgen tot meermaelen ten huyse van de gemelden Heer *Downingh* gesonden hebbende geen ander bescheyt hebben weten te bekomen, als dat hy sigh gantsch indispooft bevondt, dat hy medecyne hadde ingenomen, ende dat hy het Instrument derhalven nogh niet hadt konnen naelesen, maer 't selve seekerlyck 's naemiddag ten een uure, syne Excellentie soude toesenden, ook sig bereyt houden, omme, alles in 't net gestelt synde nog desen avondt te procederen tot teeckenen, waer op ick desen naemiddagh de Klercken haer hebbende doen veerdigh houden, wederom gesonden hebbe ten huyse van syne Excellentie omme te vernemen of alles was veerdigh om aen 't werck te mogen komen; dogh heeft syn Excellentie my wederom doen weten, dat de meer gemelden Heer *Downingh* in plaetse van het Instrument te senden versogt hadt hem ten drie uuren naedenmiddagh te mogen spreecken, daer op ick dan syn Excellentie hebbe doen versoecken, in cas de Heer *Downingh* iet soude mogen begeren verandert te hebben in de Translatie, die by ons gesamentlyck eergisteren was geresumeert ende geapprobeert, dat ick daer van *ilico* soude mogen werden verwittight, om daer op gehoort ende alles tot onderlingh contentement ter neder gestelt te mogen werden, 't welck syn Excellentie aengenomen heeft te sullen doen, ende is de voorsz. saeke tegenwoordig in die termen.

Ondertusschen dunckt my, dat soodanige uytvlughten ende dilayen aen de eene syde niet en convenieren met de ingenuiteyt, daer mede men in soodanige saeken behoort te handelen, ende ben bedught, dat aen de andere syde door stercke

* Zie *Aitzema* IV. Deel, pag. 383. in Folio.

stercke contraminen ende oppositien, die wy tegens het voorsz. werck alhier ontmoeten eenige van onse Gecommitteerden wel moghten in postuer gebraght werden, om de teeckeninge niet te willen doen; Synde sulcks, dat de Heeren Ministers van Denemarken ende Brandenburgh haer ten hooghsten tegens het werck kanten, ende daer over soo door publycke Audientien als ingediende Memorien, haer ten hooghsten geformaliseert hebben; Waer op dan ook in de Vergaederinge van haer Ho. Mog. ernstige debatten syn gevallen ende eyndelyck pluraliteyt van stemmen geconcludeert, dat naedemael haer Ho. Mog. selfs nogh geene communicatie ofte rapport ontfangen hadden van 't gepasseerde in de Conferentien met de voorgeroerde Ministers gehouden, derhalven aen de gemelde Ministers daer van ook voor als nogh geen openinge gegeven koste werden, als U Ed. uyt de bygeleyde Resolutien naeder sal gelieven af te nemen; Waer mede de rest moetende remitteren tot de naeste post, sal afbreeken ende verblyven,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 25. April 1659.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 28. April 1659.

EDELE GESTRENGE HEER,

UYt myn jonghste Missive van den 25. deser loopende maendt, sal U Ed. bemerckt hebben het uytstel, het welck by den Heere *Downingh* genomen wierde op 't subject van de teeckeninge der Artikelen, daer op wy volkomentlyck waren geconvenieert; sedert heeft de gemelde Heere *Downingh* ten selven daege des avondts aen den Heer Ambassadeur *du Thou* bekendt gemaeckt, dat hy door een expressen over water ordre ontfangen hadt van den Heere *Protector*, om het geadjusteerde Tractaet daer van hy al des Sondaghs te vooren, sulcks als het doenmaels preparatoirlyk was opgesteldt, eene copye aen syn Hoogheydt hadt overgesonden, niet te teeckenen voor ende al eer hy de intentie van syn Hoogheydt dienthalven, naeder ende particulierder soude hebben verstaen, waer op dan het werck tot nogh toe onvoltrocken is blyven steecken: Ick kan my niet imagineren, op wat Punt of Artikel de scrupule aldaer magh vallen, soo men immers candidè en sinceer met ons heeft gehandelt, aengesien alle de Artikelen syn gedresseert nae den last ende tot volkomen contentement van den gemelden Heer Resident, alleenlyck hadde deselve gaerne gesien, dat het 4. Artikel spreeckende van 't Elbinghse-Tractaet met de elucidatien, niet soodanigh voor het aghtste Artikel gesteldt, ofte het selve aghtste Artikel niet soodanigh gecoucheert hadde geweest, dat daer door het selve 4. Artikel was geworden een necessaire Conditie & *sine qua non*; waer op of mogelyck

gelyck aldaer mede gelycke reflectie moghte vallen, ick van myn schuldighe plight geaght hebbe U Ed. by desen te instrueren van de redenen, waeromme het selve myns bedunckens alsoo redelyck, jae ook in ons regardt noodtsaeckelyck is geweest; synde sulcks, dat vooreerst Vranckryck ende Engelandt in dien deele niet anders op haer naemen, als den Koningh van Sweden te disponeren, omme als nogh gestandt te doen, 't geene deselve ten reguarde van 't Tractaet voor desen iterativelyck gedesidereert, ende ten reguarde van de elucidatien tot Thoorn persoonelyk present synde, selfs ingewillight heeft; daer mede dan komen te corrueren, alle de objectien die daer op gefondeert souden mogen werden, dat de voorsz. twee Staten onkundigh syn van 't voorsz. werck, ende dat de redenen van den Koningh van Sweden daer op als voren souden moeten werden gehoordt.

Ten anderen soo verbinden haer de voorsz. beyde Staeten niet absolutelyck, om den Koningh van Sweden 't voorsz. Elbinghse-Tractaet met de elucidatien te doen inwilligen, ende naekomen, maer alleenlyck by soo verre deselve Koningh de Vreede met die Conditien niet soude begeeren aen te gaen, dat sy alsdan alle secours souden ontrecken, gelyck haer Hoog Mog. ook verobligeert souden syn ten regarde van den Koningh van Denemarcken te doen, in cas syne Majesteyt de Vreede op voorgaende Conditien, die voorwaer in syn regardt vry harder syn, quam te refuseren.

Maer ten Derden, 't geene in ons regardt de voorsz. Conditie necessair maeckt, soo is het, myns bedunckens, met handen te tasten, dat haer Hoog Mog. niet geverght kan werden, den Koningh van Denemarcken door ontreckinge van secoursen te dwingen tot de Vreede, ende door dat middel den Koningh van Sweden de handen ruym te geven, sonder volkomentlyck verseeckert te wesen, dat hy die ruymte niet soude misbruycken tot nadeel van desen Staet, ende tot oppressie van de Navigatie ende Commercie der goede Ingesetenen van deselve; maer ter contrarie dat wy, by refus van 't voorsz. Elbinghsche-Tractaet, met 't geene daer aen dependeert, ende de Koningh van Sweden de vriendtschap van desen Staet respuerende, verobligeert souden wesen den Koningh van Denemarcken ende alle syne Geallieerden te animeren, omme in den Oorlogh tegens den Koningh van Sweden te continueren, ter tyden ende wylen toe, deselve Koningh tot meerder reden gebraght soude syn.

Ende of mogelyck de voorsz. redenen, mitsgaders soodanige anderen als U Ed. nae dessels gewoonlycke wysheydt daer toe sal weten te voegen, het gedesidereerde effect niet moghten erlangen, soo hebbe ick by myn selven gespeculeert op een temperament, dat aldaer satisfactoir, ende mogelyck ook alhier smaeckelyck sal syn, ofte gemaeckt soude mogen werden; naementlyck, dat Vranckryck ende Engelandt haer ten regarde van 't voorsz. 4. Artikel, niet verder souden verbinden, dan tot het aenwenden van alle mogelycke devoiren, &c. gelyck het Artikel is gecoucheert, in cas van refus, precise verobligeert te wesen, den Koningh van Sweden alle secours te ontrecken; maer dat ook van de andere syde haer Hoog Mog. niet verobligeert souden wesen den Koningh van Denemarcken haer secours te ontrecken, ten waere de Koningh van Sweden in 't ratificeren van 't voorsz. Elbinghsche-Tractaet met de Eluci-

datien quame te bewilligen; welcke voorsz. voorslagh, als het immers niet mogelyck soude wesen, het werck te doen passeeren soo als 't leyt, ick wel wenschte, dat U Ed. uyt sigh selven geliefde te doen aen de Heeren *Fiennes* ende *Thurloe*, met versoeck, dat de Heer *Downingh* soude mogen werden gelast deselve voorslagh, was 't doenlyk, alhier smaeckelyk te maecken, in cas hem voor de receptie deses, niet albereydts favorabelder last toegesonden moghte wesen. Ick houde my verseeckert, dat U Ed. in desen alle bedenckelycke diligentie ende conduite aenwenden sal, ende specialyck mede, om te ontdecken den grondt ende innerlycke intentie van de Regeeringe aldaer; aengesien het voorsz. gepasseerde de gemoederen alhier ten hooghsten heeft ontsteldt ende ontsteecken; gelyck wy daer op ook, tot onse decharge *ilico* de Vergaderinge van de Heeren Staten van Hollandt ende West-Vrieslandt extraordinarie beschreven hebben. De Vloote van desen Staet is Godt betert alsnogh niet volkomen gereedt om zee te kiesen, vermits gebreck van Bootsvolk op de Maze ende in Zeelandt.

De Heer Resident *de Groot* heeft my huyden gecommuniceert, dat My-Lord *Craven*, vaerdigh staende op de reyse derwaerdts, gaerne een lettertjen van recommandatie van my soude hebben aen den Heer Secretaris *Thurloe*, 't welck ick gedeclineert hebbe, om redenen die U Ed. lightelyck sal konnen apprehenderen, hebbende niettemin aengenoomen de saeke U Ed. ten besten te sullen recommanderen, gelyk ick dat ben doende by desen, ingevolge van de iterative voorschryvingen by hem van den Staet geobtineert.

Wat goede effecten de naeder confidentie met Engeland, door de voorgementioneerde Onderhandelinge begonnen, albereydts tot voordeel van Engelandt, ende tot naedeel van haere Vyanden gebaert heeft, sal U Ed. uyt de bygaende Resolutien gelieven af te nemen, ende wat contrarie effecten de continuatie van de onverwaghte interruptie van dien baeren sal, kan U Ed. sigh lightelyck imagineren; waer mede desen besluytende ende hier nevens noghmaels voegende de geadjusteerde Artikelen die ick ook op den 25. deser U Ed. toegesonden hebbe, sal ick verblyven,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 28. April 1659.

P. S.

De Heer Ambassadeur *du Thou* schryft hier nevens mede over 't selve subject aen den Heer Ambassadeur *Bourdeaux Neufville*, welckers coöperatie ick bidde, dat U Ed. in desen ook gelieve te versoecken.

Aen

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 25. April 1659.

EDELE GESTRENGE HEER,

SEdert het afgaen van mynen laetsten, in dato den 18. deser, heb ick mits het uytblyven van den ordinaris geen schryvens van U Ed. bekomen. Ondertusschen is hier op den 22. deses 's naghts een expresse van de Heer *Downingh* aengekoomen, die soo als my is geseyt geweest, ook weder is te rugge gesonden met het selve Schip, dat hem hadt overgebraght. De Heer *Thurloe* gisteren met my spreeckende, repte daer niet een woordt af, alhoewel ick hem aenleydinge daer toe gaf, seggende, dat ick vertrouwde, dat de Heer *Fiennes* aen hem hadt gerefereert, het geene ick aen syn Ed. op Vrydagh laetstleeden hadt gecommuniceert, hy seyde, dat hy het wel hadt verstaen, ende opstaende seyde hy, dat hy sigh soude spoedighen nae den Raedt, om aldaer myne papieren voor te draegen, ende dat hy soude besorgen, dat'er met ten eersten een Placaet tot weeringe van de bewuste kaperyen soude werden gepubliceert.

Verstaen hebbende, dat de Rover *Charles de Bills* uyt het Hof van den Heer Ambassadeur van Vranckryck was overgegaen, nae dat van den Ambassadeur van Portugal, heb ick eergisteren een visite gegeven aen den eersten, dogh gantsch niet van den voornoemden Rover gesproocken. Syne Ed. seyde my, dat hy ordre van het Hof, raeckende het subject van de Conferentien in den Haege gehouden, over de saeken in 't Oosten, hadt ontfangen, ende dat hy daer op in eene Conferentie de Heeren Commissarisen van syne Hoogheyt den Heere *Protector*, hadt voorgedraegen, dat Vranckryck meende, dat men het werck op den voet van het Rotschiltsche-Tractaet soude herstellen, ende den Koningh van Sweden niet vergen, dat hy Drontheim ende Bornholm aen Denemarcken soude laeten, ende dat daer op een expresse aen den Heer Generael *Montague* was afgesonden. Ick seyde, dat ick het wel anders hadt gewenscht, ende nogh betrouwde, dat de reghtvaerdige Godt, alles te syner tydt soude reghten; daer nae spreeckende van de Vreede tusschen de twee Kroonen, seyde syn Ed., dat die nogh niet en was geslooten, dogh gebraght in soodanighe termen; dat deselve in korten konde voltrocken worden; veele meenen, dat men ons eerst sal soecken met dese Natie te brouilleren; hier is men nogh over nieuwe onrusten bedught, ende dat het Leger voorheeft, beyde de Huysen des Parlements, den Raedt, het Hof ende het Leger selfs wat te sisten.

De Heer *Rosewinge* heeft eene seer beleefde rescriptie ontfangen, van de Heer *Thurloe* op de Notificatie van syn arrivement alhier, ende is geresolveert met allen ernst aen te houden, om ten spoedigsten audientie te bekomen. Ick wensch, dat de goede effecten soo apparent waeren, als de

goede woorden : de Heer der Heeren, hoope ick, sal ons genadigh wesen, waer mede afbreeckende sal blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 25. April 1659.

Aen den Heer Ambassadeur W. Nieupoort, den 2. May 1659.

EDELE GESTRENGE HEER,

SEdert myne voorige van den 25. der voorleden maendt met de ordinaris Post afgesonden, hebbe ik U Ed. nogh op den 28. daeraenvolgende een depêche over waeter toegesonden, daer van ten overvloet een duplicaet hier nevens gaet. Nae 't afgaen van deselve is my wel ter hand gekomen U Edts. Missive van den 25. voorsz., ende heeft my de Heer Resident *Downingh* sedert gecommuniceert met de jonghste Post nogh geene naedere ordres raekende 't subject van onse Onderhandelinge te hebben bekomen, maer wel een advis van den Heer Secretaris *Thurloe*, daer by hem geadverteert wierde, dat de voorsz. naeder ordres den 26. of uyterlyck den 28. daer aenvolgende hem souden werden toegesonden, wat daer van sal komen, moet de tydt openbaeren, maer die maniere van doen, die van de syde van Engelandt in de voorsz. Onderhandelinge is gebruyckt, causeert alhier groote indignatie, ende soo de Heer Resident *Downingh* geen prompte ordre ontfangt, om 't werck te voltrecken, was het vry beter geweest, dat men de voorsz. Handelinge nooit hadde begonnen gehadt.

Ondertusschen heeft de Heer Ambassadeur *du Thou* met de jongste Post uyt Vranckryck alle noodige ordres ende een pouvoir in forma ontfangen, om 't werck te teeckenen, ende te helpen ter executie stellen, soo dat de scrupule die ook daer op by de Heer *Downingh* is gemoveert geweest, daer mede volkomelyck komt te cesseren.

De Vergaederinge van de Heeren Staeten van Hollandt ende West-Vrieslandt, op 't voorschreve ingevallen incident extraordinaris geconvoceert synde, heeft op 't subject van de uytpressinge ende versterckinge van de Vloote, genomen de Resolutie hier by copyelyck gevoeght, daer op ick hoope, dat de gewenschte effecten spoedighlyck sullen volgen, te meer alsoo de Groenlandts-

Vaerders

Vaerders aengenomen hebben de twaelfhondert Man in een van de bygaende Resolutien geroert, binnen aght daegen te leveren.

Ick wenschte wel, dat U Ed. iets konde penetreren van de last die de Heer Admirael *Montague* toegesonden is, ofte nogh toegesonden soude mogen werden; Ende hier mede afbreeckende, sal blyven,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 2. May 1659.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 9. May 1659.

EDELE GESTRENGE HEER,

NAe 't afgaen van myne jongste in dato den 2. deser lopende maendt, heeft my de Heer Resident *Downing* op den 4. daer aenvolgende komen communiceren, dat hy naeder last van den Heer *Protector* aldaer hadt ontfangen op het subject van onse Onderhandelinge alhier, ende is daer op den 5. naedemiddag wederom Conferentie gehouden tusschen den Heer Ambassadeur *du Thou*, den gemelden Heer Resident *Downingh* ende Commissarisen van haer Ho. Mog. in welcke Conferentie door monde van den Heer Ambassadeur *du Thou* verklaert is, dat het Project van Tractaet in mynen voorigen vermelt, ende U Ed. nevens die van den 25. Maert copyelyck toegestuert, in Engelandt overgesonden geweest synde, de Heer *Protector* aldaer daer op eenige remarcques gehadt hadde, ende namentlyck.

Dat in 't eerste Artikel ende elders daer sulcks te passe quam gestelt soude mogen werden, dat de devoiren tot uytwerckinge van de Vreede door de Ministers gedaen souden werden *Conjointement ou séparément, selon que l'occasion le pourroit permettre, &c.*

Dat in 't tweede Artikel in plaetse van de clausule *Et le reste dudit Traité de Rotschilt demeurant en sa force & vigueur, &c.* ten uyteynde toegestelt souden werden de navolgende woorden *& en cas qu'il soit insisté par l'un ou l'autre desdits Rois d'avoir fait d'autres changements, ou additions audit Traité, à cause de la Guerre renouvellée depuis la signature d'icelui, que les Ministres desdits trois Etats feront tous devoirs possibles conjointement, ou séparément, comme dessus, auprès desdits Rois, ou l'un ou l'autre d'eux pour accommoder leurs differents, & les disposer respectivement à la Paix.*

Dat 't 4. Artikel spreeckende van 't Elbingsche-Tractaet, ende de elucidatien met het 5. daer aenvolgende gecoucheert soude werden aghter het aghtste Artikel; daer door dan de voorsz. Artikelen van alle Obligatie wierden los gemaekt, ende geensints gehouden voor Conditien van de Vrede.

Dat voorts het 7. Artikel soodanigh soude werden geredresseert dat de tydt van een maendt daer inne geroert soude werden genomen op 3. weecken ende den ingang van deselve op 't arrivement van de Vloote van desen Staet omtrent de Sond, ende dat voorts ook niet alleenlyck deselve Vloote van desen Staet, maer ook die geene die albereyts onder 't commandement van den Heer *van Wassenaer* den Koningh van Denemarcken te secours toegesonden is, gedurende de voorsz. tydt met alle assistentie ende met alle hostiliteyt souden moeten supercederen.

Ende laetstelyck in cas de drie Staeten den anderen niet konden verstaen op de gefondeertheydt of ongefondeertheydt van de demandes ende sustinuen van den eenen of den anderen der voorschreve twee Koningen, ende dat sy haer daer door verobligeert souden mogen vinden contrarie assistentien te doen, dat sulcks eghter niet en soude gereputeert werden voor rupture tusschen gemelde drie Staeten. U Ed. sal uyt 't geen voorschreven is lightelyck konnen afnemen, dat het geheele werck daer door syn kraght is verliesende, ende de deure open gelaeten wordt tot alle exorbitante postulata soo van de syde van Sweden als van Denemarken, selfs buyten en tegen het Rotschilsche-Tractaet; daer noghtans voor desen iterativelyck verklaert is geweest, dat de intentie geensints was iets advantagieuser als het Rotschiltsche-Tractaet voor Sweden te bedingen: Maer 't geene in desen van de hooghste consideratie geaght wordt, is het weghnemen van de Artikelen spreeckende van 't Elbingsche-Tractaet met de elucidatien uyt de necessaire conditien, waer over ick U Ed. den 28. der voorleden maendt in 't brede geschreven hebbe; ende nu bemercke, dat sulcks by veele voornaeme Leden van Hollandt, ende nogh meer by de andere Provincien seer groot aenstoot geeft: Maer het voorstelde aengaende de Vloote is myns bedunckens absurd ende t'eenemael onaennemelyck, gemerkt by soodanige verbintenisse den Koningh van Sweden de vrye faculteyt soude werden gegeven, om alle de Eylanden van den Koningh van Denemarcken, als Moen, Falster, Lalandt, &c. 't eene voor 't ander nae, wegh te nemen, ende voorts de Stadt van Coppenhaege ook beslooten te houden, ende dat haer Ho. Mog. alle 't selve met goede oogen souden moeten aensien; Dogh het schynt, dat de gemelde Heer Resident sigh wel soude laeten disponeren om de voorschreve Vloote onder den Heere *van Wassenaer* alleenlyk te verbinden van geen Keyserlycke Volckeren of van haere Geallieerden over te brengen, ende van geene offensive feydelykheyt te sullen plegen tegens den Koningh van Sweden, geduerende den tydt van de voorschreve 3. weecken, blyvende vorders vry; Waer mede dan in cas men tegelyke vaststelde dat men den Koning van Sweden daer toe soude disponeren, ofte gesaementlyk houden, dat hy geduurende den selven tydt ook van alle hostiliteyt te waeter soude abstineren, in dien deele mogelyck wel contentement soude werden genomen, weshalven U Ed. aldaer alle mogelycke devoiren gelieve aen te wenden, ten eynde de meergemelde Heer *Downingh* in cas het by het geconcerteerde dienaengaende niet en kan blyven, ten minsten op dien voet soude mogen geauthoriseert ende gelast werden. Dogh tegenwoordigh openbaert sigh nogh een andere difficulteyt, naementlyck dat 17. of 18. Schepen van de voorschreve Vloote van desen Staet door

de

de gantsche Navale Maght van Sweden in Flensborgerwyck ingejaeght syn ende aldaer beset gehouden werden, die by 't overgaen van 't Kasteel van Sonderburgh, daer de Sweden groot effort op doen, wel in groot gevaer souden geraecken, ende souden haer Ho. Mog. haer door 't voorschreve 7. Artikel geensints konnen laeten de handen binden om de voorschreve Schepen niet te mogen gaen ontsetten selfs met de Vloote die van hier staet uyt te lopen; Het welck U Ed. soo sulcks aldaer de intentie moghte wesen, gelyck ick niet en gelove, met ernst, ende met de redenen daer toe dienende, ten besten gelieve te representeren.

Ende hier mede my voorts op 't punt van 't Elbingsche-Tractaet tot myn voorige Missive van den 28. der voorleden maendt refererende, mits in allen gevalle vast blyvende, dat de Keurvorst van Brandenburgh, by 't sluyten van de Vrede tusschen Sweden ende Denemarcken, mede buyten hostiliteyt met Sweden gestelt sal worden, ende dat het selve als necessair gehouden werde; sal ick, mits 't uytblyven van de Post, hier mede afbreecken, verblyvende,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 9. May 1659.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 2. May 1659.

EDELE GESTRENGE HEER,

NAe 't afgaen van myne laetste, in dato den 25. April laetstleden, heb ick ontfangen drie Missiven van U Ed., de eerste gedateert den 18. dito op den 28. derselver maendt; de 2. geschreven den 25. op gisteren, ende de derde van de 28. op huyden door den Bode *van Acker*. Ik heb met niemand als met den Heere *Bourdeaux Neufville* desen morgen konnen spreecken, die my seyde, dat'er gisteren een expresse te water was afgesonden, aen den Heer *Downingh* met authorisatie, om het geconvenieerde te teyckenen, ende daer nae las syn Ed. de Artikelen, soo als syne Ed. seyde, datse deselve hier hadden gedresseert, daer op wees ick syne Ed. verscheyde descrepantien aen, tusschen het geene daer in was gesteldt, ende het welcke in den Haege was geconvenieert, ende nae dat ik op eenige van de essentieelste Pointen syne Ed. hadt aengewesen, dat de extentie in den Haege gedaen, behoorde plaets te grypen, seyde hy, dat hy de Artikelen wel hadt ontfangen, maer nogh niet gelesen, ende de myne by my hebbende, ende de considerabelste hem voorlesende, bekende hy, dat'er wat onderscheydt was, maer eghter soo groot niet, dat het daer aen behoorde te acrocheren, ende nae dat ick hem met verscheyde redenen hadt aengewesen, dat de veranderingen het werck merckelyck souden veraghteren,

nam

nam hy aen naeder met dese Heeren te spreecken, dogh meende, dat mits de Resolutien van daegh voorgevallen, het niet voor morgen ofte in 't begin van de aenstaende weeck soude konnen geschieden. U Ed. gelieve verseeckert te wesen, dat ick geen tydt sal versuymen, ende dat ick den Bode naeder sal depêcheren, soo haest als het my sal mogelyck wesen; ende hier mede U Ed. alle welvaren van herten toewenschende, sal syn ende blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 2. May 1659.

P. S.

My is geseyt, dat de Engelsche Vloote met *Montague* opontbooden is. Het is seecker dat de prevalerende Partye *Montague* niet betrouwdt.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 8. May 1659.

EDELE GESTRENGE HEER,

UEdts. Missive van den 28. April laetstleden, is my op den 2. deses door de Bode *van Acker* wel behandight. Ick heb aenstonds gesonden om met de Heeren *Fiennes* ende *Thurloe* te spreecken; maer te vergeefs, vermits dien dagh beyde de Huysen des Parlements waeren gedissolveert, gelyck U Ed. sal gelieven te vernemen uyt myne nevensgaende. Alleenlyck heb ick nogh gelegentheydt gevonden om den Heer *Bourdeaux Neufville* te begroeten, nae dat de voornoemde Bode aen hem de brieven van den Heer *du Thou* had overgelevert. Syne Excellentie seyde my, dat 's daegs te voren een expresse aen den Heer *Downingh* was afgesonden, met naeder Instructie ende Last, om in den Haege te sluyten ende te teekenen, dogh gevraeght hebbende, of het was het selfde dat tusschen ofte van wegen de drie Staeten in den Haegh was geadjusteert geweest; seyde syne Excellentie dat het in substantie daer mede overeen quam: dogh nae dat hy het Papier door den Secretaris *la Bastide* hadt doen halen, hoorde ick dat de extensie seer veel verscheelde, van het geene, dat U Ed. my hadt laeten toekomen; het welcke hy seyde, dat ook door den welgemelden Heere *du Thou* aen hem was gesonden, maer dat hy die Artikelen nog niet hadt gelesen. Ick vertoonde aen syne Excellentie, dat de Heer *Downingh*, alleen

alleen eenige scrupulen hadt gemoveert, op het 4. Artikel, sustineerende, dat het selve nae het 8. Artikel behoorde gestelt te werden, ende bewees met veel redenen, dat het billyck ende redelyck was, dat den Staet van de Vereenigde Nederlanden gerust wierdt gesteldt, door 't voorsz. 4. Artikel. Daer op alsmede over het afsenden ende Emplooi van wedersyts Vlooten; veele propoosten hebbende gewisselt, seyde syn Excellentie, dat hy bereyt was naeder met de Heeren Commissarisen van den Heer *Protector* te spreeken: dog dat het niet apparent was, dat hy in korten daer toe gelegentheydt soude konnen vinden, vermits de veranderinge alhier voorgevallen, soo ten aensien van de Dissolutie van het Parlement, als dat de Officieren van de Armée alles tot sigh trecken. 's Daeghs daer aen op den 3. deses, hebbe ick eerst gelegentheydt konnen vinden, om met den Heere *Thurloe* te spreeken, die my met aendagt gehoort hebbende, seyde, dat'er een nader Ordre ende Instructie aen den Heer *Downingh* te water was afgesonden. Ende als ik syne Ed. vraegde, of het was om te teekenen de geadjusteerde Artikelen in den Haegh, dewelcke eerst in de Fransche Taele waeren opgesteldt, ende op de begeerte van den welgemelden Heer *Downingh* in de Latynsche Tael getranslateert; seyde syne Ed., dat de Heer *Fiennes* met hem tot het maniement van die saeke mede was gecommitteert geweest, ende dat hy met hem soude spreeken, ende de papieren opsoecken om nevens dien Heer naeder met my te confereren. Ick versoght instantelyck dat het ten spoedighsten soude mogen geschieden; daerop syn Ed. my verseekerde, dat onaengesien de importante domestyke affairen, hy syn best soude doen, om nogh dien dagh daer toe te kunnen vaceren. Maer liet my 's avonts door een Edelman seggen, dat hy met de meergemelde Heer *Fiennes* s' Maendaghs nae den noen by my soude komen. De Heer *Thurloe* versoght, dat de Heer *Fiennes* de Concept Artikelen door den Heere *Downingh* overgesonden, wilde lesen; ende seyde, dat hy soude naesien ende ook aen my communiceeren, de naedere Instructie op de voorsz. Artikelen aen den gemelden Heer *Downingh* overgesonden. Ende ick ondertusschen naesiende de Artikelen door U. Ed. aen my gecommuniceert, bemerkte eene seer groote discrepantie in verscheyde Artikelen, die myns oordeels essentieel waeren. Op het eerste ende tweede Artikel seyden haer Ed., dat het in effecte maer een was, ende datse de meyninge van de laetste periode, niet wel konden begrypen; naementlyck: Dat als het 3. Artikel uyt het Rotschiltsche-Tractaet soude gelight werden, ofte soo geëxpliceert, dat het resterende van 't selve Tractaet in vigeur ende kraght blyvende, de overige difficulteyten die men soude rencontreeren, souden getermineert ende vereffent werden, &c. Of de meyninge was, dat men gehoordt hebbende het geene van de eene ende andere syde sal bygebraght ende geallegeert werden, eenige veranderinge in de Artikelen van het voorsz. Tractaet sal laten influeren: Dan of men sigh aen alle het selve, dat daer in is, buyten het voorsz. 3. Artikel sal moeten binden? Ik antwoordde, dat haer Ed. voor desen gehoordt hebben, de pertinente redenen, gemoveert van wegen den Staet der Vereenighde Nederlanden, raeckende de bewuste 3. Pointen van Bornholm, Drontheim ende de 400000. Rycksdaelders, ende dat het myns oordeels seer aengenaem soude wesen, dat voor den geoppresseerden Koningh van Denemar-

ken wat billycker ende draegelycker Conditien souden mogen bedongen werden. Daer nae wees ick haer Ed. aen, dat in het derde Artikel waeren uytgelaeten de woorden: *Ne pourra à l'avenir être établi ou levé dans le Sond, & les Belts*, dese naevolgende: *Par qui que ce soit.* Op het 4. Artikel seyden haer Ed., dat het haere meyninge wel was, alle devoiren tot uytwerckinge van 't selve aen te wenden; maer dat het niet wel en paste voor 't 8., ende datse soodanige verklaringe souden doen, den Koningh van Sweden ongehoort. Ik heb daerop gerepliceert ende omstandiglyk verhaelt; dat de overlede Heer *Protector* volkomen kennisse ende beright van het selve Tractaet van den beginne aen hadt gehadt, ende dat haer Hoog Mog. daer in het interesse van desen Staet, soo wel als haer eygen hadden bevordert: Dat syne Hoogheyt ook tot meermaels hadt verklaert, dat het behoorde geperfectioneert te werden: Ende heeft het mede door syne Ministers by den Koningh van Sweden ende ook by haer Ho. Mog. laeten poussseren. Dat de animositeyt van den Koningh van Sweden tegens 't Vereenigde Nederlandt niet en was ontstaen over ietwes influerende in dat Tractaet, het welck in effecte niet anders is als een vernieuwinge ende bevestinge van voorige Alliantien: Maer om dat haer Hoog Mog. (siende, dat mits het overlyden van den hooggemelden Heer *Protector*, de Guarantie van dese syde, over het gevioleerde Tractaet, in faveur van Denemarcken niet konde gepresseert werden) haer secours aen den geoppresseerden Koningh in syn hooghsten noodt hadden gesonden; ende daer door met 't goedt ende bloet van haere Ingesetenen alleen gepreserveert het gemeene interesse van dese Natie, ende nae dat ick nogh verscheyde andere redenen daer op hadt bygebragt; seyden haere Ed. dat haere meyninge opreght was, om het volgens haer Hoog Mog. intentie te bevorderen; maer datse meenden, dat het in dier voegen, als het by haer was voorgestelt, best soude konnen uytgewroght werden: Ende doen seyden haer Ed. op het 5. Artikel, datse niet en konden urgeeren op de inclusie van den Keurvorst van Brandenburgh, om dat desen Staet nogh nooit dienaengaende ietwes hadt laeten voordragen. Dat sy ook niet en wisten, mits syne verbintenisse ende conjunctie van Wapenen met Oostenryck, hoe hy tot haer was geaffectioneert. Ick antwoordde, dat ik hadt verstaen, dat syne Keurvorstelyke Doorlughtigheydt tot meermaelen hadt geschreven: Ende dat hy een considerabel Gereformeerdt Prins synde, tot meermaelen had verklaerdt, dat hy niet anders soght, als de Vreede ende de Vriendtschap tusschen de Protestanten te herstellen. In de extentie van 't 7. Artikel was groot verschil, ende nogh meer in de voorsz. naeder Instructie, insonderheyt aengaende het emplooi van de Vloot onder den Heere *van Wassenaer*, tegenwoordig in de Sond wesende: Dewelcke haer Ed. sustineerden, dat mede van alle hostile actien haer behoorde te abstineren. Ick antwoordde, dat die Vloot als in den dienst van den Koningh van Denemarcken, tot afweeringe van 't gewelt ende de oppressie daer hy sigh in bevondt, synde overgegaen, niet meer als een Vloot van haer Hoog Mog. behoorde geconsidereert te werden; ende dat het al te onbillyck ende onreghtmatigh soude wesen, dat deselve haer tegenwoordigh den dienst van dien Koningh soude onttrecken: Voornaementlyck ten opsigte dat syne Vyanden haer roemen, datse selfs behalven het Engelsche secours

magh-

maghtiger Vloote in Zee hebben; ende allegeerde nogh verscheyde andere redenen, om de extensie van 't selve 7. Artikel soo als het lagh, aen haer Ed. smaeckelyck te maecken. Maer alsoo haere Ed. bevonden, dat haer geschrift soo veel verschilde van het geene sy in myne handen saegen; versoghtense van een correcte copye gedient te wesen. Dewelcke haere Ed. behandight hebbende, versoght ick, datse de Heer *Downingh* wilden authoriseren, om deselve in diervoegen te sluyten ende teeckenen. Haere Ed. seyden, datse het aen den Raedt souden refereren; ende bespeurende, datse nogh bleven by de scrupulen, geallegeert op het voorsz. 4. Artikel, seyde ick, dat misschien die difficulteyt soude konnen werden weggenomen, als de Heer *Downingh* soude voorstellen tot een expedient, dat in cas de Koningh van Sweden het Elbingse-Tractaet met de Elucidatien niet soude perfectioneren, dat Vranckryck ende Engelandt haer ten regarde van het voorsz. 4. Artikel, niet verder souden verbinden, als tot het aenwenden van alle mogelycke devoiren, &c. gelyck het Artikel is gecoucheert, sonder in cas van refus, precisê verobligeert te wesen, den Koningh van Sweden alle secours te ontrecken; maer dat ook van de andere syde haer Hoog Mog. niet verobligeert souden wesen den Koningh van Denemarcken haer secours te ontrecken, ten waere de Koningh van Sweden in 't ratificeren van 't voorsz. Elbinghsche-Tractaet met de elucidatien quame te bewilligen. Haer Ed. seyden, datse het selve mede souden refereren; maer ick versoght instantelyck, dat alles by het geconcerteerde, volgens de voorsz. extensie soude mogen verblyven; ofte als sulcks ten regarde van 't voorschreve 4. Artikel niet soude willen vallen, dat dan het voorsz. temperament door den Heer *Downingh* smaeckelyck soude mogen gemaeckt werden. Haer Ed. seyden, datse my verseeckerden, datse alles ten besten souden helpen dirigeren; dat de Heer *Rosewinge* mede soude gewaer werden, dat men syn Koningh niet soeckt te verongelycken, datse de Vriendtschap tusschen de Vereenigde Nederlanden ende desen Staet seer dienstigh oordeelden, insonderheydt nu de Vreede tusschen Vranckryck ende Spanje (soo sy seyden) was gesloo-ten. Op den 7. deses heb ik den Heer *Fiennes* aen syn huys wesen begroeten, ende met alle mogelycken ernst ende yver versoght, dat de Heer *Downingh* soude mogen gelast werden, om het geconcerteerde te teeckenen. Syne Ed. beloofde my, dat hy met den Heere Secretaris van Staet daer over soude spreeken, alsmede raeckende myne ingediende Memorien van de aengehaelde ende gedetineerde Schepen. Den 8. liet ick den Heer Secretaris van Staet gantsch ernstelyk versoecken, dat ik dog antwoordt soude mogen bekomen, ende een Pas voor den Bode, om sonder belet te mogen wederkeeren. Syne Ed. beloofde, dat ick 't van daegh soude bekomen. Omtrent den middagh sondt syne Ed. een van syn Domestyken, die my seyde, dat ik den Heer *Fiennes* ende hem ten vier uren nae den noen in den Hof van Whitehal soude kunnen ontmoeten. Aldaer gekomen synde, hebben wy weder veel redenen te samen gewisselt op het voorsz. 4. Artikel, ende daer nae ook op 't geene in de naeder Instructie van den Heer *Downingh* was ter neder gestelt, raeckende de Vloot tegenwoordig onder den Heere *van Wassenaer* in Denemarken wesende. Haer Ed. sloegen voor, dat men uyt de bewuste Artikelen soude lighten de Clausule van 't

Secours te onttrecken aen die geene, die sigh niet soude willen accommoderen: Het andere meenden sy redelyck te wesen, dat alle de Oorloghschepen van haer Hoog Mogende sonder onderscheydt haer van alle vyandtschap gedurende den geprefigeerden tydt, souden onthouden. Ende alhoewel ick op het eene ende het andere verscheyde redenen heb bygebraght, soo heb ick eyndelyck niet anders tot antwoordt konnen bekomen, dan dat sy morgen met de ordinaris post, naeder ordre op alles aen den Heer *Downingh* souden senden, daer op hy ongetwyffelt (soo sy syden) de saeke tot een besluyt soude konnen brengen. Ick hoop, dat de Algoede Godt alles ten besten sal schicken: Ende my hier mede gantsch gedienstelyck aen U Ed. gebiedende, sal altydt syn ende blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 8. May 1659.

Volght een Bylage.

EXCELLENTISSIME DOMINE LEGATE,

Reverso mihi quæ fuerit prima cura Excellentia Vestra facile bariolabitur. Legis litteras Admiralis Montague, ad Regem datas: ubi expresse id extat, eum in finem Protectorem misisse Classem, ut utrique Regi amicum se exhiberet, quo Bellum inter eos Mediatione suâ interpositâ quantocius componeretur, &c. Rex quoque promptissimum ad id animum coram Medovio statim ostentavit, damni tamen reparandi mentione factâ. In novissimis autem literis, ad Ministros suos datis, Rex valde queritur, quod circumduxerint ipsum spe speciosâ, commoditate temporis ipsum privaverint, tot serias protestationes vilipenderint, & tot luculenta sua erga præsentem Gubernationem sinceræ affectionis, exhibita argumenta contemptui habuerint. In Mandatis vero ultra Ministris suis dedit, ut persuaderent Protectori, ut aut Ministrum alium in locum Medovii surrogare, aut saltem aliam eidem instructionem transmittere vellet. Rescriptum: se summo animi dolore percepisse, quod Angli labores ipsorum & expectationem cassis pollicitationibus, in quibus tantum confidentiæ posuissent, præter omnem spem & fidem datam eludere non erubescerent, &c. Deinde præsentem Angliæ statum prolixis narrationibus prosecuti ad calcem admonuere rerum, ut pro rerum conditione consilia sua, quam bene posset, confirmare vellet; maxime quod ut ipsis relatum, esset, navim jam dum amandassent Angli, ad revocandam Classem. In Literis Credentialibus Admiralis Montague ad Regem da-

datis, Protector se bonum amicum tantum, non vero Fœderatum simul, ut Pater fecerat subscripsit. Certe invisa fuit dicto Amirali illa de adventu suo in Sundam a Rege ostentata lætitia, conscius quippe Commissionis suæ, per Bergmannum præmissum, Regem monendum duxit; ut consalutatione sumptuosa istam tormentorum displosione intermissâ, pulverem purium meliorem in usum convertere vellet, sed frustra tentaverat declinare id, quod inter lenocinia Suecia adeo nobile.

Comitem de Brabe Suecium hic expectant, qui in Portis Galliam, juncto sibi Frisendorffio, abibit Legatus. Hæc numerantur adhuc inter secreta. Creditum est, Fleetwodium hinc quoque discessurum brevi. Scriptum insertum die Saturni mihi remittit, necesse est, cui ut reliquæ relationes meæ adjiciantur, etiam atque etiam obtestor, &c.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 9. May 1659.

EDELE GESTRENGE HEER,

GIsteren is de Bode met myne antwoorde op U Ed. Missive van den aghtentwintighsten April laetstleden van hier vertrocken, ende vermits de wind hem nogh niet wil dienen, soo heb ick de duplicaten hier by gevoeght Desen morgen hebbe ick ontfangen U Edts. aengenamen van den 2. deser, hopende dat de myne van den selven dato U Ed. mede wel ter handen gekomen sal syn. De veranderinge alhier voorgevallen is seer considerabel, ende ten aensien van veele circumstantien soodanigh, dat mense in afgelegen Plaetsen qualyck sal konnen gelooven. De Heer *Honywood* heeft my van daegh gecommuniceert dat hy gisteren heeft gesproocken met verscheyde Leden van het lange Parlement, ende gevraeght, hoe sy het met de Geunieerde Provincien souden stellen, dat deselve alle eenstemmighlyck hadden verklaert, datse de Vrede ende de Vriendtschap souden soeken, het selve bevestigende met veel considerabele redenen, daer omme sy het selve voor beyden dienstigh ende nodigh oordeelden. U Ed. gelieve sigh te erinneren, dat ick voor desen heb geschreven, dat men hier oordeelde, dat wy wys moesten wesen, ende sig wel in postuer stellen, maer niet choqueren. Het werdt my van seer goede handt verseeckerdt, dat binnen weynige daegen de Regeringe volgens de intentie van de Armée sal hersteldt wesen. Men verseeckerdt my, dat de Heer *Montague* mede sal gedeporteert worden, ende de Heer *Lauson* in syn plaets gesurrogueert; Ick hoop, dat de Algoede Godt in dese conjuncture van tyden de Regeringe met soodanige wysheyt sal segenen, dat men sigh van dese veranringe ten goeden sal konnen dienen, beyde de Staeten ende Natien in goede Eenigheyt ende Vriendtschap meer ende meer bevestigende. De Heer *Rosewinge* heeft met den Heere Secretaris van Staet gesprooken, maer de Audientie die hem al tegens eergisteren is geadsigneert geweest, is van tydt tot tydt uytgestelt, de redenen konnen lightelyck werden begrepen, vermits de hocken gelyck men gemeenlyk syt, soo geheellyck syn verandert. De Wegen ende

Oordeelen des Heeren syn wonderlyck ende niet te doorgronden. Waer mede my gantsch gedienstelyck aen U Ed. gebiedende, sal altydt syn ende blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 9. May 1659.

P. S.

Sir *John Detbicq* ende veele van de voornaemste Geinteresseerden in de Schepen omtrent Bantam genomen, hebben my versoght, dat ick U Ed. ten hooghsten van haerentwegen soude willen bedancken, met groote protestatien, datse het sullen erkennen tegens den Staet ende Ingesetenen in alle occasien.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 16. May 1659.

EDELE GESTRENGE HEER,

NAe het afgaen van myne jongste Missive van den negende deser lopende maendt, is my eerst U Edts. van den aghsten met de duplicaten van die van den tweede, ende naederhandt ook die van den negende met de orginelen van de voorsz. tweede, wel ter handt gekomen: Uyt alle welke brieven wy alhier niet sonder verwonderinge bespeurt hebben de notabile veranderingen aldaer voorgevallen; welcke veranderinge ick mede oordeele, dat voorsightelyck sullen moeten werden gemesnageert ten besten van desen Staet, ende tot versterckinge van de Vriendtschap ende goede intelligentie, tusschen beyde de Natien, ende U Ed. kan sigh daer op volkomentlyck verseeckert houden, dat men alhier seer hertelyck genegen is met de Republycke van Engelandt, wat veranderinge daer ook soude mogen voorvallen, ende aen wien het *Summum Imperium* ook soude mogen verblyven, alle nauwe ende stercke verbintenissen aen te gaen, in cas van die syde daer toe gelycke inclinatie wesen moghte, ick hoope ende vertrouwe, dat U Ed. geensints sal naelaeten door alle mogelycke wegen ende middelen te traghten den Staet der Vereenigde Nederlanden te brengen ofte te houden in een goede opinie, ende in de gunste van die geene, die aldaer moghten komen te prevaleren, daer toe de gemoederen door particuliere visites ende andersints van nu af aen ten besten preparerende; Ende soude mogelyck niet ongeraden syn by de tegenwoordige conjuncturen van tyden

den ende saecken aldaer wederom bekent te maecken, dat haer Ho. Mog. niet ongenegen syn met Engelandt ende Vranckryck aen te gaen eene defensive verbintenisse in de kraghtigste ende bondighste forme, daer van U Ed. voor desen de Projecten toegesonden syn; ende sal U Ed. sigh daer in sonder scrupule mogen uytlaeten, gemerckt de inclinatien alhier in dien deele nogh syn ende blyven deselve als voor desen, ende soude daer mogelyck mede in dese tydts gelegentheyt de benevolentie aldaer gecapteert ende met eenen iets vrugtbaerlyck op 't subject van de Marine uytgewerckt konnen worden; op alle 't welke ick my verseeckert houde, dat U Ed. ten uytersten sal vigileren.

Sedert de Conferentie den 5. deses tusschen de Heeren *du Thou* ende *Downingh* ende Commissarisen van haer Ho. Mog. gehouden, daer van U Ed. het resultat in de voorsz. myne jonghste van den 9. daer aenvolgende pertinentelyk overgeschreven is, hebbe ik verscheyde maelen over 't selve subject met den gemelden Heere *Downingh* in gesprek geweest, ende syn Ed. kraghtiglyk vertoont de onredelykheyt van de gedaene veranderinge in de twee essentiele Pointen raeckende het stuck van 't Elbingsche-Tractaet met 't geene daer aen dependeert, ende 't Point van de Vlote onder 't belyd van den Heer *van Wassenaer* al voor desen tot secours aen den Koning van Denemarken toegesonden; Ende alhoewel ick daer uyt genoeghsaem bemerckt hebbe, dat de meer gemelde Heer *Downingh* precieselyck gebonden synde aen de letter van syn last, daerinne sigh niet wel verder konde eslargeren, voor ende aleer hy naeder ordre uyt Engelandt hadde ontfangen, die ik ook meyne te bemercken, dat hy nogh te gemoet sagh; soo hebben wy eghter goedtgevonden nogh eene publycque Conferentie aen te stellen, om te voldoen de forme, ende geen occasie aen de Engelschen over te laeten, om schier of morgen te seggen, dat wy ons nooit verwaerdight hadden op haere remarcques in de voorgaende Conferentie den 5. deses voorgestelt te antwoorden, welcke naedere Conferentie dan den 12. deses is gehouden, ende wy hebben in deselve verklaert, dat wy de eerste van de voorsz. remarcques nopende het invoegen van de woorden *Conjointement ou séparément* soude konnen toestaen.

Dat wy voorts ook de tweede remarcque, om in plaetse van de woorden in 't eynde van 't 2. Artikel gestelt te werden, *& le reste dudit Traité de Rotschilt demeurant en sa force & vigueur*, *&c.* te substitueren de woorden *& en cas qu'il fuit insisté par l'un ou l'autre desdits Rois d'avoir fait d'autres changemens ou additions audit Traité à cause &c.* ook nogh souden passeren, op de verklaringe voor desen iterativelyk gedaen, van dat de intentie van Vranckryck ende Engelandt geensints daer heenen gingh, om den Koningh van Sweden eenige meerdere advantagien te doen toebrengen als in 't voorsz. Rotschiltsche-Tractaet waeren vervat, ende aengesien de Heer *Downingh* ook verklaert hadde, dat het woordt *definiantur* in de Latynsche Translatie op 't eynde van 't voorsz. tweede Artikel gebruyckt, te hardt was, soo was het selve met de admissie van de voorgeroerde veranderinge ook gecorrigeert.

Op de remarque om 't vierde Artikel, spreeckende van 't Elbinghsche-Tractaet met 't geene daer aen dependeert, te doen stellen aghter het aghste, hebben wy gededuceert de redenen in myne vorige Missive van den 28. der voorleden

leden maend vervat, ende schynt het voorwaer nauwelyks te konnen gevallen *in* een regtmaetig begryp, dat Vrankryk ende Engelandt te saemen haer Ho. Mog. by publyke Memorien aensoeckende ende noodigende om nevens haer door vigoureuse middelen te willen laboreren ter herstellinge van de Vrede tusschen Sweden ende Denemarcken, het selve reëlyck ende opreghtelyck meynende, te gelyck gedaghten souden konnen hebben, om sulcks van haer Ho. Mog. te obtineren, ten waere deselve voor haer eygen subjecten ten minsten gepresteert wierde de securiteyt by 't Elbingsche-Tractaet met de elucidatien voor desen albereyts ingewillight synde, ende omme tot mede werckinge van een Vrede te konnen disponeren den geenen, die selfs daer buyten gesllooten soude blyven, ende die door 't effectueren van dien sigh selven een maghtiger Vyandt op den hals gehaelt soude hebben.

De redenen van de syde van Engelandt daer tegens voorgestelt *in abstracto* geconsidereert synde, hebben wel wat schyn, maer als deselve geappliceert worden op een Staet, die selfs van Engelandt versogt wordt om vigoureuselyk nevens haer tot uytwerckinge van de Vreede te willen coöpereren, komen deselve myns oordeels, wederom te corrueren.

Op het Point van de Vlooten ende de veranderinge dienthalven begeert, dat naementlyck die geene, die van desen Staet albereyts tot secours van Denemarken is gesonden, mede t'eenemael buyten Actie soude blyven, hebben wy ons genoeghsaem geëslargeert tot 't temperament, dienthalven in myne voorige Missive van den 9. deses geroert, daer mede ick U Ed. doenmaels adviseerde, dat mogelyck alhier wel contentement soude werden genomen.

Ende de laetste remarcque, dat naementlyck de contrarie assistentien, die men sigh soude mogen verobligeert vinden te doen, niet souden gereputeert werden voor rupture, hebben wy verklaerdt ons wel te gevallen, maer wel te wenschen, dat het Tractaet moghte gesteldt syn, ende blyven in al sulcke termen, dat soodanigh casus niet wel soude konnen komen voor te vallen.

Over alle welcke Pointen eenige raisonnementen gewisseldt synde, hebben de Heeren *du Thou* ende *Downingh* eyndelyck aengenomen, sigh naeder te sullen bedencken ende met de eerste gelegentheyt ons haere naedere verklaringe te laeten toekomen.

Ondertusschen heeft de gemelde Heer *du Thou* te meermaelen verklaert ordre van den Koningh syn Meester te hebben ontfangen, om het geadjusteerde te sluyten ende te teekenen, soo als het leyt, ende vindt ons gesustineerde in allen deele ende voornamentlyck op de twee difficielste Pointen, raekende 't Elbingsche-Tractaet ende de Vloote, gefondeert; Dogh de gemelde Heer *Downingh* schynt nogh naeder ordre te gemoet te sien, ende heeft my eergisteren verklaert met de ordinaris Post een brief van den Heer Secretaris *Thurloe* te hebben ontfangen, daer by hem werdt geadviseert, dat hem 's daeghs nae 't afgaen van deselve Post naeder last per expressen over waeter soude werden toegesonden.

Middelerwylen is 's Landts Vloot alhier in soodanigh postuer gebraght, dat deselve, soo ick vertrouwe in vyf of ses daegen sal konnen cours setten, ende heb-

hebben haer Ho. Mog. derhalven op gisteren gearresteert de Instructie * voor den Vice-Admirael *de Ruyter*, die de uytgaende Vloote en Chef sal konnen Commanderen, tot dat deselve gekomen sal wesen onder de Vlagge van den Heer Lieutenant-Admirael, mitsgaeders ook eene nadere Instructie † voor den gemelden Heer Lieutenant-Admirael, applicabel op de tegenwoordige tydts constitutie, ende voornaemenlyck op de gelegentheyt van de Engelsche Vloote, in cas deselve haer in den Orisondt ofte elders moghte bevinden.

Haer Ho. Mog. hebben de gemelde Hooft-Officieren onder anderen mede gelast haer met alle doenlycke civiliteyt, ende voorsightigheyt omtrent de Engelschen te comporteren, gelyck U Ed. uyt haer Hoog Mog. Resolutie, deselve hier nevens toekomende, breeder sal gelieven te vernemen.

Ick hope, dat de Heer *Downingh* sigh nogh soodanigh sal eslargieren, ofte nogh al sulcke naedere last bekomen, dat wy het begonnen werck alhier sullen konnen sluyten, ende dat daer mede de Vlooten in allen deele bequamelyk gereguleert sullen konnen werden, maer of mogelyck sulcks moghte komen te ontstaen, soo is egter *in omnem eventum*, dienthalven mede pertinente last ende instructie gearresteert voor den Heer *van Wassenaer*, daer van ick U Ed. onder recommandatie van behoorlycke mesnagie, Extract hier nevens sende, omme aldaer ten besten te bevorderen, dat voor soo veel sulcks nodigh moghte wesen, mede behoorlycke last ende pouvoir aen den Heer Admirael *Montague* overgesonden moge werden. U Ed. soude konnen verklaeren, aenschryvens te hebben ontfangen, dat aengesien de Handelinge hier in den Haege niet hadde konnen werden geperfectionneert, ende sulcks ook in specie geen bequaem temperament ter neder gestelt werden op de Actien van wedersyts Vlooten, haer Ho. Mog. omme van haere syde te betuygen, dat sy niets ter werelt hadden willen pretermitteren van 't gunt tot verhoedinge van ongemacken konde dienen, ook als nogh aen den Heer *van Wassenaer* last ende instructie toegesonden hadden, omme daer over met den Heer Admirael *Montague* te mogen handelen; ende nemende het geadjusteerde in 't 7. Artikel van 't Project U Ed. voor desen toegesonden, voor een fondament, verklaeren, dat U Ed. syn Hoogheyt wel konde verseeckeren dat de gemelde Heer *van Wassenaer*, op 't presuppoost, van dat tusschen de Ministers van Vranckryck Engelandt ende desen Staet op de Handelplaetse, een goede voet op 't uytwercken van de Vrede met apparentie van succes beraemt soude wesen, ende omme de verwaghtinge van dien door geen sinistre incidenten te troubleren, sigh genoegh geauthoriseert sal vinden, om by provisie voor een tydt *pro re natâ* te beramen, met den gemelden Heer Admirael *Montague* te convenieren volgens de voet van 't voorsz. geconvenieerde, namentlyck dat blyvende de Schepen die onder 't beleyt van den Heer *van Wassenaer* al voor desen in effecte in dienst van den Koning van Denemarken overgegaen syn, ongelimiteert ende ongebonden wedersydts Vlooten, die van dit saisoen derwaerts syn gesonden, geen assistentie nog hostiliteyt voor of tegens den een of den ander van de twee Koningen souden plegen, mits dat de Koningh van Sweden ook soude aennemen van alle exercitie van hostiliteyt tegens desen Staet te desisteren; gebruyckende noghtans

* Zie *Secrete Resolutien* II. Deel, pag. 25. in Quarto. † *Ibidem*, pag. 29.

tans die voorsightigheyt, dat alhoewel 't voorsz. geconcerteerde eene continuatie van separatie van de maght impliceert, 't selve alsdan niet meer te passe soude komen, vermits ontwyffelyck de conjunctie al sal wesen geschiet, eer ende bevoorens de voorsz. Handelinge tusschen beyde de Admiraelen sal konnen vallen, ende dat het selve casus door de non-sluytinge van 't voorsz. geconvenieerde niet meer in termen sal syn, om in dier voege geconvenieert te konnen werden. Ende soude U Ed. by ordre ook des noot synde wel eenige naedere voorstellinge konnen doen, approcherende nae den innehoude van de Artikelen selfs, doende alle mogelycke devoiren dat de Admirael *Montague* tot verhoedinge van alle verwyderinge tusschen beyde de Natien, op 't alder advantagieuste gelast ende geinstrueert moge worden; Welcken aengaende ick my aen U Edts. gewoonlycke wysheyt ende goede conduite remitteere, ende verblyve,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 16. May 1659.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 16. May 1659.

EDELE GESTRENGE HEER,

DE veranderinge alhier voorgevallen is soo groot ende considerabel (insonderheyt nu het werck daer heenen is gedirigeert, datse den Heer *Protector* ende al dat aen de Protectorale digniteyt vast is, gantsch en geheellyck willen afschaffen) dat het onmogelyck, ende, onder reverentie, niet geraeden is, met de penne aen de Regeringe soodanigen omstandigen berigt van alles te geven, als tot 's Landts Dienst in desen allenthalven intricate constitutie van saeken wel nodigh soude wesen. Derhalven bevindt ik my verplight in bedenken te geven, of het niet dienstigh ende geraeden soude wesen, dat soo haest als de Regeringe alhier op nieuws sal gestabilieert wesen, dat ick met communicatie van eenige Leden onder de handt een keer soude mogen doen nae den Haege. Daer is ten hooghsten aengelegen, dat men met volkomen kennisse van saeken het werck soo magh schicken, als het ten besten van beyden sal konnen strecken. Het is Somer-dagh ende als ick een Schip in de Duyns of voor Gravesende hadt leggen, soo soude ick in korten tydt een keer gints ende weder doen konnen. Ick heb verstaen, dat in de verdeylinge van het naeder secours voor den Koningh van Denemarken twee jonger Lieutenant-Kolonels voor Sir *Walter Vane* syn gestelt geweest; U Ed. kan nae syn gewoonlycke wysheyt wel afmeten, dat het syn broeder (die nu apparentelyck het meeste crediet ende de grootste directie sal hebben) ongeneughte sal veroorsaeken byaldien het niet en is gereght.

Waer

Waer mede my gansch gedienstelyk aen U Ed. gebiedende, sal altydt syn ende blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 16. May 1659.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 16. May 1659.

EDELE GESTRENGE HEER,

ICk hoop, dat myn brieven van den 2. ende 9. deses door de ordinaris Post afgesonden, als mede van den 8. dewelcke aen den Bode *van Acker* syn behandight, U Ed. wel ter handen sullen syn gekomen, ende dat ick 't geluck sal hebben, dat ick by dese veranderinge van de Regeringe alhier, soodanige instructie ende ordre sal konnen ontfangen, dat ick de goede Luyden die met haere Schepen alhier werden aengehouden, sal kunnen helpen, ende ook bevorderen de andere saeken van den Staet, my voor desen aenbevoolen. Tot Whitehal houdt sigh ieder een als van den dienst aldaer ontslagen, ende aen de andere kan ick nogh niet vernemen, dat nogh eenige Uytheemsche ofte Staet saeken, raekende vreemde Regeringen, werden verhandelt in de Generaele Raed der Officieren in Wallinghford-house. Gisteren is Kolonel *Okey* met eenige andere Officieren by my ten eeten geweest, met veel ernstige verklaringe my versoeckerende, dat men alle de Vriendtschap met den Staet van het Vereenighde Nederlandt meer ende meer souden traghten te bevestigen.

De Heer *Thurloe* ende andere Vrienden van den Heer *Protector* hebben seer kragtige devoiren aengewent, om te beletten dat het lange Parlement niet soude herstelt werden, ende hebben seer gearbeyt, dat men een Raedt van 72. Persoonen soude stabilieren, tot welcken eynde een geschrift, behelsende in de dertig redenen ende motiven, aen den Heer Generael *Hertwood* ende den Generaelen Raedt der Officieren is overgelevert geweest. Daer op wierdt goedtgevonden, dat het selve geschrift door ses van de voornaemste Officieren uyt dien Raedt soude werden gecommuniceert met de Heeren *Haselrich*, *Vane*, *Ludlow* ende *Haloway*, considerabele Leden van 't voorgemelde lange Parlement, om gehoort derselver rapport te doen aen den Heer Generael ende den Raedt der Officieren. Daer op syn deselve Heeren met den anderen in Conferentie geweest op Dinsdagh laetstleden, van 's morgens ten negen tot 's avonts ten seven uuren: Ende op het rapport van de redenen ende consideratien dienaengaende

 in

in de voornoemde Conferentie gemoveert, is geresolveert ende verstaen, dat men de vergaderinge van het meer gemelden lange Parlement soude herstellen, met soodanige maght ende autoriteyt, alsse gehadt hebben ten tyde van de interruptie in April 1653. De Heer *Bourdeaux* heeft my gecommuniceert brieven uyt Elzeneur van den 3. deses, meldende dat de Koningh van Sweden dien dagh hadt verklaert, dat hy Vranckryck ende Engelandt ten gevalle, de Vreede op den voet van 't Rotschildsche-Tractaet, weder soude willen aennemen, maer dat de Koningh van Denemarken persisteerde by syne antwoorde, dat hy sonder Polen ende Brandenburgh het selve te communiceren, sigh niet verder konde eslargeren; syne Ed. syde mede, dat de Heer Generael *Montague* was uyt de Sondt geseylt agter de Lap, ende dat hy nooit aen Landt was geweest, alhoewel de Koningh hem tot meermaelen hadt genodight: Ick heb sedert verstaen, dat de Lord *Montague* door een expressen heeft overgesonden de antwoorden ende verklaringen van de respective Koningen, met versoeck dat hem naeder ordre soude werden gegeven, daer nae hy sigh soude konnen reguleren. Ende gemerckt, de Heer *Protector*, wetende wat by de Arméen is geresolveert, sigh de saeken niet meer aentreckt, ende den Raedt in Wallingford-house met de Inlandtsche saeken genoeg heeft te stellen, soo gelooft men, dat'er nogh niet naeders in heeft konnen gedaen werden. De Heer *Honywood* heeft my geseyt, dat men goet heeft gevonden, dat de Heer *Lauson* met twee ofte drie Oorloghschepen derwaerts soude werden gesonden, omme nevens den Heer *Galtson* ende andere *Commonwealths* gesinden, de Engelsche Vloot voor 't Parlement te verseeckeren, ende houden haer genoeghsaem van een goedt succes verseeckert. Waer mede my gansch gedienstelyck aen U Ed. gebiedende, sal altydt syn ende blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 16. May 1659.

Copye Translaet.

Volgens U Ed. ordre heb ick vernomen dat de naevolgende Schepen leggen in de hier naegenoemde Plaetsen.

In Duyns.

	Stucken.	
De Richardt.	70	Dese twee syn met Volck ende Vivres voorsien.
De Fregat Guinea.	40	

Tot

Tot Chattam.

	Stucken.
De Vangardt.	64
De Unicorne.	
De St. James.	
De Victory.	
De St. George.	60
De Maidstone.	50

Tot Wolledye.

	Stucken.
De Jarmouth.	60
De Bristou.	50
De Providence.	40
De Beau.	
De Peart.	
De Samson.	
De Gift.	
De Augustine.	36
De Church.	

Tot Portmuyden.

De St. Andreas.	64
De Lamport.	60
De Portlandt.	50
De Mathias.	
De Monesuch.	40
De Welkom.	
De Pembroke.	36

Tot Deptford.

De Kant.	50
De Hampshire.	
De Expedition.	
De Halfmone.	40
De Grantham.	36
De Sofia.	
De Rosebusch.	

Dese bovenstaende Schepen syn alle getimmert, ende hebben haer staende Want, maer hebben nogh geene ordre om Volck of Vivres in te nemen.

Binnen twee daegen syn vier Kapers met vreemde particuliere Commissien van hier nae beneden gevaeren, het eene Schip, het welk is genaemt de Kyckuyt, gemonteert met 14. Stucken, is Gisteren van Gravesende afgedreven nae de Hope.

Het Scheepje van Tithal met 6. Stucken is gisteren afgevaren.

Een ander lagh nogh desen morgen omtrent Wolledge, gemonteert met 8. Stucken.

Daer lagh nogh een ander fraey Fregat met 16. Stucken.

Daer werden nogh twee andere tot Redryf gereet gemaeckt, het eene met 12., ende het andere met 8. Stucken.

Volght een andere Bylage.

EXCELLENTISSIME DOMINE LEGATE,

R*Escripsit unus nempe Frisendorfius ad pristinam conditionem & tranquillitatem nondum quidem hic redacta esse omnia, spem tamen Protectorem habere* *non.*

non exiguam; quandoquidem capita seditionis nempe Carol. Fleetwodius Desborow, reconciliationem apud Protectorem anxiè quærerent. Item Hollandicos Ministros summa animi lætitia excepisse mutationem presentem conviviaque instituisse certatim; ut facile proinde divinandum esset, qua fonte istud in Aula acciperetur.

Alter vero exiguam spem restitutionis conditionis suæ pristinæ Protectorem habere; quandoquidem istud nunc agunt, ut longum illud Parlamentum restauretur, & proindè requiritur, at quæ in rem porro agenda duceret, proxime rescribere vellet.

Item piraticas naves hic constitui interdictum esse, clam tamen se istud haud intermissis earumque numero septem in Pelagum emisisse.

Veritas autem hic quodammodo neglecta videtur. Quatuor scio, exiverunt. Capitaneus Simmon jam demum conducturus est navim; Et Capitaneus Cusbin, cui navis Olitebrauch, heri demum commissionem suam impetravit. Nomina Capitaneorum eorundemque navium dabo intra paucos dies.

Reliquum Chartæ occupaverat quærela, de summâ, quâ urgentur Ministri Suecii, pecuniæ inopia.

Slezerus ad Regem abiit, recommendativas & salvi passus literas Georg. Fleedwodius ei impartitus est &c.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 22. May 1659.

EDELE GESTRENGE HEER,

GIsteren-avondt omtrent 8. of half-negen uuren is eyndelyk, nae veele Conferentien ende menighvuldige disceptatien, finaelyk geslooten ende geseegelt het bygaende Tractaet*, raekende de Vrede in de Oosterfche-Quartieren met 't geene daer aen dependeert; daer van om een ieder in de forme syn reekeninge te doen vinden, gemaeckt syn ses exemplaeren, van dewelcke twee syn geteekent door den Heere Ambassadeur *du Thou*, te weeten een in de Latynsche Taele voor den Heer Resident *Downingh* ende een in de Fransche Taele voor Commissarisen van haer Ho. Mog.; twee by den gemelden Heere *Downingh* beyde in de Latynsche Taele, daer van een aen den Heer *du Thou*, ende een aen de gemelde Commissarisen is behandight, synde de resterende twee by deselve Commissarisen van haer Ho. Mog. onderteeckent, ende van deselve een aen den Heer *du Thou* in de Fransche Taele ende een aen den Heer *Downingh* in de Latynsche Taele is behandight.

Wy hebben den meer gemelden Heer *Downingh* in dese Negotiatie seer difficiel gevonden, ten respecte hy niet alleenlyk in de substantie, maer ook in de woorden aen synen last vermeynde verbonden te wesen, ende hebben ook konnen bespeuren, dat hy nogh niet dan met seer groote scrupule tot de teeckeninge heeft geprocedeert, ten aensien van eenige passagien, die hy niet hadde konnen doen ter nederstellen in de termen van syn last.

Ick bidde, dat U Ed. aen die van de Regeringe aldaer op 't gevoeghlyckste ende op 't alder efficacieuste gelieve voor oogen te stellen, de estime die by haer Ho. Mog. in de gelegentheyt is betoont voor de Republycque van Engeland, als

* Zie *Aitzema* IV. Deel, pag. 383. in Folio.

als niet hebbende willen naelaten, nogh selfs niet dilayeren, het sluyten van 't voorsz. Tractaet, onaengesien de groote onseeckerheyt van de saeke aldaer, onder vaste hoope, dat sulcks sal konnen strecken tot eene goede ingressie van confidentie met die geene, die 't opperste gesagh tegenwoordigh aldaer is, ofte nogh sal werden toevertrouwt.

Het derde Artikel, voor soo veel daer by de Vlooten van desen Staet gesepareert gehouden worden, ende de Vloote van haer Hoog Mogende onder den Heer *van Wassenaer* werdt benomen de faculteyt om offensivelyck te mogen ageren, heeft hier niet dan met de uyterste beswaernisse konnen doorgebraght werden, om die redenen, die ik voor desen in eene Missive * over 't selve subject aen den Heer *van Wassenaer* overgeschreven hebbe, daer van dubbelt tot U Edts. informatie hier nevens gaet, ende dunckt my voorwaer, dat de Heer *Downingh* om 't selve te obtineren, wel schuldig was wat toe te geven in eenige Pointen, in dewelke geen beswaernisse ter werelt voor Engelandt resideert, ende voornaementlyck ten regarde van dewelke de Heer Ambassadeur *du Thou* als door de evidentie van de redenen overtuyght synde, verklaerde dat wy ten eenemael waeren gefondeert.

In 't regardt van de uytlightinge van 't derde Artikel uyt het Rotschiltsche Tractaet, ofte de voorstellinge van 't selve, insisteerde de gemelde Heer *Downingh* op eenige woorden, die niets ter werelt souden beteeckent hebben, want hy begeerde, dat voorsz. Artikel soude geredresseert worden nae den inhoude van de Tractaten, voor desen respectivelyck daer over met beyde de Koningen gemaeckt, daer hy noghtans niet konde aenwysen, dat dienaengaende de eenige de minste mentie was gemaeckt in eenigh Tractaet door Vrankryk of Engelandt met den een of den ander van deselve Koningen; nogte ook door haer Ho. Mog. met Sweden gemaeckt, daer nogthans deese saeke op Sweden aenquam, hebbende Denemarcken niet dan door gewelt tot het inwilligen van soodanigh Artikel konnen gedisponeert werden; sulcks dat de gemelde Heer Resident *Downingh*, als niet konnende ons obligeren om eene absurditeyt ende een galimathias, als men seyt, in een Tractaet te doen influeren, wel genootsaeckt is geweest van de voorsz. sustenue te relacheren.

Wyders soo proponeerde de gemelde Heer *Downingh* tot solutie van onse objectie, raekende het Elbingsche-Tractaet &c. gemoveert, dat men de clausule van de verbintenisse om de refusant alle secours te ontrecken, uyt het Tractaet soude lighten, maer de woorden van 't 4. Artikel, selfs by Engelandt in 't naestleste concept van daer herwaerts gesonden, soodanigh gecoucheert geweest synde, dat wy daer in vry meerder satisfactie ende vastigheyt vonden, is het daer by gebleven.

Ten aensien van de Tollen in den Orisondt, begeerde de gemelde Heer *Downingh* eenige woorden ende intricate stellinge, daer uyt men soude hebben konnen infereren, dat de drie Staeten van de Koningen van Sweden ende Denemarken souden hebben moeten eysschen, ende bedingen, dat geene nieuwe verhoginge van de oude Tollen in den Orisondt souden mogen geintroduceert werden, daer nogtans ende by Engelandt, ende by desen Staet ende by alle Natien, uytgesondert Denemarcken, by Sweden altydt is gesustineert geweest, dat niemant

* Zie *Secrete Resolutien* II. Deel, pag. 33. in Quarto.

mant eenig reght ofte maght heeft, om op de Schepen den Orisondt passerende, eenige beswaernisse te leggen, ende dat de Tollen die nu gegeven worden, geene andere Wettigheyt hebben, als de conclusien by Tractaten dienthalven gedaen, welkers tegendeel wy door alsulke woorden nooit souden begeeren te advoueren, ofte te presupponeren; sulks dat 't voorsz. tweede Artikel, dat *verbotenus* by den Heere *Downingh* voor desen is gedicteert geweest, in die termen is gebleven, alleenlyck met byvoeginge van de laetste clausule, die pryselyck is, ende uyt de naedere last van den Heer *Downingh* is gesprooten.

Op de saecke van 't Elbingsche-Tractaet ende de elucidatien boven ende behalven de voorgaende remarcque, dat naementlyck het selve gestelt soude werden in termen van devoir ende niet van necessiteyt, begeerde de gemelde Heer *Downingh* tegenwoordigh, dat ook de termen ende woorden van de stellinge selfs souden verandert, ende in effecte wat flauwer gemaeckt werden: Maer de Heer *du Thou* opentlyck bekent maeckende dat de Heer *Bourdeaux Neufville* hem geschreven hadde, dat men in Engelandt wel te vreeden was 't voorsz. Artikel te stellen, in soodanige termen als haer Hoog Mogende selfs souden desidereren, hoe kraghtigh die ook moghten wesen, als deselve naer geen dreygement inclineerden, soo is de oude stellinge in dien deele ook gebleven.

Het beloofde devoir om de Stadt van Dantzich ende den Keurvorst van Brandenburgh te doen gauderen van 't effect van de inclusie van 't Elbingsche-Tractaet, begeerde de gemelde Heer *Downingh* dat gesepareert soude werden van de passagie, in dewelke van 't voorsz. Elbingsche-Tractaet selfs werdt gesprooken, ende gebraght in 't Artikel, spreekende van devoiren aen te wenden tot bevrediginge van den Koningen van Polen ende Sweden; dogh aengesien sulcks niet alleen eene merckelycke deformiteyt impliceerde, maer ook by ons in geenen deele konde ingewilligt worden, ten opsighte van de laetste clausule van het voorsz. Artikel, daer door wy ons in effecte souden hebben verbonden, om de Vreede tusschen Sweden ende Denemarcken te moeten pousseren, onaengesien den Keurvorst ende de Stadt van Dantzich niet souden konnen gauderen van 't effect van de voorsz. inclusie, ende sulcks waerlyck mede onaengesien 't Elbingsche-Tractaet onvoltrocken souden blyven, 't welck wy nooit souden hebben begeert te beloven, vermits wy geensints geresolveert waeren sulcks te presteren; ende op 't selve Point van 't Elbinghsche-Tractaet met 't geene daer aen dependeert kan U Ed. lightelyck oordeelen, dat boven dien swarigheden genoegh alhier syn gevallen.

Boven dien urgeerde de gemelde Heer *Downingh* nogh ten hooghsten, dat een Artikel in 't Tractaet soude werden gestelt, daer by de drie Staeten souden verklaeren, in gevalle voor 't arrivement van 't selve op de Handelplaetse, de Vreede tusschen Sweden ende Denemarcken moghte wesen getroffen, dat men uyt het voorsz. Tractaet niet soude mogen eenige obligatie metieren om deselve Vreede tegen te gaen ofte te luxeren; Dan alsoo niet alleenlyck daer op by ons geallegeert wierdt, dat soodanigh Artikel aen de Regeringe alhier grote ombragie soude geven, sonder in 't Tractaet van eenigh effect te wesen, maer dat ook de Heer Ambassadeur *du Thou* absolutelyck verklaerde niet te

sullen

sullen gedoogen dat soodanigh Artikel quaeme te influeren in een Tractaet, dat syne Excellentie soude teeckenen, soo is sulcks aghterwege gebleven.

Ende gemerckt wy al voor desen wel te gemoet hebben gesien, dat het voorsz. Tractaet, ofte in 't geheel niet geslooten, ofte immers in soo kraghtige ende specificque termen niet ter neder gestelt soude werden, dat niet ten hooghsten te vresen soude wesen de discrepantie tusschen de drie Staeten, daer van het vierde Artikel is mentionerende, soo hebbe ick onder de handt ende secretelyck den Heer *Rhyngraeve*, die by den Heer Kardinael *Mazarin* vry wat schynt te vermogen, gedisponeert om sigh nae Paris te vervoegen, ende hem toegesonden de Instructie hier nevens gaende, daer van U Ed. aen niemant ter werelt eenige mentie gelieve te maecken, maer de fondamenten ende gronden daer by geleyt nae syn uyterste vermogen by de Regeringe aldaer ten besten te helpen seconderen, daer op ick het succes met verlangen sal verwaghten te verstaen.

Ick sal dese besluyten met eene verseeckeringe dat U Ed. vryelyck ende resolutelyck het gerestaureerde Parlement ofte soodanige anderen als de Opperste Regeringe aldaer souden mogen in handen hebben, sal vermogen te erkennen ende sig aen deselve addresseren. Waer mede afbreekende, sal verblyven,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haegc den 22. May 1659.

P. S.

Beyde U Edts. Missiven van den 16. deses, syn my wel ter handen gekomen, die ick naeder door de ordinaris Post morgen verhoope te beantwoorden.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 23. May 1659.

EDELE GESTRENGE HEER,

Ick hadde gisteren een depêche vervaerdight, die ick vermeynt hadde over te senden door een expresse, by den Heere Resident *Downingh* over water af te stueren, maer eene extraordinaris Vergaederinge van de Heeren Staeten Generael hadde my soo lange belet, dat ick niet tydts genoegh konde vaerdigh wesen, weshalven de voorschreve depêche tegenwoordigh hier nevens gaet.

Op U Edts. beyde brieven van den 16. deses sal ick tot ampliatie van de voorsz. myne Missive alleenlyck seggen, dat ick, onder verbeteringe, niet kan

voorsien, dat U Ed. eenige nadere Instructie van noden heeft, om de goede Luyden die met haere Schepen aldaer werden aengehouden, te helpen, aengesien 't selve eens voor al is de goede intentie van haer Ho. Mog., gelyk ik mede, onder verbeteringe als vooren, niet kan oordelen dat U Ed. eenige naedere ordres van haer Ho. Mog. van node heeft, om te bevorderen de saeken van Staet, die U Ed. voor desen aenbevolen syn; ten waere U Ed. reflectie was maekende op eenige nieuwe Credentialen ende pouvoirs, geaccommodeert nae de jonghste veranderinge aldaer voorgevallen, welcke myns bedunckens, voor alsnogh niet gedepêcheert konnen worden, alsoo men alhier onbewust of immers niet volkomentlyk bewust is, aen wien, ende in wat forme deselve gedepêcheert souden moeten worden, maer U Ed. kan sigh wel bewust ende verseeckerdt houden, dat alle ordres ende betaemelycke erkentenisse, die U Ed. sal gelieven te doen aen den geenen, die 't Opperste Gebiet aldaer is, of nog staet te werden toevertrouwt, alhier niet qualyck sal werden opgenomen: Gelyck U Ed. sigh mede wel kan verseeckert houden, dat de Ratificatie over 't Tractaet, eergisteren alhier gesslooten by 't gerestaureerde Parlement, of andersints by soodanigen als men aldaer gequalificeert daer toe sal kennen, gepasseert werdende, 't selve by haer Ho. Mog. voor goet opgenomen, ende voor aengenaem gehouden sal werden.

Het was te wenschen ende ick derf wel hopen, dat die geene, die de Regeringe aldaer in handen sullen hebben of krygen, het interest van de Natie wat anders sullen vatten, als tot nogh toe is geschiet, ende dat sy wel sullen konnen oordeelen, dat haer waere interesse nevens dat van desen Staet daerinne residoert, dat de Koningen van Sweden ende Denemarken den anderen mogen balanceren, ende dat alle de Landen aen de Oost-zee gelegen *ilico*, ende was 't doenlyck te gelycke in Vreede mogen werden gebraght, op dat de Commercien sonder verhinderinge haere loop mogen hebben, ende geensints, dat de Koningh van Sweden die van Denemarken t'onder brenge, of hem soo verre blyve prevaleren dat hy als op syn genade soude moeten leven, ende ick wil derhalven ook hoopen, dat niet alleenlyck 't voorschreve gemaeckte Tractaet aldaer geapprobeert ende geratificeert sal werden, maer dat men ook dispositie sal vinden om het werck te brengen in het spoor by ons van den beginne af voorgestelt, ende daer op wy tot nogh toe altydt hebben geinsisteert, ende sulcks in substantie conform de Instructie, daer op wy in Vranckryck hebben doen arbeyden, ende die U Ed. in de nevensgaende toegesonden werdt, daer op ick hope, dat U Ed. iets vrughtbaerlycks sal konnen uytwercken, want by faute van dien, sie ick infallibelyck te gemoet, dat men het werck tot geen gewenscht besluyt sal konnen brengen, ende dat men onvermeydelyck sal discreperen in 't oordeel over de reghtmaetigheydt of onreghtmatigheydt van de pretensien ende sustenuen van den een ende den ander, daer uyt dan onvermydelyk alle bedenckelycke swarigheden sullen moeten ontstaen, welcke voorsz. swarigheden ick des te meerder te gemoedt sie, door dien de Koningh van Denemarcken ende de Keurvorst van Brandenburgh haer met de uyterste vehementie tegens het effect van ons gehandelde opposeren, gelyck U Ed. uyt de Missive * van den hoogstgemelden Koning ende de Memorie by den Heer *Carisius*

* Zie *Aitzema* IV. Deel, pag. 392. in Folio.

sius over 't selve subject overgelevert, copyelyck hier nevensgaende, sal meder gelieven af te nemen.

U Edts. voorslagh, om ter occasie van de tegenwoordige notabile veranderinge aldaer, een keer herwaerts te mogen doen, sal ick in consideratie brengen in de aenstaende Vergaederinge van haer Ed. Groot Mogende, die al over eenige daegen wederom van den anderen gescheyden syn geweest; oordelende ook andersints, dat by de tegenwoordige crisis de Post aldaer niet wel ledigh soude konnen staen, maer dat men sigh daer van met alle doenlyke diligentie ten besten van den Staet sal moeten dienen.

De saeke van den Heer Lieutenant-Kolonel Sir *Walter Vane*, is soodanig gelegen geweest, dat twee jonger Lieutenant-Kolonels als hy is, mede onder 't secours nae Denemarcken gedestineert, haer Kolonels in deselve expeditie niet hebben mede gehadt, ende dat men oversulcks genootsaekt is geweest, haer te laeten commanderen over eene Troupe in forme van Regiment geredigeert, ende de Raedt van Staeten hadde ook geadviseert, dat men de voorschreve Lieutenant-Kolonels tot dien fine met den Titel van Kolonels behoorde te versien, waer mede haer Hoog Mogende haer geconformeert hebbende, syn de andere Lieutenant-Kolonels van 't voorschreve secours daer tegens klaghtigh gevallen, ende aen haer klaghten is ook soo veel gedefereert, dat de voorschreve saeke *ilico* geredresseert, ende de voorschreve twee Lieutenant-Kolonels in Qualiteyt als soodanige sonder eenige andere Titel onder 't voorschreve secours gelaeten syn; Dogh ick moet hier by in passant U Ed. bekent maecken, dat de maniere met dewelcke de voornoemde Lieutenant-Kolonel *Vane* de voorschreve klaghte by my voorgestelt ende syne saeke gerecommandeert heeft, niet seer modest ende respectueus, maer vry wat imperieus is geweest, 't welck ick hem ook wel duydelyck hebbe aengeseght, ende alhoewel hy oversulcks wel gemeriteert hadde, dat men hem daer over wat hadde laeten peniteren, soo hebbe ick eghter soo ten aensien van de billyckheydt van syn versoeck, als in consideratie van syn notabile Bloetverwanten aldaer, die wy berigt syn haer in het jonghste Parlement met sonderlingen iever ende bescheydentheydt in de deliberatien, die op desen Staet reflectie hadden, te hebben gedraegen, syn versoeck soo veel in my was ten besten helpen favoriseren, alle 't welcke U Ed. by occasie aen de voorschreve syne Bloedtverwanten vryelyck sal mogen bekendt maecken, op dat sy hem tot wat meer respect ende moderatie mogen vermanen, Waer mede dese afbreeckende, sal ick verblyven,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 23. May 1659.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 23. May 1659.

EDELE GESTRENGE HEER,

NAe het afgaen van myne laetste van den sestiende deser met de ordinaris, ende van den tweeëntwintighste te waeter afgesonden, daer van de duplicate hier nevens is gaende, heb ick U Edts. Missive van den sestiende voorschreve wel ontfangen. Ick sal met verlangen de Resolutie van de Regeringe, raeckende de veranderinge alhier voorgevallen, te gemoet sien, ende eghter ondertusschen het beste voor den Staet traghten te bevorderen, maer ick ben bedught, dat mits de jalousie ende de diffidentie van de Leden onder het Parlement, als mede onder de Officiers van de Militie, dat het acces tot deselve voortaen difficielder sal vallen. Men seydt, dat de Marquis *de Caracena* een Gestelyck Persoon derwaerts over heeft gesonden, om te sonderen, of dit Parlement het welcke de Vriendtschap met Spanjen altyt sorghvuldighlyck heeft onderhouden, nu niet soude goetvinden den Oorlogh door den Heer *Protector* aengevangen, met een goedt Vreedens-Tractaet te assopieren. Het is seecker, dat de Vrede met Spanjen tegenwoordigh by de meeste Luyden van dese Natie seer welkom soude wesen. De Heer *Rosewinge* heeft nooit Audientie gehadt by den gewesen Heer *Protector*, ende sal mede andere brieven van Credentie moeten afwaghten Syne Ed. heeft my gecommuniceert, de antwoorde van den Koningh syn Meester aen den Heer *Meadouw* gesonden, die nu in andere handen als daer het opschrift aenhoudt sal gesteldt werden. Het waere te wenschen, dat dese Regeringe de Vloot te rugge wilde doen komen. De Algoede Godt, die het meeste werck tot nogh toe beter heeft geschickt, als de murmurerende Menschen sigh hebben konnen inbeelden, sal voorts een genadige uytkomste geven.

Ende my hier mede gantsch gedienstelyck aen U Ed. gebiedende, sal syn ende blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 23. May 1659.

Volght

Volght een Bylaege.

EXCELLENTISSIME DOMINE LEGATE,

RΕscriptum,

I. *Exacta de mutatis in Anglia rebus narratio.*

II. *Haselrich, atque alios, qui se opposuerunt parti Sueciæ motâ in Parlamento nupero de Classe ad Sundam mittenda controversiâ, ut id jam excusarent, pretendisse, alium ob finem se id non fecisse, quam ut Protectorem liberam agendi potestatem, quam sibi ut Pater arrogare cœpisset, præciderent, præcaverentque ne in altum aspiraret nimium, jam vero rerum conditione mutatâ ut Suedicæ causæ patrocinentur æquum esse, seque ad id promptissimos facturos dixisse. Attamen haud obscurè se innuisse, neque istud salatare Angliæ, neque unquam Angliam admissuram esse Danus ut radicitus extirpetur, totumque maris Balthici Dominium in unius tantum potestatem deveniat*

III. *Nuncium hinc Classi missum esse, ut in Sunda persisteret captumque ibi Pacis Negotium secundum tenorem Pacificationis Rotschildianæ, prosequi pergeret.*

IV. *Cætera minoris momenti : ut Galliæ Legatum magnam animi lætitiam ob mutationem presentem conceptam ostentasse, atque officialium Militiæ Anglicanæ aliquam multos convivio excepisse. Literas Regis subitâ isthac mutatione exortâ sine fructu prodiisse, se operam daturos, ut conciliata sibi parte è Parlamentariis, Sueciam causam hic sustentare possint &c.*

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 30. May 1659.

EDELE GESTRENGE HEER,

SEdert myne jonghste brieven van den 22. ende 23. deser lopende maendt, is my U Edts. Missive van den selven 23. wel ter handen gekomen, gelyck ook de Regeringe wel syn geworden of gecommuniceert, U Edts. Missiven, van den 22. ende 23. voorschreven, op welkers Receptie haer Ho. Mog. bemerckt hebbende, aen wien het Adres aldaer voortaen sal moeten geschieden, in geen gebreecke hebbe willen blyven, van U Ed. de noodige Credentialen aen deselve toe te senden, met Authorisatie, omme sulcks ende daer 't behoordt, te wercke te leggen, de voorgaende Ordres ende Resolutien van den Staet, ende sulcks ook omme onder anderen mede volgens haer Hoog Mog. Resolutien van den 22. deses, een civil ende beleeft Compliment te doen aen 't Parlement aldaer, over 't Tractaet daegs te vooren alhier tusschen de drie Staeten geslooten, daer van U Ed. sigh sal gelieven te dienen, sulcks als de ge-

legentheydt ende constitutie van saecken ten dienste van den Staet sal komen te vereysschen, ende alsoo wy alhier geensints twyffelen aen de genegentheydt van die geene, die tegenwoordigh aldaer de Opperste Regeringe in handen hebben, ende soo sullen wy ook de Ratificatie op 't voorsz. Tractaet, sonder eenigh nabodencken te gemoet sien, soo doen wy van onser syde 't selve Tractaet vast, ponctuelyck ende precieselyck executeren ende aghtervolgen.

Indien U Ed. bemerckt, dat die van de meeste directie aldaer, het Oostersche werck apprehenderen, gelyck het myns bedunckens nae 't interest van de Engelsche Natie behoordt geapprehendeert te worden, soo gelieve U Ed. by alle mogelycke wegen ende middelen syn best te doen, dat de Vloote uyt de Orisont gerevoceert werde; ende hoe de saecken aldaer ook mogen werden opgevat, aengesien het voorsz. Tractaet tusschen de drie Staeten geslooten, niet en is gecoucheert in specifycke termen, dat men daer op 't voorgestelde effect, naementlyck, den gewenschten Vreede met gerustheydt kan te gemoet sien, soo sal het myns bedunckens ten hooghsten nodigh syn, dat U Ed. aldaer by alle bedenckelycke wegen ende middelen traghte uyt te wercken, dat de Ministers van de Republycke op de Handelplaetsen mogen werden geauthoriseert ende gelast.

In den Eersten, dat sylieden by den Koningh van Sweden alle mogelycke devoiren sullen hebben aen te wenden, ten eynde de hooghstgemelde Koningh sigh moghe laeten disponeren, omme ten minsten by provisie ter Zee te abstineren van alle Acten van hostiliteyt, soo tegens den Koningh van Denemarcken als tegens desen Staet, ende de subjecten van dien, gedurende den tyd dat haer Hoog Mog. haer by 't voorsz. verbonden hebben, omme van alle offensive entreprisen tegens den hooghstgemelden Koningh te abstineren, op 't fondament van de redenen in 't lange gededuceert in de Missive by my den 16. deses aen den Heere Lieutenant-Admirael geschreven, daer van ick U Ed. met de voorleden post dubbeldt toegesonden hebbe, op dat haer Hoog Mog. door de saeke sulcks vereysschende, ende de Negotiatie in goede termen staende, gedisponeert mogen worden, om den tydt van drie weecken in 't derde Artikel van 't voorsz. Tractaet beraemt, des noot synde, nogh voor eenige wynige dagen te prolongeren.

Ten Tweeden, dat sylieden mede gelycke devoiren sullen hebben aen te wenden, ten eynde de Koningh van Sweden gedisponeert moge werden, om in te willigen de bewuste Elucidatien op 't Elbinghsche-Tractaet, op dat het selve Elbinghsche-Tractaet met de voorsz. Elucidatien geperfectioneert ende ten wedersyden geratificeert moge werden; want buyten dat, ende by faute van de gerequireerde securiteyt voor den Keurvorst van Brandenburg ende de Stadt van Dantzich daerinne gestipuleert, haer Hoog Mog. nooit kraghtelyck sullen arbeyden, om den Koningh van Denemarcken tot de Vreede met Sweden te bewegen, om redenen U Ed. voor desen te meermaelen overgeschreven, ende anderen U Ed. ten besten bekendt.

Ten Derden, dat de Koningh van Sweden gedisponeert moge werden, Drontheim ende Bornholm onder de gehoorsaemheydt van Denemarcken te laeten, ende voorts te quiteren de geëxtorqueerde pretensien van viermael hondert

dert duysent Ryckxdaelders, over de pretense schade op de Kuste van Guinea geleden.

Ende eyndelyk, dat by refus van de voorsz. pointen, of eenige van deselve by den Koningh van Sweden, by de Ministers van de drie Staeten, immers by die van Engelandt ende van haer Ho. Mog. verklaerdt mogen werden, voor refusant van de Vreede op reghtmatige ende billycke Conditien, ende sulcks, dat men hem tot het aennemen van deselve met het onttrecken ende retuseren van alle secoursen kraghtelyck moge bewegen; gelyck haer Hoog Mog. resolute last gegeven hebben, omme van haerent wegen ook soodanigh te procederen ten regarde van den Koningh van Denemarcken, soo lange hy sal blyven inhereren eenige pretensien buyten 't voorsz. Rotschiltsche-Tractaet, ende de boven geëxpresseerde pointen.

Over 't subject van de Missiven van den Koningh van Denemarcken, ende de Memorien van desselfs Minister, U Ed. nevens mynen jonghsten toegesonden, hebbe ick de Heeren Extraordinaris Gedeputeerden derwaerts afgesonden, overgeschreven myne geringhe consideratien, daer van ick goedt gedaght hebbe U Ed. by desen mede copye toe te stueren, * om sig daer van te dienen by den Heer *Rosewinge* ende elders daer sulcks soude mogen te passe komen.

Indien die van de Regeringe aldaer tegenwoordigh konden resolveren, eene extraordinaris besendinge herwaerdts te doen, om de oude Vriendtschap ende Alliantie te vernieuwen, ende naeder te versterken, ick meyne dat sulcks als nu van beter operatie soude wesen, als in den jaere 1651., daer op U Ed. de gemoederen onder de handt op de bequaemste wyse eens soude doen sonderen ende in cas daer toe genegentheydt moghte wesen, soo soude men over 't werck tusschen beyde de Republycken te verhandelen, ook preparatoirlyck onder de handt wat konnen concerteren, op dat de publycke Negotiatien daer over met des te meerder seeckerheydt souden mogen werden begonnen.

Ende dunckt my, dat U Ed. om alle de voorsz. ende meer andere saecken ter intentie van desen Staet, ten besten te beleyden wel soude doen van met den aldereersten te versoecken Commissarisen, om met deselve over 't werck van 't Noorden invoegen voorsz. te ageeren, ende voorts ook nopende de bewuste gemeene Alliancie aen henlieden ouverture te doen; op alle 't welcke ick 't succes met verlangen sal te gemoet sien, ende verblyven,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 30. May 1659.

P. S.

De Vice-Admirael *de Ruyter*, is den 22. deses met de Vloote sterck 39. Scheepen van Oorlogh boven het ander Vaertuygh nae 't Oosten 't seyl gegaen,

* Het selve is op syn plaets in 't vyfde Deel te vinden.

gegaen, ende is hem 't 3. Artikel van 't Tractaet daegs te vooren gesflooten, *en poste* naegesonden, met ordre om hem daer nae te reguleren.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 30. May 1659.

EDELE GESTRENGE HEER,

NAe 't schryven van mynen nevensgaenden, hebbe ick de eere gehadt van een particuliere visite van den Heer Resident *Downing*, ende syn Ed. my onderhouden hebbende op 't subject van de komste van de Hertogen van Yorck ende Glocester binnen 's Gravenhage, hebbe ick deselve ter handen gestelt de Resolutien dienthalven by de Heeren Gecommitteerde Raeden genomen, daer van ook copye hier nevensgaet, tot U Edts. informatie.

Ter occasie van 't affenden van eenen expressen met de nieuwe pouvoirs over water, moet ick U Ed. by desen naeder berighten, dat of mogelyck aldaer eenige scrupule moghte werden gemaekt op eenige termen in 't bekende Tractaet tusschen de drie Staeten anders gestelt, als het laetste concept van daer aen den Heere *Downingh* gesonden, waeren medebrengende, daer op tot solutie diendt, niet alleenlyk al 't geene ick U Ed. dienaengaende in myn voorige Missive van den 22. overgeschreven hebbe, maer ook boven dien particulierlyk, dat alle deselve passagien in 't Tractaet., voor dato van de receptie van de naeder ordres, gestelt syn geweest, op dictamen van den Heere *Downingh*, uyt syn voorige ordres vervat in verscheyde brieven by den Heer *Protector* selfs geteyckent, ende dat het onmogelyck was, nae dat de voorsz. pointen in diervoegen geëxtendeert, de Provincien alhier smaeckelyk gemaeckt, ende selfs in Vranckryck geapprobeert waeren, alles ten appetyte van Engelandt, ook selfs in saeken daer van geen grief voor Engelandt in kan resideren, wederom te renverseren ende te herstellen, ende dat het ongelooflycke moeyte heeft gekost, het point van de Vlooten het welck essentieel is, ende mede in 't eerste concept *verbotenus* uyt de ordres van den Heer *Downingh* gedicteert is geweest, naederhandt te doen herstellen; jae soo verre, dat ick wel soude derven affirmeren, dat Engelandt door de aenstotelykheydt die men in soodaenige maniere van doen alhier vonde, meer heeft verlooren, als sy in de saeke selfs hebben gewonnen.

Ick bidde, dat U Ed. op 't alderspoedighste soo veel doenlyck, gelieve te penetreren in wat estime de Heer Resident *Downingh* tegenwoordigh is by die geene, die 't Gouvernement als nu aldaer in handen hebben, ende of haere intentie ook soude mogen wesen, omtrent syn Employ in desen Staet eenige veranderinge te maecken, ook in cas van jae, op wien het ooge tot bewaeringe van dese post soude mogen vallen, ende my op 't alderspoedighste van alle U Edts. ondervindingen mede te deylen.

De

De Soone van den Heere *Honywood*, heeft my soo nu soo dan syn saeke, ook met de gebiedenisse van syn Vaeder gerecommandeert. Ick vinde hem een Edelman van goede mine, ende die vertrouwe, dat in 't Employ van Oorlogh, mits syn vigeur van jaeren, soo wel als de Vaeder selfs soude reussеren, weshalven ick hem al over eenigen tydt bekendt gemaeckt hebbe, myne genegentheydt, om hem in syn poursuitte behulpsaem te syn. U Ed. gelieve by occasie de Vaeder in mynen naeme te verseeckeren, dat ick daerinne sal volherden, ende hem gaerne in alle occasien aengenaemen dienst sal traghten te doen. Ick blyve,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 30. May 1659.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 25. May 1659.

EDELE GESTRENGE HEER,

DE Heer *Vane* vraeghde my gisteren in het uytgaen, of ick niet en hadt gehoordt, hoe het stondt met de saeke van syn Neeve *Honywood*. Ick antwoordde, dat U Ed. my hadt verseeckert, dat U Ed. tot bevorderinge van die saeke alle goede officien soude contribueren, dogh dat'er wat tydt toe wierdt vereyscht, om het ten besten te beleyden: Syne Ed. seyde, dat het hem seer aengenaem soude wesen, ende dat hy U Ed. alles goedts toevertrouwde. Konde die saeke uytgewerckt werden, het soude dien Heer seer obligeren ende den Vaeder bequamer maecken, om den Staet in alle voorvallende gelegentheden te dienen. U Ed. gelieve wel verseeckert te wesen, dat ick daer in niet particuliers beoogh, ende dat ick ben,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 25. May 1659.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 30. May 1659.

EDELE GESTRENGE HEER,

DE Heer *Honywood*, tien of twaelf daegen synde op syn Landtgoederen in Kent geweest, heeft my gisteren geseyt, dat hy 's avondts te vooren weder hier was gekomen, ende dat hy geene de minste kennisse hadt gehadt, dat het Parlement hem in den Raedt van Staeten hadt gecommitteert, maer verstaen hebbende, dat het met eenparige stemmen was goedtgevonden, dat hy niet wel ledigh soude konnen staen, om die plaets aen te nemen, ende het gemeene-beste nae syn vermogen te helpen bevorderen, betrouwende, dat myn Heeren de Staeten syn Soon met een Compagnie sullen beneficeren. Ick seyde hem, dat ick daer over aen U Ed. hadt geschreven op den 25. deses, maer dat de Brief door gebreck van passage te waeter niet hadt konnen bestelt worden, dogh dat ickse met desen ordinaris soude affenden. Ick hoope, dat de Leden haer tegenwoordigh sullen laeten disponeren, anders sints soude het dien Heer konnen obsteren in de voorsz. digniteyt hier te Lande, daer hy den Staet ende Ingesetenen grooten dienst sal konnen doen, ende veele saecken nae syne ervarentheydt ende bequaemheydt ten besten helpen dirigeren. Ick hebbe aen syn Ed. mede gecommuniceert, 't geene U Ed. my raeckende den Lieutenant-Kolonel *Vane* heeft geschreven. Hy nam seer goedt contentement met 't geene daer in door U Ed. was gedaen, ende hoopte, dat syn voornoemde Schoonbroeder het hier nae beter soude maecken. Waer mede my gantsch gedienstelyck aen U Ed. gebiedende, sal altydt syn ende blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 30. May 1659.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 30. May 1659.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Edts. Missiven van den 22. en 23. deser syn my gisteren wel geworden. Ik heb met den Heere *Bourdeaux Neufville* nae de receptie van desel-

ve

ve langhe gesproocken, syne Ed. seyde, dat hy van opinie was ende meende, dat het in Vranckryck ook soo soude verstaen werden, dat de Vreede tusschen Poolen ende Sweden behoorde geconcludeert te werden, ende dat de Heer Keurvorst van Brandenburg in sulcken geval mede in Vreede ende Vriendtschap met Sweeden soude konnen hersteldt werden. Maer alsoo de Heeren Commissarisen met dewelcke syne Excellentie op die saeken hadt genegotieert, nu geheellyck buyten employ waeren, ende dat hy nogh geene gelegentheydt hadt konnen vinden, om met de tegenwoordighe Heeren van den Raedt te spreecken, soo wist hy niet wel, hoe de voornoemde saeken althans wierden opgenoomen. Dogh soo haest als hy nieuwe Credentialen soude bekomen hebben, ofte byaldien het vroeger soude konnen geschieden, soude hy met ernst aen dese Heeren recommanderen, datse het werck daer heenen souden willen helpen dirigeren, dat de Vreede alomme in de Oostersche Quartieren soude mogen hersteldt werden. De Domestycke saeken syn alhier soo geconstitueert, dat de herstelde Regenten dapper op haer hoede souden moeten wesen, ende daerom bespeur ick, datse over haer eygen securiteyt, ende het geen dat tot vaststellinghe van de Regeringhe meest werdt vereyscht, sigh voor al tegenwoordigh bekommeren. U Ed. gelieve verseeckert te wesen, dat ick aen niemandt ter wereldt in het minsten eenige mentie sal maecken, van de bewuste instructie aen den Lieutenant-Admirael gesonden, ende dat ick op de gronden ende fondamenten daer by geleydt, alhier by de Regeringe nae myn uyterste vermogen sal arbeyden, ende het selve in diervoegen ten besten helpen seconderen. Morgen hoop ick gelegentheydt te sullen vinden, om te sien hoe de voornoemde saeken alhier werden opgenoomen, ende soo het de pyne waerdigh is, sal ick de Regeringe door een expressen van myn wedervaeren, getrouwe reeckenschap geven. Ende my hier mede gantsch gedienstelyck aen U Ed. gebiedende, sal altydt syn ende blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 30. May 1659.

Volght een Bylage:

EXCELLENTISSIME DOMINE LEGATE,

PRæter præsentis status bujus conditionem, pene nihil. Promiserunt quidem studia sua Car. Fleetwoodius & alii; sed ante Regulationem seu Ordinationem Status debitam, nihil in re Suecica agi posse dixerunt. Frisendorffius adjecit (unde hæc habeat nescio) Parlamentum reassumpturum Tractatus Pacis cum Hollandis factæ, conditiones, quippe insufficientes & ex conniventiâ sui ipsius interesse causa Protectorem inivisse, asserens. Unde sperandum scripsit Parlamentum, aut Pacem illam penitus rescissurum aut tamen ingentem auri vim ex Hollandis, si Bellum nolint extorsurum, in eoque omnem vel potissimam Frisendorfii curam, labores & spem residere, visum est. De hoc vero Fleetwoodius nihil adhuc ad Regem; ut proinde quantum fidei rei huic tribuendum nesciam. De cætero, uti Pacem Rotschildianam sartam tectam Protectorem ante voluisse, manifestum est, ita contrarium Classi Anglicanæ in Sunda nunc hærenti, postea Regis in favorem mandatum esse, adhuc nulla apparentia signa & vestigia. Hæc præterita Posta exportavit. Horrendum vero Nuncium illud: nempe Hollandos Fœdus cum Anglis perpetuum flagellare cœpisse, præsens Posta sibi inter præcipua vindicasse fertur.

Pyratarum Nomina:

1.	*Capt. Morgan Jones.*	*Mr. Noel.*	5. *Martii.*
2.	*Capt. William Wood.*		15. *Martii.*
3.	*Capt. Eduad Man.*		28. *Martii.*
4.	*Capt. Thomas Page.*	*Mr. King.*	31. *Martii.*
5.	*Capt. Alexander Symmonds.*	*Coll. Flax.*	9. *April.*
6.	*Capt. William Cushing.*	*Mr. Krigslandt.*	3. *Maji.*
7.	*Capt. Edmond Edwards.*	*Coll. Ashten.*	5. *Maji.*
8.	*Capt. Gilford.*	*Mr. Hunt.*	5. *Maji.*

Navium nomina dabuntur propediem.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 30. May 1659.

EDELE GESTRENGE HEER,

ICk bemerck, dat myn voorslagh, onder reverentie, door U Ed., nae myne reghte meyninge niet opgenomen is geweest; vermits U Ed. oordeelt, dat by de tegenwoordige *crisis* de Post alhier niet wel ledigh soude konnen staen, ende

ende myne intentie was, dat ick best soude konnen penetreren wat men alhier voor heeft, ende van ons soude verwaghten, als de saeken hier gestabilieert wesende, ende ick nieuwe Credentiaelen hebbende bekomen, dese Heeren misschien souden konnen begrypen, dat alles beter door my *in loco* ten besten soude konnen uytgewerckt werden, als door brieven; ende te meer, om datse soo als ik ben bericht, geene confidentie op den Heer *Downingh* sullen stellen, ende dat het tydt soude vereysschen, een ander op nieus te Committeeren : Men houdt het daer voor, datse het geene door den Heer *Protector* is gedaen, sedert de bewuste interruptie, sullen willen vernieuwt hebben, ende geredresseert nae de tegenwoordige Regeringe, soo wel van publycque Tractaeten als anders, om alle vestigien van de Protectoraele Regeringe, soo veel als het mogelyck is wegh te nemen, sulcks dat'er myns bedunckens, onder reverentie, al veel aen is gelegen, dat de *crisis* wel ende omstandighlyck aen de Regeringe magh gerepresenteert werden, omme haere mesures te beter te konnen nemen. Ick hebbe ook geen gedaghten gehadt, om de Post geheelyck ledigh te laeten staen, vermits ick myn oudtste Soon, den Secretaris, ende myn geheele Familie hier soude laeten, ende alleenlyck met een Dienaer of twee over stappen, gebruyckende soo in het gaen als wederkomen, alle mogelyke diligentie. Ende ick kan U Ed. in opreghtigheydt verseeckeren, dat als ick de constitutie van saeken soodanigh soude bevinden, dat ick vertreckende geenigh het minste præjudicie soude doen aen den dienst van myn Vaderlandt, dat ick my niet van hier soude begeven, maer het Schip laeten vertrecken, gelyck ick in November laetstleden hebbe gedaen.

U Ed. gelieve ook te considereren, of het niet t'eenemael verdrietigh voor my soude wesen, dat de Regeringe niet soude gelieven in aghtinge te nemen, de precipantie van myn vertreck in July 1658., ende de Resolutie daer mede men my doenmaels eeniger maeten heeft gerust gesteldt, insonderheydt als het selfs tot 's Landts dienst merckelyk soude strecken. Derhalven wil ik hopen ende betrouwen dat de Leden nae haer gewoonlycke wysheydt ende discretie, de saeken wel insiende, daer in geen groote swaerigheydt sullen maecken : Gansch gedienstelyck versoeckende, dat U Ed. het ten besten gelieve te dirigeren. Ende hier mede my aen U Ed. gebiedende, sal altydt syn ende blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 30. May 1659.

Volght een Bylage.

Copye Translaet.

ICk ben tot Deptford ende tot Wolledge geweest, ende heb in de eerste plaets in de Dockes gevonden, een groot Nederlandts Schip, ende nogh een minder. De Fregatte genaemdt de Kent, was wel getimmert met nogh drie andere Fregatten, maer nogh niet toegetakeldt, om in Zee te konnen loopen.

Tot Wolledge, waeren de Fregatten de Yarmuyden met de Providentie, en de ses Schepen voor desen van de Nederlanders genomen, genoeghsaem klaer ende gereedt, maer het was nogh onbekendt, waer nae toe deselve gedestineert waeren. Het gevoelen was, dat een gedeelte nae de Straet soude gesonden werden, ende eenige nae Duyns.

In de Rivier hebbe ick maer een Kapertjen gevonden, synde een Smack met ses Stuckjes, leggende omtrent de Redrisse, eene *Groen* is daer op Commandeur, wesende versien van eene Portugeesche Commissie; eenige meenen, dat hy ook Commissie heeft van Sweden.

Ick hebbe verstaen, dat de Kapiteyn van het Fregat de Fagon, synde over vier of vyf weecken van Elseneur afgevaeren, aght Commissien van den Koningh van Sweden voor particuliere Kaperen heeft medegebraght, ende dat die Koningh aen de Engelsche Kapiteynen die het begeeren, eene Commissie geeft voor haer selven, ende nogh eenen in blanco, om den Naem in te stellen, ende datse voor soodanigen Commissie, twee hondert Ponden Sterlinghs konnen krygen.

Volght een andere Bylaege.

EXCELLENTISSIME DOMINE LEGATE,

NIhil fere præter ea quæ in Parlamento acta, & quanta inde Protectori spes affulgeat, per omnia ipsum brevi voti compotem factura, & consequenter etiam Sueciorum interesse promotura. Item in aulâ hic communiter reditum esse, Hollandicam Classem haud exituram. Item de Pyratis conductis, quorum quatuor numero, duos ex illis demum expressos esse. Scripsit in Galliam Frisendorffius, atque Pyratas quoscunque invitavit, adeo prædæ inhiat Lupus iste, ut de primâ præda secum participandi, pacisci non erubescat. Privilegium importandi bona rapta in portus Angliæ, nondum impetrarunt Suecii Ministri, qui fit autem ut (sicut mihi relatum) importaverint. Pyratarum nomina dabo proximè ut & nonnulla scripta notæ primæ &c.

Ad Thermas abiturus est cras Dominus Kirlmannus, & me rogavit, ut sibi comes sim propter linguam Anglicam, quod negare illi non potui, maxime quod intra octi-

duum reverti decreverit. In sequiorem partem id non rapiet Excellentia Vestra spero, &c.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 6. Juny 1659.

EDELE GESTRENGE HEER,

NAe 't afgaen van myne twee jonghste in dato den 30. der voorleden maendt, is my eene van U Ed. in dato den 25. daer bevorens ende drie anderen in dato den 30. voorsz., boven die geene die eygentlyck tot de kennisse van de Regeringe syn specterende, wel ter handen gekomen; ende wat het subject van den eersten mitsgaders eene van de voorsz. laetste, naementlyck de saeke van 't Ritmeesterschap van den Heer *Honywood* belanght, hebbe ick U Ed. dienthalven mede in eene van de myne van de voorsz. 30., specialyk geschreven, ende sal in geen gebreecke blyven by de eerste gelegentheyt, van eene Staetsgewyse Vergaederinge van haer Ed. Groot Mog., de saecke soo veel in my is, wat ten besten te prepareren, ende vervolgens deselve wat onderbouwt wesende, ter bequaemster occasie ende op de advantagieuste maniere, in propositie te brengen.

Ick hebbe met contentement bespeurt, dat men aldaer *ilico* op de receptie, aen den Heer Admirael *Montague*, toegesonden heeft het bewuste Tractaet tusschen de drie Staeten geslooten, ende sullen ook de Ratificatie van 't selve, met den eersten te gemoet sien; gelyck ick ook met verlangen sal verwaghten den uytslag van de Conferentie, die U Ed. met de bewuste vier Heeren Commissarisen van den Raedt van Staete sal houden, over de saeke van 't Noorden; Waeromtrent ick U Ed. niet kan verbergen myne ingevalle gedaghten, naementlyck dat ick onder deselve vier Commissarisen niemandt vinde van die geene die men alhier houdt voor de tegenwoordige Directeurs van de saeken aldaer, ende die nae apparentie in den voorsz. Raedt van Staete het meeste credit hebben, als de Heeren *Lambert*, *Bradshaw*, *Askleyn*, *Cooper*, *Hasebrich*, *Vane*, *Fleetwoodt*, *Salway*, &c. het welcke nogtans ten hoogsten te wenschen ware, op dat alle het geene met haer geconcerteert sal wesen, voor volkomentlyk beslooten gehouden moghte werden, ende op dat sy selfs alle redenen ende argumenten *ex ipso fonte* en niet by rapport van andere, souden mogen innemen.

Ten anderen hebbe ick niet konnen begrypen de ordre ende den Rangh van de Heeren in den gemelden Raedt van Staete, aengesien ik nauwlyks kan begrypen dat de Heer Lieutenant-Generael *Fleetwood* maer de tiende in de ordre soude wesen; behalven dat ik ook bespeure, dat de voorgemelde vier Heeren Commissarisen in eene andere ordre by U Ed. werden opgegeven, als deselve onder de Heeren van den Staet geëxpresseert staen; Maer ick bevroede ook wel, dat ick hier van oordeele als een blinde van couleuren; Niet te min indien U Ed. op 't eerste Point geen merckelycke redenen ter contrarie moghte hebben, soude het myns bedunckens wel te wenschen wesen, dat de voorsz.

Com-

commissie nogh met eenige van de voornoemde Heeren wierde geamplieert, ende soude mogelyk selfs voor de boven gementioneerde saeke van den Heer *Honywood* niet ondienstigh wesen, dat onder deselve mede was de Heer *Vane*, in cas het niet incompatibel soude werden geaght dat twee Schoonbroeders te saemen in eene ende deselve commissie souden wesen, andersints versta ick, dat de gemelde Heer *Vane* een seer habiel Man is, ende wel de bequaemste tot de directie van de affaires estrangeres.

Op 't ander Point sal ick tot voldoeninge van myne curieusheyt mede gaerne eenigh bericht te gemoet sien, gelyck ick ook seer sal verlangen te verstaen, wat men aldaer geresolveert heeft ofte voorhebbens soude mogen wesen ten aensien van den gewesenen Heer *Protector*, mitsgaders van den Heer Secretaris *Thurloe*.

De saeken van de Pyraten ofte Commissievaerders, selfs Engelschen van geboorte ende subjecten van de Republycke wesende, is ten hooghsten abominabel, ende kan U Ed. lightelyk afnemen de abalienatie, die deselve alhier in de gemoederen causeert, sulcks dat wy ook met den naesten 't effect van de vigoureuse remedien daer tegens geappliceert, sullen te gemoet sien; Ende desen hier mede afbreeckende, sal ick my voorts refereren tot de distincte Pointen die ick in myne voorgaende brieven overgeschreven hebbe, verblyvende,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 6. Juny 1659.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 6. Juny 1659.

EDELE GESTRENGE HEER,

HEt heeft den overleden Heer *Protector* gelieft gehadt eenen *Gerbrandt Sas*, Advocaet voor den Hove alhier, van Utrecht geboortigh, ende die naederhandt sigh voor eenigen tyt met'er woon heeft onthouden binnen Ter Goude, te geven commissie als Advocaet van de Engelsche Natie binnen dese Landen, waer over wy niet weynigh verwondert syn geweest, aengesien hy *Sas* bekent was voor een los en laetdunckend Mensch, die hem tot Utreght ende binnen Ter Goude soodanig hadde gecomporteert, dat hy soo ick berigt werde, hem van daer heeft moeten begeven; Ende is sulcks oorsaeke geweest, dat op syne admissie by haer Hoog Mog. niet anders is gedisponeert, als met de hooghste circumspectie, op dat hy sigh niet te eeniger tydt voor een publyck Minister tot eenigh voorreght ofte exemptie soude traghten uyt te geven, als U Ed. uyt haer Hoog Mog. Resolutie van den 26. Juny des voorleden jaers sal gelieven af te nemen; By welcke admissie de saeke ook is gelaeten

soo

soo wanneer de voornoemde *Sas* nieuwe commissie van den Lord *Protector Richard Cromwel* heeft geëxhibeert; Wat nu ten regarde van den voornoemden *Sas* onlangs alhier is voorgevallen, sal U Ed. uyt de Missive van den Fiscael *Boy* hier nevensgaende, wel gelieven af te nemen. Ick hebbe ook de eere gehadt daer over van de Heere *Downingh* te wesen aengesprooken, die my huyden belooft heeft dienaengaende in syne brieven met dese Post nogh geene mentie te sullen maecken, om te sien hoe de voorsz. saeke sigh nogh verder sal schicken, 't welck ick van myn schuldige plight geaght hebbe U Ed. by desen bekent te maecken, op dat deselve sigh daer nae in de conduite dienthalven te houden, soude mogen reguleren, ende ik agte dat U Ed. ook derhalven daer van immers voor als nogh, niet anders als tegen eenigen in 't particulier sal dienen te spreecken, soo de occasie sigh daer toe presenteert. Waer mede afbreeckende, sal ick verblyven,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 6. Juny 1659.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 6. Juny 1659.

EDELE GESTRENGE HEER,

NAe 't sluyten van myne brieven van huyden, heeft de Heer *Verveer* van Dordreght my bekent gemaekt, het interesse 't welk hy is hebbende in 't Schip St. Jan, daer Schipper op is *Aelbreght Buyser*, door een Engelsche Kaper vaerende op Commissie van de Koningh van Sweden, tot Douvres opgebragt, daer over brieven van voorschryvens van wegen haer Ho. Mog. aen U Ed. afgegaen syn, met verscheyde recommandatien aen my, om hem mede een brief-jen in syn faveur aen U Ed. te willen verleenen, het welck ick seer gaerne hebbe op my genomen, aengesien de saeke ten hoogsten verfoeyelyk is, ende aldaer des te minder geleden kan worden, vermits wy aen onser syde niet alleenlyck nooit gedoogt hebben, dat de subjecten van desen Staet sulks of iets diergelyks tegens die van Engelandt souden ondernemen, maer dat wy selfs ook soo vigoureuselyck tegens de Vlaemsche Kapers in faveur van de Engelschen hebben gedisponeert, als U Ed. bekent is, ende nogh jongst tot aenhoudinge van alle de Vlaemsche Kapers, die met eenige Prysen haer in de Haevenen van desen Staet souden derven begeven, daer van ick U Ed. de Resolutie voor desen toegesonden hebbe.

De Heer *Downingh* heeft my ook nogh huyden moeten bekennen, dat'er tegenwoordigh niet een eenige actie ofte materie van klaghten van Engelandt tegens desen Staet overigh is, 't welck hy selfs vertroude nooit by Menschen

memorie geschiet te wesen, ende soo ick hoope een goedt *omen* sal wesen van soiide Vriendtschap tusschen beyde de Natien.

Wat hevige expostulatien voor desen gedaen syn over de sacke van *Jan Schrael* &c. die t'eenemael was buyten de maght van desen Staet, ende voor geen subject meer konde werden gereeckent, ende hoe rigoureuselyk eghter tegen hem sy geprocedeert, als by hasard binnen desen Staet heeft konnen werden aengetroffen, sal U Ed. nog ten besten bekent syn, ende hebben wy oversulcks van de syde van Engelandt met reden mede niet anders te verwaghten; Waer mede eyndigende, sal verblyven,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 6. Juny 1659.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 6. Juny 1659.

EDELE GESTRENGE HEER,

UYt den nevensgaenden kan U Ed. bemerken, dat ik sedert den ontfang van de nieuwe Credentialen ende U Edts. brieven van den 30. May laetstleden niet stil heb geseten. Konden wenschen helpen, soo soude U Ed. met de andere Heeren Gedeputeerden die het Tractaet met den Heere Ambassadeur *du Thou* ende den Heere *Downingh* in den Haege hebben gesllooten, tegenwoordig hier wesen, om dat importante werck alhier volkomentlyck te adjusteren, betrouwende; dat de Heeren, die nu aen het roer sitten, de redenen meerder plaetse souden geven.

Ick bemerck, dat men liever iets op nieuws met de Vereenighde Nederlanden alleen soude sluyten, het voorige op eene Instructie ende Commissie diese voor onwettig houden, synde genegotieert geweest, ende vermits men hier gelooft, dat die twee Staeten ten aensien van haere respective Navale Maghten een ander interesse hebben, als Vranckryck. Ook is men niet sonder diffidentie over de Handelinge tusschen Vranckryck ende Spanjen.

Ende aengemerckt de Resolutien, dewelcke my tot nogh toe syn bekent gemaeckt, raekende de aenbiedinge van eene Defensive Alliantie, slaen op de drie Staeten, dat ook alle de voorslaegen over de moderatie ende coöperatie tot bevreedinge van de Noordtsche Koningen daer heenen gaen, dat de drie Staeten, dat werk uyt de wege souden helpen leggen; soo wenschte ick wel te weten, of ende hoe verre men met de tegenwoordige Regeringe van dese Republyck buyten Vranckryck daer over soude goetvinden te convenieren. Dese Heeren seggen, dat van die syde geene Schepen noghte Menschen in gevaer werden gestelt, datse ook de kosten van soo swaeren Equipagie niet en dragen,

gen, noghte het ongemack van de versparringe der Commercien ende Navigatie, gelyck Engelandt ende het Vereenigde Nederlandt gevoelen. Dese Heeren verklaeren mede, datse meenen, dat de twee laetstgenoemde Staeten in der waerheyt een interesse hebbende, dat werck spoedighlyckst ende bequaemlykst sullen konnen termineren, als men niet alleen den Refusant van de secoursen soude ontblooten maer als men soude goedtvinden de Navale Maghten te conjungeren, om deselve tot reden te brengen, ende in allen gevalle door de geconjungeerde Maghten, ende trouwhertige coöperatie van eerlycke Ministers, de saecken soo te beleyden, dat men de Navigatie ende Commercie van wedersyts Ingesetenen *contra quoscunque* soude defenderen ende maintineren, niet alleenlyck in die Gewesten, maer alomme; haer Ed. seyden, dat de werelt wydt genoegh was, ende dat men de Commercien in dier voegen soude konnen reguleren, dat wedersyts Ingesetenen Koophandels genoegh souden konnen hebben, ende dat men t'saemen op gelycke gronden met vertrouwde Vriendtschap geconfedereert wesende, niemandt soude behoeven te ontsien. Ick sal ondertusschen de Conferentien met haer Ed. soeken te continueren, op de gronden, gededuceert in U Ed. jonghste Missive, met betrouwen, dat het geene tot meerder voordeel van Denemarcken soude konnen werden bedongen, als de drie bewuste Pointen, het selve niet qualyck soude werden opgenomen.

Ick heb met de Heer *Rosewinge* discoursen gehadt, raeckende de Memorie van den Heer *Charisius*, syne Ed. oordeelt, dat die niet en komt uyt desselfs koocker, maer datse is voortgekomen van de Heeren *Downgiere* ende *Weyman*. De Heer *Rosewinge* las over eenige dagen een brief van den Ryks-Hofmeester, in dewelcke hy schreef, dat als men het Tractaet in den Haege soude voltrekken, datse dan een naeder Alliantie met den Keyser souden maecken. Ick heb daer op met veele redenen aen syn Ed. vertoont, dat het selve niet als tot groot naedeel van Denemarcken in dese conjuncture soude konnen strecken: U Ed. sal ongetwyffelt goedt bericht, raeckende die Alliantie hebben, ende ook ligtelyk konnen geloven, dat de Keurvorst van Brandenburg deselve sal hebben gepouseert. De Heer Ambassadeur van Vrankryk heeft nog geen nieuwe Credentialen bekomen, nogh myns wetens eenige adresse aen den Raedt van Staeten gemaeckt. Het welk de diffidentie ook vry vermeerdert. De Algoede Godt hoop ick sal ons lieve Vaederlandt ten besten redden in dese intricate tyden; Ende my hier mede gantsch gedienstelyck aen U Ed. gebiedende, sal altydt syn ende blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 6. Juny 1659.

P. S.

De Heer *Downingh* sal apparentelyk gerevoceert werden.

Volght een Bylaege.

EXCELLENTISSIME DOMINE LEGATE,

IN superioribus litteris & ipse Fleetwoodius asseveravit, luculenta hic apparere Indicia, Pacem inter Oliverum & Hollandos factam a præsenti Parlamento rescissum iri, uti in nuperis mentio facta. Item in Parlamento reperiri non paucos Sueciæ parti anxiè addictos; eosque si auro Hollandico non ægrè ut alii olim, corrupti fuerint, haud exiguam operam collocaturos esse.

Apponere nunc pennam Glossatoriam Frisendorffii promittit novem illis Articulis inter Commissarios Galliæ, Angliæ & Dominorum Ordinum Generalium transactis, imprimis remonstraturus Hollandos conclusis istis adstipulatos esse, non amore pacis, sed ut tempus occupent, se difficultatibus istis, quibus impliciti sunt extrahendi, &c.

Cætera de Protectoris conditione atque rebus Angliæ præsentibus, ubi & Hollandici Legati in Parlamento habiti Sermonis contenta, propositiones vero, coram consilio status factas, adhuc incognitas esse exteris Ministris. Optime tamen eas propositiones non acceptas fuisse, inde colligendum; quod præfatus Legatus Hollandicus in fine conferentiæ in hæc verba eripuerit: Ubi isthæc sententia vestra utraque pars necesse erit, sibi quam bene possit, consulat & prospiciat.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 9. Juny 1659.

EDELE GESTRENGE HEER,

UYt de nevensgaende duplicaten van myne brieven op den 6. deses door den ordinaris Post overgesonden, sullen haer Ho. Mog. gedient wesen te sien, wat tot dien dagh toe alhier is voorgevallen, sedert heb ick door de bygevoeghde Memorie aen den Raedt van Staeten (geteeckent No. 1.) naeder Conferentie versoght, op de drie bewuste propositien: Op dewelcke is genomen, de hier mede nevensgaende Resolutie, onde No. 2., ende dienvolgende syn gisteren voor den middagh by my gekomen Sir *Henry Vane*, de Lord *Lambert*, de Lord *Warriston*, ende Sir *Robert Honywood.* In deselve Conferentie reïtereerden haer Ed. met grooten ernst de voorige verklaeringen; naementlyck, datse volkomentlyck genegen waeren soodanige Vriendtschap ende Alliantie met de Vereenighde Nederlantsche Provintien op te reghten, dat men niet alleenlyck in de saeke van de Oost-zee, maer alomme sulcken gemeenen interesse soude stellen, dat alle jalousien ende diffidentie tusschen beyde de Staeten ende Natien t'eenemael geëradiceert souden mogen werden. Ick hebbe haer Ed. daer op mede verseeckert, dat de Heeren myne Superieurs, in der waerheydt deselve intentie hadden: Ende dat de tegenwoordige constitutie

stitutie van saken in Europa beyde de Staeten obligeerden om haer reghte interesse in aghtinge te nemen. Nae eenige discoursen op dat subject vallende, oordeelden wy gesamentlyck dat men vooral behoorde te besorgen, dat'er ondertusschen geen ongelegentheden souden voorvallen tusschen de Vlooten van beyde de Staten in den Orisondt, en omme het selve soo veel in ons was, te kunnen voorkomen, wierdt goedtgevonden dat den Raedt van Staeten door een expressen soude affenden, een brief aen den Heer Generael *Montague*, ende de andere Ministers van dese Republyck in die Quartieren, by getranslateerde copye onder No. 3. hier nevensgaende, ende dat ik mede een brief soude schryven aen den Heer *van Wassenaer*, ende aen de Heeren haer Ho. Mog. Extraordinaris Gedeputeerden aen de Koningen van Sweden ende Denemarcken, mede by copye onder No. 4. hier nevens gevoeght. Ende vooral dat ick mede soude besorgen dat haer Ho. Mog. gelyke ordres uyt haeren naem ende van haeren 't wegen ten spoedighsten souden derwaerts affenden, ratificerende het gene ik dienaengaende met de welgemelde Heeren Commissarisen heb dienstigh geaght. Ick hoop, dat het by haer Ho. Mog. ten goeden sal werden opgenomen. Ende my hier mede gantsch gedienstelyck aen U Ed. gebiedende, sal altydt syn ende blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 9. Juny 1659.

P. S.

Nae 't schryven deses is my behandight de Resolutie van den Raedt onder No. 5. hier nevensgaende, ende de Heeren in deselve gementioneert, hebben my geseydt datse de Resolutie van het Parlement met den eersten sullen bekent maecken.

Bylaege onder No. 1.

Copye Translaet.

Aen de Hoogh Geëerde de Raedt van Staeten, door de authoriteyt van het Parlement van de Republycke van Engelandt.

De ondergeschreven Ambassadeur van de Heeren de Staeten Generael der Vereenighde Nederlantsche Provintien, hebbende met aendaght overlesen

sen de drie propositien door de Heeren Commissarisen van den Raedt aen hem gecommuniceert, versoekt dat het den Raedt gelieve goet te vinden, dat hy in eene naedere Conferentie syne consideratien op dese drie propositien mag voorstellen, volgens de Ordre ende de Instructie van de hooghgemelde Heeren syne Superieurs.

Onderstondt,

WILLEM NIEUPOORT.

In Channon Roa, Westmunster desen 27. May 1659. P. Angliæ.

Bylaege onder No. 2.

Copye Translaet.

Vrydagh den 27. May 1659.

In den Raedt van Staeten, tot Whitehal.

OP het versoeck van den Heer Ambassadeur van de Heeren Staeten Generael der Geunieerde Nederlandtsche Provincien, om eene naeder Conferentie te hebben op de propositien door de Committé van den Raedt aen hem gecommuniceert; is geordoneert dat deselve Committé weder met den gemelden Ambassadeur sal confereren, ende van hem ontfangen het geene hy op de geseyde propositien heeft voor te stellen, refererende het selve aen den Raedt, ende dat de geseyde Committé den voorsz. Ambassadeur pressere tot eene spoedige ende tydige conclusie op de geseyde propositien.

R. DEANE, Klerck van den Raedt.

Bylaege onder No. 3.

Copye Translaet.

Nota. Dat dese Brief mits het voorgenomen raport aen 't Parlement niet en is afgegaen.

MYN HEER,

NAe consideratien gehadt raeckende het Tractaet in den Haegh van den 21. van de tegenwoordige maendt May: Ende nae conferentie gehadt met den Heer Ambassadeur van de Geunieerde Provincien, nopende eenige Propositien,

tien, hier nevens gaende, ende op versekeringe, dat deselve diergelycke directien aen de Opper-Hoofden ende Bevelhebberen van de Nederlandtsche Vloot souden senden, ende advertentie aen de publicque Ministers van de Geunieerde Provincien, nae de Sondt over dat Tractaet gesonden, ende dat hy van syn Superieurs soude procureren, dat sy het mede sullen ratificeren, ende met alle spoet van 's Gravenhage wegh senden. Heeft den Raedt aen den Ambassadeur belooft, ende sendt vervolgens aen U Ed. ende . . . . . . dese naevolgende Instructien:

I. Dat U Ed. ingevolge van het 7. Artikel van het Tractaet in den Haegh, dessels uyterste devoiren sult contribueren, tot weghneminge van alle misintelligentien, die tusschen den Koning van Sweden ende de Geunieerde Provincien syn geresen geweest. Ende tot dien eynde, dat U Ed. bevordere, dat het Tractaet tot Elbingh den 11. September 1656. geconcludeert, gesamentlyck met de Elucidatien gelyk de Commissarissen van den hooghgemelden Koningh aen haer tot Thoorn geaccordeert hebben, moge geratificeert, ende perfectelyck ende geheellyck geaccomplisseert werden. Ende dat U Ed. sorge draege, dat het voorsz. Tractaet tot Elbingh ende de Elucidatien tot Thoorn, effectuelyck ende egalyck soo wel voor dese Republicque als voor de Geunieerde Provincien, magh werden geperfectioneert.

II. U Ed. sal ingevolge van het 3. Artikel van het Tractaet in den Haegh, nalaeten omme de Vloot onder uwe Commande te conjungeren, met de Vlooten soo van den Koningh van Sweden als Denemarken, of aen eenigh van haer eenige assistentie te geven, ofte tegens eenigh van haer eenige acte van hostiliteyt te plegen: niet alleenlyck geduerende den tydt van de drie weecken, in het voornoemde Tractaet gementioneert, beginnende immediatelyck nae dat de notificatie daer af aen U Ed. is gedaen; maer ook voor ofte geduerende nog andere drie weecken, ende dat geduerende de voornoemde laetste drie weeken, U Ed. tot het maecken van de Vreede tusschen de twee Noordtsche Koningen op de fondamenten van het Tractaet tot Rotschildt geaccordeert, volgens het voornoemde Tractaet, dessels devoiren sal aenwenden. Ende mede om eene goede, correspondentie tusschen de twee Vlooten van de Republiken van Engelandt ende de Geunieerde Provincien te houden.

III. U Ed. sal met den Opperſten-Bevelhebber van de Vloot ende de andere publicque Ministers van de Geunieerde Provincien coöpereren, om te solliciteren, dat de twee Noordtsche Koningen, geduerende den geheelen tydt van de laetste voornoemde drie weecken, haer van eenige acte van hostiliteyt de een tegens den anderen onthouden, ende indien het selve niet geobtineert kan worden, soo sal U Ed. egter syn devoir doen, dat de Koningh van Sweden geduerende den voornoemden tydt, sal abstineren van alle acten van hostiliteyt, tegens de Oorloghschepen ende de Koopvaerdyschepen, in de Geunieerde Provincien t'huys hoorende.

IV. Byaldien de hier in gementioneerde geaccordeerde Instructien, wegens den Ambassadeur van de Geunieerde Provincien aen den Opperſten-Bevelhebber van de Vloot, ende de andere publicque Ministers van de Geunieerde Provincien gesonden, (waer van U Ed. een copye hier nevens werdt gesonden) by

by haer niet geheellyck geratificeert, geobserveert ende vervult werden: Dat U Ed. alsdan liberteyt werdt gegeven, om soodanige Instructien te observeeren ende te prosequeren, als deselve alrede dienaengaende heeft ontfangen, ofte van ons sal ontfangen.

Bylaege onder No. 4.

Nota. Dat dese Missive mits 't ophouden van die onder No. 3. mede is opgehouden.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Ed. Gestrenge sal ontwyffelyck verstaen hebben, de wonderlycke veranderinge alhier voorgevallen. De Vergaederinge van het oude ende lange Parlement het welcke in April 1653. was geinterrumpeert geweest, is op den 17. May laetstleden herstelt, ende door ordre van het selve Parlement, is my op den 21. dito (synde deselve dagh, dat het bewuste Tractaet tusschen den Ambassadeur van Vranckryck den Resident van Engelandt ende de Heeren haer Hoog Mog. Gecommitteerden, in den Haegh is gesloten geweest) eene Declaratie behandight ende advertentie gegeven, dat de Regeringe op den voet van een vryen Staet ende Republik was gerestaureert sonder finale, of singuliere Persoon, Koning, of Huys van Lords. Ik heb 's daegs daer aen 't selve getrouwelyck aen haer Ho. Mog. overgeschreven, dewelcke op den 29. daer aenvolgende hebben geresolveert, dat'er nieuwe Credentialen aen het Parlement van de Republik van Engelandt souden werden overgesonden, dewelcke my vervolgens den eersten deser syn ter handen gekomen. Op een tweede versoght ick audientie, dewelcke my op den volgenden dagh met demonstratie van Eer ende goede affectie tot den Staet van het Vereenighde Nederlandt verleent is geweest. Ick hadde in myne propositie volgens haer Hoog Mog. Resolutie mentie gemaeckt van het voorgeroerde Tractaet, tusschen ofte van wegen de drie Staeten gesloten, raeckende de pacificatie van de Oostersche Gewesten, ende Commissarissen versoght, om met deselve naeder te mogen confereren. Het Parlement heeft daer op goedt gevonden, dat ick my aen den Raedt van Staeten soude adresseren, dienvolgende heb ick 's daeghs daer aen, synde den 4., ook by den selven Raedt audientie gehadt, ende mondelinge voorgedragen, het geene in substantie is vervat in de nevensgaende Memorie. Op den vyfden is dienaengaende genomen, de hier nevensgevoegde Resolutie. Ende op de sesde syn in conformité van deselve by my gekomen, Sir *Henry Vane*, de Lord *Lambert*, de Lord *Warriston*, ende Sir *Robert Honywood*, dewelcke met seer civile ende significante termen, my hebben verseeckert, van de sincere intentie ende Vriendtschap, ende Alliantie tusschen de twee Republycken; my behandigende een geschrift, behelsende drie propositien, mede copyelyck hier by gevoeght; ende spraecken lange met my van de saeken in

in 't Oosten, met verseeckeringe, datse alleenlyck het publyke interesse van den Staet, tegenwoordigh souden behertigen. Ende om geen tydt te verliesen in dese conjuncture van affairen, versoght ick, dat de Conferentie op huyden soude mogen hervat werden, 't welck synde toegestaen, soo hebben de welgemelde Heeren nae dat wy verscheyde redenen over en weder hadden gewisselt, getoont, datse seer daer over waren bekommert, dat de eene of de andere ongelegentheydt tusschen wedersyts Navale Maght in den Orisondt soude konnen ontstaen, mits de kortheydt des tydts in het derde Artikel van het voorgeroerde Tractaet ter neder gestelt, ende daer over veele propoosten met den anderen hebbende gewisselt, syn wy daer op eens geworden, dat den Raedt van Staeten den Heer Generael *Montague* soude aenschryven, datse meenden, dat den voorsz. tydt met nogh drie andere weecken soude behooren geprolongeert te werden. Ende dat men ondertusschen te samen naeder soude sien te convenieren, om alles tusschen de twee Staeten soo te stellen, dat men alle jalousie ende diffidentie afleggende, een ende het selve interesse ende ooghmerk in verhandelinge van de saeken aldaer, ten besten van beyde, *communicatis operibus* ende *consiliis* soude behertigen ende bevorderen. Ick beloofde, dat ick met de selfde expresse die door haer Ed. te waeter soude werden overgesonden, ook aen U Ed. Gestrenge ten eynde als voren soude schryven, haer Ed. ook verseekerende, dat haer Hoog Mogende mede dienaengaende, albereyts ordre hadden gestelt, ende dat ick mede ten spoedighsten op het selve subject een expressen aen haer Ho. Mog. soude afvaerdigen. Daerop is gevolght, dat nogh de welgemelde Lord *Warriston* ende de Kolonel *Morley*, my hebben ter handen gestelt, copye van de Missive ende Instructie, dewelcke den Raedt van Staeten hadt goetgevonden, door een expressen te waeter aen den Heer Generael *Montague* ende de Heeren Commissarissen van de Republyk van Engelandt in den Orisondt af te senden; dewelcke ook beyde by getranslateerde copye hier nevens syn gevoeght.

Ik houde my volkomentlyk verseekert, dat U Ed. soo innerlycke kennisse hebbende van de opregte ende sincere intentie van de Regeringe der Geunieerde Nederlandtsche Provincien, mede soodanigen ordre sullen stellen, dat volgens het 3. Artikel van 't voorgeroerde Tractaet, de Vlooten van de Vereenigde Nederlanden in den Orisondt ende Oost-Zee, haer ter goeder trouwe exactelyck sullen gedragen, nae den inhoudt van 't voorsz. 3. Artikel, niet alleenlyck gedurende den tydt van drie weecken daerinne gestipuleert, maer dat U Ed. ook sullen goetvinden, met den gemelden Heere *Montague* ende de Commissarisen van dese Republyck daer over te convenieren, dat de voorsz. tydt van drie weecken nogh door gelycken tydt van drie andere weecken nae de expiratie van de eerste, magh werden geprolongeert, besorgende dat'er een goede correspondentie magh werden onderhouden, tusschen de Vlooten van de Republyck van Engelandt ende die van de Geunieerde Provincien. Ick betrouwe ook vast, dat U Ed. bereydt sullen wesen, om met het Opper-Hooft van de Vloot ende de andere aldaer aenwesende Ministers van de Republyck van Engelandt te coöpereren, ten eynde de twee Noordtsche Koningen geduerende den tydt van de voorgementioneerde laetste drie weecken, ter Zee mogen doen

cessceren tegens den anderen alle acte van hostiliteyt; met dien verstande, dat de Koning van Sweden ondertusschen ook sal abstineren van alle acten van vyandtschap tegens de Oorloghschepen ende Koopvaerdyschepen, behoorende onder de Nederlandtsche Provincien. Ende dat deselve Koningh ook moge gepermoveert werden, om in te trecken de Commissien, niet alleenlyck aen eenige van syn eygen subjecten, maer ook aen alle roofgierige persoonen van andere Natien uytgegeven, om de goede Ingesetenen van de Vereenighde Nederlanden in alle Gewesten, vyandtlyck te tracteren, ende selfs Zeerovers-gewyse, buyten eenige wettige proceduren van haere goederen te spolieren ende te distraheeren.

De Godt des Vredens ende des Waerheyts, hoop ick sal U Ed. Negotiatie ten besten segenen.

Ende my hier mede seer gedienstelyck aen deselve gebiedende, sal altydt syn ende blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den ... May 1659.

Bylaege onder No. 5.

Copye Translaet.

Maendagh den 30. May 1659.

In den Raedt van Staeten tot Whitehal, is geordonneert.

DAt Sir *Henry Vane*, Sir *Robert Honywood* de Lieutenant-Generael *Ludlow* ende Mr. *Chaloner* ofte drie van haer, nogh desen avondt den Heer Ambassadeur van de Geunieerde Provincien soude bekent maecken; dat den Raedt van dage over syne Excellenties Papieren ende de Ingredienten tusschen haer Ed. onder consideratie synde, gedebatteert hebben, door Plenipotentiarissen van hier ter plaetse selfs gehouden. Ende het selve bevindende van seer wightige consideratie te syn, hebben geresolveert, dat het aen het Parlement soude voorgedraegen werden, ende niet verder aen syn Excellentie nopende de Propositien tusschen haer Ed. te presenteren hebbende tot dat het welgevallen van het Parlement bekent werde, hebben daerom door haer Gecommitterden syne Excellenties Papieren, van daegh aen den Raedt gesonden, weder geschickt.

R. DEANE, Klerck van den Raedt.

Aen

Aen de Ed. Gestrenge Heeren Commissarisen van de Ho. Mog. Heeren Staeten Generael der Vereenigde Nederl., Westmunster den 10. Juny 1659.

EDELE GESTRENGE HEEREN,

IN de Conferentie met verscheyde Commissarisen van den Raedt, heb ick bemerckt, dat men niet geraeden vindt het geconvenieerde in den Haege, formelyck te ratificeren: Maer wel, dat men genegen is te doen naekomen het geen in het Tractaet is begreepen. Maer liever soudense sien, dat alhier positivement soude konnen gehandeldt werden ten principalen, in sulcker voegen, dat beyde de Republycken met beyde de Koningen, op gelycken voet in vriendtschap souden herstelt werden. Ende gemerckt het selve nogh tydt sal vereysschen, meen ick, datse wel souden te bewegen syn, als haer Hoog Mog. souden my daer toe last geven, dat beyde de Vlooten van dit saisoen nae de Zondt gesonden, ende den Heer Generael *Montague* ende de laetste Vloot van de Vereenighde Nederlanden onder den Heer Vice-Admirael *de Ruyter* uytgeloopen, soude te rugge ontbooden werden. Ende dat eghter de publycke Ministers van wedersyden, souden pousseren het accommodement tusschen de twee Koninghen; het onderhoudt van soo grooten extraordinaris Vloote valdt kostelyck. Ende daerenboven bespeur ick, dat men gaerne een goede Vloot in dese Zee soude hebben. Het Parlement heeft den Raedt van Staete belast, om nogh meerder Scheepen te doen uytrusten; ende heeft geresolveert, dat de Heer *Lawson* als Vice-Admirael ende Chef sal commanderen de Scheepen voor desen in de Naeuwe Zee, dese Somers-expeditie. Men vindt hier nogh al veel bittere Luyden, die tegens de Vereenighde Nederlanden seer syn ingenoomen. Maer de wyste Regenten verstaen wel, dat den Oorlogh ons geen van beyden soude dienen, ende sullen te minder lust hebben, om met ons in verwyderinge te komen, byaldien den Staet ter Zee in een considerabel postuur kan blyven. De Heer Ambassadeur van Vranckryck heeft nogh geene nieuwe Credentialen; eghter, om dat ick in de laetste Conferentie hadt geseyt, dat hy uyt kraghte van de Credentialen aen dit selve Parlement, voor de bewuste interruptie overgeleverdt, meende gequalificeert te wesen, met de tegenwoordige Regeeringe te kunnen ageren; hebben drie Commissarisen hem mede wesen begroeten, ende gecommuniceert, den voorslagh om de eerste drie weecken in het Tractaet van de 24. May, met nogh andere drie weecken te prolongeren. Syne Excellentie meende, dat het nodigh was, ende recommandeerde seer ernstelyck, dat ook het Vredens-Tractaet tusschen Sweden ende Poolen, mede met ernst door de interpositie van de drie Staeten soude mogen bevordert werden. Ick heb mede seer ernstelyck van daegh daer over met de Heeren Commissarisen gesproocken, ende aengewesen, dat daer door best soude konnen te wege gebragt werden, dat de vrye oeffeninge van de Gereformeerde Religie soude konnen

gepreserveert werden. Haere Ed. toonden geene ongenegentheydt, maer oordeelden, dat 't geene beyde de Staeten naest raeckt, eghter eerst behoorde geaccommodeert te werden. Dese dus verre synde geschreven quaemen de Heeren *Vane*, *Ludlow* en *Honywood* my behandigen de hier nevensgaende ordre van den Raedt, ende seyden, datse gesint waeren byaldien 't Parlement mede van dat verstandt was, om aen haeren Generael te schryven, aengaende de Prolongatie van de drie weecken, dat haere Hoog Mog. het selve mede konden doen, ende datse my souden communiceren 't geen morgen by 't Parlement soude geresolveert werden. Ende syn daer mede afgeweecken van de propositie diese my op Saturdagh laetstleden hadden gebraght; op dewelcke ick den brief aen de Heeren haer Ho. Mog. Extraordinaris Gedeputeerden hadde geschreven. Ick sal deselve nu te rugge houden, en sien wat sy morgen doen sullen. Ick bemerckte, datse met den Sweedtschen Lordt *Fleetwood* hadden gesproocken, vermits een van die Heeren seyde, dat de Sweedtsche Ministers hadden verklaert, dat de Regeringe haer soude ruineren, ingevalle datse haer niet adsisteerden: Ende datse dan wel souden gewaer werden, van wat consequentie, het selve soude wesen, als de Hollanders alleen de meester souden speelen. Ick heb daer op nae behooren geantwoordt, ende de Sweedtsche practycken ende verdightselen aengewesen, ende by die occasie weder omstandighlyck geremonstreert de ondraeghelyke pyrateryen die door de Engelsche Kapers op Sweedtsche Commissie gepleeght werden. Haere Ed. verseeckerden my, dat'er ordre tegens sal gestelde werden. De goede Godt hoop ick, sal alles ten besten schicken; ende alle Patriotten opwecken om met vigeur het gemeenebest voor te staen. Waer mede my aen U Ed. seer gedienstelyck gebiedende, sal altydt syn ende blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent.

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 10. Juny 1659.

Volght een Bylaege.

Copye Translaet.

Saturdagh den 28. May 1659.

In den Raedt van Staeten tot Whitehal, is geordoneert,

DAt de Committé van den Raedt geappoincteert, om te confereren met den Heere Ambassadeur van de Geunieerde Provincien, over de Propositien aen hem

hem gesonden, ofte twee van haer overleveren aen den gemelden Ambassadeur, een copye van de ingredienten van haere Missive ende Instructie, dewelcke den Raedt op huyden heeft goetgevonden, dat aen den Generael *Montague* ende haere Commissarisen in de Sondt souden werden gesonden, ende met hem daer over te confereren; Ten eynde, dat de gemelde Ambassadeur op gelycke wyse communicere aen den Raedt, op de naeste toekomende Maendagh, de substantie van syn Brief ende Instructie aen den Admirael van de Vloot ende aen de andere publyke Ministers der Geunieerde Provincien: Op dat den Raedt daerop haere consideratie neme.

R. DEANE, Klerck van den Raedt.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 13. Juny 1659.

EDELE GESTRENGE HEER,

NAe 't afgaen van mynen jonghsten, in dato den 6. deser lopende maendt, is my U Edts. Missive van den selven dato wel ter handen gekomen, gelyck ook U Edts. publycke Brieven van den selven dato met de Bylaege de Regeringe wel syn gewerden, ende gemerckt de pointen in myne voorige van den 30. der voorleden maendt geëxpresseert, nog met ordre aldaer niet op 't tapyt gebraght hebben konnen werden, soo sal ick met den naesten breder te gemoet sien, wat dienthalven sal wesen geëffectueert. Ondertusschen hoop ick, dat de Ratificatie op 't Tractaet den 21. der voorleden maendt tusschen de drie Staeten geslooten, herwaerts over gesonden sal worden, sonder op eenige reflectie tot 't gunt raekende de voorsz. materie nogh naeder soude mogen staen te verhandelen, gedilayeert te werden. Ende hebbe ick ook geenen anderen sin konnen geven aen de woorden gesteldt in 't eerste point van de propositien, den 26. der voorleden maendt, *stilo loci* aen U Ed. overgegeven; ook my niet konnende imagineren, dat door de woorden in 't overgesonden Translaet van 't voorsz. point gesteldt, naementlyck, *ende desen Staet is bereydt, om haer Ratificatie van het selve hier over te geven*; verstaen moet werden, dat de intentie van de Regeringe aldaer soude wesen, dat de voorsz. Ratificatie soude werden overgegeven tot London, aengesien het Tractaet alhier is gesloote; ende dat de Ratificatie van Vranckryck albereyts over eenige daegen hier in 's Gravenhaege is geweest.

Ick hebbe ook in de Stellinge van 't tweede point der voorsz. Propositien geremarqueert dat aldaer voorgesteldt is, *gedurende dewelcke beyde de Republyken sullen desisteren van assistentie te geven aen de Koningen van Sweden ende Denemarcken*, welcke woorden eeniger maten schynen te presupponeren, als of den Staet geduurende den tydt van de drie weecken in 't derde Artikel van 't voorsz. Tractaet gementioneert, soude moeten *desisteren van alle assistentie te*

geven aen den Koningh van Denemarcken, daer toe noghtans de verbintenisse alleenlyck leyt ten regarde van de Vloote jonghst uyt 't Vaderlandt derwaerts gesonden, en geensints ten regarde van de Vloote al voor desen onder 't Commandement van den Heere *van Wassenaer* derwaerts gestuurt, veel min ten regarde van 't secours der Landtmilitie in Koppenhage gesonden, ende soude myns bedunckens het kraghtighste middel tot effectueelder uytwerckinge van de Vreede wesen, dat desen Staet de liberteyt behielde, om den Koningh van Denemarcken op 't alder efficacieuste te helpen herstellen tot in de termen van 't Bronsebrosche-Tractaet, om alsoo eenighsints de balance te konnen houden tegens Sweden, ende kan U Ed. uyt 't geene door Commissarisen van haer Ho. Mog. in de eerste Conferentie met de Ministers van Vranckryck ende Engelandt is voorgesteldt ende gesustineert geweest, seer lightelyck afnemen, dat in gevalle iets tot meerder voordeel van den Koningh van Denemarcken soude konnen werden bedongen, als de drie bewuste pointen van Drontheim, Bornholm ende het Millioen, mitsgaders de restitutie van alles vorders in termen van 't Rotschiltsche-Tractaet, 't selve alhier niet alleenlyck niet qualyck opgenomen werden, maer wel ten hooghsten aengenaem wesen soude; ende in cas die van de Regeringe aldaer met ende nevens desen Staet, alwaer 't schoon buyten Vranckryck, wilden verbinden tot bevorderinge, van de Vreede tusschen Sweden ende Denemarcken op de voet van 't Bronsebrosche-Tractaet, jae alwaer 't nogh maer op den voet van 't Rotschiltsche-Tractaet daer bygevoeght de voorsz. drie Pointen, met obligatie om niet alleen den refusant van alle secours te ontblooten, maer selfs om alle doenlycke assistentie aen den acceptant te moeten toebrengen, tot dat de voorsz. refusant tot reden soude wesen gebraght; U Ed. kan sigh verseeckert houden, dat soodanige conventie alhier geen difficulteyt vinden soude, maer dat van wegen haer Ed. Groot Mogende al voor desen alle doenlycke directie toegebraght is, om 't werck daer toe te beleyden, wel verstaende, dat alle 't selve niet anders en kan geschieden, als mits het Elbinsche-Tractaet met de elucidatien, soo in faveur van Engelandt als van desen Staet vastgesteld werdende, gelyk dan ook 't selve door 't voorsz. tweede point schyndt te werden gepresupponeert *in verbis*, *in het welk voor het interesse van beyde de Republycken ten aensien van ieders vrye ende secure Commercie in de Baltische-Zee volkomentlyck ende egalyck magh werden voorsien*. Ende ingevalle U Ed. daer toe aldaer resolutie moghte bevinden, soo bidde ick, daer van op 't spoedighste met alle particulariteyten te mogen werden geinformeert, op dat ick de gemoederen alhier daer toe insgelycks ten vollen moge disponeren, ende dat de saeke als van deser syde moge gedesidereert werden, op dat 't werk aen 't humeur van veele inconstante gemoederen, op eene presentatie van die syde voortkomende alhier niet moge te rugge lopen.

De vordere woorden in 't voorsz. tweede Point voorgesteldt, namentlyck, *ende eene vaste fondatie tot eene durabele Vreede ende naeuwste Unie tusschen hen selven magh werden geleydt*, geven myns bedunckens occasie om het werck van de Marine weder op 't tapyt te brengen, 't welck evidentelyck daer toe het eenige middel is.

Ik hebbe van den Soon van den Heer *Honywood* verstaen, dat aldaer genegentheydt

heydt was, om een Extraordinaris Ambassade derwaerts te decreteren, 't welk myns oordeels een dienstige sacke voor beyde, ende honorabel voor desen Staet wesen soude, indien U Ed. tot den voortgangh van dien, iets onder de handt konde contribueren, ick meene, dat den dienst ende eere van 't Landt daer mede merckelyck soude werden bevordert, ende dat voor al veele, die nu nog de beste impressie van 't tegenwoordigh Gouvernement aldaer niet en hebben, daer door van haere genegentheydt tot de Vereenighde Nederlanden ten vollen overtuyght souden werden.

Dat de Koningh van Denemarken sig in een nieuwe Alliantie met den Keyser heeft gelieven in te laeten, werdt ons van Coppenhage mede geadviseert; dogh de waerheydt ende de particulariteyten van dien, sullen wy uyt de advisen van de Heeren Gedeputeerden van desen Staet derwaerts afgesonden, moeten te gemoet sien. Waer mede desen besluytende, sal ick afbreecken, ende verblyven,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 13. Juny 1659.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 16. Juny 1659.

EDELE GESTRENGE HEER,

SEdert 't afgaen van mynen jonghsten in dato den 13. deser lopende maendt daer van de duplicaet hier nevens gaet, syn my op gisteren U Edts. Missiven van den 9. ende 10. daer bevoorens wel gewerden, gelyck ook haer Ho. Mog. syn gecommuniceert de weynigh regulen by U Ed. aen den Heer Griffier *Ruysch* onder dato den 9. voorsz. overgeschreven. Wy hebben op de receptie van deselve niet anders konnen oordeelen, of U Ed. soude, onder correctie, beter gedaen hebben de Bode nog een dagh of twee op te houden, om alsoo met den selven het resultat van de Resolutie van 't Parlement, daer op den Raedt sigh was refererende, te gelyck over te hebben konnen senden, aengesien tegenwoordig door de voorsz. advertentie niet anders als eene incertitude veroorsaeckt wierde; behalven, dat ook aen de Generaliteyt door de voorschreve Missive aen den Heer Griffier *Ruysch* alleenlyck *in genere* kennisse gegeven werdende, dat U Ed. eenige papieren aen den Raedt van Staeten ingedient hadde, ende dat U Ed. met Commissarisen van den selven Raedt daer over in debat was geweest, daer door in de Heeren Gedeputeerden van sommige Provincien verweckt wierde eene curieusheyt, om te mogen weten wat de voorsz. papieren moghten hebben gecontineert, ende waer in de voorsz. debatten.

batten eygentlyk mogten hebben bestaen; Ende alhoewel ik uyt U Ed. Missive aen my onder dato den voorsz. 9. deses geschreven met de Bylaegen daer toe specterende omtrent wel eenig verder light konde scheppen, soo hebbe ick eghter ongeraeden gevonden, daer van eenige publycque ouverture te geven, soo ten opsighte dat ick presumeerde sulcks by U Ed. niet sonder reden te wesen gepretermitteert, als mede om dat mogelyck daer inne naederhandt eenige considerabele veranderingen vallende, daer door alhier wat te veel umbragie ofte te diffidentie soude hebben mogen veroorsaekt werden.

In de Concepte-brief ofte Instructie, die aldaer geprojecteert was, om nae den Heer Admirael *Montague* te werden afgesonden, heeft my wel behaeght, de opstellinge ten aensien van het Elbingsche-Tractaet met de Elucidatien, voornamentlyck ten opsighte ick bemercke, dat men aldaer nae waerheyt mede begint te apprehenderen het voordeel, dat daer in is residerende, soo wel voor de subjecten van de Republyck van Engelandt, als voor die van desen Staet.

De Prolongatie van de bewuste drie weecken met den tydt van nogh andere drie weeken is vry wat lang, ende vreese ik, dat daer door de strydende Koningen weder wat te veel spelens soude werden gegeven, ende dat daer mede de klem wat van 't werk soude raeken; Maer vooral staet daeromtrent te considereren, dat de Landt-Militie van desen Staet op de Vloot onder den Vice-Admirael *de Ruyter* ingescheept wesende, bysonderlyk in dit heete saisoen, soo lange niet sonder groot ongemack en sieckten in de Schepen soude konnen verblyven; Ende alhoewel het Tractaet niet explicitè is mede brengende, dat geduerende den voorsz. tydt van drie weecken ofte van de prolongatie, die daer op soude mogen vallen, de voorsz. Militie niet tot Coppenhaege soude mogen werden gelandt, soo ben ick eghter bedught, dat van de syde van Engelandt gesustineert soude mogen werden sulcks de intentie van haer syde geweest te syn, ende soude derhalven myns oordeels niet ongeraden wesen, dat men aldaer met alle doenlycke voorsightigheyt ende sonder in 't alderminste te presupponeren, ofte te advoueren, dat 't landen van de voorsz. Militie volgens 't gemelde Tractaet ongeoorlooft was, tragten uyt te wercken, dat het aen Landt setten van de voorsz. Militie, in cas van prolongatie van de voorsz. drie weecken, by de Regeringe aldaer voor goet aengesien, ende van soodanigh haer lieden gevoelen; De meergemelde Heer Admirael *Montague* kennisse gegeven wierde, onder beneficie van 't welcke ick ook vertrouwe, dat van deser syde de prolongatie van nogh gehele drie weecken voor goedt aengesien soude konnen werden, mits dat de cessatie van alle offensive entreprise, ten minsten te water by den Koningh van Sweden mede ingewilligt werde, aghtervolgende de ordres van haer Hoog Mog., die U Ed. huyden hier nevens werden toegesonden; Gelyck U Ed. 't selve myns oordeels ook seer pertinentelyck heeft geëxpresseert in de concepte Missive, die U Ed. aengenomen hadde aen den Heer *van Wassenaer* ende de Extraordinaris Gedeputeerden van haer Ho. Mog. by de Koningen van Sweden ende Denemarcken af te senden.

Boven dien sal U Ed. myns bedunckens ook wel dienen te considereren, dat het derde Artikel van 't voorsz. Tractaet in der daet verscheyde clausulen ende perio-

perioden is inhoudende die den Koningh van Denemarcken ten hooghsten naedeligh ende desen Staet niet seer reputatieus syn, maer dat men daer overgestapt heeft in consideratie van verscheyde voordeelen ende advantagien voor Engelandt soo wel als voor desen Staet in andere Artikelen, ende *notanter* in 't eerste Lidt van 't tweede, mitsgaders in alle de Leden van 't 6. Artikel residerende, ende dat 't derhalven seer bekommerlyck wesen soude de voorsz. Prolongatie, die alleenlyck op 't voorgeroerde derde Artikel is slaende, in te willigen, sonder door de Ratificatie van de voor gementioncerde voordeelen te gelyck mede verseekert te syn.

De consideratie om beyde de Vlooten van dit saisoen nae den Orisondt gesonden, onder de Chefs *Montague* ende *de Ruyter*, weder te rugge te ontbieden schynt my soodanigh, dat daer aen alhier niet soude konnen werden gedefereert, aengesien de Vloot onder den Heer *van Wassenaer* de gantsche Winter uytgeweest synde, t'eenemael afgevaeren ende het Scheepsvolck op deselve onlustigh gewerden is; Maer indien aldaer genegentheyt moghte wesen om wedersyts een gelyck getal van twintigh, dertigh Oorloghschepen of daeromtrent uyt de Oostersche Quartieren t'huys te ontbieden, om beyde de Staeten van veel noodeloose onkosten te ontlasten, ick soude oordeelen, dat daer toe beter apparentie soude wesen, maer de voorsz. saeke van seer teere speculatie synde, soude in allen gevalle daer op alhier niet by 't aenwesen van haer Ed. Groot Mog., die eerst over drie weecken of daeromtrent staen te vergaderen, konnen geresolveert werden; Ende wil ick hopen, dat het werck van de Vreede selfs eerder syn plooy sal vinden, als dat over soodanige revocatie van eenige Oorloghschepen gehandelt, ende deselve revocatie vervolgens ten effecte gebraght soude konnen werden.

Het heeft my ook sonderlinge wel gevallen, dat den Raedt van Staeten door Gecommitteerden heeft doen begroeten den Heer Ambassadeur *Bourdeaux Neufville*, ende met den selven gesproocken over de executie van 't voorsz. Tractaet, aengesien ick te vooren bedught was, dat die van de tegenwoordige directie aldaer lightelyck Vranckryck wel wat hadden mogen negligeren, ende met Spanje Vrede maecken; dogh ick hoope, dat U Edts. goede Officien ende devoiren by te brengen ende in 't werck te stellen tot conservatie van de Vriendtschap tusschen Vranckryck ende Engelandt, van soo goede operatie wesen sullen, als U Edts. diligentie tot onderbouwinge van deselve Vriendtschap in den jaere 1654. ende vervolgens bygebraght, haer effect gehadt heeft. Waer mede desen besluytende, sal ick verblyven,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 16. Juny 1659.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 13. Juny 1659.

EDELE GESTRENGE HEER,

ICk heb gisteren U Ed. drie Missiven van den 6. deses wel ontfangen, ende gelegentheyt gevonden, om door een derde aen den Heer *Honywood* te communiceren het geene U Ed. van hem is schryvende; ick heb aen hem mede in het particulier laeten sien het geene de Advocaet *Sas* heeft gedaen. Het is een groote vermetelheyt van een Man wiens commissie, alsse hem te vooren al soude gequalificeert hebben, doenmaels niet anders als een oude Almanach konde geconsidereert werden. Ick sal soo veel als het my sal mogelyck wesen een waekent ooge houden, dat die saeke niet verkeerdelyck en werde geduydt. Uyt myne brieven van den 6. ende 9. sal U Ed. gesien hebben dat de Heeren *Vane* ende *Lambert*, als mede de Heer *Honywood* ende de Major *Salwey* eenige Conferentien met my hebben gehouden. Op den Rangh onder den Raedt werdt hier gantsch niet gesien; De Heeren gaen sitten soo alsse komen, ende haere naemen werden in de ordren ende Resolutien gesteldt, soo als de eene voor, de andere nae, werden voorgestelt, egter vinde ik, dat de Heer *Vane* meest voor aen staet in alle commissien, vermits hy meest het woordt voert, ende datse aen hem veel defereren, om syne capaciteyt ende groote naerstigheyt. De Heeren van den Raedt hebben haer met eede verbonden datse geen particuliere visites ofte aenspraeck van Uytheemsche Ministers sullen ontfangen, maer alsmen met eene Memorie Commissarisen versoeckt, kan men komen te spreecken met de Heeren, die daer toe werden gecommitteert; Het huys daer ick woon, is in de passage half wegen tusschen de Raedt-kamer ende het Parlements-huys ende daer door konnense sonder veel tydts verlies by my komen, ende ick heb haer mede geseydt, dat men tot onsent soo seer niet staet op pointilles als op saeken selfs, ende dat ik daerom als het soo soude te passe komen, geen swarigheyt soude maecken, by haer op Whitehal in de Vertreck-kamer van den Raedt te komen. Ick bemerck, dat'er dan meer Heeren sigh daer laeten vinden, ende doen voor my aen de eene syde van de Tafel een Armstoel stellen, ende doen my uytgeleyde tot beneden aen de trappen. Gisteren hebben de Heeren *Rosewinge* ende *Petkum* mede met de Heeren *Vane*, *Whitlock* ende *Warriston* gesproocken, synde van deselve wel bejegent geweest. Desen morgen heeft de Heer Lieutenant-Generael *Fleetwood* eenen seer beleefden brief geschreven aen den Heer *Rosewinge* over de desordre eenigen tydt geleden uyt inadvertentie door eenige Soldaten aen desselfs huys gepleeght met aenbiedinge om de Soldaten over haer indiscretie te straffen, dog ick meen, dat syn Ed. sulcks niet sal begeeren; Men begint jalours te worden over het uytblyven van de Fransche nieuwe Credentialen, te meer, om dat de Heer *de Bourdeaux Neufville* ook geene Memorien sendt, ofte Conferentien versoeckt met Leden van den Raedt van Staeten. Hier werden dagelycks

scherpe

scherpe geschriften tegens den Lord *Olivier Protector* uytgegeven. Morgen sal men delibereren over 't groote werck van de Regeringe, raekende de beschryvinge van Parlementen in het toekomende, ende de erectie van een Senaet van tweeëntseventigh Persoonen, met eene gecombineerde Authoriteyt nevens het Parlement; daer over syn albereyts seer hevige debatten gevallen, als mede over de Acte van indemniteyt ende van oblivie. Die twee laetste Pointen werden door de Hooft-Officieren van de Armée meest gepouseert. De Lord *Richard Cromwel* houdt hem stil in een kleyn Quartier tot Whitehal, wagtende op geldt om met fatsoen te konnen verhuysen, daer is qualyck iemant die meer nae hem omsiet. De Heer *Thurloe* is ook geheelycken buyten employ, ende onthoudt sigh op een huys te Landewaerts een uertjen gaens van dese Stadt afgelegen. Uyt Yerlandt is nogh geen reght bescheydt gekomen. Van den Heere *Montague* heeft dese Regeringe ook gantsch geen tydinge. Ick kan U Ed. verseeckeren, dat ick over de ontslaginge van het Schip de St. Jan gantsch geen moeyte heb gespeurt, nu ben ick besigh, om te sien of men het onder cautie soude vry konnen krygen. Waer mede U Ed. alle prosperityt toewenschende, sal syn ende blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 13. Juny 1659.

Volght een Bylaege.

EXCELLENTISSIME DOMINE LEGATE,

Scriptum exhibuerunt Suecici Ministri Consilio Status, in antecessum (uti vocant) donec Regis literæ advenerint: Flagello linguæ certè in eo usus est incendiarius iste Frisendorffius, liberè admodum omnes nervos intendens, ut exosos redderet Hollandos in eosque irritaret Angliam, ubi inter alia: Et quia experiuntur nunc præsens Dei judicium, propensum pacis studium simulatè præ se ferunt, Mediatorio munere fungi satagentes, &c. qui infestissimi Angliæ hostes & semper fuerunt, & semper erunt, &c. ex ruinâ Angliæ salutem ipsorum unicè quærentes, &c. alia scripta specialiora viris eminentioribus ab illis obtrusa sunt; Haud dubie mendaciis, uti reliqua, refertissima: quibus tantum efficaciæ & virtutis ipsi tribuunt, vel tribuere videri volunt; ut pro indubitato promiserint bellum inter Anglos & Hollandos brevi restauratum iri. Ad Conferentias cum Consilio Status sæpe admissi sunt, imo ultro vocati: illudque cras naviculam ad Sundam amandabit cum certis instructionibus. De hoc certus sum: Hollandos de benevolentiâ in se Anglorum non habent, ut

ut sibi blandiantur multum: Interesse tamen Angliæ Consilium Status subpericlitari putat, Suecis possessionem Sundæ tenentibus, adeoque firmiter in hunc usque diem adhæsit Pacificationi Rodschildianæ, quod ipsum sufficit suspicioni demendæ, de bello Hollandis inferendo; ut & callidi isti Magistri actuosi sint & ad faces subdendas ingeniosi. Utinam vigilaret nunc Hollandia! ut a se amoliretur sinistros istos de se conceptus; non dubitarem quin olim machinationes istæ Suecorum in ipsorum capita largiter redundaverint, &c.

Volght een andere Bylaege.

Copye Translaet.

Memorie overgelevert den 12. Juny 1659.

TOt Chattam heb ick de Jumes gevonden, dat daer met alle mogelycke spoedigheyt de Vivres ende het Volck in werdt gebraght, om met de Vice-Admirael *Lauson* eerstdaeghs Zee te kiesen.

Tot Wolledge is de Jarmouth, de Bristol ende de Providentie gereedt, nemen Volck aen, ende laeden Vivres ende Admunitie van Oorlogh op 't spoedighste.

Tot Deptford is de Kent, de Hampshire ende de Grantham, alle klaer, hebbende haer Volck, Vivres ende Admunitie meest aen Boordt.

Men seydt, dat alle dese Schepen onder den Vice-Admirael *Lauson* sullen nae de Sondt vaeren, ende derwaerts brengen de nieuwe Commissarisen van het Parlement.

Aen den Heer Ambassadeur W. Nieupoort, den 20. Juny 1659.

EDELE GESTRENGE HEER,

OP den 13. deser loopende maendt, heb ick U Ed. geschreven met de ordinaris Post, ende den 16. nogh naeder per expressen over water; sedert is my U Edts. Missive van den 13. voorsz. wel ter handen gekomen, gelyck ook de Regeringe U Edts. brieven van den selven dato wel syn geworden.

Uyt de voorschreve myne brieven, als mede uyt eene van myne voorgaende, sal U Ed. wel hebben konnen afnemen dat de prolongatie van de bewuste drie weecken met nogh andere drie weecken by U Ed. in effecte sonder eenige conditie ingewillight, alhier niet ten besten gesmaekt, ende de Regeringe in bekommerlycke deliberatien gebraght sal hebben, vermits de redenen van beswaernisse in deselve myne Missiven aengeroert soo tegens soo lange verbintenisse van de Vlooten van desen Staet, als tegens het moeyelyck ende dangereus

gereus verblyf van de Landt-Militie binnen Scheeps-boordt, ende voornaementlyck, ten aensien van de beswaerlyckheydt in de voorschreve myne laetste Missive geallegeert, daerinne te resideren, dat men soude inwilligen de prolongatie van een Artikel, 't welck ick al op den 22. der voorleden maendt U Ed. geadviseert hebbe (voor soo veel daer by de Vloote van desen Staet gesepareert gehouden werden, ende de Vloote van haer Hoog Mog. onder den Heer *van Wassenaer* werdt benomen de faculteyt om offensivelyck te mogen ageren) alhier niet dan met de uyterste beswaernisse te hebben konnen werden doorgebraght, sonder door de Ratificatie van 't geheele Tractaet te gelyck mede verseeckert te wesen van de voordelen in andere Artikelen van het selve Tractaet residerende, ter contemplatie van dewelcke haer Hoog Mog. haer tot het inwilligen van 't voorschreve Artikel beswaerlyck hebben laeten disponeren.

Ende in der daedt syn niet alleenlyk alle de voorsz. swarigheden by verscheyde Provincien ende generaelyck, by alle de Heeren Gecommitteerde Raeden ende ordinaris Gedeputeerden van haer Ed. Groot Mog. ter Generaliteyt, daer op met sonderlinge bekommeringe geallegeert; maer syn deselve swarigheden ook merckelyck vermeerdert door advertentien met de jongste advisen ingekomen, dat men aen de eene syde, van daer nogh eenige kapitale Schepen binnen weynige daegen tot renfort van de Engelsche Vloote nae den Orisondt staet af te senden, ende dat aen de andere syde, de Koningh van Sweden mede nog eenig renfort van Oorloghschepen van Stockholm te gemoet siet; sulcks, dat te bedughten staet, dat nae de expiratie van de voorsz. tweede drie weecken, de conjunctie van de Vloote van desen Staet, ende het landen van de voorgeroerde Militie veel dificiler wesen sal, als wel nae expiratie van de eerste, daer op ook by veelen vermoedt werdt, dat men aldaer in 't voorstellen van de voorsz. prolongatie het ooge wel moghte hebben gehadt, behalven de consideratie van de onseekerheydt, der gehoorsaemheydt ende genegentheydt van den Admirael *Montague* die aldaer een kraghtigh motif sal syn geweest.

Ende wat belanght de reden van de syde van Engelandt tot de voorgeroerde prolongatie geallegeert, naementlyck datse niet gaerne souden sien, dat'er op, ofte nae de expiratie van de eerste drie weecken iets soude voorvallen, daer door het werck een anderen uytslagh soude krygen, als de intentie was van de tegenwoordige Regeringe aldaer, waer mede soo ick vertrouwe reflectie gemaeckt werdt op eenige onvriendelycke bejegeninge, die tusschen wedersydts Vlooten soude konnen voorvallen; Soo sal U Ed. uyt myne Missive van den 30. May laestleden bemerkt hebben, dat by my daer op mede reflectie gemaekt is geweest, in consideratie, dat het voorsz. Tractaet niet en is gecoucheert in soo specificque termen, dat men daer op 't voorgestelde effect, naementlyck den gewenschten Vrede met gerustheydt konde te gemoet sien; Maer aengesien by het vierde Artikel van 't selve Tractaet uytdruckelyck is geconditioneert, dat de drie Staeten ende ieder van deselve nae de expiratie van de voorsz. eerste drie weecken, sullen naelaeten ende ophouden te assisteren den geenen van de strydende Koningen, die de Vrede onder redelycke ende billycke conditien soude refuseren, soo was, onder correctie aghtervolgende den draet van 't voorsz. Tractaet het reghte middel om 't voorsz. gevreesde inconvenient voor

te komen, dat men met den anderen wat naeder hadde gedetermineert, wie van beyde de hooghstgemelde Koningen voor refusant aen te sien soude wesen, op dat men niet en quame te vervallen in 't ongeluck van discrepantie ende contrarie assistentie, daer van in het laetste lidt van 't voorsz. vierde Artikel mede werdt gementioneert, daerinne alle de swarigheydt is residerende; weshalven ik dan ook in de voorsz. myne Missive van den 30. der voorleden maendt geëxpresseert hadde de Pointen, die ten selven eynde onderlinge vastgestelt ende de respective Ministers *in loco* naeder bevolen behoorden te werden, sonder 't welck ick alsnogh niet kan sien, dat de voorgeslagene prolongatie de gevreesde inconvenienten weghneemt, maer alleenlyck wat verschuyft, ende mogelyck tot een tydt in dewelcke deselve inconvenienten voor desen Staet, om redenen voorsz., meerder sullen wesen te bevreesen; sulcks dat, onder correctie alsnog op 't selve effectief middel, om alle inconvenienten voor te komen, ende de Vreede seeckerlyck te bereycken, soo by 't Hof van Vranckryck en desselfs Ministers, als by de Regeringe in Engelandt aghtervolgende den inhoude van deselve myne Missive, synde conform 't gunt van wegen desen Staet in de Conferentie met de Heeren *du Thou* ende *Downingh* gehouden, altydt geurgeert is geweest, met allen ernst gelaboreert ende onophoudelyck geinsisteert sal dienen te worden.

Indien het eghter aldaer absolute noodtsaekelyck was geoordeelt, de meergeroerde eerste drie weecken wat te prolongeren met insight ende op vaste apparentie, dat men middelerwylen op de voorgeroerde Pointen tot seeckere ende gewisse uytwerckinge van de Vreede, conform de intentie van den Staet, soude hebben konnen eens worden, soo heeft U Ed. uyt de voorsz. myne Missive van den 30. deses konnen afnemen, hoe verre U Ed. sigh daeromtrent conform de intentie van den Staet sonder aenstoot te geven, hadde konnen eslargeren, namentlyck, dat U Ed. die van de Regeringe aldaer hadde mogen versoecken aen haere Ministers in 't Oosten soodanige last te geven, *dat sylieden by den Koningh van Sweden alle mogelycke devoiren souden hebben aen te wenden, ten eynde de hooghstgemelde Koningh sigh moge laeten disponeren, omme ten minsten by provisie ter Zee, te abstineren van alle Acten van Hostiliteyt, soo tegens den Koningh van Denemarcken als tegens desen Staet ende de subjecten van dien, geduerende den tydt dat haer Hoog Mogende haer by 't voorsz. Tractaet verbonden hebben, omme van alle offensive entreprises tegens den hooghstgemelden Koningh te abstineren*, te weten selfs geduerende de voorsz. eerste drie weecken *op dat haer Ho. Mog. daer door de saeke sulcks vereysschende ende de Negotiatie in goede termen staende, gedisponeert moghten werden, om den tydt van de voorsz. eerste drie weecken des noot synde voor eenige weynige daegen te prolongeren*; 't welk conform was de Resolutie by haer Ho. Mog. daegs te voren genomen, ende die U Ed. sedert van wegen den Staet nevens haer Hoog Mog. Missive van den 16. deses toegesonden is, daer op dan U Ed. in cas geene nieuwe redenen ter contrarie waeren opgekomen geweest, die van de Regeringe aldaer hoope hadde mogen geven, dat haer Ho. Mog. mits by die van deselve Regeringe uytgewerkt werdende de voorgeroerde schorssinge van Hostiliteyt van de syde van Sweden haer onder de conditien daer by gespecificeert tot alsulcke prolongatie voor eenige

ge weynige daegen souden konnen laeten disponeren, ende dienvolgende de nodige autorisatie ten dien fine aen haere Ministers op de Handelplaetsen oversenden.

Wat nu eygentlyck onaengesien alle de voorsz. pregnante consideratien het resultat der deliberatien van de Regeringe op de voorgeroerde U Ed. Missiven geweest sy, sal U Ed. uyt haer Ho. Mog. depêches huyden daer op gearresteert konnen afnemen; Waer op wy soo haest doenlyck het effect van U Edts. naeder aen te wenden devoiren sullen te gemoet sien.

Over de bewuste voorgeslagene gemeene Alliantie, heeft de Heer Ambassadeur *Boreel* op voorgaende ordres van den Staet, syne officien continuerende van de Heer Kardinael *Mazarin* ontfangen het antwoordt, ende de verklaringe vervat in desselfs Missive daer over aen haer Hoog Mog. geschreven, waer van copye hier nevens is gevoeght, ende haer Hoog Mog. hebben den gemelden Heer *Boreel* daer op gerescribeert 't geene U Ed. uyt de copye van deselve rescriptie hier nevensgaende breeder sal gelieven af te nemen. Ick hoope, dat U Ed. op de generaele verklaringen aldaer te meermaelen gedaen, het voorsz. werck mede tot wat meerder maturiteyt sal konnen brengen; Ende soude myns bedunckens de partikuliere Onderhandelinge daer over te vallen, best alhier in 's Gravenhage konnen werden gevordert, om deselve redenen die ick ten aensien van de Handelinge tusschen de drie Staten over het werk van 't Oosten, U Ed. voor desen in 't breede overgeschreven hebbe, 't welk ik vertrouwe, dat by Vranckryck sal konnen werden uytgewerckt, aengesien de Heer Ambassadeur *du Thou* daer toe al overlange pouvoir in formâ van den Koningh syn Meester bekomen heeft.

Ick hebbe uyt de voorgeroerde U Edts. Missive van den 13. deses, mede bespeurt; dat deselve weynigh swarigheydt soude maecken, om de publycke Conferentien met Commissarisen van 't Parlement, ofte den Raedt van Staete aldaer somwylen te houden, op Whitehal in de Vertreck-kamer van den selven Raedt, 't welck ick eghter vertrouwe, dat alhier niet ten besten soude werden opgenomen, alsoo ick bemerckt hebbe, dat eenige Provincien, ende voornaementlyck die van Zeelandt voor aenstotelyck aengesien hebben, dat U Ed. in desselfs publycke Audientie voor 't Parlement de Engelsche Tale gebruyckt hadde, hebbende dienthalven soo langhe haere instantien ter Generaliteyt gecontinueert, tot dat eyndelyck daer op huyden is genoomen de Resolutie, die U Ed. van wegen den Staet hier nevens mede toekomen sal, behalven, dat U Ed. niet onbewust is, hoe hoogh voor desen by den Staet tegens Vranckryck is opgenomen de formaliteyt, van dat de Fransche Ambassadeurs de Heeren Commissarisen van haer Ho. Mog. niet en geliefden in te haelen tot buyten de deure van haer Logement aen de Karosse, ende haer de hogerhandt verleenen, in de Conferentien ten haeren huyse gehouden werdende; weshalven ik in alle maniere voor U Ed. geraeden aghten soude, het oude gebruyck van de Commissarisen ten uwen huyse te verwagten, als Conferentien over saeken van Staet moeten gehouden werden, sonder eenige interruptie te continueren.

Voor besluyt, bidde ick U Ed. alsnogh, dat deselve conform 't geene voorsz. staet, ende aghtervolgende den innehoude van haer Hoog Mog. Missive van den

den 16. deses, alle mogelycke devoiren gelieve aen te wenden, ten eynde de Heeren Plenipotentiarissen van Engelandt nae 't Oosten gesonden, of nogh te senden, tot verhoedinge van de gevreesde discrepantie, omtrent de redelyckheydt ofte onredelyckheydt van de pretensien van den een of den ander der strydende Koningen, soodanigh mogen werden gelast, dat het te maecken accommodement soo nae aen 't Bronsebrosche-Tractaet moge brengen als 't eenighsints doenlyk is; immers dat men onderlinge voor reghtmatigh en billyk moge keuren de voorgeroerde Pointen om Drontheim, Bornholm, ende de remissie van de bewuste viermael honderdtduysendt Rycksdaelders; ende vooral, dat sy den Koningh van Sweden mogen disponeren om in te willigen het Elbingsche verbont met de Elucidatien, conform 't 7. Artikel van 't meergeroerde Tractaet, daer aen visibelyck dependeert het succes of non succes van de Vrede in de Ooosterfche-Gewesten, ende de chocq of paisible bejegeningen van wedersyts Vloten. Waer mede desen afbreeckende, sal ick met verlangen te gemoet sien, wat by de Regeringe aldaer nepende de Ratificatie van 't meergeroerde Tractaet sal wesen gedaen, ende wat U Ed. verders in gevolge, de voorgeroerde haer Hoog Mog. Missive van den 16. deses aldaer sal hebben uytgewerckt; Verblyvende,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 20. Juny 1659.

De bovenstaende Brief is by de Gecommitteerde Raeden ende ordinaris Gedeputeerden ter Generaeliteyt geresumeert ende geapprobeert.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. de Witt, Westmunster den 20. Juny 1659.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Edts. Missive van den 13. deses is my eerst desen naemiddagh geworden, in den mynen van den selven dato sal U Ed. hebben gesien, dat men hier heeft geoordeelt, dat het Tractaet in den Orisondt beter door afsendinge van eerlycke ende capabile Luyden *in loco* sal konnen bevordert werden, als hier.

Den Raedt van Staeten is dese week besigh geweest met het instellen van de Instructie, ende om de Persoonen vast te stellen. Op het rapport gedaen in het Parlement is gisteren geresolveert dat de Heer *Montague* (die van syn Generaelschap ter Zee alsmede van syn Regiment Ruyteren ende van het Commissarisschap van de Tresorie is ontslagen) mede in de voorsz. Commissie soude gestelt werden. Maer de Heer *Meadouw*, is my geseydt, dat daer buyten is gelaeten, ende sal alleenlyk als Resident by den Koning van Sweden geëmployeert werden. De Heer *Whitlock*, die eerst was voorgeslagen, heeft sigh geëxcuseert; Ende daer op syn gecommitteert de Kolonel *Algernon Sidney*, Broeder

der van den Kolonel *Sidney* in den dienst van de Vereenighde Nederlanden, Sir *Robert Honywood* ende Mr. *Boone*, een Lidt van 't Parlement, ende gequalificeert Koopman binnen de Stad London. De sinnen syn dese week meest ingespannen geweest, om het werck van de Hooft-Officieren soo te waeter als te Lande in sulker voegen te reguleren, datse van deselve geen andere interruptie nae desen souden te vresen hebben. Voor soo veel als men nog kan bemerken, is 't beter gelukt, alsmen had gemeent. Het is een groot werk ende sal aen de tegenwoordige Regeringe meer respect doen geven. My is geseydt, dat'er een brief is gelesen, in het Parlement, geschreven door den gewesen Heer *Protector* aen den Heer *Montague*, in den tydt van de veranderinge: Daer mede hy hem gelast, dat hy sigh nu soud onthouden van offensive Actien tegens de Duytsche Vloot. De brief was soo ingestelt, dat men daer uyt klaerlyck konde bespeuren, dat hy te vooren andere last heeft gehadt. Ick heb door een brief den Lord *Warriston* tegenwoordigh presiderende in den Raedt van Staeten, in bedencken gegeven, of het niet dienstigh soude wesen, dat'er eenige Heeren souden gecommitteert werden, met dewelcke ick van tyd tot tyd soude konnen communiceren, het geen den Staet raekende, soude komen voor te vallen? Daer op hoop ick van avondt of morgen antwoordt te bekomen; Waer mede U Ed. alle prosperiteyt toewenschende, sal syn ende blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 20. Juny 1659.

P. S.

Soo datelyck laet de President my weten, dat de Heeren *Vane*, *Lambert*, *Morley*, *Scot* ende *Thomson* syn gecommitteert om met my te spreecken.

Volght een Bylage.

EXCELLENTISSIME DOMINE LEGATE,

Rescriptum,

1. *Quæ hac emissoria navicula in mandatis dedit Consilium Status Admirali suo, Suecici Ministri adhuc nesciunt: Sperant tamen in rem Regis Sueciæ novas Instructiones emissas esse. Et quia Commissarii abhinc ad Sundam propediem secuturi sunt,* ad-

admonuerunt Regem, ut cautionem Hollandos præstare juberet, se reverâ Pacis concludendæ studio Tractatus istos subire. Quod & ipsum inter alia Consilium rogarunt, illudque huic petito lubenter annuerunt.

II. *In ultimâ vero Conferentiâ dictum Consilium Status se plus, quam unquam ante factum, opposuit, ac imprimis immote institit Pacificationi Rodschildianæ; imo (quod ante incredibile) non solum totius Sundæ, sed insuper etiam Bornholmiæ & Drontheimii repetitionem flagellarunt. Cui vero Regem Sueciæ potius omnia Regna sua hac aleâ periclitaturum, quam desiderio isti subscripturum responderunt. Ipsum enim reddere non posse, quæ vigore Pacis obtinuit; Maximè cum semel Regi Daniæ coronam suam, quam omnem in manu habuerat ex commiseratione restituisset, &c. Cui responsum acquiescit Consilium Status.*

III. *De eo, dicunt Ministri Suecici, se securos esse potissimam Consilii partem eo inclinare, ut Pax cum Hispanis componatur, & econtra bellum contra Hollandos decernatur. Mercatorum enim in primis hanc unam omnium vocem & votum esse, & clandestinas Hollandorum cum Hispanis collusiones tot tantaque damna Angliæ intulisse, ut impossibile nunc Parlamento esset, perferre injurias istas longius.*

Volght een andere Bylage.

Copye Translaet.

Dingsdagh den 7. Juny 1659.

In den Raedt van Staeten, tot Whitehal, is geordoneert.

DAt Doctor *Walker*, Advocaet-Generael van de Republyck sigh vervoege by den Heer Ambassadeur van de Vereenighde Provincien, om te spreecken, raeckende de instellinghe van een Placaet, ten eynde als voor desen by den Raedt verklaerdt is geweest. Het welcke door onderlinge overeenkomste in beyde de Republycken magh werden gepubliceert, ende effectuelycken geobserveert, tot voorkominge van alle Pyrateryen, ende onwettelycke aenhaelinge van Schepen, Zeeluyden ende Koopmanschappen, ende streckende tot veyligheydt ende verseeckering van alle Handelaers ter Zee, in de eene ende de andere Republyck.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 27. Juny 1659.

EDELE GESTRENGE HEER,

NAe 't afgaen van mynen jonghsten, in dato den 20. deser lopende maendt, is my U Ed. Missive van denselven dato wel ter handen gekomen, gelyck ook te Regeringe die van den selven dato wel syn gewerden; ende is daer

uyt

uyt geremarqueert, dat U Ed. van de Ratificatie van 't bewuste Tractaet alhier in den Haege gesloten, gantsch geen gewagh is maeckende, 't welck de Regeeringe alhier in groote perplexiteyt brenght, niet wetende, hoe men sigh alhier omtrent de executie van 't selve Tractaet in de pointen van beswaernisse heeft te draegen, soo langh men op de andere pointen daer voordeel in resideert geen seeckerheydt kan hebben; wy bemercken ook, dat in verscheyde Steeden soo ter dier oorsaeke, als om de verdere redenen U Ed. doenmaels overgeschreven ende meer anderen, niet ten besten werdt opgenomen het verhandelde van U Ed., omtrent de prolongatie van de drie weecken in 't derde Artikel van 't voorsz. Tractaet geroert, met nogh drie andere weeken, ende 't direct affsenden van U Edts. brieven over 't selve subject, aen de Heeren Gedeputeerden van desen Staet in 't Oosten, mitsgaders aen den Heer Lieutenant-Admirael, ende sullen derhalven met des te meerder verlangen te gemoet sien, wat U Ed. op voorgaende ordres van haer Hoog Mog. ende naementlyck op die van den 16. en 20. deses sal hebben uytgewerckt, ende in cas die van de Regeringe aldaer aen haere Ministers nae 't Oosten gesonden, of nogh te sensenden, geen resolute last geven, conform den innehoude van haer Hoog Mog. Missive den voorsz. 16. aen U Ed. geschreven, soo houde ick de Vreede in deselve quartieren voor desperaet, aengesien wy meer en meer bespeuren, dat Denemarken selfs tot die pointen niet dan door dwangh sal wesen te brengen, ende dat men alhier geensints gedisponeert is, syne Majesteyt te dwingen tot minder als de voorslagh in deselve haere Hoog Mog. Missive gedaen, ende verscheyde myner brieven syn medebrengende, ende dat ook niet anders als onder de Presuppoosten ende Conditien tot onse eygene ende onser Geallieerden securiteyt, in de voorsz. haere Hoog Mog. Missive breeder uytgedruckt.

De continuele Roveryen op de subjecten van desen Staet, niet alleenlyk uyt de Havenen van Engelandt, maer selfs door Schepen aldaer geëquipeert; jae dat meer is, door eygen subjecten van Engelandt gepleeght wordende, veroorsaecken alhier soodanighen aigreur in de gemoederen, dat ick by faulte van prompt ende vigoureus redres, ende exemplaire straffe, te eenemael onmogelyck aghte, dat eene solide Vriendtschap ende goede intelligentie tusschen beyde de Staeten opgereght ende gecontinueert souden konnen werden; wy sullen dan mede met impatientie afwaghten, wat van het gecommuniceerde Placaet sal werden, ende wat effecten daer op sullen volgen.

De ordinaris Vergaderinge van de Heeren Staeten van Hollandt ende West-Vrieslandt, is tegen den eersten van de toekomende maendt weder geconvoceert. Ende voor dese reyse niets van consideratie te voegen hebbende, sal ick desen afbreecken en verblyven,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 27. Juny 1659.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 27. Juny 1659.

EDELE GESTRENGE HEER,

NAe 't afgaen van myn schryvens van den 20. deser, hebbe ick door den Bode te water op den 23. deser U Edts. Missive van den 16. wel ontfangen, ende gisteren die van den 20. met den ordinaris. Ick bedanck U Ed. voor de communicatie dogh, bedroeve my, dat de uytstrooiselen van anderen, raekende de Equipagie van de Schepen van desen Staet meer geloof vinden, als het geene ick op het bericht van een getrouw Correspondent aen U Ed. overschryf: U Ed. kan sigh wel verseeckeren, dat ick daer in met getrouwigheydt vigileer, ende dat'er geene andere Schepen van Volck en Vivres syn voorsien, als de ses ofte seven in de laetst overgesonden Lyste gementioneert. Gisteren quam de Vice-Admirael *Lawson* by my eeten, ende confirmeerde 't selve, ende verseeckerde my met den Kolonel *Okey*, ende nogh een ander Kolonel, dat dese Regeringe de Vriendtschap met de Vereenighde Nederlanden, meer ende meer sal soecken te cultiveren. Ick kan met waerheydt seggen, dat ick wensch uyt de grondt mynes herten, dat dese post door een ander beter konde werden waergenomen, ende dat ick permissie moghte krygen, om t'huys te komen, ende myn Domestycke gelegentheden waer te nemen. Ick hebbe immers al lange, ende sonder geveynstheydt geschreven, dat ick my selven in dese swaere ende intricate tyden te swack kende, om den last van de publycke saeken alleen te draegen. Dogh ondertusschen op de genade des Heeren betrouwende, sal ick met alle mogelycke diligentie ende getrouwigheydt my soecken te evertueren, om de saeken my aenbevoolen volgens haer Hoog Mog. Resolutien te bevorderen.

De Heer Ambassadeur van Vranckryck heeft my geseyt, dat hy twee Conferentien te synen huyse heeft gehadt, ende dat hy eens in een andere plaets met Commissarisen van den Raedt heeft gesproocken, nu hy ordre heeft bekomen, om de Regeringe te erkennen, sal hy met meerder vrught konnen ageren.

Ick heb huyden morgen in de Conferentie bespeurt, dat men goede intentien heeft, om met Vranckryck in Vriendtschap te blyven. Verscheyde van de considerabelste Heeren souden het werck gaern daer toe dirigeren, datse met alle haer Nageburen in Vriendtschap souden mogen leven.

De Heer *Rosewinge* heeft my gecommuniceert de propositie van den Heer *Weyman*, ende scheen devoiren te willen aenwenden, ten eynde, dat dese Regeringe de Ratificatie van het Tractaet van den 21. May soude willen ophouden; maer ick heb hem met verscheyde redenen daer afgebraght, ende doen begrypen, dat'er onderscheydt is tusschen de conditie van den

Ko-

Koningh ende van den Heer Keurvorst, die het Leger buyten syn Landt houdt.

Ende hier mede my gantsch gedienstelyck aen U Ed. gebiedende, sal altyd syn ende blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 27. Juny 1659.

Volght een Bylage.

Copye Translaet.

Memorie overgelevert op den 26. Juny 1659.

TOt Deptford waeren de Kent ende de Hampshire gereedt, om soo de windt diendt nae Gravesende of Tilburyhope af te vaeren, ende daerenboven wierdt de Martin-galey, aldaer mede op het spoedighste gereedt gemaeckt.

Tot Wolledge was de Providentie ook bynae gereedt, om af te sacken; maer de twee andere Schepen konden nogh dese weecke niet gereedt wesen.

De James, daer de Vice-Admirael *Lawson* vooreerst opgaen sal, is nogh tot Chattam, ende sal nogh in eenige daegen niet gereedt wesen.

De voorschreve ses Schepen, ende de Martin-galey sullen, soo haest alsse klaer syn, nae Duyns vaeren, om aldaer haer Ordre te ontfangen.

Alle de andere Schepen in de Lyst van de voorgaende weeck gespecificeert, leggen nogh in deselve conditie sonder Volck ende Vivres.

In Duyns leggen de Lamport, de Portlandt, de Non-such, 't Guineesche-Fregat ende de Pembroocke.

Volght een andere Bylage.

EXCELLENTISSIME DOMINE LEGATE,

E rescriptis, quæ relationem dignor, præcipuum erat, quod Ministri Suecici deponere nunc videantur illam diu conceptam de Anglorum in se promptitudine fiduciam. Desperantes enim de conjunctione quæsitâ, stylum verterunt; Regem admo-

momentes ne Pacem, amplecti dedignaretur, quam honestis conditionibus obtinere posset.

Notum scriptum Consilio Status porrexerunt, sed vetustam illam non novam cautelam continens, contumeliis tamen, quæ ceu faber scintillus disjicere in Hollandos consueverat, Frisendorffius moderatius uti videtur, nonnulli enim ex Consilio Status, uti percepi, exprobarunt ipsi consuetudinem istam ceu bono viro indignam. In dicto scripto apertè inter alia fatentur, Regem Sueciæ Bellum Polono eum potissime in finem intulisse, ut ad domum Austriacam commodum accessum sibi patefaceret: Quare ergò Imperatorem incusat perjurii & violatæ Pacis.

Literæ credentiales Regis allatæ sunt, atque una instructiones novæ. Certè indignissimè fert Rex; quod ipsi præscribere velint Angli, ipsumque quasi compellere ad quod ipsis lubet, subscribendum, non secus atque sibi ut pupillo Tutores constituti essent: Atque monere jubet Parlamento, ut non tam suum in favorem, quam potius in ipsorum Anglorum commodum & prærogativa præstantissima, quibus nunc contra Hollandos gaudere possent, saniora Consilia ineat; advertentes, ad minimum, si Pace cum Hollandis factâ Tractatibus Elbingensibus locus relinqueretur, istud Angliæ damnosum futurum &c.

Hæc ante tractanda ne eliminentur &c.

Volght een derde Bylaege.

Copye Translaet.

Memorie raeckende de Schepen van Oorlogh, soo als ick die heb bevonden tot Chattam, Wolledge ende Depeford, op den 18. ende 19. Juny. 1659.

Tot Chattam.

	Stucken.		Stucken.
De Resolutie. met	84	De Vangard.	64
De Henicorne.	64	De Victory.	64
De George.	60	De James.	64

Dese Schepen syn alle getimmert ende hebben haer staende Want, maer leggen sonder Volck, Vivres ende Amunitien, behalven de James, die alles klaer heeft.

Tot Wolledge.

De Yarmouth.	60	De Providence.	40
De Bristol.	40	De Paerl.	40

Tot

Tot Wolledge.

	Stucken.		Stucken.
De Beer: met	40	De Gift.	36
De Sampson.	36	De Norwich.	30
De Augustine.	36		

Dese Schepen syn mede getimmert ende hebben haer staende Want op, maer syn nogh t'eenemael van Volck, Vivres ende Amunitien van Oorlogh ontbloot, behalven de Yarmouth, de Bristol ende Providence.

Tot Deptford.

De Convertine.	60	De Briar.	36
De Kent.	40	De Grantham.	32
De Hampshire.	40	De Martin-Galey.	22
De Rose-busch.	36		

Dese Schepen syn mede alle getimmeert, uytgesondert de Convertine die in de Docks leydt, maer sal in de aenstaende weeck aflopen, dogh hebben nogh geen Volck nogh Amunitie nogh Vivres, behalven de Kent ende Hampshire.

Tot Portsmuyden heb ick verstaen dat leggen.

De Andrew.	64	De Portlandt.	50
De Mathias.	50	De Non-such.	40
De Welkome.	50		

Dese Schepen syn mede getimmert ende toegetakeldt, maer leggen nogh sonder Volck, Vivres ende Amunitie.

Tot Duyns leggen.

De Richard.	70	De Lamport.	50
De James.		De Kent.	
De Jarmouth.		De Hamshire.	
De Bristol.		De Providence.	

Zyn sedert 14. daegen van Volck, Vivres ende Amunitien geprovideert geworden, ende sullen in het midden van de aenstaende weeck gereet wesen om Zee te kiesen. Men seght datse met de Vice-Admirael *Lawson* sullen uytlopen.

Aen

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 4. July 1659.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Edts. Missive van den 27. der voorleden maendt is my nae 't afgaen van de myne van den selven dato wel ter handen gekomen; Ende ick sal met verlangen te gemoet sien, wat Ordres ende Instructien mede gegeven sullen syn aen de Heeren Plenipotentiarisen van daer nae Denemarken gesonden; ende wat U Ed. sal hebben weten uyt te wercken op de ingredienten van haer Ho. Mog. Missiven van den 16. ende 20. Juny laetstleden, in specie ten opsigte van de gronden van 't te maecken Tractaet tusschen Denemarcken en Sweden, om 't selve te brengen soo nae aen 't Bronsebrosche-Tractaet, als eenigsints doenlyck sal syn, immers ten aensien van Drontheim, Bornholm, ende de annullatie van de beloften sedert het Rotschiltsche-Tractaet van Denemarken geëxtorqueert; Alsmede ten aensien van de Elucidatien op 't Elbingsche-Tractaet; Ik hoope immers, dat den last dienaengaende aen de gemelde Heeren Plenipotentiarisen mede te geven, ofte nogh nae te senden U Ed. sal werden bekent gemaeckt, op dat alles volgens het gemaeckte Tractaet magh geschieden met concert, in dier voegen als wy ons alhier ten aensien van de Heeren Ministers van Vranckryck ende Engelandt altydt gedraegen hebben. Myns bedunckens sal het ook ten hooghsten nodigh wesen, dat men alhier continuelyck blyve concerteren tusschen de Ministers van de drie Staeten op 't vorder beleydt, ende de executie van 't voorsz. Tractaet, siende andersints soo veel swarigheden in de voorsz. executie te gemoet, dat het menschelycker wyse by faute van dien onmogelyck sal syn daer inne te reüsseren, ende aengesien ick alhier soo uyt den Heere *Honywood* al uyt den Heere *Downingh* selfs verstaen hebbe, dat men van daer een ander Minister herwaerts staet te senden, mogelyck voor eerst met de character van Extraordinaris Ambassadeur, soo gelieve U Ed. dogh te bevorderen, dat daer mede werde gespoedight, ende dat de voorsz. te senden Minister tot soodanigh concert behoorlyck geauthoriseert, mitsgaders op alle de voorgeëxpresseerde Pointen ende anderen die sigh dagelycks sullen komen op te doen, satisfactoirlyck gelast moge werden.

Ick sal ook verlangen te verstaen, wat last de gemelde Heeren Plenipotentiarisen mogen hebben om de Tractaten tusschen Polen ende Sweden, mitsgaders die tusschen Sweden en Denemarcken te gelyck ende *pari passu* te advanceren, aengesien ick meer en meer bespeure, dat de saeke daer toe sal moeten komen, gelyck U Ed. uyt de bygaende advisen van de Heeren Extraordinaris Gedeputeerden aen de Hoven van Sweden ende Denemarcken gisteren hier ingekomen ende copyelyck hier nevensgaende, naeder sal gelieven af te nemen.

Ick hebbe met contentement uyt U Ed. laetste advis bespeurt, dat wy ons nu op de Ratificatie van 't voorsz. Tractaet van die syde mede mogen gerust-stellen,

ſtellen, dogh ſoo lange de behoorlycke inſtrumenten ten dien fine nogh niet herwaerts overgeſonden ende effectivelyck uytgewiſſelt ſyn, blyft nog al eenige bekommeringe over, ende ick vreeſe dat by langer dilay op de continuatie van ſoodanige advertentien uyt Denemarcken de gemoederen hier mede wel ſouden mogen veranderen, ende de Ratificatie ſelfs declineren, om ſchier of morgen niet geſommeert te worden, om Denemarcken alle ſecours te onttrecken.

Omtrent het ſtuck van Roveryen ende Pyrateryen hebben wy met aengenaemheydt de beginſelen ende de genegentheydt tot redres van deſelve ende voorkominge van diergelycke vernomen, ende ſal het vervolgh tot de effectuele reſtitutie van de genomen ende opgebraghte Schepen, ende ſtraffe ten minſten van de eygen ſubjecten die haer tegens alle goede pollicie hebben laeten verrucken, om commiſſien van Uytheemſche Princen te nemen, ende daer mede geallieerden te beſchadigen, tot verhoedinge van onminne tuſſchen de Natien ten hooghſten nootſaekelyck weſen; Ick beſpeure, dat U Ed. aen die van de Regeringe aldaer gecommuniceert heeft haer Ho. Mog. Placaeten tegen 't inbrengen ende verkopen van pryſen binnen deſe Landen gedaen emaneren; Ende aengeſien het Placaet van den jaere 1653. tegens het nemen van Uytheemſche commiſſien op 't voorſz. ſubject mede ſonderlingh applicabel is, daer van ick vertrouwe, dat U Ed. voor deſen wegens haer Ho. Mog. eenige exemplaren toegeſonden ſyn, ende ten overvloet nogh een tegenwoordigh hier nevens gaet, ſoo ſal het myns oordeels ook niet ondienſtigh weſen het ſelve mede tot een exempel te vertoonen.

Die van den Hove van Hollandt hebben in de ſaeke van den Advocaet *Sas* op den eerſten deſer gepronuncieert de ſententie copyelyck hier nevensgaende, welcke conform is 't Placaet by haer Ed. Groot Mog. onlangs op 't ſubject van de dubbele provocatien ende injurieuſe bejegeningen gedaen emaneren; Daer van tot U Edts. naerightinge mede een exemplaer hier nevens gaet; Ik vinde de Heer Reſident *Downingh* in deſelve ſaeke ſonderlingh ſenſibel ende animeus; Ende ſoo ick vertrouwe des te meer, om dat haer Ho. Mog. op ſyn vertoogh by Reſolutie de Heeren van Hollandt verſoght hadden ſoodanige ordre te willen ſtellen, ende die voorſieninge te willen doen, ten eynde de voornoemde Advocaet *Sas* uyt ſyne detentie mogte worden ontſlagen, als U Ed. uyt derſelver bygaende Reſolutien van dato den 23. der voorleden maendt breeder ſal gelieven te vernemen; Ik oordeele, dat de Heeren Gedeputeerden van Hollandt die doenmaels preſent ſyn geweeſt voorſightiger ſouden hebben gedaen, van de voorſz. ſaeke ſimpelyk over te nemen om deſelve te brengen aen de Heeren haere Committenten, ſoo haeſt die Staetsgewyſe ſouden weſen vergaedert, aengeſien de Heeren Gecommitteerde Raeden daerinne omtrent 't Hof by Autoriteyt niet vermoghten, ende derſelver interceſſie albereyts met weynigh vrught te werck geleyt was geweeſt; uyt oorſaeke, ſoo ick vertrouwe, dat de voornoemde Advocaet *Sas* hem met de uyterſte irreverentie, ende impertinentie tegens de Juſtitie gecomporteert hadde. Nu de ſaeke ſoo leggende, ſoo konde U Ed. lightelyck oordeelen, dat daerinne by haer Ed. Groot Mog. ſeer beſwaerlyk iets tot contentement van den gemelden Heer *Downingh* ſal werden gediſponeert; Niet te min wil ick gaerne letten of daer iets in tot verſaghtinge

sal konnen gedaen werden, by 't aenwesen van haer Ed. Groot Mog. die tegenwoordigh wederom Staetsgewyse beginnen te vergaderen; Maer ondertusschen sal het myns bedunckens ten hooghsten nootsaekelyck syn dat U Ed. de exorbitatie van den voornoemden *Sas*, ende ongefondeertheydt van 't gesustineerde van den Heer *Downingh*, aldaer onder de hand aen de considerabelste Regenten aenwyse, op dat men die saeke opneme gelykse waerlyk leydt, naementlyck de Engelsche Natie geensints raeckende. De gemelde Heer *Downingh* heeft tot nogh toe die voorsightigheyt gebruyckt, van daer over geene publycke Memorien in te geven, sulcks dat syne recommandatie meerder als voor een particulier Vriendt, dan wel voor een mede Minister van de Republycke aengesien moet worden.

Ick moet hier nogh byvoegen tot een staeltje van de impertinentie van den voornoemden *Sas*, dat soo wanneer de Agent *de Heyde* hem voor desen als haer Ho. Mog. op syne commissie genomen hadden de Resolutie, *ni fallor*, van den 20. Juny des voorleden jaers U Ed. voor desen toegesonden met syne Charge geluck wenschte, hy *Sas* tegens deselve uytgevaren heeft met veele irreverente woorden tegens haer Ho. Mog. over de voorsz. Resolutie, ende onder anderen in specie dat hy syn gat soude vegen aen deselve Resolutie. Ick sal hier mede voor desereyse afbreecken, ende verblyven,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 4. July 1659.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 4. July 1659.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Edts. Missive van den sevenentwintighsten Juny laetstleden, is my gisteren wel gewerden.

Byaldien ick het geluck moght hebben, dat ick mondelinge aen de Regeringe soude refereren ende representeren de tegenwoordige constitutie der saeken alhier, ick vertrouwe vastelyck, dat den ondanck over het geene ick ter goeder trouwe heb genegotieert, soo groot niet soude wesen; nu moet ick my op Godt betrouwende met lydtsaemheydt, ende eene goede conscientie troosten, vermits die saek op presuppoosten die my onbekent syn geweest, anders is opgenomen. De Heer *Bourdeaux Neufville* heeft my selfs geseydt, dat eenige Commissarisen uyt den Raedt van Staeten hem genoeghsaem hadden te kennen gegeven, dat het afsenden van de bewuste Ratificatie ende het vertreck van de Plenipotentiarisen van desen Staet nae den Orisondt wierdt geretardeert, vermits hy syne brieven van Credentie niet overleverde. Ick kan U Ed. met waerheydt verseeckeren, dat ick alle mogelycke ende efficacieuse devoiren heb aengewent, om volgens de goede meeninge en ordres van haer Ho. Mog. van dese

dese Regeringe een goede Resolutie ende antwoorde te bekomen, daer mede ick den Bode soude hebben konnen te rugge senden. Maer heb 't nae myn wensch tot noghtoe niet konnen erlangen.

Ondertusschen hebbe ick my niet alleenlyck door den Correspondent maer ook door andere wegen geinformeert raekende de constitutie ende Equipagie alhier, dewelcke niet anders en is als ick voor desen heb geschreven. De Vice-Admirael *Lawson* sal met de James ende nog drie Schepen in het midden, of soo sommige meenen in 't eynde van de aenstaende weeck konnen gereet wesen, om nae Duyns te seylen ende soo haest als deselve aldaer sal gearriveert wesen, meent men dat de Commandeur *Bourne* met de Richard sal opkomen. De twee andere Schepen van de ses, die geëquipeert syn sedert dat dese Regeringe is herstelt, sullen dienen tot transport van de Heeren Plenipotentiarisen nae den Orisondt, ende ben bericht, dat ook daer nevens twee Schepen met Victuaille sullen werden afgesonden, dog dat deselve niet voor het midden van de aenstaende weeck sullen konnen gereet wesen. De Heeren Commissarisen hebben my verklaert, datse het werck gaerne in diervoegen souden stellen, dat'er geen discrepantie soude vallen tusschen wedersyts Ministers, ende dat de Handelinge in veertien daegen soude mogen werden geperfectioneert; Godt geve, dat het werck soo goet moge wesen als de woorden; Ick sal geen tyd versuymen, om de Regeringe van alles omstandigh ende getrouw bericht te geven, sullende altydt syn ende blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 4. July 1659.

Volght een Bylaege.

EXCELLENTISSIME DOMINE LEGATE,

AD audientiam heri coram Consilio Status (Augustissimi hujus Parlamenti flore & medulla) admissi, interjecta hæc verba formalia, Ministri Suecici Credentiales Regis exhibebant. Sermonis vero ipsorum fixus unice scopus erat, Auxilium sive assistentiam Anglorum contra Danos & Hollandos &c. implorare. Qua occasione pro more ipsorum larvam illam vetustam & tritam deploratissimam Evangelicæ rei faciem exponebat, atque ei magis eam nunc periclitari, quod Jesuitæ publici illius Orbis impostores votorum suorum compotes facti, Gallum Hispano nunc reconciliassent, eo maximè tempore, quo Gallus Hispanicas vires sub pedibus habuisset, & Hollandi incentores illi belli Septentrionalis, cum suis adherentibus Catholicorum res & Consilia pro viribus

 suble-

sublevarent. Contra quos omnes Regem Sueciæ solum hactenus sufficisse, sustentare Evangelicam rem, quamdiu Gallus (uti ut Consilia Suecorum semper clam morans & obstricens) ipsi Fœdere vinctus fuisset. Ad calcem sermonis quæstio adjicitur in hunc modum: Vobis etiam atque etiam cogitandum, utrum majoris sit totius Evangelicæ causæ ruina, an unius vel alterius, Evangelicum nomen prospitientium, amicitia, illorumque ostentationem parata promissa minæque, aut ut clarius dicamus utrum præstet; an ut Classis Vestra nullâ necessitatis atque impensorum ratione habitâ, vel re infectâ domum redeat, vel libidinibus Austriacis famulanti Dano atque injustissimis postulatis Pacis Negotium enervantibus Hollandis bilificetur; an vero oppresso Regi Sueciæ atque in extremis nunc constituto auxiliarem manum tantisper prebeat, dum securam atque honestam pacem ab hostium suorum multitudine atque iniquitate obtinere possit, id non gratis sed invidendis conditionibus, atque ingentissimo ut publicæ rei ita Angliæ ipsius cum fructu &c.

Instructio vero ipsorum eo tendit ut si omnino bello cum Danis & Hollandis componendo insisterent Angli, pro satisfactione postuletur. 1. A Dano tota Norvegia cum Sundâ, Gluckstadio, Ditmarsiâ, Delmenhorstio, & pluribus aliis una cum depositione tituli, Gothorum, & Vandalorum Regis. 2. A Brandenburgico vero Memellium & Pillovium, cum vectigalibus in securitatem; & ut Tractatui Pacis Labernensi locum relinquat. 3. Ab Hollandis restitutio novæ Sueciæ, una cum nescio quanta auri summâ &c.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 4. July 1659.

EDELE GESTRENGE HEER,

DOctor *Kuffelaer* heeft my weder aengesproocken, hy is seer genegen om den Staet van het Vereenighde Nederlandt te dienen, ende begeert geene recompense, voor ende aleer de preuve van syne inventie sal gesien wesen; Maer vermits hy sonder geldt niet van hier kan geraeken, noghte syne Familie abandoneren, soo heeft hy my gebeden, dat ik U Ed. wilde toesenden de copyen van twee obligatien op de West-Indische Compagnie met versoek dat hy de betalinge van deselve, bedragende te samen tusschen de tien ende elfhondert guldens alhier soude mogen bekomen, met belofte dat hy datelyck soude overkomen, om syne inventie aen den Staet aen te bieden, hy sal U Ed. rescriptie afwaghten, en sigh middelertydt by de Regeringe alhier niet aengeven. Ick sie te gemoet, dat hy geen gehoor krygende, sigh hier sal laeten employeren. Waer mede afbreeckende sal syn ende blyven.

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 4. July 1659.

Volght

Volght een Bylaege.

COPYE.

DE Heeren Bewinthebberen van de Geoctroyeerde Oost-Indische Compagnie ter Kamer van West-Vrieslandt ende Noorder-Quartieren, gelieven te betaelen aen den Heer *Hendrick van Redinckhoven* toonder deses, de somma van tachtigh guldens, soo veel desselfs quote is bedragende in *f* 720. hem by de Heeren Commissarisen uyt de respective Kameren in den Haegh voor syn pretentie toegelegt volgens derselver Resolutie in dato den 23. Maert 1652. Welke voorsz. somme van *f* 80. U Ed. Kamer sal valideren ende tot volkome betaelinge verstrecken. Actum Amstelredam desen 12. July 1652.

Segge *f* 80.

DAVID VAN BAERLE.

Gevoeght ter Generale Reecken-Kamer.

ABRAH. D. DOCKER. V. SCULENBURCH.

Volght een andere Bylaege.

COPYE.

DE Heeren Bewinthebberen van de Geoctroyeerde West-Indische Compagnie ter Kamer van West-Vrieslandt ende in 't Noorder-Quartier, gelieven te betaelen aen den Heer *Hendrick van Redinckhoven* gewesene Directeur van Angola, of toonder deses de somme van eenduysendt vyfentwintig guldens ses impoers, soo veel bedraegt haer 9de part in *f* 9229. 10. hem per slot & saldo van Reeckeninghe van de maendtgelden competerende, welcke voorsz. somme van 1025. 6. de Kamer sal valideren ende tot volkomen betalinge verstrekken. Actum ter Generaele Reecken-Kamer der voorsz. Comp. in Amstelredam desen 23. September 1649.

De Gecommitteerden ter Generaele Reecken-Kamer van de Geoctroyeerde West-Indische Compagnie.

S. BLOMAERT.

Aen den Heer Ambassadeur W. Nieupoort, den 11. July 1659.

EDELE GESTRENGE HEER,

NAe 't afgaen van mynen jonghsten in dato den 4. deser lopende maendt, is my U Edts. Missive van den selven dato wel ter handen gekomen; Sedert hebben haer Ed. Groot Mog. omstandigh rapport ontfangen van 't gepasseerde in absentie van derselver Staetsgewyse vergaderinge, ende onder anderen mede van 't geene aldaer door U Ed. was genegotieert; mitsgaders van de Resolutie by haer Ho. Mog. daer op genomen; In deselve deliberatie heeft sig nog al vry wat misnoegen by eenige Leden geopenbaert over de bewuste Prolongatie van de drie weeken in 't 3. Artikel van 't jonghst geslote Tractaet geëxpresseert, tot soo verre, dat drie of vier Leeden, *ni fallor*, van advise waren, van U Ed. herwaerts te ontbieden om reden en reeckenschap te geven over 't gepasseerde, dogh alsoo 't voorsz. geheele rapport door Commissarisen van haer Ed. Groot Mog. rypelyk is geëxamineert, hebben de gemelde Heeren Commissarisen van advis geweest, dat de tegenwoordig trotterende saeken ende vornamentlyk ten aensien van 't Oostersche werck seer swaer ende scabreus syn, ende mitsdien ook voor de Ministers, die de conduite ende Negotiatie van deselve toevertrouwt is, vol bekommeringe; ende gemerkt de veranderinge van dien tegenwoordig voornamentlyk van gewigte is aen de Hoven van Sweden en Denemarken mitsgaders ook by de Regeringe aldaer, dat derhalven soo wel de Heeren Extraordinaris Gedeputeerden aen de voorsz. Hoven als U Ed. aldaer met eenige assistentie diende te werden gesterkt; ende ick hebbe niet naegelaeten de opgemelde Heeren Commissarisen te verseeckeren, dat U Ed. my veelmaels by Missive versoght hadde de saeke daer toe te willen beleyden, ende dat oversulks soodanige assistentie U Ed. ten hooghsten welgevalligh wesen soude. Op welck voorsz. advis by haer Ed. Groot Mog. den 5. deses genomen is de Resolutie * copyelyck hier nevens gevoeght.

In de voorsz. myne voorgaende hebbe ick U Ed. in 't lange geadviseert, op wat saeken wy van daer satisfactoire Resolutien ende effecten verwagten, vooral mede, dat U Ed. aldaer gecommuniceert soude werden de last en Instructie voor de Heeren Plenipotentiarisen nae den Orisondt vertreckende, ende in de voorsz. U Edts. Missive nogh dienthalven niets bemerckt hebbende, soo sal het myns bedunkens t'eenemael nootsaekelyk syn in cas de voorsz. Heeren van daer mogten wesen vertroken sonder derselver Instructie U Ed. bekent gemaekt te syn, dat U Ed. met allen ernst, ende met de redenen daer toe dienende gelieve aen te houden, ten eynde sulcks alsnog moge geschieden, ende dat aen den Minister van daer herwaerts te senden, mede last moge werden gegeven, om soo daer over als 't gunt in de Oostersche Negotiatie verders van tydt tot tydt sal staen te verhandelen, met de Regeringe alhier, ende met de Heer Ambassadeur van Vrankryk alhier residerende t'elkens te concerteren, want in gevalle de voorsz. Instructien voor de Heeren Plenipotentiarisen nae den Orisondt afge-

* Zie *Secrete Resolutien* II. Deel, pag. 73. in Quarto.

afgesonden in eenige Pointen met soodanige limitatie moghte wesen ingestelt, dat deselve Heeren daer door in dier voegen moghten wesen gevonden, dat het haer onmogelyck waere tusschen haer ende de Heeren Extraordinaris Gedeputeerden van den Staet een eenparigheyt te betreffen, soo soude men hoe eer hoe liever alhier moeten letten, hoe verre men van wegen desen Staet sigh daer nae soude konnen accommoderen, of andersints sonder eenigh uytstel de redenen ter contrarie aldaer efficacieuselyck doen representeeren, op dat immers ten regarde van 't geene, waer in men deser syde niet soude konnen wycken, aldaer volgens de reden desen Staet mede wat te gemoedt gekomen werde, ende dat men niet met groot tydt verlies de voorsz. discrepantien eerst in 't Oosten komende te vernemen, naederhandt nogh op de advisen van daer herwaerts komende genoodtsaeckt sy het selve te doen.

Waer mede my voorts tot den innehoude van de voorsz. myne jonghste Missive ende alle de ingredienten van deselve refererende, sal ick hier mede afbreeken ende verblyven,

Edele Gestrenge Heer;

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 11. July 1659.

P. S.

Ick hebbe met de Heeren Gedeputeerden van Amstelredam gecommuniceert over de voorslag om tegens de Vloote van Engelandt een gelyk getal van Schepen van Oorloge van de onse te doen t'huys komen, die daer toe mede wel genegen waeren, weshalven ick wel wenschte geinformeert te mogen wesen, hoe die saeke tegenwoordigh aldaer soude mogen leggen, ende offe van die syde daer toe wel ouverture souden willen doen, of immers ouverture van dese syde gedaen wordende, accepteren.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 8. July 1659.

EDELE GESTRENGE HEER,

DE alhier aenwesende Sweedsche Ministers ende haere aenhangers wenden alle bedenckelycke practycken aen, om dese Natie in haer faveur te engageren, belovende voor deselve ende Regeringe groote voordelen, sulcks dat ick ongelooflycke traversen ontmoet, in alle de saeken dewelcke alhier raekende den Staet ende de goede Ingesetenen voorvallen, het welck my in dese bedruckte ende verwarde tyden te meer druckt ende verdriet. Men seyd, dat Kolonel *Rich* (wiens commissie door den overleden Heer *Protector* wierdt ingetrok-

getrocken doen hy de Heer *Harrison*, ende de Luyden van de vyfde Monarchie de voet ligtede) tot Resident in de Vereenighde Nederlanden is gekoren. Maer dat hy de commissie nogh niet heeft aengenomen. Ick hoor hem van veele prysen, maer ick heb selfs nooit kennisse met hem gehouden. Ick ben berigt, dat het Parlement de Acte van indemniteyt niet anders goetvindt te passeren, als met exclusie van de Heeren *Thurloe*, *Jones* ende nogh drie anderen. De Lieutenant *Cromwel* is op reys om herwaerts te komen. De Heer Lieutenant-Generael *Fleetwood* heeft in het Parlement eene motie gedaen, dat men deselve synen Schoonbroeder seeker Huys ende Bosch van de Grave *Clanrichard*, het welcke hem door syn Vaeder ende den Raedt is gegeven, in eygendom soude willen laeten behouden, dogh daer wierdt weynigh inclinatie toe getoont. De oudste Broeder blyft nogh in een quartier van Whitehal, niet dervende uytgaen, uyt vreese van door syne Crediteurs gearresteert te werden. Tegens den oudsten werden daegelyks vinnige ende seer scandaleuse Pasquillen gedruckt. Men is hier seer om geldt-middelen verlegen, te meer om datse nergens credit konnen vinden. Den Raedt heeft geordonneert, dat de Schepen op de Uytheemsche commissien genomen, onder cautie souden ontslagen werden. Ende hier mede afbreeckende, sal syn ende blyven,

Edele Gestrenge Heer

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 8. July 1659.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 10. July 1659.

EDELE GESTRENGE HEER,

ICk hadt gisteren, voor twintig ponden Sterlings een Scheepjen gehuert, om de Bode met myne brieven over te brengen. Maer de Schipper maeckt swarigheyt, vermits hier tydinge was gekomen, dat'er veel Kapers van Oostenden in Zee waeren. Ondertusschen lieten eenige Heeren van den Raedt my weten, datse een van haer Boden souden oversenden, daer mede myne brieven ende ook de Bode van haere Hoog Mog. overgebraght soude konnen worden, ende dat deselve sonder foute van daegh soude vertrecken. Desen dagh ben ick van goeder handt verseeckert, dat het Parlement heeft goedtgevonden eene considerabile besendinge te decerneren nae het Vereenighde Nederlandt, ende men doet my geloven, dat Sir *Henry Vane* selfs sig sal laeten bewegen, om die commissie

commissie aen te nemen, men sal van dese syde traghten het werck kort ende bondigh te maecken, ende gelyck men my verseeckert soo naeuwe ende vertrouwe Alliancie soecken te stabilieren, als tusschen twee distincte Staeten ende Natien kan werden opgereght. U Ed. sal nae syn gewoonlyke wysheydt wel konnen afmeten, dat aen den uytslagh van die Negotiatie seer veel sal syn gelegen. Ende vermits ick sonder roem wat confidentie by dien Heer hebbe gevonden, ende dat soodanige gelegentheden in den beginne wel dienen geleydt te werden, soo soude ick U Ed. in bedencken geven, of ick in dien tydt niet eens soude dienen over te komen, al waere het maer voor weynigen daegen, tot dat de saeken souden geprepareert wesen, ende dat de Regeringe van veele particulariteyten, dewelke niet konnen overgeschreven werden, volkomentlyck soude konnen geinformeert wesen. U Ed. sal sigh konnen erinneren, dat myne tegenwoordigheydt op de aenkomst van den Heer *Downingh* geen ondienst heeft gedaen, alhoewel deselve ten aensien van den Staet, ende ook van my in 't particulier, niet wel en heeft erkendt, het is seker dat hy veel goede officien heeft gedaen, dogh de maght is hem benomen om voortaen veel te konnen uytreghten. Ick hebbe in het particulier met eenige Heeren gesproocken, raeckende den Advocaet Monsieur *Gerbrant Sas* ende onder anderen met 604. die het belachelyck oordeelt, dat de Heer *Downingh*, gansch geene qualiteyt tegenwoordigh hebbende, sigh daer mede bemoeyt. Deselve is van gevoelen, dat eenige die haer selven in soo absurden werck niet derven vertoonen, haer van dien naem nogh soecken te dienen. Ick kan niet bedencken, dat iemant van dese Regeringe ende Natie die saecke anders kan opnemen, als dat de voornoemde Monsieur *Gerbrant Sas*, het op syn hals heeft gehaeldt, ende dat het Hof tot maintien van 't Reght van de Justitie wel heeft geprocedeert.

Waer meede my gantsch gedienstelyck aen U Ed. gebiedende, sal syn ende blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 10. July 1659.

P. S.

U Edts. Missive van den 4. deses is my wel gewerden.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 10. July 1659.

EDELE GESTRENGE HEERE,

COnsidererende dat de reysen te waeter door veel toevallen konnen geretardeert worden, soo hebbe ick geraeden gevonden den Brief met de Bylaegen voor U Ed. geschreven, om met de Boode desen avondt af te gaen, op morgen by forme van duplicate met de ordinaris Post te laeten afgaen. Hier valt mits de moeyelyckheden van de kaperyen ende anders, soo veel te lopen, dat het onmogelyck is geweest; de voorsz. Brief met de Bylaegen nogh eens te schryven. Ick hoop, dat U Ed. het niet qualyck sal nemen. Ende my hier mede gansch gedienstelyck aen U Ed. gebiedende, sal syn ende blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 10. July 1659.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 11. July 1659.

EDELE GESTRENGE HEER,

HEt is my leet, dat ick van myne brieven door de Bode te water aen den Heer Griffier afgesonden, ende by duplicate met de ordinaris Post op huyden bestelt, geen dubbelden voor U Ed. hebben konnen gereedt krygen. Ick bid U Ed. gelieve eens ernstelyk te overleggen, of het niet seer dienstigh soude wesen, dat ick op of omtrent de tydt, dat de Heer *Vane* van hier sal vertrecken, mede eens soude mogen overkomen, om de Regeringe van alles omstandigh ende getrouw bericht te konnen geven, ende om ook te beter de intentie van deselve ten aensien van 't beleydt der saeken alhier, te konnen innemen. Ick verseecker U Ed., dat ick hier voor soo korten tydt goede ordre soude stellen, om de daegelyckſche saeken waer te nemen. Ende geduerende de Onderhandelinge in Denemarcken en Hollandt, sal hier niet konnen gedaen worden, oversulcks sal het alles daer moeten waergenomen ende verright werden. Ik weet wel, dat U Ed. ende andere Heeren in de Regeringe, duysendt

maal

mael meer bequaemheydt hebben als ick, om de saeken van soodanige importantie te beleyden; eghter is het onmogelyck, dat deselve alle de particulariteyten raeckende desen Staet ende Natie, soo innerlycken als ick (die nu over de ses geheele jaeren daer in heb versleten) soude konnen weten. U Ed. sal nae syn gewoonlycke wysheydt wel konnen afmeten, dat aen den uytslagh van de Handelinge met die geene, die van hier daer toe sullen geëmployeert worden, genoeghsaem hanght het Welvaren ende de Rust van beyde de Staeten ende Natien, dewyle het seecker is, dat by ontstenteniſſe van eene goede conclusie, de jalousie soo seer de overhandt soude nemen, dat het myns bedunkkens onmogelyck soude wesen de uyterste verwyderinge te prevenieren. De Algoede Godt hoop ick, sal alles ten besten schicken; ende my hier mede gantsch gedienstelyck aen U Ed. gebiedende, sal altydt syn ende blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 11. July 1659.

Volght een Bylaege.

EXCELLENTISSIME DOMINE LEGATE,

RESCRIPTUM,

I. *Ex ore cujusdam Consiliarii Status se habere, non esse pro tempore consultum vel salutare Angliæ contra Hollandos Bellum decernere. Verendum enim, ne postea se Gallis & Hispanis jungerent.*

II. *Legatum Hollandicum suâ sponte coram Consilio Status fassum esse magni Hollandiæ interesse, Bellum hoc Septentrionale quam maturissimè componi.*

III. *Consiliarios ad Sundam abituros propediem, eosque viros esse bonos & bene tractabiles atque imprimis, Sueciæ rei non male cupientes; ut proinde non dubitandum, quin Regi Sueciæ optimè consulturi essent. Hæc præterita Posta, &c.*

Hoc ipso mane monstrata mihi Resolutio Consilii Status, Suecicis Ministris communicata (a nescio quo) resoluta: Refert Parlamentum res, Bellum illud Septentrionale concernentes, ad Consilium Status; ut curam agat Belli illud componendi, in quantum Angliæ interest.

Resolvit Consilium Status, realem assistentiam præstari; aut si ratio id non admittat Classis Domum non revertatur, &c.

Si quid ergo in rem agendum cito facto opus esse antequam discessum fecerint Commissarii, Excellentia Vestra mature judicabit, &c.

Aen den Heer Ambassadeur W. Nieupoort, den 18. July 1659.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Edts. Missive van den 8. twee van den 10., ende een van den 11. deser lopende maendt, syn my nae 't afgaen van mynen jonghsten van den 11. voorsz. wel ter handen gekomen, ende nademael ick by de voorsz. myne jongste gepretermitteert hebbe te antwoorden op de saeke van Doctor *Kuffelaer*, sal ick by desen seggen, dat ick niet kan sien voor hem eenige preferentie uyt te wercken te syn, in 't regard van de betalinge van alsulke Obligatien als hy tot laste van de West-Indische Compagnie in handen heeft, maer dat hy dien aengaende sal konnen ende moeten doen vigileren nevens andere Crediteuren.

Dat men sigh het werck van de kaperyen aldaer begint ter herten te laeten gaen, geeft alhier vry wat contentement, maer aengesien het geconcipieerde Placaet, gelyck U Ed. wel te reghte geremarqueert heeft, nog vry defectueus is, ende dat men alhier nogh de effecten van de ontslaginge niet gewaer wordt, soo blyft dienthalven nogh vry wat *rencune* in de gemoederen van veelen; ende sullen wy derhalven efficacieuse middelen, voornaementlyck tegens de eygen subjecten, verwaghten, ende den finaelen uytslagh van de voorsz. Deliberatien te gemoet sien, daerinne U Ed. onophoudelyck sal dienen te vigileren, gelyck de Heer *Downingh* op andere tyden alhier heeft gedaen, tot dat dienthalven ten synen volkomen contentemente, soodanige ordre is gesteldt, dat men nu geen klaghten ter wereldt is vernemende.

Ondertusschen heeft het voorsz. werck van de kaperyen, mitsgaeders het dilay van de bewuste, ratificatie ende meer andere sinistre toevallen de gemoederen alhier soodanigh geallarmeert gehadt, dat wy niet dan met veele moeyten de Leden van haer Ed. Groot Mog. Vergaderinge hebben konnen doen inclineren, tot soodanige Resolutien op 't groote werk van de Oostersche-Vrede, als ick oordeele salutair ende genoeghsaem nootsaekelyck te wesen, naementlyck om by soo verre Vranckryck ende Engelandt, immers de laetste van deselve, nevens haer Ho. Mog. gelieven te determineren ende vast te stellen reghtmaetige ende equitabele conditien, waer op de Vrede tusschen Sweden ende Denemarcken soude behooren te werden uytgewerckt, alsdan niet alleenlyck by formele executie van 't vierde Artikel van 't bewuste Haeghsche Tractaet, maer ook door positive middelen van contrainte de Koningh van Denemarcken af te brengen van syn tegenwoordige exceptie, ende voorts beyde

de

de hooghstgemelde Koningen de Vrede op de voorsz. vastgestelde conditien door 't employeren van gelycke middelen te doen aenwenden; Edogh meyne ick het werck tegenwoordigh in dat spoor gebraght te syn, dat wy reden hebben om dien aengaende secuer te wesen; hebbende haer Ed. Groot Mog. op gisteren gearresteert de concept-rescriptie op U Ed. jongste advisen van den 8. deses, daer van onder No. 1. copye hier nevens gaet, die wy nogh huyden sullen traghten ter Generaliteyt mede te doen aggreëren, om U Ed. sonder resumptie toegesonden te werden, ende voorts is ten selven daege by Commissarisen van haer Ed. Groot Mog. op 't voorsz. Oostersche werck uytgebraght, het advis, daer van copye onder No. 2. hier nevens is gevoeght. Ende alhoewel U Ed. by desselfs Missive van den 11. deses uytdruckelyck is adviserende, dat den Raedt van Staeten aldaer, ten selven daege een *messenger* afgesonden hadde met de Acten van de Ratificatie van 't voorsz. Haeghsche-Tractaet, soo heeft noghtans de Heer Resident *Downingh* ons bericht, dat sulcks niet en was, ende dat hy selfs niet vertrouwde de voorsz. Ratificatie te sullen ontfangen, voor ende aleer hy gerescribeert soude hebben, of de forme van dien, aldaer geprojecteert, hier ook soude werden gevolght; weshalven haer Ed. Groot Mog. dienthalven op gisteren mede geresolveert hebben, het gunt U Ed. uyt 't extract onder No. 3. hier by gevoeght, breeder sal gelieven te vernemen, daer op wy mede nogh huyden een gelyckformigh besluyt ter Generaliteyt, verhoopen uyt te wercken; daer op ick *en passant* onder U Edts. welbehaegen sal noteren, dat ick wel wenschte, dat U Ed. soo importante saeke niet positivelyck geliefde over te schryven, of U Ed. was van de waerheydt van dien met volkomen seeckerheydt bewust, aengesien door soodanighe abuysen alhier aen veelen groot misnoegen werdt gegeven.

Ondertusschen hebben wy geremarqueert, dat, ontwyffelyck by abuys, in de voorsz. geprojecteerde Ratificatie, de Naem van den Heer *Downingh* gesteldt is, voor die van den Heer Ambassadeur *du Thou*, 't welck notoirlyk niet en kan passeren, aengesien nae 't gebruyk van 't geheel Christenryck, een Resident, alhoewel van een veel eminenter Staet noodtsaekelyck syn Rangh moet nemen ende houden, agter die van een Ambassadeur, alhoewel van een minder staet, als U Ed. ten vollen bekendt is, gelyck dan ook de Heer Resident *Downingh* sulcks altydt mede heeft erkent, ende dienvolgende ook in alle de Exemplaren van 't voorsz. Tractaet, syn Naem doen stellen aghter die van den Heer Ambassadeur *du Thou*, soo wel in die Exemplaren die hy selfs heeft geteeckent, als in de andere; nemende mede selfs ten huyse van den Heer Ambassadeur *du Thou* syn plaetse altydt beneden; de gemelde Heer *Downingh* heeft ook aengenomen hier nevens derwaerts te sullen schryven, dat 't voorsz. abuys geredresseert moge werden; ende U Ed. gelieve dogh de handt daer mede aen te houden, op dat over de voorsz. formaliteyt geen nieuwe contestatien komen te vallen tot veraghteringe van de saeke selfs.

Wy hebben met seer groote aengenaemheydt alhier vernomen, dat men daer eene considerable besendinge herwaerts gedecerneert heeft, ende met nogh meerder contentement, dat de Heer *Vane* sigh daer toe wel moghte laeten gebruycken; wy houden het selve voor een seecker teecken, van een sincere ende

ernstige intentie tot vermeerderinge ende versterckinge van de Vriendtschap met desen Staet, ende het soude myns beduunckens ten hooghste dienstigh wesen, dat men van nu af aen het werck van die groote Negotiatie begonde te prepareren, soo om daerinne op de overkomste van soodanigh gequalificeert Minister, een spoedigh besluyt te maecken, alsmede, op dat deselve niet moghte overkomen met soodanige last, die, ofte met de Constitutie van de Regeringe alhier, ofte met het humeur van dese Natie, ofte met de reghtvaerdigheydt nae ons oordeel, niet soude konnen bestaen; ende daer omtrent sal myns beduunckens, te eenemael geprecaveert moeten werden; Eerstelyck al 't geene nae den Naem, of nae het effect van een *coalitie* directelyk ofte indirectelyck soude trecken; Ten Tweeden, dat geen engagement ter wereldt gepresupponeert werde, om desen Staet directelyk of indirectelyck te trecken in de querelle die de Republycke van Engelandt tegenwoordigh met Spanjen is hebbende: Ende Ten Derden, dat men geene gedaghten hebbe tot offensive Liguen, maer dat het werck moge werden aengeleydt tot eene defensive Alliancie ende Marine, op de gronden vervat in de voorgaende haer Ed. Groot Mog. Resolutie van dato den 23. Juny des jaers 1656., U Ed. voor desen toegesonden; ende daer van ten overvloet wederomme onder No. 4. copye hier nevens gaet. Indien U Ed. iets soude mogen te vooren komen, 't welck schynen soude aen een van de voorgeroerde drie Klippen te konnen stooten, soo meyne ick, dat U Ed. wel sal doen, die van de Regeringe aldaer, daer omtrent alle hoope te benemen, ende te eenemael af te snyden, aengesien, nae myn oordeel, desen Staet sigh nooit tot iets diergelycks sal konnen of behooren in te laeten.

Als ick naeder sal geinformeert wesen, van de seeckerheydt ende van den tydt, van de overkomste van den gemelden Heer *Vane*, sal ik gaerne die saeke daer toe helpen dirigeren, dat U Ed. permissie moge werden gegeven, om tegen deselve tydt eens over te komen.

Ick hebbe gemeynt tot U Edts. informatie nodigh te wesen, dat deselve hier nevens gediendt werde, van de Brieven ende Bylaegen by den Heere Lieutenant-Admirael den eersten, 2. ende 7. deses de Regeringe toegesonden, gelyck deselve ten dien eynde onder No. 5. hier bygaen, daer uyt U Ed. sal gelieven te vernemen, dat de Chefs van de Vlooten van beyde de Staeten met den anderen volkomentlyk syn verdraegen, in conformiteyt van 't gunt tusschen die van de Regeringe aldaer ende U Ed. den 13. Juny, laetstleden was versproken; alhoewel de Heer *van Wassenaer* aghtervolgende de aenschryvinge van haer Hoog Mog., in dato den 20. daer aenvolgende, wel die forme hadde mogen observeren, dat men daer over tusschen de Heeren Gedeputeerden van desen Staet, ende de Ministers van Engelandt geconvenieert hadde, op dat alsdan te gelyck de Koningh van Sweden van syne syde hadde mogen aennemen, van alle Hostiliteyt te desisteren, ende dat ook het secours binnen Coppenhage hadde mogen werden gelandt, waer aen ick oordeele ten hooghsten te wesen gelegen, niet alleenlyck om redenen in myne voorgaende Missiven uytgedruckt, maer ook, om dat het selve secours daer binnen wesende, een kraghtigh middel aen de handt geven soude, om daer door den Koningh van

Dene-

Denemarcken tot de Handelinge, ende tot de acceptatie van de Vrede effective re constringeren; daer toe nae ick voor de handt oordeele, het werck noodtsaeckelyck sal moeten komen; ende haer Hoog Mog. hebben over sulcks als nogh in aller haest ordre gegeven, dat het voorsz. secours sonder eenigh uytstel binnen Coppenhage soude mogen werden gelandt, conform de Resolutie * onder No. 6. hier nevens gevoeght.

Alhoewel de saeke van den Advocaet *Sas*, by sigh selven gantsch geen faveur meriteerde, soo hebben haer Ed. Groot Mog. eghter om den Heer *Downingh* op syn afscheydt te believen, ende eene gunste te schencken, geordoneert, dat de sententie tegens den selven *Sas* gewesen, soude blyven buyten executie, sulks als U Ed. uyt het Extract onder No. 7. hier nevensgaende, naeder sal gelieven te vernemen.

De saeke van den Heer *Honywood*, is gisteren op 't tapyt geweest; ende vermits van de Stadt van Leyden geene Gedeputeerden, maer alleenlyck de Pensionarissen op de deliberatie present quamen, soo is de voorsz. saeke derhalven opgehouden, maer ick meyne U Ed. by desen wel te konnen verseeckeren, dat de voorsz. saeke in korten tot een gewenscht besluyt gebraght sal konnen werden. Waer mede desen afbreeckende, sal ick verblyven,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 18. July 1659.

Hier nevens gaen eenige redenen tot justificatie van de Pointen van Drontheim &c. opgesteldt, daer van U Ed. sigh mondelinge in Conferentien ofte Aenspraecken soude konnen dienen, voor soo veel U Ed. sal oordeelen, dat deselve op de gemoederen aldaer ter intentie van den Staet van goede operatie sullen konnen wesen.

P. S.

Ick hadde gaerne gesien, dat wy van de vier openstaende Pointen Drontheim, Bornholm, Ween ende 't Millioen, de twee middelste hadden mogen laeten vallen, om de anderen daer door te obtineren; maer sulks heeft niet willen succederen, eghter indien U Ed. de vier nae alle mogelycke aengewende devoiren, niet sal hebben konnen uytwercken, soude het myns bedunckens niet ongeraeden wesen, dat U Ed. als voor syn particulier spreeckende, de Heeren aldaer soude in bedencken geven, of deselve niet soude geraeden vinden, op dien voorslag den Heer Resident *Downingh* te lasten, om daer op alhier te mogen concerteren, ende ons daer toe konnende disponeren, de ordres directelyck nae de Sondt te mogen affenden.

* Zie *Secrete Resolutien* II. Deel, pag. 74. in Quarto.

Aen

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 18. Juny 1659.

EDELE GESTRENGE HEER,

HEt geene ick onder aen 't eynde van myne nevensgaende Missive geschreven hebbe, naementlyk dat ik niet had konnen uytwercken, dat men volgens myn voornemen de twee Pointen van de vier hadde mogen lacheren, ende dat ick eghter daer toe nogh hope hadde, is in diervoegen te verstaen, in cas de Regeringe alhier kan verseeckert syn, dat men daer mede van 't geheele werck sal afwesen, ende dat van de syde van Engelandt de twee anderen mede necessair gemaeckt ende absolutelyck onder 't verbant gebraght werden; Daer van ick den Heer Resident *Downingh* ook eenige hope gegeven hebbe.

Ick hebbe met den gemelden Heer *Downingh* ook propoosten gehadt over 't subject van de bewuste Alliantie in mynen nevensgaenden geroert, ende hebbe syn Ed. positivelyck gewaerschout van de drie Pointen, die daeromtrent stonden te vermyden, daer van ik U Ed. in den voorsz. mynen nevensgaenden mentie gemaeckt hebbe, sulcks dat hy ontwyffelyck daer over hier nevens mede in gelycker voegen aen den Heer *Vane* sal schryven.

Ick vinde meer ende meer nootsaeckelyk, dat men alhier continuelyck blyve concerteren tusschen de Ministers van de drie Staeten, ter tyden ende wylen toe, dat alles nopende de Oostersche saeken finaelyck sy geadjusteert, ende bemercke, dat de interruptie die daeromtrent geweest is, albereyts de saeke veel te rugge geset heeft; ik bidde, dat U Ed. alle 't selve ende de saeken in mynen nevensgaende vervat, aen den voornoemden Heer *Vane* in eene particuliere Conferentie gelieve bekent te maecken, ende my op alles ten spoedighsten U Edts. wedervaeren over te schryven, voornaementlyk op de Missive * van de Heeren Staeten Generael, die U Ed. hier nevens sal ter handen komen, aengesien het werck alhier niet langer gedilayeert kan werden, maer dat men nae den uytslagh van dien de deliberatien sal moeten reguleren; Waer toe desen alleenlyck dienende, sal ick verblyven,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 18. July 1659.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 18. July 1659.

EDELE GESTRENGE HEER,

ICk hoop, dat myne brieven van den 8., 10. ende 11. deses U Ed. wel ter handen sullen syn gekomen, dessels Missive van den 11. voornoemt is my gisteren

* Zie *Secrete Resolutien* II. Deel, pag. 81. in Quarto.

gisteren wel gewerden. Het is my van herten leet, dat ik gemeent hebbende wel te doen soo ongeluckigh ben, dat het anders werdt opgenomen, dogh houde my aen U Ed. over dessels trouwe genegentheyt in dese tegenspoet ten hooghsten verobligeert. Het is my ten hooghsten aengenaem geweest te verstaen, dat haer Ed. Groot Mog. hebben goedtgevonden de saeken ter Generaeliteyt daer heenen te dirigeren, dat een Persoon uyt derselver Provincie tot myne assistentie ten spoedighsten herwaerts soude mogen gesonden werden. Ick sal dessels overkomste met verlangen te gemoet sien, ende met'er daet bewysen, dat ick geen ander oogmerck of interesse heb, als het geene is streckende tot de behoudenisse ende 't welvaren van myn lieve Vaederlandt.

In het begin van dese weeck wierdt my geseydt, dat de meeste Leden van het Parlement oordeelden, dat men de Heer *Vane* alhier niet soude konnen missen, ende dat men het oogh hadt op den Heer *Whitlock*; Ick hebbe met circumspectie aen eenige Leden bekent gemaeckt, dat die Heer sig doorgaens wat eensydigh voor Sweden heeft getoont, ende geseyt, dat ick vertrouwde, dat als de eerste de commissie geliefde aen te nemen, dat hy met Godes hulpe in korten tydt, nu haer Ed. Groot Mog. Staetsgewyse syn vergaedert, veel goets tot rust ende vreede van beyde de Staeten ende Natien soude konnen uytwercken. De alhier aenwesende Sweedtsche Ministers bemoeyen sig geweldigh, om jalousie tegens Vranckryck te verwecken, voorgevende dat'er eene Handelinge is tusschen dat Koninghryck ende den Staet der Vereenighde Nederlanden, tot prejudicie van dese Republyck; De Heer *de Bourdeaux Neufville* is daer over niet wel genoegt: Deselve rockenen ook nae haer uyterste vermogen, om dese Regeringe tot actuele assistentie voor Sweden tegens Denemarcken ende 't Vereenigde Nederlandt te engageren; Tot dien eynde practiseren sy daegelyks vreemde tydingen, diese door haere vrienden weten te debiteren.

Ick hebbe desen naenoen gehoort, datse morgen weder in het Parlement sullen delibereren raekende de besendinge aen haer Ho. Mog. byaldien de Heer *Vane* werdt geëxcuseert, soo hoop ick eghter, datse een gedisinteresseert ende opreght Persoon sullen oversenden, sonder veel tydt te verliesen om te beter in den Haege met onderlingh concert de saeken van 't Oosten te bevorderen. Ick hebbe lange ende met ernst daer over met Sir *Anthoni Ashley*, *Cooper*, *Loot* ende *Thompson* gesproocken. De Algoede Godt, hoop ick, sal alles ten besten schicken, ende U Ed. in syne genadige bescherminge houden; Waer mede afbreeckende, sal verblyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 18. July 1659.

Volght een Bylaege.

EXCELLENTISSIME DOMINE LEGATE,

QUid nunc postremo statutum à Parlamento sit, ex iis, quæ novissime scripsi facile erit intelligere. Relationi illi non potui non fidem tribuere, quippe ab ipso Frisendorffio profecta. In Litteris vero, quæ Fleetwodius ad Regem, nunc Resolutionem talem esse, ut si Danus ad nullas omnino Pacis conditiones ineundas compelli posset, eam Classis Anglicana assistentiam Sueco præstet, qualem Hollandi Dano; aut, si ratio penitus expugnet, Classis Domum revertatur.

Hollandos gravissime peccasse contra nuperos Tractatus, ampla verborum contentione Consilio Status à Suecicis Ministris expositum est, qui inter alia totum Classis Hollandiæ in Belto partitæ positum accuratissima delineatione exhibuerunt.

Quæ de Angliæ Statu Ministri Suecici sentiunt, ex his ipsorum Verbis Colligi potest: Here is a generall discontent. God grant, it may not do præjudice to our Kings affairs &c.

Cras aut postridie dabo accuratiora, quos adeundos propter ea habeo nunc discessum parantibus Commissariis, solito occupatiores sunt: Aditum mihi faciliorem admittent post discessum.

Inter alia quoque mentio facta in dictis Literis rem Sueciam hi aliquatenus acceptiorem reddi; eo, quo Rex Galliæ Fœdus Defensivum (vulgo a defensive Alliance*) Hollandis obtulerit, & Gallicus Legatus jam dum ob multas rationes exosus factus sit; eique occasioni se (Ministros puta Suecicos) gnaviter inhærere, &c.*

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 24. July 1659.

EDELE GESTRENGE HEER,

NAe 't afgaen van mynen jongsten in dato den 18. deser lopende maendt, is my U Edts. Missive van den selven dato wel ter handen gekomen, ende wy sullen alhier met aengenaemheyt te gemoet sien een extraordinaris besendinge van 't Parlement aldaer, op de gronden in de voorsz. myne jongste breder geëxpresseert, ende ook om verder de handt te houden tot uytwerckinge van de Vreede in 't Noorden; Op welk subject de Heer Resident *Downingh* voorleden Saturdagh ter Vergaederinge van haer Hoog Mog. ingedient heeft de Memorie onder No. 1. copyelyck hier nevensgaende, ende daer op is volgens de Resolutie by haer Hoog Mog. ten selven daege genomen, ende onder No. 2. hier by gevoeght, voorleden Maendagh den 21. deses Conferentie gehouden tusschen de Heeren Ambassadeur *du Thou*, Resident *Downingh* ende de Gedeputeerden van haer Ho. Mog., in welke Conferentie ten wedersyden wytloopig is geraisoneert op de bewuste vier Pointen vervat in haer Ho. Mog. Missive den

den voorsz. 18. deses aen U Ed. afgesonden, welcke Conferentie geëyndight synde met reciproocke versoek, om reden over ende weder over geallegeert rypelyk te willen pondereren, ende sig naeder bedencken, is by haer Ho. Mog. nae gedaen rapport ende iterative debatten daer op ter Vergaderinge van haer Hoog Mog. den 22. ende 23. deses de eerste reyse tot half drie ende de tweede reyse tot drie uuren nae de middag gevallen eyndelyk met vier stemmen van de vier voorsittende Provincien tegens de aenteeckeninge van de drie volgende ter nauwer noodt overgehaelt de conclusie onder No. 3. copyelyck hier nevensgaende, daer op wy nogh den voorsz. 23. deses de Conferentie met de gemelde Ministers hebben gecontinueert, ende is in deselve Conferentie nae verscheyden debatten ende voorslagen eyndelyck met onderlingh goetvinden opgestelt het bygaende onder No. 4. 't welck by defect van last van de Heer Ambassadeur *du Thou*, met uytlatinge van de naem van Vranckryck in diervoegen heeft opgestelt moeten werden; Ende heeft eghter de gemelde Heer *du Thou* aengenomen 't selve ten spoedighsten te senden aen den Heer Ambassadeur *de Terlon* met recommandatie, om de sacke dien conformelyck soo veel te faciliteren als 't eenighsints doenlyck sal syn.

De Heer *Downingh* heeft ons verklaert soodanige last te hebben, dat hy ons daer op konde verseeckeren, dat het voorsz. geconvenieerde van wegen de Republycque van Engelandt aen de Heeren derselver Plenipotentiarisen aen de Hoven van Sweden ende Denemarcken *ilico* soude werden toegesonden, met last om sigh daer nae precieselyck te reguleren; ten welken eynde hy aengenomen heeft het selve door een expressen nae Engelandt af te vaerdigen, ende dien onvermindert ook directelyck af te senden aen de Heeren Plenipotentiarisen, om te dienen tot haere naerightinge.

Het uytblyven van de Acte van Ratificatie op 't Tractaet van den 21. May laetstleden, nae 't gunt U Ed. dienthalven by desselfs Missive van den 11. deses heeft overgeschreven causeert alhier groote murmuratie onder veelen, ende soo wel van de Leden van Hollandt, als van de Provincien; Ende in cas deselve op ofte voor het aenkomen van de brieven, welcke wy op Woensdagh toekomende die wesen sal den 30. deses van daer verwaghten, niet aengekomen syn, ben ick ten hooghsten bedught, dat het werck alhier t'eenemael te rugge lopen sal; Wy sullen ook van U Ed. alhier pertinente ende seeckere informatie te gemoet sien, of men ook aldaer het voorsz. geconvenieerde sigh in allen deele wel heeft laeten gevallen, ende de voorgeroerde Heeren Plenipotentiarisen dien conformelyck geinstrueert ende gelast; Waer mede desen afbreeckende, sal ick verblyven,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 24. July 1659.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 24. July 1659.

EDELE GESTRENGE HEER,

HEt naeder geconvenieerde op huyden, is myns bedunckens wel niet volkomen satisfactoir, ten regarde van den Koningh van Denemarcken, voornamentlyck voor soo veel Bornholm in gevolge van dien soude konnen blyven onder Sweden, 't welck ten opsighte van de trouwe, by de Inwoonderen van dien betoont, vry wat hardt soude wesen, maer eghter ingesien synde, dat de hooghstgemelde Koningh van Denemarcken restitutie sal bekomen, van soo notable Landen ende sterckten die tegenwoordigh syn onder de maght van den Koningh van Sweden, sonder daer vorens iets by maniere van uytkoop ofte verwisselinge te geven of af te staen, jae dat syne Majesteyt selfs nogh daer en boven sal komen te profiteren een millioen guldens ende het notable ampt van Drontheim soo dunckt myn voorwaer, dat syne Majesteyt daer door alle regtvaerdige redenen van klaghten syn benomen.

U Ed. gelieve particulierlyck te vernemen, of ook by de Regeringe aldaer positive last ende aenschryvinge toegesonden werdt aen de Heeren derselver Plenipotentiarisen in Denemarcken over het voorsz. millioen, dat naementlyck, het selve mede gehouden werde, als eene conditie necessair, ende dat by onverwaght refus van den Koningh van Sweden, syne Majesteyt door het compulsoir, aen 't eynde van 't geconvenieerde geëxpresseert, daer toe sal werden gehouden, gelyck de innerlycke meyninge is van de contrahenten selfs volgens de consonante verklaringen van de Heeren *du Thou* ende *Downingh*, alhoewel de woorden dienaengaende in 't voorsz. geconvenieerde wat flauw syn gestelt, vermits de gemelde Heer *Downingh* verklaerde daer toe niet explicitè gelast te wesen, hebbende eghter aengenomen, dienthalven soodanigh te sullen schryven aen de Heeren syne Superieuren, dat de gemelde Heeren Engelsche Plenipotentiarisen; 't voorsz. Point ook nevens de Ministers van desen Staet voor necessair houden sullen; Het welck ook dienvolgende effective, sal moeten werden gepresteert, aengesien de onse daer op sullen moeten blyven staen, volgens de Resolutien van haer Ho. Mog. ende de expresse aenschryvinge haer dienthalven met voorweten van de gemelde Heer *Downingh* gedaen; Alle het welcke ick van myn devoir geaght hebbe, U Ed. mitsdesen bekent te maeken; Verblyvende altydt,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 24. July 1659.

Aen

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 25. July 1659.

EDELE GESTRENGE HEER,

BY 't geene ick U Ed. gisteren hebbe geadviseert ende daer van de duplicaten wederomme hier nevens gaen, wete ick tegenwoordigh niet naeder te voegen, dan alleenlyck, dat wy met soodanige candeur ende openhertigheyt gehandelt hebben met den Heere Resident *Downingh*, dat wy hem autentycquelyck hebben ter handen gestelt alle de Resolutien van haer Hoog Mogende op het subject van de naeder conventie van den 24. deses, ende selfs de laetste Resolutie van den voorsz. 24. tot approbatie ende executie van deselve naeder conventie * genomen, daer van U Ed. hier nevens een exemplaer van wegen haer Hoog Mog. toegesonden werdt; ende wy sullen dienvolgende ook van de syde van Engelandt gelycke candeur ende openhertigheyt verwaghten, ende in specie mede, een opreghte copye van de ordre, die aen de Heeren Plenipotentiarisen van de voornoemde Republycke, in Denemarcken, in gevolge van de voorsz. naeder conventie sal werden toegesonden; By welcke occasie ick my verplight vinde, U Ed. alhier in bedencken te geven, of deselve niet soude geraden vinden voortaen alle de Resolutien ende Acten die U Ed. van wegen de Regeringe aldaer ter handen werden gestelt, niet alleenlyk by 't translaet, maer ook in de Originele Taele, 't sy aen haer Hoog Mog. 't sy aen haer Ed. Groot Mog. over te senden, gelyk voor desen plagt te geschieden, op dat men daer door de faculteyt kryge, om somwylen eenige passagien die of vitieuselyck gecopieert of in 't translaet wat duyster gestelt mogen syn in 't Orgineel nae te sien ende alsoo den reghten sin te seeckerder te assequeren.

Wy hebben tot nogh toe de gerequireerde Ratificatien van daer niet vernomen, 't welck merckelycke jalousien by veelen veroorsaeckt, ende ook aen de Provincien ende Leden de liberteyt laet, om selfs buyten, jae tegen het Tractaet haere advisen te laeten gaen, daer door ons dan ook des te meerder difficulteyt ontmoet is, in de voorsz. deliberatien over de voorsz. naeder conventie alhier gevallen; ende in cas wy door de rescriptie op de Resolutie die U Ed. tegenwoordigh van haer Ho. Mog. toegesonden werdt, niet gerust gestelt worden van de approbatie ende confirmatie, mitsgaeders van de precise executie van 't voorsz. naeder geconvenieerde, soo sie ick dienthalven geen minder ontsteltenis ende jalousie te gemoet, als het uytblyven van de voorsz. Ratificatie albereyts heeft gecauseert; Waer mede afbreeckende verblyve,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 25: July 1659.

* Zie *Secrete Resolutien* II. Deel, pag. 88. in Quarto.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 25. July 1659.

EDELE GESTRENGE HEER,

ICk heb den brief van den Heer *Downingh* aen den Heer *Vane* met circumspectie doen bestellen, vermits veel Leden ende vooral de Sweedtsch-gesinde, met groote jalousie tegens hem syn ingenomen, ende hebbe daerom ook in de eerste Conferentie goetgevonden te blyven insisteren op de bewuste vier Pointen, gelyck ick ook gedaen hebbe in myne Memorie, naederhandt by geschrifte overgegeven, daer op my nogh, geen antwoordt is toegekomen, alhoewel ick daerom geduerighlyck doe aenhouden, ende byaldien ick desen avont niet naders daer af en verneem, soo sal ik morgen weder een Conferentie versoeken, ende my met behoorlycke circumspectie gedragen, nae den inhout van U Ed. Missive; Dewelcke my eerst desen morgen is ter handen gekomen, maer hebbe de duplicate al op Dingsdag laetstleden ontfangen. Hier is iets op handen geweest tegens de tegenwoordige Regeringe. De Heer *Vane* seyde my in de laetsteConferentie, dat'er een swarte Wolk was geweest, maer datse genoegsaem was gedissipeert, ende datse ook wel bericht waeren, dat'er dapper gewoeldt wierdt, tegens de beste Regenten van de Provincie van Hollandt; Dat hy hoopte, dat men aldaer mede op syne hoede soude wesen. Men is hier soo besigh om de Militie van de Landtsaten te stabilieren, ende om geldt-middelen te vinden voor de Armée ende de Vloten, dat'er qualyk van iets anders werdt gesprooken: Sulks dat ick nog niet heb konnen vernemen of, en wanneer de Heer *Vane* staet maekt van hier te sullen vertreecken. Ick kan geen gelegentheyt vinden, om met syn Excellentie alleen te konnen spreeken. Den Raedt van Staeten is niet wel vergenoegt dat haer eygen *messenger*, die op den 11. deses van hier is vertroken, nog niet en is wedergekeert. De Heer *Vane* heeft my soo daetelyck nogh doen verseekeren, dat ick met den eersten antwoordt sal hebben op myne Memorie; Ende dat de Acten van Ratificatie gereedt syn om overgesonden te werden met een expresse Bode, soo haest als ick den Bode van haer Hoog Mog. van hier soude laeten vertrecken. Ick verseeker U Ed. dat ik daer in geen tydt ter werelt sal versuymen; Ende hier mede my gantsch gedienstelyck aen U Ed. gebiedende, sal altydt syn ende blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 25. July 1659.

Volght

Volght een Bylage.

EXCELLENTISSIME DOMINE LEGATE,

REscriptum,

Commissariorum, àd Sundam ablegatorum, instructionem (ut sibi pro certo relatum) talem esse; nempe ut ante omnia curam agant, ne in Tractatibus quicquam in præjudicium Angliæ statuatur; deinde vero rem Suecicam præ Danicâ sustineant, quantum aliquali ratione fieri posset. De cætero vero, si ad Pacem Danus flecti omnino non posset cum æquis conditionibus, tale Sueco Anglica Classis ferat auxilium, quale Hollandica Dano: Ubi vero postulata Regis Sueciæ modum & justitiam prorsus excedere videntur, Classis tum re infectâ revertatur domum. Adjiciunt Suecici Ministri: Si quidem ex ore diversum isthæc percepisse, attamen se ex animo vovere, ne Rex Pacem, quæ æquis conditionibus obtineri posset, amplecti recuset; quantum enim verbis & promissionibus Anglorum tribuendum esset, ipsum hactenus satis expertum esse.

Interea vero se Consilio Status sufficienter remonstrasse, quantopere violaverint Hollandi Tractatus nuperos ferendo quovis modo Danis auxilium, &c. Legatum vero Hollandicum contrarium docuisse; ut proinde nihil aut saltem parum moveri potuerit Consilium.

Declaratio Regis Sueciæ præterita posta allata est; qua profitetur animi propensionem ad Pacem universalem, modo media rei huic officiendæ idonea a Mediatoribus excogitari possent. (Ego rem eò devenisse, gaudeo.) A Dano sibi injuriam fieri, asserit; in eo quod dicam aversari, ipsum Pacem aversari, & bellum malle; contrariumque retorquet in Danum, &c. Jubet Ministros suos hic diligentiam adhibere, monendo ut Classis Anglicanæ, cui victualia ultra mensis spatium non suppetunt, de novo ex Angliâ providentur.

Pyratæ admoniti sunt a Ministris Suecicis, ut naves & bona capta in Duynkerkam inferant, non vero Angliam; utpote quod ibi, non hic, ea distrahi, & vendi possent, &c.

Aen den Heer Ambassadeur W. Nieupoort, den eersten Augusty 1659.

EDELE GESTRENGE HEER,

NAe 't afgaen van mynen jonghsten in dato den 25. der voorleden maendt syn my beyde U Edts. Missiven van den selven dato wel ter handen gekomen, ende hebben wy van 't overkomen der bewuste Acten van Ratificatie alhier, nogh niets vernomen, die wy noghtans ingevolge van U Edts. schryvens

vens, ende de verseeckeringe van den Heer *Downingh* alle dagen te gemoet hebben gesien; Ondertusschen verwagten wy mede de communicatie van de ordres die van wegen de Regeringe aldaer aen de Heeren derselver Plenipotentiarisen in 't Oosten gegeven sullen syn, in executie van 't naeder geconvenieerde van den 24. der voorlede maendt, in myne Missive van den selven dato breder geroert; Het welck naeder geconvenieerde volgens 't geconcerteerde van gisteren, ten huyse van den Heer Ambassadeur *du Thou* desen naemiddagh tot meerder seekerheyt ende vastigheydt van dien door den Heere Resident *Downingh* wegens de Republycke van Engelandt, ende den Heere *Vrybergen* daer toe van haer Ho. Mog. als gepresideert hebbende over de conclusie den voorsz. 24. op 't voorsz. subject genomen, specialyck geauthoriseert, van desen Staet sal werden onderteeckent; de gemelde Heer *du Thou* konde sigh tot de voorsz. teekeninge by defect van last niet inlaeten, maer nam dien onverminderdt aen daer over noghmaels favorabelyck te sullen schryven, soo wel nae den Heer Ambassadeur *de Terlon* directelyck als nae 't Hof van Vranckryck.

Ondertusschen, op dat wy van onser syde allenthalven souden doen blycken onse ingenuiteyt in de voorsz. saeke, hebben wy den gemelden Heer Resident *Downingh* doen communiceren de speciale last, die haer Ho. Mog. nogh huyden syn gevende aen de Heeren derselver Extraordinaris Gedeputeerden *in loco*, nopende het Eylandt Ween, welcken aengaende deselve Heer *Downingh* bekommert was, dat by 't voorgeroerde naeder geconvenieerde niet uytdrukkelyck of klaer genoegh was gedisponeert; Ende sullen wy daer en tegen ook de communicatie van soo klaere en duydelycke ordre nopende de bewuste viermael honderdt-duysendt Ryckdaelders van die syde te gemoet sien.

Aengaende de saeken van de Kaperyen hebben wy uyt U Edts. jongste brieven niet konnen bespeuren of ende in wat termen 't geconcipieerde Placaet aldaer was gepubliceert, ofte niet; Welcken aengaende ick wil vertrouwen, dat geen manquement sal wesen, aengesien die saeke de Regeringe alhier ten hooghsten ter herten gaet.

De authorisatie van den 23. July U Ed. dienaengaende gegeven is soodanig, als U Ed. wel bewust is, dat men van die syde al lange van ons heeft gedesidereert, naementlyk, dat alle prysen op de Ingesetenen, 't sy van Engelandt 't sy van desen Staet in Zee verovert ende in de Havenen van de een of de ander ingebragt, aenstonts by authoriteyt aen de regte Eygenaers souden werden gerestitueert, 't welck voorwaer een seer avantagieuse aenbiedinge is voor Engelandt, ten opsigte van de presente hostiliteyt die deselve nog hebben met Spanjen; Ende houde ick voor gewis, dat in cas de voorsz. aenbiedinge by die van Engelandt tegenwoordigh niet en werdt geamplecteert, sulcks naederhandt als van de syde van Spanje tegens de excessen van de Biscaysche ende andere Roverye de vereyschte ordre sal syn gestelt, alhier niet geobtineert sal konnen werden.

Ick hebbe U Ed. voor desen ende nogh jongst den 18. der voorleden maendt overgeschreven eenige considerатien tegens de abusive informatien, die ick beright was, dat men aldaer hadde van de sentimenten deser Regeringe, omtrent het stuk van de gemeene Alliancie, tusschen Vranckryck, Engelandt ende de-

sen

ſen Staet aen te gaen, ende ſal verlangen daer op U Edts. ondervindinge ende ſentiment by reſcriptie te mogen verſtaen.

Het ſal myns oordeels ten hooghſten dienſtigh weſen, ſoo wel voor Engelandt als voor deſen Staet, dat de Acte van guarantie, die by voortgangh van de Vreede tuſſchen Sweden ende Denemarcken by de drie Staeten ſal moeten werden gepaſſeert, ſigh ook ſpecialyck mede extendere over de obſervantie van 't bewuſte Elbingſche Tractaet met de Elucidatien, daer van ick de Heeren haer Hoog Mog. Extraordinaris Gedeputeerden aen de Koningen van Sweden ende Denemarcken hebbe geadverteert, ende haer Ed. met eenen overgeſchreven myne conſideratie op 't geheele werck van de executie van 't geconvenieerde, tuſſchen de drie Staeten in ſulcker voegen, als U Ed. uyt de copye van de Miſſive dienthalven by my den 28. der voorleden maendt overgeſchreven, ende waer van ick niet ondienſtigh geaght hebbe tot U Ed. informatie de copye hier nevens te voegen, breder ſal gelieven te bemercken; U Ed. gelieve occaſie te ſoecken, om den Heer *Vane* te diſponeren, ten eynde ſyne Ed. in gelyker wyſe ende voornaementlyck ten aenſien van de voorgeroerde guarantie mede gelieve te inſtrueren de gemelde Heeren Plenipotentiariſen aldaer nae den Oriſondt afgeſonden.

De Ratificatie aen de Soone van den Heer *Honywood* alhier gedaen door het confereren van de Compagnie te paert van ſyn Vaeder op deſſelfs Perſoon, daer van U Ed. ontwyffelyck al voor de receptie deſes ſal ſyn verwittight, is in de Vergaderinge met ſeer goede gratie ende eenparige toeſtemminge gepaſſeert; Ick hoope, dat ſulcks ſyne Vrienden aldaer des te gevalliger ſal ſyn geweeſt.

Waer mede my voorts refererende 't geene U Ed. hier nevens van haer Ho. Mog. toekomen ſal, ſal verblyve,

Edele Geſtrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den eerſten Auguſty 1659.

Aen den Heer Raedt-Penſionaris J. DE WITT, Weſtmunſter den 26. July 1659.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Ed. gelieve verſeeckert te weſen, dat ick nae myn uyterſte vermogen hebbe gearbeyt, om deſe Heeren te bewegen tot de vier bewuſte Pointen, ende heb daer op nogh deſen morgen ſeer geürgeert, ende haer Ed. mondeling voorgedragen de redenen ende motiven vervat in een geſchrift, my giſteren nevens U Ed. Miſſive van den 18. deſer ter handen gekomen, ende haer aengeweſen, dat haer aen de ſubſiſtentie van den Koningh van Dene-

marcken ten hooghsten is gelegen; haer Ed. seyden, datse in der waerheydt genegen waeren, om nevens de Vereenighde Nederlanden dien Koningh te mainteneren, ende seyden my, datse hoopten, dat men in Hollandt op syn hoede soude wesen tegens die geene, die in troubel waeter soecken te visschen, ende die het Volck ophitsen niet alleenlyck tegens de Regeringe, maer ook tegens de principale Regenten van die Provincie. De Heer *Vane* seyde, dat Godt alleen het hadt wederhouden, ende dat wy andersints soo lange niet buyten openbare verwyderinge souden syn gebleven, ende dat het werk soo heeft gelegen, dat by aldien de eerste stilstant niet en waere geprolongeert geweest, dat wy seeckerlyck al in Oorlogh souden syn geweest, dat het onmogelyck is, dat men in de Sond soude veghten ende elders Vriendtschap houden, dat hy wel wenschte, dat wy een middel konden vinden, om alle diffidentien daer door te konnen weghnemen, ick antwoordde, dat syn Ed. daer toe veel konde contribueren, ende dat ick hem van de sincere intentie van de Heeren myne Principalen konde versceckeren. Daer op seyde hy, dat hy geloofde dat'er veele eerlycke Luyden waeren, die op het interesse van het gemeen, ende van geen simpel Persoon saegen, maer dat men hier goede naerightinge hadt, dat'er veel woeleryen tegens de Regeringe waeren, en dat de openbaere ende bedeckte Vyanden van beyden het oog hadden op den uytslagh van 't werck van Denemarcken, ende gelyck men van dese syde ordre hadt gesteldt, om alle feytelyckheden voor te komen, dat het ook soo behoorde van onse seyde te geschieden. Ick antwoordde, dat men in Hollandt geen saeken meer en behartighde, ende alsse geliefden de vier Pointen toe te staen, dat het werck sigh wel soude schicken; syne Ed. verklaerde, dat het onmogelyck was, maer meende dat men de twee, naementlyck Drontheym ende de remissie van de vierhondertduysent Ryckdaelders vaststellende, het werck spoedighlyck soude dienen ten eynde te brengen, ende beyde de Staeten van soo groote onkosten te ontlasten, ende den vryen cours van de Commercie te herstellen, belovende dat hy nae vermogen de handt daer toe soude bieden. De Heer, hoop ick, sal het segenen, ende U Ed. in gesontheydt en voorspoet bewaeren, sullende syn ende blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 26. July 1659.

Aen

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 26. July 1659.

EDELE GESTRENGE HEER,

ICk hebbe my geinformeert, raeckende de besendinge van 't Parlement aen haer Ho. Mog., ende ben van goeder handt bericht, dat de beste Vrienden van den Heer *Vane* hem gaerne hier souden houden, ende dat andere, die hem niet veel goedts gunnen, onder specieuse pretexten arbeyden om een ander te senden, maer het staet genoeghsaem aen hem selven. Huyden morgen gaf syn Ed. my occasie, om te spreecken van de drie Pointen of Klippen, die men soude dienen te myden, ende op dat van geene offensive verbintenisse, ende particulierlyck tegens Spanje soude gehandelt worden, seyde syne Ed. dat de Heer *Lockhart* last hadt, om het Hof tot Bajonne toe te volgen, ick meene, dat 't selve sal strecken om de Vrede tusschen desen Staet ende Spanje te bevorderen, de Koopluyden verlangen daer seer nae, ende de kasse is soo veel ten aghteren geset, datse sullen moeten mesnageren. Waer mede desen afbreeckende, sal syn ende blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 26. July 1659.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT Westmunster den eersten Augusty 1659.

EDELE GESTRENGE HEER,

NAe 't afgaen van mynen laetsten van den 25. July laetstleden met de ordinaris, ende die van den 26. daer aenvolgende met de Bode van haer Hoog Mog. hebbe ik geen schryvens van U Ed. vernomen, vermits de brieven van dese weeck nogh niet syn overgekomen. De Heer *Vane* seyde my desen morgen, dat haere Bode met een Fregatjen den 10. July voorsz. overgesonden nogh niet en was wedergekeert, ende datse met groot verlangen dagelycks tydinge uyt de Sond ende Hollandt te gemoet saegen. Men is hier seer besigh over het stabilieren van de Militie, daer over seer veel Menschen haer misnoegen betonen.

De vyfde Monarchie-Luyden, ende de Anabaptisten woelen seer tot versterkingh hunner partye, sulks, dat de Heeren, die aen het roer sitten een huys vol wercks hebben ende genoegh te doen vinden, om alles in ordre te houden. Desen dus verre synde geschreven, soo werdt my U Edts. Missive van den 25. July voorsz. ende daer nevens twee duplicaten van den 24. wel behandigt. Ik hebbe nevens myne voorgeroerde depêche van den 26. July 't antwoordt van den Raedt van Staeten in de Originele Tale ook overgesonden, ende sal daer in voortaen ook continueren, buyten twyffel sullen de Acten van Ratificatie overgelevert wesen, ende sal de Heer *Downingh* ook aen de Regeringe gecommuniceert hebben, de ordres van den Raedt van Staten, raekende de naeder conventie, egter sal ick daer op naeder aenhouden, dat alles van dese syde opregtelyck ende ter goeder trouwe magh werden naegekomen. Ende my hier mede gantsch gedienstelyck aen U Ed. gebiedende, sal altydt syn ende blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den eersten Augusty 1659.

Volght een Bylaege.

EXCELLENTISSIME DOMINE LEGATE,

Rescriptum.

Hollandicum Legatum per tres horas integras habuisse Conferentiam cum Consilio. Hinc in Conferentia post cum Suecicis Ministris Consilium, proposuisse, ut præter ea loca, quæ post pacem Rodschildianam Danis Rex Sueciæ abripuit, quoque Drontheim, Bornholm, Weana, &c. restitueretur, & debitum ducentorum millium Imperialium remitteretur. Cum vero dicti Ministri Suecici simpliciter negassent, Regem Sueciæ id unquam facturum, aut facere posse (utpote quod postulatum esset omni omnino rationi repugnans) dixisse Consiliarios & se non omnino rei huic insistere, sed saltem per modum discursus tale proposuisse; pacem vero Rodschildianam per omnia observari debere. Hinc Suecici Ministri exposita mente Consilii, quod videretur ne latum unguem a dictâ Rodschildianâ pacificatione discessurum, rogarunt Regem suum, ut instructionem in hanc rem ulteriorem, quam citissime suppeditare vellet.

Valde conquesti sunt Suecici Ministri, tam hic in portubus Angliæ, quam trans mare (nempe Duinkerkæ) Pyratas Suecicos adeo coërceri & obstrui, cum tamen Anglis

glis satis notæ essent clandestinæ illæ Hollandorum cum Hispanis collusiones, qui & jam nuper haud negassent, Hispanico Pyratæ Anglicam onerariam & Norvegiam e Norvegia venientem inferre in Flisbing &c.

Novum scriptum jam manu circumfert Frisendorffius, cujus farinæ sit istud, patefiet brevi, &c.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 8. Augusty 1659.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Ets. Missive van den 26. der voorleden, ende den eersten deser loopende maendt, syn my nae 't afgaen van mynen jongsten van den voorsz. eersten, wel ter handen gekomen, ende haer Ed. Groot Mog. op de lecture van U Edts. depêche van den voorsz. 26., ende op voorgaende concert by my met den Heere Resident *Downingh* gehouden, tot nader bekraghtiginge; mitsgaders tot prompter ende seeckerder executie van 't geconvenieerde, op den 24. July geresolveert, 't gunt U Ed. in 't bygaende Extract* onder dato den 4. deses, breder sal gelieven te vernemen, ende is nae voorgaende gedecerneerde Commissie ter Generaliteyt nogh ten selven daege door Commissarisen van haer Ho. Mog. in Conferentie getreden, met de Heeren *du Thou* ende *Downingh*, ende vervolgens getroffen, de naedere conventie, die U Ed. van wegen haer Ho. Mog. toegesonden is, daer op 's anderen daegs ter Vergaederinge van haer Hoog Mog., is gevolght de approbatoire Resolutie hier nevensgande, gelyck ook die van haer Hoog Mog., daer van U Ed. van wegen den Staet directelyk is gediendt.

De Ratificatie op 't Tractaet van den 21. May laetstleden, is den 6. deses tegens die van haer Ho. Mog. uytgewisselt, gelyck ook ten selven daege de Ratificatien van Vranckryck ende van desen Staet, op 't selve Tractaet behoorlyck gechangeert syn.

Indien U Ed. eenige de minste overblyffelen van gedaghten, of imaginatien in den Heere *Vane* bespeurt moght hebben, nopende de bewuste drie Klippen, die in de gemeene Alliancie noodtsaekelyck sullen dienen te werden vermydt, ofte eenige van deselve, sal het myns oordeels, absolute noodtsaekelyck syn, dat U Ed. den selven daer van naeder detrompere, ende hem klaerlyck denunciere, dat men van dese syde daer by vast ende onveranderlyck sal blyven.

U Ed. en adverteert my niet mede te gelyck, of de ingredienten vervat in haer Hoog Mog. Resolutie, van den 23. Juny des jaers 1656. aldaer smaeckelyck syn, ofte dat daer omtrent eenige ende hoedanige bedenckingen vallen; daer nae ick sal verlangen, alsmede, of ende wat, U Ed. by dese tydts gelegentheydt op 't werck van de Marine sal konnen avanceren, ick meyne, dat de tegenwoordighe conjuncture tot beyde deselve Negotiatien favorabel is, ende dat daer op dienvolgende, wat ernstigh sal dienen te werden aengehouden.

* Zie *Secrete Resolutien* II. Deel, pag. 106. in Quarto.

Het point van de Pyrateryen, druckt ende presseert nogh aldermeest, ende heeft bynae de gantsche Negotiatie op de Oostersche saeken gerenverseert gehadt; maer de eerste beginselen van goede ordre daer tegens, hebben de gemoederen provisionelyck wat versaght, edogh de finale remedie werdt met impatientie te gemoet gesien; gisteren hebben haer Ed. Groot Mog. nae de receptie van U Ed. Missive, daer van gewagende, nogh genomen de Resolutie copyelyck hier nevens gevoeght, daer op ick ter Generaliteyt mede soo spoedigh besluyt sal helpen bevorderen, als 't eenighsints doenlyck sal syn.

Hoe dat de Koningh van Denemarcken sedert den 14. der voorleden maendt, de Vloote van haere Hoog Mog., ende 't Landt secours te eenemael vry ende ongebonden gehadt hebbende, door syne irresolutie ende defect van nodige preparatien, insonderheydt van Ruyterye, eene volkomene stilstandt van alle Actien te water gecauseert, ende al lange gecontinueert heeft, sal U Ed. uyt de bygaende brieven van de Heeren Gedeputeerden aldaer, ende van die van den Heer Kolonel *Killegrew* gelieven af te nemen; ende op dat U Ed. niet langer soude blyven in de blame, niet alleenlyck van 't concert aldaer gehouden, over de bekende prolongatie van de drie weecken in 't Haeghsche Tractaet geëxpresseert, maer ook van U Edts. stilswygen dienaengaende, 't welck by eenige mede gecarpeert, dogh by de moderaetste in die tydts gelegentheydt, voor eene voorsightige declinatoire conduite opgenomen wierde, is by een van de Leden van Hollandt U Ed. niet ongenegen, voorgeslagen, of men deselve niet soude behooren te vergen een schriftelyck bericht, nopende de voorsz. saeke; ende is daer op by haer Ed. Groot Mog. gisteren genomen, de Resolutie copyelyck hier nevens gevoeght, daer op ick vertrouwe dat ter Generaliteyt mede wel gelycke Resolutie sal vallen.

Hier nevens gaet mede tot U Edts. naerigtinge copye van seekere justificatoire brieven *, by haer Hoog Mog. soo aen den Koningh van Denemarcken als aen derselver Ministers, omtrent syne Majesteyt geschreven.

De Heer *Downingh* heeft ons niet geëxhibeert, de schriftelycke last die de Plenipotentiarissen van Engelandt in Denemarcken is toegesonden, op de conventie van den 24. July laetstleden, gelyck wy, om opentlyk ende confidentlyk te gaen, aen hem van deser syde, die van haer Hoog Mog. authentyckelyck ter handen gesteldt hadden, ende indien U Ed. sulcks aldaer voor de receptie deses nogh niet mogte geobtineert hebben, soo gelieve U Ed. ter occasie van de nogh naedere conventie van den 4. deses de schriftelycke ordre op 't eene ende 't andere, nae de voorsz. Heeren Plenipotentiarissen afgesonden te versoeken, ende deselve ten minsten aen my in confidentie over te senden, in cas die van de Regeringe aldaer buyten vermoeden swarigheydt moghten maecken, dat die aen de Regeringe directelyck overgesonden wierde. Waer mede desen afbreeckende, sal ick verblyven,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 8. Augusty 1659.

* Zie *Secrete Resolutien* II. Deel, pag. 91. tot 106. in Quarto.

Aen

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 8. Augusty 1659.

EDELE GESTRENGE HEER,

DE brieven uyt Nederlandt syn nogh niet aengekomen, immers deselve syn nogh niet uytgegeven, over sulcks hebbe ick niet te beantwoorden. De Bode door den Heere *Downingh* herwaerts gesonden, heeft my eerst op den 4. deses behandight U Ed. Missive, van den 24. July laetstleden. Het heeft my gemoeyt, dat de Bode met de Acte van Ratificatie soo langh onderwegen heeft gesuckelt. De Sweedtsche Ministers syn seer misnoeght, datse dese Regeringe niet verder in haer faveur konnen engageren, ende dat de Kaperyen gestuyt werden. De Koningh heeft aen het Parlement geschreven, gisteren is de translatie gelesen, ende daer op wierdt goedtgevonden, dat den Raedt van Staten daer op een antwoordt soude concipieren. De ogen van veel Leden ende Officieren, soo te water als te landt, syn vry geopent, ende beginnen het gedrag ende de desseynen van de Sweden anders aen te sien als voor desen. Ick ben bedught, dat de Heer *Vane* nogh soo haest niet sal konnen vertrecken, vermits de meeste Leden oordeelen, dat men hem hier niet kan missen, immers niet voor ende aleer de Regeringe sal gestabilieert wesen. Die van de Koninghsche Partye syn seer besigh, om alle de andere Partyen tegens de tegewoordige Regeringe op te hitsen, maer deselve is seer op haer hoede, ende steldt alomme goede ordre. Desen naemiddagh heeft men veel paerden uyt verscheyden stallen doen haelen, ende in veel huysen suspecte persoonen ende wapenen gesoght. De gemoederen van de Luyden in de afgelegen Provincien syn ook seer onrustigh. Ick hebbe desen naemiddagh van goeder handt verstaen, dat de Koningh van Sweden in de hier voorgeroerde Missive, sigh seer beklaegde, dat de Vloot van desen Staet hem niet reëlyck assisteert, ende dat men hem niet en presteert, het geene hem van wegen Engelandt is toegeseydt geweest. Het is beter dat sy klagen als wy. Waer mede U Ed. Gestrenge alle prosperiteyt van herten toewenschende, sal syn ende blyven,

Edele Gestrenge Heer

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 8. Augusty 1659.

P. S.

Soo daetelyck ontfange ick U Ed. Missive van den eersten deses.

Volght

Volght een Bylaege.

EXCELLENTISSIME DOMINE LEGATE,

INstructio ad Ministros suos à Rege Sueciæ missa, multum severitate sapere videtur, strictissime eis jussi sunt exigere a Parlamento Resolutionem Categoricam, num assistentiam realem ipsi ferre, & fœdus offensivum & defensivum ad formam a Medovio anno præterito compositam, inire cum eo velit, aut non? Deinde num velit concedere Pyratis suis jus illud, quod omnibus Gentibus commune esset, ac insuper vigore Transactionis inter Suecos & Anglos factæ, observari deberet? Nihil enim indignius tulit Rex, quam intentiones illas & Arresta. Literas ad Parlamentum dedit Rex, eundem in finem, ubi quæritur, Legatos suos tantum temporis trivisse in Angliâ, atque eo ipso se tantam belli prærogativam perdidisse; adeoque illud requirit ut non per indirectum amplius, sed directe declarent, quo animo sint & quid sibi expectandum? &c.

Habuerunt Ministri Suecici conferentiam heri: Sed quæ Acta adhuc nescio; hæc quia vigilandi necessitatem prudentibus inpingere videntur, præmittenda censui.

Doctori Clodio Rex Sueciæ catenam auream dono misit, cum appenso Cimeliolo, Regis imaginem in uno & Reginæ in altero latere continente; Frisendorffio, cujus intimus est, haud dubie commendatore. Suecophilus iste (aut planius proditor Patriæ) habebat nuper copias scripti, ab Hollandico Legato Consilio exhibiti, quæ ipsi viæ pateant ad talia secreta, adhuc pervestigare non potui, &c.

In Rescriptis præteritæ septimanæ singulare nihil; præterquam quod admonuerint, Regem ad Pacem, & quam turbulenta adhuc sit Angliæ facies, &c.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 15. Augusty 1659.

EDELE GESTRENGE HEER,

UEdts. Missive van den 8. deser lopende maendt, is my nae 't afgaen van mynen jonghsten van den selven dato wel ter handen gekomen, ende hebben wy uyt U Ed. depêche daer nevens aen de Regeringe toegekomen, met aengenaemheydt vernomen, dat men aldaer nogh continueert in de goede dispositie, om tegens de Kaperyen ende 't opbrengen van de Nederlandtsche Schepen in haere Havenen de vereyschte ordre te stellen; verhopende, dat wy daer van de reële effecten met den eersten sullen vernemen; de Resolutie van haere Ho. Mog. van den 8. deses hoope ick, dat U Ed. in dien deele sal voldoen op alle 't geene deselve daer omtrent heeft gedesidereert, ende gemerckt in de voorsz. Resolutie conform U Ed. voorstel onder anderen is influerende, dat men wedersydts by een gelyck-luydend Tractaet soude statueren, dat alle die geene, die Ingesetenen synde van de Republycke van Engelandt ofte van desen Staet sonder consent van 't Parlement, ofte van haere Hoog Mog. respective,

met

met Commissien van Uytheemsche Princen, tot nadeel van den een of den ander, van beyde de Staeten ofte van haere subjecten, in Zee loopen voor Pyraten en Zeerovers gehouden, ende als soodanige vigoureuselyck gestraft sullen werden, soo sal U Ed. daer op gelieve in aghtinge te nemen, dat wel de voorsz. dispositie in die of diergelyckе termen kan, ende behoordt te influeren in een Tractaet, maer dat, onder verbeteringe in de conventie daer over aen te gaen, ende wedersydts te teeckenen, ook boven dien een positive belofte behoordt te influeren, van dat noghte het Parlement van de eene, noghte haere Ho. Mog. van de andere syde ooit sullen consent geven, dat iemandt van de Onderdanen, ofte Ingesetenen van Engelandt ofte van de Vereenighde Provincien, Commissien van Uytheemsche Princen tot nadeel van den een ofte den ander van beyde de Staeten, ofte van haere subjecten aennemen, veel min daer op in Zee loopen, 't welck ontwyffelyck is de opreghte meyninge, soo wel van 't hooghgemelde Parlement als van haere Hoog Mog.

De saeke van de bevrediginge der Noordtsche Koninghen, tegenwoordigh tusschen Engelandt ende desen Staet, soo verre geavanceert synde, als U Ed. uyt de naedere conventien van de 24. der voorleden, ende 4. deser loopende maendt sal hebben afgenomen, schyndt daer op met reden een goedt effect te gemoet gesien te konnen werden; maer niet te min soo blyve ick nogh al in ongerustheydt ende bekommeringe, dat mogelyck by verder refus van den Koningh van Denemarcken gelyck infaillibelyck werdt te gemoet gesien, ende misschien ook wel ten reguarde van den Koningh van Sweden de Ministers op de Handelplaetse, immers eenige van deselve, niet over haer sullen derven nemen te beraemen, ende in 't werck te stellen, de particuliere middelen van contrainte die tegens den hooghstgemelden Koningh van Denemarcken, ende mogelyck ook wel tegens die van Sweden sullen dienen te werden geappliceert; ende de voorsz. bekommernissen eenige notabile Leden van haer Ed. Groot Mog. Vergaederinge te gemoet gevoert synde, is daer op den 8. deses by haer Ed. Groot Mog. genomen de Resolutie copylyck hier nevens gevoeght met die meyninge, dat men de saecke ter Generaeliteyt daer heenen soude dirigeeren, ten eynde over de ingredienten van de voorsz. Resoluie nogh eene naedere conventie met den Heere *Downingh* soude werden aengegaen; Ik hebbe met syn Ed. daer over gesproocken, maer deselve sigh daer toe niet genoeghsaem geautoriseert vindende, is ook daer op ter Generaeliteyt nogh niets geresolveert, weshalven het myns bedunckens niet ongeraeden wesen soude, dat U Ed. met den Heere *Vane* daer over tragtte in discours te komen, ende hem de voorsz. bekommernissen te gemoet te voeren, met byvoeginge dat U Ed. vertrouwde, dat men hier soude konnen resolveren, om de drie of immers de twee Staeten, den Koningh van Denemarcken by verder refus in de handelinge met Sweden, te doen vervangen, ende haer sterck te maecken voor de præstatie; daer mede myns bedunckens de saeke tot een seer kort eynde gebraght soude konnen werden, alsoo tot effectueringe van de voorsz. beloofde præstatie niet anders te doen soude syn, als het Eylandt Bornholm te stellen in handen van Sweden, moetende alle verdere évacuatie van de syde van Sweden gedaen worden; maer in cas de Koningh van Sweden buyten vermoeden mede refusant blyven mogt,

soo soude hem de voorsz. aenbiedinge des te meerder in 't ongelyk stellen, ende ook des te meerder justificeren, het emplooi van de middelen van contrainte, in sulcken cas tegen syne Majesteyt in 't werck te stellen. Den vorderen inhoudt van de voorschreve Resolutie kan mede niet anders wesen, dan conform de intentie van die van de Regeringe aldaer, aengesien in alle de Handelingen wedersyts verklaerdt is, dat men soude moeten toesien, dat Coppenhage niet en quam te vervallen in de maght van de Koningh van Sweden; indien de gemelde Heer *Downingh* geautoriseert was op de ingredienten van de voorschreve Resolutie met ons naeder te convenieren, ick houde het daer voor, dat wy daer op ter Generaeliteyt besluyt souden konnen uytwercken.

Ick vinde my verplight alhier te repeteren, dat gelyck wy den meergemelden Heer *Downingh* ter handen gestelt hebben, de Autentycke Acten van den Staet, daer by haer Ho. Mog. approberen ende confirmeren de voorsz. naeder conventien, jae selfs de last ende instructie die daer op aen de Ministers van desen Staet is gegeven, wy ook van die syde gelycke Autentycke Acten te gemoet sien, ten minsten daer by het Parlement verklaert de voorsz. naedere conventien te approberen ende te confirmeren, op dat men alle scrupulen moge weghnemen uyt de gemoederen van veele Regenten alhier, die, Godt betert, niet dan al te veel met diffidentie syn beswaert, ende dat men daer door ook de reghte vastigheydt ende seeckerheydt van de obligatie van deser syde, die anderstints by den een of den anderen voorval soude konnen werden gecontroverteert, op allegatie dat men geen reciproque vastigheyd ende seekerheyd van die syde in handen heeft; waer aen ick als nogh bidde, dat U Ed. de goede handt aldaer gelieve te houden, in cas sulcks voor de receptie deses by U Ed. nogh niet geobtineert sy. Waer mede desen afbreeckende, sal ick verblyven,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 15. Augusty 1659.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 13. Augusty 1659.

EDELE GESTRENGE HEER,

HEt dessein van de Koninghsche-partye is groot geweest, dogh men gelooft dat het t'eenemael hier te Lande is gestuyt. Ick hebbe bevonden dat de Heer *Reswinge* seer is ingenomen geweest met de laetste brieven, over het geene op den 24. July in den Haegh is geconvenieert geweest, ende daer op heeft hy gisteren een Memoriael aen den Raedt van Staeten ingedient, tenderende daer toe, dat men ten minsten van dese syde daer mede soude willen

len supersederen, tot datse nader bericht van de Heeren Plenipotentiarissen in de Sondt hadden ontfangen, maer men heeft daer niets op geresolveert; Ick hebbe met dien Heere desen morgen lange over de tegenwoordige constitutie van saecken gesprooken, ende bemerckt dat de Brandenburghsche Ministers de Deensche opruyen; ick hoop dat de Koningh selfs wysheydt ende moderatie gebruykende, de aenbiedinge niet sal refuseeren. Onaengesien de verklaringe van dese Regeringe, raekende de bevrediginge van Polen met Sweden, soo begeert de Heer *Pynosius* te vertrecken nae den Heer Keurvorst in Holsteyn, om daer nae, byaldien het syn Koningh goet vindt, weder herwaerts te keeren; syne Ed. bekendt mede, dat hy heeft gearbeydt, om het laetst geconvenieerde by dese Regeringe vrughteloos te maeken. Het sal Godt lof veelen ontschieten, dat dese Regeringe ende de Vereenighde Nederlanden in dat groote werck haer te saemen voegen. De goede Godt wil ons gunnen dat de executien ende het geene wyders daer toe wordt vereyscht, met goede eenigheydt magh werden verhandelt.

De Heeren *Vane* ende *Warriston* lieten my gisteren weten, datse over het concept, raeckende de Kapers, het welke ik op den 7. deses haer Ed. had toegesonden, besigh waeren, ende datse het selve souden bevorderen soo haest als het soude mogelyck wesen. Ick sal daer op gestadigh aenhouden, ten eynde dat het als een gemeen concept aen wedersyts Principaelen soude mogen gepresenteert werden, ende ondertusschen sende ick U Ed. hier nevens copye van het voornoemde ontwerp, getrocken uyt de drie bewuste Placaeten van haer Hoog Mog. ende het voorgenomen Placaet van het Parlement.

Dese dagh is met bidden ende predicken in het Parlement doorgebraght. Waer mede my gansch gedienstelyck aen U Ed. gebiedende, sal syn ende blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 13. Augusty 1659.

Volght een Bylage.

EXCELLENTISSIME DOMINE LEGATE,

R*Escriptum, non aliud Responsum se a Consilio in nuperâ Conferentiâ accepisse quam illud: Responsurum Regi per Literas. Interea vero se non videre, Re-*

gis expectationi Anglos ullo modo satisfacturos: quare eum Regem admonitum volunt, ut aliunde quam bene possit, saluti suæ consulat, &c.

I. *Apparet certe ex Regis literis, infractum sibi adhuc animum esse, nec se formidare Anglos magnopere; præterquam enim, quod satis imperiose postulet Resolutionem Categoricam, minas adjicit se conditiones eas, quas Angli temere proculcerant, oblaturum Hollandis, quantumvis jactura Prerogativæ haud mediocri, si illi perstiterint in pertinaciâ istâ longius.*

II. *Pyratas suos injurissime, ut innuit, haberi indignissime, & stomachabundus, se facile dicit, ad id perductum iri, ut contumelias istas ulciscatur remedio repressalium, &c.*

Volght een andere Bylaege.

Copye Translaet.

OM beter de vrye passagie van de Koopluyden ende Koopvaerdyschepen met haere Goederen ter Zee, van alle roveryen ende depredatien te bevryden ende te beveyligen, ende tot maintien van de liberteyt ende vrydom van de Commercie ende Traficquen, tot encouragement ende voordeel van het Volck ende Inwoonders van de Republycke van Engelandt ende den Staet der Vereenighde Nederlanden: Is het onderlinge geaccordeert, dat het Parlement van de Republyck van Engelandt ende de Heeren Staeten Generael der Vereenighde Nederlanden, door haere respective Placaeten ende Proclamatien expresselyk sullen verklaeren, ordoneeren ende statueren.

Dat niemandt van 't Volck, Onderdaenen ende Inwoonders van de Republyck van Engelandt ofte van de Dominien ende Territorien daer aen behoorende; noghte van de Vereenighde Nederlanden ofte eenige Dominien ende Landtschappen daer onder resorterende, ter Zee sullen équiperen, eenig Schip ofte Schepen, Vaertuyg ofte Vaertuygen *in eenige Haven van den een of den ander*, nemende, aenvoerende ofte voerende particuliere Commissie, Brieven van Marque, ofte Repressaillien van eenige Uytheemsche Koningen, Republycken, Princen ofte Potentaeten, hoedanigh die ook souden mogen wesen, om eenigh gewelt ofte vyandtschap te plegen tegen eenig Schip, Vaertuygh ofte Goet van iemant van de Vrienden ofte Geallieerden van de Republyke van Engeland *ende* de Staeten der Vereenighde Nederlanden, *ter Zee*, in eenige Reden, Rivieren, Kreecken ofte Havenen, uyt kraghte van soodanige particuliere Commissien, Brieven van Marque, ofte Repressaillien, albereyts verleent ofte nogh te verleenen, sonder speciale permissie ende consent, alvoorens van den eenen of den anderen Staet, om sulcks te mogen doen, verkregen te hebben.

['t sy in de Havenen van den een of den ander, 't sy daer buyten tot wat plaetse sulcks ook soude mogen wesen]

[ofte]

[in de open Zee]

Dat

Dat byaldien eenigh Schip of iemant van de Zeeluyden, Onderderdaenen ofte Inwoonders van de Republycke van Engelandt, ofte van den Staet der Vereenighde Nederlanden uyt kraght ofte onder pretext van eenige Brieven van Marque ofte particuliere Commissien ter Zee, albereyts verleent ofte nogh te verleenen door eenige Uytheemsche Koningen, Republycken, Princen ofte Potentaeten, tegens de Vrienden ofte Geallieerden van de Republyck van Engelandt *ende* den Staet der Vereenighde Nederlanden, sonder daer toe alvorens consent van de een of de andere Regeringe verkregen te hebben, sal aenranden, aborderen, nemen, ophouden ofte verhinderen, eenige Schepen van eenige Vrienden ende Geallieerden van de Republyck van Engelandt ende den Staet der Vereenigde Nederlanden, in haere passage ter Zee ofte in ofte van eenige Haven ofte Plaets, hoedanigh die ook soude mogen wesen. Alle soodaenige Schepen, Zeeluyden, Onderdaenen ende Ingesetenen (als Bootsgesellen of Officiers) vaerende in soodanigh Schip of Schepen, Vaertuygh ofte Vaertuygen, ende alle Compagnien, Koopluyden, Reders ende andere, toestaende ende verlof gevende alle soodanige Zeeluyden sulks te doen ende te plegen; sullen strengelyck ende nae verdiensten daer over, soo aen haere Ligchamen als Goederen, gestraft werden. In deselve maniere als of soodanige aenhaelinge, veroveringe, ophoudinge, belet ofte verhinderinge, waere gedaen geweest van eenigh Schip, Vaertuygh ofte Goedt, toebehoorende aen eenigh Persoon ofte Persoonen van het Volck, de Onderdanen, ende de Inwoonderen van de Republyck van Engelandt ende den Staet der Vereenighde Nederlanden. Ende de Schepen ende de Goederen *soo* aengehaeldt ende genomen van de Onderdaenen van eenige Koningen, Republycken ende Potentaeten in Vriendtschap met de Republycke van Engelandt, *ende* den Staet der Vereenighde Nederlanden; sullen aenstonts werden gerestitueert, door de Gouverneurs, de Opper-Hoofden, ofte Officieren, ende Magistraeten van de respective Havenen ende Plaetsen alwaer soodanigh Schip of Schepen, Vaertuygh of Vaertuygen, in voegen als vooren syn bejegent of opgebraght geweest, of nogh syn. Ende dat de kosten ende schaeden ten vollen sullen werden toegewesen ende geadjudiceert aen eenigh Onderdaen ofte Onderdaenen, van eenige Koningen, Republycken, Princen ofte Potentaeten, synde Vrienden of Geallieerden van de Republyk van Engelandt ende den Staet der Vereenighde Nederlanden.

[Margin: ofte — door de Onderdanen of Ingesetenen van den een of den ander als vooren — ofte]

Dat byaldien van ende nae den. . . . . dagh van eenige Zeeluyden synde Onderdaenen ofte Inwoonders van de Republyck van Engelandt *ende* den Staet der Vereenighde Nederlanden sullen dienen, op eenigh Schip of Vaertuygh, uytgerust als een particuliere Commissievaerder tegens eenige Vrienden ofte Geallieerden van den eenen ende den anderen

[Margin: ofte]

† in maniere voorschreve

Staet sonder alvooren daer toe † permissie geobtineert te hebben, dat alle soodanige Zeeluyden Onderdaenen ofte Inwoonders verovert ende genomen wordende, door eenige Schepen ofte andersints van soodanige Vrienden ende Geallieerden, datse tegens deselve Zeeluyden, Onderdaenen ende Inwoonders, niet alleenlyck sullen mogen procederen als vyanden, maer ook als Pyraeten byaldiense het soo sullen goetvinden.

Dat geen Schip of Schepen, Vaertuygh of Vaertuygen aen eenige Vrienden of Geallieerden van de Republyck van Engelandt *ende* den Staet der Vereenighde Nederlanden toebehoorende, in Zee aengehaelt ofte als Prysen verovert, door eenigh Schip of Schepen van Oorloge ofte vaerende met particuliere Commissie, Brieven van Marque, ofte Repressaillien, van eenige Uytheemsche Koningen, Republycken, Princen of Potentaeten, dewelcke in eenige Havenen of Plaetsen van de Republyck van Engelandt ofte van den Staet der Vereenighde Nederlanden sullen opgebraght werden; aldaer last sullen mogen breeken of ietwets verduysteren of vervreemden, onder wat pretext het ook soude mogen wesen, noghte van de Schepen ende Vaertuygen, noghte van de ingelaeden Goederen, nogte de Scheeps-toebehooren; op verbeurte, dat de voorsz. Prysen met alle de Goederen ende toebehoorten, aenstonds sullen werden gerestitueert, aen die geene voor welckers reeckeninge die syn uytgerust, ende aen dewelcke deselve voor den tydt datse genomen wierden toebehoorden. Dat wyders de voorsz. particuliere Commissievaerders, haer daer in hebbende vergreepen, aenstonds in verseeckeringe sullen werden genomen, ende de contraventien blyckende, soo sullen haere Schepen ofte Vaertuygen geconfisqueert werden, ende syluyden selfs nae verdiensten gestraft werden.

ofte

Dat het Volck de Onderdaenen ende de Inwoonders van de Republyck van Engelandt ende den Staet van het Vereenighde Nederlandt, noghte ook die haer in den eenen of den anderen Staet onthouden, geensints sullen ondernemen eenige soodanige Buytgoederen ingebraght als voren † te Huysen, Herbergen ontfangen ofte versteecken, om wat reden of oorsaecke het ook soude mogen wesen, noghte ook eenigh behulp of assistentie geven, het sy door haere Persoonen, Schepen, ofte Schuyten, in het verduysteren, verkopen, ontlaeden, ende weghvoeren van deselve of andersints; Op de verbeurte, dat niet alleenlyk die Goederen, dewelke sy haer selven in dier voegen sullen hebben toegeëygent weder van haer sullen genomen werden, sonder eenige vergoedinge van 't geen syluyden daer voor souden mogen betaelt hebben, noghte van het geene syluyden met haeren arbeyt ende hulp daerin sullen verdient hebben: Maer datse daerenboven sullen verbeuren de boete van eenhondert ponden Sterlings, ofte van eenduysent Karoly guldens. Het eene derdepart te appliceren ten behoeve van den Staet, het ande-

† te kopen

andere derdepart ten profyte van den Aenbrenger (wiens naem eghter om redenen sal werden gesecreteert) ende het resterende derdepart, tot voordeel van den Officier die de Calange sal doen, ende de saeke vervolgen. Dat wyders de Complicen, dewelke aen de voorsz. infractie ofte contraventie sullen schuldigh wesen, ook soodaniger wyse sullen gestraft worden, als men nae exigentie van saeken sal vinden te behooren.

Ende laetstelyck dat geene Zeeluyden of Varend-Volck, synde Inwoonders van de Republyck van Engelandt ende den Staet der Vereenighde Nederlanden, in eenige Schepen ofte Vaertuygen van eenige Uytheemsche Koningen, Republycken, Princen ofte Potentaeten (hoedanigh die ook mogen wesen) sullen mogen dienen sonder alvoorens daer toe verlof ende consent verkregen te hebben, op de verbeurte van. . . . .

. . . .

Boven ende behalven het hier voor gestelde Concept van de Ingredienten van het Placaet of Proclamatie te emaneren ende te verkondigen van wegen het Parlement van de Republyk van Engeland, ende de Heeren Staeten Generael der Vereenighde Nederlandeu, sonde men nogh konnen convenieren in de volgende maniere.

TOt kraghtiger ende effectiver voorkominge van de verliesen, ende ongelegentheden dewelke beyde de Staeten ende Natien, sedert eenigen tydt herwaerts door de depredatien van Kapers, varende met particuliere Commissien van eenige Uytheemsche Koningen hebben geleden, is men onderlinge geconvenieert. Dat alle de Schepen, Goederen ende Koopmanschappen op-Zee aengehaelt ende genomen, 't sy van 't Volck van Engelandt, 't sy van de Vereenighde Nederlanden, dewelke in de Havenen van den een of den ander sullen werden opgebraght, op wat pretext, ende door wien het ook soude mogen wesen, dat deselve ook souden mogen genomen wesen; Aenstonts door publycke autoriteyt, sonder eenige figure van Proces aen de Eygenaeren, ofte haer Gemaghtighden sullen gerestitueert werden, sonder aenschouw te nemen, of de voorsz. Prysen ende de ingelaeden Goederen, nogh onder de nemers werden bevonden, of dat deselve, of eenigh gedeelte van dien albereyts gedistraheert, ende in andere handen gebraght moghte wesen.

Dat wyders van wegen beyde de Regeringen soodanige ordre soude konnen gestelt werden, dat men van wegen beyde de Staeten gesamender-handt soude aentasten, ende uyt de Zee helpen, alle Kapers van wat Natie die ook mogen wesen, die de subjecten van beyde Staten komen te beschadigen.

Overgelevert den 7. Augusty 1659.

Aen

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 15. Augusty 1659.

EDELE GESTRENGE HEER,

NAe 't afgaen van myne brieven alhier geschreven van den 8. en 13. deses hebbe ick gister-avondt U Ed. Missive van den 8. voornoemt wel ontfangen. Ick kan gantsch geen apparentie sien, dat de Heer *Vane* sigh op de reyse nae Hollandt sal begeven, voor ende aleer dese Regeringe vaster sal gestabilieert wesen. Men verlanght hier seer, om den uytslagh, van de Conferentie tusschen de twee hooge Ministers van Vranckryck ende Spanjen te vernemen. De Heer *Vane* vraegde my in de laetste Conferentie, of de Heer *Boreel* mede nae de Frontieren van Spanjen soude reysen. Ick seyde, dat ick daer niet af had gehoort, ende dat ick het niet en geloofde. Syne Ed. vraeghde my mede, of 'er niet en wierdt gehandelt over de Alliantie tusschen Vranckryck ende de Vereenighde Nederlanden. Ick antwoordde dat de Resolutie ende ook de intentie van haer Ho. Mog. was dienaengaende niets te doen sonder Engelandt, ende dat ick daerom wel wenschte, dat syn Excellentie de reys haest soude konnen aenvaerden, ende by die occasie discoureerde ick in sulcker voegen op dat subject, dat syn Ed. wel konde begrypen, dat men de drie bewuste Klippen nootsaekelyck soude moeten myden. Syne Ed. antwoordde in generaele termen, dat de twee Staten met opreghtigheyt ende sinceriteyt moesten handelen, alle jalousie ende diffidentie onderlinge afleggende, daer op demonstreerde ick, dat van de syde van het Vereenighde Nederlandt niet anders wierdt gesoght, ende dat het seeckerlyck Vyanden van beyde waeren, die de wantrouwe fomenteerden.

Ick bedanck U Ed. voor de communicatie van de Bylaegen ende voornamentlyck van de justificatoire brieven aen den Koningh van Denemarcken ende aen haere Hoog Mog. Ministers aldaer geschreven, deselve syn vol onwederspreeckelycke argumenten ende treffelyck ingestelt.

De Sweedtsche Ministers woelen maghtigh. De Heer *de Bourdeaux Neufville* spreeckt niet meer om audientie ende sal apparentelyck het subject van de opgeresen troublen afwaghten. Men is bedught, dat in Schotlandt mede iet op handen is. De Goede Godt wil ons lieve Vaderlandt van Onrust bevryden. Ende hier mede afbreeckende, sal syn ende blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 15. Augusty 1659.

Volght

Volght een Bylaege.

EXCELLENTISSIME DOMINE LEGATE,

AMplissimum scriptum exhibuit Frisendorffius in Conferentiâ novissimâ, illudque vocavit explanationem litterarum Regis Sueciæ. Ubi inter alia magno conatu & linguâ effusissimâ sequentia persecutus est.

I. *Remonstravit justum & utile, imo summe necessarium Angliæ esse cito fœderi illi perficiendo manus imponere. Regem Sueciæ Pacem Rotschildianam ad placitum Parlamenti illico amplecti voluisse, repudiasse vero illam Regem Daniæ & proinde, Mediatorum indignationem & severam animadversionem in se ipsum suo merito provocasse. Hollandos itidem vilipendere nunc tardas Angliæ minas, iisque uti cæteri hostes, insolescere. Maximum Angliæ periculum accrescere posse, si non in tempore insolentiam illorum supprimeret, & occultis insidiis quas Angliæ Hollandia in perpetuum strueret, præveniendum judicaret, &c.*

II. *Hollandos Mediatores agere velle, per se injustum, & Regi Sueciæ despicabile esse; quippe tot damna & injurias eos intulisse Sueciæ Coronæ, ut in æternum non ablatura & ignotura sit, hostes nempe se infensiores neque habuisse neque habituram esse.*

III. *Rationi convenientissimum esse; Rotschildianis Tractatibus locum relinquere, discedere vero isthinc vel latum unguem, Rem Regi (Sueciæ) ignominiosissimam fore, & maximis incommoditatibus & turbis obnoxiam.*

Mihi exploratum est, Suecos anxie nunc requisivisse dictam Pacem. Videntes nimirum Anglorum promissis diu speciosis se tuto inniti non posse, & Parlamentum observationem dictæ Pacis Rotschildianæ serio imperasse, una cum restitutione rerum aliarum, &c. Interea vero vires suas adeo atteri ut sollicitam jamjam Status sui curam agere necesse habeant. Dubitatio magna animos ipsorum subiit, se dictæ Pacis bonitate gavisuros, sed amissuros potius ad minimum Drontheim, Bornholm, Weanam & debitum illud 400000. *Dalerorum. Verum in dictâ ultima Conferentiâ, ut Colligo (pro certo vero id non volo dictum) promissio data est dictæ Pacis Rotschildianæ intra Clausulas & conditiones suas pactas conservandæ & tuendæ. Si hoc ita se habeat, habent Sueci pro tempore, quod pro tempore volunt; certe longe tractabiliores nunc sunt, quam olim fuerunt. Si res non amplius sit integra, sed persistat penes terminos dicti Tractatus Rotschildiani; nescio, nunc Daniæ & cæteris bene consultus sit: Sin aliter; non dubito, quin Hollandi (quibus Angli non credo se oppositurі sunt multum) minus timide agentes, Pacem extracturi sint, sibi & Daniæ, imo toti Europæ tutam & utilem. Præcidantur iis alæ ne subvolent altius, aut recolligant vires; ne vires reconditum, quod vix ex asperato pectore exterminabit, Pax illa Rotschildiana captâ olim occasione, in nos effundere, atque plura mala, quam experti sumus, in nos cumulare queant. De coërcitis Pyratarum accessibus; nihil adhuc mihi innotuit ultra. Si quid adhuc ante vesperam certi, quacunque in re haberi poterit, perscribetur protinus, &c.*

P. S.

Quæ de Pace Rotschildianâ mane scripsi, in tantum vera esse percepi; ut ea

quidem per omnia strictè observetur; unicum autem Drontheimium excipiatur: Illud enim Dano relinquant Suecici & de summa pro 400000. Dalerorum aliquid detrahant & remittant. Hac posta vero allatæ Regis litteræ novas querelas exonerant: Nempe Obdamo ab Ordinibus Fœderati Belgii in mandatis serio datum esse, ut omnem hostilitatis vim in Suecos rursus convertat & exerceat; seque credere Electoris Brandenburgici literas, quibus summopere exprobravit Hollandorum actiones, movisse dictos Ordines, ut istud mandarent. Copiæ literarum istarum huc missæ sunt.

Ea propter adhuc hodie memoriale Consilio Status a Suecicis Ministris exhibitum esse. Verum credidero semet ipsos curandos nunc habere hos Medicos.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 22. Augusty 1659.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Edts. twee distincte Missiven de een in dato den 13. ende de ander in dato den 15. deses lopende maendt syn my nae 't afgaen van myne jongste van den voorsz. 15. wel ter handen gekomen.

Ick bedancke U Ed. voor de communicatie van 't opgestelde, tot weeringe van de Kaperyen; ende vinde 't selve in substantie conform haer Hoog Mogende voorgaende Placaeten, maer tot meerder klaerheydt in sommige passagien, hebbe ick in margine eenige woorden geannoteert, die myns bedunkens in plaetse van het gesublinieerde in den Text souden konnen gesubstitueert werden; Dogh alle de klem van het werck sal myns bedunckens bestaen in eene precise ende ongeconditioneerde ofte ongelimiteerde verbintenisse tot restitutie by authoriteyt van alle de prysen in des een ofte des anders Havenen ingebraght werdende; Maer in dien deele sal moeten werden gevolght het dispositys van haer Ho. Mog. Resolutien van den 23. der voorleden en 8. deser lopende maendt, ende sulcks alleenlyck relatie gemaeckt tot de Prysen op Engelschen ende Nederlanders verovert, sonder dat soodanige verbintenisse tot de Prysen op de andere Natien gedaen, sal dienen geëxtendeert te worden, daer toe, nae ik al lange voor desen uyt den Heere *Downingh* verstaen hebbe, die van de Regeringe aldaer seer wel syn genegen, ende voorwaer in dien deele ook merckelycke advantagien sullen komen te genieten.

De Resolutien aldaer op de Oostersche saeken ende het naeder geconvenieerde van den 24. July genomen, syn hier aengenaem, ende van vrught geweest, ende hoope ick, dat Godt de Heer Almaghtigh de executie van deselve ten besten sal segenen; In wiens Heylige protectie ick U Ed. hier mede, sal bevelen, ende verblyven,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 22. Augusty 1659.

Aen

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 22. Augusty 1659.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Edts. Missive van den 15. deser is my gister-avondt wel ter handen gekomen, ick hebbe geene gelegentheydt konnen vinden om met den Heere *Vane* (die tegenwoordig soo veel met de Inlantsche turbulente affairen te doen heeft) alleen te konnen spreecken, maer op myn versoek om met Commissarisen van den Raedt te confereren is de Lord *Warriston* met den Kolonel *Thomson* desen morgen by my gekomen, ende hebbe met deselve Heeren gediscoureert, als van my selve over de middelen van contrainte, in cas de een ofte de ander van beyde de Koningen of misschien beyde refuseerden sigh te accommoderen, dirigerende myne propoosten nae 't geene ick hebbe gesien in de Resolutie van haer Ed. Groot Mog., genomen den 9. deses, als mede in U Ed. voorgeroerde Missive, haer Ed. stonden toe, dat men Coppenhaege allenthalven buyten de maght van Sweden behoorde te houden, ende op het verdere verseeckerdense my, dat haere Plenipotentiarisen ten vollen gelast ende geinstrueert waeren; ende datse hoopten, dat Denemarcken niet en soude opiniatreren, maer datse meenden, dat Sweden syne conquesten niet soude willen verlaeten, ende gelyck van de syde van Denemarcken over ons wierdt geklaeght, dat het nu ook haer beurt van Sweden was gewerden, de Sweedtsche Ministers ten hooghsten misnoeght synde, insonderheyt aengaende het Ampt Drontheim. De voorsz. Heeren seyden my, datse wel geinformeert waeren, dat'er omtrent de veertigh Schepen in het Vereenighde Nederlandt ende meest in Zeelandt, wierden gereedt gemaeckt, om *Charles Stuart* (soose spreecken) met eenigh Volck over te brengen, datse wel wisten dat deselve van Brussel was vertrocken, ende dat hy gewisselyck iets voorhadt. Ick seyde, dat ick albereyts de Regeringe hadt verwittight, van 't geen my de Heer *Vane* op den 11. deses van soodanige Equipagie hadt bekent gemaekt. Haer Ed. versoghten eghter, dat ick met desen Ordinaris U Ed. soude willen schryven, datse sedert nader advertentie, ende soo sy geloven ook seekerder, hadden bekomen, datse betrouwden, dat'er ordre tegen gestelt soude werden. Ick sondeerde haer Ed., of het haer meeninge niet en was aengaende de clausule in het bewust concept, dat de Onderdaenen andere Princen dienende, voor Pyraten verklaert souden worden, alsse daer toe geen consent souden hebben, dat beyde de Regeringen haer souden verbinden, dat de eene tot naedeel van de andere geensints soodanigen concept soude geven. Haer Ed. seyde daer op resolutelyck datse volkomentlyck mede van dat verstant waeren. Haer Ed. seyden ook, datse morgen aen het Parlement een concept van een antwoordt op den brief van den Koning van Sweden souden communiceeren, om by het selve geapprobeert synde, op den naem van het Parlement overgesonden te werden. Byaldien London in ruste kan werden gehouden, soo gelooft men dat het

werck in 't Noorden haest gedempt sal wesen. De Goede Godt wil alles ten besten schicken. Ende hier mede my gantsch gedienstelyck aen U Ed. gebiedende, sal syn ende blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 22. Augusty 1659.

Volght een Bylaege.

EXCELLENTISSIME DOMINE LEGATE,

INter alia in mandatis Ministris suis Rex Sueciæ dedit, ut caute admonerent Consilium Status, ne tantis turbis & periculis Angliâ expositâ, temere negligere velit tempus, arctiori fædere sibi Sueciam jungendi. Item male habuit eum, quod tot verba fecissent Ministri sui nuper de realis assistentiæ præstandæ Parlamenti decreto; cum revera contrarium nunc ut olim, experiretur. Plura cras forsan.

Sollicitarum responsionem ad scriptum illud prolixissimum (explanationem literarum Regis, intitulatum) hactenus; sed frustra. Acceptis vero literis Regis novissimis, item videntes quod, cum duæ illæ Hollandiæ Naves pulverem Pyrium, & similia belli requisita, Stuarti parti advexissent, re isthac valde offensum esset Parlamentum (quamvis id Excellencia Vestra excusasset, nempe toti fæderato Belgio non imputandum esse, quod a privatis quibusdam Subditis Dominis Ordinibus ignorantibus, committeretur) tamen inde occasionem arripuerunt, rem istam novo Scripto, Consilio exhibito, exaggerandi; admonitione annexa, ut ad scriptum illud prolixum supra dictum, justissima & utilissima complexans animo serio advertere, ipsosque responso aliquo dignari vellent.

Num vero aliquid responsi, bodie adhuc relaturi sint, nobis innotescet brevi, &c.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 29. Augusty 1659.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Edts. Missive van den 22. deser lopende maendt, is my nae 't afgaen van mynen jongsten van den selven dato wel ter handen gekomen; ende U Ed. sal my verobligeren met het oversenden van een copye van den brief by den Koningh

ningh van Sweden aen 't Parlement aldaer geschreven, mitsgaders van de rescriptie by 't selve Parlement daer op gearresteert in cas die te bekomen syn daer aen ick geensints twyffele, aengesien wy van onse syde geen scrupule maeken, om gelycke brieven van den Koningh van Denemarcken ende haer Hoog Mog. rescriptien op deselve alhier aen den Heer Resident *Downingh* te behandigen, gelyck ik nogh huyden syn Ed. copye toegesonden hebbe van den brief van syne Majesteyt mede copyelyk hier nevens gaende.

Wy hebben met de jongste Post, die 's Maendaghs alhier aenkomt uyt 't Oosten geene brieven ontfangen, als van ouder dato, dan die geene, die ick U Ed. nevens de voorsz. mynen jonghsten overgesonden hebbe, maer uyt eene Missive van den Heer *van Wassenaer* van den 18. deses ten voorsz. daege ingekomen bemercken wy, dat de stilstant van Waepenen te Waeter volgens haer Ho. Mog. Resolutie van den 25. July laetstleden, niet uytgewerckt hadde konnen werden; Wy hoopen huyden nogh naeder tydinge uyt de voorsz. Gewesten te bekomen, die in sulcken cas niet naelaeten sal U Ed. hier benevens mede toe te senden.

Wat de gestrooide gerughten belanght dat'er omtrent de veertigh Schepen binnen dese Landen ende meest binnen Zeelandt souden werden toegemaeckt, om *Charles Stuart* derwaerts over te brengen, dienthalven hebbe ick met de Heeren Gedeputeerden van Zeelandt alhier gesproocken, die my verseeckert hebben, dat daer gantsch niet aen en was, ende dat U Ed. ook ontwyffelyk daer op uyt de voorsz. Provincie naeder bericht ende informatie tot contentement ontfangen soude.

Het werk van de Kaperyen ende andere excessen ter Zee dient aldaer eenmael eyndelyck afgehandelt ende met vigeur geredresseert te worden, daer nae ick van gantscher harten verlange, ende het selve meer ende meer nodigh bevinde, aengesien de klaghten van de beschaedighden hoger en hoger beginnen te reysen; Te meer alsoo geene reële ontslagingen ende restitutien, veel min reparatien van geledene schaden bespeurt werden.

U Ed. sal uyt de bygeleyde Resolutie bespeuren wat vigeur haer Ed. Groot Mogende in gelycke gelegentheydt betoonen, dogh soo men van die syde niet reciproquelyck werdt bejegent, sullen de saeken voortaen alhier mede wat aengesien moeten werden, daer toe eenige Provincien al speciale last van de Heeren haere Principaelen ontfangen hebben, naementlyck om sigh alhier te gedragen op deselve wyse, als men daer doet in onsen regarde.

Wy sullen dan verwaghten, dat in de conventie over de voorsz. excessen te maecken, klaerlyck ende positivelyck uytgedruckt werde, dat geen van beyde de Regeringen ooit ofte ooit consent sal dragen, dat haere subjecten, commissien van vreemde Prysen tot naedeel van andere aennemen. Ende hier mede afbreeckende, sal ick verblyven,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 29. Augusty 1659.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 29. Augusty 1659.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Ed. Missive van den 21. deser is my gisteren wel geworden: 's daegs nae het affenden van de myne van den selven dato, hebbe ick een geschrift ontfangen, opgestelt van dese syde, het welck alleenlyck slaet op dese Republycke ende den Staet der Vereenighde Nederlanden. Ick hebbe in het selve een Artikel geremarqueert, dat onder specieuse woorden van vrye Commercien ende van op Zee niet getroubleert te mogen werden, ten hooghsten naedeeligh soude geweest syn voor de Nederlandtsche Oost-Indische Compagnie, ende hebbe het selve klaerlyck ontdeckt in de Conferentie met de Heeren *Scot* ende Kolonel *Thomson* op den 27. deser, welcke laetste opentlyck seyde, dat de Schepen van deselve Compagnie maer voor particuliere moesten aengesien worden, ende datse geensints bevoeght waeren om aen die van dese Natie de vrye vaert ende Commercie op Bantam te beletten, ende dat men haer gewelt dede, dat men haer benam den vryen Peperhandel (onder pretext van een contract gemaeckt men die van Achyn) maer ick betoonde klaerlyck dat hy door particuliere interessen wierdt gedrongen ende dat syn gesustineerde t'eenemael strydigh was tegen reght en reden. Desselfs Broeder is een van de Hoofden van de Oost-Indische Compagnie alhier, ende met groote bitterheyt tegens de Nederlandtsche Compagnie ingenomen. Ick hebbe de gemelde Heeren versoght dat het selve Artikel synde in soodanige captieuse termen ingesteldt geheellyk soude mogen uytgelaeten worden, ende dat men sonder verder uytstel over de andere soude mogen convenieren. Ick meen, onder verbeeteringe dat men de tegenwoordige gelegentheyt dient waer te nemen om het Tractaet de Marine tot een besluyt te brengen ende om het Vredens Tractaet in April 1654. geslooten te confirmeren, in het welcke men misschien ook ten aensien van de Acte *of Trade* ende anders wat lydelycker voet soude konnen obtineren. Ende als ick permissie konde bekomen van de Regeringe om eens over te mogen stappen, soo soude ick ongetwyffelt spoediger ende seekerder de finaele interruptie ende grondt van dese Regeringe konnen ontdecken, insonderheyt als het preparatoir soude wesen om daer nae met behoorlycke solemniteyten door den Heere *Vane* in den Haege te laeten perficieren. De Heer *Rosewinge* heeft my van daeg brieven gecommuniceert, geschreven in Coppenhage den 13. deser daer uyt syn Ed. soo hy seyde konde afmeten dat de Koning van Denemarcken geen refusant soude blyven. Sulcks dat het werck nu meest, onder verbeteringe, daer op sal aenkomen hoe men Sweden tot Vreden sal konnen brengen, ende hoe men het interesse van desen Staet ende van de Vereenighde Nederlanden te gelyck met de behoudenisse van Denemarcken best sal konnen bevorderen, ende ook den anderen tegens Sweden garanderen; het soude myns bedunckens een seer goede saeke wesen, kondemen het Engelsche ende

de Nederlantsche Bootsvolk ontrecken, als mede de Officieren van die twee Natien. Het is seecker dat soo wel de eene als de andere Regeringe tegens dien Koningh sal moeten op haer hoede wesen. Ick sende hier nevens twee brieven onder *Cachet volant*, den eenen aen haer Ho. Mog. ende den anderen aen haer Ed. Groot Mog., uyt den grondt myns harten versoekende dat U Ed. gelieve door syne gewoonlycke goede conduite het daer toe te helpen dirigeren, dat myn versoeck in de voornoemde Missiven gedaen my goedertierentlyck magh werden toegestaen, ende een' Schip gesonden om my ten spoedighsten over en weder te brengen.

Ick werdt bericht dat dese Regeringe tegenwoordigh meest is bekommert over tumulten door desperate Menschen in de Stadt London; de Stadt Chester menense dat haest sal gerecupereert wesen, ende dat de Troupen onder Sir *George Booth* ook wel sullen gedissipeert werden het welcke sigh in korten tydt sal openbaeren. Waer mede my gantsch gedienstelyck aen U Ed. gebiedende, sal syn ende blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 29. Augusty 1659.

Aen den Heer Ambassadeur W. Nieupoort, den 5. September 1659.

EDELE GESTRENGE HEER,

NAe 't afgaen van mynen jonghsten in dato den 29. der voorlede maendt, is my U Edts. Missive van den selven dato wel ter handen gekomen ende hadden wy alhier geensints getwyffelt, of souden met deselve Post ontfangen hebben eene geteeckende conventie over het subject vervat in haer Hoog Mog. Resolutien van datoos den 23. July en 8. Augusty beyde laetstleden: Het is bedroeft, dat over een saeke van die nature ende daer inne by desen Staet te eenemael tot contentement van Engelandt is geresolveert, in soo langen tydt geen uytkomste kan werden geobtineert, ende ten hooghsten te verwonderen, dat van die syde in dese tegenwoordige conjuncture van tyden de saeken van desen Staet soo weynigh ter harten werden genomen, daer uyt alhier by veelen conclusien werden geformeert ende conjecturen gemaekt, wat men van de genegentheydt van 't tegenwoordige Parlement in haeren voorspoet soude hebben te verwaghten; Ick wil geensints twyffelen, of sal U Ed. met genoeghsaeme ernst ende nadruck daer op urgeren, waer inne myns oordeels onophoudelyck gecon-

gecontinueert, immers eene finaele ende cathegorycke Resolutie van haere uyterste meyninge dienthalven ten spoedighsten geobtineert sal dienen te werden; Ende gelieve U Ed. uyt de nevensgaende Missive van de Admiraliteyt in het Noorder-Quartier te vernemen, in wat voegen de excessen ter Zee uyt 't Engelsche gebiet nogh dagelycks vermenighvuldigen.

Wat de conclusie geweest sy op U Edts. Missive van den 20. en 29. der voorleden maendt ter Generalityt ende in Hollandt respective, sal U Ed. uyt de bygevoeghde Extracten gelieven af te nemen, synde de eerste der voorsz. Missiven ingekomen, soo wanneer haer Ed. Groot Mog. niet completelyck by den den anderen waeren ende sulcks daer van in de Hollandtsche Registers niet genotuleert; Ende op de tweede het besluyt ter Vergaderinge van haer Ed. Groot Mog. voor als nogh dilatoir geweest synde, hebbe ick U Edts. Missive van gelycken inhoudt aen haer Ho. Mog. nogh niet geëxhibeert, vertrouwende in dien deele niet tegens U Ed. intentie gepecceert te hebben.

Van de difficulteyten, die het besluyt van 't Project tegens de Kaperyen met 't geene daer aen dependeert ontworpen, geretardeert hebben, kan ick niet fondamentelyck oordeelen, door dien ick de instellinge der Engelschen niet gesien en hebbe; maer in 't gunt U Ed. is schryvende, dat de voorsz. instellinge alleenlyck was slaende op Engelandt ende desen Staet, vinde ick gantsch geene difficulteyt, gelyck ick ook niet en kan sien, dat 't selve contrarieert de voorsz. Resolutien van den 23. July ende 8. Augusty; Of wy de Schepen van de Oost-Indische Compagnie veel hoger als van geoctroyeerde particulieren konnen aensien, wete ick niet, maer in allen gevalle kan ick niet sien, dat men die voor Schepen van den Staet soude konnen doen passeren.

Nopende het beletten van de vaert op Bantam is voor desen by haer Hoog Mog. tot contentement van die van Engelandt satisfactoirlyck geresolveert, daer van de Resolutien onder U Ed. syn berustende. Ick bidde noghmaels, dat U Ed. eenmael een eynde van 't voorsz. werck traghte te maecken. Waer mede afbreekende, sal altydt syn ende blyven,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 5. September 1659.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 5. September 1659.

EDELE GESTRENGE HEER,

NAe 't afgaen van de myne van den 29. deses, is my U Edts. Missive van den selven dato eergisteren-avondt behandight. Ick heb gister-avondt een Conferentie gehadt met Sir *Henry Vane*, de Lord *Whitlock* ende den Lord *Warriston*; Haer Ed. beloofden my copye te doen hebben van den brief van den Koningh

Koningh van Sweden aen het Parlement ende van de responsive. De Heer *Vane* syde, dat gelyck Denemarcken qualyck te vreeden was geweest tegen ons, dat soo Sweden sigh tegens haer seer misnoeght toonde. Maer dat sy eerlycke Luyden souden wesen, ende haer woordt houdende, nakomen het geconvenieerde; Syne Ed. las my mede voor eenige passagies, uyt den brief van den Heer *Downingh* raekende de Fransche Ratificatie, daer af hy ook copye hadt overgesonden. Ick bemerck, dat men over soodanige proceduuren niet wel te vreden is, ende dat men verlanght, om den uytslagh van de entreveue op de Frontieren van Spanjen te mogen weten. Dese Heeren stellen alomme ordre op haere verseeckeringe, ende syn naerstigh besigh, om de Gevangens te examineren, sulcks datse op geene andere dingen dencken. Ick hebbe haer Ed. met allen iever ende ernst aengewesen, dat het nootsaekelyck is, dat beyde de Staeten met de anderen convenieren over de bewuste concepte Artikelen, ende daer op seyde de Heer *Vane*, datse binnen weynige dagen dat werck by de handt sullen nemen. Ick kan in der waerheydt geen beter middel bedencken om het tot een besluyt te brengen, als het geene ick met myne laetste heb overgeschreven, naementlyck dat ick soude mogen overkomen. Ick versoeck gantsch gedienstelyck, dat ick door een lettertjen magh bericht worden, hoe myn brief raeckende de bewuste Prolongatie van de drie weecken, werdt opgenomen. U Ed. verseeckerende dat ick ben ende, sal blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 5. September 1659.

P. S.

Soo datelyck laet de Heer *Whitlock* my weeten, dat den Raedt de copyen van de brieven van, ende aen den Koningh van Sweden hier vooren geroert, aen den Heer *Downingh* heeft gesonden, om gecommuniceert te werden daer 't behoordt.

Volght een Bylaege.

EXCELLENTISSIME DOMINE LEGATE,

I. *INdigne tulerat Rex, quod etiam belli illius compositionem sibi quasi imperarent Angli; id enim apud Septentrionales Reges nunquam in usu esse, nempe adeo*

præcipitanter talia negotia tractare, sed tractatibus Pacis se tempus debitum tribuere solitos esse.

II. *Veritus, ne exercitus Cæsareanus in Pomerania nimios faciat progressus, consentire cæpit in pacificationem generalem, nempe ut & Brandenburgus Polonusque & Cæsar includatur, cum hac tamen adjectâ Clausula, ut satisfactioni sibi debitæ locus relinquatur.*

R. I. *Responsum a Parlamento ad prius maturandæ pacificationi tempus præfixissent, factum esse propter Daniæ Regem, utpote qui adhærentium causâ moras hactenus studio fecisset. Ad alterum vero nil responsum esse, præterquam ut amice Regem admonerent ut finiendæ pacificationis animum serio adjicere vellet, &c.*

II. *Consuluisse Regi Amicos suos fidissimos & parti suæ studiosissimos ne Pacem quantocius perficere detrectaret; se enim certos esse, Gubernamentum Angliæ taliter diu non perstiturum.*

III. *Valde in Parlamento disputatum esse, Tractatum Hagiensem, maxime quia Gallicus Minister eum subscribere recusasset. Hic vero Suedicæ rei fautoribus se valde opposuisse Domino Vane, & confidentissime Parlamento persuasisse, eum subscriptum esse: Postremo vero Parlamentum jussisse, ut in Tractatibus, illis cum sensibus, interesse Regis quantum fieri posset, observetur, &c.*

Admonitionem vero adjecerunt Ministri Suecici, ut plus fidei rei huic, quam promissionibus prioribus tribuere nolit, se nempe satis exploratum habere, multum boni ipsum ab Angliâ non expectandum habere, &c.

Pro pecuniâ Rex Ministris suis huc mittit 16000. *Malter. Koren. &c.*

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 12. September 1659.

EDELE GESTRENGE HEER,

NAe 't afgaen van mynen jonghsten, van den 5. deses is my U Edts. Missive van den selven dato wel ter handen gekomen, ende 't sedert met den Heere *Downingh* gesproocken, mitsgaders hem gevraeght hebbende nae den brief van den Koningh van Sweden aen 't Parlement, ende de Rescriptie daer op gedaen, heeft syn Ed. my verklaert den selven brief nog niet ontfangen te hebben, maer nogh eene expresse te gemoet te sien, die hy vertrouwde, dat deselve mede soude overbrengen, nevens de Acte van Ratificatie op de naedere conventien van den 24. July ende 4. Augusty, die wy met verlangen te gemoet sien.

Dat op de receptie van U Edts. Missive, in dato den 20. der voorleden maendt, raeckende de bewuste Prolongatie alleenlyck copye genomen is by de Provincien, sal U Ed. uyt de voorsz. myne voorige hebben konnen afnemen, ende is 't sedert van die materie nogh ter Generaliteyt, nogh in Hollandt niet meer gesproocken.

Dat de saeke van de Kaperyen nogh niet ten eynde heeft konnen gebraght wer-

werden, is ten hooghsten beklaeghlyck, ende hoope ick immers, dat wy met den naesten daer van eene goede uytkomste hebben te gemoet te sien.

Het is vastelyck te gelooven, ende ick meyne klaerlyck te bespeuren, dat de Koningh van Sweden refusant blyft, met die consideratie, dat hy sigh voorsteldt, dat hy altydts hoe de saeken hem ook mogen tegen lopen, sal konnen komen tot het eynde by de respective conventien voorgeschreven, ende soo hy 't geluck heeft van Koppenhage te vermeesteren, dat hy alsdan gewonnen spel heeft, sulcks, dat hy door syne opiniatriteyt wel kan winnen, ende niet verliesen, daer uyt dan wel seeckerlyck is te concluderen, dat de hooghstgemelde Koningh immers in langen tydt tot geen reden sal konnen werden gebraght, ten sy men met den anderen sigh naeder verbinde, dat men in cas van verder refus van den hooghstgemelden Koningh, den selven met de wapenen sal traghten te reduceren tot de termen van 't Bronsebrosche-Tractaet, sonder daer van te desisteren voor ende aleer sulcks geëffectueert sy, staende vastelyck te vertrouwen, dat soo haest de hooghstgemelde Koningh soodaenige Resolutien sal vernemen, wel lightelyck van gedaghten sal veranderen; ende soude U Ed. myns oordeels wel doen, die van de Regeringe aldaer sulcks op 't alderkraghtighste voor te stellen, ende is 't doenlyck daer op eene goede Resolutie uyt te wercken.

Nae dat wy uyt de Missiven van de Heeren Extraordinaris Gedeputeerden in 't Oosten bespeurt hebben, dat met reden stondt te bedughten, dat de Vreede aldaer, vermits het refus van den Koningh van Sweden, binnen den geprefigeerden tydt niet en soude getroffen werden, hebben haere Ed. Groot Mog. beginnen te delibereren, wat *in eum eventum* soude te doen staen, ende is daer op voorleden Saturdagh provisionelyk genomen, de Resolutie * copyelyk hier nevens gevoeght, die al op eergisteren ter Generaliteyt ingebraght; edogh aldaer tot nogh toe buyten finale Resolutie, gebleven is, ende in cas daer op nogh huyden conclusie moghte vallen, sal ick besorgen, dat deselve U Ed. nogh met dese post moge werden toegesonden.

Op de revocatie van eenige Schepen van beyde de Vlooten hebben veele Leden alhier geoordeelt, dat men als nu den tydt geboren wesende, om resolutelyck in Actie te treden, geen verminderinge en behoordt te doen, maer eghter daer tegens van de andere syde geconsidereert wesende, dat de Engelschen groote reden hadden, om gaerne in dese conjuncture van tyden een goedt aental van Scheepen te hebben, omtrent haere Kusten, is, om die consideratie voornaementlyck, ende omme deselve daerinne te accommoderen, ende dienvolgende haer met 't verder gedeelte te resoluter te doen ageren tegens Sweden, eergisteren by haer Ed. Groot Mog. genomen, de Resolutie * daer van mede copye hier nevens gaet, daer op ik nae vermogen sal traghten nogh huyden ter Generaliteyt eene Conclusie uyt te wercken, ende deselve U Ed. sonder resumptie te doen oversenden; maer eenige Provincien syn daer omtrent mede van difficile consideratien. Hier by gaen ook de jonghste advysen uyt Vranckryck ende uyt 't Oosten ingekomen, tot U Edts. naerightinge; ende heeft de Heer Resident *Downingh* ter occasie van deselve ter Generaliteyt in-

* Zie *Secrete Resolutien* II. Deel, pag. 116. enz. in Quarto.

gediendt de bygevoeghde Memorie. Ick kan uyt den gemelden Heere Resident *Downingh* niet anders bespeuren, dan dat men aldaer geresolveert is, met vigeur de saeken tegens den Koningh van Sweden uyt te voeren, in cas syne Majesteyt de Vrede op de gemaeckte Conditien blyft refuseren; hebbende my ook seer resolutelyck verklaert, dat hy meyndt daer toe ten spoedighsten eenige Brandenburghsche Ruyters overgevoerdt te sullen moeten werden. Ick hoop, dat Godt de Heer Almaghtigh genaedighlyck eene goede uytkomste sal verleenen, ende blyve,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 12. September 1659.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 12. September 1659.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Ed. Missive van den 5. deser, is my gisteren wel gewerden; Ick verseecker U Ed., dat ick alle bedenckelycke devoiren gedurigh ben aenwendende, om de excessen van de Kapers te stuyten; maer die schelmen syn listigh, ende weten in dese verwarde Constitutie nogh vrienden te vinden, byaldien ick morghen ofte uyterlyck Maendagh naestkomende geen finale ende cathegorycke Resolutie bekome, raekende de bewuste Proclamatie, sal ick by den vollen Raedt audientie soecken, ende haer uyterste meyninge pogen te ontdecken. Ick bemerck, dat men over de subite t'huys komste van de Vloot onder den Heere *Montague* ontsteldt is, men meendt, dat'er iet onder schuyldt. De Resolutie op myn schryvens van den 29. Augusty by haer Ed. Groot Mog. genomen, bedroeft ende bekommert my, siende dat ick soo ongeluckigh ben, dat men soo weynigh defereert aen myne getrouwe waerschouwinge, ende niet gedenckt de voorige Resolutie ende solemnele toeseggingе, voor myn laetste vertreck by de Regeringe genomen, dat ick mondelinge rapport soude komen doen, van myne verrightinge, ende nu wordt ik te meer bewogen, om daer op aen te houden, om dat ick bemerck, dat'er Luyden syn die my maer soecken odieus te maecken, sonder my toe te laeten, dat ick my magh komen verdedigen. Ick sal U Ed. Godt willende, het Artikel selfs toesenden, daer over ick scrupuleus ben geweest, met de remarckes myns oordeels seer considerabel synde. Ick weet wel, dat de Schepen van de Oost-Indische Compagnie voor geen Schepen van den Staet konnen aengesien worden, maer meen onder correctie, dat eghter deselve onder het district van het Octroy nae het Reght der Volckeren mogen procederen tegens haere Vyanden, ende die deselve met haere Schepen dienen, ende Goederen van Contrebande toevoeren; datse ook de plaetse van haere openbaere Vyanden mogen besetten ende belegeren: Alsmede, datse

datse de Indianen die eenige Contracten van Commercie met deselve hebben opgereght, mogen houden, om die nae te komen, alle het welcke men in 't voorsz. voorgestelde Artikel soght te benemen, synde het selve Artikel ingesteldt door Geinteresseerde Koopluyden, ende Luyden die met groote nydigheydt syn ingenomen. De al goede Godt, hoop ick, sal my soo genadigh wesen, dat ick eenmael permissie sal bekomen, om de Regeringe grondelyck van alles te berighten; blyvende ondertusschen,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 12. September 1659.

Volght een Bylaege.

EXCELLENTISSIME DOMINE LEGATE,

Rescriptum.

I. *De conditione præsenti Angliæ, &c.*

II. *Dominum Vane expertissime, & publice fassum esse, nequaquam id fieri posse, ut Anglia quicquam admittat in defensionem causæ Suecicæ, atque eò ipso an ansam Regi præbeat Dominium totius Maris Balthici sibi acquirendi, &c. Inde volunt Regem omnem spem de Angliâ deponere.*

Classis Anglicana versa est, causam reversionis hujus inexpectatæ explorare nondum potui. Rex quidem fatetur ipse, ideo eam discessisse, quod Montague jussus esset, se jungere cum Danis & Hollandis a Domino Sidney, infensissimo Causæ Suecicæ. Item dictum Montague sibi singulariter addictum fuisse, eumque valde se opposuisse dicto Domino Sidney, causam Daniæ & Hollandiæ tenaciter sustentanti. Verum nescio num aliud quid suspectandum. Cras plura oretenus. Rex in mandatis Ministris suis, ut magnis commendent laudibus Parlamento sæpedictum Montague, quem honorificis donis quam humanissime dimisit, imo quisque Capitaneus catenam auream dono accepit, &c.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 17. September 1659.

EDELE GESTRENGE HEER,

VOorlede Maendagh 's avonts is ons onder anderen met de Oostersche brieven toegekomen, de tydinge van 't vertreck van de Engelsche Vloote uyt den Orisondt tegens de instantien ende sommatien op de bewuste conventien, mitsgaeders de meer als billycke, ende genoeghsaem te verre gaende præsentatie van de Heeren Extraordinaris Gedeputeerden deser Staet daer tegens gedaen. Ick hebbe nevens eenen iegelycken alhier, ten hooghsten verwondert geweest, over soo manifeste contraventie tegens de successive Tractaeten, ende is voorwaer ten hooghsten te beklagen, dat desen Staat 't geheele Somer-saisoen vrughteloos hebbende laeten passeren, om eenmael eyndelyck tot een vrught van dien, het geluk te mogen hebben, van met de Republycke van Engelandt gesamentlyck ende met de geconjungeerde Waepenen het werck in het Oosten promptelyck uyt te voeren, nu eyndelyck mede van de voorsz. gehoopte ende met reden verwaghtte vrught, versteeken soude wesen; Ick wil vastelyck vertrouwen, dat den Staet over de voorsz. contraventie, behoorlyke reparatie sal ontfangen, volgens de Resolutie * van haer Ho. Mog., U Ed. hier benevens toegesonden werdende.

Twee saecken sullen als nu volgens de intentie van de Regeringe alhier boven de ingredienten van haer Hoog Mogende Resolutie van Vrydagh laetstleden, nootsaeckelyck dienen te werden besorght ende by der handt genomen.

In den eersten dat de Stadt van Coppenhage van alle nootdruftigheden moge werden voorsien, ende ten anderen, dat men den Keurvorst van Brandenburgh onder sortabele conditien disponere, om syne Troupes te laeten overvoeren; ende soude het de gemoederen met reghtvaerdigh misnoegen ontsteeken, ende misnoegt synde vry wat gerust stellen, indien het Parlement promptelyck quame te effectueren, 't gunt waer toe U Ed. haer ingevolge van de voorsz. Resolutie * van den 12. deses sal sommeren, ende voorts de handt geliefden te bieden om Coppenhage behoorlyk te provideren, mitsgaeders ook last ende autorisatien te senden aen den Heer *Downingh*, om met de Minister van den Heer Keurvorst alhier residerende nevens desen Staet te handelen over conditien, waer door deselve tot het voorsz. transport ende emplooi van syne Troupes soude mogen werden gedisponeert; Ick meyne, onder correctie, dat boven de nootwendigheydt van dien, om 't werck uyt te voeren, het selve een van de kragtighste motiven soude wesen, om den Koningh van Sweden tot de Vrede te disponeren.

Ick hebbe haer Ed. Groot Mog. kennisse gegeven van de voorslagh vervat in myne voorige Missive van den 12. deses, die gemeynt hebben, dat desel-ve

* Zie *Secrete Resolutien* II. Deel, pag. 125. in Quarto.

ve voorslagh nogh daer mede soude konnen werden geamplieert, dat men gesaementlyck ook soude behooren den Koningh van Sweden op de een of de andere manier te doen vergoeden, de kosten die men nae dato van syn refus sal supporteren, om hem tot reden te brengen.

Het is ons alhier mede sonderlingh vreemt voorgekomen, dat alhoewel de bewuste veertien daegen, al op den eersten deser waeren geëxpireert, ende de Koningh van Denemarcken sigh in alles tot satisfactie hadde verklaerdt, eghter nog op den sesden de Koningh van Sweden geen refusant verklaert was, door de tergiversatie van de Heeren Engelsche Plenipotentiarissen; Ick bidde, dat U Ed. boven de publycke devoiren, ook occasie gelieve te nemen, al het selve aen den Heer *Vane* in 't particulier ernstelyk te representeren ende te effectueren, dat wy daer op niet wederom met dilayen opgehouden werden, gelyck tot nogh toe in 't stuck van de Kaperyen, tot groot misnoegen van een ieder alhier, is geschiet; Die van de Regeringe aldaer, behoorden voorwaer te begrypen, dat voor beyde daer aen ten hooghsten is gelegen, dat de gemoederen van de ingesetenen niet verbittert en werden, aengesien daer door ook wel tegens de intentie van de hooghgemelde Regeringe ten wedersyde, de Natien in ongelegentheydt tegens den anderen gesleept konnen werden.

U Edts. Missive van den twaelfden deser, is my huyden geworden. Ick blyve,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 17. September 1659.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 19. September 1659.

EDELE GESTRENGE HEER,

BOven het geene ick U Ed. den 17. deser over water geadviseert hebbe, daer van dubbelt hier nevens gaet, weete ick deselve tegenwoordigh niet anders mede te deelen, als dat men alhier met groote aengenaemheydt verneemt, dat het Parlement aldaer, van den Heer Admirael *Montague* seer qualyk is voldaen, aengesien wy uyt de advertentien van de Heeren Extraordinaris Gedeputeerden van desen Staet by de Koningen van Sweden ende Denemarcken, vermeynen klaerlyck bespeurdt te hebben, dat de voornoemde Heer *Montague* van inclinatie t'eenemael Sweedtsch is, weshalven wy dan ook hopen, dat in cas, gelyk wy vertrouwen, by 't Parlement weder een goedt getal Oorloghschepen nae den Orisondt gesonden werdt, het Commandement over deselve, den meergemelden Heer *Montague*, geensints sal werden toevertrouwt, ende soude-

de U Ed. myns oordeels wel doen, van des noot synde daer toe onder de handt alle goede directie toe te brengen, sullende andersints het afsenden van de voorschreve Schepen al soo veel ombragie causeren, als voordeel doen, gemerckt het generael gevoelen alhier is, dat de voornoemde Heer *Montague* den Koningh van Sweden, selfs ook wel tegens de intentie van 't hooghgemelde Parlement, soude soecken te favoriseren ende appuyeren.

Het heeft de sinistre suspicien alhier niet weynig vermeerdert, dat de Heer Resident *Downingh*, al op den 25. der voorleden maendt, gelyck U Ed. bekent is, haer Hoog Mog. by schriftelycke Memorie geadverteert hebbende van 't adveu ende de approbatie van 't Parlement op de laetste conventien, met verklaringe, dat hem eene formele Acte van ratificatie soude werden toegesonden, om tegens die van desen Staet behoorlyck te werden uytgewisseldt. eghter deselve Acte van ratificatie tot nogh toe niet te voorschyn gekomen is, welckers langer uytblyven, *rebus sic stantibus* de diffidentien al wederom sal vermeerderen. Waer mede desen besluytende, sal ick verblyven,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 19. September 1659.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 26. September 1659.

EDELE GESTRENGE HEER,

MYne jongste aen U Ed. is geweest van den 19. deses, ende is 't sedert de Post van daer, die nae de gewoonte al op den 24. deses hadde behooren aengekomen te syn, nogh niet gearriveert; Sulcks dat wy in groot verlangen syn, wat U Ed. aldaer, op de saeken deselve aenbevolen, ende voornaementlyck op 't onordentelyck weghseylen van de Engelsche Vloote uyt den Orisondt, mitsgaeders op de saeke van de Kaperyen sal hebben uytgewerckt.

Op de minste occasie alhier voorvallende van 't inbrengen van eenige Engelsche Prysen in de Zeegaten deser Landen, stelt sig de Heer Resident *Downingh* alhier in, met meer als gemene, ende ook meer als betaemelyke ernst, daer door als mede door het dilajeren van 't besluyt der conventien aldaer tegens de Kaperyen te maeken, de gemoederen alhier gedisponeert werden tot alienatie van de Regeringe aldaer, ende is voorwaer niet te begrypen, met wat intentie dat men een saeke van soo groote nootwendigheyt tot onderhoudinge van Vriendschap, ende waeromtrent haer Hoog Mog. haer soo verre tot merckelycke advantagie van de Engelsche hebben geëslargeert, nu soo lange heeft slepende gehouden, ende ondertusschen komen alhier dagelycks nieuwe klaghten van 't opbrengen van Schepen in de Havenen van Yarmuyden ende elders.

De

De Heer Resident *Downingh* heeft my voorleden Maendagh *ex professo* onderhouden op 't subject van de Defensive Alliancie, verklaerende daer op tegenwoordigh gelast te syn; Maer ick moet U Ed. in waerheyt verklaren, dat ick, soo door 't abandonnement van de saeken in 't Oosten door 't vertreck van de Engelsche Vloote, tot notoire infractie van de gemaeckte conventien, als door de voorsz. procedueren omtrent de Kaperyen de gemoederen in sodanige dispositie vinde, dat ick my niet wel soude derven inlaeten, om die saeke veel te vorderen, soo lange door reparatie van de voorsz. contraventie, ende redres in 't stuck van de voorsz. Kaperyen, alhier wat beter dispositie verweckt sal syn; Waer mede dese afbreeckende, sal ick verblyven,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 26. September 1659.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 19. September 1659.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Edts. Missive van den 12. deses is my gisteren wel geworden. Ick hebbe door onophoudelyck aenhouden eyndelyck gisteren bekomen het geschrift of concept van dese syde, waer van eene getranslateerde copye hier nevens is gevoeght, ick sal myne uyterste devoiren aenwenden, om het Artikel spreeckende van den vryen handel op Oost-Indiën daer uyt te lighten, ende nogh eenige andere duystere ofte ambigue perioden te reghten, ofte ook te lighten; In de laetste Conferentie hebbe ick de Heeren Commissarisen aengewesen, dat het t'eenemael onbillyck soude wesen, dat het selve in diervoegen soude gevergt worden in de Oost-Indiën, ende dat men de verdere Pointen van Marine soude uytlaeten, te meer, om dat in deselve de vrye vaert ende Commercie werdt vastgestelt, ende eghter soo gereguleert, dat het publyck daer geen groot prejudicie door sal komen te lyden. Men spreeckt nu weder, om een aensienlyck Lidt van dese Regeringe nae Hollandt te senden, ende my is gevraeght hoe lange haer Ed. Groot Mog. by den anderen sullen blyven, ofte wanneer deselve weder souden vergaederen. Ick hebbe geseydt, dat ick meende, dat haer Ed. Groot Mog. apparentelyck niet haest souden scheyden in dese conjuncture van tyden, ende als men het veertien daegen te vooren konde weten, wanneer iemant van dese Regeringe in den Haege soude konnen wesen, dat de Heeren Gecommitteerden Raeden tegens dien tydt de Vergaederinge van haer Ed. Groot Mog. wel soude konnen beschryven.

Ick meen, onder verbeteringe, dat het seer dienstigh soude wesen in dese conjuncture, dat'er een Lidt van crediet wierdt overgesonden, om de saeken aldaer soo te adjusteren, dat'er eens een vaste grondt van confidentie soude mogen

gen geleyt werden. Door allerhande verdightselen soeken de Sweedtsche Ministers ende anderen, dese Regeringe op te hitsen tegens den Staet van het Vereenigde Nederlandt (de vuylste colomnien die men bedencken kan uytstroijende.) Men verwaght den Heer *Montague* alle uuren hier ter Stede, ende van desselfs motiven, om soo onverwaght in te komen, werdt verscheydentlyck gesproocken.

Men haest sigh seer, soo als ick van verscheyde Persoonen ben beright, om ten spoedighsten weder vyftien Schepen derwaerts te senden. Over de Unie met Schotlandt, in de forme van de Regeringe, vallen nogh al veel debatten. De schaersheydt der Financien geest mede al veel ongelegentheydt. Maer als de Militie alomme sal gestabiliceert wesen, sal men een maendtlycke schattinge van hondert ende twintigh-duysent ponden Sterlings over Engelandt, Schotlandt ende Yerlandt invorderen, ende het werk met vigeur soeken staende te houden. Ick heb met den Heer *Roswinge* desen morgen gesproocken, ende syn Ed. heeft goetgevonden te versoecken, datse van hier een goede quantiteyt kolen tot voorsieninge van Coppenhaege souden willen affenden, ende synen Konigh nevens haer Ho. Mog. uyt de tegenwoordige oppressie redden; Ick hebbe het nevensgaende beright van de gelegentheydt der wedergekeerde Vloote soo datelyk bekomen. Hier nevens sal U Ed. ook gelieven te beogen het 7. Artikel van 't eerste geschrift, gementioneert in myne voorige brieven. De Heeren Commissarisen hebben my verseeckert, dat geene van beyde de Staeten soude vermogen soodanige permissie of licentie te geven, als is gementioneert in de drie eerste Artikelen, dogh meenen dat het selve niet en behoeft gepubliceert te werden. Ick verseecker U Ed., dat het seer dienstigh met Godes hulpe voor den Staet soude wesen, dat ick op behaegen van haere Ho. Mog. sluytende, selfs van alles reden ende reeckenschap soude komen geven, ende de Regeringe van alles grondelyck berighten. U Ed. gelieve de goede handt daer aen te houden; Ende my hier mede gantsch gedienstelyck aen deselve gebiedende, sal syn ende blyven,

Edele Gestrenge Heer

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 19. September 1659.

Volght een Bylaege.

Copye Translaet.

DAt niemant dan 't Volck ofte Ingesetenen van de Republyck van Engelandt ofte eenige Territorien ende Dominien daer onder behoorende, sal eenige

eenige Zee-Commissien of Brieven van Marcque, ofte Repressaillien aennemen van eenigen Uytheemschen Staet of Prins tegen het Volk van de Vereenigde Nederlanden, noghte ook uyt kraght ofte onder pretensie van eenige sulcke Commissien, Brieven van Marque ofte Repressaillien, alreede voornoemt ofte aengenomen, ofte alsnog te vergunnen, ofte aen te nemen by iemant van 't Volk ofte Inwoonderen van de Republyck van Engelandt, ofte eenige Territorien ofte Dominien daer onder behoorende, aenhaelen, surpreneren ofte nemen iemant van het Volck van de Vereenighde Nederlanden, uyt kraght ofte onder pretext van eenige sulke Commissien of Brieven van Marque ofte Repressaillien, als voor geseydt is, of sonder licentie alvoorens gehadt ende geobtineert te hebben, tot 't selve van den Staet van Engelandt.

Ende dat niemandt van het Volck ofte Inwoonderen van den Staet der Vereenighde Nederlanden, ofte van eenige Territorien ende Dominien daer onder behoorende, sal eenige Zee-Commissien of Brieven van Marque of Repressaillien aennemen van eenigen Uytheemschen Staet of Prins, tegen het Volk van de Republyck van Engelandt, noghte ook uyt kraght ofte onder pretensie van eenige sulcke Commissien, Brieven van Marcque of Repressaillien, alrede vergunt ofte aengenomen, ofte alsnogh te vergunnen ofte aen te nemen by iemant van 't Volck ofte Inwoonderen van den Staet der Vereenighde Nederlanden, ofte eenige Territorien ofte Dominien daer onder behoorende; Aenhaelen, surpreneren ofte nemen, iemant van 't Volk van de Republyck van Engelandt, uyt kraghte ofte onder pretexte van eenige sulcke Commissien, of Brieven van Marque ofte Repressaillen, als voor geseydt is, sonder licentie alvorens gehadt ende geobtineert te hebben, tot het selve van den Staet der Vereenighde Nederlanden.

Dat niemandt van het Volck of eenigh Persoon of Persoonen gebooren binnen de Republyk van Engelandt, of woonaghtigh aldaer, ofte in eenige Territorien of Dominien daer onder behoorende, al is het schoon dat hy syn verblyfplaets ofte wooninge heeft verandert, of sal veranderen, nae eenige Haven Stadt ofte Plaets; ofte haer Schip ofte Schepen, Vaertuyg of Vaertuygen senden, ofte vervoeren nae eenige Haeven ofte Plaets, leggende of synde binnen de Territorien ofte Dominien van eenig Uytheemsch Prins ofte Staet, ofte van eenige andere Plaets of Plaetsen; sal toegelaten ofte gepermitteert werden, om aen te nemen ofte te sullen aennemen of accepteren eenige Brieven van Marque ofte Repressaillien, of andere Zee-Commissien, van eenig Uytheemsch Prins of Staet om eenige Schepen of Vaertuygen, Goederen of Koopmanschappen te nemen, toebehoorende iemant van 't Volk van de Vereenigde Nederlanden, sonder al te vooren licentie gehadt en geobtineert te hebben van den Staet van Engelandt, om sulks te doen, of sulke Brieven van Macque of Repressaillien en Zee-Commissien aen te nemen; op pœne ofte boete dat sy, gelyck ook haere Schepen, Goederen ofte Middelen sullen verbonden syn om restitutie te maeken, ende sylieden selfs soodanig strafbaer wesen, als offe gewoont ende geresideert hadden in Engelandt, ende de Dominien en Territorien daer af, ter tydt datse sulke Brieven van Marque, of Repressaillien, of Zee-Commissien, waeren aennemende.

Ende dat niemandt van 't Volck of eenigh Persoon of Persoonen gebooren

binnen den Staet der Vereenighde Nederlanden ofte woonaghtigh aldaer, of in eenige Territorien of Dominien daer onder behoorende, al is 't schoon dat hy syn verblyf-plaets of wooninge heeft verandert, ofte sal veranderen nae eenige Haeven, Stad ofte Plaets, ofte haer Schip of Schepen, Vaertuyg of Vaertuygen senden ofte vervoeren nae eenige Haven ofte Plaets, leggende of synde binnen de Territorien of Dominien van eenig Uytheemsch Prins ofte Staet, ofte van eenige andere Plaets of Plaetsen sal toegelaten of gepermitteert werden, om aen te nemen, ofte te sullen aennemen ofte accepteeren eenige Brieven van Marque of Repressaillien, of andere Zee-Commissien, van eenig Uytheemsch Prins of Staet, om eenige Schepen of Vaertuygen, Goederen of Koopmanschappen te nemen toebehorende iemandt van 't Volk van de Republyk van Engelandt, sonder al te vooren licentie gehadt ende geobtineert te hebben van den Staet der Vereenigde Nederlanden, om sulks te doen, of sulke Brieven van Marque, of Repressaillien ende Zee-Commissien aen te nemen; op pœne of boete, dat sy, gelyck ook haere Schepen, Goederen ofte middelen sullen verbonden syn om restitutie te maecken, ende sylieden selfs soodanigh strafbaer wesen, als offe gewoondt ende geresideert hadden in Nederlandt, ende de Dominien en Territorien daer af, ter tydt datse sulcke Brieven van Marque, of Repressaillien of Zee-Commissien waeren aennemende.

Dat niemant van 't Volck ofte Inwoonderen van de Republyck van Engelandt, of Territorien of Dominien daer onder behoorende, sal eenige part of gedeelte hebben als Eygenaer ende Employeerder, ofte als Bevraghter ende Employeerder, ofte andersints, in eenigh Schip of Vaertuygh, 't welck sal komen aen te nemen of te voeren eenige Brieven van Marque of Repressaillien als particuliere Commissie-Vaerders, ofte eenige andere Zee-Commissien, van eenigh Uytheemsch Prins of Staet, om te nemen, aen te haelen of te surpreneren, eenige Schepen, Vaertuygen, Goederen ofte Koopmanschappen, aen iemant van 't Volck der Vereenighde Nederlanden toebehoorende, sonder alvorens licentie daer toe gehadt ende geobtineert te hebben van den Staet van Engelandt.

Ende dat niemandt van 't Volk ofte Inwoonderen van den Staet der Vereenighde Nederlanden, ofte Territorien ofte Dominien daer onder behoorende, sal eenige part of gedeelte hebben, als Eygenaer ende Employeerder ofte als Bevragter ende Employeerder of andersints in eenig Schip of Vaertuyg, 't welk sal komen aen te nemen, of te voeren eenige Brieven van Marque of Repressaillien, als particuliere Commissie-Vaerders ofte eenige andere Zee-Commissien, van eenigh Uytheemsch Prins of Staet, om te nemen, aen te haelen, ofte te surpreneren, eenige Schepen, Vaertuygen, Goederen ofte Koopmanschappen aen iemant van 't Volk van de Republyck van Engelandt toebehoorende, sonder alvoorens licentie daer toe gehadt ende geobtineert te hebben van den Staet der Vereenigde Nederlanden.

Dat in gevalle eenigh Persoon of Persoonen, Compagnie of Compagnien van het Volck van de Republyck van Engelandt ofte de Dominien ofte Territorien daer onder behoorende, sal komen te offenderen tegen de waere meeninge van de drie voorgaende Artikelen t'eeniger tydt sedert. . . . . ende

de nae den. . . . . alle Schepen ende Goederen genomen ende gesurpreneert door henlieden, van het Volck ofte Inwoonders der Vereenighde Nederlanden, ofte de Territorien of Dominien daer onder behoorende; dewelcke sullen opgebraght werden als vooren geroert in eenige Haven, Reede, Kreecke ofte Riviere van de Republyck van Engelandt, sullen gerestitueert worden op de instantie van den Advocaet-Generael ofte Fiscael, door 't Hof van de Admiraeliteyt op dese wyse: Te weten dat'er kennisse van sulcke genomen Schepen aenstonts nae haere aenkomste in sulcker voegen in eenige van de gesseyde Havenen, Reede, Kreecke ofte Riviere immediatelyk sal moeten opgesonden worden aen het voornoemde Hof van de Admiraliteyt, ofte den Advocaet-Generael ofte Fiscael te saemen met de Scheeps-papieren ende blycken, ende des sullen twee of drie, ofte meer van de principaelste Persoonen geëxamineert moeten worden; ende dat binnen tien dagen, nae dat soodanige kennisse sal syn ontfangen (welcke tien daegen, ende niet meerder, in dit cas geallouëert syn om de Scheeps-papieren te doorsien, ende soodanige examinatie te doen,) sal het Hof verobligeert of gehouden syn, sulcke restitutie toe te wysen, bevindende dat deselve waerlyck 't Volck van de Vereenighde Nederlanden toebehooren. Ende in gevalle, dat eenige difficulteyt ofte twyffelaghtigheyt kome te ontstaen, of deselve het Volck der Vereenighde Nederlanden mogen toebehooren, of niet, soo sal eghter in dat cas beyde 't Schip ende de Goederen van henlieden moeten overgelevert worden, op borgtogt, om de Sententie ende Vonnisse daer op daer nae af te waghten, alwaer het saeke, dat de geseyde Schepen ende Goederen al verkogt, of gerantsoeneert, of afgelost syn geweest, door den Schipper of 't Bootsvolck, genomen door alsulcke Persoon of Persoonen. Ende de beschadighde Persoonen sullen door het geseyde Hof op instantie van den voornoemden Advocaet-Generael of Fiscael toegewesen werden volle reparatien voor alle de Schepen ofte Vaertuygen, Goederen ende Koopmanschappen, soo genomen, ofte nogh te nemen, uyt kraghte of onder pretext van eenige soodanige Zee-Commissien Brieven van Marque ofte Repressaillien, waer toe al voorens geen licentie is bekomen of geobtineert geweest van den Staet van Engelandt (synde te vooren behoorlyck bewys daer van getoont) met de volle kosten van het Proces; Ende dat alle dilayen of uytstellingen sullen aen een seyde geset, ende een spoedige Sententie gegeven ende deselve ter executie gestelt werden. Ende indien nae den. . . . . eenigh Kapiteyn of Schipper, Officier ofte Bootsgesel, van het Volck van de Republyck van Engelandt ofte de Territorien ofte Dominien daer onder behoorende, sal willens en wetens vaeren op eenigh Schip of Vaertuygh hebbende Zee-Commissien, Brieven van Marque, ofte Repressaillien van eenigh Uytheemsch Prins of Staet, ende alvorens geen licentie tot deselve gehadt hebbende van den Staet van Engelandt, tegens het Volck van de Vereenighde Nederlanden, ende sal uyt kraght ofte onder pretext van sulcke Zee-Commissien, Brieven van Marque, ofte Repressaillien, komen aen te haelen, te surpreneren, ofte te nemen eenigh Schip ofte Vaertuygh, Goederen of Koopmanschappen, toebehorende het Volck der Vereenighde Nederlanden. Alle soodanige Kapiteynen, Schippers, Officieren ende

Bootsgesellen, sullen geoordeelt en gehouden werden voor Pyraten; En men sal tegens hen procederen door den Advocaet-Generael, ofte Advocaet-Fiscael voornoemt ende adjugeren, ende met haer handelen even als Pyraten ende Rovers. Ende alle Kooplieden, Bevraghters, ende Employeerders van alle soodanige Schepen, dewelcke alwetens de soodanige Schepen sullen komen uyt te rusten, met sulcke Brieven van Marque of Repressaillien ofte Zee-Commissien als voornoemt, sullen gehouden wesen te vergoeden de dubbele waerdye, van alle de Schepen, Vaertuygen, Goederen ofte Koopmanschappen, dewelcke sullen aengehaelt, gesurpreneert, ofte genomen wesen van iemant van 't Volk der Vereenighde Nederlanden, uyt kraghte ofte onder pretext van eenige soodanige Zee-Commissien, Brieven van Marque of Repressaillien, als voorgemeldt.

Ende dat ingevalle eenig Persoon of Persoonen, Compagnie of Compagnien van 't Volck van dien Staet der Vereenighde Nederlanden of de Dominien of Territorien daer onder behoorende sal komen te offenderen tegen de waere meninge van de drie voorgaende Artikulen t'eeniger tyd sedert ende na den. . . . . Alle Schepen ende Goederen genomen ende gesurpreneert door henlieden van het Volck ofte Inwoonderen van de Republyck van Engelandt of de Territorien of Dominien daer onder behoorende, dewelcke sullen opgebragt worden, als voorgeroert is, in eenige Haven, Reede, Kreecke ofte Riviere van den Staet der Vereenighde Nederlanden: Sullen gerestitueert werden op de instantie van den Advocaet-Generael ofte Fiscael, door het Hof van de Admiraliteyt, op dese wyse; te weten, dat'er kennisse van sulcke genomen Schepen, aenstonts nae haere aenkomste in sulcke voegen in eenige van de geseyde Haven, Reede, Kreecke of Riviere immediatelyk sal moeten opgesonden worden aen het voornoemde Hof van de Admiraliteyt, ofte den Advocaet-Generael ofte Fiscael, te samen met de Scheeps-papieren ende blycken, ende des sullen twee, drie ofte meer van de Principaelste Persoonen geëxamineert moeten werden, ende dat binnen tien dagen nae dat soodanigen kennisse sal syn ontfangen (welcke tien dagen, ende niet meerder, in dit cas syn geallouëert, om de Scheeps-papieren te doorsien, ende de soodanige examinatie te doen) sal het Hof verobligeert of gehouden syn, sulcke restitutie toe te wysen bevindende dat deselve waerlyck 't Volck van de voornoemde Republyck van Engelandt toebehooren, ende in gevalle dat eenige difficulteyt ofte twyffelaghtigheyt kome te ontstaen, of deselve 't Volk van de Republyk van Engeland mogen toebehooren, of niet, soo sal egter in dat cas beyde 't Schip ende de Goederen aen henlieden moeten overgelevert werden op borghtoght, om de Sententie ende Vonnisse daer op ende daer na af te wagten, alwaer het saeke dat de geseyde Schepen ende Goederen al verkogt, of gerantsoneert, of afgelost syn geweest door den Schipper ofte 't Bootsvolck, genomen door alsulcken Persoon of Persoonen sal door het geseyde Hof op de instantie van den voornoemden Advocaet-Generael of Fiscael toegewesen worden, volle reparatie voor alle de Schepen, ofte Vaertuygen, Goederen en Koopmanschappen, soo genomen, ofte ook te nemen uyt kraghte ofte onder pretext van eenige soodanige Zee-Commissien, Brieven van Marque, ofte Repressaillien, waer toe alvoorens geen licentie is bekomen of geobtineert geweest van den Staet der Vereenighde Neder-

Nederlanden, (synde te vooren behoorlyk bewys daer van getoondt) met de volle kosten van 't Proces, ende dat alle dilayen of uytstellingen sullen aen een syde geset ende een spoedige Sententie gegeven ende deselve ter executie gestelt werden. Ende in dien nae den. eenigh Kapiteyn ofte Schipper, Officier ofte Bootsgesel, van het Volck van den Staet der Vereenighde Nederlanden, ofte de Territorien of Dominien daer onder behoorende, sal willens en wetens vaeren op eenigh Schip ofte Vaertuygh hebbende Zee-Commissien, Brieven van Marque ofte Repressaillien, van eenigh Uytheemsch Prins ofte Staet; ende alvoorens geen licentie tot deselve gehadt hebbende van den Staet der Vereenighde Nederlanden tegens 't Volck van de Republyck van Engelandt, ende sal uyt kraghte ofte onder pretext van sulke Zee-Commissien, Brieven van Marque ofte Repressaillien komen aen te haelen, te surpreneren, ofte te nemen eenigh Schip, ofte Vaertuygh, Goederen, ofte Koopmanschappen, toebehoorende het Volck ofte de Republycke van Engelandt; alle soodanige Kapiteynen, Schippers, Officieren en Bootsgesellen sullen geoordeelt en gehouden werden voor Pyraten; Ende men sal tegens hen procederen door den Advocaet-Generael, ofte Advocaet-Fiscael voornoemt, ende adjugeren ende met haer handelen even als Pyraten ende Rovers. Ende alle Kooplieden, Bevraghters, ende Employeerders van alle soodanige Schepen, dewelcke alwetens de soodanige Schepen sullen komen uyt te rusten met sulcke Brieven van Marque ofte Repressaillien, ofte Zee-Commissien als voornoemt, sullen gehouden wesen te vergoeden de dubbele waerde, van alle de Schepen, Vaertuygen, Goederen, ofte Koopmanschappen, dewelcke sullen aengehaelt, gesurpreneert ofte genomen wesen van iemant van 't Volck van de Republyck van Engelandt, uyt kragte ofte onder pretext van eenige soodanige Zee-Commissien, Brieven van Marque ofte Repressaillien, als vooren gemelt.

Ende indien nae de publicatie hier van, eenige Hollantsche Bootsgesellen sullen komen genomen te werden, door Engelschen vaerende op Spaensche Schepen uyt kragte, ofte met Spaensche Commissien om de Engelschen te surpreneren, ofte de Engelschen aenranssende om hen te surpreneren; Dat men tegens soodanige Duytsche Bootsgesellen, soo genomen met Spaensche-Commissien, ofte daer mede ende uyt kraghte van deselve agerende, ende in Engelandt opgebraght synde, sal procederen aldaer ter plaetse door den Advocaet-Generael ofte Fiscael volgens dit Artikel, ende niet geremitteert werden in Hollandt.

Ook indien nae de publicatie hier van eenige Engelsche Bootsgesellen sullen komen genomen te werden door Duytsche, vaerende op Uytheemsche Schepen, uyt kragte ofte met Uytheemsche-Commissien, om de Duytschen te surpreneren, ofte de Duytschen aenranssende om hen te surpreneren: Dat men tegens soodanige Engelsche Bootsgesellen, soo genomen met Uytheemsche Commissien, ofte daer mede, ende uyt kraghte van deselve agerende, ende in Hollandt opgebraght synde, sal procederen aldaer ter plaetse door den Advocaet-Generael ofte Fiscael volgens dit Artikel, ende niet geremitteert werden in Engelandt.

Dat

Dat indien eenige Schepen ofte Vaertuygen, Goederen ofte Koopmanschappen sullen hier nae genomen werden, door iemant van 't Volck van de Republyck van Engelandt, ofte de Territorien of Dominien daer onder behoorende, van iemant van 't Volck van de Vereenighde Nederlanden, uyt kraghte van eenige Zee-Commissien, Brieven van Marque of Repressaillien van eenigh Uytheemsch Prins ofte Staet, als vooren gemeld, ende opgebragt syn in eenige Haven of Plaets van de Republyck van Engelandt, (synde eerst goede blyck gegeven, dat deselve Schepen ofte Vaertuygen, Goederen ofte Koopmanschappen, van reghtswegen toebehorende het Volck van de Vereenighde Nederlanden) dat deselve aenstonts sullen wedergelevert ende gerestitueert werden, ofte de reghte waerdye daer af, sonder dilay ofte traineringe, aen de reghte Eygenaers ende Proprietarissen van dien.

Ende dat indien eenige Schepen ofte Vaertuygen, Goederen ofte Koopmanschappen, sullen hier nae genomen werden, door iemant van 't Volck van den Staet der Vereenighde Nederlanden, ofte de Territorien ofte Dominien daer onder behoorende, van iemandt van 't Volck van de Republyck van Engelandt uyt kraghte van eenige Zee-Commissien, Brieven van Marque ofte Repressaillien van eenig Uytheemsch Prins ofte Staet, als vooren gemeldt, ende opgebraght syn in eenige Haven ofte Plaets van den Staet der Vereenigde Nederlanden (synde eerst goede blyck gegeven dat deselve Schepen ofte Vaertuygen, Goederen ofte Koopmanschappen, van reghtswegen toebehooren het Volck van de Republyck van Engelandt:) Dat deselve aenstonts sullen weder gelevert ende gerestitueert werden, ofte de reghte waerdye daer af sonder dilay ofte traineringe, aen de reghte Eygenaers ofte Proprietarissen van dien.

Dat de Commercie ende de Koophandel met de Plaetsen ende 't Volck van Oost-Indiën vryelyck soo wel van alle de Koopluyden ende 't Volck van de Republyck van Engelandt, als alle de Kooplieden ende 't Volck van de Vereenighde Provincien, sal mogen gebruyckt ende hen toegelaeten werden. Soo dat alle ende ieder Koopman ende 't Volck van de Republyck van Engelandt mogen vryelyck vaeren, ende passeren nae ende van daen met alle Schepen, Vaertuygen ende Goederen van Koophandel nae alle Haevenen, Steden ende Plaetsen in Oost-Indiën, synde ofte die nog sullen syn in vriendschap ofte neutraliteyt met de voornoemde Republyck, sonder eenige wyse van disturbatie, verhinderingh ofte interruptie van eenige Schepen, Vaertuygen, Volck ofte Onderdaenen van den Staet der Vereenighde Nederlanden, ofte eenige gepretendeerde Maght ofte Autoriteyt onder deselve.

Op pœne ofte boete van niet alleenlyck te sullen moeten betaelen ende voldoen, alle de schade ende 't verlies ontstaende door soodanige disturbatie ende de gevolgen daer af; maer van ook criminelyck gestraft te sullen moeten worden, ende tegen henlieden te procederen door den Advocaet-Generael of Fiscael, ende Justitie te doen aen haere ligchaemen sonder dilay of uytstel. Behoudelyck dat soodanigh Volk, soo vaerende om Koophandel te dryven, geen Wapenen ofte Ammunitien, anders dan hare Scheeps-eygen provisie ('t welk sy ook sullen genootsaeckt wesen, om mede weder te rugge te brengen) nogte

te eenige andere Goederen als tot Koophandel sullen mogen mede voeren, nae eenige Plaets ofte Plaetsen, synde in openbaere vyandtschap met de Staeten der Vereenighde Nederlanden, of voor desen belegert door haere Forces: in voegen dat deselve in eenige mogelyckheydt syn, om in te krygen.

Ende dat soo alle ende een ieder Koopman, ende 't Volck van den Staet der Vereenighde Nederlanden, sal mogen vryelyk vaeren ende passeeren nae ende van daen met alle Schepen, Vaertuygen ende Goederen van Koophandel, nae alle Haevenen, Steden ende Plaetsen in de Oost-Indiën synde ofte die ook sullen syn in de Vriendtschap ofte Neutraliteyt met den voornoemden Staet der Vereenighde Nederlanden, sonder eenige wyse van disturbatie, verhinderingh ofte interruptie van eenige Schepen, Vaertuygen, Volck ofte Onderdaenen van de Republyck van Engelandt, of eenige gepretendeerde Maght ofte Autoriteyt onder deselve. Op pœne of boete van niet alleenlyck te sullen moeten betaelen ende voldoen alle schade ende 't verlies, ontstaen door soodanige disturbatie ende de gevolgen daer af, maer van ook criminelyck gestraft te sullen moeten werden, ende tegens hen te procederen door den Advocaet-Generael ofte Fiscael, ende Justitie te doen aen haere lichamen sonder dilay of uytstel. Behoudelyck dat soodanigh Volck soo vaerende om koophandel te dryven, geen Waepen ofte Amunitie anders dan haer Scheeps-eygen provisie ('t welck sy ook sullen genootsaeckt wesen, om mede weder te rugge brengen) nogte eenige andere Goederen als tot Koophandel sullen mogen mede voeren, nae eenige Plaets ofte Plaetsen, synde in openbaere vyandtschap met de Republyck van Engelandt ofte voor desen belegert door haer Forces; in voegen dat deselve in eenige mogelyckheydt syn om in te krygen.

Dat geen Schepen ofte Vaertuygen van eenigh Uytheemsch Prins ofte Staet, vaerende met eenige Zee-Commissien, Brieven van Marque ofte Repressaillien, met Volck, Onderdaenen ofte Bootsgesellen van eenige Uytheemsche Princen ofte Staeten, dewelke in eenige Rivieren, ofte Havenen, ofte Plaetsen van de Republyck van Engelandt, ofte van eenige Territorien ofte Dominien daer onder behoorende, sullen inbrengen eenige Schepen ofte Vaertuygen, genomen als prys (uyt-kraghte van eenige soodanige Commissien, Brieven van Marque of Repressaillien) van iemandt van 't Volck der Vereenighde Nederlanden, sullen mogen last breecken, ontlaeden, verkoopen, ofte disponeeren van eenige diergelycke Schepen ofte goederen, soo genomen binnen eenige Haeven of Plaets binnen de Republyck van Engelandt, ofte eenige Territorien ofte Dominien daer onder behoorende. Maer sullen daer van daen scheyden sonder last te breecken, te verkoopen, ofte te disponeeren van eenige sulcke Schepen ofte Goederen; ende in gevalle daer eenige last sal gebroocken wesen, ofte Goederen verkoght, contrarie tegen dit Artikel: Alsdan sullen de Scheepen met haer toebehooren, ende de Goederen, soo genomen uyt soodaenigen Prys (schoon datse verkoght syn of daer van gedisponeert is) ook moeten gerestitueert werden aen de reghte Eygenaers ende Proprietarissen daer af, waer datse ook mogen wesen, ofte in wiens handen deselve sullen gevonden mogen werden, sonder ietwes aen hem, haer, ofte henlieden voor deselve te betaelen. Ende de persoonen die deselve eerst koopen, ende weten dat deselve soodanige

Goederen syn, soo onwettelyk verkoght ofte van gedisponeert, sullen, behalven het verlies van de volle waerdye van alle sulcke Goederen, betaelen vyftigh ponden Sterlings voor de eerste offensie; ende daer naer honderdt ponden voor ieder diergelycke offensie, sullende de eene helft wesen ten profyte van den Staet, ende de andere helft ten profyte van hem ofte henlieden, dewelcke 't selve sullen vervolgen.

Ende dat geen Schepen of Vaertuygen van eenigh Uytheemsch Prins ofte Staet, vaerende met eenige Zee-Commissien, Brieven van Marque ofte Repressaillien, met Volck, Onderdaenen ofte Bootsgesellen van eenige Uytheemsche Princen ofte Staeten, dewelcke in eenige Rivieren, Havenen ofte Plaetsen van den Staet der Vereenighde Nederlanden ofte van eenige Territorien of Dominien daer onder behoorende, sullen inbrengen eenige Schepen ofte Vaertuygen genomen als prys (uyt kraghte van eenige soodanige Brieven van Marque of Repressaillien) van iemant van 't Volck van de Republyck van Engelandt sullen mogen last breecken, ontladen, verkoopen, of disponeren van eenige diergelycke Schepen ofte Goederen, soo genomen binnen eenige Haeven of Plaets binnen den Staet der Vereenigde Nederlanden, ofte eenige Territorien of Dominien daer onder behorende. Maer sullen daer van daen scheyden sonder last te breecken, te verkoopen, ofte te disponeren van eenige sulcke Schepen ofte Goederen. Ende in gevalle daer eenige last sal gebrooken wesen, ofte Goederen verkogt, contrarie tegen dit Artikel: Alsdan sullen de Schepen met alle haer toebehooren, ende de Goederen soo genomen uyt soodanigen Prys (schoon datse verkoght syn, ofte daer van gedisponeert is) ook moeten gerestitueert werden aen de reghte Eygenaers ende Proprietarissen daer af, waer datse ook mogen wesen, ofte in wiens Haeven deselve ook sullen gevonden mogen werden, sonder ietwes aen hem, haer, ofte henlieden te betaelen voor deselve. Ende de persoonen, die deselve eerst koopen, ende weten, dat deselve soodanige Goederen syn, soo onwettelyck verkogt, ofte van gedisponeert, sullen behalven het verlies van de volle waerdye van alle sulcke Goederen betaelen vyftigh ponden Sterlings voor de eerste offensie, ende daer nae hondert ponden voor ieder diergelycke offensie: sullende de eene helft wesen ten profyte van den Staet, ende de andere helft ten behoeve van hem, ofte henlieden, dewelcke 't selve sullen vervolgen.

Ende dat het sal onwettelyck syn, ende is hier by verboden, dat iemandt van 't Volck van de Republyck van Engelandt, ofte van eenige Territorien of Dominien daer onder behoorende, sal pynigen door reckinge van leeden, branden, heet broeijen, ofte door eenige andere wegen iemandt van 't Volck der Vereenighde Nederlanden, pyne aendoen, om haer soo te forceren ende te dwingen, tot ontdeckingh van eenige cognoscementen, Conquest- ofte Convooy-Sedulen, ofte bekentenisse van eenige saeck ofte dingh, wat dat het selve ook wesen magh, ofte op wat pretensie 't sy. Ende in gevalle door eenige diergelycke torture, pyninge of wee aendoen, eenige confessie of bekentenisse sal afgedwongen, ofte daer op iet ontdeckt wesen; soo sal deselve van gene kraght of waerdye wesen: Ende de Persoon of Persoonen sulcke pyninge aendoende, of belastende deselve aen te doen, sullen geoor-

geoordeelt worden deselve torture, ende pyninge te moeten uytstaen, ende 't selve sal geëxecuteert werden, aen hem ofte henlieden, ten vollen nae alle omstandigheden. Behoudelyck dat dit Artikel niet en sal excuseren ofte bevryden eenigh Persoon ofte Persoonen van 't Volck der Vereenighde Nederlanden, van een Eedt te moeten doen, om de waerheydt te ontdecken, ende die te verklaeren door een wettelycke Magistraet of Overigheydt in eenige materie of controversie, synde volgens het Reght der Volckeren, ende de gewoonlyckheydt van de Admiraeliteyt, gebruyckt ende gepractiseert in diergelycke gevallen.

Ende dat het sal onwettelyck syn, ende is hier by verboden, dat iemant van 't Volck van den Staet der Vereenighde Nederlanden, ofte van eenige Territorien of Dominien daer onder behoorende, sal pynigen door reckinge van leden, branden, heet broeijen, ofte door eenige andere wegen, iemandt van 't Volck van de Republyck van Engelandt pyne aendoen, om haer te forceren en te dwingen tot ontdeckinge van eenige cognoscementen Conquest- ofte Convooy-Sedulen ofte bekentenisse van eenige saecke ofte dingh, wat dat 't selve ook wesen magh, ofte op wat pretensie het sy. Ende in gevalle door eenige diergelycke torture, pyninge of wee aendoen eenige confessie of bekentenisse sal afgedwongen, ofte daer op iet ontdeckt wesen, soo sal deselve van geene kraght of waerdye wesen. Ende de Persoon of Persoonen sulcke pyninge aendoende, of belastende deselve aen te doen, sullen geoordeelt worden deselve torture ende pyninge te moeten uytstaen, ende het selve sal geëxecuteert worden aen hem, ofte henlieden, ten vollen nae alle omstandigheden. Behoudelyck dat dit Artikel niet en sal excuseren ofte bevryden eenigh Persoon ofte Persoonen van het Volck van de Republyck van Engelandt, van een Eedt te moeten doen om de waerheydt te ontdecken, ende die te verklaeren voor een wettelycke Magistraet of Overigheydt in eenige materien in controversie synde, volgens het Reght der Volckeren, ende de gewoonlyckheydt van de Admiraeliteyt, gebruyckt ende gepractiseert in diergelycke gevallen.

Volght een andere Bylaege.

Articulus septimus.

DAt geen Schepen ofte Vaertuygen toebehoorende 't Volck van (*a*) de Republyk van Engelandt ofte van eenige Territorien ofte Dominien daer onder behoorende (anders dan de Schepen immediatelyck betaeldt wordende ende in den dienst synde van den Staet (*b*) van Engelandt, of hebbende verlof van den Staet van Engelandt om sulcks te doen) sal mogen aenhaelen, met geweldt aen boort leggen, stoppen, ophouden ofte verhinderen, eenige Schepen van, ofte toebehoorende iemandt van 't Volk van (*c*) de Vereenigde Nederlanden, ofte aenslaen ofte stoppen eenige Goederen ofte Koopmanschappen in eenige haerer voyagien ende passagie op

(*a*) *Vicissim* den Staet der Vereenigde Nederlanden, &c.

(*b*) der Vereenighde Nederlanden, &c.

(*c*) de Republyck van Engelandt, &c.

op de Zee ofte van haer landing ende schepinge van henlieden Goederen ende Koopmanschap, ofte van haer inkomen ofte uytgaen, uyt eenige Haeven, Reede ofte Plaets, hoedanig die ook sy, sonder licentie of bevel om soo te doen, van den Staet (*d*) van Engelandt, ofte door eenige wettelycke practycke, henlieden hinderen in haer Koophandel, onder eenige pretensie, hoedanigh die ook sy; ende de Persoonen hier in misdoende, synde Bootsgesellen, Eygenaers, Kooplieden, Compagnien van Kooplieden, ende alle anderen, deselve toelaetende ofte handthavende, sullen betaelen aen de Persoonen die beschadigt syn, door alle soodanige geweldighlycke aenboortlegginge, stoppingen, ophouding, hinderingh van Schepen, stoppinge van hunlieden Goederen ofte Koopmanschappen, ofte geweldelycke verhinderinge van Koophandel, niet alleenlyck de volle waerdye van 't verlies, schaede, ende onkosten, betaelen vyftigh ponden Sterlings, voor elcke honderdt ponden die de Geinteresseerden aen schaede hebben geleden, aen de Persoonen, die soodanigh beschadight syn; ende sullen vorder sulcke straffe lyden, als of deselve offensive gecommitteert waeren tegen iemandt van 't Volck van (*e*) de Republyck van Engelandt *in* (*f*) *de nauwe Zeën*, ofte in eenige Haeven in de Republyk van Engelandt.

(*d*) der Vereenighde Nederlanden.

(*e*) *Vicissim.* den Staet der Vereenigde Nederlanden, &c.

(*f*) *Repone al.* in eenige Haeven van de Vereenighde Nederlanden.

N. B.

Repitatur, mutatis mutandis de Statu Fœderati Belgii cum respectu ad Rempublicam Anglicam.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 26. September 1659.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Edts. aengenaeme van den 17. deses is my op den 24. wel geworden, ende gisteren avondt een duplicate met een briefjen van den 19. dito. Ick verwaghte alle uuren den uytslagh op myne Memorien, den 22. deser conform haere Hoog Mog. Resolutie ingedient: De Heer *Vane* is gelast, om dat geheele werk aen 't Parlement te rapporteren, by aldien ik de brieven ende Resolutien niet soo spoedigh hadt overgekregen; soude het op het bericht van den Heer *Montague* afgelopen hebben. Maer nu sal het light anders uytvallen, immers kan ick my niet inbeelden, dat die Heer weder nae Denemarcken sal gesonden werden. Eenige spreecken van den Vice-Admirael *Lawson*, andere meenen, dat men de Schepen van de Vereenighde Nederlanden alleen behoorde te employeren, ende dat desen Staet tot onkosten van de Equipagie soude contribueren. Hier syn nogh al veel Vreemde humeuren, die voor Sweden

den al dapper woelen. Ick hebbe dagelycks Memorien ingegeven, ende finale Resolutie versoght. Den 20. deses quam de *Interpres* van den alhier aenwesenden Ambassadeur van Portugael, my een compliment doen van wegen den selven, ende bekent maecken, dat hy wel genegen was, om my den 22. nae den noen eens te komen besoecken; Ick ben hier bericht, dat de Heer *Boreel* visiten geeft ende ontfanght van de Portugesche Ambassadeur aldaer, ende haer Ho. Mog. toelaten, dat de Ministers van die Kroon in den Haege haer aen deselve addresseren, soo hebbe ick die civiliteyt niet derven afwysen. Dien volgende is die Heer by my gekomen, ende heeft my met groote beleeftheyt verklaert syne genegentheydt, om een goet accommodement met haer Hoog Mog. te helpen uytwercken. Ick hebbe syn Ed. met veele redenen aengewesen, niet alleen de nuttigheyt, maer ook de nootsaekelyckheyt van de Vriendschap van de Vereenigde Nederlanden voor Portugael, ende dat Portugael afstant doende van het Nederlantsche Brasyl, eens soo veel voordeel sal konnen trekken van het overige, als ooit voor desen insonderheyt als den Handel ende de Navigatie op redelyke recognitien ende Tollen alomme open wierdt gestelt, sonder dat ik aenroerde de ongelegentheden daer Portugael tegenwoordig mede werdt gedreygt; maer die Heer seyde selfs, datse van Vranckryck werden geabandoneert, datse op Sweden geen staet konden maecken ende gaf genoeghsaem te kennen, datse by de veranderinge alhier voorgevallen, wat verset stonden, sulks dat hy meende, dat sonder de herstellinge van de Vriendtschap met haer Ho. Mog. genootsaeckt souden wesen, desperate Resolutien te nemen. Daer op hebbe ick hem weder verscheyde redenen te gemoet gevoert, raekende de restitutie van Landen, ende aengewesen, datse het geldt van nooden hebben voor de Legers, diese tegens Spanje moeten houden; Ick wenschte wel te weten, of ick misdoen soude, dat ick hem weder de visite soude geven, ende of, ende wat officien, ick by hem soude doen konnen.

Soo het eenighsints mogelyck is, soo meen ick vastelyck dat ick morgen een naeder Conferentie sal hebben. De Kolonel *Tompson*, ende nogh eenige andere geintereßeerden in de Oost-Indische Compagnie alhier, hebben gehoopt, datse haeren gepretendeerden vryen Handel in Oost-Indiën souden hebben konnen binden aen dit werck van de Kaperyen; ende nu 't selve haer ontschiet ende dat ick klaerlyck hebbe aengewesen, dat het gantsch ongefondeert, ende dat maer om particuliere interessen wierdt gepousseert, synse soo vergramt, datse nu geen Conferentien meer willen bywoonen, maer andere Heeren hebben my verseeckert, datse morgen of ten langsten op Maendagh daer toe souden vaceren. Waer mede my gantsch gedienstelyck aen U Ed. gebiede, ende uyt de grondt myns herten biddende, dat ick eens soude mogen overkomen, sal altydt syn ende blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 26. September 1659.

Volght een Bylaege.

EXCELLENTISSIME DOMINE LEGATE,

R. *Statim a reditu Classis Anglicanæ Parlamento Scriptum exhibuit Legatus Hollandicus, & postero die ad audientiam admissus valde conquestus est, quod duranti Tractatu dicta Classis e Daniâ re infecta discesserit. Quæ res movit non nihil Parlamentum; maxime quod & Sidnæi litteræ eodem coinciderint. Montague vero, qui commeatus inopiæ culpam transcribit & Honywoodii Boniique consensu se rediisse dicit, huc venit propediem rationem redditurus, ut proinde quomodo res eventum captura sit, adhuc ignoretur. Interea 15. naves reinstructæ revertentur brevi in Daniam; qua vero instructione tempus patefaciet. Scriptum exhibituri sunt Parlamento Ministri Suecici prolixum satis; & quamvis vetustam & pene centies recoctam cramben contineat, alium tamen in finem id non fieri ajunt, quam ut moram malis, ansam bonis consiliis præbeant.*

Regi valde contrarius videtur Dominus esse Sidnæus. In Conferentiâ quâdam parum abfuit, quin Rex irâ perculsus manus in ipsum jecisset. Datas ad ipsum literas, a Frisendorffio, quibus promissi fideique temeratæ ipsum arguerat, Regi monstravit, easque inciviles, & bono viro indignas appellaverat. Si quid inest rebus, quas in suspicionem nuper vocaveram; certe cautius nunc occultatur, quam ut quicquam odoravi ultra possim. Forte tamen si rem totam ad amussim examinarent, quorum examinare munus est, plus invenirent quam quærerent.

Volght een andere Bylaege.

EXCELLENTISSIME DOMINE LEGATE,

A*D scriptum illud (cujus ante mentionem feci) Parlamento a Suecicis Ministris exhibitum, nihil adhuc responsi: Sollicitos eos habet, ne Montague odium apud Parlamentum incurrat; quæ res adhuc arguere videtur, ipsum officio suo defuisse. In scripto suo Consilio Status porrecto, pro ratione nihil adduxit, præter defectum Comentus, ut nuper scripsi ad Regis literas responsum a Parlamento datum est 12. Augusti. Quod Clare innuit, se admittere non posse, ut penes Regem Sueciæ possessio Drontheimii permaneat: ipsumque admonet, ne refragetur diutius amplecti conditiones propositas; se alioquin coactum iri revocare Classem ipsumque Suæ Fortunæ qualicunque committere. De cætero vero Parlamentum satis humaniter & comiter Regi offert officia sua faustaque omnia apprecatur in justis piisque inceptis suis. Quæ verba bis non sine ratione repetita esse dicto scripto, existimo, &c.*

Aen

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 3. October 1659.

EDELE GESTRENGE HEER,

OP den 26. der voorleden maendt hebbe ick U Ed. geadviseert van de receptie van desselfs Missive in dato den 19. daer bevorens sedert is my nogh ter handen gekomen U Ed. Missive van den 26. voorsz. ende hoope, dat U Ed. eenmael eyndelyck tot besluyt sal hebben gebraght de conventie op 't stuck van de Pyrateryen, aengesien de excessen dagelyck grooter ende onverdraegelycker werden, ook de gemoederen soodanigh abalieneren, dat ick tot nogh toe de gelegentheyt niet bequaem geaght hebbe, om het groote werck van de Alliancie te doen avanceren.

Ondertusschen sal U Ed. uyt de bygaende Resolutie van haer Ed. Groot Mog., waer mede haer Hoog Mog. haer hebben geconformeert, vernemen, dat wy alsnogh hier in geen gebreecke blyven de opgebraghte Engelsche Prysen resolutelyck te doen restitueren, selfs onaengesien het contrarie sentiment van die van de Admiraliteyt, ende sonder iets te defereren aen een formeel contract van rantsoeninge tusschen den Kaper ende den Schipper van de Pryse gemaeckt, weshalven wy ook vertrouwen, dat op diergelycke contracten aldaer mede geen reguart tot nadeel van de Ingesetenen deser Landen genomen sal worden.

Ick verwaghte, dat U Ed. uyt het overgeleverde Project sal hebben konnen doen uytlighten het Artikel spreeckende van Oost-Indiën, 't welck voorwaer in 't voorsz. Project seer *mal à propos* gefoureert, ende ook alhier geensints soude konnen geadmitteert werden, ende dat U Ed. voorts alle duystere ende ambigue perioden van 't selve Project soodanigh sal hebben konnen doen esclaireren ende dresseren dat U Ed. conform haer Ho. Mog. Resolutie daer op sal hebben geslooten ende geteeckent, de vaststellinge ende mutuele belofte: Dat geen van beyde de Staten sullen vermogen aen haer subjecten permissie te geven, om commissien van Uytheemsche Potentaeten tot elkanders naedeel te nemen, kan wel niet influeren in de te doene publicatien, maer sal eghter nootsaeckelyck of in de conventie selfs of in eene Acte apart gedaen moeten werden.

Dat een aensienlyck Lidt van de Regeringe aldaer, soude herwaerts komen, houde ick mede voor salutair, maer wenschte wel, dat de gemoederen die alhier vry wat ontstelt syn, soo door 't abandonnement van de saeken in 't Oosten, mits 't subit ende ongefondeert vertreck van de Engelsche Vloote, als door de continuele Kaperyen voor eerst ende voor al door 't redres van 't eerste met eenige publycque demonstratie, ende door 't sluyten van 't voorsz. Project, ende de vigoureuse executie van dien, op 't tweede wat moghten wesen gecalmeert, op dat men met meerder confidentie de Handelinge met het voorschreve af te senden aensienlyck Lidt ten goeden soude konnen brengen.

Wy

Wy hadden met de jonghste Post al te gemoet gesien de Resolutie van het Parlement op de klaghten by U Ed. over 't weghsenden van de Engelsche Vloote in gevolge van haer Ho. Mog. aenschryvens gedaen, ende in cas de saeke al mede in longeur werdt getrocken, ende over soo notoiren contraventie van 't geconvenieerde op den 24. July laetstleden geen reparatie ende satisfactie en volght, soo wil ick gaerne bekennen, dat ick van de goede intentie van die syde soude moeten twyffelen, ende van daer niet veel goets verwaghten; de Heeren aldaer behooren, onder correctie, te considereren, dat de Vloote van desen Staet den gantschen Somer heeft vrughteloos gelegen alleen, om eyndelyck soo veel te grooter vrught daer van te genieten door de coöperatie van Engelandt, ende dat die vrught tegenwoordigh ontstaende, daer door gecauseert werdt eene generaele indignatie van alle de Ingesetenen alhier tegens die geene, die met het voorsz. insight ten besten van haer Vaderlandt de saeke met een vast verbant met Engelandt, hebben soeken te dirigeren, ende dat sy oversulcks ook daer door soodanige Regenten leeren op een ander tydt het werck niet meer met soodanigen vertrouwentheydt ten aensien van de Republyck van Engelandt te dirigeeren; Ende wat dan ten laetsten daer uyt sal moeten volgen, behooren die van de directie aldaer wel te konnen considereren.

Ick hoope immers, dat men ten aensien van den toevoer van brandt &c. nae Coppenhage met eene resolute demonstratie de voorsz. contraventie wat sal traghten te repareren.

In de contravisite te geven aen den Ambassadeur van Portugael, vinde ick om de redenen in U Edts. Missive vervat swarigheyt, ende kan U Ed. met den selven blyven in de termen van 't voorige discours ofte daeromtrent, alhoewel ick de inclinatien in Hollandt wel soodanigh bevinde, dat men aldaer op de restitutie van Landen niet finalyck sal persisteren. Waer mede desen besluytende, sal ick verblyven,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 3. October 1659.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. de Witt, Westmunster den 3. October 1659.

EDELE GESTRENGE HEER,

De Brieven nogh niet synde aengekomen, hebbe ick tegenwoordigh niet te beantwoorden, uyt den nevensgaenden sal U Ed. gedient wesen te sien, wat ick sedert mynen laetsten raeckende de saeken, my aenbevolen, hebbe kon-

konnen verrighten, ick hebbe niet eenen dagh van dese geheele weeck laeten passeren sonder schriftelycke Memorien aen den Raedt in te dienen, ende gisteren hebbe ik in gantsch serieuse termen aen den Heer *Salloway*, tegenwoordig presiderende, geschreven, daer op syn Ed. my heeft laeten seggen, dat het rapport gisteren in het Parlement was gedaen, ende dat'er Commissarisen by my souden komen, byaldien het de tydt eenighsints soude konnen lyden; maer van daegh is 't Huys soo besigh geweest over het geschrift by ende van wegen den Armen ingegeven, datse nergens anders over hebben konnen vaceren, ende syn eerst desen naemiddagh over vieren gescheyden. Soo als ick hebbe verstaen, soude de conclusie soo uytgevallen wesen, dat de Heer *Fleetwood* present synde soude versoght werden de instelders van 't selve overgeleverde geschrift te versoecken datse met Commissarisen van het Parlement over de Pointen daer in begrepen, naeder souden willen confereren, ende ondertusschen naelaeten daer op verder by 't Parlement aen te houden, dit is al dat ick daer af voor als nogh hebbe konnen vernemen. Ick meen, dat het sal dienen, om de Leden (dewelcke een Regeringe nae haer eygen fatsoen willen aenstellen sonder iet te defereren aen de anderen, die voor eerst gene totale veranderinge konnen goetvinden) te bewegen tot wat meerder moderatie, ende om die van een ander gevoelen syn wat te gemoet te komen; eghter kan daer uyt werden afgenomen, dat de saeken van binnen nogh niet volkomentlyk in rust syn gestelt. Ick bemerk ook, datse ombragie hebben over de Handeling op de Frontieren tusschen Vranckryck en Spanje, haer Ed. geven het in de Conferentien genoeghsaem somwylen te kennen, maer dienaengaende geen naerightinge hebbende, kan ick'er niet veel op antwoorden. Desen dus verre geschreven hebbende, werdt my U Edts. Missive van den 26. September behandight. Ick hoop, dat ick den Bode met naeder ende particulierder Resolutien ende ordren van dese Regeringe in korten sal konnen affenden, ende meen daer nevens nogmaels by haer Ed. Groot Mog. aen te houden om een keer derwaerts te mogen doen, ende deselve grondelyck van alles te berighten; Waer mede my gantsch gedienstelyck aen U Ed. gebiedende, sal syn ende blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 3. October 1659.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 10. October 1659.

EDELE GESTRENGE HEER,

NAe 't afgaen van myne jonghste Missive in dato den 3. deser lopende maendt is my die van U Ed. van denselven dato wel ter handen gekomen, ende hadden wy geensints getwyffelt, of soude ons daer benevens toegekomen syn geweest de geteekende conventie op 't subject van de Pyrateryen, mitsgaders eene satisfactoire Resolutie van 't Parlement over de gelegentheydt van de Oostersche saeken, ende particulierlyck over het onordentlyck weghsylen van de Engelsche Vloote uyt den Orisondt, maer 't een ende 't andere ontstaen synde, wil ick gaerne bekennen het beste gevoelen niet te hebben van de intentien van 't hooghgemelde Parlement omtrent desen Staet, ende seer bedenckelyck te vinden, dat men sigh met die luyden naeder soude allieren, die soo weynigh genegentheyt betoonen, om van haere syde te presteren ende nae te komen, 't gunt waer toe sy by Tractaet syn verbonden, ende kan U Ed. ook nae den aert van de Menschen alhier, lightelyck afmeten, dat de indignatie over soodanige non prestatie mede voor een groot gedeelte valt op die geene, die men vertrouwt de saeke tot soodanige verbintenisse te hebben gedirigeert waer in ick niet voor een geringe portie participere, ende hebbe derhalven geresolveert het werk van de voorgeslagen Alliancie Defensive wat in te sien, immers van myner syde tot de voortsettinge van dien niets te contribueren, voor ende aleer ick by reële preuven ende resoluter Actien bespeurt sal hebben, dat men van die syde gesint is woordt te houden, konnende voor desen Staet geensints geraeden vinden sigh verder te engageren in verbintenissen, die men van deser syde gemeynt ende ook geobligeert soude syn heylighlyk te voldoen, ende daer van men aen de andere syde met geen gewisheyt eenige solide vrughten soude hebben te verwaghten.

Ick bemercke, dat men aldaer mede dickmaels tot excuse van de Engelsche Vloot uyt den Orisondt allegeert, dat de Heeren Extraordinaris Gedeputeerden van desen Staet by de Koningen van Sweden ende Denemarcken verklaert hadden ongelast te syn, om met de Heeren Plenipotentiarissen van Engeland te convenieren over het getal der Oorloghschepen ten wedersyden te renvoyeren ende aldaer te laeten, daer op applicerende den text van de bewuste accoorden alhier in den Hage geslooten; dogh wy vertrouwen, dat U Ed. de Heeren aldaer de ongefondeertheyt van soodanige excusen, klaerlyk sal hebben aengewesen, uyt den text van de conventien selfs, ende de circumstantien dienthalven voorgevallen; Synde sulcks dat in deselve conventien geensints vastgestelt was, dat wedersydts Ministers daer over met den anderen souden mogen sluyten, ende haer besluyt ter executie stellen, maer alleenlyck dat sy met den anderen souden delibereren, ende adviseren, of het dienstigh soude syn, dat een gedeelte van wedersydts Vlooten wierde gerenvoyeert, gelyk dan ook de gemelde

Heeren

Heeren Ministers daer over onderlinge gedelibereert, ende den uytval van de voorsz. deliberatie haere respective Superieuren, volgens de meyninge van de voorsz. conventie, overgeschreven hebben, die van desen Staet by Missive van den 26. Augusty laetstleden; Nae den ontfangh van welcke Missive haer Ho. Mog. aenstonts met den Heere Resident *Downingh* hebben doen treden in naeder Onderhandelinge, om op 't voorsz. advis finale authorisatie ende volmaght tot 't geene voorsz. is te verleenen; gelyck dan ook sulcks by de laetste conventie van den 12. der voorleden maendt is geschiet, daer inne de boven geëxpresseerde meyninge van de contrahenten, nopende 't voorgaende geconvenieerde, ook doen in diervoegen duydelyk werdt geposeert; ende wat belanght de clausule daer by de voorsz. Ministers geinterdiceert werdt eenige nieuwe last te versoecken, deselve werdt of seer abusivelyck of ter quader trouwe, op de te maecken conventie over 't renvoy van eenige Schepen geappliceert, aengesien deselve precedeert ende alleenlyk slaet op 't promt declareren van den refusant, ende te ageren tegens den selven sonder eenig dilay, *in verbis nec ulla de novo super hac re* (*Na.*) *mandata aut expectaturi aut exacturi*; Welcke soo serieuse clausule ook notoirlyck in allen deele van de syde van Engelandt is gecontravenieert; Hebbende de Heeren Engelschen niet alleenlyck nogh geene middelen compulsoir geadhibeert, maer ook nogh tot op 't afgaen van de laetst ontfangene brieven uyt Coppenhaege, geen formeel declaratoir gegeven gehadt, van dat den Koningh van Sweden was refusant, 't welck sy lieden gehouden waeren nae de expiratie van de bewuste veertien dagen, ende sulcks al op den 2. September *illico* te doen, weshelven dan ook des te meerder aenstoot gegeven heeft, dat het Parlement in de overgesonden antwoorde gebruyckt de woorden *dewelcke sal verklaert werden de Refusant te syn*; Even als of sy nogh in twyffel wilden trecken, of de Koningh van Sweden Refusant was; Ende wat de voorgeroerde antwoorde selfs belanght, bevinden wy daer inne niet dan generaele woorden, in plaetse dat wy verwaght hadden particuliere ende vigoureuse Actien op de onderscheyden Pointen, die wy presupponeren by U Ed. volgens haer Hoog Mog. Resolutien van den 12. ende 17. der voorlede maendt voorgestelt ende geürgeert te syn, weshalven U Ed. ontwyffelyck naeder sal hebben geinsisteert, om te hebben positive ende cathegorycke Resolutie *in particulari* op ieder Point, als boven by U Ed. versogt ende geürgeert, op dat wy eenmael ende in korten mogen weten, of men aldaer gesint is de voorsz. Pointen, immers die geene, die maer eene sommatie syn op de gemaeckte conventien, te voldoen ofte niet; Waer op wy dan met hertelyk verlangen den uytslagh te gemoedt siende, sal ick verblyven,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 10. October 1659.

P. S.

Uyt 't geene onder de antwoorde van 't Parlement van den 22. September

ber is gestelt, soude wel schynen, of de Heeren Engelsche Plenipotentiarisen de gangh van de Engelsche Vloote souden volgen, ende mede van daer naer Engelandt vertrecken; 't Welck voorwaer alsoo geschiedende sonder eenigh voorgaende concert met desen Staet (daer over) te houden weynigh min aenstotelyck soude syn, als 't vertreck van de Vloote selfs; Dogh ick hope, dat die van de Regeringe aldaer, soo sy souden mogen meynen tot het vertreck van haere Plenipotentiarissen eenige redenen te dienen, daer over alvoorens met desen Staet sullen concerteren.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 10. October 1659.

EDELE GESTRENGE HEER,

NAe 't afgaen van mynen laetsten van den 3. deses is my U Edts. Missive van den selven dato wel behandight. Over de propositien, voorgestelt door de Officiers, geweest synde in de Noortsche expeditie onder den Lord *Lambert*, syn hooge contestatien gevallen, ende my is geseydt dat 't maer aen twee stemmen heeft gehapert, of men soude dien Heer nae den Tour gevoteert hebben, eerse het geschrift selfs nogh hadden gesien, veel min den selven daer op gehoort.

De Heer *Vane* is daeghs daer aen syn Vrouw Moeder op haer Huys in Kent gaen besoecken, van waer deselve binnen korten tydt weder hier werdt verwagt: De Lord *Lambert* heeft sig ook op syn huys te Wimbleton voor eenige dagen geretireert gehadt. De Partyen om eene vrye Republyck te hebben, ende de andere die een Senaet nevens het Parlement soecken te stabilieren, beginnen animeus tegen den anderen te werden, ende onder de Armee syn ook considerable Officieren, die het met de eersten houden. Ondertusschen begint de tydt te naederen, dat'er een Project van de forme van de Regeringe moet voorgebraght worden; ende nae ick kan bemercken, sullense daer over niet lichtelyck convenieren, ten sy dat de imminerende perykelen van buyten ende van binnen de gemoederen wat ter neder stellen. Soo haest als de Heer *Vane* sal gekomen wesen, sal ick nogh eens met de Commissarisen soecken, te spreecken, ende alsdan de Boode affenden. Ick ben bedught, dat de Sweden middel hebben gevonden om de brieven van de Engelsche Plenipotentiarisen op te houden, om ondertusschen met onwaerheden haer voordeel te doen in het Parlement; maer myn hope is, dat het soo light niet sal vallen als voor desen: De fluctuerende conditie van de Regeringe is oorsaek van veel desordre. Ick kan U Ed. wel verseeckeren, dat ick geen occasie versuym, om de saeke myn aenbevolen te bevorderen. Ende kan in der waerheyt geen apparenter middel bedencken om de finale Resolutie te bekomen, ende haere innerlycke intentie te weten, als door het verlof, dat my soude werden gegeven,

om

om eens over te komen, in welcken gevalle de Regeringe best van alles soude konnen werden geinformeert. De Heer *Ulloa* heeft my eene visite gegeven, ende seer breedt van syne genegentheydt tot de Vreede gesproocken; Om de reputatie van den Staet niet alleenlyck, maer om wat seeckerheydt tegens die Natie te hebben, soude het goet syn, dat men de restitutie van eenige Landen konde bedingen, ende den Handel aen weder syden open stellen. Ick vrees, dat wy van dese Republyk weynig reële assistentie tot uytvoeringe van de saecken in 't Noorden sullen krygen, ende dat de komste van den Heer *Coyet* sal dienen, om jalousie te verwecken; dogh wil hopen, dat men op syne hoede sal wesen, ende dat de Godt des Vreedes ende der Waerheyt de reghtvaerdige saek ende opreghte intentien van haer Hoog Mog. ende Ed. Groot Mog Genadighlyck sal segenen. Ende hier mede my gantsch gedienstelyck aen U Ed. gebiedende, sal altydt syn ende blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 10. October 1659.

Volght een Bylaege.

EXCELLENTISSIME DOMINE LEGATE,

R. *Nihil adhuc pro responso datum esse ad recens Parlamento exhibitum scriptum; ne spem aliquam concipiendam Angliam in favorem Regis Sueciæ quicquam suscepturam. Interea vero res Militiæ interventu eo in loco positas esse, ut non minora jam, quam ante unquam, signa appareant, Gubernamentum Angliæ brevi prorsus inversum iri. Quo facto non dubitandum aliquid inde boni in Suecos relapsurum esse.*

In Conferentiâ cum Commissariis Status postremo habitâ; cum Suecici Ministri de iniquitate Tractatus Hagiensis quererentur, unum ex dictis Commissariis id factum, dixisse, consensu amborum Regum (nempe Sueciæ & Galliæ) ignorantiam ipsorum hoc ipso probe prodentes.

Monuerat Rex præteritâ postâ Ministros Suos ut ex signis accurate colligerent quo animo in se Parlamentum esset; si observarent Parlamentum amicitiam Regis non plane contemnere, sed bonam in se voluntatem ultra professi, suspicioni hostilis rupturæ locum non darent: ut tunc reciprocam Regis affectionem, suaque Studia continuo intercursu ostentantes, (quasi ossa cani objecta) malignis consiliis resolutionique periculosæ moras ingerere, occasionemque Regi occupandi tempus eo ipso parare laborarent. Si vero contrarium deprehenderent (nempe Parlamentum contra Sueciam bellum

decretuarum esse,) ut tunc Deo & bonæ causæ confisi maturâ fugâ saluti ipsorum consulere vellent.

Dominus Coyet (ante biennium oblegatus ad Protectorem) Legati extraordinarii nomine ad Dominos Ordines Generales missum iri, inter seretiora Suecorum nova haud postremum, quæ subintelligenda, facile deprehendimus. Frisendorffius quoque jussus est in procinctu esse, ut primo dato indicio, hinc discessum, Portugalliam versus facere, paratus esset.

Ex litteris Bergmanni isthæc. That long latin Paper of Mr. Frisendorff did please his Majesty pretty well; except some weake and low expressions, in the end thereoff, as if England were the only means of our subsistance, and not so much his Majesty's owne courage and carriage, &c.

Volght een andere Bylage.

EXCELLENTISSIME DOMINE LEGATE,

RESCRIPTUM.

I. *Ministri Suecici scriptum aliud hodie Parlamento porrexerunt: quo remonstrant, quoties Hollandi Sundâ & Beltâ transgressi essent fines Tractatus Hagiensis, & quam iniquissime compellere intenderent Suecos ad pacem; quam pronus e contra Rex Sueciæ ad pacem fuisset, & Hollandorum ductu mora facta. Item quantum periculi non Angliæ tantum, sed totius Europæ Evangelicis impenderet, si Hollandorum opera Austriacæ domus infestissima intentio adjuvaretur. Rogatur in fine, ut Parlamentum rem eam, causamque Succiæ Regis penitius intueri velit, ne se ab Hollandis seduci ulterius patiatur.*

II. *Mittitur copia responsi vel resolutionis Parlamenti ad scriptum ab Hollandico Legato exhibitum; adjecto Suecicorum Ministrorum indicio, nempe id fieri lucrandi temporis causâ: ut ut enim multum a Parlamento Hollandis promissum sit, hoc tamen anno vix quicquam in effectum deductum iri.*

III. *De Statu Angliæ non omnino spem omnem Suecis deponendam esse. Quamvis enim militia responso Parlamenti nunc acquiescat; latere tamen adhuc occultum ignem subter cineres, qui erumpere facile; & totum Angliæ Statum vel Gubernamentum invertere, & pessundare possit, &c.*

Datum festinatissime.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 17. October 1659.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Edts. Missive van den 19. deser lopende maendt, is my nae 't afgaen van mynen jongsten van den selven dato wel ter handen gekomen, ende vinde

vinde ick my als nogh even verset, als mede de voorgaende Post, dat wy niet reëels van daer ontfangen. Ick hoope noghtans, dat men aldaer eenmael eyntlyck sal betoonen conscientie te maecken van Tractaeten te violeren, ende dat men immers eenige visible preuven daer van sal geven; Welcken aengaende ick by den innehoude van de voorsz. myne jonghste, mitsgaders van haer Ho. Mog. Resolutie * in dato den 11. deses die U Ed. hier nevens van wegen den Staet ter handen komen sal, niets wete te voegen.

Het heeft my wel bevallen, dat die van de Regeringe aldaer geconsenteert hebben in de uytlightinge van 't Artikel spreeckende van de Oost-Indiën; maer dat men difficulteyt maeckt, om reciproquelyck te beloven dat by 't Parlement geen permissie sal werden gegeven aen de Ingesetenen van Engelandt &c; Om van Uytheemsche Princen ofte Staten Commissien te nemen, ten fine om daer mede de Ingesetenen van desen Staet te beschadigen, dunckt my ten hooghsten vremdt, ende moet myns oordeels daer uyt geconcludeert worden, dat de Sweden aldaer nogh al vry wat crediet ende appuy vinden; andersints dunckt het my, dat 't voor de Republyck van Engelandt alsoo nadeelig soude syn, als voor desen Staet, dat aen de vryheyt om soodanige permissie als boven te geven, wedersydts niet gerenuntieert werde, gelyck ick dan ook vertrouwe, dat om die consideratie in haer Hoog Mog. Resolutie van den 8. Augusty laetstleden mede, soo in de premissen als in 't dispostyf, ende sulcks tot twee distincte reysen, geinflueert syn de woorden, *sonder consent van 't Parlement ofte van haer Ho. Mog. respective*; Waer by voor dese reyse boven de communicatie van de advisen uyt 't Oosten ingekomen niets te voegen hebbende, sal ick verblyven,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 17. October 1659.

P. S.

Aengesien in de jonghste antwoorde van 't Parlement gedateert den 22. September *stilo loci*, niet sonder aenstoot bemerckt hebbe die woorden, *die verklaert sal worden te wesen Refusant*, soo hebbe ick van myne schuldige plight geaght U Ed. hier nevens toe te senden copye van eene Memorie, my met de jongste Post door den Heere *Vogelsangh* toegesonden, uyt dewelcke U Ed. sal gelieven te bemercken, ende die van de Regeringe aldaer konnen aenwysen, dat de Ministers van beyde de Staeten boven de baerblyckelyckheydt, ook ten overvloet Sweden Refusant verklaeren.

* Zie *Secrete Resolutien* II. Deel, pag. 141. in Quarto.

Aen

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 17. October 1659.

EDELE GESTRENGE HEER,

NAe 't afgaen van myn laetste schryvens van den 11. deses hebbe ick desen morgen U Ed. aengenaeme van den selven dato wel ontfangen. Het onweder ontstaen tusschen eenige Leden van het Parlement ende de Officieren van de Armee, is uyterlycken over, maer de jalousie is nogh niet wegh genomen. Ick wil noghte kan dese Heeren niet verschonen ten aensien van de non prestatie van het geconvenieerde over 't beleydt van de saeken in 't Oosten; maer dat kan ik bemercken, datse ook dienaengaende niet alle van een verstant syn, ende dat haere saeken tot nogh toe seer wanckelbaer hebben gestaen. De Heer *Vane* seyde in de laetste Conferentie voor syn vertreck nae Kent dat dese Natie in sulcke verwarringe was gebraght, dat men qualyck wist, hoe men daer uyt soude geraecken, ten sy dat de groote Godt het ten besten schicke. Ick kan wel bevroeden, dat 't qualyk ieder een kan van pas gemaeckt werden, maer geloove vastelyck, dat alle verstandige ende ongepassioneerde Menschen U Ed. conduicte, om voor te komen, dat dese Natie niet met Sweden soude aenspannen, moeten prysen; Men siet hoe veel ongemacks tien ofte twaelf vagabonden onder pretext van Sweedsche Commissien hebben verweckt, wat soude dan gebeurt hebben, als wy met de geheele Natie in Oorlog souden geweest hebben. Ick hebbe nooit gedaght U Ed. tot voortsettinge van de bewuste Alliancie aen te porren, immers niet in de tegenwoordige constitutie van de Regeringe. Maer als ick het geluck hadt, dat ick eens soude mogen overkomen meen ick vastelyck, dat ick gelegentheyt soude vinden, om te penetreren de intentie van dese Regeringe, ende voorslagen te komen doen, dewelke souden konnen strecken tot groot voordeel van de Commercie ende Navigatie. De Heeren Commissarisen seyden my eergisteren, nae datse waeren opgestaen, dat de Heer Ambassadeur van Vranckryck, 's daegs te vooren aen den Raed van Staeten had gedenuncieert, dat de Tractaten van Vrede ende van het huwelyck op de Frontieren van Spanje waeren gesllooten, daer by voegende, datse seeckere advertentie hadden, dat de Lord *Charles Stuart* synde aen het Hof van Vranckryck geweest, nae dat van Spanjen was vertrocken. Binnen weynige dagen meen ick, dat het sigh sal openbaeren, op wat voet de Regeringe alhier sal konnen gestabilieert werden: Die van de Armee sullen apparentelyck haer Reeckeninge daer in vinden. Ick hoop, dat de Algoede Godt het lieve Vaderlandt genadighlyck sal beschermen; Ende U Ed. in voorspoet met gesontheyt ende vernoegen behouden, sullende altydt syn ende blyven,

Edele Gestrenge Heer

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 17. October 1659.

Volght

Volght een Bylaege.

EXCELLENTISSIME DOMINE LEGATE,

NIhil adhuc Responsi ad nuperrimum scriptum. Spem adhuc repositam habent in rebus præsentibus, mutationem Status minantibus; sperant enim Carolum Fleetwodium, Statu Gubernamenti mutato, majorem inde potestatem sibi attributam habiturum; & proinde magis idoneum fore, una cum Lamberto (qui & ipse Suecis videtur non male cupere) Regis expectationi tam diu frustratæ, satisfacere.

Qui Milites pro Rege Sueciæ conscribere hactenus laboravit, Colonellus Doughti est. Rem hanc egit per duos annos, & transmisit Copias nonnullas Protectorum tempore. Quibus vero remotis licentiâ hic conscribendi milites Suecis negata fuit; imo quos congregatos habebant, nupera insurrectione partim se subduxerunt ultro, partim ablati sunt a Ducibus exercituum Anglicanorum.

Frumenti adhuc nihil in subsidium Suecicorum Ministrorum advectum est. Magnam partem detrahi Rex permisit, Bergmanno forte (ut suspicantur) manus injiciente, quæ res illos non leviter tangit. Ex spoliis quoque Pyratarum ad illos nihil adhuc devolutum est. Salvi passus literas & scripturas similes Fleetwoodius extradere non intendit amplius. Nuper enim duo mercatores Anglicani impetratas ab ipso tales literas Danico cuidam nautæ, vendiderant; qui post a Pyratâ (Literis Danicis & aliis a Rosewing & Excellentia Vestra datis rem prodentibus) captus; multæque hoc ipso inter illos duos Suecicos contentionis & obtrectationis semina emittens, admonitioni Fleetwodio fuit a talibus scripturis elargiendis abstinere in posterum.

Montague ad Frisendorffium heri dixit; sibi quovis momento metuendum, ne ad castrum Londinense captivus abduceretur, &c.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 24. October 1659.

EDELE GESTRENGE HEER,

UEdts. Missive van den 17. deser lopende maendt is my nae 't afgaen van mynen jonghsten van den selven dato wel ter handen gekomen; Ende hebben wy uyt die aen de Regeringe daer nevens overgekomen met leetwesen bespeurt, dat men aldaer soo weynigh staet maeckt om syn woordt te presteren; Ende voorts ten reguarde van desen Staet ofte de Ingesetenen van deselve, sig te gedragen als de reden ende der Volckeren Regt vereyscht; Verwagtende niet te min met den naesten volgens de hope, by U Ed. gegeven, de geteeckende conventie op 't stuck van de Pyrateryen.

De exceptie aldaer gemaeckt op 't defect van de declaratie der publycque Ministers, wie van beyde de Noordsche Koningen magh wesen de Refusant,

is, myns bedunckens, seer inept, ende volkomentlyck overtuygende, dat men van die syde niets goedts te verwaghten heeft, soo om de baerblyckelyckheyt, alsmede ten overvloet, vermits de acte van de voorsz. wedersydts Ministers U Ed. nevens de voorgeroerde myne jonghste overgesonden; Niet te min aghte ick ten hooghsten nootsaekelyck, gelyck ook de Resolutien van haer Hoog Mog. daer toe tenderen, dat men het Parlement met solide redenen ende met bysonderen ernste betoone het ongelyck, door de non prestatie van de gemaeckte accoorden, desen Staet aengedaen wordende, ende haer blyve sommeren op de effective naekominge van deselve.

Het geene ick U Ed. nopende de bewuste Alliancie te meermaelen in myne brieven aengeroert hebbe, is niet geschiet met die reflectie, als of U Ed. van daer ons daer toe *rebus sic stantibus* aengeport hadde, maer in consideratie, dat die saeke by de Regeringe aldaer, gelyck de Heer Resident *Downingh* my te meermaelen verklaert heeft, als by eenige voorname Regenten alhier, voor beyde de Natien ten hooghsten dienstigh was geoordeelt, ende dat men het werck daer toe tot wedersydts beste soude hebben beginnen te prepareren, ten waere men alhier dagelycks meer ende meer bespeurt hadde, dat men van de effecten der Tractaten met het Parlement gemaekt, van die syde weynigh heeft te verwagten, ende dat U Ed. discoursen tegen den Heer *Vane*, ende anderen van de Regeringe aldaer haer mogte te verstaen geven, op de iteratives expressien in haere publycque geschriften gedaen, van dat sy genegen waeren haer met desen Staet meer ende meer te verbinden, tot conservatie ende voortsettinge van wedersyts interessen, &c. dat soodanigh loffelyck werck ontwyffelyck wel ten goeden eynde soude konnen werden gebraght, als men met'er daet betoonde, dat men van die syde gesint was de albereyts gemaeckte verbintenissen nae te komen, maer dat die onvoorsightigheydt in de Regenten alhier niet en konde werden gepresupponeert, dat men sigh van desen syde naeder soude verbinden, ende 't casus voorvallende tot voordeel van Engelandt, het beloofde reëlyck willen, ende moeten presteren; sonder de minste seeckerheyt, dat het casus voorvallende tot voordeel van desen Staet, het beloofde insgelycks van de syde van Engelandt geprestéert soude werden; Jae dat men by continuatie van soodanige non prestatie der Tractaten albereyts gemaeckt, seeckerlyck soude hebben te concluderen, dat desen Staet van die syde voor 't toekomende ook niet beters soude hebben te verwaghten; Gelyck ick ook in die of diergelycke termen den gemelden Heer Resident *Downingh* te meermaelen onderhouden hebbe, ende kan ick de saeken van de werelt nae myn begryp niet anders aensien, of het sal die van de tegenwoordige Regeringe aldaer onmogelyck syn, door eenigh ander middel dan door eene publycque Alliancie met desen Staet te prevenieren de onheylen, die haer van binnen ende van buyten boven 't hooft hangen; Jae in cas deselve in dier voegen continueren aen desen Staet redenen van offensie te geven, houde ick voor gewis, dat die tegenwoordig groote desseynen tegens haer formeren, daer door geanimeert sullen werden, om deselve resolutelyck in 't werck te stellen; Het kan syn, dat sy hare saeken klaerder insien ende beter begrypen, dan wy alhier konnen doen, maer nae myn geringh oordeel, werdt aldaer tegenwoordigh soo onvoorsighttigen,

tigen, ende ook soo onreghtvaerdigen cours gehouden, dat ten sy die spoedig-lyck werde verandert ende verbetert, sylieden in korten schipbreuck staen te lyden; Ick sal desen hier mede afbreecken ende verblyven,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 24. October 1659.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 31. October 1659.

EDELE GESTRENGE HEER,

MYne jonghste aen U Ed. is geweest van den 24. deser loopende maendt; Sedert is de Post met de brieven uyt Engeland alhier nog niet aengekomen, die wy met verlangen te gemoet sien, niet twyffelende of deselve sal ons mede brengen advis van de conclusie der bewuste conventie op 't subject van de Pyrateryen, ende beter effecten van die syde in voldoeninge van de conventien op de Oostersche saeken gemaekt, tot meerder satisfactie van haer Ho. Mog. op derselver Resolutie van den 14. deses. De resolutheyt ende wilvaerdigheyt, die van deser syde gepleeght ende getoont werdt op al 't geene Engelandt concerneert, behoorde myns oordeels met meerder equiteyt, ende met precise naekominge van het gegeven woordt te werden bejegent; U Ed. gelieve uyt de bygevoeghde Memorien van den Heer Secretaris *Richardt* te bemerken, wat ongunste ende mogelyck ook quaden wille haer Ho. Mog. door de voorsz. resolutheyt ende wilvaerdigheyt op haer laden, ende als alle 't selve soo veel niet soude mogen opereren, dat men ten minsten van die syde tegens desen Staet woordt soude houden, soo wil ik vertrouwen, dat de bescheydenste aldaer lightelyck sullen concluderen, dat de affectie van deser syde omtrent haer ook sal moeten verminderen.

Uyt de bygevoegde brieven van de Heeren Extraordinaris Gedeputeerden aen de Koningen van Sweden ende Denemarcken ende voornaemelyck uyt die aen den Heer Griffier geschreven, van dato den 4. deses, sal U Ed. bemercken, dat de Heeren Engelsche Plenipotentiarisen scrupule moveren op 't Point van de bewuste viermael hondertduysent Rycksdaelders; Welcken aengaende de Heer Resident *Downingh* sal moeten bekennen by de contrahenten geen ander sentiment geweest te syn, dan dat 't voorsz. mede soude wesen eene conditie necessair, gelyck hy ook in de Conferentien te meermaelen verklaert heeft soodanigh te wesen het sentiment van 't Parlement, volgens instructie, die hem korts nae 't adjusteren van de voorsz. conventie toegesonden wierde.

Ik hoope, dat U Ed. sal konnen te wege brengen, dat het hooggemelde Parlement de opgemelde Heeren dessels Plenipotentiarissen sal lasten dienthalven niet te gaen buyten, veel min tegens de bovenstaende intentie van de contrahenten;

benten; Daer aen my ook voor myn particulier is gelegen, aengesien ick met groote assurantie ende verseeckertheyt uyt de mondt van den Heer Resident *Downingh* haer Ed. Groot Mog. die onderrightinge gegeven hebbe dat het voorsz. Point mede ter intentie van den Staet necessair was, ende dat op die onderrightinge niet sonder contradictie ende protestatie van de notabelste Leden de conventie van den 24. July laetstleden by haer Ed. Groot Mog. is geapprobeert; Gelyck dan ook daer van in effecte verseeckeringe is gegeven aen den Koningh van Denemarcken by de Missive den 31. July laetstleden aen syn Majesteyt geschreven; Welcke Missive by my ingestelt ende op de bekende mitsgaders ten wedersyden verklaerde intentie in dier voegen gecoucheert is.

De Vergaederinge van de Heeren Staten van Hollandt ende West-Vrieslandt is op huyden wederom geconvoceert tegens den 11. van de aenstaende maendt; Ende voor dese reyse hier by niets te voegen hebbende, sal ick hier mede afbreecken ende verblyven,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 31. October 1659.

Copye des Briefs aen den Heer Griffier in de voorgaende Missive geëxpresseert.

MYN HEER,

WY hebben nu eenige reysen, in de Heeren Engelsche Ministers klaerlyck bespeurt, dat deselve het Point van de bewuste viermael hondert duysent Rycksdaelders, begrepen in de conventie van den 24. July laestleden niet en houden als een conditie *sine qua non*, maer alleene gestelt volgens het uytwysen van den Text, *in Terminis van devoir*, met verklaringe geene andere ordre van haere hoge Principaelen dienaengaende te hebben ontfangen; Het welk wy noodigh hebben geaght haer Ho. Mog. door desen te verstendigen, overmits in haer Ho. Mog. Missive van den 31. July mede laetstleden aen ons geschreven iets contrarie is geinflueert. Bevelende U Ed. daer mede in de Protectie des Alderhooghsten; ende blyvende &c.

Myn Heer, &c.

Geteekent.

G. VAN SLINGELANT. P. VOGELSANG.

Coppenhaege den 4. October 1659.

Aen

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 30. October 1659.

EDELE GESTRENGE HEER,

NAe 't afgaen van mynen brief gedateert den 24. deser is my U Edts. Missive van den 17. wel geworden. Ick bedanck U Ed. gedienstelyck over de communicatie door de bylagen, daer van ick my sal konnen dienen soo haest het werck hier weder sal herstelt wesen. Veele Luyden syn seer bekommert, geene andere uytkomste siende, als dat de maght, ende klem van de Regeringe geheelycken aen de Armee sal vervallen, ick hebbe hier nevens weder gevoeght brieven aen haer Ho. Mog. ende Ed. Groot Mog., tenderende om een keer te mogen doen nae 't Vaderlandt. De Algoede Godt, hoop ick, sal derselver herten bewegen om my soo billycken versoeck, ende voor den Staet selfs soo noodtsaeckelyck te consenteren. U Ed. sal my ende de mynen ten hooghsten obligeren, soo het deselve gelieft eenmael mededelyden met my te hebben, ende door dessels wyse ende veel vermogende conduicte 't selve te helpen faciliteren. Het is voor een goede Regeringe niet min reputaticus als voor een goed Mensch, woordt te houden. Ende het is U Ed. best bekent, op wat toeseggine ick soo schielyck herwaerts ben vertrocken. Wat een geluck ende segen soude het wesen voor de Regeringe ende Regenten, datse deden gelyckse wilden dat haer geschiede. De noot parst my soo wel ten aensien van het publyck als van myn particulier om met soo veel ernst aen te houden. U Ed. Gestrenge verseeckerende dat ick ben ende sal blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 30. October 1659.

P. S.

De brief aen haer Ho. Mog. is *mutatis mutandis* deselve als aen haer Ed. Groot Mog.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 7. November 1659.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Edts. Missive van den 30. der voorleden maendt is my nae 't afgaen van mynen jongsten van den 31. daer aenvolgende door de afgesondene ex-

pressen nevens de depesches van den Staet wel ter handen gekomen, ende sullen wy het vervolgh van de saeken aldaer moeten afwaghten, verhoopende ende Godt Almaghtigh biddende, dat den uytval van dien soodanigh moge wesen, dat daer uyt voor desen Staet ende de Ingesetenen van dien niets nadeligs en kome te resulteren, maer dat alles moge gedyen tot vermeerderinge van de Vrindschap tusschen de Republycque van Engelandt ende dese Geunieerde Provincien; Soo haest de Heeren Staeten van Hollandt ende West-Vrieslandt, die tegens den 11. deses syn beschreven, dogh wel light, nae gewoonte, niet dan omtrent aght dagen daer na sullende syn in state om te konnen besoigneren, completelyck vergadert sullen wesen, sal ick in geen gebreecke blyven U Edts. versoeck om een keer herwaerts te mogen doen, aen haer Ed. Groot Mogende voor te dragen, ende U Edts. intentie ten besten te seconderen; Ondertusschen voor dese reyse hier by niets te voegen hebbende, sal ick verblyven,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 7. November 1659.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 24. October 1659.

EDELE GESTRENGE HEER,

SEdert het afgaen van mynen laetsten hebbe ick geen schryvens van U Ed ontfangen, sulcks dat ick niet hebbe te beantwoorden nogh te voegen by de nevensgaende. Soo haest als ick sal konnen bemercken, wat uyt dese laetste beroerte ende veranderinge sal voortkomen; sal ick U Ed. van alles omstandelyck ende getrouwelyck berighten. Ende hier mede afbreeckende, sal syn ende blyven.

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 24. October 1659.

Aen

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 31. October 1659.

EDELE GESTRENGE HEER,

ICk heb den Bode van haer Ho. Mog. te nagt afgesonden, ende sedert is hier geene veranderinge voorgevallen. My is geseydt, dat den generaelen Raedt van de Officieren in Whitehal, afwaght het goetvinden van de Officieren in Schotlandt ende Yerlant, alsmede van de Opper-Hoofden van de Vlooten tegenwoordigh in dienst wesende, byaldien deselve haer confirmeren, sullense vaster staen, ende haer desseynen beter konnen uytvoeren. De Menschen schicken, maer Godt beschickt. Ick wensch dat het ten besten magh gedyen.

Ick versoeck gantsch gedienstelyck, dat U Ed. gelieve te besorgen, dat de Heeren haer Hoog Mog. Extraordinaris Gedeputeerden tot Coppenhaegen, op de aenkomste van de vyf of ses Koolschepen van Nieuw-Kastel, de Schippers behoorlycke betaelinge van de vraght doen hebben, ende de Schepen lossen binnen de bedonge legh-daegen, ende dat de Schippers soo mogen werden bejegent, datse geene reden vinden om te klaegen. Waer mede my gansch gedienstelyck aen U Ed. gebiedende, sal altydt syn ende blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 31. October 1659.

P. S.

Het nevensgaende van de Correspondent, is my soo daetelyck toegekomen.

Volght een Bylaege.

EXCELLENTISSIME DOMINE LEGATE,

REscriptum,

De mutatione præsenti, ac haud mediocri inde in salutem causæ Sueciæ concepta spe, ampla narratio. Unum est quod gaudia temere anticipare 14. Octob.

cipare vetat, & immodicam confidentiam suspendere præcipit; nempe quia nondum rerum vesper est omnium, sed periculum subest, ne dissidia forte inter Duces primarios subsequantur, Suecorum votis nullum locum relictura, &c. Hæc Frisendorffius: alter non erat domi.

Indicaverat Appelbomius de accessu Domini Cojetii vix Dominos Ordines admissuros, ut, nisi merita propositionum suarum opinionem ipsorum superent, res ad Tractatus deveniat; sed verisimilius esse, ipsum ad suspicionem adhærentium partium causa delinandam, re infectâ, & brevi parumque ad rem acceptâ resolutione reversurum, &c.

14. Octob. *Cui vero nunc responsum est, in spe esse conditionem Angliæ præsentem saniora utrinque Consilia suggesturam, &c.*

21. Octob. *Nil explorandum adhuc, præterquam quod scriptum ad Appelbomium inter alia; hodie Nuncius specialis ad Sundam mittitur, & securum me volunt de hoc, nihil in præjudicium Regis Sueciæ hac missione fieri, &c.*

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 7. November 1659.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Edts. Missive van den 24. ende 31. October laetstleden syn my beyde sedert 't afgaen van de myne met den Bode ende den ordinaris Post op den 31. voornoemdt wel geworden, de eerste op den 3., ende de laetste op den 6. deses. Ick ben gewaer geworden, dat de brieven in het Posthuys alhier syn opgehouden geweest, dogh wil hopen, dat de Bode wel sal overgekomen wesen. Ende dat U Ed. sal bemerckt hebben de verwarde constitutie van de Regeringe, mits welcke het soo vreemt niet moet gedaght werden, dat'er soo veel irregulariteyten syn voorgevallen. Het sal sigh nu haest openbaeren, of die geene die nu het Roer in de handt hebben, beter cours sullen willen houden. Daer syn verstandige Luyden onder, die wel sullen begrypen, dat het in der waerheydt het reghte interesse is van beyden, dat men met vromigheydt ende opreghtigheydt de Vreede ende Vriendtschap magh onderhouden. Ick verhoope, dat haer Ed. Groot Mog. eenmael in haer aenstande Vergaederinge sullen bewogen werden, om my te laeten overkomen, vastelyck gelovende, dat het voor den Staet ten hooghsten dienstigh soude wesen, ende ben dienvolgende gantsch instantelyck versoeckende, dat U Ed. het selve gelieve te faciliteren. Ick kan in der waerheydt geen ander middel bedencken, om den grondt grondelyck te konnen ontdecken, ende eenmael te mogen weten wat men van dese syde heeft te verwaghten, ende waer toe men sigh soude mogen verlaeten.

Hier werdt veel gesprooken van den Generael *Monck*, ende dat deselve sigh voor 't Parlement soude verklaerdt hebben, maer het werdt van anderen soo breet niet aengenomen; Eghter is men op syn hoede, ende desselfs Schoonbroeder

broeder, synde een Doctor Medicinæ, is op 't versoeck van den Generaelen Raedt van de Officieren nae Schotlandt gereyst, om hem beter te informeren ende te disponeren, ter intentie van deselve, ende om sigh met de gantsche Armee te voegen, dewelcke men seydt, dat tegenwoordigh eeniger is, als ooit te vooren. De bestieringen des Heeren syn gantsch onbegrypelyck. Ende hier mede U Ed. Gestrenge alle prosperiteyt met gesondtheydt ende vergenoegen van gantscher herten toewenschende, sal altydt syn ende blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 7. November 1659.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 14. November 1659.

EDELE GESTRENGE HEER,

NAe 't afgaen van myne jonghste van den 7. deses by dewelcke ick U Ed. geadviseert hebbe van de receptie van die van U Ed. van den 30. der voorleden maendt, syn op gisteren alhier wel ingekomen U Ed. Missiven van den 24. ende 31. October, mitsgaeders van die van den 7. voorsz.

Op U Edts. Missive, mentioneerende van 't naeder gehandelde over de Kolen, hebben haer Hoog Mog. huyden den Raedt van Staete versoght haer te willen évertueren, om de somme daer over voor vraght tot Coppenhaege te betaelen, staende by anticipatie te willen derwaerts oversenden, ende deselve wederom te remplaceren, uyt de quotes van de Provincien in de bewuste agtmaelhonderdt-duysent Caroli guldens, breeder gementioneert in haer Hoog Mog. Resolutie van den 26. September laetstleden, ende is middelerwylen de voorsz. U Edts. Missive gesonden aen de Heeren Extraordinaris Gedeputeerden van desen Staet in Denemarcken, om te strecken tot derselver naerightinge; maer ick ben ten hooghsten bedught, dat den Raedt van Staete op de voorsz. te doene anticipatie swarigheydt sal moveren, ende dat de quotes van de Provincien niet soo spoedigh sullen inkomen als het wel is vereyscht; alhoewel Zeelandt al over aght daegen verklaerdt heeft, dat haer geldt gereedt leydt, ende dat ten selven tyde een Commis met behoorlycke decharge derwaerts aen is gesonden, om het geldt af te haelen, ende herwaerts over te brengen. In cas op de aenkomste van de Leden van haer Ed. Groot Mog. Vergaederinge, die ick staet maecke op Dingsdagh toekomende compleet te sullen hier

wesen, nogh geene penningen uyt de Provincien ingekomen syn, sal ick de voorsz. saeke ter hooghgemelde Vergaederinge brengen in naeder deliberatie, ende soo veel in my is helpen bevorderen, dat daer op 't een of 't ander bequaem expedient uytgevonden moge werden, gelyck ick mede niet sal naelaeten U Edts. versoeck om eens herwaerts over te mogen komen ten besten te secondeeren; Waer mede desen afbreeckende, sal ick verblyven,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haegé den 14. November 1659.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 14. November 1659.

EDELE GESTRENGE HEER,

DE brieven uyt Nederlandt niet fynde aengekomen, soo hebbe ick niet te beantwoorden. Ende uyt myne voorige brieven, alsmede de nevensgaende kan wel afgemeten worden, dat ick in dese verwarde constitutie alhier, niet veel kan verrighten. Eenige aghten het werck van den Generael *Monck* seer weynigh, ende andere apprehenderen, dat'er meer onder schuyldt, als het sigh wel uyterlyck laet aensien. Ondertusschen syn de partyen animeus, ende door seditieuse Pasquillen werdt het Volck seer opgeruydt, maer van wegen de Armee werdt vlytighlyck op alles gelet. Sir *Henry Vane* ende de Major *Sulloway*, wenden groote moeyten aen, om een model van Regeringe uyt te wercken, welcke soodanigh soude wesen, dat de Natien gerust souden mogen gesteldt werden, ten aensien van haere liberteyt, de conservatie van de Religien ende Justitie. De Lord *Lambert*, heeft ook seer aengehouden, dat 't selve soude afgedaen werden, om met'er daet te konnen doen blyken, dat de intentie van de Armee soodanig niet en is, als haere partyen voorgeven. Sulcks dat apparentelyck door de *Committee of Safety* eerlange iet sal voorgesteldt werden: Ende vermits ick alhier ondertusschen niet veel kan uytreghten, soo verlangh ick seer om eens te mogen overkomen, eer dat de nieuwe Regeringe werde gestabilieert. Ick versoeck gantsch ootmoedelyck, dat ick door U Edts. goede directie, consent magh bekomen, U Ed. noghmaels verseeckerende ter goeder trouwe, dat het tot de bevorderinge van de saeken my aenbevolen, seer dienstigh soude wesen. U Ed. gelieve myn importuyn aenhouden ten goeden te duyden, ende te geloven, dat aen de eene syde myne trouw ende liefde tot het gemeene-beste, my daer toe beweeght, ende dat ick aen de andere syde tot conservatie van myne particuliere kleyne gelegentheden my daer toe bevinde gepresseert. Waer mede U Ed. ende alle

le die deselve lief en waerdt syn, in de beschermingе des Alderhooghsten bevoelende, sal altydt syn ende blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 14. November 1659.

Volght een Bylaege.

EXCELLENTISSIME DOMINE LEGATE,

RESCRIPTUM,

Officialium hic potissima pars pro Rege nostro est. Occasionem arripimus undequaque odium adversariis, benevolentiam nostratibus conciliaturi. Quam primum dissensio inter Exercitum hunc & Monckium erit composita (ut id brevi futurum, non dubitamus) causam nostram agemus sollicite, in istud, nempe tempus spem nostram a Carolo Fleetwoodio seponere jussi.

Sex Naves Carbones hinc exportabunt in Daniam, ab Hollandis conductæ. Verendum est quia Privatorum conventiones sunt, ne istud impedire minime valeamus.

Cætera Supplet narratio rerum præsentium, Monckium concernentium, ubi quoque adjectum; Periculum est, ne Monckius, re non admodum prospero Marte cæptâ, pro Stuarto post declaraturus, viribus hinc auctis, Negotii & turbarum satis dederit Angliæ, &c.

Frumentum necdum allatum est. Et metuunt certe, ne in manus hostium perveniat, &c.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 21. November 1659.

EDELE GESTRENGE HEER,

NAe 't afgaen van myne jonghste in dato den 14. deser lopende maendt, is my U Edts. Missive van den selven dato gisteren wel ter handen gekoomen; ende de Vergaederinge van haer Ed. Groot Mog. completelyck by den

anderen wesende, hebbe ick ten selven daege in deliberatie gebraght U Edts. Missive van den 17. der voorleden maendt, houdende versoeck om een keer herwaerts te mogen doen; Edog niet tegenstaende de Heeren Edelen met een goedt advies conform U Edts. versoeck 't werck instelden, hebben eghter de meeste Leeden geoordeeldt, dat by de tegenwoordige conjuncture van tyden ende saeken, de post aldaer niet en diende te werden ledigh gelaeten, ende heeft oversulcks daer op nogh geene andere conclusie konnen geformeert werden, als die geene die copyelyck hier nevens gaet.

Wy konnen alhier niet oordeelen, dat aen U Ed. eenige naedere instructien ofte ordres gegeven konnen werden, als die geene die deselve successivelyck toegesonden syn, ende het waere ten hooghsten te wenschen dat deselve, immers by provisie voor soo veel die tenderen omme te hebben de executie ende de voldoeninge van de voorgaende conventien by de Regeringe aldaer, soo die geconstitueert is, ofte nogh geconstitueert soude mogen werden, konden werden uytgewerckt; Ick bemercke, dat voor de vaststellinge van de Regeringe aldaer in de publyke saeken weynigh nogh sal wesen te verrigten, maer sullen middelerwylen de gemoederen soo veel doenlyck onder de handt geprepareert, ende alle quade impressien geprevenieert dienen te werden, ende sullen wy de finaele uytslagh van de jonghste veranderinge aldaer voorgevallen moeten te gemoet sien.

Tot betalinge van de vraght der Kolen, by U Ed. aldaer ingekogt, binnen Coppenhaege door de Heeren Extraordinaris Gedeputeerden van desen Staet, is by haer Ho. Mog. de vereyschte ordre gesteldt, als U Ed. uyt de bygaende haer Ed. Groot Mog. Resolutien breeder believe te vernemen, ende sal ick het myne mede nae uyterste vermogen contribueren, ten eynde de penningen tot betaelinge van de Kolen selfs gerequireert, U Ed. insgelycks by tydts toegesonden, ofte per Wissel overgemaeckt worden. Daer toe het niet ondienstig sal syn, dat U Ed. somwylen in dessels brieven aenmaeninge gelieve te doen; Ende desen hier mede besluytende, sal ick verblyven,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 21. November 1659.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 21. November 1659.

EDELE GESTRENGE HEER,

SEdert het afgaen van mynen laetsten, in dato den 14. deser, hebbe ick op den 15. ontfangen, U Ed. Missive van den 7, ende gister-avondt die van den

den selven dato: Met den naesten hoop ick te verstaen, dat de Regeringe sal goedtgevonden hebben, my te laeten repatrieren, vermits ick met groote blydtschap in beyde U Ed. voorgemelde Missiven bemerck, dat U Ed. myn billyck versoeck beloofde te sullen seconderen. Ick hoop ook, dat'er een Schip tot myn Transport herwaerdts sal werden gesonden, het welcke aen geen Convoy expresselyck sal syn gebonden, om dat ick myn vertreck te beter tot 's Landts dienst soude konnen schicken. Een Persoon van aensien heeft my dese morgen laeten bekent maecken in confidentie, dat de drie Commissarisen van den Generael *Monck* uyt Schotlandt afgesonden, in stilligheydt hier waeren aengekomen, ende dat aen het Accommodement niet en was te twyffelen, insonderheydt nu de Stadt London haer de querelle niet wil aentrecken, ende beloofi alle beroerte te willen helpen weeren. Dat de Vloot ende ook Yerlandt haer conformeert met de Armee alhier, ende dat'er niemandt in Engelandt sigh anders als met woorden en pasquillen derft opposeren. De Heer *Downingh* heeft my laeten verseeckeren, dat hy alle goede officien sal contribueren tot vaststellinge van de Vriendtschap tusschen de twee Staten. Maer ick bevinde hier doorgaens de woorden beter als de effecten, alhoewel veele verstandige Luyden oordeelen, dat voor beyde niet nodiger kan bedaght worden als een opreghte ende sincere Vriendtschap. Ick bedanck U Ed. voor de goede sorge, dat het geldt tot betaelinge van de vragt der gecontracteerde Koolen tot Coppenhaege op het arrivement aldaer magh gereedt wesen. Maer mits de onrusten omtrent Nieuw-Kastel, ende dat het saisoen soo verre is verloopen, hebben de Koopluyden geen Scheepen nae haer sin konnen krygen, maer nu hebbense my verseeckert, dat'er eenige gereedt laegen. Morgen sal ick deselve nogh naeder aenporren. Ick hebbe verstaen, dat de Heeren Engelsche Plenipotentiarisen t'huys syn ontboden: Als de forme van de Regeringe sal vastgesteldt ende gepubliceert wesen, hoop ick beter middel te sullen konnen vinden, om te penetreren wat cours men van dese syde sal soecken voort te setten. De Koopluyden verlangen seer nae de Vrede met Spanje, ende syn met een ongelooflycke nydigheydt tegens de Nederlanders ingenomen. Maer als het Godt behaegt, is 't beter benydt als beklaegt. Ick hoop ende betrouw, dat de goede Godt alles ten besten sal schicken. Ende hier mede my gantsch gedienstelyck aen U Ed. gebiedende, sal altydt syn ende blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 21. November 1659.

Volght een Bylaege.

EXCELLENTISSIME DOMINE LEGATE,

14. Nov. *Nihil quicquam præteritâ postâ, præter relationem præsentis Angliæ Status, & ejusdem dati à Fratre Fleetwoodii promissi repetitionem, admodum præcedenti posta transcriptum. Folia vero, spei Regi facta fulcimenta Frisendorffius vilipendere videtur. Sic spendi enim Regis spem infinitam usque, se nescire num consultum esset; quandoquidem majora sæpe argumenta candoris sui dedisse Anglos promissa elargientes, extra omnem dubitationis aleam posita & tamen pauca serio acta, plurima vero adulterina & simulata fuisse. Quare monet & precatur, ne præsens Angliæ facies moram injiciat bonis Consiliis in detrimentum rerum Suecicarum.*

Deprehendit quidam, invidiam non levem urere Frisendorffium intelligentem minus suam quam Fleetwoodii, præsentiam momenti rebus conferre. Verum non est quod ursinam vendere velint ante confixum ursum, &c.

21. Nov. *Ad dilucidanda 5. illa Puncta, quæ Suecici Commissarii Legatis Galliæ & Hollandiæ exhibuerunt. Cæterum, quia immediate cum unico imprimis Carolo Fleetwoodio res acta est; nihil spei additum est ultra id, quod supra & in literis superioribus dictum. Cum navi, quæ ad Sundam itura est die Lunæ, exacte omnia exponenda curabant: Tantum hodie, cras plura.*

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 28. November 1659.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Edts. Missive van den 21. deser lopende maendt, is my nae 't afgaen van mynen jonghsten van den selven dato wel ter handen gekomen, ende sullen wy verlangen nae den finalen uytslagh van de saeken aldaer, alsmede wat effect gevolgt sy op de contractatie van de Kolen by U Ed. aldaer gemaekt, aen welkers voldoeninge tot subsistentie van de Stadt van Coppenhaege sonderlinge veel is gelegen.

Dat de saeke van 't Schip de Marcus Aurelius aldaer tot geen goet eynde kan gebraght worden, causeert veel onlusten by de notabelste Leden van Holland, ende schynt de rycke laedinge een kraghtigh opstakel te wesen tegens de ontslaginge. Ick hoope eghter, dat men aldaer eyndelyck sal begrypen, dat soodanige proceduuren tegens de Naegebueren haer by tyden ende wylen in een groote ongelegentheydt soude konnen brengen.

De

De Heer *Coyet* Extraordinaris Gedeputeerde van den Koningh van Sweden, heeft op Dingsdagh voorleden ter Vergaederinge van haer Ho. Mog. syn eerste Audientie gehadt, ende aldaer gedaen de propositie * copyelyck hier nevens gevoegt, die generaelyk vry wat aenstoots heeft gegeven, ende die ontwyffelyck immers nae ick de inclinatien in Hollandt bespeure, niet onbeantwoordt gelaeten sal worden; Waer by voor dese reyse niet dan de ingekomen Oostersche tydingen te voegen hebbende, sal ick hier mede afbreeken, verblyvende,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 28 November 1659.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 28. November 1659.

EDELE GESTRENGE HEER,

NAe 't afgaen van mynen jonghsten van den 21. deses hebbe ick U Ed. Missive van den selven dato desen morgen wel ontfangen. Ick bedanke U Ed. ende bevinde my ten hooghsten aen de Heeren Edelen voor haer favorabel advis geobligeert. Maer bedroeve my hertgrondelyck, dat de andere Leden geoordeelt hebben, dat by de tegenwoordige conjuncture van tyden ende saeken de Post alhier niet ledigh kan werden gelaten. Het en is nooit myne meyninge geweest, dat de Post alhier soude geabandoneert werden. Maer wel dat voor eenen korten tydt myn oudste Soon ende de Secretaris Mr. *Hoboken* met behulp van myn Vrienden alhier, het werck souden hebben konnen waernemen; ende dat ick ondertusschen den Staet meer dienst in den Haege soude doen konnen. U Ed. siet uyt het hier nevensgaende van den Correspondent, dat de Koningh van Sweden weder aen dese Regeringe een Extraordinaris Ambassadeur meent te senden. De Heer *Rosewinge* heeft my ook gecommuniceert, dat de Heer Graef *Rontzow* in gelyke qualiteyt van wegen den Koning van Denemarken hier sal komen, apparentlyk tegens den tyd dat de Regeringe sal gestabilieert wesen. Het schynt een fatael ongeluk voor my te wesen, dat de Leeden niet en gelieven te considereren de billykheyd ende redelykheyt van myn versoek, om gedurende het *interregnum* alhier, mits welke niet van importantie kan gedaen worden, een keer te mogen doen in myn Vaderland; U Ed. gelieve de Leden te verseeckeren, dat ick maer met een Dienaer, of twee (soose het soo verstaen) sal overkomen, om op de eerste aenmaeninge, alwaer het binnen 's maendts my wederom herwaerts aen te begeven, als ick my sal gedeschargeert hebben van het rapport der gepasseerde saeken, ende my sal gejustificeert hebben, over het geene my is ofte soude mogen te laste geleyt wor-

* Zie *Aitzema* IV. Deel, pag. 421. in Folio.

worden. Ick hebbe in 's Landts dienst gryse haeren vergadert; ende hoope, dat deselve met eere in het graf sullen geraecken, ende daerom soude ick gaerne alle verkeerde impressien by myn leven weghnemen, ende besorgen, dat ick ten minsten met Godes hulpe eenen goeden naem magh naelaten. Ick hoop, dat U Ed. by resumptie het voorsz. versoek weder sal voorstellen, ende de Leden soodanig berigt geven, datse 't vooroordeel niet langer plaets sullen laten behouden. De Heer *Vane*, ende Major *Saloway* syn nogh niet verschcenen geweest in de *Committee of Safety*; men meent, datse eerst willen sien, of het concepte model ofte forme van Regeringe by de gesamentlycke Officieren van de drie Natien sal geapprobeert worden, het welcke geseydt werdt eerstdaeghs te sullen geschieden. Waer mede U Ed. ende alle die deselve lief syn in de Genadige bescherminge des Heeren bevelende, sal altyd syn ende blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster, den 28. November 1659.

Volght een Bylaege.

EXCELLENTISSIME DOMINE LEGATE,

De projecto Commissariorum Anglicanorum Super Fœdere cum Hollandis & Suecis contra Domum Austriacam, pangendo, magnam animo lætitiam Suecorum nonnulli hic jamdum anticipare videntur. Rex vero hac specie se deludi frustraneum esse, si id Angli & Hollandi expectant, novissime scripsit: nisi enim sibi opem revera contra suos hostes in Pomerania laturi sint; se e manu Danicæ ditionis loca, quæ jam tenet, inspicienter haud dimissurum.

Negotium explanandi proposita illa Puncta, quæ Rex in sui preservationem & securitatem Tractatui Sundensi præmisit. Frisendorffio potissime incumbit. Sed hunc Febris maligna cubili suo adstrinxit. Hinc, quia id capitis Negotium est, afflicto capiti non erat addenda afflictio.

Mentio iterum facta est, ut Portugalliam eat; alius vero Legatus huc in Angliam veniat non minore authoritate, quam ante triennium ille BONDE instructus. Unum id est e secretioribus. Jussi sunt interea Suecici Ministri curam agere, ut Statum hunc in bono humore (tanquam formalia verba) retinere possint.

Puncta illa, quorum supra mentionem feci, si nondum pervenerint ad manus Excellentiæ Vestræ, jussus libenter communicavero, &c.

Volght

Volght een andere Bylaege.

Memorie den 27. *November* 1659.

TOt Wolledge is de Swiftsure het Schip van den Vice-Admirael *Goodson* ende de Nieuw-Kastel in de Docks; de Newbury, ende de Bridgewater souden mede in de Docks gebraght werden. De Essex was al getimmert; daer waeren nogh drie andere Fregatten.

Tot Deptford werden in beyde Docks Schepen getimmert, ende klaergemaeckt, het Bootsvolck werdt aldaer ook afbetaelt, ende de Schepen weder klaer gemaeckt.

Tot Portsmuyden, tot Pleymuyden ende tot Harwich werden ook verscheyde Schepen klaer gemaeckt.

Tot Chattam werden de groote Schepen ook getimmert, ende men seydt aldaer dat'er een considerabile Vloot sal gereedt wesen in February naestkomende, om in de Straet ende in West-Indiën geëmployeert te werden.

In de Hope leggen drie Schepen de Worchester, de Tarington ende de Tredah.

In Duyns leggen onder de Vlagge van den Vice-Admirael *Lawson* de naevolgende Schepen, de James, de Spreecker, de Yarmouth, de Centurion, de Dragon, de Bristol, de Kent, de Hampshire, de Providence, de Gugnea-Fregat.

Men seydt dat'er onlangs vyf Schepen nae Schotlandt syn gesonden.

Niet verre van Londen leydt een kleyn Fregatje gemonteert met 4. Stucken, de Kapiteyn is genaemdt *Warren*, voorgevende dat hy nae de Kust van Guinea ende West-Indiën meent te vaeren.

Ick hebbe niet konnen vernemen dat'er eenige Kapers tegenwoordigh meer werden uytgerust.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 5. December 1659.

EDELE GESTRENGE HEER,

UEdts. Missive van den 28. der voorleden maendt is my, nae het afgaen van de myne van den selven dato wel ter handen gekomen, ende sal ik in geen gebreecke blyven UEdts. versoek om een keer herwaerts te mogen doen nogh staende dese tegenwoordige vergaederinge in naeder omvraege te brengen, ende 't selve soo veel in my is te helpen faciliteren.

Wy sullen met patientie moeten te gemoet sien wat uyt de wonderbaerlyke constitutie van saecken aldaer eyndelyck nogh sal komen te resulteren.

Huyden syn alhier ingekomen de bygaende advisen van de notabile advanta-

gien tegen de Sweden op Funen geobtineert; Waer by voor dese reyse niets te voegen hebbende, sal ick hier mede afbreeckende, verblyven,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 5. December 1659.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den.

EDELE GESTRENGE HEER,

SOo datelyck (soo als my prepareerde om myne brieven te sluyten) werdt my U Edts. Missive van den 28. November laetstleden behandight. Ick hoope, dat de myne van den selven dato U Ed. wel ter handen sal gekomen wesen. Het werck van de Regeringe wordt vast geprepareert, maer daer is nogh niet seeckers van te schryven. Ick hebbe op morgen eenige Reghtsgeleerden geappointeert, om over 't Schip de Marcus Aurelius te consuleren, U Ed. verseekerende, dat ik aen den voorigen Raed van Staeten vier Memorien in vigoureuse termen hebbe overgelevert, ende dat ik nu nog met meerderen iever die saeke met de tegenwoordige Regeringe sal pousseren; Ondertusschen hoop ick dat ick geduerende het *interregnum* albier, sal mogen overkomen, biddende dat U Ed. het gelieve te faciliteren, ende sal altydt syn ende blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 12. December 1656.

EDELE GESTRENGE HEER,

NAe 't afgaen van mynen jongsten in dato den 5. deser lopende maendt is my eene van U Ed. in dewelke de dato by inadvertentie vergeten was te expresseren, ende die ick vertrouwe den selven vyfden te moeten wesen, wel

wel ter handen gekomen; Wy hebben uyt U Edts. Missive van den voorschreve dato onder addres aen den Heer Griffier ende my de Regeeringe toegekomen, met verwonderinge aengemerckt, dat Gedeputeerden van de Heeren aldaer tot de securiteyt gecommitteert, als nogh in twyffel trecken wie van beyde de Noordtsche Koningen voor Refusant sy te houden welcke van deselve men dienvolgende gehouden is tot de Vreede te compelleren, schynende in effecte de deliberatie daer over te willen uytstellen, ter tyden ende wylen toe, dat de Heeren Engelsche Plenipotentiarissen aldaer wedergekeert sullen wesen, sulcks dat wy uyt soodanige bejegeningen meer ende meer bespeuren, dat die Luyden aldaer niets goedts in den sin hebben, ende geen woordt ofte beloften houden, ende werdt derhalven alhier by veelen geoordeelt, dat geen vrughteloose aensoeckinge ofte poursuites by deselve meer behooren gedaen te werden over publycque saeken van Staet, maer dat men buyten verseeckeringe van een gedesidereert succes blyve aensien, wat plooy de Regeringe aldaer nogh sal willen nemen, ende dat de humeuren onder de handt, soo veel doenlyck, in goede dispositie omtrent de saeken van desen Staet gehouden ofte gebraght werden.

Haer Ed. Groot Mog. hebben dienstigh geoordeelt ende voor haer Provinciael advis vastgestelt, dat Extraordinaris Ambassades van wegen desen Staet, in de tegenwoordige conjuncture van tyden ende saeken, gedecerneert werden nae Vranckryck ende Spanje, in voegen als U Ed. uyt de bygaende Resolutie naeder sal gelieven af te nemen; Dogh deselve Resolutie ter Generaliteyt ingebraght synde, is by eenige Provincien overgenomen, sulcks dat daer op aldaer nogh geen besluyt is gevallen.

Waer by voor dese reyse boven ende behalven de bygaende tydinge niets van consideratie te voegen hebbende, sal ick hier mede afbreecken, ende verblyven,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 12. December 1659.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 19. December 1659.

EDELE GESTRENGE HEER,

SEdert mynen jongsten van den 12. deser lopende maend syn alhier geene brieven uyt Engelandt ingekomen, ende is U Ed. versoeck, om een keer herwaerts te mogen doen, voorleden weeck weder in deliberatie geweest, mitsgaders daer op niet sonder contradictie van eenige Leden uytgewerckt de Resolutie copyelyck hier nevensgaende, dogh deselve ter Generaliteyt ingebraght

braght wesende, heeft aldaer tot nogh toe niet konnen doorgebraght werden, mits de oppositien van de Heeren van Zeelandt ende volgende Provincien, of nu deselve Provincien daer toe nogh sullen konnen gedisponeert werden, hope ick U Ed. met den naesten te adviseren; Wy hebben nu eenige Posten aen den anderen ook geene brieven van de Heeren Extraordinaris Gedeputeerden in 't Oosten ontfangen, ende alhier sedert de voorsz. myne jongste niets van sonderlinge consideratie voorgevallen synde, sal ick hier mede afbreecken ende verblyven,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 19. December 1659.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 12. December 1659.

EDELE GESTRENGE HEER,

SEdert 't afgaen van myn laetste schryvens van den 5. deser, hebbe ick van U Ed. mits het uytblyven van de Post niet vernomen. De publycke saeken alhier staen nogh seer verwardt, dogh nae de byeenkomste van de Officiers van de Regimenten, Guarnisoenen te Lande, ende de Bevelhebberen ter Zee, meent men, dat men wat nader gissinge sal konnen maecken, ondertusschen hebbe ick by die geene die tegenwoordigh aen 't roer sitten, alle mogelycke devoiren aengewent, om uyt te wercken het geen my by Resolutie van haer Hoog Mog. is bevolen, ick heb nogh desen nae middagh aen den President van de *Committee of Safety* geschreven, raekende het bewuste voorgenomen placcaet tot sluytinge ende weeringe van de Pyrateryen, daer op syne Ed. my heeft verseeckert, dat hy die saeke soude bevorderen. De Heer *Downingh* versoght my desen avondt, dat ick nevens syn dienstige gebiedenisse, U Ed. wilde verseeckeren, dat hy daer toe arbeydt, dat het selve werck eyndelyck soude mogen voltrocken werden, dat hy niet en meende van hier te scheyden voor ende aleer het voorsz. verdragh raekende de Pyrateryen volkomentlyck soude vastgestelt wesen, ende sprack nooit van de Heeren Staten Generael in het afleggen van syne Boodtschap van den Heer General *Fleetwood*, sonder daer by te voegen de Heeren Staten van Hollandt ende West-Vrieslandt. De Heer *Lochart* is van daegh van hier vertrocken, heeft my een visite gegeven ende verseeckert, dat hy in syn Gouvernement soodanigen ordre sal stellen, dat de Vrienden ende Nabueren geene oorsaecke sullen hebben om te klagen.

Ick hoop ende versoeck noghmaels, dat ick door U Ed. faveur voor het scheyden van haer Ho. Mog. Vergaderinge soo geluckigh magh werden, dat ick consent magh bekomen om eens over te komen. Ick kan in der waerheyt

heyt niet bevroeden, dat ick de Leden reden hebbe gegeven, om my met soo veel rigeur te bejegenen; de Algoede Godt, hoop ick, sal derselver herten bewegen, U Ed. verseeckerende, dat ick ben, ende sal blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 12. December 1659.

P. S.

De Heer *Roswinge* heeft my het nevensgaende Extract uyt Nieuw-Kastel gecommuniceert, ende daer by geseydt, dat hy soude rescriberen, dat synen afgesonden, die den brief daer heeft geschreven, van daer soude vertrecken, soo hy best kan; Syne Ed. beklaeghde sigh tegenwoordigh dat hy myn advis niet en heeft gevolght, doen ick hem seyde, dat men met de Engelsche Koopluyden sigh lightelyck bedrogen soude vinden, ende dat het myns bedunckens beter was om seecker te gaen aen *Luce* tien schellingen per last meer te geven; hy wyt het syn Hof-Meester, die te veel op de goede koop heeft gesien. Ick hoop, dat mits het succes in Funen de Stadt Coppenhaegen van brandt genoegh sal voorsien wesen.

Volght een Bylage.

Extract uyt seeckeren brief gedateert Nieuw-Kastel den 26. November 1659.

TEn tyde van 't afgaen myner laetste hadde men hier tydinge, dat de Generael *Monck* met syn geheele Armee nae Engelandt was marcherende; Maer alsoo wy voor desen meenighmael daer mede syn bedrogen geworden, hebbe sulcks doenmaels voor seecker niet willen adviseren, 't welck men evenwel nu bevindt waer te syn. Want nae ingekomene seeckerheyt was hy voorleden Dinghsdagh tot Haddington, leggende 15. mylen op dese syde van Edinburgh aengekomen, alwaer Major *Cambridge* nevens twee andere van den Heere *Lambert* afgesonden, gelyk ook de Post van London hem rencontreerden, brengende mede 't Tractaet tot London opgereght ende brieven van de Commissarisen, 't welck syn voornemen attereerde, dat hy des volgenden daegs commandeerde syn Armee te rugge te marcheren, ende tusschen Edinburgh ende Haddington voornoemt haer Quartieren te nemen; Sulcks, dat het schynt of alles in der

minne soude bygeleydt konnen worden. Maer indien 't soude waer wesen, wat hier werdt gemompelt, dat de Heer *Lambert* (die ick weet verklaert te hebben niets tegen 't contenu van de Tractaten te sullen ondernemen, door instigatie van de andere Officieren sig soude laeten persuaderen, niet nae London wederom te komen, voor ende aleer hy Schotlandt hadde gesien, ende alles aldaer soodanigh herstelt, dat men van die kant voor 't toekomende niet behoefde te vresen, ben ick van meeninge, dat die groote jalousie ende nieuwe onlusten souden passeren. Middelerwylen komen 'er dagelyks veele Soldaten van den Generael *Monck* overlopen, derhalven hy ook alle die niet gesindt syn by hem te verblyven, licentieert, ende de vrye pas verleent, maer haer gagie werdt haer onthouden, ende de Paerden ende Wapenen ontnomen, gelyck onlanghs aen drie Compagnien te Paert, die hy suspect hielde, gebeurde, waer van eenige te voet hier aengekomen syn, maer de Heer *Lambert*, die niet en manqueert om syne Soldaten te obligeren, heeft haer altemael belooft, schoon hy de penningen uyt syn eygen beurs soude verschieten met Paerden ende Wapenen wederom te provideren.

Volght een andere Bylaege.

Memorie den 11. *December* 1659.

TOt Deptford worden met alle spoedigheyt gereet gemaeckt. De Assistance, de reserve, de Adventure, ende de Norwigh, dewelcke men meend dat nae de Straet sullen gesonden worden.

Tot Wolledge worden mede verscheyde Schepen gereet gemaekt onder anderen de Swiftsure, die nae Duyns sal vertrecken om aldaer de Vlagge te voeren in de plaets van de James, dewelcke dan ook sal ingebraght ende getimmert worden.

Tot Portsmuyden worden ook verscheyde Schepen uytgerust van waer de Lupart ende de Yarsey syn vertrocken om eenige Koopvaerdy-Schepen te convoyeren, men seydt ook dat de andere gerede Schepen van tydt tot tydt derwaerts sullen volgen, soo haest alsse konnen klaer wesen.

In Duyns leggen niet boven de vier ofte vyf Schepen tegenwoordigh die in den dienst syn van den Staet, de andere seydt men dat nae Portsmuyden ende Plymuyden syn vertrocken om aldaer uytgerust te werden.

De Elias, de Advice, de Satisfaction, de Forester, de Dover, ende de Parel syn op de Kust van Schotlandt.

By Limehouse leydt een kleyn Fregatje met vier stucken, het welcke wel eer van Duynkercken ter Kaep heeft gevaren, maer het Volck seydt datse nae West-Indien tegenwoordigh syn gedestineert. Geen andere Vaertuygen synder op de Rivier die op de Kaep uytgerust syn.

Dese weeck heeft men verscheyde Ketzen ende Booyers met grof geschut ende andere amunitien van Oorloge van den Tower gelaeden nae het Noorden, ende ook nae Duynkercken.

Aen

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 19. December 1659.

EDELE GESTRENGE HEER,

SOo datelyck werdt my de nevensgaende ordre, raeckende de ontslaginge van het Schip de Marcus Aurelius, door den Heer *Downingh* behandight: syne Ed. heeft daer in groote ende goede officien aengewendt, daer toe hy seyde, dat hy sigh te meer hadt verplight gehouden, sedert dat hy hadt gesien in myne Memorie, dat de Heer *van Marsseveen* daer in was geintereßeert, alsoo die Heer hem tot Amsterdam synde, soo veel vriendtschap ende eer hadt bewesen. Hy seyde mede, dat het was vastgesteldt, dat'er een Senaet ende Raedt van Staete soude werden geëligeert, daer mede hy hoopte, dat voortaen de publycke saeken met meerder seeckerheydt souden konnen beleydt worden. Syn Ed. versoght, dat U Ed. syn Secretaris geliefde te hooren, raeckende de saeke van My-Lady *Whitepool*, die door een Zeeuwsche Commissievaerder seer is mishandeldt geweest in den jaere 1652. Mevrouw *Stricklandt* heeft my mede seer instantelyck versoght, dat ick haer gebiedenisse soude doen aen U Ed., ende de memorie ververschen in faveur van Sir *Eduard Brett*, getrouwt met haere Night. Waer mede my gantsch gedienstelyck aen U Ed. gebiedende, sal altydt syn ende blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 19. December 1659.

Volght een Bylage.

Copye Translaet.

UWE EXCELLENTIE,

ICk begaf my, volgens Uwe Excellenties ordre nae Portsmuyden, om te sien hoe die Plaets gesteldt was, &c. ende wanneer ick aldaer quam, soo vondt ick Sir *Arthur Haselrich*, Kolonel *Morley*, Kolonel *Walton*, Kolonel *Wetham*, de Gouverneur Mr. *Wallop*, Kolonel *Haselrich* Sir *Arthurs* Soon, ende

ende Kapiteyn *Pride*, aldaer: Dewelke verklaerd hebben, het oude Parlement weder in te willen voeren ende te herstellen. Het Bootsvolck ende de Matrosen, dewelcke aldaer ter plaetse syn, hebben sigh met henlieden geconjungeert, ende alle de Inwoonderen aldaer, ende alle de Commandeurs ende Soldaeten, uytgenomen Kapiteyn *Hopgood*, ende Kapiteyn *Peccock*, ende de Meester van de Artillerye, dewelcke derhalven tegenwoordigh in verseeckeringh syn gesteldt, ende haer Lieutenants tot Kapiteynen in haer plaets gemaeckt. Ende Sir *Arthur Haselrich*, Kolonel *Morley*, ende Kolonel *Walton*, sitten aldaer als Commissarisen, ende geven ook Commissien.

De Inwoonderen van Portsmuyden voornoemt, hebben voorgesteldt, 200. Man te willen aennemen ende op de been brengen; ende seggen, datse voor een langen tydt provisien hebben; alsoo daer nae toe een weynigh tydts geleden 100. Ossen gebraght waeren om de Vloot te victuaillieren, ende datse wel van andere provisien voorsien waeren, alsoo daer altydt iet in voorraedt leydt, voor eenigh Schip 't welck daer in komt by gebreck van provisien.

Sy deden voorleden Donderdagh 's morgens 't Schip de Robyn afvaerdigen ende met brieven weghsenden, nae den Vice-Admirael in Duyns, om tot haer te Portsmuyden soodanige Schepen te doen komen als hy onder syn commande hadt; ende sy hielden haer verseeckerdt, dat hy tot haer komen soude.

Daer waeren ook twee Compagnien te voet ende een Troupe paerden te Gospar, dewelcke quaemen van Southamton, waer nae toe sylieden sonden, om te vernemen ende te verstaen, voor wien sylieden sigh wilden verklaeren. Maer sylieden en wilden niet resolveren tot ietwes, noghte ook met henlieden handelen, ter tydt toe dat haer Major ende andere haere Officiers tot haer quamen.

Sy rapporteerden van gelycke, dat het Eylandt van Wicht sigh mede verklaert heeft voor haer, ende terwylen ick aldaer was, soo quamen twee Boden daer van daen, dewelcke het als waer verificeerden.

Sir *Arthur Haselrich* ende Kolonel *Morley*, quaemen voorlede Saturdagh laetst tot Portsmuyden; maer Kolonel *Walton* ende syn Soon, waeren vastgehouden te Chichester, op deselve Saturdagh voornoemt, ende wierden gedetineert tot 's Maendags-morgens toe, dewelcke doen tot Portsmuyden mede quamen. Kolonel *Norton* was by henlieden in die plaetse tot Dingsdagh toe, doen hy sigh daer van daen wendde nae syn eygen huys, 't welk maer twee mylen van Port-Mitge gelegen is: ende beloofde tot haer weder te komen, soo haest als 't bequamelyck geschieden konde. Sy syn in groote hoop en verwaghtinge, van dat alle ofte 't meeste gedeelte van den Adel daer omtrent woonende tot haer komen sal, ende met sig brengen een groot getal van Volk ende Paerden, want sylieden en hebben geen Paerden binnen in 't Pleckjen, maer 't is seer sterck gefortificeert.

Voorlede Dingsdagh avondt quamen Doctor *Staines* ende Kapiteyn *Deane* tot Portsmuyden; onder pretext, als dat sy Vrienden waeren met de Gouverneur, om hem alsoo te persuaderen om tot London met henlieden te komen. Ende soose tot Portsmuyden seggen, in gevalle dat hy uytgetrocken hadt met henlieden; soo souden die Forces dewelke tot Gospar laegen, gekomen syn en-

de

de die plaetse in possessie genomen hebben; want Kapiteyn *Browne* was hier van daen gesonden over een weeck geleden, dewelcke de Gouverneur gepersuadeert hadt op te komen met hem, indien Sir. *Arthur Haselrich* ende Kolonel *Morley* niet onderwylen daer gekomen hadden. Ende nu is Kapiteyn *Browne* aldaer in heghtenisse; ende Doctor *Stanies* ende Kapiteyn *Deane* syn weder vertrocken, sonder eenige kennisse ofte onderrightinge te hebben, wat intentie sy hebben, gelyckse verhaelen.

Sy hebben van gelycken brieven geschreven, om gesonden te worden nae Dover ende Dale-Castle, ende om te vernemen of sy konnen deselve aldaer persuaderen, om sigh voor haer te verklaren.

Daer syn niet veel Schepen tegenwoordigh leggende; ende dewelcke daer syn, syn al te mael ongetaeckeldt, ende sommige van deselve sonder eenige masten op haer, ende sy syn besigh om eenigh volck te setten op een derselver, ende haer naeder aen 't landt te haelen, aen de syde van Gospar, om soo te dienen tegen de forces dewelcke daer nu syn. Ende 't Zeevolck sloegh voor, om voor vyf ponden Sterlings henlieden allemael uyt die plaetse uyt te slaen.

De Major *Breman* leydt te Pieterfield ende te Chichester met een Regiment paerden, ende stopt ende houdt op, ende examineert ieder een die komt of gaet, nae Portsmuyden. Ende voorleden Dingsdagh 's naghts naemen sommige van syne Troupen den Post te Eastmaine met syn Mael gevangen, ende voerden hem nae Pieterfield; ende openden alle de brieven, ende sonden hem doen weder wegh.

Daer quamen gisteren veel Soldaten treeken van Gilford, ende sy wierden geseydt, sigh daer te stellen op vry quartier.

Desen 19. December 1659.

Volght een andere Bylage.

EXCELLENTISSIME DOMINE LEGATE,

RESCRIPTUM.

Nil occipiendum esse pro causâ Suecica ante intimationem Publicis Ministris factam. Imo ne ipsum Statum Angliæ, Consilia Monckio turbante, forma sua debita adhuc indutum vel facile induendum esse.

Multæ querimoniæ factæ de Hollandico Legato, qui tot invenit artes de Pyratis supprimendis aut coercendis, imprimis quod illis qui Angliæ incolæ sunt, Pyraticam contra Hollandos exercere ægre in futurum latum sit.

Carolus Fleetwoodius pronuncium fratri suo die Mercurii indicabat, Hattingsonium apud Monckium esse. Ea propter hic literis ad dictum Monckium datis, rogavit, ut in favorem Regis (Sueciæ puta) ullum arresto adstringere vellet; Responsoriæ ad hæc expectantur: Dictus Hattingsonius est ille, qui acceptis 500. L. a G.

Fleetwoodio, conscribere Milites pro dicto Rege Sueciæ fidem dederat; postea vero pecunia illa in proprium usum conversa in Zelandiam trajiciens, Regique persuadere ausus: ut, si certam auri summam ipsi committere non dubitaret, se indubitato educturum ex Angliâ Copias ad votum. Sed literis G. Fleetwoodii præventus, cum se Suecorum gratia excidisse videret, ad Daniam profugus conjurationem cum aliis iniit, de opprimendâ Reginâ, & surripiendo Cronenburgio. Re vero detectâ cum apud Sacerdotem quendam ruri aliquamdiu latitasset; reversus in Angliam, Monckii exercitum tanquam Asylum suum petiit, &c.

Frisendorffius Argentum Suecicum expectat, quo accepto Portugalliam petet; Commissiones suæ & Credentiales advenere.

Literæ novissimæ valde plausibiles Suecis, indigitant:

I. *Stetinum obsidione liberatum esse. Hostes enim propter inopiam commeatus, tribus milliaribus secessisse magnâ inde clade ab obsessis acceptâ.*

II. *Daminii præsidium 700. Cataphractis auctum, adeoque urbem extra periculum positam esse.*

III. *Copias Insulam Funen petentes, militibus trecentis sub primum aggressum cæsis recessisse re infectâ.*

IV. *Denique Admirales Ascue & Kaggium XXVI. Navibus optimis mare repetivisse, &c.*

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 19. December 1659.

EDELE GESTRENGE HEER,

SEdert het afgaen van mynen laetsten van den 12. deses, hebbe ick U Ed. Missive van den selven dato ende van den 5. dito, beyde op gisteren ontfangen. Het succes op Funen is soodanigh, dat de Sweedtsgesinden gehelyck daer over staen verstelt, ende de verstandige meenen, dat het de Koning niemant als sigh selven kan wyten. Ick hebbe gelegentheyt gevonden, om eenige Persoonen, die credit van de Officieren van de Armee hebben grondelyck te onderreghten ende te verseeckeren van de goede intentien, die men daer altydt heeft gehadt ende nogh is hebbende in 't Vereenighde Nederlandt, maer dat men hier in gebreecke blyft de gemaeckte Tractaten niet alleen sonder eenigh effect ter syde te stellen, laetende den geheelen last ende genoegsaem alle het gevaer op den Staet van het Vereenighde Nederlandt, maer dat men daerenboven nogh gedooght, dat op Sweedtsche Commissien de Ingesetenen van ons Land van tydt tot tydt door de Engelschen met Schepen uyt dit Landt ende omtrent dese Kusten berooft werden, ieder een bekent, dat het behoort gereght te werden, ende konnen geen andere excusen bybrengen, als de ongelegentheden hier te Lande ontstaen, die inderdaet groot syn ende gevaerlyk op de tydinge, dat de Vloot onder den Vice-Admirael *Lawson* nae Portsmuyden was geseylt, ende datse haer mede voor het laetst gedissolveerde Parlement hadden verklaert, soo heb ick de Correspondent derwaerts gesonden, die my desen avondt

avondt het nevensgaende bericht heeft. Men gelooft hier dat *Lawson* ende de Opperhoofden van de Vloot sigh niet en sullen separeren van de Armee, insonderheyt niet, nu de de vergaderde Officiers hebben vastgestelt, dat de opperste Regeringe van de Republyk soude bestaen in twee vergaderingen van 't Volk, namentlyck een Parlement ende Senaet. Desen naemiddag hebbe ick gehoort, dat den breden Raedt van London de saeken met meerder moderatie opneemt als voor desen, ende dat de *Committee of Safety* meer Volck nae Portsmuyden heeft gesonden, om dat vuer soo het mogelyk is in tydts te dempen; datse ook soodanigen Ordre in meest alle de Provincien hebben gestelt, dat'er beswaerlyck iemant tegens haer in de Wapenen sal konnen komen. Het is wel apparent, dat'er voor de byeenkomste van het te beroepen Parlement ende Senaet geen publycke saeken eenighsints van importantie synde, sullen konnen afgedaen werden; maer soo haest als men sal weten, in wat voegen de beschryvinge sal geschieden, ende hoe ende door wien de verkiesinge sal gedaen worden, sal men haest konnen afmeten, wat Persoonen het meeste credit ende directie sullen hebben, ende alhoewel men tot nogh toe mits de groote verdeeltheden ende verwarringe niet veel goets van dese Luyden heeft konnen trecken, soo meen ick evenwel, dat'er aengelegen is, insonderheyt voor de Commercierende Provincien ende Steden, dat men het beste gebruyck maeckt van dese naegebuebueren. De Heer *Downingh* heeft my geseydt, dat hy seer werdt aengeport, om weder te keeren nae Hollandt, maer dat hy gaerne te vooren soude sien, dat het accoordt raeckende het weeren van de Kaperyen soude gesloten wesen, hy meent ook, dat het onnodigh voor hem is (soo lange als'er geen geformeerde Regeringe is gestabilieert) nieuwe Credentialen over te brengen, het welke hy heeft versoght, dat ick U Ed. soude willen communiceren, met verseeckeringe, dat hy alle goede officien sal contribueren tot onderhoudinge ende vermeerderinge van Vriendtschap. Ick geloof dat'er wonderlycken van de tegenwoordige constitutie alhier werd gesproocken, ende daerom wensch ick als nogh uyt de grondt myns herten, dat ick gelegentheyt moght hebben alwaer het maer voor een seer korten tydt, om my aen U Ed. te konnen ontboesemen; ende betrouwe, dat U Ed. my door syne goede directie soo veel geluks sal doen hebben, dat ick den Staet sal konnen dienen, ende de desordre in myne particuliere affairen voorkomen; Ick hebbe het myns wetens nogh in het publyck, nogh in het paticulier verdient, dat men my geen woordt soude houden, ende tot wanhoop brengen. De Algoede Godt, hoop ick, sal de herten bewegen, ende U Ed. met alle die deselve lief syn in syne Genadige Bescherminge bevelende, sal syn ende blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 19. December 1659.

Volght een Bylaege.

EXCELLENTISSIME DOMINE LEGATE,

RESCRIPTUM,

I. *In transmissis literis, quas proprio lumine pervolvi, nil pene memoratu dignum, ubi primo ajunt: Exhibuerunt scriptum Hollandi, sed id Downingio Traditum, ut suum de eo judicium referret. Quam vero rem concernat, ipsi (Suecici Ministri) nondum perscrutari potuerunt.*

II. *Lockardus interrogatus a Suecicis Ministris, quam spem Rex Scotiæ de Galli auxilio haberet? respondit nullam. Quam Rex Sueciæ? itidem nullam, respondit hoc anno instanti; sequenti vero anno, si bellum interea non esset compositum, absque omni dubio Regem Galliæ Suecis opem laturum.*

III. *De Monckio inter alia: temporis lucrandi causa eum Tractatus ad urbem New-Castle rejecisse. Rectâ enim viâ eum cum suo exercitu contendere in Angliam. Item trinas ipsum literas huc misisse, unas ad Fleetwoodium, alteras ad Commissarios suos, tertias ad unum ex dictis Comissariis suis, sibi sanguine junctum. Quibus interceptis & lectis, haud dubio intentionis suæ scopum penitius eminere, &c.*

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 26. December 1659.

EDELE GESTRENGE HEER,

NAe 't schryven van myne jonghste van den 18. deser loopende maendt, syn nogh ten selven dage alhier ingekomen U Edts. depêches van den 12. daer bevoorens, ende op gisteren die van den 19. voorschreve ende hebbe daer uyt met aengenaemheydt bespeurt de goede officien, die de Heer *Downingh* is aenwendende tot bevorderinge van de saeken aldaer U Ed. aenbevolen; ende particulierlyck van 't placaet tegens de Caperyen, ende de verlossinge van het Schip de Marcus Aurelius. U Ed. gelieve by gelegentheyt myne dienstlyke gebiedenisse aen den Heer *Downingh* te doen, ende op de vraege by syn Ed. gedaen voor myn sentiment te verklaeren, dat ick niet kan sien, dat syn Ed. alhier tot publycque officien ofte verhandelinghe van publycque affaires soude konnen geadmitteert werden, sonder nieuwe Credentialen, ende dat ick ook aen de andere syde niet kan sien, dat syn Ed. nieuwe Credentialen soude konnen overbrengen, dan van een geformeerde Regeringe; Sulks dat myns oordeels de nootsaeckelyckheyt daer is, om eerst ende alvorens de Regeringe gestelt te sien, 't welck nu ontwyffelyck in korten sal geëffectueert wesen, aengesien U Ed. by desselfs jongste my adviseert, dat de convocatie van een Parlement albereyts vastgestelt was, ende wil ick hopen,

dat

dat ook het aenblyven van den gemelden Heer *Downingh* aldaer het finael besluyt van de conventie over de voorsz. Pyrateryen, die ook niet kan sien, dat voor de herstellinge van de Regeringe bondigh kan voltrocken werden, nogh sal helpen te wege brengen, synde daerenboven myns oordeels ook seer necessair, dat syn Ed. de nieuwe Regeringe informere van den waren toestant der Oostersche saeken, ende van de eygentlycke intentien der conventien daer over gemaeckt, mitsgaders dat den Staet op de prestatie van dien moge satisfactie erlangen. Ick houde my verseeckert, dat de gemelde Heer *Downingh* het beste ende mogelyck het eenighste instrument is, die sulcks sal konnen te wege brengen, aengesien syn Ed. het gantsche werck gemanieert heeft, ende getuygenisse sal konnen geven van de sinceriteyt daeromtrent van deser syde gebruyckt; De gerecommandeerde saeken van de Heeren *Witt-Pool* ende *Brett*, sal ick in goede gedaghtenisse houden, ende van de eerste nae ontfangen informatie beter konnen oordeelen; Maer wat de laetste belanght, daer van hebbe ick goede merightinge, ende vinde daer in veel redelykheyt.

Hoe verre de saeken in 't Oosten nopende de reconciliatie tusschen Sweden ende desen Staet syn geadvanceert, sal U Ed. uyt de Bylagen gelieven af te nemen, ende in wat termen de saeken van de bevredigiinge der Koningen van Sweden ende Denemarcken syn gebraght, sullen wy ontwyffelyck met de naeste brieven breder vernemen.

U Edts. versoeck om herwaerts over te komen heeft ter Generaliteyt tot nog toe niet doorgebraght konnen werden, ende sie ick daer op beswaerlyck conclusie uyt te wercken, sullende eghter het myne nae vermogen contribueren, om U Edts. intentie dienthalven effect te doen sorteren; Waer mede desen besluytende, sal ick verblyven,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 26. December 1659.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 2. January 1660.

EDELE GESTRENGE HEER,

SEdert myne jonghste van den 26. December des voorleden jaers hebbe ick vermits 't uytblyven van de Post niets van U Ed. ontfangen; Gelyk ons ook sedert de brieven van den 13. December voorsz. uyt Coppenhage van de Heeren Gedeputeerden aldaer geene naedere advysen toegekomen syn; ende gemerckt het gecontineerde in deselve brieven met de Bylagen daer nevens gevoeght eene goede ingressie schynt te maecken tot de Vredehandelinge ten principalen, soodanigh dat myns beduncken, daer uyt te vermoeden staet

dat de Koningh van Sweden vervolgens, mede sigh omtrent deselve Vreede wat satisfactoirder sal verklaren; Ende dat oversulcks sigh lightelyck wederom tusschen de Engelsche, ende Nederlandtsche Ministers eenige discrepantie moghte komen te openbaren over de bewuste viermael hondertduysent Rycksdaelders in de Conventie van den 24. July des voorleden jaers mede gementionneert, daer over ick met den Heer *Downingh* te meermalen hebbe gesproocken, ende die seer wel weet dat de intentie van de contrahenten wedersydts is geweest, dat de pretentie dienthalven by den Koningh van Sweden soude moeten werden geremitteert, ende quyt gescholden, in der voegen dat 't selve mede soude wesen eene conditie necessair; Dogh dat de woorden soo heel concludent dienthalven in de voorsz. conventie niet gecoucheert syn, vermits de gemelde Heer *Downingh* sulcks doenmaels, om redenen, op ons gantsch ernstig was versoeckende, onder verseeckeringe noghtans, dat 't voorsz. Point eghter voor necessair gehouden soude worden; Daer toe de gemelde Heer *Downing* ook naderhandt by formele instructie van den Raedt van State wierde geautoriseert, sulcks, dat syn Ed. my sedert dickmaels heeft verseeckert, dat daer over geen discrepantie soude vallen, immers niet als de saeke soude beginnen daer op te komen, maer dat de Heeren Engelsche Plenipotentiarisen alsdan van desen Staet met allen ernst souden byvallen; Weshalven ick U Ed. by desen gantsch gedienstigh versoecke den gemelden Heer *Downingh* daer over hoe eer hoe liever expressselyck te willen begroeten, ende den selven daer toe te bewegen, dat syn Ed. procurere nader ende efficacieus aenschryvens aen de gemelde Heeren Engelsche Plenipotentiarisen, waer by deselve geësclairceert werden, dat het voorsz. Point van de bovengementioneerde viermael hondertduysent Ryksdaelders, volgens de intentie van de contrahenten, ten tyde van 't sluyten der voorgeroerde Conventie van den 24. July wedersydts verklaert, ende naederhandt iterativelyck gereitereert, waerlyck mede is necessair, ende dat haer Ed. derhalven daer op nevens die van desen Staet, met gelyken ernst als op eenig ander Point van deselve conventie sullen hebben te insisteren, ende daer by te persisteren.

Ick sal verlangen by rescriptie te verstaen, dat soodanige naedere aenschryvinge aen de meergemelde Heeren Engelsche Plenipotentiarissen sy gedaen, aengesien ick te gemoedt sie, dat andersints het werck niet alleenlyck aldaer infallibelyck daer op sal stuyten, maer dat ook op de advertentie die daer van soude mogen herwaerdts overkomen, alles alhier mede soude te rugge lopen; 't welck, selfs sonder dat, perykel gelopen heeft, ende met alle betamelycke officien ter contrarie tot nogh toe belet is geworden, gelyck U Ed. breder sal gelieven af te nemen uyt de copye van den brief, by my daer over den 12. der voorlede maendt aen de Heeren Extraordinaris Gedeputeerden van desen Staet by de Koningen van Sweden ende Denemarcken geschreven, onder No. 1. by copye hier nevensgaende.

De antwoorde * op de gedaene propositie van den Heer *Cojet* te geven, by haer Ed. Groot Mogende alvorens geconcipieert synde, is by haer Hoog Mogende dien conformelyck gearresteert, invoegen ende manieren als deselve by copye onder No. 2. hier nevens gaet; sullende voorts in de Latynsche

* Zie *Aitzema* IV. Deel, pag. 537. in Folio.

sche Tale overgeset ende vervolgens aen den gemelde Heer *Cojet* behandight worden.

Op 't point van de Extraordinaris Ambassades nae Vranckryck ende Spanje te decerneren, is ter Generaliteyt nogh geene finale resolutie genomen, maer by provisie Commissie gedecerneert tot het instellen van de instructien daer toe nodigh, conform 't Extract onder No. 3. hier bygevoeght.

In de saeken van Portugael is sedert de aenkomste van den tegenwoordigen Heer Ambassadeur van die Kroone nogh niets gevordert, gelyck ook daer omtrent nogh weynigh gevordert sal konnen worden voor ende aleer over de conditien by Commissarisen van Hollandt ontworpen, ter Vergaderinge van haer Ed. Groot Mogende in de naeste byeenkomste eene finale resolutie genomen sal syn; Edogh is niet te min by haer Ho. Mog. goedgevonden, dat de versoghte Conferentien met den gemelden Heere Ambassadeur geëntameert, ende syne ouvertures gehoordt souden werden, als U Ed. uyt het bygaende Extract onder No. 4. insgelyck sal gelieven af te nemen.

't Geene voor 't scheyden van haer Ed. Groot Mog. Vergaderinge op de receptie van twee distinctie Missiven van den Heere *Vogelsangh* was geresolveert, hebben haer Hoog Mog. haer wel laeten gevallen: Ende syn over sulcks dien conformelyck ter Generaliteyt genomen, de twee Conclusien onder No. 5. ende 6. hier nevens gaende, welckers innehoude ick van myn schuldige plight geaght hebbe U Ed. by desen mede te communiceren, niet sullende eenige occasie laeten eschapperen, om te betuygen dat ick waerlyck ben,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 2. January 1660.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 26. December 1659.

EDELE GESTRENGE HEER,

NAe het afgaen van mynen laetsten, van den 19. deser, is my U Ed. Missive van den selven dato wel geworden, ende daer nevens de Resolutie van haer Ed. Groot Mog. genomen op den 13. deses, daer over ick my ten hooghsten houde verplight aen U Ed., betrouwende, dat door dessels goede ende gunstige directie ter Generaliteyt ook favorabelyck op myn versoeck sal gedisponeert wesen, dogh of het selve buyten vermoeden nogh moghte haperen; soo heb ick daer over noghmaels aen haer Ho. Mog. geschreven, betrouwende, dat de reden plaets sal grypen. Ick heb nogh geene gelegentheydt konnen vinden, om met den Heere *Boon* ofte Sir *Philip Meadow* te spreeken. Uyt den nevens gaenden van den Correspondent, sal U Ed. konnen bemercken, met wat kunsjens de alhier aenwesende Sweedtsche Ministers tegenwoordigh

woordigh omgaen, ende ben verwondert, dat haer Hoog Mog. in soo langen tydt geen schryvens van de Heeren Extraordinaris Gedeputeerden gehad hebben. Men verseeckert my, dat het desseyn van de Koninghsche Partye, om de Soldaten te gelyck op verscheyde plaetsen te overvallen, seer gevaerlyck is geweest, ende dat het niet voor 's avondts laet was ontdeckt. Men verlangt seer nae het succes, of Sir *Henry Vane* den Vice-Admirael *Lawson* sal konnen diverteren van syn voornemen. Ick hoop met ten naesten ordinaris het consent van haer Ho. Mog. te bekomen; ende dat ick hier ook een Schip tot myn Transport sal vinden. Waer mede my gantsch gedienstelyk aen U Ed. gebiedende, sal altydt syn ende blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 26. December 1659.

Volght de Bylage hier vooren geroert.

EXCELLENTISSIME DOMINE LEGATE,

RESCRIPTUM,

Dolenter se ferre, dixerunt Charles Fleedwodius, Whitlock, &c. tanta Clade Suecos in insula Funen affectos fuisse, promissione interjecta se propediem ablegaturos Downingium in Hollandiam, id unice acturum, ut junctis cum Cojetio studiis & Officiis in rem Suecicam cooperetur, se rei æquâ interpositione finem istis inter Suecos & Hollandos exercitis Hostilitatibus maturare juvet.

De Conditione Angliæ Præsenti, inter alia de convocando Parlamento consensisse tandem Militiam, idque certissime ipsius Caroli Fleetwodii indicio, rebus Suedicis magis profuturum, quam nociturum, &c.

Spes Suecios Ministros amplissima tenet, Pacem inter Hollandos & Suecos restauratam esse. Verum Medowius, qui Angliam intrasse dicitur, rei veritatem brevi revelabit.

EXCELLENTISSIME DOMINE LEGATE,

PAcem cum Hollandis factam esse, tradunt, Bergman in litera, quæ inter alia haud obscure innuit, Regem potissime in odium Anglorum iisque ut præjudicium fieret,

fieret, ad Conclusionem ejus properasse, ac se non dubitare, quia Angli suo maximo damno & præjudicio respuissent Conditiones tam egregias sibi oblatas: Imo brevi futurum ut ipsos facti peniteat, jamdum enim sub manu rem esse momenti maximi. Verum mores hujus mortalis sunt semper metiri res & earum eventus ad affluentias cerebelli proprii, Judiciumque suum exponere & divendere pro ipso facto & rei veritate, quare nescio quantum verbis suis tribuendum. Meminit quoque Commissarios Hollandicos promisisse se procuraturos Regi satisfactionem pro restitutione Druntheimii. Item Regem consensisse in restitutionem bonorum caducorum in Sconia Nobilibus concedendam pro certa pecuniæ summa &c. Rex vero in suis literis de dicta Pace, ne uno verbo mentionem fecit quod omnes rapit in summam admirationem, quæ vero in mandatis dederit suis Ministris de industria celantur ut non possim non suspectum habere, istud Ministris impositum silentium.

Dominus Cojet Pacis hujus mentionem quoque preterit. Forsan de illa adhuc sibi nil innotuit: Instantissime enim urget, ut injustissimi Hollandorum Actiones presenti Angliæ Gubernamento serio exponantur, effectumque detur ut Downingius quam citissime in Hollandiam ablegetur; quo, authoritate Angliæ interposita, eo confidentius & firmatiori animo propositionibus suis insistere queat.

Quid judicent Ministri Suecici de dicta Pace ipse miror. Mussitant adhuc quasi cogitabundi. Personis verò minoris authoritatis sunt discursus varii, nunc in gloria ponunt se rebus adeo desperatis obtinere Pacem, qualem sibi ne cordatissimus, promittere vel imaginari potuisset, nunc Providentiæ Divinæ adscribunt; Josuam eum miraculosissime ajunt gubernasse res & actiones Suecorum ut in principio & medio ita & in fine belli hujus desperatissimi. Miraculo istud esse universo orbi, quod à tot numero hostibus non essent diu prorsus absorpti & extincti. Clarissima hæc signa esse, majorum Divini nominis decretorum. Cursum Victoriarum Regis ad tempus quidem impeditum; spem tamen imperii septentrionalis eo ipso non deletam, sed potius auctam esse. Amplecti Pacem Regi necessitatem imponere; ipsum vero suo tempore haud obliturum reproducere taleolam ad rependendum quod in ipsum maxime Hollandi designassent hactenus. Regem dixisse: Meliorem Classem futuro habebo, si vitam mihi Deus prolongaverit, & certo id futurum decennii spatio, ut Majorem quam ulla alia Natio, ostendere possit. Hæc & similia ebuccinant Sueci, pro more ipsorum semper proni ad sui ostentationem. Num vero ad præceptum Majorum id faciant posthinc intellectu haud difficile fuerit &c.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 9. January 1660.

EDELE GESTRENGE HEER,

OP 't afgaen van myne jonghste, in dato den 2. deses, is my U Edts. Missive van den 26. der voorlede maendt, wel gewerden, synde op gisteren die van U Ed. van den voorsz. 2. deses, mitsgaders ook de publycke brieven aen den Staet met de Duplicaten van dien, alhier mede wel ingekomen. De

Constitutie ende continuele veranderinge van saecken aldaer, is ten hooghsten te verwonderen, ende staet te bedughten, dat soo veel voorgaende exempelen al wederom nieuwe veranderingen nae sigh slepen sullen. Ick hoope, dat de Regeringe aldaer gestabilieert wesende, U Ed. in de saeken van Staet, deselve by haer Hoog Mog. aenbevolen, wat meerder satisfactie sal weten uyt te wercken, ende voornaementlyck omtrent de affaires van 't Noorden; mitsgaders op de Conventie tot weringe van alle Pyrateryen geprojecteert.

Nademael uyt de voorsz. brieven bespeurt is, dat de Regeringe aldaer nae apparentie wederom gestabilieert soude wesen, hebben haer Hoog Mog. des te minder gepermoveert konnen worden, om U Ed. te accorderen dessels versoek, om een keer herwaerts te mogen doen, sulks dat die saeke ter Generaliteyt nogh buyten Conclusie gebleven is, ende, nae ick bemercke voor als nogh, beswaerlyck uytgewerckt sal konnen werden.

Ick recommandere U Ed. alsnog, 't gecontineerde in de voorsz. myne voorige Missive van den 2. deses, raeckende de bewuste viermael honderdt-duysendt Rycksdaelders, ende de bevorderinge van den Vrede tusschen de Koningen van Sweden ende Denemarcken.

De Heeren Extraordinaris Ambassadeurs *Otto Kaege* ende *Boekwaldt*, syn eergisteren alhier met de gewoonlycke Ceremonien ingehaeldt, ende sullen op morgen, haere eerste Audientie hebben, in 't ophaelen van de Hoornbrugge viel eenige disordre tusschen de Koetse van den Heer Ambassadeur *du Thou* tot de voorsz. receptie door syn Excellentie mede uytgesonden, ende de tweede Koetse van de gemelde Heeren Extraordinaris Ambassadeurs, synde die van den voornoemden Heer Ambassadeur *du Thou*, immediatelyck ingereden aghter de eerste Koetse van de welgemelde Heeren Extraordinaris Ambassadeurs, daer uyt deselve overgegaen waren in de Koetse van den Staet, ende sulcks voor de voorsz. tweede Koetse; ende hebben de Koetsiers van de voorsz. tweede Koetse gepooght die van den gemelden Heer Ambassadeur *du Thou* voorby te ryden, ende haer aghter de voorsz. eerste Koetse te rengeren; 't welck soo verre gegaen is, dat eyndtlyck omtrent de Brugge van den Hage in 't inryden het Volck van beyde de voorsz. Ambassadeurs handtgemeen syn geworden, sulcks dat een van de Lackeyen van den Heer Ambassadeur van Vranckryck een houw in den arm gekregen heeft; Edogh is eyndtelyck door het tusschen komen van de Heeren Gedeputeerden van haer Ho. Mog. alle verdere onheyl geprevenieert.

De Heer Ambassadeur *du Thou* toondt sigh over het voorsz. voorval soo tegens de gemelde Heeren Extraordinaris Ambassadeurs van Denemarcken, als tegens de voorsz. Heeren Gedeputeerden van haer Hoog Mog. wat gemiscontenteert, allegerende, dat deselve Heeren Gedeputeerden ordre gegeven, ende gecommandeert souden hebben, dat de voorsz. tweede Koetse van de welgemelde Heeren Ambassadeurs van Denemarcken soude voorryden, ende dat syn Stalmeester ende Secretaris sulks souden gedogen, ofte met syne Koetse wegh ryden, alhoewel wy inderdaedt bevinden, dat de gemelde Heeren Gedeputeerden van haer Hoog Mog. daer omtrent geen commandement geëxcerceert hebben, gelyck haer sulcks nogh niet toe en quam, maer met goede circum-

spectie

specktie alle disordre, gelyck sy schuldigh waeren, hebben traghten te preveniëren. Ick hoope, dat de voorschreven saeke inder minne wel geassopieert sal konnen worden, sonder aigreur, of quaedt bloedt over te laeten.

In de voorlede weecke met den Heere Ambassadeur van Portugal de eerste Conferentie gehouden wesende, heeft deselve Heer Ambassadeur in de voorschreve Conferentie sigh naeder geëslargeert, ende in geschrifte overgelevert de presentatie, copyelyk hier nevens gevoeght.

De Heer Ambassadeur *du Thou* heeft op den 3. deses aen haer Hoog Mog. door de Memorie * copyelyk hier nevensgaende, genotificeert de Conclusie van 't Tractaet van Vrede tusschen Vranckryck ende Spanjen, den 7. November laetstleden; geteeckendt. Ende hebben haer Hoog Mog. daer op aen den gemelden Heer Ambassadeur nevens een Complement doen behandigen 't bygaende schriftelyck antwoordt.

Waer by voor dese reyse niets van consideratie te voegen hebbende, sal ick desen hier mede afbreeken, verblyvende,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 9. January 1660.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 9. January 1660.

EDELE GESTRENGE HEER,

SEdert het afgaen van mynen laetsten, in dato den 2. deses, de eene te waeter ende de ander met den ordinaris, heb ick geene brieven ontfangen. Van daegh syn in 't Parlement eenentwintigh Leden tot den Raedt van State verkoren; morgen sullender nogh tien (geen Leden van het Parlement synde) geëligeert worden. De Heeren *Vane*, *Saltoway*, *Ludlow* ende *Whitlock*, syn gepreterieert, de drie eersten hebben veel crediets verloren; maer de laetste soude wel mogen gequestioneert werden. Soo daetelyck werd ick van een Persoon van qualiteyt bericht, dat de Heer *Lambert* sigh tot Nieuw-Kastel, Carlile ende Yorck seer versterckt, ende verklaerdt voor een vry Parlement; maer alsoo men niet wel de seeckerheydt kan hebben, voor de aenstaende week, soo derf ick het nogh niet volkomentlyck aennemen. Ieder een verlanght, wat resolutie, raeckende de admissie van de gesecludeerde Leden, op den 15. deses sal genoomen worden. Het misnoegen onder alle soorten van menschen over de groote Neringhloosheydt ende swaere Belastingen, is seer groot. Mr. *Boone* heeft my van de weeck geseyt, dat hy nogh geen gelegentheydt had gehad, om rapport te doen; nae ick konde bemercken, soude hy waghten, tot dat den Raedt van Staten soude gestabiliceert wesen. Ick hoor, dat de Heer

* Zie *Aitzema* IV. Deel, pag. 689. in Folio.

Heer *Downingh* syne reyse niet en soeckt te verhaesten, voor en aleer hy sal sien, wat uytslagh het tegenwoordige werck sal nemen.

Waer mede my gantsch gedienstelyck aen U Ed. Gestrenge gebiedende, sal altydt syn ende blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 9. January 1660.

P. S.

Met 't sluyten deses besigh wesende, ontfangh ick U Ed. Missive van den 2. deser.

Volght een Bylaege.

EXCELLENTISSIME DOMINE LEGATE,

Sterilitas rerum memoratu dignarum, me præterita hebdomade à scriptione detinuit: nunc itidem parum occurrit relatu dignum. Rumori de Pace in Sunda cum Hollandis facta, quantum tribuam pene nescio; quippe Rex mentionem ejus non fecit; sed ut ante jussit, ne causa sua contra Hollandos negligeretur. Item responsum datum erat Fleetwodio à fratre Carolo & Whitelockio, se non debere recedere ab iis, quæ Hagæ essent conclusa; quo vero Dominus Cojet parum contentus, admonuit hic Agentes Suecos, ut ablegationem Downingii urgerent. Ejus itidem ut instructio sit, severitate quadam uti, & intermiscere minas; Angliam enim regi Sueciæ obligatam esse.

Scriptum quoque exhibituri sunt Parlamento intra breve sub titulo: The interest off England in reference to Sweden and Portugal, *ubi Hollandi & Hispani tam Angliæ, quam Portugalliæ Hostes infensissimi, crudelissimi, & maxime tollendi.*

Regi nil scriptum præter præsentis Angliæ Status Enarrationem, ubi notatu dignum, quod Fleetwoodius judicat hac ipsa Parlamenti restauratione fabulam hanc non actam, sed potius ceptam esse, utque luculentissima apparere dissidia, isthæc non nisi Stuarti Reductione finitum iri. Quare precatur Fleetwoodius, ut si Rex Sueciæ ullo Officii genere dictum Stuartum sibi obstringere possit, istud minimè negligere velit &c.

Aen

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 26. January 1660.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Edts. Missive van den 9. deses is my nae 't afgaen van myne jongste van den selven dato wel ter handen gekomen, ende hebben wy uyt de publycque daer nevens overgekomen, bespeurt het restablissement van het jongst gedissolveerde Parlement, met het geene verder omtrent de publycke saken was voorgevallen; maer nae ick uyt de Declaratien van de Stadt London, de gelegentheyt ende de tegenwoordige verdeeltheyt van de Armee met meer andere circumstantien kan afmeten, sal de saeke daer by nogh niet blyven; Ick bidde U Ed. gelieve my in confidentie mede te deylen desselfs oordeel omtrent het eynde van de continuele veranderingen, aldaer voorvallende, ende waer U Ed. soude mogen meynen, dat het werck eyndelyck eenmael nogh syne vastigheyt sal nemen. De waerschouwinge, ende 't advis van den Koningh van Sweden, gedaen ende gegeven, daer van de laetste periode van de Memorie van den Correspondent, nevens de voorsz. U Edts. Missive overgesonden, is gewaegende, dunckt my niet te wesen t'eenemael ongefondeert ende buyten apparentie, ende sal ick dienthalven U Edts. opinie ook seer gaerne verstaen.

Ick hoope, dat U Ed. tegenwoordigh wederom sult konnen vorderen, de saeken U Ed. aenbevolen, ende voornamentlyck in den eersten het werck van 't Noorden, mitsgaders het besluyt van de geprojecteerde conventie op de Pyrateryen, waer omtrent ick ook verwaghte, dat de Heer *Downingh* geduerende desselfs aenwesen aldaer goede ende efficacieuse officien sal toebrengen; Waer by voor dese reyse niets van consideratie te voegen hebbende, sal ick dese hier mede afbreecken, verblyvende,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 16. January 1660.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 23. January 1660.

EDELE GESTRENGE HEER,

NAe 't afgaen van myne jongste in dato den 16. deser lopende maendt is my U Edts. Missive van den selven dato wel ter handen gekomen, ende naedemael de Regeringe aldaer nu wederom ten vollen is herstelt, soodanigh, dat buyten credit gestelt syn die geene die de Sweedtsche saeken meest schenen te

patrocineren, soo hoopen ende vertrouwen wy, dat door U Edts. vigilantie ende goede conduite de gemoederen soodanigh sullen konnen werden geprepareert, dat men eenmael eyndelyck sal erkennen het waere interesse van die Republycke, ende dat niet alleenlyk dien contrarie, maer ook tegens de expresse obligatie van de bewuste conventien, van die syde is geprocedeert, ende dat oversulcks met reële prestatie ende naekominge van deselve, voorwaer sulcks gebetert, ende mitsdien den Koningh van Sweden tot eene prompte Vreede gecompelleert moge werden; Welckers absurde postulata U Ed. niet alleen uyt de nevensgaende publycke brieven van de Heeren Extraordinaris Gedeputeerden uyt Elseneur van den eersten ende 6. deses, maer naeder ende particulierlyk uyt de bygaende copye van den particulieren brief van den Heer *Vogelsangh* met de bylage, mede copyelyk hier nevens gevoeght, sal gelieven te bemercken; Ick kan niet anders verwaghten, dan dat soodanige hardigheden ende exorbitantien van den Koning van Sweden die van de Regeringe aldaer sullen doen begrypen, de merckelycke kleynaghtinge, die den Koningh van Sweden daer door de drie Staten, ende voornaementlyck Engelandt ende haer Ho. Mog. is aendoende; Ick bidde U Ed. gelieve hier inne, als mede in het stuck van de conventie tegens de Pyrateryen, nae uyterste vermogen te ieveren, ende is 't mogelyk, in 't een ende 't ander de vereyschte Resolutien uyt te wercken, in den tydt dat de Heer *Downingh* sigh aldaer nogh bevindt, die ick geensints wil twyffelen, of sal daer inne alle goede officien toebrengen; Voornaementlyck mede in 't reguardt van de bewuste viermael hondertduysent Rycksdaelders, als wetende, wat dienaengaende tusschen ons is gepasseert, ende dat syn Ed. nogh onder sigh heeft de schriftelycke instructie van den Raedt van Staete van dien tydt, daerinne syn Ed. onder anderen werdt geauthoriseert 't voorsz. Point te mogen inwilligen; Ick kan gantsch niet bevroeden tot wat eynde eenige naedere Tractaten tusschen de Staeten over het werck van het Noorden soude nodigh wesen, ende meyne derhalven, dat alle ouvertures daer toe tenderende absolutelyck dienen te werden gedeclineert, om de voorige conventien niet los te maecken, ende dat met allen ernst, ende met alle doenlyck beleyt, op 't effect ende de prestatie van de voorsz. conventien sal moeten werden geinsisteert; Alleenlyck soude boven dien nogh wel ten hooghsten nodigh syn, dat men sigh onderlinge naeder verbonde, in cas den Koningh van Sweden langer bleve opiniatreren, den selven met de Wapenen gesaementlyck te sullen helpen redigeren tot de termen van 't Bronsebrosche Tractaet, ende tot refusie van de onkosten die de Staten sedert desselfs refus gesupporteert hebben, of nog souden mogen komen te supporteren, om syne Majesteyt te brengen tot aenneminge van deselve; ende vertrouwe ick, dat geen dingh de Vrede meer soude accelereren als de tydinge, dat men daer over was getreden in Onderhandelinge; Waer mede desen afbreeckende, sal ick verblyven,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 23. January 1660.

Aen

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 30. January 1660.

EDELE GESTRENGE HEER,

MYne jonghste aen U Ed. is geweest van den 23. deser lopende maend; sedert is alhier de Post met de Engelsche brieven nogh niet gearriveert, het is my aengenaem geweest, nevens U Edts. jonghste Missive van den 16. deses in forma te ontfangen de Memorie by de Sweedtsche Ministers aen het Parlement aldaer overgelevert in dato den 2. deses; ende sal het my ten hooghsten aengenaem syn voor het toekomende mede de communicatie van soodanige stucken in formâ te mogen onfangen met de Resolutien 't sy van 't Parlement, 't sy van den Raedt van State daer op gevolght, om onse mesures daer nae te mogen nemen; Ick wil vertrouwen, dat men geen scrupule sal maeken soodanige stucken, ende Resolutien U Ed. van wegen de Regeringe aldaer directelyck ter handen te laten komen, gelyck wy van onser syde nooit difficulteyt hebben gemaeckt, gelycke communicatie aen de Fransche ende Engelsche Ministers alhier te laten gewerden.

Het is beklaeghlyck ende ten hooghsten onreghtmatigh, dat de Koningh van Sweden blyvende refuseren de conditien vervat in de conventie van den 24. July des voorleden jaers, ende daer door aen de eene syde ruinerende ende depopulerende de Landen van den Koningh van Denemarcken, ende aen de andere syde de drie Staten, ende voornaementlyk de Republycke van Engelandt nevens desen Staet merckelycke oneere ende kleynigheyt, mitsgaders ook daer en boven haer Hoog Mog. groote kosten aendoende; daer door eghter van conditie nooit soude konnen verargeren, maer dat hem altydt de Vrede op deselve conditien soude blyven open staen, als hy eyndelyck maer daer toe soude goedvinden te resolveren, ende dat hy ter contrarie in cas de fortuyn van den Oorlogh hem quame te dienen, van syne progressen ende conquesten soude mogen blyven jouisseren: Ende dunckt my derhalven, dat gantsch redelyck ende billyck wesen soude, gesaementlyck den Koningh van Sweden te permoveren ende te houden tot reparatie van de excessive schaden by den Koningh ende 't Ryk van Denemarcken, daer door, ende sedert het refus van den Koningh van Sweden geleden, mitsgaders tot refusie van de onkosten by desen Staet daer door gesupporteert; Welcke onkosten noghtans by haer Ho. Mog. gaerne sullen werden naegegeven uyt liefde tot de Vrede, dogh sagen gaerne, dat den Koningh van Denemacken syne conditie daer door wat wierde verbetert, als U Ed. uyt haer Hoog Mog. Resolutie huyden genomen, die ick vertrouwe, dat deselve hier benevens nogh ter handen komen sal, mede sal konnen afnemen.

Het is ook niet wel verantwoordelyck den Koningh van Denemarcken continuelyck ende sonder eynde, voornamentlyck syne Landen daeghlycks meer ende meer geruineert, ende gedepopuleert wordende, te houden in die ter-

men,

men, dat hy altydt soude moeten jae seggen, ende de geprojecteerde conditien sonder eenige amelioratie, aennemen; moetende voorwaer geagt worden de drie Staeten genoegh gedaen te hebben, door de acceptatie van 't voorsz. geconcerteerde, korts nae de ouverture daer van aen syne Majesteyt gedaen, ende door syne volvaerdigheyt nu soo langen tydt gecontinueert; ende gelieve U Ed. derhalven in bedencken te brengen, ook de gemoederen van die van de Regeringe aldaer daer toe te prepareren, dat men gesaementlyck den Koningh van Sweden, soude mogen denuncieren, in cas syne Majesteyt de Vreede op de voorsz. beraemde conditien niet *illico* komt aen te nemen, het gemeen goedvinden te wesen, den Koningh van Denemarcken te stellen in liberteyt, om met deselve conditien sigh te vreden te houden, ofte met sulcke als syne Majesteyt voor dessels Rycken ende Onderdaenen best geraeden vinden sal, ende niet te min hem met alle vermogen te helpen, om te mogen consequeren soodanige conditien, als waer op hy selfs genegen sal wesen de Vreede aen te gaen.

Wy sien ook met bekommernisse te gemoedt, ende hebben uyt geintercipieerde brieven, ons vertoont, in 't seeker bespeurt, dat de Koningh van Sweden sal traghten op alle bedenckelycke wegen ende middelen met Poolen, ende, is 't doenlyck ook met den Keyser ende Brandenburgh Vreede te maecken, omme alsoo het werck van Denemarcken des te beter te mogen meester worden gelyck wy mede verseeckert syn van de syde van Poolen daer toe eene seer kraghtige inclinatie te wesen; Weshalven dan ook het Parlement aldaer, des te eerder sigh tot 't geene voorsz. is, soude behooren te laten disponeren, immers ende in allen gevalle soo men van die syde geresolveert is woordt te houden, gelyck wy vastelyck willen hoopen ende vertrouwen: Ende dese hier mede afbreeckende, sal ick verblyven,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 30. January 1660.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 23. January 1660.

EDELE GESTRENGE HEER,

ICk heb bemerckt, dat de considerabelste herstelde Leden soo van het Parlement, als Raedt van Staten den Heer Lieutenant-Kollonel *Dolman* seer estimeren: Deselve soude myns bedunckens omtrent die Heeren, ende ook den Heer Generael *Monck*, den Staet in dese gelegentheyt van tyden met seer goede vrught alhier konnen dienen, U Ed. Gestrenge gelieve daer op te denken, of hy niet soude konnen gedisponeert werden, om in stilligheydt met ten eersten

sten herwaerts over te komen, hy kan de Leeden in het particulier spreecken, het welke my door den publycquen Character werd belet. De Heeren *Whitlock*, *Saloway*, *Stricklandt* ende *Cornelius Holland*, synde Leeden geweest van de *Committee of Safety*, loopen perykel van mede uyt het Parlement geset te werden. Ick versoeck gantsch gedienstelyck, dat door U Ed. gunstige directie de Heeren Gecommitteerde Raeden mogen gepermoveert werden, om my te vergunnen, dat ick myne Declaratie selfs magh overbrengen; Ende hier mede my gantsch gedienstelyck aen U Ed. gebiedende, sal syn ende blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 23. January 1660.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 23. January 1660.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Ed. Gestrengens Missive van den 16. deses is my gister-avondt wel ter handen gekomen; Ende betrouw, dat deselve myn laetste schryvens van den selven dato wel sal ontfangen hebben, ende daer uyt gesien de wonderlycke occurrentien onlanghs alhier voorgevallen; het is niet wel mogelyck te voorsien hoedanigh de finale uytkomste van alle dese revolutien sal wesen, vermits men gewaer werdt, dat onbegrypelycke veranderingen soo schielycken ende buyten alle gissingen voorvallen. Het ligchaem van de gequalificeerde Borgerye van London soude gaerne de Koninghlycke Regeringe herstelt hebben, gelovende, datse daer door tot eene vaste Vrede met de Naegebueren souden geraecken, ende dat de saeken van binnen op de oude fondamenten van Regegeringe ende Justitie seeckerlyckst souden konnen herstelt werden; Men gelooft ook, dat den Adel ende de meeste Inwoonders van dit Landt die van haer eygen Goederen leeven, daer nae haeken; Maer de maght van Wapenen, soo wel te Water, als te Lande is tegenwoordigh weder in soodanige handen, ende onder het gesagh van soodanige Persoonen, die haer selven onversoenelyck oordeelen te wesen, ende die liever alles sullen wagen, als den Koningh weder inlaeten. De Stadt heeft gehoopt, dat'er eene partye op de been soude geraeckt hebben, voor een vry Parlement onder den Lord *Fairfax*, ende ook dat de Generael *Monck* daer toe soude gearbeyt hebben, maer beyde is haer ontschoten. Men gelooft, dat de laetste in de aenstaende weeck hier sal

wesen, met een Leger van seven-ofte-aghtduysent Mannen, ende datse daer mede benevens de Forces dewelcke albereyts hier omtrent syn, de Stadt de wet sullen stellen, ende de Regeringe soo doen veranderen, datse haer sullen voegen met het Parlement, maer men siet dickmaels, dat de Menschen schicken ende de Groote Godt alleen beschickt. Eergisteren quam de Vice-Admirael *Lawson* met de Kolonellen *Okey*, *Allured* ende *Streater* by my eeten, betoonende groote genegentheyt tot den Staet der Vereenighde Nederlanden, ende waeren wel gemoet, dat de Koninghsen haer souden gedisappointeert vinden, ende datse de Republyck als een vryen Staet souden stabilieren. Andere wederom die meenen, dat de generale inclinatie van meest alle soorten van Menschen meer streckende tot herstellinge van de Monarchie op den ouden voet, als op nieuwigheeden, daerse niet als verwarringen in vinden, het werk nogh eyndelyck daer sal komen te rusten. Maer wat my aengaet, ick meen, dat het nogh soo light niet sal vallen, ten waere, dat nogh andere saecken haer ontdecken als men nu nogh kan gewaer werden, de Financien syn seer veragtert, ende sonder geldt kan men de Soldaten niet veel betrouwen; Nae de komste van den Heer Generael *Monck* sal men naeder sien konnen, waer toe het werck sigh sal willen schicken. De spreecker heeft van daegh versoght, dat hy voor een tydt van tien dagen soude mogen geëxcuseert wesen van het Parlement op te waghten, om wat te medicineren, eenige hebben daer op bedencken, dat hy wil sien, hoe de differenten over de abjuratie ende qualificatie van de Leeden des Parlements sullen konnen bygeleyt werden, ende hoe het werck met de Stadt op de aenkomste van den Generael *Monck* sal aflopen. Waer mede my gantsch gedienstelyck aen U Ed. gebiedende, sal altydt syn ende blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 23. January 1660.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 30. January 1660.

EDELE GESTRENGE HEER,

NAe het afgaen van mynen jonghsten van den 23. deses, heb ick soo datelyck bekomen U Ed. seer aengenaemen van den selven dato. U Ed. gelieve

gelieve sigh volkomentlyk te verseeckeren, dat ick met alle mogelycke vlytigheyt ende getrouwigheyt sal traghten te bevorderen de saeken in deselve Missive van U Ed. geëxpresseert, van daegh heb ick verstaen, dat de Spreecker weder de plaets op morgen meent te komen bekleden, daer is wat jalousie geweest, als of Sir *Arthur Haselrich* den Heer *Vane* hadt soecken te herstellen, maer nu ben ick bericht, dat het is wegh genomen. Over de abjuratie, ofte een nieuw engagement syn ook veel debatten gevallen, ende siende, hoe onaengenaem 't eene ende 't andere was by de Reghters, ende andere considerabele Personen, soo gelooft men, dat het sal gelaten werden by het voorige engagement; Het is niet apparent, dat men den reghten uytslagh nogh sal weten, voor de komste van den Heer *Monck*, daer af seer verscheydentlyk werdt gesproocken, maer de meeste geloven, dat hy nae vermogen het Parlement sal soeken te mainteneren; De verkiesinge van de Zegelbewaerders ende Opperste-Reghters, is tot contentement van de meeste Personen van beleydt, ende qualiteyt gedaen. Ick heb den Heer *Downingh* gantsch ernstelyck versoght, dat hy dogh voor syn vertreck soude willen helpen bevorderen, dat de hier voor gementioneerde saeken souden mogen vastgestelt worden; Syne Ed. heeft my alles goedts belooft, hy werdt seer aengeport om de reyse aen te vangen, ende heeft my belooft in tydts van syn vertreck te sullen verwittigen. Ick heb door den bewusten Correspondent de constitutie van de Schepen van desen Staet laeten besightigen, uytwysende de Lyste hier nevens gaende: Het staet my niet qualyck aen, dat de groote Schepen tot Chattam, uytgenomen de Spreecker, weder syn onttakelt, ick wil hoopen, dat de Heeren, die tegenwoordigh het meeste crediet ende beleydt hebben, daer toe sullen arbeyden, dat alle diffidentie ende jalousie tusschen de twee Staeten ende Natien magh werden weghgenomen; Ende hier mede my seer gedienstelyck aen U Ed. gebiedende, sal syn ende blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 30. January 1660.

Volght de Lyste hier vooren geroert.

Copye Translaet.

Lyste van de Schepen van Oorloge, in den dienst van de Republyck van Engelandt, soo als deselve waeren leggende in de hier nae genoemde Plaetsen, op den 29. January 1660.

Tot Chattam waeren dese.

	Stucken.		Stucken.
De Souveraign. met	100	De Avantguard. met	64
De Resolution.	84	De Richard.	70
De Naseby.	84	De George.	64
De London.	64	De Lion.	60
De Triumph.		De Speaker.	
De Rayne-bow.		De Fairfax.	
De Dumbar.		De Tarrinton.	
De Victory.		De Pleimouth.	
De Unicorne.		De Marlin.	22

Tot Gravesende onder de Vlagge van den Vice-Admirael Lawson *waren dese.*

De James.	64	De Assurance.	40
De Lamport.	60	De Advice.	36
De Portlandt.	56	De Elias.	40
De Worchester.	60	De Dartmouth.	30
De Maidstone.	56	De Taunton.	46
De Bristol.	50	De Pearle.	30
De Hampshire.	40	De Norwitch.	
De Dragon.		De Selby.	28
De Centurion.	46		

De Kent scheyde voorlede weeck nae Schotlandt, ende de Forester nae Hull; ende de Larke ende de Drake keerden nae Duyns.

De Nantwich ende de Cherinton syn van Pleymuyden gekomen, en leggen nu ten Ancker in Duyns: Synde de Nantwich versien met 46. Stucken, ende de ander met 40. Daer leggen nogh drie kleyne Fregatten meer in Duyns; maeckende met de bovengemelde twee, groot ende kleyn vyf in getal.

Alle het Bootsvolck ende Zeelieden verklaren sigh voor een vol ende vry Parlement. Ende die Schepen dewelcke gereet gemaekt waeren om uyt Chattam

tam te ſeylen, is het Volck van allegaeder gediſchargeert; Ende ſyn de Schepen weder ontoegetakelt; uytgenomen de Speaker, welckers Volck weder nae Boort geſonden ſynde, deſelve uytſeylen ſal met alle ſpoet.

Tot Wolledge leggen.

	Stucken.
De Swiftſhire. met	64
De Tredath. De Newcaſtle. De Charity. De Gift.	50
De Pembroke.	30
De Eſſex. De Bridgewater. De Newbury.	60
De Engine.	50
De Paule.	40
De Sampſon. De Auguſtine.	36

Tot Deptfort leggen.

	Stucken.
De Convertine. met	60
De Aſſiſtence.	60
De Reſerve.	46
De Adventure.	40
De Grandham.	32
De Anuty.	40
De Bramble.	30
De Halfmone. De Sophia.	36
De Brier. De Roſebush.	30

In Duyns leggen.

De Nantwich.	46
De Cherinton.	40
De Larke.	22
De Drake.	22
De Lilly.	16
De Dover is Noordtwaerts aengeſeylt verſien met	50
De Kent is geſcheyden nae Schotlandt mede met	50
De Foreſter is nae Hull verſien met	36

Tot Portsmuyden leggen.

De Andrew.	64
De Lynie.	60
De Phenix. De Tyger. De Ruby. De Welkome.	40
De Matthias.	50
De None-ſuch.	40
En een nieuw Fregat met	54

Deſe volgende ſyn Weſtwaerts aen geſcheyden; als

De Foreſigt. De Winsby.	40
De Conſtant Warwick.	32
De Preſton.	46
De Breadford.	26
De Jarſey.	46
De Eliſabeth.	40
De Gainsborow.	60
De Waimouthpinke.	16
De Saphire. De Diamond.	30
De Leighfield.	20
De Guinea Fregat.	36

Tot Chattam heeft men alle de Werckliedenop de Timmerwerf onder Kapiteyn *Tailor* gewapend, ende daer wordt alle naghten waght omtrent de Werf gehouden. Daer syn nogh 400. van deselve, dewelcke sigh nogh niet voor de een of de ander verklaerdt hebben; maer desireren datse mogen een vry Parlement hebben.

Tot Gravesende seydt het Volck van de Schepen daer leggende, datse op de Shepen blyven willen en niet gedischargeert syn, voor en aleerse alles ontfangen hebben, 't geene se nogh te goede hebben, ende tot dat het Gouvernement van 't Landt vastgesteldt sy, 't welk, seggense, niet wesen kan als door een vry Parlement.

Tot Wolledge ende Deptford syn de Schepen die toegesteldt wierden, in deselve conditie als laetstmael, synde alle gereed om uyt te seylen, ende waghtende alleen nae de ordre.

Tot Portsmuyden syn alle de Schepen nog ontoegetakelt, ende daer is nogh geen last gegeven om eenige toe te taeckelen; als tot deselve die albereyds toegetakelt syn.

De vyftien Schepen die om de West syn, tot Pleymuyden ende Valmuyden seydt men dat haest in Duyns sullen komen.

Volght een Bylaege.

EXCELLENTISSIME DOMINE LEGATE,

RESCRIPTUM,

Festina & inopinata mutatio Status Anglicani prolixe exposita est; cum observatione eum taliter diu non perstiturum, &c.

Memoriale a Suecicis Ministris exhibitum, propter Domesticarum rerum adhuc inordinatarum multitudinem, Parlamentarii recipere negarunt, promissione tamen data, ut Commissarii propediem constituti Sundicam rem reviderent, & de novo examinarent.

Ex Sunda Bergmannus valde conquestus est de partialitate Commissariorum Anglicanorum, & quam male Mediatorum munere fungantur: adeo enim eos adversæ parti addictos & ab Hollandicis occupatos esse, ut appareat quasi Jure Jurando ipsos contra Suecos obstrinxerint.

Navis cum frumento Suecicis Ministris promissa, suspectatur vel in via ab Hollandicis intercepta, vel naufragio periisse; quæ res dictos Ministros valdè perplexos reddit.

Cojetius responsioni ad propositionem suam factæ, intra breve se satisfacturum promisit. Quicquid præterea scribit, nil aliud est, quam ut constimulis velut urgeant Suecici Ministri hic Statum præsentem eique objiciant. (quasi ossa-cani) millepondium suum rationum, quantum nempe Angliæ intersit, quantaque obligatione utrin-

utrinque teneantur invigilare præsenti Causæ Communi periclitanti, &c. Quasi vero alias nil Angliæ Negotii esset domi, quam ut adumbratis tecbris & rodemuntadis suis obblandirentur & litarent, &c.

Pyrata illo famosus Smith nomine & Scotus Natione, qui olim regi suo serviens tot Damna Anglis mari intulerat; tandem vero captus & per quinquennium in captivitate retentus, cum post libertate restituta a Suecicis Ministris Commissione seu Diplomate instructus ab hoc Statu vero cum cæteris contra Fœderatos pyraticam exercere prohibitus Commissionem reddere teneretur. Ille alia Commissione a Sueco quodam coempta, Navim Hollandicam nuper rapuit cujus bona vel mercimonia ultra 30000. lib. depretiata, latenter nunc in Brest divendit, mercatore quodam hic Suecicis Ministris pro illo cautionem jam præstante. Navis Pyratæ hujus the Blessingh *vocata est. 26. Januarii 1660.*

R. 1. Parlamentum Suecicorum Ministrorum denuo exhibitum memoriale recipere iterum recusavit: ordinavit tamen duos Commissarios, qui Hebdomade proxima cum iis reassumant Tractatus, sed frustra forsan. Monckius enim (quod 2.) Senatui Londinensi secreto promisit se declaraturum pro Parlamento libero; atque se non in Whitehall, sed Londini diversaturum, &c.

Hæc 30. Januarii 1660. Raptissimè.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 6. February 1660.

EDELE GESTRENGE HEER,

NAe 't schryven van myne jonghste in dato den 30. der voorlede maendt, syn my wel ter handen gekomen, eerst U Edts. twee brieven van den 23. daer bevorens, ende vervolgens mede die van den 30. voorsz.

Aengaende de overkomste van den Heer Lieutenant-Kolonel *Dolman*, hebbe ick met den Heere *van Wimmenum* gesprooken, met welckers communicatie ende goedvinden, de gemelde Heer *Dolman* t'elckens derwaerts gekomen is; maer alsoo syn Ed. van opinie was, dat men het werck nogh een weynig soude dienen in te sien, om alvoorens wat naeder seeckerheydt te mogen hebben, wat plooi de saecken aldaer eygentlyck nemen sullen; ende ick niet geraden vond daer tegens seer te insisteren, soo is het selve werck nogh wat in staete gelaten.

Op 't point van U Edts. versoghte overkomste, ende dat de Heeren Gecommitteerde Raeden deselve soude willen faciliteren, te meer om U Ed. daer door bequaem te maecken tot het overbrengen ende doen termineren van dessels declaratien, hebben haer Ed. Mog., vermits de herstellinge aldaer voorgevallen, sedert de Resolutie van de Heeren Staeten van Hollandt ende West-Vrieslandt, niet veel derven, ende ook nae de inclinatien van de andere Provincien, niets konnen in 't werck stellen.

Ick verwondere my, dat die van de Regeringe aldaer, niet gebraght hebben

ben konnen werden tot eene positive Resolutie, op 't point van de bewuste viermaelhonderdt-duysendt Rycksdaelders, naedemael de reden ende billyckheydt, mitsgaeders ook de waere meyninge van de Conventie in dato den 24. July laetstleden, ende sulcks mede de obligatie daer voor is; Ick meyne, dat met de gegeven dilatoire antwoorde op 't voorsz. point gantsch geen contentement behoort genomen te worden, maer ieverigh ende met demonstratie van wat ernst geinsisteert, ende geurgeert op satisfactoirder Resolutie, aengesien het beright op die saeken niet uyt het Noorden gehaelt, maer voornaementlyk van den Heere *Downingh* ontfangen moet werden, by welckers aenwesen aldaer 't voorsz. point, onder verbeteringe, finaelyck afgedaen dient te wesen, gelyck mede de Conventie tegens de kaperyen, daer van de gemelde Heer *Downingh* my mede volkomentlyck heeft verseeckerdt: U Ed. kan ende magh hem vrypostelyck sommeren, in 't regard van 't een ende van 't ander, op syn gegeven woordt ende assurantie.

De Heeren Staeten van Hollandt ende West-Vrieslandt, staen in de toekomende weecke wederom by den anderen te komen; Ende voor dese reyse hier by niets van consideratie te voegen hebbende, sal ick hier mede afbreecken, ende verblyven,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 6. February 1660.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 6. February 1660.

EDELE GESTRENGE HEER,

SEdert het afgaen van myn jonghste schryvens, op den 30. January laetstleden, heb ick geene brieven van U Ed. bekomen. Vermits de Leden van het Parlement seer onsterck syn, ende dat maer veertien Heeren van de eenendertigh die den Eedt gedaen hebben, in den Raedt van Staeten compareren, de andere verwaghtende den uytslagh van de Conclusie, dewelcke dienaengaende in het Parlement sal werden genomen, soo kan ick tot myn leedwesen in de publycke saeken niet veel uytreghten. Ick heb gisteren gesien de copye van een brief, geschreven door den Heere *Monck* aen syne Vrienden ende Landtsluyden in Devonshire, daerinne hy deselve voorsteldt, dat hier te Landen voor den Oorlogh in den Staet ende Kerck, een Monarchique Regeringe is geweest, maer dat het succes van den Oorlogh eene Regeringe op den voet van een Republycke heeft voortgebraght, sulcks dat het Interesse van de Natien generaelyck is verandert, dat de Goederen ende het Inkomen van de Kroon ende

ende Kerck syn vervreemdt, dat'er verscheyde Partyen syn geformeert van Presbyterialen, Independenten ende anderen, die seer considerabel syn met de Monarchique Regeringe. Derhalven raedt hy deselve, datse haer niet onversightighlyck willen laeten oprooyen tegens het tegenwoordige Parlement, ofte soodanige veranderinge soecken, dat daer door de Monarchy weder opgesteldt soude werden; te meer seyt hy, om dat het Leger sulcks geensints soude gedogen; maer hy verseeckert haer, dat hy daer toe sal arbeyden, dat het Parlement magh vervuldt werden, ende dat alles ordentelyck magh gestabilieert werden. Ick bemerk eghter aen de andere syde, dat de meeste Luyden van middelen ende aensien, seer verlangen nae een Vry Parlement, haer inbeeldende, dat'er geen rust sal wesen, voor ende aleer de Regeringe op den ouden voet sal gesteldt wesen: Desen dus verre geschreven synde, ontfingh ick U Ed. Missive van den 30. January laetstleden, U Ed. gelieve verseeckert te wesen, dat ick met behoorlycke getrouwigheydt ende naerstigheydt op pas, ende alle gelegentheden waerneem, om het werck van de bevreediging in 't Noorden ten besten te bevorderen: Soo haest als de Heer *Monck*, met den welcken ik over veel jaere kennisse ende vriendtschap heb gehouden, hier sal aengekomen wesen, alsmede de Secretaris van Staet, soo hoop ick alle efficatieuse middelen aen te wenden, om dese Regeringe haer reghte Interesse te doen begrypen. De Heer *Rosewinge* heeft my geseyt, dat de Heeren Ambassadeurs in den Hage haer seer aen U Ed. houden geobligeert, over de getrouwe communicatie van de Sweedtsche Memorie aen den Raedt van Staete alhier ende anders. De Heer *Downingh*, die met My-Lord *Howard* van de weeck by my quam eeten, heeft my verseeckerdt, dat hy in den Haege komende soodanighen Tael by de Sweedtsche Ministers sal voeren, datse wel sullen verstaen, dat het dese Republyck ernst is, dat de Vrede sonder langer uytstel worde hersteldt. Den Raedt van Staeten heeft een Fregat geordoneert, om hem over te brengen, maer ick meen, dat hy de komste van den Heer *Monck* sal afwaghten. De Algoede Godt, hoop ick, sal alles ten besten schicken: Ende my hier mede gantsch gedienstelyck aen U Ed. bevelende, sal altydt syn ende blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 6. February 1660.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 13. February 1660.

EDELE GESTRENGE HEER,

NAe het afgaen van mynen jongsten, in dato den 6. deser lopende maendt, is my U Edts. Missive van den selven dato wel ter handen gekomen; Ick wil gaerne bekennen, dat ick geen groote effecten verwaghte, van de Tael die de Heer *Downingh* U Ed. verseeckert heeft, tegens de Sweedtsche Ministers alhier te sullen houden, soo lange ick geen beter effecten verneme van syne officien aldaer, ende voornaementlyck niet, soo de Heer *Downingh* vooreerst niet Cathegoryckelyck uytwerckt, eene positive ende cordate Resolutie op de bewuste viermael hondert-duysendt Rycksdaelders, daer toe hy formelyck is verobligeert. Ick bidde U Ed., gelieve hem noghmaels uyt mynen naeme ernstelyck daer op te sommeren, conform 't geene ick in voorige brieven breder hebbe geëxpresseert, ende my ter gelegener tydt te berighten, of syn Ed. niet heeft moeten bekennen, alles waerlyck gepasseert te wesen, indiervoegen als in de voorsz. brieven uytgedruckt staet.

Op 't subject van de Pyrateryen, heeft syn Ed. my positivelyck verseeckert, dat het Placaet soude ingewillight, ende de Conventie daer over tot contentement voltrocken worden; daer van wy willen vertrouwen, dat de effecten voor syn vertreck van daer bespeurt sullen worden.

De Heer *van Heenvliedt* heeft my bekendt gemaeckt het ongeluck, waer inne syn Huysvrouw en Soon was vervallen, door het veghten in Duël, en het nederleggen van syn Party, met versoeck, dat ick U Ed. soude willen recommanderen in dessels faveur te helpen contribueren, 't geene nae de Wetten ende Constitutie van de Regeringe, aldaer gewerckt sal konnen worden; 't welek ick gaerne op my genomen hebbe, te meer alsoo de Heeren Staeten van Hollandt en West-Vrieslandt, by andere occasien brieven van recommandatie voor hem hebben doen depêcheren, ende dat ick ook by alle gelegentheden bespeurt hebbe, dat hy voor U Ed. groote estime heeft.

De Heeren Staeten van Hollandt ende West-Vrieslandt, syn wederom Staetsgewyse by den anderen, ende ick sal niet naelaeten U Ed. 't syner tydt te communiceren, wat in derselver Vergaederinge van consideratie soude mogen werden geresolveert; Waer mede dese besluytende, sal ick verblyven,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 13. February 1660.

Aen

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 13. February 1660.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Ed. Missive van den 6. deses is my gisteren wel gewerden, ick hoop, dat myn schryvens van den selven dato, ook wel aen U Ed. sal syn behandight: Sedert is de Heer *Downingh* van hier vertrocken, syne Ed. heeft my verseeckerdt, dat hy alhier soodanige goede officien hadt gedaen, dat hy niet en twyffelde, ofte alles soude sigh wel schicken, ende dat U Ed. soude gewaer werden, dat hy syn woordt heeft gehouden, soo wel aengaende het Placaet, raeckende de Pyrateryen, als de bevredigingе van de twee Noordtsche Koningen.

Ick hadt wel gewenst, dat ten aensien van de intricate constitutie van de saeken alhier, ende de familiare kennisse ende confidentie, die den Lieutenant-Kolonel *Dolman* heeft met verscheyde van de Leeden van de tegenwoordige Regeringe, dat deselve hadt mogen herwaerts overkomen, te meer, om dat ick meer ende meer bespeur, dat'er dapper onder de Koopluyden ende het Varende-Volck van dese Natie werdt gewoelt, om haer meer ende meer op te hitsen tegens de Vereenighde Nederlanden; insonderheydt toonen de Koopluyden, handelende op Oost-Indiën, eene seer groote nydigheydt ende bitterheydt.

Ik sal gelegentheydt soeken, om met ten eersten den Heer Generael *Monck* t'abboucheren, maer ben bedught, dat hy om geene jalousie te geven, het sal declineren, gelyck alle de Leeden van den Raedt haer excuseren van particuliere aenspraecke van publycke Ministers. Ick ben bericht, dat de Stadt London ende genoeghsaem alle de Provincien syn geresolveert, geen Schattingen te betalen, ten sy deselve door een vol ende vry Parlement werden geconsenteert, ende sonder deselve kan de Militie ende de Vloot niet onderhouden worden. Het Parlement heeft weder eenige Kolonels nae Duynkercken als Commissarisen overgesonden, om de gelegentheydt van die Stadt te besightigen, ende op alles ordre te stellen. Ick hoop, dat de goede Godt alles ten besten sal schicken, ende ons Lieve Vaederlandt voor alle onheylen bewaren. Ende hier mede my gantsch gedienstelyck aen U Ed. gebiedende, sal syn ende blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 13. February 1660.

Volght een Bylage.

EXCELLENTISSIME DOMINE LEGATE,

Rescriptum,

Rebus in Anglia necdum compositis nulla etiamnum conferendi facultas cum Commissariis data est.

Monckius in itinere suo Londinum versus ab amico quodam monitus, eò veniret; id enim sibi futurum periculo, initio debilem corporis sui constitutionem lento progressui obtendit; revera autem ut exercitum suum quam sito posset, ad se traberet. Hinc Parlamento magis, quam antè suspectus, causam ei dedit Consilii ineundi, ut Domino Haselrich jungeretur Henricus Vane; qui simultaneo studio intendentes in actiones dicti Monckii, Lambertum in omnem eventum sibi conciliarent, atque juncti se ipsi opponerent. Monckius vero rem caute adeo tractat, ut non sit dubium quin feliciter per se acturus sit animi decreta. Chiliarcha Coock Nobilium nomine ad Monckium quoque missus est; in quo multum & Monckius & Nobiles semper positum habuere. Inde concluditur a prudentioribus, solem Regi Scotiæ luxisse nunquam pulchrius quam hac junctura temporis, &c.

Multa vero sæpe in Chartam præmature projecit Calami levitas, quæ falsa postea, & cassa effectu evenere. Ea propter judicium meum de secretis hisce suspensum est in tempus ipsum, quod determinabit controversiam, &c.

Naves desideratæ cum frumento, una cum Literis Collibialibus (quibus allevabitur Suecorum indigentia) tutum portum nunc intrarunt. Excellentia Vestra horam mihi assignabit in crastinum vel posterum diem, quo ipsam adeundi facultatem gratiose mihi permiserit, &c.

13. *Februarii.*

EXCELLENTISSIME DOMINE LEGATE,

Rescriptum.

Ad Audientiam heri admissi sunt Ministri Suecici apud Consilium Status, præter expectationem, ad Conferentiam enim se condescendere rati, cum post se ad consessum totius Concilii adductos viderent, oretenus rem exponere coacti sunt, Chartæ nihil in promptu habentes. Consilium responsum dedit se proposita Parlamento relaturum atque in scripto postea Resolutionem ejus redditurum.

Cojetius exaggerare jubet punctum illud, ubi Hollandi in responsione ad propositionem suam non sunt (veriti ut phrasi sua utar) inter causas potissimas numerare quod

quod contra Anglos Sueci noluerint suscipere Bellum. Hoc ipsum enim dicit, si Parlamento ad sufficientiam exponeretur, forte non leve illi irritamentum fuerit tollendæ cum Hollandia Pacis. Item ne nimis abjectè Statum Suecicum Parlamento exponere velint, serio monet; se enim quoque demonstrasse Hollandis Regem Sueciæ Pacem Rotschildianam defendere posse, etiam amissis iis omnibus, quæ nunc Universa tenet in Daniæ Insulis, &c.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 20. February 1660.

EDELE GESTRENGE HEER,

NAe 't afgaen van myne jonghste, in dato den 13. deser lopende maendt, is my U Edts. Missive van den selven dato wel ter handen gekomen; ende is de Heer *Downingh* des daeghs daer aenvolgende, naementlyck den 14. deses alhier gearriveert, de copye van dessels Credentiael ter Vergaederinge van haer Hoog Mog. vertoondt wesende, is hem door den Agent *de Heyde* gedaen aenseggen, dat hy ten allen tyde als 't hem soude gelieven, ter Audientie soude werden geadmitteert; edogh heeft syn Ed. tot nogh toe geen Audientie versoght gehadt.

De Heer *Cojet* heeft op de Memorie onder No. 1. hier bygaende voor Commissarisen geadmitteert geweest synde, by deselve alleenlyck voorgedraegen, eenige discoursen, over de bekende Elucidatien van het Elbingsche-Tractaet; allegerende daerinne te influeren, eenige poincten te eenemael inpracticabel wesende, ende ook tot naedeel van desen Staet streckende, ende diergelycke; waer van rapport gedaen synde, hebben haer Hoog Mog. geresolveert, den gemelden Heer *Cojet* te doen versoeken; in cas hy op eenige pointen van syn voorstel formele Deliberatie ende Resolutie verwaghte, dat hy in sulcken gevalle deselve pointen soude willen stellen ende overleveren, by geschrifte.

Op de Petitie hier bevoorens gedaen, by de Heeren Extraordinaris Ambassadeurs in Denemarcken, hebben Commissarisen van haer Ed. Groot Mog. geformeert, het advys * onder No. 2. hier bygevoegt, daer toe by de Leeden goede inclinatie is bespeurt, ende wel lightelyck nogh van dese weecke geresolveert sal worden.

Sedert hebben de gemelde Heeren Ambassadeurs, ter Vergaderinge van haer Hoog Mog. nogh ingediendt de Memorie, daer van copye hier nevens gaet, onder No. 3., die gesteldt is in handen van Commissarisen, om geëxamineert te worden.

De Heer *Fricquet*, Afgesante van den Keyser, heeft mede ter Generaliteyt ingediendt, de Memorie onder No. 4. hier nevensgaende, nopende de Mediatie van Vranckryck ende Spanje, tot nederlegginge van de Oostersche troubles, met 't geen daer aen dependeert.

Over de Animositeyten tusschen den Bisschop ende de Stadt van Munster op

* Zie *Secrete Resolutien* II. Deel, pag. 189. in Quarto.

nieuws ontstaen, hebben haer Ed. Groot Mog. serieuselyck begonnen te delibereren, ende is daer op provisionelyk uytgebragt, het advys * van Commissarisen onder No. 5. hier bygevoeght.

De Heeren Staeten van Hollandt ende West-Vrieslandt, hebben de Officieren van de Militie van haere repartitie, in de jongste Bataille op Funen in de vacante Compagnien ingelyft hebbende, synde ses in getaele, met deselve vacante Compagnien gebeneficeert, soo tot recompense van haere goede diensten: alsmede om anderen daer mede ten besten te encourageren. Ende hier by voor dese reyse niets te voegen hebbende, sal ick desen afbreeken ende verblyven,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 20. February 1660.

P. S.

De Heeren van Amstelredam ende eenige andere Leeden schynen tegenwoordigh wat beter geinclineert te syn, op 't verleggen van de Post van daer op Sluys-in-Vlaenderen; Ick bidde U Ed. gelieve my eens te berighten, in wat termen de saeke aldaer door Sr. *vander Heyde*, Postmeester tot Sevenbergen sy gebraght.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 20. February 1660.

EDELE GESTRENGE HEER,

NAe het afgaen van myn laetste schryvens, van den 13. deses, is my U Edts. Missive van den selven dato, desen naemiddagh wel geworden; U Ed. sal apparentelyck uyt den Heere *Downingh* verstaen hebben, den toestandt van de saeken alhier. Ick kan U Ed. wel verseeckeren, dat ick rondelyck ende ernstelyck met hem heb gesproocken, soo wel raeckende de bewuste viermael hondert-duysendt Rycksdaelders, als het weeren der Kaperyen. Uyt mynen nevensgaenden, sal U. Ed. sien konnen, dat het werck nogh niet al is gedaen; nae den uytslagh van London sal sigh de rest meest schicken.

De Vice-Admirael *Lawson*, die met my, in syne disgratie onder den *Protector*, kennisse heeft gemaeckt, ende sedert betuyght een Vriendt te wesen, quam my over eenige daegen besoecken, met nogh een Commissaris van de Admiraliteyt, ende nae eenige discoursen, raeckende den Oorlogh in het Noorden ende de Kaperyen, seyden die twee Heeren, datse haer best souden doen, ten eynde het werck daer toe magh werden gedirigeert, dat Engelandt ende Hollandt eene lyn mogen trecken, ende getrouwe Vrienden mogen syn ende

* Zie *Secrete Resolutien* II. Deel, pag. 189. in Quarto.

ende blyven. De voornoemde Vice-Admirael seyde my, dat de Royalisten seer vaste staet maeckten, dat haer Ho. Mog. in het voorjaer den Koningh met een Vloot souden assisteren, om in Engelandt met een Leger te landen. Ick antwoordde, dat het Parlement ende den Raedt van Staete door den Heere *Downingh* ende my hier te Lande wel verseeckert waeren, dat den Staet van het Vereenigde Nederlandt, de Vrede ende Vriendtschap niet souden violeren, dogh dat de Vriendtschap van wedersyden moest onderhouden werden. Ick ben ook in verscheyde andere gelegentheden gewaer gewerden, dat'er Luyden syn, die daer door jalousie soeken te verwecken. De Heer Ambassadeur van Vranckryck heeft aen den Raedt van Staete seer ernstigh gerecommandeert, het interesse van Sweden. Maer men heeft het hier soo druck, om de Regeringe te stabilieren, ende te verseeckeren tegens de woeleryen van de Royalisten ende de Sectarissen, dat andere saeken soo niet en werden behertight. Het werk gerecommandeert door den Heere *van Heenvliedt*, moet met omsightigheydt beleyt worden, U Ed. gelieve den selven te verseeckeren, dat ick in geen gebreecke sal blyven, het beste daer toe te contribueren. Ick heb den Heer *Monck* laeten salueren, ende sal gelegentheydt soecken, om met hem als een oudt bekendt Vriendt sonder Ceremonien te mogen spreecken, ende het interesse van den Staet ten besten recommanderen. Hy heeft van de aenwesende publycke Ministers mede Complimenten door haere Secretarisen ontfangen, maer de visiten van haer selfs gedeclineert, waer mede my gantsch gedienstelyck aen U Ed. gebiedende, sal altydt syn ende blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 20. February 1660.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 27. February 1660.

EDELE GESTRENGE HEER,

NAe 't afgaen van myne jonghste, in dato den 20. deser lopende maendt, is my U Edts. Missive van den selven dato wel ter handen gekomen, ende sullen wy met de volgende posten naeder afwaghten, het succes van U Edts. devoiren, ingevolge van voorgaende iterative Resolutien aldaer aen te wenden.

Op Maendagh voorleden den 23. deses, heeft de Heer Ambassadeur van Vranck-

Vranckryck ter Vergaederinge van haer Hoog Mog., in eene Audientie daer toe specialyck versoght, overgelevert de Missive van synen Koningh, daer van copye onder No. 1. hier nevens gaet, doende daer op vervolgens by monde, ende in geschrifte overleverende de Propositie onder No. 2. copyelyck hier nevens gevoeght.

Des anderen daeghs den 24., heeft de Heer *Downingh* syne eerste Audientie gehadt, in qualiteyt als Extraordinaris Gedeputeerde, ende aen haer Hoog Mog. in de Engelsche Taele gedaen; mitsgaders in 't Fransch by geschrifte overgelevert de Propositie hier bygaende, onder No. 3.

Ende op gisteren den 26., heeft de Heer *Cojet* in geschrifte ter Generaliteyt ingediendt, de substantie van 't gunt by syn Ed. voorheenen mondelinge voor Commissarisen van haer Hoog Mog. was gededuceert, invoegen, als U Ed. uyt de Bylaege * onder No. 4., sal gelieven af te nemen; alle de voorsz. Stucken ende Propositien syn gestelt in handen van Commissarisen, ende sal daer op wel light niets finaelyck geresolveert werden, voor ende aleer de Heeren Staeten van Hollandt ende West-Vrieslandt, die beschreven syn tegens den 9. van de toekomende maendt, wederom by den anderen, gekoomen sullen syn.

Ende voor dese reyse hier by niets van consideratie te voegen hebbende, sal ick afbreecken ende verblyven,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 27. February 1660.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 27. February 1660.

EDELE GESTRENGE HEER,

NAe 't afgaen van myn jonghste schryvens in dato den 20. deser, heb ick desen naemiddagh U Edts. Missive van den selven dato wel ontfangen; Uyt myne nevensgaende sal U Ed. bespeuren, dat de saeken hier nogh al fluctueren, my is geseydt, dat'er gisteren tien van de voornaemste Leeden gesecludeert Ao. 1648., in Conferentie syn geweest, met den Heere Generael *Monck*, ende tien Leeden van het tegenwoordigh Parlement, als in haer particulier ende sonder Commissie, het welcke men seyd, dat seer qualyck werdt opgenomen: De Royalisten syn seer vol moedts, dat de voorsz. gesecludeerde Leeden sullen hersteldt worden, ende dat door derselver beleydt de Koningh met een Tractaet weder in het Ryck sal werden gestabilieert: Maer men siet daegelycks sulcke vreemde ende onverwaghte veranderingen, dat het onmogelyck is, van daegh te konnen voorsien, in wat postuer de Regeringe over drie dagen

* Zie *Aitzema* IV. Deel, pag. 543. in Folio.

gen sal wesen. De Heer *Morley*, seyde gisteren tegens een van myne Domestycquen, dat hy nu haest weder gelegentheydt soude konnen hebben, om met my te confereren, vermits hy ende de andere Heeren haere plaetsen in den Raedt van Staete souden bekleden. Sir *Hendrick vander Heyden*, Postmeester tot Zevenbergen, is ongeluckigh geweest in het vervolgen van syne saeken, mits de laetste subite veranderinge, ende heeft eghter eenige propositien gedaen aen den Heer *Scot*, tegenwoordigh Secretaris van Staet ende Directeur van de Posteryen, alles op approbatie van de Regeringe, ende alsoo de saeken hier nogh fluctueren, soo is de voornoemde *vander Heyden* te raede gewerden, om sigh met den eersten weder nae Hollandt te begeven; hy sal U Ed. openinge doen van alles, ende communiceren het geene door hem tot dienst ende voordeel van beyde de Staeten ende de Commercien is voorgestelt geweest; ende alsoo de tydt my tegenwoordigh ontbreeckt, soo sal ick met hem naeder op het voorsz. subject aen U Ed. schryven. Ende my hier mede gantsch gedienstelyck aen U Ed. gebiedende, sal altydt syn ende blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 27. February 1660.

Volght een Bylaege.

EXCELLENTISSIME DOMINE LEGATE,

RESCRIPTUM,

Monckium die Mercurii inviserat Fleetwodius, habitis inter eos de rebus præsentibus prolixe sermonibus. Monckius animi sui haud obscura dedit indicia, potissime vero ex igne suæ in Regem Sueciæ propensionis expressit vestigia, maxime e contra erga Rempublicam seu Statum popularem; proinde utrinque Regi & Scotiæ & Sueciæ parum spei adhuc faciendum est; Apparet tamen sine effusione sanguinis motus hosce haud sedatum iri. Interea scriptum illud (cujus copias nuper communicavi) Commissariis Consilii Status exhibitum est; responsi vero nihil adhuc ii extradere voluerunt; nec id possibile aliquamdiu fuerit, rebus sic stantibus.

Frumentum allatum vilissimi generis est, vendere illud non possunt. In Polentum nunc id vertere coacti sunt. Collibiales literæ summam debitorum itidem attingunt minimè. Supplendus ergo defectus, intra breve aut pereundum, &c.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 5. Maert 1660.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Edts. Missive van den 27. der voorlede maendt, is my, nae 't afgaen van myne jongste van den selven dato, wel gewerden; ende bespeuren wy uyt U Edts. depêches van den voorsz. dato, dat de saecken aldaer nogh soodanigh fluctueren, dat men op de domestycque besigheden, selfs in de publycke Conferentien, excuse maekt, waerom desen Staet tot nogh toe de effecten van voorgaende conventien met'er daet niet heeft mogen vernemen, 't welk voorwaer immers soo my toeschynt, niet en quadreert met de aenbiedinge van eene Alliancie by den Heere *Downingh* in syne jonghste propositie van wegen 't Parlement gedaen, aengesien die geene die naeder Alliancien aenbiedt, ten minsten met reële demonstratie van de prestatie van voorige verbinteniſſen betonen moet capabel, ende willigh te wesen, om syn medegeallieerde de vrughten van de te maecken Alliancie met'er daet te doen genieten; Want soo lange men hier bespeuren moet, dat 't aldaer of aen gelegentheyt of aen wille manqueert, om gegeven beloften nae te komen; soude het eene dwaesheyt syn sigh van deser syde naeder te engageeren, in verbinteniſſen, die men van de eene syde alleen tot eens anders voordeel soude naekomen, sonder seeckerheyt van reciproque effecten; U Ed. gelieve in bedencken te nemen, of niet eenige van de bescheydentste aldaer soodanige consideratien in alle modestie ende minsaemheyt souden konnen werden te gemoet gevoert, met ernstige aenraedinge, om de effecten van de conventie van den 24. July des voorleden jaers eenmael eyndelyck ter goeder trouwe te willen presteren, ten minsten daer van een aenvangh te maecken met eene publyque avocatie van alle Engelsche Officieren, ende Soldaten, soo te Water als te Lande uyt den Dienst van Sweden, ende meer andere diergelycke Pointen in voorgaende Resolutien geëxpresseert; die voor-eerst buyten laste van de Republycke van Engelandt konnen in 't werck gestelt worden, ende met eene ernstige meyninge opgevolght werdende, wel light den Koningh van Sweden in korten sullen doen komen tot beter Resolutien, soodanigh dat de Vrede daer op effectivelyck volgende, de voorsz. Republyke voor beswaerlycker ende kostelycker executien van de voorsz. conventie sal blyven gelibereert.

Vermits de absentie van haer Ed. Groot Mog., die tegens den 9. deses wederom Staetsgewyse syn beschreven, is alhier sedert de voorsz. myne jonghste niets van consideratie voorgevallen, ende desen mitsdien hier mede afbreeckende, sal ick verblyven,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 5. Maert 1660.

Aen

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 2. Maert 1660.

EDELE GESTRENGE HEER,

UYt den nevensgaenden sal U Ed. sien de veranderinge van daegh voorgevallen. De meeste ende considerabelste Luyden syn daer over seer verblyd, dat als den Raedt van Staeten sal vernieuwt wesen, het tegenwoordige Parlement sigh selven sal dissolveren, ende tegens den 20. April naestkomende een nieuw Parlement convoceren; men begint ook te seggen dat de Lords, die geen Wapenen tegens het Parlement hebben gedragen, in het Opperhuys sullen hersteldt werden, ende dan meenen eenige, dat men met den Koningh weder sal soecken te handelen, immers, dat het nieuwe Parlement dienaengaende vrye deliberatie sal hebben, de Schattinge van hondertduysent ponden ter maendt, sal nu ingevordert werden. Waer mede afbrekende, sal syn ende blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 2. Maert 1660.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 5. Maert 1660.

EDELE GESTRENGE HEER,

GIsteren is my aenleydinge gegeven tot eene considerabile secrete corrbespondentie, om extracten te hebben van de brieven van de Heeren Plenipotentiarisen in Denemarcken, den Heer *Downingh*, ende van de propositien, ende Memorialen, die door de alhier aenwesende publycque Ministers van tydt tot tydt aen den Raedt werden ingedient; dogh de Persoon, die my in confidentie daer over aensprack, dede geen uytslagh van de recompense, die daer over soude verwaght werden. Ick heb by provisie betoont dat my die aenbiedinge aengenaem was, met verseeckering van behoorlycke secretesse, ende discretie, ende daer op heeft deselve belooft, dat hy my eenige papieren van importantie met ten naesten soude communiceren; U Ed. kan nae syne gewoonlycke wysheyt wel afmeten, dat die iever sal verkouden, soose niet en werdt gevoedt door eenige verseeckeringe van recompense; Ick heb belooft, dat ick

synen Naem ende Qualiteyt aen niemant ter werelt, soude melden, maer dat kan ick U Ed. Gestrenge verseeckeren, dat hy de gelegentheyt heeft, om alles te konnen ontdecken, dat in den Raedt werdt verhandelt, ofte in den Raed werdt gelesen.

De Goede Godt hoop ick, sal ons Vaderlandt Genaedighlyck in dese verwarde tyden bewaren, ende U Ed. alle prosperiteyt van herten toewenschende, sal syn ende blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 5. Maert 1660.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 5. Maert 1660.

EDELE GESTRENGE HEER,

NAe het afgaen van myne brieven van den 27. February laetstleden met den ordinaris Post, ende van den 2. deses te Water over Zeelandt afgesonden, hebbe ick U Ed. Missive van den selven dato als den eersten, gisteren wel ontfangen.

Den nieuwen Raedt van Staten, soo als ick ben bericht, bestaende in sulke gequalificeerde ende capable persoonen, als ooit voor desen in eenigen Raedt alhier hebben geseten, heeft voor het werck daer henen te dirigeren, dat de Regeringe, soo wel als het beleydt ende gesagh over de Landt Militien, in de Provincien soude gebraght werden, onder de vermogenste ende gequalificeerste Luyden, ende allenthalven de saeken soo te stellen, dat geen Generael ofte Officieren van de Armee kans souden hebben, om de civile Regeringe ende de hooge Overigheyt ooit weder aen sigh te trecken. Het welcke men seydt, dat de laetstgemelde beginnen te mercken, ende datse t'avondt eene Vergaderinge sullen houden; de Generael is van Whitehal verhuyst nae St. James, verstaen hebbende, dat hy met eenige van myn bekenden hadt gesprooken van de Vriendschap die hem van myn Vader Saliger tot Schiedam was bewesen, ende dat hy genegen was, als het sonder ceremonien konde geschieden, met my als een particulier Vriendt te spreeken, soo heb ick gelegentheyt gevonden, om hem eergisteren tegens den avondt te salueren, hy bejegende my met seer groote civiliteyt, ende alsoo de Lord *St. John*, Sir *Anthony Ashleycooper*, Kolonel *Morley*, ende veel andere Persoonen van Qualiteyt mede in de Kamer waren

waren, soo sprack ick niet als van gemeene dingen, op soodanige occasie passende, ende hy verseeckerde my, dat hy alle goede officien soude contribueren tot vermeerderinge van de Vriendtschap tusschen de twee Staeten, ende Natien, ende als het werk wat soude gestabilieert wesen, dat hy wel wenschte naeder met my te spreecken, maer nu was hy nogh soo met alderhande saeken geobrueert, dat hy qualyck tydt tot rust konde vinden.

Eenige meenen, dat de Heer *Downingh* wel soude mogen gediscontinueert werden, vermits Sir *Arthur Haselrich* ende Mr. *Scot* uyt de Regeringe syn gestelt.

Men gelooft, dat den Raedt alle middelen sal aenwenden om niet alleenlyck rust binnen 's Landts te hebben, maer ook Vreede buyten, voornaementlyck meent men, datse die wel met Spanjen souden willen hebben.

De alhier aenwesende Ambassadeur van Portugael heeft by den laetsten Raedt van Staeten groote instantie gedaen, om eene Ligue Offensive ende Defensive tegens Spanjen tusschen Engelandt ende Portugael te sluyten, ende eene considerabile somme geldts aengeboden tot Equipagie van een Vloot, die van wegen desen Staet op de Kusten van Spanjen soude geëmployeert worden. Ick meen niet, dat voor de byeenkomste van het Parlement, beschreven tegens den 5. May naestkomende, veel van importantie ten aensien van Uytheemsche saeken sal verhandelt konnen werden, ende wenschte derhalven dat de Regeringe konde bewogen werden, om my te vergunnen, dat ick voor dien tydt een keer soude mogen doen in het Vaderlandt, U Ed. verseeckerende, dat het tot merckelycken dienst van den Staet door Godes Zegen soude strecken. Waer mede my gansch ootmoedelyck aen U Ed. gebiedende, sal altydt syn ende blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 5. Maert 1660.

Volght een Bylage.

EXCELLENTISSIME DOMINE LEGATE,

RESCRIPTUM,

Fleetwodius inter alia de Conditione Angliæ præsenti disserens, cum Parlamenti liberi vocandi mentionem faceret, studia se interea sua eo potissime conversurum promisit, ut ex tot sibi Cognatis eximium numerum, Regi Scotiæ maxime addictum, *in*

in Electionem Coockii alioque opera trahere posset; inde futurum, ut si Rex omnino in Angliam revocaretur plurimum debeat Fleetwodianis, & consequenter Sueciæ quoque Rex eximium inde fructum sperare posset; sed hæc somnia mihi.

Frisendorffius divulgare haud erubuit Hollandos, qui rem ad Braunstergensia Tractatu revocassent, hoc ipso Bellum Danicum de novo restaurasse. Item Portugallenses in Auxilium contra Hispanos, vocasse Afros, eosque tremendæ molis exercitu venire nunc paratos esse. Unde hæc hauserit, norunt Puperi.

Pyrata ille, nomine Welck tres Naves Hollandis abreptas Bologniæ Galliæ intulit.

Volght een andere Bylage.

Memorie overgelevert op den 5. Maert 1660.

VOlgens U Edts. ordre, ben ick tot Chattam, Gravesende, Wolledge ende Deptfort geweest, ende heb de gelegentheyt van de Schepen gevonden als volght.

Tot Chattam syn de meeste groote Schepen in de Docks geweest, ende syn getimmert ende toegetakelt. De Spreecker, de Tarington ende de Fairfax, syn volkomentlyck gereedt; ende men seyd aldaer dat'er een groote Vloot in dit voor-jaer nae de Straet ende de Kusten van Spanjen sal gesonden werden.

Tot Gravesende syn de Schepen nogh in deselve conditie daerse in waren doen ick daer laetstmael was, alleenlyck is de Lamport, van daer te Wolledge in de Docks gebraght om getimmert te werden.

Tot Wolledge leggen de naevolgende Schepen alle klaer ende gereed.

De Swiftshire.
De New-Castel.
De Gift.
De Charity.
De Tredagh.
De Nieuwbury.
De Bridgewater.
De Pembroke.

Tot Deptfort leggen ook gereet de naevolgende Schepen.

De Convertine.
De Adsistencie.
De Reserve.
De Adventure.

Aen het Huys ofte de Vergaderplaetse van de Equipagie Meesters, seggen se dat eenige van de Schepen die tot Portsmuyden leggen, ook gereed gemaeckt worden.

Aen

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 12. Maert 1660.

EDELE GESTRENGE HEER,

NAe 't afgaen van myne jonghste, in dato den 5. deser lopende maendt, is my eerst U Edts. Missive van den 2., ende vervolgens mede twee van den voorsz. wel ter handen gekomen; wy souden ons over de veranderingen aldaer voorgevallen, meerder hebben te verwonderen, in cas wy daer aen door de veelvoudige voorgaende veranderingen niet hadden beginnen te gewennen; eghter is het beklaeghlyck, dat wy daer door gefrustreert blyven, van 't effect van de gemaeckte Conventien, ende van 't finael Accomplissement der saeken, op welckers uytslagh wy soo lange gewaght hebben.

Gisteren is alhier gearriveert de Vice-Admirael *Egbert Meeuwsz Cortenaer*, komende uyt Coppenhaege, ende de reyse volbragt hebbende in agt daegen; Syn Ed. rapporteert, dat aldaer tydinge was, dat de Koning van Sweden tot Gottenburgh aen eene heete koortse was overleden, den 23. der voorlede maendt; dat hy op syn vertrek sulcks ook hadde verstaen, uyt de mondt van den Heer *van Slingelandt*, die verklaert hadde, dat de Ambassadeur *de Terlon* daer van advys bekomen hadde; edogh brenght gemelde Vice-Admirael geene brieven mede van de Heeren Extraordinaris Gedeputeerden van desen Staet, ofte van iemandt van deselve; edogh wel eenige brieven aen de Heeren Deensche Ambassadeurs alhier aenwesende, ende in specie mede eene aen haere Excellentien geaddresseert by eene van de Secretarissen van den Koningh, die met een postscriptum mede van de doodt des Koninghs van Sweden mentie maeckt.

De Vergaderinge van de Heeren Staeten van Hollandt ende West-Frieslandt, is nogh soodanigh niet gecomposeert geweest, dat in deselve eenige deliberatien van gewighte hebben konnen gehouden werden, sulcks dat de Leeden niet voor Dinghsdagh toekomende, weder by een sullen komen.

Ick sal occasie nemen aen de Heeren Gecommitteerde Raeden voor te stellen, 't geene U Ed. my schryft, nopende 't subministreren van eenige Stukken, ende sal alsdan U Ed. derselver sentiment daerop laeten toekomen; Waer by voor dese reyse niets van consideratie te voegen hebbende, sal ick desen afbreecken, ende verblyven,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 12. Maert 1660.

Aen

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 12. Maert 1690.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Ed. Missive van den 5. deser is my nae het afgaen van myne twee jonghste van den selven dato, desen naemiddagh wel ter handen gekomen.

Ick betrouw, dat ick door middel van de Correspondentie breder geëxpresseert in eene van myne voorgeroerde brieven van den 5. deses, by aldien ick magh geauthoriseert werden, om daer over eene somme gelts (niet excederende hondert ponden Sterlings) te mogen employeren, seer considerabile ende authentycke papieren sal konnen in handen krygen, synde van soodaenige importantie, dat ickse niet gaerne met den ordinaris Post soude wagen, maer soude veel liever die selfs overbrengen, het welcke ick inderdaet ook meen, dat voor den Staet dienstigst soude wesen, ick ben alrede ten hooghsten aen U Ed. geobligeert, over de goede officien, aengewendt, om myne overkomste te faciliteren, ende my meer ende meer genoodtsaeckt vindende, om verscheyde oorsaeken daer op alsnogh aen te houden, soo versoeck ick alsnogh gantsch gedienstelyck, dat U Ed. gelieve daer in te continueren, ende is het doenelyck te helpen bevorderen, dat ick dog eyndelyk eens souden mogen overkomen; ick heb daer over ook aen de Heeren Gecommitteerde Raeden, ende den Heer *van Wimmenum* geschreven, ende hoop, dat het selve ten goeden sal opgenomen werden ende van soodanige operatie wesen, dat ick eenmael myn versoeck sal konnen obtineren. Veele syn hier seer verwondert geweest, dat de Heer *Thurloe* weder tot Secretaris van Staet is gekoren. De President van den Raedt ende ook andere Heeren hebben my geseyt, dat'er verscheyde Leden van het Parlement tegen waeren, ende ick ben bericht, dat'er nogh tegens werdt gewoelt, sulcks, dat hy nogh nooit in den Raedt van Staeten heeft gecompareert; Ick verseeckere U Ed., dat ick geen occasien verwaerloos, om aen die geene, die omtrent de Regeringe crediet hebben, te vertoonen, datse eenmael ter goeder trouwe behoorden te presteren het geene, daer toe dese Republyck uyt kraghte van de bewuste Conventien, gesloten in de voorlede Somer, is geobligeert. Ick hoop, dat de Heeren in desen Raed van Staeten, van het reghte interesse van Engelandt sensibel sullen wesen, ende datse het werck beter maghtigh sullen wesen als de voorgaende. Men gelooft vastelyck dat de Heer *Montague* als hy nogh in de Sondt was van de Partye van Sir *George Booth* is geweest, ende dat hy om die te appuyeren met de Vloot soo schielycken van daer was vertrocken, ende dat daerom die Heer by de tegenwoordige Leden soo veel werdt geëstimeert. De Sweedsche Ministers hebben van daegh tydinge gekregen, daerse seer over syn ontstelt, te weten, dat de Koningh van een heete koortse soude syn gesturven; men sal in den Haege ongetwyffelt daer naeder tydinge af hebben, het soude groote veranderinge konnen geven; Sir *Olivier Flemmingh* seyt, dat de Heer *Fleetwoodt* het

geloost

geloofst ende dat de Persoonen, die hem deselve tydinge gebraght hebben, op den 13. deses uyt de Sondt geseylt waren: De President van den Raedt is een habiel Man; deselve heeft my beloofst, dat hy alle goede officien sal contribueren, om de Vriendtschap tusschen de twee Staeten te onderhouden; Ende my hier mede gantsch gedienstelyk aen U Ed. gebiedende, sal syn ende blyven,

Edele Gestrenge Heer

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 12. Maert 1660.

P. S.

De Heer *Thurloe* was desen avondt present in den Raedt. Ick werde soo datelyck beright, dat het Parlement desen avondt heeft geordonneert, dat de Generael *Montague* aenstonts soude ter Zee gaen. Ick sal den bewusten Correspondent affenden om te sien, hoe het met de Equipagie van de Vloot is gelegen.

Volght een Bylaege.

EXCELLENTISSIME DOMINE LEGATE,

REscriptum,

Nihil nunc penè occurrit memoratu dignum, Suecici Ministri, audito Legatum Hollandicum hodie ad audientiam admissum iri, in antecessum ne quid falsi Consilio obtrudi possit, Memoriale præmiserunt, in quo Status Causæ expositus est prolixe. Promissum est, cras aut die Lunæ & ipsos ad audientiam admissum iri.

Consilium quod suggessit, Cojetius de puncto illo (cujus nuper mentionem feci) exaggerandi se observaturos iidem polliciti sunt.

Regem Scotiæ Regna sua recuperaturum brevi, idem sibi persuasum habent firmiter.

De obitu Regis Sueciæ terrificum illud Nuncium, quod Navis ex Sunda attulit, illos pene exanimavit, ego vero rei huic fidem nondum tribuendam censeo, quippe mercatorum ex Sunda Literæ silentio, eam prætereunt, &c.

Aen den Heer Ambassadeur W. Nieupoort, den 19. Maert 1660.

EDELE GESTRENGE HEER,

DE occupatien van haer Ed. Groot Mogende Vergaderinge my tegenwoordigh geen tydt overlatende, om U Ed. nae vereysch te konnen adviseren, sal dese alleenlyck dienen, om U Ed. te verseeckeren van de receptie van dessels brieven van dato den 12. deses, nae 't afgaen van myne jonghste van den selven dage ingekomen, ende omme te accompagneren de ingeleyde copyen.

U Edts. versoeck om een keer herwaerts te mogen doen, is wederom voorgedragen, dogh nogh geen omvrage daer op gedaen, sulcks, dat ick U Ed. met den naesten op alles breder hope te adviseren, verblyvende,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 19. Maert 1660.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. de Witt, Westmunster den 19. Maert 1660.

EDELE GESTRENGE HEER,

DE Kolonel *John Cromwel* heeft my bekent gemaekt, dat hy uyt Hollandt was verwittight, dat haer Ed. Groot Mogende seer misnoeght waeren over syn verblyf alhier, ende dat hy perikel liep van syn Regiment te verliesen, daer over hy seer was ontstelt, ende verklaerde my, dat hy bereyt was om van hier te vertrecken, maer dat hy sigh gantsch niet wel was bevindende, ende dat seecker Proces, daer syn welvaren aenhingh, het welcke hem over de elf duysent ponden Sterlingh had gekost tegenwoordigh was gebraght in staet van wysen. Sulcks dat het hem seer naedeligh soude wesen, als hy daetelyck soude moeten overgaen; hy seyde my mede, dat de Heer Generael *Monck*, daer iets af hadt gehoort, ende dat hy hem hadt verseeckert, dat hy my wilde komen besoecken, ende recommanderen, dat soo ouden Officier die oneer niet moghte aengedaen werden. Maer ick heb den selven Heer Generael doen versoecken, dat hy die moeyte geliefde te sparen, met verseeckeringe, dat ick daer over sou-

de

de schryven. Ende my hier mede aen U Ed. gantsch gedienstelyck gebiedende, sal syn ende blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 19. Maert 1660.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 19. Maert 1660.

EDELE GESTRENGE HEER,

ICk heb van goeder handt verstaen, dat de Heer Generael *Monck* seer gaerne soude sien, dat syn oude Vriendt ende bekende de Lieutenant Kolonel *Dolman* in dese gelegentheyt van tyden eens konde overkomen, ende dat deselven aen Sir *Robert Stone* het mede hadt geseydt, met versoeck, dat hy van synent wegen daer over aen Monsieur *Dolman* soude willen schryven. Ick kan wel bevroeden, dat den Staet in de tegenwoordige conjuncture ook wel goede Officieren op de Frontieren van doen heeft, maer heb eghter niet konnen naelaten U Ed. het selve te communiceren; de voornoemde Sir *Robbert* doet hier ook by sommige Parlements Heeren goede officien voor den Staet, ende heeft my verseeckert, dat hy sigh gereedt houdt om syn dienst te gaen waernemen binnen weynige daegen: De Kapiteyn-Major van Duynkercken heeft my verseeckert, dat hy geboren synde in het Vereenigde Nederlandt alle goede officien sal soeken te doen voor dien Staet ende de Ingesetenen van dien met versoeck, dat ick syn oude Vader nader geëxpresseert in de bygaende Memorie soude willen recommanderen; Het welcke ick niet heb konnen weygeren, U Ed. gelieve het ten goeden te duyden, ende te geloven dat ick ben,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 19. Maert 1660.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 19. Maert 1660.

EDELE GESTRENGE HEER,

NAe het afgaen van myne jonghste in dato den 12. deser is my U Ed. Missive van den selven dato wel ter handen gekomen.

Verscheyde considerabile Officiers van de Armee hebben deese week aen den Heer Generael vertoont, datse verscheyden practycquen ontdeckt hadden, daer toe tenderende, dat men den Koningh *Charles Stuart* weder soude inbrengen ende dat sy wel wetende, hoe men haer alsdan soude persecuteren, liever haer laetsten droppel bloedt souden wagen, als dat afwaghten, datse het Parlement ofte soodanige Regeringe alsse souden goedvinden op te stellen, met getrouwigheyt bereyt syn te gehoorsaemen, ende te dienen, uytgesondert alleen den voor hooghstgemelden Koningh, ende daer op syn eenige Vergaderingen tot St. James gehouden, ende door de voorsightige conduite van den Generael hebbense haere geconcipieerde Declaratie ofte Remonstratie nogh opgehouden, ende door de Conferentie gisteren gehouden, syn de Gemoederen wat bedaert; ende nu verwaghten deselve Officiers, dat het Parlement de *Writs* sal laten uytgaen op den naem van de *Keepers of the Liberties of England* datse eene ample ende bondige Acte van indemniteyt over alle gepasseerde saeken sullen maeken; datse de aghterstallen van de Armee, ende de Vlooten sullen betaelen; datse sullen confirmeren ende aggreëren, de verkopinge van 's Koninghs Domeynen, Bisschoppelycke Goederen ende anderen ten behoeven van de tegenwoordige Possesseurs. Ende datse het tegenwoordige Parlement souden dissolveren. Ick ben mede bericht, dat van wegen het Parlement aen de voorsz. Officiers verseeckeringe is gedaen, dat by aldien onder die geene, die over de militie in de Provincien syn gestelt, iemant soude mogen bevonden ofte aengewesen werden, die de Koninghsche Parthye heeft gevolght, ofte wiens Vader van die Parthye is geweest, dat deselve daetelyk sal geroyeert werden uyt de commissie, ende niet toegelaten te ageren; De Vice-Admirael *Lawson*, ende verscheyde Scheeps-Kapiteynen hebben haer mede verklaert: datse liever alles souden wagen, als den Koningh *Charles* weder te laeten inkomen, deselve houdt sigh geduerighlyck omtrent de Vloot voor Gravesende: Men heeft van daegh geseydt, dat deselve Vice-Admirael het nieuwe groote Fregat London sal voeren, ende dat Kapiteyn *Stokes* op syn Schip de James sal komen; de laetstgenoemde heeft van daegh aen een van myn Domestycken geseyt, datse binnen weynige dagen een gros van veertigh Oorloghschepen in Duyns meenen te hebben; De Correspondent heeft my van daegh de nevensgaende Memorie behandight, ende my verseekert, dat hy de Schepen daer in gemeldt alle selfs heeft gesien; Ik heb soo daetelyk verstaen, dat'er in het Parlement groote oppositie is geweest, raekende het uytsenden van de *Writs* op den naem van de *Keepers of the Liberties of England*, sulcks datse het huys daer op hebben verandert

andert in een *grand Committee* om morgen rapport te doen, ende eenige syn bedught, datse den anderen daer over seer qualyck sullen verstaen konnen. De Ambassadeur van Portugael houdt ernstigh aen, om een notabel secours van Schepen ende Volck, alsmede om eene Offensive ende Defensive Alliantie met desen Staet tegens Spanjen op te reghten; Ick ben van goederhandt berigt, dat de instructie van den Heer *Downingh* mede brenght, dat hy soude besorgen, dat aen de Nederlanders nergens door de Portugesen eenige advantagien souden werden toegestaen ofte datse de Engelsche mede in deselve maniere souden moeten genieten; Waer mede my gantsch gedienstelyck aen U Ed. gebiedende, sal syn ende blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 19. Maert 1660.

Volght een Bylaege.

Memorie overgelevert op den 19. Maert 1660.

Tot Chattam syn de naevolgende Schepen uytgerust ende al klaer gemaeckt.

	Stucken.		Stucken.
De Naseby. met	84	De Spreecker. met	60
De Richard.	70	De Fairfax.	60
De London.	64	De Tarrinton.	60
De Pleimouth.	60		

De naevolgende Schepen leggen mede tot Chattam. Maer bevinde niet dat'er nogh ordre is om die gereet te maecken.

De Souveraign.	De George.
De Resolutie.	De Raine-bow.
De Lion.	De Victory.
De Dumbar.	De Unicorne.
De Triumph.	De Vangard.

Tot Gravesende leggen de naevolgende op stroom onder den Vice-Admirael Lawson.

Dessels Schip de James synde onlangs schoongemaeckt ende gevictuaillieert met	64	De Dragon.	40
		De Centurion.	40
		De Elias.	46

	Stucken.		Stucken.
De Worchester. met	60	De Satisfaction. met	40
De Portlandt.	56	De Convert.	36
De Tawnton.	56	De Pearle.	24
De Dover.	56	De Dartmouth.	30
De Maidstone.	56	De Nightingale	30
De Jarmouth.	46	De Pembroke.	30

Tot Wolledge leggen de naevolgende Schepen op stroom ende volkomentlyck gereedt om Zee te kiesen als de windt sal dienen.

De Swiftshire.	64	De Newbury.	56
De Tredath.	56	De Bridgewater.	60
De Newcastle.	56	De Gift.	40
De Essex.	60	De Advice.	40

Tot Deptfort leggen mede op stroom volkomentlyck zeylvaerdigh.

De Assistence.	56	De Adventure.	36
De Reserve.	40		

De naevolgende werden tot Deptfort met alle spoedigheyt gereedt gemaeckt en uytgerust.

De Assurance.	40	De Wathford.	16
De Expedition.	36	De Larke.	20
De Selby.	22		

In Duyns leggen de naevolgende Schepen.

De Kent.	46	De Monmaduke.	46
De Nantwich.	46	De Bradford.	30
De Winsby.	46	De Basing.	24
De Foresigt.	36		

Men is dagelycks besigh met de Matrosen gelt te geven.

Volght een andere Bylaege.

EXCELLENTISSIME DOMINE LEGATE,

Suecici Ministri novas Credentiales nomine Regis Infantis a Regina & Regni Senatoribus subscriptas novissima posta acceperunt. Eapropter in parato habent Literas

Literas, quibus Parlamento istud cras notum facturi Audientiamque efflagitaturi sunt; ubi inter alia tot tantaque mala, quibus res Suecorum antè essent afflictæ inopina morte Regis aucta, hostes nunc haud dubie insolentiores & superbiores evasuros & maxima indè commoda quæsituros esse. Commune istud Anglis cum Suecis periculum esse, atque adeo penitius quam ante infigendos oculos. Downingio imperandum, ut satisfactioni pro restitutione Drontheimii a Suecis postulatæ insistat, quod idem Galliæ Rex suis Ministris serio in Mandatis dedisset.

Scriptum seu potius Volumen, quo Status Causæ belli illius Septentrionalis effusissime expositus est, iidem exhibere Parlamento intendunt; in quo Hollandos invebuntur rabiosissime. Fomentum dicti Belli arguuntur, eosque modo perlatus Suecorum Daniæ modo perlatus Danorum Sueciæ insultasse Gluckstadium & Druntheimium in remunerationem navatæ operæ eos postulare; ut inde Commercia Maris Balthici sibi solis vendicare & Anglorum Islandicas Navigationes turbare possent. Majorem item hostem Anglos non habere metuendum quam Hollandos, inplacabile ipsorum odium erga Anglos vel inde elucescere; quod inter precipuas Belli contra Suecos suscepti rationes, non erubuerint allegare negata ipsis contra Anglos auxilia. Sidneii quoque mentio in scripto eodem parum honorifice facta est. Vir dicitur austerus & impolitis moribus, qui Negotium Pacis non adjuvat aut promovet, sed turbat & impedit de industria, atque adeo sese ne amicum quidem, necdum mediatorem, & tantum non apertum hostem hactenus præbuisse. Inter alia cum propter Druntheimii restitutionem de satisfactione ageretur eamque tenaciter urgerent Sueci, quippe & ipsos Galliæ Ministros istud non recusasse Sidneium iniquissimum judicasse Suecos in Norvegia vel manipulum aut gramum Terræ possidere, imo restituendum merito Danis quicquid trans Fretum in Sconia tenerent, aut alium in ejus locum mittat Parlamentum volunt aut saniora eidem imperet; &c.

De Statu Angliæ istud Parlamentum haud dissolutum, atque aliud in locum ejus electum iri, sed ipsum Parlamentariorum numerum suppleturum atque facto hoc Regem Scotiæ revocaturum esse, &c.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 26. Maert 1660.

EDELE GESTRENGE HEER,

NAe 't afgaen van myne jonghste in dato den 19. deser lopende maendt, syn my U Edts. drie distincte Missiven van den selven dato wel ter handen gekomen, daer uyt alsmede uyt de publycque brieven wy bespeuren, dat de saeken aldaer nog al vry wat oneffen syn; Ik kan my niet imagineren op wat naem die van het aenstaende Parlement willen geconvoceert hebben die gene, die 't selve niet op den naem van *Conservatores Libertatis* willen laeten beschryven; Ende sal U Ed. my verobligeren met de communicatie van dien. U Edts. versoeck aen de Heeren Gecommitteerde Raeden gedaen om permissie tot dessels overkomste te willen helpen bevorderen, heb ick door last van haer Ed. Groot:

Groot Mog. de Vergaderinge met alle bequame reden voorgedragen, dogh hebben de meeste Stemmen, ende genoeghsaem de Leeden generaelyck verstaen, dat de tegenwoordige gelegentheyt, in dewelcke de Sweden de Regeringe aldaer soecken te verrucken, sulcks niet kan lyden, in dier voegen, dat daar op is genomen de Resolutie copyelyck hier nevens gaende.

Nopende de saecken van den Kolonel *Cromwel* hebbe ik nogh geene gelegentheyt gehadt met de Heeren Gecommitteerde Raeden te spreecken, dogh sal daer toe de eerste gelegentheyt waernemen, gelyck ick ook de behoorlycke reflectie sal maeken op 't geene U Ed. aengaende den Heer Lieutenant-Kolonel *Dolman* is aenroerende.

Hier nevens gaet de responsive * aen den Koningh van Vranckryck, ende de antwoorde † aen de Heer Ambassadeur *du Thou*, die wel op voorleden Vrydag geconcludeert, maer eerst op gisteren nae gedane resumptie finaelyck gearresteert syn; Waer by voor dese reyse niets te voegen hebbende, sal ik verblyven,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 26. Maert 1660.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 2. April 1660.

EDELE GESTRENGE HEER,

DE ordinaris Post van daer die doorgaens des Woensdaghs alhier aenkomt, is sedert mynen jongsten van den 26. der voorlede maendt nogh niet gearriveert, sulcks dat dat wy nae dato van U Edts. brieven van den 19. daerbevorens van deselve niets naders ontfangen hebben.

De voorlene Paeschdaegen syn oorsake geweest, dat de Heeren Gecommitteerde Raeden meest alle buyten den Haege syn verreyst, ende is nogh tegenwoordigh maer een Heer van deselve present; Weshalven dan ook sedert de voorsz. myne jonghste geen Vergaderinge van 't Collegie van de opgemelde Heeren Gecommitteerde Raeden is gehouden.

De brief ende bylaegen met de jonghste Post van de Heeren Extraordinaris Gedeputeerden in Denemarcken ingekomen, daer van copye hier nevens gaet onder No. 1. heeft aen de Regeringe al vry wat ongerustheyts gecauseert, ende hebben haer Ho. Mog. daer op goedgevonden aen de gemelde Heeren Gedeputeerden te rescriberen ‡, mitsgaders aen den Koningh van Denemarken te laeten afgaen de brieven ‡ mede copyelyk hier nevens gevoeght onder No. 2.

In de saeken van Munster syn mede provisionelyk genomen de Resolutien § onder No. 3. hier nevens gevoeght; Ende hopen wy de voorsz. saeke te sullen konnen brengen in termen van een goedt accommodement.

Op

* Zie *Secrete Resolutien* II. Deel, pag. 191. in Quarto. † *Ibidem*, pag. 194. ‡ *Aitzema* IV. Deel, pag. 552. en 553. § *Secrete Resolutien* II. Deel, pag. 200.

Op de eerste propositie by den Heere *Downingh* in qualiteyt als Extraordinaris Envoyé gedaen, hebben haer Ed. Groot Mog. voor 't scheyden van derselver jonghste Vergaderinge genomen de Resolutie hier bygaende onder No. 4. daer op vervolgens met den eersten eene antwoorde * van haer Ho. Mog. dien conformelyck staet te volgen: Wyders heeft de gemelde Heer Extraordinaris Envoyé nogh ter Vergaderinge van haer Hoog Mog. ingedient de twee distincte Memorien onder No. 5. ende 6. insgelycks hier by gevoeght, die ick van myn schuldige plight geaght hebbe U Ed. met de Resolutie by haer Ed. Groot Mog. daer op genomen, ende onder de No. 7. ende 8. hier nevensgaende, mitsdesen toe te senden.

Waer by voor dese reyse niets van consideratie te voegen hebbende, sal ick dese hier mede afbreecken ende verblyven.

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedigé Dienaer.

Haege den 2. April 1660.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 2. April 1660.

EDELE GESTRENGE HEER,

OP het aenschryvens van de Ed. Mog. Heeren de Gecommitteerde Raeden, heb ick de voor desen gemelde importante papieren bekomen, ende hoop, dat ick'er nogh eenige meer sal konnen krygen, het soude, onder correctie seer dienstigh wesen, dat ik die selfs moght overbrengen, ende versoeck alsnogh gantsch instantelyck, dat ick een keer soude mogen doen voor de Vergaderinge des Parlements.

De Koninghsgesinden syn nog vol moets ende hopen, dat de Royauté by 't aenstaende Parlement sal herstelt werden, de moderaetste Menschen wenschen, dat het met een goede conditie mag geschieden. Als de geëligeerde Persoonen, tot het aenstaende Parlement sullen bekent wesen, sal men beter konnen gissen, wat dienaengaende is te verwaghten. Ick heb den Correspondent weder nae de Vloot voor Gravesende ende andere Plaetsen in de Theems leggende gesonden, ende van daegh heeft hy my gerefereert, datse nogh in deselve conditie is, als hy die de laetste weeck hadt gevonden, dogh dat alles nu in stilte was, raeckende den Koningh, ende dat de Vice-Admirael *Lawson* nogh commandeerde in chef, maer dat hy den Generael *Montague* als Opperhooft soo haest by de Vloot sal gekomen wesen, soude respecteren. Van den Sweedtschen Correspondent heb ick sedert den 20. Maert laetstleden niet vernomen, hy sal apparentlyck uyt de Stadt wesen; De Royalisten strooyen hier uyt, dat haer Hoog Mogende eene besendinge aen den Koningh

* Zie *Secrete Resolutien* II. Deel, pag. 202. in Quarto.

ningh gedecerneert hebben. Waer mede U Ed. alle prosperiteyt van herten toewenschende, sal syn ende blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 2. April 1660.

P. S.

Soo datelyck werdt my het nevensgaende van den voorgemelden Correspondent behandight.

Volght de voorgemelde Copye.

EXCELLENTISSIME DOMINE LEGATE,

Nihil certè per totum occurrit memoratu dignum. Narratio rerum Anglicanarum præsentium, & presentis necessitatis, quæ urget Ministros Suecicos, Chartam totam occupat.

Resp. Exhibitis Credentialibus in propositione institerunt Tractatis Hagiensibus, & quidem, intermissa postulatione satisfactionis, pro Drunthemii restitutione; Responsi vero nihil adhuc retulerunt. Promissum tamen est, ut ad Conferentiam cras, aut die Lunæ admittentur. Ubi quid a Consilio expectent, patefiet.

Jussus est Downingius, ut Suecici interesse curam agat sollicitè. Monkium invisit Fleetwodius ille; promisit se flagitaturum Responsum a Consilio, & quantum in ipso esset, pro re Suecorum dicturum & acturum. Domini Ord. Gen. miserant Legat. ad Scotiæ Regem. Raptissimè,

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 2. April 1660.

EDELE GESTRENGE HEER,

SEdert myne jonghste van den 26. Maert laetstleden, heb ick geen schryvens van U Ed. ontfangen; Ick heb van de weeck den Heer Generael *Montague* wesen begroeten; Deselve bejegende my met groote civiliteyt, ende spraecken lange te samen over de saecken in het Noorden, ende ick diende my van die occasie, om hem grondelyck te berighten van het geene gedueren-

duerende syne Ed absentie alhier dienaengaende was verhandelt geweest. Ick sprack ook lange met hem over het werck van de Pyrateryen op Uytheemsche Commissien; op het eerste verklaerde syne Ed., dat hy meende, nu lightelyker soude konnen getroffen werden, ende dat hy alles soude contribueren, dat strecken konde tot vermeerderinge van Vriendtschap met de Vereenighde Nederlanden.

Ende raekende de Kaperyen seyde hy, dat het behoorde geweert te werden, dat hy in Zee dienaengaende soo veel ordre soude stellen, als het hem soude doenlyck wesen, oordelende, dat in de tegenwoordige conjuncture Engelandt ende het Vereenigde Nederlandt in allen deelen behoorden Vrede ende Vriendschap metten anderen te onderhouden. Ick heb ook op Dingsdagh laetstleden meer als anderhalf uur lange met den Heere Generael *Monck* in een vertrek alleen tot St. James gesproocken ende bemerckende, dat hy raeckende de Handelinge over de bevredigingе van de Noodtsche-Gewesten, seer qualyk was geinformeert; soo heb ick hem een omstandigh beright van alles gedaen, ende klaerlyck vertoont, dat Engelandt ende het Vereenighde Nederlandt, dienaengaende een ende het selve interesse hebbende, ook opreghtelyck ende confidentelyck te saemen behoorden te concurreren ende te coöpereren, om de Vrede in die Quartieren te herstellen. Ende vooral deed ick myn best, om hem te verseeckeren van haer Ho. Mog. goede ende sincere intentien. Ick verhaelde mede wat concepten raeckende het weeren van Kaperyen aen my door ordre van het Parlement, ende den Raedt van Staten waeren overgegeven geweest, ende hoe verre ick my van wegen haer Hoog Mog. dienaengaende hadt geconformeert, ende in wat voegen de finale conclusie door de inlandtsche verwarringen, ende interruptien van de Regeringe tot twee maelen toe was verhindert geweest, met gantsch ernstigh versoeck, dat dogh eyndelyck op dat subject soodanige ordre soude mogen gestelt werden, als het behoorde. Syne Excellentie seyde, dat hy gaerne syn best daer toe doen soude, vermits hy dikmaels hadt gehoort, dat ook de Koopluyden van dese Landen door de Zeeuwsche Kapers op Spaensche commissien waren beschadight geweest, sulks dat hy meende, dat men van wedersyden de Kaperyen behoorde te weeren: Aengaende de saeken in het Noorden beloofde hy, dat hy de Commissarisen van den Raedt van State soude aenmanen, om daer over naeder met my te confereren, ende dat hy ook selfs de besoignes daer over onder haer aen te stellen, wilde bywoonen. Hy is een Heer van weynige woorden, ende van een goedt begryp. Ick seyde hem, dat'er veel dingen dagelycks wierden uytgestrooit om jalousie ende diffidentie tegens het Vereenighde Nederlandt te verwecken, ende dat ick hoopte, dat hy sigh daer mede niet soude laeten innemen, maer my toelaten, dat ik hem de waerheyt soude mogen communiceren, het welcke, hy seyde, dat hem aengenaem soude wesen: Ik seyde, dat ik wel wenschte, dat de saeken van de Regeringe hier te Lande wat vaster gestabilieert waren, ende daer op verklaerde hy, dat hy meende, datse haest tot een *Settlement*, dat is establissement souden komen, sonder sigh in te laeten op eenige particulariteyten, ick heb somwylen in het particulier met den Ridder Sir *John Holland* gesproocken, ende moet bekennen, dat die Heer de Uytheem-

Nnn nn 2 sche

sche saken ende voornamentlyck die Engelandt ende het Vereenighde Nederlandt te samen raecken, seer behertight. Ick heb van daegh ook met Mr. *Denzill Hollis* Broeder van den Grave *van Clare* gesproocken, seekerlyck bericht synde, dat hy mits syne groote kennisse ende ervarentheydt, soo wel van Inlantsche als Uytheemsche affairen, seer veel vermag; Men begint hier te Lande nu alomme seer te woelen over de de electie van Leden in het aenstaende Parlement. Waer mede my gantsch gedienstigh aen U Ed. Gestrenge gebiedende, sal altydt syn ende blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 2. April 1660.

Aen den Heer Ambassadeur W. Nieupoort, den 9. April 1660.

EDELE GESTRENGE HEER,

MYne jonghste aen U Ed. is geweest van den 2. deses, sedert komen my U Edts. twee distincte Missiven van den selven dato wel ter handen; Wy sullen met verlangen te gemoedt sien de papieren by U Ed. op 't aenschryven van Gecommitteerde Raeden gerecouvreert; Ende nademael in de jongste Vergaderinge op U Edts. versoeck, om een keer herwaerts te doen, by haer Ed. Groot Mog. groot bedencken is gevallen, om de Sweedtsche Ministers aldaer de advantagie van U Edts. afwesen te laten, ende dat mitsdien dienthalven is genomen de Resolutie U Ed. voor desen copyelyck toegesonden, soo sal het niet mogelyck wesen dat voor U Ed. permissie geprocureert werde, om de voorsz. papieren selfs over te brengen.

Op de eerste propositie van den Heer *Downingh* hebben haer Ho. Mog. voorleden Saturdagh gearresteert, ende vervolgens aen den selven Heer *Downingh* doen behandigen de antwoorde copyelyck hier nevens gaende; Ick kan in goeden gemoede niet anders verstaen, of de sustenue van haer Hoog Mog. om Denemarcken te doen hebben vergoedinge van de schade geleden sedert het refus van Sweden, is in alle reghtmatigheyt ende ook in de dispositie van de Conventien van den 24. July ende 4. Augusty, gefondeert; Ende bidde derhalven, dat U Ed. daer op alsnogh ernstigh instere, ten eynde de Heeren Engelsche Plenipotentiarissen, in de Sondt gelast mogen werden, indien deele aen Denemarcken te doen hebben het effect van de voorsz. Conventien, even als

als of Sweden deselve binnen de veertien daegen, daerinne geprefigeert, aengenomen hadde; Hier by gaet tot U Ed. naerightinge een Memorie by de Heeren Ambassadeurs van Denemarcken gisteren ter Generaliteyt ingelevert, waer op de Heeren Gedeputeerden van desen Staet in 't Noorden noghmaels gelast syn op de voorsz. reparatie ofte vergoedinge kraghtelyk te insisteren; Ende voor dese reyse hier by niets te voegen hebbende, sal ick verblyven,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 9. April 1660.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 24. Maert 1660.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Ed. Gestrenge heeft my soo groote ende getrouwe Vriendtschap in verscheyden gelegentheden bewesen, dat ick alle de dagen myns levens sal traghten deselve nae myne schuldige plight te erkennen; maer ick heb het ongeluck, dat ick in plaets van voorige obligatien af te lossen, nogh genootsaeckt ben nieuwe te maken, ende bysonderlyck vinde ick myne gelegentheyt tegenwoordigh, dat ick myn toevlught weder moet nemen tot U Ed. Gestrenge, uyt de grondt myns herten versoekende, dat ick togh eyndelyck eens consent magh bekomen, om een keer te mogen doen in myn Vaderlandt, ick heb myn Soon overgesonden om daer over eenige Heeren van de Regeringe van mynentwegen te spreecken, ende soude het voor een groot geluck aghten, als U Ed. Gestrenge hem geliefde ten besten te raeden ende toe te laten dat hy aen deselve syn wedervaren t'elckens quam refereren; Ick verseecker U Ed., dat by aldien haer Ed. Groot Mog. het begeren, dat ick binnen veertien dagen weder sal vertrecken, ende betonen dat ick 's Landts Dienst preferere voor myn eygen welvaren, ende genoegen. De Algoede Godt, hoop ik, sal het ten besten schicken, ende hier mede my gantsch gedienstelyck aen U Ed. Gestrenge gebiedende, sal syn ende blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 24. Maert 1660.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 24. Maert 1660.

EDELE GESTRENGE HEER,

DE Heeren Burgermeesteren der Stadt Amsterdam, hebben my in Augusto laetstleden door Sr. *Hendrick-Jacobsz vander Heyden*, een brief doen behandigen, daer mede haere Ed. Aghtbaere my bekendt maecken, datse tot prompte bestellinge van de brieven van daer nae Engelandt gaende, ende van daer weder derwaerts komende, seecker Accoordt aengegaen ende gemaekt hadden, met den voornoemden *Hendrick vander Heyden*, die ook had beloofd, dat hy soude bevorderen, dat hy daer toe van wegen de Republyck van Engelandt behoorlyck soude werden gequalificeert; ende alsoo haere Ed. Aghtbaere bevonden, dat de bestellinge van de voorseyde brieven, ingevolge van het voorsz. Accoordt, eene seer dienstige saeke voor de onderlinge Commercien soude wesen, soo versoghten haere Ed. Aghtbaere, dat ick by die geene, die alhier de directie ende gesagh over de Posten was aenbevolen, het versoeck van de voornoemde *vander Heyden*, om de voorgeroerde qualificatie te bekomen, met alle goede ende bequame officien soude willen secunderen. Ick heb het selve aen een vertrouwt Vriendt, (die by verscheyde considerable Leeden van het Parlement ende den Raedt van Staete veel vermoght) in confidentie gecommuniceert, alsoo de Heer *Thurloe* (die my tot meermaelen had versoght, dat ick eens wilde bedencken, of men geen middel soude konnen uytvinden, om de brieven te doen bestellen, sonder den Spaenschen Bodem te passeren,) doenmaels buyten employ was geraeckt; de voornoemde Vriendt behertigde het voorsz. werck met grooten iever, ende resolveerde selfs het Ampt van Postmeester-Generael in Pahgt aen te slaen, ende hield sigh daer af genoeghsaem verseeckerdt, dat hy daer toe voor alle anderen soude werden gepresereert, ende schreef aen my, dat ik den voornoemden *vander Heyden*, het selve soude bekendt maecken, ende dat hy goedtvondt, dat hy met ten eersten de nodige Postpaerden op de respective Stages tusschen Amsterdam ende Sluys ofte Breskens in Vlaenderen, soude doen stellen, ende doen besorgen, dat'er twee kloecke Hollandtsche Packetboots wel gemandt gereed moghten leggen, om tot overbrenginge van de voorsz. brieven *à droicture* geëmployeert te werden. De voornoemde *vander Heyden* het selve in diervoegen besorght hebbende, quam selfs weder herwaerts over, om het werck finaelyck te sluyten, ende met Godes hulpe aen te vangen; maer bevond, dat de voornoemde Persoon eerst was veraghtert geweest in syne poursuite; door de onrusten van Sir *George Booth*, ende daer nae door de interruptie van het Parlement ende de dissolutie van den Raedt van Staete in October laetstleden, sulks dat de voornoemde *vander Heyden*, onverrighter saeken weder van hier moest vertrecken; maer korts daer nae weder over de voornoemde saeke met den gemelden Persoon gesproocken hebbende, seyde hy my, dat hy naeder instantie daerom had gedaen

by

by den Heer Generael *Fleetwood*, ende de voornaemste Leeden van de *Committee of Safety*, niet twyffelende, of dat hy tot syn ooghmerck soude geraecken, soo haest als 't Gouvernement wat naeder soude gestabilieert wesen. Ick heb het selve aen de welgemelde Heeren van Amsterdam op den 14. November laetstleden geschreven, dewelcke met haere Rescriptie, in dato den 4. December daer aenvolgende, my hebben verseeckert, datse de Valisen met de Brieven van hier souden afwagten, ende ook besorgen ende goede ordre stellen, dat de Brieven nae 't Oosten spoedigh ende wel souden voortgesonden worden, met versoeck, dat ick alsnogh tot het erlangen van een spoedige ende favorable afkomste, alle goede officien soude willen continueren; dienvolgende heb ick den voornoemden *vander Heyden*, die weder was overgekomen, om de voorsz. saecke te vervolgen, noghmaels gantsch ernstelyk aen den voornoemden Persoon gerecommandeert. Deselve seer wel begrypende het voordeel, het welcke beyde de Staeten ende de Trafiquerende Ingesetenen door het voorsz. werck souden konnen genieten; ende gelegentheydt gevonden hebbende, mits den gewilligen afstandt in syn faveur gedaen, door den Heere *Thurloe* van het Postmeesters-Ampt-Generael van dese Republyck, soo heeft hy het selve bekomen, onder het Groote Zegel van Engelandt, ende is in de bedieninge daer af gestelt geweest op den 25. December laetstleden Ouden Styl, ende daeghs daer aen heeft de meergenoemde *vander Heyden*, aen hem behandight een geschrift, behelsende de particulariteyten; raeckende het bestellen van de Brieven directelyck uyt Engelandt, over Cadsand ofte Sluys-in-Vlaenderen, in het Vereenigde Nederlandt, daer af eene copye hier nevens is gevoeght: De voornoemde Postmeester-Generael het selve geschrift serieuselyck hebbende geëxamineert, quam my daer over spreecken, ende nae dat ick hem de gelegentheydt, soo wel op de Zee als Landt-Kaerten hadt aengewesen, bekende hy wel, dat het een seer goedt ende dienstigh werck soude wesen; maer vermits even in dien tydt de *Committee of Safety* was verdwenen, ende dat den Generaelen Raedt van de Officieren van de Armee, daer hy veel Vrienden onder had, ook was gedissolveert, soo was hy in een groote bekommeringe, ende te meer, om dat eenige van de oudtste Officialen, (die door den Grave *van Taffis* apparentelyck waeren gewonnen), hem wys maeckten, dat het seer groote confusie soude veroorsaecken, byaldien hy eenige veranderinge aenvingh sonder den Graef alvorens daer af te verwittigen, ofte dat hy eenige ordre, om sulcks te mogen doen van de Regeringe alhier had bekomen, soo konde de voornoemde *vander Heyden* hem niet disponeren, om hem met de Valisen der Brieven op het Vereenigde Nederlandt te laeten vertrecken; ondertusschen wierdt Mr. *Scot* door het herstelde Parlement, Secretaris van Staet gemaeckt, ende braght soo veel te wege door de Leeden doenmaels sittende in den Raedt van Staete, dat de voornoemde Postmeester-Generael uyt syne bedieninge wierdt gestoten, sonder hem eens te hören; ende de voornoemde Mr. *Scot* wierdt daer ingesteldt, om het te bedienen ofte doen bedienen. De voornoemde *vander Heyden* het selve verstaen hebbende, heeft sigh ook aen dien Heer geaddresseert, nae dat de Heer *Downingh* aen my ende aen hem *vander Heyden* had belooft, dat hy het gantsch ernstigh soude recommanderen,

ver-

verklaerende, dat het nodigh was, ende dat hy nogh onlangs had bevonden, dat syne brieven nae Brussel in plaetse van den Haege waeren gesonden, ende alhoewel het voorstel van voornoemde *vander Heyden* seer plausibel was, bestaende in reght ende reeden, soo versoght eghter de voornoemde Mr. *Scot*, dat hy wat patientie wilde hebben, tot dat het publycke werck wat beter soude gestabilieert wesen, middelerwylen syn de bewuste gesecludeerde Leeden weder in het Parlement geadmitteert, ende deselve berigt synde, dat'er verscheyde Persoonen waeren, die op het voornoemde Ampt haere pretentien hadden, hebben goedgevonden den Raedt van Staete te authoriseren, om haer te horen ende nae behoorlycke examinatie, van alles te dienen van haer berigt ende advys. Daer op is gevolght, dat de voornoemde Persoon, die met *vander Heyden* eerst heeft gehandelt, nu hoopt bevestight te werden in het voornoemde officie, ende in sulcken geval sal hy het daer toe dirigeren, dat de Brieven voortaen van hier directelyck op Cadsand ofte Sluys sullen werden gesonden, in plaets van Oostenden, sulcks dat deselve *vander Heyden* hoopt, de Brieven eerstdaeghs te sullen overbrengen, ende heeft derhalven versoght, dat myn Soon met het Convoy overgaende, U Ed. desen soude behandigen, ende van synent wegen gantsch ootmoedelyck versoecken, dat hy U Ed. gunst ende behulp in de uytvoeringe van syn voorgenomen werck soude mogen genieten. Ende hier mede U Ed. alle prosperiteyt van herten toewenschende, sal syn ende blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 24. Maert 1660.

Volght een Bylaege.

Copye Translaet.

Particulariteyten, raeckende de Posteryen van Engelandt, ende 't spoediger ende veyliger overbrengen van de Brieven over Zee; ootmoediglyck aengegeven ende geproponeert, by Hendrick vander Heyden, *Postmeester in Hollandt.*

ALsoo op het aenstellen van 't Ampt van Uytlandtsche Couriers, tusschen Engelandt ende Over-Zeesche Plaetsen, weynige Plaetsen gebruyckelyck waeren; ende ter dier tydt weynigh experientie synde van de gevoeghlyckheydt

lyckheyt van de voornoemde overvoeringe der Brieven over Landt, vermits in de Domeinen van verscheyde Princen ende Staeten Postmeesters mankeerden: Soo is 't derhalven gebeurt, dat men geen ander contract ingaen en konde tusschen den toemaels Postmeester van Engelandt, ende eenige andere van de Naebuerige Landen over Zee, als al leen met den Postmeester van Vlaenderen ende den Postmeester van Parys.

Waer door niet te min, aengesien de Postmeester van Vlaenderen met der tydt niet alleenlyck ontfingh de Brieven van de Spaensche Nederlanden, ende Hooghduytslandt, Venetien ende andere deelen van Italien; maer ook van de Vereenighde Nederlanden, (te samen met die op Hamburgh, Bremen, Dantzich ende andere Plaetsen van 't Oostersche gedeelte van Duytschlandt) een gebruyck daer van quam ingevoert te worden, welck sedert ondervonden is seer prejudiciabel te syn aen de Landen, ende Kooplieden daer in woonende ende traffycquerende.

Want de overbrenginge van de brieven uyt Vlaenderen nae Hollandt, ende het te rugge brengen derselver door Vlaenderen, wederom nae Engelandt te eenemael gemanieert ende geordoneert synde door 't beleyt ende directie van den genoemden Postmeester van Vlaenderen alleen, ofte 't Postcomptoir te Antwerpen, gelyckse in den eersten gesonden wierden, (synde maer eenige weynige) door seeckere Booden dewelcke gingen van Stadt tot Stadt te voet tot verlighteniffe van de onkosten, soo heeft men sedert altyd gecontinueert met deselve op die wyse over te brengen; Waer door de haestige ende spoedige bestellinge der voornoemde brieven (daer aen noghtans veel is gelegen) seer veel wierdt getardeert, ende geobstrueert; niet alleenlyck tusschen de voorsz. Vereenighde Nederlanden, ende Engelandt, ende soo te rugge; maer ook tusschen beyde de geseyde Vereenighde Nederlanden en Engelandt, ende alle de voorsz. Oostersche Landen, nae dewelcke brieven gesonden worden by beyden de voornoemde Staeten.

Op de representatie van welcke ongelegentheyt, gedaen aen de Opper-Magistraten der voornaeme Steeden in Hollandt, ende dat het appointeren ende stellen van Stagien, ende den cours der posten ieder in, ende door syn eygen Landt geheelyck ende buyten twyffel gereghtighlyck is toebehoorende: Soo hebben de voorsz. Magistraten, om de geseyde ongelegentheyt te eviteren, ende om verscheyde andere gewightige ende voorsightige reedenen, goedtgevonden den voornoemden *Hendrick vander Heyden*, als haer Postmeester te committeeren ende te appointeren, met volle maght ende authoriteyt, om Stagien te stellen, met goede ende bequame Postpaerden, tot de sneller ende vyliger overvoeringe van de geseyde brieven door alle Quartieren van de Vereenighde Nederlanden.

Alle het welcke de voorsz. *Hendrick vander Heyden* albereyds hebbende geëffectueert, ende geprepareert, soo offereerd hy derhalven, ende proponeert als volght.

I. Naedemael door slossigheyt ende langhsaemheyt in verscheyde Steden, door dewelcke de brieven passeren; de brieven van den Haegh, Amstelredam, Utrecht, ende andere Plaetsen van Hollandt, Zeelandt ende de Vereenighde

Nederlanden, gemeenlyck in de Somer ses dagen onderweegh syn tusschen London ende de gemelde Plaetsen, ende in de Winter veeltyts langer; ende soo vervolgens evenveel daegen in haer wederkomste derwaerts; Soo belooft ende onderneemt de voornoemde *Hendrick vander Heyden*. (Windt ende Weder niet extraordinaerlyck 't selve verhinderende) de voornoemde brieven van de Vereenighden in minder dan vier dagen over te brengen, soo wel 's Winters als 's Somers ende soo vervolgens wederom te leveren met gelycke spoedigheyt.

II. Vermits door reden van gelycke quade directie als voorseydt, de brieven van Bremen, Hamburgh, Lubeck ende andere Plaetsen van 't Oostersche gedeelte van Duytschlandt gemeenlyck daer van daen nae London komen in tien, twaelf ofte veertien dagen, ende soo veel in haer wederkomste hier van daen, daer nae toe: Soo is de geseyde *Hendrick vander Heyden* gewilligh om sigh te engageeren, ende te ondernemen soodaniger wyse de Post Stagien te stellen met bequaeme Paerden, ende Postillions door syne Correspondentie met de Magistraten van Amersfoort, Deventer, Lingen ende andere bygelegene Steden, dat hy de voornoemde Brieven sal doen brengen van de voorseyde Plaetsen nae London, (Windt ende Weder dienende als voorgemeld) in minder dan seven dagen tydts; Waer door men op de voorschreven Brieven van de gemelde Plaetsen in deselve weeck alsse geschreven syn sal mogen antwoordt hebben.

III. De gemelde *Hendrick vander Heyden* offereert de prys van alle de geseyde Brieven, nae ende van de geseyde Quartieren, der Nederlanden, soo ende op sulk een wyse, door ende met consent van den Postmeester van Engeland, te reguleren en te stellen; dat daer door een manifeste advantagie ende voordeel jaerlycks sal voortkomen voor de voornoemde Posterye ende strecken tot geen minder securiteyt van dese Republyck.

Redenen overgelevert om te demonstreren de geraele gevoeghlyckheyt ende 't voordeel van de gemelde propositie voor de Republyck van Engelandt.

I. VOor soo veel de voornoemde *Hendrick vander Heyden* is gestelt Postmeester in Hollandt, door een publycke Acte, consent, ende accoort van de Magistraten der voornaemste Steden van Hollandt ende Zeelandt; ende dat ter oorsaecke van de maght, authoriteyt ende commissie, aen hem gemelde *vander Heyden* vergunt (welcke noghtans nooit te vooren aen iemant anders is vergunt geweest, om Stagien te stellen, ende voor te Post te ryden, ofte Brieven door Postpaerden door Hollandt te voeren, als alleen aen den gemelden *vander Heyden*, ende syne Gedeputeerden ofte syne gevolmaghtigden;) soo begrypt de genoemde *Hendrick vander Heyden*, dat 't selve reght hem is toekomende (voor soo verre als belanght de geseyde Provincien van Hollandt ende Zeelandt) 't geene andere Postmeesters over Zee hebben in haere respective Landen ofte door rescriptie mogen hebben; Welcken volgende hy is ver-

waghtende

waghtende evengelycke admissie tot een particulier Tractaet ende accoordt, ten respecte van de Brieven aen Hollandt ende Zeelandt behoorende, (ofte welcke mogen met meerder gevoegelyckheydt ende advantagie voor de Kooplieden ende den Koophandel selfs, door de corespondentie van den gemelden *vander Heyden* passeren door Holland nae andere Plaetsen,) als de Postmeester van Vlaenderen ofte Parys alrede gehadt hebben, voor de Brieven van de voornoemde respective Landen, ofte voor andere Brieven, passerende door de geseyde respective Landen, door faveur ende besorginge der geseyde respective Postcomptoiren.

II. De genoemde *Hendrick vander Heyden* is volvaerdigh om aen de Posterye van Engelandt te offereren, grooter advantagie, alsse nu heeft, niet alleenlyck in 't Point van inkomste ende profyt, gelyk te vooren gementioneert is; maer ook in 't Point van afveerdinge, ofte spoedt; ende dat ook niet alleenlyck voor de Hollandtsche Brieven, maer ook voor alle de Brieven van Hamburgh, Dantzich, ende andere Plaetsen van de Oostersche-Quartieren; Waer door de Kooplieden handelende op die Quartieren, meer satisfactie sullen hebben, ende de Koophandel selfs soo wel van Engelandt als van Hollandt, meer gepromoveert ende geëncourageert wesen.

III. Dit sal nogh naeder blycken door oogenschynelycke demonstratie van de Kaerten, ende den cours der Landen selfs, uytwysende 't hier bygaende geschrift. Want indien de Plaetsen, Stagien ende Steden, door welcke de Brieven nu gevoert worden van Oostende nae Antwerpen, ende van daer nae Hamburgh, 't Oosten, &c. geconsidereert ende aen de andere syde gecompareert werden met dien cours van Stagien, albereyts gestelt, ende nogh voorder voorgenomen te stellen door den gemelden *Hendrick vander Heyden:* Soo sal 't bevonden worden, dat'er een derden deel van de wegh, in de lenghte van deselve, is ende sal uytgewonnen werden. Behalven andere ongemacken, van dilay ende negligentie, ten aensien van den tegenwoordigen cours derselve, wordende de Brieven in de voornoemde respective Steden voor een tydt opgehouden. Weshalven is het evident, dat de weghneminge van die ongelegentheydt sal strecken tot advantagie ende voordeel van den Koophandel selfs in 't generael.

IV. Gelyck de cours nu gesteldt, ende voorgenomen voorts te stellen, sal spoediger ende sneller syn; soo sal die met reden ook veyliger ende seeckerder wesen: Vermits de gehele cours van de Posten, soo alsse nu gesteldt is van Oostende op Hamburgh, Dantzich ende andere Oostersche Quartieren, (door de directie van 't Postcomptoir in Vlaenderen ofte tot Antwerpen,) geheelyck streckt door Paepsche Landen, ende de Stagien ende de cours albereyts gesteldt ende geintendeert sullen syn by den genoemden *Hendrick vander Heyden*, door de Domeinen van Protestantsche Staeten ende Princen, ende synde in Vriendtschap met Engelandt.

Ten laetsten, wordt aengeboden, als een saeck van vorder advantagie; dat de voorsz. aenstellinge van een nieuwe cours van Stagien, ende voorsieninge van deselve met bequame ende goede Paerden, niet alleenlyck veel seeckerder ende veyliger sal wesen, ten aensien van het overbrengen der Brieven; Maer ook veel spoediger ende seeckerder om te passeren nae de voornoemde Quartie-

 ren

ren van Duytslandt ende de Oostersche Landen, voor alle Kooplieden, Edellieden ende andere Persoonen van dese Natien, dewelcke de gelegentheyt hebben om nae eenige der voorsz. Plaetsen te reysen.

De Brieven worden nu gebraght door de Steden ende Plaetsen hier onder genoemt, synde alle Paepsche, ende meest in Oorlogh met Engelandt.

Brabandt.

	Mylen ieder van twee uuren.
Van Oostenden tot Brugge.	3
Van Brugge tot Gent.	6
Van Gent tot Aelst.	3 ½
Van Aelst tot Brussel.	5
	17 ½
Van Brussel tot Antwerpen.	6
Van Antwerpen tot Hoogstraten.	4 ½
Van Hoogstraeten tot Waelwyck.	5
Van Waelwyck tot Heusden.	1
	16 ½

	Hollandtsche mylen ieder van een uur.
Van Heusden tot Gorcom beyde in Hollandt.	4 ½
Van Gorcom tot Vianen.	3
Van Vianen tot Utrecht.	2 ½
Van Utrecht tot Amstelredam.	7
	17

De wegen van Brussel tot op Hamburgh.

Van Brussel tot Antwerpen.	6
Van Antwerpen tot Herentaels.	5
Van Herentaels tot Roermonde.	12
Van Roermonde tot Gulick.	6 ½
Van Gulick tot Keulen.	6
Van Keulen tot Munster.	16
Van Munster tot Osnabrugge.	7 ½
Van Osnabrugge tot Bremen.	14
Van Bremen tot Hamburgh.	12
	85
	17
	102

De

De Brieven sullen gebraght werden volgens de propositien van vander Heyden, *door de Steden ende Plaetsen hier onder genoemt, synde alle Protestantsche, ende in Vrede ende Vriendtschap met Engelandt.*

	Mylen.	Stagien.
Van Sluys ofte Cadsand op 't Zas van Gent.	4 ½	2
Van 't Zas door Hulst op Lillo, ofte Lietkenshoeck.	4 ½	2
Van Lillo op Rosendael.	3 ½	1
Van Rosendael op den Moerdyck, by Zevenbergen.	3 ½	1
	16	

	Hollantsche Mylen van een uur.	
Van den Moerdyck op Puttershoeck.	2	1
Van Puttershoeck op Yssemonde.	2	1
Van Yssemonde op Waddinxveen.	3 ½	1
Van Waddinxveen op Aerlanderveen.	2 ½	1
Van Aerlanderveen op den Uythooren.	2	1
Van den Uythooren op Amstelredam.	3	1
	15	

De wegen van Waddinxveen op Hamburgh.

Van Waddinxveen op Amersfoort.	8	3
Van Amersfoort op Deventer.	10	4
Van Deventer op Lingen.	12	5
Van Lingen op Bremen.	16	6
Van Bremen op Hamburgh.	12	4
	58	

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 26. Maert 1660.

EDELE GESTRENGE HEER,

SEdert het afgaen van myne jonghste van den 19. deser is my U Ed. Missive van den selven dato wel gewerden. Ick kan seer wel bevroeden, dat de deliberatien in haer Ed. Groot Mog. Vergaderinge U Ed. weynigh tydts over laeten. Het publycque wesen staedt hier nogh al wonderlyck, den meesten

Adel ende het Graeu soecken den Koningh in alle manieren weder in te brengen, maer de Officiers van het Leger, ende ook de meeste Zee-Kapiteynen alsmede die geintereſſeerdt syn in de geconfisqueerde ende verkoghte Landen, sullen het soeken te stuyten, soo lange als het sal mogelyck wesen: My is van daegh geseyt, dat de Generael *Monck* wel wilde, dat men sigh niet en verhaeste met het werck van de Militie in de respective Provincien, ende dat hy daer over aen het Parlement heeft geschreven, dat drie Leden syn Gecommitteert, om daer over met hem te conferen, ende datse desen naemiddagh naeder op het rapport souden delibereren. Ick heb van daegh lange ende in confidentie met een Heer van den Raedt van Staeten gesproocken, ende bemerckt, dat de Sweden alle practycquen aenwenden, om dese Heeren wys te maecken, dat haer Ho. Mog. soo veel moeytens hebben gedaen, om Drontheym onder Denemarcken te brengen, alleenlyck met insight om daer selfs meester van te werden; Dat de Nederlanders Sir *Henry Vane* hadden gewonnen, ende dat die door syne creaturen het daer toe heeft weten te beleyden, dat men is afgeweeken van het Tractaet van den 21. May, ende daer worden met groote listigheydt versierde dingen bygevoeght, om de saecke haetelyck te maecken, ende het werck weder te rugge te trecken, op den voordt van het Rotschildtsche Tractaet. Ik hebbe den voornoemden Heer nae myne beste kennisse onderrigt gedaen, ende aengewesen, hoe sinisterlyck soodanige verdightselen wierden uytgestrooit, ende hoe nodigh het daerom was, dat ick in eene Conferentie de Heeren soude mogen desabuseren, ende dat alle die geene die het welvaren van beyde de Staten ende Natien lief hadden, haer daer aen behoorden gelegen te laten wesen, dat de reden ende waerheyt moghte plaets grypen tegens soodanige kunsjes, die alleenlyck konnen dienen, om beyde de Staten ende Natien tegens den anderen op te hitsen; Ick wilde wel, dat ick beright hadt wat'er ten aensien van Drontheim is getracteert, anders als dat het revenu van 's Koninghs Domainen aldaer voor de laetstgeleende penningen souden verbonden blyven; Ick sal myn best doen, om copye van de propositie te bekomen, dewelcke door de Sweedtsche Ministers is overgelevert. De Ambassadeur van Portugael woelt ook dapper om secours van Schepen, ende vooral, om door het respect van dese Regeringe, de Vrede met het Vereenighde Nederlandt te verkrygen, ende veel Heeren meenen, dat men Portugael tegens Spanje behoort te appuyeren. De Algoede Godt wil alles ten besten schicken, ende hier mede U Ed. alle prosperiteyt van herten toewenschende, sal syn ende blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 26. Maert 1660.

Volght

Volght een Bylaege.

Beright van den Toestandt der Scheepen, &c. ontfangen den 26. *Maert* 1660.

ICk heb omlaegh geweest, te weten te Gravesende, Chattam, Wolledge, Deptfordt, ende Ratelife, om te sien in wat vordere postuur de Schepen waren, die geordonneert syn om in Zee te gaen; ende wat nieuws'er was onder deselve.

Tot Greenhive leggen de Swiftshire, de Tredath, de Newcastle, de Assistence, de Reserve, de Adventure, ende Gift. Ick gingh derwaerts voorleden Dingsdagh ende 's Woensdaeghs 's morgens wierdt de Vlagge op de middelste Mast geset van de Swiftshire, alsoo de Generael daer op soo langh gaen sal, ter tydt toe dat de Naseby gereedt gemaeckt sy.

De Vice-Admirael *Lawson*, siende de Vlagge staen op 't Schip de Swiftshire voornoemt, dede alle de Officieren te samen komen, dewelke tot Gravesende waren, om te ondersoecken, hoese geaffectioneerdt waren: Ende (soo als men my beright heeft tot Gravesende) hy dede haer by eede beloven, datse alle hem bystaen souden, ende hem getrouw wesen, tegens een Koninghlyke Regeringe. Ende daer nae met syn eygen Schips Pinasie voer hy nae de Swiftshire aenboord; denckende, dat de Generael daer was geweest, alsoo de Vlagge waeyde. Ende synde seer gediscontenteert, bleef daer niet langh, maer keerde weder nae syn eygen Schip, ende voert alsnogh de Vlagge op syn groote Mast, ende sommige Fregatten haelden haer Anker aen boort, ende maeckten haer selven gereet, soo datse te Gravesende seer vresen, datse sullen staen; De Generael wierdt gisteren om laegh verwaght; ende omtrent den avondt wierdt de Vlaggestock toegestelt op de Voormast van de James.

Tot Chattam heb ick bevonden, dat de Speaker, ende de Pleymuyde, gisteren syn geseylt nae de Hoope; de London soude dese weeck mede derwaerts varen. In de Naseby wierden de Vivres ende het Volck aen boort gebraght, alle het Werck-volck van de Werf aldaer, was besigh om haer gereedt te maecken; gereedt synde, sal de Generael aen boordt komen: Ende de Schout-by-Naght, Sir *Richard Stainer* sal de Swiftshire voeren. De London is voor den Vice-Admirael *Lawson* gereedt gemaeckt; Maer eenige meynen, dat hy syn commissie sal nederleggen; Kapiteyn *Stoakes* sal het Schip de James voeren. Daer is een groote contestatie geweest tusschen den voornoemden *Richard Stainer*, ende den Commandeur *Bourne*, raekende het Schout-by-Nagtschap; Het welcke de Generael eghter op Sir *Richard Stainer* heeft geconfereert. Ende *Bourne* soude het Schip de Richard gehadt hebben: Maer hy wil niet staen onder *Stainer*. Sulcks dat dat Schip niet uyt en gaet; alhoewel het volkomentlycken gereedt is.

De Generael heeft alle de oude Commandeurs, die van de Schepen afgeset waeren, weder aengenomen, ende het werdt gedaght, dat'er veel van de

de tegenwoordige (gehouden werdende voor Anabaptisten) sullen gelicentieert werden.

Dese naevolgende Schepen syn gereedt, om onder de Vlagge van den Generael Montague *Zee te kiesen.*

De Naseby.	De Essex.	De Yarmouth.
De London.	De Newcastle.	De Adventure.
De Swiftshire.	De Newbury.	De Advice.
De James.	De Bridgewater.	De Gift.
De Speaker	De Assistence.	De Paule.
De Pleymuyde.	De Reserve.	De Pembroke.
De Tredath.	De Anuity.	De Larke.
	De Convertine.	

Dese alle leggen gereedt, ende wat voor Schepen daer meer by sullen komen, sal men te weten komen als de Generael beneden sal komen; maer men seght, dat de Vloot dertigh Seylen sterck wesen sal.

EDELE GESTRENGE HEER,

NAe het afgaen van mynen jonghste, in dato den 2. deser, heb ick U Ed. Missive van den 26. Maert laetstleden op den 4. desen wel ontfangen, ende met hertelycke droefheydt vernomen, dat haer Ed. Groot Mog. myn versoeck, om een keer te mogen doen in het Vaderlandt, hebben geëxcuseerd; U Ed. verseeckerende, dat ick voor myn vertreck het Noordtsche werck ende het werck van de Pyrateryen, ofte Commissievaerders van uytheemsche Princen, soo verre door alle mogelycke devoiren, soude getraght hebben te brengen, dat myne absentie van hier voor eenen korten tydt den Staet niet naedeeligh, maer ter contrarie seer dienstigh soude hebben konnen wesen: Het is in der waerheydt verdrietigh, soo als een slaef gehouden te werden tegens voorige resolutien, sonder eenige de minste vertroostinge. Ick kan in der waerheydt niet bedencken, waer mede ick het van de Leeden, het sy in het particulier ofte in het publyck heb verdiendt, dat men met soodanige ongevoeligheydt myne reghtmatige remonstrantie opneemt. De Algoede Godt, hoop ick, sal het nogh ten besten schicken.

De Sweedtsche woelen hier seer, om dese Regeringe te doen gelooven, dat haer Ho. Mog. de beste Plaetsen van Denemarcken, ende speciaelyck Drontheym in Noorwegen, soodaniger wyse onder Pandtschap in haere Maght ende Gesagh hebben gebraght, dat de Koningh van Denemarcken maer den Tytel ende Naem heeft behouden; ende alhoewel ick uyt het geene U Ed. my van tydt tot tydt heeft gelieven te communiceren, wel heb konnen afnemen, dat het verdightselen syn, ende dat ick dese Regeringe dienaengaende daeghlycks desabuseer, soo wilde ick eghter wel, dat U Ed. my wat naerightinge geliefde te geven. De Ambassadeur van Portugael houdt nogh daegelycks

lycks aen, ten eynde men van hier eene aensienelycke Vloot soude willen senden nae de Kusten van Spanjen, belovende tot verval van de onkosten eene considerabile somme geldts te betaelen, in geldt ofte geldtswaerde, naementlyck, Suyckeren ende Brasilienhoudt, my is ook geseyt, dat hy syn versoeck konnende obtineren staet maeckt, selfs met de Vloot over te vaeren: Monsieur *de Bourdeaux* seyde my eergisteren, dat de Koningh *Karel* geresolveert was, sigh van Brussel nae Breda te begeven, het welcke desselfs Vrienden alhier mede oordelen best te wesen. De Heer Generael *Monck* ende den Raedt van Staete, syn dese gantsche weeck seer besigh geweest, met de saeken van Schotlandt ende Yerlandt, om alles in ruste te houden, ende het gesagh te brengen aen Personen, diese betrouwen.

Gisteren wierd my geseyt, dat de Kolonel *Okey* was gelicentieert, ende dat de Heer Generael desselfs Regiment had gegeven aen den Major-Generael *Rossiter*, dat ook nieuwe Commissien nae Duyckerken souden gesonden worden, voor de Officiers die men goedt heeft gevonden, in dienst te continueren.

Mr. *William Prynn*, ende verscheyde andere Leeden van het laetst gedissolveerde Parlement, hebben met grooten ernst gesustineerd, dat de Convocatie van het aenstaende Parlement behoorde gedaen te werden, op den Naem van den Koningh, ende dat men niet en behoorde te gebruycken den Naem van *Custodes Libertatis Angliæ*, dewelcke sy seyden, dat niet in wesen waeren, ende dat het maer een verçierde Naem was, maer by meerderheydt van stemmen, is het anders verstaen geweest. Men kuypt ende woeldt het geheele Landt door, met seer groote drift, om Leeden tot het aenstaende Parlement te verkiesen, het is apparent, dat'er meer Personen van middelen ende qualiteyt sullen geëligeerd werden, als in eenige van de voorige Parlementen; de Lords die nooit van het Parlement syn afgescheyden geweest, wenden groote moeyten aen, om weder in het Huys van de Lords hersteld te werden, de Heer Generael bejegent deselve in alle occasien met groote beleefdheydt, maer refereert die saeke aen het oordeel van het aenstaende Parlement, het welcke hy meendt bevoeght te wesen, om daer over te disponeren, gelyck mede over het geheele werck van de Regeringe.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 16. April 1660.

EDELE GESTRENGE HEER,

SEdert het afgaen van myne jonghste, in dato den 9. deser lopende maendt, is my door de ordinaris post, eene van U Ed. die by inadvertentie, soo ick vertrouwe, sonder dato, sonder subscriptie ende sonder onderteeckeninge afgesonden is, ende ontwyffelyck mede op den selven 9. deses geschreven sal syn, wel ter handen gekomen; gelyck my mede door U Edts. Soone wel is

gewerden, de Missive raeckende de saeke van den Postmeester *vander Heyden*, in dato den 24. Maert laetstleden, ende sal ick in geen gebreecken blyven, den voornoemde *vander Heyden*, nae myn vermogen, alhier alle hulpe ende assistentie te bewysen, om ten dienst van 't Landt, ende tot geryf van de Commercierende Ingesetenen de brieven *à droicture* op den bodem van desen Staet te mogen overbrengen.

Aengaende U Edts. versoek, om een keer herwaerts te mogen doen, ende de dispositie dienthalven by de Heeren Gecommitteerde Raeden, ende ordinaris Gedeputeerden ter Generaliteyt, vermits de bekende Resolutie van haer Ed. Groot Mog. bevonden werdende, sal ontwyffelyk de voorsz. U Edts. Soone deselve hier nevens adverteren, daer toe ick my derhalven referere, my van herten leedt synde, dat U Ed. in dien deele syn contentement nogh niet kan erlangen.

Wy sien nu van post tot post het geteeckende Verdragh tot weeringe van de Kaperyen &c. te gemoet: alsmede de Resolutie van den Raedt op het Noordtsche werck.

De impressien, die de Sweedtsche Ministers aldaer traghten te geven, van dat haer Hoog Mog. de beste Plaetsen van Denemarcken, ende speciaelyck Drontheym in Noorwegen, onder pretext van Pandtschap in haere Maght en Gesagh souden hebben gebraght, syn te eenemael ongefondeert ende verçiert, aengesien over geene Plaetse ter wereldt van wegen haer Hoog Mog. met Denemarcken is, ofte werdt gehandeldt, om die in haere maght ofte onder haere besettinge te krygen, maer alleenlyck gesproocken over verpandinge van de Tollen, ende inkomsten van Drontheym sonder meer; als U Ed. naeder sal gelieven af te nemen, uyt het jongste geresolveerde * over 't selve subject, daer van copye hier nevens gaet tot U Edts. naerightinge; ende soude het voorwaer eene onverdraeghlycke saeke syn, dat die van Engelandt haer de last van 't gestipuleerde compelle tegens Sweeden onttrocken, ende daer door de assistentie van desen Staet aen Denemarcken te swaerder gemaeckt hebbende, haer Hoog Mog. nogh souden komen disputeren de *telle quelle refusie* van de gedragene onkosten, die deselve op eene billycke maniere van Denemarcken soecken te obtineren.

Ick hadde door U Edts. Soon al eenige papieren verwaght, van die geene, die U Ed. op de authorisatie van de Heeren Gecommitteerde Raeden heeft gereçouvreert.

Hier nevens gaet de nieuwe brief van Credentie, van den Koningh van Sweden aen den Heer *Cojet*, met desselfs gedaene propositie †; ende boven dien voor dese reyse niets van consideratie te communiceren hebbende, sal ick hier mede afbreecken ende verblyven,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 16. April 1660.

* Zie *Secrete Resolutien* II. Deel, pag. 199.---201. in Quarto.
† Zie *Aitzema* IV. Deel, pag. 544. in Folio.

Aen

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. de Witt, Westmunster den 16. April 1660.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Ed. Missiven van den 2. ende 9. deser, syn my nae het afgaen van myne jonghste van den 9. voorsz., de eene op den 10. ende de laetste op den 15. deses, wel gewerden. De communicatie van haer Hoog Mog. Missiven aen den Koningh van Denemarcken, ende de Heeren Extraordinaris Gedeputeerden, beyde geschreven den eersten deses, heeft my bequaem gemaekt, om het desseyn van de Sweedtsche Ministers, daer af ick door den nevensgaenden van den Correspondent op den 12. deses, 's morgens wierd verwittight, vrughteloos te maecken, ten selven daege sprak ick lange met den Heere Generael, die my verseeckerde van syne goede affectie ende intentie, ende seyde my, dat als wy samen vastelyck ende confidentelyck vereenight waeren, het Pausdom meer te doen soude vinden, alsse misschien meenden, om het desseyn tegens die van de Religie te volbrengen, ende verklaerde my, dat hy in der waerheydt oordeelde, dat soo wel Engelandt als het Vereenighde Nederlandt, daer aen was geleegen; dat de onderlinghe Vriendtschap meer ende meer werde gecultiveert: Ick verhaelde hem omstandighlyck, wat practycken ende listen gebruyckt wierden, om sulcks te verhinderen ende beyde in jalousie te houden, ende informeerde hem particulierlyck, raeckende haere Hoog Mog. Proceduren, omtrent de bevredinge van de Noordtsche Koningen, ende bevondt, dat deselve tegenwoordigh beter dienaengaende was bericht, als voordesen; in de voorsz. saeke sal nu niet meer te doen wesen, alsoo dese Regeringe haere finale Resolutie dienaengaende, eergisteren-avondt heeft afgesonden: In het particulier ben ick bericht, ende in de Conferentie gisteren, wierdt my genoeghsaem te kennen gegeven, datse de Heeren Engelsche Plenipotentiarisen gelast hebben, datse haer, raeckende de bewuste quytscheldinge van de vier-hondert-duysendt Rycksdaelders, sullen mogen voegen met de Heeren Extraordinaris Gedeputeerden van haer Hoog Mog., ende dat het besluyt van de Vrede daer aen niet en soude werden geaccrocheert: Maer in 't schriftelycke antwoordt gegeven aen den Heer *Rosewinge*, op syne Ed. ingediende Memorien, werd daer af geene mentie gemaeckt.

De Heeren Extraordinaris Ambassadeurs van Denemarcken, sullen deselve apparentelyck aen U Ed. communiceren. Alle de Heeren daer ick mede spreek, raeckende het werck van Denemarcken, bekennen, dat de redenen die van wegen haer Hoog Mogende werden bygebraght, seer bondigh en pertinent syn, maer apprehenderen eghter, dat de minste veranderinghe in de bewuste Haeghsche Conventien het werck van de Vreede, desperaet souden maeken.

Aengaende de saeken tusschen Portugael ende het Vereenighde Nederlandt, ben ick nooit uyt den naem van de Regeringe alhier aengesproocken, maer

wel van eenige Heeren in het particulier, die gaerne souden sien, dat Portugael tegens Spanje wierdt geconserveert. De alhier aenwesende Ambassadeur heeft my mede betoont, dat hy ten hooghsten wenscht, dat de saeken met haer Ho. Mog. konden geaccommodeert werden, ende dat de Ingesetenen van het Vereenighde Nederlandt, de voordeelen van de vrye Commercien moghten hebben. Ick ben seeckerlyck bericht, dat hy gestadigh aenhoudt, ten eynde, dat van wegen dese Regeringe door den Heere *Downingh* ende anders, haer Hoog Mog. souden mogen gedisponeert worden, om de aengeboden vergoedinge voor het verlies, ende de schaden van de West-Indische Compagnie aen te nemen, ende bekendt wel, dat het onredelyck is, dat Engelandt geen schade geleden hebbende, deselve avantages soude genieten; maer seyt eghter, datse verbonden syn, om aen Engelandt alle deselve Vrydommen van Commercien te vergunnen, diese ooit aen eenige Natie souden toestaen. Ick antwoordde, dat het daerom best was, datse volgens haere eygen aenbieden de Plaetsen ende Landen in Brasilien restitueerden, dat het selve reghtmatighst was, ende dat Engelandt daer op niet konde pretenderen; maer hy seyde, dat het selve niet en was in de maght van den Koningh ende de Regeringe van Portugael. De saeken alhier schynen nogh al veel onseekerheden onderworpen te wesen, men bespeurt alomme een seer groote drift, om den Koningh te herstellen, ende men kiest tot het aenstaende Parlement veel jonghe Lords ende Edellieden, die weynigh ervarentheydt ende kennisse van saeken hebben, ende vermits de authorisatie ende maght gegeven aen den Raedt van Staete, komt te expireren, soo haest als het Parlement komt te sitten, syn eenige bedught, dat'er wel weder eenen nieuwen Raedt soude mogen gekoren werden, immers het werdt daer voor gehouden, datse soo veel met haere Domestycke saeken, sullen te doen vinden, datse haer niet veel met de uytheemsche (verder als den noodt vereyscht) sullen bekommeren; sulcks, dat het in der waerheydt voor den Staet selfs dienstigh soude wesen, dat ick eens soude mogen overkomen, ende de bewuste importante papieren synde alle in de Engelsche Taele overbrengen, ende alsmen een Schip in de Mondt van de Maeze ofte in het Goereesche-Gat hieldt leggen, soud ick te allen tyden in 24. uren weder konnen gereedt wesen, om de ordren ende bevelen van de Regeringe, die ick schuldigh ben te gehoorsaemen, getrouwelyck nae te komen. Waer mede my gantsch gedienstelyck aen U Ed. Gestrenge gebiedende, sal altydt syn ende blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 16. April 1660.

Volght

Volght een Bylaege.

EXCELLENTISSIME DOMINE LEGATE,

Anglici Commissarii cum animadverterent, Suecos transactioni Hagiensi adhærere, eandemque avelli nec jure posse nec ullo modo velle; e contra vero Danos & Hollandos (illorum hactenus Curatores) Pacificationem Rotschildianam pro fundamento Belli hujus componendi quidem habere; revera autem animo aversissimo esse, & hinc inde quærere subterfugia, apertissimè merito pro parte recusante & contumaci, Danum agnoverunt, ab eoque categoricam resolutionem nulla dilatione interposita flagitarunt: protestatione simul Hollandis exhibita, qua iniquissimum judicarunt eos contra Suecos ad Pacem propensissimos, hostili modo ulterius procedere; eosque seriò admonuerunt, ut ab obstructione Landscronensis portus Classem avocarent. Quo facto Hollandi, clandestino cum Danis Consilio inito, de Cessatione Armorum cum Suecis convenerunt; impetrata hac conditione, ut Pyraticæ Commissiones a Suecis revocarentur; quo animo erga nos Commissarii Anglici nunc fuerint, Plenipotentiariis Suecicis non erat satis exploratum; alias tam leves non fuissent sine revocatione militarium Copiarum,. quas Hafniæ & in Sconia Hollandi adhuc habent ad Armistitium istud amplectendum. Res hæc, cum huc ad Danos & Brandenburgicos perlata esset, querimoniarum ii effuderunt abunde; effeceruntque ut hac ipsa die 30. Martii novæ instructiones in Sundam ad Commissarios Hollandicos perscriberentur: quibus pleniorem strictioremque Declarationem Suecorum exigere, eaque negata hostilia rursus contra Suecos arma tractare mandantur, quod si fiet, summo id erit nobis præjudicio, præterquam enim quod Naves nostræ nunc passim in maritimis oris divagentur: Res quoque nostræ in Pomerania & Borussia penitus indè concident & profligabuntur. Jam hoc absurdissimum est, flagitare a nobis accuratiorem Declarationem antequam Daniæ Rex Commissarios nobiscum tractandi constituerit. Fatentur ipsi Dani, se Druntheimii restitutione contentos esse non posse; quod Hollandi istud pro sumptibus factis postulent, unde apparet, Hollandos potissime remorari Negotium Pacis, Danosque vix mentionem facturos illorum quadringentorum millium Dalerorum, nisi hæc Hollandorum essent Consilia. De eo nihil dubitandum, hi Angli fraudem hanc satis perspectam haberent, quin indignissime istud laturi sunt.

Decreti Copias seu instructionis ad Sundam mittendæ, jam mihi oblatas habeo; eas vero festinatio inhibet vobis transmittere: cum Downingio tamen ea de re locuturus sum cras. In mandato ex Anglia super ea re accepto, pro nobis absque dubio hic probe acturus est &c.

Nihil inest Cojetii Literis novissimis. Audientia Ministris Suecicis in diem Lunæ promissa erat, sed jam demum cæperunt insudare Negotio huic exaggerando; quod ideo dictionem Audientia consiliabit Downingio, Fleetwodius non multum tribuit & fidet.

13. *Aprilis.*

EXCELLENTISSIME DOMINE LEGATE,

IN hesterum Audientia Consilium Status Suecicis Ministris promisit, se per Secretarium, cras Sundam versus reversurum, Commissariis Anglicis mandaturum, ut si res se vere ita habent, uti ea a Suecicis Ministris exposita est, sedulo observarent, ne Sueciæ Regi injuria fiat secreta illa dissimulataque Hollandorum cum Danis Collusione; se quoque idem Downingio in Hollandia injuncturum. Fleetwodius admonitionem adjecit, ut leniter & humaniter Dominum Sidneium tractent, ipsum enim Monckio valde Charum esse.

16. *Aprilis.*

EXCELLENTISSIME DOMINE LEGATE,

COjetius ceteris mihi visus sapientior; de rebus præsentibus prolixe; male enim habet Suecicos Ministros hic se Concluso (sive Concerto uti vocant) Hagiensi de 21. *Maii, adstringere; item Dominum Legatum Gallicum, in sua Audientia prostremo hic mentionem fecisse Conclusorum (Tractatuum) Hagiensium in plurali numero eorumque executionem urgere, &c.*

Si quidem nunquam Regis mentem eam fuisse, neque sensum verborum Pacis Rotschildianæ, approbata die ni fallor 24. *Aprilis, nempe sine æquivalentia seu compensatione Druntheimium ut restitueretur, & inter alia ignominiosum esse Regi Sueciæ ab aliis sibi præscriptas habere leges Pacis; nullam adhuc necessitatem urgere Suecos arripere Pacem, seu Conditiones Pacis qualescunque; Tractatus quippe nunc cum Rege Poloniæ in bonis terminis apparere, & Cæsarem quoque hinc (maxime a quo tempore Armistitium inter Suecos & Hollandos intercessit) ad Pacem longe propensiorem, quam ante se exhibere, ac proinde si non ipsi Sueci præcipitaverint Conditionem Negotii adeo faventem, facilem haud dubium sibi facere se posse Danum imprimis detractis Hollandorum auxiliis. Ad quod hos compellandos esse, quippe se eo ipso quod pessulum Negotio Pacis consummando objicere sua novissimè in Sundam missa instructione intenderent; Expositos & Angliæ & Galliæ reddere, & pro principali Refusantium parte (ut formalibus utar), re apud Status & Angliæ & Galliæ alte intensa & exaggerata expositos habere. Copias dictæ instructionis novæ huc misit, ut ad Consilium Status perferantur perspiciendæ. Queritur quoque, & se literarum nihil recepisse a morte Regis è Sunda, atque se idem ex meris Conjecturis Negotium suum in Hollandia prosequi, & Downingium ex Anglia necdum accepisse super ea remandatum, ut proinde quæ proponenda adhuc nesciat; expectat tamen avidissime instructionem illius Cojetius; & talem quidem, quæ ipsum forte superbiorem reddere posset. Certe genium ejus non laudat, nec commendat magnopere Fleetwodius.*

Hic Literis hujus diei respondet Consilium dicto Concerto de die 21. *Maji plane locum relictum velle, idque inter mandata, Anglicis Commissariis transmissa, potissimum,*

tissimum, & quod idem sollicitassent (Suecici scilicet Ministri) hic in Anglia, se ideo istud fecisse, quia expressissimis verbis istud ipsis in mandatis datum esset, ut proinde novam super hac re instructionem e Sunda expectare ad novam propositionem Consilio præter expectationem obtrudere, non immerito periculosum judicet, se tamen cum Frisendorffio ea de re locuturum. Deinde Instructionem Hollandicis Ministris in Sundam de novo Missam hic jamdum a Consilio videri approbatam & excusatam. Imo sibi (Fleetwodio) expresse objectam hoc ipsum reiteratum Bellum Danicum inde Causam potissimam traxisse, quod Regis Sueciæ Declarationes, non magis perspicuas & restrictas habuerint &c. Tantum hac vice. De Rege Scotiæ nihil adhuc mihi innotuit novi.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 16. April 1660.

EDELE GESTRENGE HEER,

ICk ben van goederhandt gewaerschouwt, dat'er Personen tot Brussel by den Koningh *Karel* syn geweest, die my quaede officien gedaen hebben; ende alhoewel veel moderate Royalisten hier te Lande (die kennisse ende vriendtschap met my houden), wel weten, dat ick my met geene saeken en bemoey, als die den Staet ende de Ingesetenen van het Vereenighde Nederlandt concerneren, soo syn 'er eghter veel violente ende quaedaerdige Personen onder die partye, die met een quaedt vooroordeel ingenomen synde, alles ten quaeden duyden. Ende daerom gebruyk ik de vryheydt, om U Ed. in bedenken te geven, of het niet best soude wesen, dat ick bytydts moghte permissie hebben, om plaets voor een ander te maeken, die in cas van veranderinge, dewelcke tegenwoordigh apparenter is als ooit voor desen, met meerder vrught den Staet soude konnen dienen. Ick versoek gantsch gedienstelyck, dat U Ed. my syne consideratien dienaengaende gelieve mede te deelen, deselve verseeckerende, dat ick ben van gantscher herte,

Edele Gestrenge Heer

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 16. April 1660.

Aen

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 23. April 1660.

EDELE GESTRENGE HEER,

NAe 't afgaen van myne jonghste, in dato den 16. deser lopende maendt, syn my U Edts. twee distincte Missiven van den selven dato wel ter handen gekomen; ende sal ick ingevolge van U Edts. versoeck daer by gedaen, in geen gebreecke blyven, de toekomende weecke, als wanneer de Heeren Staeten van Hollandt ende West-Vrieslandt wederom completelyck sullen syn vergadert, aen haer Ed. Groot Mog. naeder voor te draegen, U Edts. gereitereerde supplicatie, omme een keer herwaerdts te mogen doen, oordeelende sulcks tegenwoordigh met minder prejudicie voor de gemeene saeke, als ooit voor desen, toegestaen te konnen worden; aengaende de reflectie die U Ed. in eene van de voorsz. desselfs Missiven is maeckende, op de apparentie van de aenstaende veranderinge, ende op 't gunt in soodanige gelegentheydt voor den dienst van den Lande soude mogen worden gedisponeert, omtrent de bekleedinge van de post aldaer, dienthalven hoope ick met U Ed. naeder mondelinge te confereren, ingevalle de voorsz. versoghte permissie kan werden uytgewerckt; konnende ondertusschen, immers op de kennisse ende informatie, die ick tegenwoordigh hebbe, niet oordeelen, dat de saeken van den Staet aldaer door iemandt beter als door U Ed., souden konnen werden waergenoomen ende verright.

Uyt Denemarcken hebben wy van dese weecke geen brieven ontfangen, ende middelerwylen uyt alle Oorden beright werdende, van de continuatie der Sweedtsche Hostiliteyten tegens Denemarcken, ende de excessive schaden, die de Onderdanen van 't selve Ryck, voornaementlyck ter Zee komen te lyden, hebben haer Ho. Mog. op den 19. deses aen de Heeren derselver Extraordinaris Gedeputeerden aldaer, toegesonden den naederen last, daer van copye hier nevens gaet, tot U Edts. naerightinge.

Waer by voor dese reyse niets van consideratie te voegen hebbende, sal ick hier mede afbreecken ende verblyven,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 23. April 1660.

Aen

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 23. April 1660.

EDELE GESTRENGE HEER,

UEdts. Missive van den 16. deses, is my den 21. nae het afgaen van de myne van den selven dato wel gewerden. Dewyle het Parlement staet te vergaederen ende dat den Raedt van Staeten apparentelyck weder sal verandert werden, soo schuyven die Heeren, de Uytheemsche saeken soo veel af alsse kunnen. Ick heb van daegh van een Persoon van Qualiteyt verstaen, dat de Heer alhier aenwesende Ambassadeur van Vranckryck, laet verre luyden onder 's Koninghs vrienden, dat hy last heeft, om de Mediatie van Vranckryck, raeckende des Koninghs herstellinge, te presenteren; maer de proceduren van Vranckryck ten aensien van Orange, Nismes ende Montauban, geven groot naebedencken aen dese Regeringe, die de saeken van de Religie seer schynt te behertigen: Ende op het interest van de Religie, oordeelen veele van de principaelste Presbiterialen, dat men sigh met het Vereenighde Nederlandt naeder behoort te vereenigen. My is van daegh geseydt, dat'er een Rooms-Katholyck Aerts-Bisschop ende Vicarius-Generalis van den Paus in Yerlandt was gekomen, ende men is seeckerlyck bericht, dat de Roomsche Geestelyckheyt seer woelt, om het etablissement van dese Natien te verhinderen. De Heer Generael heeft my laeten weten, dat het hem morgen wel sal gelegen komen, om met my te spreecken, ick sal hem van haer Hoog Mog. goede intentie, wel traghten te berighten, ende ben van goederhandt verseeckert, dat hy apprehendeert de gevaerlycke conditien van die van de Gereformeerde Religie, ende dat hy oordeelt, dat Engelandt ende het Vereenighde Nederlandt sigh naeder behooren te verbinden, om deselve Religie te beschermen tegens alle oppressien van het Pausdom. Men hoopt, dat het werck van de Regeringe alhier, door het aenstaende Parlement, tot eenige vastigheydt ten genoegen van de Presbiterialen, sal konnen gebraght werden, Ick derf de bewuste papieren, met den ordinaris Post niet betrouwen, ende sal deselve in de aenstaende weeck, met Kapiteyn *Vygh* oversenden. Ende hier mede my gantsch gedienstelyck aen U Ed. gebiedende, sal syn ende blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 23. April 1660.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 30. April 1660.

EDELE GESTRENGE HEER,

NAe 't afgaen van myne jonghste in dato den 23. deser loopende maendt, is my U Edts. Missive van den selven dato wel ter handen gekomen.

U Edts. versoeck daerinne gedaen, om een keer herwaerts te doen, heb ik gisteren in propositie gebragt; edog den naemiddagh, als ook desen geheelen dagh met particuliere besoignes doorgebraght synde, heeft daerop tot nogh toe geen omvrage konnen geschieden; hoopende U Ed. met den naesten den uytslagh daer van te konnen adviseren. Ende voor dese reyse by defect van tydt, U Ed. boven de ingeleyde Memorie, niets van consideratie konnende communiceeren; sal ick dese hier mede afbreken, ende verblyven,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 30. April 1660.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 23. April 1660.

EDELE GESTRENGE HEER,

DE Lieutenant *Hoocker* Naeneef van den Heer Generael *Monck*, heeft my gecommuniceert, dat syne Excellentie hem seer ernstig aen haer Ed. Groot Mog. hadt gerecommandeert, tot een Kapiteynschap van eene der vacerende Compagnien van dese Natie, ende sedert is de Lord *Howard* met nogh twee andere Kolonels van de Armee by my gekomen, ende hebben my uyt den naem van den voorgemelden Heer Generael, gantsch ernstigh versoght, dat ik dogh den voornoemden Lieutenant, diese seyden, dat den selven Heer nae bestondt, ende den Staet langen tydt hadt gedient, met eene van de voorsz. vacerende Compagnien soude mogen gebenificeert werden, dat het syne Excellentie ten hooghsten soude obligeren. U Ed. gelieve aen den voornoemden Lieutenant syne gunst te bewysen, ende verseekerdt te blyven, dat ick ben,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 23. April 1660.

Aen

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 23. April 1660.

EDELE GESTRENGE HEER,

EEnige van de moderaetste ende verstandighste Koninghsgesinden, hebben my in confidentie gecommunieeert, dat het seer aengenaem soude wesen, dat de Koningh sigh met goedtvinden van haer Hoog Mog., tot Breda soude mogen onthouden; ende dat desselfs herstellinge door het aenstaende Parlement ook door, ofte van wegen haer Hoog Mog. soude gemoyeneert werden; Ick heb in generaele termen geantwoordt, dat den Staet ende de Ingesetenen van het Vereenigde Nederlandt, soo veel ongemack ende schaden hadden geleden, geduurende de fluctuerende Constitutie van de Regeringe hier te Lande; datse wel wenschten, dat'er eens eene vaste Regeringe moght gestabilieert werden; ende dat haere Hoog Mog. altydt willigh ende bereydt waeren geweest, om alle goede officien te contribueren, tot een Accommodement tusschen den Koningh ende het Parlement. Ende dat het Interesse van de waere Gereformeerde Religie, daer af beyde de Natien Professie deden; ende haere eygen onderlinge behoudenisse in de tegenwoordige conjuncture, alle goede Regenten meer als ooit voordesen tegenwoordigh obligerende, om daer toe de behulpelycke hand te bieden, dat de saeken van Engelandt op een vasten voet souden mogen hersteldt werden: Ende dat tusschen Engelandt ende 't Vereenigde Nederlandt niet alleenlyck de Vrede soude mogen onverbreeckelyck geconserveert werden, maer dat deselve ook soude mogen versterckt worden door nieuwe Tractaten, van een naeuwer verbintenisse, ende van een nieuwe Alliantie. Sedert ben ick gewaer geworden, dat men niet alleen de Gemeente, maer selfs ook de Regeringe soeckt te doen geloven, dat die van het Vereenigde Nederlandt om het voordeel van de Commercien te genieten, wel mogen lyden, dat de saeken hier te Lande in disordre blyven. Ende heb derhalven eenige aensienelycke Heeren verseeckert, dat sulcken voorgeven ongefundeert ende gantsch columnieus is; dat wy de behoudenisse van 't Gemeenebeste, ende van de waere Gereformeerde Religie meerder aghten, als het profyt ende gewin door de Commercien, dewelcke ook onder eene gestabilieerde Regeringe ende vaste Confederatie tusschen Engelandt ende het Vereenigde Nederlandt, meer sullen floreren, als in tyden van confusie, wanneer tegens alderhande excessen van Rovers ende anders, geene goede ordre kan gesteldt werden. By die occasie heb ick ondervonden, dat men van meninge is, goede ende vaste Conditien met den Koningh te maecken; ende dat de tegenwoordige Regeringe het werck gaerne daer toe soude dirigeren, dat de Koningh geen Engagement met Vranckryck ende Spanjen soude hebben, ten aensien van syne herstellinge: Maer dat men wel wilde, dat op desselfs inkomste een naeder ende vaster Alliantie met den Staet van het Vereenighde Nederlandt konde getroffen worden; de welgemelde Heeren kunnen wel bevroeden,

den, dat ick my sonder last ende speciaele Instructie, niet verder in eenige onderhandelinge dienaengande kan inlaten; maer sullen eghter eenige naeder antwoordt van my verwaghten; derhalven versoek ick, dat U Ed. Gestrenge gelieve in bedencken te nemen, ende my ten spoedighsten dessels wyse consideratien mede te deelen, hoe ick my verder raeckende die materie sal dienen te draegen, ende als men hier soude goedtvinden eenige particulariteyten dienaengaende voor te stellen, of ick die niet best mondelinge soude kunnen komen proponeeren; vermits de importantie van de saeke selfs, ende dat ick meen, onder reverentie, datse met discretie ende circumspectie sal dienen beleydt te werden. Waer mede my gantsch gedienstelyck aen U Ed. Gestrenge gebiedende, sal syn ende blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 23. April 1660.

Volght een Bylaege.

EXCELLENTISSIME DOMINE LEGATE,

R*Escripsere Cojetius & Appelbomius.* I. *Downingium Memorandum Dominis Ordinibus exhibuisse Rigidissimum, eumque ipsum pro Suecis masculè locutum esse; adeo, ut nonnullis visum fuerit ex indignatione querere super dicto Downingio; quinam ejus principales essent, quod tam confidenter loqueretur, & numquid Galliam multopere formidandam haberent Hollandi, eam quippe mari parum posse.* II. *Dominos Ordines Regi Daniæ promisisse mutuum* 60000. *Dalerorum, nempe* 24000. *in numerata pecunia, & pro reliquo summæ prout victualia Hafniæ suggererentur. In solutionem debiti vero Druntheimium tradatur Hollandis, ut felonia illius portus & reditus, tam hæc quam alia Bello hoc Danico facta debita, penderent.* III. *Holsatiæ Ducem nunc multijugæ miseriæ subjacere, Hollandos vero in culpa esse.*

NB. *Paucissimis verbis hæc referebantur in Literis plus aut minus non continebant.*

Frisendorffius autem inde occasionem nactus, scriptum hodie adhuc exhibendum Consilio elaboravit; quo prolixius res istas prosecutus est. Ubi præmissa gratiarum actione pro Memorando transmisso. Super eo (Memorando) contumeliosi & dedignabundi sermones audiuntur; Angliam nempe sibi ipsi vix sufficere, vix sibi constare, necdum ut aliis aut umbram facere aut terrorem incutere posset (de Gallia

tia quæ adjecit oblitus sum.) Druntheimium cum omnibus reditibus Hollandi petunt, ut ibi pedem figere possint, quantumvis cum maximo Angliæ præjudicio (pecunia vero mentionem non facit) innocentissimum Ducem Holsatiæ tanta immanitate tractari, illi pro ludicro & re parvi momenti putant, eumque e pacificatione Rotschildiensi penitus exclusum volunt, ut Sueciæ vires per ejusmodi gradus opprimere, atque Angliæ Consilia circumvenire possent. Commissiones uti vocant, maritimas, publico hic edicto, ut Consilium sustulerit Dominum Neoportium quidem suis affectatis persuasionibus effecisse: Id vero Suecis damni nihil adferre, eos quippe Suecis nulli usui fuisse, Angliam vero rem banc male pensitasse, præsertim boc casu morituris Anglorum, & per Hollandos emorientibus Commerciis. Commissiones enim istas si tolerarent Angli hoc ipso effrenem Hollandorum petulantiam magis compescere valerent. Quam si magnis Classibus eos oppugnarent. Imo Suecos in Anglia Naves, Nautas & Navarchos conducere (præterquam quod Confœderati essent), omnia Jura & Gentium & Civilia iis permittere, &c. Item, advertite quæso (inquid) qua fide & sinceritate utatur dictus Dominus Neoportius dum publice gloriatur se Consilio atque imprimis Domino Generali persuasisse, Hollandos ex Dania nihil quantulumcunque etiam sit, nedum Druntheimium, quærere. Quæque evidentia ipsa refellentur; satis vos docet, quantum cæteris ejus Documentis, & persuasionibus tribuendum, &c.

Rescriptum ad Regem Fœdus hic cum Portugallia conclusum esse. Consilium promisisse auxilia, quæ constent 12000. *militum ex quibus* 4000. *sint Angli* 4000. *Scoti, &* 4000. *Hibernici: atque insuper Naves* 24. *Decrevisse enim Consilium Bellum omnibus viribus una cum Portugallia, contra Hispanos prosequi; ne Hispani causam haberent sibi persuadendi, Anglos coactos esse Pacem amplecti qualemcunque, sed pro reputatione Angliæ eos pugnaturos donec ad conditiones compulerint Hispanos.*

Rescriptum ad Cojetii & Appelboomii Literas Consilium Status quidem non libenter videre Druntheimium in manus Hollandorum venire; an vero impedire valeat incertum esse. Sæpe enim hic responsum esse, se (Consilium nempe) quidem interesse Regis Sueciæ sibi quam commendatissimum habere; sed cum injuria vel Danorum, vel Hollandorum sibi non licere quicquam admittere. Deinde, se aliquoties tentasse (ad Consilium Cojetii) mentionem facere Juris pro Druntheimii restitutione Suecis debiti sed, frustra, Consilium enim a sæpe dicto Concerto Hagiensi recedere nolle.

Litteræ novissimæ indigitant Pacem cum Polonis conclusam; & Fœderatis 4. *dierum spatium deliberandi num includi vellent, datum esse, Mollerus scripsit sibi secreto ab officiali quodam ex exercitu Cæsareano per Literas impertitum esse Cæsareanum exercitum Ducatum Bremensem ingressurum ut Stadensem Urbem & reliquas in potestatem Cæsaris redigeret, &c.*

30. *Aprilis* 1660.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 26. April 1660.

EDELE GESTRENGE HEER,

ICk heb eergisteren lange met den Heere Generael *Monck* gesproocken, ende klaerlyck aengewesen, hoe dienstigh het voor Engelandt ende het Vereenigde Nederlandt in de tegenwoordige conjuncture soude wesen, dat alle jalousien moghten weghgenomen worden, ende dat'er een goede ende vertrouwde Vriendtschap tusschen beyden moght gestabiliceert werden. Deselve verseekerde my, dat hy bereydt was daer toe te coöpereren, ende seyde, dat hy rond met my wilde gaen, ende volgens onse oude kennisse ende Vriendtschap. Dat sy hoopten, dat de jalousie over het werck van Denemarcken wel soude verdwynen, byaldien haer Hoog Mog. geen Plaetsen ofte Havenen onder haer gesagh souden traghten te brengen, ende specialycken datse niet en soghten Drontheym in derselver handen te houden; Maer dat meest tegenwoordigh de voorsz. confidentie ende vaste Vriendtschap soeken beletten, was het werk van Oost-Indiën, daer hy seyde, dat de Engelschen klaeghden over verscheyde quade bejegeningen, ende alhoewel de Nederlanders in die Gewesten de sterkste waeren, dat eghter de Engelsche geloofden, dat in andere Plaetsen soo veel ende misschien meer advantagie hadden als deselve Nederlanders. Ick bedanckte hem over die rondigheyt, ende vertoonde hem, dat haer Hoog Mog. geene Plaetsen in Denemarcken ofte Noorwegen soghten te besitten, ende dat alleenlyk de Domainen ofte het inkomen van Drontheym souden geaffecteert ofte gehipotequeert werden voor de somme van festighduysent Rycksdaelders, sonder eenige besettinge of vastigheyt in handen te hebben; ende op het tweede gaf ick hem een omstandigh beright, ende vertoonde hem klaerlyck, dat deselve klaghten gantsch ongefondeert waren, ende datse uyt afgunstigheyt ende nydigheyt van sommige Kooplieden voortquaemen; dat de Nederlandsche Oost-Indische Compagnie niet anders soght, als dat van goede Vrienden ende Naegebueren, belydende eene ende deselve Religie, behoorde verwaght te werden; datse het selve in veele gelegentheden hadden bewesen, soo wel in het laetste accoord met de Engelsche Koopluyden over eenige pretentien, dewelcke met fondament hadden konnen gedisponeert werden, als in veel andere voorvallen, ende datse in der waerheyt te vreden waren te doen, het geene sy wilden, dat haer selfs geschiedde. Ick vertoonde hoe de Ingesetenen van 't Vereenigde Nederlandt vaerende op Plaetsen door de Engelsche beset, waeren getracteert geweest, ende hoe civilyck de Engelsche omtrent Bantam waeren bejegent, ende dat haer Ho. Mog. hadden gemeent, dat alle diergelyke klagten, door een goed Tractaet de Marine souden konnen weghgenomen werden; ende dat de twee Natien den anderen souden mogen tracteren, volgens dien goeden Regel, dat men een ander niet en behoorde te vergen het geene men selfs niet soude willen lyden. Hy seyde, dat men van dese syde daer niet tegens

gens soude hebben, als ick het soo voorstelde: Onder andere discoursen seyde hy mede, dat de Heer *Lambert* uyt den Tour was geraeckt, maer dat hy meende, dat hy niet veel konde uytreghten, ende dat hy hoopte, dat dese Natien buyten nieuwe beroerten souden blyven. Ick heb van daegh mede met een Heer van den Raedt gesproocken, ende gemerckt, dat'er dapper werdt gewoelt om jalousien te verwecken, insonderheyt over Drontheym, ende dat men vreest, dat men allengskens daer af sal traghten het volkomen besit te hebben. U Ed. gelieve verseeckert te wesen dat ick het met grondige redenen heb beantwoordt; maer egter seyde de gemelde Heer, dat het best soude wesen, dat die steen des aenstoots op de eene manier ofte de ander soude mogen weghgenomen werden. Het is verdrietigh, dat'er soo veel instrumenten werden gevonden onder alle Partyen hier te Lande om twist te rockenen tusschen de twee Natien. De Algoede Godt, hoop ick, sal eghter alles ten besten schicken. Ende hier mede my gantsch gedienstelyck aen U Ed. gebiedende, sal syn ende blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 26. April 1660.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 30. April 1660.

EDELE GESTRENGE HEER,

SEdert het afgaen van myne jongste van den 23. deses met den ordinaris Post ende van den 26. te Water heb ick U Ed. Gestrengens aengenaeme van den 23. voornoemt wel ontfangen.

Op een papier, het welcke ick sonder Hoofd ofte Onderteeckeninge op den vierentwintighsten deses in handen van den Heer Generael *Monck* hadt gelaten (daer af eene getranslateeerde copye hier nevens is gevoeght;) quam Sir *John Hollandt* my den 27. deses bekent maecken, dat het selve in den Raedt van Staeten was gelesen, ende seer wel opgenomen geweest: Sulcks datse hadden goedtgevonden dat eenige van de Committee van de Uytheemsche affairen naeder met my souden confereren; Ende versoecken dat ick particulierder openinge soude doen willen. Ick hebbe syn Ed. aengewesen, dat het my niet soude passen; Maer dat het beter van den welgemelden Raedt soude voortkomen. Te meer, om dat het selve van dese syde wierdt verwaght, in gevolge

van

van de propositie door den Heere *Downingh* gedaen, op den 24. February laetstleden, nae dat de gesecludeerde Leden weder plaets in het Parlement hadden gekregen. Ende nae eenige verdere discoursen raeckende de tegenwoordige conjuncture, ende de groote woeleryen, die men bespeurt, dat te werck gestelt worden, om beyde de Staeten ende Natien tegens den anderen op te hitsen, beloofde de welgemelde Heer, dat hy naeder met de andere Heeren van den Raedt soude spreecken. Huyden morgen liet hy my seggen, datse desen nae-noen by my soude komen; Ende omtrent de middagh kreegh ick de weet dat het niet voor Maendagh naestkomende konde wesen. Waer mede U Ed. Gestrenge alle prosperiteyt van herten toewenschende, sal altydt syn ende blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 30. April 1660.

Volght de Bylage hier vooren geroert.

ALhoewel sommige door onkunde van het reghte ende waere interest der Vereenigde Nederlanden, mogen apprehenderen, dat deselve om profyt ende vermeerderinge van Commercie wel mogen lyden, dat Engelandt in sulke fluctuerende conditie magh continueren.

Noghtans, byaldien men wel aenmerckt, hoe veel meer de verseeckeringe van dien Staet ende Natie by haer selven meer werdt gewaerdeert, als het werck van de Commercien, het welcke ook anders niet en kan subsisteren ofte gesupporteert worden; ende hoe onmogelyck het is voor dien Staet, ende hoe beswaerlyck voor desen, haer Religie ende securiteyt te conserveren, anders als door een samen gevoeghde beschermingе, ende goede intelligentie; ende dat 't ook niet mogelyck en is, dat dese Natie tot soodanigen voordeeligen werck capabel kan wesen, ten sy de Vrede ende securiteyt daer af van binnen kan gestabiliceert worden, door consent des Parlements; Soo sal het klaerlyck blycken, dat die geene aen dewelcke de Regeringe aldaer is toebetrouwt, of seer ontrouw sullen wesen aen haer selven, ofte onkundigh van haer waere interest ende securiteyt, byaldiense niet willigh ende bereydt souden wesen, om haere beste assistentie ende officien te contribueeren, tot de gelukkige herstellinge van de Vrede ende securiteyt van dese Natie op een durabel fondament, door het Parlement. Waer door beyde de Natien capabel mogen gemaeckt werden, om te beschermen, ende te conserveren haer gemeene interest ende Religie. Het welcke in dese tydt meest ende bysonderlyckst in agtinge

tinge behoordt gehouden te werden. Ende raeckende het werck van Commercie dienaengaende verklaert die Natie solemnelycken, datse de vryheydt van dien egaellycken promoveert ende supporteert, soo wel voor dese Natie als voor haer selven; Gelyck onwedersprecckelyck uyt haere proceduren in de Sond ende Oost-zee is blyckende, ende door haere generaele admissie van alle vrye traffyquanten in haere Havenen, ende Marckten even gelyck met haere Onderdanen; Soo als het selve op alle gelegentheden sal werden gemanifesteert.

Ende aengemerckt, dat het de meeninge, ofte ook in het vermogen van dien Staet niet en is, haere Geallieerden te adviseren door wat wegen sy haere eygen affairen souden konnen te boven komen, ende stabilieeren; soo hebbense niet kunnen goedvinden ietwes van die natuur aen den Staet, ofte de Regeringe van dese Natie te proponeren; Maer sy versoecken, dat die geene, dewelcke het Godt belieft heeft de tegenwoordige Regeringe toe te betrouwen, serieuselyck, souden gelieven te considereren, hoe nootsaeckelyck het is in de tegenwoordige conjuncture, soodanige voorsieninge te doen, dat de waere Gereformeerde Religie, dewelke in beyde de Natien werd beleden, ende haere onderlinge securiteyt, beyde binnen ende buyten, magh geconserveert werden; ende dienvolgende soodanige Resolutien nemen, ende beraedslagingen aen te stellen, als strecken kunnen tot de bereyckinge van dit groote eynde ende voornemen. Ende by aldiense sullen gevoeghlyck aghten, daer in te gebruyken de goede officien ende devoiren van de Ministers van dien Staet; soo sullense haer volboodigh ende getrouw bevinden, gelyck het betaemt in een saeke van soo groote consequentien. Ende soo innerlycken haer gemeene behoudenisse ende securiteyt concernerende.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 7. May 1660.

EDELE GESTRENGE HEER,

NAe 't afgaen van myne jonghste in dato den 30. der voorlede maendt, die in grooten haest geschreven was, is my U Edts. Missive van den selven dato wel ter handen gekomen, als ook die van den 26. daer bevorens met de stucken ende papieren daer nevens overgesonden; Waer voor ick U Ed. ten hooghsten bedancke, sullende deselve ook ten besten mesnageren.

U Ed. heeft op goede fondamenten, ende nae de waerheyt die van de directie aldaer verseeckert, dat desen Staet seer gaerne alle goede officien sal toebrengen, omme haer establissement ten besten te bevorderen, ende houde ick voor seeker, dat in gevalle het Parlement ofte den Raedt van Staeten aldaer ons alhier, 't sy publyckelyk 't sy onder de handt, dede verseeckeren, dat het haer aengenaem soude wesen, dat desen Staet officien van mediatie, ende intercessie moghte in 't werck stellen tusschen haer, ende den Koningh, dat sulcks van deser syde met ernst, ende opreghtigheyt aengeboden, ende in 't werck

gestelt soude werden, alsmede dat het establissement gevolght sijnde, hier seer goede inclinatie sal werden gevonden, omme eene Defensive Alliantie in de beste forme met Engelandt aen te gaen; ende in gevalle soodanige Alliantie met Vranckryck gemeen gemaeckt konde werden, soude sulcks, nae myne opinie nogh het salutairste wesen.

Op den brief van den Generael *Monck* raeckende den Lieutenant *Hoocker*, is nogh niet finaelyck gedisponeert; de Heer *Downingh* doet nogh eenige devoiren by de Leden, om by Resolutien te doen vaststellen, dat hem niemandt boven syn hooft tot Kapiteyn gestelt sal worde: dogh ick sie daerinne nogh al wat difficulteyt te gemoedt, ten opsighte van de contrarie last van verscheyde Steden.

Wy sullen verlangen nae het berigt van de particuliere ingredienten van het Tractaet aldaer met Portugael gesloten.

Ende voor' dese reyse hier by niets van consideratie te voegen hebbende, sal ick deese afbreecken, ende verblyven,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 7. May 1660.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 7. May 1660.

EDELE GESTRENGE HEER,

NAe het afgaen van myne jonghste schryvens van den 30. April laetstleden is my die van U Ed. van den selven dato gister-avondt wel geworden.

Op den derden deses wierdt my door een Heer in den Raedt van Staeten gecommuniceert, dat het papier, daer af ick U Ed. eene getranslateerde copye heb overgesonden, in den Raedt was gelesen, ende dat ick door Commissarissen, soude versoght werden, om naeder particulariteyten te willen openen. Ende daer op syn 's daeghs daer aen by my gekomen Sir *John Holland*, Sir *John Temple*, ende de Secretaris *Thurloe*: De eerste het woordt voerende, seyde tegens my, dat den Raedt van Staeten met groote aengenaemheydt hadt verstaen de verseeckeringe van haer Hoog Mog. goede genegentheyt, niet alleenlyck om de Vrede wel te onderhouden, maer om de Vriendtschap door een naeuwer Alliantie te bevestigen ende dat se gecommitteert waeren, om my te versoecken, dat ick naeder aen haer Ed. soude willen openen, de particulariteyten, raekende de Conservatie van de waere Gereformeerde Religie, ende de securiteyt ende behoudenisse van beyde de Staeten ende Natien; Ick seyde, dat de Heer *Downingh* op den 24. February laetstleden ten tyden als de voor desen gesecludeerde Leden weder waeren herstelt, aenbiedinge van een naeder Alliantie aen haer Ho. Mog. hadt gedaen, dewelcke gecommu-

communiceert was geweest aen de respective Provincien, ende dat alle deselve sedert verklaert hadden, dat de voorsz. aenbiedinge haer sonderlinge wel geviel, ende als het den gemelten Heer *Downingh* geliefde particuliere openinge te doen van de meeninge, ende intentie van het Parlement op het subject van de voorsz. nader Alliantie, datse bereydt waren daer over met hem in Onderhandelinge te treden. Dat ick derhalven versoght, dat het den Raedt van Staeten geliefde soodanige ordre te stellen, dat de Heer *Downingh* met den eersten de voorsz. particulariteyten soude mogen proponeren; ende verstaen hebbende, dat desselfs propositie ende haer Hoog Mog. antwoordt in den vollen Raedt niet en was gelesen geweest, soo gaf ick aen haer Ed. copye van beyden, ende deduceerde verscheyde redenen, om aen te wysen, dat over de voorsz. materie best ende spoedighst in den Haege soude konnen gehandelt werden, te meer, om dat die Heer in de propositie hadt verklaerdt, dat hy was voorsien van last ende authoriteyt, om de voorgemelde nader Alliantie tot effect te brengen. Haer Ed verklaerden, dat door den tegenwoordigen Raedt van Staeten geen instructie ofte ordre aen den gemelden Heer *Downingh* was gesonden geweest, ende vraeghden den Heer *Thurloe*, of hy kennisse hadt van de instructie door den voorigen Raedt hem mede gegeven, hy seyde, dat hy in het minste daer niet af en wist, ende daer nae insteerden haer Ed. weder, dat ick eenige particulariteyten soude willen voorstellen, ofte by aldien ick geene speciale ordre daer toe hadt ontfangen, dat ick daerom soude willen schryven; Ick replieeerde, dat ick wel wist, dat haer Ho. Mog. affectie ende intentie opreght was ende reëel. Dat ick my dickmaels bedroefde over de listige practycquen die ick bemerckte, dat gebruyckt wierden, om jalousie tegens het Vereenighde Nederlandt te voeden, ende dat ick in der waerheyt oordeelde, dat ten aensien van de Religie ende de securiteyt van beyde de Natien in de tegenwoordige conjuncture van tyden niet heylsamer konde bedaght werden, als dat'er een opreghte ende vertrouwde Vriendtschap tusschen beyden soude gestabilieert werden, insonderheyt als de Regeringe alhier ook wel soude vastgestelt wesen. Ende nae verscheyde discoursen gaf ick aen haer Ed. over nevens de voorgeroerde copyen eene korte Memorie, copyelyk hier nevens gevoeght; Ick ben sedert gewaer gewerden, dat'er nogh al werdt gewoelt over de bewuste verpandinge van de Dominien van Drontheym, ende dat de Sweedtsche ende Franschgesinden daer mede quade officien soeken te doen omtrent de tegenwoordige Regeringe. Sir *John Holland* heeft my van daegh geseyt, dat hy qualyck eenige gelegentheyt heeft konnen vinden om rapport te doen, vermits de Leden van den Raedt haere Plaetsen in het Parlement moeten bekleden; maer eghter dat hy met eenige, die best syn genegen, daer over in het particulier heeft gesproocken, ende dat deselve wenschen, dat ick met den eersten eenige particulariteyten soude mogen voorstellen, raeckende de defensie van de waere Gereformeerde Religie ende de securiteyt van beyde de Natien, tegens de desseynen van het Pausdom: Ende nae dat syne Ed. hadt vertoont, dat het selve van dese syde best soude voorgestelt werden, soo vondt hy goedt, dat ick daer over aen U Ed. Gestrenge soude willen schryven ende versoecken, dat eenige hooft pointen souden mogen opgestelt werden sonder for-

meel engagement om een aenvangh te maecken, ende om de quaetwillige de mondt te stoppen, alsoo die voorgeven, dat haer Ho. Mog. generaele verklaeringen doen om haer daer mede te amuseren. Ick seyde, dat men op die formaliteyt in soo grooten werck niet en behoorde te staen, ende datse ook van dese syde onbeswaerd behoorden te wesen, om voor te stellen het geene sy nodig en dienstig oordeelen. Syne Ed. seyde, dat hy gister-avond laet nog succintelyck rapport hadt gedaen, ende dat myne Memorie gelesen synde de Committee van de Uytheemsche affairen was versoght naeder die saeke te examineeren, ende een antwoordt te concipieeren. Ick heb ondersoght, of de Heer *Downingh* eenige Ordre ofte Instructie van dese Regeringe heeft gehadt, uyt kraghte van dewelcke hy de bewuste Memorie aen haer Ho. Mog. heeft overgelevert, ende ben versekert, dat van desen Raedt van Staeten gantsch geene ordre aen hem is gesonden geweest, sulcks, dat hy apparentelyck ageert op het geene U Ed. sal gesien hebben, in de papieren nevens myn schryvens van den 26. April laetstleden overgesonden. De Lords met eenige van de voornaemste Reghtsgeleerden, die de Koninghsche Partye hebben gehouden, syn besig om de conditien van des Koninghs herstellinge te prepareren, om met dat werck te spoedigen, soo veel als het mogelyck sal wesen, aengemerckt een Lidt van het Lagerhuys, genaemt Mr. *King*, desen morgen heeft gemoveert, dat men de Koninglycke Regeringe behoordt te herstellen, sulcks dat op Dinghsdagh naestkomende die propositie weder sal voorgebraght werden. Waer mede my gantsch gedienstelyck aen U Ed. Gestrenge gebiedende, sal altydt syn ende blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 7. May 1660.

Volght de Copye hier boven geroert.

Copye Translaet.

DE Heer *Downingh* Extraordinaris Envoyé van het Parlement van Engelandt in de Vereenighde Nederlanden; heeft op den 24. February laetstleden aenbiedinge gedaen van een nader Alliantie met dien Staet, verklarende dat hy was gelast ende geauthoriseert om 't selve effect te doen sorteren.

De Heeren Staeten Generael hebben daer op den 3. April laetstleden verklaerd, dat deselve aenbiedinge haer sonderlinge aengenaem was, ende datse haer ten allen

allen tyden souden gereedt houden, om met den gemelden Extraordinaris Envoyé in naeder Onderhandelinge daer over te treden, soo wanneer het hem soude believen particuliere openinge te doen van de meeninge ende intentie van het hooghgemelde Parlement. Het werdt daerom tegenwoordigh seer instanstantelyck versoght, dat dienvolgende die geene, die de Regeringe tegenwoordigh alhier is toebetrouwt, in aght nemende hoe noodtsaeckelycken dat het is in de tegenwoordige conjuncture, tydelyck te besorgen, het geene vereyscht werdt tot de behoudenisse van de waere Gereformeerde Religie, daer af in beyde de Natien professie werdt gedaen, ende ook haere onderlinge securiteyt; gelieven te resolveren ende te ordonneeren, dat de gemelde Extraordinaris Envoyé soodanige particulariteyten gelieve voor te stellen, als sullen geoordeeld werden de bequaemste ingredienten te wesen, van een naeder Alliantie ende Confederatie tusschen Engelandt ende het Vereenighde Nederlandt. Den 3. May St. N. 1660.

Volght een andere Bylage.

EXCELLENTISSIME DOMINE LEGATE,

NUm Scriptum, cujus in præcedentibus mentio facta, Consilio Status exhibitum sit, percipere non potui: Aliud nunc in parato habent; quo queruntur ipsorum largititione Vinorum non pro debito rationem habitam fuisse; se enim Ablegatorum, non Residentium nomine, huc a Rege Sueciæ missos esse; deinde se non eadem domo sed seorsim habitare, &c.

Rescript. de Parlamento hæc. Ante meridiem hodie transactum, that there bee a Kingship, a House of Peers, and a House of Commons, *& ut pomeridianis Horis agatur de Conditionibus, quibus Rex alligandus, &c.*

D. Appelbomius scripsit Dominos Ordines Fœderati Belgii Legatum missuros esse ad Regem Scotiæ; ut quæ contra ipsum delinquerint deprecentur, &c.

Die 7. Martii 1660.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 14. May 1660.

EDELE GESTRENGE HEER,

NAe 't afgaen van myne jonghste van den 7. deses is my U Edts. Missive van den selven dato wel ter handen gekomen, ende hebbe ick wel getraght door Gecommitteerde Leden van haer Ed. Groot Mog. Vergaderinge te doen formeren, ende op 't papier te brengen de generaele Hooftpointen, waer op eene Alliantie tusschen Engelandt ende desen Staet soude werden opgereght,

 maer

maer de hooggemelde Vergaderinge huyden van den anderen scheydende, heeft sulcks by defect van tydt niet konnen geschieden; Ondertusschen heb ick den Heer *Downingh*, die huyden van hier derwaerts vertreckt, ook in 't lange op 't voorsz. subject onderhouden, ende hem doen begrypen de redenen, waeromme wy kapabelder waren alhier *in loco* groote saeken, in korten te verhandelen, als wel buyten 's Landts, gelyk ick ook voor desen U Ed. op 't selve subject verscheydene consideratien te gemoedt gevoerdt hebbe, biddende dat U Ed. deselve aen die van directie aldaer wel geliefde in te scherpen, ende tot wedersyts besten te doen begrypen; Ondertusschen is U Ed. de intentie van den Staet dienaengaende in 't gros bewust uyt de Resolutie van de Heeren Staeten van Hollandt ende West-Vrieslandt in dato den 23. Juny 1656. U Ed. voor desen tot diversche maelen, ook van wegen haer Ho. Mog. toegesonden; ende alhoewel deselve reflectie is maeckende op eene Alliantie, die met Vranckryck gemeen soude wesen, soo vertrouwe ick dat den Staet ook tot eene separate verbintenisse op deselve gronden met Engelandt, alleen gebraght soude konnen worden, in cas haer Ho. Mog. op 't stuck van de Commercie ende Marine in redelyckheyt ende billyckheyt haer reeckeninge soude konnen vinden.

Ick sal U Edts. gereitereerdt versoeck om een keer herwaerts te mogen doen desen naemiddagh voor 't scheyden van haer Ed. Groot Mog. in propositie brengen, ende myn devoir doen om daer op tot U Edts. contentement Resolutie uyt te wercken.

Waer mede met haest afbreeckende, ende my voorts refererende tot de inleggende Extracten, sal ick verblyven,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 14. May 1660.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 14. May 1660.

EDELE GESTRENGE HEER,

SEdert het afgaen van myne jonghste van den 7. deses, is my U Edts. Missive van den selven dato wel gewerden.

Uyt myne hier nevensgaende aen de Regeringe, sal U Ed. gedient wesen te sien, dat het werck van de herstellinge des Koninghs sigh soo heeft toegedragen, dat aen de voltreckinge van dien tegenwoordigh niet meer en vast te twyffelen, aengemerckt syne Majesteyt van selfs genoeghsaem soo veel offereert, als de Leden van beyde de Huysen souden goedtvinden te eysschen. Ick heb U Ed. rescriptie, raeckende het geschrift, het welcke ick U Ed. heb toegesonden op den 30. April laetstleden in confidentie gecommuniceert aen

den

den Heer Generael, ende nogh eenige Heeren, die in den Raedt van Staeten directie hebben. Deselve hebben my doen blycken, dat het haer wel geviel: Ende, vermits het tegenwoordigh daer mede soo schynt gelegen te wesen, dat'er geene officien van mediatie ofte intercessie sullen van noden wesen, soo meynen die Heeren eghter, dat het dienstigh ende nodigh is, dat by de Regeringe van het Vereenighde Nederlandt, soodanige ordren werden gestelt, dat de Koningh, ende de principaelste Ministers van syne Majesteyt, mogen bejegent werden met soodanige civiliteyt ende demonstratie van opreghte goede genegentheyt, dat alle voorige quaede impressien mogen weghgenomen werden. Ende dat ook de Heeren Gecommitteerden van de Lords ende de Commons, die aen den Koningh sullen worden afgesonden, oorsaeck magh werden gegeven, om sigh over de Regeringe van de Vereenighde Nederlanden te vergenoegen; Ick heb nogh niet kunnen vernemen, of deselve eenige ordre sullen hebben, om met goedvinden van den Koningh eenige addresse te maecken aen haer Ho. Mog. ende Ed. Groot Mog.; maer als de Personen sullen genomineert wesen, meen ick vastelyck, dat men daer op sal delibereren. Ondertusschen houde ick my verplight U Ed. te communiceeren, dat die geene, die het interesse van beyde de Natien ten aensien van de waere Gereformeerde Religie ende haere securiteyt, tegens de machinatien van het Pausdom best apprehenderen, van herten wenschen, dat in de tegenwoordige conjuncture de Koningh ende de voorschreve respective Gecommitteerden mogen gewaer werden, dat den Staet van het Vereenighde Nederlandt, ten aensien van het onderlinge interesse van Religie ende securiteydt van beyden, geene Alliantie ofte Vriendtschap considerabelder oordeelt, ende meer behertight, als tusschen den Koningh van Groot-Brittannien ende het Vereenighde Nederlandt; Ick heb van daegh met een Persoon die groote kennisse ende ervarentheyt heeft, gesproocken, raeckende de voorgeslagen Defensive Alliancie: Ende gevraeght of hy niet en oordeelde dat de ingredienten in het concept van de Defensive Verbintenisse tusschen Vranckryck, Engelandt ende het Vereenighde Nederlandt, in den jaere 1657. voorgeslagen, soodanigh waeren, dat men daer op de Negotiatie soude kunnen entameren; Dat Vranckryck nu soo wel in Vrede was met Spanje, als het Vereenighde Nederlandt; Ende dat met des Koninghs herstellinge de Vrede met Spanje ook lightelck soude konnen getroffen worden; Sulcks dat de drie Staeten van eene conditie synde, de voorgeroerde Alliancie tegenwoordigh souden konnen perfectioneren; Sync Ed seyde, dat hy meende, dat goedt wesen soude, dat Vranckryck mede in deselve Defensive Alliantie konde gebraght werden, maer dat het Vereenighde Nederlandt met Engelandt ten aensien van het gemeene interesse van de Gereformeerde Religie best te samen in de discreetste maniere souden dienen te overleggen, op wat voet men het werck soo soude konnen schicken, dat men het onderlinge eens synde, Vranckryck, ende andere, daer in soude kunnen brengen; Ende eghter, niet subject syn, dat men door de ongereedheydt ofte ongenegentheyt van Vranckryck soude werden opgehouden, om soodanige Defensive Alliantie op te reghten tusschen Engelandt ende het Ver-

Vereenighde Nederlandt, als in de tegenwoordige conjuncture werdt vereyscht. Een ander Persoon van Qualiteyt seyde my van daegh, dat des Koninghs Moeder het werck daer toe soeckt te dirigeren, dat de Koningh sigh meer aen Vranckryck, als aen iemandt anders soude laten gelegen wesen: Maer dat eghter de beste Patriotten oordeelen, dat op Vranckryck, om het verschil van de Religie ende anders, soo veel staets niet kan gemaeckt werden; Ende dat de Regeringe van het Vereenighde Nederlandt tegenwoordigh haer behoordt te dienen, van de gelegentheydt, dewelcke haer door Godes bestieringe voorkomt; Datse den Koningh, door die geene, die aen syne Majesteyt werden gesonden, tegenwoordigh kunnen bewysen, datse met opreghtigheydt ende inderdaet eene bondige ende vaste Defensive Alliantie, op de gronden van Religie ende securiteyt, met Engelandt soecken op te reghten: Ende weghnemende alle jalousien, die men merckt dat daeghlyks gesaeydt werden, een betrouwde ende onverbreeckelycke Vriendtschap tot wedersyts behoudenisse traghten te stabilieren. U Ed. sal nae syne gewoonelycke wysheyt, wel kunnen oordeelen, dat'er geen tydt en behoordt verloren te werden; ende dat het nodigh is, dat ick wel werde geïnstrueert van het geene de Regeringe sal goedtvinden in dese importante occasie. Ick hoop, dat U Ed. het my niet qualyck sal afnemen, dat ick my inbeelde, dat ick daer synde, den Staet ook misschien dienst soude doen konnen; Maer dat het scheynt, dat ick my met leydsaemheydt moet troosten; Ende hier mede my gantsch gedienstelyck aen U Ed. gebiedende, sal altydt syn ende blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 14. May 1660.

P. S.

Soo daetelyck werdt my het nevensgaende briefje van den Correspondent behandight; ende geloove vastelyck, dat het geene hy schryft van de Schepen, die men van hier nae de Sont soude senden, onwaeraghtigh is, alsoo eenige Heeren van den Raedt daer geen kennisse af hebben, ende dat'er geen apparentie van Equipagie is op de Timmerwerven, ick sal my eghter dienaengaende naeder met ten eersten informeren.

Volght

Volght een Bylaege.

EXCELLENTISSIME DOMINE LEGATE,

DE Pace Ehrensteinius ad eum modum: Amplecti cogimur Pacem qualem præsens nostra adversitas imperat, donec commodum tempus affulgeat, eam emendandi; quibus annexit: Fleetwodium prudenter facere, quod Monckium & è Primariis alios sibi amicos consiliaret, maxime cum novo & arctiori quidem Fœderis vinculo, Suecia cum Anglia (sive Status ille, ut nunc est persisteret, sive Rex ad Thronum suum revocaretur) liganda esset. Inde ad tot preces promissa Fleetwodio subsidia, Creditorum importunitate satisfactura. Sed ut ex Anglia uti rogaverat, revocaretur, supradictam rationem adhuc non admittere. Duwalti quoque mentionem factam esse in senatu (Suecico scil) ut ipsi (nempe Fleetwodio) Frisendorffio in Portugalliam misso adjungeretur: verum cum ipsi dimensum, quale Frisendorffio, positum negatum esset, se Angliam petere recusasse: Isthæc ex ore Amanuensis.

Anglos Bellum contra Hollandos, restauraturos, Domus Frisendorffii divulgat. Aut vero ea Domus id planè sibi persuasum habet, præ conceptis nonnullis opinionibus, quibus semper abundat Frisendorffius, utut semper falsus; aut talia eum in finem ut Hollandos, iis auditis mitiores & ad maturandam Pacem propensiores redderet, subdole in vulgus mittere pertentat. Si Duwaltius unus omnino fuerit qui incedendo dicto Bello operamdet, quicquid Chartarum Regi exosarum est (quarum non pauca necesse est dentur, nam contra Stuartos multa scripserunt Sueci) illius exquirendi omnem curam & diligentiam adhibiturus est.

11. *Maji* 1660.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 21. May 1660.

EDELE GESTRENGE HEER,

NAe 't afgaen van myne jonghste van den 14. deser loopende maendt, hebben wy uyt U Edts. depeches van den selven dato, met groote aengenaemheydt vernomen, den voorspoedigen uytval van de Deliberatien aldaer, tot herstellinge van den Koning van Groot-Britannien geëntameert; Wat tot demonstratie van 't genoegen van den Staet, ende omme syne Majesteyt de behoorlycke eere te bewysen, by haer Ed. Groot Mogende al voor dato van dien was geresolveert, sal U Ed. uyt de Resolutie nevens de voorschreve myne Missive gevoeght geweest synde, vernomen hebben; ende wat vorders soo by de Provincien van Hollandt als van wegen de Generaliteyt is geresolveert, om de receptie van hooghstgedaghte syne Majesteyt ten besten te illustreren, sal U Ed. uyt de byleggende Copyen van Brieven ende Reso-

lutien, naeder gelieven te bemercken; op de logeeringe ende het tractement van syne Majesteyt, ende de bywesende Koninghlycke Personen met haer gevolgh, is mede op 't alder compleetste de veryschte ordre gestelt; sullende syne Majesteyt in 't huys van den Heer Prins *Maurits van Nassau* gelogeert, ende op 't honorabelste geaccommodeert werden.

U Edts. versoeck om een keer herwaerts te mogen doen, is op Vrydagh ende Saturdagh voorleeden nogh in nader deliberatie geweest; dogh by de meeste Leeden geoordeelt, dat de gelegentheydt van tyden ende saeken niet toe en liet daerinne voor alsnogh te bewilligen.

Over de saeken van 't Oosten werdt U Ed. wegens haer Hoog Mogende hier nevens ampelyck geinstrueert; sulcks dat ick boven de Copyen, van de Brieven jonghst uyt Coppenhage ingekomen, hier by niets van consideratie te voegen hebbende, dese hier mede sal afbreecken, verblyvende,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 21. May 1660.

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 19. May 1660.

EDELE GESTRENGE HEER,

MEn gelooft, dat de Koningh eerstdaeghs hier sal wesen, ende te meer om dat voor dessels overkomste geene saeken van eenige importantie sullen konnen afgehandelt werden. Ick hoop, dat haer Hoog Mog. in dese importante conjuncture, in dewelcke de Koningh drie Koninghryckeṇ sonder slagh ofte stoot weder kryght, met den eersten eene aensienelycke Ambassade aen syne Majesteyt sullen decerneren ende besorgen, dat in dese gelegentheyt des tyts, in dewelcke men merckelycke veranderinge in de directie van saeken alhier te gemoet siet, niets werde geresolveert tot nadeel van het Vereenighde Nederlandt. De meeste Menschen roepen om Vrede met Spanje, en de Oorlogh met Vranckryck; daer syn 'er ook die niet weynigh woelen om dese Natie tegens ons Vaderlandt te verbitteren: Maer ick hoop, dat de Koningh ende den Raedt, haer reghte interesse wel verstaen sullen. Ende hier mede my gantsch gedienstelyck aen U Ed. gebiedende, sal syn ende blyven,

Edele Gestrenge Heer,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 19. May 1660.

Aen

Aen den Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Westmunster den 21. May 1660.

EDELE GESTRENGE HEER,

NAe 't afgaen van myne jonghste van den 14. met den ordinaris Post ende den 19. te Water, is my U Ed. Missive van den 14. voornoemt wel ter handen gekomen; Ick heb van de weeck met den President van den Raedt, ende andere Heeren, die wel geintentioneert syn, gesprooken; ende bemerke, dat men aen dese syde gaerne soude sien, dat de Koningh hoe eer hoe liever geliefde over te komen, ende dat ondertusschen in Uytheemsche affairen niet en sal gedaen werden: Ik sal met ernst tragten die geene, die tegenwoordig de meeste directie hebben, te doen begrypen, dat de Handelinge over de bewuste Defensive Alliantie, met de meeste spoedigheyt ende apparentie van succes in den Haege soude kunnen verhandelt werden. De redenen daer toe dienende seer evident synde; Maer veele geloven dat de Koningh de meeste directie van diergelycke publycke saeken aen sigh selven sal willen behouden; ende meenen, dat door eene aensienelycke Extraordinaris Ambassade niet alleenlyck de officien van congratulatie ende anders behoorden gedaen te werden; Maer dat ook door deselve in dese conjuncture van tyden veel goedts soude kunnen bygebraght werden, om alhier het interesse buyten 's Landts, soo te stabilieren, dat het Vereenighde Nederlandt syne reeckeninge daer by best soude konnen vinden: Ick heb van daegh lange met den Heere Generael gesprooken, ende hem gecommuniceert haer Ed. Groot Mog. Resolutie, raeckende de officien van civiliteyt ende anders te doen, door de Heeren haer Ed. Groot Mog. Gecommitteerden aen den Koningh; hy betoonde sigh daer over wel vergenoegt te wesen, alsmede over het geene haer Ed. Groot Mog. hadden gelieven te resolveren in faveur van syn Neef den Lieutenant *Hoocker*. Ende seyde my, dat hy sigh soude onthouden om haer Ed. Groot Mog. meer moeyelyk te vallen, ende dat hy haer bedanckte, datse soo veel aen syne recommandatie hadden gedefereert. Voorts spreeckende van de saeken in den Orisondt, verstonde ick uyt hem, dat Engelandt met ons een interesse hadt ten aensien van de preservatie van Denemarcken, ende de herstellinge van de Vrede in 't Oosten.

Ik seyde, dat anderen ligt wel souden mogen lyden, dat 't werk in de Sond als een been soude blyven leggen, daer de Noordtsche Kroonen, ende haere Geallieerden aen souden blyven knabbelen, ende haer selven onderlinge verswaken, ende wees hem klaerlyck aen, dat wy met Sweden alles hadden geadjusteert, ende dat wy alleenlyck ons verplight hielden, om de oppressie van Denemarcken te beletten, ende de vryheydt der Navigatie ende Commercien te preferveren, volgens de Tractaten in het voorleden jaer gesloten; Syne Excellentie bekende, dat het Engelandts interesse was, dat het Koninckryck van Denemarcken staende wierdt gehouden: Maer seyde eghter, dat ten aensien van het Protestantsche wesen, de Vrede ende Vriendtschap tusschen de hooghstgemel-

de Kroonen ende het Vereenighde Nederlandt behoorde herstelt te werden; Hy voeghde daer by, dat als Engelandt ende het Vereenighde Nederlandt eene vaste Alliantie met den anderen wilden opreghten, dat de andere Protestanten daer mede wel souden konnen ingetrocken worden. Hy verseeckerde my, dat de Commissarisen van beyde de Huysen aen den Koningh, desen morgen waren vertrocken; Ick heb verstaen dat de Koningh staet maeckt, om sig voor een tydt te St. James te onthouden, ende den rouw over syn Vader aen te nemen, ende hem de laetste eer door een Staetelycke Begraefenisse aen te doen, aleer hy soude goedtvinden gekroont te werden, ende tot Whitehal te gaen woonen: Het is verwonderens waerdigh, dat de gemoederen, alhier soo subitelyck ende generaelycken syn verandert. Eenige Heeren van den Raedt hebben my verklaert, dat de ordre raeckende de 20. Schepen nae den Orisondt te senden, buyten haere kennisse was genomen: Ick heb gesonden om tot Chattam, Wolledge ende Deptfort te vernemen, of'er eenige Schepen wierden geëquipeert, ende ben seeckerlyck, bericht, dat alles stille staet ende dat'er gantsch geene Schepen wierden uytgerust. Men gelooft vastelyck, dat de Koningh het interesse van Denemarcken meer sal soecken te bevorderen als de voorige Regeringe: Ende veele syn verwondert dat de Heeren Engelsche Plenipotentiarisen (welckers commissie sy meenen, dat met dese Republyck is geëxpireert) nogh soo confidentelyck aldaer ageren; Waer mede U Ed. alle prosperiteyt met gesondheyt ende vergenoegen, van herten toewenschende, sal altydt syn ende blyven,

Edele Gestrenge Heer

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. NIEUPOORT.

In Westmunster den 21. May 1660.

Volght een Bylaege.

EXCELLENTISSIME DOMINE LEGATE,

DE Pace inter Suecos & Regem Poloniæ, Cæsarem, itidem & Electorem Brandenburgicum, conclusa, hesternæ Literæ certitudinem attulere. Item Ruiterum cæpisse rursum invadere naves Suecicas, ac obsidere portum Landtscronensem: eo vero audito, Legatum Gallicum festinasse Hafniam, minitantem Hollandicis Commissariis, ut si non illico revocarent Ruiterum, & restituerent naves raptas, se nomine Regis Galliæ Bellum Hollandiæ denuntiaturum.

Cojetius scripsit, totum Negotium Pacis hærere circa remissionen illorum 400000.

Da-

Dalerorum, Hollandos enim verentes, ne solutio ad ipsos recideret, persuasisse Dano, extra debitum istud esse. Et cum Angli & Hollandi (Gallicum legatum enim suos partes Studio rei huic subduxisse) collaborarent, ut dicta summa remitteretur, tandemque in quæstionem deduxissent, num isthæc remissio esset de necessitate & sine qua non. Hollandos penitus affirmativam, Anglos vero contrariam sustinere; asserentes, ut, si Sueci in id consentire omnino nollent, hoc ipsum non debere remorari, multo minus impedire Negotium Pacis. Quam rem atque ejusdem farinæ plures, quæ bilem Statui Anglicano movere possent, ait se commendasse Downingio ante discessum ejus; rogavitque, ut Sueciæ Ministri, quam primum huc venerint, fideliter ipsi in hoc Negotio opes præstantes, Hollandorum fraudes & injustitiam Angliæ serio ante oculos ponerent.

Commissarius quidam Admiralitatis Fleetwodio dixerat, se credere Classem illam 20. *Navium ad Sundam missum iri: Rei vero huic, ut quæ excedit petitum, ipse Fleetwodius fidem non habet.*

Scripta illa Frisendorffii, quarum unum in odium Hollandorum, alterum de Vino collutum erat, necdum exhibita sunt: Obtulerunt ea quidem sed in cassum; Domestica enim Negotia (quæ certe majoris momenti) futilia isthæc admisceri haud admiserunt hactenus.

Inter alia de præsenti Angliæ Statu transscripta, refertur Monckium Ducem de Sommerset a Rege creatum esse, &c.

21. *Maji* 1660.

Aen den Heer Ambassadeur W. NIEUPOORT, den 28. May 1660.

EDELE GESTRENGE HEER,

U Edts. twee distincte Missiven, in dato respective den 19. ende 21. deser lopende maendt, syn my nae 't afgaen van myne jonghste van den 21. voorsz. wel ter handen gekomen.

Wat voorts alhier omtrent de receptie van den Koningh van Groot-Brittannien, ende in de publycke Audientie van haer Ed. Groot Mog. voorgevallen sy, sal U Ed. uyt de bygaende Extracten gelieven te vernemen; Ende voor dese reyse U Ed. boven dien niet van consideratie te communiceren hebbende, sal ick dese afbreken ende verblyven,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 28. May 1660.

Extracten uyt de Resolutien van de Heeren Staeten van Hollandt ende West-Vrieslandt in haer Ed. Groot Mogende Vergaederinge genomen op

Maendagh den 14. *May* 1660.

DE Raedt-Pensionaris heeft ter Vergaederinge gerapporteert dat by Gedeputeerden van haer Ho. Mog. voor derselver advis was verstaen, ende huyden by rapport soude werden ingebraght dat haer Ho. Mog. en Corps den Koning van Groot-Brittannien souden behooren te gemoet te treden tot aen dese syde van Delft, ende dat haer Ed. Groot Mog. syne Majesteyt en Corps souden mogen ontmoeten tot in, ofte aen syn Jaght aen de andere syde van Delft voorsz., ende in de Karosse placeren, ook voort herwaerts geleyden, volgens ende in conformité van 't gunt op den 16. deses ter Generaliteyt by onderlinge communicatie goedtgevonden is, dogh dat haer Ho. Mog. haer complimente aen dese syde van Delft op de ontmoetinge als boven aen syne Majesteyt afgeleydt hebbende, met haere Karossen immediatelyck souden volgen de Karosse daer in de hooghstgemelde Koningh geplaceert soude wesen, ende sulcks haer posteren tusschen den Koningh ende het Lichaem van haer Ed. Groot Mog. Waer op synde gedelibereert, ende daer tegens verscheyden consideratien gemoveert wesende, reflectie hebbende op de eere ende Hoogheyt van dese Provincie, is, nae rype overlegginge van 't gunt daeromtrent in consideratie was komende goedtgevonden, ende verstaen; dat van wegen haer Ed. Groot Mog. ter Generaliteyt alle mogelycke devoiren aengewendt, ende alle goede directie bygebraght sal worden, ten eynde de voorsz. receptie ende 't geley van syne Majesteyt geschiedende, ende al van de Grensen van dese Provincie begonnen wesende, op den naeme van haer Ed. Groot Mog. als Souverain van 't Territoir, by niemant anders, ende naementlyck mede by haer Ho. Mog. 't sy en Corps 't sy door Gedeputeerden geassisteert moge werden; immers ende in allen gevalle dat de Vergaederinge van haer Ho. Mog. op den grondt ende in de Souverainiteyt van haer Ed. Groot Mog. eygentlyck niet bevoeght was, omme voor 't Lichaem van haer Ed. Groot Mog. Rangh te houden; dogh aengesien dienthalven in voorleden tyden verscheyden exempelen tot prejudicie van dese Vergaederinge waeren gepasseert, dat oversulcks de debatten ende contentien die 't voorsz. Point, ter Generaliteyt directelyk in deliberatie komende, onfeylbaerlyck te gemoedt gesien worden, soo wel doenlyck geësquiveert, ende 't reght van haer Ed. Groot Mog. om de voorsz. receptie op haeren bodem alleen te doen in de bequaemste ende kraghtighste maniere voorgestelt, ende op dat fondament, is 't doenlyck het werck by onderlingh concert met de Heeren Gedeputeerden van de andere Provincien ter intentie van haer Ed. Groot

Groot Mog. tot besluyt gebragt sal worden. Ten welcken eynde Extraordinarie Gecommitteert synde de Heeren van Dordreght, van Haerlem, van Amstelredam, van Alckmaer ende van Hoorn, om met ende nevens de Heeren haer Ed. Groot Mog. ordinaris Gedeputeerden aldaer 't gunt voorsz. is ten besten te helpen beleyden; is naederhand by rapport verstaen, dat ter Generaliteyt by onderlinge communicatie ende bewilliginge goedtgevonden was, dat in gevalle haer Ed. Groot Mog. de saeke van de voorgeroerde receptie laeten verblyven by de Heeren Gecommitteerden die van wegen deselve, in gevolge van voorgaende Resolutie van dato den 13. deses, albereyts omtrent den hoogstgemelden Koningh syn, ofte dat haer Ed. Groot Mog. 't getal van deselve souden mogen augmenteren, sonder noghtans 't voorsz. officie te doen en Corps, nogh met'er daet, nogh met den naem, alsdan alles verders soude gelaeten werden by de voorsz. haer Ho. Mog. Resolutie van den 16. deses, ende dat ook aghter de notulen daer van ter Generaliteyt gehouden, tot contentement van eenige Provincien gevoeght was de naevolgende clausule. *Behoudende haer Ho. Mog. aen haer de vryheyt om derselver Gedeputeerden, tegenwoordig by syne Majesteyt synde, mede te versterchen.* Onder mondelinge verklaeringe nogtans, dat eghter sulcks niet en soude geschieden, ende hebben haer Ed. Groot Mog. haer, nae voorgaende nieuwe deliberatie 't voorsz. geadjusteerde met de andere Provincien wel laeten gevallen.

Accordeert met de voorsz. Resolutie.

IS in gevolge van 't adjustement huyden op 't subject van de receptie van den Koningh van Groot-Britannien ter Generaliteyt, gevallen, goedtgevonden, ende verstaen, dat tot de voorsz. receptie nevens de vier Heeren syne Majesteyt volgens voorgaende Resolutie van dato den 13. deses tot Breda genoodight, ook in gevolge van 't geadjusteerde ter Generaliteyt in dato den 16. deses, op de Grensen van dese Provincie ontmoet hebbende, ende den Heer *van Wimmenum* by commissie van den 22. deses tot haer gevoeght, versoght ende Gecommitteert sullen werden, gelyck versoght ende Gecommitteert werden by desen, de Heer *van Wassenaer* uyt de ordre van de Heeren van de Ridderschap, mitsgaeders een van de Gedeputeerden uyt ieder van de Steden, die deselve daer toe sullen gelieven voor te slaen, ende te gebruycken, als mede de Raedt-Pensionaris.

Accordeert met de voorsz. Resolutie.

Voor 't overige zie *Secrete Resolutien* II. Deel, pag. 253. enz. in Quarto. En *Aitzema* IV. Deel, pag. 590. enz. in Folio.

Aen

Aen den Heer Ambassadeur W. Nieupoort, den 29. May 1660.

EDELE GESTRENGE HEER,

GIsteren is ter Vergaederinge van haer Ed. Groot Mog. in nadere deliberatie geweest, U Edts. versoeck omme een keer herwaerts te mogen doen; daer op eyndelyck uytgewerckt is, de Resolutie copyelyck hier nevens gaende; waer op dan huyden ter Generaliteyt mede goedgevonden is, ten selven eynde aen U Ed. te schryven de Missive die U Ed. hier nevens ter handen komen sal. Wy sullen U Ed. dienvolgende alhier verwaghten; ende dese met haest geschreven synde, sal ick hier mede afbreecken, verblyvende,

Edele Gestrenge Heer,

U Edts. Ootmoedige Diemaer.

Haege den 29. May 1660.

Eynde van 't Derde Deel.

